3a ps allexandri [illegible]

Pars pma 2e partis sume Alexandri

pa ps Alex' sup 2o

I

1029

Pars Prima scde Partis summae Alexandri,

Completis tractatibus de hiis que pertinet ad speculacionem dei quia est factor omnis creature sequitur tractatus de hiis que pertinet ad consideracionem creature. Et primo de hiis que pertinet ad primam creacionem magis creature. Deinde de hiis que pertinet ad lapsum sive deterioracionem eiusdem. Circa sequitur tractatus de reparacione. Consideracio vero creature in quantum est creatura attenditur secundum ipsum primum bene institutum que breptitas est sicut fuit et esse. Consideracio non eius secundum sit et esse pot attendi in genere vel in particulari. Igitur de hiis que pertinet ad consideracionem eius in genere et primo secundum fieri. Deinde secundum esse. Consideracio vero secundum fieri primo est secundum causas eius per quas fit. Secundo vero ad proprietates consequentes inquantum ipse creatura de causa non agitur dumtaxat secundum substanciam et secundum racionem. Consideracio non de substancia cause sicut causa sed in principium hoc sicut fit qualiter sit vel unum vel plura. Exponendum autem est quod principium et ex operacione eorum que fiunt a principio. In omnibus enim invenitur aliqua mutabilitas que non convenit primo principio cum consideranti mutabilitatem ex parte dei et que fuit ad formacionem angeli et anime mutabiles sunt cum bonum et malum secundum mutabiles voluntates non corporibus prius quam mutabiles sunt. Ex quo concluditur cum in immutabile omnino sit prius mutabili et sicut ab uno dependet aliquid esse principium quod est immutable. Igitur ergo dicamus intellectualia, sicut angelos et animas secundum electionem et eam que est in bono perfectionem et eam que est in bono accessione, intensam et remissam diversa transmutantur. Aliqua vero secundum generacionem et corrupcionem et augmentacionem et diminucionem et secundum qualitatum transmutacionem et localem motum. Omnia ergo sicut cum sunt corruptibilia necesse est esse ex aliquo quod est incorruptibile omnino. Ei igitur que inveniunt principium esse, vel omnis transmutacio dependeat ultimo ab omnino intransmutabili. Item non est aliqua creatura que non habeat possibilitatem ad aliquam perfectionem naturaliter. Nichil autem se ad principium perficiat. Distant enim natura perficiens et perfectibile. Ergo necesse est aliquid esse perficiens. Est ergo aliquid principium quo alia perficiuntur quod non aliunde perficiatur. Sic idem potest colligi ex aliis condicionibus que sunt cause vel principium et eius quod est ex principio. Sive causato quod causa sit. Ostenditur quod non est sicut fit secundum modum nature, sed quod sua est operacio. Unde dicamus quod non est secundum substanciam et naturam intransmutabile esse sed et incognitum. Familiaris tamen est magis experimentum ablacione facere racionem non vero eorum que sunt non vero non entis sicut semper omnia entis et semper principium esse entis sicut non eorum que sunt cogitaciones sunt quod semper cogitacionis

e et sup eem eit ¶ p sic ronna
et dyo9 in li de di no si i gp-
hensibilia et i gteplabilia sr
sensibilibz i insibilia | et sup
que sut i figmeto et silitu-
dine simpla et no simulata
mo eande intatis rom sup
has eens supoeal magitu-
do et oibz mrtutibz i pole z
q sup se sed z etciam ez rom
oini sup ronale bon | et item
q neqz cogitae pole z neqz
dice neqz totalit aliquo mo
gteplai | sp h q ab oibz ipe
z segregatus et sup ignotus
¶ q rone pot cogm oib m |
attbuco e aliq9 quelz modo z
quoz nllo recipit pncipm
et tu oim notificacoim seu
diffiom pma attbuco e psub-
stancialia coegta h cu no gt
sinc qu9 cu subalia coegta
i pole sit sci eo q pmi eom
sa attbuco z psubalia non
coegta | ut cu d hio e alind
hio e sepabile | et s eande roz
h attbuco rmo ap | teia
attbuco e p gpetatos q eg
dud asuba | ut risibile ab
hoie et h attbuco rmo pu-
cipm m | p9 n fit coequale q
fit gpt eius eem | gpt au
eem sut gpotatos | qrta a
attbuco z s accidia q i ipse
eg gtigut ut sut qntitas
et qualitas et h attbuco r-
mo n | n | q mutai pot p
nam et etnalit attbz cu
sit i mutabile | h et plane
dt aug i li de t et magr
recitat i li sent | nllm ac
cidens deo guenire | qrta

attbuco z s ea q extrinsecus
gtingut que si nacerent
no dici nacare subam ut
ee adeptis ut asimiste et
age ut no age h attbuco
et rmone i adco qnt9 | qz ta
lia addut aliquid gpt subaz
ad gplemetu ut sim oppo-
situ | ut age ad gplemetu
pati ad sim opositu n au
adde pot ad pfectom sbe
pncipij | n ausire pfectom
go h attbuca rmo sz no
cio ei9 q quid z | est gatt-
bucom aliqu go ad e cog-
nosce qnd pncipm quide
s subam ¶ cidrm ar q
dt ap9 co i inuisibilia di
p ea q sta su acatua mu-
di intellta gspiciu | et q dt
dyo9 oim e cu i pncipnd
et cca et inta | et decadecau
abco rmotaco e a surrect-
co | p cu sit luxpa lux au
sui manifestiua z pa go max-
ime sui manifestiua | go qnd
pncipnd se ipm maxie ma
nifestat q au si luxpz p
h q diat aug sup ge ad
lit | no cud lita z lux gedd
petra et leo s lo ppe illa
figate ¶ p dt ps q eus e
pa i psio intellie | sz quo
ordine se hz eius qntitate
eo ordine se hz ns i tali
tate go et smione i ordie
talitat dt pria i psio
se ipo go cognoit p subaz
ab intelligencia ¶ et adh q du9
z cognico prior vie | cog
nicone pie conoscet

s substantiam sic dicitur i ipso in videbimus eum sicuti est / cognicio vero
multiplex est / est enim cognicio nature
s racionis ut est via quedam et
est cognicio racionis ut est ro-
cogitando et perscrutando / et
cognicio gracie que est ex fide
et ex dono sapiencie et intellectus quoniam
ad cognicionem nostre se ipso est
primum principium et intellectum et
cognoscit et sic intelligitur quod
dicitur apostolus ¶ et quod obicitur de luce
intelligitur quoniam ad illud quod est exposita
nostre quoniam ad cognicionem racionis ut
est ro et cogitando et perscrutando sed
sic lux que se manifestat ad ex-
imitate tamen racionis non cognos-
citur quod est s substantiam sed per opera
cognoscitur ... principium quoniam
et sic intelligitur quod dicit apostolus ad romanos
i quod invisibilia dei etc et sic i
te duat 1º sap primum a magni-
tudine speciei creature cognoscibi-
liter poterit creator in deo
et quod se non manifestat intellectui
nostro s substantiam quia non est expositum
sui sed ex nostro defectu et sic
dicit philosophus quod intellectus noster se habet
ad manifesta nature sicut visus noc-
tue ad lumen diei ¶ quod autem di-
cunt doctores et dant dupplicia racione
post ostendi tamen quia ratio non habet ne
aliquam multitudinem / s substantiam
s quam cognoscatur quando est dif-
finitiue / tamen quia nostra racionatione
vel cogitatione humane ex de-
fectu exposite nostra / et excellen-
cia exposite sua non convenit
ad cognoscendum quid est / sed quid
non est / et quoniam est causa seu principium
¶ ad racionem vero de modis at-
tributionum respondendum est quod si quod
modi attributionum attendantur i ca-
tionibus non s aliud modum attribu-
untur primus propositiones / sed sic dicit boecius
i li de trinitate omnia predicata sunt ad
tamen ad deum conversa ad predica-
tionem s substantiam quantum est / et ideo
sed attributiones ille s modum quo
conveniunt creaturis non conveniunt deo proprio
conveniunt tamen aliquo modo dicuntur in di-
vina substantia aliqua convenientia
nullam vero rei compositionem circa primum
principium designando / cognicio-
ne non que est per graciam sed non cog-
noscatur i presenti facie ad facie-
em / cognoscitur tamen per speculum
et in enigmate et quodam et modo
quo ineffabile et paternitas / sic dicitur ex dono
sapiencie quod est que via et precium s
et cognicio non convenit ad ipsa-
ecciam s se ipsam sed per vestigia
in creaturis per ymaginem in intel-
lectuali creatura per similitudinem i
speciebus gratuitis sine donis gra-
ciarum

Sequitur considerare utrum sint plura
principia s substantiam ¶ et utrum
sint duo principia / unum boni et
alterum mali ¶ secundo utrum boni spiritua-
lis et corporalis ¶ tercio utrum boni
corporalis sint duo opifices et in
quorum creaturis sit ab alto

Contra primum sic obicitur proposito dicendo
quod non sunt duo principia
contraria sunt ad invicem bonum et perni-
ciosum / et sunt i invicem corrumpentia
ergo sunt inter se inimica non erunt
subsistencia si ideo sunt i speci-
antes sed contraria quibus est qui regi-
one singulo distribuunt / et si a-
liis est qui distribuunt id magis
est principium ¶ et hoc notum est

altm hoz nl tange et corrupe
seimmte | nl ee modm i quo
neqz bom neqz malu z & no
te duo pricipia tm s ta ¶ st
nte z altm hoz nl paafica
re q id q malu z no pot
q n paaficat no e malu l
pliar q id q bom z no pot
q n pliat no z finalit bo
nu ¶ pte q malu z quod pli
ai q au bon z & no epadu
so pliar s amalo corrupit l
ss gepar | nl malu pati q
z bom vn g e abom mali
tia expntu ¶ pte aug i li de
morb manicheoz pricipm sum
bom e sumu bom | s sumu
bom no pot ee sumu bom n
sit i imutabile i penetbile
et inviolabile cc si en deeet
aliqua bom gdico no eet su
mu q intellige melius tali
au no noci nllatenus pot ma
lu au d eo q nocet seu no
ce pot ¶ p au sit sumu bon
q sume potens go gpuat po
test om q ptinet ad regnu
suu et hc z regnu lucis sicut
dicut manichei go pot gpua
re om i q e i regno lucis
amoaino | et q sume bom mult
gpuat et nout go i efficat
eet gpuato n g malu sine
pricipm sine pricipm mali
nocebit regno bom nc noce
bit regno tenebraz corrup
n no e i se ipso s i aliq q
corrupit malu au z corrup
to go n se corrupit au cor
rupto no corrupat corrup
com regnu go tenebraz sic
bono cabit ut dicut manichei
corrupi n pot go nc ei noce

no go malu z au nlli noceat
go no sut duo pricipia s bon
et mali ¶ pte si eet pmu pri
cipm mali cdmso didenes
gt pricipm bom eet sume
malu sit z sume bon s su
me bom z q nl n pot hre
depus opposito go cgrio su
me malu dice | q nc hret
nl hre poss depus opposito
ra si hret / q ad q depedet
abipo et ita no eet equa
lie pricipm s i pole e sit
eo sume malu nc n hret
de ee go no eet no ens
go n hret rom pricipii pte
malu n z s eccia s s pua
com dau | pruaco no no e
nc inteller sine eo au g p
uaco q au pruat bon est
go malu dependet abono
et sume malu no pot ee
au sit pruato gn hreat aliq
bom go depedet abono go
no e equalit pricipm au
sume bono ¶ p aug mench
ex bonis mala orta sut et
nisi i bonis no subsistut
go malu dependet abono
go nt pus sume malu n
equalit pricipm e sume bo
no ¶ forte dicet respondeo vo
ni q sume malu no noz
nc corrupit nl adequat
sume bono s aliqui bono i
feior | pp q sit obia pot q hz
sit malu s q d sume
malu pot tolli asume bo
sume m bon z sume potes
po n bon z go suma po
de sume bon ptmet s ma
gt estimabi potens qd

plus mali potest tolle quis
minus ergo summe bon summe ma-
lum p(otes)t tolle nec alit(er) magis
potens intelligi(tur) et ita ma-
gis q(uam) boni cum ergo summe ma-
lum non possit tolle nisi deficie-
ns a bono et summe boni possit
tolle quodcumque malum non erunt
summe boni et summe malum
equalit(er) principia ¶ Item quod est
principium secundum modos principii et
p(ri)ma phisica dicta sit argui pot(est) d(icitur)
enim uno modo et tam ex quo p(rim)o
mo(vetur) ad ut principium logitudinis
secundum hoc modo non dicit(ur) principium mali
principium enim logitudinis debeat a-
liquid specie entis et ita non est
nisi summe bono ut pote si dica(tur)
punctus principium de quo facili-
ter est disciplina nunc hoc non ma-
lum est principium cum quod boni tanquam
nosciat(ur) d(icitur) et principium p(ro)prietatis
malis ut subdat(ur) domus nunc sit
principium quod ex eventibus compo(sita)
ens d(icitur) et principium ex quo fit
primum motus ut pote ea ef-
ficiens verbi gratia filius apo-
stolis et lis ab odio nunc sic d(icitur)
principium quod mali non est ea ef-
ficiens sed deficiens d(icitur) principi-
um quod cuius voluntate mo(vetur)
et hoc quod ea finali et primum mouens
efficacie hoc cum primo(re) a ma-
lo finis enim et boni idem et
substantia ergo malum non quod principium
et ratione finis seu cause fina-
lis d(icitur) et principium ex quo sci-
tur res quod ut pote rei ea nunc
sic malum est principium nec hoc
malum enim quod casuale sicut
dicit dyo(nisius) in li(bro) de di(vinis) no(minibus) conclu-
di(tur) ergo ex ista dat quod malum

non est principium secundum modos ad duos
¶ Contingit sit obi(ectio) boni et ma-
lum sunt contraria aliorum hoc cum non
nunc dicitur nisi sunt diversorum princi-
piorum non enim sit dicitur contraria sit
substantia et qualitas ¶ Item d(icitur) vij
M(athei) non bona potest arbor mala
et ibi dicit glo(sa) non pot(est) ex bono
nasci malum nec ex malo nas-
ci bonum et alia glo(sa) ut modum
qui boni actionis tantum sunt bona
et mali mala ¶ Item si boni et
malum sunt opposita opposita
habebunt principia quod si ultio
quod spacie et adoptitate principii
boni autem sit summum principium
erit ergo et mali quod non quod omni-
um contrarium quoniam infert iram glo-
rie illius rei deus ultor est cuius
actor non est et dignitate quantum deus
pot(est) punire non facere ¶ Item aug(ustinus)
in li(bro) lxxxiij q(uestionum) omne quod deficiat
ab eo quod est esse deficit et tendit
in non esse deficere autem malum est
esse autem et in illo deficere boni
quod ad illo ad quem non esse non
pertinet non est ea defectione bo-
ni ergo cum ea quod malum malum
autem deficiendo ergo hoc aliquod prin-
cipium quod non idem cum bono ergo
boni et mali sunt duo princi-
pia ¶ Item cum d(icitur) li(ber) causarum defici-
ens et ea mali defectus ille
ab alio hoc quod quod genus a se si
non ab alio ergo principium a se
ante quod nullo in illo genere si
hoc alicubi est spacie in genere de-
fectum aut boni erit ipse
ea mali quod si boni ipse non
quod ea mali et non oportet su-
mmi boni esse ipse causam ma-
li erit aliquis defectus primus
in genere defectum ergo est principium

aliq malorum ¶ Iste dicit quod tene-
bre erant super faciem abyssi
et post sequitur spiritus domini ferebatur super
aquas prius incubebat secundum aliam
litteram quod tenebre ille fuerunt pri-
vationes non spiritus orta fuerunt alu-
te sequitur in dixit deus fiat
lux et facta est lux aliae ergo contra
illarum tenebrarum et illius lu-
cis secundum hec est prima lux creata cuius
fuerunt prime tenebre ergo tenebra-
rum et lucis contraria fuerunt principia
¶ Iste enim Jo. dicitur eius medius
et pro eius in medium medium medium
nam dicitur peccati ergo fuerunt prin-
cipium peccati ¶ Contra quod boni et
mali non sunt duo principia
ut exequo se dividat secundum plures
rationes concludunt summodo boni
generaliter sed in malum aliquis mo-
dicat principium eo quod hanc non
tantum exequo se habet quod principium
boni ¶ Ad primum ergo quod obicitur quod ma-
lum non habet principium secundum aliquorum
principium super dictam dicendum est quod habet
secundum illa principium ratione secundum quod dicitur
efficiens / large sumptum prin-
cipium / est causa efficiens proprie sump-
tum quod est facit aforma comple-
tum et efficiens large sub quo
continetur id quod facit sub privatione
vel defectum / et hoc proprie deum
notatur causa deficiens unde aug.
in li de ci dei si quis causa mali
non est invenire nec causam defi-
cientem et sic hec posuit phs.
duo extra in illa ratione principium
pater et causa filii et his est ab odio
his non est ab odio nisi defectus
causa deficiente ¶ Ad 2m non quod
obicitur multiplicatur quod boni et
mali diversa sunt principia / et
quod secundum ordinem prius ad hoc quod dicitur bo-
num et malum sunt contraria aliorum
aut in accipitur bonum et ma-
lum generaliter aut proprie et contra mo-
ris secundum proprie et contra mores dicuntur
proprie hec contraria quod omnia que sunt in
moribus adiscta duo vel duas
nec bonum et malum reducatur
ad unum principium / scilicet voluntate
aut liberum arbitrium secundum quod bonum
et malum dicuntur recta et non
recta liberum arbitrium efficiens vel de-
ficiens si non accipiuntur bonum
et malum generaliter dicuntur esse
contraria / quod generaliter omnia quod proce-
dunt non quod illis reducat
duo principia secundum bono reducet
primum principium quod est summum
bonum malo non reducet esse
contrario sicut dicitur in fine libri
contra epistolam fundamenti ¶ Ad
primum non quod obicitur secundum quod / dicendum quod ma-
lum et bonum contraria sunt ad ea
que procedunt ex voluntate ra-
tionabili / unde voluntas bona dicitur
arbor bona voluntas mala
arbor mala et secundum hec fructus
reducet arboribus / unde bona
voluntas boni actus causa dicitur
et mala mali secundum non proprie hec boni
et mali generaliter contrarium hic
intendimus duo erunt principia
¶ Ad 3m obiciunt contradicendum quod bo-
num et malum accipiuntur dupliciter
ut sunt contrarie opposita sicut dicuntur
bonum et malum in actibus et habiti-
bus / et sic contrariat in contrarietate prin-
cipiorum large summodo princi-
pium sumitur aut bonum et
malum sunt ut generaliter dicuntur
non in oppositione contrarietatis secundum vel
in oppositione privationis et habi-
tus sicut se habent visus et
cecitas / vel in oppositione contradictionis

aliquo modo in genere entis sunt
dicitur ens completum | malum non
deficiens a complemento et hoc
non ens | et sic habent rationem op-
positorum non oportet reduci ad duo
principia | sed bonum dicitur in quantum
tendit mens quod est finis | ma-
lum non sed quod tendit in non ens
boni ergo erit principium bonum
summum | mali vero non erit prin-
cipium res enim defectibilis in se
ipsa deficit sed non a se ipsa est
¶ Ad quartum obiectum dicendum quod deus cau-
sa rei non sed quod deficit defectu
culpabili augustinus in de libero arbi-
trio non in nemo ut in nemi-
ni posse et prorsus non esse
affirmo quod tribuantur peccata
nostra creatori deo quem in ipsis
laudabile est in nemo non
solum quod ea punit sed et quod tunc
fuit cum ab eius voluntate re-
cedit | sed est duplex malum cul-
pe et pene | mali culpe non est
deus actor | mali vero pene est
actor sicut habetur in primo libro de libero
arbitrio ubi explanat illud quoniam
libri lxxxiii quod non putetur ex
hoc non ab illo esse pena malorum
que utique malum est hiis qui pu-
niuntur sed hoc ita dixi quod adm dam
quod deus mortem non fecit | vel ali-
bi scriptum sit | mors et vita a deo
deo est | malorum ergo pena malum
est quidem malis sed in bonis operi-
bus dei est quod iustum est defec-
tum ergo culpabile est reducere
sic dicendum est adam deficiente
defectum non penale in quantum iuste
infligitur adam efficiente
corrupte non susceptibile adam
deficiente ¶ Ad quintum obiectum dicendum
est quod defectus primus voluntatis
est alicuius non sed id quod afflatur

prius sed esse ipso in quantum volubile est
sed voluntate in nichilum et ita
mali in quantum malum est non pone-
mus bonum in quantum bonum principium
nisi tamen sub bono subsistit | et io
eius principium sicut contingit di-
cere non est primum ut est dicendo
dicens quod principium boni deus
faciat principia tamen alia ¶ Ad
sextum dicendum quod licet prius loquatur
de tenebris quam de luce in pro-
genesios non tamen tenebre sunt
subsistentes principium | tenebre
enim nichil aliud dicuntur nisi quod non dum
erat ad nouitas lucis | vnde pene
gracorum se habent respectu lucis et ex
hoc causabantur quod non dum erat
lux ¶ Ad septimum dicendum quod cum dicitur
ab inicio in veritate non stetit
non dicitur vnde sed rationem causalitatis
sed ab inicio id est post inicium du-
racionis sed cum dicitur diabolus est mo-
dax et pater eius dicitur causa prima de
ficiens antequam nulla erat nec
tamen sic erat dicendum principium ma-
li est dicendo dicens quod primum primum
boni defectus enim primo cuiusdam defi-
cientis non subsistit nisi in bono
cuius boni est primum primum bonorum
Sequitur considerare utrum sint
duo principia vnum spirituale
et aliud corporale ¶ Quod autem videtur
et auctoribus | non vna est causa quod
principiatum aliquid habet similitudi-
ne ad suum principium principium non
rerum spiritualium summus spiritus
est simplex et in corruptus et in
mutabilis | res non corporales tempori-
bus hiis sunt dissimilitudine
neque enim spiritus sunt nisi res spiritua-
les et sunt multe compositiones
sunt et corruptionem dimensiua
et sunt multiplicantes mutaciones
ergo maxima sunt dissimilitudo

no ergo sunt principiata a principio
rerum spiritualium et sunt principiata
corporalium a se ipsis subsistunt ergo sunt
aliud principium ¶ Item non est eadem
materia rerum spiritualium et corporalium / propor-
tionalis non est materia forme neque non
ad invicem est transmutatio istarum
formarum et illarum non est communi-
catio ergo principium primum corpore sus-
ceptibilium sive passivorum est diffe-
rens a rebus spiritualibus et cor-
poralibus sed correspondentia sunt principi-
um activum et principium susceptivum
ergo pari ratione erunt principia
activa duo unum corporalium aliud
spiritualium ¶ Item corporalia in maxima
parte videntur esse confusa / spiritualia
non ordinata / confusio in aere cum
vapor terrestris surgit in aere
vapor aquoso vel vapor
igneo vel vapor et igneus
includitur in vapore aquoso sicut
cum animalia rapacia devorant
mansueta mala prosunt bonis in
spiritualibus vero non fit sic / non ergo
videtur esse ab eodem principio si in-
cedunt ab eodem essent ordinata
intra se et ad unum sunt ergo duo
principia spiritualium et corporalium ¶
Item dicitur in libro sapientie corpus quod corrum-
pitur aggravat animam ergo inclinat
deorsum ad peccandum sed ipse spiritus
quantum est de se tendit naturaliter sursum
sic animo videtur quod non est ex dif-
ferentibus principiis ergo differen-
tia sunt principia ¶ Item dicitur in ecclesiaste
ultimo revertatur pulvis in terra
sua unde erat et spiritus redeat ad
eum qui dedit illum ergo spiritum
non esse aliud principium quam corpo-
ralium nam si idem esset principium
diceretur utrobique quod corpus redi-
ret ad eum qui dedit illud

sicut et dicitur desponsatum ¶ Item Ro. vij
dicitur condelector legi dei secundum interio-
rem hominem video autem aliam
legem in membris meis repugnantem legi men-
tis et captivantem me in lege
peccati que est in membris meis. Ergo
igitur ego ipse carne servio legi
peccati / mente autem legi dei ergo
lex dei et lex membrorum sive
carnis contrarie sunt et una est
mentis alia carnis ergo mens
et caro inter se contrariantur ¶ Preterea
nam ex galatas v. caro concupiscit
adversus spiritum et spiritus adver-
sus carnem / contrariorum autem contraria
sunt principia ergo cum deus sit principium
spiritus mentis erit aliud princi-
pium corporis carnis ¶ Preterea nam
ex eo quod dicit apostolus i. cor. ij. sapientiam
loquimur inter perfectos / sapientiam
non autem huius seculi neque principum
huius seculi que destruuntur sed dei
sapientiam que est in misterio abscondita
quam nemo principum huius seculi
cognovit ergo est alius princeps
huius mundi quam deus ¶ Similiter habetur Jo.
xiiij venit princeps mundi huius
et in me non habet quicquam et in xviij regnum
meum non est de hoc mundo
ergo regnum dei et regnum mundi
diversa sunt principatus ¶ Item
ad ephesios ij ambulastis secundum seculum
mundi huius secundum principem potes-
tatis aeris huius qui nunc operatur
in filios diffidentie ergo alius
est princeps mundi quam ille de
quo prius dicitur convivificavit nos
cum essetis prius mortui delictis
sed qui convivificavit deus erat
ergo alius est princeps mundi a
deo sed mundus hic quo supponit
non pro rebus corporalibus ergo ad esse
principium corporalium et spiritualium

¶ Tercium sic obicitur racionibus et auc-
toritatibus / mundus sensibilis mundo
archetipo sicut exemplatum exem-
plari sed idem est mundus archetipus quod
ipse deus sicut infra ostendetur
ubi agetur de causa exemplari ergo deus
est causa efficiens mundi sensibilis
ergo idem principium spirituale et corpora-
le / mundus non sensibilis utrumque con-
prehendit dicendo de archetipum
¶ Item spiritualia movent corporalia
primum enim principium spirituale mo-
vet spirituales substancias ergo et corpora-
les ipsis mediantibus sicut habetur
ab augustino super genesim viii movet deus
spiritualem creaturam per tempus corporalem vero
per tempus et locum / corporalem vero subdit
spirituali / irracionalem racionali / et
terrestrem celesti / minus valentem va-
lenciori ergo ordo est inter creaturas
corporales et spirituales ad principium
spirituale / ordo enim iste non est nisi
sicut ad principium utriusque ¶ Item
si diversa essent principia oporteret
ponere tercium principium et non contra-
ria composita ex temporali et spiritua-
li sed posse principii spiritualis in re
spirituali sicut posse principii corpora-
lis in re corporali / ita si extende-
ret iam haberet posse super corporale
et ita magis esset principium ¶ Item
sic deum et causas et ipse admini-
stre contrariantur ergo unius eorum non
est de alio principiorum non nisi
principium spirituale quod ipse sanctifica-
bat carnem nec principium carna-
le quod eas sanctificabat spiritum non
ergo tunc erunt duo principia nec
affectaret naturaliter spiritus unitatem
nisi quod enim videamus accipit et
expresse quod non sunt diversa principia
et contraria carnis et spiritus ¶ Item

augustinus in libro de ... quod omne bonum
a deo / omne speciosum bonum in quantum huius-
modi et omne quod speciem continet speciosum
est / omne enim corpus ut sit corpus
speciem aliquam continet ergo omne corpus
a deo est ¶ contrariantibus et ideo dicitur
in actibus apostolorum xvii deus
qui fecit mundum et omnia que in
eo sunt hic celi et terre cum sit dominus
non in manufactis templis habitat
et rursus ... ut omne os obstruatur
et fiat omnis mundus subditus deo
et in ad hebreos locutus est nobis in
filio quem constituit heredem uni-
versorum per quem fecit et secula et
in ad colossenses in ipso condita sunt uni-
versa in celo et in terra visibi-
lia et invisibilia sive throni
et dominationes sive principatus sive po-
testates omnia per ipsum et in ipso creata
ergo idem est principium utrorumque ¶
Item dicitur in matheo ultimo data est mihi omnis
potestas in celo et in terra si ergo
alius esset princeps mundi aut
ille expulsus est ab ipso aut
expulit ipsum aut adhuc adversus
invicem pugnant si enim expu-
lit ipsum cum ipse esset prius prin-
ceps mundi deinde ipse esset
iniuriosus quod non concedit here-
ticus / si non expulit ipsum ergo
erat potencior ipso / quod est contra id quod
dicitur in luce xi cum fortis arma-
tus custodit atrium suum in pace sunt
omnia que possidet cum non fortior
eo superveniens vicerit eum et quod
datur intelligi quod ipso veniente
in mundum fortior erat princi-
pe mundi scilicet dyabolo / si non ad-
huc in invicem pugnant et non
tamen ab altero victus est quod est
contra quod dicitur in iohanne xii nunc sicut princeps
huius mundi eicietur foras

¶ Item si diabolus fuit principium
mundi .i. ipsorum celestium / et deus
spiritualium tunc dicatur in Apocalypsi xii Et
michael et angeli eius preliabantur
cum dracone / et draco et ange-
li eius et non valuerunt neque locus
eorum inventus est amplius in celo
aut celum dicitur ubi corpus celes-
te aut aliqua spiritualis creatura / si
corpus celeste / minima fuit e
ei cum proiectus est de celo cui
principabatur si non aliqua substantia
spiritualis in celo et ea spectabat tunc
illa pertinet ad principium spiritua-
lium ¶ Dicendum est ad obiecta quod mun-
dus accipitur dupliciter vel pro ipsa
mundana machina vel pro mun-
di amatoribus sive pro mundana
conversatione que culpabilis est
sicut dicitur i Io ii Nolite diligere
mundum etc Et i Io i mundus eum
non cognovit primo ipsa non munda-
na machina sicut tunc dicitur in mun-
do erat et Act xvii Si ergo fiat
sermo de ipsa mundana machi-
na prout continet in se res ce-
les idem est principium rerum ce-
lestium / si non pro ipsa mundana con-
versatione que culpabilis est vel
pro amatoribus mundi et cum talibus
quia deus precipue est actor dicitur
dyabolus in mundo principari
non quia potestas dei non se exten-
dat ad illa ut bene ordinet
de omnibus quorum malorum actor et
suggestor est dyabolus sive pos-
sessor ¶ Ad primum ergo obiectum dicendum quod
licet corpora magna habeant dis-
similitudinem et summi tamen que
sunt similitudine spiritualia nichilominus
cum aliquam habent similitudinem
secundum quam conveniunt secundum eam ipso
faciente sunt in convenientia

in hiis generalibus conditionibus / unitas
veritas / bonitas / et consimilibus
que sunt vestigia creatoris ¶ Unde
Augustinus in libro ii de libero arbitrio capitulo quod
fortiter a fine usque ad finem at-
tingit. Unus fortasse dicitur ea
ratio qua disponit omnia suaviter
sapientie que notatur cum sit neturi-
que unius eiusdemque sapientie sed de-
dit numeros omnibus et summis cor-
poribus communes in rebus omnibus ex-
trema sunt sunt numeros suos
sapientie cum non dedit corporibus sed
animis rationalibus tamquam in eis
sibi sedem locaverit profundit quo-
rationales substantias luce sapientie
sed celestes racione mundi hec ergo
sit minor similitudo non tamen omnino
nulla ¶ Ad secundum obiectum dicendum quod
licet sit de principio passivo
et activo / principium in actum vir-
tutis extendit se ad plura sus-
ceptiva ut plura fiant in ipsis
vel ex ipsis sed et primum princi-
pium activum extendit se ad ea
quod ipsa fiant de nichilo propter
cum procedat locum sic ubi acti-
vum exigat sibi passivum ¶ Ad
tercium obiectum dicendum quod licet audeat
confusio esse in mundo inferiori
non quod tunc est pessima ordina-
tio quia non invenitur ea confusio in
ipsius elementis sive elemen-
torum et passionibus sicut non est
vel optimus considerati si non
fiat consideratio adunitate super-
piorum corporum quorum virtute
fit vaporum elevatio et aliorum
corruptio in veniet pulcher-
rima ordinatio eodem modo
sed in ipsa ordinatione tralium

rationalem vel irrationalem / Unde
Aug. in li. de vera reli. contra ordi-
natur omnia officiis et finibus su-
is in pulchritudine universitatis
ut quod horremus in parte si ad to-
tum consideremus plurimum placeat
quia ut in edificio iudicando
unum tamen angulum considerare de-
bemus ut in homine pulchro solos
capillos / ut in bene pronuncian-
te solum digitorum motum nec
in lune cursu aliquas tantum tan-
tum figuras ista n. que infima sunt in
summa quia partibus in partes tota
perfecta sunt sive in statu sive in
motu pulchri sentiantur tota
consideranda sunt si recte vo-
lumus iudicare ¶ Ad 2m quando obiicitur
dicitur quod cum loquimur de corpore secundum na-
turam corporis et secundum quod corrumpitur corrup-
tione penali que procedit ex fo-
mite / si fiat sermo de corpore secundum na-
turam eius non ad alia ordinata
sunt finaliter anima et corpus sed in idem
tendunt / si vero fiat sermo de ipso
ratione corruptionis maiorem et
de anima ratione sue nature in diversa
tendunt per inclinationem / corpus enim
quod corrumpitur inclinat animam
deorsum i. ad peccatum / spiritus vero non
tendit sursum i. ad deum / nec
tamen hic ponenda sunt duo princi-
pia sicut ex predicta ratione et con-
clusum ubi agebatur de principio boni
et mali ¶ Consimiliter dicendum est ad
id quod obicitur de Rom. vii lex
in carnis sive membrorum ex
ipso fomite procedit / vel est fo-
mes qui ex peccato procedit / et
ideo licet ex parte carnis inclinat
animam ad peccatum et captivet
non tamen hoc ponenda sunt duo
principia sicut suppositum est

¶ Ad illud quod dicitur v. Gal. caro concupis-
cit adversus spiritum et caro acci-
pitur ibi pro parte sensuali non tan-
tum pro ipso corpore / que inclinat deor-
sum sicut spiritus inclinat sursum
ex oppositis sed patet quod sicut bonum et
mali non sunt ponenda duo prin-
cipia eque contraria ita neque carnis
et spiritus in quantum sic dicuntur ¶ Ad quar-
tum obiectum de principe mundi huius
dicendum quod princeps mundi huius dicitur
diabolus non ipse diabolus / vel hoc quia
sit mundo male principatur sed quia
huius vel iste vel ille nominat sapientiam
de qua dicit apostolus / notitia per ap-
probationem sed est alia sapientia i.
aliter dicta que dicitur terrena / animal-
is et diabolica iii iac. non tamen ipsam
cognitionem ipse sed tamen in electionem
voluntatis adiunctam / et sic dicitur
sapientia huius seculi vel principium mundi
huius sed non tamen hic ponenda sunt duo
principia / potestate n. quod sit
diabolus vel princeps terrenus sit
a deo sed ipse abusum illius potes-
tatis unde Jo. xix non haberes po-
testatem adversum me nisi tibi esset
datum desuper. quod autem dicitur Jo.
xiiii Venit enim mundi et in hoc de hoc
mundo accipitur secundum illum modum
secundum quem mundus dicitur pro mundi ama-
toribus / non quia non haberet potesta-
tem super illos sed quia non diligebat
dominationem eius / per regimen eius non
erat secundum leges mundanorum. leges
non mundanorum ut pro commodo
et utilitate domini sui laboret /
quod non apparuit in ipso qui dicit
de se singulariter sum ego donec
transeam / et ipsa legem / terrenam
relinquere solus et de gentibus
non est vir mecum ¶ Ad 5m non quod

obz p ancitte ad eph ij. dd q
ambulac scdm sclm mudi z
sequi suggestione dyaboli ne
gusacom mudi i qbz s q lsig
dicat dia9 vn ij cor iiij de9
lsi9 scli excecauit mentes i
fidelm ut no fulgeat illuia
co euuagelii glie xpi | et s
hic lz dicat de9 lsi9 scli no tn
pone principiu equo dicet
qt deus qui e creator celi et
terre | s dicat principiu aliq
mo defcam culpabilm no
q lso n possit ex libo ar° suo
vertibili in malu ee principiu
suos defcm | sed h° dr quia dia
bolus qui i inuentor fuit ma
li | et p° lsor qua suggestor
¶ ad id au q infra dr de
principatu xpi et diali i mdo
s q mudus supponit pro mu
di amatoribz | dd q dia9 ex
pte sui no iure principat
lz illi iure subditi sint sue
dicenti | sicut dt aug. i li de
c. viij xpi no iuste principa
de malis ordinado i bon
ut n cu eis fiat q volut
s de eis fiat q ipsu z

Sequitur inquirere vt dd
bom corlis sint duo pri
cipia s. opifex et ma quod
ut dd q no fit ab aliquo fit
videbatr plo dice qui po
sunt opifice et ma ee abe
tno et ee duo principia q sic
assignitur ua e principiu ac
tiuu et principiu passiuu et
sicut age et pati sunt mt
se oppoita ita ma e ire ac
tiuu pur | et passiuu | s age
et pati distant s subam go
et actiuu et passiuu | et loqm

de pmo actiuo et dep° passi
uo no m s ide e age et pa
ti go s diusa et tande eit
rducere ad pma quod noued
e altm | ad h au e argum
tu q pati n qt p° s q phi9 o
portet m te ee ad nobilig
ee q mos aget n n inse
ipm agit s pati n e sue
principio s q p° et passio | eit
go aliud principiu agedi i
corpalibz | et a° principiu pa
tiedi pmu go duo erut pri
cipia | forte dicet q vtruz
ab alto s. ma ab opifice s q
quida posuerut sicut nar
rat aug. xo de ci di ut fit
vestigiu pedis i puluere z
a pede et si pe eet pes i
pulue | s eet vestigiu ita
ma fit ab opifice | et s eo
ipso ee opifice s fit ma ¶
qt hic fit obia potest ma
si est ab opifice no e de sba
opificis | ita si h eet opi
fex eet de suba eod que
sunt expma go si ca sine
principat e indulsitate sbe
s e pri9 s. et calitate | et
est pri9 durone sicut dr
etnitas pcede tpe | s si h
ntre lz q h duo simul sint
i eo aquo e altm indulsita
te subo scdm ia dca qua d
e dep° aut de no | dep° n p
ee tu diulsu fit i suba go
de nichilo go n e etnu s sic
etnitas pcedit in tpe9 ita
eoru opificis pcedet numru
go eit m ab opifice etnua
lit eius | forte dicet q est

principium rerum corporalium et materiam ab opifice / et ita non duo principia nec eternaliter est principium quod est materia ¶ Contra hoc sic obicitur possibilitate secundum adoria non repugnat ei quod est non esse ab aliquo nec ei quod est esse per se / ergo possunt simul gaudere sed non nisi in prima materia ergo prima materia potest esse / non tamen ab aliquo principio sicut et astruitur. Preterea hoc quod prima materia est eius in potentia per generationem suum si ergo haberet principium ab eo daret ei esse in potentia / ergo posset esse in potentia antequam esset in potentia ergo potentiam illam precedit alia potentia / et illa non esset in materia / preterea potentia vel actus quo non est in actu quo ad hoc materia est / ergo materiam precedit materia / sed hoc est impossibile / ergo prima potentia in recipiendo esse in aliquo suo actu sicut prima potentia in agendo ergo sunt duo principia ¶ Contra potentia materialis sive materia est principium omnis transmutationis quia non transmutatur de novo in aliud potest transmutari ergo potentia iam et / et propter hoc dicunt philosophi materiam esse ingenerabilem et incorruptibilem / si autem materia de novo esse in esse procedit / precedit eam transmutatio / et sic abiret in infinitum / necesse ergo est ponere ut materia prima sit intransmutabilis de non esse ad esse sed quod sit est immutabile est eternum / et eo sit in diversitate substantie sine principio esse / sicut non dicit philosophus quod filius est coeternaliter sed non in diversitate substantie ¶ Contra causa sunt [illegible] causa causarum / efficiens formalis / finalis / et materialis / tres autem cause ab eterno sunt quando nulla est ab alia per rationem est causalis eternaliter que non est ab efficiente autem si non est quo non dico ¶ Contra non [illegible] sit obicitur nichil naturaliter est autem multa ergo unum in genere principium autem multa in illo genere autem ergo nobilissima conditio attribuenda sit principio primo est principium primum solum et non multa ¶ Contra est potentia quecumque sunt est in actu / et est potentia que non est sed est in actu sed quod exit de potentia in actum exit per id quod est in actu / non ergo exit de potentia in actum exit per id quod est in actu infinitis ergo materia dependet a principio aut potentia est sed in actu ergo primum solum est principium medium in quod est sed in actu ¶ Contra possibilis actus naturaliter precedit potentiam et loquitur de potentia que perficitur per actum sed actus qui perficit materiam scilicet forma non potest unum principium eternaliter ergo nec materia que ab ea perficitur / dignius non est perficiens perfecto ¶ Contra materia est susceptibilis generationis sed quod est principium primum est sine generatione ergo materia non condividit in rationem principii contra primum principium ¶ Contra materia est susceptibilis transmutationis a bonis in malum sed quod est huius est defectibile sed primum principium non est deficiens ergo materia primum non est condividens contra primum principium in agendo ¶ Contra materia sit potentia determinata sed non habeat potentiam ad habendum formam nec illam nec tamen sit potentia ad omne esse quod sit

ergo tamen postquam primum principium sit in-
finita, non sunt tamen ex quo et
ratione principii ex quibus concluditur
quod non sunt duo principia prima
opificem et materiam ¶ auctoritatibus sic et
hoc ostenditur. tamen n. d. in libro ge.
In principio creavit deus celum et terram celum et terra
celum et materiam corporalis et
spiritualis ergo materia tamen sit creata
principium sit. Unde aug. in li. confes.
In principio fecit deus celum et terram i. in ver-
bo sibi coeterno fecit materiam crea-
tam spiritualis et corporalis ¶ Item in eo-
dem li. dicit duo reperio que fecis-
ti carentia temporibus, unum quod ita
formatum ut sine ullo defectu si-
ne ullo intervallo mutationis
quamvis mutabile non tamen mutat
tua eternitate atque incommutabi-
le perfruatur; aliud quod ita informe
erat ut ex qua forma in
quam formam vel mutationis vel sta-
tionis mutaretur quo tempori subderetur
non haberet. Sed hec sunt in ergo non
sunt principia, ergo duo principia
¶ Preterea dicendum ad rationem dictam quod opi-
fex et materia duo dicuntur principia re-
rum corporalium que sunt ex materia sed
differunt: opifex ut a quo, materia
non ut de quo vel ex quo. Sed non
sunt duo principia quorum neutrum
sit ab alio, cum ipsa materia est
ab opifice. Unde aug. in li. i. de
simbolo: Deus omnipotens est
sed ex nihilo fecit quicquid fecit
non enim cum aliqua materies
adiuvit ex qua deprimeret artis
sue potentiam sed ex nihilo creavit cunc-
ta. sed n. esse omnipotentem ut
non solum fabricator sed materies
ab illo esse inquiratur (?). qui non
sunt in ratione ¶ dicendum ergo ad primum

quod licet agere et pati sint opposita
et correlative ad actum et passi-
vum primum et hiis que sunt vel
sunt ex materia, non ergo tamen primum passi-
vum est tamquam activo quod non convenit
sibi subiecta materia eo quod fiat de
nihilo, et licet primum in se ipso non pa-
tiatur, est tamen principium eius quod pa-
titur et ipsius pati mediate
unde agere et pati correlativa
ad idem principium primum et effici-
endo non et subiciendo ¶ Ad id
non quod obicitur quod materia sit coeterna
opifici existens tamen ab illo
sicut corpus pedis in pulvere et
vestigium, dicendum quod non est simile, quia
pes in pulvere non dicit sola causa
effectiva sed efficiente quam con-
tamen materiali, opifex non de quo lo-
quimur efficiente tamen dicitur ef-
ficiente cum dico omnipotente
et ita dicitur esse et esse producen-
te causa non de sua substantia sed in
diversitate substantie ¶ Ad id non quod
obicitur quod materia possit esse principi-
um eo quod licet possibilitate
ad omnia contraria (?) sed quod ad est secundum
potestatem ad omnia, aliud est secundum
possibilitatem, secundum non possibi-
litatem coarctatur ad formas
que sunt in materia, secundum non potesta-
te extendit se et adhuc quod fiat
materia que est possibilis ad omnia
et ideo repugnat materie secundum
possibilitatem ad omnia creandi esse
ab aliquo sed non repugnat
non esse ex aliquo ¶ Ad id non quod
obicitur quia cum quod in materia est prima potentia quod
secundum genus fiat ab opifice est
secundum genus eo quod si potentia materie
precedet alia potentia aut
materia esset alia materia in terra in in

finitum dicit quod est potentia materialis ad esse
forme que sit in ea et si tale
precedit alia forma consimilis in infi-
nitum oportet abire / sed est potentia opi-
ficis qua mundus potuit esse antequam
esset / et creator mundi est absque in-
finitum sed est status / et ideo secundum
solum est principium motus est mundi in
suo actu sit et opifex in suo ac-
tus ¶ Ad 1m non quod obicitur quod
mundus est incorruptibilis et ingenerabilis
et ita intransmutabilis dicendum est
quod intransmutabile dicitur secundum viam ge-
nerationis et corruptionis in quantum
huiusmodi sunt a natura sed quod generatio est muta-
tio de non esse in esse subiecta
existente materia / et corruptio de esse
in non esse / non quod tamen intransmutabi-
lis est eo quod de non esse processit in esse
et quantum est de se possibilitatem
habet ad non esse ¶ Ad 2m dico quod obicitur
quod de hiis generibus cause quod ipsa
sit aeterna sicut et alie cau-
se videlicet exemplaris et finalis
dicendum quod sicut oportuit esse
in diversitate substantie et opificis eo
quod est de substantia causarum mundi et
ideo similiter sicut cum formis illarum
sicut et formas que sunt de substantia
rerum causatarum non sit cum eis de exemplari
et finali et ideo rationes allegate
similiter potuerunt esse cum ratione o-
pificis eo quod eiusdem substantie sine
centie sunt hee tres rationes
sicut infra dicetur

Sequitur consideratio circa rationem cause
que est duplex tum secundum rationem cause
spiritualiter dicte tum secundum rationem cause
existentes in actu causandi ¶ Primo
ergo dicendum de ratione cause spiritualis
deinde de ratione cause in actu
causandi ¶ Ratio non cause spiritualis

dicte que ponitur aeterna aut
est efficientis / aut exemplaris aut
finalis dicetur ergo de comparatione
istarum inter se primo. deinde singil-
latim de unaquaque ¶ Primo sit quod
iste tres efficientis / exemplaris et
finalis sunt aeterne ¶ Secundo quod iste
sunt in eadem substantia vel essentia
tamen differentes secundum substantiam vel
essentiam ¶ Tertio de ordine istarum
rationum inter se

Quod autem non sunt aeterne nisi prima
ratio essentia vero simplex est ut
dicit Boetius ponere pluralitatem in la-
tentia propter quam illarum que ad
personas pertinent / hec ergo tres
rationes in deo erunt quod essentie
videtur in additio sed adeoque
ut dicatur prima causa est causa effi-
ciens / prima autem causa est causa
exemplaris / et similiter de finali / essentia
tamen divina non recipit additionem
ut sit perfectio maliciosa que compositionis
tionis ¶ Secundo primum se ipso intelligit
et se ipso est principium faciendi
ergo in quolibet tam exemplarem sicut
cognoscat ubi sicut faciat opera
operator et causator opera sunt fines
et ita opera cause finales / ut
ergo necesse est esse rationem exemplaris cause
vel finalis ab aeterno ¶ Tertio ratio cause
est cum ea de se sequitur aliud opera
et non secundum causas sed sub ratione dicitur
ad causatum ergo in existente causa-
to non erit ratio cause sed causata non
sunt aeterna / ergo nec similiter ra-
tiones tales secundum accipiatur rationes
tales illarum sunt describuntur
a philosopho non videtur esse aeterno
dicitur in octavo motu causa que est principi
in transmutationis et quietis prime

ut ambulacio e ca sanitatis et
pr filii | et ulr agens acti a°
n° mo d' for et exr et h' z q sig-
ficat | aliq ee et q'nd ei d' et
alio mo quo fit ad | et e in eo
ex quo | et d' alio mo tanq cople-
mentu et h' z ff quo fit aliquid
ut sanitas e ca ambulacois s
illis ronib3 ddo tam ca non
e ab etno g° rones cause ef-
ficientis exris et finalis no
fut ab etno ¶ Ad 9m fit ar-
gui' mediatia respud' hee tres
9ditiones | unitas veritas bonitas
et quo ad h' fut vestigium prime
eracie que e ca trin g° a p°
z rcpie tres rones quib3 h'
9nudent s ut nomi fet ras
g° rones ille fut etne s hee
fut summa unitas | summa veritas
summa bonitas | s summa bonitas
z ide q ca finalis g° et alie
due rones 9ueniunt aliis dua-
bus ronib3 cause s summa ve-
ritas cause exri summa unitas
cae efficienti g° tres rone cae
fut ab etno | p° si no essent hee
rones ab etno | maneret aliqd
ee ca exris s ca exris est
id in sua qu° | intellit no tm
ad cuius similitudine fit res ide
in e ydea et exr g° n ab et-
no intelliret si exr no eet
s ab etno intellit cu tunc se s
alia g° ab etno fuit ca exr
prin efficientis et finalis na
q possit efficere fuit ab etno
cu no si no | g° q aliqu no
fuit et prius no fuit aliqu°
accepit g° aliud eet nobili9
s h' e i pole g° ab etno po-
tuit q' ipse potuit erunt g°

rones iste ab etno ¶ Ad h' au
9rrio e q p° ecia se ipa h't
has rones cae ad h' au g
que' in qd fut etne ul no
dd e q ro cae ul accipi' h'ituali'
ul actualit' si g° accipiat'
actualit' no ab etno erant
iste rones neq' m etnalit'
efficiebat sua effecta ut exem-
plabat sua exemplata s q
exr d' ad cuius similitudine fit
aliquid ut ab etno s'mebat
s sicut doi d' cu tpre sine cau
ut tpris q mag' ipe d' no
tu cu tpre ita et ca d' s q
secus tu z meliori s q h't roz
idee et ut e id quo fit cogni
to sic n d' etnalit' sicut
i sua h'ebit' si no dicat' h'i-
tualit' ut ca dicat' q sibi
sufficiaes e ad cand | s h' ro-
nes iste erunt ab etno no
n sufficiacia cu tpre ul ex
tpre acceperunt ¶ Ad id no q
h° obi dd q p° ecia no indi-
get exri ut h't exr alterius
ipse fili ut cand finale et
s h't 9credit ipdca ro s q' se
ipo e ca exris | se ipo e ca
final ulla addico fit ei ut
in h' efficiat' | et h3 distingua'
hee rones cae exris s et
efficientis no tu fut duo prin
ab etno sicut posuit plo dua-
litas n principiorum dualitate
posuit i ecia | no cu hee due
rones fut i duab3 eenciis
sicut ut plo dicere | ut q'dam
opifex et ut dicu' duo prin-
cipia opifex et forma dicat' duo
q logissimu e a unitate n ac-

9

capiat² forma que cū m^a est
principium constituendi compositum ¶
ad hoc obm dd q ph's loquit³
docta h q e i actu cause, ca
nō i actu cāe et cū tpre et
extpre ficut i caīs m^alibz et
ideo nō hēt locū i racibz et
nis cpmis cāe dequibz ca dicū
z hc. m et appare q e pi que
ipe ponit m dt | ipī z cā
sali et ecacū sanitatis eo
dē mō sanitas cā ambula-
tōnis et forma h q figurat
aliter ee h m̄ cā ad cā m cū
tpre nl extpre cōtor quit³.

Sequit³ considerato mtz hee ro-
nes sunt vniq cāe sēnāe
aut differūt | qd differūt m^r
psilitudine fupta in artificia-
alibz et nālibz | altius cā ef-
sentie z cā que agit et
cāe h qua agit, | et finis ē
q agit ut pz i domificatione
filr i nālibz | qr q mo³ et p
q mo³ et ē q mo³ ut lapis
et ponderositas et locus deor-
sū go m^r filr i hijs que
fiunt amore | pa cū h et fiat
in alijs voluntarijs go hee
tres rones differūt h eēn
¶ Iste i cā exri dur plēs y-
dee m cā finali plēs rones
h q dt aug. in hoppin q | sin-
gula sūt cōpiis cāta ronibz
efficiēs nō cū sine plurita-
te nō go inde vnū i eēn
exris et finalis cū effi-
ciente ¶ In cōrmū nō sr ma-
ior z in dupio inca p q
aliqua cā sequi h i nā cū
z principium cōnōis cōmino-
ce gaduit i cōmū efficiens

formalis et finalis go mlto
forcius erit in cā p | ut eade
sit in eēn exris efficiens for-
malis et finalis ¶ Iste rōi p̄u
cōnicta ē semet ipīū cōpatg
z dōg et aug. de trin dt q ipe
z ars suma plena cūm rōm
vivencium et i cōmutabilium go
ex^a nō differt in eēn ab effi-
ciente m^c finis filr fi m | ab
alio hēt exr qui exse, hēt
aliud pius se Silr fi ē aliud
agēt qui ē se et finis mo
net efficiete eēt alius mo-
tor sui cōpig cū go cū hēat a-
liud motore m^c aliud directo-
re | elt ide exemplar et fi-
nis ¶ qd cōcededu z adp^o cū
obm i cōrmū dd z q m z sile
m cā pfca et impfca | cause
nō artificiales nl nāles i pfce
sūt i cōpis cātus et ē h lz
i eis distīguīt³ h eēn tres
pditcōnes m cū sit e i cā
p^a et pfca que h agit i mu-
tate q alie agūt i mltiplicite
¶ ad h o obm dd q lz cā exr
h rōm ydee dicat³ plalit et
finalis sub hc noīe cū ro nl
ē cōpās rones nō cū difft
i eēn ab efficiēti nō m illa
plalitas dz al i r^a cōz que
fiunt et nō dicūt plitate eēn-
tie exptu cāe

Sequit³ consideratio de ordine
cōpār² rōm cū m cōma
eēn p deus sit cā efficiēs
exris et finalis aut ē ibi
ordo cōpar² rōm aut m est
q sit m^r finis m monet ef-
ficiēte exr nō cū sit pnci-
piū cognicōnis sui h q est

cognitio procedit rationem finis sic
ro vel rationem boni. Ergo rationes iste
ordine sunt. ¶ Ad quartum cum enumerat quinque
sed tamen quartum causarum primo ponit formale
exemplarem, secundo efficientem, tertio finem
quia efficiens agit secundum exemplar
aliquid propter finem quem consequitur
ex eo quod sit. ¶ Ad quintum dicendum quod facere
quod tunc Augustinus in libro confessionum enumerat
modos prioris, illum modum intendit
esse primo quo dicitur deus esse prius eternitate
tate ex quo inde quod que sunt in eternitate
tate simul sunt et utrumque nec prius nec
posterius. ¶ Quia in trinitate deus est personarum
distinctio sicut dicitur in sym-
bolo Anastasii nichil dicitur prius aut
posterius, multo fortius ergo ad illa
rationes non sunt, quia ipsa divina
essentia non est in aliis prius aut
posterius. Si tamen dicatur ordo aliquis
esse, ordo in trinitate secundum quod est ordo
et non est pluralitas, sed nulla est plura-
litas que preintelligatur pluralitati
personarum. Ergo nullus ordo secundum illum
modum secundum quod dicitur quod in divinis personis
non est inequalitas. Sed ordo
dicitur nisi non quo alter prior est al-
tero sed quo alter est ex altero respectu
tunc si respicitur ad trinitatem divine
essentie non attenditur ordo nec
naturam nec temporis. ¶ Ad quod dicitur quod hec
rationes tunc sunt una essentia sunt
unum ab eterno, nec propter hoc dicendum est
plures res esse ab eterno sed plures
rationes ita quod sunt plures secundum
ex quodam respectu tantorum ad personam secundum
talia indifferentibus dispositionibus re-
spiciunt primum, non quod primum sit
in se multiplex sicut dicitur de plura-
litate idearum nec rationum. Unde sic
dicitur de tribus personis quod sunt tres
res quibus est fruendum sicut secundum
Augustinum de doctrina christiana ita non est dicendum
quod hee rationes tres sunt tres
res quibus est fruendum nec tres
res ab eterno sed sunt una res
quia tunc rationes sicut tres sunt tribus
personis non quia tunc comparantur ipsis
personis. Unde in libro de civitate dei undecimo
dixit deus fiat lux et facta est
lux et vidit deus lucem quod esset bo-
na, intelligitur quis fecit, et quid
fecit, et propter quid fecit, pater intelligitur
qui dixit ut fiat quod cum illo
dicto facta est per verbum. Verbum
factum est. Cum vero quod dicitur vidit deus
quod bonum esset satis significatur deum nulla
necessitate, nulla utilitatis indi-
gentia sed sola bonitate fecisse quod factum
est, id est quod bonum est, ut res que facta
est congruere bonitati propter quam facta est
indicetur que bonitas si spiritus sanctus
recte intelligitur universa in suis
operibus nobis trinitas intimatur. Sed
constat quod qui dixit ut fiat est
sufficientis nomine designatur. Cum
dicitur dei sit factum, et quid nos
ad eam pertineat eorum propter quod
non ad finalem. ¶ Ad sextum dicendum est. Ergo ad
obiecta quod licet ordo non nature temporis
attendatur in istis rationibus sed quod in
veniuntur in creatis in tribus ita
sed quod inveniuntur in creatis, unde
simul sunt iste rationes omnino
eternaliter. Sed deus non secundum prius et
posterius aliquo illorum modorum
quos enumerat Augustinus in libro confessionum, nec
in illo modo quo prius dicitur eterni-
tate ut cum omnia deus quo prius
dicitur tempore ut flos cum fructu
nec electione ut fructus cum
flore nec origine ut sonus
cum cantu. ¶ Ad septimum obiectum dicendum
est quod licet similiter necessitatis et divi-
na sed quod sunt necessitatis accipiendum

s(ed) p(ri)us et posteri(us) condic(i)o(n)is simul at-
tendu(n)t(ur). q(uo)d ergo ponit p(h)il(osoph)us ordi
ne in hiis l(ice)t e(st) s(ed) q(uod) attribuit(ur)
datus

Q(ua)ntum que(ritur) desingn(a)t(ur) r(ati)oni-
bus cause sigillati accep-
tis. et p(ri)mo de r(ati)one cause exemplaris/
nt(er) ca(usa) illa exemplaris de
necessitate sit q(uod) arguit(ur) ex(em)p(lum)
q(uod) nichil ignorans fecit. ergo
p(ri)us erat i(n) sua s(cienti)a q(uam) i(n) pro-
p(r)ia esse(n)t. et ideo d(icitu)r .i. h(ec) s(un)t
de intelligenti(i)s aptata esse s(e)c(un)da
verbo dei. ut ex i(n)visibilibus vi-
sibilia fierent. ut d(icit) glo(sa). dicens
ex i(n)visibilibus sig(nificatur) i(n)visibil(is)
mundus qui erat in dei sapi(enti)a ad
cui(us) si(mi)litudine(m) fact(us) e(st) hic visi-
bil(is) mundus et postea seq(ui)t(ur) s(ed)
c(ontra) dispo(siti)o qua disposuit o(mn)ia ita
invisibilia ut fierent m(un)d(us) invi-
sibile exe(m)pl(a)r q(uod) erat i(n) me(n)te dei
... qua(n)do r(e)p(ro)bant p(h)il(osoph)i fuerunt
(Aristoteles) i(n) fine p(ri)me p(h)il(osophi)e et s(imi)l(ite)r a-
vice(n)na i(n) sua p(h)i(sic)a ..... qua
loquit(ur) de formis mathematic(is)
quas ponit ydeales s(ed) h(ec) nonq(uam)
intell(e)c(tu)s illas formas ex(em)plari si-
ne ydealium de quibus nos h(ic)
intendimus. intell(e)c(tu)s .n. h(ic) est
loq(ui) de ydeis s(ed) q(uod) distinguit se-
neca d(icit) .n. q(uod) i(n) m(ai)or ..... ca(usa)
esse ydeam distinguens int(er)
ydeam et ydem. ut ydea sit
ex(em)p(l)ar(is) o(mn)ia. ydea no(n) for(ma) in m(ateri)a
imp(r)ossimus ergo ex(em)pl(a)re(m) ca(usa)m esse
ex(em)p(l)ar(e) datu(m). et ex(em)p(lum) h(ic) d(icit) aug(ustinus) i(n)
li(bro) retract(ationum). loqu(en)s de mu(n)do intelli-
gibili. mundum intelligibile(m) nu(n)-
cupavit p(l)ato ip(s)am r(ati)o(ne)m sempi-
t(er)na(m) qua fecit deus mundum
qua(m) q(ui) esse negat seq(ui)t(ur) ut
dicat deu(m) irr(ati)onabilit(er) fecisse
q(uod) fecit aut cu(m) faceret vel an(te)-

q(ua)m faceret nescisse q(ui)d faceret ap(u)d
eu(m) r(ati)o faciendi no(n) erat si n(on) e-
rat sicut erat ip(s)am u(ide)t(ur) p(l)ato
vocasse intelligibile mu(n)du(m). n(on)
t(amen) h(ec) cont(ra) q(uod) d(icit) dio(nysius) noles ex-
cludere ca(usa)m ex(em)p(lar)e(m). ut v(ide)t(ur) dicens
ex(em)p(lu)m et i(m)p(r)io s(ed) ca(usa)m d(e)i no-
ticia(m) et s(cienti)am i(n) subam p(er)it
et p(re)cipit. n(on) s(ed) ideam singul(is) i-
mittens s(ed) s(ecundum) una(m) ca(usa)m extolle(n)-
tia(m) o(mn)ia nosces et c(on)tines lo-
q(ui)t(ur) .n. de ydea ad si(mi)litudine(m) for(mal)e i(n)-
telligibil(is) que e(st) i(n) a(n)i(m)a que no(n)
c(ontra) idem q(uod) esse(n)tia ip(s)i(us) ca(usa) s(ed) q(uod) mo-
du(m) no(n) cognoscat de(us) s(ed) ydeam
h(oc) .n. esset q(uod) ignobili(us) se cog-
nosceret. nobili(us) g(ener)alit(er) h(abe)re n(on) pot(est)
n(ec) par q(uonia)m n(on) sit eiusde(m) esse(n)tie
h(oc) .n. d(icitu)r q(uod) filius e(st) equalis
p(at)ri s(ed) e(st) eiusd(em) esse(n)tie

D(e)inde que(ritur) si e(st) una ca(usa) ex-
emplaris an plures q(uod) n(on)
plures s(unt) u(ide)t(ur) q(uod) h(ec) q(uod) ipso ex(em)pri-
mi(tur) v(ide)t(ur) ...... q(uod) si ex(em)pla
differentia s(unt) i(n) gen(er)e vel i(n) sp(eci)e
videt(ur). (contr)aria g(e)n(er)e vel sp(eci)e dif-
ferre s(ed) ita e(st) i(n) ex(em)ptis q(uod) differu(n)t
g(e)n(er)e vel sp(eci)e ergo et c(ontr)aria dif-
ferunt. (contra) iste ydee s(unt) cause
ex(em)p(lare)s rer(um) s(ed) de illis d(icit) aug(ustinus) i(n) li(bro)
lxxxiii q(uestionum) q(uod) ydee s(unt) p(ri)ncip(a)-
ales quedam forme vel r(ati)o(n)es
rer(um) stabiles atq(ue) i(n)commuta-
biles que et ip(s)e formate n(on)
s(unt) que di(vin)a intelligentia c(on)ti-
net(ur). et cu(m) ip(s)e neq(ue) oriant(ur)
neq(ue) int(er)eant s(ed) eas tu(m) for-
mari d(icitu)r o(mn)e q(uod) oriri et i(n)-
terire pot(est). et o(mn)e q(uod) orit(ur) et i(n)-
terit. h(ec) mult(a) p(ro)bat tali r(ati)o(n)e
c(on)stat q(uod) deus o(mn)ia r(ati)onabilit(er)
condidit. n(on) ea r(ati)o(n)e e(st) h(om)o condi-
tus qua equ(u)s. et ita de aliis

rebus g° singula ꝑprijs rata
sūt ronibꝫ ſꝫ hee rones nō
sūt n̄ł ī mēte cātōis / sacrilegi-
ū n̄ ē opinar ut eē ſe ext̄ꝑ-
positū ī tueret ſ; q̄ ꝯstitue-
ret q̄ ꝯstituebat g° ꝑles ſc̄
rones eēxēs ¶ ꝑ ex ſimilitudīe
argui n̄ m̄ ſ eande ſpeēn
ārcā efficiat domū / et efficiat
nauī ⁊ ita de aliis artificiis
ī ſpē / ſilr g° erit in opibꝫ dīs
ut dīuſa opa dīa ſ dīuſa fiat
eēria ¶ ad oīrm fit vnꝰ ē
mūdꝰ ſenſibl' et mūdꝰ ſen
ſibil ē eēris / multo g° for-
tius ē vnū exemplar ſ m̄-
dꝰ archetipꝰ ē eēris tāta ma-
ior ē vnitas eēris q̄ eēti
¶ ꝯtē ſicut ſup̄ ſcitū ē eadē ex
emplaris eadē ē ī eēn̄ ar̄
cā efficacē ſi g° eēnt mul-
ta eēria oplēt nūq; ꝫ eē
ideē ī eēn̄ cā cā efficacē ⁊
ita pla eēnt eadē ī eēn̄ cā
efficacē quoꝝ uūlmū eēt
altiūm ſ ſꝫ nō poſſꝫ eē ꝑꝑ ſui
ſimplicitate g° n̄ ſūt ꝑles
cauſe eēres ¶ ꝯtē ꝑfēcā ē
vno cognoſcē multa ⁊ ſilr
uno ſꝫ multa q̄m multis mul-
ta g° cā eēr ſit quo cog-
noſcāt ⁊ ſ q̄ ſit / erit g° ꝑ-
fectiſſimū uno ꝑ unū cognoſ-
cē multa ⁊ ſ illud facē ſꝫ
ꝑfectiſſimū ꝯt ꝑ° g° vna ē
cā eēris ī dīſq ſ eēn̄ / q̄
ꝯcedēdū ⁊ ¶ ad i° nō q̄ ob'
m̄or m̄ dōr ē q̄ ꝑlalitas ī
eēn̄ ī eēri nō accipit⁊ ex
ꝑlitate eēncie in eēris n̄
m̄ ē ꝑlalitas ī eēn̄ / q̄ tū
dīr ꝑles ydee ſꝫ ē ꝑꝑ q̄m-
dā ſimilitudīne eētoꝝ ad
ipm̄ eēr ⁊ q̄dā cōparacoꝫ

admodū quo loqm̄ ī eēribꝫ
et exemplis rerū artificia-
liū ſꝫ nō ē oīo ſile / vnū ꝑli-
ꝉ dīr eēpte qua r̄ſpiciunt
ipā ydeata / et ꝑꝑ ſꝫ dꝫ ꝑlu-
ri ad hebr' ut ex i nuiſibilibꝫ
uiſibilia fierent ⁊ uiſibilia
n̄ notat illa eēria ſiue ro-
nes ¶ q̄ aūt dt aug' ī li lx-
xxiij q̄ nō eadē rone eq̄o
ꝯditū qua hoīem n̄ r̄torqt
ad ꝑlitate eēncie ſꝫ ad dīuſaꝫ
rōis ꝑuā n̄ eēn̄ ē ro hiꝰ ⁊
illiꝰ ſꝫ g° ro eēris q̄dā
ꝯdicam eēpte dīe eēncie
ut cū dꝫ ī ꝯmutabil ꝑꝫe
ſubſiſtens ⁊ hiꝰ ſꝫ et alia
ꝯdicam eēpte eētoꝝ ut ꝑꝫ
ꝑlr dꝫ aſcendimꝰ n̄ ꝑli-
tate eētoꝝ ad ꝑlitate ſit
dcām ¶ ad id° nō q̄ ultio ob'
dōr ē q̄m ē ſile ī eēribꝫ r̄-
rū artificiatoꝝ que ſiūt
ab arā eēria n̄ ſt aduenī-
eēia ⁊ n̄ eiuſdē eēncie cū
cā efficacē q̄ ī ꝑfectiſſimo a-
gentē n̄ ī menti⁊

Deinde q̄ꝫ ſuppoſita ꝑlita-
te aliq̄ mō eēr m̄ ūtaꝝ
dicat⁊ cā eēris tm̄ r̄ eoꝝ
que ſiūt uel que ſca ſūt cā
dicat⁊ cā eēris r̄ eoꝝ q̄
poſſūt ſꝫ ſꝫ nūq̄m fiant / q̄
nō ultio mō m̄ dcām ē n̄
q̄ ꝑlitas eēpte eēris ē ī r̄
eētoꝝ ad ipm̄ / cū g° i° q̄
n̄ ē ī eē ſub rone ꝑtiti uel
ꝑntis uel ſutī nō ſcāt r̄-
uitate g° r̄ illiꝰ nō potēt
accipi vnitas q̄m aut ꝑli-
tas g° id q̄ tm̄ pot eēn̄
ſꝫ rōm eēris / ꝑ multa ſꝫ
ī poſſibilia que ſūt duo·

possibilia que nunquam contin-
gent secundum se in te non est unitas
nec pluralitas cum igitur non sint eorum
sunt rationes exemplares ¶ Item
si sunt possibilia possunt du-
ci in actum / ducantur ergo in ac-
tum si igitur non fierent tamen esse-
rem tamen nichil novum fiat in deo
fierent absque ratione exemplari ergo
aliqua facta essent a deo sine
ratione quod absurdum est sic loquitur
in consolatione super dictum libri lxxxiij
questionum ¶ Item cum infinita possint
fieri a deo finita autem essent
secundum predicta / rationes exemplares essent
finite infinitorum rationes autem
contra mundum eo quod potentia dei exten-
dit se ad infinita et non potest
fieri a deo sine ratione ergo ratio
exemplaris potentia se habet ad infinita
secundum finitum non habet potentiam semper infi-
nitum ergo ratio exemplaris est in infini-
te virtutis ¶ Item quod ratio sine
causa exemplaris non est tamen ratio eorum
que producuntur in esse / secundum que pos-
sunt produci licet non producantur in
tanto tamen exemplaris in effectu est
ut ad similitudinem eius fiat a-
liquid et hoc patet per id quod dicitur in
libro lxxxiij questionum cum ipse videre
sine rationes neque oriantur neque
intereant secundum eas tamen formari
dicitur quicquid oriri vel interire po-
test ¶ Ad illud vero quod obicitur in
contrarium dicendum est quod licet ea que pos-
sunt esse et non erunt non habeant
unitatem simpliciter nec pluralitatem tamen habent
unitatem rationis aliquam potest ratio exempla-
ris dici pluralitas non actu-
rationis exemplaris dependet
a re exemplata sive sit ac-
tu sive in potentia et non in actu
¶ Si non dicatur quod scientia dicatur

rerum contingentium ut eorum que
sunt vel fuerunt vel erunt / et etiam
possibilium tantum / Contra / Item per hoc
ratio exemplaris non est illorum / Contra
quod sicut res se habent ad esse ita
ad veritatem et sic ad scientiam cum
omnium sive actualium sive pos-
sibilium est divina scientia / Unde et ratio
exemplaris similiter bonorum etc. ¶ Ad id
quod secundo obicitur de possibilibus quod
tamen sunt deo possibilia dicendum similiter
quod ratio exemplaris non respiciat possi-
bilitatem vel impossibilitatem nisi
in creaturis / sed ratio exemplaris est eorum
que sunt possibilia deo non autem
est exemplaris quod fieri debeant nec sit
aliquis que contrariat fieri in possi-
bilium cum deo / non est ratio exem-
plaris

Cum quaeritur de ratione ex-
emplari utrum possibilium etiam
possibilium scilicet de ratione exemplari utrum
bonorum et non malorum / corrup-
tibilium et incorruptibilium ratio-
ne aliquis intelligatur quo dicit quod
dicitur Io. i. quod factum est in ipso vita
erat et sine ipso factum est nichil
exponitur in verbo peccatum quod nichil
est si factum est ab alio quam ab ipso
non est in ipso vita / eorum nisi que
sunt in ipso vita est ratio exempla-
ris / Unde cum non sit ratio exemplaris
malorum non sunt in ipso vita
¶ Quod autem ratio exemplaris non sit ma-
lorum patet per rationem exemplaris exempla-
ri non est ad cuius similitudinem fit
vel fieri potest ab ipso qui habet exempla-
ria mala culpe nec fiunt nec
possunt fieri a deo autem est ratio ex-
emplaris ergo malorum non est
ratio exemplaris / Unde super id psalmi quod
ignorabam interrogabant me /
que ars nescit inimicum fecit

qui sunt ars oipotentis dei / et logos
xpc / ergo malum non est in arte sum-
ma ergo nec in rone exri ¶ Ite
in li. de li. ar. li. ij. ubi pq for. cum pia
dei deficientis rmanet exia
forma est q nescit defice motus
qz ipos rerum deficientium vel
pficientium excedere numeros suo-
rum leges non sunt cu ergo malum
tamen eius formam non habeat hui
aliq forme subsit non est for-
ma exemplaris in deo nec est ex
ipa qz formam non subest ma-
liae quo adhuc q est habeat for-
ma exemplare et sit ab ea ¶ Ite
in iij de li. ar. nemo inquam sunt
adeo sunt / in quantum nos maiore
ab eius qua facta sunt arte re-
cedunt / imitatio eum res vitup-
erantur in quantum eam vituperator
arte qua facta sunt non vidit et
hec in eis vitupet q ibi non
videt ergo malorum sine ma-
iorum inquam huius non est ars summa
sine ro exris ¶ Item omnia sunt
adeo sine bona sine mala
q non in cognitum est ipse pu-
nire non pot / punit enim iu-
ste peccata ergo sunt precognita ergo
sunt in scientia eius sed scientia eius idem
est q ars summa sine ro exris
ergo sunt in ipa rone exri ¶ Item
anselmus in monol. summo spiritui
dicere nichil aliud est quam cogitando
intueri sed cogitando intuentur
mala ab ipso ergo ab ipso dicuntur
sed que dicuntur ab ipso sunt in rone
exri sine in arte ergo mala
sunt in rone exri ¶ Contra q̄ si-
ca q dicuntur esse in rone exri
que sunt ab ea / vel sit eam
mala non sunt in arte vel in
rone exri que sunt ab
ea vel sit eam mala non sunt

in arte vel in rone exri in quantum
huius modi q cum sint in ipa scientia
scientia non sicut modus scit ad ipsa se
extendit quam ars / ars non est
sed quod huius principium faciendi et
cogitandi que facienda sunt
scientia vero est principium cognitandi et
capax spectes rerum et pnato-
nes pnationes cum in hoc q
non in mementur species vero dyo-
in li. de di. no. c. vij. de sapia
intellectu et veritate sicut una cause
cognoscitur omnia facies et cognoscitur
sicut lumine per semet ipsum pa-
trepit tenebrarum visione non
aliunde videns tenebras quam
a lumine ¶ Ad obm. al̄ ʒ̄ dicitur q lʒ
idem sit scientia et ars dicitur in eo-
ʒ̄nis tn dr scientia q ars / cum
lʒ scientia dicitur extendat se ad bo-
na et mala / ars tn vel ro ex-
emplaris que est ro faciendi
debiat bona non q ars vel
suis arte non cognoscat ma-
la ut vitet vel puniat sed non
ut faciat / quo ad romm cum cog-
nitionis et cum scientia ¶ Ad scdo
obm dd' lʒ q dicere sunt [illegible]
ad dictas eius dupl et sic sunt
non est in sua rone tn est s. cogi-
tando intueri sed manifestare id
q est in arte vel rone exri et
ideo lʒ nulla intelliguntur vel
cogitando inspiciantur a sum-
mo spiritu non tn dr q non sit
ad manifestandum sine non manifes-
tat id q est in summa arte sine
in rone exri ¶ Rone huius que-
Q[u]o[nia]m quid sit esse mutatum in ipso sed
videtur quia sunt rome ex-
emplare et esse mutata in ipso
tn non sine dicuntur multiplica-
tur / sed negatione / sed repugnante / sed
intellectum sed motum sed q sit ne

ducatur res viue vel habere vita
in ipso nam in ad plenitudinem omnis
vite que sunt negotiacionem tam s
pita sunt tam res inlis et cor-
lis nunc sunt plenitudinem illi 9 vite
que dicitur sunt respectu tam illa vita
in viuat sunt cor et for. que
accidit non separant nunc vita dicitur
nunc dicta sunt plenitudinem que est sunt in-
tellectum sunt in sed eet tam mala
et intelligatur et habeat ee
in intellectu et vita et mete
prauitatis dicitur malum in ipso
vita quod tam non sit in dicitur vi-
ue sunt illa plenitudine. ¶ Iste tamen
9 actus / eet intellectus / viue non
addit super intellectum et ee quod ergo
dicitur amplius tam dicitur oia in ipso
vita sunt vel hec quod dicitur omnia sunt
in ipso vel in intellectu ipsius sine
que omnia designat. ¶ Iste tam
dicitur quod res habent vitam in primo
et queda res habeant vitam in
suo genere / ideo magis dicitur vi-
ue tam habeant vita in suo genere
nunc eo quod in suo genere ipso habeant
ee simpliciter in deo ee sunt quod
ee nunc in tamen ee eet sunt quid / ergo
res corporalis sunt in suo genere plus
sunt vite quam tam sunt in ipso. ¶
Contra dicit aug. super io omnia tamen
fierent / et tam facta sunt et tam
variantur sunt in ipso nunc in eo
quod sunt in se ipsis sunt sunt in muta
bile rationem / tam autem sunt in ipso
sunt in mutabile rationem magis sunt
vita in ipso quam in se ipsis. ¶
Contra ansel. quicquid sunt sine
viuat sine non viuat tamen quod
aliquid non in se sit in ipso est vi-
ta et veritas sicut ergo ad sunt
dicitur vel facit sine res sunt
sine non sunt / vita vel. adhuc quod
sunt vita in ipso sine / sunt sine

non sunt. ¶ Iste oia dicuntur in ipso vita
sunt quicquid est inde non est deus
et quod dicitur quod sunt vita sed non tollit
id quod sit deus ergo oia que sunt
in ipso vita sunt ipse ergo oia
sunt in ipso vita ergo sunt quod ipse
sunt ex hoc sequeretur quod oia sunt vim
¶ Iste oia sunt in ipso vita / aut
ergo hoc quod dicitur quod sunt in omnibus eternam
aut hoc dicitur ratione potentie vel sa
pientie vel bonitatis / ratione eterni-
tatis non nunc ee in in eternum hoc
est ee in eternam eternam sunt tamen est eo
idem quod ipse / si non ratione potentie
sunt ratione potentie dicuntur subesse oia
tam bona quam mala ergo tam dicuntur
ee in ipso vita ratione potentie / sunt
in verbo dicuntur ee vita ergo ratione
sapientie tam sapientia appropriatur verbo
¶ Contra tam non ratione sapientie nunc
vita sapientia dei non respiciat tamen ab
ipso facta sunt quecumque sunt possunt ab
aliquo quod non dicitur ratione sapientie nunc
ratione voluntatis / voluntas non respicit
ea que fiunt que tamen possunt sunt
et si nunquam fiant in ipso vita
sunt ergo non dicuntur ee in ipso vita
ratione voluntatis. ¶ Iste si oia
sunt in ipso vita sunt quod sunt in ipso
vita aut sunt vnum aut multa
sunt sunt vnum non ad vnum quam
ipse ergo oia sunt idem quod ipso
si oia sunt multa sunt quod sunt in
ipso vita non alia multa quam
in suo genere ergo sunt multa sunt
in genere suo sunt in ipso vita
¶ Contra in se ipsis sunt corrupti-
bilia entia sunt corporalia sunt in ipso
vita sunt incommutabilia en-
tia ergo non corporalia multa sunt in suo
genere sunt in ipso vita. ¶ Ad
hoc tamen dicuntur quod quod dicitur
oia sunt in ipso vita redupplicatio

Nota

faciendi et huius deviatiois in ipso
ut sit dicat² oia in ipso sunt
uita in ipso si nō queratur secundum
similitudinem uite dicendum q̄ nec secundum ex-
cellentiorem modum quam sunt mo-
di iam supradicti nec aptabi³ ille
modus qui est uiue secundum intellectum et
motum ut dicant² illa esse uita
que sunt ad modum intellectus prac-
tice recte se habentis adquam pro-
ductionem et actum bona non sunt in
intellectu practico et sunt quedam
uita ubi aliquam operant in ac-
tu excellentius tamen longe in ipsa
intelligentia diuina nec est simile q̄ obiecta
de malis que uiuunt in intellectu
practico ipsius peccatoris sunt non uiue
in ipso dicitur de peccatoribus qui uiuunt
in morte quibus sunt moriendo de-
finit | sed sunt uiue in portat eo
in corde in ipsa mente agente
ut a quo secundum similitudinem possit
aliud procedere | qr ergo intelligentia prac-
tica recte disposita sunt deuiat
secundum de intellectum et motum ideo
quedam similitudine dicat⁹ uite eo
et que uiuunt in intellectu practi-
co ¶ ad secundum dicendum q̄ uiue sunt
dicitur omnia in ipso sunt uita differt
secundum rationem alios q̄ est esse in ipso et
esse in intellectu ipsius dicta esse in
ipso sed respicit ad ponere esse in
intellectu ad scientiam sive sapientiam
esse non in ipsa uita sive uiue
ad ecclesiam beneplaciti que superaddit
bonitate et cognitione videndi
in intellectu practico ¶ ad tertium
dicendum q̄ non dicitur magis uita
ea que sunt uita in se et in
suo genere quam ea que sunt se-
cundum uita in ipso si dicant² pluri-
bus de causis diuine tamen non dicitur
act. xvii in ipso uiuimus mo-
uemur et sumus uita dicitur sed alia
ratione quam tamen dicitur oia sunt in ipso

uita tamen non dicitur in ipso uiuimus
ponit³ comparationis uite iam ex-
positis causam dicitur in ipso erat
uita | non³ in mutabilitas scientie
beneplaciti et sic procedit ratio ia
sed pluribus ergo rationibus possunt
dici uiue secundum non magis quam non
et ponere excellentiore uita 1ª
quadrupliciter | nec secundum q̄ sunt in illa
uita non est dicendum q̄ in se ipsis
sunt eo simpliciter sicut non esse sim-
pliciter non est in quanto ad ipsas
res in se ipsis non q̄ sit nobi-
lius esse in ipso quam quam eo
causae quo sunt causata in ipsa ca
¶ ad quartum dicendum q̄ esse in deo dicitur
dupliciter uno modo dicitur esse in
deo quod secundum idem secundum eam sicut potestas
sapientia | bonitas | que sunt idem
q̄ essentia diuina et hoc modo quodque quod
est in deo est deus | alio modo dicitur
esse in deo sicut in causa et sic sic
dicitur causata esse in ipso | et sic di-
cuntur esse uita in ipso secundum
modum non omnia que sunt in ipso
sic se ipsa accepta sunt secundum q̄ quam
sunt in ipso sed rationes exem-
plares ipsorum sunt idem q̄ ipse
unde sic causa sunt in deo uita sed
sic non est deus et ita de aliis ca-
tis ergo dicitur q̄ omnia in ipso sunt
uita in ipso uita aliud est q̄
si dicat³ rationes creaturas sunt in
ipso secundum quas est sicut dicta
uita catos ¶ ad quintum dicendum q̄
cum omnia dicuntur in ipso uita sed
ratione sapientie sive scientie beneplaciti
quam in intellectu practico in qua
uiuunt eternaliter causata tamen
ratione scientie tamen ratione beneplaci-
ti ¶ ad idem non q̄ quero³ esse in
quomodo de ipsa sapientia | nec scientia
per se qua cognoscant³ bona
et mala dicendum q̄ scientia beneplaciti

respiciat tm bona · go alia parte
s; multiplicatio sit sufficiacs ad
existencie rerum / et ita respi-
ciat tm res existentes non9
ea que possunt esse dicer multa
in ipo / multiplicatio n · esset mo3
et respiciat non tm ea que sunt
s; que possunt esse et erunt / vero
quo ad hoc multa sunt in sua
multiplicit · ¶ ad septimum dr quod
dupliciter / omnia in ipo sunt multa vel dr
3 simplr quod omnia sunt unum in
ipo vel quod omnia sunt multa in
ipo s; si fieret multiplicatio ut
dicebatur · omnia in ipo sunt unum in
ipo vna eet / unum angel et mo-
nolitus et sic ipis sunt eadem mu-
tabilis s; et mutabile compa-
rata in ipo non sunt ipa p9
eadem et p9 existendi multas
non tm quod quod omnia sunt unum
vel descedendo ut dicatur asi-
nus vel leo e asinus vel leo in
deo vel idem est an hoie in deo
aliter n sunt sunt sub generali
ratione et sub spali / pluralitas
go excepte ratione non phibet
dicere unitatem / unitas non om-
da que 3 in deo phibet di-
cere pluralitate s; media via in
cedendum 3 sicut iam dcm est

Q uom e go de ca finali-
tate quam comprendit e ¶ pmo
utrum sit una ca finalis p9
¶ scdo utrum sit idem quod eadem p9
· s · deus ¶ tercio utrum omnia appe-
tant hanc rom cae final

Ad pmum sic finis et bonum
idem quod ens s; pp bonum q9 si
go eet infinitum in causis
finalibus non conveniret ad
bonum q9 ultio q3 · go finis eet
intenco querentis non go ee
infinitum in causis finali-
bus s; e aliqua cuius gra ·

alie grad3 ¶ pr tm finis et bo-
n sint idem ultimus finis erit su-
mum bonum s; impole 3 ee duo su-
me bona nam unum haberet omne quod
aliud et tunc non differrent tunc si
non haberent aliquid boni haberet unum
quod non alterum et ita n eet summum
impole 3 go duo ee sume bona
go et duos ee non ultimos fi-
nes quorum unum e pt alterum ¶ pr
quidquid sit in aliis causis / intencio
finis et in finiti oppoñtur · si go
b ca finalis tolli · in finitum
go nce e ee vna sola ultima
ad quam e conveniens ¶ ite quicumque
discrete agit non facit id quod
facit pmittam vel quod tendit ad
aliquem finem / si in ipt finem agit
stultus dicitur · ¶ ite nullus ponit si-
bi duos fines ex equo si in
poneret in ordinata eet accio
eius nce e go agente pintellam
ponere sibi unum finem actionis
si an ille finis est aliud quem
et id est aliud non quam quiesceret
intento s; quesivit in tercio eius
qui bene disponitur · go nce e
ee ultimum finem quod est go vna
sola finalis ca ultima ¶ insuper sicut
se obiectum finis e ro eius quod e ad
finem s; non eadem ratione sicut
dt aug in li lxxxiii q · conditus
3 ho et equus et loquitur de ulti-
mis rombus et ita de ultimis
finibus go diversorum actorum diversi
si sunt fines ¶ ite finis det
minat forma rei et ea que
ordinata sunt ad illa / si go
eet unus finis ultimus duorum
differencium non veniret diversa
tm forma attenderet fini / et ita ad
indifferens eet finis indifferens
eet forma posita go indifferen-
cia finis / ponitur indiffa formarum

go et eorum que sunt per formas go
res erunt indifferentes sed necesse
est esse rerum differentiam go necesse
est esse diversam finium ¶ Ad quod respon-
dendum quod vna est causa finalis vl-
tima omnium de qua dicit dionysius de di-
uinis nominibus quod omnia quecumque sunt et fiunt propter pul-
crum et bonum sunt et fiunt et
ad ipsum omnia inspiciunt et ab
ipso mouentur et continentur et
ipsius gratia / et alibi pulcrum et
bonum sic omnes causam auctam desi-
derant / tamen est aliquid existe-
ntium quod non participet pulcro et bo-
no in existentibus participat pulcro
et bono tunc enim et ipsum bonum
et pulcrum est quod in diuinum sermonem
ablacioni substantialiter laudatur ¶ Ad
id enim quod obicitur in contrarium prius dicendum quod
licet diuerse rationes proprie sunt
eorum et formis nostris tamen vna est
vltima ratio quo a fine omnia ac-
cipitur et sic accipitur unitas
et vniuerso erunt go rationes
sic illum modum secundum quem loquitur in illo
libro loquitur non de rationibus formali-
bus aliorum tamen rationes que sunt
a rebus ordinandis ad vltimum
finem ¶ Ad aliud dicendum quod licet finis
vltimus sit vnus non propter hoc et
materia rerum sed ex differen-
tibus rebus vnitas vniuersi col-
ligitur sicut in ad vnum punc-
tum quod est centrum omnes linee re-
ducte ad circumferentiam ex parte pre-
tiantur sic et per quandam similitudi-
nem omnia que sunt in vniuerso ten-
dunt ad vnum / finem / et illud
finis finium / sed autem finem
non accipitur diuersa rerum sed sunt fines
proprios penes quos diuersa for-
marum deriuatur.

Sequitur dicere vtrum ipsa causa
finalis sit idem quod essen-
tia / et non / actio / et mo-
tus diuinum esse propter id quod non semper sed
propter finem go finis non semper ab
agente et mouente / sed diuina
essentia agit go agit propter finem
non secundum sed sui sit in secundum
a se fine ab alia re esset dif-
ferens ab ipso agente go non
esset causa finalis eadem cum essentia
agentis ¶ Item in alijs agenti-
bus sic quod in id propter quod agit non
est idem cum essentia agentis vt
domificator agit propter protectionem
ab ymbribus et caumatibus go
a primo agente sic erit vt non agit
se ipsum sed finis quia go non est
idem cum essentia agentis primum ¶
Contra dionysius in libro de diuinis nominibus omnia
ad se ipsum bonitas conuertit prin-
ceps congregatio dispersorum vt
principalis et vnifica dei-
tas et omnia ipsam vt principium
et continentiam et finem ap-
petunt go vnifica deitas est
illa bonitas que est omnium fi-
nis ¶ Item primum est perfectissimum
agens go non agit propter aliud
se si non ageret sic decet deo
bi go non esset perfectissimum agens
go propter se ipsum / et hoc est quod dicitur
prouerbiorum xvi vniuersa propter semet
ipsum operatus est deus ipsum quoque
ad diem malum et de hoc etiam
est principalis causa dicitur ysa-
ie / omnes qui inuocant nomen
meum in gloriam meam creaui
formaui eum et feci eum ¶ Item in
... nemo bonus nisi deus et bo-
num est finis idem go ipse est
principalis finis ad quod respon-
dendum quod ipse est causa finalis sic
ostenditur ¶ Ad obiectum ad in
contrarium dicendum quod agere propter finem

d3 dmpliat vel qui e pfecto
agentis sicut dand3 de do-
mificatore et sic no agit ppt
aliud a se vel qui e pfecto
ei9 qd agit vel a quo agit
et sic agit de9 ppt n effectu
abeo q agit vel a quo agit
¶ Ei no obiiciat q si de9 a-
gat ppt se agat ppt ac ita
eternalit dd q h generare
vel spirare vel intellre dicat
agere et psilia que ab etno
sut n ppt agit dd ppt et-
nitatis ppt tn agit dd ppt
tpis et cu agit n agit ut
sibi aliqd acqrat lz i hoc
sua bonitas manifestet ppt
fine ipi acqri zzte alle
tu finis e ppt summu fine
vm dyo9 ipe dm tu p bo
nitatis extollentia oia amat
oia fecit oia gtinet oia
gubat et itm e dm pri-
cipiu et finis sup pnapa-
le et supfinale qr ex ipo
et p ipm et i ipo sut oia
ut ait sacer smo ¶ ad i
ro q obi fo dd qn e pfte
i cais agetibz et impo e
ato cata n agens agit
ppt aliqu i pfectom sui ca
altimis cauie catores no
nlla e pfecto

Seqm dico mod oia ap-
petaat i sua accone
sut fine q n ar finis
n iste qstitui pfecto roa-
lis cate btudo n et finis
iste ide si g btudo n est
finis augl cate et btudo
e bonu summu ide n g
oia appetut sut fine ¶

p appetitus nlis plante est
ut salnet ee plante et ita de
aliis rebz nlibz g n tendit
ad optimedu sut fine ¶ gte
sicut dt boe9 de gsol bon et
vnu ide i suba lapis no pan
suas appetit vnitate et ita de
aliis gpositis et hoc sibi suffit
g appetut sut fine cu iste fi-
nis sit maioz ¶ p gpleto vno
electoz cu eit ir definet ho
ee et ita n pficet eoz appe
titus si sut fine appetent
pficiab ai vel pficiet n g
iste finis qm oia appetut ¶
q dyo9 i li de divo bon esr q
desida abo ibz et pfes bon
z q oia optat sz no e bon n
pticipacone summi boni sicut
dt aug i li de ci dei et de tri
g appetit9 cate no tiat n
i summo bono sz iste e finis
ia dcs g finis ia dcs z qm
oia appetut ¶ ad q ad dcs
q dmplep z appetit9 vni9 ex
cognitione pfecta illi vel ex
acqsicione fine dono et sic sut
modu no oia appetut su-
mu bon vel fine istu n n
oia ht appetitu intellaiale
et sic ho que sut appetitu hui9
appetut nlit btudine sz q
bon et btudo sut ide alio
no mo sumedo appetitu nle
oia appetut bon no i dtiata
rone btudis sz i gnali ro-
ne que z sz q bon summu oia
gpiat et tiat ¶ ad id no q
fo obz dd q plante et alie
cate corruptibiles no appe-
tut gtinuacom sui ee et g-
tinuaco sui ee e a summo bo

q e i eis et eqalit | et polit | et
pssalit | quo ad h appetitum na-
lit. summi bon | ad tam obm dr
silr de vnitate quam appetunt res
opposite i hac n vnitate e sū-
ma vnitas et ita sūma bonitas
sine qua nec z nec ee posset et
ideo eam nalit. desidat | ad
vltio obm dr z q e finis q-
dā corruptibilium datas s q
sut p hoiem | et illo fine eua
cuato cgruit vn ultius per
mand et h z supplemento nca
tatis huane | et ista e alig fi-
nis ab illo q nalit intēdit
vnaq res s sua spem n go
mirum z si n pueniant s fi-
ne isto nl illud ad btitudi-
ne que de tiata e finis hoi
et intellectuali catue au n heat
i mortalitate cognitiue et
motiue po. s qm possint ea
frui

Quadme gūti dr e de ca ef-
ficacie | emissa nd qone
nis sunt plēs cause efficie-
tes rerum eo q ipa sat dar
intelligi ex pmissa qone de pli-
tate pncipiorum et dt et plīs
qui faciunt cas ultas defini-
ut nam boni et n pcapiut |
tusendum z ad illa qom d-
ca efficiacie ntā tm fit ca
efficiens ee et n apq n ee
ut poto ipius ee destructia
| deinde ntā sit no. aut
naclitate ca efficaes | tao ntā
ipse sit ca an aliq. admoto

Ad pmu sit na boni est p-
ducē | saluae | mali au
corrupe et destrue | vn di-
o de di no n e ipius insrg
grac | nc boni n bon pducē
s pa ca efficiens e summu
bon go nd est eius corrupe
et destrue bon s ee i quātū
q bon lz go ei n e destruē
ee | ste aug. i li hypp q. ad
qm n ee ptinet n e ca de
ficiendi s pa ca efficiens e
sūme ens go n e ca defiae-
di go nc ca destruē | ste ide
silr se hns sup nāt e face
ide s pmū efficiens e sp silr
silr se hns go facit ide n
go facit ee et n ee si m dis
silr se hret sicut sol i acce-
dēdo et recedēdo | acce acce-
do pducit res | recedēdo cor
rupet nl destueret s nc ac
cedit nc recedit quātū e dese
go n e | destructiua rerum |
pto solis nubis e inducē lu-
me tenebre nō induae p
oppone tre nl alicuius tene
brosi silr est de sole spuali
q eius sit inductus lumine te-
nebra no i defaus ee n est
ab ipo s ab aliquo alio | et
pma efficiens ca e pfte po.
pfta au po e cui nc dest
nl addi p s plus e posse
faca q sit et q n sit q ost
tu go pme cae efficientis n
e t m face sed posse destuē
qd g pte d. ysa ylo. ego
dns et n alter | formans
lucē et cans tenebras fa-
ciens pace et cans malū
s cād tenebras e face ma-
lū et destuē ee | ste je ppi
siaut vigilam sup eos ut
euellerem et demolliret
et dissiparem et dispgerē
sic vigilabo sup eos ut e-
difice et plante go eius

est euelle et demolliri et
pme go eue effiaetis est de
stere id est 3 ¶ ste ecc. pi bo-
na et mala uita et mors pau-
ptas et honestas adeo sunt go
adno e in solu eo sz ecc in
eo ¶ ad q zend q duplex est
defectus sicut hr i vas li. de
li ar et nec defctus ppo
i na intellectuali sz defectus
voluntatis qui e culpabil et
defectus i voluntatis qui est
pena pt h e tams defcus
n. corruptibil in se ut q ig-
nis in se defiat et planta et
se defiant de p defcu dd
e q p ca efficiens n e ca
illius defco no dd q i apto
e ab ipo impto no creatura ro-
nali et ideo d3 sapie i. i deg
morte no fecit nec letat3 i
pdicone uiuor. creauit n. ut
ecent oia et sanabiles fe-
cit naciones orbis terrar et
postea se3 i impicia e mor-
tis accessio egro ub d3 eco
pi mors et uita a dno deo
q exponit aug. i qonibz ve-
te. pppri. q. dices no est
deus actor mortis sz vindex
sz mortis actor pctm e quo
go deus potat face morte
qui mesat pctae sz dui pctas
vltbuit ab ipo data e mors
ca n ex ipo fit sz ex qui p-
cauit de tuio no defcu qui
e ne corrupt in se dd q n
g i rebz adeo sz ex eo q res
sunt exnch. nec ca in deo est
pd depdi sicut et gsendi
¶ ad sco obm dd q defcus

ille de quo lo3 aug. i li lxxxiii
q. n e defcus penal i qm
hi9 sz magl culpabil nt ille de-
fectus qui est ex ph q res e cor-
ruptibil ex h q de no. et ex se
h q defiat ¶ ad tao obm dd
q ppo illa ph. ide sitr se hns et
intellr de catus mutabilib3 q
s dnsam sui mutacom apte
nate sunt age nt pati no au
intellr de ipo catore qui sp
eode mo se ht et tn ca e op
positor s tpa diusa ¶ ad qrto
obm dd 3 q n e sile ois de
sole spuali s. deo et de sole ma-
li. i a sole m. i. mli pabsecia pt
tenebre mlies sz a sole spuali
malicia que e tenebra sine
distessio lumis n e p sui ab
secia sz sui absecia sicut aug.
dice e de ipa malicia q ad
hoc tm e similitudo q sicut tene
bra mlis ht alia cam ut
pote corpus opacu ita tene-
bra intelligibil s. pctm ht li
ca q se celtit adeo ca caudt
dicos q boni e saluac et ma
li corrupe p et pncipalis i
tendit de corrupcoe culpabili

Ad scdm no membru qonis
quia qr vtr deus vol-
nt necitate gdidit res et de
necitate nt no coaccom ¶ te
Oit obi boni e rone boni
sue bona adduce vm aug. i
q. i. xx. i. bonus e q feait op-
ime q n erant i et dicos de
di no. optimi e optima co-
duce go n. bo boctis sidm boni
indmpsit optima ad maifsa
com sui i dats vm dicos i
li de di no. si om siduitas

dia bonitas a sublimissimis et
maximis creaturis usque ad novissima
pervenit et ad hunc finem omnes
ꝫ nec hiis qui super eam anti-
cipantibus omnes excellencia in
celestis que decorem sunt am-
bitum tenent dicentibus sicut illuminat
post omnia et sic due bonitatis
significativa ymago sol similiter
consonancia et omnia que causis eius
participare possunt illuminat sic boni-
tas eius idem quia non omnes ergo
ex necessitate non sue condidit crea-
turas ¶ Item si potuit facere crea-
turas et noluit invidus
fuit nec ad minus in summe bo-
nus ita obicit hereticos si autem no-
luit et non potuit impotens
fuit sed adeo ... et post et
ponitur in eo summa bonitas ergo
bonitas eius induxit necessario vo-
luntate ¶ Item aug' ubi de ci. dei
xxii habent tamen ... ad bona
danda bonitate dei hanc tam
iustam atque ydoneam quam di-
ligenter consyderata et pie cogita-
ta os convenienciam creacionis mun-
di origine non viderunt cum
ergo dei bonitas sit tam iusta
et tam iusta sit natura ex necessita-
te sue bonitatis sua dabit ¶
Item boec' quod bonus est deus su-
mus ergo bonitas est natura eo
eo rerum sicut phisice potest arguit
quod indicat duobus de igne et
summo bono ignis in est ca-
lefacere summum autem bonum produ-
cere et salvare sicut ignis necessita-
te non sue calefacit ergo sum-
mum bonum ex necessitate non sue
bona producit et salvat ¶ quod
autem non voluntate fiant contra ... eo
sicut dicit aug' iii de trin' voluntas

dei est prima et summa causa omnium
specierum et motuum ... fit quod
de intelligibili atque superiori
aula summi imperatoris non conce-
datur ¶ Et item in li. lxxxiii
q. qui querit quare deus mundum
noluit facere causam querit volun-
tatis dei. Nam causa est maius non voluntate eius
non ergo causa mundi id est voluntas
alia causa precedat ¶ Item in xxiii
... pri. de ci. dei satis significatur dum
nulla necessitate nulla sue aut ...
utilitatis indigencia sed sola boni-
tate id est bona voluntate fecisse quod factum est
¶ Item que dicta est ... processione
filii a patre et processione
creature sit de necessitate non sue
denique producere creaturas ¶ Ad ista
ergo dicendum quod sua non voluntate conditam
condidit creaturas sicut sicut ex
auctoritatibus precedentibus ¶ Ad id non
quod primo obicitur in contrarium de necessitate
bonitatis dicendum quod nomen necessitatis
non congrue dicitur de deo unde anselmus
in deo nulla cadit necessitas neces-
sitas non vere dicitur coactio sed non
necessitas utilitatis ex parte sua
sicut ... sumpta a precedenti
auctoritate si non dicatur necessitas
congruitatis sive ydoneitatis sit
tangitur in quadam auctoritate tamen
potest dici quod ex necessitate bonitatis
condidit res non tamen vere congruere
quod dicatur ex necessitate non sue
non idem sit bonitas quod natura eius
tamen si dicitur ex necessitate nature
videtur ponitur talis necessitas
qualis est in rebus naturalibus
in rebus in naturalibus ignis non
ex necessitate nature generat ignem
et hoc horum non sic tamen est
tamen creature fuit adeo ¶ Ad

sed dicendum quod quando autem dicitur deus secundum rationem
bonitatis dat res et ratione bo-
nitatis ut a bono creato sit bo-
num / non ibi creatitas ex congruen-
cia cause finalis et eius quod
ordinatur ad eam nec ex pso-
se quod ex necessitate condidit dei-
tas / ad illud non quod tunc obiectum
quod bonitas dei est iusta cum condi-
cionis rerum et rei natura / Con-
cedendum quod iusticia uno modo et por-
tat debitum sicut dicit Ansel-
mus et secundum hunc modum non dicitur bonitas
dei esse iusta sed ex debito alicui non
modo dicitur iusticia secundum congruenciam quod
decet bonitatem eius et secundum hunc
modum dicitur bonitas dei iusta cum
unum et auctto additur idonea
ad determinationem / Ad quartum non obstante
dicendum est quod cum dicitur quod bonus est deus
suis bonis scilicet que sunt ab
ipso non ex causa creatitas
consequencie que est causa adamacionis
cum creatitas inferendi causa
ab eterno deus sunt bonus nec tamen
ab eterno sunt bonitas date
creature natura dei ab eterno sunt
bona nec tamen creatura ab eterno
sunt bona / Ad ultimum dicendum est
quod non est similitudo in agentibus secundum
naturam et in proposito agente secundum volunta-
tem agens naturam producit si-
bi simile in specie vel in genere agens
non secundum voluntatem rectam producit
simile vel proporcionale ut a bono
bonum ab uno unum et ita de
aliis disposicionibus que conveniunt cause
et causato / propter hoc sit summe bonus
tamen quod tamen ipso idem est non quod vo-
luntas que est summe libera non
dat res nisi secundum libertatem sue vo-

Deinde dicendum est de tercio membro questionis
scilicet utrum agat creatura cum aliquo
addito / quod agat aliquo addito
sic videtur primo non / causa ponit causatum sine
et esse secundum causam que ponit causatum sine
et esse si sit ubique additur ei a-
liquid per quod est causa prima illius secundum quod
prima est causa ubique ergo additur ei
aliquid ad hoc quod sit causa prima huius
vel illius ergo est causa cum aliquo
addito / Item solum non est causa prima huius
disposicionis vel illius nisi cum additur
aliqua condicio super eo solis
materie et oppositis disposicionibus
tamen ergo hoc sit causa sole vel
suorum effectuum per alienationem et
in sole spirituali vel suorum effectuum
Item causa ubique cum sit causa prima et
se ipsa sit causa prima huius tanti vel il-
lius aut per aliud si se ipsa sit
causa prima huius non videtur quod aliunde est quan-
titas et aliunde est proprietas ergo ex
alia re videtur esse proprietas secundum se
ipsa est ubique ergo alia re quam
se ipsa est causa prima huius tanti vel
illius / quod etiam videtur in ubique et parti-
cularis creaturis velut in et parti-
culare ex diversis racionibus accipi-
untur / et particulare addit super
universale sic ergo est et superius ut
universale et proprium ex diversis racionibus
accipiantur et proprium huius tan-
ti vel illius addat super causam
universalem / Ad oppositum sic obicitur si a-
gerit aliquo addito ut esset
causa non esset prima causa sed illud
additum aut esset prima causa aut
causatum cum una sola sit causa prima
illud cum causatum exit et esse non
nec per eam prima secundum quod est causa ubique
ergo aliquid additur ei ad hoc
quod sit causa prima tamen illius et cetera.

de illo et ita est abire in infini-
tum aut oportebit stare in primis
ut non sit causa huius causati nisi illius
aliquo addito ergo est per se causa ¶
Item in aliquibus causatis agentibus
apparet quod per se agunt / ut sol per
se illuminat et ignis per se generat
ignem ergo cum nobilior sit actio
prime cause quam actio alicuius des-
cendentis ab ipsa est ergo actio prime
cause per se ipsam ¶ Item cum sit causa
que dat esse et item causa que dat
motum nobilior est causa que dat
esse quam illa que facit motum tantum
secundum in causis facientibus motum est aliqua
que per se facit motum ut in mo-
tore spere celestis ergo aliqua erit
eadem que dant esse que per se dat
esse sed que per se dat esse nobilior
est ea que aliquo addito dat
esse tantum ergo nobilior dispositio attribu-
enda sit prime cause est illa
conditio cause que per se dat esse ¶
Item est causa per se et causa per accidens causa
non per se quod agit per naturam et in-
tellectum omnis causa que agit
per naturam et per intellectum sit causa prima
que de qua est quod agit ergo causa prima mul-
to fortius per se agit quam causa secunda
ex suppositis ergo concluditur quod causa prima per
se agit non aliquo addito
supposita que sunt contra rationem secundum non ergo
prima causa ¶ Ad secundam dicendum concludendo
quod per se agere dicitur secundum plures modos
dicitur non per se agere secundum quod per suam naturam
agere dicitur esse per se agere per suum in-
tellectum et voluntatem agere primo
ergo modo non dicitur per se agere producendo
causata non enim de sua natura producit
secundo modo dicitur per se agere quia per suum
intellectum et voluntatem agit et
secundum hunc modum de quo dicitur per se agere
excludendo per accidens agere et
excludendo agere per aliud a primis
causatis a sequentibus non causatis non
sit causa secundum agit aliquo modo
non propter suam insufficientiam secundum propter causa-
torum rectam ordinationem quorum
tantum quedam sunt nobiliora quedam
non minus nobilia ¶ Ad tertium dico
quod obiectio quod in infinitum esset ab-
ire si prima causa esset aliquo addi-
to causa secundum est quod aliter est in prima-
tis et contingentibus contingentibus non
est contingens ponere additum
cause in primis non causa et dees
ponere additionem cause unde talis
attenditur quod causa prima nobilis se
ipsa est ipsa horum causatorum secundum
tantum additum super ulterius non est
per ad excusandum secundum per voluntatem
te eius que causa idest quod causa
omnis qua vult facere res ut
et hoc modo non est ut eternitatis
sed temporis fine eius ¶ Ad id quod
obicitur ex alia parte aliunde est
causa nobilis et aliunde separata dicendum
est quod non sit causa secundum causa prima nobi-
lior se comparat et causis quibus
bus que conveniunt a causa
in quibus aliunde est quantitas / ali-
unde est proprietas / prima non sic
dicit boecius de forma sine materia
et conditionibus particularibus que
sunt in materia non subiecto et ideo
non sunt proprietate ex illo modo
quo dicitur incausatus secundum sua volunta-
te est actio que causam aliam com-
parat et sic ipsa actio sit ipsa
voluntas et voluntas sit e-
terna actio tamen est cum ipso ut
temporibus ¶ Ad quartum dicendum quod non est
simile de sole nobili et causa prima
sol non nobilis sed dicitur sicut si-
cut nec rerum creaturarum sicut

essentiam nec creaturam

effcom vel circanam dulpos p-
duat effcus sol no spualis
ab oi dnsitate situs abstrhit
et sic lz no e acto eius precedes
meata acto nlis s tn indif-
fers s fit eem s dcom volu
tarie ea pduat

Octavo 3 sup de ca pma s
subam et s rom fe3 de
ipa ca i actu adam vo in
actu dno ptmet preda ¶ q°
de rone cae in actu put d3
ro vl ex ipo et pipm et i
ipo sut oia et ¶ q° de ipa
actione qua ca e i actu suo
p° actio ad suam eem in- &
sin actones no cppal psois
dis que sut vnius eenae ¶
q° go fiat pmo de ill rom-
bz que p illas pones desig-
nant3 et pot queri que dria
sit illaz rom intse et qr
ille ponant3 in alio q pa-
lias pones designa3 aut
si sut alie q sut ille et qr n
ples quam tres

Ad pmu sit p° obia lz ipo
ex designat gdicom cae
nlis s gdico cae nlis n
gt pme cae go n e dd q
ex ipa sut oia ¶ ste tn dm
oia ee i ipo gt meaia fore
intellr sicut tn d3 act pmj
in ipo minimus monem et su-
mus q tn ipe sit fore omd s3
in fine li de va reli forma
est omi q ab vno fca sut et
ad vnum intat3 et lo3 ibi de
suma intate ¶ ste lz ipo pe
diat rom efficientis gomi-
dent3 designat hee tres
rones cae efficientis forl

t nlis s hee tres n gadut
i vna eem go n sut roes
pme cae tantis i actu ¶ q°
ordo vboz no pmutat has
rones tause ro nr cae ntl
no e an efficieto nc ro effi-
cietis i actu an formale
formal ca e s qm e effici-
ens ¶ ste ad eplm iiij d3 qm
e supons et p oia et i oibz
nobis d alia ipo q° ponit3
alie no due manent ista ad
tol n oia p ipm et i ipo c-
ata sut et ipe e an oms
et oia i ipo cstant d po3
lz ipo ante s pmittz lz ipo
pez gmd go dd 3 deordine
istaz rom et dria ppomd et
qd adcol geminat3 lz ipo in
alie no no geminat3 ¶ ste
i li de di no d3 q ois status
et motus e p ipm et ex ipo
et in ipm et in ipm et e a
tuslacio dt ois stacio et mo-
tus e ex quo et in quo et ad
q et oius gra d ponit i q°
in loco eius q e p ipm ¶ ste
alibi dt ex ipo et p ipm et
in ipo et i ipm sut oia d
iiij d3 nr designac rones
¶ q° d3 ro vi in glo ex ipo
dz ut prem p ipm ut filim
i ipo ut spum s quo ro ap-
andi ista ta istis lrz psois
qr n d3 q ex pre sut oia
poa q qm de pre et qr poa
ex pre qm ex filio et ex ipm
sto an illud q queit ex p°
p effcm meatus gnemat et
aliis ¶ Ad dd 3 q tn d3 ex
ipo n no3 gdico cae ntl
s no3 ergo om aug supid

expo et in illa trinitate summa
origo omni et perfectissima pulcritudo
et beatissima delectatio vel noie ori-
gis innuit appropriatio quo pris roe
potentie sed cum quod dr in ipso vel fu-
rone conformitatis quod refer adam
formalis exemplarem sed rone conforme
que est bonitati que appropriatur spui
sco sed quod dr sapie primo licet quod con-
net oia sciam licet nois sed cum
quod dr per ipsum appropriat filio licet dicat
causam efficientem e causa efficientis
que licet ab alia persona quod sit
efficiens et ergo per verbum que facta
sunt facta ideo convenit appropriat perso-
ne filii vel tu sic sed appropriant
ut in fine gra dictum ¶ unde ambrosius
vel hic dicit id invigilandum attende
ut sic intelligas oia esse ex
patre ut neges esse ex filio
vel spu sco tu ex patre et per
patrem et in patre oia sane
possunt dici filii de filio et
de spu sco dici potest ¶ Ad
id non quod obicitur secundo dicendum quod licet ipso
per licet dicat causam efficientem
ut frequenter cum tu sit sed desig-
natur ratio exemplaris per quem et sic quo-
res sunt aliter tu exponit
aliquis in parte supra explanando ad ro
quod dicit ex ipso sed ipsum quod fi-
nis indicat quod per ipsum | quod per eius
prudenciam dispensamus in vita
quod cum dr in ipso perfectio omnia
et finis designatur ¶ Ad id
quod obicitur de hoc quod alie dictiones no-
tant explicat iam dictum quod hoc est
secundum aliam expositionem sanc-
torum sicut ibi tangit glo
super hic dr quod non est aliunde quod
omnis causas excellit unde ro-
ne excellencie quod est roe ori-
ginis dr prius esse super omnes | filius

non per quem quia per ipsum sit reparatio
spec non fit e cui attribuitur ex
dicitur nobis per gratiam in ali-
is non causis per eam ¶ Ad id
non quod obicitur de dictione posita i
adoret vel pus pos dr oia per
ipsum causa fuit et in ipso et dicendum
quod per ibi notat efficientiam
que e aliunde que appropriatur fi-
lio in ipso non notat in mensi-
tate ipius | unde dt glo eum
in excedunt et in mensus e
ut non notetur filius ex spe-
cie cum omnem causam per in me
sitate dr et ee cum omnis ut
ostendatur excellentia eius et
dignitate super causas sed oia
quo attribuitur filio sed dispositio-
nibus | ut notetur causalitas sine
subiectam in mensitas sine conve-
niam virtutis | excellencia ipso
rone dignitatis quod et fer et
oia in ipso constant refer ad
conservationem bonitatis ¶ Ad id
non quod dt duo in hoc dicendum non
vel ponitur in ipso ex ipso et per
ipsum et dicendum quod per ro desig-
nata per hanc propositionem ex attri-
buitur rone originis patri sed
per ipsum attri filio rone
sapie | in ipso non et spui ipsum
spui sco rone bonitatis quod
complete licet perfectate s. quod ter-
minat et finit et licet per per
sed quod in alia translatione dr
ex quo quod pertinet ad origi-
nem | in quo quod pertinet ad
formam exemplarem sapie ad quod quod
rom est | aug grauis | quod ad roz
finis | et sic duo complectitur
bonitas et filii pot expo
ni id quod ibidem dr ex ipso et

18

p apme et in ipo et in ipmd ¶
ad bonitate bianite et firmi
tate r'fant. v'l aliqua vo ap
pent. sicut dem z ¶ ad 18 q
ultio obi de cogitacone facta ibi
ad xo. dd' z qd ad insceptia
sonat ee ex ipo et ad ee de
ipo via ex ipo dicat. ee ca
tue. in cl de ipo ¶ l'i tu q d3 ex
ipo qui e z con glo. q de ipo
e pot dici ee ex ipo n eu
omo q e ex ipo e de ipo q
no e de sub'a sua ex ipo m. s
celu et tra q fecit ea n
eu de ipo q n e de sub'a
sua ex ipo m. s celu et t
ra q fecit ea n eu de ipo
q n e sub'a sua conu dd'
z de ipa accone

Q uom dd' z de ipa accone
si q d3 eu ee i suo actu
p. e eu illa acco caco/ cra
ne cacom querunt hec ¶ p°
mo cae sit face ¶ s° mo st
pmq actus actiud dicos ¶ 3° tius
mo sit ide. q eem dici ¶ qr
to mo cae sit ppu dei ¶ qui
to mo sit in tpre ml eu tpre
ml eu tpe ¶ sexto an phi q
noverunt ad noticia cacois

A d pm sic obi ea q dm
de deo s modo aliq p di
camti dnr eu go cae dici
de deo s modu aliqm p dica
miti dicet. et n s rom acco
mo go caco e acco et cae
e age ¶ ite aug. in li de ci
opponens i d q d3 in p° ca
mit deus ce z ml q2 p° fet
ml q2 in verbo unigenito fet
go cae e face ¶ ep d3 i p
qui fecit ce et ma et o et

di
ibi glo oia fecit ne qui alm
putes cre atore go cae e face
¶ q in ysa xlv. d3 ego deus for
mas lucem et creans tenebras
faciens pace et creans malu
q opponens aug. i li de mob'z
manich q b q in quada tns
lacone ita i nemt. ego facio
bona et cdo mala face e oio
q no erat cde cum prius cae e
ordinare q illud q neq iam
erat meli q sit ¶ ite in li ctra
adusarium legis et ppliar fa
ce e q oio no erat/ cae no
expos q jam erat ordinando
aliqmd ostitue/ ideo q b loco
dicis z deus creans mala quo
p'cantib3 e a g'dtit i malu
que bonitatis eius largitate
facta sunt bona egrio m' de
signat p b q d3 in p° go
v primo d3 in p° cr deus celu
et post sequr. dixit deus fiat
lux et facta z lux et ita dca
lux go cae eu face ex quo
designat. q cae e pnd fa
ce ex aliquo sil simpl illud
creat tanq qui possedit et sec
d glo ppostmus ordo q n ca
mit deus disponendo ut cet
scdo fecit informando tuc pos
sedit ducando ¶ ite alia glo
camit dm mini unde forma
gl possz ondidit fecit cu ad
ymaginem formavit possed
cu p fide sibi vendicavit go
prius z valit. cae q face cz
quid e q d3 i ps ipe dixit
et facta st ipe mand et st v dt
q dd glo. dixit et facta sunt p
mittendo ee factu ei q est
ee creatu ¶ ad q dnd est

q creat d multipli spe eam d
ex nichilo facere sed sicut esse ex nichilo
d differentiam ita et creare d dif
ferentiam uno modo d creare omnia
de nichilo facere et sic dicitur proprie
creare deus esse alio modo d de
nichilo facere aut reat sed non eidem
esse culpe et ducere ad esse gracie
et sic potest dici id q dicitur in illo
ps exultate iusti in domino in
illo versu dixit et facta sunt dicitur
n ibi creata q per graciam sunt
reata vel aliis modo d creare
aut illud q de fiat in bonum gra
tiae et hoc e malum ad bonum or
dinare et sic accipitur cum d
ego dominus faciens bonum et creans
malum i mala n in bonum conuertit
nichil ergo d temporaliter nisi q omnis
nichil z nisi q nichil z racione culpe
nisi q non e racione pene et
per hoc solui possunt ea que ob
iecta sunt secundum diuersas accepcio
nes eius quod est creare

Deinde procedendum est et primo ob
q non e creacio prima accio
nobilior e non accio que facit bo
num in proprio et bonum in toto quam
que facit tamen bonum in toto racio
ne ex quo alie non acciones
sunt bonum vel utrique ergo alie
acciones sunt nobiliores Item
creacio sicut d proprie creauit deus
q tractatur ad informe vero angelis
in principio confessus et informibus illa ma
teria de nichilo deus fecerat appella
ta e celum et terra aut creauerat
in principio creauit deus celum et non
quia hic iam erant sed esse po
terant ita postea fecit celum
formam sed facere tractatur ad id
q facit formam ergo dignior est

accio que nouiter omnes q e sed de
formatur Item nobilior e accio
qua datur esse in completum speciei quam
qua primo datur aliqua ad
dictum super esse omnis in primo creacio et
ultimis plus influit super creatum
quam causa secunda sed causa prima influit
esse omnibus ergo nobilior e accio
sed illa e creacio ergo creacio e nobi
lior aliis accionibus Item accio
que procedit ex uno sibi suffi
cienti e dignior accione que
querit necessario multa sed alie ac
ciones exigunt necessario multa
creacio vero ex uno z ergo creacio dig
nior e Contra z q creacio dig
nior e aliis accionibus per sim
plicitatem ex parte accionis et
principii Ad primum ergo obiectum in
nuitur dicendum q creacio licet faceat in
utrque suo toto eius sine bonum
in per hoc e minus nobilis sed eo
nobilior quod non querit sibi sub
iectum nichil enim i. n. ex parte sui
principii facit in perfeccionem sed
principium ex superfluitate alia
producat ex nichilo e tamen distinguen
dum q super accione quo
dam generali modo sic licet dicere
nobilior e aliqua accio que
e de preexistenti quam illa que e
de nichilo sed illud existens e an
tea sui in aliquo tamen dicendum
q formare non generare e agere
ut in occasione dicatur dei boni
tas ab eterno sicut philosophi et
heretici obiciunt erit accio sic
dicendum nobilior creacione si non
accipiatur accio de preexistenti
q fuit ex nichilo e creacio nobi
lior accio aliis accionibus

quitibz / gno go etna nobi-
lior est agens ao de p expste
te m̃ minus nobile / ad id no
q obz q acto dignior e cuy
terminus e dignior / et ita face
dignius q cae dd z q lz t
ag respiciat simu t forme
nois tm et ea que formata st
t forme ord eor cate fuit tm
aug in li de symbolo rectis-
sime edit deu oia exord
fecisse ut ordinatisso dei
nume pa capacitas formad
fiet / ac deinde oia que for-
mant ¶ Iste siue ge ad saz
in tpali st casuali ordine p-
us fcad sz t formis forbil q
materes et spualis nc insti-
tutae inst ab illo summo deo
ex quo sut st id est prinj qui
mimt in etino camt oia sil

Ad tca nd qom sit ex-
cedes quaque nus
cato sit ipe deus sine dia
eon q n sit nr cato n n
fuit ab etno sine etna c-
acto n e tm cato e st dia
eon e etna go n fuit eius-
de eonae / n go lz pdicabi-
de eon illius nl e eon illius
¶ Iste cato multiplicitate q-
da rcipit t effectibz tm dz
spus nl illius dia no eon-
silatens rcipit multiplicata
te go n est eon lrius eon
illius ¶ q oioda simplicitas
e in deo go sua acto e sua
po et sua eon st n oia st
subam dur go cato tm sit
acto dia elt ipa dia eon
¶ Iste t simplia n differt
q e / et quo e st q dat ca-

cone dat / go n differt t deo
q dat et quo dat st dia suba
sine eon e que dat go e ipa
cato ¶ q conceds z ad obm ro
t ǫrmo conceds q licet cato di-
cat no etnm rone eius q e
expno nl rone acti nois tm e-
ternno pot dici de ea rone ip-
sius eonae eternitatis et ipa
pot dici de etno quoz n effcais
tpalis st suppo acto que t
deo ide e q deus ¶ ad so obm
dd z q lz cato multiplicata
te q da fiat in pte effcaus ud
tm dz dia eon multiplex q
eade e st rem n n diat nm
aliqm ad catam et ne crede
multiplicatas alis mo ee t eon
dia n dz cato acto multipx
et lz n etmn dicat de etno
tm dz dia eon dat n tm dz
dia eon uariabil eo q nc
dat nc n creat / cae n n
dz etmn ex pte qua respiat
catm st ex pte qua respiat
diam eom / et ita lz catm di-
tatz mutabile q e trmn ex-
tremu t rone ddi n q st
dia eon e mutabil que est
altrm extremn ex qua pte
n e mutabilitas

Deinde sequit qestio noblis
an sit ppnu solius dei cato
q sit ob expleyx e po nolendi
ee bon faciendi omne bom faci-
endi de no st duplicea pom g
tulit et qfere potuit alia ca-
tue go et tciam pom filr po-
tuit qfere alia catue ¶ Iste
maius nl equale e dimitte
pecca quam cae celu et tra
st pom dimittedi pt qfere.

ministris etiam et contulit xpo homi
go et potestatem dandi potuit conferre
¶ Contra dicta eciam est causa secunde bo
nitatis ut omne bonum in genere
inspice quod non repugnat dationi con
tulit alicui dationem ergo potestas dandi
repugnat aut non repugnat / si
non repugnat contulit / si non repug
nat tunc quero que est illa repugnancia /
nullum in genus oppositionis vim re
portat ¶ Contra semper id in quo ipse
mandavit et data sunt glo facere
nos possumus sed non dare quod ipse
est de nobis ad facere ipse enim solus
dat quod proprium est deitatis ¶ Contra ac
to procedens a substancia non est nobi
lior quam substancia sed res procedens
corporis nimius nobilior est quam ac
cio sed quam procedit res corpore
sed datio est huius actio ergo non sit
nobilior non procedit ab aliqua
re data tanquam a principio ergo oppo
tencia dandi non sit prior ipsa
actione disgnoscit a substancia da
ta nisi ergo est aliqua data
huius potestatem dandi corporalia date
quam in xpo fuit potestatem dandi
sic fuit racione dicta ¶ Preterea
[illegible] augustinus in libro de trinitate sic
nunc parentes dicimus datores hominum
nunc agricolas datores frugum
quamvis eos extrinsecus adhi
bitis motibus dei virtus ista da
ta intimus operetur ita non solum
malos sed et bonos angelos
fas est putare datores eadem similiter
sed semper ergo ad illud ¶ Ad primum
in contrarium dicendum quod non est sola
potestas dandi et de potencia fa
ciendi nec volendi hoc non potest
non repugnat dationi in creaturali

sed sunt ad perfectionem cuius potestas non
dandi repugnat non sit no
bilior substancia data / et si obiecitur
de potestate dei nunquid possit dare deum
dicendum quod sicut posse dei non est ad
faciendum meliorem se ita nec
ad faciendum datam potentiam si
bi nec ad dandum proprietatem suam
ut potestate quod data sit neque quod
est proprium dei sit nec quod potestas dandi
res sit data sed et potestas dandi
omnia quo est dei attribuere da
te fieret potestatem dandi se / et
ita esset non sui ipsius sed si
aliqua data potestatem faciendi
omnia ut omnia possit non ergo sibi
est de potestate et facit et si dicatur
nunquid est deus omnipotens
dicendum quod non posse in quod non de
cet non est posse ¶ Ad primum non quod
obicitur de potestate dimittendi peccata
quod est equalis vel maior quam
datione dicendum quod duplex potestas
dimittendi est nunc potestas delen
di ipsam culpam et hec est propria
dei unde ysaias xliii ego sum
qui deleo iniquitates propter me
est potestas dimittendi penam racione
pene et hanc potuit concedere
dationem et concessit xpo homini
inde ergo quia non crediderunt
ipsum esse proprium dicebant ipsum
blasphemare cum diceret unum
confide fili remittuntur tibi pecca
ta tua / ostendit autem ipse ut
autem sciatis quia filius hominis habet po
testatem in terra dimittendi pec
cata ait paralitico surge et
et post sequitur et glorificaverunt
deum qui dedit potestatem talem

ho. ubi dicit Jo. 9 nescientes ve-
rum dicebant quod nullus potest di-
mittere peccata nisi deus / quia ipse eos
dimittit quibus dimittendi tri-
buit potestatem ¶ Ad tercium obiectum dicendum
quod excogitate bonitatis dicio est
dare alicui datum secundum suam virtute
sed datum secundum posse dandi sicut dicitur
quod non competit virtuti date immo re-
pugnat quod non decuit divinam
bonitatem eam datam conferre
ut esset ex virtute data quod non dicitur
de ipso quare ille dedit stel-
las racione persone dicio attribui-
que communius esset dicere naturaliter et
humane.

Quoniam procedendo ad quintum questionem
quod est de dacione accione utrum
sit ex tempore vel ab eterno vel ante
tempus ¶ Ad quod sit dacio accio in
qua non dacio non est eterna sed quod non
est eternum non comitatur sed eterni-
tati sed comitatur se ergo tempori et
sumamus tempus large ad eum
ergo dacio fuit ab eterno ¶ Contra
ab deus dat tamen etiam da-
cio est in nobis nunc sed ante hoc nunc fuit
aliud nunc temporis sed omne quod est
in nunc temporis quod sit aliud nunc
temporis ante se / quod in tempore ¶ Ite quod
cepit in esse ab principio non fuit ergo
ex tempore vel ab eterno ¶ Contra quod
est principium temporis non est tempore
vel ante tempore ipse / principium non
non comitatur ei cuius est principium
sed quod est ab alio et quantum sunt
associatur ei ergo dacio non erit
ab tempore sed ante tempore ¶ Ad quod dicendum
quod sicut dicit Augustinus et pre de ea dicit
ergo sicut dominum domini aliquan-
dominum non fuisse dicere non
audeo sed ipse fuit dominus esse quippe
pe ante illam sed datam quoniam
nullo tempore fuit illa sit dacio
accio non est sub tempore / et concedo
sub tempore ut quod est principium temporis
non ante et tempore ante sit accio
dei prima et datum ut tempore est
consideratur quod non ei associatur vel
comitatur sed non sine tempore vel sine
nunc temporis / ante non dicitur ex racione
talitatis ¶ Ad primum ante quod obiectum de
dacione huius ante ostendit quod
dacio accio que dei est et deus est
nunc quod in nunc temporis nunc post nunc
quo ad hoc sed quo ad eternum tempo-
re quod respiciatur est post nunc temporis
non quod tamen habeat tempus sicut est
de rebus que dantur modo quod primo motu

Sexto queritur utrum prius fuerint
posse exducti racionis ad
cognicionem dacionis quod videtur quod sic
quia dicitur ad Ro. i. invisibilia dei
per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur sempiterna quoque virtus eius
et divinitas tamen ergo divinitas et
virtus dicta cognosci poterant
ductu racionis / inducto racioni quia ipsa
dacio quoniam est eterna / et dicat
glo. quod per naturalem racionem et datam
revelacionem cognoverunt / per
revelacionem ante dicit per opera dacio-
nis quod etiam videtur quod sic quia philosophi po-
suerunt datorem esse sicut dicit
Avicenna in sua prima philosophia sed
fuit eius esse post non esse abso-
lute et ad eventus eius actu
erit dacio et hoc digniorem omnibus
modis dandi esse / quia creacio
rememorata est vero et in dicitur esse
sed si ponatur creacio taliter quod
esse precedat eam / et contra est

i pol' ii ep ui^a et inductio eo
s. ad res et opere quo e debi
le et breue et fut m. ¶ Iste d.
i li. de celo et mundo . p hic
num adhibimus nos ipos
magnificare . sunt oino datore
eminete . ppetatibz eorum que
sut data et lo^z ubi de trinaris
figuraute trinitate . ex quo ac-
pi^z q phi puenerunt ad cog-
nicom datoris i qm^z dator
¶ Sz m^r gnd pl q in sym-
bolo po^z articul^s datore celi
et terre f; ea que fidei sut sup
roni sut q n go ex ductu ro-
nis e puenie ad id ¶ Iste ro
determinat ab ente ad eius q^d
lit go. pueniret ad cognicom
datoris f; q dato^z e p^a q^e
ro n^i ad p^t. queste i uo^e. ges-
tat an et si illud ueniret
ad datorm que opitus in se
de illo ¶ Und q e b'pleo cog-
nito p inspirom pceptarum
declaratom per opm reue-
latom quibz illis modis pti-
git uenire i cognicom dato-
ris f; p i spiratom fidei ad
fides ponat datom ¶ Iste psop-
tur diarum inspectatom que e
ex lege pphe et euuang^o uel
opm reuelatom ua reuelato
opm i duat. ad pom ex indeo
dipo' vo ponit datom f; p
ductom deind' uia fi n poss
pduce il ex aliquo n eet d
po' ad maior po' possit intel
ligi f; ueritate et ita alia n eet
dipo' q po' alligata nu^e n
eet dipo' dato go e actus
dipo^e q an quida phi n p
uenit ad cognicom datore
li. q. q n excedut ult ro-
m. q et peruenerunt ad ex s op
tiue tu ex opm gsideracom
bus pz p h q d. i viij li q
fess ubi d. pairasi m p
q de h orum quosda plonico
os libs ex gta lingua in
latina ipos et ibi legi n
quide his de uerbis f; h ois
inletis et multiplicabz suade
re ronibz q i p^u q^o erat uerbu
et uerbu erat apud deu
n sez ad i^d et mundus eu no
cognouit q uo au se^z in
ppa uenit et sui eu non
receperunt et et itm uerbu
caro fem et habitauit i no
bis n ibi legi ex quo pz
q tu ex sceptis tu ex ronibz
cognouerunt q oia p uer
bu fca st. q solo uerbo fet
oia et ita mm et n de se
ipo q de illo

T Raiasendu e gm^r ad
gsideracom date^z i s'ro
ne ppetatu siue pse acci
ou ¶ que^z go de illis ppe
tatibz siue pse accitibz que
relinqut^z ex ronibz ca^g s^r
ne ca sub dulsis ronibz q
sut in e sua itius pond^g et
ca h de uestigio ¶ Deinde
pse accti q concomitat^z ip
se ¶ Ratio de pse accti siue
ppetate ¶ est dati i quatu
e epnd ¶ p^o go dd^r de
his r'bz gdicionibz que st
i gparacone ad eam ¶ Et

primo querendum est quid hiis tri-
bus designet. ¶ Secundo utrum dat
cate vel. ¶ Tercio utrum solum
istud dicant eadem ¶ quarto ex
qua parte accipiantur ¶ quinto quare tot
sint et non plures ¶ sexto utrum tanta
sine hiis possit intelligi vel esse
sine quo aliquid sit. ¶ Septimo de ista
trium dispositione ad alias que
videntur convenire

Circa primum sic est procedendum. Dic-
tum secundum Augustinum super Genesim mensura est illud
quo aliquid metitur / numerus vero
quo numeratur / pondus quo appen-
ditur secundum ipsum. Et secundum Sap. xi. Omnia
in mensura et numero et pondere. Glo. In mensura qua-
litas / in numero quantitas in ponde-
re consideratur. Sed hee distinctiones
non videntur intelligere convenien-
tia mensure et quantitatibus determ-
inatur gradum. Et numerus mensura
vel ad quantitatem continuam re-
fertur. sicut numerus ad discretam
¶ Preterea sic dicit Augustinus super Genesim numerus
omni rei speciem prebet. Igitur ex
parte qualitatis videtur accipi non
ergo recte dicitur in numero quantitas
¶ Preterea si mensura et numerus acci-
piuntur secundum qualitatem et quantita-
tem penes quid accipietur pon-
dus cum non sint nisi tantum. scilicet quan-
titas qualitas relatio penes
autem relationem non videtur accipi pon-
dus. Vel est quantitatis vel quali-
tatis ut secundum maiorem quantita-
tem vel minorem feratur deor-
sum et quantum plus sit de mate-
ria secundum quantitatem continuam que
est gravius vilius et ita videtur
secundum quantitatem ordo ad quantitatem
referri ut numerus ad discretam
quantitatem mensura ad continuam

pondus vero ad motum quia secundum philosophum
ut continuitas quantitates minora
sic obviat. Sed quod dicit Augustinus super Genesim
numerus omni rei speciem prebet me-
sura modum prefigit / pondus vero
in suo loco ordinat et quies-
cere facit. Sed ista tantum secundum modum
predictos / et ordo in accipiuntur ex
parte quantitatis sed magis ex parte
qualitatis. ¶ Ad quod dicendum quod hec
accipiuntur per quandam similitudinem
rerum eorum in quibus primo hec dicuntur
cum proprie dicuntur in rebus corporalibus
per quandam vero similitudinem trans-
feruntur ad res spirituales vel
claudianus in libello de anima
mensura inest anime secundum suam ca-
pacitatem numerus autem secundum virtutum
vel immensitatem pondus secundum appe-
titum in id in quod tendit et
anima rationalis sub tribus distinguitur
memoria / intellectu voluntate
subsistit quibus capax est om-
nis mensure et ponderis. Augustinus vero
super Genesim sic distinguit in tribus
mensura est aliquid agendi ne
sit irrevocabilis et inmodera-
ta progressio numerus autem est af-
fectionum et virtutum quo a stul-
ticie deformitate ad sapientie
formam colligitur. pondus vero
est amoris ubi appetit quod
cui proponatur cui gaudium ubi accu-
piatur. Sic secundum proprietatem sed secundum
similitudinem attendendum est vero
similitudinis ut mensura dicatur
dispositio secundum quam res est in se fi-
nita quo ad esse et virtutem
numerus in quantum habet speciem et formam
qua discernitur ab alia / pondus
vero dispositio secundum quam ordinatur in
fine ¶ Ad id autem quod obicitur quod
mensura attenditur in quantitate

gtinua quadam unus indiscreta
et ita no in mensura qualitas
¶ Iste unus pbet spem rei ergo
ad qualitatem pocius referri debz
quam ad quantitatem ¶ Vnde z q men-
sura ex parte accipit. melius sup-
ponit quantitatem et formaliter sup-
ponit id q trahit quantitatem / sic
autem accipit formaliter. et ideo
dr in mensura qualitas et no
attendimus hic qualitatem que
venit generis eorum que sunt sz sic
qualitas dr et nire sine tra-
re quantitatem ita q dispo trahat
vel finit rei eorum aut s-
tute ut dicat ex eius no
ulterius se extendens / et sic
vtus sine po rei unius trat
capit. multiplicite // ¶ Iste n dr unus
quantitas discreta / Iste dr unus
no illa quantitas que sit ptes
inse discretas / sz ro divisionis ab
ao. vn vnu unus dr q e inse
indivisum et ao divisum et hic modo
utunt innatores qui nolunt
res ab inuicem discerne aplicitudine
p modi accipit Ra-
banus in glo. vn dt cui unus quan-
titas res in que in spe cosi-
tui. sic pla exequuntur compon
et iste e unus eculis in acci
dental fiat de unalinea q
dicum fuit dne sz aug no
accipit. sz qro mo in qm unus
e dispo sz qm res discernit
ab alia re / vn unus sz ethi-
mologia dr a unus et ne
niens q. dio sui distetto sed
significatione et ideo dt unum
cum rei spem pbere ¶ ad
id no q obz de ponde q debe

at accipi sz quantitate / vel sz
qualitate que e quantitas ad
q in accipi sic parte sz quantitate
sz quida similitudine ut sicut
ponde sequi corpus ad simi
locum sz deorsum ita disposito
illa que hic per pondus signatur
refer sine ordiat. vnaqz
res ad sum sine ¶ q el dt
claudianus q mensura vel cuiu
attendit sz sua capacitate
refer ad hoc q vnaqz res
data sit quandam extensione
virtutis terata et ad hunc
modum dt ipse de cuiu q au
dt mum sz virtutem mensurata
te hic refer ad hoc q dt aug.
q unus dr eo affectum
et virtutem quo consultius de
formitate ad formam sapie
colligit. Vnde attendit
mensura et numerum in qm ad
eo ipius aie inse sz quantum
ad eo virtutile eius vn numerum
attendit ipse penes ea q
ordinat ad sapiam ut
mensuratas huius virtutum unus
dicat. / pondus no expte
motiue que ordinat ad
bonitatem / et hic pz per hoc q sub
iungit q cum tibi conspicit
intellectum sine consilio et no-
ticie / et sz memoria attendit pa
capacitas sz q e vis gteti-
na spez / de memoria in-
cedente intellectu et volu-
tate lo. intellectus no sine
consilium ad rationem pertinet q
suas virtutes colligit ad
sapiam voluntas no sine

ponde spūali inclinat ad
bonitate nos aut sic loq̄
in dolijs tibꝫ disponibꝫ ꝑ
ut p⁹ attendi cīca ēē demde
cīca dispones quites ēē

Quod autē qm̄ ꝯstitudꝫ ubi
h' clarat om̄ cātuē sic
trat mīs nō ē est ul rei
mnabili res aut mnabilis
que mūm h't h't et mltitudi
ne ꝯ magꝫ cāta ī se ꝯsi
dāta nō ponit mltitudīne go
nc ponit nūm q' si mīs ex
tendat adh' ut res que h't
vnitate dicat hr̄e nūm os
no res cāta h't vnitate ꝑ
se ipam et h' pꝫ ꝑ h' q' dt
aug' ī li de v'a relig' oīs
res nl̄ sub̄a nl̄ sic alio mo
melius emiciat simil h't
h' ta ut vnm aliquid sit
et ꝯpe ꝯp̄a disonat ab alijs
et rerm ordine no excre
dat et ita vnitas ꝯt om
rei cāte si go ꝑꝑ h' dica
mīs ēē dispo ī qua sunt
res cāta h' nō nr̄ ꝯ ꝯma
ꝯdico que attribui ī li de
v'a reli om rei ē vnitas
sa nō ꝯdico q attribui ab
aug' sup ꝯ ē mīs go mīs
nō ꝯndꝫ vnitati q' ē mlti
eplh ꝑ mīs oī rei spem ꝑ
bet go ꝯndꝫ sped ꝯ spes
ꝯsa ꝯdico ī li de v'a reli q̄
si res ab alia disonat go
ei nō ꝯndet vnitas aū go
ꝯndet vnitas ꝯa mo.
ꝯndꝫ spes ponderi nō or
do go mesura vnitati ꝫ ex
qua rone tū vnitas no

ideat vidētur dicēd ꝙ tū
magnitudo sit infinita rone
et mltitudo infinita ꝯpone
et m̄a ī finitu susceptione si
ne possibi te mesura aut nō
ul ꝯ infinitu go n ē ī om
re ē mesura ꝯte pondꝰ d'
ꝯ similitudine ei⁹ q' h't ꝯtuita
te go ꝯ similitudine ut leue f
ad locū sursu tūa no ꝯ volu
tate nālit fer ad suū bon
ū go pondꝰ ē qns dispo os
cātuē ꝯte si sūt dispones
omīs cāte aū ipe sūt ca
tuē h'ebūt mesura nūm et
pondꝰ ad h' n sūt sine dis
pone et sūt de mīo eoꝝ q
sūt ꝯte ꝯr ponit aug' has
dispones cātuē ī loq de si'
cātuē au ꝯ loq de opibꝫ vi
diaꝝ vn dt nūc erant aliaꝯ
bi au qui cāta vniursa ca
re aūt cāta sꝯ et si erant
antea ubi erant neq' n aū
cātam ēdt aliqs nisi dator.
ꝯte aug' de li ar omne re
ī nūm et mesura et ordine
videis deo artifici tribuere
ne auctores go de re artificia
ta ꝯsidmo artifica loꝯ et ita de
cātua ꝯte nō videat ista q
ueniē om cātuē dt n' a
bro⁹ ī exameron luas n' ē
ut nō ī mesura nō ī nūo se
h'eat ut alia cāta ꝯ oīs ī
ꝯspectu omīs grā sit au go
sup cātua sit nr̄ q n com
cāta rpiat illa ta ꝯꝫ
q dicat aug' ī li de n'a boni
vbi h' magna bona sunt

magnm bon est et ego et ubi
pria bona sunt et id primum bon
est et ego si supe de magnis bo-
nis ergo multo magis de istis bo-
na ista ¶ ad primum dicendum quod
nus sicut dicit est quedam reic-
ate et accipitur nus pro dispo-
ne qua discernitur res a re
alia que est dispositio vel simpli-
citer fiat in rebus compositis ex ma-
teria et forma vel quod est et quod
est et individuacionis numero sed non
accipitur hic nus pro multitudine
aggregata ex unitate ¶ ad 2m obiicio
non hec dispositio nus ideo dicat
quod illa dispositio que est unitas
in li de via rei sed unde illi
dispositioni que talis sibi species dicitur
unitas non unde illi dis-
positioni que dicitur mensura ¶ ad
3m autem obiiciendum dicendum quod
mensura eo quod dicat esse in se fi-
nitum convenit unitati que similiter
dicitur eius distinctio et unitas
distinctio esse in se et ipso ad po-
nendum distanciam vel unum aut spe-
cie aut ratione aut fit distinctio
ab alio ¶ ad 4m obiicitur de po-
nere quod non est in creatione et
quod pondus si accipiatur pro
similitudine vel ponderis in ge-
neribus non extendit se ad om-
nibus creatum sed si accipiatur
illa similitudine sed que est incli-
natio informe secundum pondus
est et numerum sed hic est in creatione
omnis in creatura inclinacionem sit
aliquam ad finem ultimum ¶ ad
id non quod obiicitur de magnitu-
dine que est infinita ratione
et ita de aliis unde est quod sit

dicendum infinitum in intelligitur quando
magnitudo vel multitudo sit
finitum in esse et virtute eo
quo spiritualis dicitur infinitum virtute
et extensionem in non habens finem e in-
sibi finibus nisi in est ubi dicere
quod intimum extenditur et amplius
pot extendi ¶ ad id autem quod
obiicitur de in sub dicendum est quod in
intelligitur per hoc quod non habeat ali-
quo modo mensura numerum et po
dus vel augustinus de li ea si for-
me in actum bon est in alium
bon est forme in informatione et
in li de natura rei quod ex comparatio-
ne spiritualis informe dicitur si
sic ad forme quorum est et primum
quorum inchoatum non dum est vel
et ita est deo et quod autem est deo
est mensura et numerum et pondus
sit ¶ ad id non quod obiicitur quod men-
sura numerus et pondus sunt creata
et ita sunt mensura numerum
et pondus dicendum potest dicit
quod de aliis creaturis intelligitur et
ipse res disposite sunt in
mensura et numero et pondere sed
quod deus sit attribuendum est vel augustinus
ad orosium numerus pondus et men-
sura ipse deus est ipse est numerus
sine numero a quo est omnis numerus ipse
est mensura sine mensura a quo
est omnis mensura ipse est po-
dus sine pondere a quo est
omne pondus omnia igitur in numero po-
dere et mensura disposuit
tanquam si diceret omnia in se dis-
posuit intelligitur et aliter omnia
numero pondere et mensura dis-
posuit in omnia que fecit numerum

pondus et mensura habet ¶ ad
aliud dicendum quod ipse sunt dispo-
nes cause sed quod est infinitum nec
tamen extendunt ad causatum sed quod
est in esse unde super illud sap. pri-
ma in numero | pondere et mensura
disposuisti dicit glo. quod in hiis
constituit deus mundum et gu-
bernat et indicatur quia constitu-
tio in mundi pertinet ad hic
gubernatio ad conservationem ipsius
in esse ¶ ad 1m uero ambrosius de lu-
ce quidam uelit exponere de
luce spirituali uerum sed intentionem
ambrosii | quod uelit exponere de
luce corporali que est in mensura numero
et pondere dicitur tamen esse sine hiis
uel corporum que recipiunt alic-
ie ipsa in multiplicat se da-
do effectum aliis corporibus inferiori-
bus et ideo dicitur esse sine me-
sura et sine numero et pondere uel
effectum quem procedunt ab illa
sed in maior est capacitas
mundi quam sit ad maius se
extenderet effectus eius et ad
plura

Quantum procedit ad tertio quesi-
tum utrum sit conueniant secun-
dum causam quod uerum | et quomodo
est aut est dator uel dator uel cre-
ator aut ut dator ut for-
mator ut ordinator ad ad-
sit aa ordinatur ad ipsum quod con-
ci ista conueniunt ergo conueniunt tamen cause
¶ contra aug. ad orosium deus
pondus et mensura deus ¶ ad
quod dicendum est sicut ibidem dicitur et
superioris ipse est numerus sine numero
a quo est omnis numerus ipse mensura
sine mensura a quo est omnis

mensura ipse est pondus sine po-
dere a quo omne pondus uel pos-
sunt secundum sumi uel formaliter uel
effectiue si formaliter conuenit
mensura dicitur secundum quod mensuratur
et ita de aliis conueniunt soli causa-
tis si autem sumatur effectiue pos-
sunt conuenire datori

Ad illud quesitum quod probatur
ex qua parte accipiuntur sit
obiectum quod tamen accipiatur ut quia
causatum in quantum causatum est in-
finitum est quibus causata in quantum huius-
modi sit esse speciosum et esse ordina-
tum dico autem speciosum a specie
quidem uel ut illud aug. species quod men-
sura numerus et pondus erunt per
se causata causatis et quantum nec
ad aliud procedens referuntur
¶ quod ipsis conueniunt modus species
et ordo secundum considerata sed rationes sic
cause accipiuntur modus uel ad
causam efficientem | species ad forma-
lem exemplarem ordo ad finalem ergo
hec tres dispositiones ex parte eo-
rum in causa accipiuntur uel aug.
in li. lxxxiii q. omnis causa causata
sit quo constat quo discernitur
quo congruit | causam ergo eius opor-
tet esse qua sit quare sit quod
sibi amica sit causata tamen causam
dicitur deum ergo esse trinitate qua
ut principalis siue intellige-
ncia siue beacius et meminisse perfectam
re potest ¶ quod conceditur ad obiectum
uero in quantum causatum quod licet hee
conditiones optime conueniant cause
non tamen conueniunt ex quadam rela-
tione uel rationes cause que sunt
in datore et est attendendum quod duplex
est diuina conditio in quantum causata

e n quedam p conditiones aliquo
modo sibi creatoe et data in
pote sunt unitas veritas bonitas
sunt et alie que sunt in datum in
relatione ad rationes que sunt in
creatore et istem non producunt similitu-
dinis quadam et speciem et deta-
libus sunt mensura numerus et pondus
sed non aliquo modo conveniunt creatori pro-
ut est mensura sine mensura et numerus
tum et quore

Omnium predictorum est adquatum questionem
quo quid quare sunt tot proprie-
tates et non plures quod non sit
relatio ad certam dicam in quantum ergo
tum et sunt relatio ad ipsam rationem
cause secundum autem relationem ad tres ra-
tiones accipiuntur hee tres proprietates
est ergo causata in relatione et
certa causa sicut non relucet nisi
quod unitatis incausata ita relucet
vestigium primus unitatis certi-
tie ad quod respondetur quod sicut hee
tres proprietates correspondent tribus
rationibus cause ita est causati correspondens
esse cause esse non causati in quantum
ad suas proprietatibus ipsis quod non erit
maior numerus proprietatum quam non hee
tres rationes cause conveniunt spe-
ciem cause nullis alium quod
non erunt nisi tres proprietates respon-
dentes tribus rationibus cause supradictis

Deinde procedendum est ad secundo
questionem utrum causata sine
hiis intelligatur an esse possit
quod creaturam non rei intelligere sine
ipse accidentibus sed secundum ipse ac-
cidentia ergo sine hiis essentia rei
causata intelligi quod etiam si nos
consideremus videlicet ipse accipiuntur
essentia in lapidis potest intelligi
sine suo pondere et sine sua
mensura et sine ipse accidentali non
non hic accipi comperes ipsa rei
essentia ergo sine hiis potest essentia rei
intelligi propter vero accipiuntur
per similitudinem quod non potest in-
telligi deus nisi finitum in fini-
tum non primo causam finis intel-
ligi sed condico mensura ponit
finita ergo sine mensura non
potest intelligi propter res non in-
telligi propterea sine suis causis
sed hee proprietates dicunt ration-
em causati ad causam sub differentia ra-
tione ergo sine hiis non potest per-
fecte intelligi multo fortius nec esse
respondeo quod quod est duplex intelligere
intelligere ipsam essentiam absolu-
te ut hominem quod homo est et ita
de aliis et sic contingit intel-
ligi sine hiis conditionibus est
autem intelligere in comparatione ad
causas extrinsecas et sic secundum re-
latione ad primam causam que
est subtilissima ratione non est intelligere
esse causati sine hiis unde augustinus
li de civitate dei adeo quod omnes numerus
omnis species omnis ordo sine quibus
nec rerum in memoria nec cogi-
tari potest ad id quod obiicitur in
contrarium quod sunt ipse accidentia respon-
deo est quod sunt ipse proprietates
quedam de omnis quem respi-
ciunt causam ut dicunt similitudi-
nem causati ad causam et sic tali-
bus contingit intelligi ut quod modo
esse rei hic quod non sunt numerus
mensura et pondus et secundum non sit
de esse rei nec quod dicunt simili-
tudinis ad causam sine qua non
sit nec est res ad secundo dicen-
dum quod quod est ipsius de hiis

ꝑfectatibȝ in rebȝ ubi ipse acci
piu͛ et in rebȝ in quibȝ acci
piu͛ ꝑ receptione in rebȝ n.
ubi ipse accipiu͛ sunt ꝑ se ac
cidencia quia ee ꝑ rei to
talit. 2o n̄o accipiu͛ ꝑ recepte
sione n̄ fit ꝑ dicunt similitudi
ne adrones cause ꝑ quas
ꝑ fluxus in ee

Quomodo procedit ꝑ ad recepcio
quesitu ꝑ de dicta istas
condicio et alias que attribu
unt rebȝ que ut sunt modus
species et ordo sicut dicit aug.
i li de na. boni cum n. sunt
diverse disposiciones que in creatis
accipiu͛ et n ꝑ rom eande
dicit alio n. ꝑ eande rom dicit
rei datam mensura numerus et po
dus et modus species et ordo et
ꝑ constat quod exprimit disponi
et in eam virtus et opacio
cum ergo sit in sunt datum et n
ꝑ eande rom ꝑ differentes ro
nes cum in re sunt ordinata
te erunt ergo iste rones ꝑ ꝑ
us et posterius in creatura. ꝑ qᵉ
dendum ꝑ hec iii rones mensu
ra numerus et pondus accipiu͛
ꝑo in re data ꝑ qᵉ fit hec
cum rones modus species et
ordo accipiu͛ in re ꝑ ꝑ e
ꝑo hec cum ꝑ constat et ac
cipiu͛ ꝑ ꝑ regi. ꝑ in ee
hec cum cum virtus et opacio
ꝑ ꝑ sunt rom efficiendi a
primo i quantum in eis apparet
sic ergo possunt distingui ꝑ
prius et posterius modus cum i
receptus accipiu͛ quedam ꝑ
aliquid quantum cum adprius

prime sunt mensura numerus et pondus
de modo cum et specie et ordine
diffinitus dicitur ubi agetur
de peccato ꝑ ꝑ e corruptio mo
di speciei et ordinis in tractatu de
peccato de eccº cum et virtute
et operatione ꝑ ꝑ ꝑ motione
sicut dictus in tractatu de agel

Ordo cum istarum condicionum
attendit ꝑ ꝑ ꝑ mensura refer
adprius ee ꝑ creatum e ex po
que apparet patri numerus ad at
tendi quantum ad disposicionem sive
dispositionem que apparet filio
ꝑ notitia pondus ad attendit
quantum ad ordinem sive bonitatem
que apparet spiritui sancto

Quod ur dicitur de vestigiis ꝑ sibi
ꝑ ad rom cause dicitur n
eadem vestigium creatoris. Circa
ꝑ queredum ꝑ ꝑ in dicatur
multiplicatur a commote de oibȝ
de ꝑ dicitur dicitur ur in. datum vesti
gia sicut dicit aug. in li de t.
vz in creatore ꝑ ea que facta
sunt intellectu conspiciamus trini
tate intelligamus cum i da
tum apparet vestigium dum et
opera creatoris cum ꝑ sup
Job xi forsitan dei vestigi
a comprehendes. vestigia dei sunt
benignitates visitationis qua via
nobis ostendit dicit et vestigia
opera ꝑ Job xxiii vestigia
eius secutus est pes meus dicitur
et vestigia effectus dicitur in
dicitur etc. ps. ambulabis vesti
gia occultorum ubi dicitur ibi
occulta que sunt in cogitatione
humana. Ꝑ que ꝑ ꝑ ꝑ utrum

uestigium dicat᷑ unus mo᷒ d' aliis
hiis uel differat ¶ Pᵒ quid dicat᷑
uestigium s᷑ q᷑ conuenit causis
¶ Tercio utrum dat causis aliis ¶
Quarto utrum dat s᷑ magis et mi
nus ¶ Quinto utrum dicat᷑ uestigium
trinitatis ꝑpe aut unitatis ess
encie aut utrumque ¶ Sexto utrum
possit tolli ro uestigii a cratura
¶ Septimo utrum conuestigium sit
manuductio ad eam cuius est
uestigium et adductio

Ad primum sic obiꝫ q᷑ multipliciter di
cat᷑ opus ut d᷑ multipliciter
de ipso opere operante et de re o
perata ergo cum opus dicat᷑ uesti
gium dicet᷑ multipliciter de ipsis
actionibꝫ et de rebꝫ que agun᷑
cum deinceps dicat᷑ sicut pꝫ ex
premissis ¶ Sꝫ s᷑ q᷑ uestigia di
cun᷑ opera ipsa non faciunt ob
errare / s᷑ q᷑ uestigia dicuntur ca
lle dant occasionem oberrandi
unde aug᷑ in li᷑ de li᷑ ar᷑ uelit qui
delinquunt te duce et lucem
et oberrant in uestigiis tu
is qui mutus tuos pro te a
mant et obliuiscat᷑ quid in
nuas ¶ Et in aliis hiis uo᷑ in
presio effaus a eo qui quoddam
mo assimilat᷑ ei sicut uestigi
um in puluere assimilat᷑ figure
pedis ¶ Ad q᷑ d᷑ q᷑ sunt uesti
gia ꝑ approp᷑acionem ipius po᷑ die
ut opera creationis et sunt uesti
gia dei sapie ꝑ approp᷑acionem
ut ea in quibꝫ relucet sapia
et de hiis d᷑ in li᷑ de li᷑ ar᷑ q᷑
unde te uerteris quibusdam ues
tigiis operibꝫ suis in operis sa
pia loqu᷑ tibi sunt et uesti

gia bonitatis dei et s᷑ h᷑ acci
pit᷑ pri᷑ et xxxiii Job / in aliis
cum hiis quedam ē ro dicendi
s᷑ prius et posteriꝰ dica᷑ nᵉ ita
dicun᷑ uestigia po᷑ qua illa
eadem dicant᷑ uestigia sapie
et bonitatis et ita de aliis
ꝯpa n᷑ sunt opera potencie sa
pie et bonitatis dei sꝫ sic
appropriant᷑ ¶ Ad id cum q᷑ primo
obicitur d᷑ q᷑ q᷑ n᷑ ē simile
de h᷑ noie opus et de h᷑ no
mine uestigium / h᷑ nomen opꝰ
non hꝫ unam ronem s᷑ qui d᷑
de opere operante et re opera
ta et ad diuersa genera refer
unt᷑ / uestigium cum sub ro
ne nois nec᷑ d᷑ effectum
aliquo modo similem sue cause
rone dispōis / et sic nec sit
filius in genere nec spe nec ita
¶ Ad sᵒ uo obiectum d᷑ ē q᷑ h᷑
uestigia que sunt actiones
non dent occasionem errandi
uestigia ū que sunt res
operate occo sunt erroris h᷑
n᷑ ē s᷑ se sꝫ rone ꝯpensē ꝯsi
deracionis et affeccionis / nᵉ quo
ad h᷑ dicun᷑ uestigia

Deinde ad sᵒ questitum sic
procedit᷑ uestigium d᷑ s᷑ simi
litudine / ꝑpe n᷑ d᷑ uestigium
pedis transferentes cum s᷑ ali
quam similitudinem transferunt
¶ Queritur ergo que sit similitudo
uestigii translatiue dicta ad
uestigium ꝑpe dictum / uestigium
cum ꝑpe dicitur in impressione
figure in puluere uel in re sig
figura pedis / s᷑ dicatur

significabilis est / et sic apud uni-
tas summa / ergo in aliquibus si-
gnatam conformitatem similitudinis in re creata
ergo in dicitur vestigium secundum aliquem
dictorum modorum / vel alia in si-
militudo est .i. n. sicut ves-
tigium est secundum pede in pul-
vere ita creatura non sunt si-
mul cum eterna creatoris ... n. eterna
creature est eterna / ergo appel-
latio ... dicitur de vestigio
quod ergo ratione dicitur vestigium ¶ Ad secun-
dum dicendum quod licet divina essentia sit in-
significabilis et similiter summa uni-
tas nichilominus habet in se rationes ut
quod summe est / et quod summe unum
et quod summe bonum est / que licet idem
sunt in deo nichilominus tamen distinguntur
in re creata / et sic quedam sunt
similitudinis vel sue cause si-
cut quedam proprietates et
propter hoc dicuntur nomine vestigii in
propter significationem secundum propriam rationem
ut sicut ibi erat similitudo
insignata sic hic sit similitudo et
ratione que licet indistincta sunt
in deo propter simplicitatem divine
essentie distinguuntur tamen in creata
propter compositionem essentie

Quantum ad tertium procedit.
Et sunt modum ... vestigium
... omnibus creaturis quod
sit ... que attenditur
vestigium ut modus sive uni-
tas species et ordo vel sicut
... numerus pondus mensura
omni creature ... ergo et ratio vestigii
¶ Quod cum illa ... et
illa accipiatur ratio vestigii
augustinus in libro ... de ... essentia

que certe divina facta sunt et uni-
tate quidam in se ostendunt et
speciem et ordinem quod ostendit tam
in corporalibus quam in spiritualibus et sub-
dit ... quod creatorem per ea que
facta sunt intellecta conspiciantur ter-
nitate et telligamus ... illa
.i. trinitate est summa origo
rerum perfectissima pulcritudo
beatissima delectatio / ex quibus
colligitur quod in omni creatura est ves-
tigium creatoris ¶ Item ysidorus de
summo bono libro i. ex pulcritudine
conspecte creature pulcritudinem
suam que circumscribi nequit facit
deus intelligi ut ipsis vestigi-
is redeat ... ad deum ... sed hic
pulcritudo in omni creatura ergo
et vestigium in est omni creature
¶ Quod non est idem ymago et ves-
tigium quod sic probatur / ymago
est expressa similitudo vesti-
gium non est expressa similitu-
do ergo idem quod ... ymago et
vestigium / sed aliqua creatura est
ymago ut rationalis ergo non
est vestigium ¶ Item vestigium
et expressa similitudo opponuntur / sed
aliqua est creatura que est expressa
similitudo sicut contingit in creatis
ut ... similitudo creata vel
... expressa vel ... expressa
ergo nulla huiusmodi creatura dicetur
vestigium ¶ Item ... sed hoc quod
dicit augustinus in libro de ... et spi-
ritu ... capabilis et participabilis est
deus omnibus ... suo munere
et ... communi ab omnibus parti-
cipatur / ad eam quam sunt ...
... illa ad ydoneam speciem que
ab aliis differunt et ...

ad ꝯgruu usu quo ꝯficiant tam
q̄ om̄ ꝯfiscati inuit quasi
quedam uestigia sūme eēncie
ymagis et ōīs eternitas ei
pro ⁋ spēs in ymagine usus
i minne ⁋ ad id q° ꝙ p° obi
i ꝯrium dd ꝙ licet uestigium
et ymago differant s̄ ronem nō
tm̄ cum et eidē rei ꝯtigit i
ee ronem rei et ymagis s̄m
s̄ eadē uestigium .n. attendit
s̄ dispōnes ꝯiores ⁋ et minus
ꝯformaltes rei cui ē uestigium
ymago mō s̄ ꝯditiones magis
expmentes ⁋ ut pote eēn sine
unitas spēs et ordo ad uestigi
um ptinet ⁋ eternitas ūitas sine
sapia et caritas ad ymaginem
ꝑtinꝫ aug̃ i .vi. de a. di. qui so
nnces sum9 ꝯditoris tm̄ y
maginem cati sum9 cui9 ē ūa
eternitas ⁋ eterna ūitas ⁋ eterna et
ūa caritas i hijs nō rebz q
inf̃ nos sunt quia et ipa nec
aliquo mō eent nec aliqua
spē ꝯtinerentur nec aliquem ordi
ne nl appeterent nl teneret
n ab ipō fca eent qui sūme
ē ⁋ sūme speciosus ē ⁋ sūme bonꝫ
ē, ꝑ quedam uestigia colliga
mus i hiis ꝯo ꝙ utrumque ro dis
ponit i nomit et uestigium d̃
et ymago ⁋ ad id ꝙ s° obi
dd ꝫ ꝙ et ille catue que
dicunt silitudine dei sine sū
me bonitatis ut pote bitudo ē
ata nec gra ꝑfca sine btus
dicunt illa s̄ aliud ꝙ habundat
nlt̃ alias catuas cuīa catue
intellcual nlit̃ bitibilis est
i bonum et i malum ⁋ hee aut ē
atue m ꝑt uitibiles i utrumque

nō .n. bitudo ꝙ ee mala nec
btus nl gra mala ⁋ et ꝑꝑ
q̄ sunt rom silitudis ⁋ deficiunt
tm̄ a sūma silitudine ⁋ ꝗꝑ p9
sunt nō ee ꝯm ꝫ de sua na
sit et alie catue defe ⁋ sunt ꝯo
aliquid que tm̄ aliis ⁋ et ro
ne illi9 ꝯis s̄ eēncie spēi et
ordinis ⁋ et possunt dici uestigia
sunt et alia i quo habundat
sicut dam ꝫ et rone illi9 p9
sunt dici ꝑfca silitudo sicut
ꝯtigit in cata ꝯi9 ē ꝯo uesti
gium ꝯm adre subiectas
in quibz ē ꝙ sit ymago aut
hi9 silitudo
⁋ ad quartum s̄ an ꝯat s̄ ma
gis et min9 sit ꝑdica
ꝙ eque dicatur ꝯt ꝑsilitu
dine ⁋ si magnus pes ponatur
i puluere differenti tm̄ deficit
quit silitudis i uno puluere
sicut et i alio nl eet aliqua
repugnatia ex pte recipientis
⁋ ide n. filr se hūs natum ē
facere ide ꝯo cum uoluntas sū
ma sit ca i ꝑmedi i catuis
ꝗdam obscuram silitudine tm̄
i ꝑmet om̄i catuē de unita
te spe et ordine ⁋ quartum eta
hi ꝯo eque dicatur uestigium
de hac cata sicut de ista sic
nec in rebz ad dz una spēs
magis spēs qm̄ alia et unus
ordo magis ordo qm̄ alius
cum sint a suo sūmo ita nec
dicatur uestigium tm̄ s̄ ista at
tendat ⁋ s° aug̃ ⁋ de a ⁋ di
catois taqꝫ ꝑ oīa q̄ fecit
mirabili stabilitate currit
ꝑ quedam eius alibi magis

alibi minus et ipsa vestigia
colligamus ex quo arguitur quod
vestigium dicitur secundum magis et mi-
nus. Item pulcrum dicitur secundum magis
et minus et bonum secundum magis et
minus et ens secundum magis et mi-
nus citra et completive magis dicitur
ens quod completive ergo ens
pulcrum bonum que sunt circa ves-
tigium dicuntur secundum magis et minus
ergo et ipsum vestigium dicetur secundum
magis et minus. Unde dyonisius de
divinis nominibus omnibus est bonum et optimum
concupiscibile et amabile verum mino-
ra amat meliora quitabili-
ter et fortative equiformia
eque honorabilia et meliora
minora ergo multa dicere quod est
minus bonum et maius et me-
dium. Et augustinus in libro [illegible]
quod non essent omnia si essent equa-
lia ex quo datur intelligi quod in uni-
verso quedam sunt magis bona
quedam minus bona et similiter
pulcra. Similiter in libro de natura bo-
ni omnia quanto magis moderata
speciosa ordinata sunt tanto ma-
gis bona sunt. Ex quibus col-
ligitur quod dicitur vestigium secundum magis
et minus. Ad [illegible] ad primo
[illegible]
[illegible]
[illegible] vestigium et [illegible]
[illegible] qui [illegible] et [illegible] vesti-
gium [illegible] voluntate
[illegible] quod [illegible] voluntate [illegible]
agit alii [illegible] plus de pul-
cro et bono et alii minus et
similiter [illegible]
similiter [illegible] excepto [illegible]
in [illegible]

dissimiliter [illegible] manifeste eius
bonitas et sapientia. Ad id quod obicitur
[illegible] secundum magis et mi-
nus vel species distinguitur [illegible] quod est
speciem [illegible] quorum
species et secundum quod logice [illegible] dicitur
secundum magis et minus de illis est
item [illegible] speciem comparando ad
aliam speciem [illegible] et ita dicuntur
secundum magis et minus [illegible] illud [illegible]
[illegible] de illis
secundum quod [illegible] ordinantur habe-
re maiorem dignitatem vel
minorem et sic dicuntur secundum magis et
minus species [illegible]. Similiter
est dupliciter loqui de unitate
[illegible] loqui de unitate compa-
rando ad aliam unitatem eiusdem
speciei et sic [illegible] dicitur magis unum
vel minus unum [illegible]
[illegible] ad [illegible]
ad summam unitatem a qua sunt
per participationem unitatem et secundum
hoc dicitur magis vel unum et mi-
nus [illegible] dicendum ap-
paret qualiter [illegible] ad [illegible]
[illegible]

Q[illegible] quo queritur utrum vestigi-
um [illegible] dicatur trinitatis
vel essentie vel utriusque quod ipsius
trinitatis [illegible] quod vestigium
distinctionem [illegible]
[illegible] ad ipsam tr-
initatem. Quod et [illegible] quod dicit augustinus
in libro de trinitate intelligamus trinita-
tem [illegible] quo dignum
[illegible] apparet vestigium in illam
trinitatem [illegible] dictum est.
Quod [illegible] quod dicatur vestigium
dei [illegible] essentie [illegible] de sum-
mo bono in libro vestigia dei
sunt [illegible] deus [illegible] speculum

agnoscat᷒ ad pfecc̄ n̄o supotēs
r̄ pfiet᷒ dū ꝛ sub' facie ad
faciem electis pñtabit᷒ ut
ipam spem ꝯtēplent᷒ auꝰ n̄o
nestigia ꝯphende tenant᷒ sed
ꝯstat ꝙ ipa spēs ē ipā eā
go nestigia dr̄ dīe eēncīe
filr̄ dt' gg' nestigia dīi sut be-
nignitas uisitatois qua uā
nobis ꝯstēd ut medm̄ ip̄ꝰ
sequamr̄ donc̄ adꝯtēplād ue
niamꝰ ¶ 3ndū q̄d' nestigiū lȝ
dicat᷒ ipīus eēncīe rōne eiꝰ
ꝙ ē ꝯdicōnes tn' q̄bȝ attendi᷒
nestigiū r̄ſ'unt᷒ ad trinitate
ppē tn̄ nc̄ ꝓhibet et ipīꝰ dei
sine dīe eēncīe / ꝛ ipīus trini
tatis dīa nestigiū ut trinitas
ꝛ c'ata trinitati incr̄ate rñdeo
deat unitas n̄o que sub ēst
ipi sūme unitati

Sexto que᷒ utr̄ tolli possit
rō nestigiī a c'ata ꝙ ut si
in modꝰ spēs et ordo minui pꝰ
sut et corrumpi / que au possut
corrumpi possut desine ēē et
oīo tolli ḡo nestigiū tn̄ at-
tēdat᷒ ꝛ h̄ ijs nc̄ ꝯsilibȝ potit
oīo tolli ¶ ꝙ si est actus c'ate
actus au ȝ ꝙ abesse pot ḡo
ꝛ tcac̄o nestigiū abesse pot
¶ ꝯt sicut se h̄t rō ymaginis
ad id auꝰ ȝ ymago ita rō nes-
tigiū ad id auꝰ ȝ nestigiū s
rō ymaginis n̄ pot tolli ab eo
auꝰ ȝ ymago ḡo nc̄ rō nestigii
ab eo auꝰ ȝ nestigiū ¶ ꝯtoh'
ut ꝓauctē aug' pi de a' dī
dicētis ꝙ sine ipīs nichil ꝛ
nemini nc̄ cogitari pot et
loq᷒ de m̄o spē et ordine ꝛ
quibȝ attēdi᷒ nestigiū ¶ ad
ꝙ dd'ȝ ꝓ id ꝙ dicit aug'

de a' dī li' pi' tollm̄ modi i-
ta ꝯ n̄a ēst ut n̄ē extrema
deleat nestigia vnd mane-
te n̄a c'ata remanet ḡo nes-
tigiū nc̄ oīo tollit᷒ a' au ȝ
querere utr̄ nestigiū possit
tolli ab ipa r̄c'ata ꝓꝰ m̄o
au ȝ ꝙ n̄ pot tolli s' n̄o m̄o
pot tn̄ / n / res desint ēē n̄'d
nestigiū desint ēē n̄ tn̄ de
sint ēē nestigiū q̄r n̄ oīo
cedit ꝛ n̄o eius tn̄ rōne eiꝰ
ꝛ quo secedit ēē ꝛ nestigiū
ꝓ h' pot solui id ꝙ ꝓmo sut
obiī lȝ n̄ modꝰ spēs et ordo
minuant᷒ ul corrumpant᷒ n̄
tn̄ oīo desinut ēē rimanēte
et ita manet adhuc nestigiū
c'atois in re illa s' si res
destrnat᷒ h' ꝙ dā spēm n̄o
tn̄ h' aliam spēm remanet
et ita remanet nestigiū et
si n̄ i' ¶ ad h' obiī dd'ȝ ꝙ
ēē nestigiū ē ꝯpotas eui eēn
lis ꝓꝰ m̄o / et ita n̄ ē acci-
dens separabile / et q̄r dt' ꝯp-
acom ad sua eēnle eam
ideo nc̄ pot illo m̄o itelli-
gi sine illa ꝯpacōne pot tn̄
intelligi sicut eēn intell' si
ne sua ꝯpotate nec ē sile
tn̄ de rōne ymaginis r̄
illius cuꝰ ē ymago sicut
de rōne nestigiū r̄ illius
auꝰ ȝ nestigiū q̄r id cuꝰ ē
ymago ꝛ corruptle ȝ id
cuꝰ ē rō nestigiū potest ēē
corruptibile

Ultio que᷒ utr̄ ꝓ nestigiū
sit manudūcio ad eam
cuꝰ ȝ nestigiū ¶ ad ꝙ s'c
aug' / de li' ar' exponens

i° sap vii quoniam suis ostendit se hilarit et in om providencia sua occurrit illis quoniam tenentis quibusdam vestigiis operibus suis et pssis lo. t. et to et operibus labete ipsis intuolbus formis intus renovat Vnde et eo de artifex quoddam modo innuit spectatori operis sui de ipsa operis pulcritudine ne ibi totus haereat sed speciem operis fabricati sic parrat oculis ut in eum qui fabricavit reverat affectus Vnde i ro. i. invisibilia dei per ea que facta sunt creatura mundi dicitur ex quo habetur quod per ista visibilia fit manuductio ad invisibilia sed et per rationem habetur ab eo to dyo. in li de symbolica theologia Vnde sap xiiii creature facte sunt in odium et in muscipulam pedibus insipientium Vnde aug. de li ar tanquam dorsum ad te ponentes in carnali ope velut in umbra sua defigunt et tu et ibi quod eos delectat habent adhuc aliquid de tua fulgentia lucis tue ex quibus colligitur quod sicut invisibilia adducunt ad contemplationem invisibilium Vnde ad quod dicendum quod est duplex considerare has creaturas invisibiles et mutabiles contingit in eas considerare rationem pulcritudinis sive delectabilitatis quod est in eis non referendo illa ad deum a quo sunt et sic sunt modo error et oculi erroris aliis non modo in quantum sunt pulcritudine apud me pulcri et delectabilitate apud me delectabili et sic sunt modum

vestigia manuducunt ad illud aug sunt vestigia et est opus ipsi sicut sicut quod contingit dupliciter considerare picturam ut picturam vel ut est ymago sic ut picturam sed sic figi. considerato imperare sed se sic ut ymago sed quod ducit ad id aug ymago unde aug in li de vera reli et illi non magis non amat ipsa quem ar to qua efficitur ergo plus se auribus quam intellectui dederunt ita multi temporalia diligunt ditrem non ac modo te temporalium dicam providentia quamquam non atque impiam dilectacione temporalium nolunt sicut quod amat eam dans per qualitates sunt oculo errores ipse vero tu est in ipsis erratibus et sic per sic quod dicitur in li sap et dicitur in muscipulam pedibus insipiencium quod dicitur dato. facte sunt in odium et non intellectum est quod deus ad hoc fecit caritas sed error hominum eas ad hoc gratis ut trahentur homines modum dei et adhererent mutabilibus bonis tamquam ydolis quod aut dicit aug in li de li ar attendendum est ibi quod tangit tamen errores ex quibus hominis et quod sunt aliquam rationem delectabilis sed est quedam essencia dicta in ipsa creatura summe delectabili et ideo dicit quod habet aliquid de eius fulgencia lucis tue sed plus ibi delectacionis quam esse rat ideo dicit illicita delectatio vel quod ad referitur ad id ad quod referendum esset sed ibi in ordine causa.

Omnia predicta ad considerationem
operis sunt et eorum que concomi-
tantur. sed secundo et primo de ipso sunt a-
gendum quod est creari. que circa.
primo si creari et quedam mutatio non.
secundo utrum creari sit actio. que est
eius quod creatur vel idem. tertio an
creatio super aliquid creatum sit ut me-
dium creatoris et creatoris. quarto si
conditio et forma que sunt prin-
cipia rei composite concrean-
tur et ipsis que sunt compositum et
forma. quinto utrum datur rebus que
sunt a natura et a voluntate creata.
sexto utrum datur solis substantiis an
et accidentibus. septimo utrum secundum or-
dinem datur creari unum rei in genere
prius quam aliud. octavo utrum crea-
tione precedat infusio creature. et
hoc propter hereses illas qui dicebant
angelos corpora creatores corporum
et per angelos alias res creatas.

Ad primum sic. si creari est mu-
tari. omne autem mutatum
vel est secundum substantiam vel secundum accidens
ergo creari erit alterum istorum. sed mu-
tari secundum substantiam est generari vel cor-
rumpi secundum quod dicit philosophus. ergo creari si
est mutari secundum substantiam est genera-
ri vel corrumpi. sed utrumque est
subiecta existente materia. ergo crea-
tio est eadem non. similiter si esset mu-
tari secundum accidens multo magis acci-
deret. et obiicitur secundum hoc in substantia in
creatione. tamen cum sit substantia no-
bilior quam accidens et creatio nobi-
lior alia processione creature quod
tamen non sit non erit creari muta-
ri. contra quod creatur dicitur esse prece-
dit et esse secundum quod dicitur esse procedit
et esse mutatur. ergo quod creatur mu-
tatur. item ysidorus creata bona
sed non summum quia mutabile est
omne autem quod mutabile est mu-
tatur. ergo creata mutantur. Respondeo
quod mutari dicitur dupliciter. uno modo
quod iam est omnis potentia vel actu et
mutatur ab uno in aliud et sic
hunc modum quod creatur non dicitur mu-
tari quia nec prius sunt potentia nec ac-
tu. et loquitur de creatione passive dicta
secundum aliud modum quo dicitur aliquid
recipere in esse post non esse dicitur mu-
tari sed non est proprie dictum secundum quod
quod mutatur. aliquo modo dicitur esse
unum ubi non in remanet uni-
tas autem non esse cum et esse cum non
habeant quid. Ad obiectum ergo dicendum
quod genus dicitur creari mutari eo
modo quo generari dicitur mutari.
unde generatio dicitur esse aliqua muta-
tio sed est quedam mutatio creature
secundum quod dicitur in potentia mutabile esse et
mutabilia. Ad aliud secundum quod est rei ex
comparatione in non esse vel in non be-
ne esse et secundum hunc modum tamen
creata est mutabilis et sic loquitur
ysidorus. alio modo loquitur
augustinus ubi dicit mutabilia sunt
quia non de illo sed de non sunt facta sunt.

Secundo queritur utrum creari sit actio
quod esse creature vel idem quod sit
idem videtur eo quod nulla res est
simul sit ut potest generatio non
est simul generari et corrumpi
non est simul corrumpi et ita de
aliis ergo pari ratione creatum non est
simul creari. contra quod est et quod est
in compositis non differunt sed quod est
est creatum quod est est ipsa creatio
et intelligo de creatione pas-
sive dicta ergo creatum non est sua

dacō ¶ Item ipm caīl trāsit / ipm
nō catu manet tn̄ nō est
cacō ergo nō ē idē caīl et ee
catu ¶ Item id nō ē terminus eius
z terminus s ee cati ē ts ca-
conis ergo ee cati nō ē ipa
cacō ¶ Cōtra sicut se hnt actua
te ee cause et ee cati sic se
hnt cacō actiue dcā et pas-
siue ergo cōmutata sicut se ht
cacō actiue dcā ad ee cau
ita cacō passiue dcā ad ee
cati s cacō actiue dcā idē
z q ee cause ergo cacō pas-
siue dcā idē ē q ee cati ¶
Item nc ad ē caīl nō nt primo
ee post nō ee ois hm̄ .n. gilto
ergo nc ad ē caīl n ee cu
huius cōdicoibz s nō valat ecōa
eius q ē ee s tn addit nt
p⁹ ergo caīl ē idē q ee eius q
cat ¶ Item si caīl pcedet
ee cati sicut mutal pcedt
ee eius q mutat tc ad p
cedet qm cet etiam pmo
ee cati s h z ī possibile cu
tn pmo ee cati nō cet n
cator ergo caīl nō est a . qm
ee cati ¶ Dicendum q cū duplex
fit fi vno m/mō s si fitē
alio mō si fit nō ē q cat
fit et cū fit ē tn caīl nō ē
ad n nō ee pmo post ois nō
ee ab eo qui pot dac ee ¶
Ad id nō q obz in cōrīo q
ī alijs mutacoibz nō ē fam
pmum fi aliud z q alr ē loqu-
dū de fi et cc̄o q fit ita
id q ē p⁹ ē q p⁹ fit / fi tn

nō ē q fit / s tn nō ē simul cū
eo nc prius ens qm ipm nec
duo ericia ipe / nc ē file de
alijs mutacoibz et in cacō-
ne / q in alijs mutacoibz fi
antecedit illud q fit tpe nt
na hic cū nō fit s fi z simul
tpe et na ¶ Ad 2m obm dd
z q h id q fit nō fit idē tn
eo q ē fi tn nō penitus ē idē
nc penitus diuisū et sic pot ee
ī alijs cōpositis ¶ Ad 3m l ob-
iectū dd z q h fi transeat
ee vō maneat nō9 tn h ē
quoda mō illud q cu dz tra
sie h z rone cōdicōnis addi-
te f nc p⁹ post nō ee et ro-
ne eius transit h m nō fit
tn nō nt pmo est post nō ee
ī h diat fi cacōnis q est
dari ¶ Ad 4m dd q nō z file
h fi et in alijs h m fi ē nō p⁹
qm ē res ī alijs alio cōtingit
et ideo ibi ipe dz ts hic cu
nō dz nisi s quēdā rōm sicut in-
fra patebit ¶ Ad id nō q obz
ex cōmutata pporcōne dd est
q nō z file in cacone dicta ac-
tiue r̄ ecātie cātis et in
cacone passiue dicta r̄ ecā-
ae date ita cacō actiue dcā
ē ab ecōa cātis / et ē idem
cū ecōa cātis s re / ecōa nō
cati est aqua fit ipm caīl
s simile fuit et quoda mō idē
quoda mō nō idē / In hoc cū
ē cōuenia q cari transit et
caīl transit s ecōua s se et
altm s caus / ita caīl rone
ecōnie cātis nō transit s
rone h̄itudis ad catū ex q
rone trāsit cari ¶ Ad vltiō

abm dd' q dari cu eo dati nc
penitus est ide nc penitus
differens / addico m ista ponit
transito rone aug dz dari
eo vo nd9 pmane sz nd sb
stat rone p' post n eo

Oerao que² an dari sit su-
per aliq dato aut medi
o int datore et datum ¶ ad
q sic dad n e dator go nlz
dato int e ma mdatam si e
dico s aliquit silitudine q sit
ibi via sz si ibi est ma m
eo medio go dar int e dato
nl est mediu datoris et dati
s nd e mediu q teneat se cu
alto extimoz s nd expte d-
atois go expte dati q nr p
sile i alijs mutatoibz mutato
m e mediu int tusmutate
et id inqd' sit tusmutaco ¶ 9
ame q e aut e dator aut d-
atua go supuacuu e pone
mediu int h' ymo pdapnata
h'esi h'z mgalio senoney q
dz mlib9 pision mquo dice-
bat² q ydea erat mediu i
ter datore et datura go dar
n dz poni mediu nt est da-
tu q si esset dato expiret i
eo de nd go daret² go pe-
atom et sic eet m infinitu
abire q cu n sit nd eit da-
tu neqz mediu ¶ Ad9 q n
po² mediu int datore et
datum nd n e mediu int
ens ab alio / et ens n aba9
nc est sile i mutatoibz q
mutacones ppe dicte posst
eo media int tusmutate
et id inqd' transmutat² eo

q n sut pma opposita s affma
com et negacom si tu i te
ta dati coiter² ad datu sim
pliat et io e cludet inseq-
creta sz l' n eet sufficies
dio in datore et datura / et
p tale modu loqndi dt phs
queda dur encia q sut sb
stacie queda q sut passio-
nes / et queda q sut via
ad subam aut ad tlom aut
q sut in ens aut agetes
aut pacotes asuba aut
aliqmd alio8 que dur eo
insuba gsuenim9 tu dato
et mq dato sub vno gnali
noie s datio gphede et
sit dari e gcato ¶ Ad illud
ns q obz q sit pcessus in
infinitu Dnd9 z q n tu m-
q dato p datom dato est
intellr ppe de dacone active
dar q si intelligat² de dacio-
ne passiue dar ibi stabi² n
m illa dato p alia dacom
passiue dand z s p datom
active dand et sic deuenit²
ad eam ipi9 cause / vnd lz
datu ppe dicat² dar ipa datu
dato passiue dar n dz dari
nisi large sumedo vocabu
lum

Quarto lo9 q² an dar dat
ni et forme quo sut pn
cipia rei gpodite aut dat
et eis que sunt cpu et for-
ma q n dat n pn cipijs s
m et forme nt q se lit pmo
du l'hoz sic op² eaq sunt
expn cipijs nt pote cpma
et forma ex aliquo nt alijbz

fiunt quando aliquid ex aliquo vel aliqui-
bus quod non est ex nihilo. Ergo questio
proposita exponitur et forma vel ex-
huius principiis non sunt data. ¶ Iste
autem quod exire de non esse in esse
et aliud de potentia in actum, sed que fiunt
ex nihilo exeunt de potentia in actum quod
non de non esse ad esse et ideo creantur
ergo non dicitur alia dari. ¶ Iste secundum
aliam expositionem quam ponit Augustinus
in libro Confessionum celi et terre nomine materia
informis designatur ex qua ut
infra sequatur de his que
fiunt in distinctionibus dierum propter
materia data que fiunt tamen ex nihilo
non dicuntur data sed facta. ¶ Sed contra
creditur in principio creavit deus celum et
terram. Augustinus contra Manicheos quod celi
et terre nomine informis materia datur sed
creata est quam fecit et condidit
deus. ¶ Secundo sic dicendum dicitur in principio
vel quod fit in creatione materie et sic fiunt
modo materia et forma dicuntur facta
non et que tenent rationem huius principiorum
alio non modo sed de
novo quod procedit in esse cum plus
non erat et sic fiunt modo dicuntur in
tamen materia et forma data sed et
quo primo erant ex illis. Unde
Augustinus contra Manicheos rectissime
creditur omnia deus fecisse ipsa
et materia de omnibus non facta. Et si
formata omnia de ipsa materia fiunt
facta non in. Plus expetit in se
materiam Augustinus et postea exponitur
facta sunt res sed simul deus esse
in esse exierunt principia et
que erant ex illis. ¶ Propter iam
dictam patet responsio ad primum. Olim esse
non ex nihilo et esse ex aliis oppo-
nitur si compilibet accipiatur
subiectibus esse ex aliquo vel potentie

ex nihilo et esse ex nihilo sibi opponitur
non fiunt et est talis modus acci-
piendi sicut cum dicitur ex mane
fit meridies id est post mane non
quod mane fit materia diei. ¶ Ad secundum dicendum
dicendum quod exire de potentia in actum dicitur
proprie de his que fiunt per expositionem
et materiam et sic fiunt modo distinguitur
illi exitus ex opposito sicut non di-
citur exitus de potentia activa in
actum non ex opposito se habent ex-
ire de potentia in actum et exire de
non esse in esse sed modo quodam est datum
¶ Ad tertium patet responsio ex predictis

Quinto queritur utrum dari dat
his que fiunt causa vel ratio
data rationalis ad quod sciendum et
voluntas dicitur dispositio animi
vel subiecti ad productionem forme. Causa
autem est sicut dispositio et datur forme
et ita de his sic dicat agricola
agricola in exemplis operatur. Ca-
usa autem est quando ponitur ista forma sed
formatio dei est causa. Ergo ea que
fiunt ultra causam vel voluntatem
datur esse forme ad eos. ¶ Iste Augustinus
super iii de trinitate sicut materia conveniunt
sunt seminibus sic mundus causis nas-
centibus que a deo non datur
et ab illa summa essentia vel non ordina-
tur ad nos. ¶ Iste Augustinus
super Genesim ad litteram confirmasse ista
dicuntur intelligimus quod dant omnia
sed ita perfecte et non resi adsunt
in ordine temporum quando ostendit quod
non sit ab eo in ordine causas da-
tum esse ex quo ullumque quod datum
procedit se ad ea que fiunt vi
vel voluntate. ¶ Contra ea que fiunt a
casu vel voluntate fiunt ex aliquo sed
non existenti sed quod fit ex aliquo

prius existenti ut e creatio go ea
quest a vobis sed vel na non
fuit creata ¶ Iste na e plurimis
explicibz filia procreans et que
vel in ipso e ini voluntas e
principium faciendi sm formam exp
ressam in qo et n fit sufficie
cia producendi sibi silem formam
ut e ntre in hiis pone expli-
sectam principium ad cacom for-
mas ¶ Iste requievit deus vii
die ab omi ope qd an vel operat
hic z quedam in dicta creando
virtute no et voluntatis gub-
nando go sufficiant in suis opi-
bus pt cacom novam na in no-
bilitas ¶ Ad qd dd z qualit op
in hiis que sunt mirabilia et
in hiis que sunt nalia. vel so-
la voluntate creato In hiis que si-
unt mirabilit. disspo fit pa-
gelos vel per homines ipa ns
for fit adeo vid aug. in li-
dei. qualibz cuz angelis mi-
nas cas ex olis gthe qu-
to facilius tanto mirabili-
ores in hiis opibz expiut eos
celitates sz no e creator n-
qui principalit. ista fort nec
quisq hic p nisi ille apud qd
primitus fuit oim q sut me-
sura nui et ponda In hiis no
que sunt nalit aliter est na
ipe creator na mediante for-
ma induat ut poto ignis
ex igne lum ex luce In hiis
go ut e ntre ut ipa forma
deno creat que gnat sic
gnom producat ronbs go
seminales vel nales creato
fuit sz sz allas postmod fit n-
lud qdiais fuit et quedam for-
me q acatoe in ducat lic
mte na in ducat disspo fit
in aia ronali et in hiis in quibz
ut dent formam hre virtute ge
neradi qsilem formam in m
vel subo ¶ Ad sz dd z qd lo
ibi aug de cans oiginalibz
que cato fuit in opibz vi die
rum sz quas postea tpre optu
no pdent res nalit in eo
l ex na supior vel in fiori vn
aug. ad e expimimo ac su-
mo cad ordie qde catam
qd fecit solus cator aliud qd
distribuis ab illo miribz ali
qd operatom formsos admo
nere ut sic ut sic fit vel
fit opeat qd cat dsipagnit
ca fit mit nalia et mirabi
lia ad fint res gtinuate
qz quodam fluvio labentium
rerum et ex occulto in pmptu
atqz ex prompto in occultu
insitato itine tpsecion nal
lit. dm ad ca demonend
sionbz in insitate mutabilita
te mgsunt magnalia ope
pant ¶ Ad tcio obm dd
qd lz qsumaco dicat ee in
opibz vi diez quo ad gna
et spes rerum nalium no ti
opat deus adhuc multipli
cando gubnado mirabilia
faciendo mediante na vel
voluntate nalia vel voluntaria
pducendo que opa ut dicant
creaco n qr a catis vtute ac
cipiunt vel ipe cator qplet
ad qd ut suff. na vel voluntas

 30

Sexto quer. utrum creari contat so-
lis subiectis cum et accidentibus
Ad quod sic creatio est primum opus
creatoris ergo convenit creari secundum silli-
tudinem primam cum ipso creatore
sed creator est ens per se conditum ergo
secundum simlitudinem eius in eo quod
est per se dicetur creatum non convenit p°
non creature. Secundum dispariam cum prius
sit quemadmodum creatione sed ens non
per se sed est ens in alio non est secundum
ergo non convenit ei ratione creati. Item quod
est creatum dependet in esse a solo
creatore sed ens in alio non depen-
det ab illo solo sed dependet
ab ente per se et causa ergo non
est entitatis intellectu creata. Convenit
tam accidentis quam substantie p^a opera-
tione producuntur deum esse et esse
a summo opifice ergo sunt create
quod est creatio et distinctio est
in accidentibus sicut in substantiis sed
in quadam que operatione crea-
tionis procedunt quedam non ope gene-
ris simpliciter. Nec secundum quid sive al-
terius generis mutationis et sic
ergo accidentibus que procedunt ope
creationis sicut esse secundum sed et esse
ita concreatum ut non substantie per se
et simpliciter create et sicut totum com-
mune ens ita et commune creatum.
Ad id ergo quod obicitur in contrarium
dicendum sed quod licet ens per se quo
ad hoc plus conat cum ipso primo
ente per se quod dat non tamen est
illud quod est ens non per se dicetur
creatum quia utrumque potest non in
esse et esse est productum sed hoc licet
ens per se et alia dependent
ab ipso non creatum simpliciter dicatur
sicut et simpliciter ens et illo
gnie. Ad secundum obiciendum quod licet ens
in subiecto dependeat a subiecto quoad
per se et ideo habeat prius sed prius
non est prius duratione sed natura nec
etiam et prius in ope sed sunt simul
in ope et ita non creatum.

Septimo quer. utrum ordo fit
in creatione rerum cum nobi-
liora et ignobiliora simul creentur
quod sit ordo maior ordo non ostendit
dit sapientiam sicut ergo ordo in
eo ostendit sapientiam ita ordo
in facto maior ostendit. Quod mani
dies in quibus diverse res sunt
create sed dies non est nisi cum die
ergo creature facte sunt secundum ordinem
erat ergo ordo in creatione. Quod
nobilius et minus nobile cre-
ata sunt sed ita est in ordine fac-
ture humane quod apponitur in facien-
do nobilius minus nobili-
inceptio forcius ergo in sapientia divina
apponitur secundum facta nobilius minus
nobili ergo in creatione attende-
batur ordo. Convenit perfectio prius
opus amplius in creando simul
que creanda sunt quod in creando
secundum ordinem signum est in perfectionis
quia non simul facere diversa creatio ergo
creatio exprimat apud perfectam virtutem
creatio rerum simul magnitudinem et quantitatem
et speciem et ita non erit ordo in
sed quo ad opera prius creationis. Item
simul sunt rationes rerum in mun-
te divina sed secundum rationes in morte
divina producuntur res in esse opera-
tionem ad ostendum ergo assimilatio
rerum cum suis rationibus congruit
magis simul creari res quam secundum
ordinem et dico ordinem ut
unum antecedat duratione aliud

¶ Iste q̄ cat³ de nō fit g° op
illa p̄te nō fit² dīa induītone
tpīs ut h' fit p̄ius i° posteius
¶ Quī° sᵐ intētom aug' sup ge
ad lit queda res fint cate
fut h3 fit ordo int ipas res
catas sᵐ minus nobile et mag
nobile et iste e ordo sᵐ digni-
tate q̄m ordine tangit dag9
cū dt decebat p̄m i itelluale
subam fi' et ita sensibile et
ta ex̄ultq horem pot tū h'
intelligi ut fit poltas tpīs
sᵐ intētom beatorum gg' et jo' et
aliorum expositorum ¶ Ad id no
q̄ obz in ḡmū q̄ ordo ostēdit
sapiam d̄ et ita fit ordo
i h' et tū tū a eo q̄mdq opt
q̄ q̄z gaūrunt p°. et scip et
bonitas | ad h' q̄ fiant res
et ad h' q̄ sint in uniūsq3 os-
tendi³ p° n ostēn̄ maxie
i h' q̄ fint fint | sapia nō
in h' q̄ pulcherrime fint et
decentissime bonitas nō i h'
q̄ optie nō fint a eo nō os-
tendi³ p° i h' q̄ tot fint i
h' nō q̄ int se ordine hnt
ost³ sapia i h' aū q̄ i quadā
sufficiā fint ost³ ipa bonitas
¶ Ad 3ᵐ dd' q̄ nō dier atte-
di³ dupl' ut sᵐ dīam tpīs
ut sᵐ dīam cognitōis quo
ad ordine cognitorum sᵐ p̄m
modū dici³ eo ordo sᵐ tpe
i ipo h' sᵐ intētom b' gg' et
bti jo' sᵐ aliū nō modū di-
ci³ ordo cognitōis i r'
cognitorum ut e dd' q̄ ange-
li p̄us erāt cati tpē an-
te omne die sicut ut³ i nie

bts jo9 dicens sex milia nec
de ut tpīs i pleriūq annorum
et q̄titas etnitates et q̄tita
fuisse tpa arbitrand³ z ing-
bus angeli throni et dna-
tones despiciūt filz hyl'
i li dct'. quid magnū est
ut aū trām ds dum un⁹
ifm ppm gemiāt tū an-
gelorum ergo tre cacone i-
piat³ antiquorum sᵐ h' ut³ jo9
dice rātando aliorum opionē
hyla nō ut³ i nie q̄ n fint
dependētia cacōis angelorum
a cacone tre tū n hoiant rō3
c°ūitalt ipe ¶ Ad tm dd'
q̄ n e sīlo i hūana opacōe
et dīa hūana n opacō ip-
sūi i pfectom n fine eē o-
tendi³ ad pla dīa nō ipi
sūi pfectom p' ad pla op
tendi n fcā unacatone ali-
qua expte ipius opantis
O ctauo que³ utrum catūa
coope³ i cacōne q̄ ut
q̄z dispo ut ad pductom for-
me coopat³ sᵐ cata opat³
dispor ut g° coopat³ ad
pductom for° sᵐ pducto for°
e cato g° cata coopat³
ad cacom q̄ ut exvbis
aug' dicētis i li dct' expla-
oes opacōnes sūi bonorum
sive malorum angelorum ut ho-
minū sive quorumcq3 aliū
sᵐ a p̄mo sua et ase aptitas
distribūtiones potestatū
et appeticiones q̄moditatū
ita rerū ui ad hibet qua
ut dīa q̄ad tre agricul-
tam de agricultā | nō sitibundi

assumes ait ego plantaui ap-
pollo rigauit / deus aut incre-
mentum dedit i cor iij arguit ergo dicens
quod ad sensum causa creatiua cooperatur ad
creationem ¶ quod creatur / denique
sit ergo non requiritur nisi adaptatio
aut ergo causa tantum operetur ad dis-
positionem non ideo dicetur cooperari in cre-
atione ¶ Ista causa est nobilior
causa quam sit substantia causata ergo
non ipsa potest esse causa sicut
supra scriptum est / et non esse participans in
opere creationis ¶ Ita si cooperatur
in sufficientia non oportet quod eius creantis et
equalitas quedam causa ad cre-
atorem quod non est ergo aut sit in pro-
ductione causa per quam creatorem prece-
dat causa ¶ Ex quo ad obiecti-
onem in contrarium dicendum quod licet causa operetur
ad dispositionem non tamen cooperatur in
suis formis / et ita non est contra quia
mediate sit causa alia non imperi-
tus et operatio et illa quod
ergo facit causa ministrat
materiam minus nobilem operando
divinum ad productionem rei nobilis
et hoc potest ostendi per exemplum
augustini sicut in ipsa vita nostra
mediate inspirando formas
non potest nisi deus / predicare au-
tem exterius euangelium et
homines possunt non solum boni per-
mittere sed mali per occasionem ita
creationem rerum invisibilium deus
intimus operatur / exterius vero op-
erationes per angelos bonos
vel malos vel homines fiunt
attendendum tamen et quod cantum
eius filii dicitur hic et tamen dicitur in
principio creavit deus celum etc. nisi
illa cooperatio non per ex-
terioris requiritur / vero in illa creatione

nullam assumit ministerium tamen et ipsi
angeli causati erant in hac autem
propagatur ministerium / et sic du-
plici modo omnis quod est causari
videtur ponere augustinus in libro de trinitate vide
in invisibilium seminum creator ipse
et creator omnium rerum / quoniam quecumque
nascendo ad oculos nostros ex-
eunt ex occultis seminibus
accipiunt progrediendi primordia
et incrementa debita mag-
nitudinis distinctiones quas formas
ab originalibus tanquam regulas
sumunt ¶ Ad auctoritatem augustini dicendum
quod licet videatur causa prohibere
ministerium ut fiat cooperatio ad
hoc quod creator creet formam non
tamen dicitur quod causa causet vel in illo
opere ministret / cum augustinus in libro
xviij. q. non possunt edificatores
de nihilo aliquid fabricare quia per
corpus operantur tamen eos
animos et genera lineamento-
rum quod per corpus corporibus imprimunt
in eum accipiunt ab illa summa
sapientia que ipsos animos et ipsam
generationem longe artificiosius
imprimit mundi corpori in perfecto
quod de nihilo est fabricatum

[T]ertio queritur de conditione per-
mixta ad ipsum causari sive
secundum causari sit in tempore vel non
sit in tempore ¶ quod non sit in tempore
sic probatur tempus ipsum cepit esse
nam si nullus esset motus vel spiritua-
lis causatus vel corporalis quo per
partes preteritas futuras succederent
nullum esset tempus omnino / nunc tamen
causatum non posset si non esset ergo
tamen eo quod causatur ergo tempus est
posterius ipso causari ergo non est

intpre ¶ Ite si cato eet intpre
tpe pcedet / si n° e plus ca-
cone n deus qui e eternus g° tpe
eet eternu q3 hoc n e vim et-
nitas n' pior e tpe g° cato
n eet intpre ¶ Ite tpe n e
pfun ticis tpib nec cum cacon
n erit cato intpre ¶ Ct aug.
g manicheu cu ipa cata
qm fecit deus ipa ee cepuit
et lo3 desctura mundi g° tpe e
coeuu cate nec ipi cacom
passiue dta ¶ Ite ad ro vlt
d3 q3 revelacom mistu tpribz
eternis tacti g° ipa dur et-
na q3 cato no g° tpe e ante
creacom nec cu cacone ¶ tip
et glo dt eterna tpra dt q
pcesserunt mundi exordiu ¶
Ite sup id ij thi i cu ipa
secularia haymo i° originali
tpa secularia intelligimus que
ex eo ee ceperunt quo mundus
fcus 3 addrain tpm eternor
sive g° accipiant3 ipa et-
na sive secularia erit tpe sil
cu creacone nec ante ¶ Ad
q dd q tpe accipi3 multipl
vno mo pro mesura motus rei
sup celestis / alio no mo acci-
pit3 pro mesura cuiuscumque motus
sive rei spualis sive corporalis
et q3 neutru istor modor est
cu cacone / alio no mo su3
tpe pro mesura mutacois que
subito fit nec exitus cacois
de n ee i ee / et q3 hoc d3 ee
cu cacone passiue dca sive
cu cata et q3 hunc modu sil-
accipiu duronis successive q
d3 tpe largo accipi3 sub tpre

vm aliquid i nemt3 q i prio
tpa3 dcaut deus celu et
terra q3 [illegible] i nc sicut exponit
aug. q3 vnu modu in lib° suo
g manicheu a° no mo d3
ee intpre sicut ditu e ex p-
dca auctte cu d3 cu ipa c-
cata qm fecit deus tpa ee ce-
pit / alio no mo d3 tpe pro
durone et sic q3 vna expom
ide e dice tpa eterna qd du-
rom eterna qadm dt hayo
q3 alia no rom dur tpa et-
na q ffz fuit cu mundo et q3
hoc dt aug. ideo dur brevior
e tpm ¶ pro hoc pz solo ad oba
vna q3 q tpe d3 mesura mo-
tus rei sup celestis nec et
motus rei corporalis nec spualis
d3 cato an tpe vel cu tpre
nec intpre ¶ Ad hoc no q dt
aug. yt° manicheu q cu ipa
cata qm fecit deus tpa ee
cepunt dd q tpe accipi3 i-
bi pro mesura mutacois que
subito fit sive exitus rei d'
n ee i ee et q3 istu modu
qced3 3 q tpe e cu cacone
passiue dca ¶ Ad hoc q ob3
ad ro vlt tpra eterna et c
haymo tpra secula addrias
tpm eternor quo pcesserunt
mundi exordiu dd q tpe acci-
pit3 ibi gnalit pro duro-
ne / et q3 hoc tpra eterna d3 du-
ro eternitatis q pcessit mu-
di exordiu addrain tpm
seculu nec tpa eterna q ffz fr.
cu mundo sicut sup dcm est

Omitur que de hoc q d3 cac
est sic exponit / qualiter accipia-

sed ipm nl excludit n. fit aliqd
id e ca eius q ex illo fit si go
fcm est aliqd ex nichilo et ipm nl
est ca eius q ex ipo fcm est
sz id q n est nllm sz ee et
q nllm sz ee n administrat
ad nt pvenat adee go cu
dr ex nichilo n no ca. Qp noro
omn est de nichilo n fit go qto
fit | sz fit ex aliquo sz q creator
ex nichilo fit go n creat. Qsto
si crari e pcede n ex aliquo
aut sz n ex aliquo est q fit
altius sube | et sz sz dicet fi
lius pcede ex nichilo quia n e
altius sube apre aut dr
pcede n ex aliquo gualit
.s. qd n est eade subba n
differens et sz sz malu cu n
n fit eade subba n differeas
qd ex malo pcedit dicet c
ari q pcedit ex nichilo. Qp dr q
sio lo dens cu lo decre a
nihil nl oio n ente sz loq
est age qd da n cu dr sio cra
re go n ome pcede ex nichilo est
crari sic n ome age de nichilo
est cao. Qp q a forme est qda
mo dr n cu m. ca est a
formis dr n go si exponat sz
illu modu e sz ex nichilo sz sz
n e cra go n ome sz de
nichilo e crari. Qp cu aliquis
de nulla re lo dr q de nichilo
lo nqd eadz mo dicet
crari sz ex nichilo | id q dd q sz
ex nichilo sine de nichilo dr materia
lia de nl ex pot dice or
dine n cau cui tn ordo
n salvat dr in alto ex

modo et sz sicut modo dr crari sz
ex nichilo nl de nichilo qr post oio
no ee pcedit catura a ee | et
sic dt aug a li de ci dei quo
fca sut mutabilia sut | qr no
de illo sz de nichilo fca sut | si no
dicat cam sz illu modu cra
ri no est sz ex nichilo et phs sol
uit q olim sit pot solui sz
q m. cio e n eus n qt ee
materia entis | et ita ex eo n pdu
cet materialit aliquid | sz tn no
e d m ei q post n ee p
ducat aliquid a ee. Q ad tra
n dd q filius n dr pcede
ex nichilo nl de nichilo sz de pre |
cui sz m pij dct ca ex
mangte natus e n e natus
ex nichilo a n post n ee filiu
pcedit filius a ee n post oio
n ee. Qsto tn dr crari sz ex
nichilo n intellr q pvatio sit
malu dr ee n malu m n ma
subba est sicut dt aug a a p
p sine ipo fcm e n .i. pcam
tn q aliquid dr sz ex nichilo
.a. pcco pvacom sz p origine
cu cu aliquid dr crari ex
nichilo sic negative n causalit
Ito sz ex nihilo pot intelli
gi q n fit ex aliqua ca sic
dt ansel | gestat de nichilo .i.
n gestat ex aliqua ca nl
gestat sine ca sz de pre pg
sit dca qr n fit ex aliquo
n pcedit tn q pr sit de nichilo
mfor n di dat intelli q
pr fiat q nllaten e gta
si no dicat sz de nichilo sz e
sine ca cu michil sine ca

fiat oppo eet mlt nbo tarpo-
net n q fiet | et qno ex aliq
ta fiet ipa au duo no sut
opposita sz ex aliquo n ex a
liqua ta et sz expno sunt gti-
ne. in rone eius q e tari
tu ansel. t monol | sine ci
repugnantia ea que sunt a
creatre gera dia possunt ee
fca expno eo mo quo dia so-
let dives sz ex paupe et sa-
nitate recepisse quis ex eg-
tudine a qui prius erat paup
nt e dives ¶ ad gtu dd q
tu d. ho ls de no dup in-
telligi. nl negative a no
ls. de aliqua re et sic no
po. sz vozbu sz aut expss fca
q aliquis fiat | sz no grmatie
nl negative a qno sz sp pam
loqui et bz loqui sit agere n
tu fit age de no. t eae n.
n. d. t ntilo nl ctg n eius
fiant tra q e in loaco-
nis expno au sunt po. a
rone eius tari n ponit nz
et ita differat. attapr ¶ ad id
no q obi dem | q an nc est
sz quida modu dd q sic sz
expno grmatine dice. ad pnus
negative | ita nlit n tu oz
dmalit | et qz sp possunt solui
ea q po obiciunt.

Or ansendu est de incepts
ad ee dative sz se tang
sp sut gsiderada sz ipa suba
creati unitas et multitudo
simplicitas et oppo muta-
bilitas et i mutabilitas co-
eternitas nl tpalitas loca-
litas dispoes expte qlitat
et expte relacois pdte n st
qu expte quititatis ¶ qo go g-
sidandu e de suba rei date
rone aug quer. | qo ntz ppe
dicat. datu gpositu ex ma
et forma an altm gpone-
tiu nl utrumqz ¶ sco qr sub
rone celi et tre gponis q
sub alijs roibz ¶ t'cio an sz
gtingat acapi et ee sub
rone unis nl ptclaris |
ntz sz utumqz rom sit co
dati nl sz altam tm

Ad pmm sic obi. gpositu
ex ma et for pfau est
i sno gne | apprto tu sim-
plicat sz rom po et sapie
et bonitatis gt procede p
fectu | sz pma rom sz sp e
gpositu sicut datu q dato
tu e pma ro pcedendi a
tatis go gpositu dicet. p
pe datu nc obviat ro tati
que est pcedens de n ee
ad in ee sp n gt ipu gpo
sito ¶ gtra au pse eius gtat
hijs tbz ppe et po gt gpoi
to ni no ipm n e in subo sz
e altius plm forme no in
qua formalit res z id ppe
sz cui gt ppe et po ee subaz
de no fcam sp z datu ppe
et po go gpositu dicet ppe
et po datu ¶ gtra sp z in quo
fiat actus nc nl voluntat
melio go fcams actus da-
tonis ¶ gt aug. a h. de sp
bolo m de no. fca est ita
nt ordinatissimo dei munere
pmo capacitas formaz fiet
ao deinde postea formare

queacu[m]q[ue] forma

queācūq formata sunt ¶ Itē q
qt plus cū ꝑi° datiuē plꝰ
hꝫ similitudis ꝗ imagies aqua
formatus ꝫ mudꝰ qt ī hꝫ cū
ꝑmo ꝗ quedā īcorcam ut di
cat³ digo ver ꝗ no ē dicē de
aliqua forma uel decōposito
cū aug' ī li° confess' uī aqua
formatꝰ ē mudꝰ ōrigine ī
tpre ces cōsestas ꝑceppit cū
go plus hēat similitudis magꝭ
participabit rōm entis ꝟ tei ꝰ ita
ꝗ datū ꝫ ¶ ꝗ cū dat forme
m³ ꝟ forma ñ ē que dat ee
m̄ et ipi cōposito ꝗ aūt dat
ee m̄ mlꝰ hꝫ ampliore simi-
tudine cū ipo datoē et flu-
it dede ee go hꝫ plus rōm
dati ¶ Itē plus qt cū ipa
forma cōm̄i go plus hꝫ de
rōne eiꝰ qr ꝑ quē plus hꝫ
de datone dati ¶ Ad hꝯ cōnd
ꝗ cū creat dicat tm̄ actꝰ
qui ē dato cōmi datū est
ꝗ ē cōpositis ſ m̄ et formaꝭ
et ipa m̄ et ipa forma noꝰ
tū ꝑꝑ aliq̄ similitudine d³ cō-
posito ꝑ° creatū simꝑ° hꝫ
rōm rōm entis ꝟ ꝑꝑ alia aū
d³ forma ꝟ ꝑꝑ aliam aū m̄
ꝑꝑ rōm m' fa ꝟ et eius ꝗ est
ꝑse et inse sufficiētis qt ei
ꝑ° ro dati ꝫ ꝑꝑ rōm actus
et forme ꝗ ꝗꝫ utrūq hꝫ a-
liquā similitudine cū ꝑmo di-
to³ forma simō rōm originis
et pōm ꝑmā inſtio gnē sin-
tis dicē aū cōpositis pꝫ ſolo

Obiectoꝝ

S

Ido que³ qr subrone
celi et tre ponā qꝰ subalīs
rōibꝫ ¶ Ad ꝗ sic ꝟ tra ingnē
ꝑticipiorꝫ minꝰ nobil' ꝫ ꝟ ignis
aū et aer et aqua corpa ſt
nobilioꝝ aū go data quo ad
subam suam deberent noīa
ri magꝭ noīanda eēnt sub
rōne istoꝝ quā subrone tre
¶ Itē celū ꝟ corpale designat
nāin go noīe celi et tre no
designar³ ñ corles datuē ꝫ
nobilior ē spūalis data cōrli
go aliquo noīe cōueniente spūibꝫ de-
bebat designari ¶ Itē cū utrū
ꝗ sit intelligibile et utrūq
sensile qr dauid ꝫ apꝰ qui fecit
celos in intellcū de tra ad d³
qui fundauit trā sup aquas
¶ Itē in ipsa ꝑlvīj d³ manꝰ
mea fundauit trā et dextra
mea mēsa ē celos ꝑꝑ quod sine
distīctione d³ ꝗ manꝰ fundauit
trā cū distīctione no d³ dextē
¶ Itē ipsa pl· d³ celos palmo
ꝑondauit quis appendit tribꝫ
digitis mole tre cū utrūq
possit appendi et utrūq po-
derari ¶ Ad ꝗ cōnd ꝗ noīe ce-
li et tre ſ una expōm desig-
nat³ spūalis tabiā et corpalis
ut noīe celi designe³ spūalis
noīe tre corpalis alio mō aūo
potest expōm ut noīe celi de-
signet³ celū empireū cū
suis cōtentis noīe mō tre de-
signe³ inferior corpalis datā
que alio noīe dāū ꝫ aqua cuꝰ
aliqua ps extēdit³ usqꝫ ad
celū aqueū sine cristallinū ſ
ꝗ dīse aque suꝑiores ab infe-
ribꝫ ꝟ vaio mō ꝑot dici celū

tota n^a corporalis que cum sine contrarie-
tate ad contentis suis terra uero
n^a corporalis suis contrarietate ad suis
contentis secundum primam expositionem dicitur simpliciter
id est ipsis qui firmauit terram super a-
quas glo. commissa datam per-
se in peccatam faciat cuius aliquas
excellentiores partes posuit ex
quibus omnia cogitantur a intelli-
gibiles celos et insibile terra
secundum secundam expositionem de aug. in xiii
confessionum quod nomine celi intelligitur spiritua-
lis creatura nomine terre corporalis v-
traque non exposita secundum hanc terciam sunt
in li. dea de xi tamen dicitur in principio
fecit deus celum et terram nominibus intelligitur
e signata creatura corporalis et
spiritualis uel magne due mundi
partes quibus omnia que creata sunt conti-
nentur ¶ ad primum ergo dicendum quod licet
ra sit minus nobile principium
simo celum nichilominus tamen nomine celi
et terre designantur creature sunt
·n· sensibilia manuductiones
ad intelligibilia | celum autem et
terra sunt extrema corporum quorum unum
sit plus de spiritualitate ratione
luminis alterum plus de corpulen-
cia ratione immutatis et opacita-
tis et ideo sunt ista duo corpora de-
signant terram tamen quod plus
habuit terra de mutabilitate nomine
cuius voluit designare materiam
istorum tamen immutabilium inferiorum
media ergo ad habeant conuenien-
tiam cum utrisque extremis et
habeant quandam minus materie tamen per
terra per celum et terra designatur
¶ ad secundum dicendum quod cum intelligibiles
sensibilia et intelligibilia proposi-

bilia declarare spirituales non
subesse sed separate sunt per eam
a corporalibus nichilominus tamen a corporalibus con-
tinentur ut patet angeli secundum prin-
cipium sui creationem collocati sunt
in celo | circa uero in corporalibus ex-
tremis sicut in quibus plus ha-
bundat secundum contrarietate terra rec-
te ergo per celum et terram quoniam
tes exteriores et interiores non tamen
declarantur corporales creature sed
et spirituales que ab hiis continentur
¶ ad tercium dicendum quod licet utrumque
sit sensibile scilicet celum et terra
celum tamen dicitur intelligibile propter
sui spiritualitatem et simplicita-
tem | et adeo distinguendo inter
celum et terram dicit celos secundum
intellectum de terra non uero dicit
nichilominus tamen utrumque intelligibile
et utrumque sensibile sed altam
et alteram uirtutem ¶ ad quartum dicendum
quod terra dicitur sinistra amanum per
quandam methaphoram in qua-
dam cum manus habeat uel dex-
tram uel sinistram secundum modum
fabricatoris loquitur manus ergo ac-
cipitur abs magnitudine uel quod dedit
consideratam accipitur per sinistram
et sinistram sicut sinistra ostendit mi-
nus complementum ita terra quam
in celo minus ·n· complementum
in genere quod in ipso sunt hii
et sinistra minus nobilis quam
dextra | dextra ·n· est principium
motus sinistra non et per quem regi-
rat motus et in hiis magis
est principium sinistra medii quam agendi
et ideo hic nomine manus in genere
dicendo uel per appropriationem coitelligendo

sinistram fit apparatio po^o die
r^o spuis terre que minus nobi-
lis est et receptam vo fit sig^z
apparatio die po^o r^o celi q^o est
nobilius sit m^r et p^e sit q^o d^z
tant^r in leua ei^o sub capite
m et dex illi^o am me ple-
na m· designant^z· ista pro-
ra q^o noie terre signant^z· t
septa et deptam vo celu
et celestia sit^r qui in logi-
tudo dies et depta ei^o et
insi il· di et g· etes m· p
petue que ad celu ptinet
noie depe· intelligu^z· no-
te vo sinistre ea in quibz
scies glidant^z· et ditat^z· s
trena ¶ ad quitu dd^r q^o celi
diad^z· pondari palmo sp
sui magnitudine et capa-
citate et qr celu eptedi^z
ad illu modu quida sub ·i
se gtinuitate aut ps apte
n^o fit separabil n^a· terra vo d^z
appendi trbz digitis sp sui
minoritate et separabilitate
et qr t^r plep vtus e mea·
sz n· virtute opacitatis et
qualitatis ptinentis ad
mutacoem s^m subam et qua
litatis ptinetis ad motu
locale s^m rom opacitatis sz
situ centrale tamqua min^o
nobile corp^o int^r pricipia
et plus nle s^m qualitate
gnabile ordinat^z· ad gnoz
s^m v^o gtinitate ad motu loca
le et hec se^o dnt i pssio-
nem quas ipa terra recipit

ad disponend^o g^o ista triplice
dnam d^z appendi t^rbz digi-
tis / p^r qr tres digitos desig-
nant^z ipi^o que appat^z pri
notitia quo appat^z filio d-
tus motiua quo appat^z spui
sto sit au pom susceptiua
et rone sui^o ordinat^z ad
potetia sit et rone sue opa-
citatis splendore / splendor n·
fit ep reflexione opaci sine
dempsi et quo ad sp^i ordina^z
ad ipam motiua sit et vtu-
te motiua rone cui^o refer^z
ad spm scm recte g^o t^rbz di-
gitis d^z appendi

Tercio que^z vtr^o sit gtingat
accipi et ee sub rone
nlis et particularis vtr^o s^m ultim-
q^z rom sit ee cati nc s^m al-
tam tm ¶ q^o s^m rom nlis n^r
eo q^o nl^e t gi^m hi^o silmus est
cause sp rom spiritualitatis / et
silmus est rone vtutis gti-
nendi multa silmus q^z et ro-
ne forme rone n· forme
magis est nlitas q^o tm rone
singularitatis n^r / eo q^o act^o
sut ca singlaria dato au
actus q^z g^o e ca singulare
¶ ite singulare e ois gple-
tu in ee q^o magis gt rei e-
ate sp et magis rom sube
tenet / ex quibz collig^z q^o
magis gt ro cati in ee ¶ q^o
sit est^z q^o nlibz cotinuibz n· gt
it dem ee ois in ee g^o vtr^o-
q^z sit rom cati ¶ ite suppid
remanent abanu ope age-
ntibz s· rerum et spebz s^z sp

non sunt sine suis singularibus
cum ergo quaerimus illud dicitur a ca-
tione erat datio tamen singularium
quam nullum ¶ Ad quod dicitur quod utrumque
est datio unius s. et alio vero ra-
tione perpetuitatis licet eadem
fiat dicit philosophus quod peccatum est
singulare ut si non posset in
omnes fieri salvari salvetur in ea
licet ergo in illo est sic datio
particulae s. sine singulare in
quo salvatur nulla est quae
salvatur / et quod licet in singula-
ri virtute salvandi se per datas
ergo rationes utrumque licet rationem
dati licet sed una ratio illud non
sed aliam praeeminentem

Transcendendum est ad quaestionem de
unitate et multitudine in
rebus quae data sunt utrum unum
tantum sit a primo immediate causa multa
tamen ¶ Item de causa multitudinis

Quod datum procedere debeat
a primo in unitate sic arguitur exemplum
imitatur simul exemplar sed exemplar
est in quadam unitate ergo et ex-
emplum debet esse in unitate habet
n. rationem unum Augustinus inducit ex
verbis platonis quod mundus sen-
sibilis sit unus eo quod mundus
archetypus sit unus et si dicatur
quod similitudine exemplaris inferioris
a quo plura procedunt exemplaria constat
quod ab uno exemplari in specie non procedit
nisi unum exemplum in specie et
ita unum datum in specie ab uno
libro qui est unum exemplar in specie
non procedit exemplum nisi unus liber
in specie et ab uno sigillo in specie
una impressio in specie si non di-
catur quod diversa sunt exemplaria per
pluralitate idearum ut sunt ide-
e correspondeat licet datum in specie
illi non ad. sed licet quod ideae sint
licet in essentia eorum ydeata
idem in essentia / et ita perma-
nent unum datum in essentia / et
si omnes ideae sunt una idea
omnia data essent unum datum
quod cum non sit non ex eo licet tamen ac-
cipietur unitas ¶ Item si sunt nu-
merus idearum est numerus a pos-
datorum in specie non in genere
non possunt omnes datorum in specie
creatae cum numerus idearum non
possit creari nulla n. numerus
tamen dicere potest contra sed
constat quod numerus datorum possibilium
creari ab eo deo sit oppo-
site ita infinita et ita potest
plura dare quam dedit ¶ Item
si praeeminet pluralitas ex alia
ratione aut licet esset ex parte
causae finalis vel formalis
aut efficientis et nullius ex
parte causae nullius non potest esse
cum non habeat tamen multa data
in re est de novo / alie non rationes
causae sunt unum in esse sic
semper habitum est ergo ex parte multi-
tate potest accipi ratio multitu-
dinis ¶ Item voluntas dei est
efficiens cum sed voluntas eius
est una et immutabilis ergo
ex illa parte non potest praeemine-
re multitudinis ¶ Item est multiplex
modus producendi a deo per
per generationem per spirationem / per datum
per factum sunt differt a ca-
tione. sed duobus primis modis

nõ d[icitur] ñ vnu[m] p[ro]cedens vt
filius p[er] gn[er]at[ione]m sp[irit]us s[anctus] p[er] p[ro]ces-
sione[m] g[ra]o [pro]pri[a] r[ati]one vt[rum] s[ecundu]m alios
duos modos vt vnu[m] p[ro]cedat
ab vno ¶ q[ui]a si dice[re]t[ur] q[uod] ex
no[n] p[ro]cedit tanta ideo z pla-
litas datoru[m] q[uod] h[abe]t q[uod] n[ull]o io
mo[do] dari nullius rei est ta[n]
c[er]ta n[on] e[st] ta[n] m[u]ltitudinis ¶ Ista
p[ro]cedens ap[ostolu]s quot[ien]z mo[do] p[ro]-
cedat p[ro]cedit s[ecundu]m aliq[uam] pl[ur]alitu-
dinem | s[ed] m[u]ltitudo eo[rum] dissilis
z s[ecundu]m vnitati sicut et con-
t[ra]p[ar]io ad g[ra]o dice[re]t[ur] datu[m]
p[ro]cede[re] ap[ud] [ipsum] r[ati]one m[u]ltitu-
dinis et forte dice[re]t[ur] sicut et
q[ui]da[m] p[h]i[losoph]i dix[er]unt q[uod] ap[ostolu]s q[uod]
z ve[n]i[re] c[ausa]m n[on] p[ro]cedit i[n]me[diate]
a causa | me[diate] n[on] s[unt] s[ed] p[ost]p[ri]us
et post[er]i[us] q[ue] pla[n]a vt pote p[ri]mo ca-
nit i[n]tell[igenti]a angelica | in-
telligencia n[on] angelica q[uia] se
intellexit et illu[m] a quo e[ra]t
c[er]ta intellexit m[u]ltitudine[m]
mediate i[n]tell[igenti]a angelica
p[ro]cessit m[u]ltitudo s[ed] h[ec] r[ati]o n[on]
co[n]clud[i]t s[ecundu]m h[oc] .n. maioris p[otenti]e e[ss]et
p[ri]m[u]m mediate dat[iv]a q[uod] s[i] se
ip[su]m [e]n[im] mediate dat[iv]a po-
tat p[ro]duce[re] m[u]lta s[ecundu]m se
ip[su]m n[on] n[on] potat p[ro]duce[re] n[isi]
vnu[m] ¶ Ista si m[u]ltitudo p[ro]duc-
ta p[ro]ducebat[ur] p[ro]p[ter] intell[ectu]m
m[u]ltitudinis q[uae] e[ra]t in i[n]tellig[enti]a
a[n]gelica eo q[uod] intellige-
bat se et i[d] a quo e[ra]t et
ita m[u]ltiplex erat intell[ect]us a[n]
h[ab]ac m[u]ltiplicitate n[on] s[ecundu]m [se]
ip[su]m s[ecundu]m q[uod] .n. intelligebat

a[d] a quo erat potencior inde
ip[s]a intell[igenti]a angelica q[uod] dia
na t[amen] i[n]tell[igenti]a angelica possit
s[ecundu]m h[oc] m[u]lta face[re] i[n]me[diate] dica[m] vo
n[on] q[uod] e[st] i[n] quomo[do] | si no[n] p[ro]p[ter]
intell[ectu]m m[u]ltitudinis i[n] co[m]m[u]ne e-
rat po[tentia] producendi m[u]lta et
p[er] q[ui]us m[u]ltor[um] p[ro]ducto[rum] eade[m]
intell[igenti]a intelligat se et i[d]
q[uod] e[st] ab ea angelica no[n] intelli-
gat se et i[d] a quo h[abe]t magis
q[uam] dic[itur] intelligenc[i]e p[ro]duce[re]
m[u]lta i[n]me[diate] q[uod] ip[s]i angelica
na ro[n] intell[igen]di i[d] q[uod] e[st] ca[usa]
z r[ati]o intell[igen]di se e[ss]e ca[usa]m et
a[d]. e[ss]e talu[m] ab illo r[ati]o no[n] i[n]-
tell[igen]di q[uod] e[st] ab a[lio] e[st] r[ati]o intellu-
di se e[ss]e ca[usa]tu[m] g[ra]o a[n] r[ati]o p[ro]du-
cendi h[ab]eat cause et a[n] h[ab]eat ca-
to vt h[uius]mo[di] dia intell[igenti]a pl[us]
h[ab]ebit r[ati]o[ne]m c[aus]andi m[u]lta q[uam]
angelica | alii v[er]o dix[eru]nt q[uod] v[er]o-
nitas e[st] a forma et m[u]ltitudo
a m[ateri]a et p[ro]p[ter] h[oc] r[ati]o m[u]ltitudinis
no[n] s[u]nt a s[ecundu]m vno eo q[uod] e[st] for-
[ma] s[ed] s[u]nt a m[ateri]a ¶ S[ed] z q[ui]a h[oc] sic ob[iectio]
sine pona[tu]r m[ateri]a coet[er]na si[n]
c[re]ata et no[n] coet[er]na | si n[on] po-
na[tu]r coet[er]na forma no[n] n[on] | ce[rte]
erit vna sola forma c[re]ata
aut plures i[n] alia m[ateri]a si vna so-
la | m[ateri]a no[n] sola et forma sola
n[on] p[ro]duce[re]t[ur] ñ co[mmun]i si no[n] di-
cat[ur] q[uod] forma vna m[u]ltipli-
cat[ur] p[er] m[ateri]am h[aec] m[u]ltiplicatio n[on]
e[ss]et s[ecundu]m sp[eci]em v[e]l gen[us] et | ita
d[iversi]tas re[ru]m s[ecundu]m gen[us] et sp[eci]ez
n[on] e[ss]et | a[n]i[m]a si forte dicat[ur]
sicut r[e]cipit[ur] i[n] li[bro] de vnitate

et vno q mª cu hat dyscrecio-
ne aliqua ps illius fit remo-
cior alia propinquior et sic hic atte-
dat' diuisitas proporcionarum formarum
in mª ingenie et i spe ut pote
mcllicacia fit simpliciorum mª cum
nob minus simplicias et ita de
alijs sic obz i qualibet n pot
ee propinquitas et elongacio ps
dic cettiac sic loca aut situ-
adeo in rectitudine loco sz dis-
similitudine sicut dt aug' i li de
ci dei et deum boni et i plibz
locis et sic cz q e ubique dissimili-
tudo nō attendit' s' pncaoz
maiore vl minorem que
cz forme vl s' gpom maiore
vl minore / gpo nō maior et
minor nō e sine formis nc
pncacō maior vl minor n
r' formarum / ergo a mª elt
nb ro mltitudis si n dicat'
mª ptes sūe pbilitate g°
sequit aut n e sine forma
si n i vna pte simplicior
et alta corpulencior hic n elt
n rone formarum mª n epº
e mª q sit possibilitate ad
forms ¶ p mª roe corporalitatis
e diuisibil sz dio aliude ue-
nit qm a diuisibili g° aliud
e principiu dcionis sine mul-
titudis qm mª ¶ p si ptibili-
tas cz a mª rone corporeitatis
elt dio rone forme cu cor-
poreitas i mª sit forma ¶ ite
si tm rone mª eet mltitu-
do oia eent vnu i forma
cu g° vnitas rone forme
dicat' sicut mltitudo rone

mª oia eent vnu q cu n sit
n tm rone mª e mltitudo
sz et rone forme si nō mª pce-
data et n coeterna n elt ab
ipa mltitudo cator' sine cg-
ditor' ita a ipa sola excit
in ee tc denū ee aut cu ca
et excit forma si sola mª n
elt mltitudo / si aū forma
cu mª vnu elt dica forme
et mª a n mª dabit forme
q differat a mª sicut nc for
dat mª q differat a forma
mltitudo g° que e mª et for
nc a mª nec a for excit et
nō e a°. n opifex g° e ab
opifice ¶ Si nō dicat' sic
alii dicunt q mltitudo ⁊
rū e a forma s' hic obz for-
me aut st mlte a n sunt
mlte i se ipis si nō sunt
mlte i se ipis g° vna for
i q'm vna eet principiu mul-
titudis ¶ gt vna forma e
principiu vnitatis inre g°
s' hic n elt principiu mlti-
tudis si nō sunt forme mul-
te i se ipis vnu uenit i a
mltitudo cu forme a se n
secant eo nc p quas uni-
tate mltiplicata ¶ p si i
sola forma eet principiu
mltitudis n eet aliqua
diuisitas a mª vl subto va-
denº cu form s' mūn vl
subm diuisicacō d' n alig
ignis et alig a i alia mª
et alia albedo p i malio sb-
iecto ¶ Sunt et alii qui-

disponit multitudine rerum condi-
tarum procedere a deo sed quemadmo-
dum divina intelligentia intelligit se
et multitudo est tamen eorum que procedunt
ab ea et quod non tantum intelligit se
sed intelligere se et ita in infi-
nitum non tamen est principium fi-
lii qui est sapientia sive notitia
a se et eorum per filium sed rerum
conditarum et prime rei condite
quod intelligit intelligere se secundo non
quod intelligit intelligere se et ita
deinceps et sic procedit mul-
titudo et non tantum multitudo sed
et ordinata multitudo et sic
non intelligi quod dicit boecius omnia
que a primeva rerum natura condi-
ta sunt numerorum ratione videntur
esse formata / ad hoc non facit
quod dicit augustinus in libro de libero arbitrio quod idem
est sapientia et numerus / non exponit idem
sapientie sed unum attingit a primeva
ad finem fortiter et disponit
omnia suaviter. Ut numerus referatur
ad rationem sapientie / aliter non ad
rationem numeri sic dicens ea potentia
qua fortiter a fine usque ad
finem attingit numerus fortassis
se dicitur ea vero qua disponit
omnia suaviter sapientia proprie non
vocatur tamen sit utrumque unius eius-
demque sapientie. ¶ Quod autem quod intelligit in-
telligere se non facit in ipso
aliquid per pluralitate ergo propter hoc non
dicetur esse multitudo in rebus
¶ Contra non magis sequitur adunare
re conditam intelligere se intelligere
se quam si ter dicatur vel qua-
ter reflectendo ergo non propter hoc

est rerum conditarum differentia tamen non
competit intelligere reflexum bis
vel ter / ad angelum quidem dico
autem et eius non intelligitur sit a
deo immediate / quod si hoc esset
non procederet res in multitu-
dine non magis res procedens
per principium intelligentiam quam ratione
et alia res / et ita non magis
dicetur angelus et alia rationalia
quam sensibilia / et ita de aliis re-
bus conditis quod cum non sit non esset
non procederet res in multitudine
¶ Item si angelus procederet
a deo quod intelligit intelligere se
non esset multitudo angelorum
non enim esset nisi unus angelus
cum non sit nisi una ratio in aliis
restat ergo aut quod non sit mul-
titudo in eo quod creatur vel conditur
a deo autem non est e contrario tamen
si non dicetur quod multitudo in hiis
que condita sunt a deo est a mul-
titudine actus divini qui est
creatio creat enim hoc et creat idem et
diversa creatorum et videtur differentia ac-
tuum sic apparet in aliis ac-
tionibus / contrarium non creatio enim ac-
tio una et quidem est ex parte
creantis / si ergo alia et alia dicitur
esse creatio hoc est ratione alicuius et
alicuius creati attenditur ergo differentia
in ipsa creatione ratione creati non
ergo. Si enim creatio haberet differentiam
non ex parte creati tunc oporteret a-
liquam differentiam assignare ex
parte creantis et quod nulla est
non attenditur differentia creationis

rlunde q̄ n dria rei date ex
pmissis go mr colligi q no
ꝫ asimne vno mltitudo ? me
diate ꝗ q̄m hi9 ꝭ q̄ expit sub
rone vnius expit ¶ ad9 vno
sit pot obia po dia e ? fini
ta declaro cu po^e infini
ta e ampli9 p mltitudine
q̄ p singularitate / et p multi
tudine simul pcedete ? ee q̄
n simul pcedete go dato tu
manifestet pom suma decla
rabit ꝯeut. mag ? mltitu
dine q̄ ? singlaritate ¶ Item
bonitas e ꝗtas go sume
bonitatis maxie ꝗtas et ei9
que mag e mag ꝗtas ꝭ
mag e ꝗtas cu ꝗtas plibꝫ
q̄ cu ꝗtat vni soli go die
bonitas q ꝫ maxie ꝗ bonitas
ꝫ plibꝫ bonitate ꝗtas ¶ Ito
tanta e noticia sine sap i deo
qua maior n pot excogita
ri ꝭ maior e noticia plu q
sunt ab ipa noticia q̄ vni9
solius q fit ab eade go i a
ꝫ tribueda deo q n ꝯtigit
ut pla fiant ab ipo go mlti
tudo e ? ipis eatis sine hijs
que sunt adeo nc li ꝯstat q
vnu et mlta oppoit vnu
ꝗ ꝗ cu q ꝯsidna vnitate ꝫ
vnu ꝫ ꝫ n vnuqq ꝫ fit vnu
tu ex illis elicit mltitudo
vnu n et mlta n fit oppo
nit qi vnu fit pncipiu
mltitudis ¶ Ito vnu e pn
cipiu mle mltitudis sine q
n e mltitudo ꝭ mag ꝗ git
vnitas efficienti pn. qn
mli go mag ꝗt q fit vnu
pncipiu effectiuu mltitudis
qn mle mltitudis ¶ Ito si
queret an omne dria
alia dria et an omem mi
titudine mltitudo optet ire
in infinitu go alicubi est
stadu ꝭ ? p actu reru q
sunt n e pole ? nomie mul
titudine expte factos cu sit
eroda simplicitas et si est
ibi plalitas ꝯponas illa
n e ꝭ qua distinguit pla
litas reru ꝯditar indosa
.n. p opa trinitas si tu ꝭ
mli det quozꝫ .n. est eade
eom ? sepabit et eade est
ꝯpato exquo rlnq cu ro
duplitas n fit expte faci
entis elt go ꝓma duplitas
sine mltitudo expte ei9 q
fit et p ad nullam alia e
reducenda vn sicut expte
eius voluntatis dre nlla e
alia ca quereda ita expte
mltitudis ex eo q fit p n
e alia mltitudo por ꝗreda
¶ Ad ido dria olt ex hijs
quozꝫ ꝫ dria ꝭ ea sut vnu
et vnu / vna cu e i se in
dipso / et ab alio dipso ꝭ cu
e vnuqqꝫ ꝗ ineo q e go cu
posito ente ponat vnu / et
ꝯposito itm ente pona vnu
mltitudo tu surgit ex v
to vno et ita expente et ete
go mltitudis ro n ꝗre a
liunde ¶ Ito dria e ? ipis
spebꝫ et hinc ꝯndꝫ vnitas

generis. Si autem queratur de differentia
speciebus que se ipsis differunt que dif-
ferentiis. differentia autem non aliis que
se ipsis differunt. similiter que
differunt numero sunt unum specie
que autem differunt numero se ipsis
differunt similiter que sunt mul-
ta genere sine media processibus
sunt unum principio. ergo et hec similiter
erunt se ipsis omnino differentia. contra
autem istam dictum non sit alia
differentiam a nemine. autem in multi-
tudine processionali non est dicta
multitudo sicut neque autem unum
a quo procedunt est alia uni-
tas. ergo multitudo in rebus precipue causa-
tis non est autem se alia multitu-
dine. ¶ Iste in hiis que procedunt
a voluntate est in nemine prima
differentiam que non ad alia redu-
citur. similiter in hiis que sunt a
natura [illegible] in que sunt causate
prima differentia est voluntas bona
et mala [illegible] autem quod differunt
a natura differentie eorum in minoribus
causis differentie non propriorum eorum
in impropriis causis. multo
ergo fortius quod est prima multitudo
sine diversitas in hiis que sunt
a prima causa agente que non habet
alia ante se. ¶ Ad secundum dicendum quod mul-
titudo est a prius efficaciter [illegible]
et multitudo est a uno principio
quia tamen quod est a primo principio scilicet deo
qui secundum rationem unius procedit secundum
rationem unius ipsa et multitudo
quodammodo est unum. ¶ Ad tertium dicendum quod
obiectio quod multitudo non primo proce-
dit procreationem adeo sed tamen unum
dicendum quod aliter dicitur unum autem dicitur

mundus sensibilis est unus creatus dicitur
mundus quia datum unum mundus in-
sensibilis secundum rationem universi ab u-
nitate nomen accepit sicut dicit
Augustinus contra manicheos. Secundo autem
quia unitas multitudinis ordina-
te ad finem unum secundum partis conple-
tum in partibus de qua unitate
dicit Augustinus in illo libro tanta
est [illegible] integritatis ut
que multa sunt bona sunt pla-
ceant autem in universo aliquid
conveniunt atque concurrunt et
secundum hoc dicitur in Genesi i vidit deus
cuncta que fecerat et erant val-
de bona. Recte ergo dicitur quod mundus
archetipo tamquam exemplari [illegible]
mundus sensibilis tamquam exemplato ut
accipiatur large secundum quod sensi-
bilis ut contineat ipse res
spirituales cum si alie res da-
rentur non fieret ad mundum
sensibile pertineret sicut inferius
patebit. Non sic autem est de uno
quoque dato sigillato accepto
eo quod non dicit rationem omnino perfecti et
conditionis. Unde licet mundus sensi-
bilis sit unus solus non tamen secundum datum ut
illud est unum solum unus exempla-
re quod non est unum solum ad hoc
quod fiat universum. ¶ Ad secundum dicendum
quod non est simile in exemplaribus et realibus
et exemplari secundum modum exemplaria in
inferioribus alligatum est [illegible]
non habet [illegible] efficacitatis.
Unde diverse forme in exemplari in
specie secundum diversa forma in
specie. In exemplo autem eadem in
specie eadem in specie non sic autem

zam expri s[ecundu]mo vna e n i eeu
spes expri· cui ?udent diu[er]sa
expa inppe et cont diu[er]sa in quo
ipa n ois z abstracta exis-
tens om[n]i for[ma] sicut h[abe]tur in fine
libri de vera rel[igione] ¶ Ad tercium dico q[uod]
lz dicatur ydea huius et dicatur
ydea illius et ita ydeis corre-
deant ydeata / tamen si vna e
eeu huius ydee et illius sic sicut va-
z eeu huius ydeati et illius et
ita non sunt n vnum datum i-
eeu / q[uia] alunde accipitur vni-
tas et multitudo in ipsis rebus
datis nisi conditis s[ecundu]m eeu quam
ab ipso expri s[ecundu]m eeu ipa n eeu
expris ipse deus z vna ydea
huius et ydea illius sunt realiter
vnum sed non dato quamuis eeu
sit qua ab alio dato distig-
uitur et sic accipit per diuersitatem
vnitate quo ad eeu que
z expte cause agentis et
multitudine realiter quam contingit
ex parte datorum forma n
huius non e forma illius nec
n[on] huius e[st] n[on] illius ¶ Ad quar-
tum quo n[on] concludi q[uod] nunc condi-
torum in ipse non e aliud ydea-
rum z vnum q[uod] nunc ydearum non
propter hoc n ex quadam correlatione
ad ipsas res conditas in se-
ipso z vna eeu / et ideo non pre-
hibet plures res nec pauciores
precedere in eo ipa e n vna
sapientia que nec crescere nec
decrescere potest lz res creat
nec decrescat vnde aug[ustinus] .xi.
de ci[uitate] dei non sunt multe sed vna
z sapientia in qua sunt infini-
ta quedam ei [et] sunt infini-
ti thesauri rerum intelligibilium
in quibus sunt omnes invisibiles
atque incommutabiles rationes re-
rum invisibilium atque incommutabi-
lium vnde lz res mutabiles
crescant nunc nec decrescat
non propter hoc crescunt ille rationes
non ergo penitus accipit[ur] nunc
in his ab illis ¶ Ad quintum dico
q[uod] lz vna sit causa in vo quoque
quo causae nec potest e effectus
p[rim]a / vna formalis vera exprimens
nostra tamen e multitudo in rebus
conditis s[ecundu]m vnaquamque causa non q[uod]
multitudo sit a multitudine
sed multitudo sit ab vno et in vno
et ad vnum ¶ Sim[i]l[ite]r ei q[uod] obicitur
de voluntate diuina que est efficia-
ens tamen vna et immutabilis
ab ipsa tamen e multitudo effica-
ne s[ecundu]m eam tamen non e multitu-
do formaliter vt forma dicatur
que e de ee nec sic est sic
in fab huiusmodi v fab n huiusmo-
dis tamen e multitudo causatur a
multitudine voluntatum q[uia] voluntas
huiusmodi mutabilis est et n[on] eadem
sed volita diuina vero z immutabi-
lis nec mutatur s[ed] illa eadem
n voluntate qua uult sic
uult id nunc q[uod] modo uult postea
tea non vult ¶ Ad septimum dico q[uod]
non e simile de processionibus eter-
nis et processionibus temporalibus
processio n eterna neque perfec-
tionem sit i s[ecundu]mo / sed an est
perfectio precedentis nec in ratione
vnius debicitur q[uod] potencialiter
sic[ut] autem datum in par-
ticipationem sit p[rim]a vero diuina

pcedens totalit' lꝫ / uer no g-
genuit duos eo filios ab et-
no nec duos spc sus quenit au
de multitudine rerum qditatꝫ
eo q una qꝫ participat eē et
vtute et omnis et pprie deffi-
ciut et abeius vtute filius
no ē eiusdem eentie cu pre
et equalis in vtute / et filr spc
sus pcedens no etnalit de-
monstrat illu a quo pcedit to
talit' pcedes no tpalit' de
monstrat pticulalit' et in qua-
dam participacione ¶ ad septimu
dd' q rone huius eius q res
tate pcedunt copuo nec dur
sie vnitate nec multitudine
lꝫ res una cu dividit' in multa
pdicom tendat ad no eē de
tali no multitudine n lo' sꝫ de
multitudine p° a eē procedete
de n eē vbi vtus factoris
demonstrat' ¶ ad nonu in io
ordine dd' q lꝫ res pcedens
in eē a p° habeat aliquam plu-
tudine cu a p° p° no eē q
qcludit' multitudo que pcedat
a p° s q multitudo ē vnum et
unum lꝫ n plitudine in rone
vnius et in rone boni et ita d'
alys coiundentibꝫ sicut lapis
in eo q lapis n lꝫ plitudi-
ne sꝫ in eo q boni aut n
nec ē sile de multitudine et
corrupcone / corrupcio n ꝫ
quo res recedit in n eē multi-
tudo au de qua ia dcm est
in qua firmat' in eē firmius
n qꝫ res in eē aug eē est
in multis ita q in uno ꝯtꝫ

illorꝫ q aut est in uno solo
de uno illorꝫ
Deinde suppo° q multitudo
ē sit sicut quibꝫ da vrbꝫ
ē ostensu et loqꝫ inapio de
prima multitudine quereda
ē ca multitudis ¶ ad q dd'
q cam multitudis querere ē
multiplicat' si n querat' ca
efficiēs multitudis dicet' q
una ē p° ca efficiens multi-
tudis et s h ffla ē a p° pphos
ab uno n pcedit n unu a
mete sola nisi sic intelligat'
q pcedit ab uno lꝫ rom
unius si n querat' ca exris
dicet' tc q ab uno multa
plr tu dicto sꝫ qda rim
multitudis ab ipam et s h
dꝫ una ca exris in cōn y-
deo no nc rones dur plr
¶ Si no querat' unde dica'
diusitas taq a ca in re dd'
ꝫ q queda ꝫ a for / queda
ꝫ a m / queda et a tpe vn g'
diusitas a m et subo ē tu
formaigns diusificat' sicut
m et illa et albedo alia ē
in mine et alia ē in talco diu-
sitas au a for ꝫ in gnibus
et specebꝫ / diusitas no a tpe
ꝫ ut albedo in mane et al-
bedo in vespe nl cursus in
mane et cursus in vespe et
actus in uno tpe et in alio
sꝫ tc dicit q ipso tpe fit
distīctio et si no semp tali-
tas / Si no querat' de p° di-
usitate rerum ctatatꝫ sine
qditatꝫ dd' ꝫ q se ipis dif-

ferunt / ut pote ma se ipsa dif-
fert a forma et e[contr]o / et forma
unius se ipsa differt a forma al-
terius et ma unius distinguntur a
forma alterius ¶ Iste si queratur
in eadem re de diversis formarum
que sunt in ea ut pote de dria
modi speciei et ordinis et huiusmodi
quod per comparationem cause
sunt rationes comparate ut prius
et sic ratio pluralitatis accipitur ex
illa parte si autem queratur de a-
liis formis que sunt absolu-
te in re ut quantitate et huius
modi quia ad principia creata
in re reducantur ex quibus sunt
ee nostris tamen quedam in se sunt
dram ¶ Ad id ergo quod simpliciter dice-
batur quod simplicitas est a ma dicendum
quod non prima sed aliqua posterior potest
esse aut sicut aliqua et potest
esse a forma unde est quantum quod for-
ma est principium unitatis et ita
multitudinis unde sit est decompo-
ne unitatis et multitudinis
sicut albi et nigri et contrariorum
sed ab eodem principio sunt sed plus
et propterea nos tamen in aliquibus
ab alio principio est unitas et ab
alio multitudo ut pote unitas
speciei dicitur esse a forma multitudo autem
individuorum a ma vel a se ipsis
aliquid et e[contr]o ut unitas sit
quodam modo ab unitate ma multi-
tudo non sine dria a forma
et sic non sed uno modo est
querenda ratio multitudinis aut
simplicitatis rationem non illorum qui
dicebant rationem unius aut simplici-
tatis esse ex simplicatione multitatis

dicendum simpliciter se ipsum non approbo
quod non sapientia prima contra est omnibus
mobilis sicut dicit aug. est
causa rerum que mutantur non tamen
secundum illum modum quo exprimit sicut
david et sic bene apparet per hoc
quod dicitur in libro de libero arbitrio sicut simpliciter
spectando ¶ Si non queratur quare
producta est prima rerum simplicitas
omnibus quia ad manifestationem divine
potentie sapientie et bonitatis ma
manifestatur in potentia per plus et in multi-
tudine quam in unitate sapientia
in multorum ordinatione / bonitas
in multitudinis perfectione data
quod sunt multa ordinata et suf-
ficientia sine perfectione que vo-
catur simplicitas / unde sunt data
multitudinis per indigentiam ex par-
te datoris sicut contingit in con-
ditione eorum que sunt a volun-
tate humana ideo non facit aliquid ratio
per sui indigentiam et non multi-
plicat secundum in ma per sui con-
nationem non sit autem est in multi-
tudine datorum sed est non ex indi-
gentia sed ex simplici effluentia divine
bonitatis cuius quidem causa esse sic hoc
eius dram attendendum quia et
quod simplex est deo sine distinctio-
ne est ex defectibilitate rei con-
sistentis / et ideo non locum habet
nisi reducatur ad principium per
diam ut reducatur ad privationem
ma non privata quia ea deficienti
est aut alia distinctio que
quia rerum in se in ratione formarum
et hoc ad operationem sed de bo-
C[apitulum] cum intendendum est ad quod
de simplici et compositione ¶

 39

ergo querendum est utrum simplicitas
competat creature aut compositio aut
cuidam simplicitas cuidam compositio
¶ Secundo de ea compositionis multiplicitate an
sit vera cum compositione et ordinibus
Ad primum sic proceditur. unitas
et simplicitas sunt rationes
eiusdem qua ergo ratione ab uno proce-
dit unum eadem ratione a simplici
dicitur procedere simplex ¶ Item simplici-
tas est quedam conditio que non re-
pugnat creature aut minor ex parte
eius ex parte creantis indicando ergo
simplicitas est conditio creature ¶ Contra
boecius in suis ebdomadibus in omni
composito aliud est quod est et quo est
et in aliud est quod est et quo est
illud est compositum sed in omni creatura
aliud est quod est et quo est ergo omnis
creatura est composita ¶ Item si a-
liqua creatura esset simplex cum
in se et intellectu coequaretur primo
sed non sunt duo prima nec aliquid
in rebus quod sit ei coequale ergo
nulla creatura est simplex ergo
quelibet est composita quod autem ali-
qua sit simplex aliqua vero compo-
sita / sic arguitur omne compositum
ex aliquibus est compositum ergo vel
est compositum ex simplicibus vel ex
compositis cum simplex et compositum
sufficienter dividant ens / si autem
sit compositum ex compositis sic sic
erit abire in infinitum ergo ali-
quando erit devenire ad simplicia
et sic aliquam compositorum simplicium non
potest esse primum primum ex quo non-
dum aliquid compositum nullo est
prius illius / dicitur autem eorum est
naturalis prius aliarum ergo dicta eorum
non est alicui componendum ...

ergo illorum simplicium est creatura / ergo
aliqua est creatura simplex et
aliqua composita ¶ Item simplex
et compositum ponuntur in divisione entis
possibilis quod dicitur creatum ergo
aliqua creatura est simplex et
aliqua composita ¶ Item augustinus de
anima et spiritu nos per partes dividitur
cum sit simplex et individua /
et si aliquas partes habere dicitur ratione
potius pluralitatis quam multa-
te compositionis intelligendum est ex quo
relinquitur quod aliqua creatura est
simplex ¶ Ad primum dicendum simplex
dicitur multis modis uno modo dicitur
simplex quod caret materia dimensiva
sed hoc modo substantie spirituales
simplices dicuntur / alio mo-
do dicitur simplex quod omnino caret
materia et sic dicitur prima forma super
secundum boecium in libro de trinitate. secundo hoc mo-
do non dicitur anima simplex quia
habet materiam et formam spiritualem et
sic hoc non esset adhuc dicitur habere
compositionem ratione eorum que insunt
ipsi et tamen nullum illorum est quod ipsa
quod autem dicitur in libro de anima et spiritu
quod ratione pluralitatis intelligendum est
non ratione compositionis hoc est sed quod loqui-
tur de compositione rerum corporalium
quia non habet anima secundum pluralitatem
dicitur habere partes virium multiplici-
tate ¶ Ad secundum autem quod obicitur per
partem contrarii dicendum quod compositum dicitur duo-
bus modis uno modo dicitur
compositum quod ex pluribus simul com-
positis consistit / alio modo
dicitur compositum quod alicui commiscetur
vel quod habet esse dependentiam
ab alio ratione cuius esse sunt

e ab illo sine ad illud / et illud
dependet ab illo p^o m^o non d^r
oīs creatura composita s^z queda
simplex et queda composita s^o
m^o q^z e composita ¶ Ad id q^o q
p^o obi^r d^r q^z q^r n^o e simile de
hac conditione unum et de hac
conditione simplex / conditio n^o co
m^o n^o repugnat creature conditio
n^o simplicitatis uno m^o repug
nat ut nulla creatura simplex
dicatur s^z illud modo s^z q^r d^r
simplex q^r no dependet tali ta
te ab alio no n^o possunt simul
stare q^r sit creatura et no depe
deat taliter ab alio ¶ Ad s^o d^r
q^r r^o simplicitatis uno m^o p^t
convenire creatura illo s^z m^o quo
d^r s^z no e ex alio sicut ma
teria forma no e ex alio l^z sit
ab alio et hoc e no ee ex
alio tamq^a ex parte componente / s^z q^r
modum pot deus conferre conditioz
simplicitatis creature / alio m^o m^i
n^o pot tum ex r^one creature a^o
m^o dependeat s^z r^om in i
tellectu ¶ Ad illud aut q^r d^t
boecius in suis ebdo^b d^r q^r atte
dendum e ex parte insignis que simplicia
sunt que composita sunt ex quo
e et qd e Ita si quo e et qd
e composita dicuntur no sic intelli
gitur de quo plenius habebitur in
fra ¶ Ad sequens d^r q^z qd ac
cipiendo uno m^o simplex
i cetera sic dicuntur creatura simplex
alio m^o dicitur coequalis
ipi creatori alio no m^o accipi
endo differt a creatore et erit
ipsa ma similitudo
(8) Deinde queritur de eius compositionis
¶ Et ea q^r diuersa compositionis ¶ q^o p^o q
ri unde conueniat compositio s^z q^r hic
¶ q^o de ca compositionis i qua sunt
diuersa componentia ¶ tertio de eius
compositionis p^o ¶ q^o q^r r^o compo
sibilis conueniat omni rei aut
a quadam re remoueatur
Ad p^m sic proceditur
ap^o ad p^mu sit ord simi
Unde aug. xi de ci di e bonu so
lu simplex et h^o solu q^z p^r i
mutabile q^r e deus ¶ Item
ansel. aug q^r ptes cogitari n
possunt id in ptes nullus in
tellectus dissolue potest s^z
g^o deus e compositus / aliquid de
maius p^t intelligi circa illud q^r
nec actu nec intellectu dissolui
potest maius e q^r illud q^r
actu uel intellectu est dissolu
bile ergo p^m sit simplex
compositionis n^o cabitur ab eo q^r n^o l^z
similitudine cu ipso s^z aut ca
a creatura cu oīs creatura habeat alq
genus compositionis est ipse creatoris
infinitus ex quo relinquitur
q^r n^o est aliqua ca compositionis ¶
Item d^t aug. in xi de ci dei
creata ab ipso no sunt simpli
cia et ob h^o mutabilia q^r an
mutabile e sicut d^t aug^o
i li^o q^t eplam fundamenti
aliunde e / et aliunde e mu
tabile e n^o deo sed muta
bile ex h^o q^r e de nichilo et q^t
aduersarium legis et prophetarum
propterea bona sunt quia a summo
bono / bona facta sunt / muta
bilia no q^r n^o de ipso s^z de nichilo
facta sunt tum ergo mutabilia

sequatur ꝯpositio et mutabili=
tas ꝯpom est ꝯpo rei nō qr
ē ab aliquo sꝫ qr ē ꝯpond ¶
q̄ dr̄ in li de articulis fidei tu9
libz ꝯpom necce ē aliquā cē
cām ex quo r̄ linq̄r q̄ ꝯpo cāz
sit ¶ Iste omē ꝯpositū in eo q̄
sui9 ptes sit nō ps ꝫ ut aᵒ
fiat ex eo si g° nō se ipm
ꝯponit est aliqua alia cā
ꝯpōnis g° ꝯpō cām sit cū
n se ipa subsistat ¶ Rāu9 ꝫ
q̄ ꝯpōnis ꝫ aliqua cā cūcam
quelibꝫ cām aut quoꝫ9 ef-
fincte aut māle ex qbꝫ fit
ꝯpo / si nō queār cā for̄lis
ꝯpōnis ī qm9 ꝫ ꝯpo n dicer
sicē cām formale alia ape
t qr ꝯpo nō ptinet ad pfec=
tom rei sꝫ ad impfecom ideo
dicer sꝫ sicē qr ꝯpond ꝓcessit
in eo ¶ Ad pᵒ g° obm dd' q̄
lꝫ pmū simplex sit nōr9 tu
ē ꝯpo abipo sꝫ sꝫ scam rōm
nō ē ꝓmiam silitudis sꝫ ꝓ
miam dissilitudis ¶ Ad sᵐ obm
dd' q̄ alia rō ē quoda mō
ēns q̄ ē ꝯpositū et ēns9 q̄
ꝫ mutabile / alia mutabile r̄
spicit tm̄ a quo et in quid q̄
cū mutabile ī qrᵒ ē muta
bile sꝫ ꝫ qr ꝯpond eē cū mu=
tabile ꝫ ab eo q̄ ē ī mutabi
le ꝯpositū nō q̄ ē ꝯpositū sꝫ
cū rōne ꝯpōnibilum cū ex
rōne ꝯponētis / et ita sꝫ ad
ens reducer si adens ī ca=
cū ex pte pᵒ ꝯponētis adeē
S tatū ex pte ꝯpōnibilis
edo quer̄ de cā ꝯpōis

inquā diuīsa sūt ꝯponēcia ē
in ꝯpo mā et forme ē aliq=
po gn̄us et dīe / ē ꝯpo ex
ptibz homogeneis ut corp9
ex corpibz et linea ex lineis
ē itm̄ ꝯpo ex subā et suis
poteciis ē ꝯpo ex ptibz inte=
gralibz ut corpus huanū ꝯpo=
situ ¶ Est itm̄ ꝯpo ex ptibz
inalibz ut aīus dr̄ ꝯpositus
sic g° ex potēcibz dīuīs que
de cā ipi9 multiplicis ꝯpo
nis si sꝫ ꝓus et posteri9 se
sūt aut simīl qr si sꝫ ꝓus et
posteri9 ad unā cām pmā
reducentur / si nō simīl ꝓcedꝫ
ab una cā necce est ostēder
rōm ex qua diuīsa ꝯpōnis
ab una cā ī me tē ¶ q̄ aūt
ꝓus et posteri9 iuᵒ ꝓsb' ꝯpo9=
po ex ptibz inalibz cū sūt
actu entes / et posterior ꝯpo=
nibz alijs que nō sūt ptes
actu entes sꝫ pō discrete sūt
ptes adinite q̄ nō ē ī alijs
gn̄ibz ꝯpōni / ꝯpo et ex ptibz
integralibz pōnit ante illa
que ex ptibz ꝯtinuis ꝫ alia
nō que ꝫ ex ptibz / ꝯtinuis ꝫ
pōnit ante illa que ē ex
mā et forma cū ape ptes
ꝯtinue ex mā et forma sūt
ꝯpo nō eoꝝ que sūt ex mā
et forma pōnit ante se illa
que ē ex gn̄e et dīa cū
sicut sit forma sꝫ se apam
accepta / sꝫ cū sit cū se illa
que ꝫ ¶ ex potēciis sꝫ omni
modū accipiendi cū omni
gen9 multiplice sit potēcia

fine cona res gnis | respat go
q' s' prius et posteri9 dicat' cpo
et ita mr cona ee eu pa ois
cpoms ¶ et qda drie cpom
se hnt adinice ut una exte
dat altam et extedat' abea
go no se hnt s' prius et poste-
ri9 ut g' | cpo que e sube eu
poteciis se' cpom sube ex
ma et forma s' cpo sube ex-
ma et for e pior cpone sube
eu potenciis s' sicut hitu e
prius cpo ecie eu poteciis
q' pior cpone ma eu forma cpa
ri et eade for e multiplex
i potenciis go hec diones
se hnt s' excedecia et excess-
sa ¶ p' eu sit multi' dria c-
poms sicut psitu q' cona
eu cpo causet' mediate
vel i mediate ap a ca que
deus q' que neitas q' q' tot
sint cpones inqne et ins
indicat' actus dic ecnie eu
i quibzda videat' aliqua si-
militudo | in qbzda no maxi-
ma dissimilitudo ¶ p' in qbusda
mr maior approquatio ad
simplicitate i quibzda ao'
elogatio a simplicitate ¶ ad
qd dr q' q' dria cpom or-
dinata q' s' prius et posteri9
s' attededu q' q' quoda d'
cpo no qp'e ubi totu ut hnt
ee abipus que dnr ptes
s' magis eg9 | sicut e ubi q'
totu pole ptes n poles
plus trahut se atoto qu
eg9 | silr ptes qntis age
et qp q' illa cpo qua dr9 ptes

poles pom i simplicibus
accipi' que aliqua hnt or-
dine s' prius aliqua s' posteri9
r' alios cpositos qn aliis
no que ne diciu' cpones
e ordo s' prius et posteri9 sim-
plicat' | un eu cpositu ex p-
tibz in alibz e cpositu ex p-
tibz integralibz | eu no cpo-
tu ex ptibz integralibz e cpositu
expositu ex ptibz omnis for'e
n' hogeneos | eu no cpositu
id q' cpositu ex ma et forma
eu no id q' cpositu expti-
bz s' diffinicom eu no id q' cpo-
tu ex quo e et q' e s' ista dio
multa gna cpomu | i nem-
ut' informis s' se ipas ac-
ceptis ubi ut i nemt' cpo
ma et forme ¶ q' eu in no di-
cat' cpo ubi totu ut hnt
ee ex ptibz pz ex rone cpo-
ti | cpositu n dr' q' ex aliquibz
e | pars eu i plus extedat'
s' qp'e in aliis dr | dr' n pars
uno mo ap ho i quo po' le q'
qntitate dici quoqz mo et
s' hnc modu dnr ptes integ-
rales et ptes qntitative | ali-
no mo d' ps q' mat totu
vel q' eu alio cstituit illud
aniatu et sic dnr duo ps
tium et unitas ps tin uni-
tas n aliquociens sumpta
reddit binariu | binari9 no
eu unitate constituit ternariu
dnr et ptes inqne dicit'
aliquid sit sunt ma et for
ut pote forma cupri et ma
cupri sunt ptes sphere cupree

dim̄ et ꝑs illa que sunt ī diffōe
in genus ē ꝑs forme si spēi
¶ ꝑt̄ istos ī mōs dr̄ illud ꝑs
ī quo pole ē form̄ dicti abs
q̄ntitate sicut qꝛ spēs dim̄ ꝑtes
gn̄is nō qꝛ ex illis cōpo
sit̄r adsunt modū possint r̄
dua ꝑtes vtuales ain̄ ex
illis cōpoꝛ sbā aūg sunt ꝑs
vtuales nt sbā aīe non
cōpoꝛ exmeīno intellcia et
voꝛ ¶ ad id an̄ qꝛ obi ꝑo ꝑ
ia dcā ꝛndꝫ ꝫ sunt m̄ gn̄a c̄
poīm que ꝑꝑe dim̄ ordina
ta sicut ꝑus et posteꝰ ¶ ad id
nō qꝛ obi sic ꝯꝫ qꝛ dr̄e cōpo
sicōm simp̄ sic accipi ꝑo
sunt / sunt m̄ queda cōpones
sicut rōm / queda nō in eē simp
que nō sunt in eē simpl̄r ꝯ
sunt ꝑtes actu distītas aut
que n̄ sunt actu distīte / si sit
ꝑtes actu distīte dicet̄ cōpo
malis / si nō ꝑtes n̄ sunt ac
tu distīte aut differunt ī
forma aut n̄ differunt / si
differunt ī forma cōpo inte
ḡlis nūcupatꝛ sicut corpꝰ
hūam cōponiꝛ ex ꝑtibꝫ et
ea que sunt sicut ꝯ et istud genꝰ
cōpōnis sub se h̄t ꝑla gn̄a
de quibꝫ nō ē ad p̄sens dr̄
sunt m̄ altius negocii si an̄
ꝑtes nō differunt in forma
aut sunt ꝯsilem forma ꝯ
vim ꝫ forma altius / si sunt
ꝯsilem forma dim̄ ꝑtes
hōgenee / sine ꝗntitatiue a
quibꝫ dā sicut corpus ex

corporibus cōpōnitꝛ si an̄ vim
ꝫ forma altius dicetꝛ cōpo
exm̄ et forma que vocatꝛ
eēnlis ꝑt̄ istas sunt duo c̄
pones sicut rōm alibi s. duo c̄
neniunt ad ꝯstitucōm vnꝰ for̄
sicut sunt ꝑtes diffinitiue
aut vim̄ ē forma altius
sicut quoꝫ forꝫ ꝫ eiꝰ qꝛ est
¶ ad tīas obm̄ dr̄ qꝛ lꝫ cōpoī
tꝰ ī q̄m h̄t ꝯ dissilitudine hēat
r̄ ꝑm̄ qꝫ ois simplex h̄t tn̄
silitudine sicut qꝛ tenet rōm vnꝰ
et sicut qꝛ magꝭ vr̄ vnū ꝫ magꝭ
appꝛquat silitudine ad ꝑm̄
sicut vō qꝛ mīnꝰ vē vnū ꝫ mīnꝰ
appꝛquat nl̄ magꝭ elogatꝛ

Terciō queꝛ dcā cōpōis ꝑe
ꝯueni r̄i dām ꝫ qꝛ ꝑa cōpo
ē inlioꝛ ꝫ ꝯquo ꝫ et qd̄ est
sicut in̄ ī aīd simplia ideꝫ
ꝑꝰ ꝫ et quoꝫ aīa ī cōpōitis qꝛ
ꝫ et quoꝫ ¶ ꝯcedo ē cō ꝑo
vtrū dat dim̄ cātuē ¶ dein
de si sit inlioꝛ q̄m illa quo
ꝫ exm̄a et forma nl̄ nō ¶ tīaō
sicut q̄m rōm accipiaꝛ

Quod ꝯueniat dim̄ cātue m̄
eo qꝛ nllm cātū est sua
eēn̄ nc̄ a se h̄t eē sꝫ aliūde
dependet cō ī di cātuā qꝛ e
et quoꝫ differunt cō sicut cōpo
sitis ꝫ di cātuē ¶ ꝑo ista duo
simplex et cōpōitū dicunt suf
ficient eūs adeo an̄ solo
ideꝫ ꝑꝫ et quo ꝫ cō ī dim̄ alio
nō ꝫ idem quoꝫ et quodꝫ
sꝫ omē in quo n̄ ꝫ ideꝫ cōpo
tū cō ois cātuā sicut gnē c̄
pōnis ē cōpoita ¶ ꝯt si ē
cātuā sicut gnē cōpōis est

composita. Item quod dicitur quod ista quo est ex
est creatura aut non si non est creata
inter ergo illos vel alterum est creata
aut non neutrum vel potest esse
creator aut creator non sit nisi unus
alicuius compositionis sine natura unde augustinus
in libro de trinitate forma prima quia non potest
esse deus quanto magis quia unita-
te esse non potest multo fortius nec
quia alicuius creature cum quia
sit possibilis ad totum dicam non
nam vel nulli quia est possibilis. item dico
ergo est creatura sed dicimus quod omnem
creaturam esse compositam ex quo est
et quod est ergo quo est habet in se inter-
ista et sic erit abire in infinitum
non ergo omnis creatura est composita ¶
Item unitas creata aut est quo ipsa
unitas est unum aut non si se
ipsa est unum ergo idem est quod est et
quo est sicut in se ipsa unum est seipsa
est eo quod unum et est quantitas si
non alia re a se ipsa est unum vel
illa res se ipsa est unum vel non
si non se ipsa est unum erit abire
in infinitum si autem se ipsa est unum
cum omnis res una unitate dicatur
una illa res erit unitas et
ita standum erit in primo aut erit
reflexio sed reflexio in possibile
est esse in creatis ergo unitas se ipsa
est una ergo idem est in ea quod est et
quo est et est creata ergo in aliqua
creata non est simplicitas compositionis // Ad
primum dicendum quod omnis creatura dicitur composita
isto genere compositionis uno duorum
modorum aut quia habet in se illam
compositionem aut quia cum alio convenit
ad componendum tertium quoniam est res
minor cum eo quod est in illo quod compo-
situm est ex eis et ita compositum di-

dicetur ex aliis constitutum. vel ex
quo cum alio aliquid constituitur sic
ergo accipiendo compositum aliquo
duorum modorum dicetur omnis creata
composita. si non coartetur ad intentio-
nem compositi sed quod positum dicitur ex
aliis constitutum sic non est omnis cre-
atura composita hoc genere compositionis et
per hoc solvitur primum obiectum ¶ Ad secundum
obiectum de unitate dicendum est quod licet uni-
tas se ipsa formaliter sit unum
non tamen se ipsa effective. similiter tamen
dicitur quod unum scilicet deus est necessario for-
maliter nec effective habet unitatem
ab alio quoniam a se habet non tamen ca-
pit ab alio habet effective et
formaliter. cum ergo dicitur in simpli-
ci idem est quod est et quo est si atten-
datur omnis simplex est actus
quo est sicut omnino genus ... si sic
accipiatur simplex per exclusionem
non potest dici unitas creata sim-
plex quo ad genus cause formalis
sed non simplex quo ad genus cause
efficientis dependet enim sicut et ab
efficiente ¶ Item ad maiorem ... sub-
iecto unum constituit. et ...
genere dicetur esse simplex ...
genere dicetur esse compositum ¶ Dicendum
adhuc possumus obviare loquendo de
unitate aut forma si se ipsa
accepta intelligatur. Minor falsa
creata non indiget materia constat quod
huius forma creata esset ... ergo
esset simplex vel composita simpli-
citer non potest esse cum sit solidico
contra augustinum in libro de ...
ideo simplex dicitur quia quod habet hoc
est quod habet unum natura dicitur simplex autem
non sit aliquid habere quod possit

amitte | nc aliud sit ipius et
id q hz | forma go ista cum
sit simplex erit gposita go ali-
quo duoz modoz hz no est ex
aliis gstituta nc cu alio por-
ta ad gstituendu tertiu go no
e gposita ¶ Ad pr dicendum
nt gpositu et dicitur no tm
uno duoz modoz suprdcoz s
eciam ee e dependens ab a-
lio et intellectus depedz ab
intellectu lz go pter hoc n dicat
nc vt alius sit no g tm
gpositum dz pp sui depende-
cia mete et intellctu accipie-
do go gpositu aliquo trm modoz
dictoz ois creata gposita ve
alio mo pot intelligi

Deinde queritur si sit melior
qua illa que e ex mā et
forma | nl no q in mr ome
in catu hz ipse ut possit
recipe ab alio et ut possit
agere in ad. nl e id a quo
z po recipiendi nl e id ars
e potencia agendi s q hz ipse
mensqz e gpositu ex mā et for-
a quo nl z po recipiendi est
mā a quo hz pom agendi e
forma go ome catu e mā et
forma nl gpositu ex hiis go
gpo ista extendit in tm in
qm gpo illa que e ex quo
z et qd z go sunt equalis
ambitus ¶ ite in li de articul
fidei mā et forma et illaz
gpago tam propius dicitur sic
que incrassz subē e accione
exigitur ¶ gt n e idē qd
e nc et quo e nil filr q est
forma et quo est forma g

q gpo melior z illa ¶ pr gpo mā
et forme rone incensqz gpone
cum no mr hre plenitudine in p.
m nlla in re possumus dicere ide
z mā et forma sicut dr ide z
q z et quoz cum go aliqua gr-
cia sit i illa rone cum pr i
hat no in sic pior erit gpo eius
qd z et quo z qm mā et for.
¶ Ad q dd q prior e et pior
mlit gpo ex quo z et qd z
qm mā et forme sicut iam
dicam z ¶ Ad obm cu i gmd
dd q lz mā et forma et q est
ex hiis extendat ad oia no g
tm alia gpo melior z q se exp
tendit s qdā modu adea q
sunt forme nl que sunt mā s
q modu no dq mā et forme
ee i forma nl ee i mā | pr
maioris vnionis sunt q e
et quo z qm mā et for vnu
m | de alto dr q m e recipe i
mā et forma ut forma dicatur
de mā nl eq g

Deinde queritur si qm rom
accipiatur dignitas ipius
gponis ¶ Ad q dd q nlla a-
gpo hz gponetia maliqua
rom s qm possint gueire
due comcie sicut e i gpone
mā et forme | mez m | mā et for
gnuit pr | filr ptes diffinitionis
in gnuit pr | et ita de aliis gnu-
bus gponum que magis elo-
gant go hz sola gpo nobi-
lior e aliis gpoibz in pri m.
z recipere q e et quo z lz no
s rom gponis depedit go
ab ideptitate eorda eius q est

tu eo quo dicta p^a / h9 ab illo
¶ Et3 sibi nunc quo3 pdicat3
de eo q e tu d3 ho e ho aut
lapis e3 lapis et ita de alijs
e g° ibi ydeptitas nunquā g°
differt ap9 ¶ Item sicut dr̃ i
li de articul fidei in^a et for
et hoz gpo sunt vestigium t-
initatis cum d3 ibidem in una
cadēq3 subsc̃ ratione trinus ess-
sens vno q3 actõe s3 trinita-
te pducat3 et post se 3 h3 t
cuiusdam subsc̃ ratione mīm pri
forma filio gpom spm sco
post3 ordo gignus despinac' tu
t qualz tri tota trinitate inde
3 eparri ex quo in q illa gpo
tu suis gponetib3 respiat3 i
p°. s espritate sicut q e t quo
3 tu sua gpone respnd3 i p°
s espritate ¶ Ad pm dd q l3 ip
3 s quidam modum dari pdice3
de eo q e et ita sit idē illi
quo3 tu fi s se ipm accipia3
no e idē tu eo q e ut ho in
3 sua humanitas indis cu s-
tuus mo accipiat3 h3 3 illud
ut deus 3 deitas et pr est
pr mitas et ita de alijs ¶ ad s
dd q n e gcededum gpone co
esprit' in deo n^c ap'e repsen-
tat3 ibi trinitas in n. d9 in
dnie' pri n^c forma pcedit
am^a sicut filius pcedit a
pre vñ espneo mo sta3 ra
adaptato trinitatis dtate cd
incactam q st et aliquo mo
pot quenire no sit tu sic
de quo3 et gd 3 et ydepti-
tate hoz eā h3 t venint3

i ipa subsa dei s se accepta in
cometlles gpsonis illa no ulla
teng dat3 intellec n gpsonis co
intellas ut cuiā rone po^e sit
vestigium sume po^e que eff-
et3 pr forma no rone ac-
tus sit vestigium sume for^e
gpo no rone ordis sit vesti
gium sume bonitatis s3 abex-
portoib3 sac^e scripture quin nl-
tas inaunt trinitates i ceatis
que sunt vestigia sume t-
initatis ut i venit3 h3 trinitas
pro vestagio

Com quo3 iuxd ro gpo-
sibil quemiat de rei aut
ab aliqua removeat3 et q^t
m3 nulla in reb e quo no
cedat in rom alicuig vni9
s q vnn d3 multiplicat s3 q
cedit in rom vnius cedit i
rom gponibil g° q3 reb ce-
dit i rom gponibil ¶ Item
si id de quo min9 m3 cedit
i rone gponibil et illud ce-
dit de quo mag' m3 s3 mag'
quenint ceabia et cativa qu
cator et cativa s3 cator et
cativa quenint ad rom vni9
s q pp d3 vni9 / in duab3 ma
g° cativa et ceabia magis
possunt quenire ut ex illis
fiat vnu ¶ Et duo que st
i actu n erunt aliqua hoa
vnu i actu / actus n dedit
g° ex subsis que st i actu n
est vna subsa n g° e quo3
tu quol3 gponibile ¶ Item to
tu et ps gpoun3 s q est
gponibile pot h'e rom t
tis g° q h'e rom totius n

q cpombile s res cpleta s
rom tocius g n e cpom
¶ Ite ome a quo rrmo ro g
possit ad a rrmo ro cpo
s dia com z a qua rrmo
ro possibil ad a g dia cen
n e cpom xio g ois res
cpombilis ¶ ad q dd q no
oi rei ct ro cpombil ut
ex eo fiat aliquid ct s mag
rmone z a dia cen que e
cpletissima nc est ormo q
xpc z vna psona a duabz
nis n m cpillis duabz nis
cpitui psona nc dia n
possibil z ad illa psona s
huana na que indiget cat
psectione possibil cat neut
tu cat ps psona in infest
plep z et cpleta et si obicia
in ormi q qne a illa ernd
q s no e ad eam cstitucda
s que pus cat a ona na
de intepe subsistet a duabz
nis vni a sosse da d cpor
ta ¶ ad ad dd q lz vni dica
mltis modis n tu ex qmbz
tuz sit qrondz excepto g
vno q vniusu d n e q z
catia ordinata cto cpom a
liqu vnig cate n quest i
se cpleto actu n ordinat
ad ultig cplemetu nog tu
rlata ad catore possibilitate
st ut de ea fiat q mlt

P Rocededu e adqom de
mutabilitate ¶ In qua po
queredu z utz mutaco di
cat equiuoce aut vniuoce

de po epitu a ee de no ee qui
d cato ut de epitu cseqnti
qui d cdiao qnt res ex
it de po a actu ¶ so utz os
catua sit mutabilis aut q
da mutabil queda imuta
bilis ¶ tao utz catua sit mu
tabil in n ee vel de ee sit
de n ee in ee ¶ qrto utz deg
possit cferre oi cate cnoda
imutabilitate medz ut eet
imutabil p nam

C Irca pmu sic mutaco q
z de oio n ee in ee nc s
qnune mutaco no que est
de ee in n ee sit de ge s q
d q gnco vnig e corrupco
altig s q d q n oio se cedit
in no ee g mutaco n d s
vna rom de epitu p et ep
itu cseqnti ¶ qd an dicat
rone pmi epitus mutaco
sic argui oppo e int catio
re et catam inqntu hui
s catoz inqm hi e imutabi
lis g catue aqntu catua z
mutabil s cata aqm hui d
epitu de n ee a ee g s
e mutabilis utlz g no di
cat mutabil p oppom ad
catore qui nc mutat de n
ee in ee nc de ee a n ee
¶ qt que e ca rerum ut sint
post n ee ea e ca reru
ut n sint post ee siat g
eade e ca ita et ide effcus
s ille effcus z mutaco sin ua
riaco g mutaco sin mal
ato dice com ¶ Ite licet
gnco sit mutaco de n ee i
ee et corrupco sit de ee

an no ee no9 mutaco dicet² ꝑ-
minoce de gnone et corrupcone
go aptr dicet² de p⁹ ꝑitu et
ꝯsequētr ¶ ad h' ꝯ ꝗ mutao
ꝗ̄ de dea fundat² sup aliq sbm
ꝗ mutac dt² extedit² tn ut
dicat² mutaco a no subo i sbm
ul a subo i no sbm ul a subo
in sbm large sūpto no subo
ad no sbm negative sūpto ꝑ
ꝑuatiue et sꝫ hunc modu dicet²
~~ꝑuatio~~ mutaco i exitu p⁹ / s
attendedū ꝗ ꝗ mutaco dcā
ee i ee respiciat i qd mutat²
pncipalit mutaco no dece
in no ee respiciat aquo fit
mutaco / qd no negat² go qn
sūpta gnali rone dicat² ꝑ-
minoce mutaco dep⁹ ꝑitu
i ꝯuti ꝗ̄ ꝯe no sūpta ut d² uice

Scdo quer² an oīs datā sit
i mutabilis aut queda i
mutabilis ꝗdā no ꝗ oīs sit
mutabil ur ꝑ hoc ꝗ oīs c-
atuā ꝫ deno sit dt aug² i
pri de ci dei oīa que fca sut
mutabilia sut ꝗ de no fca
sūt ¶ Itē ꝗ recipit magꝭ et
min⁹ mutabile ꝫ sꝫ datā re
cipit magꝭ et mi⁹ a ee ul
bene ee go e mutabil ¶
Itē i ꝯoribꝫ ue et no t ꝗ ma-
bꝫ tprm ministrat² ita ut ip
tpra aliqd u sernet sua of
ficia quo appllat² etim ex
quo mult i mo ꝗ aliqa mu-
tacom recipiut i tpre ꝗꝑ qm
no debent dici res etne ¶
ꝗ an queda sit mutabil ꝗ
dā i ꝗmutabilis arguit² ex
h ꝗ i d ꝗ e i mor e i mu-

tabile / aliqua no res data e
i mortalis go i mutabilis
¶ ꝑ oīs ꝫ ꝯdicio datuꝫ sꝫ ꝯ-
dico oīs e i corrup le go
i mutabile ꝑquus go ali
qua datuā ꝫ i mutabilis /
¶ Itē sꝫ angel⁹ i statu suo
i mutabil ꝑmanet go ali
qua datuā ꝫ i mutabil ¶
forte dicet² ꝗ i mutabil ꝫ
aliqua datuā quo ad ee ꝑfc
mutabil quo ad bn ee / et
ita aliquo mo mutabil ali
quo mo i mutabil videlꝫ ꝗ
ad ee ꝗ ur ꝑ h' ꝗ dt da⁹ ꝗ
ee alsione incipit h' ꝯ
in subiecta sut ul corrup
ta ul sꝫ electom altata in
tellectualia gᵃ angelos s et
dias sꝫ electom et eam ꝗꝫ
i bono ꝑfectom et eam que
ꝫ ex bono abstraccione inte
sam aliqua no ꝑgnaom et
corrupcom et eam que est
sꝫ qualitate trasmutacom
et sꝫ qntitate et sꝫ locale mo
tu ex quo ur ꝗ i ellectuale c
atam i mutabile dicat² sꝫ
ee mutabile sꝫ bene ee et
male / sꝫ ur gtm ꝑ h' ꝗ
dt alibi et mode lib⁰ an
gelus i mortal ꝫ u ur scd
gnā / et ꝑhs loques de sup
oibꝫ corpibꝫ dicat dn deoꝝ
quoꝝ opifex ego sū uꝫ qu
de dissolubiles me auē no
lente i dissolubiles go ꝗ
datuē mutabiles s¹ uᵃ et
quo adee ¶ Itē ꝯmilr d datā

sz aut go mutabilis vel i mu-
tabilis / si i mutabil quo ad
ee go nõ oĩs catura mutabi-
lis / si nõ mutabil cū pō sit
i finita / rei in- finite nõ z
pō i finita aliquo mutabi-
lis quo ad ee go annihilo a-
liqũ desinet ee ¶ Itẽ btu-
do e quedã res cata s q
supponit form̃ bois beati a
go e mutabil aut i muta-
bilis i mutabilis nõ pot
ee cū sit catura mutabil
i ee nõ pt cū sit btudo btu-
do aūt e status oīm bonoz g
ggatone pfcãus sed iste sta-
tus nõ pot ee cū mutabili-
tate go nõ e mutabil nõ go
oĩs catura mutabil ¶ Ad q
dd q oĩs catura i qm̃ / b igra
mutabilis s aliq̃ modū alia
si obi. de ipā mutabilitate
cū sit catura vtrū mutabil
sit / ãnd3 lz q alit dz res
mutabil que mutat3 et a-
lit ipã mutabilitas Ñã mu-
tabilitas dz mutabil tanq
cā formal rei que mutat3
catal nō alia que simpr dz
catura mutabil dz s se ipaz
et si dicat3 mutabilitas nõ
mutabil s q̃dã modū dō
q mutacõm nõ pticipat i
gnõne forme tūc in- eet
pcessus in infinitū nõ tū i
mutabil dz sic dica eccā
i mutabil dz dica in- eccā
dz i mutabilis ꝯ lz q mu-
taco mutabil dz et mutabi-
litas mutabilis dz et res
que s se ipam mutat3 mu-
tabilis ¶ Ad qs aūt obm quo
opt3 q quedã catã z i mu-
tabilis q i mortal ãnd3
q i mutabile nō tm̃ a morz
mutabilitatem quo ad ee sz
quo ad bene ee vl male ee
lz aliqua catã dicat3 i mor-
tal q mol nõ pot nō tū dz
i mutabil sūt in- alia quã mu-
tacõnē ¶ Ad id nb q obi. de
nli inquo nō3 ꝯdicõ cate3
eos lz q dz incorruptle ddz
q incorruptle dz eo q eos ro-
ne solis nõ lz tam̄ corrup-
cõis s ꝑ se lz s accns s lz aū
nõ dicat3 mutabile nō ꝯtū
s quez ꝯdicõm cature ipaz
mutabil de se nisi ꝯtineat3
a cr̃atore in ee vnd Aug. sup
gen ad lit li iiij° catois
pō et ptēatis vtus ca
subsistendi e sī cature que
vtus ab eis que catasūt re-
genādis s aliqñ cessaret sl
et illoz cessaret spēs oīs q
nā gdabt ex quo accepit3
q si aliqua catã dz i mu-
tabilis nō e de se sz de vote
et de dono gͣtoris ¶ Ad tcīu
dd q angel lz sit i mutabil
s statū gre aut glīe tn̄
z mutabil ꝑ eo q e ex nō.
cum ggz sup / Job iiij ecce qui
suiunt ei nõ st mutabiles et
angel et si i statu suo im-
mutabil ꝑmanet i lr q
catã e mafititudme muta-
bilitatis lt et ita stabil nõ
z si in- in mutabil nõ esset

tum esset bonum condita in nullis ce-
cidisset et sic quod dicit ipse dicens quod ange-
lus est mortalis etc. non videtur gra
¶ Ad quartum sciendum quod licet angelus
mutabilis sit quo ad esse et similiter
de celestibus corporibus dicendum quod despe-
ctu habent inmutabilitatem quo
ad esse secundum debitum creatoris qui suis
creaturis dat plenitudinem sue in-
mutabilitatis sicut illi creature
competit scilicet quod non mutatur de esse
in non esse / licet possibile sit ipsum esse
quod est de nichilo ¶ Ad quintum de eo
quod obicitur de universo dicendum quod aliud
dicitur universum mutabile et ali-
ter aliqua pars universi dicitur enim u-
niversum mutabile ratione quarun-
dam suarum partium unde Augustinus in confessio-
nibus vere tu / iudens est mun-
dum eternum dicit quod tu videns pas-
siones suum et per singula senes-
cere deficere communis et finiri
dicitur et universum mutabile quia
de non est factum et ratione singulorum dicitur
compositum mutabile sicut et sin-
gule creature dicitur tamen inmuta-
bile eo quod non mutabitur ratione
nobilium creaturarum in non esse ex
dispositione conditoris ¶ Ad sextum
dicendum quod si de beatitudine data quod
beatitudo data est mutabilis dicitur
eo quod non mutabitur / ratione no-
bilium creaturarum in non esse ex dis-
positione conditoris / non autem dicitur mu-
tabilis eo quod non possit in eo
quod data mutari nec mutabi-
le est ratione date oppositi bea-
titudini licet enim beatitudo sit status
omnium bonorum congregatione per-
fectus tamen beatitudo data non

habet omne bonum nisi secundum quod ei congruit
unde non habet inmutabilitatem eo
modo quo deus dicitur inmutabilis di-
citur ergo beatitudo data status
omnium bonorum sufficiencium con-
gregatione perfectus et sic non op-
ponitur mutabilitati que con-
venit creature secundum mutabilitas que
est defectus bonorum sufficiencium
non habet opponi beatitudinis et
si obiciatur quod mutabile dicitur
possibilitate / possibilitas
autem non est infinita et ita aliquando
reducetur ad actum si non redu-
catur ad actum non erit bea-
titudo cum beatitudo sit vita eter-
na / quod autem eternum est non defi-
ciet dicendum quod possibilitas illa
infinita dicitur quo ad hoc quod non
reducetur in suum actum eo quod per-
mit ipse eternitatem boni que
opponitur defectui boni sive bo-
ni deficiendi nec est mirum si pos-
sibilitas sit infinita cum sit
rei infinite duracionis quod autem
non est reducibilis in actum non est
contra corpora secundum exposicionem conditoris
Tercio queritur utrum creatura sit
inmutabilis et non esse dicitur de-
esse sicut deus in esse quod
quoniam monet Augustinus in libro contra ad-
versarium legis et prophetarum et
relinquit eam indeterminatam ¶
quod autem non sit videtur principium du-
tis esse est conservacio esse ergo quod
est de capo non cedit in non esse
¶ Item nulla ipsius rei condite
cedit ad conservacionem sui et si
non potest se salvare in uno sol-
lis virtute conservandi se in co-
lis ergo quamvis est de mutatione esse

no(n) poss(unt). ¶ Item res que sunt c(on)t(ra)-
riu(m) expone(n)te c(on)trarij no(n) o(mn)i(n)o cedit
in n(ichi)l q(ui)a inte(r)co(n)trarij est q(ua)li-
te(r) i(n)s(e)p(ar)abilia forma ex multa ergo
p(ar)te e(st) q(uod) o(mn)i(n)o secedat (et) no(n)
ens. ¶ Item res aliqua secedit
in no(n) ens / aut illa e(st) sp(irit)ua-
lis aut corp(or)alis / sp(irit)ualis no(n)
q(ui)a eo sit potencior corp(or)i et
s(u)bt(i)lior p(ro)p(ter) cui(us) q(ui)a c(on)ditas res
salua(n)te corp(or)alis no(n) no(n) q(ui)a / q(ui)a
eo q(ui)a simplex ut pote p(ri)n-
cip(iu)m re(rum) corp(or)aliu(m) aut c(om)po-
sita ex illis / c(om)posita no(n) no(n)
o(mn)i(n)o cedit (et) no(n) ens c(om)posita
n(on) o(mn)e dissolubile q(ui)a ad (con)so-
lubilo (et) sua p(ri)ncipia simp(lici)a
no(n) e(st) (et) illo q(uo)d (con)t(ra) simpli-
cia aut sunt corp(or)a celestia et
h(ec) no(n) secedunt (et) no(n) ens q(ui)a
no(n) corru(m)p(untur) si v(ero) sunt ele(men)ta
no(n) o(mn)i(n)o cedunt (et) no(n) ens q(ui)a
ad inuice(m) gen(er)ant(ur) et cui(us)
corrup(ti)o e(st) alteri(us) g(e)n(erati)o nulla
ergo (res) c(re)atura corp(or)alis secedit
(et) no(n) ens o(mn)i(n)o. ¶ Forte dicat(ur)
q(uod) h(oc) v(er)u(m) e(st) in s(u)biectis s(ed) a formis
accidentalib(us) no(n) est sic / c(ontr)a q(ui)a
q(uan)d(o) forme accidentales s(un)t
(con)trietate ad inuice(m) fit ad
inuice(m) tra(n)smutac(i)o et ita si
una desinit e(ss)e in s(u)biecto altera
fit (et) s(u)b(iect)o. ¶ P(rete)r(ea) forme acci-
dentales cau(san)t(ur) a p(ri)ncipijs
(et) s(u)b(stanti)a s(ed) p(ri)ncipia (et) s(u)b(stanti)a s(un)t
s(ic) ergo cau(san)t(ur) a s(u)biectis si ergo p(ri)n-
cipia que sunt s(u)b(stanti)e no(n) o(mn)i(n)o
cedunt in no(n) ens n(e)c forme
accidentales que ex illis cau(san)t(ur).
¶ P(rete)r(ea) si dicat(ur) q(uod) l(ice)t n(on) sece-
dant (et) non ens o(mn)i(n)o pot-

tu(m) secedet / reducat(ur) h(oc) p(ro)p(ter) (et) ac-
tu(m) / si reducat(ur) no(n) magis redu-
cet(ur) q(ua)m ad mundu(m) (et) nouabi-
t(ur) s(ed) (et) nouac(i)o mundi erit p(er) cede(n)-
te igne qui (con)bu(r)et faciem mun-
di s(ed) sic e(st) de n(atur)a ignis q(uod) (con)su-
mit ea que (con)buru(n)t(ur) i(gitur) ergo
o(mn)ia que no(n) p(er)manebu(n)t i(n) sua
forma post (con)bustione(m) p(er)ma-
nebu(n)t i(n) ip(s)o igne nec resol-
uet(ur) ad sua p(ri)ncipia s(ed) sua
p(ri)ncipia p(er)manebu(n)t (et) sua
e(ss)en(ti)a p(re)t(er) i(n) figura hui(us) mundi
s(ed) no(n) s(u)b(stanti)a sicut d(icitu)r i cor(inthios) vij
¶ Item si o(mn)e q(uod) p(ro)cedit de n(on)
e(ss)e (et) e(ss)e exstat r(ati)o(n)e postea
de e(ss)e v(er)te(re)t(ur) (et) no(n) e(ss)e q(ua) r(ati)o-
ne o(mn)i(u)m v(er)te(re)t(ur) et q(ua)d(am) v(er)te(re)t(ur) s(ed)
quedam sunt que no(n) v(er)tunt(ur) (et)
no(n) e(ss)e n(e)c v(er)tent(ur) a(n)i(m)o (et) cor-
rup(ti)bilia sunt ergo (con)simili r(ati)o(n)e et
alia no(n) v(er)tent(ur) (et) n(on) e(ss)e o(mn)i(n)o.
¶ (Con)t(ra) dicit(ur) ad he(breos) i s(ed) p(ro)p(ter) i(nitio) p(rinci)p(io)
ip(s)i p(er)ibu(n)t tu a(utem) p(er)manebis
(et) o(mn)es sicut vestime(n)tu(m) vete-
rascent (et) veterasce(re) d(icitu)r id
q(uod) mod(ic)e n(e)c(essariu)s paulati(m) (con)su-
mit(ur) si ergo (con)sumu(n)t(ur) h(ec) mo(do)
ta(n)de(m) o(mn)i(n)o desiciet. ¶ Item apoc(alipsis)
xxi d(icitu)r vidi celu(m) nouu(m) et
t(er)ra(m) no(vam) (et) mare iam n(on) e(st) ergo
mare desinet e(ss)e. ¶ Item ys(aias) l(i)
li celi sicut fumus liquescet
ergo celi euanescet de q(ui)b(us)
min(us) vi(detur) / alia cedunt (et) no(n) e(ss)e
de quib(us) magis vi(detur). ¶ Item g(ene)r(a)
(et) mod(us) actua e(ss)e q(ui)a sunt
eor(um) que e(ss)en(tia) ad nich(i)lu(m) te(n)-
dit i(n) ea actor o(mn)i(u)m manu
regimi(ni)s retineret / s(ed) actor

omn no retinebit manu r grs
sup ea que pp sola hoie nrā
tate st. cu g° cāte inferiores
corpales ut aīalia et plante et
hmo pp sola hois mortalitatem
sint / ablata mortalitate secedet
immutabilis ¶ Item ḡg oia que
adeo cāta sut quo mo sicut
alie sut mixta no ee p. ¶ Item
ecc. xviij omne opus corrup
tibile in fine deficiet s mo
te cātio sut opa corruptibi
lia g° in fine deficiet ¶ Item
corrupt° generatiōi oppo. et e
z gnō et eorū e corrupt°. et
que sut gnabilia sut corrup
tibilia g° e̅ s̅ cu qd cat. de
no ee in ee mutet. q aut
post de ee in no ee mutat
/ est eorū quorū gnō i no ee
mutato ¶ Item damus oia que
sut cābilia oio sut et tūbi
lia s que oio sut tūbilia oio
sut corruptibilia g° cābilia
sut corruptibilia ¶ Ad q dd q
ea que cābilia sut / q̄m est
de se sut i no ee tūbilia s
q si no hrent alia cam gtine
te et gservante n̄ tu oia st
tūbilia i no ee de vo. ḡd
tois ea n̄ pmanebut cpno
gditois que sut ad sine du
ipo nl ordinata ad illud et
si no pmanet ad gliam p
manet ad pena ¶ Ad i. ḡ
q ob. i dīm q oia debeat
pmane dd q no pmanebit
in sempie cu in sempie ordi
net. ad hoiem s qz res
corrupt / cu amota corrupte

no est indigentia eorū / Et sic
in sempie no pmanebut a
liq voluntas cātois quātū e
de se sit i mutabil et sit ca
sufficiens salvādi res no tn
pp salvabit. sic res volu
tas n̄ dia sicut e ad salva
hmo res dū sut ūtile usui hu
mano ita ab etno sicut vol
tas ad no salvād cu n̄ or
nāt n̄c tu h z eo q subl
dos virtute gstitutiva sine g
nativa s res ipe in sempe
desiciant cu sunt cpno. et
no oppo. virtus gsnativa cu
no e nata ¶ Ad i° no csd que
si aliqua forma secedit i n̄
ee oīs sit spūalis nl corp
dd z q aliqua e spūal ut
sensibilis i brutis nl veg
tabilis i plantis / aliqua
est corpalis ut pote sut ea
cor que adistā nl illa aut
ordinat. et sic dicat. q ea
sua pricipia resolvant. no
est tn s vm de sensibili ea
nl vegetabili que no hnt
pricipia corpalia n̄c i corpalia
que resolvant ¶ Ad i° q ob.
de formis cāitalibz dd q
forme cāitales quedā se
cedut in n̄ ee quedā no
pmanebut sicut e de pricipi
illarū formarū expte sube
q quedā secedent in no ee
quedā no pmanebut sicut
n̄ suba aīalm irronalm
vegetabilium et mixalm et
artificialium pricipiis ut q
secedent in no ee ita et

forme accidentales ex suis principiis
sequuntur. Non sic autem est de suis for-
mis accidentalibus que in sunt corpori-
bus superioribus et quibus sunt de or-
dine universi et non ordinantur ad
motum vel mutationem. Propter illo-
rum que ordinantur ad motum vel
mutationem pertinet ad figuram
huius mundi que preteribit. Substantia vero
eas qualitates habebit que incor-
ruptibilibus corporibus decent sicut
dicit Augustinus in libro de civitate dei. ¶ Ad id vero
quod obicitur de igne conflagrationis quod con-
sumet omnia corruptibilia in
se et ita in ipso salvari debeat,
dicendum est quod non agit in ig-
nis ille in huius res consumendo
non sibi assimilando, alie non res
sunt quarum est in nonacum et
in illas aget purgando et si-
bi quodam modo assimilando non ratio-
ne forme ignis sed ratione lumi-
nositatis. ¶ Ad id quod postea obicitur
quod eadem ratione omnium videtur in
eo sicut ad. Dicendum est quod licet quo-
ad hoc conveniant quod communiter sumunt omnia
que data sunt, non tamen complevit e-
ro omnia corporalia propter quorum eadem
non est voluntas divina ut valuit or-
dinetur ad preparationem beatitudinis
et per preparationem non possunt beatitudi-
nem vel ea que sunt in mortali-
tate vel tempore possunt, ideo ex
voluntate conditoris et munificen-
tia quedam res create preparat
mortalitatem, et que propter ordi-
nantur ad illarum rerum generationem
pertinentia, alie non que non sunt huius
sibi aliquo cedunt in non esse.
¶ Ad id non quod cum opponitur

preterea facilius separabuntur quod celum et
terra peribunt et ita secedent in
non esse. Dicendum est quod illud quod dicitur in glo-
sa super illud hic in omnis ut vesti-
mentum veterascet glossa celi me-
liorem formam recipiet et sicut
amictus extenditur et plicatur
ita tam facile mutabit deus ce-
los et post mutationem mane-
bunt quia sedes dei iam sub eterni-
tate stabunt nec ad corruptionem
vel mortem et item celi aera
peribunt ab eo quod sunt dum mu-
tabuntur in melius statum. De
terra etiam dicitur terra in eternum
stat licet a corruptibili for-
ma transeat permanebit tamen sub
incorruptibili. ¶ Ad id quod autem quod dicitur
in apocalypsi de mari quod iam non
est dicendum quod licet aqua secundum quod fluxi-
bilis est et mutabilis transeat
remanebit tamen secundum naturam perspicui
et lucidi per hec in qualitates con-
veniat et celestibus iam et ipsis
incorruptibilibus. ¶ Ad auctorita-
tem huius dicendum quod non omnia secedunt
in non esse quia a bonitate creatoris
conservantur et perpetuabuntur sicut
dictum est et licet quedam dicantur esse
propter hominem esse propter quandam dispositionem non eius
tamen permanent propter conditoris bonita-
tem. ¶ Ad id quod obicitur de similitudine
generationis et corruptionis corporum
et creationis et mutationis cor-
porum non est simile. Dicendum quod non
est simile generationi in eo corporum corrup-
tio sunt in vel formarum contrariarum
sive contrariorum que agunt et pa-
tiuntur ad invicem et propter quod
quorum est generatio eorum est corruptio.

et primus gradus est altius corrup-
non sit an est de creatione et
mutatione in oio non ee eam
q de no creat ex eo in esse
a bonitate conditoris conservant
p in mortalitatis participatione
Queritur quod utrum deus pos-
sit conferre creature aliqua
immutabilitatem s. q sit in
mutabilis s natura q videtur sicut
n po dei conferre immutabili-
tatem ex gratia tam in differentis
sit po pot conferre immutabi-
litate ex natura ¶ p quedam res
in ultimo statu perducetur ad in
mutabilitatem s indifferens z
po die primus status et ulti-
mus gradus in p statu pt conferre
immutabilitatem create ¶ qt
res que pt de nichilo fiunt mu-
tabiles s omne q e a po nec
est ab ipso sit filius de substantia
patris et spiritus sanctus nec e de no
et si e de no e creata et ita
mutabile cum go in po fit de
sua substantia creatam facere s de
no go in pole z create de na sua
conferre immutabilitatem ¶ ad q
dicendum q immutabilitas dr duobus
modis nec removendo actum nec
removendo potentiam s removen-
do actum no e in pole creatam
ee immutabile et hanc immu-
tabilitatem posse contulisse da-
tor creature s au q removet
potentiam sine possibilitate sicut
no pot de sua substantia sibi dui-
sa in substantia producere sic non
pot conferre immutabilitatem
ex natura vel ex no ex parte n
q n possit oipotens da e

in commutabilitatem ex natura vel ex
no ex parte no q no posse
ne s n differenti in substantia
a se s in differenti filius z
v commutabile na gradum pt
et filius spiritus s creata no ex pt
q creata na z mutabile n go
e capax immutabilitatis s
natura immutabilitas n s nature
ide e q substantia s quod z dei
s z in possibile creature ¶ ad
obm aut dicendum q n e simile de
immutabilitate ex gratia et
de illa que z ex natura ita q
dico creatura ad creatum et quantum
datum vel forte ut ipse est mu-
tabile q aut dr ex gratia v
for ad donum conditoris n sup
additum et ideo dicit damascenus q
angelus in mortalitatem z n na s
gratia et si dicatur q sicut et
nitas in qua creatur angelus
aia rationalis est eis nalis ita
posset ee in commutabilitate q
posset ee nalis ¶ Unde dicendum e q
eternitas illis attribuitur n q
n possint habere finem s q n
habebunt finem / hic aliquid e ac
tum in illas res p cuius potentiam
possint dici q aliud sit a
substantia gubernatoris in commuta-
bilitas no no sic se hec e n
quedam in commutabilitas libe
ar que si ee in aptis creature
no mereretur bonum aut ma
lum / cum porta libertate ad me
rendum que est creature rationa
li congruit mutabilitas / et ex
alia parte sicut deum e et
nitas et ita n s eodem mo
do sit eternitas et incommutabilitas

n' accipiat; eternitas et immu-
tabilitas convenit mundo quia est essentia
dei ¶ Ad id vero quod obicitur quia primus
status et ultimus sunt indiffe-
rentes potentie dei / dicendum quod licet
ex parte potentie dei sit indifferentia ex
parte tamen causate ad ipsam est differentia
quia non est compositum nunc perfectum
et quod quod est ex dono non sunt impad
dito si non conveniret sicut duo
capitulo dicentur quia quidam modo
nulla que non dicuntur continua
et sic sunt modum posse et immu-
tabilitas illis sicut appropriato
ne datum quemvis

Tractandum est ad quesita
de eternitate vel temporali-
tate mundi circa quod hec sunt que-
renda ¶ Primo queritur utrum eternitas
conveniat mundo an temporalitas ¶ Secundo
de coeternitate temporis mundi et
causarum que primo erant create in mun-
do ¶ Tertio si mundus incepit esse
sicut quod philosophus loquitur de verbo in
principio

Circa primum sic proceditur: bo-
nitas dei nunquam vacua
est et otiosa et sed ab eterno fuit
bonitas ergo ab eterno fuit mun-
dus ¶ Item voluntas dei eterna
est sed si voluit ab eterno facere
mundum et voluit facere mundum
post ergo aliqua mutatio nunc
est voluntatis divine sicut est
in voluntate nostra si nos volu-
imus facere aliquid nunc quod prius
facere nolebamus mutabiles
sunt voluntas nostra ergo cum
voluntas eius sit immuta-
bilis non aliquando voluit fa-
cere mundum et aliquando non ¶ Item

eorum dei fuit eterna et volun-
tas eius similiter / aut ergo non statim
fecit mundum aut fecit / si sta-
tim ab eterno fuit mundus si non
statim ergo prius erat et creatio
quoniam operatio ergo potentia divina cepit
ab otio in actum sed potentia que cepit
ab otio in actum mutabilis est ergo
potentia divina est mutabilis sed hoc est
impossibile ergo mundus fuit ab
eterno ¶ Item causato et actio qua
deus fecit mundum ab alio
nomine incipit / aut ergo semper
deus fuit in illa actione
aut non semper si semper fuit illa
actio ideo semper fuit mundus et
ita ab eterno si non semper / et aliquando
imparati erat dico quod actio illa
in fuit et eum non fuerat
cum ergo de non agente fie-
ret agens fit mutatio circa
sed deus est immutabilis ergo et eius
actio immutabilis ergo semper erat
mundus ¶ Item augustinus in libro de civitate
dei sicut dominum dominum aliquando dominum
non fuisse dicere non audeo ita
creatorem nunquam antea fuisse
et in quodam tempore primum creatorem
creatum fuisse dubitare non de-
beo ergo deus ab eterno fuit
deus sed deus non dicitur nisi alicuius
rei deus sed non est aliqua res
cuius dicatur deus nisi aut mundi
aut alicuius partis mundi ergo
mundus vel aliqua pars mundi
erat ab eterno secundum augustinus deus di-
citur ¶ Item sit a mensura in quo
conveniens erat mundus aut in a nunc
precessit a nunc aliud non si a
precessit cum nunc et nunc non fuit

sine mutatione aliqua / muta-
tio precessit mundum sed illa mu-
tatio precessit mundum ergo aut
fuit non erat aliquid nec ergo erat nec
eternitatis ergo mundus fuit ab
eterno ¶ Item aut deus potuit fa-
cere mundum ab eterno et voluit
aut voluit ab eterno et non po-
tuit aut potuit et non voluit
si ab eterno potuit et voluit
habetur propositum si non voluit et non
potuit et potestas fuit que est
potentie si non potuit et voluit
non ergo summa bonitas et eo fuit
quod item est in genus restat ergo
quod mundus ab eterno fuit ¶ Item
deus ab eterno fuit ratione po-
tentie et voluntatis et concorda-
tiam ... mundi sine causa
ergo ad eam posita ponatur cau-
sa ab eterno fuit mundus sine
causa ¶ Item causa sine mun-
dus non fuit ergo mutatio-
ne aliqua precessit in esse sed
illa mutatio non est nisi causa
ergo ad mundum pertinet ergo non
fuit / mutatione ergo preces-
sit in esse / et sic in infinitum
sed hoc est impossibile ergo mundus semper fuit
¶ Item mundus archetipus ad
cuius similitudinem factus est mun-
dus sensibilis / mundus autem arche-
tipus plenus est rationibus et ideis
que sufficiunt ad rationem causa-
tionis ergo mundus sensibilis
quam est causatus sufficienter
fuit causatum ab eterno cum mundus
archetipus sit eternus ergo mun-
dus sensibilis est eternus ¶ Item
aliquid procedit ab eterno quod

est consubstantiale illi a quo procedit
sicut filius procedit a patre et
est aliquid quod procedit a re eter-
na quod est distinctum in substantia ab
illa et non est eternum sicut
generabilia et corruptibilia cum
ergo hec duo extrema sint in do-
minio et in ordine ...
... et propositum / duo autem contin-
gat assignare media unum
quod est illi consubstantiale et non eter-
num aliud quod est diversum et eternum
erunt ergo illa duo media si
non obviat alicui impossibilitas
rationis sed unum est quod differt in
substantia ... et sit eternum si ergo
non obviat impossibilitas ra-
tionis erit aliquid huius sed tale
non est nisi mundus aut causata ali-
qua mundi ergo mundus vel ali-
qua mundi causata est eterna et
dico eternum non sine principio cau-
salitatis sed sine principio dura-
tionis ¶ Item divina bonitas ma-
nifestativa fuit sui in summo
ab eterno hoc ... bonum ut
se manifestet et summi boni
ut se summe manifestet / et
item summi boni ut se summe
ab eterno manifestet si ergo
multitudo creaturarum faciat ad dei
manifestationem debuit esse
multitudo creaturarum ab eterno et
ita mundus ¶ Item omnis operator
per voluntatem et hoc sine fi-
ne operatur in ... et non ta-
lia hoc ... ...
... sed deus est operator
per voluntatem et hoc sine ...
...

ergo non operatur. in una hora ali-
quid et in alia / vel in una operatur
in alia non operatur / cum ergo o-
peretur semper operabitur. ergo non prius
quam et in una hora quam
in alia. ergo ab eterno operatur ¶ Item
idem semper se habens semper natum est fa-
cere idem sed deus est semper se habens
semper ergo semper facit idem ergo etc.
¶ Item mundus renovatur in partibus
suis renovatio autem partium dat
intelligere renovationem totius
arbor in una si precedit prece-
dit ab arbore alia et illa ab
alia et ita aliquis erit status
quod non est in infinitum abire sed
existente statu illa arbor non
se produxit in esse ergo habebit fac-
torem eodem modo est de aliis que
sunt. sicut ergo est renovatio in
partibus ita erit renovatio in uni-
verso ¶ Item non est processus causarum
in infinitum ergo est necesse in cau-
salibus pervenire ad primam cau-
salem sed illa non produxit se
in esse nec est de substantia agentis
ergo non de aliquo ergo precedit in
esse post creationem (?) ergo
non est eternum mundus ergo non est
eternus ¶ Item substantie mundi aut
sunt coniuncte tantum vel separate
tantum vel quedam coniuncte (?) quedam
separate si tantum essent
coniuncte non dividerentur / si autem tantum
divise non coniungerentur ergo aliquid
coniungitur aliquid dividitur ergo
necesse est esse motorem a quo ista
fiant sed motor est ante motum
per substantiam ergo mundus qui est
ex rebus sic congregatis non

est ab eterno ¶ Item mundus aut habet
esse contingens aut necessarium si
habet esse necessarium non indiget alio
ut sit et ita erit creator. habet ergo
esse contingens sed quod habet esse contingens
non est eternum ergo mundus non
est eternus ¶ Item ea que sunt in
mundo ordinantur ad aliquid quod est
motus sed quod ordinatur ad ali-
quid quod est motus recipit in-
novationem ergo ea que sunt in
mundo recipiunt innovationem quare
mundus qui ex ipsis componitur non ergo
ab eterno ¶ Item eternum dicitur quod non
habet principium durationis ergo non
erit dicere ante in quo tempus fuit
mundus / et est sumere aliquid quod
post fuit et non ante ergo mun-
dus processit illud sicut eterni-
tas precedit tempus / non ergo deus tantum
eternitate precedit res creatas
¶ Item motus et eius sunt coequa-
eva sed celum sunt simul cum mun-
do ergo motus simul cum mundo
sed motus sunt in nunc temporis ergo
mundus sed prius est nunc eternitatis
quam nunc temporis ergo mundus poste-
rior nunc eternitatis non ergo eternus
¶ Item illud compositum est no-
bilius suis componentibus sed mun-
dus componitur ex rebus conditis
ergo non est nobilior eis / aut ergo
componitur ex rebus immutabili-
bus tantum aut ex rebus mutabi-
libus tantum aut ex istis et illis
sed videmus quasdam res in
mundo esse mutabiles non ergo
componitur ex immutabilibus tantum
restat ergo altera duarum
ergo mundus est mutabilis quia
componitur ex illis non ergo est

eternus. ¶ Contra mundus compositus ex materia
et forma sed cuius alterum principiorum
mutabile nihil interest quod ipsum est immu-
tabile, sed forma ad minus est mutabi-
lis et materia secundum quid et simpliciter. Ergo mun-
dus cum ex hiis componitur est
mutabilis, ergo non est eternus. ¶ Contra
si ea que sunt nobiliora in mun-
do non sunt eterna nec mundus est
eternus. Sed de nobilioribus in mundo
videntur esse anime rationales aut
non rationales sibi relinquuntur ad
suum principium. Tunc ergo anima non
sit eterna sicut nec corpus in
quo creatur, nec alia anima erit
eterna. Ergo nulla anima rationalis
eterna. Mundus ergo cum componitur
ex partibus animabus tanquam nobiliori-
bus partibus non erit eternus. ¶ Contra
si ponitur eternus erunt duo e-
terna, quia ergo ratione dicitur sine
principio a deo cum est eternus convenit
sibi esse ipsum eternitatem, si sic
et videtur equalis hiis omnibus
rationibus apparere primum mundum
esse eternum. ¶ Dicendum quod mundus non
est eternus sic quod eternum dicitur quod non
habet principium durationis de eterno
vel sic quod non habet finem in proprio di-
citur. Unde opinio illorum philosophorum
qui posuerunt mundum esse eter-
num reprobanda est tanquam fidei
inimica et in lege et prophetis
contraria et nociva. ¶ Ad id non quod
primo obicitur quod bonitas dei nunquam va-
cua fuisse credenda est, sic in-
telligi debet aut nunquam dicitur in
eternitate aut tempore. Si eternita-
te verum est quod nunquam vacua fuit
bonitas dei, id est essentia dei nunquam
vacua fuit quia deus semper ge-
neravit quia pater et filius

consideraverunt spiritum sanctum. Sed si sic
dicatur nunquam dicitur tempore bonitas
dei nunquam vacua fuit a fluxu
rerum creaturarum quia non fuit tempus
in quo non fluxerit creatura ab
ipso. Sic autem forma introducitur in
libro de causis dicitur sub primo philosophorum astron-
omicorum mundi eternitatem. Unde
sed sic falsa esset nisi is esset sensus
bonitas dei nunquam in eternitate
vacua fuit a factura mundi.
¶ Ad secundum dicendum quod voluntas dei non
est mutabilis, non enim voluit ab
eterno facere mundum ita quod sic de-
creato ab eterno deberet sic ve-
lle voluit, sed si deberet sic velle
facere et facere voluit ab eterno.
Voluntas autem dicitur mutabilis
si prius nollet et post vellet,
si autem vellet facere prius et
nollet facere post, non sic ipsa di-
citur mutabilis, sed mutacio tan-
tum esset ex parte rei facte. ¶ Ad ter-
tium dicendum quod non dicitur divina voluntas
exire ab ocio in actum eo mo-
do quo dicitur humana voluntas. Huma-
na enim voluntas est sic quia homo
non vult et postea vult. Con-
trarius cessavit a volendo et
postea voluit. Sed divina volun-
tas ab eterno voluit rem que
temporaliter fuit. Unde mutacio non
est ex parte voluntatis sed ex par-
te eius quod vult, quia voluntas non.
Ergo mutacio ab ocio in actum fuit
in deo, sed mutacio de non esse in
esse in propria re condita. ¶ Ad
quartum dicendum quod cum deus creat et
prius non creavit, non sic ipse mu-
tatur, sed res mutatur. Unde non
est simile de ipso et de creatura

agente causa .n. agens educ-
it de po in actu pz 1 d q pz
in actu | ali ex ipa causa e
mutatio deus an cu de po age
te fit actu agens ut de po
cante fit actu cans | nullam
excepto fm recipit mutacom ipe
n. pz e in actu voluntatis eterne
¶ Ad quartu dd q pz ee dupliciter
dupliciter | ul ut pz dicat pz et-
ernitatis | aut tempis | si dicat pz
eternitatis no pz fuit deus / si pz
eam ul tempis pz fuit deus pz
aliter d ss deus pz deus itca-
liter causa pz causa / causa
n. d pz causa qz eo eno ul
tempe exit in ee | dns vo no
qz rone tempis a rone tempis | vn
no d pz qz assotietur dum
tpi e .n. dns tempis ¶ Ad quin-
tu dd q ne id in quo causa
qz mundus no pcessit illud ut
tempis ul eui | et ita nulla p-
cessit mutacio si pius fuit ut
eternitatis ex h aut n sequitur
mutacio | cedo .n. iste qui qz et-
ernitatis adeum ul tpe non
pcessit mutacom in ptibz tempis
si tm q mutacio tempis sequitur
ul concomitatur eternitate ¶ Ad
septim dd q h deriuacio ab eter-
no pot deriuas h verba |
potuit (voluit | et si h vult eq
ab eterno potuit et voluit nec
tu mundus ab eterno fuit qz
voluntas fuit faciendi rem tpa-
le in tempe ul eo tempe | si no
deriuatio illa deriuet h verbo
face oppo no illa q post

facit de no ee in ee pduct.
q an e eternu no e post no
ee et ideo ut verbu et
sua deriuacom notat oppo
vn r eius sit dicti n est
voluntas n e po ¶ Ad oc-
tauu dd q lz ca ab eterno fu-
erit sufficiens facere no tu
fuit ca ad facere ab eterno
sine eternalit si ad faciendu in tpe
sine eno | et ideo no sequitur q
mundus sit eternus ¶ Et si obz
de hac argumentacone quia
qd voluit deus fecit si deus
voluit facere mundu g° fecit
si minor e ab eterno vera g°
pclo dd qz q no sequitur via
maior pro complectitur q est
eternu et q est tpale vnde
sensus qz qd cumque voluit fa-
cere in tpe fecit et loquitur de
factura mundi / et pz h pclu-
sio pot sequi que respiciat
tpe sicut ex vna ppone de
nao et alia de contingenti sequitur
pclusio de contingenti / et similiter de
in esse ut innuit ¶ Ad nonu
dd q mundus no pcessit in ee
mutacone pambula sed q
comitante | n tu sine muta-
cione | et ideo no sequitur q i
mutabilis sit eternus sit mundus
illa no mutacio no sequit
mutacom an se n tu ipa
in mutabilis e ul eterna ¶
Ad decimu dd q lz mundus
archetipus sit sufficiens ex-
emplar rerum conditarum et
habeat in se ydeas suarum rerum

eternas ydea non nec ro dicat.
ad illud aug' q ro non tn̄ mū
dus cū suis ɔtentis ē ab e
terno q' ydea et ydeatū et ex
emplar et exemplatū et ro
et illud aug' q ro non fit di
cit. ad minore sicut relatiū
quo simul sunt ut pr non q
sine filio et eq' ydea non q
licz non sit ydeatū / et exr lic
non sit exēptū s; non eq' ¶ Ad
vi dd' q non ē accipe mediū
huiusmodi int' illa duo extrema
mediū .n. illud ē possibile q
in se s' q sit differens a sub'a
diu et etnitate / exposit .n. qd' q dif
ferens a sub'a diu cū non sit
duo pincipia pot' ee creatū
et ita pot' de non ee in ee p
cede et ita ē huius pincipiū
durationis / non g° ē eternū rest
tat g° q int' illa duo ext
ma non ē accipe huius mediū
ad ɔpletionem h' vniu'si ¶ Ad vii
dd' q ē manifestatio diu bo
nitatis dupl'r vel quo ad mag
nitudinem pot' vel quo ad mlti
plicationem ī effabz quo ad
magnitudinem pot' manifes
tauit se deus pr ab eterno
generando filiū qui ē ɔsub'a
lis et coeternus et coompotes
filr q in pcessione spc sci
vn aug' ī li ɔtra maxi te
cta pincipiū deus pr cū ea
que non erant voluisset ex
ipse et maiestati sue non
h' ɔdignum opus ee faciet
de se ip'us filiū genuit ī
quo ipe videt' qui nec ab eo
disparet et magnitudini sue
ɔgruus / Conueniet effectus q°
ad mltiplicationem ī effabus
manifestat' diu bonitas / s;
non ī effab; ab eterno / non .n.
creatura ponit ee equalis
creatori sicut h' sup' i° p'
ɔforta et non po ad e ¶ Ad
viii dd' q diu pot' non indigz
exp'ge faciente / silr nec diu
voluntas eo q eternalit' se
hūt nec h; aliq' perficiens nec
tn̄ sp opat' q' cū h; non .n. e
terna voluntas finit ad opa
dū nisi ī tpre determinato et
ad hoc ordinat ipa sapia
que disponit vniuq'; sicut
ɔgruit / prima non que opata
q ī nunc tpre determinant' nec
ibi q assignare rōm qr non
prius ad p'us ibi n dicat
in eternitate prius ē post' tpe
prius .n. d' aliud alio mlti
pliciter sicut dt aug' ī xii
ɔfess. d'z .n. vnus mō prius
origine sicut sonus p'or est
cantu alio mō tpre sicut
flos p'or ē fructu alio °
electione sine dignitate
sicut fructus p'or ē flore
q'to mō prius eternitate
sicut deus p'or q omi cre
atura ¶ Si non querat' cū
sp quū deus voluit tunc
facere cū faciat dd' q eius
qre tunc facere non est ali
cā nisi illa que q eius
qre facere mundum s' diu
voluntas / cū sco .n. e ip'ud
nec ī quo sit nec aliam sci
entiam ¶ Ad ultimum dd' q ipse
illa non intell'r de deo qui
q cū prima et ī mutabilis

et facit res mutabiles secundum de-
terminata data que apparet. Et similiter de
tali.

Secundo queritur de mundo utrum
eternus sit ex parte finis.
Et hoc potest dupliciter attendi vel
ut iste mundus finiendus non stat
vel ut post istum mundum sit alius
mundus et ita semper fiat revolucio.
Et hanc questionem monet Augustinus super
Genesim ad litteram. ¶ Et quod sic, probatur:
dicitur Matthei xxiiii: celum et terra tran-
sibunt et ideo iste mundus transibit et
gaudia eius. Ex quibus colligitur
mundum esse desiturum. ¶ Item ex operationi-
bus mundi hoc colligitur. Sicut enim in
etate hominis quod diminuitur virtus
eius in minori etate, secundum modo homines
quam in principio mundi multo forciores
aliis rebus, ergo debilitatur virtus
in partibus mundi, ergo et in ipso mun-
do qui ex partibus eius componitur. ¶ Item in
apocrifis Esdre: mater vestra de
qua dixisti in adhuc iuvenis
est iam senectuti appropinquat et
respondit ad me et dixit: in corpore
quos peperisti nunc non sunt similes
eis quos peperisti ante, sed mi-
nores in statura. Et dicet tibi:
sunt qui in iuventute virtutis
nati sunt et alii sub tempore se-
nectutis deficiente matris
virtute. ¶ Item super illud Ysaias xxx: lux
solis septempliciter. Glossa: omnia
propter peccatum hominis deteriorata sunt
supra ista, ergo eodem modo ad ho-
minem ordinata deteriorata sunt
propter peccatum hominis, sed que deteriorantur
ad finem tendunt, sed hec sunt corpora
nobiliora in mundo, ergo et ipse
mundus ad finem tendit. ¶ Item

Augustinus in quodam sermone: Et quia deus est
mundum eternum dicere quod eum mundum
ut passioni subiacet et per singu-
la senectute deficere credimus
et finiri. ¶ Item quod eternus corrup-
tibilia conservabit eum de eterno de-
beat eternum existere et quod visi-
bile est et tangitur, quia audacia
notatur eternum et quod in actibus
temporum ministratur ita ut ipsa tempora
aliquando non sinuent officia sua
quo appellatur eternum. ¶ Ex ipsis
ergo verbis colligitur quod mundus non
est eternus ex parte finis. ¶ Quod autem
sit eternus ex illa parte sic ostenditur,
quia dicitur Jeremie xxxi: hec dicit dominus qui
dat solem in lumine diei ordi-
nem lune et stellarum in lumine
noctis, qui turbat mare et so-
nant fluctus eius: si defecerint
leges iste coram me, dicit domin-
us, et semen Israel deficiet. Si ergo
semen Israel non deficiet, nec ista
deficiet. ¶ Item Ysaias xxx: erit lux
lune sicut lux solis et lux
solis septempliciter. Ex quo vi-
detur mundi innovatio non defectio. ¶
Item illa ex quibus alia sunt in se
quedam virtute permanendi se-
cundum vel in uno vel in multis, ergo cum
ista plures sint ingenita mundi
erit perpetuitas in mundo. ¶ Item
ea que causant motum in mun-
do veniunt ex principiis incor-
ruptibilibus sed non veniunt nisi ex
principiis mundi, ergo principia mun-
di sunt incorruptibilia, ergo
mundus est eternus ex parte finis
qui ex hiis componitur. ¶ Et non se-
nescunt virtutes celestes nec
virtutes naturales, ergo nec mun-
dus qui ex hiis dependet. De-

inde q̄r si non sit eternus ꝑp̄ h̄
q̄d iste mundus desinat et alius
succedat an sit eorum eadem
rerum ꝑpetua revolucio ¶ q̄ m
ꝑ h̄ q̄ dicitur in ecclesiaste .i. quid
est q̄ fuit ipm̄ q̄ futurm̄ est
quid est q̄ factum est ipm̄ q̄ faci-
endum est n̄ valet quisq̄ dice-
re ecce h̄ est recens iam n̄ p̄ces-
sit in seculis que fuit ante
nos ex qua auctoritate n̄r q̄ fiat
seculorum renouacio et revolucio ¶
Sed contra h̄ est q̄ dicit aug. 12 de ci-
vitate dei obiciens de circu(la)cione a-
li que s̄ h̄ abeatitudine ad
miseriam reddiret et amisiat
beatitudinem ¶ Iste sicut scr̄ supra
i de ecclesiastico dicit donatas p̄cesserunt
qui ad nos nostra dixerunt si
ergo ita est in sermonibus quanto
magis in administratione seculi q̄
a principio seculi sic ꝑfectus est in r
quiescit deus ab omnibus operibus
suis die septima ¶ Iste p̄ss quorum
substancia corruptibilis est mota non
reiterantur eadem numero ergo eorum
que sunt in mundo cum sit genera-
cio et corrupcio non reiterantur
eadem numero ergo n̄ ꝑ h̄ est et-
ernitas mundi quo eius sit circu-
ma revolucio ¶ p̄ corpa su-
ꝑiora sunt circa revolucionem et
s̄ diuersos sui situs ad se inui-
cem diuersi ꝑueniunt effectus
inquid ergo s̄ iteratos situs et
aspectus consiles consiles ꝑue-
nit effectus q̄ erit post comple-
cionem magni anni cum omnia reuo-
carentur in ꝑmum statum ¶ Sed
cum magnus annus cum omnes
stelle ꝑueniat ad statum illum
in quo p̄mo incepit moueri

¶ Sed quia effectus qui ꝑcedunt n̄
ꝑcedunt tamen a causis s̄ superio-
ribus s̄ et a causis inferioribus l̄z
ergo cause superiores reddirent
ad consilem statum cum cause in-
feriores non sic reddeant non
vet idem effectus ¶ magis et se-
quitur ipsi effectus quo ad s̄ causa
inferiore quam causa superiore ¶
q̄ iob xiiii sed n̄ resurget
h̄o donec atteratur celum ex quo
designatur q̄ celum aliquo at-
teretur s̄ si e attricio celi non est
i infinitum renouacio restat
ergo q̄ mundus s̄ illa via non
est eternus ¶ ad q̄ dicendum q̄ mundus
accipitur dupliciter aliquando n̄ ꝑ vni-
uersitate rerum corruptibilium
et incorruptibilium .s. inferiorum
et superiorum et s̄ hunc modum mun-
dus n̄ est eternus ex ꝑte finis
aliquando accipitur ꝑ a ꝑpa na-
tione que est in mundo siue
sit s̄ motum localem siue s̄ a-
lium motum cum dispositionibus or-
dinatis ad illum et s̄ h̄ dicitur i
ad cor. vii. preterit figura huius
mundi aliquando accipitur ꝑ ipsa
debilitate mutabili et
s̄ h̄ pot accipi id. i io ii tra-
sit mundus et concupiscencia eius / isto
vero modo pot accipi ꝑ ipsis par-
ticipis ꝑmus que sunt in mundo
et s̄ h̄ mundus pot dici eternus
ex parte finis non ex eo q̄ est
ꝑponitur s̄ ex condicione dono ¶ ad
i ergo q̄ p̄o obm̄ est in contrarium
de ipsa debilitacione virtutis
mundi siue senectute ¶ secundo
est ad primum q̄ alibi .est in alia
ꝑte mundi et in toto mundo /

Nam in aliqua parte mundi particulari
provenire defectus qui tamen de-
fectus non respiciat ipsum totum
tamen quod dicitur humana natura debilita-
ri hoc non est ratione nature primitus
institute sed ratione corruptionis
ex peccato superaddite ¶ Ad aliud
dicendum quod cum dicitur mundus senectuti et
passionibus esse subiectus et ege-
gritudine quod totum dicitur ratione eius
quod ordinatur ad motum sed ex parte alia
parte accipitur eternitas mundi [illegible]
propinquacionem finis et ratione principa-
liorum que ordinantur ad ho-
minem in statu in mortalitatis
¶ Ad tertium dicendum quod auctoritas que
dicitur in glosa super id Ysa. xxx. erit
lux lune etc. intelligenda est de
statu hominis ratione non corrup-
te / vel dicendum quod propheta ille qui dicitur
de etatibus scilicet ad modum e-
tatis humane intelligit non quantum ad
naturam hominis primitus institutam vel
[illegible] naturam eorum que sunt in mundo
sed ut ostendatur quod sicut ex
parte capitis hominis minore et
maiore appropinquacioni ad mor-
tem ita mundus sed quod ad hominem
sic respectu refertur minore
et maiore sit appropinquacio
ad finem / etiam dato quod quo
intelligatur illa figura in apoca-
lipsis esdre in illa vel designa-
retur etas mundi capitulo [illegible] ad
finem sicut legitur Danielis ii. ubi
legitur de statua que habebat
caput aureum et deinde
pectus et brachia erant de
argento deinde venter et fe-
mora ex ere / tibie tamen erant

ferree / pedum autem quedam pars erat
ferrea et quedam fictilis quibus
designatur diversa tempora mundi secundum
prius et posterius ¶ Ad id ubi quod
obicitur ex alia parte dicendum quod rationes
que inducuntur ex illa parte su-
muntur ex hiis que pertinent ad
mundum in quantum mundus ordinatur
ad hominem in mortalitate nec
tamen possent quedam illarum aut-
tem retorqueri ad perpetuita-
tem temporis sic illa [illegible] propheta illa
non quedam dicitur Ysa. xxx. refertur ad
mundi innovacionem / rationes non
admittende sicut dictum est referuntur
ad mundum pro illo statu quo ad
in mortalitate hominis ordinatur
tamen nec sequitur quod sit quedam perpetuita-
te in esse temporali ad dispositione
diversa ¶ Ad id ubi quod obicitur de perpe-
tua revolucione et tamen ita-
tione dicendum quod non est iteratio rerum
in uno sed est ipsius speciei in in-
dividuis differentibus signa-
to secundum prius et posterius / vel uno
modo tamen quamvis esse perpe-
tua non ad esse finis ex parte
hominis ad quem cetera ordinantur
¶ Quod ergo obicitur quod non sit in hiis
etc. / non intelligendum est de iteratio-
ne quantum ad numerum sed de
ydemptitate in specie ut in quo
sed quidam tamen exponunt intelligere
de ydemptitate eorum que sunt
in presentia diversa et que sunt in
esse exteriori / quod non sunt in per-
determinacione diversa aliquorum eorum
que sit in esse exteriori ¶ Ad id
ubi quod obicitur de revolucione com-
pleta superiorum corporum qua

videntur. Et dicit ad primum statum
et sic quod novus fiat mundus
videntur. Et quesit in mundo
. . . .
nec est alternus mundi et mona
co . . in supradicta con[di]cio sunt
cause eorum que fiunt in singu-
libus. Et ideo secundum redirent ad
. . . .
. . . .
loqui et aug[ustinus]. absit a recta fi
de ut . . . . verbis salomonis
illos circuitus esse credamus . . .
tatos quibus illi putaverunt sic
eadem . . . .
mina repeti ut verbi gratia sicut
in isto seculo plato philosophus in urbe
athenicensi et in ea scola que
academica dicta est discipulos
docuit ita per innumerabilia retro
secula idem plato et eadem ci-
vitas et eadem scola et iidem dis-
cipuli . . . .
bilia secula deinde repetendi
absit ut ista credamus. semel
enim christus mortuus est pro peccatis
nostris resurgens autem iam non
moritur mors illi ultra non do-
minabitur ergo isti circuitus . . . . po-
nendi sunt quod adhuc singunt
philosophi ne mea adversa . . . . .
ad falsam . . . . procedat
et iterum redeat ad miseriam
circularis si ponendus est finis
mundi per . . . .
plato . . . .
. . . . resurget
. . . . finis
advenit . . . .
. . . .
. . . .

ad veniret et . . . .

Circa questionem de eternitate
mundi per . . . .
. . . ratione motus. ad quod sic
mundus si non est eternus incipit
in esse motus eius . . . .
motus qui cepit . . . .
. . mobilis et deinde . . . .
in actu . . . . in actu
. . motus vel mutatio ergo mo-
tum precedit motus vel muta-
tio. Item queritur de illo motu vel
mutatione et sic erit abire in
infinitum. Item alia ratio omne
elongatum a contrarietate est elonga-
tum a mutatione . . . .
non terminatur mutatio est ra-
ne contrarietatis que attenditur
. . . . . quod mutatur . . . . celi est e-
longata . . a contrarietate et for-
ma . . . . . ergo celum elongatum
a mutatione . . . . . . ergo ce-
lum habet motum infinitum sed
motus non potest esse infinitus
nisi mobile sit infinitum ergo ce-
lum . . infinitum ergo et mundus
. . . . . mobilis . . . celum. Item
. . . .
finis . . circulatio . . motu celi
. . . circulatione eius ergo motus
celi non habet principium neque fi-
nem . . . circularis . . . non habet
principium infinitum . . . .
. . mobile ergo infinitum . .
. . . . ergo et mundus. Item
motus est . . tempore ergo si tempus
. . infinitum . . . . ergo et
motus. quod tempus sit infini-
tum . . . . omne quod
incepit esse in tempore cepit . . .

s3 tpe no cepit ee in tpe q
tc an tpe eet tpe et mm
finitu eet abire go tpe n
incepit ee s3 q n incepit
ee et e ss finit et q ss finit
est etnu go tpe e etnu
go et motus go et mudus
¶ Ite omis motus q exit a
po infinita incedu hig3 in
finitg B3 po motois q e po
infinita go motus pncs 3 i
finibus go et ipm mobile et
q gus mudg ¶ Ite si aliqd i
cipet moui i° mobile et no
pus eet motu et sili demo
toe aliqua fiet i nouaco t
cepte motois uc cepte mo
bilis i nouaco au fca p aliq
mutatom i duce? eo go sp
n possit ee motus ille i fi
nitus eit apte ante et ita
mudg infinitg ¶ 9t motus
ille e pp aliqd eo q ois
motus pp aliqd / s3 motus qui
3 pp aliqd eo obtento cessat
go motus ille eo obtento ces
sabit s3 ome q ht fine ht pn
cipiu go motg ille 3 finitus
apte ante go n e etng ¶ Ite
motus e exitus de po i actu
go po e prior exitu durone
s3 ome q ht tam prare duro
ne no est etnu go motus i°
no 3 etng q gus uc alius
motus et ita ille motus et
ng ¶ Ite ois motus abi mo
bili exigine ht ua alit eet
abire in infinitu i causis s3
i mobile e ca motu go mo
tus eu heat pncipiu no eet
etng ¶ q qeg 3 et ad q° go ob
iectu i 9rm dd' q motus

exit in ee no p aliam muta
tom et ita eit stac' in ps si
ue celu eu gditu fuit no sta
tu motu eet eet queda mu
taco pcedens s3 illa muta
tom n pcedet alia et ita sta
du eet sit go motus 3 fini
tus apte an ¶ ad s dd' q illa
ro n inducit q motus heat
pncipm sue durois s3 ad
q tendit ut de se no heat fi
ne ht tn fine sibi porcu
abes q qm gdidit et mobile
et motu ¶ ad tciu dd' q l3 i
celo no sit pncipm neq
finis ronc figue no 9 tn
motus celaris sue orbicula
is ht pncipiu durois et
fui ee s gdicom s q magf
ggit / eni mag ggit ut mo
tus celi sit ab oriente i occi
dete tamq a dextro i sinistro
sicut ggit i tor° hu°ano q pn
cipiu motus mag sit apte
dexte q a sinistr° ¶ ad qrtu
dd' q tpe i quo e motus i
cipit ee / s3 no incipit i tpe
s3 in uc q e pncipm tpis
illud an uc q e pncipm tpis
no incipit i alio uc tc n
eet in infinitu abire aut
reflecti / an no i° uc tpis
est uc etnitatis q ante
dit ut 3 ¶ ad qntu dd' q l3
po sit infinita a qua pce
dit ille motus pmg n tn
motus e infinitus apte an
s3 eo l3 arg? magis q fini
tus 3 apte ante sicut n ht
pncipm ee ab illa po in
finita ita et pncipm duro
nis s3 ad q tendit ro q motg

no habeat finem aparte post et ali-
unde habeat non finacionis ¶ Ad
septimum dicendum quod ex parte mobilis non
est alia inclinacio et influencia
virtutis ab ipso motore super mo-
bile sed circa influenciam non est sed
aliquam inclinacionem ex parte mo-
toris primum non movens et mobi-
le non recipit inclinacionem mo
bile circa quod prius non fuit mobi-
le sicut nunc prius eius recipit in
clinacionem sed non permutacionem a-
liquam precedente

Queritur quarto de coeternitate mun-
di inter eos que primo dicta sunt
in mundo dicitur nunc beda quod ista sunt
celum et terra angeli aer et aq
ua deinde et hoc accipit ex eo quod
dicitur in principio genesis in principio creavit
deus celum et terram ergo celum et ter
ra deinde ¶ Item spiritus domini fere-
batur super aquas tunc ergo de a
qua legatur ibi nunc dicatur ex
quo facta fuit sed quod aqua de
inde et spiritus domini si vult exponi
litteraliter dicitur aer qui factus est
a deo cuius locus est super aquam
non dicitur factus ex aliquo quod non est
sed accipitur quod aer eodem angeli
item quod est prima res spiritualis
ex quo colligitur quod ista quinque
erant coeterna in principio mun-
di assumptus non super genesis dicit unde septem
deinde celum terra angeli lux et
aqua et aer et tunc homo ad
dit unde animam hominis quod res est
spiritualis sicut et angelus lucem
non addit quod lux inter res cor
porales magis est spiritualis ¶
Item in libro de sententiis sanctorum collec-
tis dicitur cum omnem rem et
de tempore tres res preordinavit deus
exinde in formine animum angel-
los et animam adam de anima ho-
minis dicitur et de angelo quod cum eo
tempore fuit creati quod non depen
det ex tempore nec dependet
ex die sed quod dies est apparencia
luminaris super terram sic ergo ista
tria fuit coeterna ¶ Augustinus vero in
confessionibus ad orosium sic respondit
interrogacioni suo sic principium
omnium est celum et terra angeli
propter modum facta fuit non ergo fit
¶ Item nunc est hic exemplo sic
quod tempus et motus sine muta
cione fuit coeterna celo et ter
re in principio creavit deus celum et ter-
ram sed cum exponi dicitur ibi princi
pium temporis ergo tempus cum suo prin
cipio dicitur coevum celo et terre
eodem modo tunc datur creat
de non esse in esse qui cum
sit mutacio mutacio autem non
sit sine tempore sed mutacio est
erit ergo celum et terra et ro
ne fuit tempus et mutacio coe
va ¶ Item in libro confessionum dicitur duo
principio que fecisti carencia tem-
poribus ad tunc nemo et sit coet
ni unum quod ita formatum est
et sine ullo defectu contemplaci
onis sine intervallo mutaci
onis quamvis mutabile tamen non
mutatum tamen in mutabilitate
firmatur alterum quod ita informe
erat ut ex qua forma in quod
formam motionis vel stacionis
mutaretur quo tempori subderetur non
haberet ex quo relinquitur quod duo
in principio tamen erant coe
va ¶ Item ex libro sententiarum acci
pitur et colligi potest ex angeli

a p'us q'e q iiij^or sut coequa
in c'atone angelica n^a et m^a
a formis iiij^or elemtor et
celu empyreu et tpe s3 qua
rone d3 tpe ee de p'mis co-
equis eade rone et motus
rone g'o istor diu'sar s'mar
pot obici s. n. aer et aqua
d't' de p'mis coequeuis ad
tra / mlto forci9 et ignis q
nobilissim9 d3 iiij^or elemtor
Co^a ita n sufficient dissormes
beda p'onens illa q'lg3 p^i
cia p rronalis de n^o data
3 qua g'o rone d3 de aglo
q' e de p'mis coequeuis ex
de cia rronali / ¶ Rone nb se
sue pot obici si a p'u^o g'o
d3 tm de c'atone celi et tre
et a opib3 q'nti b3 vi dier d3
de aliis / ut a p^o die d3 fiat
lux et fca e lux / rronie luc
s. aug'. dat^r intelli lux sp'ua-
lis que e angelus et de cia
h'oi d3 a vi^o die sup'uaam
g'o fuit pone illa oi'a coequa
¶ Ite cu celu et lux no dicat
ex opposito no q'sebat pone
s3 tag' coequa et si aqua et
aer et tra p'onu3 de p'mis
coequeuis q'r n ponebat
ignis ad eis / Rone no tae
sue que tag'r3 a lib^o de col
lectib3 ubi ponit ea angel9
a forme mnu^a / et eadem ade
obz q angel9 et cia ade m't'
fca in c'aat3 et sic dedit^r q
datu sicut apparet / ex lib^o
gen' g'o n sut coequa cu
m^a a formi que noie celi
et tre designat^r / p^i cia

eue cu sit data q'nd^o sic et
cia ade n^c dependeat ab
illa ut cia sit coeua pp quod
no dicebat^r cia eue coequa
sic et cia ade / ¶ R^z o'ac no q'te
sue s. aug' obz. si n. angel9
dicebat^r de p'mis coequis e-
r et cia rronalis / p^i cu tra
s'at sua q'tota sicut et celu q
terratu cu celi / s3 angel9 qui
coequus d3 in c'atone cu ce
lo e. r. aliq q'tetor tra dice^r
coequu cu tra / ¶ Ite motus
et tpe sut annexa quor unu
s. motus depedet a mobili
sue mutabili. alteru s. tpe a
re tpali g'o s'te ee s'mu abi^o
no g'o recte dr ista coequa
cu celo et tra / ¶ Ite n m^r suf
ficie a ponedo duo p'ma co-
equa s. mnu^a a forme et mnu^a
angelica sic m. m^a a formis
d3 p^o data ita et forma cor-
poralis / tudeus dicet^r p^o ca
ta cuq'. s. alia forma n e
et ita n erunt tm illa duo co-
equa s3 trad / si p'ma forma
corporalis s' cu m^r ee ipa
forma celi. vel forma lucis /
¶ Ad id no q magr in sent'
ur^z pone iiij^or / s. mnu^a a for-
me / mnu angelica et em
pyreu celu et tpe obz q tpe
n m^r ee de nio coequor
q'r tpe ex motu dependet et
mot9 ex mobi. et ita mobi
le sit p'mu n g'o tpe e coeq
mu cu p'dae / ¶ Ad h' cu dd'
q s3 diu'sam q'sideratam atte
dit^r ista p'ma coequa s
maiore mnu3 vel minorem

si n ponit tm duo s m a for-
mis et m anglica noie m m-
telligit ea que sut ee i sig
m n sube t illa expom
s qui d tra m i formis cor-
pm celu no n anglica noie
tre ppsendit ea que fut i
m / sicut forma aeris et tre et
sig / si no ponat ta coequa
sz m i formis et angelus
et aia ade noie tre ppsedit
forme corles / pt illa no de-
signat duo gna formar
i corlim que de no expont i
de si no ponat iiij or sz an-
gel et m i formis et celu
empyreu et tpe noie tpris
designat tpm nc i quo fit
exitus de no ee in ee dato
tra no designat mm i for-
mis i fiori corpm s mutabi-
lm / tpe no accipit pripr nc
quo fiut sig res si no ponat
quibz designant tot ola sub
tbz noibz celu no sp sua lu-
minositate ptinet spera ig-
nis / siut m queda opti qui
dicebt pta eem ee luce a-
gelus qui e suba sepatap-
ter ista accip ibi no viij ac-
cipiant / lux accipi p core
ignis et ita iiij or ola mtan
ad pta eem que noie celi
designat / pt illas no quas
designa due corles eatue
s angeli et aia ¶ Ad oba
go rndz q expiam das ad
pmo q in illa dione quiquebri
ignis no mtat tn illud
q rone lucis noiat vnu ex
tremu tra no altm rone

tenebositatis aer no et aqua
sut duo media intr illa tn
lucis receptia p bisspeciaa
celi go noie illud extm in
noluit designa int i quo
pncipalit lucis n resultat
¶ Ad 1m no q obz de aia rona
li dd q q m lz silr de ipa
et de agelo / angelus n est
suba i corpea ou ee n est
i corpe p vnione nt aliquo
mo p dependenta et ideo tn
de pmis coequis cu pncipiis
corpor ponebat n sic au
de aia ronali que ex cor
quida hz dependenta ¶ Ad t
cio obm dd q lz agelus et
aia ronalis int sca in opi
bus vi dier ppuetet no
tn qz n hut ee expm sz ex
no ou pncipiis corpm qnia
i spiu illa fut expno alia
go et alia rone int sca et
data designat de luce no
def dd q accipi ibi p luce
ignea que altius e no q
lux celestis / hz n lux ignea
pricetate et naliter mo motu
recto lux au celestis n hz
pricetate et mo motu orbicu
lari ¶ Ad qrto obm dd q lz scm
i qm sig dedat q datu p dis
pacom / no q to i qm illa duc
pt expno dedut q catu i
eade dione n e silr de aia
eue lzm aia ex no sit ca
ta no q to nalit hz pus
i sno go q d pus silitudi
au eni corpy eue formatu
sit de cor eade aia au cata

in fine dicit. et in fine dedo dat.
eius anima eue post animam ade
et ideo prius in plenitudine perfectam
est ipsa anima ade quam quod mittit prima
coequa mutatur. ¶ Ad 2m dico quod
obiectio de angelo que ponitur cum
de coequeuis non cum anima rationali
in dictione tota scilicet tenebri dico
quod aliter est de angelo et de anima
rationali angelus enim non habet depen
dentiam secundum suum esse a re corporali tam
quam subiecta / anima non rationalis
habet et non tollitur. cum principia
prius corporum subiectorum quoniam
tamen cum celi aliter ponere habet quoniam
contentum terre contentum in celi in
eius eiusdem generis cum ipso celo
secundum enim est corpus illud non
totum terrae inesse separatum conte
tum non terre est eiusdem generis
et ideo ponendo prius coequa
in hac dictione tenebri non
tollitur. ¶ Ad 3m dico quod obiectio de
tempore et motu quod sunt non per se
creata sed in aliis fundantur. et ita
non debent poni in littera prima creatorum
quod licet sit cum creatura sunt pos
terius subiecti in licet tamen quod de
non esse procedunt in esse per mittit
prius coequa sed quod dicta dictum mutatur
. ¶ Ad 4m dico quod obiectio de dictione
binimebri quod non est sufficiens dico
quod loquitur de materia formarum corporalium in
qua per quandam indistinctionem quod
ille forme sunt quod prius dicitur opus
creationis / et deinde opus dis
tinctionis cum forma quod hoc nomine
non datur in telligi ut sic duo
principia intelligantur coeq
na principium corporum conditorum

incorporeorum et principium corporum conditorum
corporeorum ¶ Ad ultimum dico quod licet tempus
sequatur motum secundum quendam modum
non tamen potest tempus magis mittit
prima coequeua in prima dictione
quam motus ratione prius nec
quod est principium temporis eo quod mo
tus secundum illud mutatur. dat.
tamen motus per illud intelligi quoniam quod
quod est ad motum et ad muta
tionem

Contra questionem. sunt quidam obiectiones
philosophorum qui dicunt mundum
non incepisse mundus incepit
esse creatura datur. enim sic quod in
cepit esse / quod autem non incepit
sic arguitur. omne quod incepit esse
generatur simpliciter. sed quod
mundus non generatur. nec simpliciter
nec secundum quid quod in generatur. mun
dum precedente mundus autem non
sunt mundum precedente. ita illa
maior est eius conditum ergo est per mun
di ergo non est ista mundum non ergo
mundus incepit esse ¶ Contra est
intentione eius quod licet incipere ge
nerit incipere non est ante esse
incipere sed non potest esse incipere ante
non quod aliquo modo prius sed non
cum potest prius aliquo modo esse
non sit eius in potentia non de eius in
actu sed tale non est mundus ergo
mundus non incepit esse. et illa
minor licet potest satis ex mundum ¶ Contra
quod incepit in tempore est incepit
ergo aliquid temporis precessit et
aliquid est presens et aliquid
futurum quod sic est tempus ante precess
sit mundum sed hoc est in possibile cum
mundus dicatur continentia rerum
omnium in visibilium et in visibilium
tempus autem est aliorum rerum ¶ Ad

an incepit arg^z ex quadam
similitudine quam ponit aug^s / ma
ioris mundi ad minorem mundum
sicut in ho(m)i(n)e q(ui) (est) minor mundus
sunt iuventute et alias partes
etatis ita et maior mundus
s(ecundu)m eme q(ui) s(un)t has diversas eta-
tis incepit ee g(ra)ci mundus i(n)-
cepit ee ¶ Ite(m) i(n) mundo est
mutabilitas / s(ed) mutabilitas
indicium (est) incepcionis g(ra)ci mundus
incepit ee ¶ Ite(m) q(uod) sine fine s(un)t s(ecundu)m
modum s(ed) q(uod) sine fine s(un)t desinit
ee s(ed) q(uod) desinit ee incepit ee
sine incepit g(ra)ci mundus inc(e)-
pit ee ¶ Ad q(uod) d(icendu)m q(uod) alit(er) ac-
cepit illi p(hilosoph)i incepcionem eius
q(uam) e incipe / alit(er) sac(re) scripture
expositores / sicut in(tellectu) incipe
q(uod) i(n) m(ateri)a p(re)iacenti cepit ee sic(ut)
ea que generant(ur) ita q(uod) generat
i(n) aliqua m(ateri)a subiecta generat
et s(ic) h(oc) mundus n(on) incepit ee
alt(eru)m s(ecundu)m modum illum s(ed) q(uod) d(icitu)r q(uod) m(ateri)a
p(ri)us data fuit i(n) formis et post
recepit distinccionem formarum
alio uero modo d(icitu)r incipe ee n(on)
p(ri)us ee sine ad eius fuit sine
no et s(ic) h(oc) mundus incepit ee
¶ P(ro)p(ter) h(oc) dicam p(ote)r solui q(uod) obi(ectu)m
(est) s(ed) n(on) s(un)t ultimum modum n(on)
de q(uo) incipit generat(ur) sim(i)p(ar)
n(on) s(ed) quid s(ed) s(ecundu)m sit n(on) p(ri)us
ee eodem modo solucio(n)e e de
aliis iuta i(n)cipe incipe an
sit i(n) se cepe ee h(oc) n(on) e q(uo)
p(ro)p(ter)us aliquo modo fuit duro-
ne m(ateri)a q(uod) for(ma) s(ed) q(uo) m(ateri)a i(n) se
cepit formam sub / mundo ad
huc incipe n(on) sit dom(inu)m no
ponit aliquid t(em)p(o)r(i)s eius s(ed)

s(ed) ponit n(on) p(ri)ncipium t(em)p(o)r(i)s q(uod) (con)-
comitat(ur)

Transcendendo (et) adgdicando
localitatis date ¶ (Quer)i(tu)r cir-
ca q(ue) que(ritu)r p(ri)us utr(um) o(mn)is data sit
local(is) ¶ S(ecund)o utr(um) h(ab)eant eand(em)
diversam localitatis ¶ Tercio utr(um)
possit ee sine localitate

Q(uo)d n(on) o(mn)is data sit loca-
lis sic s(ecundu)m locus e t(er)minus rei
(con)tinentis aliam re(m) si g(ra)ci o(mn)is
data esset local(is) quel(ibet) res
h(ab)eret re(m) (con)tinente(m) ipam q(uod)
si esset i(n) infinitum esset p(ro)gressus
n(on) g(ra)ci o(mn)is data e localis
¶ Ite(m) dam(us) locus e finis
corporalis eius q(uo)d (con)p(re)hendit(ur)
n(on) g(ra)ci n(on) o(mn)is data sit cor(pora)-
lis n(on) o(mn)is data e localis
¶ Ite(m) t(em)p(u)s n(on) d(icitu)r p(ro)p(ri)e rei n(on) h(ab)en-
tis q(ua)ntitate s(ed) n(on) o(mn)is ca-
tura h(ab)et q(ua)ntitate g(ra)ci n(on) o(mn)is
catura e localis / q(uod) an ali-
qua catura n(on) h(ab)eat q(ua)ntitate
p(ro)p(ter) i(n) ana que n(on) e i(n) maior
cor(por)e maior n(on) i(n) minori mi-
nor ¶ It(em) ber(nardus) sup(er) cant(ica) vi-
detur dem(us) soli deo sicut
i(n) mortalitate sic i(n) corporita-
te ang(e)li n(on) sola n(on) h(ab)et se n(on)
h(ab)et a(lte)ri(us) solacio indiget instr(umen)-
to(rum) cor(pora)li / liq(ue)t an omnino sp(irit)um c(re)-
atum corporeo indigere solacio
s(ed) q(uod) indiget cor(por)eo solacio
locale e g(ra)ci o(mn)is catura an
sit corporalis vel sp(irit)ualis loca-
lis erit ¶ Ite(m) aug(ustinus) inli de
ana et sp(irit)u ex eo intellecta-
les n(on) (ip)sas cor(por)as d(ice)re q(uod) loco
(con)p(re)hendunt(ur) s(ed) q(uod) loco (con)p(re)hendi-
locale (est) g(ra)ci o(mn)is catura local(is)

et ad illa sit de qua mencio nunc. ¶ Item Ambrosius in libro de spiritu sancto: omnis creatura certis sue nature circumscripta est limitibus; sed quod tale est localiter dicitur esse. ¶ Ad idem facit quod dicit Iohannes in libro de spiritu sancto: omnis substantia creata circumscriptam habet substantiam, licet non creata localis finibus corporalibus non contineantur, circumscriptione tamen substantie non caret. Ex hiis colligitur quod omnis creatura seu corporalis seu spiritualis localis est. ¶ Ad quod dicendum quod locale dicitur duobus modis, sicut tangitur in libro de anima et spiritu. Dicitur enim locale uno modo quod corporale est dimensione et circumscriptione in qua assignatur ei principium medium et finis, et secundum hunc modum non dicitur omnis creatura localis. Dicitur enim locale quod ita alicubi presens est totum ut alibi non sit; secundum quod dicitur omnis creatura ex conditione pure creature localis. Per hanc distinctionem patet solutio quod obiectum est. Ad [illegible] dicitur localis est res [illegible] terminetis aliam in re intellectu [illegible] ut patet in corporibus, in spiritualibus vero per quandam similitudinem; sed non dicitur omnis creatura sic localis ut una que continetur ab aliqua creatura, sicut enim in ultimo et supremo est dicere quod continet alia, ipsum autem non dicitur esse in loco eo quod ab alio corpore continetur, sic in creaturis spiritualibus separatis que minoris virtutis est [illegible] aliam que est minoris virtutis in aliqua non est stare que non ab alia creatura

continetur in supremis; ergo dicitur quod locales sunt quia ab aliquo termino continentur, ut hic, nec per similitudinem. ¶ Ad secundum dicendum quod finis potest dici duplex: sicut est in corporibus sic quantitas sic extenditur ad spirituales creaturas; dicitur non [illegible] omnia tempore sunt quod substantie spirituales non continentur loco sed [illegible] intelligitur de loco duplex, de loco [illegible] de loco ubi quantum dicit Augustinus in libro de [illegible] ad [illegible] singulis terminus [illegible] quo ad se minime [illegible]. ¶ Ad id vero quod ultimo obicitur quod est quantitatis virtualis, dicendum quod est duplex quantitas: quantitas dimensiva et est quantitas virtualis, sicut ostendit Augustinus in libro de quantitate anime; licet ergo quantitas dimensiva non conveniat spiritibus, convenit tamen quantitas virtualis. Dicitur enim esse in loco non per diffusionem substantie nec per occupationem, et sic patet ad [illegible] loco corporali [illegible] spirituales substantie, secundum quod dicit Damascenus: dicitur angelus esse in loco quia adest intelligibiliter et operatur ubi operatur.

Deinde queritur utrum creatura omnis habeat eandem rationem localitatis. Et videtur quod sic, nam locus non corporalis [illegible] accipitur sive referatur ad spiritum sive ad corpus et ita [illegible] dicitur circumscribi. Unde Augustinus de ecclesiasticis dogmatibus: [illegible] credimus intellectuales naturas quia localiter circumscribuntur de corporibus [illegible] ergo una sit ratio locali [illegible] convenit; circumscribi enim locale dicitur de illis secundum eandem rationem

localitatis ¶ Sed contra sicut corpus
locale non dicitur quia figuram habet sic
ergo dato quod corporalis quantitas esse
datur et alibi non sit nam figu-
ratur substantie intellectuales nec tamen
sunt dimensiones quia intellectuali-
ter existunt sed non sic est de corporibus ergo
locale non dicitur secundum eandem rationem lo-
calitatis sed differentem. Restat
ergo quod aliter dicitur spiritus localis
et aliter corpus | Sed nunquid in
tantum extenditur locale ut omne
genus creatoris contineatur. quedam
non continentur loco quedam continentur
tempore quedam continentur comprehensi-
one cum ergo omnibus hiis modis
dicatur contineri sive comprehendi
numquid ergo dicitur locale ¶ Ad quod dicendum
quod sicut dictum est spiritus et corpus loca-
lia dicuntur secundum aliam et aliam rationem
localitatis habent. locus corporalis
ubique accipiatur et circumscriptive
dicatur | aliter tamen et aliter
dicitur corpus circumscribi et spiritus corpus
enim dicitur circumscribi loco ut pars sit
in parte loci minor in minori et
in maiori et totum in toto hoc
excepto quod de corpore dominico dicitur
quod sub sacramento quod specialis
est dispensationis | Spiritus autem dicitur cir-
cumscribi ut totum sit intra et non
eius intra non commensurando partes
partibus cum partes huius non habeat ¶ Ad ali-
ud dicendum quod licet sint diversi mo-
di continendi loco tempore et com-
prehensione tamen quandam analo-
giam se habent ut quod continetur
loco continetur tempore | quod non conti-
netur tempore continetur comprehensi-
one | non econverso. sed non verbum

comprehensionis sicut licet in hiis de
videndo deo dicitur de re illa
cuius fines comprehendi possunt per
quandam proportionem sive similitudi-
nem se habet ad esse in loco ubi
secundo acceptionem dicitur finis
¶ Tercio queritur utrum possit esse
sine localitate ¶ Ad quod sciendum
localitas dependet a ratione
corporis sed angelica natura cum sit sub-
separata a corpore non habet dependentiam
a corpore nec conditionibus eius ergo
potest esse sine localitate forte
dicetur quod quo ad substantiam potest
esse angelus sine loco sed non quo
ad operationem sive actum ¶ Contra quod
sit duplex est actus scilicet contem-
plationis quo contemplatur divina
et actus scientie cognitionis quo
cognoscit naturalia quare sed quo
ad neutrum actum habet dependen-
tiam a corpore | Non enim ado-
rationem suam ... sicut est
angelorum quique sine tempore
contemplantur dei trinitatem veri-
tatem caritatem | tamen quia ex tempore
cum misteriis mysteria dei efficiant
quare credunt mensuram tempore
et sic excludens loco | Et post
sequitur spiritus humani movetur
in tempore ... preterita
futura expectando | aliqua
nova discendo nec tamen motus
ipse ... in loco | Multo fortius
hoc in angelis cum semel data
cognoscunt quod data aliqua
nec secundum substantiam nec secundum actum non
habet dependentiam a loco / unde
non dicetur localis sed sine lo-
calitate potest esse ¶ Contra
tellecto quia a posteriori quod nullum

corpus esset et tu substantia et cetera esset abstraheret tunc a localitate ergo aliqua creatura potest esse sine loco nota non ergo quando est creature esse locale ¶ Secundum tunc obiciunt sicut de deo quando est esse ubique / nunc similiter quando est creature esse hic ita quod non alibi / sed et si non esset corpus diceretur deus esse ubique in se ipso sic nunc dicere tamen augustinus ad dardanum videlicet quod deus qui nusquam est absens in se tamen ipso qui non continetur ab eis quibus est praesens et tamen augustinus quod maximum praesente tamen qui faceret deus celum et terram tamen augustinus faceret sanctos quos inhabitabat ipse deus apud se habitabat apud se similiter similiter nunc dicitur de spiritibus substantiis incorporeis separatis quod sunt hic ita quod non ibi ¶ Ad quod dicitur quod localitas principaliter dependet ab accidente et condicio sine qua potest esse aliqua creatura quae sola extenditur ut dicatur unaquaeque creatura propriam habere terminationem sic non potest esse creatura sine illa terminatione sic nunc potest esse sine nota secundum quod non convenit scriptura notare localitatem ¶ Ad illud autem quod obicitur quod deus esset ubique et si non esset corpus et similiter angelus posset esse hic ita quod non ibi dicendum quod esse ubique dicitur dupliciter uno modo dicitur esse praesentem omni loco / et sic non existente corpore non diceretur deus ubique / alio modo dicitur esse praesentem omni creaturae nota non deficiente quod alicubi / et sic non existente corpore diceretur deus ubique / quod si sic acciperetur esse hic dupliciter uno modo dicitur de angelo quod esset hic et si non esset corpus sed non est consuetudo scripturae sic dicere esse hic sed magis esse hic nota illud in spiritu attingat substantialiter non locum aut situm ¶ Si autem quaeritur utrum sit quando creature esse alicubi / et utrum quando dicitur dupliciter nota ut simpliciter nota ut secundum tempus sive ut dicatur aliquibus nominibus secundum substantiam et secundum actum quam ut sic quod uno modo dicitur quando esse creature ut quod conveniat deo creature esse alicubi secundo modo non modo dicitur

Quaeritur deinde considerato post condiciones creature ex parte quantitatis circa condiciones ex parte qualitatis quae sunt unum bonum et pulchrum / de unitate autem et bonitate dictum est superius in tractatu de caelestibus dictis de deo. sequitur consideratio de pulchritudine et pulchro / circa quod possunt sic distingui capitula ¶ Primo quid pulchrum ¶ Secundo quae sit differentia pulchri et aptitudinis omni rei quod est pulchrum ¶ Tertio utrum pulchritudo possit augeri vel minui in mundo ¶ Quinto ex quibus colligitur principaliter mundi pulchritudo ¶ Sexto quae conferant ad pulchritudinem

Circa primum quaeritur sic procedendo pulchrum et bonum sunt idem in substantia sicut dicit augustinus et licet dicitur non sed aliqua est differentia rationis quae ergo ad utrumque dicendum dat super eius quid addit pulchrum

super ens quo differt a bono nisi quia cum dicat dispositionem respectu alicuius cause sed bonum dicit respectu cause finalis cum ergo pulchritudo differat ratione a bono respectu alterius cause sumetur non autem respectu cause formalis quia ex vero cum in ea insunt causabile / modus species et ordo / species materie videtur id. Sed quod deficiat pulchritudo unde speciosum pulchrum dicere solebamus / sed species sit ex parte forme sed si ex parte forme ergo pulchritudo ex parte forme cum veritas similiter accipiatur ex illa parte non differunt verum et pulchrum quod si differunt que ergo est differentia inter ea differendum. Dicendum quod veritas est dispositio ex parte forme relata ad interius / pulchritudo autem est dispositio ex parte forme relata ad exterius / Et ideo solebamus pulchrum dicere quod in se habebat unde sensus esset in aspectu / quod tamen pulchritudo accipiatur ex parte forme patet per hoc quod dicit Dionysius sed ipsum pulchrum omnia distinguitur et Augustinus de natura boni [illegible] mus forma quia maior est pulchritudo in eius comparatione summe pulchritudo deformitas dicitur. Ad hoc quod dicitur de eo quod dicit Dionysius in libro de divinis nominibus decorum et bonum convertuntur cum omnia affectant ex quo videtur cum appetitus sit finis quod decor sive pulchritudo respiciat finem. Ad quod dicendum quod affectare sive appetere dicitur dupliciter et convenit / ipse etiam finis qui causa finalis dicitur convenit sed quomodo in quo quiescit appetitus dicitur finis ut quod est delectabile intellectui dicitur appetere intellectus et quod est delectabile visui visus et ita de aliis et sic hoc modo decor sive pulchrum cadit in naturali appetitu omnium rerum.

Supposita hac differentia queritur consequenter de differentia pulchri et apti. Ad quod dicendum quod Ysidorus de summo bono decor omni elemento in pulchro et apto consistit / sed pulchrum est quod per se ipsum pulchrum est ut homo ex anima et membris constans aptum vero est ut vestimentum et victus adeo quod hominem dicit pulchrum ad se quia non vestimentis et victui est necessarius sed ista homini ideo autem illa apta quia decora ad id est ad hominem accomodata sibi utique sunt necessaria / hoc etiam de elementis omnibus dicendum quod videtur ergo differentia pulchri et apti in hoc quod pulchrum dicatur in se ipso aptum vero secundum quod homini accomodatur alteri rei cui congruit / unde videtur pulchrum ipse expresse dicit sive formaliter large accipiendo formam aptum vero ex coniunctione decenti cum alio.

Ultimo queritur cui rei congruit pulchritudo / et sic quod malum culpe dicatur pulchrum vel malum pene vel minus bonum comparatione maioris / quod malum culpe non dicatur pulchrum sic accipitur / malum culpe quantum huius non est vestigium dei sed pulchritudo et tota magnitudo sic est vestigium dei ergo malum culpe non est pulchrum quod est [...]

explere quicquid in deformat pul-
critudinem opponitur pulcritudini sed malum
culpe deformat pulcritudinem ergo ma-
lum culpe non contra pulcritudinem ¶ Contra dicit
dyonisius 4° c° de divinis nominibus malum est
ad complecionem omnis conferens et to-
ti non in perfectum esse ipse complementum
largiens sed quod est huius est ali-
quo modo bonum quia causa est aliquo
modo bonum est pulcritudo ¶ Item ma-
lum in universitate comparatur bono ergo
nec pulcritudo causa pulcritudinis et bonum
sunt idem ¶ Ad quod dicendum quod malum
inquantum huiusmodi deforme est et
ipsa malicia deformitas quo
quo ad se non est bonum tamen non
inquantum ex malo eliciatur bonum
dicitur quantum ad se conferens et sic in
hoc ordine dicitur pulcritudo non ergo
pulcritudo absolute sed pulcritudo in
ordine unde propter quod dicendum est
ipse ordo est pulcritudo unde augustinus
in libro de civitate dei sicut contraria contrariis
opposita sermonis pulcritudi-
nem reddunt ita quadam non
verborum sed rerum eloquencia contrari-
orum oppositione seculi pulcritudo
componitur | quia recte positum est
in ecclesiastico xxxiii contra malum
est bonum et contra mortem vitam
sic contra peccatorem iustus et sic et
intuere in omnia opera altissimi
bina contra bina et unum contra unum
¶ Item in eodem libro xi crearet
deus nullum angelorum nec hominum
quem malum futurum esse prescisset
nisi pariter nosset quibus eos
bonorum usibus commodaret atque
ita ordine seculorum tamquam pul-
cherrimum carmen ex quibusdam

antithetis honestaret ¶ Ad id
quod post obicitur dicendum quod sicut ma-
lum substanciatur in bono quod est
bonum secundum quid ita substanciatur
in pulcritudine quod est pulcritudo secundum quid

Deinde obicitur de malo pene
quod sit pulcritudo quia est iuste in-
flictum adeo | hoc causa iuste in-
flictum pulcritudo unde augustinus in libro de
libero arbitrio universitatem celesti talis
causa non est quia peccavit | Creatori
tamen convenit per supplicium ut
quibus eligit sit sit pulcra
universitas decentissimis par-
tibus ordinata ¶ Item augustinus xiii
de civitate dei per ineffabile dei mi-
sericordiam ipsa pena viciorum
transit in arma virtutis et
lorica de morte tamen ergo mors
sit malum pene et sit instrumentum
virtutis erit mors huiusmodi pulcritudo
omne enim quod est instrumentum virtu-
tis tenet racionem pulcri ¶ Contra ag-
nominatur bonum ab eo agnominatur pulcritudo
sed malum et bonum sunt contraria ge-
tamen ergo malum pene sub ma-
lo continetur a monebit ab
eo bonum ergo et pulcritudo repugnat
¶ Item augustinus de civitate dei loquens de
morte sic dicit sicut lex non
est malum quia auget peccati con-
cupiscentiam ita mors non est bonum
quia auget paciencie gloriam ex
quo accipitur quod mors nec huius
mala pene non sunt bona
et ita nec pulcra ¶ Ad quod dicendum
quod malum pene licet sit malum
illi qui punitur non tamen est
bonum et pulcritudo ¶ Ad id non

q obz q malu pene est sub
malo ingnie dd' z q malu
n dz de malo culpe et malo
pene tanq de duabz spebz s;
sicut de malo simpr et s quod
q aut dz simpr et s quod n
dctrat spes li; go malu pe-
ne sit malu s quid no 9 tn
z et bonu et pulcs p quos ¶ ad
id no q obz de morte dd' q
mors ht duplice 9sidacone
vno mo s q e defcus ipi9
vite et ita no / alio mo s q z
malu pene ei qui patit
et lz z aut mo s qd mors e
corrupo vite / et s pmu modu
dz q mors no lz bonu aut sit
defcus ee sicut n e defcus
ignis bonu dz li; e malu op-
positu bono n se dz aut a-
lio mo malu pene et ita e
bonu / si go que de hui9 de-
fectibz no dd' q i vniuso
9sidati cu ordine ad alia bo-
nu sut 9ferentes et sit lnt
quida pulcritudine ordis i
se aut 9sidata n sut pulc
nec bona

Deinde que de rebus mo
nstruosis vtru dde sint
pulc q no vr q res mo
nstruosa deest i mo vl spe
simpr vl ordine / qd aut de
ficit ht in hijs deforme dz
go res monstruosa no dic
pulc cu sit deformis ¶ p
res monstruosa ex errore
n puenit q aut puenit ex
errore no deforme dz n
go decors ¶ 9t monstra sut
creata / et que sut creata in eo
p hui9 dnr bona et pulcra
p quos go res monstruose
sut pulc ¶ p ar sit deo auc
tore q no e pulcs sicut n
a summo bono boni ita su
mo pulc pulcs s9 hui9 res
monstruose sut deo auctore
vn aug i xvi de ci dei si ho-
mies sut de quibz illa mi
ra 9scripta sut quid sibi p-
ea deus voluit i illas
gentes ita fac ne i hijs
monstris que apud nos cz
9stat … nasci eius sapiam
qua n fingit lnam velut
arte cuiuspiam minus 9fecta
opificis putaremus errasse
¶ Rndeo dz pi q dicat aug
i xvi de ci dei viij c qual
cu ro redditr de monstruosi
apud nos hom ptibz tali
de monstruosis quibzda gn
bus reddi pot deus n c-
reator e omi qui vbi et qn
creari quid optcat vl opo-
tuerit ipe nouit sciens
vniusitatis pulcritudine
quaz ptiu vl silitudine
vl dulsitate 9texat s qui
totu inspicere n pot tanq
deformitate ptis offendi
qui cui 9gruat et quo refera
ignorat li; go i monstris
sit defcus no9 tn deo auc
tore sunt res que lnt de
fectu s res e adeo defec
tus no excepto pncipii defec
tibilis / s attendend' e q monst

dicitur simpliciter vel que fingitur ex
ymaginacione humana et sic
videtur esse monstra deo aucto-
re/ vel que videntur hic et preter
tamen secundum cursum nature sicut quod ho-
mo habeat sex digitos vel quod unius
corporis sint duo capita et ita
de aliis/ et sic deo auctore fiunt
non quod apud eum quicquam fit er-
ror sed apud eum aliquid contemp-
lari. Unde Augustinus absit ut quis
ita desipiat ut existimet in
numero humanorum digitorum erras-
se creatorem quamvis nesciens
cur hoc fecerit et si maior ordinis
diversitas facit ille qui cogit-
avit cuius opera inspicere nemo comprehendit

Quarto queritur utrum pulchritu-
do possit augeri vel minui
quod videtur Canticorum i vineam meam quod
huius pulchritudinem habeant ergo
ea que moriuntur vel esse desi-
nunt sunt deformitatem/ sed si
contingit in universo plura esse vi-
nearia vel pauciora ergo contingit
pulchritudinem universi augeri vel
minui. Item sicut minor est
pulchritudo cum homo senescit quam cum
homo est in iuventute ita videtur in uni-
verso cum ergo sicut dicit Augustinus iii
sit quod senectus mundi in presenti
non erat quam iuventus maior erat
et pulchritudo quam nunc sit. Item con-
tingit creaturam rationalem per peccatum
deficere a bono et cum deficiat a
bono quo ad hoc minuitur pulchritu-
do creature in universo et ita con-
tingit pulchritudinem universi dimi-
nui ergo per rationem et augeri ergo con-
tingit pulchritudinem universi
augeri et minui. Contra quocumque
modo se habeant partes mundi per-
fecta est universitas/ quod autem perfectum
est et manet hic non augetur nec
minuitur ergo pulchritudo mundi
non augetur nec minuitur. Item Augustinus
in iii libro de libero arbitrio cum non pecca-
tibus adest beatitudo perfecta est uni-
versitas/ cum vero peccantibus adest
miseria nihilominus perfecta est universitas
quod cum ipse non desunt anime quas
vel peccantes sequitur miseria vel
recte facientes beatitudo sic in omni-
bus universitas plena atque per-
fecta est. Item ad quod dicendum quod perfectio at-
tenditur dupliciter secundum formam totius
et secundum formam partium si ergo attendatur
perfectio totius sic perfecta est univer-
sitas mundi si non secundum formam par-
tium contingit augeri vel minui forma
et partium potest attendi secundum esse vel
secundum bene esse/ et sic dupliciter
perfectio in partibus vel quo ad esse
vel quo ad bene esse. Item ad primum ergo
obiectum dicendum quod licet sint plura vine-
aria vel pauciora non tamen pul-
chritudo mundi quo ad genera et
species augetur vel minuitur. Et
et perfectio mundi quo ad formam.
Item ad secundum non obiectum dicendum quod licet di-
catur iuventus mundi et senectus
et quo ad hoc attendatur pulchri-
tudo maior vel minor secundum quod
magis vel minus durat ipsa
pena peccati non tamen est quedam
pulchritudo essentialis que in mun-
do nec augetur nec minuitur.
Reliqua non erat expectanti per-
veniens poterat augeri vel
minui cum si stetisset adam
in statu innocentie non deviaretur
iuventus mundi vel senectus

s[ed] pulc[h]ritudo remanebit indifferens
¶ Ad t[er]ciu[m] d[icendu]m q[uo]d obi[ec]tio d[icit] q[uod] sicut
de[m]ud[us] e[st] pulc[h]ritudo i[n] uniuerso
r[ati]one pulc[h]ritudi[n]is p[a]rti[um] / p[er] h[oc] q[uod] a[n]i-
ma e[st] nobiliorib[us] e[st] ip[s]a a[n]i[m]a
r[ati]onalis s[ed] h[ec] h[abe]t duplice[m] pul-
c[h]ritudi[n]e[m] vna[m] r[ati]one sub[stanti]e su[e]
e[ss]e[nti]e et alia[m] r[ati]one vo[lun]t[ati]s ac-
tualis q[ua]ntu[m] ad p[ri]ma[m] n[on] d[icitu]r
pulc[h]ritudo mu[n]di augeri v[e]l mi-
nui q[uan]t[u]m ad s[ecundam] c[on]t[ra]ingit

D[einde] [p]rocedend[um] e[st] ad q[ua]r-
to quesitu[m] s[cilicet] ex q[ui]b[us] col-
ligat[ur] p[ri]ncipalit[er] mu[n]di pul-
c[h]ritudo ad q[uod] sit pulc[h]ru[m] et bo-
nu[m] se se [con]comitant[ur] ad g[ra]d[u]s
bonitas deficiet[ur] [per] modu[m] spe[ciem]
et ordine[m] i[n] vniu[er]so p[er] que[m] de-
[cla]rat[ur] pulc[h]ritudo q[uod] ut d[icitu]r i[n]
pulc[h]ra res i[n] mu[n]do q[uo]d tenet
modu[m] debitu[m] et spe[ciem] et or-
dine[m] et q[uanto] plus h[abe]t de h[ii]s plus
h[abe]t de pulc[h]ritudine / q[uanto] minus mi-
nus de pulc[h]ritudine [er]go p[ri]ncipa-
lit[er] mu[n]di pulc[h]ritudo ex h[ii]s
[con]po[nitu]r ¶ Ad id[em] pulc[h]ritudo mu[n]-
di i[n] defect[us] a pulc[h]ritudine
p[ri]ma sicut d[icitu]r i[n] li[bro] [con]fess[ionum] / p[er] i[psu]m tu
fecisti ea q[ue] pulc[h]ra es pul-
c[h]ra i[n]i[t]i[o] [sun]t n[on] tu ita sicut tu
[con]ditor eor[um] quo [con]p[ar]ato nec
pulc[h]ra s[un]t n[ec] bona s[un]t / pulc[h]ri-
tudo [er]go c[re]ate e[st] vestigiu[m] q[uo]d
d[atu]r [per]ue[n]iendi [et] cognicio[nem]
ad pulc[h]ritudine[m] i[n]c[re]ata[m] .
vn[de] ysid[orus] ex pulc[h]ritudine [con]-
[s]p[e]cte c[re]ature pulc[h]ritudine[m] su[a]
sp[eci]e c[re]atoris q[ue] [con]spici nequit faciat de[us]
intelligi s[ed] vestigiu[m] atte[n]di[tur]
s[ecundum] modu[m] et spe[ciem] et ordine[m]
p[ri]ncipalit[er] [er]go pulc[h]ritudo
mu[n]di defi[ci]abit[ur] p[ri]ncipalit[er]
penes modu[m] spe[ciem] et ordine[m]
s[ed] mod[us] / spe[cie]s / et ordo / defice[n]-
tibus c[re]atur[is] desi[n]u[n]t e[ss]e [er]go
pulc[h]ritudo mu[n]di i[n] illis reb[us]
p[otes]t desi[ner]e e[ss]e ¶ R[espondeo] d[icendu]m [secund]u[m] q[uod]
q[uod] dicit aug[ustinus] i[n] li[bro] de v[er]a reli[gione]
s[ecundu]m decedentib[us] et succede[n]-
tib[us] reb[us] t[em]p[or]alis quedam i[n]
suo g[e]n[er]e pulc[h]ritudo ut nec
ip[s]a que morit[ur] v[e]l desi[nit]
e[ss]e q[uod] erant turpent aut
turbent modu[m] spe[ciem] et or-
dine[m] vniu[er]se c[re]ature sicut
s[er]mo bene [con]positus utiq[ue] pul-
c[h]er e[st] q[ui] [con]tinuus meo sillabe at-
q[ue] o[mn]es so[n]i tanq[uam] nascendo
moriendo tr[ans]curruat [er]go
desi[n]e[n]tib[us] reb[us] v[e]l succede[n]ti-
b[us] n[on] desi[n]it pulc[h]ritudo ¶ Ad
q[uod] d[icitu]r q[uod] pulc[h]ritudo surgit
i[n] mu[n]do ex reb[us] [con]d[ici]o[n]ib[us] s[ed] i[st]a
t[ame]n [con]tingit dupl[iciter] [con]sidera[r]e
v[e]l s[ecundu]m q[uod] s[un]t i[n] g[e]n[er]ib[us] et spe-
ci[e]b[us] que p[er]manent v[e]l s[ecundu]m q[uod] s[un]t
i[n] reb[us] tra[n]seu[n]tib[us] / pulc[h]ritu-
do au[tem] i[n] reb[us] tra[n]seu[n]tib[us] du[m]
[con]sideratur v[e]l i[n] re que tra[n]sit
s[ed] s[ecundu]m se ip[s]am v[e]l i[n] q[uan]tu[m] [con]parat-
ur alie que succedit illi / p[ri]mo et
s[ecund]o mo[do] pulc[h]ritudo manet i[n]
vniu[er]so s[ed] s[ecund]o t[amen] q[ui] v[e]l e[st]
e[st] attendit[ur] s[ecundu]m modu[m] spe[ciem]
et ordine[m] i[n] h[ii]s s[ed] ut d[icitu]r q[uod]
modu[m] [con]fusio n[on] q[uo]d quies-
ce[n]t c[orpo]r[a] mobilia n[on] e[ss]et
pulc[h]ritudo v[e]l s[ed] modu[m] [con]u[e]n[ien]-
r[ati]one p[ri]ncipior[um] et ca[usa]r[um] re[rum]
que i[n] se s[un]t [per]manencia ex
deno [con]ditoris / pulc[h]ritudo au[tem]

mre transcendit modus species
et ordo et quibus ipsa pulchritu-
do et de ista non loquitur aug.
Contra precedentia et ad propo-
sito arguitur que sibi conferant
ad pulchritudinem universi ¶ Et
quia primo mors mala conferant
ad pulchritudinem universi ¶ Secundo
si bona mutabilia ¶ Tertio si
mirabilia ¶ Quarto si ipsa incar-
natio cum sacramentis consequentibus
Ad primum sic arguitur · mi(nor) quia ma-
la non conferant ea n(am) que
deturpant pulchritudinem re-
rum opponuntur pulchritudini q(ue)-
rum sed que opponuntur pul-
chritudini rerum opponuntur pul-
chritudini mundi sicut quod defor-
maret manum vel pedem in
corpore humano deformaret
corpus mala ergo deturpant
ipsas res que sunt in univer-
so opponuntur pulchritudini uni-
versi non ergo conferunt ad pul-
chritudinem ¶ Item dyo9 in xi de di-
no dicit ad i genus pone-
tibus malum esse et bonorum genera-
tum in genus eius est quod malum
conferat ad complementum omnis et
toti non in complementum esse complementum
largiatur ex quo videtur de loquitur
quod malum non conferat ad pulchritu-
dinem universi ¶ Item in unoquoque
genere si oppositum congregatur
cum opposito minuit virtute
ipsius quia malum si congregatur
bono sed pulchritudo est virtus
que competit ad virtutem boni
ergo minuitur pulchritudo ergo
malum confert ad pulchritudinem
universi ¶ Contra opposita imp

se posita pulchrius elucescunt
ergo bona malis apposita
pulchriora apparent ergo malum
confert ad pulchritudinem universi
¶ Item si non esset malum cul-
pe malum pene non deceret
in universo ordinatum sed dece-
ter ordinatur ergo malum cul-
pe confert ad pulchritudinem uni-
versi sicut ad decorem ¶ Item
si non esset mors que est
malum pene non esset sustine-
ntia mortis et si non esset susti-
nentia mortis non esset susti-
nentia mortis propter debita
et si non esset illa sustinentia
propter debita non esset marti-
rium et si deesset martirium
deesset ad pulchritudinem uni-
versi ergo malum confert ad pul-
chritudinem universi eodem modo
intelligendum est de aliis penis ¶
Item melioribus locis congruunt res
meliores verbum aug. in li. de li. ar-
bitrio in tali statu deiectus
ut immunditie cloace dignus
efficiatur ornat eam turpitudi-
ne sua / et ubique honor in turpi-
tudo sui et immunditia cloa-
ce iam congruentum et redactum
in quandam sui generis unitate
ita disposite domui coaptatur
ut eius universitati ordina-
tissimo decore congruat sic volunta-
ria que in peccato sit turpis
est affecto cui dominus penalem
adhibet ut ordinet eam
ubi tale esse turpe non sit
et decorem universitatis non dedeco-
at ut poena dedecoris emendet
apena pca ex qua ancte

delet quia malum confert ad de-
corem vniuersi ¶ Item aug. in
enchi. ri. c. x. simul / vniuersa sunt
valde bona quia ex omnibus consistit
vniuersitatis admirabilis pul-
critudo in qua id quod malum dicitur
quod malum bene ordinatum et suo
loco positum eminentius commen-
dat bona ut magis placeant
et laudabiliora sint dum comparantur
malis ex quibus colligitur quod
mala conferunt ad pulcritudinem
vniuersi ¶ Ad quod dicendum quod aliter
de malo culpe et de malo pe-
ne / malum non culpe nec in eo
quod est malum nec in eo confert
culpe per se ad pulcritudi-
nem vniuersi vnde aug. non ipsa
peccata nec ipsa miseria per-
fectioni vniuersitatis necessaria
/ inquantum cum malum culpe est
ex quo elicitur bonum sicut dicit
aug. in enchi. quod non permitte-
ret deus mala fieri nisi ex eis
bonum eliceret et iterum in quantum
malo culpe debetur pena
sic confert ad pulcritudinem
vniuersi ¶ Item in quantum bonum
oppositum magis apparet bonum
ex comparatione mali de quo sic
in iij. de li. ar.: si peccatis animas
detractis miseria consequatur
aut peccata precedit / recte de-
formari dicitur ordo atque ad
administratio vniuersitatis con-
sus si peccata fiant et desit
miseria nihilominus dehonestat or-
dinem iniquitas cum enim non
peccantibus adest beatitudo
perfecta est vniuersitas cum non
peccantibus adest miseria

nihilominus perfecta est / de tali ponit
aug. exemplum simile de ciuitate dei.
sicut pictura cum colore nigro
in suo loco posita congruit ita
vniuersitas rerum cum peccato-
ribus pulcra est quamuis per se ipsos
consideratos sua deformitas
turpet ¶ Item ysid. in libro
de summo bono per mixtionem dei
malis factum oboriri ut ex
contrarijs malis bona magis de-
cora emineant ¶ Ex hijs autem
auctoritatibus patet qualiter malum
confert ad pulcritudinem vni-
uersi secundum statum qui nunc est non
secundum statum eternale qui est in primo
per quem potest solui quod obiectum est sed non
deturpet bonum id est cuius est
deformitas nihilominus ex alia ratione
confert ad pulcritudinem occasio-
naliter ¶ Ad secundo non obstante dicendum
quod confert ad pulcritudinem vni-
uersi dicitur duplex vel ita quod sit
de esse ipsius rei pulcre et sic
malum culpe non confert / vel
per incongruentiam sic quod totum non
perfectum esse largiatur sicut
dicit dionysius / si vero conferens di-
catur per occasionem non repugnat
quod malum sit conferens potest
ergo dionysius vno modo habere per incon-
gruenti alio modo non ¶ Ad tercium
non dicendum quod licet malum minuat
vtilitate bonum et deformat aut
corrumpit non tamen tollitur quin
sit conferens ad pulcritudinem v-
niuersi ex alia non parte ordinata
ad bonum maius ut ipsa res
que preter racionem militatis pro

in loco sibi debito collocat.
non dico debito nec secundum debito
deformitati unde aug. in li.
de li. ar. iii libro sunt in peccatis
dampnatorum superior ciuitatis infe-
rioribus puniantur. quia illa tamen sunt
infimo in ornat a turpibus
eius possit atque ita de coloribus v-
niuersitatis congruere
Secundo queritur si bona muta-
bilia conferant ad pulcritudi-
nem vniuersi. et videtur quod bona
mutabilia licet minora sint quam
in suis genere bona et mutabi-
lia. et dico mutabilia ea que
mutantur. et ea non conferunt
ad substantiam pulcritudinis eius in-
dum maiora et minora ponuntur
ordo ponit eum ordine decen-
ti ponitur. pulcritudo ergo bona
mutabilia faciunt ad substantiam
pulcritudinis et vniuerso // ad quod
inducat aug. similitudinem in
tercio de li. ar. decentibus que ma-
gis clara sunt et minus clara
si non equalis esset claritas
lune et solis non esset aliud
dicere quam quod essent duo soles
sed qui sic estimat decipitur er-
rat eo quod eorum perfectior ad
de cupit eam despiceret alterum
solem. et minus eam lunam
mult. decessi a pulcritudine
ergo requiritur quod alia aliis sint
clariora alia vero obscurio-
ra non erit vniuersitatis perfecta
nisi vero maiora sic posito sunt
ut minora non desint eum
ergo mutabilia bona sunt mi-
nora bonis que non mutantur.

non erit pulcritudo vniuersitatis
perfecta sine bonis mutabili-
bus. Item maiora bona ex com-
paratione minorum pulcriora appa-
rent ergo excellentia pulcritu-
dinis inferioribus faciat ad pul-
critudinem vniuersi inferiores ca-
tus mutabiles ex quarum compara-
tione alie relucent faciunt ad
pulcritudinem vniuersi Item ex consi-
deratione corporis humani patet in quo
sunt membra nobiliora et ignobi-
liora ut dicitur in cor. pri. ex quorum
coniunctione resultat corporis pul-
critudo ergo a simili ea que sunt ig-
nobiliora in vniuerso et mutabilia
conferunt ad pulcritudinem vniuersi
Item mutacio tendit ad non esse
vnde licet defectus ergo et mutabilitas
est defectibilitas sed dicit aug. in li. contra
epistolam fundamenti quod cum dicitur res
corruptibilis duo dicuntur. ipsa res
et ipsa corruptio. res ad quod per-
tinet corruptio non ad non ergo
et non et mutabilitas cum intel-
ligatur de mutabilitate quo ad
non esse. quod cum ad non esse pertinet
sumatur a bono et per quod consequitur a pul-
critudine. Item ad quod dicendum quod cum dicitur muta-
bile siue corruptibile duo di-
cuntur sicut dictum est licet ergo mu-
tacio siue corruptio ad defectum
pertineat res tamen que sunt subiecte
corruptioni siue passibilitati perti-
net ad bonum et pulcrum cum
mutantur alie sibi succedunt
secundum quod cuius corruptio alterius est
generacio et sic est quedam pul-
critudo. vnde aug. de natura boni. sed
decedentibus et succedentibus re-
bus temporalibus quedam in suo genere

pulcritudo sicut sermo bene compo-
situs pulcher est quamvis quedam
sillabe desinant et alie oriantur
et adhuc quod si res hic [sunt] mutabiles
respectu rebus que non mutantur
in esse faciunt ad pulcritudinem v-
niversi quia non nisi si a. inferius po-
natur superius et econtrario ordo detur-
patur ut si pes poneretur su-
perius et caput inferius ergo compa-
ratio rerum mutabilium in esse sit poste-
rior illis rebus que non mutantur non
est pulcritudo universi si suppo-
natur mutabile immutabili ¶
Contra ad primum quod corpus
celeste inferiori quam mutabilis
est subditur patiendo et si pateretur
iuste non minus decore uni-
versi ergo remanet pulcritudo v-
niversi licet mutabilia in esse preferantur
immutabilibus ¶ ad quod dicendum quod duplex
est pulcritudo una que surgit
ex proprietatibus rerum naturalibus / et hec non
pulcritudo est quod non preferatur mutabi-
le immutabili et alia pulcritu-
do que surgit ex condicionibus dis-
positionis advenientis et secundum hunc
modum id quod est mutabile in esse
quandoque superat bene esse preferetur immu-
tabili in esse quod non superat bene
esse / et sic hec aliqua patiens supposi-
torum quod modum et speciem et ordi-
nem suum superant / unde augustinus lo-
quens de gradu naturali rerum dicit
in li de ... incorporibus locum tenet
primum locum / consequens autem est
ut prius corpori etiam extrema propo-
natur / et alibi dicit sunt ut pec-
cantes ... superior ...
... primatur et non ...

tationi celesti etiam peccatores in-
venit secundum penam celesti con-
venit et supplicium ut quibus ele-
git sic sit pulcritudo universitatis
Tertio queritur si mirabilia con-
ferant ad pulcritudinem v-
niversi ¶ ad quod sic / opera mira-
bilia immediate procedunt a pri-
mo pulcro sed que immediate proce-
dunt minus elongantur ergo ...
... plus sunt de pulcritudine
ergo mirabilia plus sunt ergo con-
ferunt amplius ad pulcritudi-
nem universi ¶ Item artifex sapi-
ens cum agit aliqua per se pul-
criora et ordinabiliora facit
quam cum operatur per instrumentum eo
quod apud ipsum plus residet de
sapientia non sicut in predicamento et
... ipsius organi cum ergo deus
operatur non indigens orga-
no / et quedam operatur per se quedam
non mediate non voluntate ...
li pulcriora erunt que ab ipso
per se sunt quam que mediate
... secundaria sed hec sunt
mirabilia sicut dicit anselmus illa
non naturalia non voluntaria ergo mi-
rabilia plus conferunt ad pul-
critudinem universi quam naturalia
vel voluntaria ¶ Contra ea que preter
naturalia sunt de pulcritudine v-
niversi ergo ea que sunt contra naturam
deformant illam pulcritudinem
sed hec sunt mirabilia ergo mira-
bilia non conferunt ad pulcritudi-
nem universi / quod autem hec sunt mi-
rabilia patet per hoc quod dicit augustinus contra
faustum non est inconveniens deum aliquid
facere contra naturam cum facit quod id

q nominus i. n. hanc appellamus cognitum nobis cursum soliti q n. est quam cum deus aliquid faciat magnalia non mirabilia vocantur ¶ Item si mirabilia essent de pulcritudine universi sine mirabilibus non esset completa pulcritudo universi sed posito statu innocencie et permanente non essent miracula ergo completa esset pulcritudo universi quod cum falsum sit dicitur in i gen. vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona vel non completo bonorum et per quem pulcritudinis | et ita patet q mirabilia non sunt de pulcritudine universi ¶ Ad quod dicendum quod est accipere pulcritudinem universi secundum triplicem statum scilicet primum statum in quo factus est mundus et ad illius pulcritudinem non pertinent miracula | secundum vero ad statum qui est post lapsum quo pertinent miracula quia in illo fit reparacio vel defectus | secundum diversos modos deficiencium tercium ad tercium statum qui pertinet ad innovacionem mundi pertinet mirabilia et si non miracula innovacio mundi et corporum que pertinet in mundo supra naturam erit et ita mirabilis ¶ Ad primum ergo obiectum dicendum quod esse contra naturam dicitur dupliciter uno modo quia est destructivum nature et sic miracula non sunt contra naturam alio modo dicitur contra naturam quia est contra solitum cursum nature tamen est ad reparacionem eius et sic sunt contra

miracula esse contra naturam quia contra solitum cursum nature | consona tamen nature | quia ad reparacionem eius tendunt ita que sunt primo modo contra naturam quia ad hoc quod sunt huius non faciunt ad pulcritudinem eam non que sunt contra naturam secundo modo quia perficiunt naturam et supplent defectum eius conferunt ad pulcritudinem ¶ Ad secundum obiectum dicendum quod licet non pertineant ad esse pulcritudinis secundum primum statum pertinent tamen secundum ad perfeccionem

Q[uarto] queritur si incarnacio cum sacramentis consequentibus pertineat ad pulcritudinem universi ¶ Et videtur quod sic quia hoc est finis universi inter | deus est finis universi simpliciter sed in homine fit et ad pulcritudinem eius quod hoc est aliqua concordia inter diversa que sibi coniunguntur ut inter terram celestia et ela[?] est quedam concordia | ultimum in corporum supercelestium scilicet luna recipit lumen et in hoc est cum superioribus | et dat lumen et in hoc est cum ipsis corporibus supercelestibus scilicet in hiis que sunt primum corporum elementum dat lumen et quo ad hoc est cum superioribus et recipit | et quo ad hoc convenit cum inferioribus scilicet elementis et elementis quedam in sunt media inter terre nascencia et mineralia sicut dicitur de spongia inter terre nascencia et animalia sicut dicitur de quibusdam avibus que quo nascuntur ut arboribus ...

sicut et de spiritualibus ad perfectam
ergo unitatem sine qua ecclesia non
est salua Tertio unio diuine nature ad hu-
manam ut per eam reluceat pul-
critudo uniuersi sed hec non est nisi per
incarnationem ergo incarnatio
confert ad pulcritudinem uni-
uersi ¶ Item reparatio humani generis
lapsi decentissima est per in car-
nationem sicut dicit aug. et hic de
tamen alius modus erat nobis re-
parationis possibilis / sed nullus decen-
cior Cum ergo pulcritudo uniuersi
non possit esse eius post de
turpationem humani generis nisi
per reparationem / et hec fit decentis-
sima reparatio per hanc erit pul-
critudo uniuersi completa ¶ Item
nulla maior fuit gratia quam quod
diuina natura assumpsit se humane sic
habetur super illud ps. et cum gloria sus-
cepisti me dicit in glo. que
maior gloria quam homine
uniri uerbo dei et ad dexteram
collocari tunc ergo gratia dat pul-
critudinem naturae / et sic per maior
gratia hec gratia dat maxima
pulcritudinem ergo pertinet ad
Cor. pulcritudinem uniuersi ¶ Contra bo-
nitas uniuersi consistit in sin-
gulis et in toto et hoc dicit per ge-
nesis dicit de singulis / uidit deus
quod esset bonum / sed de toto dicit uidit
deus cuncta que fecerat et e-
rant ualde bona sed bonita-
tem consequitur pulcritudo ergo pul-
critudo consistit in hijs duabus
sed utraque pulcritudo sine in-
carnatione potuit esse ergo in-
h. carnatio non est de consequentibus
ad pulcritudinem ¶ Item unio
humane nature cum diuina non est
quam ipsa incarnatio sed unio
humane nature cum diuina est in parte diuina
sed unitas partis diuine non conuenit
cum partibus uniuersi ergo eadem
unitas uniuersi non igitur incarnatio
incarnatio pertinet ad pulcritu-
dinem uniuersi tamquam pars eius
Preterea si esset de summa uniuersi
nulla in incarnatione sine
non compleret non esset pulcritudo
uniuersi sed alius modus erat
possibilis reparationis humane quam
si esset pulcritudinem suam haberet
in uniuerso / nec esset in incarna-
tione nisi ea que in incarnationem
consequitur ergo incarnatio non
est consequens ad pulcritudinem
uniuersi ¶ Ad quod dicendum quod pulcritu-
do uniuersi attenditur secundum ea
que pertinent ad primarium sta-
tum qui erat status innocen-
cie / et sic hic incarnatio non
fuit consequens ad pulcritudi-
nem uniuersi / Attenditur et pul-
critudo quantum ad statum gratie
reparantis naturam lapsam et quan-
tum ad hoc consequens est incarna-
tio ad pulcritudinem uniuersi
Sed adhuc distinguendum
quod status iste potest attendi in
quantum uel sicut optimum et ipsum
decentissimum ergo incarnatio
non fuit consequens ad pulcritu-
dinem uniuersi in sine quo
non potuit nisi lapsa reparari
sed sine quo non potuit decen-
tissime ¶ Ad obiecta ergo dicendum
ad primum quod licet pulcritudo
uniuersi secundum primum statum potuit

62

esse sine incarnatione non tamen
competit ad statum istum et optima congru-
entia. ¶ Ad secundum dicendum quod licet secunda
differentia univens non sit propter communi-
tatem, si nulla alia communicatio est differentia no-
vis incarnationis, non quae est alia univ-
ocorum quae sunt se et sibi quod vita tempora-
lis est, non aeterna ad pulchritu-
dinem spectat universitatis tamquam pars
eius. ¶ Ad tertium dicendum quod licet pul-
chritudo universi quantum ad statum
potuerit esse sine incarnatione
non tamen potuit esse ut melius
congruentia servaret. Incarnatio una
ut sicut homo offendit offensa
extendere se ad genus humanum
eo quod voluit esse sicut deus ita
fieret reparatio per hoc quod deus vo-
luit fieri homo. Alia est sicut homo offe-
dit in appetitu sapientiae de
formis et dictum fuit eritis sic-
ut dii scientes bonum et malum ita
sapientia dei humanam genus reparet
quod non congruentius fieret nisi filius dei
homo satisfaceret. ¶ Tertia vero est quod
quia homo constat ex re intelligibi-
li et sensibili ut totus homo per-
ficiatur utrumque fuit ut secunda
differentia corporale natum sibi veniret
ut utriusque sensus reparetur, sensus
interior in contemplatione divinitatis
et exterior in contemplatione humani-
tatis ut sine ingrediatur sine
egrediatur pascua inveniret
sicut dicit Augustinus in libro de anima et
spiritu. Quarta vero est ut infirmita-
te nostre affectus manuduceret
ad summa bonitate, si enim in
tantum humiliavit se deus ut
fieri dignaretur et divinam boni-
tatem affectus noster debet attendi-

et sibi quodam gradu ascensionis
in humana natura contemplatione gratia
¶ Quinta vero est ut caritas 7
in homine augetur. Prius enim erat ca-
ritas naturalis creatoris in homine non aucta
est ut sit caritas creati et crea-
toris. Sexta vero est ut corpus 6
humilitatis nostre configuraret cor-
pori claritatis sue et ut dicit
Augustinus super Iohannem quod verbum fit caro
et homo per verbum animarum, caro autem
sit corporum resurrectio.

A (a) ssignatis conditionibus corpo-
re quantitatis et corporee qua-
litatis dicendum est de conditione corpore
relationis quae conditio est ordo.
Circa quem dicendum est de ordine univ-
ersi. ¶ Circa quod quaeritur primo quid sit
ordo. ¶ Secundo utrum ordo sit in u-
niverso et in ipso et in suis partibus
ut scilicet universum sit ordinatum. ¶ Tertio
utrum omnia sint ordinata ad
hominem. ¶ Quarto quot modis sit
ordo. ¶ Quinto quae causa ordinis.

O (o) rdo autem sic diffinitur ab
Augustinus 19 de civitate dei: ordo est
parium dispariumque rerum sua cuique
loca tribuens dispositio. ¶ Sed contra quod
haec diffinitio non sit conveniens quia
ordo est in spiritualibus ubi non
est localitas, restat ergo quod non
omni ordini convenit haec diffinitio. ¶ Item
ordo attenditur secundum prius et posterius
prima autem et quinta huius non sunt
prius et posterius, ergo non est or-
do secundum diffinitionem tamen. ¶ Ad primum
dicendum quod locus hic accipitur generaliter
sicut quod unum dicitur quod super aliud al-
terum quod infra sive non spirituale
et sic hunc modum accipitur et

aiabus et angelis ordo est
quedam filiorum dei / quedam mi-
nus filius quedam aia perfectio-
ris intelligencie quedam non ¶ Ad
secundum dicendum quod ordo attenditur secundum duplicem
adhuc quod est esse secundum prius et posterius
et adhuc quod est esse simul sicut in
membris dicitur unum sursum et al-
terum deorsum / alterum non mutata
ut dextrum ut sinistrorsum fundi-
ta quam spiritualiter in substancia quod que-
dam ordinantur ut secundum prius et post-
terius quedam non ordinantur ut simul
et ideo in racione ordinis claudit
quod est causa differencie quod est

Secundo queritur utrum ordo sit
in universo in perfectis insimul
perfectibus ut non sit in ordinatum
quod sic videtur augustinus de li. ar. nulla
opus nullus casus nulla rerum
labes id neque efficiat ut mus-
tum non sit ora ee ordinatis-
sima ergo omnia sunt ordinata
in universo ¶ Item a sapiente ar-
tifice procedunt res ordinate
ergo a summo sapiente procedunt
res ordinatissime sed omnes res
processerunt adeo quod conditor ergo
sunt ordinatissime / unde augustinus v
de civitate dei verissime creditur quod cunc-
ta sue auctoritati subiacent et non sunt in
ordinatam a lingua gre a quo sunt
omnes potestates quamvis non
sint omnium voluntates ¶ Contra
ecclesiasticus x est malum quod per errorem
rem egrediens a facie prin-
cipis / vidi stultum positum in dignitate
sublimi et divites sedere de-
orsum vidi servos in equis et
principes ambulantes super terram ex quo

accipitur quod non est ordo in univer-
so quod racionis esset ut boni do-
minarentur malis unde augustinus super
de civitate dei nullus ordo sed perturbata
ita ut deus hominem condidit in
quo in ducetur perpetua / mari-
et volatilia celi racionale fecit ad
ymaginem suam noluit nisi
in irracionabilibus dominari inde pri-
mi iusti pastores pecorum magis
quam reges hominum constituti sunt
ut insinuaret deus quid
postulet ordo causarum quid
exigat meritum peccatorum et pri-
mus dicitur iacebunt in primis carceris
eius impios et super eos erit
nunc bonus ex quo accipitur quod
est ordo in perfectibus universi ¶ Item
cum perficitur causatum corporali si-
cut habetur ab augustino super genesim viii libro
et in li. de li. ar. sed cum non a-
gelus in pena insunt or-
dinatur quam causam corporali
quod patet per illud quod dicit augustinus in li. de
civitate dei per ipsum oculi ostenditur quod ig-
nis gehenne et purgato-
rius est corporalis et tamen puniet
angelos et animas dampna-
tas ergo non est ordo perfectus in
universo ¶ Item causatum in racio-
nales potestatem sunt nocendi
racionalibus sed ordine nature per-
ficitur racionalis irracionali ergo
non est ordo in universo tamen eque
fiant quod in nocet habet potes-
tatem super alterum cui nocet ¶
Item temptator inducat aliquem
temptatum in temptacionem et sic
supponitur temptator ei qui tempta-
tur sed qui temptat est diabolus

63

qui tēpat̄ ꝫ ħo iustus q̄ꝰ sᵱ
suꝑior. dyaꝰ ħoi iusto q̄o nō
ꝫ ordo ī cōmisso ¶ ad q̄ dd̄ q
ordo ꝫ in ꝑtibꝫ ꝑmissi ¶ ad oba
ciō ī q̄rtū dd̄ q dupˣ ꝫ ordo
manifestꝰ s. et occultꝰ / manifes-
tus q̄ ꝯ boni ꝓsꝑant̄ mali
occultꝰ ꝯ eꝯ mali ꝓsꝑant̄
boni ħnt n. ꝫ adꝓbacōm bonoꝝ
vn̄ g̃g̃ sup id Job xxxi cū ī
plesset domos eoꝝ bonis ec
ordinans deus mō multa
singuloꝝ dispōit ut malus
diuinus minat ut mala auge-
at quibꝫ bona ꝓbent̄ vn̄ oc
culto ꝫ iudiciū dei quo mali
ī ꝓsꝑati ducant̄ et boni subia
nt̄ / boni n. ī ꝓsenti puniunt̄
ut nō ꝯsꝑhent̄ ad penā /
mali nō ī p̄nti ꝓsꝑant̄ ne
ut ad boni alliciant̄ vel ut
ī futō g̃uius puniant̄ vn̄
sup id xxxv Job nec vlas-
cit̄ et aliquē ferire mapit
q etna dapnatō ꝯsumat
quedā nō punit ne credat̄
nō curare huāna ꝗdā ꝯsū-
nat ut iudiciū restāt̄ sen-
ciam9 ecīa dās ꝓꝫ qualit
soluēdū ꝫ ꝓ ob'm ī illis n.
ꝫ ordo occultus. sicut ī illo
de quibꝫ dr̄ ecc̄ v si vidis
calūpnias egenoꝝ et viole-
ta iudicia et subūti iusticia
ī ꝓuincia nō mireris sup
h' negō in ꝓsenti m. ꝫ occul-
tū iudiciū ꝗ ī futō ꝯit ma-
nifestū ¶ ad v dd̄ q lꝫ ꝓua
lis bāua ꝓsꝑat̄ contr. / rō-
ne tn̄ culpe qua iustius or
dinat̄ ꝓfec̄ dāta corpal
suas ordine sūm datū

ꝓpualī nō s'uant ordine sūm
¶ ad vūm dd̄ q ceate irro-
nales ꝗāt ħut noccēdi rō-
nalibꝫ et in h' ꝓsꝑant̄ eis s'
h' nō ꝫ ex ꝓma ꝯstitucōne qua
dāt ꝫ de ħoīe ut ꝓsit volā-
celi et pis ma ec ꝗ h' ꝫ rōne
pene pt ut ꝗ ꝯ s'uauit
ħo volūtatem subiectōm et
debitā rō sūi suꝑioris nō de
bita subiectō s'uaret̄ cia
quo infior nō q amplius de-
tū sit spūs irrōnalibꝫ ꝗ sub-
tractū ꝫ ex ꝑt spūs rōnali
bꝫ ¶ ad ꝗrtū dd̄ q temptator
duo ħt inse vnū rōne nō
et aliū rōne malicie / rōne
nō ħt angls temptator ut
ī quodā ꝓsꝑat̄ ħoi n. m. eiꝰ
ꝫ potenciōr vn̄ angelus pot
temptare hoīem ħo nō n. pot
temptare angelū ꝗ rōne ma-
licie ħt volūtate temptandi
ꝗ infior ꝫ ħoīe iusto inquantū
ꝫ iniustus vn̄ cassiod' de cīa
tales aīe deo ꝓstante noxi-
is ꝓsbꝫ ī ꝑant et illi quos
iniudos patit̄ infectos a
ꝯtā minoꝝ sꝑant̄ ad
ħut ī cor̄ carnis iubent po
testatibꝫ aeris quoꝝ tempta-
toribꝫ nō cedunt eis dia ꝯ
tute / ducat̄ si nō cadat ī
ꝑcām quo adhᵘ subiat̄ ei
vn̄ q̄ntū ad ꝑm dr̄ xli Job
sup id. nō ē ꝑtās sup trām
et glo. si btitudie ꝑdidit
magnitudine tn̄ nō nō
amisit qua oīa suꝑat et
si mltis sctoꝝ subiaceat de
sco ij pe ij aquo quis sup-
atus ꝫ et s'uus ei ē

Terciō querit̄ utr̄ oīa sīt
ordinata ad hoīem q᷑ n̄
dʒ· n̄ ab eato g᷑ ꝓ· ſup̄ i° ꝓ
dicate ewuglm͞ ci carits ꝙ
ho· nōīe eius ꝯtatur designat̄
ſʒ ·n· quocienā ꝯ ci datur
ut de ꝯ lapidib ꝫ mīne ꝯ
arborib ꝫ ſentire ꝯ aīalibus
intellire ꝯ angeliſ ſʒ ꝙ nō
sōt nisi alie ꝯtaū ꝯtrent
ordinacom ad hoīem taq̄
ad finē quodā mō g° ꝑtes
vniusi ordinant̄ ad hoīem
de aliis ·n· pʒ ſicut de ſupio=
ribus corib ꝫ· et clīs ſic ſʒ̄
ſup̄ i° Ro· viij expectantes
redepcom cor° n̄ri āa cta
ꝯ laboē ſuo explent of=
ficia ſicut ſol et luna nō
ſunt laboē ſtatuta ꝯ plent
ſpacia ꝙ e ꝯ ḡm̄ ꝯ qui
eſcerent nobis aſſūptis ex
quo ſʒ̄ ꝙ tota ſupiorā ḡm̄
inſiora ad hoīem ordinat̄
¶ Ite dt aug° ꝯ li· lxxxiij
q· diſtinguens int̄ ſrui et
uti dt ꝙ itedū ꝫ utilibus
eē v̄l aliqua re nō poteſt
n̄ ꝙ roīs e ꝑticeps/ utilia
nō ſic distinguit dicens
ꝑfcā rō que ꝯtus vocat̄
utit̄ q° ſe ipā ad intellig̃
dū utit̄ ceteris roīabilib ꝫ
ad ſocietate irroīabilibus
ad eminenciā utit̄ et corib ꝫ
uiuificandis ad beneficē
ciā ſic ·in· uti ſuo cor°
quibʒ dā aſſumendis ut
ꝑſpiciendis ad ualitudinē
quibʒ dā tolerandis ad pa=
ciencā quibʒ dā ordinand᷑
ad iuſticiam quibʒ dā ꝯſi=
derandis ad ueritatis documē
tū ſiue ꝑ̄ ꝓdenciā utit̄ et
hiis a quib ʒ abſtinet ꝑte
ꝑanciā ex quo ꝯcludit oīa
g° que ſcā ſt· in uſu hoīs
ſcā ſunt· ſʒ que ſcā ſunt ꝯ
uſu hoīs ad hoīem ordinā
g° oīa que ſcā ſunt ad ho
mine ordinat̄ g° uniuerſi=
tone ꝑam ad hoīem ordinā
¶ Ite oīs ꝯtaū aut e ſpiri=
lis aut corlis ſʒ ſpualis
ad hoīem ordinat̄ de an=
gelo ·n· dʒ ad hē· i· oīes
ſt admiſtratorii ſpc ꝯ miſſi
miſſi ꝓ eos ꝙ et apo ꝓ=
ſtiniuis e ſu et ſrui c· de
corli ꝯ pʒ g° oīs ꝯtaū
ordinat̄ ad hoīem ¶ Ꝯt
inſiora reguant̄ a ſupioribʒ
ꝯ mūdo ꝯnrones ·n· et
corrupciones et alie ꝑmu
tacones dependent a moti
bʒ ſupiorā ꝯ maioria ꝑte
ſʒ motus ſupiorā ſunt or
dinati ut dependeant a
p° mobili ꝑmū ꝯ mobi
le nō ſit aliē ꝙ moueat̄
ꝯ ſit corpus eit g° aliq̄
n̄ ſpualis aqua depēd=
ēd erit erit ꝑfecto ꝑpiq;
ſʒ nobilior e motus circu
laris quā ſit rectus g°
ꝙ ꝑfiat mobile ꝯ motū c
irculare erit nobilius eo ꝙ ꝑfi
cit mobile a motu recto ꝯ
rebus ceteris ꝑ illa g° ꝑfe
cto ſine ſit ꝯā ſunt nō
ꝯ ab ea dependeat tā mo=
bilia motu circulari quā mo=
bilia motu recto erit ergo
illa ad quā ordinant̄ ꝑt

universi secundum illa perfectio plenum
distat a perfectione hominis in
quo non separantur duo fines
mundi in universo est sola per-
fectio finis mundi mundi. ¶ Ad
idem motor a re dicitur rei for-
ma que sicut anima movet
partes corporis forma dicitur totius
corporis eodem modo motor uni-
versi dicitur forma universi et ad
formam ordinantur ea que
sunt de compositione totius ergo ad il-
la perfectionem ordinantur par-
tes universi quod et mundi philosophus quod dicit
Augustinus in libro primo retractationum esse
spirituale vitale quam virtute et
si non sit animal mundus intelli-
gere virtus in angelis sanctis
ad decorandum atque administran-
dum mundum deo servit et
a quibus non intellectum coelestis
creditur tunc ergo sit spiritus vita-
lis virtus et spiritualis qua
mundus administratur et ordi-
natur ad illam virtutem ordina-
buntur partes mundi ¶ Item illud
quod continet compagem rei aliquam
ne dissolvatur et diffluat per-
fectio dicitur totius sicut patet
in anima que continet partes
corporis sed non est alia res
que principaliter teneat compage
mundi nisi illa qua movetur primum
celum mobile ergo ad illam tam-
quam ad perfectionem sive fi-
nem ordinantur partes mundi
¶ Ad quod dicendum quod uno modo dicitur
anima rationalis finis mundi
mundi alio modo dicitur perfec-
tio que movet celum / finis
mundi secundo modo dicitur finis mundi
quia ipsi quod serviunt universitati eius

quoniam sibi veniat ad complementum
dignitate que est in homine
mens autem motiva primi mobi-
lis dicitur finis non quia alia
serviant universitati sui corporis sed
quia ad eius motum conveniunt
ordinantur tamquam ad eam / et a-
lio et alia ratione dicitur finis
et inde finis mundi quia in diversis
sensibus dupliciter ponitur communi-
ter non diversificetur in
ratione finis ¶ Ad primum ergo
obiectum dicendum quod licet ipse dicatur
finis non repugnat quin sit
finis alius sub alia ratione
unde sicut dicitur finire capite
auditori id est non capite populo-
rum / et perfecto ipsi hanc rationem di-
cebant illam perfectionem etiam
mundi ¶ Ad secundum dicendum quod motor
ille quo movetur primus orbis non
sic se habet ad orbem ut compo-
tor et moto una non compona-
tur corporea spiritualis et ani-
ma una non efficiatur et propter hoc non
est alia simplex esse perfectio secundum ipse
perfectio dicitur esse sicut for-
ma illa non sicut motor per-
mixta quia id addo solvitur quod
dicit Augustinus in libro retractationum non
mundi illa virtutem spiritualem
esse etiam ut aqua mundus
animal dicatur sicut platoni-
ci sentire videbantur / Unde
non sic est perfectio universi
ad modum anime continentis
membra corporis quod et patere po-
test per hoc quod si non esset motus
celi qui modo est non corpora
inferiora sicut est post iudici-
um non tamen est perfectio univer-
si et te compagabit ipse mundus

tanquam a summa bonitate rationali
ex quo apparet solo eius quod ultimo
obiectum non est ipsius dicatur illa
nominis spiritualis perfectio mundi
eo quod contineat partes mundi
ne dissolvantur vel loquantur
de partibus mundi que generabiles
sunt et corruptibiles

Quarto queritur cuius sit ordo.
Ordine cuius queritur utrum dicatur
ordo in universo si omnia essent
paria quod videtur per considerationem in parti-
bus universi quod colligitur ex
rebus omnibus speciei vel omnibus generis
vel universum in specie hominum vel
genus animalium cum ergo paria dicantur
que sunt eiusdem speciei vel que
sunt eiusdem generis inquantum
huiusmodi colligetur universum ex
quadam parte ex partibus paribus et in
ipso toto ergo cum universum sit
ex partibus ordinatis poterit uni-
versum esse si omnia condita essent
paria. Contra Augustinus in libro de civitate dei
xi a terrenis usque ad celestia
a visibilibus usque ad invisi-
bilia sunt bona alia aliis me-
liora ad hoc ut equalia non essent
omnia. Et item in xii cum deus sit
summa essentia rebus quas creavit
esse dedit sed non summe
et aliis dedit esse amplius
aliis minus atque ita naturas es-
sentiarum gradibus ordinavit.
Contra Augustinus in Ypponensi (?) quod non
essent omnia si essent equalia
non enim essent multa rerum genera
quibus conficiatur universitas, pri-
mas et secundas et deinceps
usque ad ultimas ordinatas
habens creaturas et sic quod dicitur
omnia ex quo accipitur quod non est
universum sine ordine creatura-
rum prius et posterius. Ad quod dicendum
quod ordo in partibus universi atten-
ditur secundum prius et posterius et
simul et ideo super hoc in ratione
ordinis duo sunt paritas et dis-
paritas dispositio magis tamen respi-
cit prius et posterius in illis
que dicuntur esse simul in uno
alio modo prius et posterius sunt
ut species huius generis animalia (?) simul
sunt inquantum participant genus
in quo (?) tamen alio modo participant
prius et posterius dignitate
rationale vel animal prius est
dignitate irrationali, irratio-
nalia inter se sunt prius et
posterius dignitate similiter et indivi-
duis eiusdem speciei aliqua
in preeminentia conveniunt, in
uno que non conveniunt in al-
tero et propter hoc Augustinus cum loquitur de
ordine universi attendit prius
et posterius secundum quem describit ipsum.
Ad obiectum autem in contrarium dicendum
quod nec in parte universi nec in to-
to universo ita conveniunt aliqua
simul quod non conveniant prius
et posterius; unde si esset tantum
simul non esset perfectus ordo
universi. Ad illud autem quod dicit
Augustinus si essent equalia non
essent omnia in illud quod per
equalitatem non tollitur mul-
titudo rerum conditarum sed
sufficientia si esset sola equa-
litas tolleretur sufficientia quia
per omne designatur; omne
enim dicitur cui non potest addi; addi [illegible]

an pot equalitati plus n̄ e
ee equalia et inequalia qm̄
equalia ¶ vn̄ ph̄s dt vnde et to-
ti sup tres pomīs i ꝑmīs/
mag an et mag' ꝑcedēdo
e plus de i equalitate/ equa-
litas n̄ manet i dimisa i e-
qualitas n̄ dimisibit ꝫ et
ideo ad cōplecom vniūsi ne-
cessaria fuit i eq̄litas

Item quer̄ quid sit ordo
ꝑam̄ supposito ꝑoi et ꝑteri-
ori ¶ ad qd̄ vndet aug' sup
ge ad lit libo xviij° dei ꝓ-
uidencia regens atq̄ ad
ministrans vniūsa c̄atam et
nās et volūtates/ nū ut sit
volūtates an ut n̄c i fruc-
tuose sint bone n̄c i pmi-
te male subdidt ꝑmitus
oīa sibi deinde c̄atom corꝑlem
c̄atuē spūali irronale ro-
nali terrestrem celestia/ femi-
neam masculine minꝯ vale-
te valenciori/ fructuosiore
copiosiori i volūtatibꝫ an
bona sibi c̄etās nō ꝓpus ꝑer-
mientibꝫ sibi/ ut h̄ ꝑpaciat̄
volūtas mala q̄ ex insisu di
feat bona sine ꝑseruam
sine ꝑ mala ¶ ex h̄is ꝑꝫ q̄s
ordo sit i m̄s/ quis ordo i
volūtatibꝫ/ de ordie aūt ma-
li i vniūso dicet̄ infra i
tractatu de malo et ꝑcco ¶ vꝫ
ad hūc q̄ aū ꝑus et posteriꝯ
dicat̄ multiplr̄ sicut tangt
aug' i li ꝯfess xiij ꝑus s꜡
tēpoē ꝑus dignitate/ ꝑus
origine ꝑus et nitate vt
oms modi ꝑois zant ad

ordine vniūsi/ et si inueniūt
quis alios dicat̄ ꝑincipali-
or/ et h̄ q̄ modū zant ¶ ad q̄
dd' q̄ oms modi zūt dmit-
aū h̄ ordine/ tria p̄ ē ꝑus
et nitate deinde ꝫ ꝑus o-
rigine/ tāo ē ꝑus dignita-
te/ quarto et ultio ꝑus tp̄re
et ex h̄ ꝑꝫ q̄ ꝑincipalior ē mo-
dꝯ ꝑois et ꝑmꝯ quo dr̄ aliq̄
ꝑus alio et nitate/ hec n̄ so-
li ddo ꝯt aliī aūt modi possūt
diuisis c̄atuīs c̄ueīa/ et si q̄-
rat̄ mt̄d aliī modi sint oīꝯ
q̄ ꝫ ꝑus q̄m q̄m dat h̄ dd'ꝫ
q̄ h̄ ꝑhm ꝯut et aliī modi
ꝑois emeat n̄ modꝯ ꝑois
sic dur̄ q̄dā aūt et queda
ꝑost aūt n̄ dr̄ q̄ ē ꝑmū eius
et ꝑincipiū i vnoq̄ gn̄e dr̄
et an q̄ ē ꝓximū aliciquꝑ°
c̄acto dr̄ et aūt h̄ tp̄e ut q̄
ꝫ i ꝑt'ito id q̄ remociꝯ ab
i stantu i futuō uo id q̄ est
ꝓpīqūꝯ dr̄ et aūt h̄ locū q̄
ꝓpīqūꝯ est aliciū loco tria-
to dr̄ et aūt h̄ motū qd'ꝫ
ꝓpīqūꝯ ē admotore sicut in-
mentꝯ aūt senectute/ dr̄ et
aūt h̄ ꝑoīm et v'tute sicut
dūs aūt ducatū/ dr̄ et aūte
q̄ ꝫ forciꝯ et tale ꝫ illud
q̄ cogit altm̄ sequi sua vo-
lūtate/ dr̄ aūt aūt h̄ ordine
sicut que ante h̄ r'com adui-
niant̄ ad dō vmi et dicūt̄
h̄ diffiniom sicut stans ꝫ h̄ in
ꝓpīqūtate ad tm̄ dr̄ et q°
mo aūte ꝑfaciā/ tal' dr̄ aū
modo simplicia/ dr̄ et aūte

s diffiom et ss s diffiom qz
ante modo mr s mo sensi
res ptiiculaes et scdm diffi=
nicom mr actus cu toti si
cut musicg ante sorem mu=
sicu toti .i. no est penitus
sine pte dur et cu passiua
sicut recti do et lenitas .i. vmi
.i. e passiuu lmee ppe ali=
ud superficiei dur et queda
cu mr et sbalit que sut
que possibile mt sut .i. qbz
poitis no ntte z aa ee ipis
cu no epistetibz ntte z aa
no ee .i. que sit dur ente
sut talia aquibz no gitit
quaa cu go tot sut mod
pois et poslois omis asti
gut adpfectom ordis i v=
miso s ille modg maxie at
tendi s qm attendi ordo
i vniuerso gut d cu qe
pomu pus s li q pt iquioa
sut p pus aut rmocioa
s li sut ordine i vniuso
cu .n. illu modu no est a=
lius modg i quo pncipiu
z cu pncipiatu et ille mo
dus e qui e ente oia cali=
tate et etnitate

Quinto que q sit cu or=
dis .i. ad q sit tu expte
efficientis tu expte finis
expte efficientis mr q sapia
dia sit ca s q dt b. gg q ex
magnitudine caitas intelli
opotens exordine et dispo=
ne: sapies exgubnatone
bonus .i. go ordo incatus attes=
tat sapie die taqm cae

q cu volutas et dia potes=
tas sut ca .i. li expss q dt
aug .xi. v. de ci dei ipm cu
ordine et quda conceptione
dei sumi tbuut volutati et
potestati ex quo li q volu=
tas dia et potestas sut ca
ordis incatus que sut pte
mudi ¶ ad q d q ordo icea
tus e adia potestate sapi
et vo te indiuisa n e opaco s
tu expacom q ggit sapie
die ordo q ordinac res de
cent in se ggit sapie pot
m. so ee potens bonus ne
tu ist rom ordinadi cuq
qz decent insuo ordine s
ggit sapieti p qm sitend
ne nos deo loquim lz sit
eo pos et sap et volutas q
go d q exordie et dispone
sapiens attendi p expacz
[illegible] que expte cause
finalis ipi q ordis vniusi
ne aug que si vniusu sine
modus sit ordine a ptibus
int illu ntio ordine
sat ad ad q no e decen
uso cu si no sit ordine
aliquid ex cu finis sit
ex psecoa no sit ordine ex
fine go vniusu totalit
pe apo finiet ¶ Si no sorat
ordine ad aliqd ex tue
qo mus magis psiciat
ordine pon int se cu ex
ordine ad i qe qi ex
et mr q abordine pon in
terse sicut est m gpone ex
ptis sucam q exordine con

ordinatur. ¶ Ideo dicitur quod finis non
dicitur esse simpliciter motiva causa
si esset finis intentiva oporteret
quod causata non ordinaret ad
aliud ordinatur. Cum non ergo in
ipsa constituitur finis universi
dicitur ¶ ad quod dicendum quod sicut dicit aug.
super genesim ad litteram ipsa universitas
creature que sex diebus consum=
mata est ad hoc in sua natura et in
suo ordine quo mediocriter non
fiat deus sed tamen ita ut ei
quies stabilitatis sit
in illius quiete quam non sibi
se appetit quo adepto requi=
escat ex quo attingitur quod finis
intentus operis universi quem deter=
minatur in vi diebus est finis
extra scilicet bonum operis universi
quem in septimo die describatur et
per hoc patet illud quod obiciebatur quod respi=
cit finem extra aut finem
intra

Completis conditionibus que per=
tinent ad causatum ex parte
quantitatis et ex parte qualita=
tis et ordinis que pertinent ad
relationem scilicet de perfectione ipsius
causati in universo ¶ Ratione
que: primo utrum perfectum dicatur mul=
tis modis sed quo modo dicatur
universum perfectum ¶ Secundo si perfectio
universi est tantum in bonis an etiam
in malis ¶ Tertio si perfectio est
in bonis utrum aliquibus bonis
deficientibus sit perfectio ¶ Quar=
to in quo consistat perfectio u=
niversi videlicet utrum illud sit
causa mundi ¶ Quinto utrum perfectio
attendatur in natura et gratia
vel in spe tantum et in aliis conditionibus

¶ Respectu utrum quoddam quod est in mundo
dicatur imperfectum vel perfectum ratione perfectio=
nis illius

Ad primum sic perfectum dicitur uno
modo quod in potentia habere aliquid pote=
rit extra id sicut tempus dicitur
et perfectum alio modo quo non est
dignius in illo genere sicut me=
dicus dicitur perfectus et musicus perfec=
tus. Et secundum hunc modum perfectissimum
tamen sermonis dicitur latro perfectus
sicut dicitur bonus latro. Dicitur et per=
fectum quod habet nobilem perfectionem
sive finem dicitur et perfectum quod non
in nomine magis vel minus de
bonitate et sic dicitur perfectum ipse
alia non que dicuntur perfecta in
relatione ad aliquid istorum dicuntur
tunc ergo hii sunt modi dicendi per=
fectum. Queritur sed quo modo dicatur sit
universum perfectum. Dicendum non dicitur perfectum
per se de quo non est dicere magis et
minus habere de bono sicut non conve=
nit perfectum deo qui est ipsa sum=
ma bonitas nec perfectum dicitur eo
modo quo aliquid dicitur perfectum per
suum finem non universum sed
quod modo est perfectum est in suo fi=
ne non dicitur perfectum ad modum
eius quod dignius est in genere autem
alia est in perfecto artificis et
artificiati artifex non sed illa
ratione dicitur perfectus artificiatum
non enim respectat ergo quod dicitur perfectum
secundum quem modum sed quod dicitur perfectum
cui nihil deest de contentibus sibi con=
venientibus vel extra quod non est
extra in universo nec est dicere
ergo universum perfectum secundum illum mo=
dum

Hoc supposito queritur si perfec=
tio universi est tantum in bonis

an et in malis | q an pfecto
sit i bonis tm mr | vniuersu n
bonu est et valde bonu s3 bonu
no compo ni ex bonis | compo in
ex suis ptibz g ptes sut bone
s3 maliu no est bonu g ma
lu ni est de compone vniuersi | v
niusu g tm ex bonis compo
¶ qd an cponat ex malo
et bono mr pls q dt aug i
xi de ci dei ctrior oppone se
culi pulcritudo compo | s3 h9
nia sut bonu et malu g pul
critudo sccli compo ex malo et
bono s3 h e vniusu g vniu
su compo ex bono et malo ¶
pte aug sup gen mala n°
ao essiant ut no apparet
te ordinata in toto atq v
niuso sunt mala g vniusu
cponi ex mal ¶ pte dyo
malu e ad ome cfeus sed
ome d3 vniuso g malu cfert
ad vniuso ¶ ad q dd q vniu
so no h3t ptes sui n bona s3
q h9 ut cponunt ptes toti
vn aug cr manicheos ta
ta ms et po integritatis est
ut q multa sut bona et pla
ceant cu i vniusu aliq sut
atq conerunt ¶ ad i° no q obz
de malis dd q vniuso h3t i
se mala tam ptes no s3 roz
malor s3 s3 rom bonor ¶
ad pm cu obm dd q vn d3
pulcritudo scli compo ex oppone
ctrior | sciencia e mis in
noie pulcritudis eo q bona
pulcra apparet ex admixtio
ne malor | no q mala i eo
q mala vna pte dicant
pulcritudis | malu n | i seq

sidatu turpe e et desorme
¶ ad s3 no dd q mala no
s rom malor s3 s rom ex
pedienan in dico honestor
cferunt ad vniuso ¶ et p ide
solut q dt dyo9 | et ita in
tegritas vniusis ex bonis
simp°r ni ex bonis s3 quid
ctituit

Tercio que si pfecto est
in bonis utr aliquibz
bonis desitientibz sit pfcio
ipi9 ¶ bone ou9 que p°
i nobilioribz ¶ s3 o i ignobili
oribz

Queritur g° de ipis anglis si de
cerent utr deeet pfcto
vniusi | q vr pfcio d3 illud
cu n° de est ptibz | s3 nobili
ores sube sut ptes vniusi
g si desunt no eet pfect
to vniusi | psile et opz ad
n | i tercio hu9no sunt ptes
nobiliores et min9 nobiles
si desit aliqua illar no e
pfecto corpis huani g a sil
i mundo si desit aliqua pa
w et maxie nobilior no e
pfecto vniusi ¶ qt si de
cent angli adhuc remanet
sufficia diue potestat adr
gedam mundi vniusitate d
cu gent regit vniusitas
mundi e pfecta vniusitas mu
di g no cxistentibz angel
eet pfecta vniusitas ¶ pte
maliaa adueniens aliqb
angel no tollit pfectom
vniusitat vn aug in de
li ar cu pcantibz a de est
mispla no9 pfcta 3 vniusitas

go vniversi ur si no eent agli
no9 eet pfcta no eet ni oio
no dr deformac pte vni
usi/ ss ee malu dr deforma-
re go si no eent agli no9
pfca eet vniuersitas ¶ ad
q dd q pfecto vniuersitate
dr dr vno mo cu nulla ps
deest illaz pcion que sunt
de integritate vniuersi et p
hs si deeent nobiliores ptes
vniuersi no dicer vniuersu
pfcm vm aug/ et hi deesi ac
sine istaz officiis ministio
atq pfas ee vniuersitas n
pot si vo/ pfcm dicat in
vniuso qm ad sufficiacs re-
gimie vniuersi sl dicet ee
pfecto i vniuso et si non
eent angli ut si peccasset
vm aug et si oms peccas-
sent angli nllam i opiam
facient ad regedu tpus sunt
catal angeloz et rem si
ipa pcaret s angelica ca-
via sufficeret dei potestas
ad regedu ista vniuersitate
ut oibz qferet qdigna re-
tribues ne i tota vniuersita-
te sua turpe atq indecoz
ee pmittet vna go pfecto
e ipi9 vniuersi ex sufficia
pcin/ alta no e ex pfecte
agelis inregedo qtcuq sit
ptes eode mo i intelligendu
de ipis aiabz sine no eent
sine p pcim defecissent/ vn
aug si deeeat che sine
pcaret sine no pcaret ut
vniuersitatis ordini amineret

et si plenitud deessent ac
Q emadmodu quer qm ad defcm
minoz cataloz ois sine
hiis eet pfcm vniuersu ¶ ad
q dd q lz q dt aug pri de
ci dei celestibz n sucunt tre-
na terquida nc ideo vniuer-
sitati de ee ista debuerunt
que sunt illa meliora aigo
i hiis loats n ee talia qpe-
tebat aliis deficientibz alia
qlud et sucubuit minora
i minoribz atq i qualitates
suparaciu supata ritur re-
rudo e ordo tnpenarii exquo
accipi q a maiora et mi-
nora ad pfcam faciunt v-
niuersi/ rone cu quadda r-
ru minoz ut rez quo vi-
dent. more hoi ¶ que go
ios illis subiectis ad hui
qmanet vniuersitas pfca/ q
cor si n. oia hi9 ordinata
sunt ad hoiem oia debet ee
qseruacia hoi go si no sunt
qseruacia no qgruut ipi vni-
uso q ee ur accipi ex hiuma-
nis appetitibz vm aug pi de
ci dei e ali9 estimacois mo-
dus ut queda ps carentia
quibzda sencientibz ppona-
m9 i tnu ut si potestas eet
ea qr hus de ul rerum aufre
nollem9 ¶ Ez qtrm ur ex ps
q nc e i vniuersitate rerum
q n pe desinat vtili siant
e de officiis i auitate ordia-
tis ullm e qn qfat ad
re puplica i auitatis. go n
e aliqua res nec de minoribz

rebus que nō ꝯstat pfectōi
vniūsi | vnde aug' in pri dca dr
nō attendunt q'm in suis lo
cis m'as ꝯ vigeant pulc'o
qz ordine disponat' quod
qz vniūsitatis rerū pfruis
disponibz decorie tanq' in ge
re publica ꝯstant ne nobis
ipis si eis ꝯg'ent'. atqz sa
ent' mtam ꝯmoditatis at
tribuant ita ut ipa venena
na sent'. adhibita et sa
lubra medicamenta mutant'
ex quo accipi' q' minora in
ordine creatura ꝯferunt ad p
fectōm vniūsi | ad q' dr' q'
ē duplex ꝯsideraco ē cui ꝯsi
deraco rōnis qua ꝯsidat
creatura s' id q' sunt ptes v
niūsi et ordinate et adhoīe
ut quodā mō sine | et in hac
ꝯsideracōne iā mouet' pul
tudo et vniūsi et utilitas
t' hois ē alia ꝯsideraco s'
estimacōi qua mag' creā
s' estimacōm hois pp' mā'
ming nccāie | et voluptuosa
ming delectabilibz quis n
in domo sua et plus pane
hre velit qm mures et mu
mos q' pulices necātas cui
quid pp' quid appetat cogi
tat et voluntas quid | corpori
sensibz corporis blandiat' ex
ptat ꝯ hac g° s' ꝯsideracōe
creatura in ord dur eē de
pfectione vniūsi ꝯ altā
aō ꝯsideracōne rōnis rec
te ea que ordinata sūt ad
pfectōm faciunt vniūsi s' q'

senacnia pp' mut' nō se
cientibz et innocia nō nuo
tibz et intelluacia nō intellu
bus

Quarto quer' in quo ꝯsistit
pfectio vniūsi | circa illud
sit aīa mundi dixerunt n' q'
da ph'i q' mac'cosmus sua
habebat pfectōm et illud sicut
aīa rōnalis | microcosmus sua
habebat pfectōm et id ēat
aīa mundi q' tractat aug'
in q° li' retr' ī c. corpus
subsistit | et eo ipso ē q' ciat
sine uh' ut mundus | sine
spiritualiter. ut quicq' ē ul
citra mundū et postea p
h' totū pcursus tēmere dou
q'z ꝑq' c' mutt' q' pfectio mū
di nō recte d' aīa n' ipe
mundus aīal vn in eodē li aug'
aī eē ipsū mundū sicut plo
pensit aliqz ph'i n' rōne
cta indagare n' diuis
scripturis auctē persuade
re posse cognoui | vnde tale
aliquid a me dicū quo id
accipi possit in h' dicimu
ac temere dicū notaui |
ex quo accipi' q' mundus nō
est aīal n' pfectio eius
ciad ¶ hz aut sit persuadi
rōne | aīa ē principiū vite
in ipo corpe creato mediante
vita anima lz q' moueat'
in dicit' ipius mobile ad
ne dicitur lz q' ꝑtinet' i ee
suo quantum ꝯgruit perpam
ꝯ h' mo ē impfectione ipius
mundi | principia in cor aliqz

motus quodam modo in inferioribus
moventur / et motus illius non
est ut corporis mobilis cum indifferen-
ter quietum est de natura moveri a quocumque
contra potentie ergo principium eius est
anima que sibi debeat huius mo-
tum sive in finis sive indepen
dentum sed motus huius attenta
mente animalis / ergo corpus quod sit
motum est animal et perfectum corporis est
anima ¶ Item motor celi movet
perpetuum corpus celum / et quod mo-
vet perpetuum dicitur anima illius quod
movet / motus non ille tamen non
sit illis quo ad hoc erit volun-
tarius et est rei sibi convenientem ergo
est motus animal ergo principium eius
est anima sed principium eius est perfec-
tio mundi ergo perfectio eius est
anima ¶ Item duo sunt genera mo-
bilium quedam est quod movetur motu rec-
to / et aliud est quod movetur motu orbi-
culari / sed quod movetur motu recto
habet duplicem perfectionem / scilicet naturam et
animam quarum utraque est nobilis
perfectio / sed nobilior est ea que
est perpetuam ergo id quod movetur orbicu-
lariter cum sit nobilius perfectum
habebit utramque perfectionem et que
est nature et que est anime / nec admi-
nus que est anime ergo corpora superiora
erunt animata sive isto modo si-
ve illo dicatur ¶ Et inde tamen
inter philosophos dicebant hanc
perfectionem cause separate sic mo-
ta quod non esset omnino expulsa per-
fectione et mundo / et non ergo
dicebat esse animam mundi et
hanc esse deum et hoc reprobatur
quia est perfectio que facit unum
cum suo perfectibili / non tamen sicut
sicut motor cum mobili sed sicut
forma substantialis cum subiecto quod perficit
cum ergo dicta est anima cum mundo in
facia unum esse quod nihil aliud quam dicta
non est mundus sunt possibilia cum
non dicta in possibile sit ad aliquid
perfectionem nec omnino sit potentia
ad aliquid aliud ergo nihil omnino fiet
ex predicta anima et universo non ergo
deus est anima mundi ¶ Ad idem facit
quod dicit Augustinus recitans opinionem var-
ronis in vii de civitate dei dicens
quod opinatus est deum esse animam
mundi et ipsum mundum esse animal
et secundum dicit sicut homo sapiens
cum sit ex corpore et anima ab anima
tamen dicitur sapiens ita mundum
deum a mente dei forme ab anima dicta
¶ Sed contra hoc potest obviari sicut quod obi-
cit Augustinus iiii libro de civitate dei / si anima
mundi deus est et eius corpus
mundus ut corpus est ut sit
unum animal constans ex anima et
corpore cum tota moles huius mun-
di minuitur expellat tunc quis
non videat quanta impietas con-
sequatur ut quod calcaverit quisquam
parte dei calcet et in omni animan-
te occidendo partes dei trucidentur
quod tamen a principio sit et irreligio-
sum dicere / non est deus anima mun-
di ¶ Ad quod dicendum quod non est mundus a-
nimal nec perfectio eius est anima
sed habet duplicem perfectionem unam
intrinsecam / et hoc dicitur esse natura quam ipsum
corpori adquirat ordinantur alia
non inferiores per quandam influ-
entiam motus et hec perfectio
est intrinseca / est alia perfectio quo

que tenet rom motoris su-
pari. Et de ista dicit aug. in li-
bro retractationum. est quedam spiritualis
virtus et vitalis et si non sit
anima mundi quam virtus magestatis
suis addecorandum atque instru-
endum mundum deo prebuit. Et aliquibus
non intelligere rectissime creditur
pro quod designatur quod est quedam
virtus separata que per primo
movet celum et quod est admini-
strandum mundum est illa virtus divina
que tamen virtus divina per illa tamquam
ministra movet. Illa ergo
istarum perfectionum dicetur esse a-
nima, tamen non ut ipsius mobilis
recte dicitur anima non est motor
dispositivus presentia a corpore mobi-
li. Non. Nulla non est distincta
presentia a mobili neque virtus
illa spiritualis de qua loquitur aug.
que est in angelis recte dicitur anima
angelus non est substantia separata
a corpore non faciens unum unum
cum corpore. Ergo nec virtus eius sed anima
facit unum cum corpore ergo illa
virtus spiritualis que est in ange-
lis non recte dicetur anima
mundi. Sed nec virtus divina recte
dicitur anima mundi virtus non divina
est ipsa essentia divina. Essentia autem divina
non aliqua natura creata spirituali
ut corpori non convenit ad faciendum
unum in natura sed anima cum suo
corpore convenit ad faciendum unum in natura.
Ergo virtus divina non est anima mun-
di. Si ergo perfectio mundi non
est anima neque mundus erit ali-
¶ Ad primum argumentum in contrarium dicendum
quod licet celum habeat aliud mo-

tore in dextrum vel sinistrum quam
ipsam naturam ipsius mobilis tamen
tamen motor ille non anima sed est ali-
qua substantia separata a corpore mo-
vens corpus tamen non recte dicitur
anima et licet motus ille sit vo-
luntarius non tamen est ab anima sed est
a primo movente per intellectum non
ut sicut motus voluntarius anima-
libus. Et si obiciatur quod motor ille mo-
vet per intellectum non tamen movet
per intellectum coniunctum tali mobili et
ideo non est motus animalis ro-
nalis sed nec est motus animalis
sensibilibus cum ille motus regatur
per apprehensionem sentientis vel in-
quiementis ipsi mobili. ¶ Ad
2m. Verum quod obiciatur quod dicitur est perfec-
to mobili per motum rectum na-
turaliter et anima nobilior quam natura ergo
a fortiori in eo quod movetur circula-
riter dicendum quod non est simile
perfectio naturalis in corpore mobili quod
movetur motu recto convenit
cum ipso corpore non tamen ut faciat
motum in ipso sed ut contineat
et salvet esse eius cum habeat esse
corruptibile. Et ideo convenit vel
tamen perfectio est nobilior tali
corporis dicetur anima non sic autem
est in corporibus que ex dono condi-
toris sunt incorruptibilia non
enim indigent perfectione conti-
nente esse et conservante que sunt
natura sed indigent perfectione
a qua causatur motus et ideo
celum non habet animam per perfec-
tionem sed nobiliorem substantiam
scilicet angelicam intelligentiam
Quinto queritur utrum perfectio
attendatur in rebus in genere.

vel in spe vel et i individuis
q sit i generibus et speciebus in
perfectis q d ge i i in fine | g p
fa sut celi et omnis ornatus
eorum q sic perfecto sunt i generi-
bus et speciebus ordibus no arri
i ordibus i individuis et ita sunt p-
fectum universum ergo perfecto uni-
versi consistit i istis ¶ Iste aug.
super ge ad litteram si aliquam ca-
turam sic inspatiue putamus
ut genus eius fine illa condicioni
no apte q dicimus dicenti scrip-
ture consummauit deus opus
die septimo ¶ Ergo plus e esse uni-
versum quam esse unum genus vel
speciem perfecto ergo in multitudinis plus
colligitur ex istis que sunt
unitate minore quam ex hiis
que sunt unitate generis vel
speciei sed hec e perfecto ipsius mun-
di ergo perfecto mundi no consist-
bit i multitudine generum aut
specierum ¶ Ad q dicendum q duplex est
perfecto / una in rebus actu entibus
et alia i ipsis principiis su-
tibus virtute multiplicandi res
actu existentes primum ad primum
modum no sunt omnia perfec-
to i operibus sex dierum quam ad
secundum modum sunt perfecto suffi-
cientis / unde aug. super ge ad
litteram post multa dicit respicien-
se agendis generibus datis
q ultra iam no condidit ali-
qua genera nova / deinceps
autem usque nunc et ultra operatur
eorumdem gentium administratio
¶ Iste aug. super ge no defi-
nit aliquid de talibus condi-

ditum q postea invisibiliter conde-
batur
Sexto queritur utrum compleat q est
i mundo dicatur i perfectum
vel illius perfectionis q videtur q
no q est i mundo pars et ipsius
mundi sed pars potest e perfec-
tionis totius et que possibile
vel perfectionis totius dicitur i perfectum
vel illius ergo compleat q est i mun-
do et i perfectum vel perfectionis
mundi q et arguitur ex compar-
atione corporis humani partes
in corporis humani i perfectionem
sunt vel anime que et perfecto
totius ergo sic erit in mundo
i partibus eius ¶ Item celum primum
q motum no quietat ad adsimi-
lationem q illa perfectioni sed ad
similitudinem no quietat id sed ratione
sui esse dicitur pars ipsius mundi
ergo ratione sui esse no e i perfec-
tum vel illius perfectionis mundi
preterea si ponatur quedam perfec-
tio mundi sicut lux que diffun-
dit se per partes mundi celum
id q quod sit luce in actu no
i potentia no dicitur posse sine
imperfectum vel huius perfectionis
mundi ¶ Ad quod dicendum q duplex e
perfecto i aliquo toto e una per-
fecto que dat esse partibus secundum q
sunt i toto / et e perfecto que
consequitur operationem quandam sive
motum perfecto ergo prima dicta ipsius
mundi no dat esse partibus mundi
secundum q sunt i mundo / sed consequitur
quandam consummationem i motu
vel operatione et licet possi-
bilia sint ad ipsam perfectio-
nem motus vel operationis

no tn rone ipi9 ed mptibz
nobilibus mapie mc e pile
de aia que e pfecto corpis
huani ipa in ppnat ee cor-
pibz viuificando et motu i
eisde et ideo ois d3 pfecto
q au d3 ee pfecto si quid
i qitu ptes mudi subiec-
te st motui si nd loqm de
opib ptibz in ee suo sut qu-
da pfectom mr que s aug
vocat2 gnepio / q tn gnepio
nd e sine vtute dia reb mu-
di i ordine conectete vn
aug v de g ad ipm eet or-
dine et quda conepione dei
sidm ebnit volutati de hac
itm conepione dt aug i
iij li deli ar si rebus de es-
sent aie que ipm fastigm
ordis i vniusa data pro ob
tineret ut si peccare no-
luissent i firmaret2 vni
usitas magnu qdda deeet
data id n deeet quo vimo-
to stabilitas reru atqz co-
nepio eberet2

Expedita pte que ptinet
ad qsideratom catue i ge-
ne in nato duo pcede bn e
ad qsideratom catue inspali
q in ad n i situtom / p de
spuali data qsidand / deind
de corli / Vno de illa que qpo-
sita e epcorli et spuali s
hoie / Spualis vo catua de
quo p e agendu e angelus
qui si nom sit epossicio n
opi sicut dt bg gg / Circa
anglun vo sut qsideranda
/ pm q ptinet ad sieri

/ Sm q ptinet ad ee eius sta-
le / Tcu q ptinet ad poz
ems et opacom / Q au dico
qiuctim sut tractanda p rom
illo q pse cognosat2 epal-
to / Circa vo si que p
mo pus cati ecnt agli
qu alio catu que ptinet
ad opa vi dierz / So si sit
cati sut ita q qpsedat
i opibz sep dierz mo simt
sut qdita i nibz a gnit
aa tm i nalibz bonis / Tio
vbi sut collocati i catone

Ad pmu sic d3 i li de cai
tias dog bz tu ad huc
tenebre ipam aquam oc-
cultarent fca sut angli
et omes celestes vtutes
ut no eet ociosa dei boni-
tas si hret i quibz pmlta
an spacia bonitate sua os-
tenderet / ex quo accipi2 q
an invisibile mundu fca st
angli sive cati / Basili pos
sup eplam ad tyt id in
penie dicens qicta tpra
qntitas seclorz origines suissi
cabibiudin z in quibz angli
throni et dnacones cetiq3
ordines deo suiert absq3
tpm viabz atqz mesuris
et deo iubente subsitaret
/ Ad qtm sic qmpma die
cata e lux sive qdita p
aug q in ad vna expom p
luce designat2 catua a-
gelica go angelica cata2
sca e a opibz vi dierz
/ Ite aug sup ge ad.

dicatur et fiat lux et facta est lux
non illa nota prima creatura in-
telligenda est per quam facta sunt omnia
sed illa de qua dici potuit post-
quam creata est sequitur / quod autem non
sit creatura angelica ergo creatura
angelica facta est inter opera sex
dierum ¶ Ad quod dicendum quod creatura an-
gelica simul creata est cum aliis
et inter opera sex dierum tamquam
primum opus / ad id non quod primo
dicitur in contrarium dicendum est quod non ex
hoc voluit ille qui condidit
ecclesiastica dogmata dare in-
telligere quod angeli essent facti an-
tequam crearetur celum et terra
quod per verba eius evidenter e-
tiam potest dici / nota ibi adhuc
tenebre speciem aquarum occul-
taret et aqua terram absconderet
facti sunt angeli / ex quo accipitur
quod simul tempore non posterius vel non
tempore facti sunt angeli vel celi
et terre quod nota tenebre aquam
occultaret sicut dicitur Gen. i sicut patet
ibi quod tenebre erant super
faciem abyssi aqua autem terram
abscondebat quia non dum dixit deus fiat
firmamentum aquarum / nota aque a terra
quod autem subiungitur / ut non esset
otiosa dei bonitas sed haberet in
quibus per multa ante spacia bo-
nitatem suam ostenderet sic intelli-
gendum est non ut angeli creati es-
sent in celo creato tam immo
diem certa deus bonitate sua
ostenderet in opera sex dierum
quadam existente distancia
temporali sed quod dicitur a quibusdam dis-
putatoribus quod celum creatum erat
post in tempore et / post facta

essent que fiebant in vi diebus
non tamen intelligitur per hoc quod dicitur / per multa
ta ante spacia quod creavit deus
angelos ante celum et terram
quodam intervallo temporali nec in-
telligitur illa prolixitas temporis qua
primus dies precessit sequentes
et ille dies primus quedam dicitur
distancia temporalis vel eorum que
sequuntur quod autem dicitur ne esset otio-
sa bonitas dei non sic intelligen-
dum est quod ab eternitate fuerunt
otiosa non enim deus eterna ca-
nit contemplacione / et eterna fruicione
et eterna cognicione et dilec-
cione nisi dicatur otiosum quod
caret actu exteriori sive effec-
tu non enim eternaliter. Caveat tamen
sed non congruit nomen otiositatis
deo attribuere sicut id verbum
quod dicit Augustinus de civitate dei ex quodam
opinione bonitate sua dei nunquam
fuisse vacuam si intelligatur
racione eterne contemplacionis et dileccionis
et si vero racione effectuum in creaturis
non est verum nec sic dicto nunquam
respiciat tempus tempore vel non prius
temporis existente bonitas dei
nunquam vacua fuit ab effectibus
sed quod autem dicitur ab Augustino xii de
civitate dei quod semper fuerunt angeli et ita
ante celum et terram sic intelli-
gendum est non quod semper dicatur semper eter-
nitatis sed semper eius nec temporis
Augustinus ibidem deus semper fuit eter-
nitate et immutabili ipsi autem
facti sunt sed ideo semper fuisse di-
cuntur quia omni tempore fuerunt sine
quibus tempora nullo modo esse po-
tuerunt / et item sic dicitur celum

tempore simul fuisse / quia cum tempore tempus
fuit / ita non est quibus ut si simul
fuerunt angeli ideo non fuerunt creati
ut quidam simul fuisse dicantur quia
cum tempore fuerunt ¶ Quod autem dicitur prior
omnium creata est sapientia sic intelligatur
de angelica creatura propter rationem eius
que est creatura in intellectu quia prius
cum tempore celo et terra sit creata
sed prior dignitate rationis sue
incorporeitatis et sue separationis
a corporibus unde Augustinus prius dicta est
angelica creatura que omnia que
deus condidit non dignitate precedit
non dicitur prior omnium quia prima
inter creaturas eo quod cum celo creata est
nec quia primo die sit facta sed quia natura
lucis spiritualis intellectualis / similiter est
quod dicitur Job Ipse est principium
viarum dei attendendum est principium
secundum iam dictam rationem non
ratione dignitatis non ratione temporis
eo quod inter angelos sunt primum
in dignitate condidit / unde
Gregorius principium creationis dei be-
hemoth dicitur quia cum tanta ca-
ritate sive primum condidit que e-
minentiore reliquos angelos
fecit / ut se ad dignitatem per-
tinet cum non angelus dicitur
conditus primus tempore quia secundum quos-
dam secundum expositionem primo die condi-
tus est et intelligit potesta-
te dieri ad diem / potestate
temporis non se cum ceteris conditum
dicitur ecce behemoth quem feci
tecum non intellige secundum
de unitate temporis sed cogna-
tione rationis unde Gregorius cum ho-
mine factus est cum unitate temporis

sed cognatione rationis quia in aut-
tem veritas non nullum rationale
animal est nisi angelus et homo quem
quod ratione uti non potest cum ho-
mine factum non dicitur.

Secundo queritur an conditi fuerint in
virtutibus an in gratuitis / quod cum
auctoritatibus et rationibus probatur
quod non Augustinus in libro de civitate dei
bona voluntate quibus fecit nisi
ille qui eos cum bona volun-
tate id est cum amore casto quo illi
adhererent creavit simul in
eis condens naturam et largiens
gratiam ¶ Item Augustinus in libro de cor-
reptione et gratia angeli be-
ati erant antequam caderent
erant quod adhuc eorum beatitudi-
ni accedit si perstitissent sed
non summe beatitudinis plenitudi-
nem tamen primum perfectionis
susceperunt ex quo sequitur cum
beatitudo non sit sine gratia quod ipsi
erant non tantum in naturalibus crea-
ti sed et in gratuitis ¶ Item Iohannes Damascenus
loquens de angelis dicit quod verbo
dei creati sunt omnes angeli
et Spiritu sancto sanctificatione per-
fecti secundum proportionem dignitatis et
ordinis illuminatione et gratia
participantes ¶ Item datur humane
creature a conditore / et bonus
factus est ¶ Item Augustinus de civitate dei tempore
de angelis sic disposuit et im-
plevit ut si quibus eorum bo-
nitate voluntatis perdidit unum
cum bono munere apparet
¶ Item rationibus potest ostendi
quod non angeli creati fuerunt
in statu in quo aliqua lege

nec aspecti erant potebant
demereri transgrediendo legem
illam ergo per oppositum in plendo
quod legis erat poterant mereri
sed mereri non poterant nisi haberent
gratiam gratum facientem ergo conditi
erant in bonis naturalibus sed etiam
in gratuitis ¶ Item in mente an-
gelica scriptum est propter di-
lectionis dei / et preceptum an-
datum quod adimplendum in plendi non
in expugnandis erat excepta ra-
pientis / nec deficit bonitas
divina sue caritatis sed admittendum id
non est nisi gratie ergo conditi sunt cum
gratuitis ¶ Item argumentum expositoris quod dicit
augustinus in libro de fide ad petrum: creavit
eos ut per se ipsis eum diligerent
cum se tales datos ope cog-
novissent / sed non poterant dili-
gere ipsum per se nisi gratia elevan-
te nondum ergo fuerunt gratiam
apud hoc bacconis ¶ Item sumitur
ro a minori sic in homine qui non
fuit tantam similitudinem nec con-
ditus est in gratuitis / multo for-
tius angelus conditus fuit
in gratuitis / quod autem homo conditus
fuit in gratuitis accipitur ex
quod dicitur super id luce x spoliave-
runt eum et plagis impositis / in illa
intelligitur adam vulneratus
quod fuit in naturalibus et spoliatus
gratuitis ergo sunt gratuita ¶ Item
si de angelo cadente vim quod
conditus fuit in gratuitis / multo
fortius nec eque vim de ceteris
sed de ipso dicitur sub figura eze xxviii
plenus sapientia et perfectus decore
in deliciis paradisi dei fuisti
sed delicie paradisi spiritualis sunt

gratie ergo fuit conditus in gratui-
tis per qua ratione vel amplioris
boni angeli erant conditi in gra-
tuitis ¶ Item augustinus super genesim dicit
quod angelica natura prius erat informis
data et celum dicitur deinde
de dicit eam formatam et lucem
appellatam hec autem formatio
in conversione angeli ad
suum conditorem que conversio est
per gratiam ergo non prius cum data sunt
conditi sunt in gratuitis ¶ Item si
gratiam habuissent gratum facien-
tem qua ratione cum gratie ad
deum multiplice etc. alter quidem
ergo si equaliter steterunt pro ratione
alii ¶ Item dicit augustinus in enchiridion
sic factus est homo rectus ut
manere in eadem rectitudine
posset non sine divino adiuto-
rio et suo fieri pulsus arbi-
trio sed hec rectitudo fuit gratie
gratis date ipsi nec si non
habuisset gratiam gratum facien-
tem ex adiutorio illius gratie pos-
set manere in illa rectitudine
ergo in homine hoc accipitur adiu-
torium gratie gratum facientis ergo
nec angelus ¶ Item dati erat
in tali statu in quo indifferen-
tes erant ad bonum et ad ma-
lum / ut si vellent converterentur
si nollent averterentur sed hoc in
dicta est in illud non gratuitorum
ergo angeli conditi erant tantum
in naturalibus ¶ Ad quod dicunt quidam
quod angeli dati erant in naturalibus
et conditi in gratuitis ad prius autem
obiectum in communi dicunt quod non
est communiter quod prius data fuit agere

na ı formis | et postea for-
mata fca ẽ lux s. n. oppiom
aug. h̄ ꝯpus et posteri9 no r
ferndꝫ ı ad ordine nē no
ad ordine tpis ı sic simul
cati sūt ı nalibz et gditi
ı gr̃tuitis ¶ Scdm au opiom
alioꝝ scoꝝ ꝯpus et posteri9
dꝫ ı tpre | et sic pus erat
cati ı nalibz et post ı gr̃tuit
gditi aliqm tu qui 1ᵈ opus
pᵒ diei de ipa luce fca r-
fnutꝫ ad qſmacom vn dō
luas atenebris ꝯ separo
qſmatoꝝ ı bono et qſ-
matis amalo dicut aglica
nam ee ı forme qꝫ no du
sūt qſmacom s; no dicut
ee ı forme qꝫ no sūt for-
ma gre | et h̄ no simul cati
erant ı nalibz et gr̃tuitis
qtu gro ad duas oppiones
sustinei potest nc ꝯ ꝯim
q dt aug qꝫ no intelli de
h q ꝯ ꝯpus et posteri9 tpre
s; nı̄ fine origine ¶ Ad s dō
q lꝫ angeli boni et qui nc
sūt mali sūt gditi a gr̃tui-
tis noꝯ9 r manebat apud
eos libtas arbitı s; qui illi
potrat ꝯsiste ı gra epdo-
no dei et ipi cade agra et
h n sūt expte gre s; ex
pte voi | aug eāt ꝯsiste ı
bono. nl cade abono. vte
sup ꝯ nᵒ. ꝯ n m aug. qua
ꝯcedet obom fcē de duobz
qui pares sūt ı oibz ꝯpt
h q vnus ꝯsistut ꝯcto | et
alter cadit ı pcm dicit

n q h̄ ꝯ ꝯipa liba voᵗᵉ
que facit q ipse est nt ad
bon ꝯuitatꝫ nl deficiat a-
bono ad q possꝫ ꝯuti ficut
n ꝫ ı hoibꝫ duobꝫ quoꝝ ut
qꝫ hꝫ gram vnus cadit p
pcm aliꝯ no n cadit ita
potuit ee ı angel ¶ Ad t-
cu dō q lꝫ h̄o nl angelus
ficut sit rectus | no tn ret
titudine nā s; rectitudine
gre nō tn ꝯ illa gratitu-
dine accepit ꝯsenanaa
sic ostendꝫ ansel. sic n
h̄o et si hꝫat gram ꝯtu
facietꝫ no tn hꝫt don ꝯse-
nancie quo no possit cade
abono hꝫt tn don gre cui
si adhꝫat manebit ı bo-
no. gta angli si hꝫeant gr̃m
ꝯtu facietꝫ | no tn hꝫuert
donu ꝯseuanacie quo ı bo-
no possent ꝯmane ¶ Adul-
tim dō q licꝫ cati erat s
quda ı drana ad bonu et
malu | h no nt possent
si ꝯuti et cati si nollent
tu potrat et h̄ ı illi hꝫre
gram lꝫ m gra inclinet
li ar nt ꝯuitatꝫ ad bon
noꝯ tn sibi rlinqꝫ nt ad
hꝫeat gre sequedo eam nl
r pellat ea cadedo ı pcm
aliu no sustinet alia pte
exponetes auctes quo
expsse loqntꝫ de gra ꝯ gr
ꝯtis data ¶ Ad id no q d
q li ar erat ı tali statu
quo potuit tnsgredi pcep
tu h̄ q ꝯ erat ı statu ı

suo potuit implere quod si sic
ut non esset possibile transgredi nec est
et primo sic a creato de se im-
plere non quod explicari et forma-
to per gratiam potuit tamen facere
quod preceptum erat / sed adhuc quia
meritorium esse requirebat gra-
cia gratum faciens quam habere po-
tuit si se inclinaret / solutio quan-
doque possit adhuc quod obicitur de dilec-
cione quod auctoritas aug. ubi de
si adspe / adhuc non dicit ut
ipse deum diligeret nisi tamen quod
inclinacione sit datum ut ipse
deum diligat et sic omnia ad-
ditis comparacionis que requiruntur
ad motum caritatis si non obi-
citur quod si in solis naturalibus datus
esset angelus non posset me-
reri confirmacionem ergo in illo statu
videtur quod ergo in illo statu non
mereretur confirmacionem in super
addetur gratia cum sic sit oportet
ponere triplicem statum scilicet gratie
et confirmacionis videlicet quod sic
quod sic non merebit et deus
nisi non inclinatur ad gratiam
gratia non meretur ad confirmacionem
quod in naturalibus data inclinacione
quod ad id non quod obicitur de similitudine
tudine de homine videlicet patet
idem de homine et de angelo
cum sicut auctores qui loquuntur
tur de gratia data angelis loquuntur
exponuntur de gratia gratis data
secundum hanc opinionem / ita auctores
que vocantur de homine possunt
esse secundum eandem rationem exponi
ad id quod obicitur quod de angelo

dicitur proprium esse et paradyso et
deliciis paradisi est de quo proprie
intelligitur de gratia gratis data
et si queratur / quid ratione
talium gratuitorum dicatur commisse
et deliciis paradisi dicitur quod quia sic
sunt ratione status et innocencie
et quo attenditur quidam status
dicitur cum amelius dicitur quod
neque sunt gratiam gratum facien-
tem hac ratione non rationalis
nihil semel attribuit quod de se non
pluries in conversione et aliquis
alio sicut et de gratia rationali
que separata ab ipso non permanet
permanet in statu in quo datur an-
gelis / cum angelica tamen non
semel attribuit quod / cum semel
aversa adeo semper permanet in
aversione conversa ad deum semper per-
manet in conversione / sed contra
quod angelus habens gratiam gratum
facientem non potest non converti
ad deum conversus semel non potest
averti ergo eo quo quidem angeli
a potestate nequam habe-
rent gratiam gratum facientem

Tercio queritur de loco malorum
angelorum quibus dati sunt / circa quod
queritur primo si necesse sunt esse
in caelo et quo careant / secundo
primo si sunt deputati qui sunt in
corporibus in celum empyreum
vel ad aliud corpus / tercio
si sunt celum empyreum quod
ratione dicitur esse repletum angelis

Ad primum sic obicitur angelus
est substantia incorporea non
indigens corpore in suo esse

substantia non que non indiget cor(pore)
in suo esse / non indiget cor(pore) in
suo fieri similiter in perfici ad esse et
ad fieri ergo angelus non indiget
loco in sua creatione ¶ Item an-
gelica substantia est quodam modo
sine actione quod non debeat lo-
co sed nobilior est essentia rei quam
sinus motus vel actio ergo essen-
tia in suo fieri non indiget
loco / quod autem motus eius sine
actio non debeat loco patet per aug(ustinum)
ad orosium dicentem quod spiritus creatus
movet spiritum creatum per tempus
et non per locum / contingit enim anima(m)
in sua operatione et mutare potentia
sine locali derivatione quod
pertineat ad motum permixtio-
nis vel motum generationis et
ita motus substantie spiritualis po-
test esse non per locum multo fortius
ergo ipsa substantia in eius creatio-
ne non indiget loco ¶ Item si
non esset corpus nullus substantia spi-
ritualis separata quedam assimilatio
est ad primum ens ergo bonitas
dei esset superaffluens et si non
esset corpus nullus careret angelus
ad sue bonitatis creatam de-
clarationem vere sed hoc existente non
esset creatio angeli in loco et
intelligitur de creatione qua ca-
tus est non de creatione actione
operantis creatoris ergo angeli non
indiget loco in quo fiunt crea-
ti ¶ Item locus superior est dignita-
te ad fieri alicuius rei dicitur prin-
cipium generationis illius rei sed
corpus cum sit ignobilius
non est principium fieri superioris rei
nobilioris scilicet substantie incorpo-
ree creationem et de se separate a cor-
pore non indiget angelus cor-
poreo loco sue creationis ¶ Contra
dicit aug(ustinus) in libro de anima et spiritu
quod solus spiritus increatus est incir-
cumscriptus spiritus non creati loco circumscri-
buntur sed alia que circumscribuntur
loco corporeo sunt ad locum
¶ Item dicit aug(ustinus) in libro de eccle-
siasticis dogmatibus credo corporeas et
intellectuales res quod loco circumscribuntur
et similiter beatus ber(nardus) super can-
tica omnem spiritum creatum corpo-
reo indigere solacio quod si est ergo
corporeo spiritus angelica ad corpus
aliquid ratione cuius dicuntur angeli
creari esse in loco ¶ Responsio non omnia cor-
pora equalis sunt dissimilitudinis
a spiritu spiritus angelica / sed que-
dam minus elongantur et quedam
minime sunt in quedam corpora
opaca et quedam corpora transparen-
tia et sunt quedam luminosa
angeli non sicut dicit dionysius sunt
lumina intellectualia et in similitudine
super intellectualia aqua descendit
luna data / corpora ergo luminosa mi-
nime distant in ordine re-
rum ab eis intellectualibus ergo conve-
niendo non sit opaca nec [illegible]
quod ut luna in intellectualia et a
luminosis collocentur ¶ Ad quod dicitur
quod angeli licet secundum esse suum non
dependeat a loco corporali
tamen quedam decencia angelorum a
corporibus quibusdam sicut dicit
beatus ber(nardus) in quantum semel [illegible]
cant / ratione ministerii et cus[illegible]

dam congruencie et conuenientie quam ratio-
ne ministerii dicit b. b. in illa
omelia in fine super textum spiritus sunt
in corporibus egent sed tamen quibus
inueniunt non inueniunt. Sed propterea
quidem ex debito fortitudinis et
usus spiritualem corporalem quam creata
habet innouando seruit ideoque ille
spiritus et cum tempore transit et ad tempus
desinat angelus non curat in li-
bertate spiritus administratiue officium
pietatis sese ministrum exhibens
mortalibus ut potentibus suis met-
in [illegible] animabus ut conse[illegible] dibus
[illegible] cogitationis eorum patet et
multis aliis rationibus quas ibi
ponit de quibus infra dicetur in
tractatu de assumptione corporum quod
angeli sunt conuenientia ratione
ministerii ad corporibus ratione autem
congruentie et conuenientie sunt in cor-
poribus ornatus inter alios astros
ornatus est lux spiritualis et cor-
poralis que inter se sunt congruentia
unde super id et usque ad nubes
ueritas tua dicit glossa celi super
nubes sunt in quibus celis est se-
des angelorum. Unde sic quedam
congruentia est et conuenientia inter lu-
mina intellectualia et corporalia. Ad
primo ergo obiectum dicendum quod licet angelus
non indigeat corpore ad suum esse
et possit sine loco corporali esse tamen
non [illegible] tamen ratione dicte congruentie
et propter conuenientiam magis conuenienter col-
locatur. Ad secundum dicendum quod licet angelus
duplicem habeat actum contempla-
tionis et ministerii ratione actus
contemplationis sicut dicit beatus
b. in predicta omelia non requirit
corpus ratione non actus ministerii
requirit. Unde illa ratio non concludit
aliud nisi quod angelus ratione sue
essentie non dependet a corpore
nec requirit corpus. Ad tertium dicendum
quod sicut ibi concludit et si non
esset corpus nullum posset ca-
pere angelus et in suo esse sub-
sistere unde non proprie loquendo dicitur locus
creationis quia in ipsa creatione
nullus fuit locus sed quia cum ipso
sue creationis ibi fuerunt et col-
locati. Ad quartum dicendum quod locus
in comparatione rebus corporalibus dicitur prin-
cipium generationis et incorruptibilibus non
non est principium generationis sed pot-
est principium aliquorum corporum
in quibus et cum quibus inueniuntur
substantie incorporee. Unde cum substantia
incorporea separata est a corpore omnino
non requirit locum corporalem
quem est principium generantis cum
nullum habeat corpus cum conueniat
sicut forma materie.

Secundo queritur supposito quod fuerit
conuenientia locorum esse corporale
in quo conditi erant angeli quod
fuerit illud. Corporis fuerunt tamen quidam
dicentes eum in celo empy-
reo propter hoc quod illud celum est
supremum celorum et nobilissi-
mum unde dicitur arabes celum non
visibile firmamentum hoc ap-
pellat sed empyreum id est igneum
non intellectuale quod non ab ardore
sed a splendore dicitur quod statim fuit
repletum angelis et ysidorus
dicit in distinctione celorum in
glossa super id [illegible] Deutro. in die
dei tui est celum et celum ce-
li quod supremum celum est celum an-
gelorum [illegible] [illegible] [illegible] idem

celum continet visibilium et in
visibilium eo quod primum est supremum
¶ Quod autem non fuerint creati in illo
celo videtur expresse quod dicitur ysa xiiii ascen-
dam in celum et filius est alti sed
ascensus dicitur a superioris loco
in quo creatus est ergo non fuit
creatus in celo empyreo per ra-
tionem alii angeli ergo non fuerunt crea-
ti in supremo loco sed celum em-
pyreum supremus locus est ¶ Item
Augustinus super genesim ad litteram in libro 3
superior pars aeris propter puram
tranquillitatem celo autem collimitat(e)
cum spatio coniungitur in qua for-
tassis creati sunt cum transgres-
sione sua angeli transgressores
cum principe suo nunc diabolo tunc
archangelo non mirum est si
post peccatum in hanc sunt de-
trusi caliginem ex quo intelligitur ac-
cipi quod illi angeli creati fue-
runt in suprema et purissima
parte aeris que celum empy-
reum dicitur per rationem et alii angeli
¶ Item dicit quod Damascenus loquens de
angelis cadentibus ex his an-
gelicis virtutibus qui preerant
terrestri ordini et cui terre custodi-
a a deo commissa erat non natura
malus sed bonus existens
et in bono genitus licet sui
electione conversus est ab eo quod est
secundum naturam in id quod est preter naturam
si ergo custodia terre deputa-
ta fuit illis angelis et tamen
custodes appropiari sue cus-
todie angeli ergo illi loco ap-
proximati erant terreno situa-
tioni sed celum empyreum re-
motissimum est a terrena situa-

tione quo in initio creationis
non debebat illos ibidem collo-
care ¶ Ad primum non videtur fa-
cere auctoritas ezechielis quod dicitur in cuius per-
sona dicitur iste quem formasti
glosa secundum substantiam formasti in
qua bonus erat et in em-
pyreo locatus ¶ Ad idem facit
quod dicitur in eze xxviii posui
te in monte sancto dei medio
paradiso id est in celo ad quod pau-
lus raptus est secundum alibi dicitur
tertium celum fuit empyreum
ergo positus fuit in celo em-
pyreo ab initio sue creationis
de illa ratione pone locum ibi
idem ratione potest persuaderi au-
tem corpora fuerunt ordinata et si-
militas in corporibus est a(liquid)
supremum corpus illud supremum
corpus notatur empyreum
non sit corporeus quod ex auctoritate
scribitur et Bede quem in glosa
super principium genesis loquitur
secundum supremum celum nobilius omnibus
corpora si ergo aliquod cor-
pus congruat habitationi angelorum
id erit supremum ergo celum em-
pyreum est aut sit eorum habi-
tatio ¶ Ad quod dicitur secundum predictas auc-
toritates angeli creati in celo
empyreo fuerunt postquam collocati
ad quod autem obicitur in contrarium dicendum
est quod ascensus iste de quo dicitur
ysa ascendam in celum etc. non fuit
ascensus corporeus secundum locum me-
taphorice ut ascensus dicatur
affectus rei excellentioris re i-
psum sit enim affectus sine appe-
titus equiparantie divine
quodam modo dicebat ascen-

in nolebat ascendere ad celum
trinitatis sed non erat ut de loco
inferiori ascenderet ad superiorem
sed quod appetebat non esse sub alio
et per se voluntatis sue quod soli
deo convenit / celum in trinitate
non est corpus et non est aliud quam ipsa
trinitas non tamen appetebat lucifer
esse eiusdem substantie cum patre
quo est filius et spiritus sanctus sed esse affectum
eius sine appetitu et fraudem
diceretur in presumptione totaliter ¶ ad secundum
vero dicendum quod id quod dicit augustinus in iii
super genesim opinando dicit / unde ad-
dit dubitationis signum dicens /
fortasse et cum hac convenit opinio
que notat philosophus dubitationem et
sic accipit ex eo quod quidam philosophi
dicebant demones supra aera
corporei et angelos similiter ratione quarum
corporum conveniebat eis esse in ae-
re vel in superiori parte sicut
bonis vel in inferiori sicut malis
¶ ad tertium dicendum quod id quod dicit damascenus
de custodia terrestris ordinis non
cogit dicere quod fuerint colloca-
ti in loco propinquo terre in specta-
tione tamen causa fuerunt angeli in-
existentes in celo sunt custo-
des hominum qui sunt spectatores
terre distantia enim localis cuius
non impedit quin possit cognos-
cere ea que aguntur inter se
quod accipitur ex verbo eius non similiter
ratione et perspicacitatis naturalis
possunt et quedam cognoscere
presentia quod sunt remota secundum locum
Tertio queritur de hoc quod dicitur ce-
lum empyreum sanctis ange-
lis esse repletum / et dicitur sancta
angeli vel propter bonitatem et non
vel propter sanctitatem gratie non quia
ad quod erant confirmati vir-

cum quod non convenit dicatur celum
esse repletum id est in dicitur replere
aliquid corpus occupat partem / et alia
pars alia ut non sit vacuum sed
angeli cum sint substantie incorporee
non sunt parte et parte quantitati-
va ergo non sunt repletiva loca-
lis ¶ Item repletum dicitur id cuius
plenitudini non potest fieri additio
sed celum empyreum non fuit sic
repletum angelis ut ei nulla pos-
set fieri additio / possent enim crea-
ri alii angeli et in celo empyreo
collocari ¶ Contra repletio corporis
quam facit angelus non est ad modum
corporis replentis aliud corpus
sicut aqua replet vas nec sic
anima replet corpus ut tota sit
in toto corpore et extra non possit
esse sicut forma alicuius corporis
non enim angelus est forma corporis
quod replet nec sicut deus dicitur re-
plere mundum Jeremie xxiii celum
et terram ego impleo sed non
pletio est essentialiter et tre-
bus convenientibus rebus in esse quo
ergo modo dicitur celum ab angelis
repleri ¶ Respondeo sic celum dicitur reple-
tum angelis dicitur repletum propter id
verbum quod dicit beda mox ut
celum creatum est / angelis sanctis
repletum est enim intelligitur sed
de angelis aut tantum de bonis
quod non de angelis bonis tantum videtur
non enim in facta fuit divisio lucis
a tenebris et qua divisione intelligitur
divisio sanctorum angelorum a reprobis
si vero intelligitur de angelis generaliter
tamen sicut quidam illi dicebantur
celum replere ergo cadentibus ma-
lis angelis ad huc quidem erit
vacuitas in celo erunt alii angeli

substancialiter repletio non illa
qua fiebat in celo quo defec-
tus plenitudinis esset quoad
perfectionem non conveniens dicitur quod no-
bilissimum corpus et summum in
perfectione haberet in esse ut in be-
ne esse tunc in fine eorum obtinue-
runt perfectionem ultimam modo ¶ Ex-
positio quod dicitur quod celum statim ut
factum est angelis est repletum aut
ita intelligitur quod angeli prius es-
sent facti in suo loco et postea
illa loca repleverint quod non vi-
detur quod non sit creatum ante celum et
terram sed secundum expositionem opponentis
eius quod dicitur in principio creavit deus
celum et terram / aut postquam fa-
ctum / et sic non videtur expositio intencio-
ne auctoris quod dicitur quod / celum
statim repletum sed ut factum sed non
videtur designare quod tempus non interci-
dit ex quo delinquitur quod simul creati
atque sunt in celo / sed ut si-
mile quod sic non sit unum prius na-
tura creatione et qua debebat
honores sustinere quam honores debe-
bant sustinere / similiter sicut creatione
to volatilia quod ipsa volatilia
et sic de aliis quo modo quod creatur ce-
lum prius sicut tamquam sustentacionem et
postea angelos tamquam sustentato-
res ¶ Ad quod dicendum quod celum empy-
reum dicitur repletum angelis per
ipsam sufficientiam et congruita-
te ornatus / sufficientia autem dicitur
esse secundum numerum eorum qui ordina-
ti sunt ad illud ¶ Ad illud quod obicitur
de repletione dicendum quod non accipitur
repletio eo modo quo corpus
dicitur replere ad corpus non in an-
gelis sicut potestates quantitativas
sed dicitur repletio quo ad congruen-
ciam ornatus et sufficientiam

ordinatorum ad eo ¶ Ad secundum dicendum quod
repletio dicitur celi non quod non pos-
sit fieri additio / possit / non per
accidentalia glorificationem quin fiat casus
angelorum / et ita sed additio fie-
ret super repletionem quam dicunt
sed dicitur repletio quia de numero ange-
lorum non fiet additio non quin
possit sed dei beneplacitum ¶ Ad
tertium dicendum quod non repletio illa
ad modum repletionis corpo-
ris nec ad modum quo anima replet
corpus nec quo deus replet
mundum sed quo ad sufficientiam il-
lorum angelorum qui immediate de-
um contemplantur non quod alibi non
possint deum contemplari illi qui
facti sunt sed quia ille locus dicitur gra-
cior sicut illud quod dicit damascenus quod deus
dicitur esse in celo quo manifestio-
ra eius operacio sed dicitur esse repleti-
o quo ad sufficientiam et ampli-
tudine illius creature et spaci-
o quo adornatum celi ¶ Ad quartum
dicendum quod repletio illa dicitur angelis
primis creatis qui tunc habebant
sanctitatem et non sed aliqui postea
ceciderunt non ideo erit repletio il-
lius ruine angelice et reficiatur ex hominibus
quo ad ciues sanctos qui substitu-
untur et ita erit quodam repleti-
o / Et si dicatur quod interim sit
vacuitas nec in perfectione quod in-
conveniens sed eorum nobilissimo dicendum quod
expositio illa est in decencia illi-
us sed illis angelis qui ceciderunt
sicut si fiat palacium pulcher-
rimum aliquibus amicis alicuius
regis et illi postea delinqu-
unt quod expellantur in decencia
est expulsis non palacio
quo expelluntur / remanent

n.a. sua pulcritudine nec legit
inseptat sed q celo empyreo
careret. ita ornatus sicut fir-
mamento nec aeri nec terre nec a-
que ... cu n. uniforme in-
mositate sit suu ornatu in
se aliquo no deficiet ¶ Ad qu-
tu dr q creato anglos no fu-
it an creatom celi s3 simul cu
ipso celo empyreo nec e simile
de habitatone humana et ange-
lica habitato n. humana si quidem
opponi sorte prius fca z / et
postea ho qui debebat i ha-
bitare ho n. q ppam sunt forma-
tom de limo terre ergo opportuit
q prius eet terra / anglis cu
ad sui creatom no indigebat
n.a corpe existente nec loco li nec
spuali et ideo n requirebat
nt celu prius eet creatu tanq
opus cuius grte fieret angli et
si obiciat de aia hois que
de nichilo fca z / Dicendum q ipa
n. dr habere habitatom h a qua-
da ordinacone ad suu corpus
q nt aie sce post separacom
a corpe habitant i celo h no
e ca q3 tunc sunt sicut angli
dei s3 no e ille locus qui q-
petat abiciao condicomis ipi-
us existenti i corpe aie n. ex
existenti i corpe habitato terrena
deputat unio nec fingendu
z sicut quidam finxerunt q aie
sunt simul create i celo cu a-
gelis et postea unaqz des-
cendat ad corpus terrena si-
bi deputatu s3 creando i fun-
ditur et infundendo creatur

Q[uestio] Consequenter considerandum e de hijs
que pertinent ad substanciam
angli ¶ quorum primum est q

sit ab quibusdam asserentes ipos
no ee s3 saduceos ¶ s3 quid sit
genere ¶ tercium quid sit s3 racom ¶
quartum utrum pluralitate habeat nec
no ¶ quintum de dria angli et
aie ¶ sextum de dria angelorum
inter se

C[irc]a primum ur q no sit an-
gelus Ana. quelibet res e sub
ordine i universo s3 angelus
n ur sub ordine i universo
q aut habet ordine infra
hoiem aut supra aut eet ipi
ordine ad eo. No supra q sic
dicit aug. inter deum et aiam ro-
nale nulla e ad ymaginem et
similitudinem dei nec e medium s3
si eet supra eet medius inter
deum et hoiem / similiter infra aut
i pari no ur competant or-
dinacio q competat q nobilioris condi-
tomis e qui ho nobilior no
s3 huius q3 debet locus nobilior
et superior ur ergo q n possit
habere ordine i universo / et ita
n. ee ¶ Ap phis trimigistus et
et aug. et fere oms sci volunt
q quodz sunt sunt supra hoiem / ergo
et angelus / si ergo e ergo debitam
ee oms rone essencie quos h3
i ordinacone ad hoiem aut
rone alicuius illorum s3 supra hoiem
no habet nisi istos actus illumi-
nare custodire ministrare
s3 necatas sui ee aut sui or-
dis no ur debitam rone istorum
actuum aut alicuius eorum quia
no rone duorum primorum q illi ad
superiorem pertinet / et cetera
z superius q supra hoiem no p-
habere ordine i universo / similiter

rone ministeri quod ministrans est
inferioris / Ad 2o ministrans quod
ueniat ei rone hominis sed quod dicitur
ad Heb. i omnes sunt administra-
torii spiritus in ministerium missi propter
eos qui hereditatem capiunt sa-
lutis / rone cuius competeret ei
solum locus inferior quod tamen ei non
competit sicut ostensum est / Et ita
ut prius modo quod non habeat or-
dinem in universo ¶ Propter eisdem causam
est dandum esse rei et custodire
eam in esse et et revelare
ei revelanda et dare que sunt
ei necessaria ita quod ministerio alte-
rius non indigeat dummodo sit
ita sufficiens / nunc indigeret ali-
quo tamquam medio et sub o-
peratoribus / sed deus est huius causa ex
bonis ergo non indiget aliquo
medio quo ad predicta que nec
angelo ergo non est ponendum an-
gelum esse propter hominem sicut nunc esse
ad ea sunt propter hominem ut dictum
est ¶ Dicitur quod ordine creaturarum secundum
superius et inferius / est ponendum in
universo secundum approximationem maio-
rem uel minorem quamuis eodem
secundum quod maiorem et bonorem habent simili-
tudinem ad ipsum sed ad ipso habent
maiorem similitudinem aut mi-
norem secundum quod magis bonitatem
suam communicat secundum quod contingit reci-
pere uel representare creature / sed est substantia
intellectualis habens similitudinem
ad ipso que ad eius ymaginem
facta est sicut anima que est comi-
bilis corpori et quo ad hoc non
habet similitudinem ad ipso sed constat
quod si est substantia intellectualis non
unibilis corpori quod hoc maiorem
habet similitudinem ad deo rone
que est corpori non unibilis / Et creatura
creature non est repugnantia quod
talis possit inueniri ad quod
deus uelit suam bonitatem
communicare modo quod huius substantiam
necesse esse in universo aut di-
cere esse defectum in universo
huius autem substantiam uocamus an-
gelum quod modo quod ad perfectionem
universi necesse sit ponere ange-
lum super hominem in universo or-
dinari ¶ Item ad idem / anima habet
intellectum possibilem qui recipit
ab obiectis sicut a fantasmati-
bus et intellectum agentem secundum quod
recipere potest a superiori sed nobi-
lior est et plus habens simili-
tudinem ad deo est substantia intel-
lectualis recipiens a superiori
ergo ad perfectionem universi necesse
est huius substantiam ponere hec autem
est angelus ergo etc. ¶ Item philoso-
phi dicentes est quedam substantia anima
est in eternitate et actio est imper-
fecta corporea et quedam autem
substantia et actio est in eternitate
hoc congruit ad perfectionem universi
quo in universo est reperire utrumque
duo genera substantiarum est et reperire
autem huius autem substantia est angelus
quod patet quod ibi accipit eternitatem
per eo autem in eodem libro dicatur
qualiter esse / esse autem eternitate
constat quod non potest accipere eter-
nitate in perpetuo ergo necesse est po-
nere angelum ¶ Item quod angeli
sic sunt opinionem celorum autem
moueantur actu corporalis
autem non corporalis sit substantia se-
parata / non est autem aliqua substantia

data separata a corpore potest angelum
primo angelus monet ergo angelus
est remissus. ¶ Contra secundo ostenditur
ratione necessitatis humane cum in-
homo habeat affectum multipli-
cem ad modum principalis est in
affectum corrupte anime habet et
affectum corrupte corporis ergo
indiget custodie in bono et
tutore a malo sed custos
sive tutor est quamvis superior
est ad proximum ergo illa substantia est
superior et data cum sit quedam
ministrum angelus ergo necesse est
angelum esse et hoc est quod dicitur ysa.
lxii super muros tuos ierusalem constitui custodes
et quod angelus thobie debebat
eum custodire eunte et redeunte
sicut dicitur thobie v. ¶ Solo conceden-
dum quod angelus sit. unde de eius effa-
bus satis habetur in veteri et novo.
¶ Ad ea vero que obiciuntur in con-
trarium intelligendum primo quod quod angeli
ad hominem superioritas inferiori-
tas et paritas quo ad dignita-
tem quo ad hoc quod solus deus non
solum est principium creatorum sed etiam
finis, ita et homo est finis crea-
turarum, et homo quodam modo superior
sed non quod homo dicitur esse ad ymagi-
nem dei non est angelus eo supe-
rior dignitate quo ad hoc sed quantum
ad memoriam intelligentiam et volun-
tatem est inter ipsos paritas sed quod
ratione horum dicatur absolu-
te ymago dei in ipsis sed quo
ad actum intelligendi est angelus
superior dignitate quia habet simpli-
ciore modum in intelligendo quam
homo et bene concedimus quod angelus

datus est homini ad custodiam et
ei multa revelat, unde quodam
modo est ei subiectus quamvis ad in-
tellectum non tamen simpliciter sed so-
li deo cuius solum modo dicitur esse
est subiectus simpliciter unde angelus
non dicitur dator sed ministrator ¶
Ad hoc quod obicitur quod angelus est sim-
plicior et felicior homine cum minis-
trare ad inferiora pertineat dicen-
dum quod non propter hoc sequitur quod in homine resid-
eat aliqua dignitas super angelum sed
quod illud ministerium sit ad utili-
tatem hominis, unde propter rationem huius
ministerii est minister dei non hominis
¶ Ad aliud non est dubium quod angelus
ratione ministerii ordinatur sed ad
hominem ratione tamen contemplationis
in trinitate quam deum contemplatur
ordinatur super ordinem et ita
ordine habet remissus ad inferiorem
sed difficultat. ¶ Ad primum vero quod obicitur
quod cuius est custodire cuius est dare
esse dicendum quod cuius est custodire auc-
toritate et illud auctoritate et
ita de aliis non tamen habet minis-
tros sicut est de rege mag-
no qui auctoritate custodit ea
que sunt in regno suo non tamen non
habet particulares custodes qui di-
versis custodiis sunt deputati

Secundo queritur quid sit angelus
Sequitur ... sit lumine spiritua-
le expeditione sue nature quod in-
properat quod dicat damascenus in libro secundo nos
demones integri sunt et claris-
simi et si ipsi non videntur clau-
dentes ipsius boni imperfecti-
nas virtutes, sed apparet quod huius
claritas non contingit corporales
accidenti super nam dico cum
nam spiritua vera in speculacionem

ß ee clarissimu n ꝯt in lume
g° angli ex ſua ꝓa institucoe
ibi fut lucida ¶ Jte dyo9 i eode
li angelus ꝫ ymago dei ma-
festacio occulti lucis speculu pu-
ru splendidissimu / ß q e sple-
didissimu tone luc9 d² s9 g°
angeli st lucida fine lucosi ¶ Jte
dyo9 loqus de agel i li de ja-
chia anglica dt q angli fut
lucida apre lumu descendetia
¶ Jte p° da9 i sa dsinict lu-
me tale e agdicoe et bonis
fco g° angli ex ipa ꝯdicoe st
lumina / et ꝯstat q lo² de luc
intellectuali / vn ꝑmitti² bon ꝫ
lume intelligibile / angli no
ex ſua ꝯdicone fut lucida intra
¶ ꝑ° sicut dt amb°. luc9 est
manifestac se et alia ß hanc
ꝓprietate hit angelo9 ut se ma-
infestet et sic ab alio cognos-
cat² / et alia faciat cognosce
exp° ꝑsu² q angli fut lucida
tu ꝓprietate hui9 ꝯuete hcat
¶ ꝑ° au d² i ge fiat lux et
fca e lux · lucis noie s q ex
ponit beat9 aug². designat²
anglica ꝯdita g° angli fut
lucida ¶ 9 lume n pot fi te-
nebra ß angel9 pot fi tene-
bra spualis ꝑ pecm / vn
da9 malu e tenebra intelli-
gibil aust in ꝯsuo lumie
fca fut tenebre g° angli de
sui na no fut lucida ¶ Jte au
d² deus dimisit lume a te-
nebris noie lucis designa²
angli sci noie tenebrar
angli qui ceciderunt ꝑ pccm
g° angli de sui na indraz

hnt ad luce et tenebras g°
no fut de ſua na ꝑª lucida ¶ ꝑ°
locus et locatu fut ꝓporcona-
lia ß loco tenebroso ꝓporcon-
demones g° fut tenebrica
i dur angli tenebrar sic
lr². ad ephes. vlt no e nobis
collucta cio · adusus car i s
ß adusus rectores tene · har
g° angli de ſua nª no fut
luosi · ꝑ° si ocut in ſua na
lucida mali angli cu se ipos
cognoscant cognosceret se
ee luminosos / ß cog° se ee
lucosos sequeret² delectacio
talis au no e i anglis ma-
lis g° angli no st de ſua
nª lucida ¶ ad q dd q duplex
e lume · s · n · et gre · q et d
lume n · hl et e dom dei / vn
vtr lucida ad dom dei ꝑtinet
ß differut / vn i li de di no
data spib anglica dona nei
qm ipa mutata e d9 ß hi i-
telligi² de dono ne q no ꝯ
toto mutatu ꝫ / ß dom gre
ꝑposito q hnt gram ꝯstu
facete / sed e ablatu ¶ ad
ꝑ° au oim dd q illud q dt
dyo9 i libo de di no · intelli
lume ne / no de lume gre ꝯ-
tu facientis / vn ꝑ ꝯplibo
demones ee clarissimos qu-
tu ad ipm lume ne q e
i ipa ꝑ spiritualitate intellua
et no9 ee no indetes ꝑ
fcom gre ꝯstu faciet quim
hnt ꝑ fcom elacionis i q
ceciderunt ¶ ad s dd q au-
toritas beati dyo° intelli na

de angelo jam sicut sermo gre-
gorii quod dicitur speculum splendidis-
simum / si tu accipiatur perspleden-
do / angelus dicitur de speculo
splendidissimum a. malo e splendi-
do per resultacionem cuiusdam lu-
cis date a luce increata / quia au-
tem dicitur manifestatio occulti luminis
super intellectum per quod quia lumen divi-
nitatis dicitur occultissimum / manifes-
tatio tamen eius est in lumine et illuminacione
angelica patet. ¶ Ad tercium dicendum quod
quod dicitur quod angeli sunt lumina intellectualia
de angelis illuminatis per graciam
sic intelligitur precedit tractatus de
jerarchia angelica loquitur de or-
dinibus angelorum qui sunt ita sunt g-
raciam gratum facientem ¶ Ad quartum
dicendum quod verbum philosophi dicentis potest in-
telligi de lumine nature / vel de lumine
gracie gratum facientis quod datum
fuit apud ... supposito quod angeli
fuerunt graciam gratum facientem
quia creato fuerunt dati ¶ Ad quintum
dicendum quod intellectus licet ambo refertur
ad hoc quod dicitur de lumine nature quia in se
potest cognoscere et alia sic
refertur ad lumen divine angelica
in intelligencia et si non assistit gra-
cia habet potenciam cognoscendi se et
alia ¶ Ad sextum dicendum quod intellectus
condicio angeli comparatur quantum
ad esse et quantum ad bene esse / quan-
tum autem ad esse intellectus condicio a-
ngeli in condicione celi quantum ad
bene esse in condicione lucis sicut
dicit ibidem glossa sicut in luce ...
ad 3 que angelicam claritatem
gratia ad lumen eternum et ang-
beat similitudinem et in ea sa-
beat desiderium perseverandi

A d secundum et queritur quid sit a-
gelus generaliter / et in duplici
genere quantum ad esse quomodo naturale
et quantum ad esse gratuitum quantum
dicitur lumen sed pertinet ad esse con-
stitutum quod modo dicitur substantia aliquando / per-
tinet ad esse naturale ¶ Queritur ergo
tamen utrum sit actus eo quod in nullo
alio est sicut in subiecto est substantia
substantia autem dicitur triplex / materia et forma
et quod est compositum additur et quanta
... ut substantia dicatur illud
quod pertinet ad quidditatem rei
queritur ergo utrum angelus sit
substantia isto modo vel illo quod autem
non dicatur substantia materia sic ostenditur
substantia materia susceptiva est formarum
que in ipsa faciunt compositum / sed
si angelus sit receptivus alicuius
forme non erit receptivus forme
que faciat compositum cum materia. in angelo
ergo angelus non est substantia materia neque
est substantia forma tamen substantia for-
ma perficiat aliquam materiam / sed forma
inest materie secundum quendam modum / nec
habet racionem per se subsistendi angelus
autem nullum istorum habet ergo non dicetur
substantia forma ut dicatur substantia
que est compositum / substantia vero que est
compositum est composita angelus autem
simplicitate habet et alia / simpli-
citate habet et forme tamen utrumque
non sit entis compositi talibus non
ergo angelus est substantia composita
¶ Si non forte dicatur quod angelus
habet in se composicionem et forme et
ei attestatur quod habet potenciam recipi-
endi et agendi sed obicitur quod ex
racione forma angeli erit composita
quia habebit racionem potencie receptive

a deo / et actiue et causas quia cum
filium sit eo quod in infinitum op-
tet abire sed hunc modum non ergo
est angelus substantia composita propter hac
rationem ita nec est substantia que com-
ponit rei quiditatem sed nec non
est absolute sed respectiue dicitur
nec diffinitio alicuius substantie diffinita
que continet quiditatem eius sed isto
modo non dicitur angelus esse substantia cum
ad non quod refertur est hunc modum
non ergo dicitur angelus esse substantia
aliquo predictorum modorum ¶ Supposi-
to quod sit substantia / aut est substantia
simplex aut composita quod sit
simplex videtur per comparationem ad animam
cum non anima simplex dicatur sit
sicut in libro de anima et spiritu angelus
autem cum subtilioris essencie sit
quam anima est ergo angelus simplex
quia cum anima sit simplex dicit dam
ponens talem rationem anima est
substantia viuens simplex et incor-
porea et in libro de anima et spiritu /
anima est substantia spiritualis simplex
et indissolubilis / preterea angelus
est subtilioris essencie quam sit
punctus / punctus autem dicitur esse simplex
ergo multo forcius angelus est simplex
¶ Contra omne quod est citra primum
differt quod est et quo est sed ange-
lus est citra primum ergo in eo dif-
fert quod est et quo est / sed omne in
quo differt quod est et quo est est
compositum ergo angelus est substantia
composita ¶ Item angelus habet vi-
res secundum quas attenditur quod est y-
mago scilicet memoria intelligencia
et voluntatem sed vires sue potencie
non sunt ipsa essencia / talia enim
essencia est sua potencia nisi in deo ergo

essencia angeli non est sue vires quia
angelus non est substantia simplex
¶ Item secundum conditiones convenit genere sed rationem
sed esse non convenit quod habeat na-
turam generis non convenit nec ergo cum sit
que est angelus constat cum corpore in
genere habebit rationem materie sed si habet ra-
tionem materie habebit rationem forme ergo an-
gelus est substantia composita ¶ Ad quod dicendum
quod licet secundum quosdam philosophos intelligencia
que dicitur angelus sit forma
sine materia / veritas tamen dicendum quod sit
compositum ex materia et forma quod si ali-
quibus videbitur quod sit forma
per se cuius sinem habebit com-
positionem ex quo est et quod est cum
ut quod modo dicatur compositum a-
liquo genere compositionis ¶ Ad primum ob-
iectum in contrarium dicendum quod licet ange-
lus habeat simplicitatem respectu materia-
lis et forme que simplices
sunt in suo genere non tamen est
compositus ipse / sed respectiue
simplex quia nec dicitur simplicior
huius hic quia licet esse spirituale quia
non habet forma huius corporalis nec
materia autem dicitur simplex quia non resol-
uitur ad aliam materiam / et forma
prima que non resoluitur in aliam
formam / et ita alio et alio modo
dicitur utrobique simplex ¶ Ad secundum dicendum
quod sicut posito quod angelus habeat
materiam et formam spiritualem non
tamen sit in forma sua nec quod ratione habeat
potentiam utramque receptiuam et
actiuam sicut angelus habet
forma dicitur habere receptiuam per
ut recipiat esse a deo sed an-
gelus propter illam potentiam que
est causatiue in quantum huiusmodi habet
propriam potenciam ut recipit
formas intelligibiles.

qui no sit illa forma de se
¶ Ad tercium dicendum quod cum dicitur ange-
lus simplex ut anima / simplex
comparative dicitur racione inferioris dig-
nitate quia plus sit de comparacione
¶ Ad id non quod obicitur de ange-
lo racione puncti dicendum quod non punctus
nec angelus eo dicitur sunt si-
plicitate / sed punctus dicitur simplex
in genere magnitudinis compositum tamen
sunt essencie racione rei in corporalis
sunt angelus licet dicatur sim-
plicior racione anime / non quod dicitur sine
se esse compositum ¶ Ad id autem quod
obicitur de modo composicionis angeli
quia sit quem nimium tamen corporis sit
dicitur sine genus quod dicendum quod quamvis
et licet non in hoc conveniant quod nec
quod dicitur sine nimium secundum modum
non tamen eandem non / in est eadem
in corporalium et spiritualium sicut in
fra ostendetur in tractatu de cor-
poribus celi dicendum / unde concedunt
genus quod quod aliqua racio animae-
lis quod est secundum racionem non quod eadem
sit materia.

Tercio queritur quid sit ange-
lus secundum racionem / et primo queritur
quid ad illam diffinicionem quam
ponit damascenus in libro c ii angelus
est substantia intellectualis in corporea
semper mobilis / arbitrio libera deo
ministrans secundum graciam non nimium
in mortalitate suscipiens ¶ obicitur
contra quod hanc racionem multiplex
videtur / nam quod prima differencia ibi posi-
ta vel tercia superfluat videtur
nam ibi esse incorruptibiles addi-
mus cum omnis substantia arbitrio libera
sit intellectualis et econverso ¶ Item
quod secundum differenciam obicitur / et primo racione
eius quod dicitur mobilis quia sicut

probat philosophus / nullum incorruptibile est
mobile sed angelus est incorrupti-
bilis ergo simpliciter et absolute
fit simplex ut probatum est ¶ Item
obicitur contra hoc quod dicitur semper mobilis aut
nam hoc dicitur quod semper moveatur actu
aut quia semper possit moveri non
primo modo quia hoc falsum esset si sic
nam / sed hoc sit tam in corporibus
quid ergo addet angelus super
corporis racione huius differencie ¶ Item obicitur
de ordine tercie differencie ad secunda
quia constat quod prius est cognoscere
bonum aut malum / et post modum
hoc et illo cognito sequitur elec-
tus huius et fuga illius / et racio
sequitur motus ad hoc aut ad
id et ita si hoc sic debent or-
dinari iste differencie ut dicatur
angelus est substantia libera arbitrio
intellectualis semper mobilis ¶ Item
cum dicitur angelus est substantia arbitrio libera
de qua libertate intelligitur nec scilicet
aut contra / non contra quia tunc illa
differencia non conveniret malis ange-
lis quod falsum est si nec / ad hoc autem
non nec contra malis angelis
et primo quia sic quod aliquis plus vel
minus removetur a summa libertate
plus aut minus cadit in ser-
vitute ergo qui perfecte et ple-
ne cadit in servitute recedit
a summa libertate / sed malus an-
gelus non plena et perfectam ca-
dit scilicet in servitute culpe
et pene sine fine et sine
aliquo remedio ergo simpliciter
a summa libertate recedit ergo
libertas arbitrii ei non convenit ¶ Ad idem
tamen posse facere malum non
est libertas aut pars liber-
tatis / sed privacio solum non convenit

malis angelis ergo ut prius
¶ Item cum arbitrium sit racionis
et quod est intellectuale et racionale
videntur esse convertibilia queritur
quo differant ¶ Item ad cuius differenciam
ponitur hec differencia incorporea
et planum est quod non ad differenciam
substancie incorporee cum racione conveniat
cum angelo similiter videtur quod
nec racione corporum quia ipsa iam
erant ab angelo divisa per hoc
quod premissa erat hec differencia in
tellectualis ¶ Item queritur propter quam
differenciam positam differat angelus
ab anima et videtur quod per illam ¶
Item queritur de hac differencia de o
ministrans contra videtur quod non sit
differencia angeli essencialis quia angelus
defuit ministrare quod
ipsi homines ministrat ut capi
ant hereditatem salutis et non
ut dicitur ad hebreos 1 et ita desi
net ministrare ad homines
ceperint hereditatem illam ergo
male ponitur hec differencia in predicta
diffinicione ¶ Item queritur de ultima
differencia primo quare non assignetur in
mortalitas angelo simpliciter
et absolute cum augustinus simpliciter
dicat animam esse inmortalem
cum inmortalitas magis in
deatur angelo quam anime ergo ¶
Item queritur utrum inmortalitas
conveniat tam angelo quam anime per
naturam vel per graciam et quod
per naturam sed per graciam dicitur in dif
finicione et hec etiam probatur per hoc quod
dicit augustinus quod omnia data con
cessa sunt in natura tendeant
in manu datoris ut maneat
ergo per naturam tendunt in non
esse ergo nec angelus nec
anima per naturam sunt quod sint in
mortales ergo si sunt inmor
tales hoc est gracia non natura ¶ Item
ad evidenciam huius diffinicionis
et eorum que quesita sunt primo notandum quod du
plex modus diffinicionum unus at
tendit secundum ad illam diff
inicionem in qua ponitur genus
et differencie quarum una quia
extendit se in plus cum com
muni in equalitate et
hec diffinicio est congnoscere et differencie
vel diversis que notificat esse
substanciale rei aliquis est qui atten
ditur in diffinicione hec que con
nostimus potencias per actus
et substanciam per potencias et hec no
tificat esse rei virtuale et
talis est predicta diffinicio angeli
quo ad hoc non potest notificari
dupliciter vel in se vel in comparacione
in se primo dupliciter vel hec virtua
le potencia quam habet ad cognos
cendum et sic dicitur substancia intellectua
lis vel ad monendum et
ad hunc dupliciter vel quantum ad
cognicionem locali et sic dicitur semper mo
bilis vel quantum ad cognicionem
affeccionum et sic dicitur arbit
libera et ad perfeccionem sua si
ad graciam et sic dicitur inmor
talitate gracia non natura suscipi
ens et ibi sub gracia comprehen
ditur gloria ¶ Ad id ergo quod pri
mo obicitur patet solucio ad
esse virtuale angeli de
terminatur per hanc differenciam et per illam
quia per primam esse virtuale ad
cognoscendum per aliam esse vir
tuale ad monendum secundum affec
ciones ¶ Ad aliud dicendum quod illa

q dr phs q nllm i ptibile
mobile mttr de mobili i
corpibz q̄d necē e q mobile
qmeaat se loco ita q totu
toti et ps pti | et tunc certe e
q omē q mo pti e i tio
a quo pti i tio ad quē sed
sic nō e mobilis angelus
licz moueat de loco ad lo=
cu lz et deo assistat p gte=
placom | qz necē z ut ibi
sit vbi opat sicut dr dag
cu nō e necē q ptrāseat
mediu cōmo mō fumedo tu=
situ p mediu | qz cū gmetit
se loco. h cu mag alibi ex
planabit. ¶ Ad a^d dd q d
se mobil ad dr̄m tam rec=
tos corpm qm̄ circularm cor=
pus n. rectu q motu rec=
to mo nō se z in hac gdi
cōne ut n ei desit cpp te
sui et ad h ut accidentali=
t moueat qz te exsistes
i loco sibi debito p nām s
q e existens nō lz gtqd ex
igit cpp te sui pot itm
ce q actualit nō moueat
se indigecia motols | corpg
nō circulac et si se lzeat gt=
qmd exigit cō p te sui | qz
cu ad huc motore exit ex
igit pot ce q actualit nō
moueat si n nō eet mo=
tor celi staret celu sed agls
lz se i se omes gdicōnes
que exigunt ad sui motum
cum nō indiget motore et
loqm de motore sicut dq q ad
monet corp nō de motore se=
pato qui e deus aut exspm
exigit ad motu angeli

¶ Ad aliud dq q angls lz gt=
acom ad cor mobilia et mo=
tu recto et motu circular quo
ad ultimmq motu qz sic dicat
dyo q ultq motu pot moui
cum mouet s loco nō e i eo
deliatus gntu ad vna dr̄az
s s motu qmi z s affectones
gpat ad spc vonales qz
ac libi sunt s iste motus e
i ipo deliatus qm ad vnaz
dnam s quo ad h q si ext
motus i bon p affeccom stat
i illo | si i malu silr stat
i illo | cum et i loco qui ggit
bono anglo et malo cōne
affeccons stant vn demones
nō sunt pato redeundi ad pa
disu sut n | i susceptibiles pe=
nitēac s q dt damas pz go
q maior e libtas in anglo
qm ad motu s locū q qut
ad motu s affecconeς | et io
nobilior e h drā se mobl
quo ad h quc h drā ce li
ba | et ideo por indiffinicōe
¶ Ad a^d dd q duplex e lib=
tas n | quedā que n pot
tolli nc minui p pccm que
gmūe nlis e | et h rspiciat sbaz
vonale s q e | alia cū est
libtas nē que pot minui
p pccm mag et mag q
attēdit i ordine s̄m e i sti=
tacōne pos ad bon et de hac
dr anssel. q posse facē malu
nō e libtas cū ps libtatis
et s h q huiq nō e i angel
malis qz ex quo semel pec
cauerunt sut i flbles ad
bonu | cum libtatem arbit

isto mo no habent s3 p° ¶ Ad a-
dd q cu dr arbitrio libi / arbi-
triu hic sic comprehendiao s3 q aliqs
pot gt eligere bonu vel ma-
lu q tn angelo n conuenit
sine collacone rois sicut vo
tu collacone / et ideo ad pe
loquendo aia nra dr subta ro-
nalis angelus no subta intel-
lectual ut rone collacomis
assignet drea inter ronale
et intellectuale cu utraqz cog-
nicone respiciat s3 ipm arbitro
ronis proprie respiciat nunc ¶ Ad
aliud dd q p scanc dra3 i cor-
pea differt angelus ab aia
l3 n aia no sit subta corea
tn e vnita aut vnibil cori
angelus no nec est subta cor-
pea nec vnibil corpi nec vni-
ta / et si toto sunat. ab ipo p
scanc dra3 i corpea differt
n. p scanc dram sic mobilis
qr angelus sic mo3 ut ex-
planatu e supius s3 aia mo3
i toto cor / si no conueniat
vt3 simplr debeat dici i cor-
pea / dims q sit cu sit abso-
lute et s3 se ei conueniat s3
quo addam i veniat quid
concessu et malo li n solu
comparatiue ei cgt s3 q dt damas
et si sz vna spectate corpis
que e diffiniri loco quo a-
gelo cgt sicut et corpi ¶ Ad
ad dq q l3 no sit nucu angelum
sic inspirac ad utilitate ho-
minum / nos tn cu ipo sic re-
manebit vtus et pdr mi-
nistrandi et io q dr inspiras
ecualit ei cgt s3 q sonat i
speciu / et sic in diffinicone

su3 vel pot dici q lic3 no sic
ei conueniat inspirau q sit
r hois tn id q e impmis i
se ad dm sic ei cgt / sic n. an-
gelis voluntati dei sic se sb-
iectos dq ¶ Ad aliud dq q
count p i mortalitate compa
comparatiue mutabilitas q i mor-
talitas soli deo p nam cgt
s3 q dr i thi vlt / vnd bn conce-
dimus q angelus et aia sunt
vtabilitate s3 affectones e[illegible]
i n3 cu i mortalitas cgt
eis gra no na ¶ Ad aliu[d]
q q. qr no dispt angelum si-
plicit et absolute ee i mor-
tale cu sic dicat aug. de ca-
ronali q ibi no diffinit
eam p dra3 ad angelum se[d]
potius p adm ad sensibile q
3 i brutis et vegetabile
que e i plantis que desint
ee cu cor. tn q sic dr an-
gelum ee i mortale intellr spe-
cialit. de i mortalitate que
comparat mutabilitate s3 affec-
tones p ut dq q postq an-
gelus semel bonus sic est bo-
nus / et postq semel malus
sic malus / no sic e de aia
sp i mortal dr qr defaili
no 3 mutabil et hic a suo
n° sine a suo prio ex se n.
solu sic ut sit vbibil imm
[illegible] / tn quoda mo sic i
mortalitate qn ex quoda
dono gre tn quoda mo
ex[illegible] mali pot no mori
s3 aia defaili comparacone cu
angelus e vtabil a n° cu
ex se et ex[illegible]cone a dq

nectem mutabilis
Quer. consequenter de diffinitione
quam ponit dyo. in li de di.
no. c. xi angelus est ymago
dei manifestacio occulti lumi
speculum purum splendidissimum
inmaculatum incontaminatum in
coinquinatum recipiens totam si
possibile est dicere speciositatem
boniformitatis deiformitatis
et pure declarans in se ipso
sicut possibile est bonitatem que est
in abditis. Quer. ergo primo quam
ad primam diciam circa quam que-
ritur duo s. utrum angelus
sit ymago et si sic cum secundum
illud dicatur de homine utrum secundum
equalitatem ei conveniat aut
non sed cum eminencia. circa primum
sic primo videtur quod angelus non
debeat dici ymago dei cum
dicat aug. in sermone de yma
gine quod nulli creature dedit deus
ut esset ad ymaginem et simili-
tudinem et hoc multum tacite expone
quod dicit de solo homine faciamus ho-
minem ad ymaginem etc. Contra
obiectio dyonis quod dicit in rectitudine
angelus est ymago contra dicit
aug. quod spiritus sanctus est filium quod sit
ymago et racio huius potest ac-
cipi ex eo quod dicit hyl. quod yma-
go est ad quam ymaginatur species
indifferens sed quod creatur in
sensu dicitur proprie et idem ibidem
ymago est rei ad rem coequan-
da ymaginata et indiscre-
ta similitudo. si constat quod nulli
creature competit quod sit indifferens
a deo ergo nulla creatura proprie
debet dici ymago dei sed solum

ad ymaginem. item contra hoc nota
dignitas creature ad creatorem et
secundum hoc videtur. Gen. i. faciamus
hominem etc. Contra secundum sic primo videtur
quod racio ymaginis equaliter compe-
tit ab homine et ab angelo
quia ab ipsis participatur racione eius
quod tam in homine quam in angelo
est respectus secundum unitatem substantie et
trinitatem personarum secundum quod imitatur
deum. item in celo erit homo apparens
nobis sed constat quod si equaliter sunt
angeli et in illo ergo et equaliter
et ymaginacio ergo et equalis
est racio ymaginis. Si dicatur quod
ibi est equalitas quo ad essentiam non
tamen quo ad eciam simplicitate
te vel spiritualitatis predictum immo ro-
ne horum est preminencia in ange-
lo. item apostolus loquendo filius est
ymago secundum non ad ymaginem
angelus non solum ad ymagi-
nem sed et est ymago. Contra dicit
aug. in li de trinitate. inquirit secundum quid
anima dicatur esse ad ymaginem
et ostendit quod non solum secundum sensua-
litatem nec secundum partem racionis in
feriore etc. aliam secundum superiorem con-
parata ad inferiorem aut secundum seque-
stratam sed solum secundum quod comparatur
ad deum. item sic videtur dicere
quod racio ymaginis debetur in anima
in quantum est capax dei et constat
quod secundum idem debetur in ange-
lo cum igitur sit capacitas non
dependeat ab illa videtur quod ad
hunc sit equalitas inter hominem
et angelum quantum ad racionem y-
maginis. si dicatur quod hic est
eminencia quantum ad spiritum non cum

quito ad actu e eminencia in
angelo | vn angelus magis capit
deum quam homo quod constat quia subra
tionalis naturam habet posse ad
actum quo comparat agentia sed ali
qua anima agentia habet quod magis ca
piat deum quam aliquis angelus
sicut anima christi et beate virginis ergo
adhuc habet posse naturam ergo non
est simpliciter dicere quod angelus sit ma
gis capax dei quam anima e r. an
ima quam angelus gr. an. plus
nisi quod adhuc sit ibi equalitas
quo ad rationem ymaginis ¶ Propter quod
quod dico quod anima sit ad ymaginem
dei quanto adepte superiorem rela
tam ad deum | et ea carta nulla
interposita formetur adeo vere
quod adhuc non possit esse emi
nencia angeli ad animam quantum ad
rationem ymaginis ¶ Tercio quod quia
primum est filii esse ymago patris
ymago .n. proprie dicitur spiritus indif
ferens sicut dicit hyl. et ideo
ad hoc quod aliquis sit ymago
duo exigunt s. quod sit spiritus et quod
sit indifferens ab eo cuius est y
mago in esse | quod ergo nulla creatura
est eadem in esse cum deo ideo
proprie nulla creatura dicitur ymago sed
solus filius | vnde si deam ad
huc non est simpliciter dicere
quod spiritus sit ymago sed quod habet aliquid
rationem ymaginis isto ergo modo ac
cipiendo ymaginem non est di
cere quod angelus aut anima sit yma
go sed solum ad ymaginem vt
per hoc denotetur quidam ordo
et quidam respectus ad deum alio tamen
modo quis dicitur ymago quod est ab
alio et quod est eius similitudo

ei dei sed quod possibile est ani
ta | et si hoc ymago e similitu
sed non ergo sed quod dicitur omnibus hominibus
q. et sed quod dicit philosophus ymago
cuius gradus convenit imitacionem et
ponit ibi aug. exemplum de di
bz eius in eque e similitudo
tu mentis e ab alto ydeo
tamen ymago alteri dicitur hoc g
modo accipiendo gr. ymagi
ne dicitur sancta quod angelus aut
est ymago dei sed quod dicat ye
rum | quanto simplicior est n. tan
to in ea in mente ymago
magis expressa | omnibus tamen e
magis proprie loquendo e dic
angelum et hominem ad yma
ginem ut per hoc note diui
tas non solum in persona sed e
in esse cuius creatoris ad creatorem e
hoc ratione tusiacionis similitati
per sponsionem ¶ Ad ad. quod querere de o
ne ymaginis in anglo et in
anima et in quo e eminencia
vnde pot quod expressa similitu
per attendi ratione po. considere
et sed hoc intelligitur illa auctoritas
est in sermone aug. quod nulli creature
dedit ut esset ad ymaginem
ni homini deo in. dico quod aut
sit cuius et cola et quanto g
adhanc rationem po. consideratur
dicitur homo ad ymaginem non sic
gelus dicitur autem expressa simili
do ratione proprietatis in cognos
cendo proprietates creaturas et
hoc dicitur tam angelus quam anima y
mago aut ad ymaginem et
quantum ad hoc intelligitur auctoritas dy
simplicita dicitur autem ratione sim
plicitatis essencie et sic intelligitur

auctis ysid' | dz itam roe capa
citatis i cognoscendo dm ebst
ncp' gt | dz et rone i mortali
tatis sicut ponit cassiodo et
sic gt ncp' | dz et rone firmi
tatis et sic gt hoi q no an
gelo et sic possunt solum dra
oba. Vne' al qua debz gu
tibz drys quatu ad drum eas
et ordine et nuum | et vr q no
differant ad qtz eas indeat'
dice rom manifestacois ar di
Ei dicat' q ppe dz specim
gnt ab alio recipit lumne
s ymago et manifestacio dicat
rom expssionis nl manifesta
cois differunt tu q ymago
quatu ad sptu | et ideo ppe dz
q apa e eius gno q imitacoz
z manif° no qm ad actu | dz te
obl de ordine q vr s h' q dif
ferencia tcia | debet pcede secam
q pus z gsiderre angelm qm
ad eius intres | p° quatu adr
ceptom secam i ipis | tcio qtu
ad manifestacom spes ia re
ceptas, et s hanc rone yma
go qm ad pmu in' prim spe
culu quatu ad s'm | manifestacio
oculti lumis quatu ad tcu.
q° vr q dria pssignata int
ymagine et manifestacom in
sit | q eius e actus ensece e
sptus go s illa dicam ymago
et manifestacio ad ide dicent'
s manifestacio dz ad infine
go s h' et ymago q plm est
s q ostensu z fm pauctte
aug' a li dec' Ate di q i tem
po cypat' pri sapia filio bo
nitas spm sco s gstat q pdte
tres dre cessant solumo

sapiam que' go ad angelz a sua
cacone rapiat essen tocius
bonitatis q solu a sua diffinone
q ex eius indicare dz ponit'
dre respiciates sapiam non
pom aut bonitate. Ate q int
p aliqs istas dras sit assig
nare dm angli ad aiam, et
in' q no | q gstat q e ymago
sicut et angels simlr et specu
lu | rone eius dicut qmodo q
gpho indent i specto et rone
sui9 ponimus intellou specula
tm i aia | simlr aia e manifes
taco oculti lumis | q ipam in
e manifestac dm et si no gple
ne sic p angelm. Que' simlr
de gnitibz drys que indent'
explanare rom speculi qnt
angelus dz speculu et que
quo differant in' in. q sit ibi
solumo reorbos i cultaco. ad
q dd' q h' ta ponit' in rone
angli qut ordina' ad gteplaz
aenatr in et pmo se h' ad sui
actu exigit' in. q sit ean
potens intellre et quatu ad s
tenet rom ymagis | r° q' e lu
mc quo essane intellt et qm
ad rm illi9 dz manifestaco o
culti lumis | exigit' et quo in
telligat formalit. s. spes r
cepta ab intellute | et r illi9
dz speculu sicut o. i speculo
rapiunt' fine resultant spes
sensibiles ita i h' specto spes
intelligibiles | rone go hoz t
n que exigunt' ad gteplacoz
potens intellre lume et spes
et q ad tres rones cause
referunt' dz angls qm z p°
catia gteplatiua ymago

dei manifestatio occulti lucis / speculum
et exemplaris et patet ordo istarum differentiarum
¶ Si vero queritur quare angelus ma-
gis diffiniatur ratione sapientie
quam bonitatis aut potentie / dicendum quod
omnia dantur intellectui via nominis
ymaginis intellectus proprie intelligendi
que est prima operatio angeli et
ideo sic quod dicitur speculum purum incon-
taminatum non bonitatis et sic
omnia dantur intellectui secundum id magis
pertinet ad cognitionem quod deinde
propter ordinatur ad contemplandum deum
et alia etc. ¶ Ad primum vero quod que-
ritur per aliquam istarum differentiarum dif-
ferat anima ab angelo / dicendum quod si
ille tres differentie que dantur anime
et angelo differunt tamen / angelus
enim est prima lumina data sed anime
secunda ¶ Item anime competit non speculum
sed secundum rationem eius quod cognoscit
per abstractionem specierum a fantas-
matibus non sic angelus sed
magis proprie recipit a superiori
unde Damascenus quod triplex specu-
lum datum / unum secundum quod dicitur quod omnes
creature sunt quasi speculum dei secundum
quod ipsa sunt vestigium trinitatis
aliud speculum dicitur anima / tertium an-
gelus per differentias vero subsequen-
tes differt angelus essentiali-
ter scilicet enim anima quantum ad statum in-
nocentie possit esse speculum purum
non tamen perlucidissimum secundum post
statum peccati enim purum nec perluci-
dissimum sed angelus dicitur specu-
lum perlucidissimum quantum est quod anima
in statu innocentie et si dicitur speculum
non tamen perlucidissimum sed minus lu-
cidum / quare dicitur quod anima in sta-
tu peccati speculum obscuratum est
secundum per aliquas differentias removentur.

triplex genus macule ab angelo
speculum enim potest esse sordidum
vel quia in se habeat maculam
et quantum ad hoc dicitur immaculatum
vel quia in se recipiat ab ex-
trinseco secundum hoc dicitur [illegible] / vel quia res
sordida ei adiungitur vel re-
rei sordide adiungitur exemplum
de quo manus munda per moti-
onis ad locum sordidatur / secundum exemplum
de quo aliquis ponit manum
suam mundam in luto vel e contra-
rio per motum luti ad manum
primo modo incontaminatum / secundo modo
et quod contaminatum tertio modo. Contra
hoc triplex genus macule quod con-
tingit recipere in anima / scilicet originale
secundum quod dicitur immaculatum / et actua-
lis / per hoc quod dicitur incoinquinatum
et incontaminatum / quod actuale
peccatum potest esse in anima aut ex
contaminatione aut ex coin-
quinatione / et per hoc multa obstant
duo quod malum non est a ange-
lo / quod vero sequitur recipiens
totam sed [illegible] est dicere spe-
ciem. dicitur quod filius simpliciter est
species / unde tota species [illegible] dicitur
sed angeli non habent totam speciem
et ideo dicit tota sed [illegible]
dicere speciem suam a sua quod contingit
secundum possibilitatem nature / sicut dicitur
quod secundum scientiam sapientis dicit
[illegible] gratiam cum in xxxv ce-
dit unumquodque secundum propriam vir-
tutem / et illud sed non dicit [illegible]
tota secundum quandam excellentiam
[illegible] sapientis / cum [illegible] ista
datione attribuenda / [illegible]
[illegible] excepto sapientis et
bonitas excepto dantis / sed quod

d. sept. ii q affuer9 largitas
est miria s magnificentia
principale et sicut impleta cali
tate sic no notat fili s p
po s / ad d3 ecc i scdm da
tu sim pbet illam dilige
tib3 se q. m3 q s dria tota
si infra c3 dice superflue po
nat. insuat diffiniõe ar3 u
sine illa sufficient. manifes
tari ee angli p pcedetes
drias / ¶ Du. com c3 q p pce
detes drias sufficient ma
nifestat. ee angli q sit
spua quo ad s in. conuenit ei
ille dre no tn quo ad s q
sit ee exegra sup addita
et ideo ad ee illi9 manifes
tad quo ad s addit. illa dif
ferentia ultima sicut in. mali
angli sa sut deformes p
culpam sic boni p gram bo
niformes nl buformatiua
gra s appellat. speciositas
s qua angli bn formati sut
deformes et ideo signant
addit. beneformate deifor
mitatis ¶ Gte ad quid ibi
addit. tota / ad q d9 q ad
drm ante tota n si i pdi pos
sit suscipe gram et ita spe
ciositate no tn totam sicut
po le c ipam suscipe s ppor
tom conungete ipam sine et
sit confirmata sine no tn si
possit i puti suscipe gram
et et confirmacom sicut fuit
i quibzda li i paucis / non
tn pot recipe i plenitudie
actus s solu i futo i gla

ficabi3 et tc tota suscipet s
q pole c s ppor tom conunge
te ipam / s angli no solu
iam recepint spostate gre
s et confirmacom in ea et
et in gla et ideo plenitu
dine actus s q pole c ppor
tom conungete ipos s illud
m. xxx. Vnicuiq3 s ppam
virtute et et ideo iam sus
cepint s9 spostate et ad
s nos dicim9 suscipies to
tam et ¶ postea que . desor
q in fine addit. et pure
declarans i se ipo sicut po le
c bonitate que c i abditis
et alia tunslacone dei speci
ficans benignitate silencii
que c3 in abditis s in. ois
vr superflue quatu ad ma
nifestacom ee ipius ageli
q3 constat q no sit n simplex
ee / si ne et gra ¶ Du9 com
c3 q sic diffinit. quatu ad
n sq3 ee et p. qm ad ee
ne / quatu ad s dicebat.
principalit ta de ipo s. q est
ymago dei manifesta. occul
ti luis et speculu / qm ad
sam dram contrahabat. po
testas manife luine i ca
tu que cat ani in ipo qu
tu ad Ra potestas suscipi
edi aut recipiedi ipso lu
mine s pma dram indiffe
ret. sept ad s et ad i. q
no possibilitates que i sut
ei ani ad actu reducant.
gre c no ne / et ideo sic
expte illa qua diffiniebat.

quo ad esse non destruebat. dupplex
possibilitas sic excepte qua dif
finiebat. quo ad esse gratie respon-
det ei distincte duplex actus
unum ei quod primus dicebat speculum
respondet excepte gratie primus actus
qui est suscipere / ei quod dicebat
manifestatio occulti luminis actus
secundus qui est declarare ei non
quod dicebat ymago non respondet
aliquis actus cum ipsa sit quasi
et diversis possibilitas / nec contrariam
destruat. distincte aliqua pos-
sibilitas sed tamen est oppositum de ordi-
ne quia secundum comparacionem videtur quod actus secundus
debet primo loco poni et actus primus
secundus. ¶ ad hoc dicendum quod manifestatio est
relatum ad id quod manifestatur et
ad ea quibus fit manifestatio.
angelus enim lumine creatum et in se
lucem increatam manifestans
sicut effectus causam / et quo ad
hoc racione eius quod manifestatur prima
est manifestatio quam speculum secundum or-
dinem naturae / comparacione tamen ad eos
quibus fit manifestatio prius est
speculum / angeli enim superiores ma-
nifestant inferioribus que susce-
perunt a prima luce secundum prius est
suscipere quam declarare quod suscep-
tum est et quoniam est ex contrario potest
attendi ordo inter manifesta-
cionem et speculum ex una parte
et actus eius correspondentes
quia quantum ad primum modum est
ordo inter illa quem ad secundum
inter ista ¶ sed queritur. quid vult
dicere cum dicit benignitatem
silencii quod est in abditis et
quid appelletur. ibi silencium
et quid abdita sive occul-

ta sunt et que est ipsa benig-
nitas ¶ ad hoc dicendum / quod summum bonum
et increatum in se est ingressi-
bile et occultum et de eius be-
nignitate est quod communicat se
declarare ipsa enim communicatio
benignitas dicitur. sic ingresse
sibilitas vero eius dicitur silencium
secundum metaphoram / silencium enim
sonum privacio sed quando advenit
sonus tunc est declaracio
sed non etiam in se declaratur
et ideo antequam ad manife-
stacionem veniat que fit per a-
liquem sonum creatum et dicitur spe-
cies per privacionem declaracio-
nis secundum hunc modum accipitur
silencium apostoli / et sapientis pri-
dum medium silencium et racione
ergo et incomprehensibilitatis dicitur silen-
cium racione eius quod occultum est
dicitur quod est in abditis ¶ queritur quare
in libro de ierarchia angelica ponit
tres actus / illuminare / purga-
re / perficere / quare ponatur diffinit
per primum actum quem ponitur
tamen ¶ ad hoc dicendum quod ista tres
praedicta actus assignatur inter
angelos superioribus respectu inferiorum
autem respectu creaturarum quod vero hic diffi-
niuntur. sed et conveniunt comparantur
ad deum secundum quod exemplatum est
principium / prout dicitur quod deus est
summe intelligibile summe
et species enim nulla est praedicta
quod illi actus quos dicimus
assignat non referuntur ad
angeli hic diffinitur secundum ponatur
Consequenter procedendum est de
personalitate angeli

ꝯrn̄d' s' ¶ p° an sit ꝑsonalitas
i angelis ¶ ꝙ° s' rom̄ ꝗu̅ d3
¶ bao dclf ꝙ distīcis ꝑsona=
lis 3 vnu attributu angelo
ꝯdidens cu simplicitate een=
cie et ꝑspicacitate intellectuālie
et li ex ꝑtate seu facultate
Quod ꝑsonalitas nō sit
i angelis sic arg' dt in
boeci' i li de duab3 n̄ris et
vna ꝑsona xpi· ꝙ ꝑā· ē rōna=
lis nē suba indiuidua sed
rōnalis n̄ra nō ꝯt angelo
cu rōnale sit ꝑpa dra ho=
mis et specifica· g° nc ꝑso=
na ꝑ· indiuiduitas sicut dt
ꝑhs ē a m̄a· nt ab accite
s' ꝑpenes accīs nō est hic
indiuiduitas ꝑsonalis nō n·
ꝯt s' aglo hre priam ꝑo=
tēla et tpe et hui' accīcia
indiuiduancia g° n ēit i di=
uiditas ꝑsonalis ꝑ accīs nc
ꝑ m̄a· cu nō possum' m̄a ali=
am et aliam dicē in angel
sicut anulus d3 ali' m̄a cu
est aureus | et cu est arge=
te' nō g° ē ꝑsonalitas in
angelo ¶ ꝯra nō accipi' ꝑ=
sonalitas ita ꝯīt· sicut i g=
matica ut de ōi suba i di=
dua sit dicē ꝑsona s' coar=
tat' ad illa que hnt potesta=
te simonis ut que dirigit
simonē nt ad quē dirigit'
simo s' sicut dt dag' nō in=
digent angli simone sed
tradut ad inuicem suas
intellectuas sine voce g° ro
ꝑe· s' hūc modu nō ꝯt an=
gelis ¶ ꝯra sicut angel'
hnt distinctom intellectual n | ita
et acal | s' aca nō hnt ꝑ distinc=
tom hui' intellectual nē ꝑso·
nalitate nō·n· d3 vna aca
vna ꝑsona | g° nc angelus
ꝑ ꝯsilem distinctom ¶ ꝯra ma=
gis est ꝯpleta huana n̄ra in
xpo quē angelica n̄ra i aliq°
angelo s' nō accipit' ꝑsona
litas s' huana n̄ra in xpo cu
n | sint due ꝑsone lz sint due
n̄re g° scdm angelica n̄ra
i aliquo angelo n ēit accipe
ꝑsona ¶ ꝯt ro ꝑsone quē pot
ꝯuēit i li· dat· qn̄ ē ei· s·
ꝙ sit res ꝑse subsistens s
ꝑda existencie modu singu=
lare ¶ ꝯra hug' de sto victc
qui ponit attributa in a=
gelis et magr i sent' i d·
iij | li | ponit vnu attributu
anglo distinctom ꝑsonale ¶
ꝯra int' dnu et hoiem an=
gelus ē mediu | et s' ꝑda
modu est dicē intellectuale
nam i hijs g° cu i extre=
mis sit ꝑsonalitas i me=
dio s' ꝙ ꝯueit cu extremis
ēit ro ꝑsone ¶ ad ꝙ dd' ꝙ
ꝑsonalitas ꝯueit angelis
¶ ad p° an olim i ꝯtrm dd'
3 ꝙ rōnalis n̄ra dupl'r ac=
cipit' in ꝑpositus ꝑ se | et s'
s' ē ho rōnalis n̄ralis n̄ra
sicut ro ē ꝑpa nis eius·
alio mō d3 ꝯīt' ꝑ intellectuali
n̄ra et s' hūc modu pot ꝯ=
uenie' anglo | et ro ꝑe· i
qua po' s' q° d° s' rōnalis
n̄ra ¶ ad aliud dd' 3 ꝙ i
diuiditas n tm̄ 3 ab acci=
te nt a m̄a sicut dt ꝑhs·

s(ed) ph(ilosoph)us locutus e(st) sicut i(n) ali(o) li(bro) ph(ilosoph)ia
sic aut(em) q(ui)s accipi(tur) co(n) incōi
dui p(er) i(n)co(m)municabilitate(m) ut dica(tur)
et i(n) divinis i(n)dividua ypostasis
q(ui)bi no(n) e(st) m(u)lt(u)s ac(tus) sed
attendit(ur) s(ecundu)m p(ro)p(ri)etates p(er)sona
les distinguentes ¶ Ad t(er)ciu(m) d(icendum)
q(uod) licet angelo no(n) app(ro)priet(ur)
potestas formandi s(er)mone(m)
no(n) t(ame)n p(er)sona q(ui)a n(on) no(n) format
s(er)mone(m) h(oc) no(n) e(st) p(ro)p(ter) defectu(m) ex
p(ar)te sui s(ed) p(ro)p(ter) defectu(m) organi
cu(m) ac assumit corp(us) formant
s(er)mone(m) / p(er)so(na) aliqua e(st) n(atur)a p(er) se
i(n)co(m)municabilis s(ed) i(n) i(n)tellectual(i) n(atur)a q(ua)e
e(st) angelo p(ro)p(ter) q(uod) i(n) ypostasi co(n)tin=
git e(ss)e p(er)sonalitate(m) ¶ Ad q(uar)=
tu(m) d(icendum) q(uod) no(n) e(st) simile de ange=
lo et de a(n)i(m)a q(ui)a a(n)i(m)a no(n) h(abe)t
e(ss)e distinctu(m) et separatu(m) ab o(mn)i
alia re q(ui)a e(st) n(atur)a in co(mmun)i e(ss)e co(n)
t(ra)r(i)e e(ss)e v(er)o p(er)sone e(st) e(ss)e p(er) se
entis et distincti / et ideo ange=
lus h(abe)t r(ati)o(ne)m p(er)so(ne) / a(n)i(m)a v(er)o ro(n)=
nalis no(n) h(abe)t r(ati)o(ne)m p(er)sone et
si obiciat(ur) si co(n)tingat a(n)i(m)am
e(ss)e separata(m) nu(n)quid t(un)c erit p(er)so=
na / R(espo)ndet q(uod) no(n) / q(ui)a licet sit
separata h(abe)t r(ati)o(ne)m possibil(itatis) ad
unu(m) aliquid co(n)stituendu(m) et
ita ordinat(ur) ad r(ati)o(ne)m p(ar)tis s(ed)
q(uod) e(st) h(uius)mo(d)i no(n) h(abe)t r(ati)o(ne)m p(er) se so=
na(n)tis / et ita no(n) e(st) p(er)sona s(ed)
no(n) sic e(st) de angelo q(ui)a h(abe)at
e(ss)e i(n) actu distinctu(m) et separatu(m)
ab aliis / n(e)c h(abe)at possibilitate(m)
ad aliquid ad ulterius ¶ Ad
ultimu(m) d(icendum) q(uod) no(n) e(st) simile de
h(uma)na n(atur)a i(n) (Christ)o et de angelica
q(ui)a n(atur)a h(uma)na n(atur)a i(n) (Christ)o q(uo)da(m)
h(ab)eat p(er)fectio(ne)m q(ua)ntu(m) ad e(ss)e
i(n) h(ui)us e(ss)e n(e)c h(ab)eat r(ati)o(ne)m p(er)so(ne)

ut dicat(ur) q(uod) p(er)sona illa (Christi) co(m)po=
sita sit ex h(uma)na et di(vi)na n(atur)a
no(n) t(ame)n r(ati)o(n)e pluralitatis e(st) ibi s(ed) ypo=
tasim dic(itu)r n(atur)a ac qua p(ro)p(ter) ex=
isterati et dignior h(uma)na n(atur)a
ve(n)iebat(ur) no(n) sic a(ute)m e(st) de a(n)=
gelo h(abe)t n(atur)a r(ati)o(ne)m sue ypos=
taseos no(n) dependente(m) ab
alio q(ui)a a sua n(atur)a i(n)tellectuali
et co(n)g(ru)it h(abe)re r(ati)o(ne)m p(er) se entis
ex quo co(n)cluditur q(uod) angelo co(n)=
p(er)sonalitas

Secundo que(ritur) s(ecundu)m q(ua)m r(ati)o(ne)m co(n)uenat
p(er)sona angelo cu(m) n(atur)a p(er)so=
na sit ypostasis distincta
p(ro)p(ri)etate oz i(n) angel(is) attendo
aliquas p(ro)p(ri)etates q(ui)bus p(er)
distinguat(ur) no(n) a(ute)m u(nus)q(ui)sq(ue) an=
gelus e(st) ab alio quadam
indiu(iduali)s et h(uma)nis no(n) g(ener)o co(n)=
tra s(ed) q(ui)a distinguit(ur) una
ab alia i(n) angel(is) ¶ P(er) sol et
luna no(n) d(icu)ntur duo i(n)dividua
ang(e)li spe(ci)ei s(ed) ut sp(eci)ei s(u)i
co(n)tinet i(n)dividu(u)m v(e)l a(ute)m no(n) i(n)=
dividua i(n)dividuo(rum) sub eade(m)
sp(eci)e m(u)ltiplicantur no(n) e(st) dice(re) dif=
ferentes p(er)sonas q(ui)a p(er)sona
sit i(n)dividua ypostasis n(atur)e
sic e(st) i(n) angelo ut n(atur)a a(n)i(m)a
in sp(eci)es sit i(n) subs(tanti)a i(n)corrup=
tibili no(n) indiget m(u)ltiplica=
tione i(n)dividuo(rum) s(ed) n(atur)a v(e)r(o) e(st)
no(n) i(n) sole et luna in qua(n)tu(m)
al(te)r alt(er)i e(st) co(n)testat g(ener)o q(uod) v(er)o
sp(eci)ei angeli cu(m) co(n)tinet i(n)di=
vidu(u)m et aliu(m) a(ute)m no(n) g(ener)o sunt
duo i(n)dividua sub eade(m) spe(cie)
in angelis g(ener)o n(e)c due p(er)so(nae)
g(ener)o n(e)c p(er)sonas distincte s(ecundu)m ta=
lem r(ati)o(ne)m ¶ P(er) d(ici)t q(uod) ...

det. q persona e ronalis ne
i comutabilis existencia/ existe=
ncia aut dz tu unus hic ee ex
alio vel ab alio/ s3 hec no est
i anglis ergo no e persona
secundum hanc rom ¶ pt v3 ro p̄
dz una persona pior alia in
intelligencia vel na. s3 i angelis
no sic e sunt n simul na et
intelligencia. unius no depēdet
ab intelligencia alterius ¶ p reca=
tus vr preeminencia unius
persone ad alteram/ ut persona
regis preminet p̄. duas et
persona duas persone militis
in angelis tn no diffinit
hec preminencia no ergo vr ee
ro persone ¶ cōtra ponat q
omnes angeli essent equales
i proprietatibz ut tam proprietatis
intelligencie eet unus sicut et
alius et equalis faculta=
tis i vo^te. nequid dicerent
h̄re rom persone/ q no vr q
nlla eet preminencia unius
ad alterum ¶ S3 gt vr p̄p q
differunt i subā et proprietati=
bz personalibz ergo differunt secundum
rom persone ¶ cōtra nequid dicta
quacumque proprietatem dat roz
persone vel detrahat ministrat
n' unus anglis et alius non
ministrat nequid hec distincto
dat rom persone. q si daret
eo cessante ministerio cessaret
persone ¶ cōtra unus angelus
h̄t cognicionem alicuius rei alius
no/ nequid hec distincto 3 s
qm differt persona a persona
qd si eet cessante cogni
cione desinerent h̄re rom per
sone ¶ cōtra bonitas et malicia
attribuitur anglis et si illa est
distincto unius ab alto tm q
sic hec accipitur no apte q si eet
i principio quo cōditi sunt no
h̄rent distinctionem personalem ¶ cōtra
dt hug. de sco vic. q i mor=
tales sunt equale e dribus
ergo no differunt secundum magis
et magis i immortalitate ergo
quo ad rom i mortalitatis
no e distincto personalis s3
vr cōtrarium/ q dt damas q an=
gelus e susapiens i mortali=
tate no na s3 gra s3 contingit
i uno angelo. ampliore ee
graciam quam i alio ergo contingit
ee ampliore i mortalitate
ergo eu differant secundum magis
et minus i a mortalitate dicitur
distincto persone secundum hoc ¶ cōtra sunt
diversa officia angelorum ut a=
quibus accipiunt. hec noia che=
rubyn et seraphyn nequid secundum
diversam ista officiorum e distinc
to personalis i angelis ¶ ad q d
3 s qd dt hug. de sco vic i
li dex. existencia rebz modis
generalit pot variari/ vari=
ari naz pot secundum solam rei qli
tate aut secundum solam rei origine
aut secundum utrumque coniunccione secundum
solam rei qualitatem variatur
existencia qm pluribz persons e
una eademque origo quod oia sin=
gulis tn singularis persona que
subā plures magis sube cum
no possunt ee. sine differenti
qualitate e aut hec variacio
talis existencie secundum qualitatem
ut variatatis hec secundum originem
secundum vero originem est illa variatas

existencie qu plibus psonis
est vna et indifferens ee t
neniunt tu s origine adiuni
tam diam spe / si vnus origi
ne sit / alius origine caret / et
si origine spectam origo vnius
differt ab origine altius sius
go existencia nalat s origi
ne solam tu s aliquam qualita
tis diam tam s rei qualita
te q s origine nalat exis
tencia vbi singlis psonis est
singularis et ppa origo diuisa
in huana n na e distinctio
s qualitate et origine c n q
litas ppa et singularis p qua
vnus ho differt ab alio et
ppa origo ppa na ad e pncipi
o ipsi et aliud illi in angeli
ca aut na nulla e ppagacio s
sola simplex qz caco e g
om simul vnu solid i diffe
res qz pncipiu sut au i
anglica na tot sub qt ex
t id circo oz eas qualitate
diffre na si nulla qualitate
differrent pcul dubio ples
no eent t dis an psonis na
os dissilitudis na t equa
litatis / et ideo s qualitate
diffre no possunt / relinq go
ut credat s modu originis
diam spe si vnus existet ex
se ipso / alius origine recipit ab
alto / et si origine spectes dif
ferunt in obtimodi mo indiui
dua go na s origine sola
oz querere tam psonas q
ypostasis diam vn i an
gelis e distinctio psonalis
s absoluta et nale quali

tate ypostaseos angelice na
hee an qualitates sut pspi
cacitas intellectiue et facultas
vo t que simplicitate een
consequuntur ¶ Ad pmo go obm d
q s aliam rem accipi dis
tio psonal i angel et i di
uina t dis ois qualitas nalis
que e tm psonis c n ppa
sub ut bonitas / sapia / et
ita de alijs s distinguunt mlti
q vnus e alba a alt aque
alius / vnu distinctionem alia
notat s origine no sit an
e i angel tu om ange
los sit vna origo s deus e
quo sut simul pcacom ¶ ad
s d q multiplicatio i dio
indiuiduos no accipit i an
gelis pp h q spes no pos
sit saluari i vno angelo s
n ad multiplicatio s h
ut sit multitudo similiena
sudma bonitate no tu indi
secati spe s in eade in h m
manifestat bonitas dia ad
itaurunt bonifermia n o
filo de sole et luna sufficit
n sol vnus pp sui pfecciou
et magnitudine ad conplen
tu vniuersis t luna sibi ¶ ad
tcm d q illa ro psone s
q d existencia i icabil
ut existe d exa ee no
ro gis dio ne t angelic
s dio et huane si r accii
at existencia psubsistenci
an e pprietas nalis absolute
ne respectiue s h queniut
psone angelice ¶ ad qrtu d
q ordo ne ne i telligencia
ibi d q attendit distinccio

s(ed) originē n(on) ubi attendit(ur)
s(ed) absoluta(m) qualitate(m). ¶ Ad
q(ua)rtu(m) d(icen)d(u)m q(uod) e(st) p(er)sona circu(m)sta=
lit(er) dicta ut cu(m) d(icitu)r p(er)sona r(e)=
gis aut ducis et in talib(us)
attendit(ur) p(re)minencia sit p(ro)p(ter) q(uo)=
d(a)m modu(m) e(st) i(n) n(atur)alib(us) p(ro)p(ri)e=
tatib(us) angelicis ut dicat(ur)
alt(er) alt(er)o p(re)minencior et excel
lencior e(st) t(ame)n p(er)sona n(atur)alit(er) dicta
sicut p(er)sona p(at)ris et p(er)sona
filii i(n) h(omin)ib(us) / et sic e(st) aliqua
p(re)minencia / aliquid n(on) h(abe)t n(atur)a
lit(er) q(uod) n(on) h(abe)t filius s(ed) i(n) di(vini)s
n(on) sic e(st) q(ui)cq(ui)d n(on) h(abe)t p(at)r h(abe)t
filius et eq(ui)v(alenter) et ideo n(on) d(icitu)r p(re)
minencia s(ed) q(uo)d(am) modu(m) i(m)p(ro)p(ri)e co(n)=
tingit in angelis n(on) n(isi) un(us)
p(re)minet alt(er)i tamq(uam) origo illi(us)
ad septi(mum) d(icen)d(u)m q(uod) licet q(ua)ntitate(m)
h(abe)ant p(er)spicacitat(is) et h(uius)mo(d)i no(n)
ce(n)t differentes p(er)so(n)e q(ui)a diff(e)=
runt ypostases et differunt
p(ro)p(ri)etates sicut e(st) de duob(us)
geminis qui s(im)plim(m)u(m) assila(n)t(ur)
tu(n)c s(u)b(stanti)a ei(us) n(on) e(st) s(u)b(stanti)a illi(us)
n(e)c p(ro)p(ri)etas h(uius) e(st) p(ro)p(ri)etas
illi(us) / c(um) in di(vin)a p(er)sone ad
p(er)sona(m) n(on) o(mn)i(n)o s(e)c(un)d(um) p(ri)ore ordine
n(e)c p(re)minencia / differunt n(on)
n(isi) p(er) p(ri)us et posteri(us) n(e)c ma=
gis et mi(n)us s(ed) se ip(s)is. ¶ Ad
viij d(icen)d(u)m q(uod) di(vin)a accidental(ia) for=
mas ut ei(us) q(ui)a e(st) ministrare
n(e)c cog(n)icio(n)e h(uius) rei n(e)c il
li(us) h(abe)re / et sic(ut) bonitate(m) et
malicia(m) n(on) e(st) p(ri)ma r(ati)o dis
tinguendi p(er)sonas i(n) angel(is)
s(ed) illas formas que ad h(abe)nt
ypostasi(m) angelice n(atur)alit(er). ¶
Ad viij d(icen)d(u)m q(uod) i(n)mortalitas

d(icitu)r i(n) angelis uno mo(do) p(ro)p(ter) i(m)mor=
talitate(m) ext(er)na(m) et alio mo(do) p(ro)p(ter)
i(m)mortalitate(m) i(n)t(e)gra(m) s(ed) q(uod) mors
du(m) p(ro)p(ri)e d(icitu)r n(e)c desiccio n(on) n(e)c de
fectus gr(ati)e q(ua)ntu(m) ad p(ri)mu(m) mo=
du(m) su(m)mit h(uius)mo(d)i de s(e)c(un)do v(er)o
et sic eq(ua)l(ite)r (con)ue(n)it o(mn)ib(us) a(n)=
gelis q(ui)a / ad s(e)c(un)d(u)m n(on) modu(m) n(on)
(con)u(eni)t s(ed) (con)u(eni)t bonis angelis ma=
lis n(on) n(on) (con)ue(n)it i(m)mo mor
tui su(n)t i(n) p(ec)c(at)is / utraq(ue) t(ame)n
i(m)mortalitas / uno mo(do) i(n)t(e)gra
dicta (con)s(er)uante res i(n) e(ss)e n(e)c
i(n) bene e(ss)e / q(ui)a cu(m) d(icitu)r g(rati)a
mag(is) n(e)c mi(n)us e(ss)e i(n) alio et
alio (et)c. q(uod) n(on) seq(ui)t(ur) si g(rati)a
maior n(e)c minor q(uod) i(m)mor=
talitas sit maior n(e)c minor
data n(on) e(st) i(n)t(e)gra dicta ut sit
eq(ua)l(ite)r i(n) o(mn)ib(us)

Tercio que(ritur) de discretione
p(er)sonali r(ati)one h(uius) q(uod) po(n)it(ur)
q(ua)rtu(m) iiij(o)r attributor(um) angelor(um)
dicit n(on) h(uius)mo(d)i de s(e)c(un)do v(er)o iiij(o)r e(ss)e
attributa angelo / p(ri)mu(m) e(st) sim=
plicitas s(u)b(stanti)e / s(e)c(un)d(u)m discrecio p(er)sona=
lis / t(er)c(i)u(m) for(ma) sapie(n)t(ie) et intellig(enti)=
cie r(ati)onalis / quartu(m) potestas
lib(er)e voluntatis inclinande sive
i(n) bonu(m) sive i(n) malu(m) s(ed) ob(icitur)
de discretione p(er)sonali que attribui(tur)
angelo cu(m) simplicitate e(ss)encie
v(ide)t(ur) m(ihi) i(n) deus / e(ss)e(n)c(ia) n(on) simplex
s(ed) de ip(s)a p(ri)ma ergo e(ss)encia simplex
et p(er)sona discreta n(on) (con)ue(n)ia(n)t(ur)
non ergo eru(n)t duo discrecio p(er)so=
nalis et e(ss)encie simplicitas
et ita n(on) pone(n)t(ur) i(n) di(vi)one
(con)t(r)a que(ritur) qualit(er) accipiat(ur)
discrecio p(er)sonalis que ei attri=
buit(ur) cu(m) n(on) accipiat(ur) de
v(er)o n(e)c de n(omi)n(e) n(on) i(n) ueit(ur)

angelum dicitur persona sed nec in quantum
in angelo non sit tantum differentia
eius quod est et quo est sed etiam quod
est et quibus est aliter, unde non esset
distinctio personalis in talibus ne
cesse est esse quod duplicem compositionem
non ergo in angelo se comparando
ad invicem distinctio personalis et
simplicitas essentie non est similiter
de deo quia ibi idem est quod est et quo
est, et quod est et quibus est in talibus
non sic est, non ergo simpli
citas essentie in angelo et dis
tinctio personalis conveniunt. Contra
tamen sit duplex compositio una ma
ior compositio in angelo quam in talibus
in quibus non est personalitas,
in aliis enim non differt nisi quod est
et quo est, in angelo autem invenitur
esse duplex compositio ideo ad quid
quia per exceptionem persone sit nova compositio
in angelo, nulla illa que est
substantie aut nisi sicut enim si pri
mitas non esset primitas, primitas
adveniens ypostasi
faceret novam compositionem, ita in an
gelo proprietas personalis adve
niens ypostasi angelice fa
ceret novam compositionem sed hec est compositio
persone ergo persona angelica persona
sit compositionem preter illam que est
substantie quod si personificatio maior
vel minor est proprietas persona
lis quia distinguens angelum
ab angelo quod erit attributi
concedens in distinctione persona
li eodem modo videtur de distinctione
personali. Ad quod dicendum quod ista
sunt attributa angeli sicut sup
positum in ratione cum est quia quilibet
attributa angelo pertinet ad
conditionem angeli vel ad substantiam
eius vel ad potentiam circa ta

sit in angelo substantia potentia et operatio
quia unde dicitur essentia persona substantia ac
cipitur sed ad substantiam duo pertinent
scilicet essentia et persona dicitur
enim substantia duobus modis per modum
duo substantie primo et secundo. Propter quod ex
parte essentie dicitur simplicitas
essentie ex parte vero persone in
est substantia individua dicitur distinctio
personalis ex parte autem po
tentie sit duplex cognitio vero
et vero boni et nec dicitur intelli
gentia vero boni voluntas dicitur
ergo ex parte intelligentie perspica
citas ex parte voluntatis liber
tas. Si ergo queratur qualiter
distinctio personalis et simplici
tas essentie conveniant in
attributa tamen essentia sit de per
sona, et quia quod nec prohibet convenire
in ratione attributi sed convenit
de ratione alterius non enim sit
variato in ratione eius quod ad
persona simpliciter essentia si non ac
cidit sed penitus esset idem non
conveniarent. Ad secundum dicendum quod dis
tinctio personalis attribuitur an
gelo sed non de novo vel nec
sciatur exprimere sed enim in pluribus
cognoscitur enim angelus est
substantia individua distincta ab
alio ex hoc quod multi simul ap
paruerunt cognoscitur et ra
tionalis natura sive intellectualis
ex multiplicia officia et vari
etate ratione persone eliciatur ex
nomine et novo, quod hic continetur
vel novo non sciatur exprimere
nomine persone. Dicitur de deo
non quod sicut dicitur angelus in li
bro quadam necessitate ducti

sunt catholica ut dicunt tres
de personas ita quadam ratione
poterunt dici ad dd' diversos
angelos diversas esse personas
sicut diversos homines diversas
esse personas ¶ Ad tertium dicendum quod
ad 3 diversitas essentie attribuitur
angelo simplicitas 3 respective
ad ea que sunt compositionem ma=
nifesta sicut sunt corpora et cor=
porales forme non tamen 3 simpli=
citas essentie absolute et ideo
nichil prohibet angelo inesse
attribui simplicitate essentie
et distinctionem personalem sicut con=
tingit attribui simplicitate essentie
respectiva et compositionem absolu=
tam ¶ Ad quartum dicendum quod licet dicitur
sit compositio in angelo non tamen sicut
maior quam in rebus in quibus non
est personalitas ita ille res
simpliciter sunt composite tamen sunt
substantie corporales angelus tamen non
est compositionem quantitativa nec sit
spiritus pluribus ergo modis potest dici
compositus quam spiritualis substantia
vel corporalis maiorem sit compositionem
¶ Ad quintum dicendum quod licet sit compositio
ex parte persone alia ab illa quod
est eius quod est tamen eo quo est
non tamen est omnino separata ab illa
compositione que est eius quod est
ab eo quo est immo illa conve=
nit in persona et tamen licet
persona distinguatur proprieta=
te personali non tamen reducenda
ad primum oportet quod distinguatur
per se ipsam unde iste angelus
differt ab illo angelo proprie=
tate personali et tamen ipse differt
ab illo sua propria ypostasi ¶
Ad ultimum dicendum quod licet proprieta=

itas maior vel minor distin=
guant personam angeli non tamen ex hoc
aliud attribuendum tamen quod pertinet
hanc distinctionem est alia distinc=
tio persone a persona in se ipsa
et ratione illius sunt connexa de
attributis que ex parte personas
attribuuntur

Quarto procedendum quod ad sex=
tum quesitum scilicet de differentia an=
ime et angeli essentiali ad quorum differentiam
quidam procedunt differenter quidam
enim dicunt quod differentia eorum essentialis
est in hoc quod angelus est substantia
separata anime vero anima non unibi=
lis est corpori sed contra quod licet non sit
essentialis differentia est enim loqui de
anima ut anima et est loqui de
ea ut est spiritus et prior est
consideratio de ea ut est spiritus quam
ut est anima quia definitio est consi=
deratio absolute de anima respec=
tive tamen ergo spiritus rationalis differat
ab angelo aliquam habebit differentiam in
se ipso sed esse unibile est in re
ergo prior erit differentia que spiritus est
in se ipso ¶ Propterea est loqui de spiritu
angelico et spiritu rationali in com=
paratione ad deum et sic habent dif=
ferunt essentialiter spiritus angelicus
et spiritus rationalis et hec an parte
non occurrit ratio unibilitatis
corpori ergo non est prima differentia es=
sentialis ¶ Preterea si spiritus rationalis
unibilis est corpori ratione suarum
differentiarum vel aliorum in se ipso
necesse est dicere aliquid esse in ipso
spiritu ut prius non ad rone
cuius sit unibilis et ita ad
erit in quo differt prius spiritus
rationalis ab angelo ¶ Preterea in=

telligam9 p a pole q spc ro
nalis r manet separatis acce
ngnid eet ide a spc cu an-
gelo qpat q no go aliquid
lprot p q differret et no bu
i dtualit q plus differet
qu angelus ab anglo go
dria aliqua specifica eet
int anglm et spm ronale
sic existente ¶ p lz volebat
alij aliam driam assignare
mlt q aia ronalis sine spc
eet ad ymagine dei / angls
no no / et lz nolebant exsp-
tia sac acape de hac logi
lz rone aie ronalis de ange-
lo vel no dicebant n q spc
ronalis lzt pom cognosce
di oia ad silitudine dei ¶ Bz
m eode mo q angelus ex
ipa rone qu sicut deus cog-
noscit oia tam corlia qu
spualit ita angelus go lzct
rone angelus dicet ad
ymagine sicut aia ronal
n lzc est com q quida di-
cut q sicut i deo sut exeras
rones tam corlu qu spua-
lm ita sit i aia ronali ex-
emplares rones oim tam
spualm qu corpalm qm
no sic sit lzc pot exoli q
rones facine oim res pt
in deo no aut i aia rona-
li / et si dicat q sut ibi cog-
nitine p r in anglo sicut
ostt aug super ge ad lit dt
n q angels lzut cognicoz
faciendor oim que fiebat
i vi diebz de aia no rona-
li no sic dz vn dt q p cog-
noscit angelus res i vbo
deinde i se / bas i p o qu
no au lz lo de aia ronal
restat go q angelus ronem
cognicoms debet dici ad
ymagine poci9 qu aia ro
nalis go ro e dria specifica angeli et aie i lz q
aia sit ad ymagine dei /
angls no no ¶ p ymago
sicut dt aug i li de t et i
plibz alijs locis attendit
i intlliaa memoriam et
volutate / lz ista sut an-
lo go angels dicet ee ad
ymagine no go lz e dria
specifica ¶ Alii dicut q i
lzoc differt angls ab aia
q aia ronalis lzt intellu-
aam pole r formand intel-
ligibilid i fantasmate ac-
ceptas vel a fantasmatibz
angls au lzt intllcu po
r formand intllibilid a
spiol rapiendas et ita i-
tellcs po s se ipm intellz
differt p q angelus et
aia ¶ got sicut angelus p-
test rapere a supiol ita et
aia ronalis go quo ad
no differut eealit ¶ Ite i-
gelus rapit ab i fiol q
pz i malis angel qui m-
ta noscut p experienaa e
silr boi rone n sue go
intellz attendit dencia
angeli et aie i cognoscen
do apte supiol et apte i
iol no go s lz attendit
dria silr pot obia si q
ponat driam aie et an
cepte motiua vt dicat

anglm ee subam i passi-
bile aiam vo ronale subaz
passibile eo q cor gpatit
obi p h q dt damas i mor-
talis e no na s gra silr et
i passibil si go suem rli-
quat dz i passibilis no go
e h dria spacifica int an-
glm et aiam ¶ p sicut an-
gelus no ordinat adpa-
tiendu n mediante culpa
ita aia ronalis no ordi-
nat adpaciedu n mete
culpa go gsilis e ro int bi
q sicut go angelus i pas-
sibilis nl passibilis ita aia
¶ p obi q n differunt spe
quor in pfecto e indifferes
spe ipa indifferencia sut
spe s pfecto angli et aie
ronalis e indifferes spe
s gra i pnti et glia i fu-
turo vna in est btudo nl glia
que e visio dei go pfecto i
futo eade e spe silr illa
que e i pnti gra aut ca-
ritas q int bis est dilecto
dei et pxi go ad no differat
spe pfabilia no differunt
spe ¶ p vr pfile sicut n-
z i brutis q lz leo et asinus
spe differant nog modg cog-
nosi gsensu silis est int-
bis ita ex hac pte ee vr
q lz angls et aia ponant
drie spe nog modg cognosi
nl intlludi no vr diffre
spe et ita ex illa pte no
accipit dria spacifica ¶ ad
q dd q dria angeli et a-
nime ronalis alit atte-
dit s ee nale i quo angelg

dz intlluaia et alit i ee ro-
nali alit i ee methaphisi-
co alit i ee theoco qntu
adee nle i quo fit gsida-
to corpm mobilm et eor
que ordinant ad illa s h
drie ecnles sut separati s
subam et i hac rone i nesti-
gat nalis phs ut ostendat
int aiam ronale et alias
aias driam separabil et in-
separabil acor int intlluaia
vo anglica et ronale dria
e separata s subam et vni-
bilis ut dicat separata q no
ht inctem adcorpus vnibi-
lis no que ht inctem adcorg
aia in ronalis et ad separa-
ta e sicut dt aug sup ge pu
ht i tectem adcorpg nc dz s
patu h q no e vnitu corpi
sic in aia ronalis pot dia
separata post morte donc iter
cor vniat s vo ee ronale
sine logical differt p pos pras
et ecnles que adont sup
gens ad in vtraq sit suba
i corpea intllcual i cor n
dicit acorpea suba itllcuale
no abinccza que n ht pom
intlludi ut e sca et p hac
pom cogdi differunt ad inito
itlluaia anglica et huana
et h e intellectual ad rone
illa no intllcual abstracta
a rone dico i itllcu cu ro-
ne intllcu gpongte et dt-
detem et ab extremo ad ex-
tremu pmediu decurreta
quo n e i intlluaia ange-
lica i itlit in mo simplia
sine decursu ronis ut h

obstat q aliquod d3 angelica
eem ronalis / q3 ronale ibi
accipit p intellectuali sicut e
i diffinitione p̄ce / Secdm ee vo
metaphisicu differunt eealit
p intellectu possibile ad spes
in fantasmatibz et intellectu ab-
stractu abstrac possibilite intellu-
cia n angelica sit intellectu ab
stractu abstrac possibilite et li
angelus accipiat cognitionem i
fioz expte i stol no tn acci-
pit p modu mlis intellectus
aug q3 spes Rape abstractas
a fantasmatibz cu n desit
inß sensibil qi p ambula
intellectiue angelice de est ro
fantasmat qm / et ita spes
i fantasmatibz / et p quos ab
stractio spez ab hijs Secdm
no ee theolcu q3 intellectiua a
gelica e suba vtibil i mu
tabilit / aia no sine spus
ronalis vtibil e mutabili
t ut deus sit eem liba i vti
bil i boni et malu angls
no et aia ronalis eem liba
vtibil i vtrum3 si i h diffe
runt eealit q3 intellectiua an
gelica cu sit vtibil vsione
sua deitat i illo ut si b
tat i bon deitat de n sui
ibi si i malu / de n sua ibi
et ideo dt jo da q i suscep
e pme / aia no roal e v
tibil i ut mag et post vsione
de n sua gtabil / pno e suba
liba pme suscep / q q vide
in ee theolco gent distingui
ut angelica intellectiua sit sba
liba vtibil i mutabilit h

dq sine pudicio poaois sui
si qu'b m in ee theolco potui
generiore driam i nemre
acquiescedu e tn reb huiq
sunt altissime speculatois n
obstat qd deus possi3 face a
gelu vtibile mutabilit i
aiam i mutabilit q3 no a
git h de po dei s3 de gti
tate eut genaia ne / p ja
dcta sufficient pot rnde
ad ea que obiciu s ordine
/ Ad p obm sit q licz sit g
siderare subam aie in se p
modu spc no9 tn i ee na
e pfecto corpis organica
et ita rom lt vnibit spe
sit sepata actu / Ad s dd
q licet vtraq spc possit g
sidari i gpacone ad dm o
ibi spe suam driam su
i gpacone psica sine ali
aia respiciet corpus / ange
lus no no / et ex illa rapit
driam spam / Ad illud q
Raio obz de spa aia tu su
vnibil rone aug q vnibil
dd q rone sui ipius n
ad aliud pncipiu in spa
duce / et ideo h dria red
d3 eealis i illa gsideracoe
et li vniat cu suis pot
cijs pse tn e vnio sube
subam corpis / Ad qrtu d
q li3 aia eet sepata n
hac dria eealit dist in
uet / q3 sepatu d3 dupl
q actu e sepatu et hoc m
n differunt / ut q e sepatu
p intencom h mo no e
aia sepata q3 i tencom q

angls vti
aia s deviter

sit ad corpus sicut dt aug sup
ge xij ad lit vbi loquitur de
aia rapta a corporis sensibz et
de statu post mortem dt. In est
aie quida nalis appetitus in
ad ministrando corpus quo ap
petit et tardat quodamodo
ne tota intencione pgat in id
summu celu qdiu no subest
corpus cuius ad ministracione
appetitus ille qquiescat intellu
aia cu angelica no sit sic
et ideo lz aia sit separata a cor
pore no9 illa dria essentialit
differt s qsideracom nalis qlir
ad illam no driam qua dia
differre ab angelo qr sit ad y
magine dei roe cogni dd
q no 3 a hoc dria essentialis
s ex illa ro qq q mt eos
possit attendi dria que dico
i illa pte ubi agetur de aia ro
nali qualit qdita sit ad yma
gine dei cu ab eo qs anglis
qditus ad ymagine di i l
mor xxxij quo i eos subtilior
e ni eo i illo ymago dei sb
tiliuis insinuatur expssa et
post de sigillo talis silitu
do ymaginabilit exprimitur
qualis i sigillo eod essentialit
sz ¶ ad id no q dr dra ex
rone intellcs passibilis ad
spes infantasmatibz dicend
q h vim lz sicut sup sicut ez
i qsideracone metha ca n h
obstat q aia nt e spc intel
ligibil pot recipe illuiacoz
a supiori sicut angelus h

.n. no intendit qsideraco metha ca
que sit i nostigacom istarum
essentiarum p ea que sut nocioa q
ad nos / vn ab actibz cognos
cu po / p pom ad stc mod9
an cognoscedi qui e ab in
fiori pte distinguit essent
ciam ab angelo i hac qsidera
cone / possz tu angelus distin
gui ab aia s illa driam qut
dz angelus suba intellcial
illuiacom que sut ap. pa re
lacone pcepta aia no ultra
relacone pceptiua s aliud
no gt aie sepi lz gre possz
aliis aiabz eo q aia sepin
recipit illuiacom p angelu
illuminante s i mediate p
ipam diam eem ideo meli
us lz apte infiori pone driaz
aie et angeli quo ad illam
qsideracom ¶ ad id no q obz
de demonibz q accipiut ap
te infiori / dd q no recipiut
spes verum intelligibilum a fan
tasmatibz lz sumant aliquas
rebz et no sumit quomodo
intellcs possi l s p modu age
tis qui sibi sufficiat ad spes
accipiendas de hac aut dif
fusius agetur in tractatu de
cognicone anglorum ¶ ad h q
obz de hac dria passibile
et impassibile dd q lz passi
bile dat anglo no tu que
mit qnt passibile p qpassi
bili sic in hac differt aia
ab angelo q qpassibil est
aia racionalis cori angelus ꝯ
no ut no sit animus cor sic
forma nt pfecto au qpassibili

s ipse drie sunt posteriores ill
que sunt corrumbilis et no corr
bil et ideo ponende sunt p
dre oculos ¶ ad id no quod ob
qui quod angls et aia no dif
ferunt spe quia sunt perfectiom
et differentie spe dico quod ex psto
p et perfecto sa b3 go angls
et aia gant in sa perfectione
indifferenti s spem no tn oz
q gant et p pa ¶ p gra differt
in spe quia e et angelo et p
ut e et aia e n gra que
sa et aia que no e et anglo
s gra unionis sicut que
fuit in xpo et gra reparacois
sicut et aliis quibzda ¶ ad
ultim dico quod b3 modg queda
cogn sit indifferens ut gra
modg mouendi et bon sit
indifferens spe tn aliis est
differens Sicut supra dictum 3

Consequenter queritur de dria an
gelorum inter se utrum inter se
differant spe vel no ¶ Secundo si dif
ferat spe utrum sub una spe sit
multa individua aut no tercio de
ta multitudine angelorum

Quod differant spe arg quia
q angli de suprema ierarchia
plus differunt ab eis qui sunt
et infima quam illi qui sunt et i
fima ierarchia s3 alli qui sunt i ca
de ierarchia vel spe sunt ide
et differunt s multitudine via
le vel sunt ide gne et diffe
runt spe go angli qui sunt
et superiori ierarchia cum plus
differant ab hiis qui sunt in
fima differunt spe ¶ Item sub
ordine de hiis qui sunt et ordine
seraphin plus conveniunt inter
se quam illi qui sunt de ordine
cherubyn aut thronorum go
cum illi qui sunt de ordine se
raphyn inter se conveniant i
spe et differant s numerum vel
aut s genus et differant spe
illi qui sunt de ordine sera
phyn different ab hiis qui su
de ordine cherubyn ¶ p cum or
dines distinguant s officia
officia cum sunt drie gne v
spe go angli qui sunt et or
dib3 differunt gne vel spe
¶ p angli sunt velut quedam
lumina spiritualia que condita sunt
i celo empyreo no de ipso ce
lo s3 sic e et luminib3 corporalib3 q
condita sunt et firmamento q
differunt in spe inter se go
multo forcius spiritualia cum
magis differant different spe
¶ Item s phm comparatio e mo
ris et mobilium s3 s ipm se
separate sq intelligencie angelice
sunt motores diversorum orbium
s3 constat quod orbes differunt spe
ut orbis solis et orbis lune
go angli qui sunt motores
different spe ¶ Item aie sen
sibiles in corporib3 diversorum
plus videntur conveniunt inter se
quam conveniunt et modo sentiendi
quam gant angli quorum dife
rens e modg intelligendi sed
aie sensibiles in diversis cor
porib3 brutorum differunt spe go et
angli inter se differunt spe
¶ Item magis et minus non
diversificant speciem s3 angli

differunt int se s magis et minus
n. i pspicacitate intellectue et
simplicitate ne et spiritualitate vel
g° no differunt in spe ¶ Iste
angeli de singulis ordinibus sunt
i eisdem officiis lz n seraphi
dicuntur ab officio incendendi
p caritate aut dilectionem / che-
rubin ab illuminacone / no q omes
ad oia sunt parati et i hiis di
bus sunt g° s hec officia
non distinguunt ¶ Iste diccio
nales no distinguunt int se s
dria illarum no e i spe g° nec
angeli differunt spe ¶ Iste duo
sunt officia angelorum s. conte-
plari et ministrare s i intel
lectus s eodem modo i spe
intellectus m. e contemplacio s
magis et minus et intellectus minis-
terium sed aliud et aliud g°
angeli no differunt i spe q
ad ista officia q m. d. dan.
vij milia milium ministrant no ad
h respicit ut quidam sunt mi
nistrantes et no assistentes q-
dam assistentes et no ministran-
tes ¶ Ad q dicendum q angeli dif-
ferunt int se spe / ad obm eciam
p° i 3um dicendum q magis et
minus accipitur dupliciter / aliqn n-
cam et eidem rei accidunt sicut
albedo intensa pot ee remis-
sa / et minus calidum pot ee ma-
gis calidum / et h mo accipien-
do magis et minus no diversi-
ficant spem a°. mo qn magis
et minus diversis attribu-
untur ut magis calidum apparet
in igne et minus calidum in
aeris et te magis et minus
attestantur drie i spe sicut

d° ptis q multum et paucum aliqn
diversificant aliqn no diversifi-
cant ¶ Ad a° dicendum q diversitas
in spe no attenditur s illa
officia n fit eet q illa offi-
cia ita eent appropriata quibus-
dam angelis q no convenirent
aliis diversitate angelorum i
spe sequeretur differencia officiorum
i spe s tn eisdem angelis
s diversos status possunt illa
officia convenire no s illa ac-
cipitur dria angelorum i spe
p cum mali angeli i nullo illo-
rum ordinum sunt et diversifice-
i spe no g° s illa officia ac-
cipitur dria specifica ¶ Ad
id no q obiectum de actibus racionabi-
libus et indifferentes sunt i spe
dicendum q no est simile et actibus ra-
m. racionales ordinantur ad corpus
et corpus ordinatur ad animam
tanq° suum perfectibile apto p-
fectori / uñ sicut tales non di-
versificantur i spe ita nec p-
fectiones diversificantur i spe
angeli no diversitate que sunt
no ex diversitate corporum vel
racionali habitudine ad corpa ac-
cipiunt s inse apis p ca ad q
ordinantur diversificantur et io
sunt posse debeat ad unu ge-
nus tm vel spem s sup oia cor-
pa et ideo nc prohibet i eis
diversitate specifica accipi ¶ Ad
q°to obm dicendum q dria eorum
p°a no est contemplacio et ministra-
re s eisdem angeli simul et
semel possunt convenire et q
necesse est querere driam an-
gelorum specificam int se ¶ Similiter
cui gra queritur utrum ordo in illis

inest angelis p n. cditi sunt
ut diceret isti sunt de isto ordi
ne illi de illo nec fit illorum
ordinum permutacio ¶ Quis autem ordo
debeat illis in sua condicione
vr. per hoc quod processerunt a sapi
encia per creacionem secundum sapientie dic at-
testatur ordo increatus sit dicit
beatus Gregorius quomodo tamen angeli cent
in multitudine et ordine conditi
erant / hoc et attestatur aug. i
li de ci. dei xij dicens quod non cent
omnia si cent equalia et pares
per hoc ordine non tantum in graciibus
creatorum sed in speciebus / Et iterum dicit
aug. in eodem li. / Cum tamen deus
summa eorum sit et ideo in mu-
tabile sit rebz quas ex nichilo
creavit esse dedit / sed non summe
esse sicut ipse est et aliis dedit
esse amplius aliis minus atque
ita naturas essenciarum gradibus or-
dinavit ex quo accipitur quod an-
geli creati in ordine determina-
to sunt constituti ¶ Ad idem facit
quod dicit aug. in pluribus locis
ut super gen. quod in corporibus est
pondus hoc est in spiritibus est ordo
secundum in corporibus in idem quod cor
diversificantur in specie secundum diversi-
tatem ponderum sicut in ignis po-
dus sursum et terra deorsum
et terra et ignis non sunt
eadem ratione ponderis similiter aer
aqua et terra per quod designatur
quod ratio ponderis diversi attestatur
diversis speciebus cum ergo sit ordo
in pluribus erit ordo determinatus
in prima condicione in angelis
quod autem sic sit accipitur expresse
quod dicit ysid. de summo bono inter
angelos distanciam potestatum esse
et per gradum dignitatem mis-
teria eisdem sunt distributa ali-
quibus aliis preferuntur tam culmi-
ne potestatis quam sua virtutis su-
ministrant cuncta autem ce-
ordines angelorum sacra scrip-
ture ordinatur testatur / i. an-
gelos archangelos et quorum or-
dinum nomina ezechiel propheta de-
scribit sub tot nominibus lapidum
designati sunt ordines an-
gelorum quos apostata angelus
ante lapsum in ornatu vestimen-
ti sui affixos habuit ad quorum
comparacionem dum se clariorem aspex-
it confestim intumuit et cor suum
ad superbiam elevavit similiter
b. b. in li de consideracione ad eu-
genium / Gradus et ordines distin-
guit ex quo accipitur quod cum
tunc ex claiore se conspiceret inter
hos ordines et quod supremum
eius erat quod erat ordo in
angelis determinatus ex multi di-
tione sed ipse ordo erat sicut
accipitur in auctoritate ad divisi
officia restat ergo quod differentia
specie determinata erat secundum diversi-
tates potestatum et diversitates
potestatum secundum differentiam officiorum com-
paracionibus in terris ut sicut ordinationes
ad prima denominare quod et in
persone in rege terreno reperi-
tur sicut sunt nobiliores
et minus nobiles secundum maiora
et minora officia ordinantes
qui autem sunt summi aule celestis
non illi de quibus iiij regum x. b. dicitur
tui qui stant coram te toto
die / hij autem sunt angeli qui
sunt coram vero salomone as-
sistentes per contemplacionem / Ordo
tamen non tantum respiciat nam si

 90

gram / vt'ez n mo sut ordi=
ne boni angli mali nō et
si nō heant ordine grē nō9
tn sut ordine n° nt dicunt
maioris ppinquitatis et ita
de aliis et sicut ostituti i aliq=
bus officiis deicunt pp sua
indignitate et pctm ita hii
qui mali sut angli deiecti
sut de celo et ab honore ostī=
tuti eent si stetissent possut
n hre ordine itm s3 deiecti
sut ab illa coordinacōne pa
stor anglor cōpmissis go
pate p' aliqua ratas dne
t spe n° h' obstat q hnt an=
gli sut caritate t sciam et
ptates osiles n nn ppr h' dis=
tigw s3 s ea officia q out
excellencioribz nis et mini9 ex
cellentibz nō q nō possit tra=
di mini9 excelles offim ex
cellencioi n / s3 nō ongreret of=
ficia go t sua pminencia at
testant dne specifice mage=
lis s3 nō ostituunt

Dbr quer vtr t vna spe
angelica sit multitudo an=
gelor an singul spebz sin=
gula inueniant i iudiua q au
singulis spebz singula inue=
niant i iudiua vr q q multi=
plicato indiuiduor i rebz nalibz
e pp corruptibilitate cōpte m
t si spes nō possit se salua=
re i vno i iudiuo saluat
se i alio vbi nō m e t cor=
rupto qd e h' ncitas ut i
sole et luna ad go anglis heat
t corrupcōe nim aut m nō
indigeat nō est ncce i an=
glis ee multiplicacōm i iudi=
duor go vnicuiqz spei sum
conuenit i iudiuu quot go
sut angli tot sut spes an=
gelor ¶ Iste dicit eem aliqm
hre oditate / t tu nō oditat se
nl vni qd e sicut n dicit eem
e vna ita vni9 e deus tu go
silitudine pma recipiat an=
gelus sint e pole in spe ca=
tus est t anglo repire quez
eem que nō oditat se n vni
q e s3 eem qs e spes q e
vo t angelis indiuiduu / vni
go spei vnu conuenit i iudiuu
q et m' expsi q mag oppriqut
t vnitate spualis catue eo
dm q' corlis s3 i corpali ca
tua i nemit h' silitudo sit
e i sole et luna go multo for
ti9 in spuali s3 h' n e n i an=
gelo go i anglo est repire
sub vna spe vnu i iudiuu
¶ q' maior e vtus oricalis sua
eem sine diminucōne plibz
qm vni soli go i mag vtu
oso est h' vtus i nemenda
s3 mag vtuosu e spualis
cata qm corpalis / et i cor=
pali h' i nemit go multo for
ci9 i spuali s3 pma spualis
e anglis go repit in anglo
go angelus i vna spe hit mul=
ta indiuidua ¶ Iste dicit eem
e oricabil plibz psonis ex
quo indiuisa eem ut illateng
eem diuidat ad go deus
nō sit i iudiuus n° repugnet
h' catr qa eem sit oricabil
plibz psonis s sm modu s3
mi' eccias que plus tenet

indiom i ecca e spes | spes m
no gitat n abs i diduus | gens
aut gitat assperz go lx silitudo repit in spe si aut psona nd i nemiat n i ronali data fine intellectuali oz go q i ronali data fine i anglo i nemiat lx silitudo sicut pole z lx aut n cet n sub una spe eent mlta i didua go sub una spe angli erunt ples quoz unusqsq sit psona ¶ Ad q dd q vni spei cudent ples i didue p̃ sub illa spe / ad olmd aut dcd rnd p̃ q alia ro e q pla i didua sunt sub una spe q corruptibilitas nat aut i didui que n pt sufficiet saluari ee spei i spebz n plitas i diduoz n e pp se nt tam si z ad magnificatonem dic bo q que mult gicac plibus participaco[m] bitudis ut sicut multiplicat nus i diduoz i spe aie ronalis ad firmicom bitudis ita multiplicat nus angeloz sub unaqz spe ad firmicoz bitudis q posse regis tpalis et decens disspo i aula eius ost aut multi consilis disspons ferunt mag qui si unus i uno officio seruiret ut si multi pincerne qui si unus solus pincerna / et ita de alijs officijs aut go posse regis celestis sit i pporcole i infinitum supx posse regis tpalis et decencior disspo aule celestis

qua brene dens e angelo[rum] qui sunt si divine nusticales ples ee sub una spe no est go i spebus accipienda ro multitudis i diduos que e i corbus ¶ Ad so no dd q dia ecca no fiat se al com q e et lx oz ꝗ no z pole ples ee deos obui het n psecucom dic ut ostendz n sic e i angel nus magis cgit plitas suppositoz no n sile z de dno et sno q n mag psecucom dni u nitas et i dio suo mag multiplicacio od n angli sunt d nus scori spe mag cis que plitas suppositoz sub eadem spe n e sile de sole et luna sunt n luminaria sufficia sol n e sufficies ad illuminacom tocius orbis i die luna u ro sine stellis ad tocius oz illuminacom i nocte sicut c pedit stelle tn ad a officium sunt directe q se et ecclesie conir que de cad multitudie angeloz

Q[uestio] cur que de cat multitudie angeloz pp quid si necce sit ee tanta angeloz multitudine | si n lx e pp multitudine homi aut lo sit suba corrp angls ea suba i corrump eet dignior data pp i dignore ¶ Resp si dicat q z pp aias irronales ad sud custodia ut expiacu n lx ar od n aut sutoris ne deat sicut corpa sues sine genant / possz vn angelus multas aias custodire sud n e nece tanta ee multitudine ¶ q d deut ...

statuit filios hominum iuxta numerum filiorum dei / unus quoque hominum vel caelestis vocalium magis mirum ... iuxta numerum angelorum quod ergo dicitur in cantico quando dividebat altissimus gentes et separabat filios adam statuit terminos gentium iuxta numerum filiorum dei sive angelorum secundum aliam literam ¶ Item enim iuxta officia aut ministeria sunt vero multitudines in ... ministeria necesse fuisset tantam esse multitudinem ¶ Item multitudo creaturarum procedat a deo secundum similitudinem maiorem vel minorem quanto maior esset creaturarum ... sub asimilatione ... tanto maior debet esse multitudo / et quanto maior appropinquatio minor multitudo ergo in maxima appropinquatione minima multitudo sed maxima appropinquatio est angeli ad summam unitatem ergo minima est multitudo in genere angelorum ¶ Contra daniel vii milia milium ministrabant ei et mathei xxvi nonne possem rogare patrem et exhibebit mihi plus quam xii legiones angelorum ex quo videtur quod maxima sit multitudo angelorum ¶ Item job xxv numquid est numerus militum eius / milites enim vocat angelicos spiritus gregorius ... dicens quod innumerabiles sunt angelici spiritus ¶ Ad quod videtur dicendum quod angeli sunt ministri dei ... in huius statibus mundi sicut habetur ab augustino ... ad literam ... ea iussa per angelorum obedientiam de semper ministrabant ... pervenit iussio dei non solum ad homines nec ad aves aut pecora / verum ... ad ea que sub aquis latent

sicut ad cetum qui glutivit jonam et ad ... sicut legimus divinitus iussum ut radicem cucurbite roderet sub cuius umbraculo propheta refrigerabat sicut enim dominum donavit deus sic ... instituens ut carnem propria portans possit non solum pecora et animalia ... sibi subdita non solum domesticas aves verum et libere volitantes et ferocias feras capere et mansuetas facere et eis in pace ... ad commodum eorum appetitus et dolores ... captans ... comminando ... agitari eas corrupit ... quanto magis hoc angeli possunt qui in se omnes ... temporis ... tuentur in ... immutabili ... per ... mouentes se per tempus / et corpora sibi subdita per tempus et locum agilitate mirabili et iussa quibus moveantur et appetitus ... indigentie possit facere ... / inveniunt quod necesse ... ducatur et ita patet quod ... est magna multitudo angelorum secundum convenientiam non quod mediantibus ... non possit deus istas creaturas dispensare et administrare sed quod magis decet ... multos sicut et sicut accidit in rege breno qui habet regnum ... quod plures habet ministros quanto magis est apud regem celestem ad quod pertinet omnium gubernatio et ... si non esset iste creaturarum ... debet multitudinem angelorum esse appositam summe

pata tamq pata obedie nl inf-
fa pfica ¶ addit q obz q ro nu
nl multitudis no dz sumi ex
cparone homi nl catatis cu sit
dignioes sed q ro in fu3 ab
hijs inferioribus sz ista i fida
declarat multitudine spuum
superior et ideo fu3 ex rx de
patis et bo que nobilior e
ei subiecta catua ¶ Addit sed
q i plib3 e vm q distancia a
p sz silitudine gravitatis mul-
titudine maiore reru dis-
tantiu / vm maior e multitudo
animalium q plantar / plan-
tarum no q caalium sz ntz sic
sit de angel soli deo notu e
cui defimitq e nus spuum
eators hoi no i etus est sic
sz i glo sr Iob xxv nqd e
nus militu ei9 ad n e de
hijs que spectat ad altitudine
sapie dei cui9 sut i cophensi
bilia indicia et i nestigabiles
vie q al maxia multitudo / co
mia p ex simp dab ¶ Dz quod
p ntz nus angelos sit e-
tus apud angelos beatos ro
p q dz i euch ubi dz q a
gli noverunt de gt debet si
supplementu / vn dz hup c no
pro angelis mortuus est
xpc sz ideo et p angelis sit
qcqd homi p ei9 morte r-
dimit et libat a malo qu
a eis quoda mo redit i
gram post i inimicas quas
int homines et scos angelos
pcca fecerunt et ex repa homi
redeptone rvine angelice
de rmeta reparat et utiqz

noverunt sci angeli doctis de
deo cui9 ciitatis etna glo
placone beati sut quati nui
supplementu de gne humano
integritas illi9 ciuitatis ex
petet / et ita vr cstare q i
verbo accipiut no tm illu
nnm sz et illu i quo sut /
vn aput ipos i verbo e
mui pfca etitudo

Transitu faciam9 adim
Quanto duo post csida
tom cditans angelice ad
csidacom poss et actum ¶ q
go faciam9 simone de po i
gne ¶ p9 descendedo s triab
poss et actum ¶ s go fiat q
de po ntz eade sit s suba
i angelis cu ecn ¶ p9 ntz
po sit i actu sp ¶ Tio ntz
vna sit po sola an plres
q d cu po sit eade cu
ecn vr ex cparacone ad
aiam ronale dt n aug i
li de t q mens ittuia e
voluntas sut vna mens / v
vita vna ecn sz aia a ec
aie ronalis go po i aia
ronali est eade cu ecn s
maior simplicitas e i ang
sicut dt ypd go i angel
bit po cnunq aliqua e
de cu ecn ¶ Ite i li de ca
et spu d q deus e ecn fa
cia no e queda sua m
pos go multo fora9 e i
gelo ¶ Ite angelus e sub
simplex sicut dt dyo9 sz
simplia suba ide e po i
ecn go i angelo ¶ q
fudme simplicitat e q po
sit eade cu ecn sz ang
no e sudme simplex go

no idem est in angelo po
t eem q̄ si ide eet oio no
optet pone poam media i
angel int eem et tõz s3 dt
dyo9 q supceleſtia dicunt i
a s eem ctute et opacom
ctute au notat poam go po
no e ide cu eem ¶ p po mi=
tiplex e i suo actu eem n
no e i coinca i suo actu go
po no e ide s; subam cu eem
¶ ad q dd q po no e eade
penit9 q eem dia cu pot
de sunt i aia ronali q3 se
pa oio pot ¶ ad p9 cum dd
q cu d3 memia intlluaia et
voluntas sut vna eem no e
aliud dcu n q vna eem aie
e que pot meminisse intllre
et velle no q sit eade eem
gne po. huc n eent va
po sit pot intlli de eem
ronc eius q sub est no au
q po dicat3 eem nl suba
liaut e in deo ¶ ad a9 dd e
q aia e queda sua ut siat
cpsiecto int pos subales si
ne vires ex vna pte et
acciucia ex alia quantu ad h
q po et vires subalit ad
sunt et vna sut cu aia qu
tu ad subam no dico quatu
ad eem po ei subalibz subsis
it aia acciucia no aut pon
cia fortitudo et h9 no ad
sunt subalit q3 h acciutali
assunt cum po et vires
subales dnt ide q aia ro
ne indiionis et adhearcie
subalis acciucia n no q3 sub
tanialit no ad sunt ¶ ad
au dd q l3 simplicitas et
angelo no e tu cumodd

simplicitas et ideo no e ide
po q eem oio q3 nc est sua
po penitus pt quam deus
Deinde quer3 vtz po sit sp
i suo actu qd vr q3 gta
ge sine posse et ee simil
sut i ppetuis s; angeli sut
sube ppetue go in eis non
differt ee et posse ¶ Item
nllm est i pedimetu sube a
gelice cu oio sit libia cum et
gdicoribus nihilz go cu ois
po indistans ab actu et no
i pedita exit ab actu statim
cu est go po angeli stati
cu est exit i actu et ista sta
tim est in suo actu ¶ Ite ma
ior i distancia e spnalis po
ad sum actu quam corpl s; po
pmi mobil q cito potuit mo
ri monebat go anglica sba
sic e q q cito potuit i actu
statim sunt i actu ¶ 9 po h9
e po voluntaria s; po volunta
ria mediate vote exit i ac
tu et no sp e votas go n sp
e actu Ite pus e ee rei i
actus quam age s; posse sil
e cu ee go posse e pus q
age no go po sp e cu suo
actu ¶ Ite po i cata e ad
opposita s; sim gen9 sicut eem
eem n cate pot ee et no
ee go po cate sic se ht ut
possit age et no age go
non sp e3 maio i suo actu
¶ ad q dd q ee sp d3 dupl
nl ita q sit coem r eius cu
d3 sp et s; h no e po ca
tue sp i actu actus nimo
est coeu9 po si vo sp i ac
tu dicat3 i distant et cu
e i actu est incessanter

nichil prohibet esse aliqua po angelica que statim quando erat
erit in esse sed non est in omni sua
po / vnde posse et velle semper sunt
in suo actu i in distant et
post in cessant vel aliquo nolli
ti / ad primum ergo obiectum dicendum quod quando
dicitur / posse et esse non differt
in perpetuis secundum est quod ubi prius
est posse ex potentia materie quam esse quod
est ex forma sed non sic est in gnera
libus et corruptibilibus ubi prius
debet esse ex potentia materie et post esse
est forma sed in perpetuis simul est
materia cum forma et ideo posse a
materia et esse a forma simul sunt
in potuit celum esse ex potentia materie
prius quando fuit ex actu forme
sed prius fuit potentia agentis quando
esset in suo actu / primus potuit
creare deus quando crearit non ergo
de actu potentie active intelligitur sed
de actu potentie passive in ali
quibus n activis potentiis vnum est
sicut deus potest intelligere et in
telligit / ad secundum dicendum quod eo quod nullum
est impedimentum potentie angelice
nec prohibet semper in indistanter
in suo actu aliquo esse / sed non
oportet in omni actu voluntatis licet u
non sit impedimentum tamen non semper
est in suo actu quia non semper ad eundem
voluntas / ut non semper videt visus
sed nullum sit impedimentum ex par
te oculi et medii et visibilis
quia non semper est ad illud voluntas
sed convertit se ad aliud / ad tercium
dicendum quod cum dicitur potentia corporalis semper
est in suo actu verum est celum semper movetur
intelligendum est semper in statu post
quam fuit et incessanter quia semper
terminatus est motus non sic autem
est in potenciis et actibus

angelicis quia exeunt in actum per
voluntatem / aliter non exitus quando
tunc erat ex parte sui erat a
creaturis
Deinde queritur utrum sit vna
potentia vel plures / et videtur quod vna
sufficiat cum in angelis sit
creatura procedens a primo secundum primam
assimilationem quando convenit vnitati creature
in creatura in deo cum sic est quod per
vnam potentiam agit omnia que
agit non per multiplicem diversitatem
in angelo quod assimilabitur in hac
perfectione quod omnia que aget
vna potentia aget / preterea perfectius
est facere vno quam pluribus
ergo summa perfectione decens secundum
naturam creature sit in angelo
vnica potentia agens non pluribus / preterea
in quocumque differens est potentia
essencia et est compositum / necesse est
esse plures potencias eorum
quod potentia differt ab essencia necesse
quod sit ab essencia et quia essencia
composita ratione necessarie est
potentia ergo cum angelus sit
essencia composita in quo differt
ab essencia habebit necessario plures
potentias / preterea angelus est pre
cedens adeo vno et trino per
primam assimilationem datam
est aliquid quod respondet vnitati
essencie et trinitati
personarum sed vnitati essencie
respondet essencia ergo trinitati
personarum respondebunt aliqua
alia non nisi potencie ergo ad minus
erunt tres potencie cog
nitiva / affectiva / motiva / preterea
quod respondet quod essencie angelice
respondet pluralitas potentiarum ad primum
obiectum dicendum quod licet angelis con
dat a primo secundum primam assimilation

ate analit. gerente no tn lic
unitate sive singlitate po.
st n. data gporta s; si ali-
na data est talis. s. lic v-
nitate po. ipa cit an ut
forma vnita | m n. n lic n
vom adformas for. an alic
ebiate p. no e n pfite
im n ee s; h no e n gpor
is ecaus ¶ adsi dd q lz p-
ectus sit vno age qm
slib; cu gt angelo qui est
ma data n ordine n li | ob-
iat n gpo rone aus nce
the plet pos et h e ei
efecai qm q an lic vnica
vom / vn alla suma pfecto
pia oia vno agit. n gt
soli deo n quo e ide po
cen et n dsa e po quadm
essencia

Deinde procedend; ad gsi-
deratom pos n actum p-
dalt. pot a dephendi n
me ins pos et actum s
om actum sut n tres ac
us qui delinquut silitudine
udine trinitat n angel s. p
e datis s; regim aut po
estate cognoscere cu suo in-
diaio | motg intlor ut exte-
or p ee n. s; regim aut
ate appat. pri cognoscere
n suo indiciis q e locatio a
pat. filio | motus no intior
ut extior appat. spui sco
ach pncipio fit ergo n his
actib; relinqui. quedam sili-
udo trinitat n anglo | p ac-
us cu cognoscend. po est
o triplex po. s. psidedi cog-
noscedi cu suo indiaio et
mouendi motu n tiori ut

extior exhijs au possz vide
q po psidendi delinqt sili-
tudine p appatom r pricat
ita por dz ee s; an ego. p
h q p ee scd regim an-
gelis dependet excogni-
tione et motu et ideo quis
dd e depo cognitiua cu suo
actu deinde depo motiua
ttaio depo psidendi s; reg-
im ut pate r date an-
gelice ut huane ut alts
n obstat q po psidedi a
ppat. pri qr tc dz vim p-
sidari altr qu intellr abso-
lute id nb n gparatione et id
cu po cognitiua qi dicat id
q ptinet adintelliam an-
gelicam s; se | po nb psidedi
ut ad altm et exteriorb; acti-
bus dirigat. recte q ex
spimam agendu depo cog-
nitiua cu suo actu et deinde
dealijs | po nb cognitiua |
dupr. attendit. ut rone p-
pi actus ut rone quitis
qui e po indicad aus est
locatio ¶ p go dd e depo cog-
nitiua cu suo actu gspo et pn-
cipali et pa e gsidatio depo
postea deactu ¶ circa pom cog-
nitiua h gsidanda sut ¶ p
ut s fit tm po intellaua in
angel an et sensitiua ¶ s°
si intellaua ut s cu rone a
pt ¶ ttaio si e intellaua ex-
cellencior rone ut s fit intel-
les agens tm aut po sue
nilis cu illo cu alijs dns
que ptinet adintellaw sit
sut itllaus inactu et intelles
t hitu ¶ qrto cu sut due

de cog
aglorū

divine intellectus sed speculativus et potius cum inter se grata angelice intelligencie cum alterutrum.

Contra quem sic arguitur quod potentia intellectiva non sit tantum in angelis sed et sensitiva cognoscunt enim res particulares secundum signata sub tempora et loca sed vis cognitiva singularium secundum quod huiusmodi est vel est vis sensitiva ergo angelus habet potentiam sensitivam. Item posse sentire calidum in igne secundum tactum non est nisi potentie sensitive et hoc est in primis malis angelis qui igne puniuntur et hoc non est nisi per potentiam a principio data ergo angeli habent potentiam naturalem senciendi calidum in igne quod cum sic puniantur patet per illud quod dicit aug. in xxi de ci dei cur non dicamus quamvis miris tamen veris modis et spiritus incorporeos posse pena corporalis ignis affligi si spiritus hominis in corpore et nunc potuerunt includi corporalibus membris et tunc poterunt corporum suorum vinculis insolubiliter alligari adherebunt ergo si eis nulla sint corpora spiritus demonum immo spiritus demones licet incorporei corporeis ignibus cruciandi non ut ignes ipsi quibus adherebunt eorum iunctura inspirentur et animalia fiant que constant spiritu et corpore sed ut dixi miris et ineffabilibus modis adherendo accipientes ex ignibus penam non dantes ignibus vitam. Item sicut dicit ysidorus et aug. multa noverunt angeli experiencia que a principio non cognoverunt sed experiencia est per potentiam sensibilem ergo angeli habent potentiam cognoscendi experimentalem. Item fantasie sunt per potentiam sensibilem sed cognitio aliqua fantastica est in aliquibus angelis scilicet demonibus sed non est actus sine potentia ergo habent potentiam cognoscendi secundum fantasiam et ita potentiam cognoscendi per sensum interiorem. Item non potest dari alicui nisi quod habet sed in sompno dantur fantasmata aut visiones per potentiam ymaginariam ab angelis ergo angeli habent fantasmata vel formas tales ergo habent potentiam sensibilem interiorem. Item dicit aug. in v li de ci dei quod angelus non tantum intelligit et sentit unde dicit ibi xi c. universi mundi corporis figuras qualitates ordinatos motus et elementa disposita a celo usque ad terram et quecumque corpora in eis sunt sive omnem vitam vel que nutrit et continet qualis est in arboribus vel que et hoc habet et sentit qualis est in pecoribus vel que sed habet et intelligit qualis est in hominibus vel que nutritorio subsidio non indiget sed tantum continet sentit et intelligit qualis est in angelis nisi ab illo esse non possunt qui simpliciter est ergo angeli habent potentiam sensitivam interiorem et exteriorem. Item dicit omnis sensus exterior est mediante organo corporeo sed angelus est substantia separata a corpore non indiget organo corporis ergo non sentit per sensum exteriorem. Item intelligentia angelica est excellentior intelligentia humana sive racionali intelligentia non racionalis excellentior cognicione sensibili ergo intelligentia angelica est excellentior potentia [illegible] cognitiva non ergo [illegible]

potentia angelica habet cognitiva
sensibile ¶ Ista forma sensibilis
nullo modo corporalis sed intellectiva
angelica est totaliter spiritualis ergo
nec potentia mediante forma corporali per-
cipit huius et intellectiva angelica
non mediante intellectiva angelica
in sensibile ergo intellectiva angelica
que angelus non habet potentiam sen-
sibilem ¶ Ad quartum dicendum quod in angelo non
est potentia sensitiva distincta ab
intellectiva per modum illum per quem sensi-
tiva in homine distinguitur ab intel-
lectiva ¶ Ad quintum ergo dicendum
licet cognoscat angelus singu-
laria non tamen habet illa potentiam sen-
sitivam que ipse est singula-
rium est cognoscere singularia
sensibilia et est cognoscere singu-
laria intelligibilia. cognoscere vero
singularia sensibilia est quod sin-
gularia quod est hic et nunc et mutat
potentiam coniunctam organo hic et
nunc sicut patet in visibili quod immu-
tat potentiam coniunctam organo secundum
hic et nunc cum species rei visibilis
recipitur in parte pupille et tunc quod
est abstracti corporis cognoscere vero
intelligibiliter sensibile sive sin-
gulare quod singulare est et
hic et nunc cognoscitur tale
est ab intellectu sed non secundum formam sen-
sibilem sive speciem particularem in in-
tellectu sed secundum speciem intelligibilem
que non dicitur habere conditiones loci
aut corporis hic tempore largius accipi-
tur ¶ Ad sextum dicendum quod licet angelus
possit pati aliquid quod adheret
ei non tamen adheret ei sicut for-
me coniuncte ad corpus. impassibili
recipit ergo speciem calidi aliqualiter
ei non per modum sensus sed
per modum intellectus impossibilis

qui est sicut sensus cum in cali-
dum et mutat sensum species cali-
di sensibilis est in organo quod pa-
titur ab ipso sensibili et anima que
patitur. sed cum species calidi intel-
ligibilis accipitur in intellectu sed
accipiendo ut sibi motum pati-
intellectus et sic angelus patitur quando
intelligendo ad modum sensus ¶ Ad
septimum vero dicendum quod licet sit experientia in
angelis non tamen potest sensitiva ex-
perientia ... ad dicitur secundum sensum et
secundum intellectum secundum sensum dicitur cum sensibile
percipitur apud sensum et extra
derelinquitur experientia quando ad
intellectum secundum quod dicitur ex sensu fit me-
moria et ex memoria multe accepciones faciunt
experimentum et secundum intellectum vero dicitur
experientia quando intellectus im-
mediate apprehendit rem sensibi-
lem non mediante sensu et per
hunc modum est experientia apud
intellectum angelicum multa in spe-
cialia cognoscunt et sensibilia
per corporis experientiam ¶ Ad octavum
dicendum quod licet in aliquibus angelis dicatur
esse intellectus fantasticus sed non
est nisi propter errorem sive decep-
tionem que est apud eos scilicet demones
non quod habeant fantastica sensi-
bilia in potentia aliqua sed quia fantas-
mata dicuntur esse species sensibilis
in representatione fantasia ergo sic
est apud demones quorum est
fantasia intellectus quando tamen
fallitur circa cognoscenda ¶ Ad
nonum dicendum quod licet possit intellectiva
angelica immutare virtutem
sensibilem sive virtutem ymagina-
riam sicut contingit in sompnis
sed non est quod habeat in se angelus
potentiam sensibilem ut huius sed
que est intellectualis apud

intellcm angli i rapiendo t
apit s pom virtutis rcepti-
ne et ita apud rapiete e se-
sibil explato rei ysti9 ostede:
infra vbi age de cognicone
demonu et eo[z]de teptacone
¶ Ad ultmu dd q lz q dt aug.
in li de a di sic intell- ut itel-
lectiua in angel heat posse
uiuificadi ut qt modi s qda
modu heat et posse sencie-
di et intelladi pp̄e vis ir in-
tellectiua i eis e ita pfta
ut possit aliquo mo q pot
i feior | vn au i feior possit
qtine et viuificae possit q
sentie pot mo suo et quoda
mo pfecco | no go lz illa s
modu ptcularē et differente
s s modu gnale ut q p3 ue-
getabil uitalit et sensibi-
lis sensibilit lz possit intella-
na intellibilr

Scdo que in angelo
sit intellcs cu rone aut
sine rone q no cu rie vr q
distingr angelus ab hoie i
lz q angelus cognoscat pri-
cipia et que sut a principijs u
decurredo a principijs usqz ad
pcluom cu au ronalis cog
noscit pclucones decurredo a
principijs ad illas go intellcs
angelicus e sine hui9 rone ¶
q ronale e pp̄a dria hois
qua distinguit abomi alia
re et ita abangelo s3 u d3
ronale ul apo romis go hō
distingui3 abanglo in po ro-
nali ut go angls lzt pom
hanc ¶ Iste in li de aia et
spu animus e queda suba ro-
nis pticeps regedo corpi
accomodata go ee ptiapem

ronis e pp̄a dria aie ronal
go no qt angelo ¶ Iste i co
de li | ro ea mis e aie quo
reru creat- ut formas q et
accntia pcipit dria i cora s
no extra cora cequo angel
q u e po in angelo ipa ro
¶ Iste i eode rdanato ron
ingnisico s3 ingnisico ronis
no e i angelo go nc roci
naco go nc actus ronis go
nc ipa po ¶ Iste adrom p
tinet insibilm rones et
diffiones in insibilm i ng
tigacones s3 lz no ptinet
ad angelu go ro u e po
angelica ¶ qt da9 loquens
angelo di | ut ronal intell
alis arbitrio libū e go an-
gelus lzt pom hui9 ¶ p a
i li de a dei cu loqm3 de de-
monibz dt ea ee aialia ro-
nalia mente passiua ¶ Iste
boe9 i lib° de duabz nis et
vna psona xpi dt q pso
e ronalis ne i di dua p
s psona e i angel go ro
nal na qt eis s3 no gret
ul greret rom go q ¶ Iste
dyo9 i li de di no quod e
malu i demonibz ul fui
irronal s3 lz u d3 s silitu-
dine brutoz s3 s silitudie
homi malo intemau rone
go ronem heut ¶ p a angl
sit suba gparata quod p
hibet anglum ipas ram
pones gphede s3 gphede
reru gpones e ronis e
hō rom ¶ Iste cu angelus
quida cognoscat et queda
ignoret et pcognita p
sit nemie i notiaa i co
mitos quod phibet i ro

rõnis ee in angelis go an-
gelus hebit 9põm rõnis ¶
ad q̃ dd' q̃ rõ dmpr' accipit³
tr et rõnale vno mõ 9ʒe
alio mõ git' 9ʒe cũ d³ vir-
us cogitatiua 9ferens vnu cu
alto decurres a pncipiis ad 9-
clusiones ab vno ex t'mis ad a-
lud p medm̃ ſ q̃ dt damaſ ex
cogitu ſt' iudicia et 9pones
incessiones ad actus et acco-
es et fuge accõmi 9ʒe vo ī
luce intelligibilu et vbi-
es et doctine et acãu rõnes
9filiatm̃ et electu et itm̃
de ſ daq dividit' rõnales
ae in intimis disposito ſmo-
ne et 9platu est aut intimis
dispositis ſmo motq aie ex-
cogitatis ſicens ſine aliqua
imaiatõne ſ ſʒ magie rõ-
nales omnes sensus et n̄ qui
inalitate multi fut nl' 9ʒa-
liqʒ 9suetudine ſ passione vo-
cem amiserut nõ 9 rõnales
ut 9platus n̄o sermo ī vo-
ce et ī sillabis oparãm ſʒt qui
linguã et os 9ʒfor³ ſmo io
et 9platis d³ / e aũ armaia
ʒ intelluãe et ſ huc modu
c 9ʒn hoĩs ſ aũam rõnale
lis n̄o mõ accipit³ git' p-
ntellau cognoscitiue ſupioã et
nfioã ī telligiblia et ſeſibilia
ntelligibli et ſ huc modu n̄
e vis distincta ab intellau / et
mõ 9t angel ¶ ad olã go
dendnq qd' lig rõ dicat³ ee
angelis n̄o tu ſ omne ac-
d fut n̄ quida actus qui
ttestant³ ī 9fectiõi ſicut de-
urre p collacõm a 9posi-
tis ad 9posita ignota et

p hũc modu n̄o 9t rõ angel
tu ſint ſimpliciois intellu-
ae cognoscut n̄ multa ī vo
ſine de cursu rõcinacõis
n̄c p hibet qn ī angel ſint
nalit' queda nota et queda
ignota et p nota possut ali-
quo mõ ignota cognosca ſʒ h-
no e p viam ī 9nificacõis ſʒ
ī malis e p eisdam 9iectu-
ras ī bonis n̄o p reuelacõʒ
ſupna et q̃ hõ cognoscat de-
currendo 9ppone nota ad ig-
nota h̄ nomit angelus n̄o
p modu 9põnis ſʒ indiſibili-
t' vnu ſi 9phendit vitates
9ponit h̄ e ſ q̃ vitates ī te
rõducõd³ ad vitates rerũ q̃
ab illis angel cognoscãd³
¶ Q**u**eride que³ de dicta intel-
lecte possibil et agetis
intr' ſit ī angel ſicut est
ī hoibʒ q̃ vr̃ q̃ angelus ſʒt
põm rapiedi cogno^cia ſʒ põ
rcoptia cognoscabilm d³ ī
tellcs possibil go ſʒt intellcm
possi^le ¶ 9te ſʒt aliqud ipe
p q̃ educit³ depõ ī actu ī
gne intellcs / et ſʒ 9 intellcs
agens go ſʒt intellcm agete
¶ 9te 9ponitus e ex n̄ ī telli-
gibili et forma ī telligibili
et excepte n̄ e rape ī tel-
ligibilia et excepte forme fa-
ce' go ſʒt ī tellcm possibile
et agete ¶ d intellcs possibi-
lis ī nobis e v' 9pos ab-
strahendas a fantasmatibʒ
ſʒ fantasmata sensibilia n̄o
ſut ī angel go intellcs po^le
p hanc vocam n̄o e ī anglis
¶ 9te ī tellcus mlis ī pedi^cũ

q̄dā rapit p lesione aliq̄dā ptis
cerebri s; intellc̄s in angel̄ nullo
corp̄e impedit᷑ g° intellc̄s nr̄is
sine possibil̄ nō ē in angelis
¶ Ite quedā colligacio ē intel-
lc̄us po lis sin nr̄is cū virtutib;
sensibilib; s; in angelo nulla ē
nr̄is colligata s᷑ius dependencia
ab illis g° nō ē intellc̄s possib
nl̄ nr̄is in angelis ¶ Ad q̄d dr̄
q̄ intellc̄us pōt̄ ꝫ in angel̄ s;
nō s; omēz modū s; q° ē in aīa
bus rōalib; s᷑t nō angl̄s intel-
lectū pōle ad capiendū cogni-
cōm a deo et et ab angel̄ sup
iorib; si superiores s᷑t / s᷑t et i
tellcū pōle ad capiendū noti-
ciam istoꝝ rerꝫ s; nō illo°
quo intellc̄s pōt̄ s᷑uamus intel-
lc̄s n̄ pōt̄ s᷑uamus indiget
ministro sꝯ fantasmate et ministro
virtutū sensibiliū q̄ nō ē in
angelo et ideo differt dꝫ ex
illa parte pōt̄ ¶ Ad p° g° dicendū
dr̄ q̄ lꝫ s᷑eat intellc̄ū pōle nō
tn̄ rōe speciēꝝ abstrahendaꝝ a
fantasmatib; nc̄ rōe agentis
abstrahentis species a fantas-
matib; nc̄ indigꝫ memoriis
precedentib; a sensib; nc̄ impe-
dit᷑ pp impedimentū corꝑis i
strumenti sicut dꝫ i s᷑ijs qui
s᷑nt passione nō n̄ i tellc̄s
pōt̄ i angel̄ separabil̄ tm̄
ē a corꝑe nc̄ ab actu sensibi
liū virtū s; separatus ꝫ et
ideo nō accidit ei impedimen-
tū ex parte illa ¶ Ad id q̄ querē
de intellc̄u agente dr̄ q̄ i tellc̄s
agentis est supiti ē educere
pōm i telligendi i actū et s᷑

abstraccōm speciēꝝ a fantasma-
tib; i angel̄ aūt nō ē accep
cō speciēꝝ p abstraccōm a fan
tasmatib; i angel aūt nō ē
accepcō / vn̄ quātū ad hanc
cōdicōm nō dꝫ intellc̄s ange-
li agens sumendo aūt h̄ ul
intellectū agente p̄ut age-
tis ē educe pōm intelligendi
i actū p accepcōm q̄dā s᷑
intellc̄s angli pōt̄ dīa agens
Deinde querit᷑ de s᷑ijs duplici
quo sit intellc̄s specula-
tiu̅s et practicus rōe ꝯ nāt
angelo / q̄ nō vr̄ tu .n. specu
latiu̅s a speculo dicit᷑ cogni-
cō aūt p speculm̄ et enigma
sit cognoscē supa ꝓ s᷑ di
cit angli q̄ s; nam sua ꝯ
uidam veritate ꝯtemplat᷑ ai
ut. nc̄ mediante sit nc̄ ipm̄ nr̄it. et
dn̄ g° nō s᷑t intellc̄ū specu-
latiuū a speculo dictū ¶ Ꝓ intell
speculatiu̅s sicut dt̄ ꝓ phs ē cō
gemus et ꝑte s; intellc̄s an-
gelicus nr̄it abstrahit agē
nno g° in ē speculatiu̅s intell
in angelo ¶ Sic arguit᷑ q̄
nō sit intellc̄s practicus s᷑
extendere se intellc̄ua sit p̄
tica g° si nō ē speculatiua i
angelo nc̄ pratica que ꝯpꝫ
ipam ¶ Ite intellc̄s pōticus
diget custodia angelica ꝗ
nc̄ angl̄s datur ad custodiā
i bono et ad fugā mali s; an-
gelus bone alicuius pō° s᷑
nō indiget custodia angeli
g° in ē intellc̄s pōticus i ange-
lo ¶ Ite intellc̄us pōticus retar
dat᷑ a fantasia s; intellc̄s
i angelo nō retardat᷑ g°

angelo non est intellectus practicus
¶ Quod intellectus speculativus est virtus
qua cognoscuntur res intelligibi-
les ut angeli et anima et spiritus
superiores est in angelo ergo intel-
lectus speculativus est in angelo ¶ Iste
in libro de anima et spiritu dicitur quod anima
[?]lis est principalium angelus secundum Augustinum
[?] intellectus sunt speculativus
et practicus ergo hee due que
sunt angelo ¶ Iste intellectus spe-
culativus est virtus nata cognoscere
[?] intellectus practicus virtus na-
ta movere ad bonum sed hee due
[?] sunt in angelo ergo in an-
gelo est speculativus et practicus
¶ Ad quod dicendum quod speculativum potest
[di]ci dupliciter vel a speculando vel
speculo si a speculando et si-
militer practicum vel operando
[?] sic bene possunt hee due dici
in angelo sed si quod dicitur a speculo
tunc metaphorice sensu recipiunt species
intelligibiles quibus anima spe-
culatur et in speculo videt sed
hunc modum non dicitur speculativum
in angelo sed nam et nota
[?] alia est obscuritas quam habet
angelus malus cum videt per spe-
culum et cum homo videt viliter na-
[?]la quam habet homo viliter est corru-
ptione cum corpulentia spiritus
[?]ris corrumpitur unde quando huma-
num cor ipso corporis carnali cor-
rumpitur pondere gravatur habet
propter corpulentiam quod obiecto
[?]timens firma non penetrat
[?] gravi corpulus iacet quod
[?]nitento manum nitimus non
[?] habent cum non habet angelus
malus sed habet eam propter peccatum quod
ipse peccator homo sibi habet / vi[?]
semper dicitur homo malus videre

per speculum angelus non malus al-
to modo tamen homo bonus alto modo
tamen cum erat in statu innocentie
alter non cum est in statu penalita-
tis angelus non bonus nec utroque
modo sed clare videt aut specu-
latur ¶ Ad id quod obicitur de intellectu
speculativo per iam dicta patet solutio
¶ Ad id non quod obicitur de intellectu pra-
ctico dicendum quod intellectus practicus pot-
est dici virtus que nata est movere
vel moveri ad bonum et hec non est
in angelo sed vero accipiatur pro
ut indiget custodia angelica
ne labatur vel potest rapere in
pedimentum per fantasiam sensibi-
le non est intellectus practicus in
angelo ¶ Per hoc patet solutio ad
obiecta contra intellectum practicum

Post hoc de predictis cognoscibilia dicendum
est de actu ¶ Et primo de modo
cognoscendi ¶ Secundo de diversis
cognoscibilibus ¶ Quantum ad primum
queritur de duplici cognitione
angelorum scilicet matutina et vesper-
tina que ponitur ab Augustino in libro
super genesim ad litteram et in libro de
civitate dei et ad orosium ¶ Primo ergo
queritur quare appelletur cognitio
matutina et vespertina ¶ Secundo utrum
utraque cognitio sit utilis ¶ Ter-
tio de sufficientia huius divisionis
Quarto de comparatione utriusque cog-
nitionis ad invicem scilicet que po-
tior sit ¶ Quinto utrum cognitio
qua cognoscunt angeli ver-
bum debeat dici matutina
aut vespertina ¶ Sexto utrum
cognitio que fuit in angelis
cum quibus ceciderunt dicatur matu-
tina vel vespertina vel non

M[?] sic nec sit
[?] sit / quod autem quod [?]

cognicio bonorum angelorum non
debeat dici matutina aut ves
pertina hanc enim duplicem cogni
cionem angeli accipit aug. eo quod
quod dicitur est genesi i factum est vespere et
mane dies unus cognicio ergo
matutina aut vespertina dicitur
iuncta comparatione eius quod dicitur mane
et vespere / sed in mane est lux ad
mixta cum tenebris similiter in ves
pere ergo cum per lucem intelligatur
cognicio per tenebras ignorantia / patet
quod cognicio matutina et ves
pertina est cui aliquid admixtum est
de ignorancia sed in cognicione
bonorum angelorum non est admixtum
de ignorancia nec potest vocari nisi dici
diurna sicut quod dies vocatur cog
nicionem nec non est admixtum de
ignorancia ¶ Preterea videtur quod cognicio in
verbo non debeat dici matu
tina quoniam cognicio in verbo est
sicut cognicionem videtur quoniam verbum est
lux in commutabilis elongans a
se omnes tenebras / cognicio autem
matutina non est matutina non
elongat a se omnes tenebras
ignorancie sicut nec mane tene
brarum nihil habet ¶ Preterea videtur quod
cognicio boni angeli de quacumque
re creata sit sive sit de se sive
de aliis non debeat dici vesper
tina sed quod dicitur de angeli luna
fuit / sed quod exponit aug. super genesim
ad litteram per diem significatur
cognicio angelorum per noctem
cognicio eiusdem / verum sed quod exponit
cognicio nec aliud est quam dies et
dies totiens repetitus nec
aliud est quam cognicio angeli totiens
repetita sed constat quod vespera dicitur
declinacio ad noctem / cognicio
ergo vespertina possibiliter vel

declinacionem ad ignoranciam / sed cognicio
boni angeli nullo modo est
potest ad ignoranciam sed quod dicitur sicut ergo cognicio
angeli non debet dici vespertina
¶ Ad hoc diceret aliquis quod cum
genus sit creatura et ideo
non est de natura sua quam creatura
est potest ad ignoranciam et sua co-
gnicio admixta est quo ad ignoranciam
et ideo per mane et vespere
quo dicitur admixtione tene-
bris potest significari in dicitur
eius cognicio matutina aut ves
pertina ¶ Sed contra obicitur quod videtur quod cog
nicio angeli non debeat dici
matutina nec vespertina / quia
mane sicut tenebrarum ante
dere et lumine sequens eodem modo
sed necnon modo est in angelo
neutrum cognicio ¶ Preterea eius quod
patet in libro super genesim ad litteram
aug. ponit predictam duplicem
cognicionem angeli ubi vide
ditur dividere diem a nocte
quod sit sicut eius dicitur genesi i quod
deus divisit lucem a tenebris
et vult quod cognicio angeli di
catur dies cuius sunt due
mane sed et vespera / multum
cognicionem angeli comparare
ei sine luna eiusdem ignorancia
nocti sine tenebris / et
mane sit principium diei / vespera
a finis / multum similiter sed quod cognicio
angeli in verbo dicatur ma
tutina cum sit tamquam in prin
cipio rerum sed cognicionem eius rerum
in re ipso / nec vero in pro
prio genere est vespertina cum sit
creatura que in quantum est creatura
est in declinacione et casu et
amota quod accipitur sicut nomine

matutinam et vespertinam v(e)l cogni-
cionis angelice et q(uia) h(oc) p(ate)z solo
ad om(n)ia o(mn)ia procedunt in expo-
sicione invisibili s(ecundu)m f(idem) cog(nici)o
angeli dicat(ur) matutina aut
vespertina q(uia) fit cognicio in
mane et in vespere lucis cum
tenebris q(uia) s(ecundu)m ꝫ hec aut p(ate)z
rei angelicam fiet mencio de
mane et vespere q(uia) meat di-
es distinctus a nocte et si-
milit(er) i(n) co(n)s(ider)acione angeli
cognicio eius fuit distincta
ab igno(ran)cia s(ed) q(uia) exponit aug(ustinus)
sup(er) ge(nesim) ad lit(teram). ¶ Si ergo queras
q(ua)re cog(nici)o angeli no(n) dicat(ur)
diurna d(icendu)m q(uia) sic bene pot vo-
cari s(ecundu)m aug(ustinum) i(n) .xi. de ci(vitate) d(e)i
d(icitu)r ci(tius) p(ro)p(ri)us in verbo cognos-
cunt angeli tamq(uam) diurna
cog(nicio)ne in se ip(s)is tamq(uam) vesp(er)-
tina ite(m) in iiij li(bro) sup(er) ge(nesim) ad
lit(teram) cog(nici)o que ꝫ i(n) verbo ad
diem p(er)tinet que ꝫ in se ip(s)is
ad vesperam. ¶ S(e)d fortasse q(ue)re(re)tur
ad m(edi)ies sit q(uia) media p(ar)s
diei int(er) mane ad vesperam
in(ter) s(ed) h(oc) q(uia) debeat esse tercia
d(iv)ina cognicionis angeli que
dicet(ur) meridiana. ¶ Ad q(uo)d d(icendu)m q(uia)
h(oc) no(n) ꝫ no(n) .n. pot angelus
cognoscere res n(isi) i(n) c(re)atore aut
i(n) causa et h(ec) v(e)l cogno(sci)t res
i(n) se ip(s)o v(e)l i(n) p(ro)p(ri)is generibus
et p(ri)ma cognicio d(icitu)r matutina s(ecund)a
vespertina

S(e)c(un)do que(ritur) an cognicio i(n) an-
gelis matutina v(e)l vesp-
tina d(icitu)r (e)q(ua)lis. ¶ Ad q(uo)d sic id
d(icitu)r v(e)l e q(uia) ap(osto)lis fuit i(n) angelis
ꝫ cognicio vespertina fuit i(n)
deis ap(osto)lis q(uia) aliq(ui) fuerunt

de creatore cognicionem ergo cu(m) illa
no(n) dicat(ur) vespertina est ma-
tutina et ita utraq(ue) cog(nici)o est i(n)
angel(is) (e)q(ua)lis. ¶ Q(uia) cognicio ma-
tutina e(st) angelice m(en)te formata
ad deu(m) ꝫ fiat hu(ius)m(od)i ergo
cu(m) no(n) fit angelis no(n) (e)q(ua)lem sua
no(n) fuit cognicionem matutina
s(ed) p(ri)mitiua cognicionem co(n)dicionis
¶ q(uia) h(ec) e(st) cog(nici)o rerum i(n) verbo
s(ed) h(ec) cognicio e(st) s(ecundu)m inor-
dinatam s(ed) angeli mali no(n) fue-
runt istu(d) statu ergo n(on) cogni-
cionem matutina et fuerunt n(ec)
bonum ergo illa no(n) fuit matuti-
na. ¶ Ad q(uo)d d(icendu)m q(uia) vespertina cog-
nicio pot dici d(upliciter) v(e)l cu(m)
cognoscu(n)t(ur) res i(n) suo genere
v(e)l cu(m) ex ip(s)is rebus sine ex
ip(s)a n(atur)a cognoscibili sine ad-
miniculo g(ra)cie q(ue)stio facilis
ascendit cr(e)at(ur)a angelica ad cog-
nicionem creatoris, cu(m) ergo angelus
de n(atur)a sua v(e)l co(n)sideracione
re(rum) creatarum cognoscat cre-
atorem d(icitu)r h(ec) cognicio ad matu-
tina s(ed) vespertina q(uia) no(n) inci-
pit a creatore et p(er)venit ad
creaturas s(ed) incipit a creatura
et p(er)venit ad creatore(m) v(e)l et
h(ec) e(st) con(tr)a(riu)m q(uo)d ponit h(ic) b(ona) d(ivi)na
int(er) cognicionem h(umana)ne no(n)
et angelice v(e)l an(te) dicere q(uia) an-
gelus i(m)mediate cognoscat
d(eu)m no(n) sic e(st) h(ic) s(ed) q(uia) intelligend(um)
ꝫ q(uia) assignare intendit d(iffere)nc(i)as
int(er) h(uma)nam cognicionem et illa(m)
q(uia) angelus no(n) indiget ad-
miniculo create corporalis sic h(om)o n(on)
n. q(uia) cognicionem sensibile ve-
nit ad intelligibile s(ed) no(n)
excludit qui causa intelli-
gibilis esse intat(ur) ascende(re)

ad cognitionem datas eenaee ¶
ad 1d no q que vtr alia ipa
cognitio sit nalis dd q nale d
dupl nl ad q sufficiat n nl
q datu e ap ipi ne et p
putat qi nale h9 mo poss
dici alia ipa nalis qo no in
de nlis qdam cognitio qua po-
tuerunt angeli cognoscere res i
se ipis nl i pprio gne h inf
plemus videbit

Tertio quer de sufficiencia hui9
divisionis | ad q sic aug ex-
ponit q angelus cognoscat res
i verbo et in se et in pprio gne
qr h h sut tres rones h qs
cognoscit angelus et pz q h
pma rom d cognitio angli
matutina h tiam vespertina
qr hee due dne no sufficiunt
¶ ad q poss dici q dz pom
media dria cognis que dici
meridiana h h e suppositu et
solutu ¶ 2o d9 q mixta pma
cognitionem angeli fit cognitio
matutina h vespertina no solu
mixta tcia h mixta scam ut
manifestu e sup dic utraqz
cognitio fit i ecata et ideo
dt aug ad orosium ipa ecate
cognitio i semet ipa vesperti-
na indei cognitione ecat ma-
ne i ide i eodem sca ange-
lorum anse ipis in pparacione ad
sciam q e i verbo dz vesper-
tina sic go tantu ha dria cog-
nicionis anglice q tcia dz
vespertina tn tcia simpr h
ha quoda mo ¶ dz te que
que e dria int hanc dupli-
ce cognitionem vespertina et
vir q nulla qm n apte cog-
noscentis possit eo idem

angelus n apte rei cog-
te qm eandem re cognoscit
angelus in se ipo et in g-
nibz rerum n apto emb
cognoscendo res psuas spes
n ad an rone aug possit
assignare dria qr ct ¶ gt an-
geli cognoverunt res fiendas
in se ipis anglis et ita h
due cie cau qua fieret h
ppis gnibz rerum no cognovi
res cognoscere anqua fieret h
solu qam feas h q ponit aug
h gpat q alis mo cog re
fienda no du fca | et res
cog h qd ia fca e tum aug
sup ge ad lit | accipit ali-
ta quo ponit i gdicone
manifesti ge i | fiat | fecit | et
fcm ez et mult alia distinne
respondendo ad triplice cognicionem
angli | qm q dz fiat | refe
ad cogm angli qui fit i ver-
bo fecit ad cognicionem rerum i
i ipo angelo | fcm e ad cog-
nicionem rerum i pprio gne h ut
n hic simul fiunt tpre h
ibi e pnoritas ordine et dig-
nitate | vn hi fiat dt qi sic
pom ad opandum q cognovit
angls i verbo hi fecit | ci pro
opari q cognovit i se ipso
hi fcm q ia opato q cogno-
vit angls i rebz pa dr
i h sic cognoscere de dic d9
angelo h q dt ibi aug h
go qz q differut hi9 cognicionis
¶ q pcedimus ad 1d go q pb
in grm d9 q angelus cog-
noscit res in se angelo p

spes sibi datas s; magis o gnē
accipiendo spes ab ipis rebz
g° ab uit° q; cognoscat res
p eas spes differunt tm̄ ut
p; q̄ om̄ de artifice qui aliter
cognoscat archam an quā fi-
at et postq̄ facta ē et tū uō
hiq; qp̄sua spem cognoscat p;
p° exspdās quo ē ponere tm̄
duas drias cognicionis in
angelo | et tū sūt tres cius
rones cognoscendi et quo hig
tres rones differant / qm̄ ia
que ē i verbo nllo mō depe-
det a re data s; illa que ē
i angelo admin9 dependz
a forma uel spē data ipi
angelo qui ē intelligencia ple-
na formis s; illa que ē uer
sus p̄j̄s g̃nubz a rebz datis
simpr̄ dependet | ex q̄b; patz
q̄ iste t̄s rones cognoscendi
i nobilitate eāz differunt
nobilior n̄ ē forma incdata
qūā gdata ipi angelo et g-
data q̄ forma a rebz accep-
ta
Quarto queritur de operatione
Ūnū9 ad aliam que potior
sit ad q̄ sit melius cognos-
cuntur res i arte qua fiunt
quam i ipis rebz sicut dt aug
li de ci dei | et ide simp id q°
q̄d factū ē i ipo uita erat
p̄ excelsa uiuit i mente q̄ sit tū
sit tū tp̄z s; cog° uer rerum
ē i ipo verbo rerum in se
ipis | i p̄p̄o gnē | g° potior
ē cognicio i verbo quā q
ē i p̄p̄o gnē ¶ Itē melius
cognoscit᷑ res tū cognos-
cunt᷑ s; q̄ hnt eē i mutabi-
quā s; q̄ hnt eē mutabilit᷑
s; i h̄ verbo hnt eē i mu-
tabilit᷑ i p̄p̄o gnē mutabilit᷑
et i h̄ et i illo cognoscuntur q-
ut ibi sūt g° potior ē cog°
rer i verbo q̄ i p̄p̄o gnē
¶ Itē aug᷑ ad orosium | plus
videt᷑ i verbo quā i se ipa
videat᷑ plus an᷑ i arte i
qua fit q̄ i se ipa videat᷑
Itē aug᷑ sup̄ de ci di vij c
sed datur i comparatione sue
creatoris quodam mō ad uespe-
rascit ideo q; lucescit et ma
ne fit tū ipa r᷑fert᷑ ad lau-
de dilectionem q; creatoris nc
i nocte dgit᷑ q̄ nō creator
creatē dilectione d̄linquit ¶
Itē ibide cog° creature i se
ipa decoloratior ē ut ita
dicā q̄ tū uidet sapia cog-
noscit᷑ uelut i arte qua
facta ē ideo uespa q̄ nox
g̃nerauit dicā pot ¶ Itē ma-
tutinū s; q̄ s̄mg9 nobilius ē
uespertinis g° cognicio ma-
tutina potior ē cognē ves-
pertina ¶ Itē potior ē cognicio
qua res distincte cognoscit᷑
quā qua indistincte s; i p̄p̄o
gnē cognoscuntur distincte i
verbo uō indistincte g° po-
tior ē cog° i p̄p̄o gnē quā i
verbo ¶ Itē sicut se h̄t eē
ad eē ita cog° ad cogn̄ tū
cognicio rei sequat᷑ eē eius-
dē et multa p̄p̄etates eē eadē
sumat᷑ ro cognoscendi s;
eē rei i p̄p̄o gnē ē eē sim-
pliciter | eē i verbo ē eē
s; q̄d g° et cognicio que est
cognicio simpr̄ potior ē quā

illa que est secundum quid ergo etc. ¶ Item
si sic cognoscatur per a ita quod propria
ratio cognoscendi sit a, si a non cognoscatur non
per comparationem ergo nec sic angeli cog-
noscitur comparat enim quod verbum id
est ratio cognitionis angeli cum cog-
noscat in verbo sed ipsum verbum
non contingit cognoscere per com-
parationem ut videtur quod habetur quod deus in-
habitat qui inhabitat lucem inac-
cessibilem etc. Item expositor Dyonisius dicit in-
quam causes sunt de deo negatio-
nes quam affirmationes licet enim
multe affirmationes de deo
sint vere tamen multe sed negationes
sunt certissime ut quod non est lox
aut lapis aut aliquid huius
ergo angelus cognoscat res in
verbo sed solummodo privative sed
talis cognitio non est beatitudi-
nalis sed cognitio rerum in proprio
genere est beatitudinalis potior
autem est cognitio beatitudinalis non beati-
tudinali quia ut prius ¶ Item
videtur quod nullo modo possint ange-
li cognoscere res in verbo quia
verbum est infinite lucis, potentia
autem angeli finita est, et res
que cognoscuntur finita sed non
videtur quod finitum copuletur fini-
to per infinitum quod esset si diceretur
quod angelus cognoscat res
in verbo nisi quod verbum esset
non secundum quod unitur intelligibi-
le cum intellectu quod ad videatur
in polo, videtur quod angelus non
possit res in verbo cognos-
cere ¶ Secundo secundum Augustinum super genesim ad litteram
et ad orosium potior est cogni-
tio que est in verbo quam que
est in proprio genere, quam in verbo

cognoscuntur res corporales et
corruptibiles et ut in causa sed in
proprio genere ut temporaliter et ut
corruptibiles et ut create, sed
nobilior et potior est ista co-
gnitio quam illa, respondeo id est dicendum quod c-
aius cognoscemus res infinito
quam modo quia infinito cognosce-
mus in verbo, modo autem cogno-
scimus in proprio genere, ita dicendum quod
melius cognoscunt angeli res
in verbo quam in proprio genere ¶ Ad
primum obiectum dicendum quod deus uno et
eodem cognoscit res distinctas
secundum se ipsas, et ideo dicendum quod potissima
est sua cognitio cum uno et eodem
possit cognoscere plura et in pro-
prio intellectus creati quod non possit
cognoscere plura nisi in pluribus
id est dicendum quod nobilior est motus pri-
mus motoris superius virtutum
in quam plura speciale solum speci-
ei virtute, ita dicendum quod de nobilitate
dei est quod uno et eodem modo pos-
sit cognoscere plura et distincta
id est in unum sua virtute et ipso
manente distinguendi res
ipsas non id est cum deus faciat spe-
ciem media quod sub una specie non
potest distinguere plura sed est
distinctum ipsas, et ideo sup-
ponendum est per se per comparationem ¶ Ad
illud quod obicitur quod angelus in ver-
bo cognoscit res indistincte
dicendum quod potest eas ibi cognoscere
distincte non quia sit distinctio
in verbo sed in rebus ipsis
et ipsum speculum angelicum
recipiendo eas, eas distincte
recipit unde deus facit in an-
gelo huius distinctionem ¶ Ad
dicendum quod esse rerum in proprio est

implr qm id ee nc ad z qm
pmi s q dt ancel q cata
catoe nc ad e qm cats eem
o n dg q lapis hoat ee la
idis ideo et sic de alijs
ee q lit ideo e ee ineata
ideo e ee simplr / qm qt
d z i ipo nt e i ipo e ipe
io sic i aia i qua sut spes
ern que no sut ipa aia et
deo ad cogniod sequat ee
naifm z q cognosce rebi
verbo e simpr vnd et dt phs
cognosce cabd i ca e ipm
cognosce simplr et mlto ma
in ca pria que sup omne
am z sicut e ca pma ¶ ad
tud dd q alit e i cogne ira
in ar angelor s q ost b i p
melia sup dan dices supte
estis spc absqz adiutoio cor
pis et absqz intuitu hor que
corpus senant sola pfecto
ine inanitate ac innacita
e ne sufficiat apphende su
ua et intima penetre an
io h aplis intellepit qm ad
dicet i visibilia dei p ea q
ta sut intllca cspicant ad
eat ptimy acata mdi ni
mirm qm acatua celi n ita
no in hijs i nolutus carne
ic tre incola spc ex osiderato
ne sensibilium pfiaes gdati
quoda mo paulati qz intit
nemo eo ille celestin ca
oz tgemina subtilitate asub
litate sua i omi facilitate
tingit nllo mqz sensus cori
ad inaulo fultus nllo cor
mebri adiutus officio nc
ne cuiqz rei vformatq
tutu / et ibide subdit ex a

notabilia dicens cur n mt cor
pa spnales serunt sensus qs
i libo mte et absqz odictone
legit et absqz difficultate i
tellit cur i sudore vultus sui
laboret excute grana depa
leis de minerls vnas et dra
mirca oleu qm de dibz satis
habude qz ad manu ht quis
medicet inctu sut i domo
sua habudans panibz quis
puteu fode curat et intre
uisalbz venas aquas cu la
boe rimari / cu ult affati
aquas limpidas fons mius
emanat qde dt aug sup ge
ad lit. ij li c medin nez
n sicut nos ad capiendu sa
piam ei pficiebant angli
ut i visibilia dei p ea que
fca sut intllca cspiceret qui
ex quo fca sut ipa eternita
te sca i pia ctemplacone p
fruunt facit go b vm i q
q dt acatua mudi / i acata
huana et no dt acatua celi
i acatua anglica q d hz in
tellcus huanus veniat ad cog
nicom i visibiliu p catas n
tu intllcus angelicus s h go q
dq q vm z q catura huana
quantu e de se n qm venit i
cogm i visibilid s solu aut
p pnacom aut p effcus s et
q dt dyoq db gr p pnacom
sicut si velim sac quid est
deus i ducendo i catures
remonedo eas adeo ut dica
q no e lapis aut deus et sic
de alijs et sic comat q e
sup oem catura / alio md p
effcus ei vptos i catis
sicut si dicat h cata z bona

et no e bona a se g° ab alio sed
tc que^z uel ab alia datiua uel ab
alio qm actiua et tc co[n]uat^r
q ab alio qm actiua et tc
co[n]uat^r aliq[ua]m subam ee i
datiua q[ui]ma | qm no z abire in
i[n]finitu[m] s[ed] sic no e i angelo s[ed]
angelus cognoscat d[eu]m uel p[er] se
uel p[er] silitudine ab ipo accep-
tam et ideo clarissima e eius cog-
nico qua cognoscat res i ver-
bo | qm p[er] ipm verbu cognos-
cit verbu et p[er] ipm alia ¶ ad
ulti[mu]m d[icendu]m qm et si lume datiu[m]
sit infinitu[m] q[ua]m[vis] z de se tu[n]c i[n]-
telliget s[ecundu]m sui possibilitate ipm
recipit et ita finite u[nde] in-
receptiu e in recipiete p[er] modu[m]
recipient[is] et no p[er] modu[m] recep-
ti et s[ic] mag[ister] coplatu[m] e i
q[uesti]one de visio[n]e siue cognico-
ne dei ad ostensu[m] z quo de[us]
l[icet] sit infinite v[ir]tutis tu[n]c se
coopat intellectui ut ipm p[os]-
sit recipe s[ed] sua possibilitate
nec ualet oppo[situm] si p[er] infinita[m]
v[ir]tute intelligatu[r] finitu[m] no
n[ecessaria] e[st] intellectu[m] ptucipio[n]e illud
ut l[icet] infinitu[m] s[ed] attinge[re] id
ut est

Q[ui]nto que^r utr[um] cog[niti]o qua
cog[nosc]it angl[u]s verbu[m] sit
matutina aut vesptina et
vr q no matutina qm a^d
z intuet lume solis et rem
i lum[in]e solis g° sil[ite]r a^d et a^d
e i tueri verbu[m] et res i
verbo | et ali[u]s modus intuedi
vr s[ed] cog[niti]o reru[m] i verbo d[icitu]r
matutina g° cognico ip[s]i[us]
v[er]bi no vr dici matutina.
et ost[endi]t q no d[icitu]r vesptina ¶
[contra] tu[n]c d[icitu]r q[uod] i dies vn[us] uel
sedus et dies ubi accipit^r

q[uod] p[ro]ducta lumi[n]is de[b]i sup[er] da-
tiuam angelicam qm illuia-
ta e s[ic] p[ro]ducta e i [con]u[er]sione ad
lume de[b]m s[ed] no possit [con]-
u[er]ti ad illud et i^d no cognos-
cit g° i [con]u[er]tendo cognoscat
ipm lume s[ed] postmodu[m] s[e]-
dit^r sicut e vespe et man[e]
et g° ex ordine verbor[um] [ui]d[etur]
q ista cog[niti]o no fuit ma-
tutina aut vesptina ¶ [contra] an-
gelus cognoscat verbu[m] et
res i verbo p[er] ipm verbu[m]
g° ut [ui]d[etur] z ide[m] p[ri]n[ci]pi[u]m
cognoscedi g° eade[m] e cog[niti]o
i [utro]q[ue] s[ed] illa e matutina
cog[niti]o res i verbo g° et re-
liqua ¶ ad [pri]m[u]m d[icendu]m z p[er] aucto-
te aug[ustini] ad orosiu[m] dicetis
sic | hoc ulli posse arbitr[ari]
q[uo]d i ipo die tamq[uam] eius b[onu]m
no indigens quo sit beat[us]
[con]q[ui]euit s[ed] ipm diem se-
cu[n]d[u]m i angelica n[atur]a ad du[x]is-
se ad [con]q[ui]etem sua[m] ut [ui]d[eretu]r
i[n] ideo sicut omne form[a]-
da creatam ita et illud [ui]d[etur]
q nulla[m] creatam [con]p[ro]indigeat
s[ed] sola bonitate fecisset e[t]
vr^z q eadem e cognico q[ua]
vident angli verbu[m] et
qua vident res i verbo
ad p[ri]m[u]m d[icendu]m q n[on] e sil[ite]r de
visione solis et eius q[ue]
vr^z i lu[min]e solis et de cog-
nicone verbi et ei[us] q vi[detur]
i verbo visio m[u]n[di] alic[ui]us i lu[min]e
solis no e ide[m] q visio s[o]l[is]
visio aute[m] alicu[iu]s i verbo
e ide[m] q visio verbi re[i]
m[u]n[di] i verbo e ide[m] q ip[s]a

verbum nisi cum a sole non est
...de quod sol tunc ergo matutina
diurna dicatur. visio illa qua
cognoscit in verbo dicatur si-
militer matutina sive diurna
ipsa cognitio verbi. ¶ Ad secundum dicendum quod
... permittatur de fortuna lucis
... dicatur de vespere et ma-
ne non tamen ipsa lux comprehen-
dit in se mane et vespere ut
hoc intelligatur. Omnis cognitio
angelica que precedit comprehen-
sionem ipsius angeli | sed in cognitio-
ne est in principio | ut est in his que
sunt a principio. Cognitio autem in principio est
cognitio principii | principium in | respondet
ad alia que sunt a principio
ideo cognitio ipsius principii dicitur
cognitio matutina sive diur-
na | cognitio autem que ortum habet ab
his que sunt a principio. Licet fiat ex
... lucis divini effectum non
... et ideo talis cognitio
... dicitur matutina sed vespertina

Secundo queritur an demones
habeant cognitionem vesperti-
nam et videtur quod sic. Augustinus super
... a malis angelis
... mali sunt ... autem
potestas non sed cognitio sua habe-
nt posse cognoscendi res
in propria natura | ergo demones
habent huius cognitionem. ¶ Item idem
in eodem deus sic punivit ma-
... ut non privat digni-
tate et inde ut prius. ¶ Item
... dei ... notum demo-
nibus non ... quod est vita
eterna et lumen incommutabile
... quedam temporalia dicit virtutis
... et occultissima signa

presentie que angelicis sensibus
malignorum spirituum potius quam in-
firmitati hominum possunt esse conspi-
cua sed huius efficacie dicit virtutis
sunt res in proprio genere ergo cognos-
cit in proprio genere et hec est cognitio ves-
pertina ergo etc. ¶ Item in eodem de-
mones non eternas temporum causas
et cardinales in dei sapientia con-
templantur sed quorundam signorum
nobis occultorum maiore experi-
entia multo plura quam homines futura
conspiciunt et longe ut prius. ¶ Item
idem in eodem ... est temporalium tempo-
ralia coniecturae aliunde et incommu-
tabilibus legibus mutationes
temporum providet et multum quod primo
respectum ad malos angelos sed
ad bonos et ita ut prius. ¶ Item
videtur quod malus angelus habet cog-
nitionem matutinam cum quod ca-
dit ... quod ... super ...
... potuit cognoscere sed tunc cre-
dibile non putetur plenum sa-
pientia et decorem ... homines ...
... potuisse futuros et ...
... in parem gloriam sed si ...
... in dei verbo absque dubio
vidit ergo habuit cognitionem ma-
tutinam. ¶ Item ... ...
non ... homines fuisse
... potestate in
illos quos ... in providentia dei
quanto ei maior tanto ...
... providebat nullo sapie-
...
...
... locum ex quo accipitur
quod vidit in providentia ... et ita
in verbo. ¶ Quod ... videtur quod non ma-
tutinam cognitionem habeat nec
vespertinam quod dicit ... in principio

tauit de9 ec exponit aug. sup
ge q pcelu intellr factura
angelice nc de no. et cu d3
fiat lux intellr factura eorde
i gusione ad luce pma s3 h
mo s9 no intelligud3 fa an=
geli mali q° id fiat lux
de malis n intellr s3 ut dcu
q vespe et mane ibi subdi=
dit luce que pdca 3 si q°
q subdit3 de vespe et mae
no intellr de malis angel
s3 supta mane et vespe su3
cognico matutina et vespti=
na q° no hut hanc aut il=
lam cognicom ¶ Ite s3 q ex=
ponit aug. dies ibi dt p=
sencia luminis etna sup ange=
lica caturad / qm q d3 fiat
lux sic expo3 .i. gutat3 an=
gelica data ad lume etnu
in qua s gusione fiebat dies
spualis s3 h gusio n fuit i
malis angel q° ut prius
¶ Ite h opz3 ex ordine litte
qm sicut dt aug. ibi p diom
lucis a tenebris intellr dio p
fectou angelo3 a cadetib3
s3 pmus diom subdit3 et
fca e vespe et mane dies vn9
pz q° q li vespe et li mane
solu h3 rpferi ad bonos a
gelos et inde ut prius ¶ Sc9
gcedim9 q h9 drco cog mis
sunt ibi accipid3 n gut
demonib3 ut n. ibi accipi
ut3 h e sequtu pma lume
et etnu angelos illuat
ad cognoscedu res etitudi=
nalit. et h ut i serpo s.
p° lume sicut d3 cognico ma
tutina vel i scripis aglis

vel i ipis reb3 sic ergo cogne=
ut3 ms d3 cognico vespti=
na s3 gstat q sic tm bonos
illuiat | qm mali no cogn
ut etitudinalit sed gectu
do et h plane dt aug. i a
toritate suppoita i notiit
morib3 ec et alia eiusde re
de | aliud e tpalib3 tepalu
si tn que3 ut3 s naam fue
rint9 instituta hecaut al
cognicom reru ille an
tati mdi quo ad eo3 cog
sicut intellcus huanus et
dicat3 ee h9 cog° eo3 d
q no e de intellcu eo3 sic
de intellcu huano | immo a n
hut formas datas ad cog
noscedu res s naam | et h9
eo3 cog° ad pncipiu ille
duat3 no ad gtemtu et a
d3 fiat lux ec ubi notat
cog° que e ex gra vlib3
addita ec q h q d3 tauit
lux ec no3 eta reru d
no. pcea que subiugut3 ut
feat | et fcm e | notat3 ea
formaco disspo et ornatu
rerum q h q d3 fiat lux | n
formaco angelice n. que
quid fit p gram | no fuit
malis angelis et ideo n
tu cognico | et h patz s
ut vis mlt verbo fiat |
re n. ipe e de no face
de aliquo ut aliquo p
porto h9 au formaco
sic fuit p gram no fuit
malis angel et ideo n
cog° fuit i eis | si tu e
tendem9 nome vespti

101

cognitionis possit dici illa cog.
alis que tunc finit et angel
ralis necessaria uel cuius
cognitionis constitute cum sit multum
disputat sicut uel illius ita
illud quod generale est circumscripti
a cognitione tollat. ¶ Ad
dictum b. ber. dicendum est quod beatus
non simpliciter id asserit sed
sub quadam dubitatione ponit ubi
dicit sed non accipit ibi videtur
verbo quod infusum verbo est
necesse angelos et creaturas sta-
re sed dicit videre in verbo accipere
verbo id quod est simpliciter intellectum su
ut simpliciter vel intellectum videm demo-
nstrat sumit providentie quod hoc scitur
et separe gloriam quod cum ali
quam habuit cognitionem de hoc
modo dato scit quod hoc quod scit et quod
ubi de vette quod dicit dyabolus in i-
nitio extitit sed consuevit in
ad accusationem eius sicut est
quod sed hoc transitio potuit esse post
sum sicut suum cum capud eo-
rum quod videtur ex verbis sequentibus
subtilitate sua id egit ut in
cauda illum prevaricationem et quod
propterea ruit et ducat ut accu-
satore suum participe sue dampna-
tionis efficeret

Dicto de cognitione angeli quan-
tum ad modum cognoscendi conse-
quenter de ipsa ratione cognoscendi
ilium circa quam queruntur sex ¶ Primo
qualiter cognoscat quod simpliciter per se
deum ¶ Secundo qualiter cognoscat
mota se est scilicet angelum ¶ Tercio
qualiter cognoscat que sunt in
tra se scilicet corporalia ¶ Quarto qualiter
cognoscat futura qui sunt in se
tales et contingentes

Circa primum sic angelus cog-
noscat deum aut ergo per medium aut
sine medio et videtur quod necesse est
sit esse per medium constat enim quod deus
est infinite virtutis et angelus
est finite virtutis ergo non est propor-
tio inter hos ad hoc ergo ut angelus
deum apprehendat necesse est ut
prius fiat proportio inter hec sed inter
hec duo sic disparata et improportio-
nalia de se non fit proportio nisi
per medium oportet ergo aliquid esse me-
dium proportionans mediante
quo possit angelus deum cog-
noscere ¶ si aliquid tale ut est simili-
tudo vel species vel aliquid huiusmodi
¶ contra deus quod circa similitudine si-
cut sic concedatur queritur quid est me-
dium et obicitur de illo medio sic
de angelo est obiectum quod constat
quod illud medium ex quo est
tale erit finite virtutis ergo
ipsi deo qui est virtutis infini-
te non erit proportionale ergo non
poterit esse medium proportionans
nisi prius proportionetur per aliud
aliud medium et similiter possumus
querere de alio medio et sic
procedere in infinitum quare videtur quod non pos-
sit deus cognosci ab angelo per
medium sed per suam presentiam
vel essentiam ¶ Quod circa se ipsam cog-
noscat sine medio videtur quod medi-
um intercidit quod sibi prius est et cum
ergo deus presens sit prius cuicumque an-
gelo videtur quod ab angelo cognos-
catur per suam presentiam et sine me-
dio ¶ Item nobilissima cognitione
videtur cognosci deus sed nobilior est
cognitio que est per presentiam quam
que est per similitudinem vel speciem
quare ut prius ¶ Ad hoc dicendum quod deus
unus modo sine omni medio videtur ab

angelo et nd9 p essen suo p
filitudine sup n. no cognoscat
p ydolu | ydolu n. est rei sen
tib pp'am figatom s; sup no
sit. go no e ei9 ydolu ergo a
e decolodto q sit ydolu me
diante quo dephendit avi
su filr dq q sup forma et vi
ta ydolu no sit cu no intel
ligit deq ab angelo n'l sib
cua subsilitudine aliqua t
nd s se ipo n'c ad a expte
sui repuirit tu expte cog
noscentis requi' assilato q
assilato a intellectu cognosce
te n'l p dom no f. q e ad
ymagine dei sub et h est
ppna assilato n'l p gram | et
h e maior n'l p gliam et h
e maxima sic go exigit h
assilato n'l illa p qua cungat
n'l vniat intellis cu deo
ut eu cognoscat / pot et cog
nosci p suos effectus et h ex
plata e sup' i p'. lib'.

Scdo que' qualr cognos
cat angls q incta se e
i. aliu angelu dis n. cog'
sit au p p'sencia aut p essez
sue silitudinis si go vn9 a
gelus aliud cognoscat aut
go p'mo mo cl s'o no p' mo
qm vn9 angelus no e p'us
in intellcu alterius i.n. e ibi
p p'sencia sicut n'c p'essem
si go vn9 aliu cognoscat h
erit p spem aut go p spem i
nata aut p acq'sitam et quo
cunq mo dicat' os p q silitu
do aut spes illa sit p'sens
i intellcu si go dica' q p essez
i nata cu no sint spes i
nate i tot angelos quot

dati fuerunt si in d daret
angls ab alio no posset co
nosci n' deus denouo dar
ei spem h' q angli dati s
mo n' loquimur de cognic a
geli. s. s. id q' deus ei p
dat s; s eis nalr pon
dante | q' m q n' p spem i
natam | si dicat q p spem
acq'sita go aut denouo
datu cl ab alio si p'o no
de se n'l de po sibi a dac
data no posset vn9 angl
aliud cognoscere si s'o no
est sic sequeret q intellcu
angelic9 eet pot et re
i catus inde n' aliq'd s
possibil p'fia ab illis q
ee s'lm ¶ p' de na luas
cl n'l dac spes no recip
ue s angeli no tm sut sp
la | s q dicut dyo9 et dams
et luia go n' erit in angels
datiua spes no tm receptiua
s si illa intelligent ab ali
recipiendo spem denouo e
quo ad hoc i ipis n' tm re
ceptiua spez et cont s
mo specula qntu ad h'
lumia q' n' vr q illa co
noscant p spem ab aliquo
recepta denouo ¶ Itē i suu
agit in inferius n'c par i pa
re cu ome agens sit sit no
bilius paciete s q dt aug'
sup ge ad lit' go i sclo
gelus no pot age i suio
re i suiendo ei spem s
n'c par silr i pare go s
aliu cognoscet p recepcu
spei no cognoscet i scl
supiore n'c par pare Rd

cione ipsorum queritur mediis et ex
gelo possit esse intraque natura sed
factiua specierum et receptiua
est tamen alta et visum est quod
non natura alta ¶ Secundum communiter ponitur
quod utraque natura est cum angeli sit
sua natura est ponere in ipsis naturam
factiuam specierum cum natura lucis sit
actiua specierum loquamur de uno
angelo cognoscente alium quod
at quod ille qui cognoscitur cum sit
non facit speciem suam in alio
cognoscente ergo est in angelo
cognoscente oportet ponere naturam re-
ceptiuam per naturam factiuam quod
eo est eo quod est lux ¶ Item si aliquis
non in est dispositio intra est quod
naturam quem misit illis sed
tam in natura sensibili quam in intel-
ligibili est sicut species ergo est natura
ubi aqua fiunt species sed in tibi
constat quod sed non potest esse aliqua
forma elementaris quam talis
natura non possit dare esse spirituale
per aut formae inuisibili cum
ipsa non habeat hoc ius esse oportet ergo ut
ut talis natura que transcendat
omnem aliam formam simpliciter cor-
poralem sed sed non nisi alia in luce
cum lux inter corporalia magis est id
quod appropinquat spiritualitati licet sit
corporalis sed adhuc non est tamen lux
lux in actu quoniam oculus lucet
est de sua compositione et cum sua
lux non faciat species sed requiritur lux
extra sic ergo in proposito et in intel-
lectu requiritur natura que est da-
tiua specierum sed naturam lucis sed ab spiritu
lux corporalis in intellectu lux spiritua-
lis sicut est in anima intellectus a-
gentis angeli ergo habent naturam da-
tiuam specierum cum habeant similiter

naturam lucis ergo in eis sed sed erit natura
dandi species sibi inuicem sine
similitudines et similiter natura reci-
piendi / quoniam si unus angelus
facit in alio speciem / alius erit
in quo fiet illa species ergo in eis
erit utraque natura ¶ Item medium parti-
cipat naturam utriusque extremi
sed talia duo sunt extrema quod
est quedam natura que tamen facit species
ita quod in ea fiunt non fiunt species
ut est natura suprema que est deus
alia est in qua tamen fiunt species
et ipsa non facit sicut est natura
corporalis ut patet in visu corporali
sed media natura inter haec extrema
est substantia intellectualis ut anima et
angelus ergo tam in anima quam
in angelo erit utraque natura scilicet natura da-
di species et recipiendi ¶ Contra est
obiectio de duobus angelis paris lu-
cis quibus quo unus alium cog-
noscit cum non est in altero possit
agere et similiter de duobus quorum
unus est superior alius inferior quo
inferior possit cognoscere superio-
rem sicut sunt obiectiones ¶ Forte di-
cetur quod angelus cognoscendo
se cognoscat suum simile et sed vir
nello aug in li de trinitate ubi vult dicere
quod aliter est de oculo mentali et de
oculo spirituali / oculus enim mentalis
minus se cognoscat quoniam alia nisi
se non videt et alia tamen videt
sed oculus spiritualis primo videt se
et in se videt alia sicut anima
videndo se videt aliam animam
et angelus similiter et sed sunt ver-
ba eius mens ergo ipsa sicut
sicut corporearum rerum notitias
per sensus corporis sic colligit
sic incorporearum per semet ipsam

go se ipam p se ipam nosait ergo
et patz / aliquis in. p h q cog-
nosait cartaginem quam vidit
cognosait aliam cartaginem ei
silem quam numquam vidit silr in
est de angelo q p h q se cog-
nosait cognosait alios qui sunt
ei siles in na sed adhuc obz quia
et si verum sit q unus angelus
possit alios cognoscere quo ad
h q sunt ei siles in natura n
tn per hoc cognosait eos indis-
tincte cum ipse non magis ab
angelo quam ab alio distinguatur.
si ergo n ponitur alia via qua
unus alium posset cognoscere n
posset tc unus angelus alium
in cognoscendo distinguere quia
angelus non hec virtute distinc-
tiva rerum sicut deus et ita
numquam perfecte quo ad h posset
unus alium cognoscere q sinu e
et ita m q oporteat ponere
in pus q per speciem aliam sit
cognitio ¶ Secundo quadruplex
e modus cogi unum angelum
ab alio primus e per professionem et ystoe
quibus angelo et ita sicut n. va
ria cognoscat aliam iusius effa
bus ut potest q per motum cor
dare sensum et locaciom / et per hic
actus quemnius ad cognicionem
pos / et per cognicionem pos ad
cognicionem eternae ita et unus
angelus pot cognoscere alium
per suos effectus sunt in. quedam o-
paciones mirabiles que non
possunt fieri nisi ab angelo per quas
ho pot devenire ad cognicionem
angeli vel go tercii sumus q
aia de se prona e ad lapsum
et ex se n hec q n labat
frequenter et p h deprehendimus
q h f q non labatur hec ex cus-
dia alterius / et ex hoc dei et
angeli sed postmodum deprehen-
dimus q h non e solum ex dei
custodia sed magis ex quadam
spali custodia que datur ei
per suam nobilitate et h e
custodia angeli et ita si per
operaciones angelorum devenire-
mus ad cognicionem eorum multo for
unus angelus ad cognicionem al
et videt angeli effectus suos
in se magis quam nos suos
et angeli boni et nos scimus
lius q angeli mali / et an
no scimus per maius posse que
m ab3 sat expgra quam in
monibus de h aug. in h e t
p. non ita d3 mali cognoscere
se ipam sicut d3 cognoscere
cherubyn et seraphyn de ab
serabus in. illis credimus que
lestes quedam potestates ed sp
tuat. nez in. sicut d3 cog
de voluntate illius hois que
nobis n ad semaecdum multo
n ad intellectum ipso e n a
libus signis editis et h i
in magis credamus quam in
ligamus nez ita ut dicatur
cognoscere faciem suam q in
in speculo facere non pot / alius
modus cognoscendi e per sceptum
s q in memimus eos dulfos
et dulfimode apparuisse
in dulfis locis utz tam
vet. quam in nono / tercius et
quartus sunt exscepta cum
paratione et sic e simplr cog
noscere et h dupr. quia uel
verbo uel in ipso genere su
sel / hiis in. duobz modis

unus angelus alium in deo
nec in proprio genere vel in se loquendo
de quarto modo cognoscendi in
celo sed in se dico quod unus angelus
cognoscit alium angelum et
per speciem non innata sed potius
acquisita quam ipse eam sibi facit
ipse et quandoque fiat oppone-
tur quod in angelo est duplex natura
dandi formas intelligibiles et
recipiendi eas ab alio et iste
non est sicut in angelo sicut
in anima rationali in eis non specula-
tiones possunt recipere formas
intelligibiles / et non lumen et
non potest eas dare non tamen secundum
per lumen sed rationem
illius superinfluentis / dicendum quod
unus angelus cognoscit ali-
um per speciem sine similitudine sua
accipit speciem illam a se alte-
rius angeli quam similitudinem illius
accipit constat enim quod non
accipit speciem essentialem angeli
remanet in eo propria species et
remanente in proprio subiecto an-
gelus cognoscens similitudinem
illius accipit et sic dicitur recipere
sibi dare quam facit quod in se
illa similitudo que prius erat
est quo adhuc in intellectu a-
lio et in intellectu eius potentia
in intellectu angeli non sit
abstractio ut sic unus ali-
um intelligit / et hec est quod sit abstractio
ut res fiat spiritualior sed
angelus non facit aliam speciem
spiritualiorem nec indiget ut sit
spiritualior sed hec tamen indiget ut
cognoscitur coniungatur et hec est
iam est abstracta a ma-
teria sensibili sed ergo est in forma
sensibili que est in concreta

sicut m. esset forma insensibilis a
materia abstracta / iam non requi-
reretur maior abstractio ad
hoc ut intelligibilis fieret sed tamen suffi-
ceret ipsam coniungi intellectui / concedi-
mus enim quod non sufficiat angeli
presentia sed ultimus requiritur qui
sic ipsius cognoscentis super cog-
nitum accipiendo eius similitudi-
nem ut dictum est nec adhuc requiritur
aliqua admixtio corporis / vn-
de in omelia quadam super cant.
nec bruneus nec angelicus spiritus ad ea
capescenda que beata et
spiritualem faciunt creaturam sine
ullo modo corporibus adiuvatur id est
quod propter innata soliditate in-
capiens iste vero propter excellentio-
ris glorie prerogativa non in-
digent / ad id quod obicitur quod intellectus
angelicus esset minus et possi-
bilis sic et humanus potest dici
possibilis duplex uno modo per ad-
ministrationem ad fantasmatibus
et per modum depuracionis ab
eis et sic est intellectus possibilis
in anima humana et tamen in ea sed
quod sic est alio modo per solam re-
ceptionem speciei intelligibilis et
sic potest manere in anima separata
et sic potest esse in angelo / ad id
quod obicitur quod inferior non videtur posse
agere in superiorem nec par in
parem dicendum quod hec est verum nisi super-
posse in esset eis excellentie
superfluente ut dictum est superius
nec potest dici quod proprie non dicitur ibi
actio nec et passio enim in angelis
quamvis intelligere dicatur pati ut loquimur
de actione et passione proprie
ut accipiatur actio que est
per diminutionem / et in proprietate passione et
de tali actione verum est quod omne

q agens sit nobilius paciente
sz sic non e hic n n unus agit
i aliu quomodo ducatus sz ad
utrumq sit lumine neq hic al-
ti9 similitudine ad se inuicem cog
noscit et se contingendum sic
inde m9 i duabz candel q
qui sunt i eade domo utraq
tota domu illuiat et se cogn-
cedunt adinuicem n agit
una i alia ppe loquendo ¶ Sz
adhuc quer ceca eande contraci-
tio ut m9 un9 angelus cognos-
cat aliu spl[ir] s i uerbo et
i se ipo cognoscente et i ppo
gnere sicut spler celestis creatis
cognoscit et uidet q sic quit
illi9 pot spre similitudine sue
speciem in se ipo sicut et celest
ver et huius hic forma data
a celis sicut et cete res q
cel ¶ 9 querit aug sup ge
ad lit q de sola luce p q
angelica n intellr d fiat lux
et fca e lux et no de ca. d
et fecit luce cu de ceteris rebz
dca sint hi / fiat / fecit / et fcm
e / et ad hoc respondz dicens qui
angelus no potuit hre cog-
nicionem de se faciendo sz solu
de se fco / et p factum lucis
intellr facto angeli sz hii hunt
cogn non solu de rebz factis
sz et faciendis adinuice quid
ad ordinem nre et si no quu
ad ordinem tpris sz no de
se faciendo n quu adhuc
ordine n quu ad illud sz
cogo qua cognouit angels i
se ipo hec e cognicio rei
faciende et n tm facte

ut pz de artifice qui cogno-
cit in se ipo dom an q fi-
at et hui9 cogo qui hic hic an-
gelus no p hoc q d fecit
cogn an i ppo gne fa-
nos p hoc q d et fca e sz
go de se faciendo no potuit
hre cognicionem aliquis an-
gelus e r / n de aliis an-
gelis faciendis qui sunt
et tpre fca sunt qr no po-
un9 angelus alios cogno-
in se ipo cognoscente an h-
sit cognicio rei faciende ¶ Tu
enim cz q nullus de alio pnd-
cipiu eo faciendo sicut n de
sz ppe hic no oz q un9 no pot
aliu cognoscere i se ipo qu
n dq q cogo qua cognoscit an-
gelus aliquid in se ipo s
hic sit de re fienda sz de
re iam fca ut pz e quu i ar-
tifice pot n artifex in
in se rem fienda et iam
factam lz g angelus no co-
noscat in se ipo angelum se-
dm pot tu cognoscere ge-
fce q no valz illa ro qr
asili possit argui qui n
quislz angelus n hunt co-
gnicionem de aliquo faciendo p-
ner de se tu et adhuc no
fild qui poss intellre unus
angelus q alii creati fuer
successiue et sic quo ad
intellectu p[er] pnde alios
fiendos lz tu q hii gred
q no e dau de luce fic de
aliis creatis fecit deus hoc
p hoc q nullus angelus p-
uidit se fiendu n alios

Tercio querit quali angelus cog(nosc)at res corporales infe-
rius dicitur quod res huius sunt angelo
nobiles non possunt sed naturam in
angelum agere ad hoc sit spe-
cies non imprimunt in ipsius speciem
sed nec ipse deus dat ei et
naturam quod alicuius rei corporalis
dat ei speciem quo ergo po-
test eam cognoscere ex quo nec
ad res per suam speciem in eius
intellectu imprimere nec ipse deus
det ei Et dicatur quod sibi su-
fficit huius speciem virtualiter ee in pote-
ntia sed non est in angelo ymagi-
nacio virtus sed que est sicco. sic
et nobis Ad quod dicendum quod sicut
homo habet potentiam multiplicandi se
in suis partibus actiuis et effe-
ctibus aliquibus rei colorate ita
quod angelus ex parte quare
lumine licet tamen ipse non debet ee
spirituale similitudinem corporalis et sit
ea intelligat cum huius res
non agit in angelum sed potius
ne agit in rem sicut nobi-
lius in ignobilius ex parte et patet quod
non est ubi sicco sed ea cogo
Quarto querit quid tam bo-
nus angelus quam malus cog-
noscat tam naturales habitus ta
acquisitos et gratuitos ut iusti-
ciam naturalem acquisitam et gratuitam
Ad quod sit in diversis habitibus ita est
in se ipsis cognoscantur ergo
angelus malus non habeat eos
non potest eos cognoscere amplius
patet non enim angelus malus
iusticiam gratuitam nec speciem iusticie
tenet species iusticie sit ideo
ipsa et sit de ceteris habitibus
gratuitis Ad quod dicendum quod tam bonus
angelus quam malus cognoscit
iusticiam naturalem et acquisitam per spe-
ciem que tamen species non est aliud
quam ipsa res sed tamen scit quod multum
augustinus aliter est de bono angelo quam
malo bonus enim ipsam iusticiam
cognoscit speculative et practice
cum prius est in suo intellectu et
suo affectu sed malus specula-
tive tamen iusticiam cognoscit per se
ipsam scilicet quod est in intellectu in simili-
tudine que non est aliud quam ipsa
res que est in intellectu tamen cum
bonus quam simpliciter eam habet sed
malus non habet eam et sic quando
cognoscat et iusticiam non solum
per speciem sed et per operacionem si vero
querat cum habet malus ange-
lus speciem iusticie et ceterorum
gratuitarum dicendum quod species omnium istorum
date fuit ei ab exordio sue
condicionis nec eas amisit per
peccatum cum habere speciem rei que
tamen re non habet nec habere potest non
est ei in penam de iusticia non
gratuita facta Ad tercium dicendum quod bonus an-
gelus eam cognoscit per se
ipsam sed malus tamen per eius
effectum sed per se quod videt opera
gratuita que a se distinctat
ab aliis habentibus subtilius
tamen videt et maiori experien-
cia cognoscat res quam homines cog-
noscant sed quod dicit augustinus in libro de
divinacione demonum Ad quinque
licet dicendum quod gratiam per se ipsam
cognoscit nec per speciem eius
quia nec eius intellectus nec eius
affectus deiformis est sed constat quod
alio modo est deiformis sicut species
gratie apud se habet.

Questio est de angelis
bonis utrum perundint

fiua ꝑ maſione et de angelis
malis nt ꝓſiamint ſim caſu
nl no | Et ꝑmo de bonis que
redis e et vr q ꝑſai eent
btudo .n. no e ſine ctitudie
ſtatus ſꝫ angli boni ſicut dt
aug ſi erant i illo ſtatu and
dt i li de ſi corpet angli
a ſpt ꝑ eo q rōnales ſu ſt
etinitatis et btudis dom i
ipa ut ſpualis cacone diui
tus accepert et nili de ecur
titas dogꝫ angli qm i illa
qua cati ſut btudme ꝑſpone
rat no na poſſidet ut non
indeant ac cetis | btudo
an no e ſine ctitudie ſtatꝫ
vn aug ſa angeli etne mi
te ſue ac btudis no ſt m
cti na quo bti ſi incti go
angli boni ꝑſai erant ſue
ꝑmaſionis ¶ ſte excellentior
ſuit ſtatus angeloꝝ te q
inc ſit homg | nt .n. ſut ho
mines i miſia aliqua ſꝫ an
gli i illa ſꝫ honores boni di
ad ut beati i ſpe et ita
ſut ctitudme ſpei go an
geli boni mlto fozag te e
rant bt i ſpe ſꝫ ctitudo ſpei
no e ſine cognitione i qua
radicat go cognitom ha
buert ſue ꝑmaſionis go
ꝑſai erant ¶ ſte ꝑſaa ſu
tud ſꝫ etnalit indeo et
pot ꝑſaa gnemie ctitue
ex dono catoris ut ſꝑ rpug
nat inſtocali n e ꝑdite illa
an gena cpteal ꝑotuit q
angelico et i anglica n
gena illi qui ꝑmaſuri e
rant go angli illi ex ꝑdico
ne accepert ꝑſai erant ſ
ſalutis ¶ gt ſi ꝑſai cen
ſue ſtabilitatꝫ maio ꝑmā
ſiſſent | ſi an ꝑmanentate
maſiſſent no eis i ꝑutar
ad mutu ꝑmane ſꝫ i ꝑut
bat ad mutu go no mā
ꝑmaſert go n ꝑſainer
tu eet ſutm gnigens ꝑ
tant n ſtae et ita no ee
ꝑſai ſue ꝑmaſionis ¶ q
cti pares erant angli
gdicone qm ad gram deo
tmd aut no erat pares
ſi erat pares | ſꝫ illi qui
erant caſuri no erant
ꝑſai ſue ſtabilitatis
bono tu no ſuta erat
ut qui boni ꝑſai erat
ad i pos erant datu et
ꝑmanētibꝫ q n e datu
detibꝫ go no e i ꝑutad
iſtis ſi ceadert qui hꝫ
no carmert ¶ ſte ſaa
fructus pietatis ſꝫ ang
adhſerent ſuo catoi no ha
buert fructu pietatis
go nc habuert illa ſaaꝫ
¶ Adq dd q no huert ꝑ
ſaam ſue ſtabilitatis ſue
ſut illa ſaam. vn aug
ad oroſiu | oms angeli
quales cati ſut ſꝫ cal
tibꝫ illis ꝑ ſupbiam ca
duo ꝑia obedia coheſert
accepietes ctam ſaam ſue
ſtabilitatis q illi nq ha
buerut et ſic ſut qui
oibꝫ egdati ut nqm ꝑ
ſit cade a beata uita
ꝑte aug de c. dei . pi

ci fuit sue felicitatis eterne
cuius illi alii quia etiam non fue
runt n. m. eterna erat eorum
felicitas cuius etiam erant qui
sine erant statim / respectu
autem comparantes fuerunt vel
comparantes fuerunt post istorum
ruina illis certa facta sue fe
licitatis accessit
Ad primum ergo dicendum quod beatitudo
multis modis / uno modo
beatitudo status intellectualis
sine omni miseria / et sic isti
poterant dici beati in illo
statu alio vero modo dicitur beati
tudo status intellectualis non
delectatione fruitionis boni cum
certa scientia permanendi et sic isti
modo non erant beati / de qua
tudine loquitur aug. in li. de ci. dei
et magister in li. de contemplacione
angelorum / de qua non aug. supra ge
ad lit. in auctoritate supposita vel
comitatur certa scientia permansi
onis alterius vero non concomitatur
Ad aliud dicendum quod status sanctorum sponsorum
qui modo ad aliud magis beatus
est dicitur quod angelorum in primo sta
tu qui modo ad aliud minus beatus
tamen in ad adimpletionem mi
se minus beatus est iste sta
tus qui modo aut ad gratiam spei
non quoniam expectat et mi
rum ipsi et eorum dicitur beatitudo ista
tus hominum non angeli in
illo statu habuerunt considerata
gratia et sine miseria vel
aliens supposito tamen quod con
ditionem creati gratuitis essent

scientiam habuerunt similem ex gratia
quod quoniam meruerit ulteriorem gratiam
et ideo sic dicit aug. supra ge. ad
lit. de angelis quibusdam quod
fuerunt beati et quodam quoniam
incerti sue salutis quibus au
tem spes subest quod aliquando et aliqui
aliqua mutatione et melius
certi de statu re futura erant impro
ferenda est quod suspicio. Ad tercium
dicendum quod prescientiam quod sit de qua con
ducit et illud nulla data sit in
ex donis quedam non participa
do in humana in et propria sed ex
ex optimas sue conditionis quod
angelus sit prescientiam sue sta
bilitatis / unde et sentit in li. de
ex eminentibus diversis opinionibus dicit
quod probabilius non in primis fuerunt
prescii sue permansionis sicut
nec alii sui casus / et quod non
fuerunt beati in beatitudine et nove
re
Quomodo querit de illis qui fu
turi erant mali antequam
sciri erant sui casus quod non
negavit aug. sic non potuit
luciferum esse prescius sui casus
qui sapientia formatus est prelatus
tibus / sed fuerunt quoniam pietate ergo
non fuerunt illam sapientiam
Iste aug. in li. de correctione
et gratia dyabolus et angeli eius
et si beati erant antequam caderent
et si se in miseriam casuros
nesciebant erat tamen quod eorum
addenda beatitudini si per li. ar
in veritate stetissent. Iste sic
arguit anselmus in li. de casu
dyaboli sciat vel est in cum aliquid
certa ratione intelligit sed quod potest
non esse non potest certa ratione

intelligi ee potuit an ee no
cade lucifer g° no potuit te
cta ro[n]e intellre casu suu
g° n° sac' q' n° psac ¶ Ite
si i bona vo[lun]te stans psac-
bat se casuru aut volebat
ut ita fiet aut no vole-
bat si si ar psaia vo[lun]te volebat
aliqu cadere iam ipa ma
la vo[lun]te cedit no g° vole-
do cade p[ri]us sciuit se casuru
q[ua]m cecidit at si psciebat
se casuru et volebat tanto
miser erat volendo q[ua]nto
sac' volebat at tanto mis[er]i
or q[ua]nto sac volebat et q°
erat miserior eo debebat ee
felicior g° si volendo psac-
bat se ee casuru tanto erat
miserior q[ua]nto debebat ee feli-
cior q' no est ¶ Ite b' si p[ro]vi-
disti p[ri]ncipem p[ri]ncipiu que
sunt i sancta ut tu tanta
amisa cupes p[ri]ncipari ut mal-
les miser e p' ee q[ua]m felia-
t' sub ee aut no expedie-
bat p[ri]ncipe ee plagas illa-
ru luminosas mag[is] q' p[ri]ncipa
pe tenebras ex his rationibz
et auctoritatibz vr q' no erat
psciu sui casus ¶ Ite psaia
pene i eo qui p[re]sumedo est
no pot ee sine dolore dolor
au pene q[ua]dda e si no da
sunt culpa g° p[ri]us sunt
de[us] ultor i pena q[ua]m eet
culpa ¶ Cont[ra] sic obz q' h°
q'dt b' si i psaia dei tm
p[ro]vidisti p[ri]ncipatu q[ua]r et no p
ap[ri]ariu q' diceret silr potat p
vidisse ¶ Ite aug[ustinus] a. q. ve te
p[re]didit q' ad accusacom ei[us]
factus est ho si p[re]didit

accusacom expecte hois ac-
saco an no est i de culpa
g° p[re]didit culpa sua g° e-
casu suu ¶ Ite b' exponens
i' pena sedem mea ad a-
lone dt puto p aquilone
p[ro]bandos hoies intelligi / q'
de potestate i illos / si si p[re]-
vidit dnm suu sup illos
vidit p[ri]mu suu p' q'd' q' p
suu p[ri]ncipac[ionem] g° erat
sciuis sui casus ¶ Ad q' dr
q' no erat psciuis sui casus
vn ber' de gradibz humilita-
tis credibile e q' no p[ro]-
disti tunc p' illam tam
sup[er]bia[m] dixi q' bonitate de[i]
attendens dispisa i corde
o no r[e]quireret p' q' i p[ro]-
dit miracli aut q' iusso in
capatu i celo statim sup[er]-
trabes extremit que in-
poda casu inde no potu-
sit Iosep an p[re]didiss sua
altacom no p[re]vidit memi
cone no q' tm presumpcom
i sup[er]bia credidim i adire
si ut ei[us] ex° pateat q[uo]m
q[ua]m sunta p[re]videns s[e]pu[m]
et si no ci no ideo tu m[ag]i-
tandi fuit illa vidisse ¶ Ite
ansel' de casu diaboli / q[uia] ra[tio]-
nalis erat potuit intelligere
q' iuste puniret si pecc[are]t
si q[uia] iudicia dei abissus mul-
ta et i investigabiles vie ei[us]
nequiuit c[om]p[re]hendere q' deus fa-
cere q' iuste face posset ¶ Ad
p' vltim dr q' no est sile vide
p[ri]ncipatu et vide p[ri]ncipatu
de .n. p[ri]ncipatu no i potat
secu pena si potat vide p[ri]n-

oratu et recte et no recte
cita hui9 cognicio ptinebat
a pm statu sz inde ppiou
quo ad hec circa portet sciu pe-
ni et eo qui punit penā cau
as prodit culpa illa cogni-
cione principio no gerebat p
tum angelos ¶ Ad aliud dr
q illud q dt aug. de spui-
one accusatois hec sunt et
one post casu sum no ca
out contra sole auctoritat
hijs que secut. elia pot
ad tam dr q pinde dum
im sup malos no potuit
cato pinde casu sum est
dup duato una qua prec
ubiat diabolo et secundo no
tate ei9 ut suggestione
ue no e sine pcto diaboli
cadete e item alia duato q
et anglo ex pdicione n ut
pdano grae et hac potest
inde an casu sum ut tu qui
et casu sum et plures modu
potuit intelli. id q dt ber. ut
illa po sedis ad aquilone no
appetitu ei9 refer. i quo p
amit et sic ut exponit hec
ber. Ymus altissimi9 sua sapia
ac bonitate oibz filijs obedi-
re perat ista et hic sup omes
alios superbie qstitutus tua as-
centa malicia ipsos
Dande que ratione illi9 ro-
bi q sup sup dyt aug.
q no potuit pinde casu sum
sz sapia e fructus pietatis
que u. de qua sapia dicitur
cogni. si n. loqui de sapia

dono i plani e q ipa e pt nos
ad pietate que est theosobia
quid ad hoc q angelus no p
scat casu sum si n. alia hu-
ti psente ipsa cuiclae
sua dapnato hec posset ee caro
ut absumeret a malis pli-
bus. ut minueret sua dap
nato et ita hui9 sapia ordina-
ret ad comodu illi9 i quo cet
¶ Ad q dr q cu d. sapia est
fructus pietatis accipi ibi
sapia ipsa deiformi data ro
nali cate ad sum comodu
spuale et d. fruct9 pietat
qz dat illi i quo e pietas
i. theosobia sz scia pmdedi
sua dapnatom e dispo
qua ad hec ut hic cadat i pe-
na spirita et desperatom et
ita no dat hoc exponenti i
statu i noctae ... i sta
tu cono hec m. plus disponet
ad dapnatom q ad comod
spuale ¶ Ad i d no q obz q
hec sz scia posset ee occo a
lia bona i eo ui cet da
ta tn qz ut frequci9 dispo-
net ad dapnadu ideo ...
tatibz i bono statu no gerit
hui9 scia ut est sile de scia
pmdedi sua salvatom qz
illa disponit bn se hnte ad
maig bon spuale ¶ Ita obz
sic rone d9 posset ei c
uelae casum sum dd. tu
tades psuperbia sicut reuela
uit petr. dicens ter me ne
gabis et si d9 revelasset
ei appareret ergo potuit praec
casu sum ¶ Ad q dr q lz d9

sic pdicet ei no tu potat p
sac casum qz sicut pdixt dds
ppona niminitis de subuersio
ne nimine spuali tu ipi i
telligebat de subuersione cor
li et sub pdicone si no poi
tent ita posset intellire dan
dm subgdicone ii peccaret et
ita no no eet cius de sua
dapnacone alii dicut q n
potuit psac m dds ponit vue
lac ¶ Sz m dd q respiand z
quid decet suma bonitate et
qd expedit catue ronali n
expedit m catue ronali lsig
catudo dw e i statu bono n
decet dominu dad sic expste
ti n q e adcomodu spuale
vn lz possit deps absoluta
no faciat n q decet ipm n
e sile de reuelacone sua pe
to huiq m reuelaco fuit de
casu adtpt no de casu pretio
reuelaco no de casu adtpt co
dinat ad hoc q hio forcoz
resurgat post pmam reue
laco no de casu pretio mags
ordinat adgram

¶ Sequr ques de cognitione
misteri redeptonis vtz p
fata fuit ab angelis nl apu
cta et vr q sic p q dt
aug sup ge v sic fuit ab
scditu a seculis in deo ut tu
i notesceret pricipatibz et
potestatibz i celestibz p e
cliam qz ibi pmitus erat q
post reno et ista reganda
e illis go ascdis i notuit
qz ois catia no erabe sola s
ascdis exquo m q angli
a pncipio cognouerunt mis
terin i carnacionis ¶ Sz qr
m p q d ysa lxiij qui
e iste qui venit de edo
sup q dt dds q angli p
testates i telleperit adp
me mysteriu redeptonis ¶
illa litta m hoc dice q
dt m i notesceat pccam
et ita abetha dicitur m
teriu redeptonis ¶ adq dd
sr i glo sup id adepht
vtrumqz vm z s h pduis
angel d m q quida n
nerunt apu no dico ap
dicacionis s apu pditonis
cu dad e fiat hm et si
e hup alii no no cognou
runt s post plene cognoue
runt cu i pletu fuit ¶ Et
poss distingui q e dup
ticia i verbo et i ppo qui
p no mo cognouerunt apu
s mo no s i notuit pcia
tu fuit t pletu vn p
sup ge v li q no i deo
i notescat angelis q aliq
diu e vim e s ois ap
ret cu misterat mag
tat at pualat ide ag
ita tepis e i thi iij ma
nu e pietatis sacmen
q manifestu e i carne iu
tificatu e i spu apparuit
angel et

¶ Sequr ques de cognitione
q hre potuit angelus
ex pn in pmitus fuit
aliud sue rerum que sib
sut nl sub eo potaui bi
ca et f p r n hui s
sunt cognitionu illas
sut p formam i natam aut

formas datas aut acqsi-
tas per formam innata vel in
illae formae non possent esse
similitudines formarum cognitis
rebus formis non pertinet sicut
cognitio singularium et ita a-
gelus nesciret singularia si vero
dicatur quod erant ibi formae sin-
gularium non possent esse nisi
qualibet quia infinita possent
esse singularia formae vel simi-
litudines in intellectu erant si
sint secundum formas datas secundum
quod alteri sol substantia quia in florum
non dat superior ergo secundum datas a
deo aut ergo tot date erant
principio conditionis quot erant cog-
noscibiles aut aliqua rerum illis
erat nescita si non nescita tot
erant a principio sed in nostro quia res
singulares possunt multiplicari
in 2o de anima .v. praeter meus usque modo
operatur et ego operor forma a
principio erant in ecto numero
aut oportet secundum rerum multipli-
catione multiplicari species vel
similitudines intellectu angelico
in nostro non ergo cognoscunt omnium
illorum nisi per formas datas
a principio si vero per formas acquisitas
et ut intelligibile dicatur secundum
perfectio intellectus esset illa for-
ma nobilior intellectu ange-
lico ¶ Item si recipiunt a rebus
aut recipiunt per modum illum
quo speculum recipit aut quo
recipit sensus sed sive sic sive
sic oportet esse aliqua continua-
tionem inter rem a qua recipitur
et intellectum angelicum recipie-
tem tum ergo nulla sit continua-
tio rei corporeae separatae ad incor-
poream non est cognitio an-
gelicis illis per formas receptas
vel acquisitas a rebus ¶ Ad quod dicendum
quod cognitio illis rerum naturalium
erant sunt quantum ad formas
illas quae fuerunt omnibus plenitu-
dinis datae et si sint possunt esse
perfectitudines innatas vel
a principio conditionis datas magis
quam videntur innate et a principio
in intelligentia angelica existe-
tes quam post conditionem date
non videtur intelligentia angelica
a principio esse quasi tabula nuda
unde Augustinus super Genesim ad litteram .ij. li-
bro ipse ipsa longe aliter notitia
data angelis quam nobis il-
lis in praeordinabiliter ut ita
dicam vel originaliter sicut ea
deus primitus condidit et post
eam conditionem aliis operibus
requievit non condendo aliquid
amplius nobis autem secundum rerum
conditarum administrationem secundum per or-
dines temporum secundum quod deus ad illis
rebus praesentiam distinctionem
gubernationis usque modo operatur cognos-
cunt singularium et perfectitudines
quas sibi capit ex rebus existe-
tibus nec oportet quod forme intelli-
gibiles rerum sunt nobiliores
intellectu angelico quia res non
faciunt suas similitudines in in-
tellectu sed intellectus angelicus sua
virtute capit a rebus nec oportet
esse receptionem ad modum sensus
vel speculi cum non sit accep-
tio per modum rei sensibilis sed

rei intelligibil' n° distancia el
int' po corlis tollit hanc cog
nicom cu i corpei ad incorp
eu no dicat' ppe distancia fac
ciens tn poss dici vn intel
lectus angelic9 existens i
oriente poss cognicone illi co
gitace q est i occidete si n.
lume corle q e i oriente sta
ti apparet i occidete multo
fortui9 lume itelligibile accipt
silitudine stati
Deinde que' de hijs que
subsunt li ar' ali9 agli
nl alicui9 hois qualit' posst
eos cognoscere si in hoc sit aia
ronale pot aliqd cognosce.
que subsut li ar°. ali9 hois
ut q vellit hoc vl illud p
effcus ɔsequtes vl p indicia
nobilior ei e cognitio an
geli dem'a qm cognitio hois
go pot aliquo mo cognosce
ea que subsut li ar°. p' go
queri si q modo p tam u n
pot cognoscere hoc n. soli9 de
z vl illi9 cuius e li ar' d' n.
i x' vpi. Deus intuet' cor
et i cor ij nemo sat quest'
hois vl spc qui e i eo no go
p cam cognoscut go cu ois c'
titudo sit p cam vl p effcm
si cognoscit p effcm go ei9
cognico n differt a cognicoe
hois / p si cognosceret p effcm
cu n'ts sit effcus vl i telligi
bil' at sensibil' / alto mo
cognoscit no sensi. ut in' q
sensibile ut sensi. no cognos
cit' ab intellcu cu no mone
at intellcm si n'o effcm itel
ligibili cognoscat p i rone

i medi- te posst cognoscere i
q sub est li ar. sic i d. cu n
q sit intelligibile ¶ Ad q d'
q angli n'alit' vigent p
taritate amplior cognos
di qm homes vn cu i h d
sat cognicio claue' itelle
tual' adica cogne q de9
noscat ea q sut li ar'. p
itellcuale n no cognoscat
se ea q sut li ar' h p indicia
ut aug'. n li de curiosa
dogmatib3. plis e. sut n
cie cognicones diablm
nide clarissimu3 h motib
corpis ab illo et affectoi
i dicijs colligi expimeto
diani9 secta cu cordis p
ille nouit ad q d'. tu no
corda filior hom qui d
angelus ab hore q angl
cognoscat ea que sut li
ut affectones p indicia
ab eis discni possut an
cu no discnut'. et h' et
q vigent maior acum
itelligencie ¶ Si no obr' at
indicium id e sensibile at
intelligibile inse / dico q i d
dicium e aliqua i pssio fa
i cor° ab affectone cie re
latet intrari cogin aliq
h sit apphenle asensu int
el vl a via rone tu l
cam p miratam sui i d
tom ad corpus nrm io
latet cu intellcm angeli
p sui abstractom a co
et n° subtilitate h' tu
el opinando d'. p ob

aug. i li. de ciuitate dei ·c·
sic dicentis i quodam loco ut
dixi demones aliqd et homi
dispones no solum voce pla
tas vm et cognicione: concep
tas ac signa quedam expres
sa sumunt z i cor° tota facili
tate p discte dixi. Et audaci
o assercione qd debui. tra
quencie ipa ad noticiam de
nomi p no ulla experimenta
grati e s; vix signa queda
sunt ex cor° cogitacionu ill
sensibilia nob cum latencia
aut alia et ea spiali ipa
cognoscant aut difficile pot
p ab hoibz aut oio no pt
inueniri ¶ Si no querat de
his que sut li ca. i anglis
scilicet qr i hijs sut ulti. cog
nosce incidiaa i illibilia ad
que i potencia e ro nra de
hi sut adinuicem gre
Et si obz qd per i racione posset
i me te cognosce ea que s
i cri ddi qd no quia i diaa s
illa no sut tante simpliata
s qte sut affecciones sue
o tes quos sut i diaa et
ideo pt cognicio angelica i
me te extendere se ad indiaa
per diaa ad illa quos s
indiaa i ipa vel cogitaciones
me no tes sut soli g dei cog
noscere per se

Deinde pt queri de ange
lis utz fuerint posse
pro ulli cogne cognoscere fu
tura qd no uir qr solius de
i. ee cognicio certitudinal

futuros et contingencium et singula
rium ac in. possunt ee et no
ee no pt illarum rerum certi
certa cognicio sicut dicit an
sel. i li. de casu dia li ¶ Sz
de illa sciencia que: quo non
est n. ac dd certa racione intel
ligit ¶ Secundo oio no posse
sciri qd pot no ee s; obiciat
aliquid deus s qd no posse
certe cogne futuros si s; no
e simile sicut idem ansel. oste
dit deus no sit cogniciom
futuros n. ut ei presenciam vn
qr se ipo cognoscat oia no
pot sua cognicio ee n. i mu
tabil et certissima no sic e
de creatura qd p aliud qr creat
e cognoscat si go angli cog
noscant p aliquid qd cognos
cunt defuturis no possunt cti
tudinalit. insuz insuz qz cog
noscere futura s. h. cognicione
¶ qt maior e cognicio an
geli qr hois s; ho ex sup[er]na
dispone astroz multa futura p
dicere pot ut euentum ymb
u et siccitatem ventos i mul
to go forcius angli ulli cogeo
que sunt apud eos potuert
futura cognosce et pdicere ci
quadam certitudine ¶ p i de
monibz sic dt aug. i li
de ciuitat[e] qpcatud e qd multa
futura pdicunt qd adinuicem eueniunt
sz nobilio: sut in cog[nosce]nd[o] multis
qr fuerint angli cum qr cog
ne corrupte z obscurare i demonibus
g° multo magis potuerunt tri

pdicere futura ¶ ad q dd ut q
dist ingrueDz z ut cogni fu-
tor put e i bonis angelis
jam gfirmatis et put e i de-
monibz et put fuit i angel
ex pa pate ne angli in be-
ati cognoscat futura que cog
noscat in eternis ronibz sine
legibus | demones v ex qui
busda giectuis qr res ipas
noverunt nel ex inductiva ex
periencia nel ex cacumine intel
lectualie liter obscure nel cog
noscat ea que futura sut ex
ronibz que apud ipos sut
nel accipiut ex revelatone
supnor spuu que fienda st.
vn aug. sup gen ad li. dicit aliud
e tpalibz tpalia mutabilibz
mutabilia giecturae eisqz
mutabile et tpale motu
sue vol et facultatis i serere
re q demonibz certa rone per
missu e aliud aut ac eternis et
i gmutabilibz di legibz que
i eius sapia vivunt macones
tepm pnidere. ac qz vo q ta
certissima q potentissima e omi
spes eius participacone cog
nosce qd sacris angelis certa
dispicione donatur e. ¶ iste ysi
d. i li de institucione ecctica
tplia mo psae acumine ingenii
subtilitate ne experiencia te
pm revelacone supnor spi
tuu ut aug. sup gen ii aliqu
ypi nefandi spc que ypi
foini sut divinandi pdicut
angli ub ex pa pate n po
tuerunt pognoscere futura q
fecit legem astror et

supior corpm potuerunt p
cognoscere illa futura que
ipos fienda erant que v
vacat vno i dispone dia
o li oc. altius angli nel
mus no potuere cu tu tutu
pvidere s tm coniece ¶ ad
id no q ob superius q nl
rei future singularis po
sunt psciam qr p res tas
fore nl no fore dd z q
res futura no sic sit sabile
sicut res que determinata e
i ee no tn alio mo sa
z p causa q determinata e in
tudine nel signum pcede
sicut de ymbribz et ventib
z sut res singulares esfu
tue potut scire ctitudo e
ge supnor corpm salua
tu dispone dia que pt
mutare alit ac mult et
no d simpliat ctitudo z
cu gdicione nl deus alit or
dinavit ex signis et cog
noscat viante mutacoes
tpm multo aut eminecius
q viante nel astrologi cognos
cit spus futura un aug
ait quorda signor nob
occultor maiore experiencia
multo pla q hoies futura
spiciut / s attendedu q illa
ctitudo qntacuqz sit nl et
v illius ctitudis futor qua
deus in se ipo cognoscit futura
qntocuqz n ascendat ctitudo
psluc una no e maior v
dic inhs e gpacio q dice
maior et hec e minor alt
si gpet. v illius cognicione

a angeli sua cognoscunt in
verbo incarnato eius proportionatur
altitudine secundum quod in se comparantur quia
illa que est in angelis sub est
maior et ista est minor

Querendo quartum utrum angeli
illi cognitione potuerunt cog-
noscere dominum venisse in carne
venit dico autem illa illa
que est per gratiam gratum facientem
vel gratiam gratis data sicut
apostolus quod non videtur sicut enim boni
angeli non cognoverunt miste-
rium incarnacionis secundum eis datum
fuit cognoscere in fide autem est
cognitio pluribus in angelis ergo ex
cognitione naturali cum christus venit in
carne non possent cognoscere.
Cuius eminencior fuit cognitio illa
angelorum quam illa que est vel
fuit in demonibus in quantum huius
per peccatum sit obscurata intel-
ligencia secundum demones poterant
cognoscere christum venisse in car-
ne unde luce iiii. super id exibant
demonia et glo. ut perfecti
eorum potentiam iam clarior effectus fi-
lium dei crediderunt. Item luce viii.
temptans autem christo et huius verbis
firmatur quod cognoscebat ipse
filium dei esse de iudicio lo-
quitur in quo filius dei veniet
deprimendum sathan cum complici-
bus suis multo ergo forcius angeli
ex naturali cognitione potuerunt cog-
noscere christum venisse in carne.
Sed ad hoc dicendum quod ista cognitio
sicut fuerunt demones ut fuit
altitudo sue sapiencie apostolus i i corinthiorum
si cognovissent nunquam dominum
glorie crucifixissent glo. de
demonibus nunquam christum crucifigi sug-
gessissent ergo cognitio quam

illi habebant de hoc christum venis-
se in carne nunquam fuit certitu-
do. Quid ergo dicendum de angelis
quia ad cognitionem illam naturalem
potuerunt cognoscere et ipsi ad
hoc non quod potuerunt cognos-
cere sicut enim sciebat christum advene-
nisse ex scripturis prophetis et
aliis vel signis etc. sicut habetur super
id. luce viii quid mihi et tibi glo.
sciebant demones quod advenerat
tunc dominus se aliquando in abyssum mer-
gendos non futuram predominan-
tes secundum prophetas dicta et colentur
ex quo accipitur quod sciebant ad-
ventum eius multo ergo forcius
angeli ex naturali cognitione poterant
pervenire ad noticiam scripturarum
et ita cognovisse filium dei in
carne. Iste in dicta dicitur quod
noluit demonibus nisi per id quod
est vita eterna et lumen incom-
mutabile quod illuminat pios secundum
per temporalia quedam sue virtutis
effecta et occultissima signa
sue presencie que angelicis sen-
sibus maligna autem spirituum pos-
sent esse conspicua potius quam
infirmitati hominum. Quare ergo
de angelis in natura sua considerati
utrum possent per ista signa
cognoscere quod videtur quod cum demo-
nes habuerint noticiam eorum
signorum aut habeant ex naturali
cognitione aut ex dono si ex
dono gracie racione eius multo for-
cius angelis in natura data
quod bonum et ita sive ex naturali cog-
nitione sive ex dono habuerunt
angeli in natura non possunt habere
et ita possent cognoscere fili-
um dei venisse in carne. Solo
ad primum dicendum quod boni angeli a-
liqui non cognoverunt ad

plenu xpm uenisse i carne
ndu tn potebat cognoscere xpo
apparente i carne s3 q d3 i tim
in manifestu e i carne ꝑ ceta
tis sacrametu apparuit ange
lis s3 aliquo mo cognouert
mali angeli quo mo no cog
nouerunt boni ex quedam cog
nitio e i pena ut i ꝑpedimi
to male opationis sue ꝓhi
bitione potestatis et hoc modo
potebat cognoscere mali angli
xpm uenisse i carne quo mo
no cognouerunt boni ¶ Ad id
no q possz obia q nobilior est
cognitio bonorum angelorum ꝯtu
ita q illa que e illis ut ia
que e malorum angelorum . dd
q lz ita s3 tn aliqua est
cognitio malorum angelorum s3 a
liq modu q no e cognitio
bonorum n lz illa cognitio que
e i malis spectat ad nobi
litate n e aliqua cognitio
illis que no possit ee i bonis
angelis et sic sequi si no
cognouerunt ad plenu boni
angli cognitione ꝯtuita n
ad plenu cognouerunt nc
cognoscere potuerunt cogne
nali cognitio n. malis dimi
nuta e n ꝯtute ¶ Ad ill q obz
ntis cognitio q fuerunt de
mones eet sua dd q nom
sac aliqui fit git / aliqui [illegible]
git ad d3 saē e uehemēt
opinari et no falli et hoc mo
sciebat filiu dei uenisse i
carne / alio mo d3 saē ēta
rone intellc / et sic d3 i tim
saē i oib3 ex eo dem scriptu
ris ēta rone ꝯpsiderut
xpm uenisse i carne / si no

accipit sac ꝑ eo q e cog
noscere cam et qm illi ꝯ e
et n i pole e alit se hr
sz e sac simpliat . et ista
no sciuerunt xpm ee filiu
dei / vn hylari9 sup math
mag suspicatu qm nosse co
dedi sunt et sic accipi id sig
nouisset nqm dnm glie cru
cifissent / V alit s3 ꝑda e
pom cognouerunt xpm ee fili
u dei s3 no crediderunt xpm
sua morte dapnados / A
sup id luc iiii exibant u
demonia et glo ideo ꝯfi
git eu ut filiu dei ignorat
s3 ex ei9 morte se dapnada
no ꝑ uidit sz n. insolu ꝑ
rat ab ꝑ ditus si eu cognouis
sent nqm dnm glie cruc
ifissent / vn ꝯg dyabol9 e
deptore uenisse i carne ꝑ
serat / s3 ꝑ similia que ꝑ
q qtqd de deitate suspicat
ꝯ ei in dubiu uenit ꝑ p sua
supbia et no dei n s3 dei g
ra custoditu credidit ¶ Ad
id q obz de signis occul
sunt dd q queda fuit sig
na occultissima po que n
r. potebat ex cog ni si fuis
se in angel et ex gditione
obscurata in demonib3 et sunt
alia que fuit ꝯa demonib3
illa n. signa po que vide
bant ex opib3 mirabilib3
i quātu erat mirabilio qu
erant nt ꝯilla posset fi
et ista notitia a illa cogni
ꝯtus data apud bonis an
gelis / malis no tm9 cog
nito fuit ad pena illo

pena pos. que ipse erant in
afflictione pene. nisi cohibito
n. pos erat supra nisi ipse po-
sint et debebant cognoscere.
demones. potentiam et iustitiam in-
diis et ideo dicebat nisi quis
venisti ante tempus torquere nos
super id exponens. v. quis est
eius et gloria post tormenta sa-
nt quam ante facere noluerunt
Deinde queritur de comparatione
cognitionis angelice ad
humana in velocitate cognos-
cendi. si in mens humana in
in ascendat nisi non sit insi
pam et dicitur sapientia in dicta at-
tingit ubique propter suam inmediatam
ne spacii et potentiae mens huma-
na attingit ad spacia et poste-
ra. sed celerrime propter suam appro-
ximationem ad spiritum in mediatorem
si celerrime attingit non
est dicta nisi mente angeli-
ca et humana in celeritate cu-
iusque sit celeritas in hoc ergo
adequabitur intellectum mentis
angelice ¶ Item acies oculi
humani in perceptibilitate tunc sit
volente in occidente et aspi-
ciendo. cum ergo acies mentis
humane sit simplicior. erit tunc
tus eius in perceptibilior et-
iam quam in termino. ergo adequa-
bitur intellectum mentis angelice
contra que est corporeo in rone
movendi angeli ad finem corporis
a est ipsius one rationalis ad
finem corporis ergo comunitati quo
est corporeo corporis ad corporis
celeritate ea erit intellectus
ad intellectum sed corpus comparatum
minor ab angelo. excedit
velocitate corpus huma-

nin sicut habetur ab aug. super ge.
xii et a beato greg. qui dicit quod
sunt aerea corpora ergo maio-
ris velocitatis sunt intellectus ergo
angelicus excedit humanum in
celeritate intellectum vim post
ad ¶ Item maior est simplicitas
spiritus intellectus quam illius sed quod sim-
plicius est sicut movetur celerius movetur
ergo intellectus angelicus nobilior
est quam humanus quod et mr. expl.
quod dicit aug. super ge. xii. posset
sic efficere angeli non solum ac-
moniam ducendi contra et compa-
bilitate propriaciose quam mira sed corpore
corporum longe subtilior mira
velocitate ¶ Ad quod dicendum est quod
dicit aug. super ge. li. iiii si oculo
corporalium acies celeritate
tamen potest humane mentis aci-
es. quanto magis angelice quid
aut de supremis summe sapientie di-
citur acie que attingit usque
celeriter et disponit omnia sua-
viter. ex quibus verbis elicitur
ordo quidam in celeritate affec-
tus secundum appropinquationem maiorem
et minorem ad affectum divinum
qui simul et indivisibiliter omnia
aspicit affectus ergo angelicus
amplioris celeritatis est quam huma-
nus ¶ Ad id quod in contrarium obiicitur
dicendum quod licet celeria dicatur inspicio
intellectual humana tamen non dicitur
suppellative nomen celeritatis
sed intensive tamen in deus spiritus sicut
dicit aug. ad orosium movet
spiritum creatum movet ipsum per
tempus non per locum et per hoc quod non
loquitur de motu locali sed de motu
tu cognitionis vel affectionis
quem necesse est ibi esse mensu-
ra temporis sed in hac dicta aut

e celsitas sic fit in perceptibili
corporis sensu et minor, con angelicus intellectus qui non sit colligatum ad corpus proportionem maioris et celsitatis sicut exposito affectus qui retardatur. n. spiritus humanus in motu ad celestia per
intencionem ad corpus corpus n. quod corrumpitur. n. quod corruptibile est aggravat animam, similiter exposito cognicionis. verum h. in voluptas carne accola terre spiritus considerare sensibilium per ... gradatim
paulatim que mittitur ... proveniente
quoque celestium stabilitatem in ge
nua subtilitate et omni velocitate felicitate que contingit. ¶
Ad secundum dicendum quod sic in sensibili tempore
sine ... fiat motus intel
lectiva motus secundum rationem est dispositione
plus et minus in celsitate intel
ligentie angelice et secundum ... quantum
est de se usque nec alium in po
testate est secundum gratie elevacionem
Dicto de ipso cognitio an
geli et actu principali et
absoluto, consequenter dicendum est de actu
eius quanti quod sit in comparacione ad
alterum scilicet de locucione scilicet de locucione
ne etiam qui querendum ¶ primo utrum
sit locutio in angelis ¶ secundo utrum
locucio dicatur multiplicatur vel unico
modo ¶ tertio quid sit locucio secundum quod
convenit angelis vel angelorum
¶ quarto quomodo differat ipsius ac
tus ab illis quibus ... ¶ quinto
utrum omnium angelorum sit locucio
aut tantum superiorum ¶ sexto utrum
fiat per medium et per quod medi
um ¶ septimo utrum necesse sit au
dientem exspectare locucione
Quantum ad primum vero quod
locucio non conveniat an
gelis tum quia loqui sit actus
per organa exterius in ange
lum non sunt sed huius organa cor
pore de lingua et huius go ...
loqui est in angelo ¶ preterea
est actus voluntatis datus ad ...
tum data ei ut alii significet
quod apud se intimus sit, ...
in si detur formata cognicio ...
ea re qui sonus verbum ...
quod in corde eius quod non grecum
nec latinum nec alterius lingue
scilicet ad id opus est in eorum qui
loquuntur preterea notitia ali
signum quo significetur assumitur
et plures que sonus aliquid ...
... ergo non est necesse alii signi
ficare nec necessarium est loqui ...
angelis non est necesse ... ...
significare quod apud se sit preterea
eorum sunt ad invicem ...
te fiant ... quietatus ...
... angeli non ...
locucione que essencias suas ...
invicem contemplantur ¶ preterea sicut
in luce corporali quod se ipsam
per se ipsam manifestat et a
que etiam ipsam sunt cum oculus
corporis luce corporale videt
sine alio medio dum ...
sibi proporcionalis et non sint
impedimentum ergo cum angeli sit
lux spiritualis videtur quod se ipsam
offerat oculo spirituali alterius
angeli ergo non exigitur locucio
media ergo nulla est necessitas
locucionis in angelis, in contra
tra ibi est quod id ... quod ...
est locutio sufficienter est ...
¶ ... dicit ... quietatus ...
... quod angelica spiritus ...
... essencias suas ...
... superiores ... inferiores ...
... minores ...

ue maioribus nota sunt quod neque
communis multa non sciunt et excel-
lenciores que ignorant inferiores
[illegible] arguitur quod multa sciunt su-
periores que nesciunt inferiores ergo
[illegible] quod inferiores ea sciant nisi
intuendo manifestacionem su-
periorum consequitur | sed huius manifes-
tacio est per locucionem ergo [illegible]
[illegible] ¶ Contra superiores habun-
dant ab inferioribus in illuminacione
eos illuminant ut dicit dionisius
[illegible] ergo habundant in cog-
nicione et inde ut prius si au-
[illegible] quod hec argumenta contra
angelus qui plura scit non habet
potestatem manifestandi et ita
loquendi | quia cognicio in ange-
lo nobilior est quam in homine sed
cum cognoscat homo per duo scilicet se-
nsum et intellectum cognoscat an-
gelus per unum scilicet intellectum in-
tellectus non cognoscit intel-
ligibiliter ergo cum in homine non de-
sit potestas manifestandi id quod cog-
noscit | multo magis non in ange-
lo deest ¶ Contra idem [illegible] [illegible]
voluntate dei qui dicit non lingua
auditu [illegible] dicerent sine sermo-
ne voce plato ita dicunt si
[illegible] figuras et [illegible] et
[illegible] ¶ Solucio dicendum quod duplex est lo-
cucio spiritualis angelorum una
[illegible] loquitur deo de qua dicit
augustinus [illegible] de trinitate [illegible] deus suos
[illegible] et angelos non tamen
aliquid ei quod nesciat nunciat
bonum eorum est de finibus opi-
[illegible] eius consulere veritatem et
dicitur ei nunciare [illegible]
ab eis distat et eius tamen
[illegible] nos oramus in necessitates

[illegible] eum docemus de ista locucio-
ne non intendit. Sed principa-
liter est alia locucio qua loquitur
angeli ad invicem ¶ Ad hoc quod ob-
quod manifeste sunt eorum conceptus ad
invicem potest solui breviter si
[illegible] Sunt enim actus [illegible] sit
in finitur contra conceptus suas ad in-
vicem contemplantur. adalterum
sine voce quodam modo loquitur.
hoc est non loquitur sensibiliter sed in-
telligibiliter [illegible] ¶ Vel
aliter dicendum quod duplex est manifestacio
conceptuum in homine contra [illegible] non
loquimur [illegible] concipitur in
verbo [illegible] conceptus eorum
sibi invicem sunt manifeste contra
[illegible] in verbo videt conceptum
alterius sed hoc non est [illegible]
angeli sed [illegible] verbi [illegible]
hoc magis [illegible] quod [illegible]
[illegible] de nobis in presenti [illegible]
[illegible] mente ab alterius
[illegible] corpulencia non abs-
condet corporum in glorificato [illegible]
[illegible] conformitas ad [illegible]
ad [illegible] affectus qui erunt in spiri-
tibus sequitur quidam nutus in
eorum corporibus in quibus poterunt
cognosci ipsi affectus tamquam in
illis nutibus relucentes [illegible]
dicimus de manifestacione conceptuum an-
gelorum invicem quo ad cognicio-
nem quam sunt in verbo [illegible]
gandum est quod alii aliis plura
cognoscant in verbo propter
ipsius verbi [illegible] est in ange-
lis locucio quo ad illa contra
tas manifestandi illa non con-
sidet apud angelum sed apud
verbum [illegible] vellet vellet.

angelus qui pla cognoscit i
verbo manifestaret ista ea
de ei angelo qui pancada fit
e alia cogo qui sunt angeli
i se ipis et declarat no e vim q
cessio eorum sunt adinvice ma-
nifeste cuius pla scit vnus
q alius et sit potestate ma-
lo ille qui pla scit manifes-
tandi ea illi qui nescit et ita
manifestacio dr locucio sit oppo-
nebat ¶ Ad id q obi de lu-
ce dicendum q no e sile de luce
corpali et spuali corporalis n a
git p volte sz p naz et ideo
no est ad opposita s ad mani-
festandum vel occultandum sz sic
qm e de na sua se manifestat
et diffundit sz spualis lux que
agit p volte ad opposita est
vnde pot se manifestare qui vult
et occultare qui vult

Deinde queritur vtrum locucio
dr multiplicat aut vo
modo cum dr angelus loqui deo
et cum dr angelus loqui alii
angelo et vr q dr multiplicacionem
locucionem loqui deo sz no e ut sic
manifestet sua cognicionem vel
affectionem cum ipse pcognos-
cat eam cum autem loqui alii
angelo sic e ut manifestet
ei similiter cum loqui dic vnum grg
angeli sp̄c voluntate dei p
pspirans secessibus i notescant atq
eos ad sublimia sublevant
et que i verbis facta sunt i causis
originalibus facta demonstrant
ergo no sz eandem racionem dr loqui
de angelo cum dr angelus loqui
deo et cum dr angelus loqui

alii angelo vel aie ¶ p dr
grg vox angelorum i laud
conditoris e admiracio i tre
contemplacionis sz locucio qua lo
angelus angelo vel aie no
admiracio ergo differunt dr
o r dei et r cause roni
¶ Et ut vbiq e cognicionis
vel affectionis ¶ Iste aug ri
de c formata cognicio a ca
re qui scimus e verbum q
corde dr sz i textu forma
cogitacionis a re qui scimus
e locucioni vt vbiq ergo vo
modo dr ¶ Dicendum locucio quidam
racionem sit et pte finis et
sic locucio dr no sz eandem ro
cum dr r dei et r alterius an-
geli vel aie expto v fi
dr sz vna rom p prius et
posterius s expressio vel cuncta
cogitacionis vel desideri sic
cum r dei vel ad q ipi
desideria vel cogitacio et q
ita sit pz p sile de locucione
cum ad dnm dicit n gl
marum verba sunt ipa desi-
deria nam si desideria sua
no essent pla no diceret de-
sideria cordis eorum audivit
auris t Similiter ptz q dt grg
de lucone mali angeli ...
...um loqui addm e cepo
tenti maiestati eius vt per
se celat ... pz q loqui an-
geli vel ad ea qui eius cogi
tacio vel desiderium expressi vr
p altius angeli vel ad e
... i dicacio p aliqd vt
ab eis cognoscat ¶ Ad id
q p obi dicendum q no o ...

q loco expte sinis dissinit
fit ibi accipiebat ¶ Ad s
q cum dt greg voce angelorum
admiratonem siue laude
eorum ac admiratonem notifi
cauit voce eorum non pro id q e
sensibilis noua set p concomitans ad
miraco in comitatur cognicionem
in contemplacionem angelicam q
de dib que sunt supra ipm

Q uemadmodum queritur cum lo dicatur
de deo et angeli cum r
ne et de angelo r dei vtrum
illius angeli vtrum eo vtrorum di
ucitur equiuoce vtrum non et in
non pro vtrobique est vol ex
pressio cum in deus loquitur cum
est sua voluntate ostendit
cum angelus loquitur deo aliquid
desidat et desiderando desiderium
suum in conspectu dei ponit
¶ greg loquitur deus ad ange
los eo ipso quod cordibus eorum
occulta sua et inuisibilia osten
dit ut quicquid agunt in ipa con
templacone legant et velut
quedam precepta vocis sint ipa
cordia contemplaconis ¶ ite a
bi dicit e pro xvim in hac inuisi
mus eorum motibus exhibe
a iudicia motibus occultis
inspirare cum deus loquitur cum e p
e vtrum cum verbo suo sine ver
bis ex docetur cum cum ange
lus loquitur vtrum verbis vtrum rebus
vel ymaginibus sua voluntas
indicatur ex quo accipitur q
loqui dei ad angelos vtrum
illas differentur accipitur ab
illo loqui quo angelus loquitur
deo vtrum angelo ¶ Ad q dicendum

q differentur accipitur sicut dt greg
et quasi equiuoce vtrum in re
cipit deus ab angelo set eius
angelus vtrum cum a deo aliquid re
cipit essencialiter ¶ Ad id non q obicitur
q vtrobique est expressio volunta
tis dicendum q exprimere non dicitur vni
uoce vtrobique quia cum deus loquitur
sine verbis ex docetur cum cum
angelus loquitur verbo aliquo
vtitur

Q uemadmodum queritur vtrum vna sit
lo dei et angeli aliquibus
non | q non videtur differencia in eorum
diuersi sunt actus ergo cum dia
eorum sit alia ab angelica non
erit actus idem ergo cum locucio
sit actus non erit eadem lo
¶ preterea cum deus loquitur per angelum deus
non motus mouet | angelus cum
motus mouet mouens cum
in mobile et eius q e mobile
diuersi sunt e ergo diuersa e lo qua
loquitur deus et qua loquitur angelus ¶
contra cum agens faciat per secun
dam vna dicitur factio ergo a simili
cum deus loquitur per angelum vna
dicetur locucio | q cum deus
locutus per angelum ipso a sig
nificauit deus que cum fecit cito
loquens per angelum suo suo iouer
¶ preterea sicut dt aug in li de
ci dei ita vere per angelos
loquebatur preterea sicut cum deus
loquitur per prophetam vna e locucio
dei et prophete ita cum deus loquitur per
angelum vna e locucio dei
et angeli ¶ Tunc et gra queritur
vtrum sic loquatur deus creaturis
racionabilibus per angelos q in
loqui cum aliquid esse ipm
nec fit hic mero de locucione

qua deus i ipso hoie loque-
bat' q deus s' nt ipo lo log-
ba' q deus ipse loqua' p angelos
qu lo' m' p h' q loqui dei
n' cate ronalis e indicare
volutate sua rebz nt verb
s au deus lo' rebz nt verbis
ministrantibz angelis fit
hoc g° au deus loqui' ronali
catue p angelos log' ¶ gt au
se ipo loqui' ronali catue
no p mediam subam alia
lo' q sic pbat' q sit p me-
diam subam cate' no simt
tota dat' s p ptes et posita
sic m' agit cata s notica pl
n' aliqu simt adeo dat' g°
tuc l' fiat lone dia deus ipse
ipm aliqu lo' ¶ ste g g' dei
locuco ad nos intrinsecus fa
m' poci qui audit' / q du
se ipm sine mora smonis
i sinuat ipetina luce te-
nebras me igno° illustt s
tu sit insio subito sit mlto-
d insio g° lo dei aliqu fit
p semet ipm ad simt mltor
noticia i fendit et l' m' p
h' q d' act' in fud e ipete
de celo sonus advenientis spc
et / ¶ gte maior e po angli
qui hois dei vo magna e
si g° ut q n' a pot p se loqui
mlto fortius sumna cau' s dia
p' p se loqui rdali cato ¶ ad
q dd' q deus ipse ipm loq'
et aliqu p catam ronale
nt anglicam sicut dt g g' ¶
ad id q ob' ut d vna fit lo
to dei et angeli qu deus lo'
p angelu dd' q vna e loco

dei ut q° monentis angli
ut p primi ¶ ad p° obm d' q
lz simt sube differentes tn
vnus e actus qm vna s'ba
agit aliqu alta me dicto
d m' com ff altm vtk
tm ¶ ad id ud q s° ob' in
ali q e motus iste q' isto dd'
dd' q motus iste quo movet
deus anglm et quo angus
monet aliam re diffeit
i mud s motus quo deus mo
net ronale catam p an
gelu et qu angls movet
eam vnus iputat' an deus
moneat ea p angelu ¶
ad id ud q que' ut d s lo
quat' deus ronalibz cais
p angelos an aliqu p se
ipm dd' q aliqu p se ipm
lo' sicut hr' ep sac' sepua
et aliqu p angelu sicut dt
b g g' / hij e ocbis spm dei
qi quedā verba nob dicit
e occulta et ea que sit a
geda i timac et cor hs
ignear no ad hibito se p
hi et tardiceate smonis p
itu de absconditis redde au
/ m' loqui' p anglm aliu
vo te sua rebz indicat / aliqu
ymaginibz ochs cordis of
tensis aliqu ymaginibus
ante corporeos oclos ex ae
re assumptis aliqu celesti
bz subijs aliqu trons
aliqu simt tronis et celes
tibz / ungs n° hnatnis
bus ita p anglm lo' ut
ipe quoqz p anglm mentis
obtutibz psentet verbis
naqz p anglm loz au

p ymagin

ymaginē ostendit͛ s͛ sup͛ne lo-
cucōis verba audiunt͛ sicut d͛r
o p͛ⁿ clarificam et itm̄ clarifica
o neq͛ ī deus qui sine tp͛e
n intime ī pulsiōis clamat
n tp͛e uocem suā p͛ subam
dit q͛ ī c͛ss͛pecta tp͛e p͛
mana verba distinxit s͛ de
elestib͛ loquēs verba sua q
udiri voluit tonali ad mi-
istrante creatā formauit
liqū aū p͛ angelos loquit͛
ebz rebz tū nō vbo d͛ s͛ ea q
eatā sūt assumpta de celis y-
maginē iudicant͛ sicut eze
hiel electri spēm ī medio
gnis uidit | aliqū uō p͛ange
os celis simł et rebz lo͛ sic
g͛e iij cū audisset uoce dn̄i
eambulantis ad auram post
eridiem abscondit se adam
liqū ymaginibz cordis celis
stensis sic ge xxviij iacob
ormiēs uidit scala subnixā
ī celo aliqū ymaginibz cor-
p͛o͛s oculos adiect͛ corpore
re assumptis sicut habraham
tres viros uidꝫ potuit et
uno angli uno dn̄s vocari͛
aliqū lo͛ celestibz subiectis sic
cū vox de nube sonuit hic
e filius meus et aliqū terre
nis sicut ore asine p͛ ange
lū humana verba formauit
aliqū simł terrenis et celes-
tibz subiectis p͛ angelos lo͛
deus sicut ad moysē ī mō
te cū missionis sue v͛ba edi
dit igne rubū q͛ succendit
atq͛ ad sup͛ius aliud ī sinis
uixit aliqū p͛angelos hu
manis cordibz secreta eoꝝ

p͛ncia virtutis sue ī spiracōꝫ
ī fundit sic zach͛ ā dixit
ad me angelus qui loq͛bat͛
ī me c͛olsiꝫ p͛z qualit͛ deus
diuersis modis angelo lo͛ et
vna ē locucō nō negat͛ quī
deus ipse possit verba effi
ce͛ uł res quibz loquat͛
sine ministerio angeloꝝ s͛ ī h͛ius
noluit ipe ministerio angeloꝝ
ag͛e ut sic sint mediū int͛
dn̄m et creatam tonalē ita
deo ministraret et etiam nāꝫ
tonali nō iudicaret

Sequit͛ q͛o quid dicat͛
locucō s͛ q͛ angli ad iui
cē loquūt͛ et an͛ p͛ verbū
po dā q͛ h͛ius locucō sit ī
intellectuāc uł c͛silii c͛ciācō si
ne sermone uoce p͛lato s͛ de
h͛ dubiū ē qualit͛ pot trās
fe͛ri intellectua istius angli ad
intellectū alterius cū id q͛ ī-
dit͛ uł c͛ciat͛ ad altūm trās
ferat ¶ R͛nō q͛ h͛ c͛ciācō
ē p͛ aliquā similitudinē ut si
speculū cū uellet daret
sua similitudinē alti speculo
ita angelus cū uult c͛ciat
sua intellectuā alti angelo
¶ Rꝫ que dria ē int͛ t͛ di
com intellectuāe et c͛silium ¶ R͛nō
q͛ intellectua ē de re cognos
cenda tradicio c͛silii de re fa
cienda

Deinde que͛ de locucōne
angli ī c͛paracōne ad
alios actus angli uł op
acōnes ¶ et que͛ utꝫ locu
cō ī angel sit idē q͛ visio
¶ ad q͛ sic angl ī h͛ det͛
ꝯ uult ī nostra lingua verbū

incatu q verbu datu dt qse
aus z in verbo corli et spua
li qz incor si aliam vim est
loqui et si aliam intlre no
sic i spuali si ad eam vim
ptinet sic go i angel pti
net ad vim i telligibile q
go aut addit sup intlre a
no si no habeo pportu si ad
dit que quid addit et aug po
z id q addit et no in alti9
qua intlrare / s an sint vba ang
fons tu pcorp9 s fuerit ad
z audicio et visio intus an
ci cogitat utraqz vnu e sicut
audicio et visio duo qda si
mit se distancia i sensibilz cor9
qn aio an no e aliud videat
audie ¶ Iste ang i orto qui
dus istedt aqd se s q dz sap
n dispnt apn et id dice no e
ad q intlre ex quada suela
cone s loqui i angel e dice a
pud se q pz qz no addit vbu
extius tu no habeat i spra
et s et dicat da9 sine smone
voce plato loqut9 z go dice i
eis no e aliud qm intlre / sept
angelus e q medi9 int dm
et hoiez que go aut ot ai dd
i hoiez que go aut dt ai dd
mag i loquido a mag tu hoie
pz aut q no ai hoie qz no p
fert vbu sicut hs go cu deo
s videt e ide loqui q intlre
go silr i angelo ut dicat
qr no ¶ Solo d9 q angel9 ht
poni cognoscedi et afficiedi e
ta cognitu et post modu ma
infestadi cognitu et affcm qt
qd sit de po i sine sit vna si
ne differes q ins no de tham9
cu hu st actus differetes et
ordinati iualit qz q9 e cognos

ce s9 affia tcio maifestare q
int dt gmetator maifestar
e indicare vo9 et gceptus ¶
ad al m an dd q cu angel
sit medius int dm et hoie
ut dicebat no gt tm cu a
to expmere s cu int9 ide
in e verbu intius et no e
tius et pt9 s ideo e notia
et verbu quius m dicens
verbu ad diusas ypostasis
ptineant tu verbu et in
notitia ptinet ad filiu ti
differunt qz notia ut ap
tu vbu ut sp9u quitu gd
s q ideo no e verbu ex9
queunt locucio angli cu lo
cone dei / dispt a qz in deo
dou e ide penit9 e notia
et verbu s in angelo n e
ide n penit9 diusu inmo
ad si ptinn gt pte dissol
et hc e q dt da9 sicut ve
bu nrm e de intlleu pcede
n p oia ide e cu intleu
disaria ad ita et dei ve
bu in eo q subsistens s e
spm sepat abeo a quo h
existencia i eo v9 q ecia
ostendit inse ipo quo ecia
i spirant ide e i ipo pm
ma go dd q locucio angl
i s gt cu locucione dei q
bi e verbu intius solu
q s qz no ide e notia cu
verbo in deo vo oio ide e
verbo vo hois gueniit i
q sicut verbu hois ptin
gt ptinn diusu z asimila
sine notia silr i ang
ptinn e diusu no simplr
differt an i hoe q verbu

ns q̃ q̃ mote ep̃t tradit̃ no
c in verbu angli ¶ Ad auc-
ctate aug̃ dd̃ q̃ ang̃ q̃m ad
i tendit pone drãm illa
i corpibz audie et vide
p̃o auditiua et visiua dif-
ernt penes organa diũsa
p̃ q̃lz p̃o lt organum sibi p̃-
portionale no fit intellcta
in sing̃ drã no e intellcua-
ibz subiis s; q̃ vult no sc̃ q̃
no differunt / vt̃s cu differunt
penes mau drãm visio al
intellis i angel t locutio nõ
o debitam̃ ¶ Ite cta lz obz
c / t'p e actus angli ut dt
ios / illuiac̃ / purgac̃ / p̃fics
no detrat plẽs actus q̃o
u loq̃ fit actus angli ut
c aliquis hoz tẽu ut ad
aliq̃ hoz tẽu rduat̃ / que
d q̃m ¶ Dn̄s n̄c e aliq̃s hoz
no n̄c ad aliq̃ rduat̃ iste
ii actus qui est loqui e por
ibz ill q̃ e i oib i rone
ie / alii vo tres actus st̃
illis i rone q̃ro que q̃so-
m̃ nãz aũ posteos sut ite
viam q̃uoĩs no dico p̃
viam nobilitatis et sut illi
tres actus tm̃ mo supioz
v̄ ĩsioz ut cuaz
Quint que de locucione q̃u-
tu ad subiecta vt3 s3
q̃m e indifferet̃ i oibus
angel v̄ om̃ ut supioz
v̄ ĩsioz ¶ Ad q̃ sic supi i.
coz in si linguis hom et
rlo quibz angli p̃porcõ sig
nificant minoibz q̃ de diui
nob̃te p̃penant et q̃ᵹ age-
lia sũt volu̅te dei lẽuantes
cordibz i suuiaut s; q̃ ab ip̃o
accipiunt ¶ Ite illo qui loq̃
n̄r q̃i aliqd i fluere i illo
cui loq̃m̃ sicut cu deus lo
angelo aliquid i fluit et
angelus aliquid rcapit / tñ
angelg ut cũa no p̃p̃e d̃
loqui deo q̃ deg abeo n̄c r-
apit s; i sr̃oz angelg n̄c i
fluit sup supiore / n̄c malg
sup bonu q̃o no locut̃ i sl-
ores supioribz n̄c mali bois
¶ Ite agens nobilior ep̃
paciete i q̃m hig s; loquẽs
i q̃m hig e agens q̃o no-
bilior e eo cui loq̃m̃ tn̄ s;
i sr̃oz no e nobilior supioe
n̄c malus bono ¶ q̃ dag
angeli tdut sibi i uice q̃
silia sua et intellucias suas
¶ Ite haymo angli ut se
loq̃ s; eoz locuco e eoz
ut se q̃cordaco n̄c uice e
ut sonent vba illa vbi i
q̃teplacõne dei q̃oz e volu-
tas bona ẽyꝫ q̃ dag dt in
uice / et haymo dt ut se q̃
q̃ uniuc e lo ¶ Ite lt q̃ꝫ p̃
om data intellcial de n̄a
sua lt põm uidaseslãdi q̃
q̃d se lt q̃o vbiauq̃ lz n̄a
e lz p̃o e manifedi ¶ Ite
n̄one sathan lege loqui i.
iob ¶ Ite anglis supiore
hoie s; nãm s; quib; ho lt lig
põm q̃o angelus quib; ¶
Dolo duplex e locuco ange-
loz vna que sez eoz nãz.
et e i oibz v̄ om̃ / alia que

seq̄ gr̄m et sicut sup̱ior p̄-
minet ī sciē ī gr̄a sic q̄ l[illegible]
q̄ntū ē expeditione gr̄e et no
eg⁹. ita sup̱ior isto mō d᷑ loq
inferiori et nō eg⁹. Vn̄ q̄uaq̄ isto
mō loq̄ aliū quo adhuc sup̱ior
ē inferior auū nō d᷑ p̱p̱e loq
isto mō s᷑ magis p̱p̱e dicit᷑ i-
struere aliq̄s sup̱iorē ex q̄ ex̄ci-
tat eū ad aliquid agendū su-
p̱iores aūt influunt inferiorib᷑ s᷑
q̄ ip̄i recipiunt a p̄mo. et h᷑
locutio p̄q̄m᷑ illuminatōni gr̄-
tuita ¶ ad id q̄ obi q̄ agens
nobilius ē ꝯ̄ pot dici q̄ h᷑ ī
tellr̄ de agentib᷑ ad nō ē ra-
p̱tacō loqui nō s᷑ nāz ē agē
recipere iste n. loq illi et ex̄-
¶ Rones ad opposituz p̱bātes
q̄ loq om̄ ē ꝯcedim⁹ s᷑ ꝯ̄-
cedūt de locutione que ē ap̄o
illi nō ab illuminatione gr̄tuita
[Q]ueritur que᷑ an locutio angli
fiat p̱ mediū sic ē n. q̄
nos loquēs fit p̱ mediū s. p̱ ali-
qd̄ signum ut p̱ signum audibi-
le ut p̱ uocē uel p̱ signum ui-
sibile ut p̱ nutū s᷑ illud nu-
tu signis q̄ loquit᷑ que᷑ g° ut
ī locutione angelica req̄rat᷑
aliq̄ mediū ut aliq̄s nutus
sp̱ualis vr᷑ q̄ sic p̱ id ī cor
xiij si linguis ꝯ̄ glo. sup id q̄-
bus angeli sp̱uali significant
minorib᷑ q̄ de volūte p̱im sena-
nt q̄ sit aliq̄s nutib᷑ aut
signis ¶ tc̄ que᷑ de illis nuti-
bus aut n. cognoscit᷑ ab a-
gelo cui alius loq᷑ aut non

si nō g°. p̱ illos nō ueni-
t cognitiōm alterius cui s. nō s-
illū nutū signum ee si u-
dicat᷑ q̄ cognoscit illos q-
aut angelus iste cui loqui
cognoscit illos nutus p̱-
aut p̱ aliud que᷑ sibi dei
alio et sic in infinitū oz-
dicē q̄ cognoscit istos p̱-
que᷑ alterius aut ita q̄ cog-
at eos p̱ se quo intellectus
adhēt eis p̱ se n. dem̄a sua
h᷑ sit uolūtē angeloꝝ s. ad
significandū illa que intēdit
manifestare s᷑ nō ur᷑ q̄ ī
aliqua fiat ibi ad significandū
g° intellectus angeli adhē-
illis nutib᷑ p̱ se dema sua s-
sibi ur᷑ adherere p̱ se spēb᷑
quaꝝ sūt illi nutus g° p̱-
tus nō deueniet ip̄e ī cogni-
tōm illaꝝ spēꝝ ¶ Item sit
spēs intelligibil gn̄ d᷑ noti-
tia uni⁹ angel⁹ alii b. sit
tus p̱ q̄m dicas eam notifi-
ri tc̄ obi angel⁹ cognosc-
a p̱ b g° cognoscat b. ee g-
nim g° jam cognoscebat i-
signum alit n. nō cognoscit
q̄ signum eet g° n p° cogno-
uit a p̱ b ¶ Item si illi nutus
sūt distincti ab illis spēb᷑
ꝯstat q̄ illi nutus sūt sub
spēs p̱ quas distinguit᷑ i-
alie res sūt nō n. ueniet
ip̄i nutus ī intellcū cogni-
tiōis p̱ sui ee s᷑ p̱ suas
ut ur᷑ illa g° spēs ē pri-
ap̄m cognoscendi nutū il-
lū cui⁹ ē spēs g° nut⁹
p̱ncipale cognoscibile gn̄

medium cognoscendi ¶ Item
aug. po. de t. verbum quod in
sonat est pulcrum quod intus
lucet cui magis competit nomen
verbi vita id est verbum perfertur ore vox
verbi est ex quo manifestissime
loquendo ista que abstrahit
nutibus et ydiomatibus et po
it aug. exemplum de verbo dico quod
se induat dicente sine fig
o. sic facit verbum nutibus
modo sed verbum id est nutibus
o est nutus neque primitum sunt
nutus respiciat visum sicut
vox auditum vel quod auditus
me nutu expresse dicemus lo
quam esse in angelis ¶ Item licet
sit volunte manifestandi et
et alia non ii reg. a. ase
o sic nec licet intelligatur ergo
requiritur aliquis nutus qui sit
comitans vel ex voluntate sic
¶ Item videmus duo tam lu
mosa post rapere ase ante
si sibi obiciantur unum re
cipit ab alio sine medio sic
et duobus spiritualibus ergo sicut
in luce spirituali quod duo ange
ratione lucis quam habent vide
ant sine medio nec requiritur
nutus tamquam medium ¶ Solo re
nutus si proprie accipiatur
proprie ad unum sensibile
aug. vi. de t. et nunc quod
est quam insibilis dico unum
in angelis non sit vis se
sibilis nec proprie est ibi nutus
tamen quod ibi est nutus spiritualis
quod dicit glo. super pri. i cor. 8
ad videndum cum quilibet
nos quod in angelo quod loquitur

dicitur primo est spes intelligibilis in eius
intellectu secundum quod eam cogitat secundo in
eius affectu secundum quod etiam eam afficiat
tercio eadem spes sed id est quod sic con
ceptum est et etiam quod sic afficiatur
movet vel inclinat ipsum an
gelum ad hoc ut eam alii ma
nifestet / unde in angelis sunt
manifestandi etiam voce et ipsa
spes prout sic est sub voce ma
nifestandi dicitur verbum unde primo est
in ratione conceptus / secundo in ratione
effectus / tercio in ratione verbi dif
ferunt tamen secundum rationem et sic est quod dicit dicitur
in auctoritate supposita verbum unum
de intellectu procedens non prout omnia
idem est cum intellectu nec extranea
ad ¶ Item ista spes prout est
sub voce manifestandi dicitur verbum pro
ut videtur in actu manifestandi dicitur
nutus ut intelligamus ibi ver
bum habere similitudinem cum verbi
interioris nutus cum similitudine
nostri verbi exterioris sine no
stri quod sicut vox nostra est ve
hiculum verbi interioris ad alium
ita ibi nutus quod velit ad a
lium suo modo ipsum verbum ex
timens id est ipsa spes prout est
in actu manifestandi et sic quod ex
terius suo modo velit se ipsam
prout erat intus sub voce ma
nifestandi unde non differt ibi
verbum et nutus nisi secundum rationem alteram
et alteram ¶ Per hoc patet solutio ad obiectiones
iiii or id est obiectiones que fiebat
primo de illis nutibus procedunt ac si
esset ibi aliud et aliud verbum et
nutus sicut in nobis sed non sic est
est iuxta hoc nota quod in nobis dif

fert vox et nutus quia vox est
vehiculum ubi inti interioris ad
audiendum alterius nutus non est
vehiculum ubi interioris ad visum
quemnit ant et hoc quod vtr̄ deq est
vehiculum ubi. ¶ Ad alia duo uel
tria videmus quedetes quod lux
corporalis habet vim declarandi se
seu manifestandi et multipli-
candi similiter lux spiritualis habet
vim manifestandi se si adest vo-
luntas aliquin si absit volun-
tas non se manifestat et ideo
differt accidenti vnum non est sim-
ile
Deinde queritur utrum angelus
loquens intimat et audien-
te velit nolit aut requiratur
consensus eius qui debet audire sicut
in nobis quia in nobis non exigitur vo-
luntas loquentis ad hoc ut ma-
nifestet exigitur et voluntas
recipientis ad hoc ut audiat
uel quietat se ad illud cum ipsa
audiat velit nolit et hoc ex
parte loquentis quietantis audi-
entis ad sermonis attencione
¶ Ad vero secundo est in locucione que est
per gratiam et in illa que est per naturam
quia in locucione que est per gratiam
loquens habet potentiam manifestandi
quod vult et etiam quietandi aliud
cui loquitur ad attencionem sed in lo-
cucione que est per naturam non habet lo-
quens tale potestatem immo in
voluntate audientis est quod se quietat
uel non vult requiritur voluntas eius
ad hoc ut habeat effectum lo-
cucio
Deinde queritur utrum in locucione
angeli requiritur propinquitas

localis uel loquente et audi-
ente uel distancia aliqua pro-
porcionalis sicut videmus in
locucione nostra ¶ Ad quod dicendum quod di-
stancia uel propinquitas localis
non facit ibi immo quantumcumque di-
stent potest loqui vnus alii ad
actus spirituales convertitur sed
exigitur tamen propinquitas uel
distancia spiritualis que non
latet ad hoc cum debeat actu
eius convertiri se ad eum quod as-
sumit corpus vnum qui loquitur ad alium
ad quas mittitur que in corpore
sunt exigitur propinquitas a-
si cum vnus angelus loquitur alii
non facit ibi localis propinquitas
Completo tractatu de potencia cog-
nitiva in angelis cum suo
actu et iudicio suo / consequenter
considerandum de motiua et suo
actu et primo de motiua in ratione
suo actu secundo de motiua exte-
riori cum suo actu motiua in-
terior plures habet differencias est m-
otiua per naturam et est motiua
per electionem motiua in per na-
turam aut ex parte racionis aut ex
parte voluntatis / motiua per n-
aturam ex parte racionis synderesis ex parte
voluntatis voluntas naturalis mo-
tiua vero per electionem / liberum ar-
bitrium eius que pertinent ad hoc
de quibus infra dicetur ¶ Circa mo-
tiua ergo differencias ex parte mo-
tiue interioris / primo dicendum est de sy-
nderesi que est naturale iudicatorium
ut sic dicat basilius et est
scintilla consciencie sicut dicit glossa super
quem utrum synderesis fuit
angelis / quod videtur quod synd-

116

scintilla conscientie que remurmurat
malo et dictando naturaliter in
clinat ad bonum Sed hec duo dicun
tur naturalia angelica est naturaliter a
plicata et clinata ad bonum
naturaliter et fugitiva mali naturaliter
Preterea in demonibus est pena ex
terior scilicet ignis qui non extingue
tur ergo multo fortius pena
interior scilicet vermis conscientie qui non
moritur Sed non potest esse vermis
sine conscientia et naturali angelica
conscientia manet angelo ergo
scintilla conscientie scilicet sinderesis
Preterea sinderesis est naturale iudica
torium naturale autem iudicatorium bo
ni et mali non decest ange
lis ergo et synderesis non deest
angelis Contra nulla vis racio
nalis dicitur esse in peccato in quo est quam
aliquam eliciat actum Sed remur
murare malo est actus unius
synderesis et est ad revocandum
a peccato Sed in angelo non est re
vocatio a peccato quia in bono age
re non est illud cum semper sit in bo
no et numquam recidit in id in ma
lo autem angelo non est quia numquam
revocatur a peccato cum peccatum eius
sit irremissibile ergo iste actus
non potest in esse ergo vis a qua
egreditur talis actus deest
racionalis Sed illa est synderesis ergo
non habet synderesim Preterea synde
resis est scintilla conscientie et sic
est conscientie figura Preterea facies aquile que
erat eminencior inter facies
animalium Sed hec facies animalium
non conveniunt angelo Sed habent nomen

est distinctio virium sine potentiarum
in angelo quibus aptentur fa
cies animalium ergo synderesis non
convenit angelo Sed habet quod iste syn
deresis est scintilla conscientie et ad
minus quedam ad resurgendum
a peccato Sed angelus non resurgit
a peccato ergo non habet sinderesim Preterea
synderesis est scintilla conscientie si
ergo conscientia removetur ab angelo ergo
synderesis quia autem conscientia remo
veatur videtur quia eius duo
removentur Sed eius duo sunt con
scientia recta et erronea illesa
et cumulata tranquilla et perturba
ta hec autem non conveniunt angelis ergo
nec synderesis Ad quod dicendum quod licet
synderesis subratione quadam non
inveniatur in angelis Sed sunt sy
deresis et prohesis sunt unius co
ordinacionis non enim naturale iudica
torium in est angelo Ad id quod
obicitur dicendum quod non est hec vis ociosa
licet in non habeat omnem actum in
angelo quod habere potest vel habet in
homine non tamen hec est ociosa vel li
cet remurmurare malo in exposito
tum ut peniteat non inest an
gelo non enim angelus habuit ante
lapsum naturale iudicatorium boni
et mali Sed non adhesit illi ma
lus angelus Sed sue libertati in
flexibilitati in malum hoc autem
naturale iudicatorium licet non habeat
effectum in demonibus quia recidunt ut
resurgat habet tamen effectum quod
cedit in penam Ad aliud obicitur
dicendum quod licet synderesis ut tenet
racionem aquile non sit in angelo

nec quantum vis naturalis indicatorii
non est illi ¶ Ad tercium dicendum quod licet non
habeat hanc vim ut ad in voluntatem dei
consurgendum apta nata ad perfecte
deum licet tamen eam angelus bonus
ut dirigente ipsum ad bonum / ma-
lus non licet ea ut affligente
eo quod non stetit in bono cum sta-
re potuit ¶ Ad quartum dicendum quod licet
dona gratie non dantur angelo
secundum eundem modum notus tamen naturale indi-
catorium est in eo sed extinctum est
ad bonum et malus angelus mul-
to magis quam in creaturis dampnatis
nature eque

D eindeque procedendum est ad voluntatem
naturalem de qua queritur utrum sit
in angelis ut fuit / quod videtur / omnia
enim naturaliter optant bonum et ro-
nalia et irronalia / multo for-
tius angeli optant naturaliter bo-
num et ista optatio non est nisi
voluntate naturale ergo voluntas naturalis
in fuit eis et inest / preterea dampnans
voluntas est appetitus ronalis
et intellectualis ex potentiis dependens
naturalibus sed hec voluntas est in an-
gelis sed quod ronale non accipi-
ergo voluntas naturalis in est vel
in fuit angelis ¶ Contra anselmus
angelus erat in sertus naturaliter
beatudinis appetitus sed iste appe-
titus erat voluntas naturalis ergo
voluntas naturalis inest vel in-
fuit spiritibus ¶ Contra dyonisius in libro de
divinis nominibus quod sunt et quod vivunt et
intelligunt est in ipsis quoddam
desiderii motus ¶ Contra quia sunt ex
bono sunt et boni et bonum et
pulcrum desiderant esse et vi-
vere et intellectu existencia et
fidelitates ¶ Quia voluntas naturalis di-
gitur deus sed ista naturalis voluntas
sic expit in actum expit in bonis
angelis an malis in bonis
non videtur quia vehemente perfectione
euacuatur quod est in perfectum sicut
dicit apostolus sed motus naturalis in perfectus est
respectu motus gratuiti ergo adveni-
ente perfectione motus gratu-
iti euacuatur motus naturalis
perfectio motus naturalis est gloria
cum angeli boni sunt in gloria
monentur motu naturali sed motu gra-
tuito in deum / motus naturalis est
quo diligitur deus a creatura
propter eam creaturam et angelus ma-
lus non est iste motus
sunt odio deum verum augustinus quod
in nullis creatura potest deum odi-
re non ut fuisse dicendum quod multi
sunt de quibus scriptum est superbia
eorum qui te oderunt ascendit
semper ¶ Sed quidam ad creaturam in volun-
tas sunt hee fuit ergo voluntas
in demonibus licet odio deum ge-
ritur non expit hec potentia et actum
dilectionis naturalis ergo hec potentia in
ociosa non ergo est voluntas naturalis
in angelis ¶ Ad quod dicendum quod est vo-
luntas naturalis in angelis et fuit
sicut dicit dyonisius et alii sancti ¶ Ad
id non quod obicitur in contrarium dicendum quod est
voluntas naturalis in bonis non est
contrarium quod euacuatur in eis
perfectio in perfectio in illa
experte ut quod naturaliter que prius di-
ligebat deum reflectendo
se quod propter gloriam eleuat

pp se et diligit xpm sup oia
se dels tu plenius infra
squiret n aget de dilec
cone nli i angel ¶ Ad id
d q obz de mal angel dd
in eis e volutas nlis et
odio lsecant dm / no tu nli
ote s electiua corrupta /
sua au no acapi ibi p
ote nli cu dz nlls gsua
odisse p / s p rone nl
intllai corrupto p pua e
ecom

Deinde procedendu est ad li
a de quo po e qo ro
li az inse Deinde gra
ouis ¶ tuo gra no t sim
p e qo de li azo ut e fa
ultas ¶ Ota q que p utz
az fit i anglo ¶ qo quod
t ¶ tuo utz eque fit i an
elo et i hore nl no sile
deo i in angelo ¶ Qrto u
u silis vtibilitas fuit nl
t i angelo et hore ¶ quito
libtas arbitu fit i ange
p volutate ¶ Sexto utz
tibilitas li ai in hore et i
angelo sput e boni et ma
fit ex eode pulo nl ex dif
eretibz ¶ Septio utz asio
az i bonis angel fit i
o i stanti i quo data fuit v
bilitas xpi angelo

Quod no fit li az i ange
lis fit obz p rom li
q ponit aug li az e fa
ultas volutatis et ronis
ua boni eligit gra assis
tente et malu gra desistete
s nc i bonis angel nc i ma
lis e li az s hanc rom qn
bonis n no est qm ad illa
pte qua malu eligit gra
desistente qn malis no n
e qm ad illa pte qua bon
eligit gra assite go nc est
bonis nc malis go li az n
e no e i angel ¶ Pte q nle
e i aliquo ipo manente n
pt tolli s li az sput i per
tat flexibilitate ad bonu
et malu potuit tolli et abo
mis et amat nc n ment
pti gt go li az no e nale a
gel s si eet i eis eet nle
go no e i eis ¶ Pte no pos
se pare de scendo gt ap
ptiapal a data intellali
s nlls poai gt quare quit
tatue nobilior i nl / et li e
angls go dtabit anglo s
li az sput e flexibile ad
boni et malu oppoz illi go
no eit li az i angel ¶ q
dai9 oime q dam e vtibi
le nl s ee nl s electone s
angel no e vertibile s ee
ut fit i mortal go vertibi
lis e s electom vtibilitas
au s electom ptmet ad li
az go li az e i angel / pte
pens li az e mitu nl de
mitu s mitu nl demitu
e i angel go li az e i an
gelis ¶ Qte aug dis ad
pe ut dilectio hret infra
et gg am laude volutas

t'buit angel libtate ut cot
i eis pole fine ad eu qui
sup' e intencom sce dilec-
tonis eigē fu ad se ul ad
ea que infra eos sut q̄ue
cupiditatis pondē semet vpos
declinac ex quo accipit' q
li ar e i angel ¶ Ite dam9
descbens angluc dt angel
e na intellcual ar° liba ui-
tibil s vo te ome ui cabile
z vtibile et ome ronale e
abito libm ¶ Ite aug de
correccone et gra sanit de9
mag' ad sua oipotetissam
bonitate ptinē et de mal
bene facē qui mala ee no
sinere / et sic ordinauit an-
geloz et hom vitam ut i
ea p'mus ostenderet quid pos
sit li ar et deinde quid
posset gre bn'sm ex q'bus go
colligit q li ar e i ange-
lis ¶ Ad q dd' q li ar iclit'
e i angel ¶ Ad obm v'gam
dd' q illa diffio sup' dca li
ar' q'uit z i hoie i quo re
manet electo boni p gram
et mali p se si ub sumat'
q'it' ad li ar i angelo s q̄ g-
rat angelo r'one p'mari sta-
tus tc in potuit eligi boni
gra assistente et mali gra
desistente h' au sciend' q li
ar p' dca libm a coactione
ul p' dca miser d alibm a
miseria s p'm modu dz i ee
li ar i angel ta bonis q
malis i p' statu et q'ti s
ub modu s / no dz q'it' i
bonis angel et i malis
i bonis tm ¶ Ad s obm
q li ar a coactione que e c
ulle sp'us angel et h' no
n tollit' ab eis s' q'it' li ar
dt flexibilitate i affca
bono i malu ul e q° / ut et
quo s' q'ut dt flexibilitate
i bonu et malu ulit' sic
que et h' e q dt dam9 ut
bil no utilit e s'nus stabili
tate manendi et p'ficien
di i bono ¶ Ad tciu dd'
posse p'tare no e de n'a
te intellcualit s q q'ticipa
creatura h' e ex q'gruo no
get' go qui q'cet deus
nō hanc libtate s h' h'
no e date tilltaut i q'
z ex nō. ut i h' li ar i
e i angelo p'ectudme
h're li ar' diuini s' i h' q'
cogio ad bon / vm angel
sic li ar erat ut nlla
re cogi posst ad recte a
du ul ad p'cadu et
inpsa rpshendit' cu pec
cat q eu h'at h're ex
libtate no aliqua re co
gente no aliqua ncitate
s sponte peccauit

Q[uaeritur] conr' que' quid sit i ar
[...] s q q'ct angelo a po[te]nti[a]
li sent' talis diffio li ar e
facultas vo lib et ronis
q'z vo n q'ct angelo p'ut
n indistingu' h'o ab ange
lo rom et ei9 drca e singu
le go li ar q'ut sic dfi
n est i angelo eodem

-obia s hoc q dt bez i li
li ar. libm ar. de lib' pu
voluntate qndep pn s
mi si go iste due dre no
uenint angelo no est h
s li ar. qut e i angelo
Ista b' volutas est quocuq
ultit rom s cognita co-
itam et qu pedisseam no
s eprone s nqun absq ro-
moneat ita ut mlta
uiat p rpam q rpam s h
gt angelo qz i angelo u
e gni appetitus go illa ro
pomit beatus bez no est
ffio li ar. qut gt angelo.
Iste angel pomt tale roz
ar e pas pnandi rectitu
ne s rpam rectitudine h
m diffio li ar. no gt li ar
qut e i angel. gret in bo-
is et malis s mali no hnt
rectitudine s id q no
no pot gphal go pas
pnadi rectitudine no e i
ngelo go h diffio li ar n
i angelo. Ad q dd q pa
diffio ppe m. gre li ar p-
t e i hoie nolq tu si nom
rois eptende ad mtllan
m e i angel posset gre
au eptedat nom rois
d intllan angelicu pz p h
dt go dal oz fae q angli
ronales entes arbitro libi
t et ut cabiles et ddibi-
s. Et itm aut no e rona
aut ronale ens. do q.
otum est et li ar. vnd ir-
ronalia no hnt libm arbit
arguit m ita magis q a-
gat ex quo accipit q ro hne
ronale que e hoie et ange
lo gpat septima p h pt pate
qualit. Secundo oz ad h q dt
bez mot p. auctez accipit
n ro gt qut i angelo et
hoie vn pt i eode li opte
dit illa diffionem angelo que
me que e li ar. e volutatis
gsesus et itm deus e actor sa-
lutis li ar e capax vn si an-
gelus e capax salutis est
libm ar s pdam rom vn
subingit b' libtas arcitate
i angelo et i hoie. Ad h
q obz q i angelo no facit
li ar. mlta p rom q rom qz
no hnt gnij appetitus sine i
angelo dd q supta rone lar-
ge h accidit i demoibz de-
mones n mlta faciut p rom
i intllan gt rom recta et
hnt ibi quo ad h gnij appeti-
tus qut appetitus nat gnat
appetitui pcti s no hnt ibi g-
nij appetitus bonus s. et malus
s ide gens ut ut vnus sit s
fantasia alius s intllam sic
gtigit i hoie i quo e duplex
motum de quo infra dice. Ad
id q obz de diffione anselmi.
dd q illa diffo gt sicut dt li
ar. qut e i angel e n. ibi
pas pnandi rectitudine. Ad
id q obz q illa ro n gnenit
demoibz dd q e queda pas
q e eppte ci q in p pnae
alia no eppte i rei pernade

sicut p̄tas incedendi d3 an res in-
sibilis p̄ius e / d3 et potestas
incedendi an no e prius si ergo fiat
sermo de potestate illi comparato ro-
nis e p̄tas sanandi in demoni-
bus et si non ponet racionalitudo-
do non est e pos ordinata ad
sanandum racione potentie possibilitatis
comparatione rei sanande unde si ali-
quid est invisibile absolute et
si est in potestas ipsius dicitur
quod non e potestas incedendi re-
lata vero quo modo dicitur p̄tas in de-
monibus alio modo

Tercio queritur utrum licet eque
sit in angelo et in homine quod
cum sit eque in utroque compositum libertas
in intellectuali data attenditur ex
eo quod e intellectuale compositum et a-
deo sed esse in intellectuale compositum
et ideo eque principaliter in e
ane humane et angelo quia neu-
ter in est per alium sed immediate
utrique ergo et ro libertatis eque
in est homini et angelo ¶ Item ro
libertatis sumitur penes racionem yma-
ginis ut dicit B. distinguens inter
libertate consilii et complaciti et li-
bertate arbitrii dicit enim quod libertas
consilii et libertas complaciti
attenditur penes racionem similitu-
dinis d / libertas vero arbitrii pe-
nes racionem ymaginis cum ergo tam
angelus quam anima eque gerant
dei ymaginem quia sine neu-
tris mediante altero ergo equa-
liter sunt libertate ¶ Item libertas
fundatur in voluntate intellectuali non
sed in re voluntate vel ce volun-
tariam nam et non cogibile

eque est angelo et anime ergo
intelligitur libertas ibi quam ibi de li-
bertate arbitrii ¶ Contra: in-
maior sit libertas in angelo
eius scilicet po et nobiliore e
nobilior po et minus nobi-
lior minus nobilis po ergo
angelus nobilioris sit essencie
quam anima nobilioris sit po
quam anima scilicet potencie scilicet libertas
ergo nobilior e libertas in an-
gelo quam in homine ¶ Item sit
in sunt in de magis sit attri-
buta angelo sui simplex es-
sencie personalis / distincio / perspicacitas
intellective / libertas arbitrii et
se sunt per ordinem ita ut in quo
e magis de primo magis sit in
aliis in quo e ergo maior sim-
plicitas essencie e maior per-
spicacitas intellective et ma-
ior libertas arbitrii sed angelus
gelos anime sit e quod non
alium excellit in simplicitate
essencie ergo et in perspicacitate
intellective et libertate arbi-
trii et dicit plane magister eadem
c. ii dicens quod plus excellit
angelus etiam in simplicitate
essencie quam unus angelus a-
lio multo magis excellit an-
gelus etiam in libertate arbitrii
¶ Item libertas e in deo angelo
et homine racione voluntatis que in
voluntas scilicet intellectualis unde sicut
in illis e excellencia penes
intellectum sic videtur esse penes
libertate voluntatis que sequitur scilicet in-
tellectum sed primum intelligit per inve-
stigationem quod e in deo cum apio an-
gelus intelligit soli per

cipi9 . si ad dm qr no re
cipit mcto fantas^te areb3
corporalib3 sicut intelleone spua
li9 qo plus elogat̄ ab in
tellectu di quā intellaus agli
o filr et libtas ei9 plus
elongat̄ qo maior ē liber
tas i angelo quā i aia ¶ pte
libtas ē facultas volutat
et roms sz maior ē facultas
sz fualitas i angelo ad co
ndm i actu quā i hoie q
z qr anglo qpito ē pot nol
le pot diligē / sz ho no sic
at pz i puuls qui sūt i pe
dimetu e carne et expectat
ut ut heat vsu roms qo
libtas maior ē i angelo
quā i hoie ¶ q si cedat̄ q
libtas arbitrij ut dici eo q
tibil sit volutas quo vot
ho plus vtibil ē q̄ agel9
ho pt verti abono i ma
lu et inde rursus i bonum
et angel9 imo solu semel
verti ut i bonu ut i malu
sine regressu adaltm / plus
o ē ho vtibil qo et plus
lib' ꝑ ꝑ n cedit̄ q libior
ho quā demon / qr si ho po
st rgdi post casu demo
n no ¶ pte sicut sup̄ dcm
libtas sc3 rom ymagis
rō ymagis mag' ꝑꝑe ur
ē i hoie quā i angelo cu
vtriqz sit / qd pz qx eo q i
mone fac̄ sepius legit̄
ho sit ad ymagine dei
ais no sic an legi̠ de a
elo . qo si hoc mag' est libtas

ut salte mag' ꝑꝑe i hoie q̄
i angelo ¶ Solo pnotandu
z q dic̄ ē libtas / pª ē libtas
a coactione sive aucatate sa
libtas a pcco de qua ij cor iij
v sp̄t dm i libtas et jo viij
si filius nos liberavit nos ve
libi eritis / tcia libtas ē ami
sia de qua ro viij ipa cra
ta libabit̄ a sitiute corrup
tois i libtate glie filioz di
de hac tplia libtate sz n li
sent̄ d' axxv c ē nagz lib'
tas ꝑ d9 qo q sa libtas
t tcia no sūt eque i hoie
et in angelo sz maxia est
i angelo bono minoz i hoie
bono mima i hoie malo
nlla i demone sz pª libtas
que ē a coactione ē eque i
hoie et in anglo ta bono q̄
malo / vnu b' i li de li a2
libtas a nccitate nc pcco nc
miseria amitti̠ nc qr oppo
tu angē̠ nc plenioz ē i
hoie q̄ i anglo et subiu
git hāc ꝓrogatiua qditoz
ronale catam insignivit
ut sicut sui iuris sue qz vo
n coactois erat q bon9 ē
ita et sui iuris existet
ut no n nollet bona nc
mala facet explis pz q
sicut no cogit̄ angls ut be
ne ut male faciat ita nc ho
et ideo h libtas equalr ē
sunt et inde qualiter au sit
sit infra patebit / 99 au
tres pimas rones ad hc
adductas ¶ ad pª obm i

ǭrm̄ . f. de nobilitate ceīe d9
q̄ nobilitas ceīe nō facit
ad oē ꝯp̄ut9 libtatis nobili-
tas n̄ nē in eā data intel-
lectuali ꝯdite absolute lib-
tas aū ē queda dignitas
descedens adeo ī catam̄ ro-
nale ꝑ ꝯenīam ad p̄m ꝑ-
mū | vn̄ libtas nō se3 nāz c-
atam eo q̄ ē data ꝓ ī r̄laco-
ne ad p̄mū ꝓ ꝯenīā et ideo
nō se3 ꝓ maior ē nobilitas
g° maior libtas bn̄ tn̄ ꝯce-
dut qd̄ stabilior dicit3 volu-
tas ī simplicior eēn̄ q̄ mi-
n9 nobili et simplicia n̄c se3
ꝓ ē stabilior voluntas g° liblior
et si videat3 seqm sicut ꝓ-
bat ꝓcedes rō q̄ libtas ē
facultas ꝛc ¶ Ad g° scḋm
saedm̄ q̄ dup̄ ē facultas in
ronali catā una que se3 vo-
lutate ī qm̄ ē voluntas ꝑ
ut ꝯtingit dicē q̄ voluntas
libē cat. qd̄ nulli n̄c ab ali-
quo pot ī pediri ꝛc h̄ facli-
tas ꝯqual ē ī oī ronali
catā sine intlcuali q̄ oīs
eque sūt sine coactione sic
pꝫ ꝑ anctē ber. ē alia fac-
litas nō seqn̄s ipāz voluntate
ꝑut ē voluntas ꝓ ipam nāz
que subiecta ē illi. ꝓ q̄ ꝯtigit
dicē q̄ simplicior ē facilior ꝛc
stabilior ad sim̄ actū ꝛc illa q̄
min9 simplex ē min9 facil
ꝓ h̄ vim ꝫ q̄ maior ē facul-
tas sine facultas ī anglo
quā ī hoīe ꝓ q̄ simplicior ē
ei9 nā ꝛc subtilior ꝛc ideo.

min9 potens ī pediri ab
ꝯgressu ī sim actū ꝓ stanci-
am ꝑcedut oēs rōnes ꝯ-
ducte ad ꝓbadū q̄ maio-
ē libtas ī anglo q̄ ī hoī
q̄ oēs sumut3 penes a-
que r̄ spiciut ipam nām ꝓ
iecta vo. p̄ n. su3 penes
nobilitate ceīe sine ve
angli | ꝓ a penes simplicia-
te ceīe cā ī ꝯpta | penes
ꝑspicacitate | intlcuae h̄ q̄-
dā sequt3 nūq̄ subiecta vo
nō ipam vo. sil facul-
tas de qua ultio obicit ī fa-
cultas talis que se3 ipam
nām subiecta cū nō ē
li ar. ē facultas ꝛc si facul-
tas sumat3 ꝑ facultate ꝗ
se3 ipam voluntate ī q̄
voluntas ē ab hac n. facul-
tate d3 li ar si nō dicat3 q̄
utraq̄ facultate seqm3
illa tn̄ que ē vē subiecta
vo. ꝓ q̄ hī9 nō ē aq̄ d. li
ar ¶ Ad ea que obicit q̄ ma-
ior ē libtas ī hoīe sic ꝑ al-
modū ē | Ad p̄mū dd̄ q̄ n̄ va-
let q̄ ꝑcedit a libtate q̄
ē a suitute pcā ꝛc nō coo-
actione bene n. se3 hō ca-
cadit ī malū pot rsur-
gē ad bonū ꝛc nō angls g°
quo ad h̄ liblior ꝫ hō ꝛc mi-
n9 plus ꝓ nō se3 g° min9
pot cogi de hac aū libtate
que ē a pcō d9 q̄ nō eq
ē ī hoīe ꝛc ī anglo ꝗ
h̄ dic ꝑfcitudis sedm̄ ꝗ
tenent angli boni nō

fimu demones nullum et aio
qd similitudinis no dt ymaginis
q similitudo magis attenditur
penes conuita et ideo nulla
est demonibus ymago magis
penes nulla et ideo saltem
in quo gradu remanet in demo-
nibus | Si autem adhuc obicitur q homo
in plus vertibilis quam angelus
angelus solum semel uertitur
homo est liberior dicendum q non secundum
ea alia rone est vertibilitas
et ex alia rone libertas quia li-
bertas ex dignitatis et superabilitas in
intellectuali data quia generaliter dicendum
| vertibilitas autem secundum naturam
non habet rationalis sed secundum | na-
turam secundum q maior libertas sed q
maior mutabilitas et hec non
[¶] Ad 1um dicendum q secundo obicitur q vertibili-
tas secundum rationem ymaginis dicendum
aliquam racione sacre scripture
inueniatur de homine q fit ad
ymaginem et non de angelo ergo
ipse non inuenitur ibi sed tamen
est in pluralitate in racione signa
ali similitudinis eius proprium et
ymago unus modo eque est in ho-
mine et angelo preter aliquo
modo attenditur penes modum
a fine mote et intellectiua
voluntate et illo modo secundum
libertas racionem ymaginis

Quarto queritur utrum similis ver-
tibilitas sit uel fuit in ho-
mine et in angelo | in angelo
est unica vertibilitas uel bo-
num uel in malum nec est ergo sicut
in homine uero est multiplex uer-
tibilitas quia est regressus a
bono in malum et ergo hec autem non
debetur animo racione aliqua posse sue
cum hec eadem sint et quies in an-
gelis et hominibus Si dicatur q hec est
propter unionem cum corpore q multiplex
est variabile et vertibile hominem uel
nec quia vertibilitas corporis est in
non est fine in corruptionem sed
tamen nullam nisi secundum similitudinem
ad illam que est in ignorancia uel culpa
¶ Solo dicendum q huius vertibilitatem
duplicem et possibilitatem ad
resurgendum a culpa ad graciam
et ergo hec anima propter unionem cum
corpore corruptibili corpus
enim quod corrumpitur aggrauat animam
ut dicitur sap. ix et dicitur corruptibile
non tamen secundum statum in quo natum
in quo natum est corrumpi | sed secundum
statum primum in quo possibile
fuit corrumpi et ideo propter huius
aggrauacionem excusacionem habet
cum peccat unde proprior est deus
ad indulgendum sed q ipse dicit ge-
ni non permanebit spiritus meus
in indignacione mea in eternum
in homine quia caro est ideo fragil
comparacione corporis angelus autem non
habet huiusmodi unionem nec mutabi-
litatem | et ideo non fit excusa-
bil est cum peccat nec resurgit
post casum unde angelus dicitur spiritus
uadens et non rediens | anima
autem spiritus uadens et rediens
ponamus tamen q anima unita esset
cum corpore incorruptibili sit est a
priora sed propter unionem corporis non
haberet huiusmodi duplicem vertibili-
tatem quia non aggrauaretur ergo
¶ Propterea patet quid ad primum dicendum q

querebat^z que sit sitr̃udo hu9
corruptib^lis car^is ad illam ve-
hibilitate cũe q^r h^c ẽ ro vn̄
g^r^s i modalib^z anglo^r^z sp̃cia-
lito irremissibilit^r peccauerunt
q^r tanto robusti9 stare potuit
quãto eos carnis fragilitas
nõ aggrauabat h^o nõ post cul-
pam veniã meruit q^r p car
nale corpus aliquid q^d semet
ipo minor eet accepit

Quinto que^r ut^r h^mo9 uti-
bilitas qua cogi nõ p^t in
sit angelo s^c p se et p se nõ me
diante aliquo tac^e ca aut i
sit mediante aliq^o tac^e ca^r s^c
tanq^3 illa ꝗpotate i intellcua-
li nã si dicat^z q^d i est nẽ
intellcuali p se ipam tc ob^z
go abstracta p^o intellcuali
et abstracta i clinacõne ad
volendũ ad h^uc eet i ea li-
bertas q^r ad h^uc remanet
ipa sub^a intellcual^e h^c an m^r
in pole s^c q^d remaneat libtas
vbi nõ ẽ vo^tas sine i clina
cõ volu^t^s restat g^o q^d i est
ei libtas p medm^t s^c media
te vo^te ideo .n. libã ẽ q^r p^t
face q^d vu^t aut pot nolle q^d
vu^t ep h^c an sc^z i deus q^d
nõ eque ẽ libtas in deo et
in aliis intellcualib^z oĩb^s p^o
q^r h^c q^d an inde sequat^z p^z
h^c .n. posse s^c nolle q^d vult
i deo ẽ p sufficiam q^r cu di
co deus p^t uelle q^d vult oia
ista ta s^c^3 posse nelle et q^d
vult in deo sunt idẽ q^d apet
aliis an sunt nõ p sufficiam

s^z p aliq^r dependencia ab
ipso ca^r .n. dico angelis
p^t nolle q^d vult et si li q^r
et li nolle i angelo sint
li q^d vult nõ ẽ in angel
ept^r ipm an p^z q^d h^c tor
posse et nolle q^d vult
p sufficiam ordia in a^r
filr n^c i h^oie q^d eode nõ
ostendi si g^o i deo ẽ p
ca sufficiam g^o mag ẽ i
deo posse nolle q^d vult g^o
nõ eque est libtas in d
in aliis ¶ Solo d9 q^d p
et postei9 ẽ dca libtas i d
et incolis et h^c solu p
nc dca volutas .n. di
sufficiat ad expendũ i e
i quanq^3 vult et post
volutatib^z volutates
gli et h^ois subiecte
lutati ei9 nc et sibi
ad quanq^3 volitũ ut p
boni ꝗtuiti anno cz q^d
inuet eos p gram
adh^oc p pus ẽ h^i9 libtas
in deo q^r postei9 i aliis
ideo sc^z q^d nõ eque q^r
et postei9 nõ remanent
litate h^i9 de qua loq^m
tam de9 qui h^o qui an
libi sunt a coacõne eq
ẽ s^c quo ad h^c q^d nlls e
cogit^z

Sexto que^z ut^r libtas
arbitri i h^oie et i ang
sint ex eode p^u cap^o a
differentib^z et v^r q^d nõ
eode p^u^o q^r posse i h^o
h^c q^r ẽ adeo posse

malū ī q̄m ē malū nō hēt
ex eodē q̄r deus nō ē p̄n̄m
mali g° ex alio et dr̄ q̄ ex
hᵒ sc̄ dt aug̃ ꝑ ep̄ls vīᵃ se
qui q̄ posse ī bon̄ et posse ī
malū sūt ex duobꝫ p̄ncipiis
nt nīꝗ a libtate ꝫ g° lib
tas a duobꝫ p̄ncipiis ¶ Quo
sr̄ q̄ ex duobꝫ p̄ncipiis
seqⁱᵗᵘʳ q̄ vnū s. posse in
mū ē ex uno p̄n̄o et alī
ud s. posse ī malū ē nō ex
eo. p̄p̄e loquēdo ꝫ ex defectu
hijꝰ posse ē potiꝰ nō posse
qⁱ posse vn̄ dt ansel. ī li
li ar. potestas p̄ctandi q̄
dita volᵗⁱ minuit eiꝰ lib̃
tē et si demat' auget nᶜ
libtas ꝫ nᶜ p̄s libtatis ¶ Ite
ē ī eodē potestas p̄ctandi
nō ad potē p̄tinet ꝫ poꝰ ad
potētia nᶜ pōt dici q̄ vt̃ꝫ
ē ab eo in q̄ñ ē posse
vnū ē p̄ ꝯfirmacōm altiū
m.

Sequit q̄re' vtrabilit fu
erit angl's vᵃlit' ꝑ libta
ē ī bon̄ et ī malū et q̄m
ē et vtuit se ī bonū et q̄
dā ī malū vtrū ī eodē ī
stāti potuerūt ēē h' duo
angelo s. vtabilitas et vᵉsio
ē querēre vtrū ꝯūto eēt
angelus vᵗᵉ ī bon̄ nᶜ ī
aliud in instanti ī quo p̄mo
fuit si dicat' q̄ nō potuit
ēē eodē instanti sit g° instās
ī quo p° fuit a instans nō ī
quo p° se vtit b. ēēt ōbꝫ que

q̄lꝫ duo instancia ē tp̄e me
diū g° int' a. et b. sit g° id
tp̄e c. nō fuit ī c. ociosus
q̄r intellcs angli nō ē sicut
p̄ui ōni ociosus ē g° intelli
gebat in c. ꝫ intellcūs eiꝰ pluꝰ
ordinabat' ad cognōm dīn q̄
ad aᵈ g° dm̄ intelligebat ꝫ
intellcū nāīō scꝫ inclinacō ad
id ꝑ affeccōm maxīe cū sūmi
boni g° afficiebat' indes g°
in inebat' et sic vertebat'
ī bon̄ g° nō p° vtebat' in b. ꝫ
ī c. sicut pōt qⁿcī de instāti
ipi'ꝰ sic ei inꝑīno p° vtebat' a
gelus. et sic ꝯtingit deducē
usq; quo veniamꝰ ad idē instās
ī quo p° fuit restat g° q̄ ī
eodē instanti fuit ī eo vta
bilitas et vsio huiꝰ ¶ Ite aug̃
dt q̄ iniō sūt coeua s. tp̄e ce
lū. motꝰ in p°. si g° celū et
motꝰ eius sit coequa g° ꝯtra
to fuit celū ī cepit mouē ꝫ
multo simplicior ē ipe actus
velle ī intelligēcia angelica q̄m
motus ī celo g° multo magis
ī eodē instanti p° fuit angls
et motus eiꝰ ꝑ voluntate ¶ Ite
dt aug̃ q̄ creacō et distinccō re
rū simul fuit ꝑ illud Eccl. xviij
qui vivit ī etnū creauit oīa
simul vn̄ ꝯputaco ista dierū ge
i ꝑ aug̃. nō accipiᵗ ad litt
ꝫ ꝑ q̄ res sūt ī intelligēcia si
ne cognicōne angelica ꝑ or
dine suarū nobilitatū g° sꝫ
hᶜ simul fuit creacō celi et
dis lucis a tenebris ꝫ distinctio
ut dt aug̃. in li. aᵈ ē q̄ dis
ꝯfirmatorū angelorū a cadentibꝫ

qcelu an intellr angelica n
informis g° fuit dati et q=
fmati fuit et ceadnt aliu ¶ pt
jo aim ille bonitate erat ab
inicio no pot exponi abinicio
tu pcad fcat boiem/ qz et au
pcanit supbiendo g° intellr
abinicio fui ee ¶ 9 si ex quo
fuit fuit malus g° datus
e malus q e i genus ¶ ste
obz de bonis aduertendu se i
bon aut sufficiat n a et tc os
vtissent se i bonu a omes q=
cessent et n a aut supaddita
e eis n a i caone et si sit
qua rone addita e qbz dat e=
r dibz aliqd i ipsa inde tu
adhuc intell eoz meruissz
nl demeruissz et i aliis pa=
res ecent g° quocuqz mo po
nat si i eode i stanti uti=
sent se quo p° fuit omes eo=
de mo vertissent se nl i bo=
nu nl i malu r stat g° q
no simul n i eode instanti
¶ qd 99 dicentes q n mali
fe fuit mali/n bonì/boni
bonitate qfimata qui postea
qsecuti fut d9 g° q i alio
instanti incepit eo et i a=
lio se alternt n oz int illa
duo ee tpe mediu nl durnoz
vn d9 q illa ppo int quelz
duo instancia et intellr de
i stantibz que fut i tpre qnt
e inofna qt minoz et no te
net hz imo possit ee duo
instancia qi qtigua sine aliq
medio s si tn opponatz q
fuit aliqua morula sine
distancia int media et que

qui dt i ista egit angelus p
dia q tc monebat p intelli
et no monebat p affcau mo=
tu si penes qm dett bo=
nitas actual nl qupio no
tu i genus dico q mois
affcau motu nli no qrati
to pq motu n mobat
n demobat ¶ Ad d q vi
abinicio ro. i. post i lu
valde parm stetit et hz nota
hz ppo ab no dt i inicio ¶
i d de celo et motu ei d9
n i celo n i angelo n i
liqua datia qtigt i d qd e
instanti i quo p° fecat act
aliq i e n alio aliqs prig
po qm actus no soli
hz et duracone qmus i quibz
simul sit po et eca hp
i ppetuis no differt ee et
posse vn no e vm q p
stanti i quo fuit celi fu
eius motus vm e q i alio
stanti i cepit eius motus
hz an q dico incepit ,
id q dt p modu actus no
dt actu nl motu sed ind
nacom qdda proxim
motu que qi media
pom celi et eius motu q
dz ab ang° motus
celo ideo dz no qz i eod
instanti q° fuit celo
qz in eode i stanti quo p
it celu incepit eius motu
hz au i cepit modu ent q
id incipe no dt mo ¶
Ad d q obz de disticco
ne lucis et tenebra
q lz qputetz vnus de

ctura lucis / et factura lucis
ang̃ fuit simul cũ crẽatione
Tñ dico q factura illa lu
s simul fuit cũ creatione immo
uit posterior sicut si uno die
liquid prius fuit fiet et ad
ysteri9 nõ n̄ paulo angli q
ũ e tenebr̃ nc dicit tenebra=
s aluce que spectat ad dio=
e bonorũ amalis fuit sil
o creatione t eode istanti ¶
z ad hc obz q simul fuit cu
eatione : ua gstat q t ange=
. simul ẽ eẽn cũ sua põ et
talis põ q nõ ẽ i pedita
s actu suo . nc r capit t pe=
imetũ go et actus ei9 . simul
cũ sua põ et ulti9 cũ sua
ẽa eq cũ nl mags libẽ e
motiua q cognitiua ut uĩ
. simul fuit actus cognitĩ
e cũ põ . et eẽn go et simul
uit actus motiue s . gũsio
l ausio go simul fuit que=
o et ausio cũ eẽn t ange=
¶ 9 duplex ẽ mutaco prima
a nõ ẽe t ẽe alia ab ẽe
li t ẽe tale et hc d̃ ausio s
oz ẽ mutaco a nõ ẽe t ẽe
uĩ ab uno ẽe in ad ẽe sicut
s alto t altm go prius ẽ ca=
o q ausio ¶ Ite t deus eet
icẽ t malz ipius statim cũ
ut ẽe malas . ul cognitto=
e ad corpus t habeat mali=
am orginale cũ g. angel9
bnõ t hat orgine * nc et
p ipo dco : q ipe tm boi
nã qm ẽ go t deus est
icẽ angelũ cũ p. est stati

malũ ẽe go eade rõne t deb
e dicẽ ipm statim bonũ ẽe
bonitate dico illi malicie op=
posita ¶ Ite de mal spalit op3
q nõ statim fuit mali dt
m. aug. et ẽ t li sent. q de9
t angel simul gdidit nam et
largitus ẽ gram illis qui
mõ fut boni go eade rõne
illis qui modo fut mali q
eode mõ ~~erat~~ erant capa
ces s nam / suma cũ bonitas
gicat se rapiẽti s modũ ra=
pietis go stati fuit gra t
malis apud creatonis hz nos se=
cũ gpati ~ gra malicia go .
nõ statim fuit t eis malicia
¶ Soló 99 ut sup q nõ simul
t ipo instanti t quo fuit a
geli fuit mali ¶ ad 1d cũ
q obi t gmm patuit ja solo
d9 n . q t nlla ratiõ simul ẽ
actus t eode istanti cũ põ
nc cũ eẽn sil dico . nc n . nc
duratone nc t cognitiua nc t
motiua angli simul ẽ actus
cũ põ : simul dico t eode t
stanti exitus n . de põ t actu
nl et qui ẽ ab oĩo t actu sit
ẽ ibi q põ angli nõ habebat
t pedimetũ ẽ post qua reb
ẽ et hc ẽ ẽ rõne : ratio q
nõ pati : q simul fit cũ n / t
eode t stanti nl forte dicat =
simul q repente : nl simul t
stati post / sicut d. q radius
uisualis emissus ab oculo
simul ptingit t motorem cũ
ẽẽi quod pte aeis nl spa
cii / loqm s opiom q ponit

q̄ videmus extra mittentes
n. m. ꝑ incipit in eodem in instanti s(ed)
simul .i. repente hoc est in tempore et
imperceptibili. Circa possent hic dici q(uod)
angeli ex quo primo fuerunt fuerunt
.i. stati vel pariter post recesserunt
alii in bonum alii in malum de
scendentes non est sine magna simi(litudine)
quia dicit quod fuerunt ibi morula et
hic dicit hic dicto repente. Ad hoc
quod dicit aug(ustinus) simul condiens et
et largiens gratiam. Dubie sup(er)

Deinde post consideracionem h(uius)
...at in angelis dicitur est de diffe(rentiis)
ab(us) porcionibus rationis scilicet superi-
oris et inferioris utrum sint in ange-
lis et videtur quod sic si enim ratio est
in angelis sic superior ... est
... quod dicit ... ber(nardus) et jo. da(mascenus) / 4.
an sunt porciones rationis sed
due quarum una vocatur superior in spe-
culandis et consulendis in heres-
cit sicut dicit aug. in li. de tri. al-
tera vero intendit gubernationi
inferiorum. Cum autem in angelis sit con-
siderare duplicem rationem s(cilicet) ad deum
quo superior est et ad inferiora que
sub sunt ergo utraque porcio rationis
debet esse in angelis. Item superior di-
citur ... vir non debet velare ca-
put suum quia ymago dei est
... dicit aug. quod superior pars ra-
tionis non est cohibenda ut se
ab eternis abstineat inferior
vero que dirivatur ad actionem temporalium
cohibenda est aug. ... angelis
si continuissent ... angelo
si continuissent se ab ... bonis
bonis et totaliter inhesissent
summo bono non fuissent ...

...z quod utrumque rationem considerabunt primus angelus co-
ntrarium parte rationis s(ed) quod ...
motiva est ad superiora vel ...
... Hec differentia sicut dicit aug.
sic distinguitur ut una ...
at ad virum altera ad muli-
erem s(ed) differentia viri et mulie-
ris vel ... ...
inveniunt in angelo ergo ...
iste differentie seu partes rationis
dicit aug. quod serpens suggessit
inferiori parti rationis s(cilicet) sensualitati
cum suo motu movetur s(ed) in ...
sensualitatem ... est in angelis ...
esse p(otes)t ergo suggestio talis
quod inferior pars rationis que ...
modum mulieris possit ...
non est in angelo non ergo ... ...
differentie sunt in angelis. Item ...
quod s(ed) utrumque differentiam est ...
in angelo non est ... differentia
quod potest ... ... s(ed) ...
ergo non sunt hec differentie in angelis.
Ad quod dicendum quod hec differentie ...
distinguntur ab aug. in libro
... ipse sunt hominis cum ratio me-
dia est inter deum et corpus
... sine ... sensualitati
... gerenda. Et ... in angelo ...
ratio media inter illa ... ...
angelus separata est a corpore
sibi unito et assumpto ... con-
sistit duplicem rationem. Ad ...
quod obicitur ... dicendum quod ... ...
mis motiva in angelo habet
... duplicem rationem s(cilicet) ad su-
periora et ad inferiora non ...
hanc duplicem differentiam ...

-vm ad corpus sibi vnitu
adm subiectu sue forme et
ectoni· vl ad sensualitate
cfiar an qparacone ad r sol9
mit vna dria roīs i sho-
ie nō ex qparacone ad qua
influs et ideo nō e ibi
plex· roīs porco aut dria
n· ex quamq gubnacone
solor accipi duplex por-
rois s ex gubnacone se
alitatis et corpis cui9 e p
ad· ¶ ad sc vo dd q lz expnt
pte monedo· i debite po-
it pcao anglis nō tn erat
erat duplex dria quas
na viro qpat alia muli-
· nō n· e delectaco sensua
s ut ex qua moneat ro
angel s delectaco i re mu-
bili pt ee i anglo penes
illa nō attedi· pdca dria
n n pone duplex motm
angelo quor vt vqz pos-
guti ad bonu qmutabile et
lti a bono· i qmutabili n
one hu dup rois dria/ a-
gu· n· i solor pb roīs
tat· sive supiol/ aliqu et
a supior pb roīs pcat
sentiendo infior et tc d
mliez dedisse cibu viro·
Deinde quer vtr i ange-
lis possit ee dup mo-
m p modu intellcus/ et p
modu fantasie/ q m p h
dt dyo9 q fantasia pro
na e i demonibz hu au
ee n aliqu moueat
fantasia go fantasia pt

ee i angel tamq motiud ¶
p dicit phs q intellcus sp est
rectus/ fantasia aut recta et
nō recta go ai possibilitas
ad rectitudine et sim oppo-
tu sunt apud i angel ut
i angel pocaus motm ad
modu fantasie q intellcus ut
an i bonis/ p modu intellcus
i malis p modu fantasie
¶ q9 fantasia e scd9 sensibile
pte/ sensibil au pb n e i
angel go n fantasia q ex
rone fantasie argui e
n· motus a sensu s actu sens
s in angel n e iste motus
go n fantasia ¶ ad q dd
q fantasia d dupl· vno
m p motivo expte sen· et
sic nō e i angel alio mo
m p motu rois vl intellcs
i qm dcapi dca appereb
bonu sive ut nc ex pt mo
pot ee fantasia i angel
malis sic dt dyo9 p lz d
lit solm p9 obm ¶ ad s9 n·
obm dd q intellcus sp d rec-
tus qr intellcus ille de quo
loqm mo i bonu simpli
cit expte a bonu simplicit
nō qtigit accipe errore nō9
qtingit intellcu put e pb·
motiva au sive pctica ee
nō rectu qr aliqu s fan-
tasiam fantasia go lz dica
recta et nō recta nō qpetit
angelo i p9 patu qr e pb
sensibil s debat intellcus p-
ut desc intibit e et ad bonu
simplicit et ad bonu ut nc
vn i bonis angel vtba

ad bonu simpliciter. i malis ad
bonu apparens et ideo hij recide
runt illi aut i bono steterunt

Quest. de inceps de irascibi-
li et concupi. utrum sint in
angelis quod non quia per concupis-
cibile e appetibus per irascibi-
le e fuga mali sed i ange-
lo non alit e appetitus et fuga
mali ergo in angelis sunt hee
due vires ¶ Item angeli nostram
salutem diligunt dilectio aut e
sed concupiscibile ergo angeli sunt
concupiscibile et item apo xii
descendit ad nos dyaus habens
iram magnam sed ira e sed iras-
cibile ergo hunt irascibile ¶ Item
angeli boni sunt gaudium et
angeli mali sunt timorem sed
imle sed gaudium e i concupis-
cibili motus nil timor ergo i
rascibili ergo angeli nichil ha-
buerunt istas vires concupis
cibile s. et irascibile ¶ Item
dz i li de aia et spu quod hec
q trinitas sed quod aia assilat
deo s. i rationabilitate concu-
piscibilitate et irascibilitate
si ergo assiliacio aspectu nihil e
i angelis sunt rationabilitate c
oncupiscibilitate et irasci te
quod non quia per dicam qui assignat
per concupiscibile appetit | per iras-
cibile contempnit | per rationabile
intelligit intelligamus distinctionem sed appetere
contempnere diiudicare sunt i
angelis ergo et pote sunt quas
i sunt ¶ Ad quod ergo apoc xxi super
appendens ante iiii colum-
nas glo iiii columpne

ante quas appensi e nihil
sunt potestates celi iiii
virtutibus eximiis predite s. for-
titudine | temperancia | prudencia
iusticia | que alit ...
talis ab angelis et animab
et alit. sic. sunt in in mel m
angelicas spe qui in
tes colunt plenarie sed
tes no i sunt eis insi
quas sunt nichil. per decim
i est sed rationabile fortitudo
sed irascibile | temperancia concu-
piscibile | iusticia vero nil
it oms nil e i rationabi
quod intellectualis data
ad altam ergo angelis nichil
insunt hee vires ¶ Item
gnz hec tres virtutes
spes caritas nichil fides
r. viri | spes r. ardui |
r. boni | sed rationabile fides
concupiscibile caritas | sed iras-
cibile spes cu ergo cognicio
timoris et confidencia possi
nemo angelis et dilex
erunt tres vires i angelis
sed quas hec insunt ¶ Item
nichil. monebat i bo-
nu et ardum sed motus e
lit. sed vires motivas
sunt nichil vires motivas
rudes sed hee sunt tres
res predicte ¶ Conletiaia e c
oncupiscibile | ira sed irascibile
sed ista n i sit nalit. an
go n. po habes rudes
an letiaia n i sit sed
q dam diuidit letiam

ile et concupiscibile secundum nec animal nec
libus in est angelo naturaliter ergo
concupiscibilis. Preterea que est illius contraria
vel tristicia et ei opposita tamquam
est sunt accidia achos et in-
vidia iste non sunt compassi-
ones et passiones sed passiones
compassiones non insunt naturaliter
angelis ergo etc. Similiter obiectio 3 de
ira non est furor circa cor qui
a corde est sanguinis ex evapo-
ratione sed iste furor non inest
naturaliter angelis ergo nec ira ergo
irascibilis cum sit propria passio-
nis dicta ira. Preterea dicit ibidem cum
concupiscimus quando et cum prohibemus
ab aliquo irascimur ad defensionem
nec ira in ista passione metus
dicante damni angustia
sed hec non est naturaliter in angelis
ergo nec ira. Preterea ira est appeti-
tus pene per appetitu compa-
rationem sed apparens compa-
ratio non est in angelo naturaliter nec
ira. Preterea Augustinus in libro de civitate dei dicit
sunt quatuor perturbationes
scilicet gaudium metus et spes
sed iste perturbationes non sunt
naturaliter angelis et sunt concupiscentia
...rum ergo nec ille vires. Preterea
beda fortitudo est in deffendendis
confectiis, temperantia in coerce-
ndis delectationibus, prudentia
in precavendis insidiis sed hec vero
non sunt naturaliter angelis ergo nec for-
titudo nec temperantia nec prudentia
sed hec sunt perfectiones per
tres potentias ergo rationabilis, irasci-
bilis, concupiscibilis non insunt
naturaliter angelis. Preterea victoria tem-
ptationum dicitur esse irascibilis con-

pro autem fit dicitur contra concupiscentiam
et indigentiam ergo cum temptationes
non sunt in angelo nec victoria
temptationum in eis ergo nec irasci-
bilis. Contra ... similiter indige-
ntia non convenit naturaliter in angelo
secundum primum statum ergo nec concupiscentia
que consequitur indigentiam. Ad
dicendum quod concupiscibilis sunt actus eius
est appetitus boni et irascibi-
lis sunt actus eius est fuga ma-
li secundum quod dicitur in libro de anima et spiritu quod
per concupiscibilem et irascibilem est habi-
litas affectionis ad appeten-
dum vel fugiendum, amandum vel
odiendum sunt naturaliter in angelo.
Sunt autem ira est appetitus vin-
dicte non est naturaliter in angelo secundum
naturam primitus institutam. Similiter
concupiscentia sunt procedit ex indi-
gentia pene non convenit in an-
gelis secundum statum innocentie. Ad
id quod primo obicitur dicendum quod leticia anima-
lis dicitur dupliciter vel ratione anime in
se secundum quod habet potentias non dependentes
a corpore et sic dicitur leticia in an-
gelo et illa que dividitur contra
oppositam concupiscibile. Alio modo dicitur
animalis ratione anime sunt considerata
ex coniunctione ad corpus sunt
est aliquas potentias cuius actus depen-
det a corpore et sic non est leticia
animalis in angelo. Similiter ad id
quod obicitur de tristicia dicendum quod licet due
prime divisiones sunt in angelo
scilicet accidia et achos non tamen alie
due divisiones scilicet ira et invidia
possunt esse in angelo ut ira
in bonis, invidia in malis

sz non secundum naturam primitus institutam
sz secundum naturam corruptam ¶ Ad idem quod
obicitur quod passio non est compassio non
in angelis vel aliter dicendum quod licet communiter
sumatur passio sonat in penam tamen
secundum quod passio dicitur apatha grece
quod est in formacionem dicuntur in eis
esse passiones ¶ Ad idem quod obicitur
quod ira est furor eius qui circa
cor est sanguinis dicendum quod licet est
diffinicio ire secundum quod est in homine tamen
non in angelis ¶ Ad aliud quod obicitur
quod omnium quorum concupiscimus quod et possi-
bilem irascibilem tamen contra pas-
sionem etc. dicendum quod ira secundum hanc racionem
non est in angelis secundum naturam primitus
institutam sed tamen est in malis
secundum naturam corruptam et eodem
modo concupiscencia ad illud ira est
appetitus pene etc. ¶ Ad idem quod
dicit Augustinus quod iiii or sunt perturr-
baciones etc. concupiscencia quod facie
dam omnibus in hiis quod dicit perturba-
ciones quod secundum quod sunt perturbaciones
non sunt in angelis secundum naturam pri-
mitus institutam sed sunt in demo-
nibus secundum naturam corruptam in eis
sed tamen quod passio dicitur ut supra a-
patim grece quod est in formacione potest
eciam passio leticie in angelis esse
secundum communem statum naturalem ¶ Ad aliud dicendum
quod licet prudencia et temperancia et
fortitudo non sunt in angelis
quantum ad omnes actus ut po-
te quantum ad actus supradictos secundum
tamen in eis quantum ad aliquos ac-
tus nobiliores secundum quos et
actus remanebunt hec virtutes
tutes in animabus glorificatis
sicut dicit Augustinus ¶ Ad ultimum

dicendum quod licet non sit irascibilis in an-
gelis quantum ad sunt actus
inte temptaciones tamen est
quantum ad aliquos actus.

Completis dictis que
concernunt actum motiva
secundum scilicet dicere de actu vir-
tutis motive vel alicuius de immediate
de actu virtutis elective
vel actus virtutis vel
dilectacio ex electacione
naturali procedens ¶ Querendum
primo de dileccione naturali utrum
fuit in angelis et primo sta...
¶ Secundo utrum sit in bonis an-
gelis ¶ Tercio utrum sit dil...
naturalis in malis angelis
Consequenter queritur de dileccione
in statu innocencie circa
quod licet primo de modo di-
ligendi si sit in unus in...
et quibus ¶ Secundo quibus ordo
gradus ¶ Tercio quo racio di-
ligendi

Circa primum sic proceditur
utrum est in mente angeli
in mente hominis de dileccione
dei et proximi ergo plura sunt
diligibilia ¶ Preterea ex cognicione
alicuius cognoscit angelum c...
torem a quo conditus est et c...
quod conditus est ad similitudinem dei
sicut ipse cognoscit an scilicet dilec-
to et cognicione naturali
to naturalis ergo plura sunt di-
gibilia sicut plura cognos-
cibilia ¶ Quo supposito que...
omnis | vero ... quod iiii or sunt di-
ligibilia sic in ... ex cari-
tate diligit super se et

mota se et infra se ita di-
lectionis naturalis hominis ad illa inferiora
extendit. Sed angelus sunt bon-
um sedem supra se et infra se et inferiora
infra se causata non tamen essent
infra angelum et essent bona di-
ligenda: erant ergo inferiora erat
diligenda dilectione naturali ab an-
gelo. ¶ Item dilectio naturalis ordinatur
caritate. Caritas non est comple-
tiva nisi secundum extensionem caritatis ut sunt
angelis diligendum infra se ergo
ex dilectione naturali ad erat
diligibile inferius angelum adhuc
patet. Si homo erat diligibile
infra angelum erat non inferior
natura ad minus ratione corporis non
ergo multo ratione illius esset
diligendus tanquam bonum in-
ferius angelo quod si sic esset tunc
diligeretur dilectione naturali ab an-
gelo et tanquam bonum partiale et ta-
men bonum inferius et ita esset in
plura ratione dilectionis quia
non propter angelus se ipsum non di-
ligit dilectione naturali nisi in ra-
tiona ratione et tamen plus diligit
quam hominem ergo naturali modo dilectio-
ne diligit hominem sub universali di-
lectione. Sed illa est cuius primo
pars aut per modum in se forma
modum inferioris non nisi propter di-
lectione naturali diligitur ut utile
angelo. Sed homo sed quod est inferior
est natura angelo. Ergo illa ra-
tione diligitur dilectione naturali
angelo ergo tantum per modum pa-
rtis propter ratione intellectualis est sibi
propria. ¶ Ad quod dicendum quod plura sunt
diligibilia dilectione naturali ab
angelo, sed non quaeratur quibus sit

minus dicendum quod dilectio naturalis potest
accipi multipliciter aut non dicendum. Sed
dilectio naturalis quae praecessit se innuit
non ut esset | vel innuat ut per-
maneat | et hac ratione diligitur
tamen deus dilectione naturali ab an-
gelo vel non a deo quod necessarium sit ad
esse angeli potest id quod est deus esse
non non indiget cuius angelus a quo
ut sit vel ut permaneat in
esse. ¶ Alio modo potest dilectio na-
turalis respicere esse consequens non sive
sit principium non sive sit completi-
vum conformiter in natura et hoc modo est di-
lectio naturalis non tamen creatoris et
gubernatoris sed alterius angeli qui
est filius in angelica natura vel etiam
hominis qui est filius in natura intellectua-
li creata. Tertio modo potest dici dilec-
tio naturalis respectu illius boni quod ordi-
natum est ad participandum bonum
complementum delectabile quod est
gloria et secundum hunc modum caritas
sive gratia est perfectio naturae. Sed secundum hunc
modum est diligibile ab ange-
lo non tamen anima hominis sed et corpus
humanum quod propter participare dotes
cum anima in secunda stola perficietur
et angelus custos quidam consor-
tium dilectionis. ¶ Quarto modo dicitur
dilectio naturalis respectu omnis boni inquantum
est bonum et sic extendit se ad
omne creatum et creatorem. ¶ Ad
hoc potest patere qualiter extendit se
ad prima obiecta. Si non accipiatur
dilectio hoc ultimo modo extendit
se non tamen ad superius vel aequale
bonum vel quod est in natura sed ad bo-
num inferius. Si vero tertio modo ac-
cipiatur non extendit se ad
omne creatum corporale tamen non

ois pt meat ad ptiapacom glie
Si vo accipia^z p^o mo nd dili
git^z corp^9 sumam ab anglo dilec
tione nali si uo accipia^z p^o mo
extendit^z tm ad dilectom ca
tois & gubnatois ¶ ad id uo q
obi^z possile de hoie dd q no est
ois pile hso in una dilectio
ne nali diligit corpus suu^m s^z q
dz ephe v nemo vnq carne
sua odio hnit & sic mo n sit
anglo dilectom nale ad aliq
corp^9 si in assumat corp^9 ethe
ri tu no est ibi illa dilectio
nalis no in epillo cor^e et an
gelo sit vos vnu^9 n / alio
no mo diligeda sit iuj^or ex
dilectione nali pont n^a sit i chi
nacom q^dda ad ultima pfect
tom s^z no sic sit anglo qui
& pficiat^z sua pfectione eca
li et si ho no accipet s^a pola
¶ ad tciu dd q l^z anglo se
diligat una nali dilectione
hoiem no dmphci no ideo ma
gis diligit hoiem q se s^z ioue
plm quo^z unu e par altm
inferius

Scdo que^z de ordie ¶ et p^o
si dilectio n^alis sit ordia
ta aut i ordinata ¶ s^o supp^to
q sit ordinata / que^z quis sit
ordo diligedo^z

Ad pm sic dilectio nalis
totalit e ordinata / s^z di
lectio totalit ordinata e ca
ritas vel excaritate go dilectio
nalis e caritas vel ex cate
q fsm e tu sunt dilso^z ge
ne^z gratuita dilectio et nal
si ub e i ordinata / s^z dilectio
i ordinata e pctm go dilectio

n^alis e pctm ¶ p^o opt^z q dilec
n^alis e i ordinata q^z i p^a st
tu teneba^z anglo dilige^e d
sup oia et ita plus q se s
no dilexit plus q se m
ipse go fuit i ordinata s
gria ordi ad q tenebat^z /
p^a tp distingu^z nelle et v
velle in adiacet et si velle
gre vel vtutis / velle n m
le niaj s^z nelle gre e ordi
to nelle niaj e i ordinat
nelle a ne medm e quode
mo go n^e dicet^z ordinatu
i ordinatu s^z adnem^tu gr
vel vtute ordinatu e vt
n e ordo amoris adnem
niao e i ordinatu ¶ ad q d
q dilectio nalis e ordinat
s^z fm modu s^z no puenie
go se ad supmu ordine n^e
i ordinata / i directe gri
ordi aut vtutis ut i ord
tu sonat i gristate r^o d
conis gratuite sit n stad
sut q no e grio^z s^z i or
natu posset dici / i no ads
mu ordme pt mes expe
sic dicet abnegacom p
conis i ordie ¶ ad p^a ad
dd q add^z dilectio ordinat
e caritas vel de dilectio
totalit et pfecto ordinata
dilectio aut nalis et si o
dinata no tu totalit et s
l^z pfco i suo gne ¶ ad s
q l^z i p^o statu tene^z dili
dm sup oia s^z et supp oia
no hrat gram q tu fac
et no dilexit sup oia n
q fuit i ordinata / i or

126

summo gratia quia si data fuisset ca-
ritas posset diligere et diligeret su-
um sed in ordinata poterat dici a-
naturalis super id. unde sufficiebat et
perfectione sua ordinaretur ad diligen-
dum ¶ ad tertium dicendum quod velle non
quodam modo est medium et quodam
modo non est medium inter velle gra-
tuitum quo ad hoc est medium quia
potest simul stare cum utroque unde di-
lectio naturalis potest simul stare cum
gratuita et cum libidinosa licet ille
non possint simul esse in eodem
re non tamen est media quo ad
hoc ut necesse dicatur ordinata vel
inordinata immo ordinata est
et non ad hoc plus tenet se ex
parte dilectionis gratuite ¶ Ad
quartum dicendum quod ratione predictorum si dilec-
tio naturalis quodam modo medium est
inter dilectionem gratuitam et libi-
dinosam medium tamen solet hic
generari cum utroque extremorum hoc
dicitur dilectio naturalis generatur a-
liter cum utroque dilectione que
et quo sed ... quod non habeat ra-
tionem medii quia medium inter bonum et
malum dicitur esse indifferens sed di-
lectio naturalis non est indifferens
bono et malo sed cadit in genere
boni ergo dilectio naturalis in ange-
lis est media inter gratuitam et
libidinosam ¶ Ad primum dicendum quod dilec-
tio gratuita diligit summum bonum
ponendo finem in illo, dilectio
libidinosa diligit creaturam sive
mutabile bonum ponendo finem
vel diligit mutabile bonum
propter se. dilectio vero naturalis di-
ligit summum bonum sed propter se

et propter diligentem vim ratione dilectionis
gratuite et creaturam ipsam intellectua-
li vel rationali. Sic ergo dilectio
naturalis in hoc convenit cum gratuita
quia diligit summum bonum sed in hoc
differt quia ratione propter ipsum diligentem
et ita in creaturam cum dilectione
cum libidinosa sic convenit quia refert
ad creaturam summum diligibile sed
in hoc differt quia dilectio naturalis
ponit creaturam finem sed libidinosa
ponit ¶ Ad aliud dicendum quod licet sit me-
dia inter gratuitam et libidinosam non
tamen est media inter bonum et ma-
lum vel respiciens bonum ad bonum
gratuitum vel non est tale medium quod
tamen plus tenet se ratione generis
cum dilectione gratuita quam cum libidi-
nosa

Q[uestio] Deinde queritur de ordine di-
ligendo ... et circa hoc queruntur
hec duo ¶ primo utrum angelus dili-
gatur a se naturali dilectione ¶ secundo
utrum dilectione naturali magis
diligat deus se aut ego.
¶ ~~tertio~~ tertio utrum alium angelum di-
ligat dilectione naturali sicut
se ¶ quarto in quo ordine dili-
gat: hoc ratione mentis vel corporis

Ad primum sic quod non diligat
a se dilectio non est communis
sine copula non est autem communis
eiusdem ad se vel copula ¶ Item
dicit aug. in libro de trinitate dilectio ut
sit semper in alterum tendit ergo non est
eiusdem ad se ¶ Item amor est
donum donum autem est inter dato-
rem et recipientem non est autem idem dans
et recipiens a se ergo non est
dilectio sui ad se ¶ Item donum
sed prius dantis et post recipientis

s; no e ide i eode simul s; prius
et posteri9 g° cu dilectio sit
boni no cit eiusde adse ¶ q9
dilectio seq3 cognicom s; idem
pot cognosci bonu adse g°
pot diligi adse ¶ Ite nalit unu
q'dq3 ad querit quod sibi uti-
le e ut cibu et locu qpente
amor cu fine dilectio ne ad
nr ul appetitus ei9 q e uti-
le ul salubre ei q diligit g°
unu q'q3 ad ppe se diligit ad sic
pp se querit et ita se p° diligit.
¶ Dico q e dilectio amicicie / et e
dilectio qcupie / dilectio no q3
qcupie e aut r° qcupisabil et
r° ei9 cui qcupisat3 dilectio a
micicie in alterum tedit simlr et
dilectio qcupie rone ei9 q qcu-
pisat3 s; no rone ei9 cui qcu
pisat3 / aliqs n qcupisat alqd
sibi pt' h e dilectio placecie
¶ Ad p° obi q dilectione nli de
mag diligat3 se dilectione
n nali diligit deus ut summu
bonu sup oia e diligedu g°
dilectione nli diligit3 de9 sup
oia s; dilectio nli diligi3 deus
i q'm bon9 s; angelq n est su
me bon9 g° no e sume dili-
gedus g° nali dilectione plg
diligit angelq dm qm se
¶ Ad 2m Hoc pceptu diliges dnm
deu tuu ex toto corde / e p-
ceptu morale / pceptu au
morale scptu e i mete g°
i mete angli scptu erat
illud / si g° exprimit i actu ex
na diligebat dm ex toto cor-
de et ita sup oia ¶ Ite
nali dilectione diligit aliqd
q sibi est bonu g° q mag
sibi e bonu magis diligit
et maxie sibi bonu maxie
diligit s; de9 e maxie bonu
ipi angelo g° angelq ma-
diligit dm dilectione nli
plus qm se ¶ Ite dilectio s
ad cognicom g° nalis dilec-
to ad nale cognicom s; na-
li cognitione cognoscit d
ee summ bon simpr et sib
nali dilectione diligit dm
plus qm se ¶ Ite delectabi-
le sensibile sensui bn disposito
s; pporcone sue vo3 h e
te et hic g° spuale dele-
tabile simlr i suo gne g°
me delectabile sume eg
et delectat s; anglica na i
statu erat bn disposita et
s; intellcu et s; affcu g° s
me efficiebat3 a sume de-
tabili s; deo g° diligebat3 di-
lectione nli plus q aliqa
creatura ¶ Ite ois po mag
h3 ad a id ad q pncipal
e q ad illud ad qd no pn-
palit e et h e dictantia
s; ius qcupisabil pncipali-
t e ad diligendu dm
se no e pncipalit ad di-
gedu creatam g° mag
h3 expnia ad diligedu dm
creatam aliq g° expnia diligit
dm plus qm creatam alqd
¶ p si expnia po sufficiens
e ad diligedu creatam pp se
expnia po potat dm diligere
pp se et sup oia et ita nli

dilectione diligi3 deus sup oia
q ad 2m sic naliter dili-
gi3 deus ab angelo pp bonu
angli cu go id q pp se diligi3
mags diligit3 q id q pp ip
diligit3 go angelus nali
dilectione mags diligit se q
deu q ista n reflectit3 et se q
apparet i nlib3 qntedit n se
gservare p actu gnatiue pri
tedit gservare indiuidu p
acu nutritiue vn dilectio na
lis e ad gservandu se qtq
ge diligit3 dilectione nali pp
se diligit3 go angelus ma-
g se diligit q deu q iste di-
lectio nlis e si qcupiam qcu-
pisc an cita hi ex indige-
cia indigencia aute refer3
ad indigente go dilectio nal
refer3 ad ipm diligente dili-
git n q sua rplet indige-
ca q iste dilige e dilectoni
hre i genti go nlit dilige
e dilectoni hre i nlit genti
q uapie i majore genti s major
q deus anglo e q e deco
angli go mags diligit3 nalit
ab anglo q e deco ei9 q q n
e s deus no e deco ei9 go
n majore ab anglo diligi3
q ad oba sic p3 unde p
sic distinctione e nalis dilec-
to duob3 modis vno mo s
q ad bruta s q do al
diligit ome q deus e sibi
te et h mo sicut brutu no
extendit ad dilectoni dei q
n cognoscit nalit. h3 sit pri9

fui ee ita n n ronalis s oio
sequt i se a no mo n rnal
q redundat i po cogno du
et cu hc hr cognicom dei n-
lit. et sitam hr dilectom dei
nalit. insitam et qua distig3
ab omib brutis et hc dilectio-
ne diligi3 deus ut majore q
ens et majore delectabil a-
gelo ul hoi s ciam ronalo
s go que3 utr deus mags
diligat3 ab anglo q ange-
lus a se ipo ut ego dd q pa
dilectione q gis e brutis no
diligit3 deus sic n cognos-
cit3 dilectione no s a ut est
gcupie diligit3 deus nalit
ista an dilectione no e mags
et min9 ul eq diligi dm et
se q dilectio ista no distigt
int bon q gcupiscat3 et cui
gcupiscit3 tanq sint duo gcu-
piscabilia s e una dilectio h9
et illi9 vn assignat3 vna
regla qd amor nali qui e
gcupia diligi3 vna dilectio-
ne q majore q gcupiscit3
et cui gcupiscit3 si v dilectio3
dilige adhere bono q asson
sue assia delectabilit. ct bo-
no i gpm h9 qpadm e i dilec
tione q ex delibacione pcedit
s h anglis mags ul min9
potuit dilige put distigne-
bat vnu ee alto melio ul
min9 bonu et s h deus est
mags diligend9 ab anglo na-
lit. q ipe a se ipo et sic di-
lectio sz electiom pg elige
an e altm altl pportae

¶ Ad p° obm dd' q deus nalit
ab angelo diligit ut sūmū
bonū et sūme diligit .i. sūme
diligēti sibi gaupisat sꝫ cp̄na
ul elenet p gram n sūme
dilgit diligi .i. no ꝑ ipm su-
me appetit et hꝫ nlas mo di-
ligit deus ꝑ caritate ul
cprōne au go nali dilectone
sūme deus gaupisat n hꝫ
mo diligt angls se ipm no
n se ipm gaupisat / sꝫ se dili-
git tanq bonū cui gaupisat
tanq bon sibi cueus diligt
go se maxie ut rom ꝑ qui
gaupisat dm maxie ut max-
ime sibi gaupisabile et ita
differūt dz maxie et sūma
tu e dilecto ꝑ ro diligēdi
dilcotu no mltiplicat actu
dilectonis ¶ Ad s dd' q lꝫ id
pceptu s. dilige dm ex toto
corde et sēptu sit i mete
nalit no tn ita sufficiens
e pncipm ad eliciēdū illū
actu sꝫ reqr gra gtu faciēs
nc cpit i lgue actu h pus
data gra et e sile te° ho
cph ar ad diligēdu creatē
no tn sufficiat li ar ad hmoi
dilectom ul ad hnd caritatem
¶ Ad tciū dd' q dilectone na-
li diligit angelus dm ut
maxie bonū sibi no tn seqr
q cpna diligat eu plus q
se hꝫ mo dilectois s gaupie
cu angelus sit ro illi9 di-
lectois nalis cui ulta ro-
tinaco no nalet ¶ Ad qrtu
dd' q lꝫ dilecto sequat

cognitom et cognoscat d
ee sūmū bon et ita e
ei9 bon q sit ipe no tn
n magf diligit dilectom
cupie ꝑ ꝑ se diligit
sꝫ i cognitone nali que
mat gtuite bn se .i.d.
n na p grām elenat
diligat dm ꝑ se tanq sūmū
bonū ¶ Ad qntu dd' q lꝫ
sit sūme delectabile et sū-
me i hens ad se p delecta-
tom affau bn dispositu
tn appetitus angelor
me i hebat ꝑ dispom
sꝫ si hret dispom gre
glie tc possꝫ sūme i hri
sua ꝑtpcom no go e i hec
tus ꝑpte attenuatis
alliaentis sꝫ ꝑpte ei9
i hri / q no hebat dispom
porconale gre s ul glie
¶ Ad sextu dd' q lꝫ pōna-
lit inclinat ad dilige-
dm plus q se ul aliam
tam no tn n ꝑ se suffic
e adepitu tactu dilecto-
nis ipi9 ut diligat plus
q se sꝫ bn posset dilig
na dm plus qm aliam
tem q cu cpcat ad dilige-
du plus qm se hꝫ e p
que e cplemetu nō i
ca e cplemetu ꝑ ad
e cplemetu q n ei
facilit n pot tu diff
ta i plere no sic cu e
de gra q n gra pot
no pot na n ad hui

128

gram ¶ Ad ulti(mu)m d(icendu)m q(uod) l(ice)t na-
t(ur)a p(ro)p(ri)a ad diligend(um) c(ar)itat(iv)e s(u)f(ficit)
n(on) t(ame)n pot(est) ad diligend(um) d(eu)m
se n(isi) adiuta p(er) gr(ati)am p(er) di-
lig(er)e c(ar)itat(iv)e s(upr)a se n(ec) e(st) mot(us)
ei n(atur)al(is) mot(us) n(atur)e / n(atur)a a(ute)m pot(est)
esse defice(re) n(on) p(otes)t esse s(u)f-
f(iciens) cu(m) p(er)ficiat(ur) t(ame)n mo(do) ad dili-
gend(u)m d(eu)m s(upr)a d(eu)m ep(iscopu)s n(atur)a a(ute)m p(otes)t
ad diligend(u)m d(eu)m s(upr)a s(u)a utili-
t(at)e ¶ Ad o(mni)a a(ute)m i(n) p(ar)te (contr)a
q(ui)b(us) videbat(ur) ostendi q(uod) an-
gelus mag(is) diligebat se q(uam)
d(eu)m dilectione n(atur)ali s(ic)ut m(od)o (contr)a
l(ice)t angelus s(i)t p(ro)p(ri)a r(ati)o dili-
gendi n(on) t(ame)n mag(is) diligit(ur)
q(uam) g(er)p(ro)p(r)isat(ur) q(ua)m n(on) a se ipso g(er)-
p(ro)p(r)isat(ur) / m(a)xi(m)e (er)go diligit(ur)
angel(u)s ut r(ati)o diligendi deus
g(er)p(ro)p(ri)isabile s(ic)ut a(ute)m exp(er)ta-
ti(on)e apparet q(uia) n(atur)a r(e)flecti(tur)
s(upr)a se tanq(uam) r(ati)o(ne)m n(on) tanq(uam) (ob)p(ro)-
p(ri)u(m) g(er)p(ro)p(r)i(sabi)le ¶ Ad ide(m) tendit
a r(ati)o q(uia) angel(u)s diligit d(eu)m
ut (com)plementu(m) s(u)e n(atur)e et ita
s(upr)a se ¶ Ad q(ua)rtu(m) d(icendu)m q(uod) cu(m) q(ueri)t(ur)
ut(rum) angel(u)s mag(is) diligat
dilectione n(atur)ali d(eu)m q(uam) s(u)a(m) f(or)m(a)m
n(isi) ergo (contr)a q(uod) cu(m) d(eu)s dilec-
ti(on)e n(atur)ali e(st) tendi(n)g(us) ea(m)
c(on)cede(re) mediante f(or)ma angeli
dilectio t(ame)n q(uod) e(st) g(er)p(ro)p(ri)a s(upr)a te-
at (et) aliud tanq(uam) g(er)p(ro)p(r)isabi-
le v(e)l s(ic)ut m(od)o n(on) e(st) forma
angeli g(er)p(ro)p(ri)a(bi)le s(ed) r(ati)o g(er)p(ro)p(r)isa(bi)-
lendi de(us) a(ute)m ut ip(su)m g(er)p(ro)p(ri)-
D(ein)cep(s) que(ritur) ut(rum) un(us) angel(u)s
diligat alium angelu(m) n(atur)ali
dilectione sicut se / q(uod) n(on) v(ideatu)r
q(ui)a v(e)l diligit tanq(uam) r(ati)o(ne)m

o(mn)i(n)o g(er)p(ro)p(r)isabile(m) aliu(m) a(ute)m angelu(m)
n(on) s(ic) diligit (er)go n(on) diligit
aliu(m) angelu(m) s(ic)ut se ¶ P(raeterea) si di-
lig(er)e n(on) dicat(ur) appet(er)e ei
bonu(m) q(uod) sibi (com)petit s(ic)ut a(ute)m v(idetu)r
q(uod) sicut d(iv)ersa s(u)nt appetencia
ita d(iv)ersa s(u)nt appetibilia et
ita n(on) ide(m) appetit alt(eri) angelo
q(uod) sibi ¶ P(raeterea) dilig(er)e aliu(m) ange-
lu(m) adiuta o(mn)i(n)a ad q(ue)m se
diligit e(st) motus c(ar)itatis
(er)go n(on) e(st) mot(us) n(atur)e ad q(uo)d ip(s)a
n(atur)a suf(f)iciat ¶ Item si dilig(er)e
sicut se e(st) dilig(er)e eu(m) q(ui) est
ymago dei cu(m) (er)go e(st) ip(s)e yma-
go et ita i(n) r(ati)one ymaginis
s(i)t h(ec) si(mi)litudo s(ecundu)m q(uam) attendit(ur)
dilectio n(atur)alis s(ed) h(ec) (con)t(r)a dilec-
tione eque diliget(ur) angelus
ab angelo alio ut diligit(ur)
a se et i(n) t(antu)m r(ati)o(n)em ymaginis
est eque n(atur)alis i(n) v(tr)iusq(ue) (er)go
r(ati)o diligendi n(atur)alit(er) (er)go t(antu)m di-
ligit angelus aliu(m) angelu(m)
n(atur)alit(er) q(uan)t(u)m se q(uod) a(ute)m n(on) (con)ceda(tur)
eo q(uod) penes ip(su)m (con)sidet r(ati)o
diligendi n(atur)alit(er) aliu(m) angelu(m)
n(on) e(st) h(ec) r(ati)o diligendi n(atur)alit(er)
ex (par)te ymaginis d(e)o ¶ Q(uod) a(ute)m
angelus diligat aliu(m) a(n)-
gelu(m) ut se s(ecundu)m Ecc(lesiastic)i q(ui) d(icitu)r
cet(era) p(ri)m(um) / o(mn)e a(n)i(m)al diligit
sibi si(mi)le et o(mn)is h(om)o sibi si(mi)li
sociabit(ur) et h(ec) e(st) n(atur)a ex n(atur)a (er)go
et angelus n(atur)ali dilectione
diligit aliu(m) ut se q(uia) sicut
e(st) nota si(mi)litudinis si(mi)litudo
a(ute)m h(ec) e(st) i(n) (con)iunctione n(atur)e (er)go
dilectione n(atur)ali diligit aliu(m)

ut se hõiᵉ ⁊ rei gra quoᶻ si
vnꝰ angls habeat meliora
nãlia qm̃ aliꝰ vtꝝ nãli dilec-
cõne sit magꝭ dilectus q̃
vrᶻ q̃z bonũ nãle ẽ nãlit̃ dilec-
cõne diligeñ ut magꝭ bonũ
⁊ vũa nõ magꝭ diligendũ gᵒ
angłus nãli dileccõne aliqñ
plus diligit alm̃ qm̃ se ¶ q̃
cũqꝫ diligit nãli dileccõne
ꝓᵖ se diligit gᵒ magꝭ se di-
ligit qm̃ alm̃ anglm̃ ¶ ad
q̃ dd̃ q̃ nãli dileccõne dili-
git angelus alm̃ ut se nõ tm̃
q̃ tm̃ se ut .n. ẽ nota silitu-
dis nõ q̃titatis s; ẽ silitudo
ẽ ⁊ q̃tatiõne eiꝰdẽ nẽ intel-
lectual ¶ p̃ oz s; pot̃ p̃ato
q̃ualr̃ ⁊ndꝫ ẽ adpᵒ obme
nõ .n. attendit̃ illa silitu-
do qm̃ ad rõm diligendoꝝ
nᶜ qm̃ ad appetitũ intecc-
ne nᵗ qm̃ ad rõm ymagis
isto .n. sūt q̃dicõnes q̃ras
distingwit h̃ ac̃m ⁊ qm̃ h̃ꝰ
nõ ⁊ qm̃ nã ¶ ad ad dd̃ q̃
s; vnꝰ angls melioa habe-
at nãlia qm̃ ip̃e angelus
diligens nõ tñ nãlit̃ plꝰ
se ab illo diligit̃ s; cõpatiõ-
ne alioꝝ angloꝝ tenet s;
rõ q̃paciõis nõ r̃ p̃pectũ sui

Deinde queᶻ de dileccõne
nãli hõis rõne aĩe ut
cõr̃ vtꝝ sint ordinata sub
dileccõne nãli altius angli
q̃ vrᶻ sicut .n. corpus q̃ ẽ
infra aĩam diligr̃ minꝰ
q̃ aĩa ita aĩa que est in-
fra anglm̃ nãlit̃ diligit̃

infra anglm̃ sine minꝰ q̃
angls ¶ S; q̃rm̃ ut̃ ꝓᶜ
q̃ aĩa nata ẽ associari an-
glo ⁊ btitudine gᵒ anglo
ad teneat̃ nãlit̃ diliger̃
q̃ticipẽ btitudis sic se d̃i-
ligẽ hoĩem rõne aĩe rõnal
sicut se gᵒ nõ ẽ ordinta di-
leccõ aĩe rõnalis sub dilec-
cõne angli ¶ Ult̃r obᶻ de
dileccõne angli r̃ cõis
mũi ad q̃ .n. q̃uenit gra
ad q̃ ⁊mitit̃ sᵗ aĩe rõnalis
s; gra q̃ caritate q̃uenit d̃
dileccõm corpis hũani ut
diligat̃ infra spm̃ gᵒ an-
gelus nãli dileccõne dilig
corpus hũanũ ¶ S; q̃rm̃
q̃z .n. corꝰ hũanũ iunct̃ d̃
ẽẽ angli nᶜ bene ẽẽ s;
solũ vrᶻ nãlit̃ diligi ã mũ
ad ẽẽ eiꝰ nᶜ bene ẽẽ gᵒ
hũanũ nõ ẽ diligibile ab
anglo dileccõne nãli ¶
q̃ hõ gra aĩe rõnal nãli
r ẽ diligendꝰ ab anglo
ip̃e s; q̃ dileccõ nãlis
a nã in qua fundat
⁊ nãm qua sile nãlit̃ dilig
a suo sili ⁊ h̃ ẽ ⁊ qm̃
possibile ẽ ad btitudine
dẽ ad qm̃ angls sui
ẽ ẽ nᵃ alia qua sile dili-
git sim̃ simile ⁊ qm̃
gꝭ ẽ sile tanto magꝭ dili-
git ẽ s; hũc modũ q̃ ang
anglo ẽ silioꝝ qm̃ angl
aĩe cũ gnẽ [struck through] diff
angls q̃ aĩa magꝭ dili-
git angls anglm̃ dilecc

ali q' aiam ¶ Ad 1m no q obz
vz q no z file de dilecone
ne ad corpus et angli ad aiaz
corpus no e possibile ad
la btitudine que ossit i vi
one dei sicut e po. angls
aia vnde alia rone diligt
angls aiam et aia corpus
fini nl alti 9 hois qr angls
diligit aiam ut possibile q
capac eiusde btitudine ¶ aia
b diligit corpus ut q co
it ei i augmetu glie no
m ad ymagine glie s; mlti
udine eorz de quibz est glia
n ¶ Ad 1m no q obz de dilec
one nali spi9 corpis huai
ud q no ap lz e diligiblo
ali dilecone qr ossert ad
n ee eqalit et pricipalit
t qr po. sit ptiapac btu
udine s; qr sario qt ossre
d id de quo gliat angls
ario q9 n gliat angls in
bo s9 gliat a pmo hois
r datq est ei i custodia et
' pmu e hois et rone aie
t rone cor'is qr go nalit
ossidat angls et pm pmi
i a s; s; differut. ideo di
ecco nalis fmit i anglo
tr dei de quo pricipalit na
us e gliari et v' cue rona
is et cor'is ut de quo sario
natus e gliari cu ymunia.
Deinde que' de rone na
lis dileccois i anglo
sicut e i dilectone gtuita
pa ro diligedi est de9 sin.
bma ro i dilectone nali

q expte diligetis ¶ Et ut cu
angls diligat se ap se q f'
at se frui eu q amore i
hete aliqui rei ap se ppam
go angls i q' statu frue
bat se s; dt aug' i li. bopom
q q totu et solu malu est
uti fruendis et frui vte
dis s; eatua e vtendu an
gls au eata e go se uti
dz no frui go nalis dilec
to ee ppam nl ou pcco ¶ q
dt aug' i li. de ci. di q amor
sui e fudametu ciuitatis di
abli sicut amor dei e fu
dametu supne ciuitatis scz
jerlm go amor quo angls
diligebat se ap se pcc eat
¶ Sz ut gmd qr dilecto e
gnecio deutis cu denti nl
copula amantis et amati
sicut dt aug' i li. de t. s; n'
sibi copulat nl gmgit
ut dens go angls no dili
git se ap se ¶ Ad q dd' qn
se si diligit se ap se q f'
ut se n ap se dicet fine
gaupie pcedetis epo dilecto
ne ronali eata a' no est
finis hui9 gaupio lz an eet
pone mutabile bom sub
rone summi boni et sic ee
pcco s; q dt aug' i li. de li
ar. et de gfessione vecs ill
qui diligut tuos aut9 pte
si v' ap se n dicat fine s;
rone expte sibi inclinate
ad tale actu a n' s; lz no
se diligit se. 1. frui nuic

et intelligere propter se | quia propter hoc firmatur
se non et hoc est motus libidino-
sus sed naturalis ¶ Ad id non quod obicitur
secundo de amore sui qui est funda-
mentum terrene civitatis | dicendum quod
ille amor qui est naturalis sive
sive vite sive intellectualis non est
fundamentum babilonis sive ter-
rene civitatis sed amor sui vel
sive concupiscentie et sive volup-
tatis vel dilatationis et debitus est
fundamentum et hoc modo non hic acci-
pitur ¶ Ad id non quod obicitur quod nullus
potest diligere diligere se propter se tri-
ta non angelus quia nil copulatur
sibi ut diligens sibi et quod cum dicitur
angelus diligit se alterum est
ratione diligentis et quod diligitur | an-
gelus non sunt eo diligit non
aut angelus est sunt eo nil fra-
inta et ita potest intervenire di-
lectio que non est copula tunc aut
dicitur deus diligit se ibi dilectio
non est copula sed est ipsa condi-
ligentis

Quemadmodum queritur si sit differentia
inter dilectionem naturalem angeli
et mercenariam si in eis potuit
esse et si sumo de bono mercena-
rio de quo dicitur Luc. xv quanti mer-
cenarii sunt in domo patris et
mercenarius non bonus est qui dili-
git deum propter beatitudinem ut scilicet
sit sibi beatitudo et ita diligit
deum propter suum commodum et sic idem
fiat dilectio naturalis quod non
videtur differre nisi alia po-
natur differentia | primo si nulla ponitur
differentia inter ad illa fiat una
dilectione possunt mereri ita et
alia tamen cum naturali dilectione

non possit simpliciter mereri est
differentia istius dilectionis et aliis
que ego assignatur differentia ¶ Dicendum
quod dicendum quod dilectionis naturalis non
est principium et ergo dilectionis
vel mercenarie sive sit in an-
gelis sive non gratia est ergo
sive principium | gratia non movet
hic ad actus qui non attingit
statim perfectionis ad diligendum
deum propter beatitudinem sive ut
extendam et ita propter suum commodum
constitutum ¶ Et si obiceret forte
aliquis quia proponit bonum est in
bono et dato et ita est motus
de meritorum non meritorum dicitur quia
sed non dicto propter non dicitur ibi beati-
tudo data sit finis ultimus
adeo deus ordinem sed dicitur sive
quo quomodo sit concupiscentis differentia
et ita deus beatificans finis bo-
nus an aliquo loco dicitur quod cum
motus ille mercenarie dilectio-
nis sit gratuitus patet quod hic quia
hic beatitudo supremus diligit se
se propter se eius comparere et non sa-
pere valet propter se et cognoscit in
dat non posse subsistere deum sed
sibi necessarium et cepit presidere in
commovere et diligere | diligitur ergo
in hoc gradu deum sed propter se
propter ipsum et nisi cum ipsum contem-
platione necessitatis cole et
quietare cogitando legendo
obediendo orando quadam
sui familiaritate sperando
tu sepe quod in notescat deus ve-
et dulcescat | gustato quod quam
suavis est deus transit ad ter-

dum ut quam non diligat deum
se sed propter ipsum ex quo accipitur
cum diligere deum propter se et super omnia
... sit in fundamento fidei est
motus caritatis et ita motus
... differens a motu naturali
Sed adhuc quaeritur ratione illius pri-
mi gradus quem ponit beatus Ber-
nardus angelus non sit caro non habe-
ret illum primum gradum dilectio-
nis et ita non diliget se propter se
... ibi assignatur pro ratione quia
... potest diligere nisi se quia ca-
ro est sed angelus spiritus est non ca-
ro ergo non diligit illo motu
dilectionis sed iste motus dilec-
tionis est primus ergo iste motus
dilectionis naturalis non erit in an-
gelis ¶ Ad quod dicendum quod motus
dilectionis naturalis in homine duplex
reflectitur in se in ratione carnis
et ratione spiritus ... id est rationalis
diligit se quia spiritus est et quia ...
... carni angelus non altero
istorum modorum diligit se dilec-
tione naturali et illo modo est non
dilectionis naturalis nisi in homine
... angelo quia caro est ¶ ... non
quod iste primus gradus non est in
dilectionis bone / ... dicitur
quod homo non diligit nisi se quia caro
non accipitur ibi caro pro natura
corrupta sed pro natura in se non in
quantum est corrupta. Unde aliter
accipitur cum est non dilectionis
naturalis et cum est non dilectio-
nis libidinose ... [illegible] ... pro-
pterea accipitur pro natura in se ...
... pro natura corrupta in qua ...
... dus cum gradus in quo dili-

git deum propter se ipsum secundum rationem bea-
ti Bernardi non sit eandem rationem omnino
sed ... tamen ... diligit deum
propter se ipsum non fuit ... dei
sed ... gratia ... dicitur
dilectione naturali diligit deum propter
se angelum non fuit ... sui
sed ... ti

Expedita quaestione de dilectione
naturali in angelis post quam dictis sequitur
considerando de dilectione naturali utrum
sit in angelis bonis iam glori-
ficatis quod ... quia gratia et
gloria perficiunt et consummant naturam
ergo non destruunt actum naturalem
in angelis nec quantum ad cognitionem
nec quantum ad affectionem ergo nec quantum
ad dilectionem ergo dilectio naturalis
non aufertur adveniente gratia vel
gloria in angelis ¶ Praeterea cognitio
vespertina non tollebatur nec
tollitur in angelis adveniente ma-
tutina sicut ... et ... dicitur
... est vespere et mane [illegible] di-
es unus sed cognitionem matuti-
ne ... dilectio gloriosa cog-
nitioni vespertine dilectio naturalis
autem ... seu ... ergo ... ita
dilectione gloriosa non tollitur
dilectio naturalis ... rationis vel
... ¶ Iste status ... et gloriae
sibi invicem adversantur ...
... sed status naturae est ... in
differens ergo non tolletur per ad-
ventum gloriae nec ergo prohibet
simul stare dilectioni naturali nec
gloriae ... ergo angeli ... habent
dilectioni gloriae non ...
... dilectio naturalis ¶ Sed ...

cium eo q dilectio non reflec-
titur ad se sed dilectio glorie totali-
ter deo unitur ergo cum uniti sibi et
inniti deo totaliter mutuo se oppo-
natur non est dilectio non sit
cum dilectione glorie in angelis
¶ Propter ibi scilicet dicit b. se ipsum di-
ligit lucifer propter deum et ita est r. a-
gelus qui iam est in illo statu
glorie diligit se propter deum nec ta-
men non est ille motus quo di-
ligit se angelus propter se ¶ primi cor
xv. primum est quod animale est quam quod
spirituale quod est animale et corpo-
reo quod autem spirituale est ad perfectum
pertinet dicit autem i cor primi cum
uenerit quod perfectum est euacuabitur
quod ex parte est ergo simpliciter
quod non spirituale est euacuabitur
quod animale est sed dilectio uiliter
sui est animal ergo dilectio naturalis
euacuabitur adueniente dilectione
glorie per ronem in angelis ergo
dilectio naturalis absorbetur a gloria
in sanctis angelis ¶ Item iii cor
x. dicitur quod regina saba uidit
sapientiam salomonis et domum quam
edificauerat et cibos mense eius
et ordines ministrantium non
habebat ultra spiritum sed uidens sapi-
entiam salomonis maior autem est quam mi-
stica uisione gloriosa non habere
autem ultra spiritum est deficere a se
ergo cum spiritus perficit in deum perfec-
tissimo totaliter deficiat a se
sed deficere in se est deficere a
cognitione et dilectione que
in se reflectitur ergo spiritus angeli-
cus cum habet cognitionem et dilec-
tionem gloriosam deficiat a natu-
rali ¶ Ad primum dicendum quod
sicut dicit b. ad mediatis finit
bonus et fidelis in gaudium
sui et inebriatus abundantia
domus dei quasi ebrius a mirabilis
oblitus sui et a se penitus
deficiens totaliter pergit in
deum et demceps adherens
ei unus spiritus est ¶ Et ibi in
potentiis potentias domini deus
memorabor iustitie tue solius
et ii cor v. et si nouimus cog-
nouimus christum secundum carnem et iam
non nouimus. Item dicit Ioannes
si non abiero paraclitus non
ueniet ad uos ipsum enim
necesse fuit recedere quantum ad istum
amorem qui tunc bonus erat
quod diligebat eos in statu car-
ne mortali paraclitum autem ue-
niens fuit amorem spiritualem
infundere ad perfectum sed cum
amor ille spiritualis euacu-
auit semper carnale qui
bonus erat amor proprie
euacuatur naturalis qui reflecti-
tur in se si sit aliquis naturalis
non reflectitur in se talis compara-
tur dilectioni glorie ¶ Ad primum
obiectum dicendum est quod gratia et gloria
cum perficiunt naturam non tollit
dilectionem naturalem secundum essentiam sed se-
cundum quod est ubi in perfectione
eius est quod in se tamen in sua
dilectione reflectitur ¶ Ad
secundum dicendum quod angelus bonus ad-
huc habet duplicem cognitionem matuti-
nam et uespertinam et est in du-
plici statu in quo contemplatur
deum et in quo ministrat
quantum autem contemplatur deum habet

cognitionem matutinam et quam
immiscet naturalia est cognitio
vespertina tunc cum omnis contempla-
bitur non erit naturalis immixtio
nec erit matutina cognitio
nec erit vespertina naturalis. Si-
militer potest esse de dilectione
ut semper intratur dilectione
illa que est nunc contraria perfecte ita
nunc est gloria ut liberi arbitrii ex parte alia
perfecto vero aut tolleret perficeret
dilectio et dilectioni scilicet deum vero
de hoc dicitur. Sed sicut omnis amor
carnis nec amore spiritus est
absorbendus notatur cum amo-
re carnis qui refertur ad naturalia
non iste cum amor tolletur cum
impleretur in caritatis tunc cum fiet
angelicus omnis perficitur et deum non
sit res angelica ad naturam
caritatis nec fiunt in perfectionem
erit alii perfectio dilectio
glorie. ¶ Ad tertium dicendum quod status
bene sive miserie directe
oppositur statui glorie status
vero non non simpliciter oppositur. Sed non
cum dicendum in perfectionibus amor-
que in perfectio tolletur et si
pars naturalia remaneat

Deinde procedendum est ad consi-
derationem dilectionis naturalis
in demonibus | et queritur utrum ac-
tus dilectionis naturalis sit in
demonibus aut non et videtur. Attendi-
tione naturalis dicit et videtur quod illa
dilectio naturalis actualis sit in
his quod cognitum deum creatorem
et gubernatorem et ita ab eo
est et conservat in esse. Sed dilectio
naturalis sequitur creatoris et guber-

natoris ergo naturaliter diligunt de-
mones deum. ¶ Praeterea naturalis dilec-
tio potest stare cum dilectione cul-
pabili ergo cum culpabilis sit in illis
non per illa tolletur dilectio na-
turalis nec aliquid aliud quod tollit illa
ergo est in illis. ¶ Praeterea omnis creatura
naturaliter appetit esse quod non
fortius intellectualis creatura ergo
angelus naturaliter appetit esse ergo
et diabolus cum sit angelus. Sed si ap-
petit esse appetit id sine quo
non potest conservari in esse. Sed deus
est sine quo non potest conservari in
esse ergo diligit naturaliter deum ergo
sequitur naturale dilectionem dei. ¶ Contra odium
dei et actu et dilectio in actu
naturaliter sunt opposita ergo non simul
sunt in eodem respectu eiusdem rei. Sed con-
traria diaboli sicut vult dicere augustinus
in libro retractationum odio habet deum ergo
non diligit deum actu sive naturali
inclinatione sive liberi arbitrii. ¶ Item ali-
quis habens ita est infectus odio al-
terius quod non potest incli-
nare liberum arbitrium illius ad hoc quod di-
ligat eum et naturaliter cum ergo
multo magis sit infectus diabolus
odio superbia sicut eorum qui te
oderunt ascendit semper in tantum ergo
inficiatur affectus eius quod natura
non potest inclinare ipsum ad
hoc quod diligat eum et naturaliter.
Preterea desperati homines nolunt
non esse. Sed si nolunt non esse
nolunt dei conservationem ergo non di-
ligunt conservatorem. Sed sciunt quod
deus est conservator eorum in esse
ergo non diligunt deum ergo de-
mones multo magis simul

desperati qui homines ergo noluit non
esse ergo non diligunt deum qui est
conservator esse eorum ¶ Item certum est
apud demones quod manentes
in esse numquam evaderent miseria
vel pena in qua sunt vel eva
dere possunt et non evadunt ergo nel
lent non esse ergo non diligunt deum
qui tenet eos in esse sed dilec
tio eius conservatoris non est in malo
angelo respectu dei ¶ Item de dilectione
non sui quia si malus ange
lus diligit se naturaliter diligere
vel se naturaliter est diligere in esse suum
et vitam suam si ergo propter vitatorem
miserie nollet non esse vel non
nunc vel non mittere penam
suam ergo non diligit se dilec
tione naturali ¶ Sed contra omne malum quod
nullius est odit se odio vel impi
vel paciens peccator non diligit ex
libidine quod diligit libido autem
non est sine subiecta natura necesse
est quod diligat se sibi in
tus cum diligat se etiam quantum ad ipsam
huius gratia autem sunt subiecta
natura ergo vult naturaliter esse sine
qua gratia non potest esse ergo di
ligit se ergo dyabolus naturaliter dili
git se ¶ Ad quod dicunt quidam
quod dilectio naturalis spiritualis est in de
monibus respectu dei non tamen exit in
actum eo quod vis dilectiva sta
sopita est propter peccatum in ipso quod non
operatur in actu naturalis dilec
tionis ¶ Secundum quod sic possumus respondere
ad obiecta in contrarium quod licet habeat
cognitionem creatoris et gubna
toris illa cognitio non est suf
ficiens ad inclinandum dilec
tionem quia contrarium appetitum vellet
in iusticia dei non esse vel quod gu
bernans qua facit sic esse deum et
¶ Ad secundum non dicendum quod data inclina
tionalis sit appetitu spiritualis in
esse et exiret in actu vel est
contrarius appetitus qui dicatur
in vi illa vel illius per quod conservatur
esse ¶ Ad illud non quod obicitur de dilec
tione naturali sui esse melius aliter
dicendum quod numquam tollatur iste actus
a natura manente natura unde quod dicitur
quod dampnati nellent non esse
non est non esse simpliciter sed non
esse in illa miseria unde quod na
li noluit mortem aliqui
est propter nellet esse sine mi
seria
Dicto de dilectione natura
li dicendum est qui de dilectione
electiva sive voluntaria que est
in angelis. Et primo potest queri
dilectio huius sit in angelis
¶ Secundo si est in eis utrum hac
dilectione diligatur deus
¶ Tercio si diligitur utrum di
ligatur super omnia hac dilectio
ne ¶ Quarto utrum angelus
ipsum diligat hac dilectione
et alium angelum
Circa primum sic obicitur quod an
gelus diligat dilectio
ne electiva sive voluntaria
li enim actus est in eis sicut ip
sum dicit Commentator facultas
voluntatis et rationis sive rationalis
voluntatis ergo rationalis voluntate
in eis sed rationalis voluntatis est
electiva voluntatis quod scilicet procedit
ex cognitione data vel ac
quisita ergo voluntatis huius est

n angel ¶ p3 anglis lrt po
testate cognoi ex intellac go
ne boni et t malu et int
ona q sit melius go lrt po
testate eligedi et peligedi
q hui9 an electone et pe
lectone se3 dilectio go r an
gelis e hui9 dilectio ¶ Ad 9
m ur q rom que ponit
da9 assignat n rom que e
lectio no e ideo qr de q no
tsiliat3 electio an e cu q
silio si go omnis anglis n
tsiliat3 cu alto nc et r se
ipo tsilm n e cu delibacio
ne delibacio no e cu du
bitacone si go i anglis n
it no e dubitacio r cis no
est electio go nc dilectio e
lectiua ¶ p° electio hui9 est
ex discussione rom adiutnge
te s discussio rom adiutnz
te no e3 i anglis go no
electio que ex illa qse3 go nc
dilecio quis electoni ¶ Ad
p dd' q dilectio electiua e i
angel s q elige e alt in al
l ppetas ¶ Ad 1a no q obe
q rm dd' q e queda elec
o que e ex pecitacone rom
adiutnis cpte i ipo dubita
e p rocinacom de tate et
alis electio e hoie qui no
tati pruidet ut est nuat s'
e illo melius et s' mo no e
i ipis angelis electio cu
lissime uideant ut estimt
s' ee illo melius est cu ca
lectio que pcedit cpmdiao
tati hito de bono ul de

meliori et s' mo pot ee elec
cio r ipis anglis q an dicit
Jo' da9 electom no ee r deo
qm electois e tsiliari de q a
no tsiliat3 ignoe n e tsili
ari vn e dilectone que rqui
rit tsilm sic loq3 phs q no
oio tollat electio a deo no s
q electio e actus qrois rois
ul intellcs cca bon i anglis
vo pot ee tsilm vn infio
res angli tsilm accipint a
supiorbz quid placeat deo
et quid fiendu e supiores et
tsulut dm de hijs que ptinet
adei9 volutate si go s' est
i sab anglis mlto mag3
i anglis epeo q sut s na3
q ad tunc tsiliant3 nc s'
e dem q ignoe e tsiliari
ignoe aut e pena e n ig
no qdm pena et talis no
sunt i anglis cu a e an
bfia ignoe q nescia d3 et si
mo miltoru e ignoe hant
an seq3 tsilm

Secdo que3 si dilectio elec
tiua e i anglis ut3 hac
dilectone diligat3 deus et
ur q sic sicut n i hoie
e q ex electone no recta po
test diligere aliquid q non
est de9 pro deo et q no est
btitudo p btitudie ita potuit
ee i anglis ut angli ma
li diligent aliquid q no e
ve btitudo p btitudie et q no
e ve de9 p deo silr mo
dm s q s' q palijs diligit3
deus illi d3 eo boni angli

q vel e britudo q britudine ge
tos diligerent et q vel deus
z pro deo eligetes diligit s
h no eet si dilecto electiua
no eet in angel primitus isti
tutis ¶ Ad vero qrtum dilectio n
electiua e illius angelus e electio
electio aut no est finis s eor
que sunt ad fine inquid si n. dis
tinguit electio a volunte quia volutas
e qr et finis et eor que
sunt ad fine electio aut est
eor que sunt ad fine cu ergo
deus sit finis no erit eius e
lectio nulla n delibat inter
nobit dum naliter ergo electio
electiua no e r dei ¶ Ad
q dd q e loqui de deo s qz
imitatom s q d q deus per
bus diligitur et colitur et ihac
rone no est eius dilectio n
dilectio electiua alio no nisi
d deus sua qdibua dum et
regitiua et ronal cause p
fectiua gra et glia et s hunc
modum diligitur dilectione e
lectiua ab angel bonis h
go nisi sunt dilectio electiua
no respiciat rom dei coamsi
id q sub est rom q vel est
i nl no vel e illud eo po
tuit dilectio electiua t eis

Terao queritur si deus illa
dilectione diligatur ab
angelo p se ipso q in q p li q
d angl i li d si ad pe d
m angelos et nos cauit
et eis facultate atque intel
ligentiam cognoscende diligu
deque veritatis inseruit quos
e cauit ut p se ipsis illu

diligent angelus se tales c
tos ope cognouissent cu
ut tales fierent nulla
ta preessissent vole h dilco
ipret aut iusta et qquam a
de voluntatis qz eis tribuit
libertate ut eet eis pol
sine ad eu qui sup ipos
e tecom sce dilectionis e ge
sine ad se nl de ea que
ira eos sunt sine cupiditate
semet ipos ponde declina
d ex quo acapitur q deus q
lit anglis libertate voli
ut p se ipis illu diligeren
ergo ex libertate vol p se ipis
potuit diligere ¶ Ite ange
cognouerunt ex intelligentia si
bi data dum ee summe bon
et sup oia diligendu se au
no summe bonos volutas
ex hac rone ordinata qe
deus dum prtulit dilectioni
nl ppere potuit sibi et cari
tate ergo ex dilectione elec
tiua et si no ad eet gra
gratum faciens posset diligere
deum sup oia ¶ q caritate
diligere dum p se et sup oia
caritas aut no e sine gra
gratum faciete ergo liceat in
pot illu actum sine gra
gratum faciete no ergo ex dl
lectione electiua que e
liberi licet potuit angelus di
ligere dum p se ipo ¶ p o
mis eps no e abnegare
se s ex gra fidei sine ag
nitionis qplus fidei que

rom eleuet sup se sed dili-
ge dm pp se et sup oia ex
fide vel ex cognitione nali
idi ergo no e angli ex dilec-
tione electiua que e soli g.
itr diligere dm pp se et sup
spm ¶ ad q dr q e qd
diligere dm pp se et pp se ipo
q̃ ex gra q̃tu faciente
cognitione dupr. ex iste te tu
fundamto et caritate tac
tu et istud no e ex solo li ar-
au diligere pcedit ex cog-
nitione dei vt creatoris iusti
ficatoris et glificatoris sz
glam ptinet visio di-
uini et tm ex ad hoc cog-
nitionem no puenit sine gra
an aliud diligere dm pp se
ipo et pp dm q pcedit ex
cognitione dei vt gfertis esse
gfertis btitudine i hac
nali rone vel potentis g-
re n dico gferentis ee ps
tiom vel gferentis btitudine
glificacom ex ad hs no p-
uenit sine gra et i hac
rone pot li ar i anglis di-
ligere dm pp se et pp hanc dis-
tinccom possunt solui oba
an q dt aug intellr q
data eet eis pp ad di-
ligendu dm pp se vt ubi aci-
it eet ex solo li ar et pz
hc q dr i illa auctoritate vt
et eis pole sine adeu qui
mp eos e intencom sue dilec-
tionis elige ¶ ad sz dr q sil
modu qm deus e sup g
potat angls ex li ar diligere

dm pp se ex intelliua eius sibi
collata poterat cognoscere dm ee
summu bonu et sume diligendu
et e aliud de rone vt e ro q
de rone vt n ro n vt e ro
pot cognoscere dm vt sume
bonu in se no tm vt beatifica-
tiua no sine ro vt n si lit cog-
nitionem nali vel appetitu na-
li in se quodam no reflectit
¶ Quarto queritur vtr angls
diligat se vel aliud ange-
lu dilectione electiua sine
ronali sz q sup dtu z et vtr
q no ex dilectio nalis tendit
i alterum vt sit dilectio ergo a-
ipe no sit alit. a se ronalis
dilectio no tendit in se ¶ pz si
aliud anglis diligit. ista di-
lectione h e vel sz q pticipat
cu ipo i n vel i q'm pticci-
pat cu ipo rone ymagis
die vel inqm potest pticipa-
re gram aut glam sue
pticipat sz pm modu no
distinguit dilectio nalis a ro-
nali si mo sz h no vtr no
n vtr q ro cognoscat se
ymagine vl ex aliqua gra
data ergo p que no diligit
se illa dilectione vl ex aliqua
gra sibi data ergo ro ex se
ipa no sit dilectionem sui vel
alterius angli sub hac rone sz
nc tac mo vtr ex diligere se
vel alim anglm ex gsideracione
pticipacionis gre vel glie e
vlt se ergo angls no diligit
se dilectione vt ronali ex
gsideracione pticipacionis ¶ In
gtrarium vtr dei n aug z

summa dilectio est diligere se an-
gelus ergo si diligit se dilectio-
ne rationali sive intellectuali istud
assimilatur deo sed multo minore
medio inter diligentem et dilectum
quam deus diligit se quia est summa
in deo quam sit inter diligentem
et dilectum quando angelus diligit
se ergo non repugnat dilectio-
ni rationali sive intellectuali quod
angelus diligat se. ¶ Praeterea quod an-
gelus diligat angelum ad quod
inclinatur naturaliter et quod inclinat gra-
tia ergo non quia est media si-
ve intellectus ex cognitione si-
bi data ad quod inclinat ergo
angelus diligit alium angelum
dilectione simpliciter(?) ¶ Secundo quod angelus
et se ipsum et alium angelum di-
ligit dilectione electiva.
Ad primum autem dicendum quod illud verbum di-
lectio ut sit super(?) in alterum ten-
dit excludit proprium et privatum
amorem et loquitur de dilectione
gratuita quo aliquis reflectitur
in diligentem per passionem unde
ex verbo illo non sequitur. quia et di-
lectio electiva et naturalis sunt
naturaliter(?) diligentibus ¶ quod(?) ut tactum
est supra angelus diligens se
est alter in quantum diligit et in
quantum diligitur. quia diligit simul
esse suum intra quem est alter
ab ipso ¶ Ad aliud dicendum quod ange-
lus diligit alium angelum dilec-
tione electiva et ratione partici-
pationis eiusdem naturae ut ratio-
ne qua participat cum ipso in
ratione ymaginis ¶ Ad tertium quod obicitur
quod licet non distinguitur a di-
lectione naturali dicendum quod non sequitur
ideo naturaliter(?) cum dulcissimo(?) accipitur

compot(?) esse non diversorum modorum di-
ligendi sicut in dilectione ho-
nesta(?) et filiali in utroque
enim est bonitas prima ratio dili-
gendi sed in una est ratio ipsa bonitas
in quantum est bonitas in alia
bonitas in quantum est beneficia sive
in proposito unius participatio eius-
dem naturae est ratio dilectionis natura-
lis in quantum comprehendit ut omnes ab-
solute similes cum naturaliter modum ad di-
ligendum sibi similes in quantum sunt simi-
les esse(?) unde aliter diligunt si-
bi similes participatio aliquis(?) eius-
dem non cadit sub iudicio de-
biti diligendi est ratio dilectionis
electivae intellectualis non sed angeli
cognoscentes aliquid esse simile
alteri indicant id debere di-
ligi ab illo et ita conformitas
sive participatio eiusdem naturae
cadit sub iudicio debiti di-
ligendi est ratio dilectionis elec-
tivae ¶ Praeterea conformitas in yma-
gine sunt ratio diligendi di-
lectione electiva cognove-
runt enim admirans(?) indistincte
quod erant conditi ad ymaginem
dei sed in quantum ymago dei est
perfecta similitudo bene non scive-
runt naturali cognitione nullam
tamen deo filiorum illius
gratia addita distinctionalius(?)
tales cognoverunt se esse
ad ymaginem facientes(?)
essentiae simplicitate et distinc-
tione personarum naturalem sive spiritu-
alem se apprehensione sunt pos-
sibiles(?) creaturae ad deum
tamen quantum ad unitatem essentiae

distinctionem personarum condi-
os esse s(ed) g(ratia) q(uod) cognouerint di-
exerunt eum cognoscentes se
e ad ymaginem dei conditos
mutuo dilexerunt dilectio-
e electiua ¶ Addit ergo q(uod) obi-
nali dilectione siue gra-
d cognouerint se esse ad ymagi-
naginem dei q(uia) et si non distin-
e cognouerint tu(n)c indistincte
entes nullam datam deo
iliore illis et ita illos ex
essissimo ad ymaginem dei con-
itos esse
Dicto de potencia angeli
et de actu eius interiori consi-
derandum est de actu exteriori s(cilicet) de mo-
u locali ¶ Et primo de motu eius
uo mouetur ipse non assumpto cor-
(secund)o de motu quo mouetur assump-
corpore quantum ad primum inqui-
dum est de localitate angeli
deinde de motu eius loca-
¶ Circa primum inquirenda sunt tria ¶
utrum sit in aliquo loco cor-
¶ (secund)o utrum sit ubique ¶ Tercio
utrum simul possit esse in pluribus
locis
Circa primum sic Nullum locum nobi-
lior est locato s(ed) spiritus an-
gelicus nobilior est quocumque
cor(pore) ergo angelus non est aliquo
co corporali tamquam contentus ab
o ¶ Item sap(iencie) i. Spiritus domini re-
leuit orbem terrarum et hoc quod continet omnia s(ed) constat
q(uod) spiritus angelicus et si creatus
est plus tamen accedit conditionem
suam propriam s(ed) q(uod) est potentie in
creata quam aliquod corpus ergo
natura istam plus competit
ut spiritus creatus contineat corpus
q(uam) econuerso ¶ Item corporis contineri
ad contentum est aliqua conue-
niencia sicut uidemus in corporibus
leuibus e contrario quod sunt leuia
debent esse loco superiori s(ed) gra-
uibus eo q(uod) grauia sunt debet
locus inferior Cum ergo corpora superio-
ra naturaliter mouentur sursum in-
feriora deorsum ita q(uod) nec grauia
naturaliter mouentur sursum nec
leuia deorsum s(ed) angeli ad locum
corporalem nulla uidetur esse conuenientia
immo indifferenter potest moueri
non solum circulariter sicut corpus
celeste s(ed) etiam tam sursum quam
deorsum uidetur ergo q(uod) angelo non
competat esse in loco corporali Cum
corpori non assignetur aliquis lo-
cus corporalis nisi propter quandam conuen-
ienciam que est naturaliter locati ad
locantem ¶ Item intelligamus per im-
possibile q(uod) nullum esset corpus constat
q(uod) adhuc possit esse angelus
non igitur est de angelo sicut de
anima que ad minus uidetur quamdiu
est ibi sui in esse indiget corpore
s(ed) angelus de se est naturaliter separatus
¶ Item nullo corpore creato potuit
creari uidetur ergo q(uod) nullo modo quo
ad eius esse dependeat a corpore
et ita uidetur q(uod) nulla sit necessitas
assignandi angelum esse in corpore
ut q(uod) ei competat ¶ Si dicatur
q(uod) uerum est q(uod) licet ei per se non com-
petat tamen s(ecundu)m racione operacionis q(uod)
uidetur dicere damascenus li(bro) ii capitulo 3 quam con-
stat q(uod) si dicatur esse in loco
racione sue operacionis licet non
est in racione operacionis corpora-
lem aut racione eius que circa

nos excedunt quam platum est
quod ratione operacionum quas licet
immediate in[illegible] non est ipsum
assignare esse in loco celi ergo
si sit exempta ab operacione cor=
li quam etiam nos excedet non est
dicere ipsum esse in loco celi quod
[illegible] Quartum quid est dicere an=
gelum esse in loco si sit est solum
dicere quod est diu locus est [illegible]
non quia si hanc rationem omnia pos=
sent dici esse in loco si autem di
catur esse in loco quia loco est prius
et locus ei sed sit adhuc non
quia quam sit nec via est dicere diu
non esse [illegible] et ita non dicetur
alio modo angelus esse in loco
quam dicatur deus esse ubique
quod verum [illegible] Quinto concedimus quod
licet esse in loco celi sed sit spe=
cialiter tamen quam corpus quia tamen quod non
quoniam ad proprietatem loci que est
salvanda quam corpus non est natura
salvanda [illegible] tamen sive eo pos=
sit sed tamen possibile est ipsum esse
in loco propter ad proprietatem loci
que est continere [illegible] diffinire
tamen valde dubitabile est quo
modo sit possibile quam in corporibus
videmus quod contenta celi sunt pas=
sibilia [illegible] continendum et per conti=
nencia [illegible] ipsum conti=
nens est corpus superius sicut
quod dicimus quod aqua continet terram
aer aquam ignis aerem celum
omnia elementa et et ipsa elementa
ta et ponimus [illegible] ipsa celi su=
periora [illegible] sunt continentia eo
sicut species [illegible] inferiores contin=
tores [illegible] in celestibus [illegible] ponimus
aliquam formalem [illegible] excepte

continentis sed quod est natura conti=
[illegible] non possibile recipi [illegible]
corporis sed quod dicitur continere angelum
aliquam naturam formalem et
parte angeli continenti aliquam non
passibilem aut [illegible] [illegible]
valde est dubitabile quo=
modo angelus possit continere ab al=
quo corpore [illegible] quod intellectus est
aliter continet corpus [illegible]
aliter [illegible] [illegible] quam ut [illegible]
[illegible] est aliqua proprietas est in=
ferior sed [illegible] natura est conti=
corpus in [illegible] sed licet in cor=
sit aliqua proprietas sed quod non
est continere angelum non tamen d=
quod sit proprietas corporalis c=
parte corporis conveniens [illegible]
[illegible] diminutus data [illegible]
[illegible] est aliqua proprietas ang=
[illegible] quam est natus continere [illegible]
videbitur et [illegible] sive [illegible]
[illegible] melius sive [illegible] [illegible]
in nemine plane determinatum
est scriptum nec [illegible] nec al=
expositoribus sacre scripture [illegible]
[illegible] tamen magis explanando [illegible]
quod deus de natura sua duo [illegible]
quod omnia continet et [illegible] sit [illegible]
[illegible] ista non [illegible] [illegible]
quod est possibile a [illegible] [illegible]
[illegible] ergo [illegible] modi [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] que
angelica hanc non potuit
suscipere quam ipsi singuli sit
[illegible] distincti [illegible]
[illegible] suas nec ita ordina=
[illegible] ad alium sicut [illegible]
corporum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ergo [illegible] [illegible]
tamen sed quod est possibile [illegible] quod [illegible]
[illegible] sed [illegible] sit in [illegible] [illegible]

dicom vni i eo e ysta po
c infinita i datua cor
qn finita qm sicut d pss
s· vtus vnita plus e
finita qm vtus mlapli
ta et papue qq ut illi c
tuo corli q e coporata i vni
p et h z ipm vniusm q
nl z q exposest vtute qti
di et corpa et spe et pa
ue illi pticular datue q
obilior e sicut celu et aliis
sut e mag et minq s no
litate maiore et minore
ideo s h nobis mr. dd
i mcorli datua e ppetas
diuinitq data s q pot
ime spe licet sanc pp
tute no sicut expte illa
qua e corpus s s h q
m sunt deq no solu sit
tute qtmodi oia s et sit
e vbqz et h qcat datue
q ei pole e s ee vbiqz
la datue pot queme
solu ee h s q dt am
q mli de spu sco q vna
datua tcis limitibz et
imbz diffinita e et ita spc
ngliaus sit ad minq ex
te sua q debeat diffiniri
co et q sit h ita q no ibi
ideo h duo ei qferunt
i loco ad h et malet
mr dice b q vniq ssz spc
tus sit aliqu ordinatoz
corpus ex hac n ordina
ne pt hre qn potestate
hoc ut possit qtmi a
rpe qcedimq hi q no
h reqm q si locus cor

lis no eet q pp h anglus
no eet inio bu dq q poss
ee et si no eet i loco corli
qm ab hac rone qtmodi
no dependet ee angli s
solu ab hac rone qtmodi
qm dq q deq qtmet oia
i vni e q n deq qtmet
suo mo qtmodi q no hret
ee et h est q dt qq i mo
ral q oia tenderit i no
ee n manu qditoris te
neat. et p h patz solo
ad oia obca poss tu dia q
no dz ee i loco n q pus
z loco et tc no optet ee
aliq depedentia eiq ad
totu corle aut corpq ali
q et tc tessaret oes ille
opiones

Scdo queritur utr angelus
possit ee vbiqz simul
et simul q no / vr q ppu
e dei ee vbiqz go no qt
alicui datue. ¶ pre si qret a
gelo aliqu ee vbiqz no pos
s mou / motus n e ab vno
loco ad alm s q e vbiqz p
sens e oi loco go no deest
ei locus aliquis go no mo
ad illu locu motq n e ad
opt in medu aliq q no sit h
dico de motu recto ne ad
qtinmediu q sit sicut i mo
tu dculari ¶ p si eet vbiqz
hret vtute extensa ad
omne datura si go ullus a
gelus sit vtute corle ex
tensa ad oem datam corle
no pot ee vbiqz simul ¶
qrm. al mr p hoc q aia q
e incorc suo vbiqz e i cor

fico sicut dt aug. e in tota
i omi pte corpis et no e
pinitam i aliquo ii q spa e
vnita tn sit nita cor^is nlui
nisitas corpis tn go angls
aliquis possit ee iunctor
ad mouendu celu ad pm pe
nos qd debeat motus diur
nus et si illud moueatur aliu ce
li et qm fiat mutacio i ele
metis et elemtatis hebit o
pacom pmpsetu i hijs et ibi
est. vbi opatur go pot ee
vbiq i toto illo corpe Ad q
dd q no pot ee vbiq simul
ab oim aut i qrum dd q lz
possit ee ministro aliq celo
moue no tn lz ptotu ad ce
lu nd n vnit ei sicut for
ma mie aut pfecto subiect
to s iungitur sicut motor mo
to/ motor au i diuisibil
p moue corps q e diuisibi
le et tn e sepatu p eum ab
ipo et si eet i aliqua p
te spus taq i loco poss
alias ptes moue sicut mo
tor qui e i vna pte nauis
Lz ad huc poss obici q i
differat se ht ad omne lo
cu nt plus e i vno q i
alio go si e i vno p r e
i quolz go vbiq Rn q si
e anglus indifferent ad oez
locu q epm no debeat ei
aliqs locq ut sursu nl
deorsu tn cu no e nl cu
opatur psens e sunt loco
et qt iuet abillo ita q
no ab alio et hc e qz debet

nitate e virtutis add...
Dr au q infinita e virtus
Tercio queritur utrum simul
e sit ee i plibz locis
q sit i ordine cumulfi ...
hoz e subia angli qm sit
aia ee q angls e in sa
a subia sepata a cor aia
subia cor vnita aut vni
lis s aia pot ee simul i
plibz locis vn dt aug i
li de aia et spu q tota
i qualz pte corpis go m
to mag angls potit e
simul i plibz locis Dr
q lz aia s se tota sit i
lz pte corpis tn no sp ...
dia q sit simul i plibz l
s i vno loco ptibili qm l
to vo locadi pte debet
ti corpi s plibz corpis m
debet nl sunt sunt i toto
ideo no sunt vom locandi
differte arone que e i
to et eade no credit de
anglo q lnd pole z spm
i vno loco ptibili v s i
debeat subiute sodoma
cem q spm ee i sodoma
i loco vno qui tn loco
tibil Rn si angls mutat
ad subusione sodome q
q equalit lz subiute
pte sic et alia go aut
equalit i qualz pte aut
i nlla s aio pot poni
i nlla qm tc no subiute
go i ea minor lz qm
e de anglo qui lz subue
aliq ciuitate ad aliqs s
opari sicut de nauta q
moue nauem qui i vna

q(uia) nauis pot sede(re) vel mo-
u(er)e tn̄ tota naue mo(n)e(re)
q(uia) qm̄ motus nauis tot(us)
d(e)pendet ex motu s(u)i(us) p(ar)tis
ideo plus h(ab)et ordinacom
ad hanc p(ar)te(m) q(ua)m ad alia(m) s(ed) n(on)
e(st) sic de angelo imo ordina-
co(n) h(ab)et ad p(ar)te(m) q(uam)l(ib)et n(on) (e)t de
r(e)g(e) (e)t aut de rege qui ex(i)st(en)s
i(n) vna p(ar)te regni pot rege(re)
totu(m) regnu(m) qm̄ potestas ei(us)
p(ri)us dependet ex vna p(ar)te
q(ua)m ex alia (et) ad aliq(ua)s p(ar)tes r(e)-
g(ni) mediantib(us) aliq(ui)b(us) mi-
n(is)t(ri)s s(ed) l(ice)t fortassis angel(u)s
i(n) vna p(ar)te celi empyrei
d(e)putata sibi mag(is) se h(ab)eat q(ua)m
ad alia(m) n(on) tn̄ sit e(ius) r(aci)o locor(um)
mi(n)or(um) (et) ita m(ihi) q(uod) seq(ua)t(ur)
q(uo)d p(re)d(ict)a(m) ¶ R(ati)o d(icitu)r q(uod) angel(u)s
n(on) e(st) n(isi) i(n) vno loco p(ro)ticibili
q(uia) (i)p(su)m po(n)imus a loco ro(ne)
sue e(ss)e(nti)e n(on) (con)tn̄ pot
mo(ue)re q(ua)nda(m) cor(pus) magnu(m) (et)
t(antu)m i(n) vnica p(ar)te e(ss)e s(ed) tn̄ v(ir)t(us)
e(ius) (et) op(er)acio extendit se ad
q(uam)l(ib)et p(ar)te(m) ei(us) vt aut(em) p(ar)ti-
c(ul)at(ur) p(ri)us p(er) effectu(m) sue o-
p(er)ac(i)o(n)is s(ed) h(ic) pot m(u)lti q(uod) d(icitu)r
d(e) q(uo) ibi e(st) v(bi) op(er)at(ur) n(on) q(uo)d
o(portea)t ip(su)m e(ss)e p(er) e(ss)e(nti)am i(n) q(ua)-
l(ib)et p(ar)te op(er)at(ur) s(ed) solu(m) p(er)f(e)-
ctu(m) sue op(er)ac(i)o(n)is solu(m) s(ed)
q(uia) sua v(ir)tus p(otes)t se extendere
q(uia) i(n) c(or)p(or)e possit mo(ue)re t(otum)
(et) p(er) e(ss)e(nti)am a se distincta sic
a(n)i(m)as s(ancto)r(um) (et) m(u)lto mag(is)
p(er) se h(ic) i(n) sp(iritu)ib(us) angelicis vn(de)
s(ed) d(icitu)r q(uod) p(er) e(ss)e(nti)am n(on) e(st) i(n) vno
loco (et) i(n) p(ro)ticibili ¶ Ad id q(uod)
d(icitu)r i(n) (con)t(ra)riu(m) p(h)il(osoph)e de a(n)i(m)a d(icitu)r

q(uod) n(on) e(st) si(mi)le a(n)i(m)a n(on) n(on) solu(m)
vnit(ur) cor(pori) vt motor mobili
s(ed) (et) vt p(er)fect(i)o p(er)fectibili (et)
sic fit vna n(atur)a ex a(n)i(m)a (et) cor(pore)
(et) i(de)o e(st) i(n) toto cor(pore) sicut p(er)fec-
t(i)o i(n) suo p(er)fectibili toto n(on)
h(ic) h(ab)et r(ati)o(n)e qua d(icitu)r motor s(ed)
angel(u)s solu(m) vnit(ur) cor(pori) sicut
motor mobili (et) ideo n(on) o(portet)
q(uod) i(n) toto cor(pore) locet(ur) p(er) e(ss)e(nti)am
s(ed) solu(m) q(uod) i(n) vna p(ar)te (et) ad r(e)-
liquas p(ar)tes extendat(ur) sua
v(ir)tus (et) op(er)acio vt d(ict)u(m) e(st) (et)
g(e)n(er)alit(er) n(on) q(ua)m o(portet) q(uod) si aliqua
duo vniant(ur) q(uod) v(tru)m sit v(er)u(m)
q(uod) alt(eru)m n(on) fiat vna n(atur)a ex
i(ll)is vna s(ed) h(uma)na n(atur)a sit
vnita d(ei)tate (et) d(iui)na n(atur)a sit v(er)u(m)
n(on) (pro)p(ter) h(oc) o(portet) q(uod) h(uma)na qm̄ n(on)
vnit(ur) i(n) vnitate n(atur)e s(ed) solu(m)
p(er)sone

C

Consequ(en)t(er) q(ua)er(itu)r de motu angeli
(et) p(ri)mo v(trum) angel(u)s moueat(ur)
localit(er) ¶ S(ecund)o v(trum) i(n) mouendo
n(e)c(ess)e sit p(er)t(ra)nsire mediu(m) ¶ T(er)c(i)o
v(trum) i(n) se vel ex se h(ab)eat mo-
(tu)m localit(er) aut ad h(oc) q(uod) sic
moueat(ur) n(e)c(ess)e sit ip(su)m assu-
mere corpus

C

Circa p(ri)mu(m) sic p(ro)c(editu)r q(uod) n(on) q(uod) a(n)-
gelus localit(er) mouea(tur)
(et) p(ri)mo ex h(oc) q(uod) d(icitu)r ad he(brae)os p(rimo)
s(unt) ad(m)i(n)istratorij sp(iritu)s i(n) mi(ni)s-
teriu(m) missi s(ed) h(u)i(us) a(utem) mi(ni)steriu(m)
n(on) expplet(ur) (ni)si motu locale
h(oc) ide(m) p(ate)t p(er) h(oc) q(uod) d(icitu)r i(n) d(anie)l(is)
cu(m) sit i(n) celo empyreo n(on) (pro)p(ter)
mitta(tur) cu(m) ad t(er)ra(m) adeo mit-
t(un)t(ur) n(on) (per)manet i(n) celo ¶ (Pre)t(er)ea
g(abrie)l s(icut) sc(ri)p(tum) e(st) luc(e) i(n) ego sum ga-
briel qui asto an(te) d(eu)m (et) tu
ad nos veniunt angeli ex tunc

sic implent ministeria ut cum aucti
dum motus per contemplacionem assis-
tunt et ita ut spiritus et ad hec pos-
sunt adduci plures auctoritates tam
expositorum biblie quam expositores sa-
cre scripture ¶ Hic idem per racionem potest
ostendi quia solus causalis est esse
ubique causaliter vel est diffinitive locus
quia et patet de angelo quia ut dictum
cum est in celo non est intra simul
non est in pluribus locis ponamus
ergo quod sit in celo et paciatur
ei aliquid operari intra terre pla
num est quod non potest esse intra hic
per motum et necesse est quod ibi sit
quum necesse est ut ibi sit ubi
operatur ergo planum est quod necesse est
spirituum moveri localiter ¶ Si omnis mo-
tus est propter indigenciam sui spiritus
nec aliquis et potest corpus de celo
quod et si propter indigenciam sui non
moveatur quum est corpus perfec-
tissimum motu tamen sic dicitur propter
continuacionem generacionis inferiorum
sed angeli non sunt necesse moveri
propter indigenciam sui nec aliquis
ergo et propter minores non movetur
cum sit pura beatificatus et immu-
tabilis perfeccionem sunt ad qua
non potest habere aliquam indigenciam
ergo movetur propter indigenciam alterius
et hec maior patet quia dicitur hec in omnes
sunt administratorii spiritus missi
propter eos ¶ Sed contra quod si numquam
esset indigencia hominis reparan-
da per motum angeli quod ad huc
motus possit habere angelus naturalita-
te ad movendum ponamus ergo
quod ad hunc paciatur ei deus mo-
veri et cum suo motu non perficia-
tur aliqua indigencia causaliter
et tamen habet necesse obedire pre-
cepto sunt moveri quia et ¶ per
quod propter sui ipsius indigenciam
moveatur contrarium ut quod per sui mo-
tum est in aliquo loco in quo
erat prius ante quod moveretur
est in ipso aliquid in novo
ergo aliquid accessit quo
non cum quum movetur indige-
bat aut frustra moveretur
et ¶ Si dicatur quod verum est quod
indigencia sui movetur ut sed in
indigencia que non sit in
ad sit pura beatificatus sed propter in-
digencia que fuit ut et hec dicitur
opinionem illorum qui dicunt quod
angeli non meruerunt gloriam
iam obtinuerunt unde non ut
habent sed potius iam statim
gloria premium reddit causa
tum ergo meritum naturaliter causa
dit premium ergo angeli pri-
mo meruerunt gloriam quam ut
tenerent quam eam obtinuerunt
quia et ¶ Iste mali angeli
sunt aversi adeo et boni conversi
sed mali sufficienter meruerunt
penam per hoc quod sunt aversi
propter illa aversione puniti
post modum eternaliter ergo
per hoc quod sunt conversi meruerunt
gloriam quam non obtinuerunt
ceptum fuerunt perfeccioni
multo et in primo quam illa
sio fuit conti ta sed ad dilan
conversio dum non conti ta fit
sufficiat ad obtinendam gloriam
planum est ergo quod post hanc conver-
sionem non fuerunt angeli in-
digencia nisi excepto multum

m excepte primi go post mo-
d no movet pp indige
tia plus sita rpanda ¶ Iste
one q mo pp aliquid fi
t illo quiescat si go motus
angli no mo ni pp obte-
t glie nr q obtenta glia
n debet ulti9 moru qm
p obtentu glie no vr
a q ee i eo rpandu qm
t no eet bificatus expo
a sicut apparet q no pot
p in ipm motu pp rpacoz
indigencie qr plus sunt cu
f ia sufficiet rpata ¶ Ist
o one sic9 motus qr m8 mo
t pp indigencie attestet
n sequat s mo go s
z indiges q nr e diffinicoz
motus qm ponit phs quo e
motus e actus mobil i pfec
t ¶ 8z 9 gstat q i corbz gli-
f atis attestat agilitas
p tom aut alit no dice
d agilitas s3 agilitas dt
p m sic9 corpm admone
d localit. sed gstat q plus
e pfca po cu e sub suo ac
t qm fit s se s actus q
d po e motus sic9 corpm
s sic9 agilitate go plam
z p motus corpm glificatoz
a testat pfcon et no in
d geie go multo mags mo-
t sprium ¶ 8z gt q deg
z obiq3 ideo dz no mom
m e grum dt aug adoro-
f q deg movet se sine
t re et sine loco sic ni solu

z dom s silitudine quida
q go dr cata moru localit
s e q3 de cept ei ut sit i illo
loco ad qm mo go e i eo
indigencia quo ad s et ita
cuius motus e pp indigencia
¶ Solo gcedmi9 q anglus
mo deloco ad locu ¶ Ad id
q obz i grm dq q an cata
pot deriari indigencia dupl
uno mo ut dicat diminucoz
v pfcconis que e i solo deo
et sic bn gce9 q inqualz ca
tura et i quocuq3 statu e indi
gencia s n pfccon debite
catue s q e catua no ap
po alio mo ut dicat dimi-
nucoem q pfccom ultimia
catue s q dq q angli bo
m ultia pfccone pfciuni
et sic dq q nc i anglis nc
i corbz glificatis e i dige
cia vnd nc motus coz est
pp indigencia que sue pfcc
coi opponat nc n qm mo
ne i veniunt i medio r
fistencia nmo ta cito sunt co
cbolut col et vm e q si a
lit eet q i ipis quo ad
motu coz eet indigencia
que sue pfccon oppo dq
go de anglis q movet
pp rpanda indigencia ¶
z i nob et i s b3 no inca
pmin pricipale movent tn
scdarim sicut plati i r
gendo sibi subditos no ac
qrit pmin pricipale
s scdm et pmin bn mo
vent angli b3 ca sit bn

usq ad decem mediu nc bu est
ꝑ ꝑ inspis indigeaia que
opponat: fue ꝑfeccom ut fu
p opteſu z bu bu qq q ꝑ fi
no mouent ꝑ ꝑpanda in
digeaia que z in nob ſz solu
ut obediret deo paꝑieti q
adhuc morent. pmu fac /
q bu eet altiq gmb a pdco
pmo fario i m. poſſz dici
aureola ystud no vn bu qq
q in sola gusione ad dm
mormerunt pmu pm et
post modu no merut. a fa
mu andu tu ſtitu augi me
aut. ſz post multu ſtudu et
qq ea que ad hoc obiecta
erant et ꝑ hc poſſut solui
oia quesita

Scdo que ut8 necce sit ip
mom ꝑ mediu q vr qm
mobile rone sui motq no ꝑ
qpat n ad tm aquo et tm
ad q aut ad ſpaciu int me
dm ſuppo go expdab q a
gelus moueat ſ loca necce
z q dicat ſ ꝑpacone ad ali
q pdcoꝝ locoꝝ ſz qſtat q no
ꝑpacone ad tm aquo qm
a illo tio ſmit nd motq go
ꝑpacone adhuc no pot ſre
rom motus cu quieſce et mo
ne ſmit opposita ſilr nc a ꝑ
pacone ad tm adq qm cu
e mobile a hc loco ia e mu
tatu nc moui ſz mom et eo
motu opponut. go ſi dicat
moui necce e q ſa ſit ſpa
ao int medio et ita necce est
ipm ꝑtrãſire mediu et qita
necce ſit ſ ſhut rom euidencia q

apparet qm ipm mom re
dm q int no motu eo ſz
ꝑſpiat tm aquo et ipm no
tu eo metio ad qd / qr ſz
ſicut ipm no motu eo e
tio aquo et ipm motu e
a tio ad q ſic eet ipm m
inꝑſpacis int medio ¶ ad te
motq local et motq ſcde
aut. ita q qtqd d. ee i lo
d. moui localit. et ideo ſz
ꝑſs q n eet motq ni qre
locus ſz locus qpat. ad lo
tu aut ſicut ipm cqſerbas
aut ſicut ſaluans aut ſit
tians aut ſicut i quo lo
lit quieſcit ſz qſtat q locus
angli eeulis no qpat ad
ipm ſicut ipm cqſerbans
iſto modq eendi in loco ſz
corpibz qpetit nc ſicut ſ
nans ipm qm ſmo loco
li poſſz ee angls ſz bu n
locq ad angelu qpari ſic
i quo e angls ſicut i ſu
iacto aut ſit i eo i q dep
intelligamq go q angls ſz
aliquo loco ut i quo qui
tat et debeat post modu
i aliquo ad qm necce ſit t
ri ſmm motu ꝑ qpat q
illo no ꝑt ee niſi ꝑ mod
ſi go dicat angls mom q
ſtat q ſ n e du e i tio
i quo e ſicut i quo qui
qm du e i hoc tio adh
ſit poam mouedi nc adh
actualit mo aut motu
ſilr nc ad qam e i tio
q qm qa motus z aut mu
tatus iſta q po admond

ii hebat du ecte intrio aq
ō rduait ad actu ul due
spacis int me. qr ut pus
r q nece sit ipm mom p
pacu medm et ita nece est
tusie medm q gt e q da
eq rae ul densu q mo
inidedo medm e ad corpus
rae uc densu s nobilis
t luma q suo loco mo. q
ialat ext au mo motu
ecto no dedendo medm ut
adius vn no ppe d quo ad
diuide medm s q dt aug
li vij q no cui q puenit ra
ius ad pptsora loca qui ad
mocida s fit rpete i mu
to i medio et extimo sed
pus rectu ptusit medm
dedo. et e dice sm motu
edu ul ne loca s qstat q
c anglicus adhuc i nobi
e gdicione pticipat motu
cale qui corpus qcumq qr si vn
corpus q mo ptusendo me
dm et diuidedo. aliud q et
ptusendo no tn ipm diui
dedo et qi rpente et impce
pceptibili fit mutacio in
medio et extimo vr q spc
moneat de loco ad locu no
ptusendo medm q sto aug
dorisiu deus monet corpus
loca et tpra spc no p loca
p tpra si go dicat mone
c p appom ad corpa quo
d sit q e mom p loca et q
it q sicut corpa monet de
ad locu sic et spc go ad
caat spc no mom p lo
c s no pot ee ul q mo

uendo de loco ad locu no p
tusent medm quo ad hoc n
q e mom de loco ad locu n
e oppo int cor et spc quo
ad motu s locu s ut hecat
intellais huius auctis ob
q ea qui sic dt pte motus
local pmus e int omis motus
et ideo ipo desinicoe desinit
omis alij motus s ex vna pte
auctis h q motus local no
e in anglis q d ibi q deus
monet spc no p loca qr n
vr q eius gat mom ptpe
tu gpot mom ee q da mom
q ad q d q cu angls mo
p medm nos tu q mom
p medm dicat dupli vno
qu vna ps eius q mo e i
vna pte loci et alia i alia
pte sic fit motus p gmoqna
tom mobil et magnitudis
et sic angls no d mom p
medm s solumo corpus cu
angls no heat pte et pte
nc gmoaat se ptibz loci sic
sicut corpus alio mo d mom
p medm q lz no sit s vna
pte sui i trio aquo s alia
i trio adq nc sit motus p gmo
suracom mobil et loci sive
magnitudis rpriat tn et
tmi aquo et tmi adq et s
mo d angls mom p me
dm vbi cu est i illo medio
spacio ut e i illo loco aquo
recedit nc i illo adq tendit
s hic rlacom ad utrosq tmj
lz ps eius n sit i vno trio
et ps i alio q d tc que qr

necce sit i anglo p tusie me-
diu i motu suo ¶ Ad q R(espon)d(eo)
q lz exigit(ur) rone motus loca-
lis oz n i motu locali et qua-
lit(er) et cu motu differe ammuta-
cone ibi ee rom medii dif-
ferente a rone t(er)mio(rum) s(cilicet) t(er)mi a quo
et ter(mini) ad q q n(on) oz i mutacio-
ne sz cu mutatum e statim est
i altero t(er)mio scz i t(er)mio ad q n(on)
oz ibi ee mediu differens ab
extremo sine at(er)mio q(ui)a g(ene)ro i mo-
tu oz de neccitate ee rom me-
dii differente ab utroq(ue) t(er)mio io
cu angls mo(veatu)r localit(er) necce
e q moveat(ur) p mediu q(ui)a a-
mo no posset illu motu loca-
lit(er) ¶ Ad id q obi(icitu)r i (con)tr(ariu)m d(icendu)m
q lz nobilior sit sp(iritu)s angli-
cus q(ua)m lux corlis n(on) t(ame)n mi(nu)s
(con)veniunt q utraq(ue) mo(vetu)r p
mediu q(ui)a lz exigit(ur) n(on) ex
p(ar)te ei(us) q mo(vetu)r sz ex p(ar)te ip(siu)s
mot(us) i quo necce e rom me-
dii ee differente ab utroq(ue) t(er)mio
i (quo) hoc cu habundat i nobili-
tate sp(iritu)s anglic(us) a luce cor-
p(or)ali q(ui)a i motu suo no(n) est
s(ecundu)m una p(ar)te sui inicio a quo
s(ecundu)m alia inicio ad q(ue)m sicut
lux cu p(er)transit q (con)veniat(ur)
se p(ar)tibz loci ¶ Ad id no(n) q d(icit)
aug(ustinus) q de(us) monet sp(iritu)m p(er) t(em)p(u)s
et no(n) p loca d(icendu)m q lz no(n) in-
tell(igitu)r de motu locali sz de mo-
tu interiori quo mo(vetu)r s(ecundu)m cogi-
tacom vl affeccom

Tercio quo(ritu)r ut(rum) angls
cu p se moveat(ur) locali-
ter vl cu mo(vetu)r necce sit ip(su)m
assume(re) corp(us) ¶ q an(gelus) necce
ip(su)m assume(re) corp(us) vi(detu)r e(ss)e
bi b(ernardi) sup cant(ica) cant(icorum) p(ro)bat n(on)
ibi dicens no(n) e distrere n(on)
de loco ad locu tr(an)sire n(isi) corp(or)u(m)
sz (contra) passio alic(uius) subiecti
(con)t alit n(isi) s(ecundu)m (con)venia q(ui)a h(abe)t ad
illud g(e)ro cu motu de loco ad
locu sit (contra) passio cor(por)is n(on)
(con)t anglo n(isi) s(ecundu)m (con)venia qu(am) h(abe)t
ad corp(us) sz no(n) pt h(abe)re (con)venia
ad corp(us) i movendo n(isi) ip(su)m
assumendo q(ui)a ei no(n) unit
p(er) essen(tia)m sicut a(n)i(m)a corpi un-
ta e g(e)ro vi(detu)r q no(n) possit m(overi)
n(isi) assumat corp(us) sz ad h(oc)
manifestandu in(tel)l(igen)du (com)pl(exi)
e p(ro)cedit b(ernardu)s b(ernardus) et distingu-
ibi quatuor sp(irit)us unu i ca(n)
et t(er) (con)tatos s(cilicet) sp(iritu)m brutor(um)
et hom(in)u et angelor(um) et m(anifeste)
(con)festat q solus sp(iritu)s incatu(s)
cor(por)e n(on) indiget aliu no(n) in(di)-
gent et vi(detu)r plane dice q(uod) an-
gelus no(n) mo(vetu)r n(isi) assupto cor(pore)
et lz sit (ver)ba ei(us) quatuor g(e)n(er)a
sp(irit)uu nota sit no(bi)s p(er) ca(usa)s
vi(detu)r anglic(us) et qui (con)didit i(l)-
los no(n) est ex oibz cu (contra) e
sine (contra) aliu sine (contra) m(ateri)a q(uod)
n(ecessari)a(m) corp(us) no(n) sit corpis re(qui)-
situdo excepto d(e)i tant(um) (ex)p(ec)tat
illo cui oib(us) ta(m) cor(por)al(ibus) q(ua)m spa-
lis (crea)tura m(er)ito (con)fitet(ur) et d(icit)
de(us) me(us) es tu q(uonia)m bonor(um)
meor(um) no(n) eges et p(ropter)ea q(uo)d
ita cor(por)e egere (con)stat ut
sub(s)iste(re) absq(ue) illo (n)ull(ate)n(us)
possit simil(ite)r q(uod) et uiuifica-
re i desinit et nunc ille ex

139

i moit' peaus · vni nos ui
im9 quid' post · cor9 ii · sit
cor9 naui spualis clatia
ue nos sum9 · et infra ga
fup celestes sit · corib3 ege
at illa mapie ctos · nos
uat via et ve dia sententia
ue ait · sut administratori
quodam g° nid i plent
unstiu sui sine cor° pp'ati
pud iniuentes · in corpe de
iq3 nd e dissrere n° delo°
d loco tusio' n' corpu q
ua · frequt' anglos tu i
ubita q nota · p bat auct
e e q visi sunt prib3 · et
deos · intuerunt et madu =
uerunt et pedes lauerunt
aq3 infior · supior q3 spc p =
iis corpib3 egent · s tu q
ls inueat · no et inuet'
peaus quide ex debito
itutis et adnsus tu corlin
alu q3 natatu innados s' =
it ideo q3 ille spc et cu tpre
ifit et cu tpre defiat · ex
o eplane apparet · qroctu
ad q d9 q sic differet · e
ce' cor et spc ee i loco · cor
sut i loco · p eseptom sil'r
tipre tiiseut · de loco · ad
lu tyst'but' loco · p qm tu =
ut ati q toti qmotit' · seto =
et · ps pti et e vni q mom
ipe corpm solu n° spib3
ex ordinacone ad corpus ·
petit s' mom vni eis i na
a n° s se gt s solu pat =
des sicut d9 q corp9 sua =
i localit' mo · et q dia
inalis · mo3 moto cor° ·

silr · d9 q mo3 cor9 q assumit
angl's et spc p actus et s'm
monenda lo3 b' i pdta omel
vn bn vni 3 q angl's vsut
corp9 ad s' ut sic moueat'
s'tu poci9 p nopora ingo
digenca quam ipi9 | anglus n
no solu iuuat nos i opaco
nib3 spualib3 s et i corlib3 et
quo ad has · p nos indiget
assume cor9 ad s' ut sic ·
moueat' · et ex pbbis bi b' ·
p3 q de s' mo mouendi loq' ·
sunt e q nisi sint pnb3 c
bi9 in opacones no posset
exercere · nisi mediante cor° ·
s bi spc e dur ee i loco ·
diffione no eoseptone · q cor
no gt s solu q eoseptone et
sic qm e dem° sua vndz eis
moui de loco ad locu sine cor =
pis assumpcone · et s' p3 aio
n · separate · possut · moui no
assumedo corp9 qm aut ali =
enu corp9 · assumeat aut su =
u alienu no m' opetet de
sico · vndem9 q no assumut
tu iaceant i sepulcris · p =
mlto mag' spc anglia pos =
sit moui sine · assumpcone ·
corpis tu cose et cpu sua ·
sint spc separati n° videant' ·
depende aliquo mo · acoz° ·
aut aliqua vlacom · habere
ad ipm

Dicto de motu angli s p
ipm dd' 3 de motu ei9
assupto cor° · ¶ p° g° dd' cz · de
assumpcone corpis ¶ s° de acti =
b3 quos exercet p cor9 ¶ ad ma
iore aut euidecia p° que'.

ui⁹ de n^a sua hat corpus
aut p̄prium s̄ sua natu͂ sit
subā separatā actu͂ⁿ. ¶ Quīto utr⁹
indigeat corpe quo ad aliq̄
opacōem uel no. ¶ Tcio quid
s̄ dicat² assumere et s̄ q̄ m=
tellect. ¶ Quarto de quo corpe as=
sumat corp⁹ aut de supiori
s̄ celesti aut de inferiori ut
ē corpus aereum. ¶ Quinto utr⁹
angls id corp⁹ organizet
uel ꝑ organizatū assumat
¶ Sexto utr⁹ assumat quo
ad omnē actū corpis uel n̄
quo ad omnē. ¶ Septio de
assūptione corpis scd̄ quod
dom⁹ ī vet. patriarchis apparu=
it utr⁹ scd̄ fuit a deo uel
ab angelo

Ad p̄mū sic uid̄ q̄ angelus
de n^a sua sit subā actu͂ⁿ
separata. ꝯstat n̄ q̄ subē ordi=
nant² ī vniuͤso s̄ maiorē
nobilitatē et minorē que i
ipis attendit² s̄ maiorē
assimilacōem ad deū ī h̄ p̄z de
ōrdo ī oibz subīs p̄mi⁹ n̄
sūt subē ī corpe q̄m corpee
et uīt inco͂rāles p⁹ angel⁹ q̄
aīa et aīa r̄onal q̄ sensibi=
lis et vegetabil sil̄r uīt
co͂rās. q̄rus ē subā celestis
q̄ elementa ultīo elementata
Sz ꝯstat q̄ ē subā inco͂rā
q̄ nullo mō ē actu͂ⁿ separata
an separabil ut vegetabil
et sensibil alia ē que et
sisit corpi vnita tn̄ ē ab co
separabil ut aīa r̄onalis
post q̄ ē separata q̄ natu͂
h̄t dependenciā ad corpus

Sz h̄ subē vegetabil et sen=
sibil sit assimilacō cū deo
ad n̄ru͂ incorpei n̄ tn̄ q̄
q̄m de⁹ deū sua ē oīo sepa=
ā corpe. ¶ Itē h̄ subē r̄on=
lis ad deū adhuc sit ma
assimilacō quo ad h̄ q̄ ē n̄
h̄c subā inco͂rā s̄ ꝑ actu͂ⁿ
pabil n̄o ē oīo ꝑfecta as=
milacō s̄ q̄ ē pole ī datā
q̄m n̄o r̄pugnat dabiē
possit ī ueniri aliqua s̄
ī corpea que deū sua sit
ata actu͂ⁿ. ut sic sit ꝑfca
assimilacō cū deo. alit̄ et
impfeccō ī vniuͤso aut
ipā ē angls aut aliq̄ s̄
sup̄ anglm ordinata ī
uͤso. s̄z planū ē q̄ n̄o pot
s̄ mō ergo ꝯ ponē q̄ p̄
ī ita s̄z ꝑpositū. s. q̄ angls
ē subā ī co͂rā. de n^a sua
actu͂ⁿ separata. ¶ Cōn̄ aug̃ sup̄
ad literam iij li et r̄ecitat
sent² ꝯ. viij c i demones
aerea dur alia ꝑ corp
aereos n^a uigent n^c ꝑ
morte dissoluunt². ꝑ pa
let ī eis elem̄ capi⁹ a
paciendū s̄z oīno al de
sua ē corpeū ergo demo
de n̄ā sua sūt corpei s̄z
de n̄ē sūt boni et mal
tā boni q̄ mali de n^a sua
corpei. ¶ Itē aug̃ viij de ci
dī ꝯstat tres subās a
mice deos. demones et
homines a dt q̄ h̄ij s. de
nes sūt gn̄ē aīalia a
passiua mente r̄onalia

sina corpe aerea. s[ed] h[om]i[n]es
sunt g[ra]ue a[n]i[m]alia / a[n]i[m]o passiua
corp[or]e t[er]restria / duratione temp[or]alia
demones n[on] sunt g[ra]ue a[n]i[m]a-
lia mente r[ati]onalia / a[n]i[m]o passi-
ua corp[or]e aerea duratione et[er]na
isto modo dicit q[uod] duo sunt
q[uo]d d[ic]ib[us]. s[cilicet] duo g[ra]ue a[n]i[m]alia
m[en]te r[ati]onalia ergo demones
sunt g[ra]ue a[n]i[m]alia et ita v[er]ba
iste aug[ustinus] in li[bro] de t[rinitate] que-
... in illis corp[or]alib[us] form[is]
... ad hoc opus de
... formata sit in qua deus
... optulisse i[n]dicant[ur] ...
... indicant[ur] ...p[...]tib[us] ...
... qui ia erat ita ...
... ut ex p[er]sona dei loq[ue]-
... assumentes corp[or]e sp[eci]e[m]
... corporea ...
... aut ip[s]um corp[us] ...
subdit[ur] s[ed] subditum ...
... atq[ue] v[ir]tutes et ...
... vellent accomodatas
... aptas actionib[us] suis
attributa sibi ... p[ro]p[ter]
h[oc] r[ati]at[ur] ... d[e] ...
hac ergo diffinitione ... q[uod]
angeli sunt corp[or]e ... q[uod] sit
... angeli de ... sua
... subst[anti]e separate ... ad
q[uod] p[ri]mo ob[icitur] de aug[ustino] ... q[uod]
non d[icit] asserendo s[ed] ma-
g[is] ... ex suppo[siti]o[n]e volebat
ibi ostendere q[uod] demones
... temptac[i]o[n]e h[om]i[n]es
... et in aere caliginoso
... suam penam
gehennale s[ed] q[uod] ...
beda et ad h[oc] op[er]is multi dic[unt]
q[uod] h[oc] argumentum si ita e[ss]et
q[uod] demones essent corp[or]e aerea
fuit ... voluerunt ...
et si sic e[ss]et mag[is] ...
q[uod] in ... aere ...
ita p[atet] q[uod] non asserit ... e[ss]e
corp[or]e aerea. ad s[ecundu]m d[icendu]m q[uod] aug[ustinus] no[n]
d[icit] r[ati]ocinando op[in]ionem platonico[rum]
non asserendo. ¶ ad t[er]tium d[icendu]m s[icu]t
p[ri]mo d[icendu]m d[i]c[tu]m aug[ustinus] asserendo
... ibi illa q[uestio]nem ... ad a-
gelos ... disputauit
s[ed] p[ost]q[uam] dixit q[uod] non ...
ad ... s[ed] solum ...
... qu[omod]o d[eu]s apparuit
in ve[teri] t[estamento] ... indifferent[er]
s[ecundu]m om[n]es p[er]sonas ... assu-
mebat corp[us] vel apparebat
p[er] angelos assumentes corp[us]
et in illo corp[or]e ... patribus
loq[ue]bat[ur].

Secundo que[ritur] vt[rum] angelus
indigeat corp[or]e quo ad ali-
qua[m] operationem vel no[n] ad q[uod] sic
no[n] p[ro]p[ter] d[i]c[tu]m q[uod] angel[us] ...
assumat corp[us] in operationes
angelo[rum] aut debent[ur] ...
se aut in relatione ad ...
in relatione ad nos r[ati]one ...
operatio[n]um no[n] p[otest] d[ici] q[uod] corp[or]e
indigeat ... sit in ...
... ...
... r[ati]one ... qui assistere
laudare d[omi]n[u]m ... operatio-
nes nullam relationem ... ...
ad corp[us] ... r[ati]one ...
q[ua]m operationes que debent[ur]
ei operatione ad nos aut

debent͛ ei quo ad intellcum q
stat q no indiget cor̄ q pȝ
ad de n̄ª agentib et de na̅ ra
pientib subam n intellectiua p
qua q intellit sine cor̄. et
silr pot capē silr n̄c quo
adeas que debent͛ ei ƒ as-
sens sicut e custodire purga-
re et hu9 ¶ Ad primum plane lȝ
ab̄ 2 v omel̄ sup cant. v
distinguit iiij or sps quoꝝ
un9 e angelicꝰ qui e cor̄
indigens sit dcm̄ e i pcede-
ti disputacone ¶ Ad 2o q assu
mit solu ind corꝰ pp opacō-
nes quas exercet i nobis
vm ncatas e ex pte nr̄ no
ex pte sui et vm e ad huc
q nō e ncatas aliq adsh̄
ut i formet sibi intellcune d̄
ymaginatiue ƒ solu put dȝ
i forme 2 sensibilia ut visu
aut auditum et p h̄ solut͛
q obiciebat͛ ¶ Ad 3 dicēdū q͛
encia e de custodia omis
n n solu custodit nos fa
ciendo nos pfice i bono ƒ
custodiendo nos a malo de-
mones n mltociens assu-
munt corꝰ ut nob noceant
et ipi angli assumptis corib
contra possint eos r̄ fine
vn post cor̄b assumpcom e
ibi dicenda ꝙgrencia

Tercio quer͛ qd dicat͛ as-
sumē qstat n q qn
pp anglicꝰ assumit corꝰ
q ei vnit͛ ƒ no nr̄ pos
se vniri cor̄ n aut sit p-
ficiens pfectibili aut sic
motor mobili hiis n duo

bȝ modis vnit͛ cor̄ ƒ qstat
q p̄ mo nō 2o ƒo et ita
nr̄ q p tanto debeat di
q angls assumit corpꝰ
qm vnit͛ ei sicut motor
mobili ¶ Sȝ tc ob̄ si p̄ ta-
to dicat͛ assumē tc dic͛
assumē q aliq corꝰ q e-
ab ipo motu et ita si m-
neat vna magna tu-
rim tc tc dicemꝰ ipm as-
sumē corpꝰ id qd͛ fl̄m
dt n aug 2 li de ci dei ca-
ne q angli ex n̄ª et pte
dia sunt pate ad mouen-
da corpa ¶ Sȝ nō dr̄ as-
sume oīa cor̄ abuptis motu
forte dicat͛ q dr̄ assumē
illa cor̄ in quibȝ loquūt͛ 2
quibȝ exercent hu9 operacōnes
sensibiles ¶ Sȝ ad huc nr̄ e
hc fl̄m qm angls loquit
q in zacharia ƒ q dr̄ zach
ii et dixit ad me angelus
qui loquebat͛ 2 me go
h q̄ dicē q angls assumpsit
corꝰ zacharie q fl̄m e ///
ƒ q pot exp̄li ex v̄bis aug
2 li de c. q ista assumpcio ...
sumpcio cor̄lis cadit sibi
recte ut qi vnite cu car-
spuali ad manifestacom ...
cadit spualis ut ad de-
stracom dicam ¶ et nō q ...
qi vnite ut qi qiuncte qi
angli ad sim corpꝰ nō e-
vnio sicut pfeccois ad su
pfectibile ƒ sicut motoris
ad mobile ¶ Ad 3 addit͛
de monstracom dicam pp

actiones facit et vel in quibus conloquitur et facit operibus tamen mediante angelo assumente corpus et ita aliquid invenitur spiritum quod apparuit deus aliquando apparuit angelus ex quo patet quod non assumit omne corpus quod movet ad sui manifestationem vel manifestationi dicendum. ¶ Et ideo quod obicitur quod debet dici assumpsisse Zachariam cum et eo loquitur dicendum quod non oportet quod deus angelo inspiraverit et angelus quasi et tunc causa fit ab angelo vocem movit corpus ad exprimendum vocem id est inspiratum et ei loqui non est angelo sed per tamen non per concomitanciam.

Quarto queritur de quo corpore assumat corpus ad quod sic. Dicitur quod non quod de empyreo vel dicitur quod non. ¶ Contra videtur quod magis congruit quod assumat de celesti quam de alio quam id corpus inter omnia magis congruit nature eorum unde dicit Augustinus in libro super genesim ad litteram quod demones quibus ante peccatum congruebat locus celestis quam medicat de sua prima natura post peccatum ceciderunt ab eo in hunc aerem et de eo sumunt corpus ad temptandum ergo boni ad hunc debent celum empyreum tanquam locum. Preterea quod corpus magis congruit nature eorum in animam cum hoc sit supreme gratis eorum. Patet ergo quod magis congruit eis quod de celesti corpore assumat sibi corpus quam de aliquo alio. ¶ Respondeo dicendum quod non congruit ad ipsum assumere corpus de aere sed solum de celesti corpore quia angelus non respondente sibi et in ipso in proportionem quia magis illi competit corpus illud quod anime non quia magis congruit corpus celeste quam aereum cum multo maioris sit agilitatis quam corpus aereum quod magis ergo est de congruitate magis competit quod assumat corpus de celo quam de aere. ¶ Item hoc idem videtur per hoc quod cum angelus apparuit Petro in carcere lumen refulsit sed lumen pertinet ad celeste corpus ergo etc. ¶ Item videtur per Augustinum in visionibus de apparitionibus veteris testamenti. ¶ Contra constat quod necesse est quod cum angelus assumit corpus de aliquo corpore quod corpus assumptum dividatur ab eo a quo assumitur sed impossibile est quod aliquod corpus dividatur a corpore celesti maxime ab empyreo et sic quod ponunt philosophi ponentes nullo modo possibile separacionem vel divisionem sed ab hiis corporibus quod impossibile est quod assumat corpus de corpore celesti. ¶ Preterea eius densitatem adhuc ut sit visibile quod non esset in ipso possibile nec esset alterabile et mutabile cum ergo corpus celeste de se sit invisibile et corpus assumpto ab angelo sit visibile necesse esset quod assumeret de corpore celesti quod partes eius condensarentur et ita esset mutabile illud corpus et alterabile quod est impossibile et maxime de empyreo sed nec id corpus non est immobile motu locali multo magis non motu alterationis cum motus localis dignior sit et prior inter omnes motus et id corpus est dignissimum. ¶ Respondeo

plane dicit philosophus quod ille motus
est prior ita quod ubi de ost et
omnis alium deponit non tamen sed
necesse est quod alii sunt per quod quia
non assumunt corpora de corpore ce-
lesti sed tamen de aere sed et que-
que est differentia inter bonos et
malos quantum mali de eodem as-
sumunt ¶ Iste dicit gregorius habita an-
gelos non potuisse nisi corpus
ex aere assumpsissent non ap-
pareret et corpus sumerent
non corpus solidum ex celesti ele-
mento haberent per hoc potest contra
eorum agilitati sed quod dictum est
supra ¶ Sed contra communem adhuc obiicitur
per hoc quod dicit beda in libro de na-
turis rerum celum superioris circuli pro-
prio distinctum loco et equalibus spaciis
collocatum virtutes continet
angelicas que ad nos exe-
untes etherea corpora sumunt ut
possint hominibus in edendo simi-
lari eadem et rursus deponunt
¶ Sed non mirum quia hoc repugnat
agilitati eorum quia sicut augustinus dicit
scit tamen posse supra suum corpus
quod potest secundum aliquam partem sui fa-
cere aliquando quod tamen omnino communiter
non fuerit et de hoc ponit talia ex-
empla scilicet quod fuit homo ta-
le agilitatis quod totam capil-
latam suam potuit retro ante fa-
ciem suam ita quod posterior pars
capitis remanebat nuda aliud
exemplum est de alio homine qui po-
tuit movere aures suas vel
sub oculos suos quemadmodum fa-
cit pullus equinus | Item ex-
emplum quod alius homo fuit qui a

parte posteriori potuit movere
formare et loqui et erat
sonus turpis et tamen illa
videtur contraria non corporis homine
ta cui ergo homo sic possit
corpus suum in lecto magis m
quod angeli maioris agilita-
tis possunt facere ut corpus
aereum assumptum tante sit
agilitatis ut congregat motum
angeli ¶ Ideo quod assumunt corpora
de aere sed duplex est pars ae-
ris scilicet superior que proprie dicitur
ipse dicitur ether et inferior que
est ita pura que ipse dicitur aer
et secundum hoc distinguuntur duo celi
scilicet ethereum et aereum et se-
cundum quod boni angeli de ethere
assumunt corpora sed mali post
aere ut ipsius vitam sed
ipsa ether non videtur posse den-
sari et rarefieri ut fiat vi-
sibile ¶ Ad obiectionem in contrarium dicendum
quod licet angelus spiritus esset in ce-
lo empyreo et ita in cor-
moderatur magnum corpum
quod densus non tamen densus corpus
assumatur et impossibile tamen
videtur ad nos corpus ethereum
quod mutationem fluat quod n
videtur de corpore celesti sed de
empyreo ¶ Ad secundum dicendum quod licet
celeste sit magis agibile
ethere et aere tamen
magis densus impeditur non
motum tamen sed ad formationem
acto autem scit angelus super
corpus ut citissime faciat mo-
tum ¶ Ad tertium dicendum quod linguas
tas que ostensa est in appa-

cimbz bonorum angelorum vel repugnat qui assumat corpus de ethere ether enim h de se non habet lumen recipit tamen lumen celesti corpore et ita ether illuminatus potest esse materia corporis in quo angelus apparet ita potest lux apparere ad angelus bonus se demonstrat quocumque autem modo sit sive assumat de ethere sive de aere sive de celesti corpore vel de a terra diffinienda secundum scolasticis auctoribus adhendum

Quinto queritur de modo assumendi vel faciendi id corpus cum non sit organizatum queritur utrum angelus organizet illud et videtur quod sic augustinus in li de adei et angelo contra vita que movet sentit intelligit sicut anima tenet corpus sive quantum est organizatum quod dissolutum dissolvitur et permittit organa sic angelus videtur continere corpus assumptum ne dissolvatur et sic angelus virtutem imperandi id corpus ad hoc ut aptum sit motui suo et sic videtur esse organizatio quia non est aptum motui quo id movet vel potestate locutionis nisi sit organizatum ergo angelus sicut potestate organizandi id. ¶ Contra anima non organizat sive corpus sed organizato utitur ergo similiter nec angelus ¶ Item si organizaverit cum organizatio sit forma ultima datio organizatio non est ultima perfectio corporibus in quantum corpus non dico in quantum

creatum datio autem ultima forma sit datio sed sic angelos dicitur creator quod est contra augustinum qui dicit quod angeli non debent dici creatores sed aliquid administrent ad hoc ut aliquid creatur sicut agricole segetum dicuntur creatores quamvis non aliquid operentur preparando ad recipiendum formam ultimam tamen formam ultimam non dant et ponit augustinus exemplum de formatione eve de costa ade que ministerio angelorum preparata est et hoc habetur super li de 18 c. solet ¶ Responsio dicimus quod angelus preparat sibi corpus assumptum sed quod pertinet ad sui manifestationem faciendam formatio autem ultima est dei ¶ Ad id quod obicitur de anima dicimus quod non est simile anima enim dando in fundit se et infundendo creatur non sic autem infundi vel in corpore organizato quia organizatio est ultima dispositio que est quasi necessitas ad animam recipiendam sed organizatur quantum organizatum est et ita cum corpus organizatur anima inducitur in quantum organizatum sed sic natura subministrante et organizando corpus sed angelus cum corpus assumit iam est et ideo potest preparare ¶ Ad aliud dicimus quod sed angelus disponat aliquomodo organa non tamen proprie dicitur creator quia non faciat deum esse eius quod creatoris est tamen sed de non sit existente sit existens supponendo enim que non supponitur a creatione vel de raro deesse dicitur quia per quem

alij

Sexto quer[itur] de usu corporis as-
sumpti utr[um] angelus mono ca-
re assumpto ut p[otes]t e corpore sua-
no ad omnes actus in quib[us] hu[ius]
corpus. Et v[idetu]r q[uo]d sic uti enim
corpore quantum ad actum loquendi p[ate]t
attendi quo ad vocale uti
et eo quo ad actum comedendi
p[ate]t attestat[ur] cuacom sicut
p[ate]t p[er] b[eatu]m au[gusti]n[u]m de scriptura in plu-
ribus locis. Sicut g[ener]o argumentu[m]
a minori sic angelus p[ote]st uti
corpore assumpto ad dictos actus
qui nobiliores sunt aliis g[ener]o
multo magis ad omnes alios
qui minus digni sunt. Contra potes-
tas non est sine subiecto sed omne
e actus p[er] c[orpo]r[e] quantum loqui uel
comedere g[ener]o illi non sunt sine
ipso cum g[ener]o angelus utatur corpore
ad locutionem et comestionem
g[ener]o v[idetu]r q[uod] eo possit uti ad
viuificacionem ita scilicet ut id vi-
uificet. Contra q[uod] si g[ener]aliter v[idetu]r
hoc esse falsum non enim v[idetu]r omne
corpus assumptum ab angelo
q[uia] non abeo assumitur. Si
ad plures actus tali corpore comp-
tentes sed solum quo ad illos
qui valent ad angeli ma-
nifestacionem uel dei demonstra-
cionem. Et quia etiam corpus assumunt
h[uius] non sunt loqui et comede-
re. Quod comedere non volebant an-
geli ostendere suam potestatem
qui comedebant sub aliis non est
digeria uel veritate sicut nos
vere p[er] predictos actus se magis
manifestabant. Quia p[er] hos ma-
iore familiaritate exhibe-
bant illis quibus apparebant

sicut p[er] dormire sentire et
p[ro]p[ri]a q[uae] ad hos actus re-
quirebantur assumpto. Quantum ad a-
os et hoc est q[uod] dicit aug[ustinus] 1 m
de ci[vitate] dei. Hoc faciebat invisibili-
ter et terribiliter apparentibus non
q[uia] indigebant sed q[uia] volebant
ut hominibus conversarentur sui mi-
nisterii quadam humanitate sed eam
non fantastice angelos esse
se crediderunt et qui eos homines
in hospicio susceperunt sicut
ge. xviii et xix p[er] hoc quod
sed non quia indigebant sed q[uia]
volebant p[er] solo ad obla-
tionem debebat ac si huius actus
sent communiter uel veritate ex
voto [illegible] ad hoc non ex
voto p[er] hoc. Potest sine
vi. Ad argumentum non est
a maiori quia non magis n[on]
q[uod] debeat uti corpore assumpto
quo ad illos actus q[ui] ad
loquendi et comedendi q[uod] p[ate]t
inspiciantur predicta. Sed obicit
sic ipso quod abraham angelis
si apparentibus cibos obtulit
cum sciret angelos cibo non
indigere et illos intelligeret
esse angelos q[uod] p[ate]t quia eos ad
orauit. Ad q[uod] d[icen]d[um] q[uod] habraam
sa p[ri]mo putaverunt eos esse ho-
mines et ideo cibo indige-
re. Et q[uod] cibos obtulit sed post-
modum percepit eos esse an-
gelos. Sed obicit quia plus adorauit
rauit q[ua]m cibos offerret. Ut
p[ate]t ge. xviii g[ener]o prius intel-
lexit eos esse angelos.
Ad q[uod] d[icen]d[um] q[uod] illa adoracio

fuit latria que deo offertur non
dulia que angelis sed dulia
que offertur hominibus reverentie causa
sicut cum adoravit abraham
cum putaret eos esse homines quos
vidit in reverentia prima sed post-
modum intellexit eos esse angelos
et cetera et dominum in eis apparuisse
cum trinitate et unitate cogno-
vit unde dicit augustinus in libro de trinitate unum
in ipso cantatur tres vidit et
unum adoravit secundum augustinum super dicto lo-
quitur adducimus inventu ad finem pul-
vis et cinis
Deceptio quoniam de speciebus corpora-
libus in quibus legitur deus ap-
paruisse ante incarnationem
et quia in eis speciebus faciebat a-
gebat cum ipse deus in medio tunc vero
quod ipse deus cum in illa specie fi-
ebat per dei apparitionem et
deus sufficiebat ad faciendum
eas per se sine angelo videtur su-
perflue operatio angeli quod non suf-
ficit omnia agere videtur superflu-
e alterum quod illa faciebat
ipse deus Quod angelus in libro de trinitate
antiquis patribus ante incarnationem
salvatoris cum deus apparere
dicebatur voces ille aut spe-
ciales per angelos fiebant
aut ipsis agentibus aliquibus ex
persona dei sicut prophetas sole-
re quodammodo sine assumenti-
bus ex creatura quod ipsi non cernit
in deus figurate demonstrare
Quarto queritur cum ergo sit quod ante
diluvium per se legitur deus appa-
ruisse sed post diluvium citra
incarnationem nunquam legitur do-
minum apparuisse legitur quod
apparuit in angelo quod appen-
ditur expresse quod ibidem non promittitur
nec subiungitur de apparitione
angeli unde aliquis dicit scriptura
angelum esse locutum aliquid domini
Quod ad primum dicitur quod iste operatio
diversas species deo attribuit et
angelo sed differenter quia deo per auc-
toritatem angelo per ministerium et
licet deus per se non indige-
at ministerio tamen convenit eius no-
bilitati et dignitati ut minis-
trent ei angeli a suis famu-
libus unde galatas iii lex ordinata
per angelos in manu media-
toris Quod ad secundum quod in mundo
diluvii omnis caro corrupit
viam suam et deus diluvium
immisit in pena illius corrup-
tionis sicut dicitur genesis vi et ideo
tunc deus minore familiari-
tate fuit cum natura humana ad
quod in mundo post diluvium non
legitur apparuisse in se sed in
angelo ut notaretur elonga-
tio dei ab homine facta per illa cor-
ruptione sed cum tempore diluvii
tantum legitur apparuisse sine
mentione facta de angelo ad
notandum quod non ita esset elon-
gatus ab homine per prius Quod vero
id potest solum referendo ad tempus
incarnationis quando apparuit
deus in angelo magni consilii
scilicet in filio suo ut dicatur
quod propter apparitionem domini in se sed
qua legitur apparuisse in se
non facta mentione de angelo
legitur quando apparuisse in an-
gelo ut per hoc innueret quod a-
propinquabat tempus illud in quo appareret

in angelo magni consilii scilicet christi
in carnacionis

Habita consideracione de assump-
cione corporum ab angelis
sequitur consideracio de motu sensitivo in
corpore quod angelum et quod dum mo-
tus distinguitur Et probatur quod
quidam non Quia ad hoc quod fiat per
organa sensibilia quidam non
ab anima et ille duplex Et non totus
corporis et ille dicitur motus localis
cum aliquis pertractans qui est in or-
gana movetur ad locucionem
faciendam vel operacionem dou-
tibus aut precedens ¶ Queritur ergo
per quod motus sensitivus fit in
corpore assumpto ab angelo ut po-
te ad audiendum vel videndum
vel gustandum et utrum quod sic
sicut non organa sunt dedicata in
corpore illo ut oculi aures et
huiusmodi et optimus sunt alia quod sunt
in mutacionem sensibili ergo def-
ficit propter sed in mutacio sensibi-
lis et ita sensus ¶ Per sicut
locucio et percussio potest fieri per
huiusmodi organa quod similiter non fiet
visio vel audicio ¶ Sed contra
utrum sicut non vis intellectiva in
homine sufficiat cognosceret res
sensibiles per se sine adminiculo
sensuum non erunt sibi necessarii huiusmodi
sensus ergo vis intellec-
tiva angelica sufficiat cog-
noscat per se res sensibiles
non est aliqua necessitas sensuum
ergo superflue ponentur virtutes
sensibiles in organis illis ¶
propter sensus attestatur virtute sen-
sibili vita aut sensibili ipsi est
sensitive ergo deficiente pro-
deficiat in eis sensus ¶ ad quod

utrum dico sine preiudicio melio-
ris sententie quod non est in istis organis
sensus proprie dictus sed sicut est ex
ubi est illud sentire de quo
augustinus in libro de anima quod angeli
et huiusmodi quod intelligunt sentiunt
non credo unum sed ex parte se-
nsibili et organo ¶ et quod non ac-
cidit fiat in mutacio in organo
tali quod illo modo quo fit re-
sultacio in speculo in speculo
resultat similitudo sensibilis
sed non est vis sensibilis ut in
qua illa forma accipiat et per
illa de re iudicet non est quod
sit forma sicut in organis sen-
sibilibus quod per hoc sunt organa sen-
sibilia ¶ nullum non quod invisi-
bilem videri non sua forma ob-
tinet nec est quod sicut fiat lo-
cucio vel percussio non huiusmodi ope-
racio quia est quod alii ab intus ad ea
que sunt ad dictam figuram
vel operandum in nobis quod per
fiat visio vel audicio vel huiusmodi
ad quod sit quod alii ab extra ad id in
corporis angelus virtute intellectiva
na sufficiat et noscebant
que sensibilia nos cognoscu-
ntur sine precedunt.

Deinde queritur probatur ex parte co-
mestionis sicut est ubi ve-
comestio ¶ quod an sit vera probatur
quod dicit augustinus in libro de civitate dei
de paganos legimus ange-
los suscepisse escas non fic-
te aut fantastice sed ma-
nifestissima virtute ¶ probatur genesis in
libro xviii abies cum abraham

angli nō carpent / n̄ qꝛ nos
solū ad ex celesti elemento
cōstaret q̄ si nō verē sumeret
rent cibos ad quid facerent
q̄ abraham eis cibos apparet
n̄ nolebat eis illudere q̄
n̄ credebant ¶ q̄ an non
fuit vera comestio sit obꝫ p
q̄ d̄ thob̄ xij ego videbar
vobis comedere ſꝫ ego ī visibi-
li cibo vtor ergo sicut apparet
ex hijs verū q̄ ibi tm̄ erat ap-
parencia comestionis nā si
ibi veritas nō defuisset
non videbar comedere ſꝫ ego
comedebam ¶ ꝯtra si vere co
medebat cibus ī trahebat
in ventre et nq̄d p̄fecerunt
crisit / q̄ nefas ē de angel
credere sicut leg̃ī mli de colber
torꝫ scōꝝ ¶ ꝯtra ī anglis
n̄ ē veritas ī corporacōis
comestio cū ē ꝑ incorporacōm
q̄ nō fuit vera comestio ¶
q̄ vera fuit comestio sed
ꝯ veritas comestionis vel
necessitate comedentis et
nō fuit ibi comestio vel
ꝑ ꝑtate ostendenda et fami-
liaritate hn̄da cū quibꝫ co-
medebant et ſ̄ h' vera ē comes-
tio vn̄ aug̃ ꝑtate comedebat
n̄ necessitate et ponit exm̄
de radio ꝯsumente aquā et
de terra absorbente radiꝯ
ꝑtate ꝯsumit ſꝫ terra
ꝑ̄ nā necessitate absorbet.
ꝑ h' possunt solui cōtrā oba
q̄ n̄ d̄ thob̄ xij̄ vide-
bar vobis corpore ꝯnecessita-
te comedere ſꝫ meus abꝯ

est celestis quo vtor erat ergo
ibi apparencia comestionis
ex indigencia ſꝫ veritas comesti-
onis ꝑtate ¶ ad s̄m vero dicendū
q̄ lꝫ esset ibi veritas comesti-
onis quo ad masticacōm nō
tn̄ quo ad traiectōne ī ven-
tre optebat sed vel quo adi
cōrcōm cū h' ad indigenciam
ptineat

Deinde querit̄ de motu pro-
cedente a spūali subā qui
ꝫ mot⁹ localis tot⁹ corporis
et q̄r̄ si corp⁹ illud q̄d assu-
mit sit de aere vel de ethe-
re vt dt̄ gꝫ ī mor̄ q̄r angli
qn̄dā nobis ītn̄a ī nūciantes
tes cito tꝑe ex aere corpa
sumebant extrīorbꝫ īnib ob-
tutibꝫ nō apparerent ergo
accipit̄ q̄ corp⁹ assumptū
ab anglis ē de aere / aer
nō densat⁹ h't tꝑe sibi de-
bitu ī motu mag̃ q̄ aer
rarefcs / et aer rarefcs.
mai⁹ h't tꝑe ī suo motu
q̄ habeat ignis / ꝯ ignis
nō nō repente fert̄ sursū
ſꝫ ī tꝑe visibili ergo corpus
assumptū ab anglo mo⁹ in
tꝑe visibili maiori vel mi-
nori ergo et angls qui mo-
assumpto cor̄ nō ergo repente
ꝯ angls d̄ mult ſꝫ ſ̄ corporis
q̄ fit dellacōm ¶ ꝫ vr̄ ꝯ-
rium q̄r ī corpibꝫ vbi ē mo-
t⁹ nālis vel violentus et ad-
dit̄ ad īnnatis ad hunc mo-
tū vel illū tanto ē mot⁹ ve-
locior q̄nto maior ē virtus
ad īnnans ergo cū virtus an-
gli sit ꝑporcōnalis virtutꝫ

vtuti corpali eet effcs i corpore
et ita corpus motu cursso mo-
uebi(tur) go repente ¶ Scdo ad h(oc)
q(uod) ita cursse mouebit(ur) q(uia)
ptmitt n(atur)a eius corpis q(uod) mo(uetur)
et q(uan)ta e(st) intensio vtutis ex
pte mouentis vn no sit
mouebi(tur) corp(us) illud sicut
si sue n(atur)e relictu eet (et)c. n.
insensibili pte mouet(ur) n(on)
aut mo(uetur) s(ed) vtute angli i
fluctis ei vtute et ita no-
bis i sensibilit(er). et p(er) h(oc) p(ate)t so-
lucio ad obm qua p(ro)cedit
ac si corpus assumptu tm
p(ro)p(ri)a vtute moue(tur)

Deinde que(ritur) de motu lo-
cucois qua mo(uetur) lingwa
assumpti corpis / que(ritur) go n(on)
no co(m)pleto debito organo
ad formadu voce possz a-
gls formare sensibile vo-
cem q(uod) n(on) p(ate)t q(uia) angls for-
mauit voce i asina bala-
am / lingwa ai eius non
fuit debitu instrm ad for-
madu locucom go e(t) r. i cor(por)e
assumpto lz no h(ab)eat debitu or-
ganu p(er) formari locucio ab
anglo ¶ Ite dt b(ea)t(us) g(regorius) aliqn
lo(quitur) de(us) p(er) angelum celestibus
subiis aliqn t(er)reis et po-
nit exm de celestibz cu vox
fca e(st) de nube h(ic) e(st) filius me(us)
dilectus formaco go illius i
aere fca e(st) minstro angli q(uod)
si e(st) go angli h(abe)nt p(ote)statem
ad formand(um) voce sine locucoz
sesibile sine organo go n(on)
est nce corpus assumptu h(ab)ere

organu locucionis ¶ Qt(ra) o(mn)is
opaco aialis fit medi(ant)e
instro corp(or)eo s(ed) locucio e(st) o(per)a-
co aialis go no fit sine
instro sine organo corpe(o) q(ui)
angls i formado locucom
diget h(uius)m(od)i instro ¶ Ite lo(cu)-
co e(st) actus vtutis ronl(is)
s(ed) ronale h(omin)ibz solu q(uan)t(um) e(st)
no anglis cu ronale si(t)
p(ro)p(ri)a dr(ia) h(omin)is go locucio (est)
tm h(omin)is et no anglo ¶ Q(ue)
locucio e(st) vox articulata s(ed)
articulata no fit sine in(stro)
apto ad articulacom voc(is)
go ad formacom locucois
indiget angls debito in(str)o
¶ Ad q(uod) dd(icendum) q(uod) angls h(ab)et (p)o-
testato formadi locucom i
aere et sine instro n(on) t(ame)n
instrumento ad h(oc) determinato ¶
Ad oba in(contra)rm dd(icendum) q(uod) lo-
cucio e(st) opaco aialis req(ui)r(it)
instrm corpeu cu aia e(st) o(per)a-
co angli q(uan)tu s(ecundu)m se e(st) subs(tantia)
separata a corp(or)e no req(ui)r(itur) i(n)-
strumtu corpeu s(ed) determinatu
n(atur)a q(uia) n(on) agit aia que (con)iunc-
ta e(st) corpeo organo p(ro)p(ri)a
m(ateri)a et h(oc) facit s(ubs)t(anti)a sep(ar)a(ta)
sine organo ad h(oc) determinato
et h(ab)et q(uod) sup(er)ior subs(tanti)a
vno pot face q(uod) infior
diuantibz multis ¶ Ad s(ecundu)m d(icendum)
q(uod) lz locucio fit p(ro)p(ri)e actus (ro)-
nal(is) no t(ame)n(us) subs(tanti)e sup(er)ior(is)
que h(oc) agit intellectu q(uod) n(on)
agit rone solent tu ca-
su voce rome no tm
intibz s(ed) et in anglis et n(on)
sicut locucio e(st) q(uia) ita n(on)

intendēdū q̄ q̄ris ¶ ad t̄cium dō' q̄ ꝗ̄
pauco fit vox articulata arti-
culis an fiat ꝑ voce labia et
dentes que sunt instra voca-
lia que faciunt q̄dā ī aere
ꝑssione angl's an non
habeat ista instra n̄ōs aliquid
radē ī ꝑssiones pot̄ face-
re quas aīa facit media-
ntibz hiis instris pot̄ et ange-
lus ī corpe assūpto hre ꝯ-
silia instra ad formacōm
vocis ꝗ̄ nō ē necē fi ·n·
cit formata vox ab asina
balaam ministio angelico non
ꝓ ꝑ oportuit sicut dicit ibi
ꝗ aīa asine mutaret̄ in
ꝑsonale nec oportuit q̄ in-
strumentū vocale mutaret̄ ī
ꝯsonū ꝑfiiciamo ea an que
sint ꝑnp̄ rom̄ m̄ram mag̃
ꝯ ꝯscriptis q̄m dōz accipe q̄
discrete ꝑscrutari

Quartū q̄ q̄r de motu angli
locali ꝗ̄ se | et de ꝑ̄ris quo
fit ab angelo mediante
ꝯ̄ assūpto | et nō missio ē
a deo vel ab anglo ad aliq̄
ꝯspectū ꝑ ꝑagendū mediate
motu dō' q̄ q̄rit de missione
angelorū ¶ C̄ca q̄ū que p̄
ꝗ̄ missio angelorū fit a
deo tm̄ an et vnus angl's
mittat aliū ¶ ꝑ̄o que exp̄-
te missorū vtrū tam boni q̄
mali mittat̄ a deo vel et bo-
ni a bono anglo mali a ma-
lo ¶ tercio vtrū boni de singulis
ordibz mittant̄ an de alio or-
dine mittat̄ angli de alio
¶ quarto ad quid p̄ncipaliter

mittant̄ et vtrū ad diuersa
officia diuersi an singuli ad
eandē

Circa p̄mū sic obz vr̄ q̄ a
deo solo fit missio cū mi-
ti sit spiciū q̄m dr̄ ad
ministratoriū administratoriū
cū sp̄t sine ministr dr̄ dei
nō vnus angl's alti' q̄ o
missio q̄ tm̄ a deo ¶ Item mit-
te q̄ ꝑ̄itis auctte cū q̄ a
gli nō ꝑ̄ant auctte r̄ aliorū
angelorū nō mest anglo mi-
te ¶ ꝑ̄ vnus angl's nō dr̄ an-
gelus alti' angli ꝗ̄ angel'
dei angelorū an ē mitti nō
ꝗ̄ angelus mittit̄ ab alio an-
gelo ꝗ̄ a deo solo ¶ q̄ et vr̄ q̄
ꝑ q̄ dr̄ ī ꝑ̄ qui facit anglos
sp̄t et alibi bndicite dn̄o om̄
mistri ei' qui facitis volunta-
te ei' ¶ Sz ꝯtm̄ vr̄ q̄ nō
tm̄ mittat̄ angl's a deo ꝗ̄
et ab alio anglo ꝑ ꝑ q̄ dr̄
ꝗ̄ ī mōr arguens ꝯtrib'
zacharie ꝓphe dr̄ ·n· ibi q̄
angelus qui loqueba̅ī in me
egrediebat̄ et alius angel'
egrediebat̄ ī occursū eius
et dixit ad eū loquere ad pu-
erū istū dicens absq̄ muro
habitabit̄ ierlm ex quo accipi-
t̄ q̄ angelus mittit eū
dr̄ ī ꝯspectu ꝯditoris ange-
lica ministia ordinata sunt vt
ꝑ q̄ felicitate bñdicis opi-
ficem suū videtes gaude-
ant bñ ꝑ dispone dignita-
tis alii aliis sub ministrant
ad gl̄iam angl's anglm
mittit et q̄ sciat gaudere
de deo q̄d ꝯspiciat et docet

et eligit quod eum per superiorem scientiam
virtute cognicionis prestanciore
graciam culminis potestatis exce-
dit ex hiis manifeste colligitur
quod angelus angelum mittit non
ergo angelus tantum mittitur a deo
¶ Item per simile pot argui sic nam
disponuntur officia sub rege terreno
reno ut alie qui mittuntur non
tantum a rege mittantur sed et ab hiis
qui superiora habent officia ergo a
simili de rege celesti vel cum dica
tissia sint omnia quod unus a sibi alter mit
tetur a superiori non ergo tantum a deo
mittitur angelus ¶ Ad quod dicendum quod
angelus tantum a deo mittitur auc-
toritate et si non unus angelus mit
tat alium totum refertur ad auc
toritatem divinam quod autem unus mit
tat alium dicit glosa dum angelus
dixit ad angelum curre et lo
quere dubium non est quod alius
alium mittit minora non et in
feriora sunt que mittuntur ma
iora non et superiora qui mittunt
per hoc possunt solvi que obiecta
sunt concedendo .n. quod angeli
sunt ministri dei et ab eo auc-
toritate mittuntur ab aliis non
data potestate collata ¶ Apostolus autem
dicuntur ministri dei si non a meis
quod ministrent superioribus angelis
hoc extenso vocabulo totum
.n. ministerium ad auctoritatem divinam
refertur ¶ Ad illud quod angeli n
dicuntur angeli vel aliorum angelorum
sed vel dei et ita non ab eis mit
ti dicendum quod angeli dicuntur eo quod nun
ciant angelis divinam volun-
tate non tamen missionis vel spi-
cit potestate quod est potestas

principalis et sancta absolute
principale potestate dicitur mis
sio et ab scientia sancta et re
tione tamen adsumptam potestatem
principale

Deinde queritur utrum tam boni
quam mali mittantur a deo
et videtur quod mali non mittantur
malorum non officium est temptare
sicut supra id i thes iii ne forte
temptet nos is qui temptat sed
tacio autem eorum est ad decepcio-
nem peccati deus autem non mittit
ad seducendum ergo angeli ma
li non mittuntur a deo ¶ Item
malorum angelorum intencio est quod
de malis dei autem est salvat
io ergo cognoscat deus inten
tionem eorum non congruit eius boni
ti eos mittere scilicet malos an
gelos ¶ Item dei est sit fune
bonus est conservare res in esse
sed mali angeli introducunt in
feccionem et obduracionem in
feccionem ut progenitorum et hic
ergo autem hoc cognoscat deus non
mittit malos angelos
Sed contra quod dicitur quod deus im
ple vel dicitur quod exspectatus celi
bat adeptus et assumptus
scilicet boni angeli et mali et
deus quis decipiet achab
egressus est autem spiritus coram
domino et ait deus ego decipi
am eum cui ait deus in quo
et ait egrediar et ero spiritus
mendax in ore omnium prophetarum
eius ergo angelus qui venit ad
decipiendum sit malus et
missus est quod figuratur
verbum egredere et fac ita mit
tuntur mali angeli a deo ¶ Ad

...ide accipit. sup id ps. i
missiones p angelos malos
dt glo. q mali angli mit
¶ Ite sup id iii vij mitte
ios et portos etc p portos
igitant. mali sine lupinosi
in quos mitt. go missio ta
in fit adus ¶ Ite g. ij. i mag
ij. ii lo. de bonis anglis et
malis dicit sicut abonis a
elis i hac vita laboratib
mpim pietatis a pend. ita
isti occulte ei iusticia sue
us nesciendo mist exequi
pbacoms conant. n. n. mu
ip trait deo soli qui adiuuat
mi s et mali qui pbet no
ad qui ardentes aculpa
blenent s et qui redire no
ntes fuent ¶ 3o q angli
mali mitt. ades ¶ ad pm
q l3 fit gra inteco ipi
aboli intecom dic qm ad
q ipe mala illa bona no
nit. do tepta tone dyabli
d bonu toptaco. n. qua top
nit dya job qm fuit devo
tate ipi dial. fuit ad se
ucedz s illa ordinauit do
d bonu ut pacia job pba
t. missio go dm respiciat
ordinacom potestatis ad top
tadu que l3 sub pcate dia
i ordine advote dei s ei
mala voluntate ordinat do
d bonu ¶ ad ad dd q i d qd
d ut do medica sp. q eg
dret. et ita facit no dat
illre. qd do mittat ma
lu sp ad falled s
q fallacia culpa dt expte
ei qui fallit. vel s qd dicit
culpa expte fallentis s s
q decepto dt pena expte
eius qui decipit. Et s pena
p3 p h q d. i glo. sup illud
quis decipiet achab meli
qd expigebat vita ei decep
to q. in decepto pena fuit p
missa ipius decepto cu ex
pte decipientis culpa fuit
et ad illa no misit do n i
h q pmisit potestate quid
no tulit s mala volunta
te pmisit i qua et mala
voluntate fuint et ipi mali
angli dno s q dt. b. g. vo
lutas electos spum dic de
fuint pati et repbos sp sue
fuiens malicie iudicio oppo
tunis obtepat ¶ ad tam dd
q l3 deus cognoscat intecom
mala dyabli ex qua sequi.
seducco vel pdicio no tu
ipm no p malu ad q incli
nat. dya mittit s p bou
q ex illo elicit deus ¶ ad qr
tu no q ob. de intfeccone
pgenitos et obduracone egip
cios dd q alit mali angli
illa faciebat et alit do
mali n angli peabant i
appetendo et ex appetitu fa
ciendo de cu iuste opat
l3 ipis malis p pcca pe
na i fligendo vn i glo. d.
sup id. i missiones p ange
los malos possum sine
dubitacone malis angel
attribue mortes pecos mor
tes pmitivos et obduracoes
egipcios hanc in i digssima
et malignissima obstina-

conem deus cum facit dicitur instigando et inspirando et deserendo facit ut illi operentur in filiis diffidencie quos deus debite iuste que permittit ¶ Ad
id non quod obicitur de missione peccatoris dico quod illa missio qua per peccatores designatur peccatoris non aliud est quam ordinacio potestatis ad puniendum / et permissio voluntatis ad seducendum per malos angelos
sicut dicitur in glosa super id immissiones per angelos malos punit deus bonos et malos homines sed tamen corporibus penis malos autem non tantum corporibus sed spiritualibus

Deinde potest queri utrum omnes angeli mittantur de quo uis ordine an de quodam ordine mittantur de quodam non et videtur quod non mittantur de superioribus ordinibus dicit enim dyonisius
celestis ierarchie capitulo XIII superiora agmina ab intimis numquam recedunt quia ea que preeminent
usum exterioris ministerii non habent ¶ Preterea inferiores ordines dicuntur angeli et archangeli sed angelos et archangelos est mitti sub hac racione ergo nullus alius ordo racione missionis dicatur non videtur quod superiores angeli mittantur non enim seraphin vel cherubyn vel thronorum racione missionis debeat
¶ Item VII daniel milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei ergo videtur quod quidam sunt assistentes et quidam sunt ministrantes ¶ Item super id ezechielis i similitudo throni

glosa cum angeli sepe administrandum quedam hominibus operentur throni missi ad ministerium non leguntur ¶ Sed contra videtur per hoc quod dicitur ysaie VI volavit ad me unus de seraphyn super quo dicit beatus gregorius in homilia centesima multi intelligi quod hii spiritus qui mittuntur eorum vocabulum percipiunt quorum officia gerunt quia ut parva locucionis incendat angelus qui de altari carbone portat seraphyn dicitur quod in eodem ministerio sit ¶ Preterea in quibusdam locis quedam / cherubyn quedam seraphyn dicuntur ¶ Item ad hebreos i omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi et ¶ Item dionysius
effectus videtur dicens officium cuius cum ergo officium cherubyn et seraphyn videatur dicitur effectus et mittentur non tamen sed inferiori ordine sed et de superiori
¶ Respondeo per hoc quod dicit gregorius ubi supra licet faciant superiores gradus angelicos superiecta agmina nos affirmare nolumus quod contemplacionis non exhibeat exterius accipit magister in sententiis quod ponit duplicem opinionem unam illorum qui dicunt quod omnes mittantur sive sint de superioribus sive de mediis sive de inferioribus in medio / alii dicunt quod superiores mittant inferioribus et inferiores quod mittant hominibus et illi vero dicunt multi ¶ Ad id quod dicit gregorius quod hii preminent usum exterioris officii non habent ad

qui sustinet q omes mittu[n]t[ur]
faciendo xviii a hoc q d[icitu]r
exp[ur]gatoris vita e q[ue]da officiu[m]
exp[ur]gatoris ad q deputati sunt
angeli de infioribus et mediis
ordib[us] ut e inferiores p[ri]mo
et s[imi]lia officia e a[liu]d officiu[m]
mentis ut purgare et illu-
minare et h[ui]us et ad hoc de-
putati sunt illi qui sunt de
supiori ordine ut p[ur]gatio ipsa
ue[r] sta missio seraphy no[n]
negat[ur] qu[i]a illi qui sup[re]mi[n]et
reant vsqu aliorum officiu[m] s[ed]
s[ed] no[n] sunt vsqu exp[ur]gatoris offi-
cii q[ui]a ad tales actus exp[ur]gatores
no[n] leguntur missi i scriptura ¶ ad
3 d[icendum] q r[ati]o missionis non
co[m]petat[ur] angelis et archangelis
r[ati]o missionis ad minores
et archangeli dicuntur qui ma-
iora nuncciant angeli qui mi-
nora vii no oz p[ro]pt[er] h[oc] q aliu[m]
mittant[ur] alia officia ¶ Ad
4 d[icendum] millia milium ministrabant
ei h[oc] q illi qui sunt assiste-
tes no[n] sunt ministrantes ut
p[ri]mo s[ed] tamen dupl[e]x officia
convenientes diuis angelis s[cilicet]
assistere et ministrare ad 1 q o[rdin]es
throni no[n] legu[n]t[ur] missi d[icendum]
q[uod] l[ice]t no[n] legat[ur] in sc[ri]pt[ur]a de
missione thronorum sp[eci]aliter no[n]
ex ois [con]tra r[ati]o missionis et
accipit[ur] expl[icite] q d[ici]t ap[osto]l[u]s
v[er]aliter de oi[bu]s q omes sunt
administratorii missi
Quarto quer[itu]r ad quid mit-
tant[ur] principaliter et ut
solo i[n] mu[n]e re tu d[icitu]t ad he-
[col. b]
i[dest] b[ea]ti omes sunt administratorii sp[irit]us
i[n] ministeriu[m] missi p[ro]pter eos qui
hereditate capiunt salutis ergo
finis missionis ut[r]o e[st] p[ro]pter sa-
lute[m] h[u]mana[m] gen[er]is s[ed] q[uia] ut[r]o q[uia]
s[im]ile in[ven]i[tu]r r[e]x t[er]renus ita
ordinat familia[m] sua[m] aut reg-
nu[m] sui ut fine[m] nobilium mi-
nistrorum ponat in minus nobilio-
ribus e[r]g[o] q minus nobiles po-
nu[n]t[ur] ad subveniendum magis no-
bilibus ergo cu[m] angeli sunt nobi-
liores ministri no[n] [con]stitu[u]nt[ur] eor[um]
finis in h[omin]ib[us] i[n] quo ergo po-
nu[n]t eor[um] finis aut ut sibi aliquid
acquirant aut ut divina[m] p[ro]pagat
voluntate et v[idetu]r q principali-
t[er] ut divina[m] p[ro]pagat volunta-
te[m] sine missione i[n] eo n[on] prin[ci]-
palis finis actionis e [con]stitu-
endus qui e principiu[m] et finis
¶ q[uod] [con]cedendu[m] e[st] v[er]o q d[ici]t ap[osto]l[u]s
q p[ro]pter eos qui hereditate capi-
unt salutis no[n] ponit fine[m]
ultimu[m] s[ed] utilitate[m] [con]sequente[m]
homi[nis] assignat que ordina-
ta e[st] ad ulteriore[m] fine[m]
Quinto quer[itu]r de officiis u-
trum singuli mittan[tur] ad
determinata officia explenda an
singuli indifferent[er] ad oia et
v[idetu]r q singuli mittant[ur] ad
determinata officia sicut n[on] e[st]
i[n] regno t[er]reno q distincta
sunt officia et diversi ministri
ad diversa officia mittu[n]t[ur] q[uia]
h[oc] exigit gene[ri]s ordinatio v[e]l
l[ini]q[ue] ergo q angeli diversi ad
diversa mittu[n]t[ur] officia ¶ s[ed]
v[idetu]r [con]trariu[m] q[uia] dona sunt g[rati]a

ut dicit beatus gregorius vnde non tamen ipsius
ordinis qui dicitur angelorum annunciacione
secta sed et aliorum ordinum filii
non tamen illius ordinis qui dicitur t
in quo deus tamquam illis sedeat et sua
iudicia decernat sed dicitur in psalmo qui
sedes super cherubyn et sic de
aliis vnde beatus gregorius sic in illa su
perna ciuitate specialia quedam sunt
singulorum vt tamen sint omnium et que
quibusdam sunt in se ex parte sed totum
in aliis possidet ergo singuli ad
omnia officia sunt parati ¶ Tercio videtur
quod singuli perfecti sunt ad omnia of
ficia sed quia quedam sunt per appropria
cionem quorumdam ideo non quod illi ad
illa frequencius mittantur et si
alii de quo ordine mittuntur quo
ad hoc accipiunt illa nomina ¶ Unius
rei gracia queritur quare ad nos angelus
cuius ordo officiat nomine cuius omnibus
de quocumque ordine angeli dicuntur
¶ Tercio cuius ordo angeli dicitur
quod illorum est annunciacione minora sicut
dicit gregorius et sic omnibus competat et
tamen alia ratio quibus sunt mittuntur ad
officium explendum vel perfectum in
tiandum sicut quod dicitur in psalmo qui facit
angelos suos spiritus id est spiritus suos
facit angelos sic est ordinacio
sua

Finita parte que est de consideracione primo motiue et motus
interioris et exterioris in angelis
quamuis adiuuante domino
de presidencia angelica presunt
autem angeli angelis presunt ho
minibus presunt et quibusdam corpori
bus datis ¶ Primo ergo queritur vtrum
angeli ex ipsa primitus institu
ta habeant quod alii aliis presunt
¶ Secundo vtrum angeli boni ex gracia
aliis presunt ¶ Tercio vtrum an

geli mali aliis angelis ma
lis presunt vel vsurpacione sed
vel ordinacione diuine iusticie
Ad primum sic fiat ut primitus
instituta omnes fuerunt
pares sed post in correccionem peccati
quamuis fuerunt cuius in iniquitatem ducti
et ita nunc sunt prelaci ita
non fuisse in angelis ergo sicut
erat in angelis quod illis an
gelus alteri presunt ¶ Preterea si pe
ccat de suprema ordinacione an
gelica non tamen anglica ea
in sua maxima complecione est
ista prelacio sed complecio non erit
nisi in gloria et tamen cessabit
omnis prelacio ergo pro de prima ordi
nacione non fuit prelacio in an
gelis ¶ Contra non quod sicut dicitur
de lucifer cunctis angelorum
minimis prelatus fuit eorum
comparacione clarior fuit et in
alibi prelatum ceteris legionibus
tanta species illum pulcriorem
reddidit quanta illum suppo
ta multitudo decorauit
alibi considerat igitur hoc quod super
superbiat de elacione sue
pena passurus sit sic superbiendo
deus illi preesse noluit quia dam
do in gloria tante claritatis e
minuit / considerat quod in terra el
natus moreatur / sic et prelatus
angelis angelus in celo presunt
ex quibus colligitur quod prelaci
erat in angelis ¶ Primo tamen non
lucifer aliis angelorum prelatum
dicitur ¶ Tercio non ad hoc quod
lacio dicitur duplex vel primi nedia
in donis gratuitis vel naturalibus
et sic hoc fuit prelacio ap
in angelis vnde gregorius tamen p

anglm aliquis anglis e
minencioře fecit dz itm p
lato pminencia ad imprand
imre et f hunc modu no cre
do q placo eet apl°. et an
gel f omis fberant duo tm
pri ad impm ¶ p h potest ru
ei ad obicta plato de qualo
g e de pminencia et domi
nacionem affectauit et debite
ideo iuste cecidit
Deinde quer utr angls p
fit anglo p gracia et lac
debemus et arr q no q
in statu glie nlla est plato a
ngli ad anglm nl hois ad
anglm i tot pp cu euacu
abit omne potestate go
anglis boni fuit in statu glie
anglis no pest ad ducend
et reparandu hoib ¶ Dz diu
r q h q dt gg hoib angli
anglis archangeli deo cau
sib pest go si angli psu
nt i hac ma hoib et deo
ib aliquis q et angel ar
changeli ¶ Ite ei9 ez impac
u9 z mitte fz sicut dt gg
angls anglm mittit go a
s anglo ipat go pest ei
ad impandu ¶ Ite vn9 e
o e ducato fz ducari est fb
iectos ehz possidere vn gg
ducari e subiectos quosque
possidere ea go angelorum ag
mina que intra po pminet
pro eo q ois tota ad obedi
end subiecta fut ducaciones
vocant go i anglis e pee
do ducandu nl nl reparand
ad q ur r° fine pudicio

melioris fine q angli duo ad
hunc mittu pp salute hom
ppt aliu alius ad reparandu
q tu impm diriuat asu
mo rpio penes q resideb
auctas ¶ ad obm cu i diu d
q no e dim q angli qa in
statu st glie q n dz euacuab
omne potestate intelludu z
post diem iudicii qu cessabit
ois placo et ducabit solus
deus et imprabit tc. n officia
u ministrium q nc hunt no et
ncom quo adh et q firmut
no est nccia et ois placo fz
excepte illa qua ad nos mittu
Deinde quer de malis an
gelis utr sibi inuice psint
et ur q no fi n h no hueri
ept ii nc h incurrit ex cul
pa [ex culpa] n venit fruct9
fz no ducato aut psidencia
go i anglis malis no est
psidencia ad impand ¶ p
no cz h de epigencia dic
iustic na si h eet vn9 aliu
subicer ad torquendu f q pl9
nl min9 delinquit fz h max
ime cu angls qui demes fuit
luci magne cu peccauit et
adhuc peet ille aliis sub
ice fz h no e vm mno dz
alior pricepes go no e p
laco i eis de epigencia dic
iusticie ¶ Dz diu ur r ph
q dr ad amalecus Josue ur
pi omis bellando cepit oio
no e putandu q vn9 for
nicacionis spc seducat eu
qui i britania fornicator et
illu qui in india nl i aliis
locis neq vnu ee spm tre

qui in diversis locis diversos homines
agitet sed puto magis specialiter fore
imitacionis eo quod cum et in mundo
qui in hoc ei officio deputantur et
per singulos homines diversos sunt
sub ipso principe milites qui
ad hoc eos contra sollicitent
filii iniquitatis principe unum esse
arbitror et in mundo sub ipso et
idem de ceteris peccatis ideo non
unus principatus dicitur ab apostolo sed
plures contra quos nobis pugna est
Iste in textu xv. cum evacuaverit
glo. dum durat mundus demo-
nes demonibus presunt quo unus
malus angelus preest alii
Ad quod dicendum quod demones presunt de-
monibus ante diem iudicii quod
dicitur a contrario dicendum quod licet conversio
non esset apta platonis tamen quedam
inclinacio sive dispositio ad illam
ergo natura eo quod ille qui preest com-
municatur aliis naturalibus non est
sed preeminencia eius ex multis suc-
cedat et sic presunt alii aliis tam-
quam in mysterio temptandi vel
puniendi sicut inter latrones certa-
nos vel tortores unus alius pre-
est ut expleatur iniquitas est
autem quedam voluntaria subiec-
tio prout minores concedant
cum voluntate maiorum in ma-
leficiis sicut est in latronibus
qui voluntarie subiciuntur uni
tamquam inter eos principati sic
est in demonibus et multo am-
plius quia non consensit ei vo-
luntate in maleficio ex imperi-
o et pena ordinatur ut
subsint ei tamquam principes in
pena et coadiutores ad pu-
niendum

Habito de presidencia angelorum super
angelum sequitur de actu quem
promovet ad presidentes actu-
aliter et revelacio quod apud
est Primo quomodo queritur utrum naturaliter fi-
at ipsa revelacio que fit medi-
antibus angelis Deinde si revela-
tio fit a natura angelica Tertio quomodo
fiat revelacio

Quod non fit naturalis revela-
tio mediantibus angelis vi-
detur quod angelus quilibet angelus tene-
t ymaginem sive similitudinem dei
et non alius angeli cum ergo re-
velacio fiat secundum ymaginem sapi-
encie angelo inquantum tenet y-
maginem eius quod autem facit e-
st ad ymaginem dei nulla interpo-
sita creatura forte est revela-
tio in mente adeo et ita non
naturalis quod mediantibus superioribus
angelis fiat revelacio infe-
rioribus angelis Item in comparatione
per ierarchiam superiores reve-
lant inferioribus sed e contrario re-
vererunt adeo Ad quod dicendum quod
superiores revelant inferioribus
ad obiectum autem in contrarium dicendum quod li-
cet in libro de anima et spiritu
ta sit quod anima ad ymaginem d-
ei nulla interposita creatura fo-
rmetur et eodem modo posset
dici de angelo vel multo magis
non tamen angelus per formam
ad revelacionem mediante a-
lio angelo sed est quedam forma-
cio per gratiam quantum facit
illa non requirit mediacionem
creature cum in illa non est an-
gelus superior mediator
vero inferioris est alia formacio
quantum ad cognicionem et sic di-

simpli- vel ratione forme ulti-
me vel ratione dispositionis ad
formam ultimam sicut ergo dicitur
1 Cor. iij^o unus est magister in nobis
interius et plures et sicut dicit Aug(ustinus)
in li(bro) de magistro illi plures
magistri non sunt nisi dispone(n)-
tes sunt nisi autem magister dat
perfectionem in eorum in ego pla(n)-
tavi apollo rigavit deus
autem incrementum dedit ita in a(n)-
gelis intelligendum quod superiores dispo-
nunt summa autem sapientia ultima
perfectionem cognitionis dat
in revelatione divina misterio non
mutate

Secundo queritur si revelatio sit
locutio angelica et videtur quod non
quia revelatio non videtur aliud
esse quam illuminatio sed illuminatio
non in angelis nisi per gratiam ergo
nec revelatio ¶ Contra loqui est
in angelis et si non adesset gratia
locuntur enim angeli boni bo-
nis et mali malis sicut dicitur b(eatus)
Gregorius sed loqui ponit revelationem cum
sit addito revelatio enim est dare
cognitionem loqui vero dare cog-
nitionem mediante signo ergo re-
velare est in angelis et si non as-
signatur ¶ Iste Io(hannes) dacus qui emi-
nent infirioribus tradunt cognitionem secun-
dum mensuram virtutis et ne sibi t(ra)-
dere cognitionem non est ad quod revo-
lvit ergo revelatio fit ipsius in su-
periorum angelis a superioribus sicut dico
sic enim ¶ Ad quod dicitur quod revelatio potest
esse duplex quia superiores angeli di-
cunt in ipso verbo in quo vident ea
que sibi revelat verbum et sic fit
ipsorum revelatio in angelis et bene dicitur

ista quod illuminatio alio non modo dicitur
revelatio eorum que sibi nota pre-
sentia sunt et sunt incognita aliis et
secundum istum modum revelant superiores
angeli inferioribus ea de quibus plus
noverunt quam inferiores eorum
maius quia posse eorum quam inferiorum

Tertio queritur quomodo fiat reve-
latio utrum scilicet per medium vel si-
ne medio et videtur quod non sine
medio sicut enim videtur esse solius dei
dicit enim Bernardus quod solus deus per se ipsum
coniungitur spiritualibus creaturis sed ergo
angelus revelat angelo sic et
per medium ¶ medium autem vel est corpora-
le vel spirituale ¶ corporale non potest esse
tamen extrema sunt spiritualia sed non
est spirituale aut est substantia aut acci-
dens substantia autem non est ut(?) patet quia
non triplex substantia spiritualis divina an-
gelica et humana sed nulla istarum
est hic medium non enim inter angelum
et angelum est deus medium sicut na-
tura inter angelum et angelum anima
nec inter angelum et angelum alius
angelus medium ergo idem est acci-
dens sed nullum accidens quia non est
in aliquo subiecto ergo idem accidens
est in uno angelo vel in alio
in tali enim substantia esse non potest sed
si est in alio angelo non copula-
bit medium sed extremum ergo
revelatio huiusmodi non fit per me-
dium ¶ Ad quod dicitur quod huiusmodi revela-
tio fit per medium ut per medium
spirituale non tamen est medium sic
quia invisibile et ignotum nisi per
inter sensum quia medium signum sive
nutus intelligibilis sive applica-
catio speciei intelligibilis que est inter
revelantem et eum cui revelatur.

Quintu dd' q de pssidencia an-
gelorum sup ipas aias si-
ue r' aias et an vna pside-
cia sup pte sensitiua siue r'
sensitiue alia r' intellectiue cog-
nitiue / tercia r' intellectiue
motiue ¶ p° g° dd' de illa p-
sidencia que q r' sensitiue
q visiones que fiunt i ea ¶
p° g° que' utrum anglus habeat
hanc potestate rone nature sue
¶ s° si sit fallacia i ista visi-
one que fit mediantibus bonis
anglis dico an bonos n' ¶ 3°
quid fiat illa visio ¶ quarto
de quibus

Circa pmu sic anglus ma-
lus pot sup huius pte ad
teptat i sompnis ¶ multo au
potencior q anglus bonus q
sit angelus malus g° an-
gelus bonus pot sup huius pte
¶ p° g' nisi aliqu sopnia
ex instinctu revelacois oriret'
Joseph pferendu se fribus sop-
nio no videt nec marie spo-
su ut ablato puo in egyp-
tu fugeret per sopn anglus no
moneret ¶ Ite dt aug' i
li de aia et spu oraclm e
cu i sopnis aliqua gnis
psona vel et deus euentur
ad apte vel no euentur
faciendum vel deuitandu de
nunciat visio an q cu quis
videt q eode mo quo ap-
paruerat eueniet sz huius
apparicones fiunt mediante
anglo aliqu sz no n medite
anglo bono no n' st' adil-
lud g° angli boni sunt
posse sup sensitiua inte-
riorem / p° sunt aliq posse sup
intellectiua conpulendo vel re-
uelando sz intellectiua poti-
or e et excellencior sensitiua
g° angli boni sunt potestate
sup ipam pom aie sensitie
interiore ¶ pot et quel vix
possint sup pom aie sensi-
tiua exteriore q ut exposi-
cone malorum spm sic n' st'
aug' i li lxxxiij q' maligs
spc sensibus ints i mixtus
i fesstat aie salutate luce q
mentis obnubilat serpit
malu p omes aditus sensu-
les si g° malignus spc p
se ht sup pte sensitiua e
teriore multo forcius bonus an-
gelus ¶ Contra an ut eo
nulla vr sz mutato i sensi
exteriori p operacom angli
vel illa i mutacom que fi-
q nam ¶ Ad q dd' q angel
bonus ht posse sup sensitiua
ua exteriore et interiore ta-
tu ht posse expse ut faciat
ea que sunt sua ne sz ne
q subita ne amoneat sensi
teriore vel exteriore

Secdo que' quod sit falli
i ista visione et vr q
sit / anglus n bonus exterio p
fuit falli i sua visione
deceptus erat lucifer si g°
i se potuit falli no potuit
dare pfectore statu hijs
r' spiant visione ab eo a
g° vis ymaginatiua aie r
capiat visione ab anglo
bono / q nam i visione y-
maginaria vel spuali p
sit falli ¶ qt aug' i li

na et spm cu abono spu as-
sumit' aia falli no pot ¶ Cu
te spuan spm aliqn bon9
aliqn malus assumit spc
c facile discni pot aquo
spu assumat' n q bon9 aspu
malus fallit ¶ Ex rone ui
sionis ide vr et lo' de uisi-
ne que fit i ymagiaria
ne iupso e cu id q quis
idet eo mo quo apparu-
it eueniet ex qb3 colli-
it' q i hi9 uisione aia no
allit ¶ Sed aduerte q
in9 angls d' dupl'r nl
rone bonitatis n et hs mo
i pmet uisione poss3
pme ex visione no tuc
dic si et fallace mags tu
albinare' ad vdce / si vo fiat
uo de bono anglo rone sta
us i quo mo e no i pmit
isione fallace et hs mo
iitr bon9 angls cu abo-
o spu assumit' aia falli
o pot et h3 ut d' ibide
aliqn i uisione spuali aia
allit' qm ea que uidet
aliqn va sut aliqn falsa
aliqn pt'ita aliqn tuqlla
a an va aliqn futis silia
t vio apte dicu aliqn ob
us fig' tecta no' cu
in9 angls i pmit hm9
isione et pmit eam ut
am sine sub apta rone si
e sub obscura significatone

Tercio que' quo fit ui-
sio illa et expomit b-
ug' sup gen pn adlit sa
ngli multis modis uisa
a facili quada ac ppo-

toti vnicione vl mixtione ma
ee faciut et uisione sua quo-
da inessabili mo i spu nro
i formant pot g9 quel. d
h q dt q visa sua faciut
ee nra aliqd fiant spectu
oppositu uisui ut no aliud
faciat angls qm offerat
spem sine silitudine q. sic
eet eo mo quo e apud an-
gelu eet apud ymaginati-
ua si h' 3 silm via apud an-
glm 3 intellctualit' apud vi
ymagniatiua sensibilit' ut
vr' sic ee fiant angls faciat
uisa sua apud alm anglm
ut hic n e uisu intelligibi-
le p eude mod quo g9 mo
illud uisu q 3 intlligibile apd
anglm fit sensibile apd
spm ymaginarm ¶ Ite dt
q quada vnicone ppotenti
vl mixtione faciut ista no
ipe angls vnit' ad ipa aia
s illa aia vl vnio d' ee ro-
ne effcus / rone n ecancie no
pot dici cu ut vnu fiat ex
anglo et aia si no 3 rone ef-
fcus aliqd pot angls spem
vnire sine silitudine cu v-
tute ymagiatiua que prius n
qui fuit i illa q no vr illa
vi vnio ppensius extribres ft
insequ intioni ¶ Ite dt aug'
i li de aia et spu q ipi sig-
caticuas silitudines i spu nro
discnut p rone aug9 quo 3 uel
hui9 uisiones fiant aliqn n
ad sig' ad' ¶ p' angls hit
posse hi9 sup aiam ut suas
uisiones ei i pmat aliqd aia
ht hi9 posse ut suas uisio-
nes i pmat i anglo ¶ Ex ro

ad p(ri)m(u)m d(icendu)m q(uod) l(ice)t visu(m) intelligibi-
le sit apud intellectu(m) angelicu(m)
p(er) t(ame)n esse sensibile appunim yma-
ginatiua(m) cui i(m)p(ri)mit(ur) recipi-
ens n(on) recipit s(ecundu)m sua(m) possibili-
tate(m) n(on) s(ecundu)m modu(m) sp(irit)us age(n)tis
q(uo)m i(m)p(ri)mit et ideo no(n) est ta-
lis recepcio qual(is) e(st) i(n) visu a
speculo sine are visibili n(on)
talis qualis e(st) intellectu ab a(n)g(e)lo
intellectu ¶ Ad s(ecundu)m d(icendu)m q(uod) vinicio i(n)
e(st) q(ua)ntu(m) ad effectu(m) no(n) q(ua)ntu(m)
ad eo(rum) effectus an(tequam) m(en)s atte-
dit(ur) q(uan)to ad q(ua)nd(am) co(n)tin(uam) similitudi-
ne(m) que fit i(n) ymaginatiua ad
q(ua)m q(ua)ndam co(n)citat sp(iritu)s an-
gelic(us) q(uo) a(utem) mo(do) h(oc) fit sicut
d(icit) aug(ustinus) sup(er) ge(nesim) fac(ile) difficia
limu(m) e(st) et explicare oposite
nu(m) ¶ Ad t(er)ciu(m) n(on) d(icendu)m q(uod) i(n) ipsa
vi ymaginatiua aliqu(a) fi(u)nt
s(ecundu)m eius appoc(ic)io(n)es p(er) sp(iritu)m angeli-
cu(m) et i(n) aliq(uo)d eventurum vel
no(n) eventuru(m) faciendu(m) vel
devitandu(m) denu(n)ciat(ur) / vn(de)
ad aliq(uo)d sig(ni)fi(can)d(um) fit h(uius)mo(d)i apparitio
vn(de) aug(ustinus) cu(m) bon(us) sp(iritu)s fide
les arripit i(n) ips(is) loquentes
aut accedente intellu(n)cia vos
c(on)stitas aut ad t(em)p(u)s q(ua)n(do) p(re)co(r)
oz ostendi videtes atq(ue)
narrantes faciat / no(n) sic a(utem)
e(st) i(n) actore ca existit ¶ Ad
q(ua)rtu(m) d(icendu)m q(uod) aliud e(st) de angelo
et de a(n)i(m)a s(ecundu)m q(uod) d(icit) aug(ustinus) i(n)t(er)
h(oc) q(uod) illi n(ost)ras si volunt n(o)-
verint nos a(utem) ip(s)o(rum) vel oste-
dunt nosse no(n) possumus q(uia)
sic eas ut opinor h(abe)nt i(n) po-
testate occultant sp(irit)ualibus mo-
dis q(ua)dam nos quibusda(m) vel

iectis obstaculis n(ost)ra cor(por)a n(on)
ab alio(rum) oc(u)lis videant(ur) q(ui)
s(ecun)d(u)m i(us) vn(de) aliter e(st) de angl(is)
et de a(n)i(m)a r(aci)onali q(uia) a(n)i(m)a n(on) m(u)l(t)a
recipit ab angelo et n(on) eo(n)v(er)so.

Quarto que(ritur) de quib(us) fit
visio i(n)t(er)s(e) de h(is) q(ue) fi(u)nt
e(st)u n(aturali) an(ge)li de h(is)
q(ue) fi(u)nt e(st)u voluntario et v(idetur)
q(uod) no(n) de h(is) que fi(u)nt c(ogn)i(cio)-
nali illa n(on) possu(n)t cogni-
cognicione apph(re)ndere d(e)
h(is) v(er)o que fi(u)nt e(st)u vo-
luntario no(n) v(idetur) e(st) h(uius)m(od)i v(isi)o
q(uia) nec illa m(u)ltociens co(g)-
noscu(n)t(ur) ab angelis et fi(u)nt n(at)ura-
le i(n) eventudi(n)is an q(uo)d fiant
¶ Z(ero)o e(st) q(uod) e(st)u(s) re(ru)m s(ecundu)m
d(icit) a(ugustinus) ⁄ n(atur)alib(us) / mirab(ilibus)
et voluntari(us) c(on)ting(entibus) s(ecundu)m mira-
bilib(us) et voluntariis aut
sit occulta c(on)tigit esse que
se fi(u)nt p(ro)videncie die et
h(uius) s(ecundu)m q(uod) accipiu(n)t boni an(ge)li
adeo subfigimus sensibil(ia)
possu(n)t visiones i(n) p(ri)me

Q(uo)d(ue)sti(on)e(m) tractata p(ar)te que e(st) de p(ro)vi-
dencia angeli sup(er) p(ar)te
sensitiua s(cilicet) de p(ro)videncia
sup(er) p(ar)te intellectiua cognitiua
¶ P(ri)mo g(ener)aliter q(ua)ntu(m) e(st) v(er)us h(omi)n(u)m
h(uius) posse ¶ S(ecund)o ad quid s(i)t
id posse v(er)us adi(n) intellectu
cogitaciones aut incede(re)
¶ T(er)cio i(n)t(er)s(e) dicant(ur) mani-
festes cogitacionu(m) t(ame)n vel
affectionu(m) p(ri)ncipalit(er) ¶ Q(ua)r-
to q(uo)n(ia)m d(icit)ur incende(re) cogita-
tiones bonas

Ad p(ri)mu(m) sic d(icit) aug(ustinus) q(uod)
a(n)i(m)a r(aci)onal(is) ita fac(it)

adymagine dei ut nulla it
noita tata formet s3 ange
lis z tata g° ea mediante
no formatur aia ¶ p aia rona
b i qm sp9 z adymagine
ei ymago an e silitudo eo
ssa v g° ymago p quia r fort
e ei i mete adeo s3 q e
imago silitudis i cog nico
e g° tal no datur mediate
anglo ¶ 9 sicut demones
sit q possut excitare intel
ctu ad mala cogitacoem
a boni sut q possut exca
re ad bona ¶ Ite p9 angli
nbz auxilm tribuut impsu
es salute et annunciantes
is dona largissia s3 commu
endo dona st posse sup
ntellau g° angli sut posse
sup intellau ¶ Ad q dr q sut
liq posse sicut dt anct sup
e ad p° obm i qrm dr
aia no formatur ab anglo
formacone qre nlghe s3
formacone sup exsilitudo
e dispois st ¶ Ad ide fat
lud q s° obz ymago n sili
dis que fit p dileccone
t p cognicom qrtuta no
datur mediante anglo ¶ S3
sut queritur ntr tale beat
posse q nate sit aiam roa
e q nr supior n suba no
erit in infiore sine aliq
sfai i infiori ut solo ag
aere diusas facit i eo
pssiones et silr e de ig
e restat g° q aliqs effcs
nd eit i intellai ronali
pa accone anglica ¶ 9
r ang loquis de mal an

gelis violencia ifre no p
valent i nob n e suscipe
re nl no suscipe i impssiones
eo2 s3 i impssiones dum ille
acciones g° i intellau suao
z suscipe ul no suscipe acco2
anglica sine effcu accois a
glice g° silr z i bonis an
gel ¶ Ad q dicit q intellau
suano e suscipe effcum accois
anglice ul no suscipe ¶ Ad ob
ictu dicit q no e silr de sba
sute libam volutate et de
suba q st appetitu nale tm
v.n. e suba que st appetitu
nale no rqm n dispo p q
silitetur sine omi i pedim
to ad r apiendu accom sui
agetis v an e liba voluntas et
si no sit aliud i pedimitu suf
ficiat q assit volutas adca
piedu ab ageto dato scois
an e de agente i data qui
pot i imutare volutate ro
nale s3 q uult et no 9 r
manebit liba alit pot dia
q scois e de affcu suano
et intellau pntllaus n suan
e suscipe nato effcu accois
anglice n gligat q ex no
hementi inclinacone ad illud
totalit gilsus fuit ad ide
affcus an sine volutatis n
e suscipe nato p sui9 ab
soluta libtate et dels intell
q dt dami9 q violencia ifre
no pualent

Scdo queritur de actu ppi9 roe
anglice in ppriam i tellec
tua ppom ntr ille actus sit
i mitte r intende et ntr
q ille actus sit i mittere

R h' q dt dan i nob est susci-
pe nl nd suscipe eoz i mis-
siones s. in. mali angli i mit
tunt cogitacones malas ex-
t bom i mittut cogitacones
bonas sir sup i' Job xix spo-
liauit me gl'ia mea glo ma
ligni spc i afflictoz cordibz
cogitacones suas i mitte
no desistut c. Jo. dan omis
malicia et i mudi passiones
ex spis excogitate sut et i
mitte hoi ccessi sut si g° sc
z expte maloz i' malaz
cogitacomi nr sit ee exp-
te bonoz i' bonaz cogita
comi sic dt beda dyan no
z i missoz malaz cogitaco-
mi sz i censoz et ibm v. ospe
sup i' ut puerta ad dnm
obstinati i malo nd cogi-
tabut viti ad dnm ut peni
teant s q male cogitauert
psuaet et h' ideo R spc ma-
lign e uicioz tensoz sig°
mali dur ee tensores tu
immissoes malaz cogitaco-
mi/ intelco forag bom non
dicent inmissores bonaz
cogitacomi s incensoes tm
¶ thmg et grci que. qr i scrip-
tura i uenit q demones
mittut i cor cogitacones
malas sic h' Jo xiij cu mi
sisst sathanas i cor ei' qr
no i uenit i scriptu q bom
angli mittant i cor cogita
cones bonas ¶ so que que
sit dria int' in mitte co-
gitacones et incende nr
.n. q incendere sit i mitte

na i mitte cz intus mitte
ab extra icendere an esz
ignis mitte i aliqd ma
susceptibile go qui incendit
i mittit ¶ ad q dd' q bon
angli no sut i missoes o
naz cogitacomi et si alic
mo possint dici incesoes
nd i ueniat de mal ange
lis q fiut i missoes nl
i missione faciant n a c
pit ibi gpe i missio sz q
ponit dz q q incendit
mittit ¶ ad s dd' q alit
de bonis cogitacoibz et ma
lis et de bonis anglis et
malis demones .n. du
i missoes aliqu nl i mi
sione face malaz cogita
comi i quitu male sut
qz nuid i ducat nl pote
te heant i ducedi ncu s
qz moneant adhc nc mal
ad a° pncipm i duat
suggestione qui ad ipm
bulu nd sit an cz de bon
lz .n. bon angle moneat
tellectu ad bonu aliquo
no tn p° ca bom e i au
bono sz indeo et ideo att
it ei i missio cogitacom
bone no anglo insat scrip
¶ ad id no q dz i ps i mit
tet angle dm .v. i missi
ne faciet dt glo s atte
du e q alla i missio no
ee cogitacous bone i q
bona e sz i mitte dr ibi
te custodiam int et ext
et h' qz R h' q dt i cant
timeam eu/ vn alia tra

Fr. cydat angls dm i gyro
mctes se ¶ ad i d nd q quo
de dra i amissionis et inco
di s q deos attribuit i mitte
anglo vos incende ddz q i
missio bone cogitacois est
ficio bone cogitacois icen
sio nos e queda excitaco si
ue spilitaco intellais ad cogi
tacom bona. alud e gn ig
nis ignis ligna et ad est
fraie ligna ut igniant.
angli an boni nos faciut bo
nas i intellcu s admonet i
pdmuta ut bone cogitaco
nes ades fiant i intellcu vi
angelos incende nos e ad
qn ccensibile preparare

Q ero quer ut dicant
i consides cogitacom
tu an e affectoni et in
q possint incendere affec
tu in fine noe ad n maig
p posse angli qui pdica
tis pdicator qi pot acce
dre vote ad boni p pdica
tim cu i lso /sup i d qui facit
anglos suos spc et mistros
suos flamam ignis glo
mistre suos flama ignis
fiat q mist ectie ignis
st diu spu sncut et an
a mra arnit ferm n
tn i cendunt go angli pos
sit incende volutate ¶
qpadm se ht illuiae ad
intellom ita accende ad af
fm s sic b i infioib q
i illuiacois e ca accesio
nis go sic cit i infioibus
go angli boni allumi
net intellcu p quis accedunt
affcm ¶ q si accensibile ad
ingat accesiuo mato fit
accesio s nd mato induci.
volutas bona p opacom
angli go angls bons no
accedit volutate bona ¶ pte
bez i li de li ar volutas s
potentissimu i aia et i sy
gelt i mediate silitudine
dic volutatis n go pot
sup vote cronale n ipe d9
no go angli st incensores
bonaz volutatu q n ccen
dit posse ht sup i d q ince
dit ¶ ad q dd q incedere
d3 dupli vno mo opam sez
ignis pbere et sic spalir
deus e incensor bone vo
pbet n spem ignis spual
s caritatis ipi vot ipe n
qui dicit igne veni mitte
i tra et quid volo n ut ac
cendat. gincende no alio
d3 mim accensibile dispone
et sic n pphibet anglm me
diante cogitacone dispone
volutate q mo no ¶ ad pm
an i grm dd e q alud
g de accesione et illuiaco
ne intli et alud de illuia
cone et accesione spuali i a
n fit s cpu ne i q accesio
seqm. illuiacom mato / sic
an nlla ncatas e gmpa
ci aia e gpentie n no gge
tie q nec hoc mo d3 angls
ccende sic ignis i cendit
ligni q e gpatu incensi
oni an expacone angli

nō ꝙ̄ natā accensio aīe rōna
lis ¶ ex h' pꝫ ꝯo alia ꝗ̄ ꝑdi
catores nō accedūt nͣ ꝗ̄ꝑan
do
Quarto queꝛ quō dicatuꝛ
incendere cogitacōnes
bonas · ut̄ ꝰ ꝑ opacōm interiore
facam ī ipis fantasmatibus
aut ꝑ opacōm facam in ipis
spēbꝫ abstractis et uꝛ ꝙ nō
ꝑ opacōm facam ī ipis fantas
matibꝫ talis nͣ opaco fit ī
dormientibꝫ in qͥbꝫ nō ē h'ꝰ
incensio nͨ ꝑ opacōm facam
ī ipis spēbꝫ nͣ uꝛ possūt a
gli ꝯiūgere nͨl disiūgere spc
existentes apud intellcm̄ hūa
nū ¶ ꝑ̄ ꝑp illud manꝰ tue
fecerūt me et plas glo diaꝛ
angls intellcūi dare ħoi ut
dr̄ quis dare lum domui
cui fenestrā facit eī ea
nō sua luce penetret et
illustret ḡo ascend ī cende
cognicōm nō uꝛ a dē eē nͬ
mone a pedimitū ꝑ quo rꝛ
monet a pedimitū ¶ ꝗ̄to aug
ī li lxxxiii q malignꝰ spc cū
a deo ꝑmittiꝛ obstruit ꝗ̄bꝫ
dā nebulis meatus intel
lectivo ꝑ q̄ pande lume ro
nis radius etīno luc̄s solet
¶ ad h' pot dici ꝙ ut dānꝫ
ī censio bonaꝝ cogitacōnū
ē ꝯcitaco sine ꝗ̄ꝑlitaco intel
lcūs ad illas et pot eē pli
bus modis r̄ s · opando aliq̄
ī fantasmatibꝫ sine circa fan
tasmata et ī formādo quo
dā mō spm̄ et cognitiua ex
pedie sine circa fantasmata
ꝙ patere pot sic sensibi
lia gignendo ſilitudines [eas]
de se et in mistetes eas ꝑs[p]
ī ꝑmūt eas ī organo se[nsus]
ꝗ̄ sine ī fantasmate e[x]ꝗ̄[ua]
ī ꝑssione effictꝛ ꝙ cīa in[tel]
ligat illud augꝰ ī ꝑssio nͬ [...]
ī fantasmate sine ī orga[n]o
sensus ꝗ̄ eo ꝙ ꝯtutes in
feriores cognitiue deseruiūt intel
lectiue ut aqͥbꝫ accipit ī
tellectiua ꝑ maiore abstrc
ne ꝯsili mō angelꝰ pot ī
ꝑmē ꝯsiles spēs illis quas
facerēt sensibilia si cor
ꝑsencia ꝑ ꝑpos sensus et
possūt ī dormientibꝫ et uigi
lantibꝫ et fit ꝑ hanc mam
face pot ut rꝛ ꝑsente ī
tellectui ꝯū ꝗ̄ꝑlit et exa
intellcs ad bonas cogitacōes
sicut ꝑp dcm̄ ꝗ̄ ꝙ angelꝰ
bonꝰ ħt posse ꝑp sensitiua
inferiore et exteriore ħt ex
ħac ꝑte posse ꝗ̄ꝑlitaē et ex
et ctas ī tellectiua et id
ħoc ad cogitand̄ bona ¶ ad
id ꝙ obꝛ ꝙ opaco facta ī fanta
mate ē opaco facta ī dormi
entibꝫ dr̄ ꝙ et fit et alitꝰ ꝗ̄
ī alit̄ dicat aug · ī li [...]
cīa et spū postq̄ · nͣ · loqͥt
ꝙ de reuelacōibꝫ ꝗ̄ fiūt ꝑ
angelꝫ ī sopnis dormienti
bꝫ subdit uigilantibꝫ et cau
to ꝗ̄dā instinctu ī gerat
eē cogitacōnes quas dī
naret nouimꝰ sicut cayphas
pontifex ꝑphauit cū eius
intencō uoluntate ꝑphaē
nō ħret ad ħoc intelligeꝫ
ꝙ angls ꝗ̄ꝑlitat ad bona

agnicom a fozãdo sp̄m in sp̄m
ne apiam t tellana alie q̄
niam fantasie f. p̄ i modi=
ta irradiacom sine gita=
im fuaz nisiomi ut. n. dt
aug. sup ge. ln̄ sa angli
spone sua quoda i effabi=
mo t sp̄u nro i fu dat t
sa sua quada potenti vni=
ne nra ee faciat q aliq
d tali ep̄o pate pot / spuales
atue sicut angli t cia
pecula sut spualia sicut dt
ug. i li de di no. vii sicut
peculo nisi obito alii speculo
li spes r̃sultate t uno gig
ut se t alio ita p̄ ee lz silu
die distante q spectm spua
l. f. angelus obiat se cui quo
existente ipsa sine spes ex
eius t ipo anglo r̃liquuz
aia sil accipiuz. abilla q
inda ipsa r̃sultant et eva=
t intellana ad bona cog
⁋ ad id q̄ q obz q angli
possut gnigc nl disin
spes existentes apud
iam intellcu dd q gnigc
possut aliquo mo spes sine
sa offendo ut dm̄ z ad h̄
llud z q sic dz sap ix co
corrumpitz aggrauat aiaz
trena i h̄itacio deprimit se
multa cogitante ex corrup=
ne g̃ ista e facilitas i eia
ne pmutas adaiuq ordina=
s cogitacones f q dz ge
promi sr̃ sensus hois ab
olescencia i malu ⁋ p dt
ug. i li lxxxiii q. qui ma=

ligni q̄ sp̄c obstruut meatus
intellcus p quos pande lum
ranis radius eterne lucis solz
cone corrupcois gtito in
aia et obtenebracois ex obst=
cone meatus intellcus i pedi=
aia ne erigat se ad bonas
cogitacone q h̄ duo i pedim=
ta depr. expedit angls bon9
aiam f. i illumando ad i bucoz
spualiu ex quibz intuitis ex
citatz ad bonas cogitacones
ut ia dcm̄ z et arcendo cias
potestates ablacone i pedi=
mitoz hm9

Q ⁋ ito de p̄sidencia qua p̄z
angls sup pom̄ sensiti
ua et i tellana qui dd q de
p̄sidencia qua p̄est angls
sup motiua que attendit
circa custodia prodiu z go de
custodia anglica ⁋ p° go que
ritz angls h̄at pom̄ custo=
diendi hoiem f aiam ⁋ p° sup=
posito q h̄at an h̄eant a̅u
nl agra ⁋ t'cio utz omis
angelus supior h̄eat potesta=
te custodiendi inferiore nl de
bietz cia hoies ⁋ quarto si
custodia anglos sit r̃ hom
utz r̃ omi ⁋ quito utz ange
lus deputatus ad custodia
aliqu r̃cedat pp pcca hois
⁋ sexto utz aliqu angls
peccet ex negligecia circa
custodia hois sic platus

Q ueritz go i p̄mis utz
angls h̄at potestate
custodiendi hoiem f aiam
q aut custodiat p3 pauc
toritates sacr scripture m xviij
angeli eoz sp̄ uident facie

pns et plamus h3 i glo. que
dt magna e dignitas aiaz
ut vnaqz ab ortu sue nati-
tatis i sui custodia hat a
gelu deputatu ¶ Ite ysa. lxii
sup muros c. ierlm gstitui cus-
todes ¶ Ite ecc. xvii i vnaq̄
q3 gente pposuit rectores a
angelos ¶ Ite qdm puer p-
uulus e3 et fraal ad casu s
corpus indiget manuductore
quousq3 s. veniat adetate
psectam i qua fortis e3 et suffi-
ciens sibi ergo sili mr q paruz
ho qdm debilis e et fraalis
ad casu spuale indiget cus-
tode sine manuductore spua-
li quousq3 veniat adetate
psectam et huic gcordat aplus
gal. iii. lex pedagogus nr fuit
i xpo ho an psecta etas no
h3 q dm ho e i via ergo q
dm e3 i via sine i statu vie
sp eget custode huius aut cus-
tos nr hr ni angls ergo et
¶ Ite i cor. xv. cu euacua-
uit omez pncipatu glo. te
n. i futuro ois plació cessa-
bit qua angli angelis et
aiabz ppsunt si ergo h cessacio
et e manifesta eq me hu
placio angli no psunt aia-
bus et no apparet i quo h
i custodia ergo et ¶ gt mr q
no gcernat hoi hre angelm
custode aug. i li. lxxxiii.
q. mente scam ymaginē
dei dicit qm nulla interposita
suba a pa vitate formatur
ergo nc interposito anglo sz cus-
tos v qm hius ppomt custo-
dito ergo angls no est cus-
tos aie salte qm admoc
¶ Ite job. vii quid faciam
tibi o custos hom ita dt qz
ad dm deus ergo e custos hom
ideo ps. cxx deus custodiat i-
uitate et ou g. deus sit suf-
ficientissimus no oz q ponat
alius custos ¶ Ite sic ho e
sit ymaginē dei rone bo
uitatis et sapie ita rone
po. am ge. i postq dixit
faciamus hoiem ad yma et si
no statim subiungit de pte
et ppsit pisa sz int ymagine
et id cuius e ymago nl interpo.
ergo int hoiem i gditu gen
ymaginē dei i po cognos-
cedi est dm o3 medio no
i mediate e3 sub dei pat. s
custos q hz potestate suy cus-
toditu ergo angls no e custos
hois sine no hz potestate
custodiendi si dicatur q angls
pest hoi ut custos cppte
cognitiue q instruit eu et
docet i intellis sz no pest ex
pte motiue q no dat ei
sua psectom quo e gra
s deus i mediate et sic intellr
supposita auctes aug. i li. lxxxiii
q. ¶ O3 q hz e q ps. i buc
toritate absqa vitate forma
ut fiat ins i verbo inas
n. i qm huius vpsiat cogni-
tiua et no motiua ergo ita
auctas intellr de i media
cone dei admete quo ad
cognitiua ¶ p sic ho e yma
go dei quo ad pam motiua
ita et s cognitiua ergo s inita
q3 nl e medm int ment

t dm go nc anglis ¶ Iste h°
et aug' i li de qtitate aie
ubi loqut' de aia dt q nl
ut aia e deo ppiquius ¶ Iste
t aug' sup go q sicut agro
e no dur cultores frugu
sius multas opacones faci
ut ad pducedas fruges ita
c angli dur cultores i. q.
illi rei dant formam ultima
sius sepe ad formam ultimam
ua opacone pcedit et dispo
nat sicut go anglis no dat
notiue po' sua pfeccom k
rma qpletiua nl gram
ue amore sume bonitatis
a po' cog ne dant sua p
ccom nl qplecom i sume
itatis cognitom s veraz po'
tiz pfco a deo i me te go quo
d sr equalit se hent i medi
te ad dm ambe po' ¶ p sic
nglis opacone sua pparat et
isponit cognitiua ad sua
plecom i pscrutando et docedo
a ur' dispone motiua q
ulendo de fugiendis et age
is et excitando sine i fla
ado ad amore sume bo
itatis go quo ad hoc sunt
qualis huius po' go qua ro
e dicit' hre pom sup cog
itia e.r. et sup motiua ¶ Iste
ug' i li lxxxiij q ex facto
ie uirtq uocat' utit' p° se
a ad intellig dm ut ipo fr
t' celis ronalibz ad socie
te vtit' aiatibz irronalibz
d dominacia uti' corlibz vi
ficandis ad bnficencia
ti' quibzda assumedis
e v fformandis ad blandime

quibzda colandis ad paciaz
quibzda ordinandis ad iusticia
cum utit' et hijs a quibz ab
stinet ad paciam ephijs pz
quaia uti' anglis ¶ Iste au
anglis i li de t' diffinit vti
sic vti e assume aliqd i
volutate facultatis pp id
quo fruendu z exst q dt as
sume' i facultate volutate
facultatis ur' q id q utit'
supi9 sit eo quo uti' in q m
hmi9 arguit' go sit vme q
uti' alio supi9 e eo in q m
hmi9 s aia utit' anglis go
supior e eis in q m hmi9 go
anglis no ht potestate sup
aiam ¶ Iste uti' celis irro
nabilibz ad societate ql no
e societas ibi e pitas et no
pminecia go int aiam et
anglm no e pminencia et
inde ut pnus ¶ Solo dr ad
p° pmis auctitibz et ro ro
nibz q angli hnt ptate cu
stodiedi aias et eas custodi
ut adpbm q obiat de i me
diacone q hr' i auctte aug'
solet dici q mens qnt' accep
ta duplicia ht vim supiore
que dr' intellua qua cognos
at cratore et delectat intlu
auctitas aug' et infiore s intel
lectu qua cognoscit cratas
et delectat no intellit et quo ad
ista vim s q ht anglm cus
tode ¶ Sz alit ur' dd q s
vtraqz vim ht custodia an
gli s aliqui vom custodie
vm s tu q s q plus desiderat

poe s lr plus q ibi de rone
custodie ¶ ad auctte go aug
in fauendo vim i lr q dr for-
mat' dq q quelz mis aie et
motiua et cognitiua et superior
et inferior i meto ap veritate
formatur s forma ultia i p-
ficiat ultia cplecone nog
tn angli hnt pom conmandi
et disponendi aliquo mo gz
tue pom ad sua ultimia c-
plecom et q ad hanc pom l
potestate hnt ipi custodie
id plane lr i glo sup id ma-
nus tue fecerunt me et plas-
me v dr solus deus dat intellcu
et si aliqn mediate anglo-
ut danieli cui dixit angls
ego veni t intellcu dare deus
an qui lux z p se ipm illu-
minat pias mentes et si aliqn
utit' mistio angloz ita n-
gr intellcu dare hoi ut quis-
q dr dare lume domui cu
fenestra facit cu tn ipaz
sua luce no illustret ¶ ad
id q obz de ymagine q e
i hoie rone po dd q cu dr
pst pscibz et no loqui ibi
nisi de potestate hois sup cor-
les creaturas ut pz ex textu
vn ista pd que z i hoie s
q e ad ymaginem dei no dr
qua possit sup anglm s sup
irronales creaturas vn no
obstat qu angelus no hat
aliqn potestate sup eu si au
ista po eet talis q p ea
poss se sio custodie et v ge
no hns indigentia ut custo-
diat' valeret ro ista s no
sic z q sio sp indiget diu

z i tua ¶ ad id q obz q me
ymagine dei id aug z ymago
nt z medm solucedu p
dea dd q nt z medm q
ad pfeccom ultimia e tu
aliqd medm preparans
disponens eande ymagine
ad suc i forme ad sua ul-
timia pfeccom dq et q cu
custodit et deus et angelus
s differut dq quid auctte
angelus mistio s id he i a
sut ad ministori spc et
z deus sit sufficiens ad cus-
todiendum sine mistio ange-
lus tn custodit p sua
ordine rerum aug modi a
do e dei ad anglm et a-
gli ad horem sicut patz
i sequenti pble sit n mo
s obia qu deus oia face-
p se et n mediante n il
anglo cu ad oia sufficiat
deus s no oz lr ipse z sit suf-
ficiens no tn tollit ordinem
rerum ¶ ad a q obz d
eo q e vti i tudet q n
aliquo dupler z aut tam
instro q adm artifice vti-
tur et sic vm z q ius
superius est eo quo utit' l
tamq patrono vl adiuuto-
rio sicut qs utit' aduoca-
to et sic no oz q vtes sit
superius immo potest eo inferius
et sic utit' aia anglo cu
no expl sz q sit superio
alit' dd accipiendo i illa
auctte aug qz reuela
q ipe dt aia ad intellca
dum i ad deueniendu i ei

cognitionem vti[3] omni creatura q[3]
sic p[a] et summa bonitas hec
aliqd sui similitudine in creatura
ad ipam ducat ita summa
litas hec aliqd sui similitudine
ad se ducat vnu quo ad hec
creatura hec ronem intelligibilis
pt h' creatura ronal no inte-
hec ronem intelligibil s. in sup
ronem intellectiui s. aia et
angelus. de g[o] q aia in qm
ronem intellectiui vti[3] celestis a-
in qm intelligibilia sunt adde-
emendu in cognitu creatoris
et anglo nec ideo se[3]
sit superior q se ipa utit[3]
no s qd dt eade auctas
ideo superior e se ipa nec
sequat[3] q nobilior sit q
d h' q videlz intellectu ut hui9
nobilius q intelligibili no tn
q superior nobilior sit q m
hec angelus vna intelligibil
et intellectui sit in aia vni
ia vtit[3] eo in intellectu eu
ipe utit[3] ea intellectu ead
n quo ad h' e paritas et h' e
dt auctas pcta vtit[3] celestis
malibz ad societates q i ce
intelligunt et utraq utiqz uti[3]
ac mia nec tn p h' excludit[3]
potestas custodie in anglo
s aliam viam e ibi pri-
cia ut ia patebit

Inde[3] postea q angels
hat pate custodiendi ho
ine nrm h' heat an[a] nc
gra si dicat[3] q an[a] qt
consberant[3] oia coniuncta ab
anglo to sic aia e vtibi
s in bon et malu ita an
s in malu s resse in bon

cu ad intelo gne go quo ad
h' debil q sicut et aia s ne-
mo sapiens alicui puulo de
bili daret custode alm debi-
le nio forte daret debili
go cu de9 sit summe sapiens
angelu ita debile et ita v-
tibile no dabit p custode cu
ipe put sit vtibil q vide-
at[3] indige custode ¶ Ita a-
gelus ita vtibil q in malu
conseptia gra q si cadit in
malu no resurgit ho no
ita e vtibil q resurgit go
quo ad h' magis nr angls
in potens nc deficiens q
go ad h' mini9 vr[3] q angls
debeat dici custos hoi qui
ho anglo ¶ Ite si h' eet ex
n[a] cu in demonibz remasit
ilia s h' debent dici custodes
q q an[a] i est ei mest in
qm tale ¶ Ite mu xviii sup
i[o] qtd offnt primitiuo q
in magna glo. oigenis que
sic incipit offnt angli ibi
inltu lo[3] de potestate anglor
sup hoies in fine dt sic p
multo alius principes multor
ee ponit[3] aliaru9 principatu
subiectus et ponit exem de
bonis hnis quibz p dulsita-
te multor dat[3] potestas
alii sup p ciuitates alii sup
qliqz ex h' q dt p multo nr
q exgua sit hui9 placo
no ex n[a] ¶ Ite h' quest[3] nr
ex[o] q ponit q potestas
collata hnis fidelibz no
q n[a] s gre nc nature go sibi

potestas angli sup aiam et
custodiendo nō ē exña sȝ ego
gra. ¶ Ite si hͤ potestas debeȝ
anglo exña quē ex qua ñ
sit ducat q aia cȝ subā vni
ta nl vnibil cor angls sbā
separata vn mag potēs et
superior ē aiā et sigm est
q aie separate nō datȝ ange
lus in custodia ¶ 9 si vnio
nl vnitas eet ca eēnl q
indigeret custodia sl indigissȝ
sepe custodia cu aie eig cor
vniretȝ et hͤ flm cȝ nt post
indebiȝ ¶ Solo dq q potestas
custodiendi ē in anglis nō ex
vnico pn̄o sȝ ex dupliā sȝ
exña et gra different tu qȝ
ex ña tanqͣ a pn̄o exgra
nō tanqͣ pximo et cpletiuo sȝ
ñ ñba quo lt angls a ex
cellecā vn aīd sūt illa qua
tuor attributa de qbȝ ii sent
d iij f simplicitas eēn ē
dispcio psonal pspicacitas
intellcāe libtas arbitr̄ sūt
qͥ disspo talis in anglo ad cus
todiendu aiam sȝ nō suffiat
hͤ excellecia nē in angelo
ad custodiendā sȝ sup hāt ad
ditȝ gra qͥ cplemtu nō
an cfacȝ gra sȝ gra cfirma
tois oms n bom angli sūl
cfirmati st in gra sicut ma
li in pcco vn quo ad hͤ q
sic sūt cfirmati sūt quasi
stantes aīe ān nō sic cf
iutȝ simul sȝ successiue vn
oms usqȝ ad sua cfirmacoȝ
sūt nl lapse nl labiles

exlhͤ go pȝ q qlȝ aīa puin
nis dū ē in statu vie nl
sal est nl cȝ labil angl
an bom p cfirmacoīn et p
st nc labiles aaipȝ ro hͤ
potestat custodi ¶ ē in ang
lis vn̄ aiaȝ qȝ quo ad hͤ
fortes sūt aīe ān rona
debiles

Sextoque ȝ ntȝ angls
hāc sūt potestate sȝ
custodi vn alicq angli vr
q sic cō custo n angli
hois mr attendi pene t
tes vs illuiao purgac
pfice qm tpi sūt angls
ut dt dyo9 sȝ hos actq
vnq angls vy alilq go
vom custodie hͤt ¶ Itēs
dyo9 q in ierarchia huano
qm psūt aliis eos ct
todes go sitr in in ierar
angelica qui psūt aliis an
gelis eos sūt custodes
et ita suprioēs dm custod
in feriores ¶ Ide nr p olgeo
qui de pus smo pdco gl
maȝ xviij dt sic in nr
iut angloes alij plapau
et potestate hearet sup
os alij subiaceant et o
tepent potestati hͤ ideo
augl sup go q supriores
sūt infiolbȝ et bom m
et ita videntȝ hre potest
te et dniu sup allos ¶ c
hijs oibȝ hr q psim ang
anglis quoȝ go aut cu
dio ideȝ q p eē nl dia

ut mlt' qr eo aliquid i po
t. expte dico custodictis
ide i portas. hr9 qrodictis sz
angli angelos custodiut
mlt' i portat dd quer quid
t id ¶ solo d9 q angli no
ut hat pate custodi n ali
8 angelos ¶ ad id q obz q
q3 illuiac e d9 q ex
ia rone sumut ipi actus
luiac | purgac | pfice et ex
ia sut actus qui z custodie
ti .n. actus illuiac e seui
ee qz pest na et gra et
sz plato bu e i anglo n
ngli ideo sil et isti actus
ustodie an et si no pt n ideo
mi pest n et gra ut sup
tu z o no se illu n me
iate sz mediate illi .n. pla
m sz ndom et gram addit
meda potestas qua ange
s pot pmone ad bon et
rohe amalo disponendo d
no efficacdo et hanc po
testate i mete se ro custodie
ne ab hac potestate me te
z ro custodie et qz hanc po
state sit r hendi ut pmo
edi no hit n r ne que i
pediri pot ut pmoui ita
custodie hit .n. hi9 nam
angli no sut tales qui
mb boni qfmati st i bono
sic no possut i pediri
bono .n. declinac ad ma
| eo9 oms mali qfmati
i malo cu quo ad h n
ossut r hi amalo nc p
moui ad bon ideo n alios
ngelos no hut angli po
state custodiendi sz v aio

que i statu vie z nc possut
i pediri abono et pmoui
i bon et eade i malu et r
surge ¶ ex his pz solo ad pri
oba et ad id q querebat q
addit custodie ult p eo
et qd addit ult illu
miac sic .n. si eent duo
i hoie quos vnu seqrent
hoiem rone gnis i eo sz
q e al et altm seqre ro
ne spei sz i eo q e ho ista
duo no eent eade ita suo
mo se hnt illuiac purgac
psice ad custodie cu no
st ide nc ab inuice et n cui
cuqz st illi tres actus e
custodie sic nc ab inuicez e
n gnis e na spei sz pom
eo9 ¶ Ez expdus alt qo de
aia sepata p a pda ur
q no indigeat custodia a
gelos cu no possit pmoui
ad bon qz ia no e locus
mdendi mouendi nc et r hi
amalo ¶ qt h ur dicer gg
sepe i dialogo q aderant
angli sepe aiabz stis se
patis et defebat eas sepe
i paradisu b' sile et ide le
gim9 i legenda bi marti
¶ p hut pri dz q aia la
zari portabat ab agel dei
¶ ad q dd q no est ibi ppe
ro custodie sz q hic accipit
qz custodia ut sepe dcm e
r spiat pphibicom amalo ppe
ut pmocom ad bon gre sz
cu aiam sepata ndmt ob
cent angli ndm .n. ex quo
sepata e vnit suo bupor

n sit aliq purgabile vn non
z ibi custodia nl si rom aliam
custodie ut dicant angli qui
eam deportant custodie il-
la ab aliquo penali nocu-
mento qz no stati au z sepata
z in loco sibi cpetenti sue bti
tudi vn cgrit ut angli qui
ia sut i loco btitudi que dicunt
eam ad locu sibi cpente defe-
runt no tn dz q ibi sib sit i
digencia nl ncitas custodie
s solu queda cgruitas sicut i
statu uie dz ee. Ad 1m q obz q
i angels sit custodia p ncita
te qm ad talem deportacom
sile q pomt dyo9 de jerarchia
anglica t huana dd q no z
sile in jerarchia n anglica os
sut cpleti t cfirmati vn no
indigent custodia anglica qd
qu sunt i pfecto in inferiorbz
sunt i superiorbz t qu sunt
cplecio sa superiorbz sunt i i-
feriorbz vn nquid pobuit ibi ee
ro custodie Sz i huana jer-
archia qnuis oms sut cpleti
cplecone prie tn platus hz
cplecom prie r subditors
vn jo x. dz q pcede dz oner.
t rone hi9 ht rom custodie

Quart quer suppo to q ro cus-
todie debiet r hom uts
debiet r oim hom. Pro go
quer uts ada i statu an p-
catu indiget custodia angli
ca. Sco uts xpc hnit custo-
dia anglica. Tercio uts puuli
qui stati post baptm mori-
unt hnerint custodia angli
ca. Quarto uts antexpc hebit

custodia anglica
Circa pmu sic custodia a-
nglica e ppt supplecoe
defcts sz in ada in statu
no e nlls erat defcs go no
nce hebat custodiri. Med
pz p lib q dr n h senit ppri
t nocari possit t an pccm
ad malu nil i pellebat
hnt i fimitate ad mali
t hnt adiutoriu ad bon
sine erroe ro indicare et
voluntas sine difficultate
nu appete potat. Si q
dat q an pccm angls ma
lg temptauit hiem t si pp
tissz angls illo sunss ei c
ocacu et uitu qr lio feci
sum bom ex dyaboli tempta
cone t p eam plus mer
qm si no temptare go cpe
bat ut ecrio hret angl
bon ad custodia. Juxta id
pprim qt bon malu t c
uita mors t sic a tuero
tibz opibz altissi vim qt
vnu t duo qt duo. Sco
nobis sic z instatu n corru
te q qt id q intlg incl
ad malu sz fornite e ppi
iclinat ecrio ad bon q
dspis sic ur extg qt illud
q sp inclinat ad malu
hnt s diabolu e rthen
a malo t hens ad bon
angelus bong sz i p statu
nis no erat inclinat ad
bo tng erat bn onclinat
teg ut pz exenentu go no
ut ocam sentenda que h
i ecc pprij indigebat ad

proda exterius declinato uel
inclinante ad bonum ¶ Ista viij
ut supra iº angeli eorum glo mag
na dignitas anime ut una
scilicet ab ortu natiuitatis sue
heat angelum sibi ad custodi
am deputatum ita anima se habebat
tanto ad primum hominem sic ut
natiuitas ad posteros anime quam
non minus esset digna anima p
mi hominis quam posteriorum secundum poaq
dignior constat quod non defuit
ei sibi custodia ab instanti c
tonis ¶ Iste angelus dat
ad custodia propter retentionem a ma
lo secundum quibus anima ade possibilitate sta
re tamen habuit possibilitate ca
dendi ergo quo ad hoc scilicet ne ca
deret indiguit custodia angeli
in quibus non tantum sic nos ¶
habuit possibilitatem proficiendi
in bono non dico potestate
non per se secundum ad adiutorio gratie
proficeret quibus per se eadem posset
Solo dicitur quod primi parentes in
primo statu indiguerunt cus
todia angelica et similis ratio
est et primis parentibus fuit
recitudo nº non tamen recti
tudo illa fuit inflexibilis
non tamen post data confirmabil
utrumque scilicet bonum uel malum
si statum et primum statum conf
at immo adhuc potest regre
di secundum anima angelus filius
fuit et utrumque de natura
sua est et eo stat et confirma
tur ipse ergo secundum hoc et bonus
qui steterunt est natura stans per
gratiam et per hoc eius stabilita
tem potestate inuocandi
in lapsu inuocabile tamen

scilicet anima sicut ut quod uel et con
seruandi gratiam naturam labile
ne labatur ne scilicet ad libertate
sequatur lapsus et hoc modo fuit
ro custodie excepte angeli contra
homines scilicet in primo statu ¶ Ad hoc quidem
obiectum quod homo nullum defectum habuit
tamen dicitur quod si nullum habuit defec
tum habuit tamen defectibilitatem et propter
hoc ne ad defectibilitatem seque
retur defectus uel actus deficien
di indiguit custodia tamen
anima mouetur ad statum in quo non
erit nec defectus nec defectibili
tas scilicet ad statum glorie non in
digebit sicut supra per primo ex
planatum ¶ Alia argumenta
ta que probant oppositum possu
mus concedere tamen secundum ibi quedam
explananda dicitur enim quod iste ma
lus angelus qui primo temptauit
hominem non propter se fuit ad ex
ercitium secundum ad deceptionem secundum inte
tionem suam sic enim dicit angelus supra
gratie exercitium proprie ut probetur
aliqua uirtus id est probata osten
datur ¶ Ad probationem autem propter se non est
uerum ubi est difficultas secundum quod
non est in terra difficile
et primo autem statu non erat dif
ficultas hic enim corpus erat mor
tale et corruptibile non erat
mortuum uel corruptum secundum
quod dicit ad Ro viij corpus quidem propter pec
catum mortuum est tamen hic anima
ex comparatione ad corpus quod minus
expedita erat ad bonum non
tamen propter difficultatem habuit
immo difficultas est pena
peccati et ideo non fuit ibi
proprie exercitium secundum post peccatum

qz inuocabil e n aie dat³
ad excitatu spiritus n dyab i
tendat de aipe ꝑ teptacones
tn de9 nō intendit ut ille
decipiat sꝫ ut ho exercitet³
vn malu op9 diabli ordi=
nat i bon sicut et fomes q
se ordinat in malu / sꝫ de9
h' ordinat i bon qm p eu
ho exercitat³ exercitat aut e
de malo facere ꝑ ferer fm e
go is ordo qm pus daba³
angls hoi ad custodiam tm
q i p's statu / sꝫ bon9 ad custo=
dia malu et exercitati sꝫ a
statu nō lapse in tao i glio
nc sic nc sit dabit³

Scdo que³ utꝝ xp̄c hnit
custodia angelica / vr q
sic ps angel' suis madauit
de te et accipi³ h' i de m
luc et dt glo h' intelli de
mebris q si de xpo intellr
ad dte debuit dya9 q se³
sup aspide et vn glo r=
lmqre m q h' possit intelli
de xpo go hnit angeloꝝ
custodiam ¶ de ur ꝑ sepe
dicam auctte ier magna
ꝫ dignitas aiaꝝ ut vnaqꝫ
ab ortu natiuitatis sue hat
anglm sibi deputatu go aia
xpi cu nō min9 digna st
si mag ¶ ite xpc ꝓpte
corporis mortal erat et pas=
sibil vn i h' minoratus e
ab anglis ut d³ i ps et a=
peti³ ad hec si silr et si xpc
i vna pte aie fruueret³
tn sꝫ aliam t'stabat³ ut d³
m xxvi t'stis est aia mea

et vn sꝫ illa pte ꝯpassibil
erat et quo ad illa silr m=
nor erat sꝫ q h'i9 go anglm
hnit potestate custodie
eu hnit et ꝯcordat i d luc
xxii apparuit angls dni ꝯfor=
tans eu ꝯfortans n ut h9
exponit³ ꝯfortato ¶ ite sup
i d luc xxii dt beda i te=
monii utriusqꝫ nē et aue
l9 eu ꝯfortasse et angeli
ministrasse describit³ qm qui
deus cui scla fac9 e ho i
fine scloꝝ qui pus q ꝑ
resurrectionis exaltae³ di
minutate sup angls sm
sꝫ tn minoratus e ab ange
lis ex qua pte morti suc
cubuit ex hac auctte sic
argui³ ex h' q d³ i testim
utriusqꝫ nē ac n ꝯmpletu fit
i testim dic nē go ꝯforta
fuit i documtu huane
go p huana nam n hnit
se custode ¶ sꝫ o argui³ e
sꝫa pte qua d³ pus q ꝑ
resurrectionis et q d ain
si huanitate erat minor a=
glis et inde ut ꝯpus ¶ et
thob' vi sup i d pisas vo=
lebat deuorare thobia
glo dya9 ursꝫ ad morta
secutus ꝫ xpm vn ex h' r
q xpc hnit anglm ma
exercitatore q et ꝯpatuit
teptationibꝫ m iiii et luc
iiii go ex debuit hre i
gelu bon ad custodia s
ex xxxiiii gt bon mal

gt i xpo fuit dignitas v
ta no solu toti aie sz et car
go sufficiebat adtota naz
uana custodieda et diriga
o fuit opus erat go frust
ib angls s in aliam aie
ecet vnus angls p vnio
e no dab ei alius adcus
dia tu qr diuitas potencioz
t i infinitu oi angls p
s dabat angls qui hat sibi
nita diuitate nc n frust
t i opibz datois ¶ Ite ab
ati gcepcoms fuit ple
gre et vitatis ut dz i
o/gre quo adpte motiua
tatis quo adcognitiua et
plenitudo erat quo ad
m pom aie talis i qu
lenitudo que no plus po
at psicere vn dz Jo iij da
s ei spc no ad mesura n
m potat eadz qz no hut
ssibilitate ad pacm/go nu
q frust dab ei angelus
d custodiam nc obstat id q
d z lu ij q psiciebat sa
a et gra/qz hi q dz sapia
gra intellr no ipse sed
tome cognicone sic go pz
q c ppte aie n indiguit cus
tde ¶ Ite nc ppte corpis/qz
pnto q angls et aliq no
mitu corpis phibet no
t debebat dia custos qz
nobiliore secu hebat sz di
initate cui hi pocius att
bud ¶ Solo p id q dz luc
ij et id q dt beda sup hi
q q xpc hut angelos i
nisteri dg tu q no hut
anglm i custodia custodia
n sp i ppiat indigecia vl
defecu sive defabilitatem
ut sup hitu e defabilita
te vl defecu dico no solu
pene sz et culpe vn qz xpc
nllm defecu vl defabilitate
culpe habuit ideo nec custo
diam hut sz ministeriu no quo
tat hmo defcu/qs et q i qm
erat passibil minor erat a
gel sz no ideo sez q angels
custodiret eu qz custodie
nlr pcc et nlr hi q e pshi
bere anoamito quotat i
custodito q heat nim lapsa
nc labile i custodite an nm
stante/in xpo an no erat
na lapsa nc labil ¶ Ad id q
obiat de gfortacone dd q
duplex e gfortacio q da e
patia et de hac forte be se
q qui gfortat custodit et hi
no fuit i xpo aa z ministrat
et de illa intellr id luc xpi
et de hac no seqr q qui g
fortat custodit / et e eqm
defimete qm dz gfortac
dnm sim no potestatio sz
ministrali s aliq ecitacia
eu ad gfortacom dd o/vn
no e exponedu ut quida
dicut apparuit angls dm
gfortans eu i ad modu g
fortantis se hns qz s hi fuissz
ibi silacio sz vera fuit gfor
tacio ministral tu no patia
¶ Ad hi q obz q diuinitas
sufficiebat ad oia/tam po
testate vl auctte / dg q

ad 37

ad 3m

vā diuinitas suffitiebat ad
oīa tamq̄ᵗ pate mē auctte | t
et ad confortacōm ꝑᵗ atiua sꝫ n
ideo tollebat ímpsiū nᶜ gr̄
ut erat q̄ tolleret ¶ p̄ hˀ ut
nlt̄d dūm pꝫ xᵒ ad obā ut
ult̄d portā nō q̄ nō concludat
vm sꝫ q̄ ꝑ ea eq posse ꝑbai
q̄ nō sunt angelum ī imp̄m
¶ alia p̄dā pꝫ xo ad tīs
oīm et q̄pto q̄ fut de textu ꝑ
glo. iiij lu. ut custodiat te
et dd q̄ id nō pot totū in
telli de xpo q̄ pot intelli ꝑ hˀ
q̄ sequitur ne forte offendas
ad ꝑ lapide n. ibi intelli xpc
sꝫ q̄ dr ysa. viij erit ī lapi
de offensiōis et constat autē
q̄ xpc ad se ipm nō potest
offende nō nᶜ ad aliū q̄ī
intelli offensio p̄ta vn dᵍ q̄
alia solet tota nō de xpo sꝫ
de mēbris eiᵍ intelli vn sup
id m. iiij dt glo. q̄ bene de
mēbris intelli dyaᵍ male
interp̄tatus ē de capite q̄ qᵒ
dt glo. q̄ si de xpo intelligatur
et q̄. ꝑ hˀ relinque q̄ de xpo
possit intelli dᵍ q̄ hˀ dt ꝑ
hˀ q̄ in p̄te de xpo possit i
telligi s. quo ad illud q̄ sequitur
sup aspide et q̄ tū fraudu
lenter dyaᵍ subiciebat vn
iam dt glo. hˀ ꝑ spa ē nō de
xpo sꝫ de mēbris sc̄o q̄ si de xpo
eēt meminisse debuerat
eiᵍ q̄ sequitur sup aspide et
sꝫ de auxilio anglorum qui ad
ꝑ finē loquitur / de sua confir
macōne qui tēptator ta-

cet filr q̄ sequitur ī manibus
portabunt te | hˀ de xpo intelli
quo ad ascensione cū gl
manibꝫ anglorum sublatus
ē xpc ī celis nō q̄ sine eis
ascenderet sꝫ q̄ obsequebantur ei
et meliorē ē q̄ portatur q̄
in mēbris portas q̄ aū dr
ut custodiat te ī oībꝫ vijs
tuis de xpo nō pot intelli
pro se sꝫ ꝑ mēbris suis sicut
et dicit aliqui intelli id q̄
dr luc. xxij apparuit angelus
dūo confortans eū | cū bedā
ī fine glo. magne sup p̄
te sic dt si aū plandat
tiᵍ et ī fine assistit ei
opus sunt angeli confortates
auxilio meminit datori
carbo p̄sidio nō egiusse
quo constatus ē et confortatus
ꝑ nos sicut constatus ē et con
tatus ¶ adultis oīm de an
gelo qui uidetur ei datus
ad exercitiū dᵍ q̄ nō sequitur si fuit
ei angelus malus q̄ ad
exercitiū q̄ ꝑ hˀ dicitur ei an
gelus bonus ad custodiam
bn sequitur q̄ ad custodiā nō erat
tūc et tūc ē q̄ administra
fuit ei et tūc ē q̄ angeli
boni sunt potestate cohibē
di malos et malorum potes
tate et cohibēdo impediunt
tū hˀ fuit ex indigencia
eēt a xpo sꝫ ex quadā q̄
itate vn math. iiij acce
runt angeli et ministrabant
ei dᵍ tū amplius q̄ nō fit

angelus malus deputatus
[Christ]o ad exercitium. exercitium non aut-
em quia est circa difficile sicut
[virtu]s. [Christus] autem etsi assumpsit
quasdam penalitates non tamen
assumpsit ignorantiam et propter
[di]fficultatis aut difficultate ex
parte actus virtutis quia non erat in
eo difficultas ideo nec exercitium
exercitium [vero] respicit naturam cor-
ruptam corruptione vitiosa ex
qua ei corruptione est difficul-
tas de qua loquimur. Et [haec] queritur si
[Christ]o est datus iste angelus ad
exercitium ad quod [ergo] sicut dicit
[in] glossa temptatus est [Christus] ut
[nos] temptatore vincere disceremus
[non] temptatus est pro nobis non pro-
pter nos quia est temptatio [illegible]
quo ad hanc [illegible] est exercitium
[et] temptatio eius. Et hac fuit
[Christus] temptatus secundum duplicem viam
[scilicet] via cupiditatis ut [Matth.] iiij et
[Luc.] iiij via timoris et passio-
nis quia fuit timore mortis
[in] sensualitate [unde] ad [illegible]
[illegible] iram noluit habere malum
angelum non ut exercitatorem
Ad id quod obicitur ex auctoritate [Jo.] ad 2m
[dicendum] quod illa auctoritas accipitur
[tantum] de natis illorum hominum qui
[ab] adam descenderunt semi-
naliter vel originaliter quod non
[illegible] una queque ab ortu nativita-
tis sue faciendo [illegible] in [illegible]
[illegible] autem non sic in [illegible] originali-
ter vel seminaliter descen-
dit ab adam sed solum [corpo]-
[r]alem substantiam unde non indi-
guit angelo custode sicut
[al]iis

Quinto queritur utrum parvulis
detur custodia angelica. Videtur
quod sic per auctoritatem supraposita que
est supra proxima in qua dicitur quod una-
queque anima ab ortu nativitatis [etc.]
Contra videtur quod non indigeant cu-
stodia et loquimur de illis qui sta-
tim post baptismum vel paulo post
moriuntur. Constat enim quod illi nondum
possunt deficere per culpam nec in
melius proficere per bona opera
cum nondum habeant usum rationis
ergo cum custodia sit vel ad fa-
ciendum proficere vel ad cavendum
defectum videtur quod ipsi illo non in-
digent custodia sive quod frustra
esset ibi custos. Item propter
corruptionem videtur quod statim [illegible] se-
paratur et sic corpori et anime non
competit custodia. Item si par-
vulus [illegible] usum [illegible] indiget
custodia ratione dignitatis [illegible]
[illegible] videtur indigere [illegible] [illegible]
[illegible] ergo [illegible] non indiget [illegible]
videtur ergo [illegible] nec post ortum
donec habeat rationis usum. Solu-
tio. Dicimus quod parvuli habent angelum cu-
stodem sicut quod dicit auctoritas ab or-
tu nativitatis etc. et intelligitur
de nativitate que est ex utero
tum de nativitate que est in utero
accipitur autem secundum hominis custodie
tum propter angeli custodientis
tum propter hominis custoditi ex
parte angeli est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex cu-
stodia hominis propter [illegible] parvuli
accipitur [illegible] tum propter corporis
ut scilicet bonus angelus custodiat

corpus p[ri]m a noxacione q[ua]rie
potestatis tu[n]c exp[er]te a[n]i[m]e [et] s[i]
simpl[ici]t[er] q[uia] s[ecundu]m r[ati]o[nem] exp[er]te a[n]i[m]e
s[ecundu]m se [et] ex q[uo]niu[n]ctione a[n]i[m]e ad
corpus exp[er]te a[n]i[m]e i[n] se q[uia] q[uan]-
cito a[n]i[m]a dat[ur] vtibil[is] [est] s[ive]
ad bon[um] s[ive] ad malu[m] et pot
[com]ple[re] n[on] tu[n]c s[ed] post modu[m]
[et] ideo dat[ur] ei custos angl[u]s
n[on] [pro] t[em]p[o]re isto i[d est] n[on] ut te-
neat eam [com]ple[re] uel [con]t[ra]-
h[er]e a malo s[ed] ut ordinet ea[m]
[et] disponat [et] habilitet ad h[oc]
ut post modu[m] [com]pleat q[uan]do t[em]p[or]e
est ut ex dicti r[ati]o[n]e exp[er]te an[im]e
a[n]i[m]e q[ua]n[do] [con]iu[n]git[ur] corpi pot
accipi r[ati]o custodie in p[ar]uulo
q[uia] a[n]i[m]a q[uan]to cito vnit[ur] corpi
corru[m]pit[ur] corrupt[io]n[e] viciosa
[et] ex i[n]de [con]t[ra]h[it] corrupcio[n]e[m]
v[n]d[e] a[n]i[m]a [con]tracto [con]iuncta e[st] cor[pori]
s[ecundu]m [pro]cedit i[n] aliqua habilitati-
o[n]e s[ive] ad bon[um] s[ive] ad ma-
lu[m] q[uam]uis n[on] sit nota h[uius]modi h[abi]-
litacio / [et] ad h[uius]mo[d]i habilitatio[n]e[m]
bona i[n]nat [et] q[uia] innat et
ordinat angl[u]s bon[u]s q[ui] dat[ur]
ei custos sit forte illa corrup-
cio q[uam] [con]t[ra]hebat ex corpe in-
nabat ad habilitand[um] ad ma-
lu[m] ¶ [pro]ut d[ict]a p[ate]t [et] ad id
q[uod] primo ob[icitur] q[uod] s[ecundu]m p[ar]uulus
n[on] pot n[e]c [com]ple[re] n[e]c defice[re]
[et] si n[on] pot [pro] isto t[em]p[or]e po-
test [pro] [con]tu[n]c [et] ad h[oc] habilitat
angl[u]s q[uia] s[e]c[un]d[u]m q[uod] a[n]i[m]a q[uan]-
cito vnit[ur] cor[pori] n[on] e[st] ita o-
ciosa in corpe q[uod] n[on] faciat
ibi acc[i]o[n]em uel sensu[m] a[n]i[m]o [et]
a[n]i[m]a r[ati]onal[is] plus potens
sit q[uam] sensibil[is] uel vegeta-
bil[is] [et] iste q[uan]to cito fu[er]it ali[quem]
actu[m] h[ab]et i[n] cor[pore] q[uia] vegeta-
bil[is] facit in eo accionem uel ...
sen[sibilis] sensu[m] uel senc[ir]e ...
mag[is] [er]go a[n]i[m]a r[ati]onalis ali[quem]
actu[m] ibi h[ab]et [con]tracto i[n]fudit[ur]
q[ua]m[vi]s ille actus n[on] sit nob[is]
not[us] [et] q[uan]tu[m] ad aliu[m] actu[m] ...
r[ati]o ill[iu]s actus p[otes]t attendi [cu]s-
todia angli q[uod] [et] angli h[a]-
beant potestate[m] sup[er] a[n]i[m]am
d[u]m adhuc puer [est] i[n] v[en]t[r]o ...
[pro]uad[it] ap[osto]li uel a minor[i] ...
sit [con]p[ar]at m[aior] q[uod] cor[pus] sup[er]io[r]
t[ame]n aliq[ua]m potestate[m] h[ab]et [su]p[er]
cor[pu]s pu[eri] [er]go si[mi]l[ite]r angli q[ui]
su[n]t lux sp[irit]ualis sup[er]ior h[abe]nt
potestate[m] sup[er] a[n]i[m]a[s] que s[unt]
lux sp[irit]ual[is] inf[er]ior

Q[ueritur] [con]s[e]q[ue]nt[e]r que[ritur] de antixpo utru[m]
h[ab]ebit angl[u]m deputat[um]
i[n] custodia[m] et u[idetu]r q[uod] n[on] q[ua]d-
m[odo] dam[pnatu]s q[uia] carebit [pre]sidio
glo[rie] / s[ed] angelu[s] custodiens
[pre]sidiu[m] custoditi [er]go carebit
custodia anglo[rum] ¶ [con]t[ra] fiat
[et] q[uia] xp[istu]s n[on] potuit decid[ere]
i[n] malu[m] culpe n[e]c [pro]fice[re]
bonu[m] n[on] indiguit custodi[a]
anglo[rum] ¶ [se]d [con]t[ra] antixp[istu]s q[uia]
ad h[ab]ebit malo q[uod] n[on] r[e]uoca-
bit[ur] ab eo n[e]c [con]t[ra] [pro]fiet ...
n[on] [er]go ullu[m] e[ri]t eff[e]c[t]us cu[sto]-
die a[n]g[e]li [er]go n[e]c ociosu[m] fiat
s[ed] d[iv]i[n]a sap[ient]ia n[on] h[ab]ebit an[gelum]
i[n] custodiam ¶ [con]t[ra] u[idetu]r q[uod] n[on]
ad ex[er]cicium q[uod] ex[er]citat e[st] de
malo elicere bon[um] ut pot[est]
de t[em]ptacione dyaboli s[ed] h[oc]
n[on] faciet antixp[istu]s [er]go nu[llus]
e[ri]t ibi eff[e]c[t]us custodi[e] ...

160

aq ergo nullus non habebit angelum
sibi deputatum ¶ Item quia ipse plenus
erat deo non digebat custodia
angeli ergo eget antixpc quia
plenus est dyabolo non habebit
angelum probo ii thes ii cuius adventus
est secundum operacionem sathane glo. dyabolo
operante qui illum totum possidebit ¶ Item damascenus et conformacione
genitus suscipiet omnem actionem
sathane permittens nam deus
iniquitatis sue future voluntatis
cedet et eo habitaculo dyaboli fi
et nam supernaturam et operibus dei
quod non det ei angelum custodem ¶ Igitur cuius unicuique anima ab
instanti nativitatis habet angelum
sibi delegatum ergo angelum custodem
habebit anima antixpi ¶ Item
cuius xxiiii q malum bonum ergo quo
maius malum natum est quod ponit
maius bonum sed in antixpo maius
erit in males eorum angeli
mali quam in alio homine ergo magis
necessarius erit ei angelus bonus ad
custodiam et resistendo malo
item medicus corporalis et si
infirmus habet et infirmitate incurabile
non tamen penitus dimittit
eum sed adhuc dat ei aliquid
ad mitigacionem morbi et prolongandam
vitam eius ergo similiter nec medicus
spiritualis penitus dimittit
in infirmum spiritualem et si incura
bilis ei videatur | huius autem medicus
bonus angelus est super id
quod li curavimus babilonem glo.
angeli sunt medici sub magno
medico constituti volentes
eius infirmas animas curare
ergo angelus bonus non dimittit
antixpm propter magnitudinem
iniquitatis sue et hoc et

quod illos qui ponunt quod in principio habebit
angelum custodem sed postea eum in
dit eum obstinatum derelinquet eum
¶ Item non est in potestate demonis
dare ei ab instanti nativitatis
usque li ac sed an usque li ac non
demeretur presidium bonorum angelorum
ergo tunc habebit angelum in custodiam ¶ Ad racionem quia multiplex est
effectus angelice custodie contra malos
unus est ut efficiat animam in bo
num opere | alius ut non cadat
in malum culpe | tercius est quia si ca
dit quod postmodum resurgat vel
ne totiens cadat vel non in tantum
malum cadat dico ergo quod antixpus
habebit custodiam angelicam non ad
primos effectus | sed angelus ad tales
istos effectus contra eum non habebit
sed tamen ultimum scilicet ut non totiens
cadat quotiens caderet sine
angelo custode nulli enim viatori
in quantum malus est deficiat minima
dei que est in dando angelum custodem ¶ Ad primum dicendum sed quia carebit
presidio angelorum et quia dicitur loquitur
tantum de bonis angelis et hoc patet
quia presidium quod est in exercitando
non dicitur presidium mali angeli sed
dei quia dyabolus non intendit
in hoc miniae sed decipere unde
dicit carebit presidio angelorum patet
quia intelligit tantum de bonis | secundo non
quod presidium potest accipi dupliciter vel
generaliter sed pro adiutorio quocumque
et sic non est verum quod carebit presidio
et adiutorio angelico immo
habebit ut probatum est vel proprie
potest accipi presidium sed quod presidium
dicitur a presidendo et sic intelligit
damascenus illi proprie presidere angelos

bon9 qui mo? admitti ei9 fic
an no eit i antixpo nno po9
monebit? admitti dyabli et
nllo mo acqescet anglo bono
¶ Ad id qd obi? qr omd de xpo d9
qd no q filis plenitudo dei i
xpo et dyabli i antix. ppter n
d? plenus deo qr i isto hoie
huana n. venit? dic i vnita
te p° f illud col ii meo hitat
plenitudo diuinitatis corpalit
no fic venit? dyablus antixo
qr demon i nllo hoie fmet
nlla ana q f popacone et fug
gestione et no qr eem vni aus
d? plen9 dyablo no plenitu
dine eenae f plenitudine do
mi9 qr i clinabit? ei9 volu
tas ad nutu dyaboli et fic i
tellr qd dt glo qd illu totu pos
fidebit et id qd dt dag qd fuf
cipiet omne actu fathane
f no qd dt omne quo ad gña
fuglo? no quo ad fingla
generum

Deinde que? ut? anglis de
putatus ad custodia ali
qm recedit ppt pcta ei9 cui de
putatus e qd m? qr i° ge li
delinquam9 eam et eat ni9
qm ntram fna ¶ hoc ntelli
de bonis angelis qd p? qr b qd
d? ibi curauim9 babilone et
boni n angeli fut media
nt d? ibi et no mali ¶ Item
glo ibide caue ne qu relin
quat te medicus ut an
gelus di fi n relinquit pz
qd abscessio medici gdepna
to tua fit ¶ Ite aut ange
lus repellim9 cu eos gfilio
no acquiescim9 et nidetes
se opam pde dicut relinqui9
eam ¶ Ite zach iiii reuersus
ad me angelus fup hoc dt g9
infructuosa q aia que nescit
dm hospite ne pfidm ange
los ¶ Ite fup id ade facit
q quocuq huana fra
gilitas fue relinquit i beati
dei auxilium et angelos eis
abea recede ¶ Ite ysa. i.
aufam sepem ab ea glo
i. custodia angelo? ¶ C9 fre
tior e bon9 angelus i custodi
endo et iuuado qz malus
i nocendo f malus ange
lus et a tre xpo no desinit
ficut licz fup in tho nno i
fp sequebat? eu expectas
qnd posset ei nocere go mlto
forci9 bon9 angel9 nllitor
qm tuq malo de ept f fp deo
expectans fi quo mo post
eu nuaz nsq ad mortem
¶ Ite qnto qnis peior q n
misior tanto mag nui i
diget cu go de9 i ira f a
no ita gtineat nuas sua
f fe mise? cuei9 fit hz p
go et tuc no amonet c
todia angelica f pstat ii
pus ¶ Ite medicus corpalis
fi no despet de egto non
delinqt eu go nc medicus
spualis f angel9 bonus
f de nemine desperat q mo
dt auctus go nemine de
dimittet ¶ qr cu despat me
dicus corpalis de pfta sanita
te tu no oio adhuc dimit
tit egrtu quadiu viuit f
fp aliquid opat? circa eu

salte ad mitigacionem morbi
et ad uite prolongacionem ergo
Et si desperet angelus bonus
non tamen omnino dimittit sed super curam
eius aliquid operatur ne saltem
invalescat egritudo spiritualis
¶ Solet notandum quod multiplex est ef-
fectus angeli custodientis circa
animam hominis custoditi / Unus ef-
fectus eius in anima quo ad potentiam
speculativam scilicet illuminare eam
quo ad aliqua occulta / et quo
ad hunc effectum unum est quod aliquando
recedit angelus quia non semper illu-
minat quia aliquando tangit spiritus
corda peccatorum aliquando non tangit
et sic intelligitur angelus recessisse de
quo Zach. iiii reversus est angelus
Alius effectus angeli custodi-
entis in anima hominis custoditi quo
ad potentiam motivam et hic est quadru-
plex sicut habitum est supra in solucione
precedentibus problematis et unum est quod
propter angelus aliquando illorum effectuum
patitur circa animam saltem ultimum quod
prohibet ne in tantum malum cadat
in quod nunquam derelinquit hominem cui
deputatus est quo ad omnem effectum
sic intelliguntur rationes que pro-
bant / Quarto sciendum quod et si non super-
erant effectus possunt ut potest per
uocare in bonum et prohibere a malo
et propter ipsum angelum non stat sed per
hominem nolentem acquiescere / et ideo hic
derelinquere quo ad istos effectus
licet faciat quod in se est tamen homines
effectus circa animam non habet et ita intelligun-
tur omnes auctoritates ex quibus
derelinqui quod angeli derelinquunt
homines quibus deputati sunt cum
dicitur quod ... derelinquimus eam in
... de illis qui desperati

quia iam in illis tollitur illud per quod
est esse medicina prima in me-
dicina est ad revocandum vel ad
suscitandum hominem a morbo spirituali
licet cum quo est penitens est quibus
iam est ad mortem egroti medicina
a medico respicientis et ideo
medicus eum derelinquit quantum ad hunc
effectum qui est revocare a morbo
quia quo ad hoc non assumunt eum in
curam sicut est hic ¶ Ad auctoritatem Io.
que dicit in fructuosa vox est cura
que non habet vel est solum spiritualiter
et per hoc quod dicitur presidium faciendo
unum in vocabulo ut dicit est per
sidium in assidendo dicitur presidium ergo
angelorum hic qui nos admonent
eorum non sic faciunt peccatores unum
si hic ultimus peccator in quantum talis habet
presidium angelorum accipiendo
ita generaliter et talium in quantum huiusmodi in
fructuosa est cura loquendo de ef-
fectu vite eterne quia habent effectum
sunt tales in quantum tales sunt ut
in eis habet angelus hunc effectum

Sequitur de condicionibus circa an-
gelos custodientes ¶ Primo
queritur utrum angeli aliquando negli-
gant vel negligere possint circa
custodiam ¶ Secundo utrum velint presitum
salvari vel reprobentur de eius dap-
natione ¶ Tertio utrum angelus re-
sistat alii angelo custodienti

Ad primum sic arguitur quod quidem
possunt communiter glossa origenis
super hunc angeli in iudicium utrum
ex ipsorum negligencia aut ex
hominum ignavia tot lapsi sunt
sed vel esset dare ut in angelo esset
vel posset esse negligencia ergo etc.
quod in angelo sit vel esse possit
negligencia ¶ Contra num. xxv. innuatur

e beelphegor glo ꝓpt angls
bonꝰ qui ꝓ bn̄ gestis laudat᷑
et ꝓ delictis culpat᷑ ¶ Qt̄ dr̄
non anglorꝫ rectos pn̄apatꝰ
cauisam ꝯtigit degeneran adn̄o
existencia eorde ꝭ ad illa ꝑ
ꝑuis τ flexionibꝫ ¶ Solo dꝰ q̄
nō ꝫ negligencia τ anglis q̄
faciunt qd qd in se ꝫ tota illos
qͥbꝫ deputant᷑ nc̄ ad euitūt
degtingētibꝫ ¶ Ad id q̄ obꝫ de
glo illa ethio τ indiam ꝫ x
ethio τ indiam nō ut ip̄i eo
ꝗ indicent᷑ ꝭ ut ip̄i hoīes
eorꝫ testio indicet᷑ vn̄ oig
ibi lo ꝑ q̄da simlitudine q̄ d
neniunt ambo τ indm .s. hoīes
et angli qͥbꝫ deputati sūt et
manifestū erit anglos nō fuisse
circa eos negligentes vn̄ q̄
mꝰ indicabit᷑ hoīes qui eis
fuīt τ obedientes ex ꝯueniencia
sua vn̄ sup̄ id mich v ꝯten=
de aduersus montes glo montes
st ad ministeriū spc̄ qͥbꝫ ꝑmis=
sa ꝫ ꝓcuracō huanarꝫ rerū ad
usus hos iubet᷑ ꝯtende indi=
cio ut si illi montes ul colles
τ nouī fuerint nō bn̄ ꝓuidis
se ꝑplm videat᷑ si ul culpa dei
sit qui nō ydoneos eos ꝑpo
suit ul iporꝫ anglorꝫ si nō
egerint q̄ ad offim eorꝫ ptine=
bat ul ꝑp̄li qui bonis ꝑlat
obedie ꝯtempsit et cū nc̄ τ deo
nc̄ τ angelis culpa potuit
restat q̄ in ꝑplo τ ueniat᷑ et
iuste puniat᷑ et hꝫ ꝫ ꝫ id q̄
dr̄ glo sup̄ id xxv. innorꝫ tol
le cunctos pn̄apes dr̄ glo
si pn̄cipes .i. anglos ꝯmoni=
it et locutꝰ e τ corde meo
dūtaxat τ quo meam ꝯtraꝫ

ꝫuocat ap̄to et ego ꝯtempnes
eiꝰ monitis et ꝯsilio rōnalis
inꝑcias ꝑ̄rimi duplicabit᷑
in pena ꝑ ꝯtemptū monitorꝫ
et fautorꝫ ꝯmissi ad alio glo
que dr̄ ꝑ delictis culpat᷑ dꝰ
q̄ et si ꝑ ista ꝑte aputati
sine ꝑla sit glo ista tū ꝑt in
telligi culpat᷑ .i. nō tm̄ ul
minꝰ laudat᷑ ul nō ꝑtīt
q̄ laude hꝫ angls ꝓ vno q̄
ab eo custodito et fit salua
to et quāto plēs sūt saluati
de eis quorꝫ curā gessit ta
to τ plibus sine ꝑ plibus
hꝫ glīa loquēdo de glīa acci
tali sit e de hoīe ꝑlato alꝰ
faciente q̄ in se ꝫ tū et si nō
oīs saluent᷑ nōꝰ hꝫ suū
pmiū ꝑ suo inꝑcio ꝭ in tn̄
sit ꝑ tot

Deinde que᷑ utrꝫ angls cu=
stodiens uelit ꝑsaturū cu=
toditū .s. q̄ sit dapnati ex sal
nacō ul ꝑpet᷑ de dapnacō
ne eiꝰ / q̄ an uelit ipm̄ sal
uari ur̄ cīa custos te᷑ uelle
ꝑfacū eiꝰ q̄ custodit et salu
to ꝫ iste mult sūa opacōm nō
ee irrita ꝭ opat᷑ ad hꝰ ut ꝯ
ꝑsatus saluet᷑ ꝯ ꝰ uult ip
saluari ¶ Qt̄ sat uolūtati
ee ut ipe dapne᷑ po᷑ cū ille
ꝫ uolet᷑ ei ꝭ te᷑ ꝯformari vo
luntate sua voīa dic ꝯ ꝰ tenē
uelle q̄ iste dapnet᷑ ¶ Po ē
hꝰ ur̄ q̄ teneat᷑ ul inquere
cū .i. nō appone curā q̄ cū
si dicat᷑ q̄ angls ꝯnād ꝯ
qua tene᷑ ꝯformac̄e v̄
sua voīa dic mult cū e
nacōm / nōꝰ tū vote nō quā
ei ꝯpat᷑ suo mō tamq̄ eiꝰ

custos mult eu ee saluad ¶ Co
custodie e a . ii a a gra et
volutas silr qua vult dapnacoe
z a gra h opat ergo opposite sint
i eo vol'tes a excede pri' ¶ Ite
quecz nis angli t'stant̄ de
dapnacone hom quibz depu
tant̄ a ia q sic pena delecta
ad iustificad ergo t'stant̄ cu p'
ceint ¶ Ite ysa xxxiii angli
pacis amare flebunt glo . dep
dacone sue gentis ergo a ¶ Con
t'sticia pena z pena an no e
h ei' cu impst nl i fnit nl
i ee pot pcam sz i angel bo
nis nc e nc i fnit nc i ee
pot pctm ergo i eis no pot
ee t'sticia ¶ Ite sup i° . dyo
. pnceps qsas a glo . angli
cos spus recte milites dei qui
aereas potestates eos decta
re no ignoramus h an non
laboe sz opio pagnt a silr
sine doloe ergo no cont'stant̄ ¶
Solo dic q oms aliqui anglo
reuelat̄ dapnac ei' cu depu
tatus z tn no reuelat̄ eiqu
itas dapnacois sz quita fu
it z eius dapnacio h . n . z de
secretissis dei vn cu oms eu
dapnacd ee faciat p'reuela
cionem a sic scit se no psumi
ea eu quin adh q saluet̄
sz nescit quita futa e ei'
dapnacio ideo nescit an p
fectum sit cca eu quitu ad
q minor sit ei' pena su
dapnacd vn adhuc cura ap
ponit cca eu n° delinquit eu
ptoto nec dissonat h a vol'te
d vn cu oms no opet̄ cca
u ad r'hendd eu ad salute
tn opat̄ ad r'hendu eu a
maiore dapnacone qua salz
i cu rueret n angls custodiet
eu ¶ Ad h ergo q obz q excec
de pri° velit angls gra dei
q rua exp'ri° q e gra sue
nit nisi sz dic q duplex est
gra i anglis q da sz spta
i creado i flues sz gtinue
nl quasi denouo gra influes
e gra qua nc reuelat̄ ei de
nouo dapnacd illi' hois et
si hanc mult q deus mult ab
soluto . t . mult dapnacom hi'
hois si q ei reuelat̄ gra au
spta e gra que data e ei i
qfirmacone qua hz pate custo
diendi a custodit a si hanc ad
huc hz duplicem vn vn vn
hz ad hoiem q custodie hz a
si hnt vn dic q nollet salute
illi' alii vn hz ad dm si q
q illa gram frnit̄ deo et
legit i speculo et'no quid dei'
mult sl a si h te̅ volutate
sua qformare vol'ti dic vn sicut
dei' mult hnt dapnac et ipi
anglo reuelat h ita ipe an
gels mult ipm dapnari nec
z h oppo i voledo opposita si
dispos r'bs ¶ Ad h q q nis agli
t'stant̄ de dapnacone psati
dd q i anglis n z t'sticia sic
hz sup i° ad ro . viii ois data
e glo . a si nos adiuuant a
gli h sine laboe ag'e crede
di sut ne nisi exprimet̄ ¶ Ad
obm dd q no seq̄ sequit̄ au
si cent illis aliquaca pcca
sic sut occo nl ee dispo ad
bona vol'te sut an dispo ad
bona vol'te no ad pcam sed

totu cā z i xpo peccanto ¶ Ad
id q dr ysa. xxxiij angli pac
amare flebūt etc q lz intellr
moalit deplaīs qm fuit mi
cij reconciliacōis sicut dicit glo
Quamdo quē vtrs vnus ange-
lus custodiens resistat a-
lii bono angelo custodienti q nō intr
q in utraq instret sub deo
sunt gradus vero q si aliter
exequatr q de q i ingit alti
resiste nō dz ¶ qr dani x. prin-
ceps regni persarum restitit in
xxi diebz ita dt anglis dani
eli oranti p libacōne ppli q
cū de bono anglo intelligat sit
mr p glo. ergo ibi et adhuc
mgs q i eode pplo sub iugo
persarum purgat vnd de erepco
ne illius principes in iure gt
dicit q malus anglis ot iure
facit ergo bonus angelus ¶ gt
glo. sor. que sic incipit cor in
celi ita dt ipsi sunt principes
de quibz paulus i cor ij sapiam
loquimur inter perfectos quā nemo prin
cipum huius mundi cognouit si
n. cognouissent nunquam dnm glorie
crucifixissent glo ergo superende
lona angelicos spc recte mi
lites dei q de talē eos q ae
reas potestates nō ignoram9
q tn certamina nō labore sz ipio
p agunt q qd age gt i
mundos spc appetunt exactiu
tolo cuncta regentis possint ¶
Item si principes persarum iuste re
sistit ergo i iuste gabriel pplm
liberare volebat ergo intelligend
z de malo anglo q cu dr iu
te restitisse lz z operacōne suta

ad multa ppli qm modu cat-
gatus sz nō qm ad intencōn
ems qm nō intedebat sz p-
gacōm sz oppressione sile sz-
sa p virga furoris mei i-
pur et ipse cū nō sic estima-
bit sz cor eius erit ad cōtendum ga-
briel cū nō peccabat volens
libacōm ppli lig in nō erat
libandus quātu ad exigencia -
torum tn qm ad multa sz
damet de mia dicebat l
sic dicit glo ¶ ergo multa
exigunt vt aprelatus pplus a
iugo captiuitatis sue eruat
sz adhuc z i eode q iug
persarum a dno purget. lz op
nt ec ... nodum q si ...
principes iste dr angelus bon
¶ Ad hz cū q quer qualiter a-
gelus bonus dr resistere anglo bo-
sic ... ergo sublimes p
eisdem gentibz principatus re
ceperunt pro i iuste agentibz
deprecat. sz eos sua iuste ma-
nentes examinat ... viuis
cuiusque gentis culpa vel iusti
cia ad supne curie consilium du
citur eiusdem gentis prepositus
vel obtinuisse vel nō obtinu
isse prohibet. quorum tn om
nium victoria i sui superne opificis
voluntas summa quā dum sp-
iciunt q obtinere nequeunt volunt
eodem quoque angelicos spi-
ritus dectare gt potestates ae-
reas nō ignoram9 rectg
dr q gt se angeli venit
q subiectos sibi gentium mul-
ta gt dicant alio ergo mo re-
sistunt boni bonis s. qn s. multa

mita pp̄ 9t diciat vn ozo dani
el mebat libacom ppli s̄ mu
ta ppli expigebat ut ad hui̅c ī
captiuitate detinent q̄ n̄ du
cat suffiacot purgati et ideo
qm adh̄ dicebant cato an
gli qui tamē ɋcordabat ī vo
dei angelꝰ no bonꝰ d̄ r̄sisē
anglo malo qui conactat pate
eiꝰ ne et pediat angelꝰ no
malus d̄ r̄sisē anglo bo
no qui id q̄ intendit ange
lus bonꝰ mitti angelꝰ malꝰ
ī pedic et sic differat inttl̄
r̄sistencia s̄ q̄ puceps d̄ age
lus malꝰ s̄ opiom ɋo et s̄
p d̄ angelꝰ bonꝰ s̄ opiom.

22

Post tetatu de ɋsistencia a
gli r̄ zatē spualis qua
q̄ p̄est anglis anglo et aie
ꝰ z de ɋsideȝ qua p̄est a
gelus r̄ corlis zatue sicut
et alg̅ s̄up id in̄ xxij cū iu
ꝓ angeli ɋsma angelū
et n̄ sic opꝰ ē mundo anglis
mi ɋsint s̄up bestias et ɋsit
calm nativitati et ɋgultoꝝ
lantacōm ɋ et cetaꝝ re
rū ī tmetis et qui ɋsint
ꝑibꝫ fas qui etiā lux intel
lectu et occultoꝝ di ɋgnicoꝝ
reꝝ diaꝝ sacam docent
Vide gō ne int anglos ī
emoīs qui bestiis ɋsint
belmina duplis miia et
cū ɋsideraia ostendit ī
miracul sine mirablibꝫ que
int misso angloꝝ vn d̄
ang̅ s̄up id. ep̄e iiij que
dissensacō sacmēti a
glo sic causē om̄ q̄ ad
xpi aduentu ɋmaiandū

ī reꝝ a ɋpt inpitatu ɋsid mi
rabilit sca sut ī deo sut q̄
ministrantibꝫ anglis sca ee ɋdu
ducedꝫ q̄ go de miracul et
mirabilibꝫ ¶ p̄ de hiis q̄ sut
¶ deinde de hiis que videt
et de hiis q̄ sut abomis p̄ de
inde de hiis que sut amal
¶ p̄ gō querēdū ē q̄ sit ro
miracli et que dria mirācu
li et mirabil et sigm ɋtu
tis ¶ s̄o cū dat miraculū ɋa
opi caeois vl gubnacōis
vl ī carnacōis et ita de hiis
¶ tao quāc miraculū d̄ s̄
q̄ naēm et ut aliquid fiat
adeo q̄ naēm ¶ ɋto de causis
miraculi ¶ q̄nto de roībꝫ
s̄ quas sint miracula ¶ sex
to s̄ motu tuꝰ ɋtutis dur
ī ɋpetri miracula

¶ Querit gō p̄ quid sit mira
culū ponit au ang̅
hanc descripcōm ɋuli dev
tilitate credendi miraculū
ē ɋdm ɋdm aliqd et ī soli
tu s̄up spem et facultate ex
ipsens admiratis ¶ q̄ gō que
ri de dictis ponis ī ɋdine mi
raculi viꝫ n̄ q̄ id q̄ ē ɋdm
sit s̄up facultate admiran
tis ¶ q̄te multa miracula fre
quent ueniunt no go dur
ī solita ¶ q̄te rao euenit e
clipsis solis gō ē ī solitū et
ɋdm gō ē miraculū ¶ p̄ si
separet aliquis fidel q̄ de
aquo morbo ɋstituto dia cura
retꝫ nūqd ɋ h̄ no eet mira
culū cū miraclm dicatꝫ ɋ
dm et ī solitū s̄up spem
et ¶ ɋ d̄ q̄ miraclm ē s̄up

facultate admirantis quod quod di-
citur ubi facultas non quod sumitur pro re
eius vel sumitur pro potestate. ¶ Secundo im-
ponit conditiones quarum due
prime respiciunt rem miraculi
due ultime rem in qua mira-
culum tria accidunt dicitur sumitur pro potes-
tate id est insolito quod est contra solitum
cursum nature ipsi autem sunt duo contra
tamen dicitur res miraculi secundum veritatem
cum autem est sumitur pro spem competentem
effective et facultate admi-
rantis compete cognitive et op-
erative tamen est in ratione miraculi ro-
tatur tamen est in ratione miraculi re-
latione miraculi dicitur in comparatione ad
nos. ¶ Propter hoc possunt solui obiecti-
ones quia secundum hoc arguitur secundum rem et
omnes sumitur pro facultate admira-
tis secundum coniugat eadem in eo. ¶ Ad
secundum dicendum quod non dicitur insolitum tamen quia
raro eueniunt sicut in eclipsis
solis dicitur miraculum secundum quia
solitum cursum non et si frequenter
euenirent. ¶ Ad tertium dicendum quod licet
appareret fidelis sanitate compe-
tenti virtute diuina non tamen esset mira-
culum curatio egritudinis in mi-
rabile quia species illa non consur-
geret ex opposito motu virtutis hu-
ius ex fide que creditur contra spe-
cie et cum dicitur quod est sumitur pro spem
intellige virtutis humane. ¶ Vnde augustinus
in libro de utilitate credendi quedam
sunt que sola ad miracionem
quedam vero magnam gratiam be-
niuolentiam secundum conciliant. vt si
quis volantem hominem cernat
cum ea res nihil spectatori af-
ferat commodi preter ipsum spec-
taculum miratur tamen vero si quis
aduersi et desperato morbo

affectus moreretur. visio si uni
valeret admirationem facul-
tatis sue sanantis et cari-
tate comprobabit talia facta fu-
erunt tempore quo deus in uos homi-
nem conuersatus est hominibus compa-
rebat. ¶ Ad ultimum dicendum quod sumitur
facultate admirantis pre-
dicta sumitur rem et potestati
secundum intellectum potest sumitur pro facul-
tate et per ad miracionem

Deinde queritur que differentia
(O)mirabilis et miraculi et
virtutis et signi et prodigii
et dicendum quod unum et idem dicitur mi-
rabile et signum et multis
secundum comparatione ad diuersa. Vnde
dicitur dicitur respectu principii a quo mi-
rabile non respectu eius in quo et
cui sit signum non respectu eius ad
quod signum non est ad demonstran-
dum virtute dei sapientie. ¶ Quia
queritur que sit differentia inter illa
tamen quod dicitur ij corinthiorum xij signa
apostoli facta sunt super nos in
paciencia signis et prodigiis et
virtutibus glossa hic tamen distinguit
vt intelligas quod virtus et
genus signorum et prodigiorum
secundum signa et prodigia sunt species
que sunt tamen non genere virtutis si-
milis in speciebus quod sunt tamen
¶ Item glossa ibi virtus in speciebus
non genus vnum vt est in potentia na-
turam et orationem ab morbo
mortem liberare. ¶ Ad quod dicendum
quod accipitur dupliciter. Simpliciter et
prodigium dicitur in signum
miraculum prodigium magis

rum glo. i. signis et prodigiis
i. i. maioribus et minoribus
miraculis. Sed o modo dicitur signum
quod in quolibet tempore aliquid sig-
ficat. prodigium quod in futuro tantum
et ita signum est generis vel su-
perius. ad prodigium virtus an
tiphr. accipitur. dicitur in virtus
spiritus motis. Ista virtus est
generis ad omne miraculum
et sic et ad signum et prodigi-
um. Unde glo. nomine virtutis de
miraculum accipias et super-
hec tria distinguntur ut intel-
ligas quod virtus est genus signorum
et prodigiorum. Racio modo dicitur quod
vis in hiis que non erat. nam
et per impositionem manuum et
sic reddit. quod miraculum
Secundo queritur cum dat vo-
miracli. si actus operi creaco-
nis vel gubernacionis et videtur quod
in dicitur de mutacione aque in vi-
num Joh. in glo. maior virtus
est in creacione celi et terre et gu-
bernacione et quod cotidie aqua
pluuie per vites in vinum vertitur
quod per suo sendario fruges
creantur. cum ergo pro miraculo co-
nis accipiatur. in sacra scriptura sic
corinth. xii alius per spiritum datur
operacio virtutum glo. miraculorum
et magnius miraculum et ita
modo opus creacionis et gub-
ernacionis et gnomis. sed nam
et miraculosum et ita modo
omnia huius opera sunt miracula
pro augustinum super Jo. viii de agi-
tur v. panibus dicit quod miracula
in quibus totum mundum regit

vniuersum quam creatam administrat as-
siduitate voluerunt ita ut
nemo potest dignetur attendere
opera dei mira et stupenda in
quolibet seminis grano. sed ipsam sua
misericordiam magna reseruauit sibi
quedam que faceret tempore opportuno
propter assuetam creaturam vel suo ordine quod
non ut non maiora sed insolita
videndo stuperent quibus cotidia-
na vilnerant. Ite abide mais
in miraculum est gubernacio totius
mundi quam saturacio v milium hominum
de v. panibus et ad hec nemo mi-
ratur. id miratur homines non quod ma-
ius est sed quod rarum. Iste virtus
est miraculum sic patet in glo. i corinth.
xii alius per spiritum datur quod vbi
maior virtus maius miraculum
sed maior est virtus in creacione celi
et terre quam in mutacione aque
in vinum ergo et maius miraculum
Contra super i. Ro. pri. quod nam in
sertus es in bona oliua glo. dicit
humano more de quo nam quod est
solitum cursu non mortalibus no-
tum. Iste non in quolibet dicitur deus fa-
cere quod nam quod facit quod id
quod nominatur in natura sicut in appel-
lamus cognitum nobis cursum solitum
per ordinem nature cum quod cum deus aliquid
facit magnalia vel mirabilia
nominantur. Ad quod dicit quod licet opera
creacionis sint ardua non sunt in-
solita sed quod insolitum dicitur quod est quod
cursu non deuiatum quod et non
sunt super facultatem admiratoris
vel in ad quod non potest attingere
quorum racionem potest in ueniens con-
siderat. de ecclesie xii in tollere
quod opera dei nullam posse ho-
minem racionem suffiacentem

¶ Ad id q obi dd q seq: si mino-
ra opa .i. minus ostendencia v(ir)-
tute dei sint miracula q mag(is)
ostendencia sint mag(is) miracula
qr miraculu no est n(isi) de hiis q
fiut contra solitu cursu nature, si i
eode genere essencia mag(is) ostende-
ret virtute tu dicent(ur) mag(is)
miraculosa ¶ Ad id q obi ide
ee virtute et miraculu et io
si maior virtus et maius mira-
culu dd q aliunde d(icitu)r virtus a-
liunde miraculu. Na virtus d(icitu)r
r(espectu) principii a quo; miraculum r(espectu)
eius cui fit. q(uare) omne miraculu
est virtus, sed no oio virtus est mi-
raculu. et p(ro)pter h(oc) no seq(uitur) q si sit
maior virtus q sit maius mira-
culu. d(icitu)r aut maior virtus ex
parte dei agentis cui eque fa-
cilia sunt magna (et) parva sed
quo ad magnitudine rei que
fit et de quo fit et quia maius
est facere ad de no(n) q(ua)m de ali-
quo. et maioris virtutis e(st) mun-
dus q aliqua particula mundi
et ideo d(icitu)r maior virtus, sed tame(n)
no est tam aliq(ui)d n(on) particulare
cursu silr n(ec) gubernacio et io
no dico miraculum

Queritur et de opere incarna-
cionis an sit miraculum. vi(detur)
q ei conveniat ro miraculi est
n(am) arduum et novum et quo n(on)
maius ¶ p(ri)mo dicit ansel(mus) in li(bro) de
concep(tu) virgi(na)li omnia que sunt a-
liunt sola dei voluntate aut n(atur)a s(ecundu)m
vim illi a deo inditam aut
voluntate create et ea que n(ec) n(atur)a n(ec)
voluntas facit s(ed) solus deus semper
miranda sunt ex quo apparet
q tres sunt rerum cursus mira-
bilis | naturalis | et voluntarius. cu(m)
ergo incarnacio no sit actus n(atur)a-
lis n(ec) voluntarius voluntate
create erit mirabilis. et ita opus
incarnacionis erit miraculum
¶ p(re)terea maior est distancia i(n)c(rea)-
ti ad creatum q(ua)m hui(us) corporis celi
que est firmamentu ad illa
que est ordem vel aliquid hui(us) s(ed) si
operante deo fiet q ide esset
firmamentu et ordem sine dubio
miraculu ergo istud magis debet
miraculu cu operante deo
factum est ut ille qui erat deus
esset homo ¶ Cont(ra) miracula sunt que
fiunt contra naturam particularem n(on)
tamen semper fiant q creatus n(atur)a
sua recipiat et filia s(ed) opus
incarnacionis no est hui(us) sup(er)
naturam est s(ed) no venit contra
cursum nature ergo no est miraculum
¶ p(re)terea v(i)d(e)t(ur) ad id . cui(us) no est si-
mile reperire in n(atur)a . vid(etur) q cui(us)
fit homo et ego s(ed) opus mira-
culosum v(i)d(e)t(ur) ad opus confe-
re n(ec) corpus in conformis est absque
tero et n(atur)alis videtur sit
et vita in resuscitato reperit
ergo q no est opus miraculo-
sum ¶ R(espon)sio ad h(oc) dicendum p(ri)mo
m(ini)sterius est in glo d(icitu)r q mi-
raculum est q fit contra naturam s(ed)
incarnacio filii dei no fuit
contra naturam ergo no fuit mira-
culum p(ro)pter minoris si in sui
s(ed) contra naturam aut fuit contra
naturam increatam neq(ue) naturam cre-
atam q in creata no est natura
i(n) p(ro)pto. s(ed) contra creata s(ed) no ur-
vim ostat n(ec) q n(atur)a creata s(ed)
sunt i(n) se obediam adaceda-
endum ne in create n(ec) ipso

[illegible] e aliquid [illegible] non [illegible]
[illegible] sup̄ facultatem [illegible] [illegible]

bedia repugnabat n̄ cato
imo de na cato erat ut obe
diens eet sp̄ ad dia a vni
ebat spuane nec subtrahebat
spuane ne imo et sr̄ melioda
t et qplebat go si qpleco
n̄ no qz no e q nam ipi9
pz q no fuit incarnaco q
nam cato no fuit go ma
cula ¶ ad q dd q lz opus
i carnacois sit mirabile
no tn̄ miraculm q̄ē dom de
h miraculm e mirabile tn̄
29o xvii qrto de dm qz q̄e s c
nō mirabile qnt dt ansel
et sr̄ pz solo ad duo pma
ba cm a solitu s q po a re
miracli e q fit q qsuetu c
ui n̄ et tale no e i carna9
ilr ad i q dt ansel cm gce
ded qz q i carnaco fit s cp̄o
mirabile s mirabile qphendit
ea quo fit sup̄ nam et ea
ue fit qt nam i q solitu
spum n̄ i carnaco an lug fit
sup̄ nam no e q spum n̄ ecio
no e p̄e miraculu ¶ ad i q
dz q maior e distancia i
cati et incatu et dq q i
ta n̄ cato e diffitas nec
nietas rone fuiss formas
sicut sr̄ forma dstat ab ia
d m̄ a m̄ nec potuit ee m
i9 m illi9 sicut n̄c ipi9 for
li9 et sr̄ qz p sr̄ q quelz istas
formas imat et distiguit
ion sua totalit a m aldi9
n sic an fuit i catore n
atue et si m̄ dulsa fit dt
atis et spuatatis na tn̄ e

vna ipostasis p̄ dt i ipo qui
qz de9 et ho sine aliqua abstr̄
tione abstrac na nec illa dq
go q q9 ads no e tanta dis
crepancia int̄ catam et catore
qnta e int̄ duas catuas

Q[uinto] que filr de costa ade de
qua fca e eua vtrz ibi
fuit miraculm nec no et q sic
n̄ na illi mutacoi qt tota ro
miracli s q dci q ibi no fuit
tota ro miracli qz no edt i so
litu imo et erat i costa ordo
ad qrimd ei9 q fcai qz de pa
si dicat q istud no fuit sup̄
facultate admiratis qt dut
in dz miraclm ee sup̄ facul
tate al sup̄ rom admiratis
qn ro nalit no pot i qp
hende aut qn n̄c nalit nec
alit si sr̄ vltro m̄ tc nllm
ent miraclm n̄ m̄ r̄pit ali
q miraculu ad q ro no poss
attige falte credendo ex fide
restat go q dice ee miraclm
sup̄ facultate sine sup̄ rom
qn e sup̄ i q nalit pot in
tellige s qstat q i no potat
nalit intrare et ro no potat
nalit ad sr̄ attige q de costa
fiet mulier sr̄ n excedebat
et corpalia et spualia q posset ro
qphende bene go fuit sup̄
facultate admiratis ¶ ad
q dd q re vera no fuit i mi
raclm s mirabile s intelludi
sicut dt aug sup̄ ge ad lit
explep q ro ebendi reb i ee
et dz q ro talis et s sr̄ dicit
aug q de p9 catis s rom ta
le sine s rones catas potu

erunt oia, si que post modum
facta sunt h go causalitas dr ee i
ipo deo et non i ipis catis h
naliter. h q de ipis pot facere a
ipo sunt possibiles obediencie
i alia io que seminal dr. h quia
multa possunt fi p angelos et
causas rones operaciones et
p motum corpm supiorum sicut
sunt rane et hu9 animalia que
sunt ex putrefaccione et cau
sa io n corlis cate sicut
nec impite ipis rebz corlibus
catis h q nos d9 q h naliter.
pducatur ab illa ut granum ex
grano et planta ex planta.
d9 go q nichil q fiat h rom
nate aut seminale z miraclm
h omo miraclm fit h rom ta
le tm, nec ptitur ut de q fit
h rom tale fit miraculosum
sz non h rom tale potuit dd
ducit. vnde aug. sup ge in
ad lit omis iste n cursus
sum9 tenus ht quasdam nales
leges suas h quas et spc
vite qm catus z ht quosda
appetitus suos determinatos quo
dam modo quos et mala volu
tas non possit excedere et
elementa mundi hui9 corporei hnt
determinata vim qualitate que
sua quid vnum q z valeat
vel non valeat, quid vnum q
z de quo fi poss vel non poss.
ex his velut primordiis res
oia que gignuntur suo q tpe
exortus, pcessus quidem sumunt
fines q et discessiones sui
cuiusq gnis vnde fit ut de
grano tritici non nascatur faba

vel de faba triticum vel de pecu
de homo vel de homie pecus sup hec
autem motum cursumque rer nale
le potestas creatoris ht apud
se posse de his oibz aliud fa
cere q eorum quasi seminales rones
hnt, non tn id q non i eis posue
rit vel de his fi vel ab ipo po
sit, neque n ipo temeraria sed
sapiente virtute oipotens est
et h de una quaque re i suo tpe
faciat q ante i ea fecerit ant pos
alius go est rerum modus q
ista sit germinat illa sit i
etas ptit illa non ptit, ho
qui pot peccat ano pot h
et talium modorum rones m
tam in deo sunt sz ab illo i
rebz creatis i dite atque gra
te ut autem lignum exsectum
terra aridum expolitum sine a
dice ulla sine terra et aqua
repente floreat et fructus
gignat, ut sterilis femina
i senectute pariat ut a
na loquatur et gd eius mod
e dedit quidem nris quas
auit ut cum eis h sit posset
Que: itum de ope iusti
ficacionis mis sit mi
raculosum et vr q sic p id
dr ps m h dem gra
datate am sz operacom vult
ei9 glo magna virtus cuius
z qua fecit q peccator iust
aplis h n z ut qbz miracul
Iste i ps ma dm sup
id. confitebuntur celi mirabilia
tua glo i iustificacione
piorum quod laudas i mi

bi immo plus miracula viden-
tur sed laudas quia surrexerunt
mortui plus lauda quia redempti
sunt perditi vides hominem
heri voragine ebrietatis hodie
ornamentum sobrietatis
quia non est ei non miraculi
suspicio posita non eius contradictio
et in solitudine non sit absque
voce tate immo cum in
adulto vero aug qui creavit
te sine te non iustificat te
sine te. Ecce quod ostensum est
in me dicto principaliter miraculum
vel non sed magis potius. Ad obiectum
quod non dicitur miraculum in prima
bone sed ut miraculum sicut
miraculum et cum decreto fuit
videns ita sicut quod cum deprehensa
vitios sunt apostolus. Ad secundum dico quod
nunc esse plus miracula sed
illa mira sunt circa res no-
biliores nutam in gratie nobilior
excellencior et vita in que
ea consistit. Vero aug super
e ipse sit deus ipse ipso abscon-
ditas quasdam scientias rerum quas
rebus conditis non inseruit eas
in plet non illo opere providentie
que naturas substituit ut
sunt sed illo quo eas administrat
ut voluerit qui condidit i. et
gra per quam salui fiunt pec-
catores tamen quod attinet ad
in tam sua voluntate depravata
iterum conemat nisi
sed per dei gratiam qua ad-
iuvat et instaurat. Ab ei
desperandi sunt homines et illa
sa et qua sepius est omnes

qui ambulat in ea non converte-
bant etc. in se pondus in iquitatis
sue ut quod converti non sibi tribu-
at sed gratie dei non operibus
ne forte extollat. ideo ministerium
gratie huius apostolus absconditum dicit
non in mundo et quo sunt absondi-
te tales rationes omnium rerum naturalium
lit. ostendens sicut absconditas
erat levi in lumbis abrahe quando
in ipso decimatus est sed ideo
qui vim misera cavit propterea omnia
que ad hanc gratiam sig-
nandum non naturali motu rerum
sed mirabiliter facta sunt eorum
absconditae causae in deo fuerunt
Queritur item de opere glorificationis
nis nostrorum utrum sit
miraculosum et videtur quod sit sed humana
quod dicitur super i. posuerunt
mortalia suorum glo. quod
quam eorum virtutem deperiret cum
ille corpus mortale ne fimbriis totum
redintegret. quod cum sit mira-
culosum videtur expressa auctoritate
ansel et per primum tractat ad
utam itamen non sed corpus non
sed simplex quod erit miraculosa.
Quod. sua species est quasi in infi-
nitum nobilior specie que sit sanata
claritas corporis non suppletur et admi-
rabilis species autem qui ad actum
videndi non commoditas et eo qui il-
luminat. Ad hoc dico quod videtur non est
naturalis quia non operatur ibi natura non
miraculosa quia non sunt contra consuetudinem
corporis non cum non sit potest et eo
corpus dispositum admittat glosa
et mortalitate quod sicut corpus

ad causam rationalem sed est mirabilis
simpliciter naturam et quod ad complementum non
concluditur. ex auctoritate apostoli. non quia
sit mirabile / mirabile autem quod ad
id quod est simpliciter naturam et contra naturam
¶ ad id quod obicitur quia fit naturalis per hoc
quod dicit glosa quia ex naturalibus finibus et dicendum
quod ex non dicit ibi aliquam rationem causae
efficientis sed materiae potius sive dispo-
sitae ex congruentia ad rationem ex-
tra diacone quod fit corpus ad causam
rationale et ideo non dicitur aliquo
modo naturalis ¶ ad hoc quod obicitur quod est mi-
raculosa quia fiat. ad vitam i-
terata non secundum cursum naturae. dicendum quod pro-
creatio vitae illius non est quod solitum
cursum naturae quia non vivatur vita mor-
talis sed gloriosa quae est completior na-
turalis aut miraculosa fiat.
ad aliquem actum conformem naturae
Quaeritur quare ratione cuius quod dicitur
quod miraculum sit contra naturam
vel quod fiat adeo quod naturam et
non quia non praeter id quod sit simpliciter id ad
quod ipse in quo sit dispensatio sa-
cramenti absconditi a saeculis in deo
glossa non quod causas quas deus vo-
luntate instituit voluntate mira-
bili ad fatum ¶ Item simpliciter id contra
contra naturam inferius est in bona anima
glossa deus creator et conditor omnium naturarum
nihil facit contra naturam ¶ contra simpliciter id
in corpore Christi et si non sumus turbi sig-
na apostoli fecit sunt super nos et
de pace in signis et prodigiis
et virtutibus glosa signa et prodigia
sunt in his quae contra naturam sunt
virtus in his quae non contra naturam
ut per impositionem manus et orationem
egrotum a morbo liberare ¶ Item
simpliciter id contra Christi quod naturam inferius

est in bona anima glossa dicitur super
humano more quod naturam quia est
quod non cursu mortalibus notum
facit est id ut similiter super-
tus radiciis fecit prodem contra
naturam dicit apostolus quod est contra consuetu-
dinem naturae quam notitia humana
comprehendit / Item in eadem glossa in
in quaestione dicitur deus aliquid faciens contra
naturam contra facit quod id quod novimus
in natura sunt in applicationis co-
gnitum nobis cursu solitum quia non
quod quando deus aliquid facit ma-
gnalia mirabilia vocantur
¶ Item cum dicitur de ratione mirabilis
sit secundum quod naturam contra quod mirabilis contradic-
sit quod naturam fit miraculum contra
dicitur / quod invenitur in summa
contra naturam et tamen non sunt mira-
bilia et est ratio quod non dicitur mirabile.
dicitur non quaelibet naturalis cursus hominibus
notus ut in praedicta auctoritate
humano more et quaelibet dicitur non
possibilitas quaedam non quod dedit
ei deus ut creata sit quod ipse
et sic accipitur in glossa simpliciter id ad
ro. xi quod naturam inferius est
glossa id non est cuiuslibet rei quod
ea deus facit a quo omnis modus
numerus / et ordo / naturae et in rebus
dedit autem deus omnibus ut ex pote
sic possent non ut motum ha-
berent et ponit exemplum de virga
aaron et de costa quaelibet dicitur in
prima lex in sed ipse deus
id ad ro. xi contra naturam in-
est in bona anima glossa quod in
summa naturae lege contra notitiam
mota summa in pios contra
mors tamen deus illo non facit
quia contra se ipsum non facit

go pz q̄ s q̄ accipi ultio mo
nt gt mu facit filr n s q
modo medio qz id no e ore
q de ea h' possit face sau
pm modo dz face gt nam
lu id no t gge dz face dg
g nam qu facit g id q no
inimq i na et q d a d zud
q monst no sut miracla
z fiant g nam s q eat i
ppe suo vn bz sut q nam
n an sut q errore n mi
lta an ab alio pho fiunt
pui sit n s asmpiol et p
ia cui dz obediam data

Quer an sit dna face gt
nam et pt et snp et siz
ue sit quqz ui t nemmq ali
ua fi pt nam ut pvinj d
h fecit c omn rez ubi dz
np sut ale esw ht ap se
c oibz posse face et alia n
pt nam quozdam sut i deo
t cpli m snp id que sit dis
pensaco sacmeti absconditi a
lus a deo glo sic cause omn
ad xpi adnentu pmaa
d i rez na pt mutatw c
mmabilit sta sut i deo
et quqz dz aliq fi g naz de
o pi gt nam i slus es m
ua olima glo dz lhudano mo
fi g nam et go aliqua
dz oe me fi g nam
pt et snp q g d illa de qu
bus qanit qam q fiat g
nam sut illa q dur fi gt
nam et snp nam go nlla e
dna q mo quqz accipi pt
pt et snp ut t pdas et
p nlla e dna quqz ita dis

tiqwi fi noia q diusa sut v
g opus t cornacone dz ppe
snp nua s no ppe gt q id q
dz fi g nam erit grio esu
esu no ut q ceaus usu ra
piat esus n ne z ut de pua
cone adhitu no fiat rg ppp
g epw ne z ut fiat yaud au
sz dm fi hoiem no e tale pt
au nam dur ppe fi quo hut
ad sile t ordme n et hut aliq
genaa t na et aliq dnam ue
getabilia n ordinat adsensi
bilia et hut gtinuacom s pprm
ut i porcero t inane que
nascit de arboe q gtinuae
dz aialia et uegetabilia s n
q ht sensu et no mimt si se
pet ht gne ad uegetabili q
no mimt separatw alra s q
motw ht rthendi et epandi
ad aiabz fit go pgssus de
uegetabili ad sensibile et no
eqo q go de vgis facti sut
serpetes m delins ee que
fiunt pt nam ppe et no g
fi tu de spete vga no e sile
s e ois gt nam au epo ai
de mutacone vgae i sspen
tes glo aug insut rebz cor
poris p oia elemta mudi q
da occulte seminale ronee
quibz cu data fiut optumi
tas tpalis prumpit i spes
debitas suis modis et fini
bus ut dur qui faciut aia
lia cataes fic n agricole se
getu vel arboz vel hmq qmis
pbeant quasda iusibiles
oportunitates et cas nascedi
id g t quo innat seraloes

rones l3 p aliquid aliud excite-
tur dur s' 9 natam s3 ipe ut
i opposito casu

Sequitur de causis miraculi ¶ q°
de ca finali ¶ s3 de efficie-
te /// tas de mali ¶ q° to de for-
li sine de modo

Circa p'mm queritur ad qd sit
miraculum arguitur an q' n
sit ad aliq' fine s3 natam auc-
opus s'up' natam q' finis eit
s'up' natam omne an opus s'up'
natam ut sit d'tm aliud aut ad
demonstrationem die po° aut sapie et
bonit' p'ncipalit' s'n. t nitabe
s' qu' res procedit ex deo ut n
q' ostendat p'ncipalit' potentiam d3
n. d glo s'up id ps exaltabo
te dne de g rex ibi ut notam
faciant filijs hominum potentiam t glo-
nota fca 3 po° qu' apli vir-
tutes fecerunt ¶ ad ide i cor
i Iudei signa querunt glo
signa po° ¶ q' an fuit ad
ostensione sapie ut. dt. n.
aug s'up oia opa vi dierum
nd po° ternaria s3 sapie d-
tute dipotote 3 et q' de vna
quaq3 re suo tpe facit q' an
t ea facit ut possit ex q'
accipit q' p'ncipalit' oste-
dat vtute sapie ¶ q' an os-
tendant vtute bo' opi ex
glo s'up id mirabilia testioria
t glo perhibent testimoniu
deo bonitat' et magnitudis
celu et t'ra et oia visibilia
opa q' si qda mortalib3 v-
su viluerunt sut tn admi
racone digna ¶ q' an fuit

p'ncipalit' ad fide in nobis
confirmanda sine t p'moda n
ex glo s'up id confitebor tibi
t toto corde meo ibi ut d-
illis hereditate gencium glo
s' fuit intencio miraculorum q'
xpc fecit ut crederent gentes
¶ Item i col t fi i q° labore
et eto s oparacm qua oparatur
me ii vtute glo miraculorum
.i. eto d' pfidos adinuantib
me signis vtutu et post li-
bos meos ad mgit miraculi
ad confirmacom ¶ ad q' dd' qu-
litas miraculorum quo ad hoie
fuit ad fide astruenda
ba. n. q' erant s'up natam
gt ergo n. solita oportuit
de confirmat que e de hijs
sut s'up intellecta ut sic o-
rensibiles hoies ex id q' ne-
rot fidei manuductio intell-
cio ad ea q' videtur rom so-
te obuiare et miraculo q
videt exterioz oculis s' s'up n-
exaltare interioz odis s3 i-
tellectus ad comprehendendu ea
que sut s'up s'up rom et i-
ntellectus intellectu intelligen-
q' fi vtute dia extendent
intellectu suu ad maiora que
ptinet ad articulos fidei in-
crederent s ea vtute dia i
sca s3 tn mirabilia sit ad
utilitate hoies p'ncipalit' t
p° fuit ad ostensione vtutis
sapie sicut n. opa creacois
et gubernacois ostendut mag-
nitudine po° ita opa mira
culosa demonstrat tn cadis
sit insita po° obediencia q'

a quo et ad quid et qn facie-
ndum q ad sapiam ptinet sic
u deus hoiem sapientem qui no
uit stultas nras reduce i ao-
n ita dui fueme sapientem
q qui nouit stultissima pom
bedie rone finis optata i
ctu reduce h go ostedat.
o nl bonitas h no e qui r-
quo ad disspam infime bo-
ns quo ad pom nulle pro quo
d utrq infimt coordiata no
t. sapia et mls dr miraclm
t go sic diffiniri miraclm
pte rei miraclm e opus
cultas nras reduces i actu
d ostensionem sapie virtuose
Sco quer de ea efficacie
quer go utr h opa fint so-
h creatois an creatois fimt et
uc et nr q fint creatur
ano tm creatoris i cor pij
ijs dat. opaco virtutu glo
miracla ¶ Ute aug a li lxxx
q. qoe lxxx alie magi fa-
cit miracula alit boni xpi
alit mali magi p priuatos
q ctus boni xpiani p publica
iustia mali p sigua publi-
ce iustie h go ipis queit
face miracla no soli deo zet
t alijs salte ministo ¶ Ute
ag sup ge ad lit pbabilr
credit fit id seme cui est
pprissio disspoin i manu me-
diatois p anglos fit ora q
a pring semis aduentu a-
minando vl pmicando i
rem na spt cm aie solitu
mirabilit fca fut ministratib
anglis ce fca go anglis
ct coopari opacom miraclo-
r alte ministrado no go soli

deos zt face miracla ¶ Ut
ansel i li de grop adg mi-
rabil cpus e suy vo te et
nam cabue et de hijs que
solus deus facit ¶ Ad q dr q
miracla fi ministo dupliat
pot dia face m dm aliquo
ministrante q mcll ita ut ie
ministris fit medius int dm
facientem et fcm sicut mones
motu medm e int pm mo-
nes et ultim motu ut cu deus
opat p li cr motu vl pnaz
aliquid monet ipa ad facied
ad to ii vl li cz fut sicut
mouencia mota int dm faci-
ente et fcm et h mo deus nos
q mnq fint mirabilia minis-
tlo et sic intellr auctes ansel
alio mo p dia miraculu fi
ministro no ut ministi intelligat
medii h motores h ut itelli-
gat sic pparatorij vl disspone-
tes ad h ut miraculu fiat.
no ut intelligat disspo media
int dm et miraclm q dz fi
h sicut possemus dice q aliqs
fcs rogat dnm et deus pabz
bis inclinatus facit q ipe pe-
tit vl et aliqs malus pprias
i vocat nom dni et deus facit
obiuencia nois sui vl aliq
huius et sic hu fint miracula
ministro h id ministu no facit
mediacom no tollit a media-
com dei facientis et miracla
fca et sic lo. auctes aug q an
h debriat. dz intelligi i mi-
raclis ord subdito fcis que
plene dca fut miracla sicut
infra patebit ex distinccone
modorz faciedi miracla qz
i multis miraclis angli coopant.

disponendo sine separando numquam
fiendi miraculi

Deinde queritur de creatura utrum in mi-
raculi virtute de creatura re possit
fieri miraculum vel mirabile quod videtur
quia de corpore Christi fit miraculum et
mirabile ut quod fit in pluribus al-
taribus simul de substantia panis quia con-
versa est die ... ergo mirabile
vel miraculum fiat de speciebus
multo fortius de ... corporalibus creatis
que magis sunt transmutabiles
ergo de creatura re potest fieri miraculum vel
mirabile. Contra obedientia est in
creatura respectu creatoris et secundum hoc currit
mirabile ergo etc. Contra. Ministerio
angelorum fiunt miracula vel mi-
rabilia ergo in angelis non fiunt
ista similiter nec in ... et creaturis ergo
tantum in corporalibus videntur fieri mi-
racula vel mirabilia / quia in eis
est transmutatio formarum secundum natu-
rationem obedientie nature tunc ergo miraculum
fiat quod natura non dicitur quod obedientiam
creature sed quod solitum cursum quo a
natura operatur ergo non fit miraculum
vel mirabile circa creaturam quia non
... Respondeo quod aliud est de mira-
bili et aliud de miraculo mira-
bile enim potest fieri in creatura ab
omnipotente. Quod tamen potest fieri supra vir-
tutem creature in creatura a superio-
re creatore miraculum quod dicitur contra solitum
cursum nature corporalis ibi enim fit a
superna virtute aliquid contra soli-
tum cursum nature unde miraculum non
potest esse de omni re. Ad id dicendum
quod ab angelis et in angelis non fiunt
miracula quia ... sunt mini-
stri et rebus corporalibus aliquibus per
quos dispositio fit ad miracula

Ad primum dicendum quod ad hoc sit con...
quod dicitur in ... et ad contrariam quod
forma sed quod est principium mo-
tus, statuis miraculum enim fit con-
trarium que dicitur forma non contrarie
que est in natura secundum ordinationem
possibilibus ad formas que sunt in
natura et que sunt supra miracula.

Sequitur de causa formali scilicet
quibus modis fiat multipli-
catio miraculorum. Ad quod dicendum
miraculum fit aut cum transmu-
tatione formarum substantialium aut
sine transmutatione substantiali
cum transmutatione substantiali quando
in mente in rebus natura alia
ut quando de costa facta est mu-
lier in uxore loth statua sa-
lis Genesis xix de virgis serpentes
Exodi vii. Sine transmutatio-
ne substantiali fit aut per mo-
dum eductionis ut de petra
numeri xx mel et oleum de petra
ut ... per modum multiplica-
tionis ut in v panibus Johannis vi
et in oleo Helysei iiii Regum iiii
fit extrinsecus non ex eo fit
per miraculum sed ex ipso ... me-
dio fit miraculum ut ...
... mutavit aquam in vinum
Johannis ii conservata enim quod aqua ...
... media in antibus ...
in vinum aut ... glosa Johannis ...
aut extrinsecus secundum aliquem
modum ut quando panis mutatur
in corpus Christi mutatis substantia-
libus manentibus accidentalibus
et in hoc duplex miraculum est
attendendum: miraculum secundum ordinem
contrarium ordo in mente
... et ... aut fit transmuta-
tione substantiali aut sine ...

sca tusmutacone tc z sicut
pentes rdierunt i virgas qr
vegetabilia sunt qr aialia de
tialia si sine tusmutacone
c fit aut in simpr ente et
c fit sicut qn sol retrorsus
p lineis ysa pppvuij aut
egetabili ut i arida virga
ne floruit nu pvij aut i
iali ut qn de ceco fi videt
surdus audiet et tanto
mortuus suscitat aut qr
et hec respiciat tpc ut de te
ebris que sce sunt i passio
cedum qr tc sce sunt ceu no
plent si sz tpu nc

Q uendo que de ronibz sz
quas sunt sl miracla qrit
ut aug an ro qua deus primis
reibz creauit id haret ut sz
iam ceterum latere sz semi-
nale foret que gonitz
sit ro nalis et sealis
no video utz sealis nal
alis et utz primordiales sit
i rebz sine ideo ¶ Ste quot
sit qua ronit

Q uod ro nlis et sealis
ide sint vr p h q dicit
aug sup ge dt quois iste
uitissimus nc cursus hit quas-
dm nles leges sz quas spc
me qui datus z lit quosda
petitus deriatos semp sunt
e sunt nale potestas za-
z lit apud se posse de
his facere ad q eorum
seminales rones sunt
ta vr ide dice nalem
i et sealis ¶ Ste no ne

nalis ro q ut ex grano pdu
citur granum vel ex ep herba spi-
ca et hec e seminalis que ide
videntur ee ¶ Et aug sup
ge iiij h q in tpalibz mu
nalibus ea mouet videmus ad
peragenda ea que suo gnn
qpetunt ex illis i quibus ram-
bus nouit quas tamq seiali-
ter ffe fit deus i actu qdedi
et dixit et fca sunt vr go
dice q seiales sunt ille que
sunt qdite i opibz vi dierum
et ex illis sunt deducte nles
¶ Ad q vr dd q seminalis
ro vr dupr sz q dt aug
sup ge vi alit i rebz que
sz cas simul datas no iam
sunt sz duo tpre dant sic
semi o ex ptu alit i se
minibz in quibz rursus primor-
diales cae repetunt de rebz
ducte que sz cas quas primo
qdidit extitant velut herba
ex tra seme ex herba cau-
bis tamqr i pmo ge i ibi un-
de ptulit h tra herba vire-
te et faciente seme mx
genus suu de inde dr vi iste
sunt gnaciones celi et tre in
die qua fecit deus celum et
tra et ome virgultu agri an
qm oriret i tra et omne
virgultu regionis prius qm
germinaret no n. germinat
deus sup tra et ho no erat
qui operaret tra ex vr
go dice duplice seialem
una sz qui primo fiebant
alia sz qui nc fiunt et hec
dicit nalis

Deinde queritur utrum idem sit
seminalis et causalis quod uidetur quia
sicut dicit aug. super ge. iiii ex
illis insitis rationibus quas tan-
quam seminaliter sparsit ¶ Item aug.
omnium rerum causas quas creauit inuisibi-
liter quia nascuntur occulta quedam
semina in corporis huius mundi e-
lementis latent patet quod deus
originaliter eis indidit et post-
sequuntur in temporibus et formas
distinctiones ab originalibus
ut ita dicam regulis sed quod
a. sunt originales non nisi tales
rationes ergo idem sunt rationes
causales et seminales ¶ Contra ra-
tiones seminales non sunt ad fa-
cienda miracula sed causales ra-
tiones sunt ad facienda miracula ergo
non est idem ratio seminalis et causalis
¶ Ad quod dicendum quod proprie sumendo non
est idem ratio causalis et seminalis
large tamen sumendo tale omnis
seminalis est causalis sed non omnis
causalis ratio est seminalis unde propter hanc
distinctionem possumus dicere quod causa-
lis ratio refertur ad formam ut quod
granum ex grano et ita de aliis
seminalis uero ad naturam dispositam
ut quod bene fit ex putrefactione
dicitur ex ratione seminali esse sicut
rane et huiusmodi res fiunt ex se-
minalibus rationibus que sunt in celis
non tamen dicuntur corporalibus proprie datis
sed causalis non ad efficacie
et dicitur esse in deo qui est tamen ef-
ficiens ad ea que mirabili-
ter producuntur ab ipso
Deinde queritur utrum tales
rationes sive primordiales
sint in rebus primo conditis ad eo-
aut tamen in deo et uidetur quod in
rebus quia super ge. vi quomodo ni-
si tales ille rationes quas
mundo indidit cum primum fe-
cit omnia creavit quo sunt insitu
ergo uidetur quod tales rationes sunt
in mundo id est in primis operibus
ditis ¶ Contra aug. super ge. ...
sunt inse quasdam quorundam ...
cas absconditas in se ipso ...
rebus creatis non inseruit ...
sunt abscondite tales rationes
in deo non in rebus ¶ Ad hoc
dicendum quod dicuntur tales rationes ...
bus modis uno modo quia ...
sic causalis ratio dicitur eorum que fiunt
a deo mediate et non unde ...
in eodem li. ... ex ab-
ditum dupliciter in mundo ... qui
sunt abscondite rationes tales ...
... rerum naturaliter occurrat ...
non causalis ratio competere dicitur ...
deo non eorum que fiunt super ...
non mediate opere nature
Deinde queritur quare sunt ...
rationum et quod ... ...
sicut quod creatur ex verbis beati
aug. super ge. dicit non sic ...
in verbo dei sunt ubi ista ...
facta sed eterna sunt et sicut ...
incommutabiles rationes ...
dei aliter opera a quibus die ...
requievit aliter ista que ...
operatur ¶ Item aliter sunt in ...
mundi ubi omnia simul facta
et sicut uidetur esse ratio seminalis
seminalis in mundo indita ...
in rebus quod sicut causas simul ...
non quam simul sed successive
creantur sunt seminum sunt
ex corpore et sicut uidetur dici ...
lis uel causalis aliter in semine

ngmbz rursus primordiales
ne repetuntur de rebus quae quas
iam condidit sicut quasi spermata
contraria seminis exemplaria et sic
uno modo dicitur istis alio modo
causalis istis ratione in capta
ut seminalis ratione non agentis
talis

Deinde queritur utrum condite sint
rationes a principio causaliter non
solum ad opera que fiunt secundum cursum
nature sed et ad miraculosa et utrum ea
sit possibilitas in spe adora
... clamat n. deus in rerum diebus primas
ras res quas ad generis et quo
ad spem ergo a principio erant
... in spe deitatis adora
... ienda ergo possibilitas ad
... a miraculosa erat a principio
... ¶ quia non sit mirum potest
... si esset possibilitas secundum eam
... potentia ad actum tunc ergo non sit
... sicut sicut habetur i cor i v dicit stul
... tam fecit deus sapientiam huius
mundi glo. hanc stulta fecit
deus declarando esse potentia et fa
ciendo quod illa in potentia indicat
... est illa potentia sine possibi
litas a principio in ... ¶ primo dicit
... in principio celi et terre post asse
... verbis sic sunt simpliciter
... nam secundum dicti sermone quod
... angelis et virtute et bonis
... stepina divini verbi simul
... generationem ex quo utrumque
... potentia ad opera miraculosa non
... a principio in alii si et sit esset
... non dicamus de rerum primis
... secundum perfectiones et ergo ¶ iste
... sunt potentia a principio ad opera mi
raculosa. verum quod dicit aug.

in expansion ubi li si in illis primis
rerum causis quas seminibus ca
tor rerum inseruit non tamen po
suit quod de bono erat formatu
rus homine sed quadam factur
us in matris utero ... forma
ma inueniri quod sine dubio sit
factura ut illi prosperat neque
n. quod sua dispositionem factum est
sed ex in posuit ibi possibili
tatis ut hoc fieret ut sic et
sic secundum possibile ipsum an modum
quo facturus erat sibi reservauit
in sua voluntate non in mundi compi
tucione contexit manifestum est
non esse horum quod illa rerum
quod erat in prima rerum conditione
quod erat ibi sit secundum posse quoniam
non erat necesse sit secundum vel eo
ex quo utrumque quod in anima erat
possibilitas ad opera miracu
losa sine mirabilia quod sit est
aut ergo erat eadem potentia ad ista
opera et ad alia que sunt secundum cursum
nature aut alia et verum quod alia
quia non eadem potentia secundum naturam ad
opera contraria nature vel ad contrariam
actionem vel ad contrarium ordinem non
sed actus miraculosus contrarium
ordinis in ordine nature ergo non est
eadem potentia quod an sit eadem potentia
verum quod dicit aug. sunt causae
seminales quas deus mundo in
didit cum omnia primo creauit et hec
sunt tempore apta et sunt ad
... ilia sunt et tales sunt temporis
de creatione sicut adam fuit
in virili etate sine ullo
progressu in crementorum et hec
sunt ad miracula et ...

an eade tam ad miracula fa
cienda que ad alia sunt sibi
insite capitulo an eadem ad mira
cula de novo facienda sunt in rebus
quod ibi aug. et dicit aug.
quod restat ut ad utrumque modum
habiles sint create sive ad istum
quo usitatissime res discurrunt
sive ad illum quo tanta mi
racula sunt sicut deo placuit
facere ex quo relinquitur quod eadem
potestas ad hec opera et et ad
alia sunt in nobis ¶ Solo dicendo quod
potentia obediencie ad omnia opera dicta
sive mediate vel proxime sive vo
luntate creature sive immediate
data est capitulo et est eadem potentia
obediencie ad omnia opera sed non est
parata in eodem gradu ad hec o
pera et ad alia sed ad illa dicitur potentia
in secundo gradu vel in tercio ad opera
non miraculosa possibilitas tamen
sed non sequitur quod potentia sit ad actum
quia illa possibilitas est obe
diencie create de qua deus potest
facere quod vult et est possibili
tas passiva ¶ Ad id non quod
obicitur de ps. da. que potentia data est
virgini susceptiva et generativa
quam prius non habebat dicendum quod
prius non habebat huiusmodi potentiam sed
tamen habebat possibilitatem eo modo
quo iam dictum est ut de ipsa et
in ipsa hoc faceret deus ¶ potentia autem
que data est dicitur potentia apta et su
metur quod verbum id quod deus de
possibili facit potentiale .i. de eo quod
erat in potentia simpliciter facit potentiale
secundum potentiam aptata et sic solum
quod obicitur solvitur de in possibili facit
potentiale aut n. loquitur de in possibili secundum
naturam superiore aut secundum naturam
inferiore non superiore quia nichil
est in potentia secundum deum possibili secundum naturam
inferiore ergo ab in possibili secundum naturam in
feriore facit possibile secundum naturam superio
rem hoc est facit possibile secundum naturam
inferiore et adhuc est possibile
secundum huius naturam ¶ Et dicendum quod de
in possibili simpliciter et ita secundum naturam
aptata facit possibile secundum potentiam a
ptata .i. potentia activa et est
potentia susceptiva et est potentia apta
ta et non apta et potentia activa
et tamen vel inferioris quam superio
ris susceptiva an tamen nec in
ferioris et cetera quod quicquid est
deus possibile secundum potentiam activa est
necesse possibile non simpliciter sed secundum p
susceptiva et hec est dicta pos
sibilitas sed non secundum activa
secundum aptata et per hoc patet solutio ad
sequentes sed quod hic concedendum
quod de virginibus possunt fieri
tres nec valet deus de virginibus
potest facere parentes et ergo
eo modo dicitur costa per fe
minam intelligatur quod debet
iacta comparacione principii au
tem causalis fidei nota
dicitur pluit vel tonat debe
tur intelligi suppositum et hoc
possumus dicere per auctoritatem aug. in
super genesim ibi omnis creatura
nec est cum sine non sunt
res condita ut femina fieret
et sic ut fieri posset secundum actum ¶
ad quod obicitur quod non eadem est
potentia ad actum nec et ad
primum actum nec dicendum quod potentia secundum

aiam ut e ro seialis et na
lz fut tm ad actu s nam
ad illu an actu qui e qt
mu no e p modu actiue
p s p modu susceptiue ti
atus fit a na s rom tale
no s nale ul seiale vn
dicit aug l s senti prim
ali dm q res cad et dedt
dus deus mis ut ex hijs q
s possent no ut nali motu
hent ad i q ob qd dicit
aug restat ut ad utraqz h
lz fint cate dd e q hles
ibi large accipit i possibi
loz q mise no fut hles
vel ad actu qui e s nas
Deinde quer aug utrum
sit i petrare miracula
et mr q s motu spei fiat
n dm e sup dissione mi
ro ti miraculu e alicq ex
dnu et i solitu sup facilta
te expectans admirantis
s ves e i ardme go s mot
spi eliat opus miraculosu
sp spei e eigi ad ea que
sunt magnitudis dic s mi
racula que respiciunt magni
tudine diam go mot spei
vir marie pparatoi ad op
miraculosu eliciendu ste
de mr p i Ro iii qui
p vem i spem credit et glo
p spem spere i spem gte
exp i po q an caritatis
mr p li q ob mutua carita
te dei et hom fous e filio
de ho li an miraculum sup
or miracula caritatem re

dicit aug traxit xpm de ce
lo ad bras restat go q mo
tus caritatis e pricipal et
consequat opus miraclosu
q ante sit fidei motus
mr p i m ip qfide filia t
m io si potes crede oia pos
sibilia sut credenti et m pm
qr no potuimus eice eu dt
eis ihc pp i credulitate
vram ame dico vob si hue
ritis fide sic granu syna
pis dicetis huic monti tran
sf te et tuffset se ste li m
pbat p beata virgine lu i
beata que credidisti glo ap
parz mariam no dubitasse
s credidisse et ideo fructu
beata ee ste p sara adhe
bi fide sara stilis virtute i
gcepcone seminis accepit
glo prius quid risit s ex
gaudio indutu plena fide
s post verbu angli i fide
solidata fuit ste p oppo
tu ide p sz p dubitatoz
zacharie p illud lu a quo
fiet istud glo cur no fuit
mute sara et maria sicut
zacharias s sara et maria
no dubitat faciedu qd p
mitti s modu rquirunt
zacharias qui negat se sic
negat se crede ideo accepit
signu tacendi qr signa no
fidelibz s infidelibz sunt
rom iii xiii gnacio et cre
dula et ad quod dd cz qd
motus fidei pricipalit e
pparatoris ad ea miraclos

tanq disposicio inclinans dm ad
hu9 opus nqd deq indigeat
dispone ꝑ nos v spus eo au
vr eo q ꝑm ꝑ fidem ho gra
cooperante de se ipo faciat qua
si miracla dn intelligibilia sup
se et sup rones ꝑ fide ele-
uat. ¶ q dz de motu spei l
caritatis dd z q ipo possunt eē
cooperantes ut mag fiat l
efficaciug
Q[illegible] emdeque ꝑ qm arti
clm fiat miraclm et vr
q ꝑ illu qm e de oi po / ꝑ
verba illa quibz e usus an-
gelq ad beata vgine lu i
no eit i pole apud dm oē
verbu et ad habraha ge xviij
nqd qtqd eit deo difficile et
i ps oia quecuq voluit fecit
et ad ro iiij vo ti eig quis r
sistet ¶ Iste sup id xo viiij n
qsiderauit corpus suu emortu-
u cu iam fere c. eēt
annorz et emortuā vulua
sare glo no sine ca ꝑ et da
gt nam fecit de9 ideo n ta-
lia fecit ut errore auferret et
se oipotete dm oim demostra-
ret aliq n i flati rone mu-
di dm neglexerunt ideo que mu-
do i polia sut deus fecit ut
qm ꝑ ꝑ credent saluaret dei
dmo indicati ¶ Sz vr q po
ag ad articlm fidei i carna-
tois q dicebat apli act iiij
i noie ihu nazareni et
m ult i noie meo demonia
eiciant et ¶ Iste q no e ple-
na fides n ꝑ et ptinet ad
plena fide vn lc xi oz
accedete ꝑde et glo sine
hac fide nllg vnq potuit
saluari tn ꝑ no sufficit ad
salute / ꝑ item vr q ad ꝑm
r. q digitg dei e de quo m
gi ꝑfractores i tcio signe
dixunt exo viij digitg dei
e ꝑ et m xi si i digito de
eicio demonia et lu xi si
dei eicio demonia ¶ Solo dd
q actus fidei ad faciedu
miraclm pncipr ꝑficit a
tculm de spo et pmo qui
m9 occurrit i simbolo cr
do i deu prem oipotete ¶ Ad
id an q dd9 i m ult i no
meo demonia eiciant et
et apli sibi dicebat i nou
ihu et dd ꝑ ee ut manife
tade fides no solu catole
ꝑ et r deptores q map ne
cessaria eat i eccla pmiti
articls et oipotencie e quo
credito facile qsequit fide
alioz ut i cor xiiij sup i d
lingue sut i signu no fid
libz ꝑ infidelibz glo qui cr
dut oia posse dm ¶ Ad i
secundū q i ope miracli e
i nomie q ptinet ad to
titate vra efficacia g
net ad prem pom / modu
faciedi q s sapiet et eg
occultis causis et hui9 ad
hi sapiam disspo infine
ut q fuit ꝑ aliqm utili
te ad ꝑpo su bonite ꝑlap
tu et pmg ꝑs e ad oipon
q appbat pri ¶ Ad i d q ob
de spu sco qui e digitus d
dedn q ꝑ no i telligebat
magi q no intellexerunt

pi in togathon et noym deffu
fo u'. nouerunt act' pip
h si fpc fcub e audiuimus
gtempus digitus dei hic est
manifeste apparet quod opus dei
digito id est demonstrao fit et
manifestato designat'.

Que' item an miracla fiat
ad inducenda fide et ut
d. i cor' xiiij lingue i sig
num sunt non fidelibus sed i fide
libus fidelibus qui credunt sica
pe dnu sed i fidelibus nouita
te miracli ad fide mouendis
p' id quod hr' supra ps ut det
cfedulitate gracam glo sed
sit i tanto miracolo que
p' fecit ut credent gentes
cu' tol i eto et glo eto gt
spidos adimuantibus me sig
nis et prodigiis et p9 labol meo
attingit deus miracla ad qf
macom / g o tu sit ad in
ducenda fide qui sicut non ua
let fides i ducta ronibus et
psuasa ita non u' ualere i
ducta p miracla quod humanus
sensus i' usus pbet experi
mentu sed fides non hic meritu
cui humana ro i humanus sensus p
bet experimentu sic hr' supra
idem se p prnolamus i' eius
fuit et jo. pp. quia uidisti me
thoma credidisti et ite jo.
iiij ni uiditis signa et prodigia
non creditis glo. glo i fideli
tas eius arguit' quod absens pos
sit sanare cum deitas ubique sit
et in ierio laudat' centurio
mt. viij dic tm vbu et sal
uabit'. puer meus vnde dominus

dixit non i ueni tanta fide i
isrl. Solo dicendum quod miraclum
ualet ad utrumque ita tamen quod non
sit per modum medii ut rones
ad infirmanda gelum quod nullum
medium inuenimus dz in prima
uitas cum qui se credit' aug
mata possunt ualere per modum
dispois cpatiue ad et ducen
da fide ut pta ut dicit f
bu q dispones sunt i effica
ua tamen quia fides i' me te fit quod
ingi cum prima vitate et hoc e
quod dicit augt de sco v'ic. dnica
miracla i hijs que diuinitus
fiunt possunt nobis fide facunt
et dubitare non sinunt utrum
i eorum attestacone siue con
fimacone signis prodigiis
prodigiis prepriunt ut nuna
attendent indei adulterant
pagani et pta esse fecul
tate phac pete [illegible] dnm indi
cium potimus accedere nonne cu
cu fiducia potimus dicere / dne
si error est a te ipso decepti su
mus nam ista a nobis talibus sig
nis et prodigiis confirmata sunt
et talibus que non nisi a te fieri pos
sunt. Sed item quia an si pone
at ad fide informam ne vbu
ta et ut' quod non ad informe
quia fides sine opibus non solum
i firma est sed mortua ut sed
jac ij i cor' xiij si habero de
fide ita ut montes transferam
caritate autem non habeam nihil sum
Solo dicendum quod non exigit' quod sit
ulus quia i ea quod li quod hr' mt vij
mlti dicent i illa die dne
nonne i nomine tuo demonia
eiecimus et glo monet ne

atalibz decipiunt᷑ putantes
ibi ee ꝛ̄ inuisibile sacramentum u̇
ꝫ inuisibile miraclm̄ silicz tran
smoto bap̄ vl̄ sacerdos tantum mi
nistr᷑ nō facit in operacōm quam
ad exteriora sꝫ solus deus operat᷑
qui ꝫ interius sꝫ remissione culpe
et in impressione caracteris ibi an
nō requirit᷑ quam ad substanciam sacram
ti dignitas et bonitas sacerdo
tis ꝙ eque ministrat᷑ per indignum
sicut per dignum eodem mo sic et
in oībz aliis que sunt opa dei
et per hoc apparet quod opus dei
ꝫ et nō hoīs hō ani n̄ vocat
dei virtute et fide bꝫ nō virtute
et do ꝯ operat᷑ et hec innotacōm
ꝫ in quadam operacō sine operacō
disposicō et ideo nō ē magnum
illi bꝫ magnum in se sit ꝙ opus
dei vn̄ ibid' glo ꝯ eccamon-
magni e virtutes opera

Sequitur᷑ quo de miraclis ma-
gorum et prestigiorum. Queritur᷑
ergo primo utrum facta sint sꝫ veritate
aut sꝫ fantasiam. ¶ Si utrum v-
tute humana vel aliqua supra huma-
na sicut dia vel angelica. ¶ Racio
si sꝫ fantasiam utrum in illa de-
lusione eēt mutacō virtutis
cognoscitive intellectus vel exterio-
ris vel cuius alterius rei

Circa primum vr̄ quod illa mira-
cula fiunt sꝫ veritate dicit
in glo strabi super i° ex° o
vii vocauit pharao sapie
tes quod demones discurrunt per
mundum et colligunt diversa se-
mina et eorum aptacōne pos-
sunt crimpere diverse species et hec
sunt verba glo ꝯ incantacōn-

cōm demonum malefica aliquid
efficere conat᷑ discurrunt per mun-
dum et semina subito eorum de
quibus hec agit᷑ afferunt per
eo ipsis permittere deo nouas
species rerum producunt sic ergo s
ministerio demonum operabat᷑ ma
gi vr̄ quod veritas fuit in ope-
racōibz illis ¶ Preterea dr̄ exo vii
tu proiecisset aaron virgam versa
e in colubrum et postea se᷑ quod
fecerunt magi per incantacio-
nes suas similiter si ergo mutu
virge aaron vera mutacio fuit
in colubrum et mutacō virge ma-
gorum in dracones vera mu
fuit aut nō dicer᷑ quod simi
¶ Preterea ibidem dr̄ quod devoravit
virga aaron virgas eorum si
ergo devorac̄ in quoit mag
miraculo vr̄ quod nō fuit facta
pa sola in mutacōne virgarum
magorum ¶ Ꝯ tempore antixpi ma
ior erit potestas dyaboli
ut sit tc n solvet᷑ ut patet
dr̄ apo xx et eciam ii thess
quod adventus antixpi erit
sꝫ operacōne sathane in o
tute et signis et prodigiis
te signa sathane facta erunt
et nō vera et hoc probat per hec quod
dr̄ signis et prodigiis menda
cibz et cetera dt aug° in li de ci
di tc solvet᷑ ille sathanas
et per illum antixpm in om virtute
bꝫ mirabilit tu mendacit
pabit᷑ et mortales sensus
per mendacia decipiuntur ꝯ
quo apparet quod mendacit o
pabunt᷑ demones ⁄ sꝫ contra

gat q ꝑ v̄tute sathane opa=
bant' magi q̄s n. appellat aug'
ꝑpinatos gtiꝰ ī li lxxxiiij q.
ꝯ mapie mo nō fuit imaga
ria vl fantastica ¶ Ite sup id
ꝯo. vij vocant pho sapientes
ꝯpi' illi ꝯ glo. que sup ob
icta e diat strabꝰ faciendu
q diabolicis figmentis specta
tu oculos deludebat ut res
ꝯsua n. manentes ad videri
quo q fantastica tm erant
vl imaga ¶ Ite que ꝫ. ad ma
g. exordgis fecit spentes
ꝯpo demonu colligentes se
mina ret' ad debuit dia mi
raculum et mr q fit si n. ex
prima fine aqua valit fiat
ium ꝑ putfactom ī stipite
nam ꝯ ita tn cu des subito
de aqua fecit vinu miraculu
d Jo. ij go sile et si valit
et vdo ut exordgis illis ma=
goꝝ ꝑ appom seminu ꝑficeret=
ꝯne tpm opante na tn ci
subito fecit q mr miraculu
ꝯse falte qꝫ ad modu fa
ci no n. vr posse na ad
faciedu mutatom illa ī nō
ꝯspecto tpre dꝫ n. ibi q vga
vga moysi incolubru et
ꝯa subditꝫ q magi fecerunt
n. legitꝫ aliqua mora
ꝯs ī trapisse ī eoꝝ opacoi
ꝯ gtra miracula dnr sola
ꝯa que gt naz nl gt sol
ꝯ opo nō fiut s q nō fiunt
ꝯ naz fad go nō fuerunt
ꝯ denda miracula q an nō
ꝯfiut gt nam fad p ꝑaut

tollitate aug' ī li de mirabilibꝫ
sac' scripture vbi dt om̄ eoꝝ
que deꝯ fecit ꝑ moysen et aa=
ron. n. gt nam fcut ꝫ rane
n. de aquis et cymphes de
pulue dnt ꝫ ¶ p' ī eode li dꝫ
q aqua ī sagmine nō gt
nam vsa e s q ī alijs rebꝫ
deo iubete ꝑ tpe fieret ꝯtinꝰ
efficiatꝫ ¶ Solo mutaco vge
aaron ī spente ve fuit fca
sile et mutaco vgaꝝ magoꝝ
in drachones ve fca e etn
fantastice tm fine collecto=
ne seminu sile alit' s q cōt
aug' et multi ī mitiꝫ aug' illi
verbo q dꝫ q deuorauit vga
aaron ꝯ deuoraco n. ī fan
tasticoꝝ tm ꝯe nō diceꝫ s
tn obiat aug' gt se ipm si
n. vi fuiut drachones qr go
nō diat deuorauit vga aaro
drachones eoꝝ imo diat vgas
eoꝝ s n. mag' mr q fuiut fan
tastia drachones q si diceꝫ
tn et ipo gt obiat qm si
ꝑ istud verbu diceꝫ q non
fuerunt veri drachones eod
mo possꝫ dia q vga moysi
nō e mutata ī vm colubꝝ
dꝫ n. q deuorauit vga vgas
et ideo gcludit ī fine q utro
dom fuit vdlit et finalit
qꝫ videlicꝫ ex vga moysi fca
e spens fine colub' et in v=
ga redijt vm et vdlit et
finalit fuit vga vge sile
magoꝝ mutate sut ī dracho=
nes vm finalit et vdlit po=
tuerunt dia vge vtꝰ an
redierunt drachones ī ꝯ=

gras h' non diffinimus tamen si non
verterit pot exponi id. devora-
vit virga aaron virgas eorum i.
absumpsit eis parato vel devoravit i
virgas quod et si aliquo modo esset
ordo naturalis ut ex virgis fie-
rent serpentes non tamen esset or-
do illis in potestate demonum
ad congressum eorum ut draciones
verterent in virgas / dicimus tamen quod
in illis miraculis fuit mendacium
si tamen in mendacio intelligantur h'
duo scilicet falsitas in intencione fal-
lendi non fuit ibi mendacium quantum
ad falsitatem sed quantum ad intencionem
fallendi videbatur. In. et h' forte
intendebat ipsi quod opera sua in
bente domino procedent sicut et
opera moysi et quantum ad h' erat men-
dacium in omnibus signis antixpi
intendet n. decipere homines per
miracula sua et facere credere
non deum esse deum et quantum ad h'
dicit signa ista esse mendacia ij
thess. ij et sic intelligitur quod dicit aug.
quod mendaciter operabitur. non tamen quia
erit veritas in miraculis eius a-
liquorum ex parte rei et aliqua falsitas
et propter h' dicit apostolus quod in omni virtute
erit operacio sathane in ipso tamen
per immutacionem verum tamen per illu-
sionem solam id autem quod obicitur
de glo. strabi dicimus quod non dicit id
assertive sed magis secundum opinionem vel
quasi ex argumento et h' patet ex
eo quod ipse distinguit illam opi-
nionem aug. que dicit quod vera fuit
mutacio unde dicit quod sic fuit vel
sic argumento forte supposuit
ab eo quod dicebatur post quod de-
voravit virga virgas et non
draciones dyaboli. In. non fa-

cit id quantum permittitur. ade-
vero aug. de ci. dei sicut ange-
li homines intra sic illi scilicet demo-
nes non omnia que volunt facere pos-
sunt nisi quantum illius ordinatio
sinit. cuius iudicia nemo com-
prehendit iuste nemo re-
prehendit strabus forte non
debat. quod h' esset eis permi-
immo esset fantasticum tamen sed
non credimus in toto. In. expo-
sitio legitur. de h'ius fantasia
exo. viij le. quod tamen non possent
magi educere cinifes te-
runt digitus dei est hic. et
tamen non ante fecerunt credimus
magos nisi quod ipsi fecerunt ser-
pentes et ranas tamen aug. quod
lusores tm ex hiis potest indi-
cia bonorum miraculorum et ma-
lorum mala n. miracula ad
decepcionem sunt et ad subla-
cionem videntur bona vero mira-
dico quod et si fiant sine pu-
blica instancia sine per signo
publice instancie sunt ad edifica-
tionem ecclesie et credencium
unde super id m. ult signa
eos qui crediderint etc. quod
h' in exordio ecclesie necessaria fuit ut
fides nutriretur
autem ecclesia iam confirmata non
necessaria esse ecclesie alia dicta in
talia miracula quam bona mi-
racula omnia que in veteri lege
sunt signa fuerunt alicuius mi-
raculi sine invisibilis fiendi
in adventu xpisti sic sacramen-
ta veteris le. signa fuerunt veri-
tatis future in tempore gratie
h' dicit glo. super id propter deci-

quo modo illa et malano
miracla nullius boni futuri sig-
na fiunt sed q̄ ḃmꝰ

Queritur postea utrum illa opa
magorum miracla dicenda
sint vel non et dicendum q̄ miracla
possunt dici q̄ntum ad rem factam
vel q̄ntum ad modum faciendi solum
q̄ntum ad rem factam et non solum q̄ntum
ad modum faciendi dicitur miraculum
q̄ suscipiens nullum ordinem na-
turalem ad suscipiendum ut cece-
cus fit videns vel cum virgo
manens virgo parit q̄ntum ad modum
faciendi tamen et non q̄ntum ad rem
factam dicitur miraculum cum ad q̄ mu-
tatur et alterum sequebat quedam or-
dine naturale secundum et si non pos-
sit mutatio illa sed naturam et ta-
men virtua fit fit per miraculum
ut cum ex aqua fit vinum vel
ex virgis serpentes erat ex aq
possibilitas quedam secundum naturam ut per temporis
successionem posse mutari in vinum et
virgis fieri ut possent mu-
tari in serpentes temporis dila-
cione et sic loquitur auctores
aliqui de mirabilibus factis scripto
quod eorum que deus fecit per mo-
ysen et aaron contra naturam fuisse
non quantum possibilitate nec quo-
modo ordinate ad illa sed
q̄ntum ad modum faciendi videlicet
quantum temporis fiat per naturam si-
c successive sed ad hunc istum
modum faciendi semper potest esse
sine fit subito id est in instanti
sic fit a diuina virtute et talis
dicitur miraculum vel per se repe-
te id est in tempore quasi in perceptibili
quod modo res via non est miraculum
sed fiunt reliquum vel procedes
mirabile tamen, verumptamen quod

non possumus distinguere qualiter
fiunt repente vel subito ideo
confundimus nomen miraculi aduersus
ut dicamus tam illa que fiunt re-
pente tam illa que fiunt subi-
to miracla sic et dicitur miracla
illa que sunt q̄ntum ad rem factam
de quibus diximus prius et secundum
hoc capitulum accepto miraculo ad
has tres differentias diuidit augustinus
in libro lxxxiii questionum quod quedam miracla
fiunt per publica iusticia quedam
per signa publice iusticie quedam
per privatos actus tamen si nolle-
mus stricte et proprie accipere mi-
racla sola illa possent dici
miracla que subito facit deus
in illis non nulla est preparacio requi-
sita ante absque in nullo ad
miraculo mutat deus res subito
cum multa que in miraculis ante
magorum requirebatur quedam prepar-
acio sicut collectio vel aptacio
seminum aut vel ad huiusmodi et
ideo non ita vere sunt miracla

Queritur postea quid faciunt
demones in hiis curandi
utrum sed praeparent tamen cum ad for-
me recepcionem et formam non indu-
cant aut cum praeparatione non in-
ducat et formam nouam quod cum
faciant utrumque videtur constat non
quod plus possunt angeli sive boni
sive mali quam possit natura in sublunarium
istorum corruptibilium sed constat quod
natura in sublunarium non solum praeparat materiam
sed et formam inducit cum ita non fuit
illa opinio que ponebat formas
esse a datore etc quod
si hoc non esset differentia in dispone-
tis ad formam per naturale et dispo-
nentis ad animam racionale si
hoc esset a datore etc sicut et

illa go et dia9 i ſuis opibz mi
dcloſis no ſolu ı ducet mąz
ſz ꝛ inducet form̄ miraculoſa
ꝫ gt ꝫ qm̄ de angel ſiue bo
nis ſiue mal mult dicē an
g9 q ipi creatores no ſut
vn in de t. dt ſic nc pcu
tes dq creatores ſcom nc agro
las ſruge; qmus eoꝝ ex tu
ſecus adhibitis motibz iſta
cauda dei vtus intus opa
rita no ſolu malos. ſz nc bon9
angelos fac3 ꝫ pucie creato
res ſz ꝑ ſubtilitate ſui ſen
ſus ꝛ cor9 ſemia iſta reꝝ
nob occulacia nouerunt ꝛ
ea ꝑ oggas ꝯtẽpacones ele
metoꝝ latent. ſpgunt atqꝫ
ita ꝯgignedaꝝ reꝝ atqꝫ ac
celerandoꝝ ı crementoꝝ ꝑ
bent occones ꝛ accipit h
aug9 creac ꝑ inductione for
me ultime q pꝫ ꝑ h q dt. ꝑ
bent occones ꝯgignedaꝝ v
ru creat n. ꝑꝑe dca nlla ꝑ
bet3 occo nc admincln ſi go
dt q angli no ſut creatores
h' ono dca creacone ſicut expim9
pꝫ q no inducut angli neꝫ
boni neꝫ mali form̄ aliq̄ i
re aliq̄ Solo dq q demones
ꝑant mira tn̄ nec form̄ i
ducut nc e ſile de angelo ꝛ
de na. et ſi in angel9 plus
poſſit ſimpr q na iſtoꝝ cor
ruptibilm tn̄ i eo q̄ e indu
ce form̄ silem a ſpe nl cg.
forme ꝑmus agens plus ꝑt
na qm̄ angls h r ſuut in
ducto na. ut ſz vim ꝯgratiua
poſſꝫ induce form̄ silem i
gne nl i ſpe ipi agenti
Induce dico i ipo ſuſcipie
te angelo cu nc tale indi
cio ꝫ ut nl ſile ſibi nl ce
illi cca q agit poſſit indu
ce i aliq̄ ſuſcipiens cu i
ro pecat ſz qmd ꝛ ſimpl
ꝛ ſi a. ſimpr plus potē
angls no tn̄ quo ad hoc
tn̄ ſimplr loquedo pl9 c
poſſe angel9 qm̄ na ꝙ i
ꝑt. ꝛ ꝛ i ꝑa diſpone
ad fore inducende plus
qm̄ na poſſꝫ q̄ m ad duo
n. accelare mam ex collecti
ne ſemina ꝛ ꝯggacone
diuſis locis q no poſſꝫ ꝯi
pot ꝛ accelerare diſpo
illas ut cicius ꝑducat3
nl q̄ ꝑduce3 ſi relinqret
ſibi ipi i opando ꝛ ſic
i dracſomibz magoꝝ
dracho ſiue ſpens potuit
ſtplr nl ex putrefaccone
pacom ſolis agens nl a
corpis ſupceleſtis ꝛ h
co d3 ꝯ pure nlis ꝛ ſi no
ſit ibi agens ꝯmogenei
ſi q agat ſz ſilitudine f
i gno nl i ſpe tn̄ agens
nle ſic ꝑpe ſol nl h9
rit ſibi mice ſilis nl ꝯ
cantis ſz h9 ſilitudine
alius mod9 ꝑducedi ſp
te repente ꝛ h e mirab
ꝛ h ſuit i miraclis mag
ꝑ opacone ſathane nō
d3 h mod9 creaco ꝙ nc
ato nc ex pulo e ta9 mod
quo ſit ſubito ꝛ tuc ex
plene miraclm q ſit v
te dia ſicut ſuit i ſigno
moiſi. Sꝫ obz ꝙ ſit ſign
ꝑt i miſſiones ꝑ angls
malos dt glo q ea qua

[m]irabilia facta sunt malis ange-
lis tribuere non audemus quia si
[n]on e mali angeli illa mira-
bilia sine miracula debent
dici facere. Ad quod dicendum quod quedam
sunt miracula maioris digni-
tatis quedam minoris et appella-
mus miracula maioris digni-
tatis que sunt ad probationem
et exemplum iustorum specialiter et
sic ita fiant et possumus di-
cere quod bonis angelis attribuen-
da sunt et non malis. Mira-
cula vero minoris dignitatis
appellantur cum sunt signa
quedam iustitie divine ad
vindictam pena aliquorum qui
meruerunt et deus tamen adeo
videtur alium vindictam sicut ja-
debit. De illis ergo que sunt
minoris dignitatis illa n. bo-
nis tribuuntur. loquitur aug. de illis
[...] que sunt maioris digni-
tatis glo. et non de illis que sunt
minoris dignitatis illa n-
[on] attribuuntur malis angelis
[...] videlicet operatio dracorum
ranarum et signis magorum
sicut exprimitur dicit eadem glo. dicit.
possumus n. sine dubio
malis angelis attribuere mortes
[...]corum mortes primogenitorum
et aldurones egypciorum tamen
sunt ista operatio minus sunt
malis angelis ita et pene
exhibite operatio eius sunt ab
eis de demonibus. talia autem
sunt illa miracula que nos at-
tribuimus malis angelis nec
operatur solomon ipsi de subuer-
sione sodomorum quia ipsis possibile

n. obviat quod ibi fuit pena afflic-
ta peccatoribus tamen non per angelos
malos facta sunt signa illa sicut
dicit aug. ibidem. Ad quod dicendum quod sig-
na illa et si fuerint peccatoribus
afflicta non tamen erat status illorum
signorum ut videlicet esset ordo
illorum signorum ad culpa prece-
dente tamen immo ulterius fuit iam
ad probationem ipsius loth et suorum
operationem et informationem et quoniam
adhuc sunt signa maioris dig-
nitatis et ideo debuerunt fieri per
bonos angelos et non per ma-
los. quomodo autem et eisdem subiec-
tis creaturis fiant per angelos
bonos signa maioris digni-
tatis et per malos minoris
non est admirandum dicit n. ibi
glo. quia sicut bonus homo et malus
homo utuntur eisdem signis vi-
sibilibus scilicet terra aqua aere et
igne unusquisque secundum modum suo ita
boni et mali angeli utuntur eis
sunt quilibet opus suum et potestas
quia potestas maior est angelis
quam hominibus et angelis bonis quam
malis unde apparet quod boni et
mali differenter possunt opera-
ri circa istas creaturas secundum maiore
et minore potestate ipsis
data et etiam quia adeo admi-
nantur ne permittuntur differe-
tur.

Vtrum ipso quo fiant mirabilia
magorum que sunt secundum verita-
tem conversione de mirabilibus
factis secundum delusionem tamen et fan-
tasiam aut ergo et sensus illusi-
onibus sit mutatio ex parte
rei visibilis aut ex parte vi-
dentis sive ex parte visibilis

aut in qualitate ut q e al=
bu faciat dyabolus ee nigru
vel i qntitate ut q e magnu
faciat pvu vel i figura ut q
e hō faciat asinu vel s situ
ut q e parisius faciat ee ro=
me tc i hiis no e fantasi
a tm immo veritas si ergo d
delusio fantastica apparico
tm no est ibi mutacio ex
pte visibilis si expte videtis
tc aut est i mutacio ex pte
virtutis intra aut i ipso or=
gano ext aut ponetur de=
fectus solu imo virtutis orga
ni ut no possit cprehende q
obm est ut cu pp debilitate
visus apparet vna cande=
la due | Si est immutacio orga=
ni ut pote q d mutat spe=
cies dyabolus humores oculi videtis l
tunicas oculi ut no possit vide
sicut e tc cu ipm organu
visus sit res nobilior quam res
obiecta extra aut saltem eque
nobilis sic videbatur ne mi
raculu et no fantasia tm qu
i mutabat re obiecta extra
ita dicetur hic miraculu et no
fantasia qu i mutabat or=
ganu et eode mo pot obia si
ditatur q no i mutat orga=
nu s virtute et hic sine dicatur
de virtute que e intus s q hic
sine de virtute sunt est cmota
organo extra cu n. hmoi v=
tutes nobiliores sint q ipa
organa adhuc nobilior erit
i mutacio earum s veritate q
mutacio organi sil rerum ex
tra obiectarum si ea ponatur.

ibi purus defectus sine organi
sine virtutis tc sicut ulterius
miraculum cu visus debilis
dit duas candelas ee q
vna tm ita ulterius est cu
ponendu miraculum i de hi
ribz demonu | Et qz gt a
i li de cura e spu et a
p spu ex li de a de v it
quedam mulierc post s
thana gulse illusionibz
fantasmatibz seducte cre
dunt se e cfitentur noctu
rnis horis cu dyana et c
herodiade paganorum dea
i inna mulierum multitudi
e quitare eorum q illusionibz
eorum q visionibz obtempe
rare nempe sathanas qui tr
figurat se i angelum lucis cu
mente aliqui mulierale ce
it et hanc sibi p i fidelitate
subiugavit illico dulsa
psonarum spes ostendit i
mente q captiua tenet
sompnis deludens | mo le
mo tristia | mo cognitas |
i cognitas | psonas osten
e deniaque deducat et no
lus hec patitur. spc i fidelis
nt no i ore s in corde o
natur. neme | ideo nimi
stultus et hebes e qui
ora que i spu sunt accip
arbitratur. in corpore si ergo ita sit
dyabolus i ipa ymaginacia
mouendo quedam mira sicut
aug. an pdicam auctoritate
hec deludendo ymaginacion
q potencior e q sensus
extra. vnde q et mira

delusione possit facere misse-
cordia. Oracione et huius queritur
utrum diaboli circa delu-
dunt ymaginativa offerat for-
mas novas ymaginationi vel
solum offerant sed et componat
aut si non componit novas fal-
tem oppositas transformat; si offerunt
et non componit ergo circa
oblationem speciei non sequatur
cognicio immo dicit sic unione cog-
noscibilis speciei ad cognoscitivum
aliquid ut fiat cognicio ubi autem
non est unio non erit delu-
sio nulla erit delusio in propo-
sito; si dicatur quod ipsas yma-
gines componunt sive et ipsas
transformat eadem obiectio est
possent in ymaginativa
quod componit potest in ad. insequi
sequit et quod transformat potest in
et quod transformat. Sed non vi-
detur quod possit in ymaginativa de-
mones eadem enim substancia est racio-
nalis et sensitiva et dico sen-
sitiva quod comprehendit ymagina-
tiva et omnes hii qui posuerunt dicitur
de ebdomadibus et de eccle-
siasticis dogmatibus si ergo demo-
nes non possunt in racionale neque
in ymaginativa. Solucio dicimus quod quedam
delusiones fiunt absque
demonibus sola agitacione homi-
num videntium et occultacione sic
transfectoribus aliquam ex
aliqua virtute demonis
aliqua delusio virtute quorum
corporum animalium que qui
possunt si quidam virtute
corporibus in dictam rem ope-

de sine apparere non sit est
et tamen re vera non est excepte rei
visse quod ad fit quod videtur non tamen est
eo modo quo videtur est autem tercius
modus delusionis quod fit per de-
mones sunt enim demones qui-
dam parte ex ordine non super
quasdam res inferiores quam pos-
sunt movere circa istas res quem
deus permittit et tamen apparet
res non fiant est; et hec delusio
et si fit delusio quemadmodum
videri subiacet tamen veritatis rei
vise fiant dicebatur prius de
corporibus animalibus sed hec fit virtu-
te demoniaca quod ibi fiebat
virtute illi indita illi corpori
sed ad sunt propter hoc quod illusio fit a
demone non dicitur prestigium; presti-
gium enim proprie dicitur illa illusio de-
monis quod non fit cum excepte
mutacionis rei sed solum modo excep-
te cognoscentis quem deluditur
sive circa ad organum sive quam
ad virtute ad intellectum ergo quo
fiat hec delusio sciendum quod sensi-
bile duplex dicitur per se et per acci-
dens et per se dupliciter proprium et com-
munis ergo quod in proprio sensibili non
fallitur visus bene dispositus
unde quod est album semper iudicabit
visus album sed in communi sensibili
et insensibili per accidens bene potest
falli et interius et exterius et circa
organum et hec per virtute dyaboli
efficientis sicut iam videbitur.
Ad id ergo quod queritur utrum in-
mutat tunicas vel humores
oculi dicimus quod non sed potest dyabolus
multis modis formare formas

et illis offre oculis sine sensu sp9
ein obiectas volens nolens
apphendit eum sicut velim no-
lim video vel cognosco albu
qui est obm debito mo visui
mo et hc existente organo i
debito statu ita et ipe visus
spes quas offert diabolus app-
hendit n° tn dz dici q dyabu-
lus vmat eas mo nalit ex
quo oblate sut visui debito
mo sensus unit se illis vel
illas sibi et ulti9 indicat de
ipis et fallit ulti9 i indicat
do ipm sen'le ꝑ catus cu ꝓp
form q solebat ee hmi9 rei in-
dicat ee hanc re ubi videt
tale formam et s diusas obla-
cones vel s diusas mutacones
forme oblate indicat sp alia
et alia et sic deludit s q di-
cebat aug' i auctte ꝓdca in
lecta mo ꝑpa mo cognitas
mo i cognitas ꝑsonas et i pot
h delusio dici si ut potest
cor° extra sicut e cu deludu
oculi cor° vel i ꝑpm sic e cu
deludit ymaginaco s qd dice-
bat i infine auctas ꝓdce h
solus pati infidelis spc et
et ibi applicat spc ymagina-
co sicut et visio ymaginatia
applicat visio spualis qm
dividit aug' ta gnia visionu
corpalem spualem et intellctua-
lem cu eu deludit ista yma-
ginaco fit delaco ipas for-
mas oblatas extra ꝑ quos-
da spc usqz ad ipam qm spc
sut quoda mo qules et sp
qm ipi ymaginatiue ad id
go q que' nos dya9 hebat
p'ate i ipam ymaginatiua

d9 qmus quida dixint q
pot offre ipi sicut dixi9
sz i pme no pot tn d9 c
hic q et si a pme no p
i ymaginatia attigendo
se adilla pot tn queda
co' inco° adque se' i
vel bifformaco i ꝑsor
imaginatia ut cu resolu-
fumi9 colerici i ymagia
ad cerebrum pot i pmi
ymaginatiua forma ignis
vel possit transformai for-
me que erant ibi i forma
igneo vel hi9 no ꝑ dy9
h feat i pmodo neqz t
corpus dd z i pssisse ipas
spes i ymagiatia sz e
se sn illi ꝯmdiuidua q
mitanaa cui9 cd corpis
un ꝑ sese ꝯcomitant i
didualit gule e ut qu
sic pati et ipa tuc tales
i pssiones heat s q h a
phs q aia corrupit que
mutat quoda intus c-
rrupto sme mutato

Que' et nos boni ꝯplus
possint face miracla q
mali et q sic nr ꝯstat
q rone n' no sut a filiis
boni malis rone an m
ꝯstat q meliores ꝯdicones
sut boni q mali go nr q
tm vel eque boni possint
sicut et mali Sz ꝯt au
li heresim q intelligim9
miracla et scelatos hoie
ce' qualia sa face no ꝯpp
Ad h nlt my solut ibi
dicens q no ideo pocius
loca apud dm celsitudi

e scelati q̄ iusta ro. m. accep-
tores erant apud dn̄i magi
s̄mōis qui ppls isrl q̄ non
otuit alle pphe face q̄ ipsi fa
ciebant q̄mis moyses i virtu-
e dei maiora potuerit vm
e va mali no possunt illa
face nisi p pmissi boni nisi
ae adno possent et illa et
maiora facere no tu sine rec-
a ordinacione dn̄i z q̄ eis
d datz h potestas sicut et
malis vm subdens tam q̄
s detz eis dicit ideo non
ibz fas ista tribuuntz ne p̄mi-
ssio errore decipiatz i
imi existimantes i talibz
tis ee maiora dona qm i
pibz iusticie quibz etna iu-
a pratz ... dos phibet hōīes
audere discipulos cu dicit no-
te i hoc gaudere qm spc
vobis subiecti sunt s gau-
dete q̄ noia vra scripta sunt
celis. luce x. neqz gro rone
neqz rone gre fiunt ita
miracula s ex virtute dei q̄
n detz aliqu fas sicut et
talibz ro e qa dta ad h
d q̄ quez utr indifferent
a res omēs possint face
miracula dz sicut credimus q̄
d et si in rone ... ect dyas
prior ... insoribz ...
d p pecc̄ ... ita p̄capita
s z ... no ... equalit
pssit i ... catuiris s qui
magis est ignobilior ali
a cratia mēt cetās tato

magis excreat pate sua i al-
la vm q̄ ignobilissimi mēt
oia arancia audent de spe-
tes et huius frequencius natz
illis et excreat sua mirabilia
inferius vm aug i pi sup ge.
ad lit gaudent demones hac
pate sibi dal ut ad i tanta
tones hom spentes mone-
ant ut quolz mo fallant q̄s
possunt / et assignat et q̄frita-
te q̄ magis utuntz hius spe-
tibz subdens h cu face p̄mit-
tuntz ad pm fa memorem q-
medado q̄ fit eis queda ve
h grie familiaritas vm a
h mult dice q̄ in h quod mo
decipiunt p miracula ... ista
qmedatz memoria pmi fa-
s. q̄ ibi deceperunt pm hoiem
p serpentem q̄ dz ho memorit-
te time / et te demones memo-
rit. tenent cognoscentes in
pena q̄d p illa suggestione
fiunt affligntz quatu i illa
pma teptacone sine qmo-
fo qmiserunt i culpa

Q ve postea de illo verbo
q̄ dt aug q̄ boni xpiani
faciunt miracula p publicam
iusticiam quid appelletz ibi
publica iusticia aut m quid
datu aut quid incabu / si au
purum incatu et nc excepte da-
tue te quez quae sunt no pos-
sunt mali xpiani face mira-
cula p publicam iusticiam sic
et boni nec pot dici q̄ h est
q̄ isti hunt fide formata illi
vo no / Jam m tu tangs aliq

catu͂ et q̄ͣ adhoc no̅ dicebas
tu q̄ boni facient miracla ¶ Si
aut̄ dicat̄ q̄ ista publica ius-
ticia fuit quid catu͂ et que-
quid sit illud si dicatur q̄ h' sit
fides formata et h' m̄ accipi
ex h' q̄ d̄ ad hec ti o͂ia illa
mirabilia sine miracla nouis
legis fide dni̅ fiu̅t ¶ ostendi
auctte aug̃ q̄ h' no̅ sit aliq̄
catu͂ d̄t .n. i li. lxxxiij q. q̄o
hoc fit ut sc̄a dī sn̄i qū eos
hoc domi l̄ra utile ē et loq̄tur
de dono faciendi miracla s̄ pub-
lica iusticia et quodā mō a
priuato lege h' ē s̄nm dei pate
r paut r firmius ꝑatibꝫ ad
quedā iusibilia facienda mi-
racla q̄ in illis .n. ipse de9 imp-
at au9 teplu͂ fit ex qua auc-
toritate pꝫ q̄ istud quo miracla
fiu̅t sine illa publica iusti-
cia ē quiddā diuini et ita de ca-
tu͂ ¶ P ipse dicat q̄ boni xp̄ia-
ni faciunt ꝑ publica iusticia
mali ꝑ signa publice iusticie
s̄ illa signa ꝑ que mali xp̄i-
ani faciunt miracla sūt t no̅
tacones nois diui et hm̄9 fid̄
mult aug̃ s̄ h' no̅ sūt signa
n̄ ei9 q̄ diuini ē ḡo publica
iusticia no̅ fuit al' q̄uid diuini
et ita incubi ¶ Solo d9 q̄ est
quedā p̄uata potestas siue
particulais que ꝯs̄t̄ iuniuersis
catue r catone sua s̄ ḡdu
sui s̄ q̄ d9 q̄ un9 anglus pl9
pot q̄m alius ꝑ acatone
sua maiori potestati p̄ditus
ē adeo et anglus ingnie pl9
q̄ h' et h' plus q̄m bruta

et bruta plus q̄ uegetabi
et sic de aliis et s̄ h' d9 nos
q̄ mali angli et a sua cac-
ne aliq̄ potestate acceperut
sup quasdā catuas iusibiles
aliquo mō transmutandas
ul disponedas q̄ potestat
r no̅ amiserut cu͂ cecideru̅
et pp h' aliq̄n pp illos qui
utunt' illa pate ꝯfidente
et delectantes in illa ut a-
ḡl eos sibi obligent faciu̅t
illa que possūt et h' modo
faciunt magi de quibꝫ d̄t au̅
q̄ faciunt ꝑ p̄uatos ꝯtr̄us
an alia potestas publica
siue ulis s̄ d̄ et d̄ pub-
ca iusticia ꝑ publice ꝯgi-
cia et h' influit sup catuis
et cu͂ aliquis r ista ꝯfidi
uirtute ip̄ius influentis fit
miracla s̄ p̄ dnp̄ eos s̄ q̄
publica iusticia r fluat ad
faciendu͂ miraclm pot . i
fluere et sup r uocante
et sup sou ꝑ quo r uocatur
h' mō faciunt boni xp̄iani mi-
racla influit .n. de9 ꝯpaton
sua no̅ solu͂ sup sou mi-
sud s̄ et sup bona xp̄ianu͂
tu ad fide formata et cu͂
tu ad i̅d q̄ cu͂ fide formata
r q̄ni ad h' ut bon9 xp̄ian9
faciat miracla no̅ .n. sola fi-
des formata sufficiebat ꝫ
r q̄rebatur aliqua alia ꝯ-
pedia et ideo r p̄dca aut̄
te aug̃ no̅ solu͂ dicebat sa
dei sui q̄m .n. sca fiu̅t no̅ s̄ lu
s̄ut fide formata r pub s̄
addebatur ulti9 qu eos h'
h' digni utile ē et te

miraculum per publica iusticiam
aliqui et i fluit publica ius
ticia semper fiunt tamen et non semper
invocante et tamen non ideo aliquis
fiat deus miraculum per honore
ius sim sed non fit bonus ipse
enim qui eum invocat et tunc
fiunt miracula per signa publi
ce iusticie | responsio | huius invo
cans dominum non erat iustus sed in
vocabat dominum sicut et sancti qui
faciebant miracula per publica
iusticia et ideo huius dominum fa
cit miracula per signa publice
iusticie ¶ Ad illud quod obicitur quod si pub
lica iusticia dicitur quomodo tunc
tamen non potuit miracula facere
publicam iusticiam mali sed
boni dico quod licet non sunt boni in
iusticiam non dicebantur facere
miracula per publicam iusticiam eo
quod erat influxus semper fiunt tamen
quod erat in fluxus ipsius in
eos tamen cum mali faciunt mi
racula non est influxus ipsius dici
tur sine publice iusticie sed quod
iusticia est in ipsos malos modo
per ipsum fiunt et ideo non pos
sunt dici facere miracula per pub
licam iusticiam sicut et boni
Completo tractatu de spiritua
li natura angelica cum admi
nistracione dei sequitur tractatus de substa
ntia corporali omnino qui tractatus dividitur
in creacionem rerum corporalium dispo
sitionem ornatum | multiplicacionem. Circa non
creacionem quedam consideranda sunt in
quedam in particulari ¶ Circa consi
deracionem in generali primo queritur utrum res
corporales dicuntur create racione
sui forma aut racione materie informis
dico cum informe duobus

modis nihil quod non habet formam
nihil quod habet in confusione qui dicitur
chaos | Si non racione materie informis
quo illorum duorum modorum ¶ Deinde
si est racione materie informis alio
duorum modorum utrum eadem sit materia
informis racione celi et terre quam
differenter designet ¶ Tercio queritur
si res corporales sint simul crea
te aut non simul ¶ Quarto utrum
creacio fiat in die aut ante omnem
diem
Ad primum sic arguitur agente
perfectum opus et perfectissimo
perfectissimum sed materia informis cum
est sine omni forma est imperfectissima
ergo non est perfectum opus sed ut licet
sed datum opus est perfectum opus cum
sit opus perfectissimum agentis scilicet dei
ergo materia non est data sine omni forma
¶ Ad idem facit quod intelligencia cre
ata cum facit non producit materiam
sine omni forma nec natura similiter sed
formam in materia et hoc fit in creacione
agencia et minoris virtutis
ergo nec deus qui est summum a
gens dat rem corporalem racione sue
materie informis ¶ Item forma licet
quo modo habet similitudinem cum primo
deo quia dicitur forma omnium creaturis
et quodam modo cum mens scilicet intelli
gencia dicitur materia omnino ergo cum datio
sit proprium opus dei et extenden
dit se ad res corporales ergo res
corporales dicuntur date potius racione
forme quam materie ¶ Si vero dicatur
forte quod datio dicitur de racione materie
informis similibus in se forte res
corporalium sed per indispositionem | contra sic
obicitur | confusio contraria est ordinacioni
sed ordinacio attestatur sapien-

g° summa ordinato summe sapie
go a summa sapia no pcedit i
mediate res sub qfusione no
go in ac qfusioe rer corlm
pcedit a summa sapia ¶ ad ide
error reputat' i n° qu no
q formar distincto ut si qre
det corpus humanu sine or
dinata mebror distinccione ut
caput eet inferius et pedes
supius et ita de alijs / ne non
appareret ibi mebra absit a'
pone errore i ope dio no
go data est in ac formar
qfusioe ¶ p° forme queda
cotes sut int se repugnates
si aut eet qfusio formar
eent qtrarie forme simul et
ita qtinua pugna si pug
na sit dt po dau e pncipiu
dissolonis go ibi eet disso
luto no go sic possent sta
re ¶ ad qrm sic argui pot
daco e exitus de no ee i ee
ou i mediatus e exitus de
po illi i actu sz an e facco
s i opibz sex dier e facto
sine qdito dr in : fiat lux et
fca e lux et ita de alijs
g° an no fuit il daco / prius
g°. dabat' de no ee i ee a
liquo mo in ut sit ordo de
no ee ad i posse ee et de
inde de posse ee i ee actu
q e ee sub forma determinata ¶
qte pm lit pom q'm ad ome
sz an nlla pot queri cu sit
ems qpu id go media q ma
q'r assitat' ei i virtute po e
in quo capax e om formar
go pmus exitus ipo dia ur
ee qdito in ut capacitas or'
formar ¶ qte deus lit inse ide

as et rones om rer sicu
acaip' ex p li lyprim q forms
an iste forme dur n' an
i datis p' assilar quoqui
n q sz inse qtinencam o
formar cotlm i qne q
ai lz sit in subt distincte
formar ut qent' lz fu
ado ¶ p distinccio no vr e
n eius q prius fuit qfus
si go assignat' ab expon
lbz opus distinccois for
pcessit go opus qfusion
forz i in hoc an no e
lt i ope dacois et ¶ ad
rd s · duas sacs summas sco
·n· summam aug' ur q da
eat in ac forma spia
ti eam · ita q singlo ro
date eent i spus inbz c
for is scdm an summam qq
alior ur q data sit in su
in sow dt qq insuba sui
fca sut que i eis sut or
dne s no i spe que sequit
diebz ostensa e sol et luna de
celo vigulta i lhius de tr
aug' et i li de simbolo n
sz dice / ordinatissimo dei
ne p' capacitas formar
et postea formarent' q
qs formata sut ¶ qte aug' i
qfef anom sic exponit i
pus dauit deus ce et deus i
sibi coeterno fecit i form
mag datue cotlis ubi qf
eat celu et tra · que n
jam distincta et formati
lius mudi mole sentimus
exponi qcedat queda gl

p(er) p(ri)ncipiu(m) g(e)n(er)e. ¶ Iste s(em)p(er) id
ip(s)e mādauit et erat ip(s)e
d(icitu)r i(n) forma mat(er)iam de-
Ubi ergo teneat(ur) p(ri)ma sua
(con)dic(i)o(n)e adaba d(icitu)r q(uod) l(icet) in
poss(ibilitate) exitus de n(on) e(ss)e
in posse e(ss)e et post de pos-
se esse actu (per) forma(m) ta-
m(en) n(on) s(e)c(un)d(u)m fuit s(ed) ut simil-
itud(in)e forma ad m(ateri)a(m) et h(ec) ut
uita ut opus c(re)ac(i)o(n)is (per)ficie(n)-
d(um) erat. ¶ Ad s(ecundu)m d(icendu)m q(uod) l(icet) m(ateri)a i(n) q(ua)n-
tu(m) e(st) capax formar(um) q(uod) d(icitu)r
similitudine s(ed) (con)fuso u(e)l
nota u(e)l d(ici)t(ur) p(ost)ea n(on) t(ame)n oper-
tet q(uod) sic caret(ur) a formis
magis (con)ceb(b)at q(uod) e(ss)et capax
actu q(uonia)m t(ame)n i(n) p(otenti)a. ¶ Ad (tertium)
d(icendu)m q(uod) aliu(d) e(st) deformis i(n) m(ateri)a (con)-
c(ur)rentib(us) et de p(ro)d(uct)is et de re-
bus q(ue) sunt i(n) deo. in deo n(on) s(un)t
uere n(on) sunt a(li)q(ui)d q(uod) ip(s)e de(us) qua-
l(ita)t(e) n(on) fuit for(m)a et fuit a(li)q(ui)d
q(uonia)m ip(s)a q(uo)d n(on) distingui(tur) i(d est) q(uod)
m(un)di formas n(on) (con)t(inet) s(ed) su(m)me
p(ro)p(ri)e o(mn)ia disponenti et id(e)o n(on)
h(abe)t s(un)t pl(ur)itudine(m) u(e)l su(m)me
p(ro)p(ri)e in qua nulla e(st) distinc(tio).
¶ Ad ultimu(m) d(icendu)m q(uod) opus dis-
tinctio(n)is p(otes)t dup(lici)t(er) intelli(gi) uno
m(od)o ut p(ri)us formas (con)fusio(ne)
m(ateri)a et postmodu(m) distingue-
r(e)t(ur) et h(oc) n(on) e(st) s(ecundu)m hanc s(ente)n(tia)m
alio m(od)o ut distinctio refera(tur)
ad ordine(m) com(m)u(n)i(u)s aug(ustini) (quod)q(ue) i(n) loco
p(ro)p(ri)o et l(icet) h(ec) op(er)a (con)dita sim(u)l e(ss)e(n)t
t(ame)n et distinctio s(un)t diu(er)sa
q(uia) (secundum) aug(ustinum) sim(u)l erant i(n)
p(ro)p(r)iis locis distincte l(icet) c(om)-
m(un)it(er) ut i(n)telligat(ur) alit(er) et
p(ro)p(r)ia q(ue) sim(u)l potuit dic(er)e

noluit et ordine n(on) designa-
(r)e s(ecundu)m (com)m(un)em a(utem) et alios expo-
sitores qui accipiu(n)t diem u-
sitacio(n)i m(od)o fiat (con)ting(i)t et
t(ame)n de c(re)ac(i)o(n)e fecit me(n)tio(n)e(m)
q(uonia)m au(tem) de(us) die m(un)di dici q(uod) c(re)a-
t(us) d(icitu)r de r(aci)o(n)e m(un)di et (con)forme q(uod)
t(ame)n aliquo m(od)o h(ab)ere(t) i(n) se formas
¶ Ad p(ri)mu(m) au(tem) ob(iectu)m i(n) (con)t(rariu)m d(icendu)m
q(uod) q(uia) ap(er)facc(i)o agentis (con)ces-
sit (per)fecit opus ut i(n) g(e)n(er)e illo
n(on) (con)sistit ibi opus diuinu(m) s(ed)
e(st) ulti(m)u(m) ordinatu(m) ad opus ul-
ti(m)us quo dicebat(ur) fiat lux. Et
si ergo u(e)l q(uonia)m (secun)d(um) ordi(n)a(tionem) (per)fecto u(e)l
(con)u(er)teda l(icet) i(n) ultio op(er)e t(ame)n
in i(n)icio op(er)is fiat si artifex
facit domu(m) n(on) e(st) (con)u(er)teda (per)-
fecto i(n) i(n)icio sui op(er)is s(ed)
t(ame)n opus e(st) iam (con)su(m)mabit c(re)a-
to fi(n)it op(us) u(e)l (con)ficiet i(n)icia-
ti p(er)m dicit. ¶ Si n(on) ob(icitur) q(uod) eq(ue)
faci(l)e e(st) deo totu(m) opus i(n) (con)su(m)-
mac(i)o(n)e fecisse sic p(ri)us sub qua-
da(m) i(n)formitate et postea p(er)
(con)su(m)mac(i)o(n)e(m) artifex n(on) si sta-
ti(m) posse(t) unico actu (con)su(m)ma-
re domu(m) n(on) p(ri)us leuigaret lig-
na et lapides poliret s(ed) s(t)ati(m)
domu(m) (com)pleret d(icendu)m q(uod) d(e)o e(st) eq(ue)
facile cui dic(er)e face(re) l(icet) n(on) (con)
plus e(st) uelle e(st) face(re) s(ed) q(uod) d(icitur)
i(n) ps(alm)o q(ue)cu(m)q(ue) uoluit fecit
n(on) q(ui)a uoluit i(n) isto (per) (con)su(m) or-
dine re(rum) n(ecessa)riu(m) ostende(re) ut
p(ri)us s(un)t p(ri)ncipia (con)dita deinde
aliq(u)o m(od)o ab (e)is ~~d(ic)it(ur)~~ duc(u)nt
origine(m) sic d(icitu)r (con)g(ruit). ¶ Ad s(ecundu)m d(icendu)m
q(uod) n(ost)ri s(ed) ostendit(ur) u(ir)t(u)s age(n)-
tis (per) excellere u(ir)tute age(n)tis
s(ed) na(tura)m n(on) age(n)tis c(re)ati s(ed) u(ir)tu(s)

q pot utiq mo res cdere
et subito et successiue agens
an tatu no q nisi successiue
et si h pfecto e q recipit ab
agete tanto multo mag e p
fecto q adeo agete procedit
q ad sum fine pducat no
n agens tatu abinicio opis
sui pducat ro pfectam s at e
opus gsumatu ¶ Ad tcia dd
q lz forma hat silitudine cu
deo qui forma d no9 et m
sume po. lt aliqm silitu
dine et ita voluit deus ut ne
q silitudo ostendet et res ta
le a m et res tate a ppa for
me spe distincta ¶ Ad iu no q
dl de gfusione formaru e q
e queda gfusio opposita or
dinacoi at forme errore a
gentis a pueniat a m opera
gpleto sit an no e hic q sic
repugnat sume sapie e au
alia gfusio tu nd sit res
unaq a suo debito loco qm de
bet forme distincte et s hic
intenco opis no repugnat
sume sapie e e gfusio que
da latebra formaru a suis
pricipiis et s h ee formas a
suis pricipiis et originalit
no repugnat sapie | imo os
tendit sapim q n forme ab eo
sint a diis originalit no r
pugnat sapie s ostendit sa
piam ¶ Ad ad dd q iste modus
eendi formaru no e pmodi
modipt qd au fau q ne lt di
minucom a ptibz ne a ordi
nacom ¶ Ad ad dd q ille mo
dus eendi formaru simul
no facit gtinua pugna gti

nua n pugna d ee cu fi
me sit a sua virtute ut po
sint age et appropinquat sibi
situ
De eade que ut eade fu
m celi et tre ut no e
q eade sit m q gpti v roe
videt m a u sicut dne
dz for s ide e gen9 om
corlm supiora et infora u
biq n e suba tota go e
de m a u sim a si ¶ Iste r
ri et densi eade e m si
gnis et leuis | spi rone lucio
si a tenebrosi s luidu
apte celi tenebrosu ap
tre go eade e m celi e
tre ¶ Iste dio pa fuit lu
et tenebras s s alqm e
quosda alios expositoes
que post erant dia sine d
tincta pus erant e m a
m go ad lux et tenebre ut
se distinguerent pus e
a vna m a formi go vn
erat m celi et tre ¶ Iste a
s vna expom sic expo
singlo sup ge eant celi
et tram a a forma m
utriusq go m ex h dic p
eade sit utriusq m a for
¶ Iste a m e po recepti
plm formaru et uestigi
dei aug e po factiua p
s illos e po d in age o
qui h a recipiendo et o
m corpalis receptia for
corlm que sunt adia p
g agente sit go h vna
a agedo ita m illa ee o

rapiendo g° erit vna mã
celi et tre ¶ Cõtra ꝓbat phs
in corruptibilium eẽ et corrup-
tibile una si corrupt° eẽt n-
ũ eẽt status si g° mã cor-
ruptibilium ẽ corrupt° et
mã corruptibilium et corrup-
ti si corrupt° eẽt aliq̃ pri-
orem rei corrupt° eẽt cor-
ruptible sꝫ tunc aliq̃ ꝑ̃m est
corruptible aprim ẽ corruptible
et corruptible eẽt corrupt-
ibile stare nõ potest g° mã
corruptibilium ẽ corrupt° si
utriusqꝫ mã ẽ corrupt° ꝙ
ꝯtrbet vnam eẽ mãm utro-
rumque corpm sꝫ cõr ꝙ ad celum ꝑ-
tinet dicunt corruptibilia
que vero ad terra ꝑtinet ut e-
lementa dicunt corruptibilia g° ea-
dem fuit mã celi et tre ¶ Cõtra
phs ꝑ pote ẽ mãm eẽ abs-
que magnitudine sꝫ magnitu-
do nõ ẽ sine corporeitate g°
pote ꝫ eam eẽ absqꝫ corporei-
tate sꝫ forma hanc pote ẽ
cõmunem celo et tre g° mãm
pote ẽ eẽ cõmunem ¶ Cõtra aqua
superior et inferior vna sunt
de qua dicebat spc dni
ferebat sup aquas sꝫ ex aquis
superioribus factum ꝫ celum aqueum
et cristallinum g° celum cristal-
linum habuit materiam cõmunem cum
aquis inferioribus sꝫ id celum cum
superius mr eẽ nobilius et
amplius ꝙ firmamentum g°
multo fortius firmamentum ha-
bebit mãm cõmunem cum aquis

inferioribus et ita cum tra/ tra n-
ꝫ cõis mã g° celi et tre vna
ẽ cõis mã ¶ Cõtra sydera que sunt
in firmamento sunt cõmunem mãm
cum firmamento cum sint ꝑ̃ncipaliter
sydera sicut dicit gg̃ in tre
lo ꝑmitus cato designat / ꝙ
in sol et luna et sydera qrto die
facta ĩ celo ꝑ̃ficiunt sꝫ ꝙ qr-
to die ꝑcessit ĩ spem ꝑ̃ dicit
celi substantia extitit ꝑditionem
g° firmamento sunt sua mãm
designata ĩ celo ꝑmitus da-
to sꝫ firmamento celi et tre sicut
dicitur ẽ cõis ẽ mã g° celi et
tre vna ẽ mã ¶ Cõtra illorum
eẽ mã vna que sunt ad invice-
m transmutabilia mĩ que ĩ illa re-
soluunt sꝫ celum et tra nõ sunt
ad invicem transmutabilia nec ꝑ̃m
ĩ aliud tãq̃ ĩ principium mãle
resoluunt sicut elementa vera
g° nõ ẽ eorum vna mã ¶ Cõtra
corruptibilium et incorruptibilium
nõ ẽ vna mã ĩ incorruptibilium mã
cum sint ꝑpetua nõ differt
posse et eẽ ĩ corruptibilibus differt
autem posse et eẽ g° nõ ẽ ea-
dem mã cum posse apõ mã dicat
¶ Cõtra si vna eẽt mã universi et
ꝑmus cãtae erant res ĩ mã nõ
dicit ĩ ꝑ̃ncipio vel unum solum ca-
tum/ dicit autem sunt duo g° nõ ẽ
vna mã universi ¶ Cõtra ĩ celo
nõ ẽ mã subiecta generaciõi ĩ
tra nõ ẽ mã subiecta generaci-
oni g° nõ ẽ eadem mã celi et
tre ¶ Cõtra ĩ celo nõ ẽ mã sub-
iecta generaciõi et corrupcioni ĩ
tra mã subiecta ꝫ generaciõi et

corrupcoi go no e vna mat
teriez ¶ Item9 et contra quere ut
tu d3 propito. creavit de9 celu
et tram ut m qz creatu ẓ i forme
aut vnum i forme s. tra et
altm formatu sẓ celu et nur
q vnum sit creatu i forme et al
tm formatu de tram. d3 q e
rat i caus et materia a quo no
i formitas de celo aut no d3
go celu i sua creatone ga forā
fuit cta si no fuisset i suo
gne dice3 materia quidem t
ra i suo gne d3 materia ¶ Iste
celu si d dt strabq no visibile
s. empyreu no ab ardore sz sple
dore d3 q statim sas anglis e
repletu si gstat q no fuit reple
tu sas anglis anq eet for
matu go statī fuit formatu
sz de tra no sit d3 q statī for
mas suas recepit go vnu e
atu e ut i forme ven sub
dit3 gtrgent. aque et altm
no formatu s. celu ¶ Ite lẓ le
gat3 de celo q d3 firmame
tu q fcu sit postea. ul de ce
lo aqo no legi3 de celo empy
reo q postea fcu fuit si .n.
dice3 q noie lucis intellige3
lr ptare no pot si opponi so
rm qui uident3 dice q lux
illa creata fuit i illa pte a
qua sol et ro monens eos ẓ
q lux illa qsui psencia et ab
sencia faciebat diem et noc
te lr no pot face celu em
pyreu si noie illi9 lucis
designaret3. quod m. pte
tgdabat tram et no tgde

dit go ac no legam9 pop
fcu nitce ẓ ut intelligam
fcu cu d3 i pn. creavit d
ce et t go vna creatu e a su
forma distincta / altm nom
¶ qt sol et luna et sydera q
die dur ee gdita q subac
i celo sz postea formata p
go celu p9 die creatu fuit s
quada i formitate et postea
q spes distinctu ¶ Iste sora
ples distinguit celos et c
pales si gstat q qdda fo
infra dectiat3 go p9 creatu e
ut i forme ¶ Iste aug. qu
p celu intell angelica n d
sue diat qda designa3
formitate aug formaco n
d3 fiat lux et in lco go f
ci9 si noie celi desig3 corp
mat d3 i forme designi
¶ Ad q dr sine comndias re
liois sine q no e vna m
celi et tre ad q. an obu
credẓ ẓ q lẓ sit vnu gen
vnu i ronali pha no e d
ept m. no m. spe credẓ m
gen9 lẓ dicam9 gen9 e i
modu m / dnas ad m
forme oẓ m s lr dre q
de eet m. sprm et corp
q no admittim9 / dyngit
go. q queda e m subie
ta motui et gricta et lr
i celis et e queda subie
motui no gricta et lr e
sup celestib3 corp3 e creata
nece subiecta motui n c
rictati sz tm forme et lre
i creatis nobilioib3 ut sp
bus / no go ẓ qis m spu

corporum nc corporum supcelesi-
ti et inferiorum s primum oz an-
tiquos loquendo exponens scorum ali-
quantum alit dicere ut no di-
camus eadem mam esse celi et
terre si celi noie sicut dt scrip-
tura ibi tamen celum empyreum
intelligatur. si no celi noie i-
telligatur firmamentum et sy-
dera distinguendo; z mam qua
dicit i qua sit formarum
diminute transmutaco et s spe-
cie no dr celi et tre quas
in et sic lo ggg an disting-
uit celum et ea que ad celum
ptinent et tra et abissos q
a ra pducit. Si no dicat
in i qua e formarum et distinc-
tam aliquam distinguant s q quas
potuit ee celi aqua et
aliq dr firmamentum et celorum
illorum s distinctionem scribitur
s'o an oba ad q q fit va
quas omi corporum dd q no
q dr mam subm transmutaco-
nis formarum. ¶ Et rudis z ad
q dr qo sicut rari et de-
si et gmis et lenis vna est
ita et luciosi et sui oppoi-
ti dd q no e sile raru in
densum qitat i mam transmu-
tabili et sili gue et leue lu-
ciosum an et sim oppositum n
dicatur lumine et tenebra
q sut i aere et aqua que
susceptibilia sut utrusqz s an
luminositas e i celo empy-
reo opacitas an i terra non
dicat i mam transmutabili dicunt
alii mam vna ee et qn-
titate spre a celo empi-

reo usqz ad tram s no ideo
qualit s possit ee eo q mo-
ueat orbicalalit. num corpus al-
td no mota orbicularit. qu
eo gtinet s an no accidit
i gtinuis quorum mam e vna et
homogenea ¶ Ad tciu dd q dr
diuisio lucis a tenebris atto
ditur quantum ad mansitudine tpris
ut dies a nocte distinguebatur
no qa pus distinguerent
quibz s pmo gpetit s. celu
et tra celo no gpetit luio-
sitas tre opacitas abissis
an dur media ut aer et a-
qua lucida et tenebrosa et s
alios expositores illa lux que
facta fuit s sui reuelacom dis-
tinguebat diem et nocte ¶
Ad qrtu dd z q ai p celum et
tra intellr mam vniformitr re-
petendu z ut dicat mam celi
et mam tre ut sicut sut duo
corpora no ad inuice transmu-
tabilia ita differente hearent
mam ¶ Ad quitu dd q lz mam
sit vestigium diuie po tn s
z s multiplice i pfeccom et
diminucom dia a po vna
e ad oem forma fiendam
mam no diuidit ut vna sit
ad forme corpales sicut ad
forme elares alia ad formas
corporum supcelestium et ideo
dicit sub dmplia noie celi
et tre ¶ Iste dia po e actiua
po no mam e receptiua ¶ Isto
modo ide e po et eam mam
no no ead an sit tota go-
mia e vestigium no coequa-
tu ei tamen e vestigium sta

pte s diminucionem quantitatis ¶ Ad
septimum dicendum quod in corruptibile potest
dici quod non potest desinere esse et
sic solus deus est incorruptibilis. Alio modo si-
ne corpora celestia sine in se flo-
rum corruptibile et ut data alio
dicitur in corruptibile quod non corrumpitur
et sic sumitur utrumque. Alio modo dicitur in corruptibile
erit et celum novum et terra nova
non tamen est ipse sic quod una sit substantia
(secundum) hunc et illius tercio modo dicitur in cor-
ruptibile quod non est subiectum corruptio-
nis et sic modo in corpora supra ce-
lestium dicitur in corruptibile in ea non est
transmutatio forme. Quarta vero corporum-
rum elementorum non dicitur in corruptibile isto
modo tamen sit subiectum formarum trans-
mutabilium dicitur autem in corruptibile
quod non corrumpitur corrupcione
forme quam sunt in ea ¶ Ad septi-
mum dicendum quod licet non in spolitur a
magnitudine tamen distinguitur a natura
superiorum corporum et natura inferiorum
ut non dicatur una esse natura cor-
porum superiorum et aliorum non sequitur. Si-
militer tas e forma una in genere
quod sit una in una specie nature dicens
esse una ¶ Ad octavum dicendum quod ne-
gatur aliquo modo una materia esse
celi aquei et terre sine et fir-
mamenti sed non illo modo quo non
dicitur esse subiectum transmutacionis for-
marum adinvicem ¶ Deinde tractat
deus de ad id quod querebatur utrum
s celum et terra data contineant in for-
ma aut vocem formatum et al-
terum in forme ¶ Tercio quod sicut quod super-
iori li de confessionis dicitur angelicum
datur intelligitur non datum erat
celum et ita videtur quod celum empi-
reum datum sit cum forma sua

quod statim angelis est repletum
non contra quod sicut dicit in forme quod
nondum accepat formam firmamenti
illa de aliis uero autem ipse qui-
dicitur terra vacua celum autem non
est quod terra sicut ut sic aut sit
aliqua ea non tunc sunt
in eo quod inat quo est gaudium
multorum factum celum autem quod ipse
ornatus sit non tamen dicitur quod iam
cum vero aliorum corpore nasce-
batur et ideo non dicitur de celo s
de terra ut sicut dicitur quod dicitur
principio creavit deus celum et terram
per celum et terram designatur materia in-
formis ex qua facta sunt celum et
terra et quodam modo una ut
augustinus contra manicheos primo in facta
confusa et informis unde cum
fierent que distincta atque
formata sunt quam credo grece
dis chaos appellatur sicut in alio
loco in nominis domini laudi-
bus dei qui fecisti mundum
de materia informi quod aliqui codices
sunt de materia in visa et ideo
tissime creditur deus de non
fecisse ¶ et si omnia formata
deus in facta sunt corpora
in materia de omnino non est facta
in formis que illa materia quam
in celo deus fecit appellata
primo celum et terra non quod sic iam
erat sed quod sic esse poterat et
celum postea legitur factum
si semen arboris considerantes
ibi dicamus esse radices
et robur et ramus et fructus
et folia non quod iam sunt sed quia
de futura sunt sic dictum in
principio fecit deus celum et terra

qrema celi et tre cu i gfu
adhut eet celi et tre m̃
hr tu eat ind'fut m̃ ee ce
et tram jam et ipa m̃ re
li et tra appllata ȝ 1 ſto j hac
ac i forme mm et tram
inuiſibile uolunt appllab q
m̃ oia ela mudi tra m̃
m9 ſpeciosa q cota i uiſi
bile an dixt. ſp obſcitate
et gpoita ſp informitate
ead' eaa m̃ aqua appllaunt
fu q ferebat' ſp̃c d. ſic ſup
f' rebꝫ fabricandis uoluntas
artificis ſp uo no abſurde
et aqua dca ſꝫ iſta m̃ q oia
q e intra naſcunt' ſine aia
li ſine arbores vl' h'ba et
ſpua ſilia abſumoe' i capi
m formai atqꝫ nutri ſ'go
ma oia ſine celu et tra ſi
m tra i uiſibil ſine tra
i gpoita 1 et abyſſus cu tene
b's ſine aqua ſup q ſpc d
ferebat' noia ſut i forib
m̃ ut res ignota notis uo
cabul i ſinuaet' dca g'o ce
li et tra q inde ſutm̃ eat
c'u et tra dca e tra i m
uil et i gpoita et tenebra
ſup abiſſu q informis eat
et ulla ſpe cerni potat aut
tractai et ſi eet ho qui ui
deret atqꝫ tractaret dca e
aqua q facil et ductil ſub
iacebat opanti ut de illa oia
formaret'. ſ ſub h'ys uocibꝫ oi
b's m̃ eat i uiſa et i for
mis de qua de9 gdidit mu
d' de empyreo cu celo no
fit ibi meo n' h' fit cu dom
ꝫ fiat lux et fca e lux. ſ tuc
optet diem et nocte alit' dice
qm ex uolucone lumioſi cor
pis eca opacu ut dies dicat
diſtictom luc' a tenebris nox
a e9o ſ ſ h' qualit' fiet dies
pm9 et ſcds ac' dicam' red
dcas n' ſp' p' uolucom lumo
ſi corpis eca tra / ad h' aute
q'ma ſuit m̃ i formis no
tu oio ſine forma ſ ſine for
ma' corlm diſtinctone fact
q diat ſug' de ſco 1 q querit ſi 1 tuit
mudꝫ creatus e ex m̃a i formi
ſicut dt i li ſapie q placuit
dno p° crae i forme et poſtea
formac cu die po° ſit eque
facile toti ſub forma diſtic
ta gdere ¶ 2u° i cetis rebꝫ
ronali data ſꝫ intellcuali
i formis m̃a fca e at deinde
formata ut eo ipo dimittet'.
q ab ipo prin9 n ex ſtcia at
cepiſſent ee ſine quo forma
et ordine no potant ſi re g
fuſa eode mo ronal' eata
quoda mo ꝑus i formis fca
ꝫ et poſt modu ad creatorem
ſim gūſa formāda erat et
ideo prin9 ept eade m̃a i for
mis poſt formata ut quta
eet m̃a. eo et pulcs eet
diſtanacia diſcneret' p h' ad
monita ꝫ no gbenta eet eo
q p gdicom cacpat dom pul
d's eo ac bm adipiſcet'. q
p amoe gūſione a creatoꝫ
acceptura eat ¶ ſto quait ſi
oio ſine forma cata e et
ꝫ udꝫ ut puto pma alla d'

verum nimium ita in forme esse ut
nullam omnis forma fugerit ita
ita tamen in forma capellat ¶ pos-
se quod in confusione et permixtio-
ne quadam subsistens non diuer-
sitate in qua nec erant dispo-
sitam et pulcra et completa
sed et magna et ille quod sequitur non
est absurdum si vno momento
temporis cuncta data sint simul vi-
sibilium inuisibilium et corporalium naturam et
inuisibilium et angelicam omnia
ex quibus omnibus colligitur quod data
est vna natura omnium corporalium et inuisi-
bilium in quibus significat continetur ce-
lum empyreum non contradico In-
finis non nec tamen diffiniendum
¶ Secundum hoc ergo ... est ad ob-
iectionem primam ex alia parte ad primum
quod licet vna esset natura in formis
celi et terre non tamen sit esset ta-
nta in ea fiet transmutatio
formarum celi et terre ¶ Ad secundum
quod licet celum sit incorruptibile quia non
corrumpitur tamen posse prius in
eo differebat ab esse quia prius non
potuit esse in natura informi et
deinde in forma distincta
quod autem dicitur quod posse et esse non
differunt in perpetuis in compage-
tibus autem differunt hoc est quod non
sunt perpetua postquam simul est in
actu licet in esse differant in compage-
tibus autem prius est autem actu ita
in incorruptibilibus tamen natura esse
perfectam formam acceperint simul est
esse et posse in corruptibilibus vero
in quibus prius potest esse posse pri-
us quam esse ¶ Ad tertium dicendum quod
licet duo noceant sed non est contra
esset celum et terra sed quia post
facta erant sed quod dicit auctor quod
materia vnde non ex quo sed dicitur
duplicem esse materiam ¶ Ad quartum
dicendum quod illa non procedit sed sicut
in quo modo est celum et terra
sed statim in quo et fuerunt et
non extra potest sed aqua et
aer non fit autem fit aliquid
extremi celi vbi creandum est
contentum ¶ Ad secundum vero quod obicitur quod si
vna esset natura extrema celi et
corporum que sunt intra celum
to illo mouentur et illa
quod nec in distinctione formarum
facta est distinctio naturarum nec non dicitur
quod si vna esset natura quod per continui-
tatem adhereret natura ea que
fierent extra illa ¶ Ad tertium dicendum
quod que vis vtrumque esset
forme nec non contradicto sed hoc quod
licet esse in forme sed non fuit
plus in accidebat ad esse
me vnum quam alterum sed in hoc
quod in forme erat in indistin-
cto sed secundum hugonem terra erat superius
vel alium celum non mobile
confusio et liquorum tamen et licet
sed opinionem illorum qui dicebant
omnia sub extremi celi esse licet
opinio non acquiescat sed potius
nec secundum augustinum quod terra dicitur in
alium sed etiam nunc

Deinde procedendum est ad tertio
capitulum istud scilicet omnia sunt
simul creata quod namque probatur
quod dicitur qui viuit in
eternum creauit omnia simul ¶ Secundo
dicitur in principio genesis facte sunt gene-
rationes celi et terre in die quo
creauit deus celum et terram
ergo vno die ergo simul ¶ Item
materia creandorum inconfuso

res mensurate et suam n̄ e
sint ordinate s prius et post
g et mensur s prius et post
s go datu e firmamentu et
e que sunt i terra s prius
et posterius erunt data sp facta
erant i diversis diebz et ita
i diversis temporibz sit ordo i in
se concludet ordini i mensura
ta go p r dicet data s prius
et posterius sit factum si vero simul
dicat indiream nec ei dicat qui
vivit i eternum etc q no videtur cu
m omni dicat data i pus
suo et ita no oia dicent
simul datu qz i una re que
d no eo posset i eo ¶ ad
q dicitur q simul dat indiream m
si excepto datorum que tunc e
a sunt i duplici ratione
n s celi et terre adhuc n
explicite nunc oia corpora qua de
a differunt cum dixit nec ce
l n dz nunc ut i qua facta e
sta an ut quoquam dicunt ol
que et ad hunc dicat ¶ ad
m an dicitur q no e simile de
ctione et factione factio n
respiciat formas distinctas
in i ordo designatur et ita
per designat dies s q dies
z ex revolutione corporis luno
s datio vero ut distinguitur
a factione no respiciat mensura
et ita no dz ibi prius et posterius
q respiciat forma sz simul n
o si mensurata sunt ordinata
v q p s sit ordo excepte
mensure ad prius et posterius

n no sequitur prius et posterius i
duratione
¶ Deinde queritur si datio fuit sil
cu factione qua singula
facta sunt ¶ et no arguitur ex hoc
q no simul oia facta sunt s die
rum distinctionem et simul data s
go datio no fuit simul cu fac
tione ¶ Ista datio fuit cu de
dicem go et si no no simul
te queritur quanta fuit distantia
i qua de natitate fuit mora
¶ Secundz hugo dicens dm vr qu
tu concedentes inter dationem
et dispositionem rerum ordinem quod
temporis sz nullam fuisse mora
interiectam ita ut hoc quod di
a posset sic post id factum fuis
se sz inter sic factum nullam oio
dilationem intervenisse
¶ Supposito q concedatur q oia
facta sunt simul quantum s3 z
d̄ria inter dationem et factionem
et s q si simul dat indiream
mensure no simul sunt sic nec ma
terie queritur de ista indiream m
sure utrum sz sit possibile vel
i possibilis et hoc e querere
utrum oia data sint i uno mo
indivisibili aut i pluribz sine
singula i singulis nunc et no
loquamur de potentia dei quo n e
dubium quin deus potuerit i uno
nunc dare oia s3 de convenientia ac
tionis utrum sz convenientis da
ret i uno nunc quam i pluribz
nunc q sic q datio e ad manis
festationem potentie die s magis
manifestatur potentia dei dando
multa i uno nunc quam multa
i multis nunc s q p s z g dae

multa et uno nc multo mag
gtebat ps e dic et actom
eius que e po ¶ Iste data ex
ente ap p assilacom adqu
vn gerunt qd illo mo ex
eant quo maiore sunt as
silacom adqm sunt gpo
bit datue s pnd e unitu
et simplex et dsp een et
durone s totu no pot gua
e datue n p diminucom vn
cu vo exeunt multa ap et vi
co nc ibi e unitas i duro
ne suo md et e multi do nc
diusitas in een si cu exiret
multa a multis nc eet ibi di
usitas et durois et eenac
go mag assilant data simul
po si exunt et unico nc qui
si i multis go et id mag
gerit ¶ Iste singlae e q ge
nit s et nc ut dt phs nlo
cu nc que mqm si9 no
gtrait s et nc loqm go so
pnom gg qd oia data sut
simul i quada qutate et ulte
tate et no i indiuiduacone q
post seorta e s n z q dt
gg oia simul i suba sca st
et no i spe go qus datus st
i qutate sese sutibz no opetit
diusitas i nc que tu gpe
tet si carent et sua i di
uiacone ¶ q gcedimus q
oia data sut i unico nc
et i d nc no e eternitatis m
nc tpris s nc eui et s d
tu qz mag manifestat dei
potencia dando i uno nc
multa tu qz data s mo pl
dut cu q sicut obiciebatur
¶ Sz ad sulc ubz qz maior

adsuc assilaco inde q
vni a uno nc caret qu
multa qz tc eet assilaco q
een et induronе ¶ Queni
vni e qz tc mag sine m
ior eet assilaco s no i ta
manifestale dei po vn a
sut plus gerit multa da
et uno nc que uni i v n
Q(d)einde que ms dato
li et tre fuit cu om
diem q no vr psi q dz
n iste sut gnones celi
tre qu date sut i die q
feat de q celu et tra s
facе n a z qui dab g
dio dauit ¶ Iste obiat in
mitheus ngnid dauit de
i tenebris aliqd q si cat
erat intenebris quo g
tat luce i accessibile q
sitat | i luce feat oia g
celu et go indio ¶ qt di
e pncia luas sup tra
du fca erat lux go indiu
dies | Iste aug sy gfes
forme num feaspi an o
ne diem s i formis m
mie celi et tre designa
go celu et tra fca sut
omne diem ¶ ad s zo q
q dt aug sup ge v no
sut mqmt lib datue c
et tre cu faus z dies |
ut opinor ostendes s n
sic se ita gmorasse cel
et tra sic i pu an qu
fieret dies cu tenebre
sup abyssu s quo fcau e
celu et tra cu faus e
v i iam formatis et dist

pbz et gnibz quibz uniusa c-
tia disposita atqz cposita
reddit hanc spem que mu-
dus uocat' ex q pz q eae celu
et tra d' simplr vel i formo
sin facie vel cspes et for-
mis distinguae s'm illud nu
d' dies cu dicit i die et alio
mi accip' i li cfess. cu dic'
i tme num fecisti an om-
ni diem / hugo ad . pmu mo
metu tpis quo cata sunt
om iuisibilia et i inuisibilia
ui neqz nox fuit neqz dies
et i tpe fuit qz mutabili-
tas fuit ¶ ad io no q ob'
d' fecisse in luce sicut sonat
i luce / scdo q lux d' vel lux a-
bil que ipe e vel lux cor-
l et i hac vel hac epistete
m cauit celu et tra cu dica-
t tenebre erat sup faciem
abyssi ¶ nolt et hugo de celo
et tra catis ubi materies i
i deimis subsistit cu ubi
m formata subsistit cu i
alio loco vel minori ¶ ad q ru
d' sine prindicio q ubi sub-
sist tra ubi nec alia no
q noie celi designat' vel
a' aqqz ut no posset tra ap-
parere q erat ubi dicit su-
g erat trenu hoc elemtu
medio eode qz loco subsides
tes qz i cfusione cmixt
ma meliore pditu s' h'usde
tz i modu nebule expa
sa ita i uolutu ut appar'
no posset q erat illa no ta
si dau qz adhuc i una cfu-
sione cmixta sue pos i

una cmixtione cfusa aqqz
suspensa eo usqz i altu por
rigebantur quousqz nunc sumu
corpor celum ptingit totu
hoc spaciu q a supficie tre p
tingit medio iacentis loco usqz
ad extremu supmu qz am-
bitus celi limite qz illa ne
bula et caligine replebat'
tra sl ista que nec ctu sunt
exceptua nec terne diffinited
est

Q uarto de sus q gnt ptinet
ad cacom gnr d'z de sus
que ptinet spalit / et primo
que' de s' q d' i pno quid no
tet' pncipm / s' aug' i cfess.
dupler e expo / et s' ide sc' i
glo. s. i filio vel verbo vel
i pno tpis Bedam prima au
expom que' nr . n . q no debe-
at supponere p filio tra eae
que est toti trinitati filio
cu no a filio eat n' spc sit
i filio / sz i pno dur cata i
verbo cu fca / d' . n . dur et
fca sut / et io i oia p ipm fca
sut / que dia e si no sumat' // nup. tu
p pno tpis no vr' cm tpe
m . gtu qz tpe cu no est i
sui i iao sz in instanti ¶ scdo
ad pm dd' q lig eae sit gne
toti trinit' tn s' pot apprai ut
sit sensus de q pr i pno . a . fi-
lio qui e pncipm de pno eauit
sicut n . cu d' oia i sapia
fecisti sapia bz gnt' dicat' de
trbz psonis tn appat' psoe
filii et sit directio ad prem s'
et s' prim pot approa qo uiri
dt filius de se ego pncipm qui
et loqr nob ¶ ad s' dd' q pncipm

aptat² cacoi vbi no ei qd² z sic
lz utzqz qit r'spiciat utzqz
qz pricipium r'spiciat actu sine
actus an prims z qz duce res
de no. li. n. queret primo dio et
mlt alie aru si pricipium r'spi-
at sic s q' appat² li z s popis
verbu vo a sit ad declara
tom et distinctom declarao au
et distinctio formia apud sapiem
r'spiciat rae vi agit² defor-
matoe nl distinctione insuo e
verbo ddi nl noie verbi sic
sz² a ps. verbo dni celi firmati
sunt adultm dd q lz pricipiu
dicat a icum tpris no q pt di
a tpe ee catici. q mensurat
mutacom no dm ei erat motg
mutaco au potat ee a iaio
tpris deinde vo fco mobili-
fco e motg et si a veniat²
motg ee coequiis m prime
dd z q motg accipit² pmuta
tone basilius tu a exameron a-
lit' exponit dicens q alia tus-
laco lt q et s hoc e sensus.
an celu et tra n' cauit

Deinde qre² desi q dr ca-
nit celu dicit² n. celu
gt tra et loqui² de corpib
go celu no gtinebi² a noie
tre ¶ gt tre noie nocat² m
a formis de qua fecat celu
et tra dr n. tra a anis et
uacua nl s alia littam a
inuisibil et a qpoita et li ide
z q tra go celu gtine² a
noie tre ¶ ste dr a ps celu
celi dno et ibi distinguit ce-
lu et tram tamqz diuisa li-
tacom et dt q pcelu intellr
celu empyreu q statu sans

anglis e r'pletu s gstat
angli sic dt aug celi celi
simil cu m a formi vnu d
li gfes dno r'pio que f
a carecia tpib cu tu nu
tibi coetnu sit vmi q a
formatu z nt sine ullo
fectu gteplacois sine ullo
int'uallo mutatois qm z
mutabile tu no mutatu
etnitate atqz a gmutab
qfirmat² albm q ita a f
me nt ex qua forma a q
ma nl mutatois nl sta
mis mutae² quo tpri sub
no lsret go angli ad celi
tinebat restat go q noi
li intellr celu empyreu
angli et ita no au ptie
ad a forme min que noi
celi nl aque desigt² ¶
nr² q celu empyreu
corpg ptineat ad a form
min celu n. empyreu
e mundi gnt mudg dr
clima mudana s eqm
fco e mudg go et celu em
reu ¶ ste dt hug q pcelu
intellr gtad z mudi sensi
lis pt tram vn dt a a
porrigit² quousqz summi
corpee ptingat go celu em
pyreu gtinebat² a m
formi celi ¶ gt celu celi
empyreu celu q sans agli
statim z r'pletu s eis i
gsrat lutato a formis ia
lutabz go celu eat formi
¶ xo ad psm dd q lz cel
dicat² gt² tra i. mm
me de qua li fieret que
int' se dicunt² no q tn
tra erat a anis et ibi

continetur sub informitate terre quia
quodam modo accipitur non
tamen primo accipitur pro materia in quam
creatura facta erat terra sicut primo dici
videtur. ¶ Ad secundum dicendum quod celum
empyreum non continetur nomine
celi et sicut angeli quodam modo
informes dicebantur priusquam
reciperent formam gratie que nomi-
ne lucis designatur ita et
celum empyreum potuit dici in-
forme quousque deus in formam per-
fectam redigeret dicendo fiat lux
et secundum hoc nomine lucis non intelligi-
tur lux que distinguit per sui
revolucionem noctem et diem sed est
distincta a tenebris quando celum
empyreum est lux distincta te-
nebre n. hic sunt in aere aqua
terra ibi celi non. ¶ Ad tercium dicendum quod
celum empyreum pertineat
ad angelos non tamen communiter tunc potuit ali-
quo modo ad mundum informem per-
tinere et sic magister sentenciarum sentire
alibi cum noster ? tenue diffi-
niendum

Deinde queritur de condicione eius quia
dicitur terra vacua quia non fit
mencio de aliis elementis in racione
quia sunt nobiliora. ¶ Primo fit
mencio de aqua et secundum unam expo-
sicionem de aere de igne vero nulla
fit mencio cum sit inter elementa no-
bilissimum. ¶ Ad quod concedendum quod
quatis extremis corporibus datur
intelligi media et possit dici quod
nomine celi intelligitur ignis est n.
celum igneum et similiter aer est
in celum aereum terra non est
aliquid extremorum aqua autem te-
net medium inter terram et aquam

sicut dicit augustinus contra manicheos intelli-
gitur materia informis que sic dicitur
omnia nomine tunc terre et aque no-
minantur quia hec sunt nobis precipu-
a et manifestiora. ¶ Sed quod
est quod dicat terram esse inanem
et vacuam vel invisibilem et
incompositam secundum aliam translacio-
nem nomine terre i. materie informis
sunt et ita non vacua sunt
¶ Ista inanis dicitur quia est sine soli-
ditate nomine terre tunc sunt so-
liditate corporale ¶ Ista invisibilis
erat tamen esset corpus compositum
habebat tamen non esset simplex
ut deus sed creata quia quod dicitur incompo-
sita quia erat ibi forma cum materia
¶ Ista quia nomine abyssi desig-
natur scilicet n. abyssus idem est quod
terra sicut dicit augustinus quia postea
dicitur quod tenebre erant super faciem
abyssi quam super faciem terre.
¶ Ista queritur quare si idem est terra
abyssus et aqua ita diversis
nominibus nominatur ¶ Ad primum dicendum quod
inanis dicitur racione forme distincte
vacua non dicitur racione ornatus si-
militer secundum aliam translacionem in-
visibilis dicitur racione forme vel specie
secundum quam est delectacio in visu in-
composita non dicitur i. sine composicione i.
ornatu ¶ Ad obiectum autem in contrarium
dicendum quod non dicitur inanis quia non
habeat soliditatem vel corpulen-
ciam quod vacua non dicitur quia nullam
habuit formam sed quia non sunt
forma replente et ornante
eam ¶ Ista invisibilis dicitur non quia
non possit videri sed quia non po-
terat videri ut speciosa ¶ Ista
incomposita non dicitur quia non sunt

cpom s; qr no sunt de ceruaa or-
natus ¶ ad i^d q^d obi de abysso
et aliis noib; que cadunt i ea
de rom. R^o q^d ex diuersis romb;
n^a i formis ta sortit^r noca-
bula cum po^e m^a receptiua q^d
deficit i gnie po^e cr^e po^e acti
ue nl simpl^r nl s; quid/ et qui
tu ad h^c rom tre tra .n. i
e oia ala ming h^t de rone ac
tiui ste d^r abyssus .i. sine can
dore q^r sine spe et pulcritudine
ut ostendat^r defcus cople spea
ositatis/ dca e aqua q^a aq^a
e male trabil p^o tro bene a-
lieno ita oia bene trabil p
forma et debita disposito/ et
defcu go tracois dca e aqua
q^r defaali ductil et fluxibil
subiacebat opanti ut de ea
oia formarent^r et a p^o agen-
te daret^r ei c^rtus p forma spes
q^r distinccoi ts p ozdinacoi
a suma s; po^e sapia et boita-
te
¶ Deinde que^r dehs q^d d^r teneb^e
erant sup faciem abyssi
teneb^re ei d^r p^uacio luis p^
nacio cu s^r abyssu lumine cu
no p^cessit go no erat tene-
bre ¶ p^ que^r q^r no d^r de tene
bra qu^r fiat lum s^r ¶ R^o
ad p^mu q^d tenebra cuncedunt^r
no dicit p^uacom luminis oz
dine nli gntis s; negacom
ei^o q^d mundu fcu e t e fi
end^o cu no e nce p^ue
fuisse lumine ¶ ad s^m vo d^r q^d
tenebra no d^r cari nl s^i a
deo q^r ex p^uacone luis q^
seqn^r nc e aliquid simpl^r
s; defcus ei^o q^d adeo cdicu
z et h^o h^o q^d h^o q^d dicit aug^o

i li q^d eplam fundamti sil
cu .n. no cz ad s^i defaus
m et tenebra simlr h^o a
n^e ad d^r R^o q^r ndu erat lux
sing^r cu mult distingue
tram et abyssu et q^d d^r tn
erat i amis et nacua et te
b^e e. et ut q^r duo p^posuit
sup^r celu s. et tra mo ali-
duo subiungit ut abyssu
ad tram tenebre vo ad c^o
r^{s}faunt^r s; h^o no uideo exp^s
mib; scos queme
¶ Deinde que^r r^one sunt
q^d d^r spc dni fereba^r
aquas potest .n. q^ri qm
noie aquas designet^r et
qualit spc dni sup eas fe
rebat^r et quare poaus
aquas in hac r^one qu^a
tram ¶ ad q^d d^r q^d noie a
q^s no m^a receptibil deb
forme et localitatis ei d^r
tis spc cu dni mag d^r e^e
sup aquas q^r bonitas dei
appat^r s^m sco p^ncipm
sing^o tracois p forma spc
tam et loca determiatu s; sit
vit^r quare sup aquas p^a
d^r s^r qu^a ee i aquis cu
spc dei sit vbiq; R^o q^d lo
spu dni qm supior est
et in r^one agetis et sit
de illo s; i r^one qua d^r q^m
ptes i mice q^d eet intr^a
¶ Habita ?sideracone de ebz
corlib; quatu ad creacon
tam d^r z de reb; corlib;
qiacu ad distinccom ul ora
tu sine faccom q^d qualit
adueniz et p^o queda q^
randa sunt i q ¶ Deinde

186

distinctionem dierum in spaciis que
pertinet ad distinctionem vel or-
natum rerum spiritualiter ¶ quidam
de aut sunt in qi hic per vitas
oia facta eent in illo tpre in
vel no ¶ Primo si facta sunt in
ut mitas in gne vel in spe
sit oia facta tunc vel no vel
quedam sic et quedam no ¶ Tertio
si alia facta sunt in gne vel spe
no ¶ Quarto si simul facta sunt
vel no simul ¶ Quinto si non
sed in diebus differentibus si q
sibat tot dies et qr tot

Ad primum sic oia creata sunt
simul et hoc simul est rone
incohacionis aut est facere subgi ro-
nem ergo oia facta sunt simul ¶
Unde facit quod dicit aug. gen.
in mo. vel introducens auctoritatem de
libro sapientie qui fecisti mundum
de materia informi vel nobis hanc qui
creavit orbem terrarum in materia sic di-
cit. oia facta tunc rone materie
Et scriptura libri gen. et psalmi
plurimos distinguit vel da-
re facere per dixit et facta sunt.
mandavit et creata sunt vel
creatio respiciat ad exitum de
non esse in esse facto aut respi-
ciat ad formam in mundo an
tunc facta sunt in propria mate-
ria. ergo non oia tunc dicuntur esse
¶ quod rebus mutabiles non
tunc facte sunt in sua forma
ut incarnacio non tunc facta fuit
in sua forma sed erat humana
et ita de aliis mutabilibus
ergo non oia tunc erant facta ¶
Ad q dicendum quod sine facere di-
stinguit ad creatum sine propre
sunt distinguitur in li gen.

oia dicuntur facta simul rone materie
et quia materia non fuit denudata
sine nuda a forma aliqua dicun-
tur esse facta sed non in propria forma
neque in mundo sed in aliqua forma
que rone materie et rone sui
sunt possibilitate obediencie ad
omne quod voluit deus facere de
illa creata. Unde aug. post quem
mota super gen. dicit restat quod
ad ut eas spiritales sunt create
ad ipsum modum quo usitatissi-
me precesserunt sive ad illum
quo rara et mirabilia sunt
sic placuit deo facere ¶ Facte ergo
sunt res in materia et in aliqua
forma de qua possit deus fa-
cere id quod ei placuit ¶ Ad secundum quod
dicitur de incarnatione dicendum quod hu-
mana natura tunc facta est que sunt
possibilitate obediencie ut dicendo
in quo placuit deo uniretur et
uniri posset diende non non est autem
aliqua causa increata ut fiat
sed in deo. cui nichil est impossibile de
creaturis autem dicendum quod ipsa tunc facta
sunt in materia que tunc nuda fuit
a forma

Deinde supposito quod oia cor-
poralia facta fuerunt in materia que
tunc non fuit sine aliqua for-
ma sed 3 (?) in materia. Unde dicit aug.
vel postea factum aut in materia ut
in corporibus aut similitudo ut in spiri-
tibus non processissent que tunc ut
oia tunc dicuntur facta in genere
et specie. unde non est verum quod non
multa non facta sunt per ratificacionem
multa et corrupt(ionem) factione mul-
ta ex copulacione rerum diversarum

spe(ci)es sicut accidit in burdone et
consilibus. ¶ Quarto sic probatur id. Requievit ab
omni opere quod patrarat glo(sa) quie-
vit a condendis generibus et speciebus
quia nullum genus novum nec nova
species post condita sunt. ¶ Ad quod dicitur quod
non omnia facta fuerunt in genere aut in se
propria ut artificialia et consilia ¶ Ad
obiectum tamen in contrarium glo(sa) dicitur quod qui-
evit a generibus et speciebus que erant
cause ad producendum ita naturalia
et artificialia in suis propriis spe-
ciebus sufficiant. Sub ipso

Deinde queritur si naturalia omnia sunt
facta fuerunt in genere vel specie et
non et videtur quod sic de talibus dicitur
quod erat in quinque (?) quod futurum est
iam quod fuit vel possibile no-
vum. ¶ Item opera dei facta erant sex
dierum et tantum dicitur et dicitur genesis ii perfecta
facta fuerunt celi et terra et omnis or-
natus eorum | perfectum autem dicitur cui
nihil deest ergo nihil defuit in celo
vel in terra quantum ad ornatum eius
ergo genera et species rerum nullum fu-
erunt ad ornatum omnia naturalia
facta fuerunt in generibus et speciebus. ¶ Item
vidit deus cuncta que fecerat et
erant valde bona sed valde
bonum dicitur in termino et in perfectionibus bo-
num in suo genere ergo res naturales tunc
erant facte in suis generibus et speciebus
ita si aliqua non essent facte non
esset terminus positus sui bonitatis in
genere. ¶ Contra multa genera animalium
producuntur ex cadaveribus animalium
sed non dum erant cadavera ergo non
dum erat huiusmodi species. ¶ Item contra
obiectum de hiis que fiunt ex co-
mixtionibus maiorum tamen non dum
essent. ¶ Secundo videtur quod omnia facta sunt
secundum naturalia in suis generibus et

speciebus in principiis generationum se-
cundum ergo neutrum non erant tunc ut
huiusmodi que fiunt generatione | nec conse(quenter) per
propria generationum erant ut causa
in quibus producuntur et ea
ista facta fuerunt naturaliter et talia
quod inse habeant unde producantur
secundum propositum

Quarto queritur utrum omnia simul
facta fuerunt simul in genere
in specie quod videtur quod sic quod dicitur
in libro confessionum | verbo tuo simul et
sempiterno dicis quod dicis nec
aliter quam dicendo facis ergo simul
fecit ergo ipsa fuerunt simul facta
propter equalem facilitatem et de
omnia facere sic simul omnia
sed simul omnia creavit ergo preterea
fecit cum sit magis congruit deo.
¶ Sed contra artifex unum facit
post alterum et non simul sed
quantum ad multa sed eadem ratio
deo. ¶ Sed contra non est accepta
ratio eam aptare sed cum in corporis
totis et in deo autem est summa per-
fectio ergo simul omnia fecit. ¶ Sed
contra genesis ii iste sunt generationes
celi et terre in die quo fecit
deus celum et terram ergo in una
fecit omnia et pro ratione in unum
vel in modico tempore. ¶ Contra in
dicitur primus dies secundus dies et ita
de aliis ergo plures erant dies
non ergo simul omnia fuerunt facta
ergo omnia simul creata fuerunt
non et non simul facta fuerunt quia
omnibus fuerunt origine sed non in
que sequentibus diebus et opera
facta. ¶ Sed videtur quod inter secundos mala-
tenus debet esse discrepantia

optimi quo ad racionem secundum quo ad
racionem est primum qui vivit
in eternum creavit omnia simul non dicit
fecit ¶ Quare autem dicatur fuisse primus
dies secundus dies et tercius dies non
est diversitas opinionum ut manifestum
est in expositione quod quidam di-
cunt omnia in uno die esse facta ut
augustinus quidam in vi ut gregorius et ieronimus
secundum in omne diem fuit creatio
ut patet ex textu genesis i dicitur in princi-
pio creavit deus celum et terram et fac-
ta postmodum subiungit de
specie ¶ Iste augustinus ubi nulla species
intelligit ordo nec et dies et secundum species
ordo primo dicitur et faccione lu-
cis autem hic fuit creatio ergo pe-
nes creacione nulla debet esse diver-
sitas inter opiniones sanctorum qui secundum
dicunt omnes quod omnia simul creata
sunt secundum de faccione rerum potest esse
controversia et hoc designat gregorius qui
dicit omnia simul esse facta in substan-
cia in substancia quia secundum materiam et speciem
¶ Quod quis ad primum autem dicitur quod
licet simul dicere quantum est ex
parte dicentis non est simul quamvis ex
parte eius quod dicitur dico in sua
materia uno modo est eternum secundum quod
pater dicit filium alio modo dicere
creaturas et sic hic ex parte eius quod
dicitur non est simul sed potest esse secundum
prius et posterius et sic accipitur
hic secundum sententiam sanctorum qui plura-
litatem dierum ponunt ad litteram ¶
Ad secundum quod licet equalis facilitatis
sit simul creare et facere simul
tamen creare distinguitur a facere tamen
quia creare respicit materiam informem
et facere respicit formas et ma-
terias in quibus potest esse

prius et posterius tempore sicut est prius
et posterius in ideo difficile est
quam est ex parte dati et facti et
sicut instruitur hoc adque ordi-
nate sunt corporales creature et
hoc quod prius condidit et formavit et
post formavit et distinxit
ita instruitur et hoc sic fecit secundum prius
et posterius in tempore

Quarto queritur secundum quid fiebat
dies et tot dicitur autem
sic dies dupliciter vel ex presencia
lucis ~~spiritualis~~ corporalis sicut tes-
tatur gregorius beda ieronimus vel ex presen-
cia lucis spiritualis sicut testatur
augustinus ¶ Primo quo procedendum secundum pri-
mam exposicionem scilicet secundum quod dies fit ex
presencia lucis corporalis ¶ Secundo secundum
secundam exposicionem ¶ Circa primum queritur
primo que fuit lux corporalis
ex cuius presencia fiebat dies ¶
Secundo qualiter illa lux faciebat
diem ¶ Tercio utrum illa lux sit
adhuc cum deus fecit esse sub
sole ¶ Quarto si non desinit secundum mu-
tatur in aliud et quid mutata
est ¶ Quinto utrum in uno die facta sunt
illa opera de quibus agitur genesis i
an pluribus diebus ¶ Sexto queritur non
dicitur nox facta esse sicut dies cum
dicitur factum est vespere etc

Ad primum sic ex presencia lucis
super terram vel absencia in-
fit dies vel nox dies in ela-
cione solis super terram sed tunc non
erant luminaria non poterat
ita fieri super terram sed subtus
ergo ex eorum lacione poterat
fieri dies ¶ Secundo dico quod prius facta

fuit lucida ut p3 g° e i g° no
fuit dies donec ad q̃rtã c̃ste
dici g° male d3 ab° primus dies
ne s̃ nec t̃ragus ¶ ad q̃ d3 s̃ ita
opiom q̃ lux illa no fuit lux
solis s̃ alior3 luciarum q̃ luna
fca fuit q̃rto die s̃ fuit q̃da
corpus lucidu formatu epp
iaceh m̃ epaus p̃ucia supt
ram fiebat dies ex occasu au
ei9 sub t̃ra fiebat nox et h̃
h3 p̃lac̃ i ij li s̃nt. viij. d.
c. si an que² qualit lux illa
fca fuit accipit² a beda qui
dicit q̃ nubecula lucida q̃ l̃it
vocat² lux ab initio faciat die
cu appareba noctu cu e̅ẽt ab
scondita et descendes ad occasu
faciat vespe et mocata ad ortu
et h̃ e3 q̃ d3 diuisit luce a te-
nebris q̃tu d9 q̃ ab illustratio-
ne lucis h̃ p9 fiebat res p̃mi
dies sicut sequentes ab illustr-
tione lucis sol

Sedo que² qualit lux illa
faciebat die cu m illa
lux e̅ẽt sp̃sa circu(m)q(ue) ex om̃i
p̃te t̃re que i aliqua p̃te ma-
g̃ coadunata q̃m i alia si
sp̃sa eq̃liter g° ex o(mn)i p̃te illu-
minabat g° undiq(ue) e̅ẽt dies
g° no e̅ẽt distinctio diei et
noctis/ quid g° d3 diuisit
luce a tenebris si ip̃e h̃ dicat²
q̃ e̅ẽt coadunata lux illa
mag̃ i vna p̃te illi9 corpis
q̃m i alia et q̃n ip̃a p̃s il-
li9 i quo e̅ẽt lux ista coad-
unata e̅ẽt sup t̃ra / erat di-
es/ q̃n v° occidebat sub t̃ra
e̅ẽt nox ¶ q̃t p² q̃ e̅ẽt sp̃sa
vta q̃n dictu e i p̃n9 dicunt.

deus celu et t̃ra ibi d3 m̃
i confusione formar3 celu
q̃ indistincte et postea dist-
te fuit cu m̃ ip̃e includebat
te illa p̃dca3 q̃ t̃ra h̃ebat
i se rom spacitatis et l-
minositat s̃ post q̃ fca
lux dicta e actualit opaci
a luminositate sive opaci alio
so et cessit opacitas exp
t̃re / luminositas ex p̃te celi e
hec due exigunt² ad h̃ ut
dies ul' nox si m no e̅ẽt
aliq corpus potens ficere
vmbra q̃ fit rone opaci-
tis no e̅ẽt tenebra g° e̅
si opacitas que cessit i p̃-
t̃re equalit erat ex o(mn)i p̃
t̃re m² q̃ similr luminositas
cessit i p̃te celi equalit
ex o(mn)i p̃te g° lux p̃dca sp̃-
e̅ẽt g° restat ut prius q̃
eam no e̅ẽt distinctio di
et noctis ¶ q̃to i telligan
q̃ nulla sit stella s̃ tm c
vniforme q̃ totu revolu-
cta corpa i flora. te no
effcus gn̄acionis et corrup
nis i inferiorib3 q̃ iste ef
est i eis aplanetis me
et te ab aliis stellis s̃ el
com eor3 ul' approximaci
tu effcus gn̄acionis ven
i ee ab ip̃o celo istor3 f
fcus qui e gn̄ab i ee
informis cu bene e illo
q̃ vniforme e cu g² i p̃
t̃rib3 diebz ii bu fce cent
le no erat gn̄o et corrup-
to i i̅fiorib3 e̅ẽt tu i ei
te gn̄atio q̃ defcus ut d
spirit / et no e̅ẽt ponere aqo

ce. hi9 ꝯs̃uacõ aquoꝝ ꝗ ca-
to . ab illa luce ꝑdca go lu-
ci illi9 eat ꝯs̃uacẽ reb ia
cures. ꝗ no ꝯs̃uaret vniꝰ-
mi nl ect ꝑpa epoa ꝑte ꝗ
no eque distaret ꝑ ab oibꝫ
si coadunata eet ꝫ aliqua
pte sicut sol. go no faciebat
distinccõm diei et noctis ¶ Ro
ꝗ ung⁹ videat᷑ dicẽ de luce
spũali tu supponam⁹ ad pns
q lux ista fuit corꝑalis sicut
exponit beda. gg̃ gbi9 d9 g⁹
q ꝑ ph⁹ qu cam e celu et
ram tra q erat in om cor
por inutabilium ꝯtinebat᷑ ꝑ
ꝯfusione ꝑspicuitatis ꝫ opa-
citas / post modu vo cu dare e
fic lux / diuisa ē actualit᷑
ꝑspicuitas ab opacitate et
opacu cessit ꝑpte tre
ꝑ du ꝯsistenciã ꝗ s. no eat
in lua ꝯpicat vmbra.
ꝑspicuu vo q cessit ꝫ ꝑte
minore sugiruccione sup⁹ o-
peu fecit die et nocte ¶
dicid. q obz q lux ista ꝑpa
eat et sic no potuit distinguẽ
dic et nocte d9 q vna lux
eat ꝑpa. ꝗ quodicꝫ ꝑpte
tr eat illud ꝑspicuu tu
no9 eet magꝰ coadunata
ꝫ in ꝑte quã ꝫ alijs tu d9
q illud corp9 a quo eat lux
ipi dupliciter hebat effcau
vne in ꝑspicuitatis ꝗ
e vniformis ꝑ toti hebat
effcau ꝯs̃uadi reb corꝑ-
alis ꝫ flores roñe no lu-
ci que coadunata eat i
aliqua ꝑte illi9 corpis he-
bet effcau declarandi et
mltiplicandi sicut in dicit
aug. sup go. et ambro9 ꝫ ex
amnon lux ht vtute declara-
di se et alia et mltiplican-
di se et alia ꝗ post modu ce
fa sut planete ꝗ lacõne sua
ꝫ aliquo cealo ꝗ ꝑpi q'nius et
rmoa9 fuit / fuit ꝯiud et
corrupcõ ꝫ rebꝫ bn. go ꝯcadim9
q lux ꝫ eo q ꝑpa eat no fa
ciebat diem et nocte ꝗ ꝗ ꝯ co
adunata in d ꝗ in. erat ibi
rspiro s. et ꝑpsione vno ano et
coadunacõm alio in
Q ezcio que᷑. vtr ista lux
sit ad huc. an defecit
ce fco sole sicut vr dicẽ
queda opus dicit in q lux
ista erat ꝫ ꝑfcau fine di-
minuta v' lux solis et sole
adueniẽte cessit ꝫ in m ex
qua ipa fca eat ꝑ. dicat᷑.
q defecit ee penitus. ebly
nr seq ꝫ quemes. s. q deus
aliquid fecit q stati definet
ee et sic no videt᷑ fuisse
sapiens ¶ Ite ꝓbat᷑. q no cessit
soli ꝗ ꝯplea9 no cedit mĩn9
ꝯpleto ꝗ ista lux ꝯpleccior
eat luce solis go no cessit
luci solis ꝑbo media dc da9
q ep a ꝑ diei et septiꝯ ꝯple-
ciõa sut opibꝫ cetoꝝ dieꝝ
go cu ista lux eet opus
pme diei / sol vo opus ꝗrte
diei / ista lux nobilior eat so-
le ¶ Ite a nobilior ca nobili-
or e effcau go a nobilior lu-
ce nobilior dies ꝗ pm9 dies
e nobilior ꝗrto go a nobi-
lior luce g9 nobilior eat

lux pdicta luce solis ¶ Iste ar-
tifices isti inferiores non sta-
tim faciunt rem perfectam sed per suc-
cessionem procedunt operando ab
incompleto ad completum et est ipsi-
sum et sufficiatum ad quod deus
sit sufficientissimus artifex nec
est in eo ut procedat ab incomple-
to ad completum sed statim facit rem
perfectam tunc quod lux ista sunt opus
diei comparat quod facta est in sua perfec-
tione quod non recepit lumen sol
tamquam in completum completo sicut
ponit nec dicta opinio ¶ Si dicatur
quod adhuc manet queritur tunc
dicit adhuc manet sub eadem
forma et qualitate erat aut
ita mutatur et aliud nec quod aliud
ex ea factum est. Si dicatur quod
sub eadem forma quod nec ita
sole radiat quod tunc non videmus
propter causam esset ad idem opus ad
quod sol scilicet ad distinguendum die
et nocte videtur alterum illorum
superfluere cum unum sufficeret
si dicatur quod mutatur in aliud queritur
in quid si in solem quod de ea factus
est sol, quod licet possunt addu-
cere rationes nuper dicte quod comple-
tius non est nisi adminus comple-
tum, ideo si ex ea factus est sol
queritur unde facte sunt cetere stelle
similiter si ex ea facta est luna vel
alia stella, queritur ex quo facta
est sol et sic potest quilibet desi-
gnat ideo hic dicitur quod illa lux di-
sa est ita quod ex ea facta est sol quod
ex parte una parte facta est sol ex
alia luna, ex alia et alia singu-
le stelle secundum loco quo et quo
situ erat quod dictum ut eadem
sed in inferiori erat et superiori

quam sol vel alie stelle quia quo
modo dicatur oportet in aliquo par-
te alicuius lucis fieri transmutatio
secundum rectum, transmutato autem secun-
dum istud est naturalis. Et ubi est
levius vel gravius quod oportet
illa luce esse vel levis vel
gravis aut sit violentiam
ea sit movetur secundum rectum quod
utrumque est falsum quod non videtur
sed diuidi modo predicto ¶ Iste
ita alta eius cedit in perfec-
tionem saturni alta in perfectionem
solis et sic de aliis cum quod
saturnus sit supremus plane-
tarum levior quod prius cedit
saturnum quod secundum hoc citius movetur
quam reliqui planete sunt
ergo in aspectibus et stellis quod leuius
est citius movetur ut ignis quia
alior. licet autem est falsum modo tar-
dius vero saturnus movetur quam
quicumque quod non perficit cursum ante
xxx annos ¶ Ad quod dicendum quod
lux non defuit esse secundum partem
plus fuerat ad quid? usum
generationem rerum corruptibilium
et multiplicationem et ad hunc
ampliorem usum scilicet ad genera-
tionem et corruptionem, dicimus
quod ex ista luce propter eius dictionem
facta sunt sunt via lunari
non tunc oportet ponere in ea natura
gravius et levius quod lux de
sua natura est diffusiva sui tamen diffun-
dit se undique ut patet ab sa-
cra secundum rectum et secundum latus et cir-
culariter sicut patet in lumine cande-
le in domo, concedimus quod quia
sit in partibus eius non esset ponere
graviorem et leviorem tunc abierit

189

pate simplicius et minus sim=
plex. sed quod plus vel minus esto
generatur ab hiis et similibus fiant
est et alias / vel plus verum esse
sed hic de natura simplicitatis et p
perpetuitatis et satis non quin est su=
per placita quam et aliis ¶ Ad
id quod obicitur quod si sic anima mo
[illegible] dicendum quod si moventur plane
te motu contrario per motum supe
rioris sicut posuit quidam philosophus
possit hic esse quod saturnus a=
a movetur sed non sic immo
proprio motu moventur spere
aut spheris ut circulus moventur
¶ Ad obicitur quod saturnus tardior
est intelligendum non quod grossius corpus
[illegible] sed quod tardior vel remissus
sit motus eius sed quod maius
spatium describit quod circuendo quod
ideo plus exigit de tempore
sicut si aliquid movetur circa ro=
tam et aliud eque cito movetur
circa centrum multo plus exigit
de tempore ad perficiendum motum circa
[illegible] quam illud quod circa centrum
[illegible] id quod obicitur de perfectione et
nobilitate prime diei dicendum quod vnica
lux illa facta et non diminuta
sed facta sed quod competebat usui
[illegible] tunc erat nunc oportebat a=
liquam transmutationem fieri circa corpora
[illegible] ut ad illum usum esse sed
ad generationem et declarationem
[illegible] sed ad nobiliorem usum
fieret circa perfectum generationis
et corruptionis in inferioribus con=
veniebat ut opera fierent.
[illegible] dicendum quod opus inchoatum
[illegible] et completum et perfectum
quod non sit sufficiens ad
[illegible] ad quem ordinatum est. [illegible]
[illegible] restat ergo plus

facta sed non erat lux ista perfec
tior luce solis ergo non erat uti=
lis ad illa perfectior autem erat
quia erat opus prime diei et ¶ Dicendo
si consideremus ista luce quo ad
suum effectum et solo quo ad suum
receptum sed effectum illius lucis
quam in se includit sol dicendum quod effectus
illius lucis erat conservare res
et declarare solis autem effectus
proprius est facere generationem et corrup=
tionem quod non conservat et declarat
sed accipit ab ista luce sed ergo secundum
operationem nobilior est effectus
lucis quam sol quia nobilius est
conservare et declarare quam fa=
cere generationem et corruptionem sed quod
et ideo quo ad hoc nobilior est
lux ista quam lux solis sine qua
sol tibi non consideretur sol sed quod
se et claudit effectum illius lucis
et cum isto superaddit alium sic
est dicendum quod perfectior est sol et quo
ad hoc nobilis est lux illa [illegible] illius
[illegible] dicendum de aliis planetis et
per hoc patet solutio ad omnia obiecta
¶ Queritur utrum uno die
facta fuit illa prima opera
[illegible] in pluribus [illegible] quod in pluribus capi=
tulis dicitur primus dies / secundus dies
et tertius et sic deinceps ¶ Item
ergo ij iste fuit generationes celi
et terre in die quo fecit deus
celum et terram ergo omnis fuit di=
es in quo facta fuit illa prima
opera [illegible] et cum [illegible]
hic est liber generationis celi et terre
et subditur cum facta est dies non
dicit cum facta fuit dies ¶ Solutio
secundum augustinum opinionem patebit [illegible] sed
alios potest dici quod hic est [illegible]

litte ge in a die i tpre ut
i portet mse omo dies et
iste modus loquendi competit albi
in scriptura

Sexto queritur cum primo die di-
ca fit lux a tenebris et
dies a nocte cum dicit scriptura de
dione istorum et dicat et dierum
fam dicat in fam e nesspe
et mane dies unus quare fiet in
dicitur nocte et quod est quibus contra
quod opinionem ¶ Ad ib hic fuit quod di-
es sic quod hic dicitur pont sed nox i
quam hic q dicat entis defacie-
tum in esse non e facto sed po-
a q defecto et ideo mentis factivas
non computatur sic dies tamen nox
bu continet additiom quod pnaco
nes bu distinguit mutacia et
ideo eius dione a luce sine
die loquitur scriptura non defactione
hoc solo fiet potest esse quibus utitur
opinionem tamen ad opinionem aug a-
lit dicendum est dicitur in fit dies isto
quam deus primitus fecit est
cognicio angelorum primae oibus
opibus dei secundum ordine primae quod
ordine creationis e an duplex cog-
nicio angelica / quedam matutina in
verbo alia vespertina in rerum
ut est in te quidem supposita cognicio
et dies quod ipse fit relacio tate
ad ipsum facielo et respondet ab
angelo cognicio que e in verbo
bo / cognicionem que e in proprio genere
et ideo dicat aug quod angeli et
utriusque in ipsa cabula sit sicut
ut illi sic respondeat faciam q
quod in verbo sed an respondeant
cognicionem que e in verbo
illam que e in proprio genere tunc
esse ibi nox sed quia ipsa illa nox
non esset adeo sed ab angelo
sic tamen e et ideo fit ibi
tio de noctis facia ¶ Im
secundum nota expones eius q
dicitur ibi fam et nesspe et m
diversus et dinsos expon
sed aug nesspe dicitur cognicio
proprio genere que dicitur nespertin
sicut nespa declinat ad
spm nil ad tenebras ita sed
nito declinat ad non esse
ad racionem q de non est sed be
et alios expositores dicunt quod
luosum prius factum involuebat
ceteram et detrahabat
dieri / mane autem faciebat
quod de subtus accedebat a
oriente in m / nespe si q
nabat ab oriente circa a
floes ptes sic et modo f
sol. sed alios ad hunc mane
designat ibi principium n
iam rei fiende vespera
rei sit ¶ Circa hanc expon
est aug nos quod sed aug
q illa fuit lux radiac
per intellectum angeli ad cogn
tendum in verbo / et sic di
mane nil in proprio genere et sic
nesspe iste autem irradiacio
distinguit sed opera in ope
distinctionis erat triplex
to lucis a tenebris aque
superiorum ab inferioribus et inf
ab arida et sic tria opa
similiter in ornatu erant
ornatus celi et ornatus
ris / et ornatus terre et sic
hi tres dies / septimus a
buatur sed consummacionem rerum
non in solum sed perducere
creature

(S)pecto de ope distinctionis i
pmali tam agendo q de spa
tiali [.] q° de ope pme di
ei quo distincta e lux a te
nebris et e pma [con]sideracio de
luce celi deinde de luce spu
ali ¶ De luce au celi s q
coadunata dicit e iam
au agendo e de spa s q
[con]fessa pma au [con]fessio luc
is fuit i celo empyreo
is queret ¶ p° au sit ¶
an sit corpus ¶ tercio an sit
[con]plto an moneat ¶ qui
[con]paracione illius ad alios ce

(Q)d pm sit mr q 1d q d e
lu empyreu no sit n.m
su ca adeo s lsi celum n
spe aliquam cam no n. e
[con]mutanda gnom et corrup
i inferioribz ca lsius sit ca
speciales firmamentu cu stel
t planetis neq sit ad
[con]sideracom i ee au ca [con]suacois
e ipoz corpm dicat se
spos i illa spera que mo
mou diurno go no mr ca
ee e [con]paracone ad cor nec
pacone ad spe au spe n.a
sti sint a corpibz nec i
dicat ipa [con]mediata corpm
q sint ut illa mr eo
pm quida ponut dicetes
q [con]mictom ee et corpis
requirit lux ¶ vn ad [con]mictom
au vegetabil au corpe ex
istis lum qda pueniens ex
firmamento pme celo sydeo
ad [con]mictom ees aie sensit au
lume pueniens ex celo
cristallino ¶ ad [con]mictom ees aie
ronalis au corpe lume pue
niens ex celo empyreo. au n.
aia ronalis sit suba i cora
cognoscitiua separabil a cor e si
[con]iungit corpi excelis [con]poicio n
requirit n tot media qt sunt
media i gne ¶ no q media de
beant i spe ¶ mediu au rge
mit corpus corruple [con]poitu et
incorpeu e corpus corruple
simplex et corpus i corruple simp
nec pole e ista [con]uenie me
dia i gne s corpus corruple
simplex e elm corpus i corrup le
simplex ¶ n no rsoluta i a°
corpa e lux go mt incorpeu
et sim corpus no intradunt
n illa duo media i gne ex
pte no incorpei no intradunt
n duo mt aiam ronale et
sim corpus e i corpeu mo
tum no cognoscitiuu et e i cor
peu motu s no separabile ergo
go ex pte i corpei no erunt n
sensibil et vegetabil si no
accipent media mt duas
in spe ex pte corpm quot erunt
due lucis mt elm q e corpus
corruple simplex et incorpeu
tot accipent media s sunt
due lucis diverse s duas spe
raz spera au ponit ip s
phos spera septe planetaz
spera stellaz que dicit sype
et spera motus diurni q sedm
quosda phos de ee alia a spe
ra sydm s b go addito celo
empyreo q ultim illoz e
erunt 5 due lucium et ita
erunt 5 media ¶ p si debean
media ex pte corpm mt in
celu et corpus corpoitu eet

pi ratione luc a celo empyreo p-
veniens medium inter animam ve-
getabilem et suum corpus inter animam
sensibilem sit inter animam ra-
tionalem et suum corpus incorporeum
in. lz corruptibilem nobilius quam cor-
pus sit in corruptibile a quod non corrum-
pitur nec per se nec per accidens. Item
anima rationalis non est actus ali-
cuius partis corporis nec est ita actus
ut mediante operetur corpus ergo me-
dium quod sibi eligit inter ipsam et
suum corpus non est mediante corpus
sed incorporeum quod est minoris nobi-
litatis sic ergo non requirit ali-
quod lumen proveniens ab empyre-
o. Propter tres dicuntur esse spiritus ani-
malis et vitalis et secundum aliquos
plures dicuntur de luna secundum medicos
substantia aerea digesta in corde unde
aliud ponitur medium inter animam
et corpus suum illum spiritum. Si ergo est
substantia aerea patet quod non requiritur
ibi medium aliquod a corpore ce-
lesti et ita nec ab empyreo
non solum quantum ad animam ra-
tionalem sed et quantum ad alias si-
cut sunt luna operatur quod inter se or-
dinem habent nam sine vitali a-
lii non operantur vitalis enim me-
dium est ad animam sensibilem et
animalis similiter quia utique ergo illorum
dicatur nobilior et id lumen
id est quod nobilius est medium ad
sensibilem et ita lumen procedens
ab empyreo cum non sit me-
dium ad sensibilem ut dictum est non
requiretur aliquod medium et ex
illa parte inter animam rationalem
et suum corpus. Si vero dicatur quod
vitalis et animalis differunt
secundum maiorem nobilitatem et minorem
sicut anima vegetabilis et sensibilis

secundum non vero unum cum non sit in in-
tellectu et organo corporis deinde
venit et mutato ad spiritua-
le ab illo vero ad parte sensibi-
le apte ad sensibili ad ra-
tionalem nec plura ponuntur
dia ergo non est necesse duplicem
animalem ponere unum qui in
operatur ad sensibilem et alium
tantum sit operatio intellectus spe-
cie tuiffri dz forma sensibi-
lis usque ad intellectum quod an-
nominatur. Non erit anima media
alio spiritu quam illo qui illu-
minat sensibili et ita non media
aliquo lumine a celo empyreo
proveniente. Ad quod dicitur quod celum
dictum empyreum est et propter ali-
quam causam non illa non est ra-
tione continuationis et generatione et
corruptione sed continuationis
et rerum corruptibilium secundum
compleatur universum et generaliter
scilicet ut dicitur extrema
medium ad ostensionem sum-
me potentie sapientie et bonitatis quod
ma vero sunt luminosa et summe
opacum et summe luminosum est
et summe dictum empyreum. Ad
spiritus separati a corporibus non in-
digeant quoniam ad presens esse a-
liquo tempore tunc est convenientia
alicuius corporis ad ipsos spiritus
magna convenientia. Propter spiritus
males qui coniunguntur corpori-
bus proveniunt ad corrup-
tionem corporum quo congruunt col-
locabuntur in corpore quod est ul-
timum nobilitatis in universo eo
habebunt corpora illa maiorem
nobilitatem et cum illa quam
tamen cum huius corporibus ibi

191

motu sim̄ ꝯcauꝰ collocantur
Secdo querit̄ utrum celu em
pyreu sit corpus adq
me ꝯtinens simplicia ꝯ e
contento ꝙ celu empyreu
ꝯtinet angelos et aīas
scās cū ḡo nullum corpꝰ sit
simplicius aut nobilius an
gelis et aīabꝫ scīs celu em
pyreu nō erit corpꝰ ¶ ꝯtrā
ꝯ solus deꝰ ē ī ꝯ circūscriptꝰ
vel ꝯscripta ḡo ꝯscripti sūt
angli et aīe scē vbicuꝫ o
pantur ḡo si nō sunt hꝫ inseꝰ
operātur ꝫ ꝯ sup̄ꝰ ubi ꝯtepla
tur ō ibi ꝯsistūt ḡo ibi sunt
ut ī loco ꝫ locus ē sinis cōn
tinentis q ꝯtinet hic ē ī
eo ḡo celu empyreu ē sinis
naturalis anglorum ḡo ē corpꝰ
¶ ꝯfcus ē ordo ī vniuersi
tate corpm qui attendit̄ ꝯ maio
rem nobilitate et minima
ḡo ī ē corpꝰ hīs minima no
bilitate sicut corpꝰ maxime
habundans in opacitate sic
ē aliq corpꝰ hīs maxima
nobilitate sicut corpꝰ q de
nūa hꝫ luminositate et ita
ē aliq corpus vniforme
ī luminositate ite plus ē ee
nō motu qua motu ꝙ illo
sic nō moto ꝯmundabit̄ q
nō monent ḡo aliq corpꝰ
ē in opacu vniforme nō mo
tum ꝫ nō ē celu aqueu ꝙ ī
ꝯ aqua mobile ē et
mutabile ḡo ē aliq corpꝰ
sup̄ id ꝫ hꝫ nō ē nisi celu em
pyreu ḡo celu empyreu
ē corpꝰ ¶ ite dt damꝰ q ce
lū ē sine stellis ꝯformе

de quo dr̄ in p̄n̄o creauit deꝰ ce
lum et t̄ra ꝫ hꝫ nō ē firmam
tu ꝙ post dr̄ ꝯs dn̄i ferebat̄
sup̄ aquas quas dedit firmam
tu et ita firmamtu fuit ꝯsꝰ
eo ite nc̄ fuit celu cristalli
nū ꝙ post modu fuit dō a
quas ḡo ē celu empyreu
ḡo celu empyreu ē corpꝰ ꝯsi
forme ḡo ē corpꝰ ¶ ad q dr̄
q celu empyreu ē corpꝰ ē
n q dā celu q ꝯtinet res
corpales sicut ē celu ī ꝯꝰ
q dā nō q ꝯtinet res ī cor
pales sine spūales sicut ce
lu sup̄ꝰ ¶ ad p̄ꝰ oīm dd̄ q
duplex ē ꝯn̄ loca locā n ꝫ ꝯti
nē et saluāc celo empyreo
quenit ꝯtinē res anglorum et
aliorum spūm ꝫ nō saluāc q
nō eet celu empyreu adhuc
starent vn̄ nō dependꝫ eē
eorum ab eē illiꝰ ꝫ hꝫ mō spē
sūt ē ꝯtinens r spūm ta
lorum ꝙ saluat eos inde ꝫ
ꝯtinet ut saluat celu vo
empyreu ꝙ ꝯtinet statu
anglorum r ꝯpacitate ē ꝯtinens
solū et nō saluans et q obr
q ꝯtinens simplicius est ꝯ
tento dd̄ q nō exigit̄ nisi
ē nisi ꝯdicās ꝯdicōni s q
ꝯtineat et saluet
Tercio querit̄ utrum celu em
pyreu moueat̄ et vr̄
q sic ꝙ dr̄ ī glo sup̄ id in
eternū dn̄e verbu tuu ꝯma
net ī celo celu id mutat̄
ī quo angli sunt dati aut ḡo
intelligi de mutatione ꝯ situ
¶ ite si firmamtu et corpa ī
feriora mouent̄ ꝯ motu sim̄

nam ꝯsequit pmiu p motu
pmi et celu empyreu sitr
pmiabit go monet ad illud
pmiu go monet ¶ Cont̃ ro
vnj eis datum subiecta eꝑ
uanitati ibi dt glo q sola
luna post motu hebit statu
t ꝑmiu go si celu empyreu
sitr sit pmiabile mr q mo-
ueat ¶ q aut no moueat
mr qr mag assilat pmo q
no monet go aut no repug-
net corpi luoso no moue
s magis debret adhoc mr
q celu empyreu no mono-
at ¶ Ite sicut s q sut i celo
empyreo sunt i quieto ꝯte-
platonis s qui mitut a deo
opant no tn desistut abi
timo ꝯteplatonis ut dt. gg
go si eis e quies qui ibi st
ꝯt eis locus quietis s mo-
bile no ꝯuenit ee locu q-
etis go n mo ¶ pr corpus
luosu z deit sua et luosi-
tas mag debitat adquie-
te qu ad motu go no mo-
net ¶ qd ꝯcededu e adqu
aute q dr i glo q mutat
dd q h mittr de illa muta-
tone quo erit i fine s qd
mutabit amon luce i ma-
iore ꝯpleto misto anglo
h aute mutaco no z s naz
vn no se mutat s quali-
tate go s situ s a infiorib
bu se mbis tn que sup-
nam natu no ¶ ad h q obz q
meret sed et aia coz qr p-
miabit maiori luositate
dd q alia supioa corpa su-
nt generati et corrupcoi i
corpib huanis / vn Job xiiij

no repugnet hoc don aute
celu q go illa monent
z h rouem vn no bn se
runt phi qui dixerunt illa
corpus se monet ai n o
net ad fine s ad hon
rem e q p mo acquiat
tus ei in alhote s sic no
de empyreo i quo sut c
gli dati qr ꝯtentum e
spium vn s motu no c
nat ad assequdu aliqd
ꝯtinetia angeloz e dn
ad h pmysterm angel
qr merent gd assequat
¶ Obz adhuc obz q mouet
qr aut e corpus graue
sic monet deorsu au
le et sic sursu aut n
ue n leue et sic monet
circulart et ita mr q mo
at ¶ Cro q no seqr va
bet adde et e no unifor
ad motu n exigitr hec
depte simipte vn no se
n e graue n leue go
specialit sine circulart s
bet i spre go si monet
mo circulart s ai sit vi
forme et ita no sit i eo
dria depte simpte no e
eo n pncipiu et medi
ideo no monet

Quarto quer utr empi-
reu dd sit celu q i
celu n e ꝯtinetia insi-
biu et i insibilm creatu
dt dan s hoc nllr ita ꝯt
queniat sicut empyre
ꝯtinet n anglos et au
scas et pt hoc ꝯtinetia
corpa go dd q mapie

[iste] dr celu celi dno celu s
[cor]pom dr empyreu go
celu celi go dr istud celu
[co]mparatiue aliis ꝙ Iste dent
eudm dei tui celu & terra
cui celu celi dr empyreu
sanctissimu e celu ꝙ q d
celu s qdam corpom
i. n. dr ptinentia inuisibi
a inuisibilium intellr ge
alit et ita celu empyreu
primo corpm s crtam et corps
ephr in apm dt caput
me q nocat inii sito
mento sz celu empyreu
nocat in s sito go e supre
empyreu go no ptinet
vo et lo ibi s vna ex
dexpo s natam huana
ipsd celu dr eo q tanq
elatu habeat lima stel
uelut signa sz hr no hr
empyreu go no est dd celu
p empireu e celu pe
tentia dan cto pmi cu obna
i xpc s huana natam e
empyreu dignitate no
a n xpi a. ca & corpus
ptinet ab illo localit diffi
nit cu ca nil cqsopiue
us ee n. supr dr dupl r
loco nil dignitate xpc
e dignitate ptinet lo
d s dd q lo ibi no de
celo empyreo sz de sydeo s
opin phorz qui no ascede
insqz ad celu empyreu
insqz ad celu cristallinu
& c ethimologizat
Unde quer de comparatione
huius celi ad alios celos
go utrz oms celi hreat
aliqm natam qnem s qm di

tant celi et si sic que sit a
q ani hreant cu ꝙ no erunt ni
duo genera locoz post diem
iudicij scz dampnatoz et salua
doz apo. xxi. ecce ego creo
celu no. et tra no. et ij pe.
nisus fmo aer caloe soluet
s eade erit n celi te que nt
sz i melius mutabit erit go
eade n s qm dicet te celu t
nt sz te n luminositatis erit
i celo ꝙ i tra erit cria qua
litas s. opacitas et si opacitas
est qualitas deriata dapna
tis aliqm q pprium erit
i loco opposito qualitas det
minata iur go q luminositas sit
n illa gis i qua ptinuant et
nos q si aer dicat ne pe
nalis h e pp opacitate que e
i infior pte sz pp pprium dr
celu cu go pprium sit illa
n gis go quot modis dicet
pprium dicet celu sz pprium
cui primo duas hr dnas s.
datiuu lumis et receptiuu
datiuu lumis ex pte supioris
receptiuu ex pte infioris vn
i pn oger. cu dr i pn creauit deus
celu et tra / tra nocat ibi
n opaca celu luminosa aqua
receptiuu ut nisz / sz datiuu lu
minis pot ee dupl nl vni
forme et sine motu nl no
vniforme et cu motu nl me
diu scz vniforme et cu motu
si dio vniforme motu sic e
celu empyreu si dio vni
forme motu sic est cristal
linu si no dio vniforme
et motu sic e celu stellatu

q no moribz ptibz fuis sit lu-
nositate equale quarta dna
no potuit ee s no uniforme
no motu qr si e no uniform-
mite e q moueat t ordo pz
dignitm: z q e uniforme no
motu q no uniforme motu
¶ Si no e receptiu luositatis
sit ipse lume ul gtinue re-
cipit si sit ipse lume h z albo
ardore ul sine ardore si cu ar-
dore tuc z igneu si no sit luo-
sitate sine ardore tc e olympi-
u et ordo istor pz puis z in
olympiu q e sup igneu qr
mag ptcipat de na luis q
igneu si no e receptiu ita
qd gtinue recipiat tc ul e
gmictu iusiol pti et sic est
aereu ul supiol et sic este-
thereu et pz ordo h e ro qr
vij sut aqua al celu ee no
potuit qr na celi est de sur-
su qd aque no gt pte n celi
e ex oipte egdale qd aque
no gnenit

Q ceptu z de luce no spsa q
optinet ad prima diem
adhuc an restat aliquid de
luce coadunata q no fuit
sup dctratu cu n. a p die fa-
cit lux et diuisa a tenebris
nqmd p tota diem feat lu-
cem aut i pn° diei ¶ et gstat
q i pn° diei et luce spsa et
luce coadunata ita alit n
reciperet facere diem ¶ Si au
faciebat diem p sui totali-
tate go i pn° diei fca est
ad go n a fca legat i
h die mr dei bonitas quie-
uisse i residuo spi9 diei et
ita no tm mo die vij o

requieuit de9 ¶ Ite si i inicio
diei lux eet data tc fe
mane et uesperam h no e
z factu e uespe et mane
unus go uespe pcessit
no i inicio diei fca e
¶ ad q dd q i p° diei f
luce et gtinuauit opu
totu faciedo ee n diei
tpris e ipsi et ita no q
uit ab ope eode in dd
s° die et tcio et sic de c
iusqz ad septimu ¶ ad h
que mr feat luce i i
diei ¶ mr dd q lux data
i sua plenitudine t p
declinauit i uesperam q
z factu z uespe et man
es unus vn hug qm
dies nocte pcedit et fi
diei uesperam dicimq fi
noctis auroram gpat
aurora ad diem pcede
fit reseda eode mo d
de gditione sol sol n gd
z i sua plena luce et p
et post declinauit i occa
dou z itm ortus ¶ et u
z uespe: et mane dies

D einde que de illa luce
coadunata ad sit gdi
si n gdita eet i lo° fir-
menti ul robi mo e fa
et ita de alijs planetis
cet multo longiore die
p sui rotacom cu no mo-
uet motu firmamenti et
longior eet pmq dias
s9 et ba9 q gtus q fh
z go i eode loco i gnon
z sol data e lux illa ¶

in gerendis et factis solis non
est esse nisi autem minor coadiuva
ta lucis aut illius lucis divisio
luminaria que sunt planete de
quibus infra magis patebit cum sit et
primo de quarto die. ¶ Iste que circa
a luce incepit opus suum ¶ Unde
Basilius quia lux est principium ma
nifestandi se et alia per i sacra
mentis sicut dicit Hugo de. consti
tuto magnum esse sacramentum
aliquid commendari. quia anima quidem in
peccato est. que in quibusdam est tenebris
et confusione. et non potest evadere con
fusione sua et ad ordinem iustitie
formam que disponi nisi illuminetur
primum ut possit videre mala sua
et discernere lucem a tenebris .i. vi
tutem a viciis ut se disponat
ad ordinem et conformet veritati

Habito de luce corporali conse
quenter agendum est de luce spirituali
que dicitur esse intelligentia angelica
cuius divisio facta est cum dictum est
divisit deus lucem a tenebris etc.
Unde dicit Hugo in vi eodem prorsus
temporis momento quo visibiliter
et corporaliter divisa est lux a tenebris
invisibiliter boni angeli discreti
sunt a malis illis in tenebris cadentibus
tibus et istis ad lucem iustitie conversis
illuminatis quod a luce ut lux essent
et non tenebre

Quere ergo primo utrum cum dicitur
fiat lux etc. ibi intelligatur pro
factio angelice creature. secundum naturalis
que communis est bonis et malis
aut gratuita que solum est bonorum
et videtur primo quod de factione naturali que
communis est intelligatur dicit enim Augustinus
quod similis est creatio et distinctio
rerum. sed ista distinctio angelorum
que fuit per quorundam confirmationem
et aliorum casum sive perversionem
et aversionem non simul fuit cum
creatione quia oportet prius an
gelum esse quam conversum vel aversum non
solum in natura sed tempore vel duratione ergo
ista distinctio quam dicit Augustinus simul
esse cum creatione non intelligitur de fac
tione gratuita que fuit in distin
guendo bonos a malis. sed de fac
tione naturali que communis est ¶ Ite
idem Augustinus querit utrum per lucem
quod facta est vespera intelligatur perfectio in
formalis creature et per lucem quod factum
est mane eiusdem renovatio et
subdit quod ista expositio allegorica
est Augustinus ergo patet quod intelligitur
de factione angelice creature que
que est per gratiam ¶ Item ibidem non
sicut nos ad participandam sa
pientiam proficiebat angeli ut in
invisibilia dei etc. qui quoque facti
sunt ipsa eternitate sancta et pia
contemplatione perfruuntur. perfru
untur non est nisi bonorum ergo nec
factio ista de qua loquitur ¶ Et
per mane intelligitur cognitio in verbo
dies autem comprehendit mane et
vespere cum ergo mane illud .i. cogni
tio in verbo videatur tantum fuisse bo
norum ergo et dies cuius mane est
pars. ergo iste dies qui ibi debiatur
vel illa cognitio que per lucem in
telligitur. cum dicitur fiat lux. tantum pertinet
ad bonos angelos ¶ Iste quod
intelligatur de factione gratuita vi
detur per Augustinum super genesim iiij qui sic dicit
tunc nox ad diem pertinet non dies
ad noctem cum sublimes et sancti
angeli id est quod creatura in ipsa creata

cognouit. refunt ad illud in q
ctiuas voces quibus tata e con
templat. ea q̄ gcordissima co
tēplacone fuit vnius dies qua
fecit deus cui giunget etiā de
hac pegnacone libeta. ¶ Ad q
dd q intelligi de gdicone gtinua
ut primo ēati ecent cū dr̄ creauit
celū. sic vult aug. i. x. iij. gfess. fu-
aut i formati formacone gre
cū gusi sunt qmilleun et affirm
7 hec intelli ibi fiat lux 7c. ¶ Ad
pm aut obm et g̃ium dd q̄ ēato
et facto simul erat sm opione
aug. hoc e indistat ul hec potuit
intelligi de codicone prima. que
est gitiū ad esse. ¶ Ad pm dd m
q illd opinādo ul inquirendo
dicit aug. q pz p hoc q ipe-
met dicit i iiij li sup ge. nec
gsequa arbitrer illud q dixi de
luce spūali et de gdito die spūa
li et angelica ēata et gteplacōe
qua hēt in vbo dei et de cogicōe
qua in se ipa cognoscit̄ reue-
lacone eiusdem ad laudem in-
gmutabilis vitat. Ubi prius co
videbat rei faciēde que ggni
ta est fca nō ia. e. ppe s. quas
figuāte atq allegorice qūte ad
intelligend diem e vespam 7 ma
ne. s alit quid qua in hac co
suetudine cottidiane lucis hu
et corpalis nō tū tamē h ppe
ibi figuāte. Ubi m̄ melior 7 certior
est lux ibi verior 7 dies. q̄re nō
ut verior vespa et verigmane
ita si in istis diebus sciut quida
declinacom sua lux i occasu
qua nomie vespe nuncupamus
et ad ortum itm reditu q̄ mane
dicimus, tur et illic vespam nō

dicamus cū ēatura a gtemplac-
ōe ēatoris desistit et mane cum
a cognicone ēature in laude
ēatoris assurgitur.
Q Ube sr̄o de ordine vbor̄ sunt
ergo quia̅ q̄re nō dr̄ fiat ce-
lum et tēra sic dr̄ fiat lux 7c.
¶ Item u s̄ aug. sup ge. q̄ ēa in
ope ēacionis quam in ope gdi-
cionis sive factionis intelligit
tota trinitas. cū enim dr̄ In principio
creauit deus. p hoc q dr̄ de intelli-
gitur pr. p principium vō intelligi filius
qui est principium de principio. sps s.
intellr p hoc q dr̄ sps domini
ferebatur 7c. ¶ Similr cū dr̄ dixit
ds fiat 7c. p hoc q dr̄ ds intel-
ligitur pr. p hoc q dr̄ dixit intellr fil
qui e vbum. p hoc vō q dr̄ vid
ds luce q eet bona intelligitur
sps s. cui gpetit bonitas. q̄
vō in ope ēacionis ponit prin-
cipium in ope distinccionis ponit
vbum dictū e sup. ¶ Ite queritur
de hoc q dr̄ vidit ds luce q ee
bona qui nō similit dictu est
in ēacione. vidit ds celū 7 tra
q eent bona. ¶ It quit de hoc
q dr̄ bona vidit. nunc enim
prius nō videat. ¶ Solo ad primum
videtur aug. sup ge. ad litt ita
dicens duo fuit p que amat ds
ēaturā sua. s. ut sit et ut ma-
neat ut gd eet q manet sps
dni ferebat sup aqua ut aute
maneret vidit ds q bona e. et
q de luce dictū est. hec de omnibus
¶ Ad 2 r̄ndz aug. i li° gt manic
ita dicens nunc quia placet ei
id nō nouat bonum prorsus
nouit intus in ano ubi ars
ipa pulcrior e qua illa q arte

fabricantur. Secundo quod videns artificem in
... in arte hoc probat fore in
se et hoc est perfectum quod artifici suo
placet. Vidit igitur deus lucem quia
bona est. quibus verbis ... ostendit
non contigisse deo quod bonum est complacuisse
... perfectum. quod si dictum esset
miratus est deus lucem quia bona
est. quantum clamaret quantum liti-
garet. admiratio enim rerum de
rebus inspiratis nasci solet. et
... loquuntur isti et laudant in evan-
gelio ... admiratum
te fidem credentem quam autem
illis fecerat ipsam fidem non ipse
qui eam mirabatur. ¶ Item queritur
de hoc quod dicitur divisit deus lucem
et tenebras quia non superius dicitur
quod tenebre facte sunt sicut
dicatur distincte. ¶ Ad quod augustinus
libro quarto ... sic videlicet hic non
dictum est fecit deus tenebras quia
tenebre sicut dicitur est lucis absen-
tia est distinctio tamen facta est inter
lucem et tenebras quemadmodum nos
clamando facimus vocem. silentium
autem non sonando facimus. quia
cessatio vocis silentium est. distin-
guimus tamen sensu quid inter vocem
et silentium et id vocamus vocem
id silentium quemadmodum recte dicimur
facere facere silentium sic recte
multis ... locis deus
dicitur facere tenebras quia lucem
quibus vult temporibus et locis vel non
dat vel detrahit. ¶ Item queritur de
eo quod dictum est factum est vespere et
mane etc. Utrum enim quod debet ma-
ne preordinari vespere quia nobi-

lius est nobilior enim est cognitio
in verbo cognitione in propria natura. ¶
Et similiter cognovit angelus
in verbo quam in propria natura. in proprio igitur
genere mane preordinari debet vespe-
re. ¶ Quomodo ibi accipit augustinus
mane et vespere pro cognitione an-
geli que est de re facienda in
quantum huiusmodi. et quia non cogno-
scit facienda. ideo vespere non habuit
cognitionem matutinam de se et
de aliis. vespere autem intelligit
augustinus pro cognitione de re facta
in proprio genere. et habet bene habuit
angelus de se quia igitur angelus
... prius cognovit se factum quam cetera
facienda. prius dico similiter. ideo
vespere ibi preordinatur mane vel
ibi est duplex modus ordinandi
unus quo ad cognita et sic
ordinatur vespere cum mane ut
nunc dictum est. alius quo ad mo-
dos cognoscendi et sic debet
preordinari mane et quod probat
obiectio sequitur. ¶ Ad secundum dicendum quod re-
vera cognovit se angelus in verbo
sed non eo modo quo accipitur. quia
non cognovit ut cognoscere po-
tuit se facienda sed se iam completa.
¶ Item queritur utrum unus erat di-
es vel plures. Videtur quod unus. dies
enim distinguitur ut dictum est per cog-
nitionem angeli. sed constat quod secundum
augustinum omnia simul facta sunt sed
angelus non cognoscit per succes-
sionem sic enim sicut dicit augustinus
super genesim. non sicut ad percipiendam
sapientiam proficiebat vel ... igitur si in-
telligit quecumque sunt ut ... ergo
simul cognoscebat omnia et sic

sil sca ecut q no erat in vnica
dies ¶ Qt attinge ad multa sil
ita q no ad vnu p9 a° qprudest
sapie intate de qua sap viij°
attingit vbiq ppt sui mundicia
g° no qt anglo. s attinge an
geli z p cogne q no simul multa
cognoscit ¶ Solo dd q multi
sunt dies spuales s aug. et
accipit eorp distinctio appte co
gnitorp que diusa erat in gne
uel in spe et ordine nale hebat
vnuqq p psencia cognicionis si
gficate superes stas oputat.
dies diusi. accipe r distinctio ap
te cognicionis anglice. sic em
inceulto pbatu z no simul 1.
no in vno. no simul intelligebat
multa s vnu p9 a°. qmis omnia
simul sca erat nisi dicat simul
1. repente quia no apparet dif
ferencia int cognicom et cogitoz
sicut apparet in homie et g° dt
aug9 ponee qonsde insu intu
sui opiom que dicit q videt
qo. inmittentes radios visibiles
in ictu ptusit ppinquiora et
remociora spacia simul 1. re
pente no omo eque cito ul su
bito ptusire et accipit illud
p concordancia 1. thes iiij i ictu
oculi. id est in diusis em locis erit
cor resurgecia et no eque di
stabut a loco. iudicij et cu in
ictu oculi 1. repente queniant
multo aut maior claritas est
in cognicione anglica q i thuis
corpibz ul q in radio visibili
vn dic aug. Si oculorp carnaliu
aues celeritate tm pt. quid me

mentis acies humane quit
magis anglice. Vn multoni
gis ponedu z q repente ua
no tn subito s ibi z posterior
tes. denu in cognoscedo vnu
ad ut in cogno. a°. 7 ob hoc
diusitas in diebz

Sequit de ope scdi diei i quo
sca dio aquarp supiorp ab
inferiorib et firmamenti in me
dio earp q dicas. dd q. primo d
aquis supioribz cita quas
vend z ¶ primo vtrp sunt alie
aque supiores que sunt sup
firmamentu et dicat firma
mentu celu stellatu. qpo ci
vno in. firmamentu pcelo aero
q etia diuidit int aquas. q
sursu vaporalit ferunt et aq
que infimus qggant ¶ S° vt
qgggent aque supiores i mod
orbis. ¶ Tercio vtrp moneat or
bicularit. ¶ Qrto qua necte
qstitute sunt. sup firmament
¶ quito qualit. dicat ee celu
cristallinu.

Ad primu sic. aug sup ge. i
glo. qpigit aquarp ponde
ut sup tra fluant ul in aer
vaporalit ferant. nec q° dica
oimpo dei hoc fieri. quo em de
na e fecit quit nuq opere ad
miraclm po dei opet. omes
g° aque ul ferut sup tram
ul ferut vaporalit i acre g°
nulle aque sut sup celu stel
latu si dicat q dena aquarp ibi
no sunt s de oimpo dei. qt ho
s sa pe auctes dicit em quo
de naturae fecit cr no q eis
ad miraclm fecit po dei. q. d p

sacerdotes no faciat eas de
miraculose sed naturaliter et post illos
naturaliter factos fecit aliqua mira
culosa preter solitum cursum na
turalem · quia ergo primus ordo rerum
spiritualem opera sex dierum · que
primus ordine spiritualem non ergo
est dici quod ibi fuit omnipotentia dei
sed sapientia ordinate secundum
cursum naturalem deorsum ergo hoc
celum cristallinum non erit ex aquis
Si dicatur quod ille aque non habent
naturam ponderositatis · quod basilius
aquas deus disposuit propter so
lem et ethera calidissimum super
firmamentum enim ether · quod
nisi esset et si subiaceret aqua
tota flammatum esset a calore
firmamentum · sol enim et luna
et stelle in firmamento sunt in
tantum quod aque sunt ibi quia nos
cristallus est aqua congelata
fortissimo sed non potest habere congelacionem
nisi humidum et non corpus humidum
sicut aereum ut oleum ergo oportet quod
sit aquosum vel aqua ergo quod
sit ibi humidum aquosum et ita
naturam ponderosum ¶ Si dicitur quod
non accipiuntur ibi aque sicut
hic inferius sed sicut ibi · spiritus domini
ferebatur super aquas · quod divisio
fuit aquarum tercia die sed non
nisi illarum de quibus dicitur spiritus
domini ferebatur super aquas sed illa
aqua dicitur quedam massa confusa
non tamen ex humidis sed ex humido et
sicco frigido et calido luce et
tenebris et ibi aqua importat
confusione qualitatum et rei dif
ferentis eas · dividere ergo aquas fuit

dividere qualitates tamen materia
convenientes qualitates ita quod ma
teria aliqua cum aliquibus qualitatibus sit
supremus · alia inferius · possumus
ergo dicere quod dividere aquas ab aquis
est quod qualitas lucis cum materia fuit
in parte superiori sed in hoc nulla
est dubitatio · sancti vero circa hoc
dubitaverunt ergo noluerunt plus
dicere per illud · quod dividat aquas
ab aquis quam dividat naturam
lucis cum materia i. generis ad huiusmodi
ab aquis ¶ Iterum queritur utrum a
que ille que sunt super firma
mentum habebant aliquam naturam quam
cum aquis inferioribus et que sit
illa natura communis ¶ Ad quod voluit
quidam dicere quod frigidum et humidum
propter actiones · celum continet ignem
ignis aerem · et aer aqua ergo
aqua sibi debuit circumdare terram
ex omni parte sed non potuit
propter animancia que sunt super
terram · ergo cum elevate sunt super
firmamentum ibi habebunt naturam fri
gidi et humidi ¶ Alii voluerunt oste
dere quod tamen sunt ibi secundum naturam hu
miditatis · sicut in aqua est frigidi
tas et humiditas sed humiditas est
fluxibilis et continua quia terra
que sicca est non habet continuita
tem sine aqua · et quod humidum
sit in continuativum sive conjunctivum dicitur
in medicina · dicit enim quod humi
ditas est glutinum membrorum · con
stat autem quod secundum illam proprietatem secundum
quam fluxibilis est non sunt ibi
aque · quia sic flueret deor
sum ergo remanet ibi secundum naturam con
tinuationis ¶ Contra quod secundum naturam
continuationis sunt ibi plus quam

Color cristallinum et aqueum

sicut forma nobilior nā i humido
ꝫ gtinuato ul gnuito ꝭ eū ibi
eleuet in aliena nam no est
nisi fm ppetate eius nobilior
relinqt go q humidu sit ibi ꝭ
q gnictiu. ꝭ quorꝫ ꝫ gnuito.
gstat eui. q ibi ꝫ nā sup cele
stiu et inferiori et opotuit q co
ingent vn necce fuit ibi esse
fm hanc ppetate ¶ Alij dicut
q sunt ibi fm nam pspicui. ꝫ
aut pspicuu id q ht aliqua
disposicoem ad accipiendu lucez
p totu. ꝭ iste qualitates ordi
nate sunt quia ul ꝫ inordia
tu ad minima supna a suma. Vna
go qualitas ꝫ alia nobilior. ꝭ
fm nobilissima qualitate ibi
collocant. ꝭ pspicuu e nobilis
sima pbaco. aqua eni eu tra.
et aere. et celo stellato. 7 ignes
ht geneia. ꝭ celu stellatu 7 igne
nobiliora sut tra et aere go
ua illa. ꝭ qua gueit eu celo stel
lato nobilior est qua ille ꝭ qs
gueniut eu aere et tra. ꝭ enim
tra gueit pnam frigidi eu
aere pmodu humidi eu celo stel
lato pnam pspicui. relinquat
go q pspicuu erit nobilior for
ma int formas aque. go si aq
debeat ee supius et gueniut eas
esse ibi fm nam earz nobiliorez
pnam pspicui erit ibi ¶ Ad
ide p spicuu no ꝫ pma qlitas
qu admisceat eu qualitatibz
aliis gium sic humido gium 7 sic
co calido go alicubi e pma q
litas qz p ordinatone summe
supne e si aliq inpuru sit ali

cubi q istud idem sit i sua
puritate alibi. ꝭ in omni cor
inferiori aqueo celo. e ht qual
tas inpma. in aqua eni e ca
frigido et humido. i aere eu h
mido i igne eu caliditate. e
itm in celo stellato quia ibi
no e vniforme pspicuu g
locus huius. q dico p spicuu
ꝭ q pma nata est. erit sup
celu stellatu et infra ipm
i empireo eni ee no pt quia
empireu e datu luis istud
aut corpus in quo e pspi
puru. e receptiu luis relin
quat go q in celo stellato si
p spicuu ꝭ sua puritate. hꝫ
aque ꝭ haue nam. si pspi
erit ibi ¶ Et sa pet ult. el
meta calore soluent. 7 gl
ibi dicit q duo elementa sꝫ
aqua et ignis assumet celi
aut et tra in melius gmuta
bunt ¶ probo aut q impo
sile ꝫ q celu crstallinu heat
aquas ul eu ponderositate i
eu frigiditate ul humiditate
quia ille magnus no ascend
ultra qz ascendit aq diluuij
no ascendit ultra celu aeri
go neqz ille ignis go ille ig
magnus no potit absume
illas qualitates si ponant i
celo crstallino s. grauitate frig
ditate humiditate. sed celis eu
renouato duorz elementorz
que remanebut q omnes q
litates gtrietate hutes cedet
in pena dapnadorz. si go ecu
in celo stellato huius qualitas

ederet in pena dampnadorum
hoc no erit p magnitudie ignis
nia no potit attinge neqz
matam spera q2 qd in aliquo
oto e p[ro]pria spera no recedit
beo sedeat q dispo diuina
parabit. gt. ipa no facit hc
in celo stellato q infime est
it aliq pe cadat i locu dap
nadorz. g[ui]t multo forcius i celo
superiori no faciet diuisione
restat g[ui]t. q si sint ibi aque
in has qualitates. humidu
frigidu ponderosu q hc no
erit quemods loca [con]sistan
ts. g[ui]t sic no sunt ibi ¶ Item
aug xiiij [con]fess ¶ Sunt alie aq
immortales a terena corrup[ti]de
separate. g[ui]t aque ille st separate
a corruptibilibz qualibz sz hee
sunt qualitates humides g[e]n[er]ates
et ita m[od]o q ille aque sz hat
[pro]petate que z p[er]spicua sunt
ibi ¶ Di[ci]t[ur] c[ontr]a hoc c. s[ecun]da cum
nichil tm diffinierit vnde
exprimado g[ra]cedo [con]clone q ce
li aqueu vel cristallinu sit
p luce sicut p [com]plemento sui
et p p[er]spicacitate tamqz p dis
posicione materiali ¶ Ad hc g[ui]t
p dicit aug. [con]gregit aquarz
ponduere tc. dd q hc vin est
q[uod] aq aque sint huides hui[us]
[pro]petates ponderositate hu
miditate et frigiditate sz has
no hnt ibi sicut pbatu est ¶
Si aut obr q[uo]d hc. q dt aug
i li de ci. di. q sicut humidu z
est in cerebro et manet ibi

cu tu sit superior ps corpis
ita humidu m[ul]t[i]s philiz ee ibi di
ci q no z simile. alit enim e
de corpe mo et alit de corpe
superiori. mixtu enim corpus [com]mix
tu est ex quatuor qualitatibz
vnd na ordinat membra ma
sz ordine qualitatu. sz sz platonem
ad aiam que diu[er]simode in
diu[er]sis membris opatur. hc m[od]o
no repugnat. q humidu sit
in cerebro quia aia opatur in
cerebro opatione aiali q [con]t
in humido fieri. in corde at opa
cone spualem in inferiori pte nali
operacone. sz sz diu[er]sas has opa
ciones nec[essari]e est hre differentes
vires ministrates operacionibz
hre diu[er]ses. receptiuu at for
marz z humidu vnd cu ipssio
nes sensibiles fiunt i cerebro
no z miru ibi ee humidu cali
du vo in corde pp opacones
spuales. p calidu enim ma
xime est opata spus. spus
enim mediu e int corp[us] et aiaz
Iu vniu[er]so vo alit est quia
corpa sepata sunt. et no st
[com]mixta. vnd sz qualitatu no
bilitates ordinat[ur]. vnd illud
verbu no dt assendo aug ¶ Ad
hoc q obr. q cristallus q est
[con]gelaco humidi dd q celu i[d]
[i]d. no dr cristallinu sz omnem
[pro]petate cristalli. sz sz [pro]petatem
cristalli que e p[er]spicuu qu
enim aqua [con]gelata est tota z
p[er]spicua. i[de]o ad designandu
q remansit ibi aqua sz naturam
p[er]spicuitatis dr cristallinu ¶

Ad hoc q dt basilius q aquas
deus disponit pp solis feruen
tissimum calorem· dic dico q sa
tis aqua frigida· sicut ibi
attingit dicere frigidum et hoc non
est nisi equivoce Notandum at
q calidum quoddam est semantiuum
ut calidum q est in sole· et
est quoddam calidum destructiuum
sicut quando fit coadunatio ra
diorum et accedit ad naturam ignis
sic est in speculo si fiat coad
unatio radiorum fit incendi
stupa· ex reflexione radiorum
Vnde dico q calor solis non est
consumptiuus sed generatiuus vnde generatur
rame ex calore celesti in aere
sed rarae radiorum qui sunt ex re
flexione est consumptiuus vnde dicendum
q expositio est ut intelligatur de ethe
riori illa auctoritas ut firma
mentum dicatur illud intestinum
q est inter vapores qui sunt in
aere et aquas inferiores et
illi vapores sunt medii inter
nos et solis feruorem quem
temperant aliqui

Sed quid utrum quantitate sunt
aque superiores in modum
orbis· q videtur· supponitur enim
vacuum non esse ergo totum spacium
a celo empireo usque ad celum
sydereum repletum est corpore
Item in superioribus est distinctio
locorum quemadmodum et corporum vel
gra celum empireum non occu
pat locum syderei celi nec econtra
et ita de aliis nec ipse ignis in
toto minus enim nobile corpus
non occupat locum nobilioris·

nec econtra in superioribus quemadmodum
hic inferius accidit de aere q
sub intrat cauernas terre· ergo
aque superiores sunt inter me
celi empirei et celi siderei col
ligentur in orbem ex omni parte
aut aliqua pars celi empirei
aut celi siderei occupabit
aliquam partem spacii illius s
celi aquei· s· si occuparet ali
quam partem spacii illius non
esset celum empireum ex omni
parte sua orbiculare vel celum
sidereum ergo cum utrumque sit or
biculare nulla pars alterius ca
pis ingredietur spacium inter me
dium ergo aque superiores ex
omni parte et quo ad superius
et quo ad inferius occupabunt
spacium inter medium ergo colli
gentur in orbem Non enim inter
ponitur aliquod corpus minus nobi
le ut ignis vel ether cum minus
nobile in superioribus non occu
pet locum nobilioris Sum etiam
ordine locorum est ordo corporum
in nobilitate et econuerso erit
ergo minus orbis medius inter
celum empireum et stellatum
Quod autem aque ille sunt nob
liores in dignitate nature
quam firmamentum vel corpus
Aug contra manicheos qui mo
tiam illa dicebant nomine
aque appellatam· credo fir
mamento celi quatiam corpora
lem rerum visibilium fuisse dist
tantum cum enim sit celum corpus
pulcherrimum omnium visibilium
tanta concedit etiam pulchritudini

eli· et ideo fortasse sup celu
ueniunt ee aque indiuisibi
es que a paucis intelligunt
o locoꝝ sedibꝫ s; dignitate
nate supare celu Quicquid
nichil temere de hac re affir
mandu est obscura enim et
remota est a sensibꝫ hoim· s;
nonquam se hebat antequam
intelligat· credenda est ¶ Ui
det aut grum q no cotilius sit
nalit· orbiculare· sed si est q
t orbiculare co accidenti
t aqua in cypho rotundo cu
im aque ante diuisionem
superiores et inferiores essent
unius natē· facta diuisioe
d que remanebut cosilis
natē· s; aque inferiores non
sequunt nalit corpus or-
biculare s; accidentalit quia
imitant uam figura cotine
ns ergo nec aque superiores
n sunt cosilis natē ¶ q d·
lhus q corpi recto nalit de
et· motus rectus unde aq̄s
inferioribꝫ debet· motus recto
t ille sunt cosilis natē· tn si
colligunt et colligent· i corpꝰ
ectu nalit · orbiculare ac-
cidentalit ¶ Ad q dd q mod
in hac pte est diffiniendu
opinando sine piudicio no
bilioris sentencie pt dici q
aque ille colligunt· i corpꝰ
nalit orbiculare ¶ Ad obiu
d q ee cosilis natē pt dici
multipr ul ita q sint eiusdem
natē in spe et hoc no m q
dbis aug· ul q heant aliq̄

gencia ut utrobiq conueniat
nā pspicui· s; aque inferiores st
corruptibiles· ille vo inmortales
que no corrupunt sic dt aug
sitū sunt ille aque cosilis nē
in spe quo m° ibi sunt dime
dispoui relinquidu ē sicut dt
damascenus

Tercio quit utru id corpus
moueat· orbicularit· 7 m
q no quia id corpꝰ sit co aq̄s
s; aque nalit ferunt· deorsu
ergo et istud corpꝰ nalit fert
deorsu ergo no mouet· motu or
biculari sed recto ¶ qt illud
corpus est nobilius quam sit
firmametu sine celu stellatu
cu ordinet sup id· ergo moue
motu nobiliori· s; firmamet
moue motu orbi ergo mlto for
tius celu aqueu si mouetur
mouet motu orbiculari ¶ Re
sine piudicio cocedo q mouet·
istud corpus motu orbiclari
¶ Ad obiu aut in grm dd q
aqua dr tripli· uno m° dr aq
elemetu infimus quietu tre
et hic e motus rectꝰ nalit
tendens deorsum 7 sm hac
roem aque no dr celu aqueu
Alio m° dr aqua quitez i m̄a
corporꝫ no tm inferioꝫ s; etia
superioꝫ s; q dr gen· spus dni
ferebat sup aq̄s· et sm hanc
roem celu dr aqueu licet
maior sit ia nobilitas sine
spei nobilioris

Quarto quit qua nece sunt
aqua sup firmametu sine
celu aqueu· cu em sit ulti
tudo celoꝝ m q oine celu
ht sm locabile s sua uam

empyreu angelos firmametu
stellas aereu et ethereum
volatilia sicut aqua aqua
tilia terra manancia ergo aqueu
celu suu debet hre locale si
ergo no ht mi na supervacua
¶ Si dicat q e ad tpandu
calorem q solu humidu infla
mabile est s q pom ht ad
fictu relinquitur g si celu stel
latu no habz natam ficti quia
no ht natam grave ul leve q
no ht natam inflamabile et
ita no indiget aliquo q tepe
ret eius calorem ¶ Secundo iu qr
sit ad servandu ee in rebz gra
libz et corruptibilibz qr cor
ta celu stellatu gnetatem
hnt s vim gnativa corruptivum z
altius omia ergo huius s qua
litates sunt activa et passiva
ergo nullu hoz z uniformit
hoz salvativum ¶ Item neqz stel
latu quia ibi est diversitas
stellarum que s radiositatem
hnt maiorem gservacom unig
rei quam altius ergo celu stella
tu no z uniformit hoz gserva
tivu g opz aliq ee quod uni
formit omnia gservat s hc no
est empireu quia e angelis
deputatu et glorificatis corporibz
et no ad actiom quia nullum
motu ht g aqueu celu cu
heat motu uniforme facit
uniformitate i inferioribz ¶ Qd
aut moveat pbatur ¶ Imponi
tur ideo i mobilia s celu q
no est motu et etiam que no
sm sui totalitate movet et

media na sunt fluxibilie et
immutabilis et insuper huius na
fluxibilit· tu aut de spus
ferebatur sup aquas p aquas
signatur media que hnt in
fluxibilit quia omnis muta
rez debebat fieri p eas
principat eu sunt mutac
nes. terra natam aque et a
¶ Contra aut nulla sit nisi a
ul aqua ingrediatur s dup
immutabile ul q in ppinqu
dispone est ad motu ul q
est motu s gstat q illud
actu movet nobilius z e
quod mobile est actus en
qui no corrupit nobilior q
potencia ubi motus i mo
bili no corrumpens subiectu
sund nobilior est s b o s i q
mobile est illa g aquosa
na media duplice hnt n
una q ff sunt in motu alia
que i potencia sunt in mot
et ille qui actu ff est nobil
or cu g celu cristallinu et st
latu supiora corpa sint a
corpibz medijs relinquatur q
ff movebunt ¶ Item est mot
divinus qui gservat res in
ee gstat g q ille q er alia
corpibz et no nisi uniformis
i toto et in pte s hoc no z cel
stellatu ergo erit aqueu ¶ Ru
gcedo q sic est et h sunt utili
tas et necitas ponendi ipm
quia cu alia corpa sint pri
cipia gnacionis et corruptionis
sm diversitates motuu istud
vo s gformitate motus sui faci

ornatom ver in ee est enim
eda ommutatis inter celos
tu ipm omne moueatur mo
et celum primum et ita faciat
que potencia sunt ad mo
actu motu et ita conserua
im secundum rerum inesse. ¶ Ad hoc quod
dicitur de ornatu dicendum quod non est necesse
quolibet celum habeat suum orna
a se separatum et celum olymp
igneum eodem modo cristallinum non
necesse quod habeat ornatum
se separatum sed necesse est quod aliquod
utilitatem et propter aliquem finem in hiis
non est diffiniendum sed quod
cit scriptura accipiendum. augustinus
modo quales sint aque aque
sunt esse ibi esse minime du
tamen maior sed huius scripture
auctoritas quam omnis humani
ingenii capacitas

Quinto queritur quale dicatur
celum. tum enim scriptura veteris
vel noui testamenti non nominet
aquas illas celum propter quod sancti
expositores aquas illas celum
quem nominauit cum scriptura
cra sed dicat aquas super ce
los. celum autem empireum dicitur celum
celi. et firmamentum dicitur celum
ether dicitur celum et ita de aliis
Vides quod cum celum quod est fir
mamentum corporum parte carebat
tamen qua racione sunt aque super
iam partem eius. eadem racione
super alia et ita indifferenter super
cum et ita in modum celi sunt
expansae et videbat sancti expo
sitores differentem naturam ab em
pireo et firmamento. Unde celum
est medium nominauerunt denominan

do a materia aqueum. a dispone
vero materiali cristallinum quia sicut
cristallus habet per perspicuitatem ad lucem
ita et istud celum non quod sit ibi con
gelacio aquarum sicut est in cristallo
sed cursu nature. ¶ Quintum sex quare
non fit mencio de hoc celo ubi
enumerantur celi in principio genesis. et quod
de ultimo enumeratur cum aliis et non fit
mencio de celo trinitatis ¶ Primo or
dinando corpora sed naturam corporum ultimum
dicitur esse empyreum quia celum tr
initatis non est corpus. Unde quia
in libro de vel loquitur de sensibilibus
de duobus celis scilicet de celo aqueo
et de celo angelorum facit men
cionem. quasi dicat. tu sensibilis es sed quod
locum dei non queres nisi in sensi
bilibus et non insensibilibus. In principio
autem genesis non loquitur de celo aqueo
quia illa ordinacio est. sed quia
sancti sunt celi. sed adhuc sunt aque
ibi subuniata possibilis. non sunt
unumquodque dispositum secundum diuinam ac
tualem. Unde non inueniuntur ibi de a
qua. quod sit celum quia a aqua re
fertur ibi ad illas aquas que
sunt possibilitate ut operis fiat
res. quod hiis que dicta sunt posita
celi cristallini quia proximo est
post empireum

Deinde queritur cum multociens dictum
sit. dixit deus. utrum tot sunt
verba quod sit. modo factis enim videtur
verba. sed diuersa sunt facta ergo et diuer
sa verba. ¶ Item quociens dicit homo
tociens multiplicatur verbum ergo a
simili quociens dicit deus tot sunt
verba. ¶ Sed contra Job xxxiii semel loquitur
deus et secundo idipsum non repetit ¶
Item verbum dei est consubstanciale dicenti

sed non sunt plura consubstancialia ergo non
sunt plura verba. ¶ Dicimus quod hoc quod dicit
Aug. super gen. unum verbum ille qui
genuit in quo dixit omnia priusquam
que facta sunt singula. sed eloquium
scribentis descendens ad paruorum ca-
pacitatem diuina insinuat sigillatim
tamen genera creaturarum per singula res-
picit. unigenitum genuit eterna
racionem in verbo dei. nec illa repe-
tita. ille tamen repetit et dixit. Vel
dicendum est ergo quod unum est verbum dei
quo dicuntur omnia et illud non
multiplicatur licet multiplicetur frequenter
proprium. dicere tamen dicitur multiplicari.
Nam aliquando accipitur pro generare
et sic unum dicere sicut unum ver-
bum. aliquando accipitur pro creare et
sic sicut successive creata sunt et
facta. diuersis fiunt. videntur diuerse
dictiones ex parte creaturarum que dicuntur
verbum tamen quod dicit id est creat non
multiplicatur non enim ex parte dicentis
est illa multiplicacio. ¶ Ad secundum dicendum
quod non est simile de deo et homine
in dicendo. verbum enim hominis est
concretum consubstancialiter homini unde
ex alia parte recipit multiplica-
cionem. verbum autem dei est consubstanciale unum
non multiplicatur secundum substanciam

QVeritur quare cum in opere prime
diei sit positum fiat lux. et
facta est lux et non additum est fecit
deus. quare in opere secunde diei addi-
tum est fecit deus. videtur enim superuacu-
um cum quod dicit factum est complecionem
operis significat. complecioni autem
nichil additur. ¶ Ad quod sic videtur.
Vide Aug. dicentes quod aliter fuit
de luce spirituali scilicet angelica creata

et aliter de firmamento. Nam
angelica creata cognouit in verbo
prius firmamentum. deinde in
ipso tercio in proprio genere. verbum cum dicitur
fiat. factum est. et fecit tamen
esse vocatur in verbo. in cogni-
cione angelica in qua cognosce-
batur. et in proprio genere Aug. super
gen. condicio celi prius erat in ver-
bo dei secundum genitam sapienciam.
Deinde facta est in creata spirituali
hoc est in cognicione angelorum
secundum creatam in illis sapienciam. de-
inde quod celum factum est ut es-
set ipsa creata in genere proprio. i-
sic autem fuit de esse lucis spiritu-
alis scilicet angeli ut primo esset in
deo et deinde in proprio genere. non
esset in sui ipsius cognicione
faciendo. ¶ Sed tunc obicitur sed hoc
quia tunc in tercio die vel in quarto
deberet esse consimiles modus
quidam qui non inveniuntur. ergo in
est hec ratio. ¶ Ad quod videtur Aug.
veteris translacione super .xx. dicit
quod sit hec verba non sit ibi tamen in
est equipolles verbum ponit hanc
litteram in tercio die. dixit deus
congregentur et factum est et congre-
gate sunt aque. Sed adhuc pos-
set obici contra hoc quod Aug. dicit
si enim esse in proprio genere esset omni-
omnibus sicut esse in verbo. per hoc quod
dicit fiat intelligatur esse vero in
proprio genere in prima die intelligitur
per hoc. ¶ Et factum est. ergo in secunda
die similiter et in tercia. ergo per hoc quod
dicit et fecit oportet intelligere esse
in cognicione angeli et ita idem
esset ordo ut primo notaretur esse

vbo. Deinde in ipso gne.
tuno in angelica cognitioe
p hoc sicut anglus cognit
se firmamentu factu. ita
se cognouit se factu. g
lla est differencia. ideo in
qua alius est modus lo
qndi in hac sca die qua in
lys ¶ pp hoc dico sine pindi
o melior sentencie q i oibz
ibz intelligi. triplex esse vel
liat ee. esse in deo tamqz
pua. ee i ppo gne. et esse
d ipm inquantu est finis et
a notat pfectio. s duplicat
t ee ad ipm inquantu e finis
t in se sit ad ipm ut ad fie
ut ronalis creatura se et alia
ferat ad dm tamqz ad fine
hec vocat pfectio scda ut
o ondet q hec pfectio sca no
it in ronali creatura angelica
io ad omnem angelu et hc
opa corp que fuut in scda
e. Vnu no dixit vidit deus
est bonu s ut ostendet q
s de fine pma pfectio put
s in se ferunt ad dm tamqz
e. dictu est et fecit deus.
hug fortassa qz binarius
gnu e diuisionis qui pmus
vnitate discedit. sacratu
magnu gmedat et no st
ndata opa scda no qz bona
essent s quia maloz signu
sent. pmo em opa fecit de
illa omnia valde bona erat
nbz nec inerat corruptio n
erat pfectio. s venit deinde
abolus et ho et fecerunt ipi opa

sua. et erat opa sua p9 pma.
mala p9 bona. et noluit ds
vide opa ista. quia mala erat
s que pspiciens vidit pindicau
apbauit. si vo obiciat q i alys
diebz no fuit dictu et fecit ¶
vnu. q in illo q dictu est. et
vidit ds q eet bonu ic dat
intelligi. et fecit. pfectio em sca
ponit pma et no e9. Et ideo
tam dr vidit ds q eet bonu
intelligit et fecit in quo nota
pma pfectio

Deinde querit de ipso firma
meto quod factu e i me
aquaz. Vtru ex eadem matia
matia factu est. qd si factu
est ex ead matia quo dicit
firmamentu cu na aque sit
fluxibilis. Si vo no ex eade
matia s ex alia. quo dictu e
q factu sit in medio medium
enim gtinet cu extimis ¶ p gr
de figura firmameti vtru
spericam heat figuram et m
p hoc q obr orbicularit moue
et hoc de ipsis stellis deprhe
dit. ¶ p si posset ex omni pte
radius oculi dirigi. motum
eet q ex omni pte quemqum
videt. s si hoc est quid est q
dicit in ps extendes celum
sicut pellem. alibi vo sic dt
Aug. sup gen ponit q celu
sit sicut camera. ¶ p si firma
metu mobile est. quo dr ee
firmamentu. firmameti em
nomine firmu quid intelligi
videt. ¶ Adhuc q dr q celu quod
dicit firmamentu in ee ex ea
dem matia infodini de qua dr

Spus domini ferebat sup aquas
no tn qo eadem m^a spa primo sic
differt celu cristallinu a firma
meto et aque inferiores aggrega
te. in unu locu distinguit a fir
mameto ita distinguit spe matie
hor singulor. ¶ Ad d sm dd q
sperice est figure sicut attestat
phi. et dephenderunt hoc cosmo
tu. q aut d. ee sicut pellis
hc no est sicut pellis cotesa
in rectu s sicut pellis vestice
que co tendi. in quocunq sku
no e grue i illa lra qua ponit
aug q cotendi sic camera.
camera em ategit cosistetes
in ea. ita celu co omi pte co
tegit. ¶ Ad tciu dd q no est
grue firmametu ee mobile
co omi pte ul moveri. fir
mametu em d no p statione
s p firmitate et spitus sisbile
tiu aquar supior

Qvinde queri p hc q sequit vo
cavit firmametu celu. pt
em queri si in pnci dixerit celu
informis sicut coponit sti ne
ca ut plene formatu. in gd q
nllu aliud sit celu iforma. p
sta aut firmametu et ita nec
celu empireu nc aqueu cu tn
sint superiores celi. ¶ Ad q m
dd q sicut supis p celu et tra
que sut magis sensibilia vo
luit manuducere intellem ntm
ad insensibilia et no tm ea alia
visibilia. ita cu nuc vocat fir
mametu celu hoc no e ut in
co cludat intencio celi ab em
pireo s ut ostudat q hoc cilla
celu de superioribz q primo appa

ret nobis utru q at s. em
reu et aqueu est nob in
sibile vni et illd pt dici celu
quod celat nobis supiores
celos et c.

Sequitur de ope scie diei e
Primo querit p quid sicut
p cedentibz diebz est. fiat lux
et fiat firmametu hoc vi
fiendi no ponit nec hc e
quia tra facta sint pus e
aque silr cu d creavit c
lum et tra et spus dni ferebat
sup aquas q si eent tunc
lum cu dicet factu no opt
dice fiat firmametu ¶ p
locutus e de tra ingpond
invisibili et ita de inform
m^a. Silr de aquis vn nec
sunt hic loqui de fcura aq
et tra. ¶ Ite ornatus tre et aq
i duobz diebz distinguebat
sicut ornatus celi p se. debe
go duo dies spectare ad fa
tura tre et aque ¶ p celu
hz sm diem p se in quo fa
ro go p r tra que est alu
cotrarum debet hre sm diem
p se et silr mediu f aqua ¶
p cu infra fiat mecio de orn
aeris q silr no fit mecio d
factura aeris sicut de aqui
¶ Ite aque erant p totu qui
go potuerunt aggregari i vni
locu cu no an de aug aqua
densari in se sicut e de aere
¶ Ite de aquis inferiorbz d q co
gregat in locu unu de aquis a
superioribz no e hic dcu cu tn
et aque superiores sint heren
locu sicut et aque inferiores
Solo ad pmu dd sicut dicit aug
q no sunt simile de aquis e

ta sicut de luce et firmamento
c cum facto ad speciem ptineat
ho aut et firmamentum speciem hec
bant valde distante cum inferi
ute voluit hoc p verbum fiendi de
strari aqua aut et terra licz
ies recepint in tercia die tamen quia
nomine attendit ad materiam in
ue que prius dicta sunt nomine
e uel aquarum ideo voluit sub
ionis loquendi eorum facturam
signare dicendo congregentur.
notes quod prius erant in confusione
te aut distinguntur et sic in
oq. trium dierum congrua vocaret
distinctio Unde aug super gen. ac
pimit q due species istas ppias
notissimas nobis et tractabi
lis aqua mobile terra inmobile
ideo de aquis dictum e congregent
que de terra et appareat arida
qua cum est labilis fluxa. terra
tabilis fixa. ¶ Ad primum dicendum quod aliter
distinctio dierum trium precedentium
et aliter trium subsequentium. na
tres precedentes sumuntur secundum explicite
distinctionem lucis a tenebris aquarum
superiorum ab inferioribus per medium fir
mamentum distinctarum et aquarum
arida i. terra. tres aut sequ
tes qui ptinet ad ornatum non sic.
cum lux primo residet in celo
empireo. celum aut empireum
illum habuit ornatum creaturam s. spiritua
lium s. angelos qui non ad facturam
corporum ptinebant non cum sit
celo empireo propter hoc supposito
o ornatum tacuit de nullo celo
illis diebus in quibus loquitur de
natu quali. sydera cum ceperunt
cum firmamento. et natatilia
aqua. et volatilia contere. bes
vero terra et reptilia et homo

similiter. emisso quod de celo empireo
et aqueo in diebus ornatus locutus
e de firmamento quod ponit in genere
ornabilis et terra aliud contrarium
Aqua vero cum aere medium et sim
hoc fit distinctio dierum propter or
natus. hoc aut est quia celum
empireum cum sit uniforme per to
tum et supremum corpus non indi
guit hic ornatum propter corporum
cum sit corpus perfectissimum propter
corporum in prima conditione communis
habuit ornatum spiritualem. respectu
cuius illius habuit et est perfectum ¶
¶ Ad tertium dicendum quod terra et aqua
plus appropinquat sibi in materia
et forma quam celum cum altera
illarum. eadem cum e materia secundum
transmutacionem aque et terre. celi
aut materia est ingenerabilis et
incorruptibilis i. que non cor
rumpitur nec secundum partem nec secundum
totum et ideo in uno die coniunxit
ista duo. que ipse tamen erant
confusa ¶ Ad quartum dicendum quod si subac
reatione non fit mentio secundum sermonem
aquarum et dicitur multiplicentur
aues super terram non dicit in aere
et ita sicut ibi tamen loquitur de aquis
ita et hic Si vero queritur quare non
fit mencio de factura aeris sicut
aque et terre dicendum quod loquitur ut
apprehensibilibus sensibilia et ideo
loquitur de aqua et terra. que videri
possunt Aer aut non in. et ideo
non fit mencio nec in opere distinc
tionis nec in opere ornatus de aere
secundum totum notificat per celum et terram
et aqua. datur tamen intelligi aeris
distinctio alia in distinctione aquarum
cum cum congregantur aque cum non
sit vacuum necesse est aliquod corpus
replere spacium ¶ Ad id vero quod quinto
obicitur. Aug in litera contra manicheos

q cu dr ggreget aqua que sb
celo est in ggregacom vna. diat
ut illa matia corpalis formet in
eam spem qua hnt iste aque vi
sibiles ipa eni ggregacio i vnu
est aquaz istaz quas videmus
et tangimus formacois. omis eni
forma ad vnitat regulam cogit
et q dr appareat arida quid
aliud dici intelligd est. nisi ut h
materies accipiat visibilem for
mam qua nc est tra ista quam
videmus et tangimus. supius g q
noiabat tra invisibilis et inco
posita matie gfusio et obscuri
tas nob noiabat et qd noma
bat aqua sup aquam spus dni
ferebat. eadem rursus matia no
iabat. Nunc vo aqua ista et
tra. formant gpilla. matia q
ipis nomib appellat anteqm
formas istas quas nnc vide
accipet. Vl pt dici sicut alii
senciunt q illa ggregacio fuit g
densacio in pte vna. et rarefaccio
gpte alta. ut gpte aeris
esset rarefaccio et maior loci
occupacio. gpte aque densacio
et minoris loci occupacio ¶ Ad
scdm dd est q de aquis infioi
bus dictu est q ggreget qr
minore locu occupabat in spe
aque supiores nc que mag
dilatabat. hug vo ad misterm
refert vn dicit e in illo qui i
tus fabricatus est mundo qda
huius opis forma et exemplar ha
bens. ubi tra queda deorsu posi
ta gsistit sensualis na hois. ce
lu aut sursu puritas intelluae
et qi queda i mortalis vite mo
tu vegetata ro. duas vo tam dis
similes in uno hoie nas magna

queda desideroz moles hu
ius de fluctuacione et in gtria mo
tu sepe alius tendencia obernt
qua et ad h q subtus caro
infirmitate pssa appetit. e co
q spus sursu p gtemplacionem
vitat elevatus intendit. h tamen
aliqaenus ut gtrii motus gfusione
gignat nisi ro media intuenti
ens diiudicat ab invice et discernat
volutates et appetitus desideria
q diiudicet quid sit. videlicet
q qd carne deorsu trahit. qd
q qd spu in suprma inhiat hinc
illud et i mortale bonu amis
sam cu ipa ro qi queda iudicia
censura. in medio se colloct
atq hinc supcelestes aquas
illic cu eas que sub celo sunt
separati disponit non pt infra
corruptibilis suprioic pte
me infice. neq ipa ppie sufft
est sinceitas ad ea. que sub
sunt abiecta et vilia sese inclinare

Oportit dus germinet tra rc
Queo est pp quid iste ornatus
no ptinet ad diem sepatiu. c
de ... ntibus formatis de tra
s sicut i prima die dr fiat et fac
est. et vidit ds q esset bonu et
i aliis diebus pequipollencia et
qz in ro ita et hic dr germinet
tra rc. et pus dr et factu est et vidit
ds q esset bonu et ita in q
vnu die sepatu ptineat for
dicet sicut dicit aug. q iste or
natus ad eund diem ptinet q
herbe et arbores fixi sunt radi
cib et ita gminat cu tra. no
sic aut de ... ntibz que fca sunt
i vi die vl in v die ¶ Dz obit
in gtrm p ornatu factio i iiii die

 201

ptinet ad ornatu firmamenti
... sunt in firmamento sicut
... phi. g° ppdicta rom debent
... die cu firmamento cputari
... putant g° no est h' vo pp qua
... es et herbe sub vno die cu
... cputant. ¶ Videri pt vl p'm
... com illorum qui dicunt sidera ha
... pp motu qua opionem reci
... aug. vl si fixa sunt i suo
... sicut dic phus. distinguedu
... int fixon et fixon est em q'da
... q' ortt' ... cu infixon est
... est aliud fixon q' factu est in
... tunc e ornatus pmo in dicit'
... herbis et arboribus ¶ S'o m° d'
... ibus vn pmo d' cuinet
... ¶ S'o d' fiant luminaria in
... firmamento celi et c. fixon g° q' ori'
... tra. sicut d'. plus q' tra est
... herbarum cputat' in eade
... tm illa. aliud vo fixon no
... putat'. et licet dicat' q' tra pro
... at reptile. h' productio aui
... est ut auitcia acciperat
... atiam quoda m° elongata
... ipa tra. elementa em cmixta
... tra. sunt m° ... et vlt
... paone h'nt alia quida pmo
... in herbis vo est cmpaio
... h'nt matia ppinq' tre. h' at
... illius csideracionis ¶ Ad aliud
... q' licet dicat' h'c pequipolle
... fecit et factu est. et vidit q'
... bonu no tn pp h' debeat di
... septimo diei. s' omni factu dns
... pbat'. tra em fuit sub dnpo
... tu apparuit. hebat em ppa
... sm qua dicebat' arida. ha
... bat et cu humore cmixtam roe
... cmabat herbas et c. et sic
... sm dns cmendat. ¶ S'z/

... q' de animalibus fca mencio no lapi
dibus et hmoi. R'n' q' h' i tra
latebat vl forte metalla et la
pides preciosi p' pporone supiorum
corporum cuentu efficatiam in tra
hec pduxerunt

¶ Deinde quit' q' d' cuinet tra
herbam pabuli. quit' em
de spinis vtru' sint pducte sunt
Similit' de arboribus infructuosis
q' no m' cpipa virtute tre dicit'
em herba pa pabuli. Similit'
lignu faciens fructu sm genus
sui ¶ Ad q' vid' aug° c manichs
ita dicens g° dd est q' p pctm
hois tra maledca sit ut spi
nas pareret no ut ipa penas
sentiret que sine sensu est s'
ut pcti hois cmiu' sp an ocu
los hominibus pponet quo ad
monent' aliqu' a pctis cuti et
ad dei pcepta cuti. herbe aut
venenose ad pena vl ad opacem
mortaliu' cate sunt et hoc totu
pp pctm quia mortales p' pec
catu facti sumus cm infructuosas
vo arbores insultat hominibus
ut intelligant qui sit erubesce
du sine bonis opibus in agro di
esse hoc e mecclia. et timeant ne
deserat illos deus quia et ipi
in agris suis infructuosas ar
bores deserunt nec aliqua cul
tura eis adhibent. an pctm
g° hois no est septu q' tra pro
tuleit nisi herba pabuli et li
gna fructuosa. p' pctm vo hois
videmus multa horrida et infruc
tuosa de tra nasci. credo pp eam
cam qua diximus. posset tn di
ci alit' q' spine et h'nt iocundi
tate roe flor et fructuu et habet
puccom. roe tn iocunditatis et

fructuositat possunt dici facte i
t'cio die et ita in dicto die da. ronē
vo pductionis et infructuositatis
p'p' pctm sic sunt c'use

Sequit' de his que ptinet ad
ornatu. ornatus aut est
t'plex s'm t'a gn'a locorp celū
et t'ra et corpus mediū q'd
ptinet aere et aqua. ¶ primo g'
agit de ornatu celi. ¶ Sc'o de or
natu corporis medij. ¶ t'cio de
ornatu corporis vltimi ¶ Sic.
enī ordinat' s'm gradum nobili
tat' et sic determinabat' i sua fac
tione. primo firmamentū quod
dictū est celū. deinde aqua.
in sua spe. t'cio t'ra que dicta
est arida. agit aut sic de or
natu celi sive firmamenti p'o
ondit pductio luminariū que ad
ornatu spectat in sua t'a. cu
dicit fiant luminaria. cu dicit
¶ Sc'o designat ea in spe que
et factū est. t'cio pfectionē s'm
gn'a sua ¶ Quarto cparationē
ad fine et possunt h'' iiij^or distingui
s' quatuor causas. p'mū ad efficie
tem. sc'dm ad materiale causam
cposita. t'ciū ad forma cpleta
¶ Quartu ad causam finale. p'o
g'o ondit factura luminariū ¶ Sc'o
ad que vsu et ondit multipli
cem vsu. distinctionē diei et noc
tis. signationē impssionū quaru
dam in istorū distinctionē temporū
ornatu celi. primo g' querit de
h'. q' in aliis diebus ptinentibus
ad ornatu dicit. pducat et c'.
in hac aut die fiat luminaria.
n^c dicit cofirmamento s' i firma

mento. id pt queri cp que
sunt luminaria reliqua cpp'
in ¶ Ad cp fiat. cp lux que
facta est in primo die no defici
ebat. h' enī mag' ridet' cu sa in
luminaria que prius distinguebat
die et nocte nuc amplior in
vsu sit accomodata. et eciam
in pfectiori eo cp in ea sit ime
pfectius et distinctius recte
in dictu. dictu cp luminaria sit
facta in firmamento no cofirma
mento sicut d' in sequentibus
pducant aque pducat t'ra.
et est modus loquendi talis p
admonem si ponet' gemma p'cio
sa in anulo ad decore anuli.
Vn infra sequit' et posuit ea
in firmamento ¶ In firmamento
celi. de h' q' cp dicit h' firma
mentū. Solemus enī dicere firma
mentū in quo sunt stelle fixe
s' sic no pt accipi. q'a loquit'
hic de luminaribus. sole et luna qui
aut luminaria no sunt in firma
mento i celo stellarum fixarum. s'
no pt accipi firmamentū ¶
ad quid dixit firmamentū ce
li in celo ¶ Ad q' d'd cp firma
mentū accipit' hic ptoto corpore
in quo sunt stelle fixe et que
dicunt' erratice. vn ptinet
septe speras. s' plures s' celum
stellarum et celos in quibus sunt
ple. ¶ Ad aliud d'd q' signanter
dixit in firmamento celi ut de
ret illa ptem celi que sup'
est. ethereum. i. i illa pte que
dividit aquas supiores et i'feriores

Secundo sequit' ut luceat
sup t'ra. notat' hic finis
lucis et ad quid tenat' r'ferre

202

t em ixadius solis. q presiste
i tre vl corpus terestris et
et luceat sup aere vl sup
qua tn no dz ibi q virtus
so vltio determinat et in illa
ia daut intelligi ¶ et presit
dei et nocti. alia lra hz sunt
inchoacom diei et nocti rone
tis obz nome gpsencia solis
sup tra est dies qz absencia
eis est nox. go sol est advt
geny pypny distinguat ves
pere et mane ¶ p qtingit q
luna no sp lucet. in iro emis
sio inicio nocti ¶ ad 3 go
bat dici. et sunt i inchoacone
diei et noctis tamqz luna eet
i inchoacone noctis sp luces
i iro emissio ¶ ad q dd q
na transacto capitio designat
cie dicit ut psit diei 7 not
Sol em pest diei 7 nocti
lune et luna pest nocti
qz sp luceat luna i nocte
em qungit soli no tunc
apparet lune eius. psect est
diuicio in die et in nocte
qo ad effectu maiorne pe
is ista luminaria distinguat
spa noctis. deficiu solis i iro
emissio determinat ¶ ad pm est
sicut q dicit Aug pinchoacoz
designat principiu nomine vo
pcipii designat pncipatus
et em est i capto q dz archyn
vo pncipatus solis tamqz
tracdom die et lune tanquam
lucis in die et lune tanquam
cans in nocte (vide Aug
quatuch. si pinchoacom pnci
p intelligas. et pncipatum
manifestu est quia sol p diem

pncipatum tenet luna pnocte
quia et si cetera sidera tunc appa
reant illa tn suo fulgore oia
supat et io pncepe eorz rectis
sime dz ¶ ad hunc 7 est de hoc q
dz ut dimidat diem ac noctem
cu prius facta sint dimisio diei
et noctis ¶ ad q dic Aug qt
inquatuch. q licet prius sint dimiso
diei et nocti no tn p dimsitate
luciarum ut unu luceret de die
aliud de nocte Vn dic Aug sg.
inquatuch sic dices. sic dictu est
dimidat die et noctem tamqz si
diceret. sic int se dimidat diem ut
soli dies det noxo vo lune et si
deribz ceteris que duo iam dimsa
erat. p illd int sidera. ut ia ceu
eet de siderz inno. quid p diem
quid pnocte appareret choibus
¶ ad eunde quit de h q dz ut sit
i tpa dies et anos et signa qlb
eni sunt insigna nome. une pt
solem et luna et planetas sunt
signa posita in celo vn zodiaco
signif dz ¶ p une sut signa
plima in celo pt illa. xii. sicut
dicut phi que iugut ad septentriu
vl ad aquilone ¶ ad go q dic
de sole et luna et planetis //
Qre si sol et luna et planete st
signa. eorz que sunt i inferioribz
inuq determinat causas aliquorz
et si sut cause aliquorz vl si
gua quorz sut cae vl signa.
inuq om. ea aut sunt signa.
plune et serenitates. caloris et
frigoris ut. pz q sol cu appni
quat. ad cancrum maior e fuor
frequis tunc em est qr. sr cenit
capitu vnorz Dum em ligit ca
pricornu maior est in intepies

frequit. eodem m° magis inclina
tiua fit in ver vel estate quam in
hyeme. dicit enim philosophus. magis res
cum generationis et corruptionis quam
solis per suam allationem et ablationem ita
et ubi horum licet alie sint cause
particulares ¶ quod ex ratione cause re
quiritur causa enim est cum esse sequitur
aliud potentia et non secundum actum. sed
motum lunarium per se et non secundum
accidens sequitur ista variatio secundum
excellentia frigoris. caloris etc. ergo
hec lunaria sunt causa horum ¶
Contra dicitur hoc. ad dicendum quod non ipsa sunt
causa aliorum corporum que sunt
neque corruptionis eorum. aliorum
corporum que corrumpuntur signa magis
sunt hymbri et tusinitationis
aeris ¶ Item supposito quod aliquo
modo dicantur cause aliorum in istis
rebus. sit quomodo utrum omnium. et modo quod
sit variatio in mineralibus secundum hec
lunaria ut dicunt secundum aspectum lu
minarium metalla fieri diversa in
diversis terris ¶ Queda enim habun
dant in auro queda in argento
etc. Similiter quod est quod diversitas pla
netarum sed in diversis regionibus
secundum aspectum istorum luminarium ma
xime solis et lune. eodem modo
diversitas in animalibus queda enim
plus habundant in una regione
quam in alia et unde hoc esset
nisi quod queda sunt calidiores
alie queda frigidiores in homine
etiam videmus variationem propter
corporum ¶ Queda enim sunt unius
colores. magis queda altius queda
passibiliores quedam minus pas
sibiles ¶ propter vero aiunt queda
sunt irascibiliores quedam mi

patiores. quedam pugna...
ad unum pecum quam ad aliud. ergo
modo quod causatio istorum luminarium
extendat se ad omnia in ...
¶ Item damascenus ponit rationes quod non sunt
cause corporum que sunt in nobis
unde dicit nos dicimus quia ...
gna quidem corporis sunt ...
bres et siccitates. frigiditatis et
caliditatis et humiditatis et ...
talium in corpore autem actuum ...
quaquam nos enim liberi ar
bitrii a conditore facti sumus ...
dum constituimus actuum. si autem
ex astrorum allatione omnia a
gimus quod agimus quod autem ...
sit neque virtus neque malicia
est. Si autem neque virtute ...
malicia habemus nec laude ...
nec vituperationibus carones
vel tormentis constituimus dig
inveniretur. aut et deus iniustus
hys quidem bona illis autem ...
lationes dans sed neque gu
bernatione neque suarum creaturarum
deus faciet prudencia ¶ ...
rationale in nobis erit. nullius en
constitutis actus. dum super ...
consiliamur. rationale autem omne
consilio gratia datum est. unde
omne rationale arbitrio liberum
est. ¶ Ad quod dicendum quod omnia signa
que sunt in celo sunt ...
et principalia sunt in zodiaco ...
genecia ad hanistro vel aqu...
et omnia determinant ymagine...
ex pluribus stellarum coniunctioni...
sunt signa que per aliquam
significationem habet super ista in ...
feriora. Similiter quoque plane...
sunt significationem aliquam ...
dicunt sui motus vel aspectus

203

sp ista inferiora. q principaliter
b sol et luna sunt in signa
cionem alia translacione dicitur
fiat in firmamento sydera ut
sydera hec omnino intelligat
vero translacione dicitur fiat
luminaria quod et quere licet ma
specificet de luna et sole
aliud in dicitur sine predic
sunt quod causa dicitur duobus modis
ono illud quod ineffabiliter
effective producit suum effectum vel
minimus sine quo non producet
effectus. alio modo dicitur causa
illud quo mediante plures
producit effectus. primo modo non
luminaria esse causam istorum
effectuum non enim per se sua dis
posicionem hos effectus producunt
cum eorum propria disposicione
voluntas dei et expedit aliqu
effectus producit. hujus eciam
constitutibus in contraria disposicione
non possunt dici cause quia
comparantur ad generacionem et cor
rupcionem quarumdam rerum et per
solummodo concretas. Jo. damascenus
pos. damascenus autem loquitur de
causa simpliciter. ipsi vero loquuntur
de causa propinqua ut frequenter
contingit enim siccitas in hyeme
abundancia pluviarum in esta
te et similiter contingit de calore
et frigore. ad primum vero dicendum
quod non omnium dicuntur signa
cause. sed sic dicit Jo. dama
scenus sunt siccitatis etc. non
sunt signa eorum que procedunt
ab anima racionali sic dicit
damascenus in auctoritate supra dicta.

videtur in veniunt aphis quod sunt
signa iracundie vel furoris vel
furti et ita de quibusdam aliis
hominibus. Ad quartum quod cum luminaria faciat
immutacionem in aere et aliis
corporibus et per hoc etiam faciunt immu
tacionem in nostris corporibus. anima vero
racionalis inclinatur per litteram ad se
quendum immutacionem factam in corpore
cum possunt sequi disposiciones
corporis anime. sed hujusmodi disposicionum causa
est ipsa anima. non enim necesse est
ipsam inclinari vel sequi im
pressiones vel passiones fac
tas in corporibus.

Consequenter queritur de hoc quod dicitur
In tempora et dies cum tempus et
dies precessit. Ad quod dicendum quod tempora
precesserunt et dies. sed non erant
luminaria que ita manifeste
discernerent dies sicut sunt tunc.
tempora vero possunt dici ver. estas.
autumpnus et yemps que per
motum solis discernuntur que prius
non discernebantur et hoc dicit
Jo. damascenus. Efficit solsticium estiva
le et hyemale et equinoccium
vernale et autumpnale per hoc
distinguuntur. Dies etiam licet prius
haberent distinccionem non tamen sic
habebant quia modo hujusmodi enim
longiores sunt dies in estate
et breviores noctes in hyeme
vero e contra. et ideo recte dicit in tempora
et dies. De anno autem patet quod
est annus solaris et annus
lunaris qui determinantur secundum
motum luminarium solis et lune
unde cum aliquando con... in signa
et tempora dictum est ut per hec sy
dera tempora distinguantur et ab
hominibus dinoscantur. quia si

curvat tpa et mulkis distin
guat articlis qui articli p
sidez cursus notantur put
quide erre tpa atq pstite Sz
intelligi et discerni ab homib;
no possit sicut hore qui inbi
bus annus dies est tusernit q8
et sua spatia p agunt & disti
gui ap nob et notari non
possint ¶ Sz obz si luna fuit
codita cu sole qp quid annus
lunaris no cotinet tot dies
quot solaris cotinet ccc^tos lxv.
dies cu quadrate vii computat
i anno bisextili ccc^ti lxvi. di-
es. annus vo lunaris cotinet
ccc^tos liiij dies ¶ Ad q dd r
q sol fuit conditus in quarta die
mundi. luna vo codita. fu pfecta
sine plena. sic dic deum dice
bat cum ea copleta i lune si.
Annus tu no hoc diffinit i. si q
in plenilunio & q pfecta sit cre
auit quia apfatissimo coditore
condita Cum ergo luna esset
codita plena. Sol aut i quarta
die mundi oportuit q cuiciti
paret. cu sole xi. ut sic ceut
xv. et sic eet. q. in oppone sol
et eo hoc pcessu tpis accidit
q annus lunaris precedebat
ab anno solari sic dic dal.

Deinde qr de h^t q sic fecit
duo magna luminaria. maius
solis minus lune Sz obz quia
aliqua maiora luminaria sunt
maiora luna et hoc pbant
p distantiam corpm. quia q di
rit de luna. potius quam de ali
quo alio luminari Ad q indet
p hoc. q dz n pceet nocti nllm
cum luminare quamvis & sit in
nocte tu dicat in illuiacone

q luna dicat ¶ q pximior
est nob unde amplio
dicat effectum et plures

Deinde quer de h^t q addit
et stellas. quer cum de
stellis intelli utrum tu de fixis
ul erraticis et in q de erra
ticis qr cominat cu sole 7 lu
na in defixis qr dz q p
sint ea in firmamento ¶ Id
q R. q quer loquit de stellis
sive que dicunt fixe sive
que dicunt erratice Ad i q
d posuisse eas in firmamento
dd q firmamentu accipit hi
p tota pte celi que continet
omnia luminaria ¶ Sz ad tu
quer varie hominu ubi p
utrum luminaria moveant p
motu aut motu sui Si cu
partim dz i^d q est fixum
in q no suo motu moveat
ptea si pprio motu moveat
an dividet corpus sive ff
aut no dividunt Si dividu
tur recipient quia pte
secior quadmodum accet q
quia ita eet corpus rare
fabile et depssabile & q
est celeste est Cum q supra
corpa de voluntate dei
que no corrumput & no
finit nec depsstaut. pta
hoc attestatu plus qre
materia ul minus nam ur
q phus h^t de loco et min
materia depssio e q^a q c
no conveniat illi corpi no
illud corpus rarefactibil a
densibile Restat q hic

e alys quas ponit phus i
li de celo et mudo · q no mone
t motu ppo · s motu suor orb ·
q ea supfluu eet ponere ipa
p se moveri cu nichil aliud fa
ciat suo motu quia ea que
sit cu motu orbm suor ¶
Alii vo volunt ex opposito di
cere q si moventur tm motu
suor orb aut movent orbes
motu firmamenti pp continuita
tem et tunc nece eet q plane
te essent in una dispone cu
firmamento pp uno modo
moveat. aut q eor orbes
haberent ppu motu aut movet
ab oriente in occidente sicut
firmamentu et tunc cu firma
mentum nobilitatem corpor et
minorem sit motus nalis. i
qua distancia se habent or
bes planetar a firmamento
sine sm illa pporciona
liter eet motus et ita qm cito
firmamento q est supmus et
nobilius fecisset sua revolu
cionem tam cito alii orbes fa
cerent suam et ita accideret
idem q prius. Restat ergo q hii
orbes et alys quas ponit
phus i li de celo et mudo q
non movent ppo motu s motu
suor orb ¶ p supfluu eet po
nere ipa p se moveri cu nichil
aliud faciant suo motu qm
ea que sunt cu motu orbm suor
¶ Alii vo volunt ex opposito di
cere p si moventur tm motu orb
aut movent orbes mo
tu firmamenti pp continuitatem et tunc

nece esset q planete essent
in una dispone cu firmamento
pp uno m moveat. aut q eor
orbes haberet ppu motu et si habent
ppu motu aut movet ab ori
ente in occidente sicut firma
mentu et tunc s eius maiorem no
bilitate corpm et minorem
sit motus nalis in qua di
stancia se habent orbes plan
a firmamento sine s illa ppor
cionalit esset motus et ita qm
cito firmamentu q est supmus
et nobilius fecisset sua revolu
cionem tam cito alii orbes facerent
sua et ita accideret idem q prius
Restat ergo q movet contra firma
mentu Sz si movet contrario cu
fortius motu mereat supmum
potens nece est ut firmamen
tu sua revolucione faciat il
los orbes revolui ab oriente
in occidentem et hic apparet
q sol motu suo diurno re
volvitur ab oriente in occide
tem et item revolvitur ad orie
tem et ita de alys nisi ergo eet
aliquis ppus motus i corpor tu
hor · no accidunt ille variacoes
que modo accidunt · invenitur
enim planete in qualibet revolucione
sub alio puncto quam fuit i prece
denti revolucione Cum ergo re
voluciones sint manifeste i
planetis nece est aliquem motu
orbm ee contra firmamentu quod
est ergo q dicitur posuit ea i firma
mento uno in alio corpe po
ta sunt illa sidera · q nec
sunt movendi ipi firmamento
contrario ¶ Et si sic tollentur moti
lune qui dicuntur differentes ee

secundum astrologos vel excentricum et
epiciclum et alios circulos quos
ipsi assignant tollentur et retro-
gradationes progressiones et alie
variationes que in illis assi-
gnantur si motum proprium non haberent
nec hoc obstat quod dicitur quod celum
non recipit divisionem et ita non
possit planeta movere per spa-
cium celi cum videatur radius mo-
veri per aera sine divisione ¶ Et
aeris nec accidens potest esse cum
moveatur de loco ad locum non
moto aere in quo est. Nec est
alia substantia quam corporea. Ergo enim
corpus per motum per corpus a-
non divisum quod non est equalita-
tis spiritualitatis ita dicunt pla-
netam cum sit minoris luminositatis
moveri per spacium corporis celi cum
celo non diviso ¶ Ad quartum dicendum quod sive
sit sive sit posita sint luminaria
in firmamento secundum intentionem
supradictam sive sit fixa in
suo orbe sive per se mobilia
perscrutatio autem horum relinquenda
est eis qui ista talia negotian-
tur. Hoc supposito quod dicat scriptura
Si vero alta pars pro documentis sa-
cre scripture possit confirmari
illi parti est adherendum et quia
moventur orbicularia corpora sup-
radicta queri similiter solet utrum
moveantur a se vel ab alio corpore
vel incorporeo quod non est necesse motum
nullum. At corpus a se movetur
tunc necesse sit distare secundum substantiam mo-
ventis a substantia moti nec alio cor-
pore. Oportet enim statum esse ergo
ab incorporeo est primus motus
¶ Huius gratia ponebat quidam
superiora corpora esse animata ut
quemadmodum animalia moventur e

diviso principio nunc quod est a...
ita ex diviso moveatur illa cor-
pora que quintum est de sua si-
gnatura vel nunc non plus moventur
ab oriente in occidentem qu...
est nisi esset inclinatio moto-
ris quo movetur sic vel sic ¶
Alii posuerunt intelligencias spi-
ritus quibus moventur ista cor-
pora celestia sic vel sic et di-
versas esse secundum quas diversi
orbes moventur ¶ Ad quintum di-
cendum secundum expositores sacre scripture
quod non dicenda sunt corpora ani-
mata. Unde Johannes Damascenus nullus ani-
matos celos vel luminaria existi-
met inanimati enim sunt et insen-
sibiles. Quamvis et si dicat divina
scriptura letentur celi et exul-
tet terra. Eos qui in celo sunt
angelos et qui in terra sunt
homines ad leticiam vocat.
Nota enim scriptura et prosopopeia
id est personarum fictione uti
de animatis et inanimatis loquens
sicut illud Mare vidit et fugit
Iordanis conversus est retrorsum.
Quid est tibi mare quod fugisti et
montes et colles interrogant
sermones exultationis sicut
et nobis consuetum est dicere congrega-
ta est civitas non edificia
significare volentibus sed civitatis
habitatores et celi enarrant
gloriam dei non vocem que au-
ribus sensibilibus auditur emitten-
tes sed quod magnitudine sua
ditores nobis virtute conditoris
et horum pulcritudine conditoris
tes factorem suum sicut optimum
artificem admirari et glorifi-
care. Nec quod eis dicatur quod opor-
teat esse tot motores quot

[..]es qui movent possint
[..] ab uno motore diversas moti
[..]ones et maxime ab illo
[..]tore que non est mere age
[..] condicionem materie
¶ [..]xpoit quod dicit etc. Deinde pre
[..]dendum est ad ornatum quinte
[..]i qui ornatus est corporis me
[..]ent celum et terram et describit
[..]o dispositionem agentis de fa
[..]tudo ¶ Secundo est consideranda eius
[..] est circa principia sui generis
[..] approbatio primi agentis et
[..]e primo esse ab agente. De
[..]e ipso generis tamen ordinata
[..] fine suum qui est alpha
[..]one agentis et etiam ratione
[..]s et sic compleatur id quod dicit pro
[..] universa propter semetipsum operatus
[..]us ¶ Potest autem queri cum fa
[..] mentionem de aqua ut pro du
[..]cat materia aquarum quare non
[..]fecit mentionem de aere ut pro du
[..]ceret materia aeris scilicet volatilia
[..]tum aer et aqua suum habeant
[..]ornatum et corporis ignis est
[..] scribunt celum olympium et
[..]gnem non habeant suum ornatum
[..]tum et pertineat ad corporis me
[..] dictus enumerat ornatus
[..] propter quod recte sequi videbatur
[..]ornatus ignis vel celi ignei quod
[..]sunt corpora proxima ¶ Sed aer
[..] duas duas quarum utraque
[..]a est celum una celum ethereum
[..] aereum. Potest ergo queri quare
[..] etherei non exposuit ornatum
[..]ct celi aquei aerei ¶ Ad quod
[..] pro nomine intelligitur aer qui propria
[..]nitate habet humiditatem aquo
[..] unde aliud vocat Varro Augustinus contra
[..]anicheos. Sciant omnes quos habet
[..]me et istum aerem nubilosum
[..]humidum in quo aves volant
[..]aptissimis hominibus qui habet diliget

inquirunt cum aquis solere depu
tari constat enim et crassius efficitur
exhalationibus et que vaporibus ma
ris et terre et de ipso humore pi
guescat corpulentiam ut volatus
avium portare portare possit
non per noctes serenas eciam rorat
tamquam rores gutte mane in herbis
inveniuntur Nam mons ille macedo
nie qui olympus vocatur tante
esse dicitur altitudinis ut nec in cacumine
nec ventus senciatur nec nubes
se colligat quia excedit alti
tudine sua totum istum aerem
humidum in quo aves volant et
non neque aves ibi volare asserue
asseruntur quod ab eis proditum dicitur
qui per singulos annos solebant
nescio quorum sacrificiorum causa ¶
memorati montis cacumine asce
dere et aliquas notas in pulvere scribe
quas integras alio anno inve
niebat quod fieri non posset si vel ventus
aut pluvia locus ille pateret.
Denique tenuitas aeris que inerat
non eos inspirabat anni durare l[..]
non potuit nisi spongias humec
tas aqua naribus applicaret unde
classiore et spiritum ducent habuit quod
indicaverat se nulla ave in eo
loco aliquid vidisse et non consonat
quod dicit Augustinus super genesim ¶ Si queratur
quare illa generis origo in nomine
magis aque quam nomine aeris in
telligatur. Dicendum quod aqua plus est
ordinata ad generationem avium
quam aer licet in aere multe fiant
impressiones propter ascensum aquarum
Commixtiones enim ex quibus fiunt
generationes avium circa medium lo
cum sunt et non recte nomine aque
designavit ¶ Ut supra dictum est
spiritus domini ferebatur super aquas.
Et deinceps dicit de congregatione
aquarum ut appareat arida. Non

ꝯtinuando recte hic nominauit
aqua tanquam origine ¶ Ad 2m
dicendum quod licet ignis ptineat ad
media nam inter celum et terram
non habent ornatum distinctum nec
secundum partem sui superiorem que dicitur
olympium celum nec secundum inferiorem
que dicitur igneum quia non est lo
cus in quo viuere possent anima
lia. Et enim non possunt viuere anima
lia in superiori parte aeris que
dicitur ether sicut dicit Aug. auc
super dicta eo quod ad ipsum non possunt
ascendere vapores et ita nulla
sit ibi commixtio ergo non possent
ibi saluari quia ꝯ elementis saluantur
ex quibus generantur multo fortius in
celo olympio vel igneo non esset
huiusmodi ornatus quia vero ignis est
destruere aliorum corpus quod
destructibile est unde non possunt
ibi esse corpora aliena Restat ergo
quod ipsa lux in utroque est celo est
ornatus corporis sui sufficiens suo
corpori vel celum aqueum nullum
habet ornatum corporum preter sua lu
cem ita nec habent ista corpora in
suo genere aliud ornatum quam lucem
habent idem potest dici de celo ethereo ce
lum enim ethereum habet sua proprieta
tatem luminosum. Sed potest quis querere
quare non fiat aliqua mentio de
igne sicut de aliis tribus elementis
implicite vel explicite. Respondeo quod datur
intelligi sed sui superiorem partem
nomine celi sed inferiorem vero parte
nomine alterius extremi unde Aug.
super genesim in nomine terre habetur totum
vel sic. donec peruenitur ad ari
dam que proprio nomine terra dicitur

Secundo queritur de hoc quod dicitur Pro
ducant aque reptile anime
viuentis Cum reptilia dicantur

illa que sunt in terra contra in
aquis sunt multa que
repunt sed natat vt sunt ce
huiusmodi magni pisces contra
sed dictum omne natatile ¶ ... q
producuntur ex aqua natatilia
vel volatilia ita ex hiis ...
ex quibus saluantur saluantur ...
per ea commixta. Respondeo. ... dictum
erat ex elementis commixtis in
... tamen secundum dictum in ...
magis sit hic sermo et ...
vit producant aque ¶ Ad aliud
dicendum quod reptile dicitur quod toto
pore inambulat super corpus
descens ad differentiam volatilium
gressibilium que se portant
in parte vel in toto Unde ...
tile designatur proprie reptile ...
sunt reptile illud corpus ...
quod non habet pennas quibus ...
aquas sed pedibus tamen aquas
diuidit etc.

Secundo queritur propter quid dicitur
Sed reptile anime viuentis ...
esset aliud reptile quod non haberet
animam viuentem ¶ Ad quod dicitur
non addit vt differentia sed vt ...
reptile quod inter animam viuentem ...
sentia computantur hec enim ...
ꝯmunem est. Secundum motus ig...
liuus est inter animancia toto ...
corpore inambulat super corpus ...
sens non sicut gressibilia que ...
dibus terram contingunt vel vola...
tilia que supportantur sui agilitate

Secundo queritur propter quid dicitur
sub firmamento celi vel ...
firmamentum celi secundum ...
et non dicitur stat super in firma...
vel in celo ¶ Ad quod dicendum quod ...
ordine minore nobilitate ...
ad quod volatilium quorum luna ...
quod motus volatilium est in medio ...

206

celum et terram et io dictu
firmat' 7 sr tra
Unde qr dcit q dr fecit
deus cete gndia etc. s spec
ie et alia littra ht sm ge9
q quit pp quid nunc facit
gne aut de spe. no at si
ps cu dixit pducat aque
no tn ibi loqit de sema
volatilium que no erat sine
gne aut sine spe ¶ Et pot
qri cum fiebat smo de tre
nascentibz locutus e de serre
semie germinet tra. ht ini.
7 se et plura locutus est
de semie in herbis et arboibz
sicut locutus e de aialibus
in aquis ul tra no locutus
e de semie cu tn 7 h heant
seie s q pcedit gnaco ¶ p
in ista lxx. no loqit de
gne s tn de spe in aialibz
que sunt ex aquis in nostra
vo tnslacone loqit de spebz
cum fit smo de natatilibus
¶ E in nra tnslacone dicit
creavit deus cete gndia tn
sic agat de ope gdicionis
his vo dictum e de ope tacois
¶ Spm dd q locutus est de p
ductione aialiu in aquis ul
aere. ex sua origine no fit
mencio de gne ul spe quia
ad thc esse ex sua origine
et illud est ut sit pncipiu
spe ul gnacionis in aliis lig
go null tpr accipiat ee et v
tum sm gnu aliud possit
ex illo tn vnu e ndlit sm
alio et ad hr designand smo
dixit sine distinctione pducat
aque etc. Bo distinxit dicens
creavit ul fecit s genus suum

¶ q ppter matie no est pncip
gnacionis s ppter forme et io
cum locutus est de ppoitu sm ee
materiale no locutus e de gnere ul
spe // Ad aliud dd est q aliud
est de tre nascetibz et aialibz
nam in tre nascentibz e semp
vtus semis ut fiat aliud ex
ipis no sic vo est in aianti
bz aque ul tre. Omis semi
na est in elemet no em oia
que sunt in aquis gnant ex
sibi silibz s q na est pncipiu
ex silibz silia pcandi. Similit
nec ea omia que sunt i tris.
Vnde multa aialia moriut in
hyeme et pq in estate seme
sunt in ipis elemet gmixt
ut pereent // herbe vo in tra
vivunt sm vtute radicis. licet
extra moriant et semina herbarum
cadunt in tra et pq multiplicat
tpe pducente oportuno et
hoc e q dic Augus sup gen.
semie no vbiq repetitur cum
ta herbis q lignis ipsis gnu
aialibz et si no omibz obserua
tu est em queda ita nasci ex
aqua sine tra ut sexus corp
nullus sit et io semie corp no
sit in eis. s in element ex
quibz oriunt. hec e qo sm ge
Vbi et seminarius. et silitudo
intelligit succedenciu de suc
cedentibz quia nichil corp ita
cretu est ut semi ul gsisteret
ul inasiru ul nullo succedete
decessisse ¶ Ad tciu dd q crea
re in nra tnslacone accipit
p facere. vnde accipit alit ca
re hic. et cu dr in pncipio creavit
deus celum et terram ¶ Ad qrtu

dd q in nra tnslacone q dicit
spes accipit pgne .i. pncipio
gnandi id e simplicitate spez
in aquis dictis est. Scdm spes
suas. ¶ Sm aut volatilia qd
que vnmse sunt gnoms i di
uisis ptibz cum dixit scdm genus
sum mag at m. po in dd
O
Eunde sequit bndixit rc
pt queri e quid fca est
bndicco sup ea que sunt pduc
ta ex aquis no at pmo sup
terena aiancia ¶ Ita si bndcco
fuit in ĉmento q ptinet ad
augmetacom i multiplone
que ad gnatma ptinet 7 hc
m. p hoc q sequit ĉsaite 7
mltiplicamini m. ĉma bndicco
fuisse facienda sup teeanan
cia nam ibi est pm ĉmentu
et gno ¶ q ca aiancia tre
crstant et mltiplicant sup tra
sicut illa mltiplicat in aquis
e quid no est fca bndicco
aiancium terestrim sicut aqua
tilium ¶ Ad pm m. inde dug
dicens q tre nascecia quia
no fuerut affcm ppagande
pl 7 sine sensu gnabat in
digna videbat bndiccone
io incepit bndicco ab aquati
libz ¶ Ad scdm vo vndz q p bn
diccom datam istis i illis po
tu bndicco dari illis eu heat
silem racm ĉmenti 7 mltipli
cacionis ¶ Ergo scdm pt obici
licet em pcedente sensu et
appetitu sine gcoitate gnet
aialia tre nascencia no ncsse
e h tacere debent bndicco e
tiam ostikis sit effcus bndiccois

vtrobiq ¶ q. scdm vo ob di
cim hec esse ro q bndic
in pori daret intelligi i o
sterori no opertuit tu p
bndiccom expssam i aqti
libz posuisse ul expssisse
bndiccom de illo terestri
est ho. scz expssa est. go
alia sub est ro. ¶ Et q
cu pncipm gnoms vn
sit natatilm et volati
.i. aqua e quid fiat dist
locoz ad inhitand. dici
cnes multiplicet sup
i mens. acre loca hit
et sup dixit volatile
terram. sub firmamto celi
ul q accipent volatilia
gnem ex acre ¶ Ad q
hugo dicens q quae sit
sit m no ut ad similitud
alioz que ad ozitud
elemetoz trita sunt ex po
matiam sumerent in
loca sortiri debuerunt. sc
quis adipmis elemeti
ciam refert. duo ei gia
aiancm que ex vna m
pcedunt scz no vna ma
sortiunt. pisces in origi
sede pmanet volatilia
sum tollunt 7 sit. q. sit
qd fca sunt. sic de vna
sa corrupti n. et sua m
bilitate defluent vnnis
gnam ppago thit. scz alys
orsum in ea i qua nati s
corrupcione insterelicti
sursu dono gre adsorte
O
Eunde. ¶ Et prie elem
sequit adhuc qr no

aves multiplicet in aere cu
ill sit locus habitationis vola
tilium. Ad q dd est q licz sit
locus volatilium admonend
in paciend. tra tn dicit
sita sup quo pducat vl
que tre hnt radicitus
in arbores et h est quia ibi
quiete accipiunt et nutriune
tur in pluribz et io dr sup
tram no in aere vl in tra.
sunt queda aialia gnacom
accipiunt i aquezins tre.
Dixit qz ds pducat tra 7c.
seqr ornatus qui facto est
in hac in qua pimo agit de
aiantibz cresetibz irronabilibz
de de aiantibz ronabilibz
et igit faciamus hoiez 7c.
et tangit ca que possint
reduci ad iiijor gna cazan
in eund dr. dixit ds. nota
efficiens. pducat tra ca
materialis. 7 fecit ds et 7c no.
formalis qua pcessit
eiusdem ad. ca finalis cu
dr et vidit ds 7c hoc id poss
omnibus dictu in aquatilibz
possimus pdicto mo in tria
distingue sim ee aca 7 ipso
et referri ad tam tangz
Ipt aut queri qquid
est. singlait de tra. et
tn loquit. de aialibz 7
tn loquebat de tre na
tibz no sic aut dictu e
singulait de aq. plalr
tat aq. tn tu diusitate
diusitas pductom in
aialibz 9tem tu dictu e ger
minet tra 7c. Cu at dictu
de aiantibz dictu e. pducat
tra 7c. Qp ta genera notat

terestrium s. reptilia iumenta et
bestias. quid designat illa
subillis tribus nominibz. cu oia
sint hoiez quid dicit
queda iumeta omnia eni sunt
ut ho eliciat ex illis utilitate
aliquam. p in tusla lxx ad
dit quadrupeda et reptilia
et pecora et feras et ita vnu
membrum sup additu Similr
fere pecora dicunt. qz gn edi
uso dimidimit Similit pe
cora et quadrupedia no rec
te dimidimit. Ad q dd qd
singulait dr de tra. plalr
de aquis ut note aquaz i
sius receptacul distinctio tre
n 9tinuitas licet plalr dica
tre regiones diusitatem
Ad sim vo dd q de tre na
scentibz dictu est germinet.
germe eni est. in radice q
adheret tre. pductio vo dr
1 pcul ductio quia aiantia
a tra sepant. et io alia tusl
lacio ht. eiciat tra 1. extra se
iaceat q. sepatu ab ipa
Ad tcm vo dd q tria genera
enuat que sic distinguunt.
ut iumeta dicant que st
in adiutoriu hoim ad labo
rand in tra. vn iumetu dr
q iuuamentu. iuuamentu vo
accipit hic tm. in eqs. Rep
tilia vo et bestie sunt tre st
ad tiore vn dicit aug q qda
sunt ytilia queda detrementia
vl alr. eorz que sut i adiu
toriu ad laborand quedam
sunt reptilia. queda gressi
bilia et illa dicunt bestie tre
Ad qrtu vo dd q h membz

quadrupedia non potuit dicere
quod alia terra producit cum repti
libus propter hoc quod reptilia multorum
sunt pedum et ideo partem posuit pro
toto ut intelligatur multipedia
et hoc probat per hoc quod cum istis restant
illa membra non posuit dicere
reptilium ¶ Vel potest dici quod illud ideo
quia ad illa terra quadrupedia sive iumenta
pedia cum sint quedam reptilia
quedam pecora sive iumenta ¶
Enumerat deus pecora in translacione
hominis ad illa sit coarctatio quod sunt
in adiutorium hominum

Deinde querit augustinus de minutissimis
animantibus utrum omnia
creata essent in operibus sex dierum an
consequentibus rerum mortalium cor
ruptionibus sicut manifeste apparet fieri
et tamen est deus omnium creator unde dicit
super genesim inest omnibus quoddam na
ture sue genus decus ut in hiis ma
ior sit admiratio considerantibus
et laus uberior omnipotenti artifi
ci qui omnia in sapientia fecit
qui a fine usque ad finem pertendens
deus et suaviter cuncta dispo
nens ut ea ipsa rerum novissima
que pro sui generis ordine dissol
vuntur et quarum dissolutione ex
pena iure mortalitatis horremus
relinquit informia sed creat minima
corpore acuta sensu animancia ut
maiori attentione stupeamus
agilitatem musce volantis quam
magnitudinem iumenti gradientis
amplius que miremur opera formi
carum quam honera camelorum. Et
possunt quidem dici ea minutis
sima que vel ex aquis vel ex terra
oriuntur tunc creata in quibus illa non
absurde intelliguntur que nascuntur
que terra germinante orta sunt

et quia processerunt conditionem
ipsorum animalium sed tamen
illo die quo apparuit ar[ida]
exorta sunt ut potius
supplementum habitationis q[ue]
ad immunditiem habitatorum pertine[re in]
telligentur. Cetera vero que de
hic gignuntur corporibus et ma[xime]
mortuorum absurdum est
tunc creata cum animalia ipsa [crea]
ta sunt. nisi quia inerat
iam omnibus animatis corpo
ribus quedam naturalis et quasi
ta et quodammodo liciata [pri]
mordia futurorum animalium que
de corruptionibus talium corpo[rum]
suo quoque genere aut diverse er[ant]
exortura per administrationem [in]
effabilem omnia moventis [in]
commutabiliter creatore ¶ Querit
manicheus quid opus erat
ut tam multa animalia deus faceret
sive in aquis sive in terra
que hominibus non sunt necessaria
multa eciam periculosa et immunda
Ad quod respondet augustinus contra manicheum
quod ista omnia placita sunt con
ditori et artifici suo qui [omni]
bus utitur ad gubernacionem uni[versi]
tatis cui summa lege dominatur
Si enim in alicuius opificis offi[ci]
nam imperitus intraverit vi[det]
ibi multa instrumenta quorum
causas ignorat et si multum est
insipiens superflua putat. Iam
vero si in fornacem incautus
ceciderit aut ferramento aliquo
tu id maletractat se ipsum vul
neraverit et periculosa et noxia
existimat ibi esse multa. quorum
tamen usum quia novit artifex
insipientiam eius irridet et va
inepta non curans officinam

constituit quos 7 tu tam stulti
sunt homines ut apud artificem
non audeant vituperare que ignorant
et tu audent credat necessaria propter ali
quos usus instituta .i. hec cave
enim eius conditor et administrator
deus. Videant multa reprehe
nsibilia non vident et in opi
cinis atque instrumentis artificis nolunt
videri scire quod nesciunt ¶ Ego
creator ame nescire quare iure
sunt aut iniuste aut dimi
video tu omnia in suo gue
ta ce. quamvis propter nostra peccata multa
videantur adversa. Non enim cum
alicuius hominis corporis membra
consistunt non mensuras et nimium
ordine inveniam ad unitatem pertinere
omnia inveniant non intelligo
in summa mensura et modo et
ordine que in ipsa dei sublimi
atque incommutabili et etiam
consistit ad usus utilia non
propterea dicat. De pretiosis aut
animi vel corporum vel externum ut
ista vita periculis subdita
ad meliorem ubi summa est
amus diligamus et desideremus
cum nos pietatis meritis co
mus. De superfluis aut quid
nobis querere ¶ Si tibi displicet
quod placeat quod non obstat
et si domini mei non sunt
tu compleas homo unum
integritas que multo
est quod domus tua et multo
melior. Habent enim multo melius
dicat deus qui universa quibusdam
sua usurpantur utilia cu
riosa reliquaque superflua
omnibus tu tu mensuras et modos
omne vides. artifice que

ret alium invenies ubi nisi summa
mensura et summus modus et summus
ordo .i. deum de quo verissime
dictum est quod omnia in mensura
et numero et pondere deposuit de
hoc Jo. dam. sic agit ex... tra
conditore iubente. quia omnia
animalium et reptilium et ferarum
et iumentorum omnia quidem ad
hominis optimum usum sunt. horum hec
quidem ad esca. puta. cuniculos o
nes. dorcades et que talia alia
vero ad ministerium puta camelos
equos asinos et que talia alia
vero ad iocunditatem puta simias
et volucrum psittacos picas
et que talia. Sic et plantarum et
herbarum hec quidem fructifere
et comestibiles alie vero odorifere
et floride ad iocunditatem nobis
tribute puta rose et que talia
alie vero ad egritudinum sanationem
Non enim neque animal neque planta
in quo non operationem quandam hominis
utilitati et usui conferentem con
ditor imposuit

Faciamus hominem etc. Consolo
quitur de homine sibi se. Dein
de homine in universo tu dicit videt
deus etc. De ipso aut in se agit
duplex vel ut ordinat vel in conserva
tione. tu dicit dixit deus. ecce de
di vobis etc. In esse vero duplex aut
prout consideratur in egressu a causa
aut prout consideratur in ipso genere
et hoc ultimum notatur tu dicit et creavit
deus etc. Primum vero tu dicit faciamus
vel in premittit ad deliberationem
sive dispositionem de faciendo. Aliud
vero ad imperium facti. et hoc est in omni
rationali operante. Ad dictum
nota que non prius eligit quam operatur
In prima vero parte primo notatur ex
cellentia in operatione ad deum de

inde in cparatione et ad creaturas
irrationales subiectas hic ps ad
suprimos deum ad inferius cu dr
ut psit piscibus etc. qt aut
queri debet quod modus loquendi im
tatus est cu prius in tercia pso
dictu sit fiat etc. nunc aut dr
faciamus ¶ p dic nunc pluralr
prius aut singularr. p qr di
stinguit opus vi dier in duo
no cungendo creatura sive cditoz
hominis i ungendo cu aliis ani
malibz terrestribz ¶ Ad pm dr qr i
prima pso loquitur ut ostendet
fac psona potente loqui ad
sua sbitudine i aliis vo locuto
est in tercia psona ut ostensio
fiat cditionis eius rei de qua
sit sermo no que hnt ptatem
cpam loqui ¶ Ad p dr qr hic
sermo ad alias psonas ut oste
datur quod homo factus est ad ymaginem
trinitatis que est altius creature
singularr vo loquitur no quod so
lus pat fecit alias creaturas
cu indivisa sit opa trinitatis sz
ut ondat quida similitu
ne ee in ab entia sermo quod
indivisibile est in essentia. sicut
eciam nil fiat nisi qp eius
¶ Ad tertiu dd est quod no cungebit
cditionem hominis cu aliis animanti
bz terrestribz ut ondet nobilita
tem creature hus sup alias. licet eni co
veniat cu aliis animalibz in hoc
quod hnt animam sensibile. excellit
tamen in hoc quod ht animam rationalem
¶ Sz ad hoc quod cu pluralr
dicitur faciamus nunc angelos. utrum
ad angelos factus sit sermo ulla

enim nam alia nunc fuisse insi
gnius. sit deum. sz istud obuiat
quod no indiget deus in creatione
hominis adiutorio angelorum
qr in cditione altius creature
go fp hic dr faciamus ¶ p sq
faciamus hominem ad ymagi
nem. nulla enim est ymago
dei et angelorum ¶ p id obuiat
sequitur tamen de homine ad
ymaginem suam no go cu d fa
ciamus hominem. faciamus ut
ad angelos sit sermo sz
quida heretici. sz tiu psonarum ¶ [illegible]
obz sicut homo est ad ymaginem
dei ita alie creature sunt [illegible]
gm trinitatis tu no dr pluralr
aliis faciamus nunc ut trinitas
signari copisse ¶ Ad quod m
quod utrobique copmitur trinitas
i cditione vestigiu obscure
plicite trinitas designatur
ditione vo ymaginis copp
dictu enim est supius. dixit
in quo intelligitur pr dicens
bu quo dixit et facta sunt
enim scus intelligitur cu dr vidit
quod esset bonum. vl sub alia ra
sicut cu dictu est et fecit
s in p° die vl noie pfection
telligitur scs. hic at copisse
tas psonarum copmitur cu dr
et recte quia vestigium e
do. obscura. ymago vo est
militudo coppssa.

Deinde quitur cu dr. faciam
hominem ad y. et si n. vt
mago creatio eni in creatio
nat. Si vo in creatu et singul
cu nichil in creatu singular
quitur dictu sit in divina e

Supponit ergo essentiam divinam
ergo idem est ac si diceretur ad essentiam
divinam. Et si homo factus esset ad es-
sentiam dei, apposite notaretur via,
in eo quod esset ad essentiam esset deus
in eo quod factus esset non esset deus
ergo non est idem esse ad ymaginem
quod esse ad essentiam. Nec supponit
aliquid creatum, nichil enim creatum
(?) tam dignum est rationali creatura.
Et non supponeret aliud quam ipsum
hominem, tunc ergo sensus esset fa-
ciamus hominem ad se ipsum, non sic
potest dici. Sic filius est ymago pa-
tris, ut Abel ad ymaginem Ade,
quia homo sic enim redderet ut di-
ceretur quibus homo deus. ¶ Sic tamen homo
conditus sit ad ymaginem dei eo quod
habeat memoriam intelligentiam volun-
tatem, propter quid non est dictum in
primo die nisi agatur de conditione
angeli. Faciamus lucem vel angelum
ad ymaginem nostram. Item post vult Augustinus
quod homo sit ad ymaginem dei quia
preest piscibus et cetera. Unde dicit: in non
est precedens quia tunc dixisset
ad ymaginem nostram statim subiun-
xit et habeat potestatem piscium maris
et volatilium celi et ceterorum anima-
lium ratione (?) ut intelligas intel-
ligamus in eo factum hominem ad
ymaginem dei quo irrationabilibus
animalibus antecellit. Ille non in divi-
nam intellectus homine non tamen ratione
istius potest intellectus esse ad ymaginem
dei sic ipse audit in libro de (?). Non
investigat quod secundum mentem intelligentiam et
voluntatem est ymago accipienda.
¶ Ad primum dicendum quod uno modo potest supponere
increatum alio modo creatum. Primum quod supponit

increatum dicat essentiam divinam
trinitatem mentis intelligencie et voluntatis
et tunc ymago dei ad eius ymita-
tionem sit aliud et sunt preemi-
net ergo hoc sequitur quod homo sit
deus. Et quod habeat memoriam intelligentiam
et voluntatem in quibus imitatur
essentiam increatam. ¶ Si vero suppo-
nat creatum tunc est sensus conditus
est homo non in hac ratione trinitatis
ymmo imitetur summam trinitatem.
¶ Sic igitur supposita trinitas creata que
ad ymaginem summe trinitatis est
condita, nec ergo hoc sequitur quod creatus
est ad se ipsum. ¶ Ita sub hac ratione
dicit (?) ad summam trinitatem adex-
tendit. ¶ Ad secundum vero dicendum quod de
homine dictum est non de angelo
licet angelus gerat illam ymaginem
dei, propterea est signaculum similitu-
dinis dei. ¶ Ita sic dicit glossa in (?)
homo totius creature dominus ad yma-
ginem sui conditoris effectus nichil
aliud indicat nisi quod maior in eo
regia non formata sit. ¶ Sic enim in
humana consuetudine cum principum
ymagines fingunt non solum impres-
sione forme eius imitantur verum
etiam amictu picture regiam expri-
munt dignitatem et ymago ipsa
non pro consuetudine dicitur imperator, sic
et humana sua quam ad aliorum regi-
men condebatur propter regis universorum similitu-
dine velud ymago animata corpor-
ee picture velamine vestita est. Be-
atitudine perspicitur beatitudine et immor-
talitate sustollitur, preregali serto
iusticie corona decoratur. ¶ Unde dic(?)
dum conditurus erat deus hominem
secundum propriam ymaginem et similitudinem
velud quendam regem et principem

tre et om que sunt in ea In id
m aug conseutire q mauch et
hic confirmat p hic q statu eu dicit
ad ymaginem subiungit ut possit
preciabilis et licet ergo angelorum pu
tipet sive tremis tu no sit condito
est ut tamquam ego corporalium cri
turarum constituet quemadmodum homo
pt ergo dici ad ymaginem vno m.
alio vero mo no ad ymaginem
Deli mfinis dicet diffusius in
ipso tractatu Addit q ergo ep
no tm iste dignior est cunctis
aliis q tre masculibus sm aiam
si sm corpus: Ad ulti vero dd
est. ad ymaginem pt vno m
abstrahit ab illa pro inquantu gt
cu angelis sm trinitate in hoc
alio vero m no abstrahit inquantu
sm potentiam ista sapientia et bo
nitatem determinat

Adhuc q quit quod dicit
Ad ymaginem dei creavit illum
pr q dictu creavit deus hominem
ad ymaginem et similitudinem
Ad q dd q primo dixit placuit
ut exprimeret trinitas. Secundo sui ut
exprimeret unitas essentie ut yma
go inducet unitati essentie i tm te
psonarum si unitas essentie est i disti
ctione inquantum est forma exem
plar et inquantu est finis et id
exprimendo exemplare dixit crea
vit deus ad ymaginem sua. exprime
do gusione. item ad ipam trique
fine dicat ad ymaginem dei creavit
illu et hic e q dr in eccli xvij.
sm ymaginem dei fecit illu et
item gutit illum in ipam unde
loquitur d conditione primi hominis

Deinde sequitur masculu et
feminam creavit eos. Credunt
primo cu hic loquitur de homine s
roem si quum conditus est ad yma
ginem dei et hic est sm eminen
tiorem ptem aie. sm ante
illam no de masculo vel femi
equut de distinctione sexus hic
agit Cap. nondum erat formatus
homo de limo tre. nondum erat for
mata eua de late vi. Ad quod
fcare est q ista distinctio . ppter quod
q hic de masculo et femina fecit
mentione Ad q dd q q licet
sm altam et altam rom acci
at ee ad ymaginem et sexum
distinguit. inchoative hic fca est mo
tio de distinctione sexus ut ondat
q conditio ymaginis no sit pp
masculi si utriusque. licet dicat
ap9 vir est ymago dei mlr e
gla viri. si ipe accipit ibi yma
ginem ppter hic q homo fuit cdm
in principiu om hominu et eua
formata de late eius et ita eius
ymaginem tenet dei qui e prim
omnis creature sic in glo hic
non sic aut fuit de muliere et ideo
no dicebat ymago Ad aliud
vero dd est q licet no du expressa sit
formatio viri et mulieris fca
inchoative p quida anticipationem
est de corpe mulieris. si de corpe
viri si aug sunt fca condita
opubus m. dici licet p gea. com
met sermo eni spus. s. rationalis fu
a condita fu sine corpe. si ce
ciudo infundebatur. sunt ostendit
de quo factu est corpus. quedam

decepcio facta est ex passio ¶ Et be
dixit illis dicens crescite et multi
plicamini etc. Queritur de coniunctione viri
et femine utrum fuit ante peccatum et
obi. sic. contubitus sic dicit aug.
no est nisi mortalium corporum
Si enim immortalia erant corpora
no erat decisio sicut nec decisio
a pelle et linea et singulis corporibus
que enim corpora recipiunt dimi
nucionem recipiunt per quod corrup
cionem sed ante peccatum habebat corpora
immortalia ergo no fuit ibi coniunctio
coniunctio maris et femine ¶ Preterea
sufficeret salvaret species in illis
duobus individuis ergo tunc quo
sit ad conservacionem speciei no erat
necessaria generacio et ita nec coniunctio
¶ Item homo sit quodam modo conve
niens cum animalibus ex una parte ex
alia parte cum angelis corpus
que ex parte sua cum animalibus est generacio
sive coniunctio ad generandum sed erit
id est quod est cum angelis no
est generando sed multiplicacio per aliud
modum ad complecionem numeri electorum
Si ergo homo in statu innocentie esset
confirmatus sicut angelus no erat
in illo statu generacio sed alia multi
plicacio ¶ Item hic arguunt quidam
quod no erant coniuncti maris et femine
nisi postquam peccaverunt quod appa
ret tunc introducti post necessita
te generacionis ¶ Item de homine post
quam peccavit dictum est homo cum
in honore esset no intellexit etc.
et in propheta quod inveniunt quod homo postquam
peccavit declinavit ad ea que
erant quia cum iumentis ¶ Et in
xxxii le. qualiter due mulieres
sadducei erratis nescientes scrip
turas in resurrectione neque nu
bent neque nubentur. sed erunt sicut
angeli dei. quid ergo aliud innuit
quod nisi quod in resurrectione re
vocabuntur homines ad statum
innocentie et multo nobiliorem.
contra tamen ergo de statu innocentie.
si homo esset confirmatus non
ut nisi quod homo duceret vitam
angelicam ¶ Item ad idem quia inter be
neficia similis factus est homo
qui habet talem generacionem in
sua natura suscepit propter quod quaestionis
cum ei ex conformacione materie
contingit. quod constat quod ante peccatum
habuerunt virtute generativa et a
poterat egredi actus sine
libidine. cum libido sit pena peccati
ergo in statu innocentie manen
tes potuerunt generare ¶ Item si mul
tiplicacio fieret alio modo. ad quid
erat distinctio sexuum. cum distinctio
sexuum per se ordinetur ad coniunctionem
et coniunctio ad generacionem filiorum
ad cultum dei ¶ Item cum corpus
esset adhuc animale no spirituale
sed quod dicit post corinthios primus quod anima
le deinde quod spirituale. ad anima
le vero pertinet generacio restat ergo
quod si mansisset in statu innocen
tie esset generacio ¶ Et aug. de
civitate dei videtur quod dicit no fuisse
coitus nec generaturos nisi
peccassent. quid dicit nisi propter
innovitate hominum necessarium fuisse pec
catum Si enim no peccando soli
remanerent quia sic putant
no peccassent generare no pos
sent. profecto ut no soli essent duo
isti homines. sed multi necessarium pec
catum fuit quod si credere ab surdum

est aliud potius est credendum quod
stoz (sic) numerus electorum supplendo su
fficit ille beatissime ciuitati tantus
et si nemo peccasset quousque filii
huius seculi generant et generantur et non
ille impleri digne felicitate para
disi si peccatum non fuisset et diligen
dam prolem gignerent et pudenda
libidinem non haberet qua quibusdam
concluditur quod esset coniunctio maris et
femine et si non peccassent ut multi
plicaretur numerus predestinatorum ¶ est
quidem ad obiectionem etiam 1ª 2am vero quod cum
dicitur concubitus est mortalium intelligendum
est illorum qui de necessitate habuerunt pos
sibilitatem moriendi. Sed licet numquam
morerentur unde adam licet esset
immortalis id est potens non mori tamen
erat mortalis id est potens mori id est
possibilis non autem dicitur quod concubitus
nostros sit mortalium id est corporum qui
habent necessitatem moriendi ¶ Ad
secundum vero dicendum est quod licet haberent corpora
immortalia que numquam morti essent
subiecta nichilominus posset in eis
esse decisio seminis generatiua
neque propter hoc sequitur corruptio hic
enim de corpore minueretur non tamen
esset illa diminutio secundum quam
dicimus quod post augmentum corporis
esset diminutio que senium in
duceret et consequitur dissolucionem
¶ Ad tertium dicendum quod licet species hominis
saluari in illis duobus per se omnis con
ditionis non tamen sic saluaretur ut fieret
predestinatorum multiplicatio vel saltem
ad determinatum numerum sic dicit augustinus
quod stoz (sic) numerus electorum complende suf
ficit illi beatissime ciuitati tunc quod
esset et si nemo peccasset quantus
nunc per dei gratiam colligitur de multi
tudine peccatorum quousque filii ba
bilonis generat et generant ¶ Ad
quartum dicendum quod licet generare sit ex
parte nature quia hoc cum brutis non tamen ge
nerare filios ad cultum dei gene
ratio respiciat conseruationem speciei et
sic est que respiciat et multipli
cationem rerum speciei ad cultum dei
et sic non est que secundum speciem et hoc
non esset hominis si stetisset in statu
innocentie ¶ Ad quintum dicendum quod dif
ferens erit status glorie quando neque
nubent neque nubentur. Sed erunt
sicut angeli dei a statu innocen
tie et confirmatio. multo enim no
bilior erit quia non erit indigen
tia corporalis nature. ideo generatio si
fuisset in statu innocentie in sta
tu enim innocentie prius esset corporale
animale in statu vero glorie esset corpus
spirituale unde resurrectio glosa non
renouat ad statum primum innocentie
sed perducit nobiliorem ¶ Ad ultimum
dicendum quod licet illud hoc circa honore
esset etc. intelligatur de statu post
peccatum in quo est generatio libidino
sa. nichilominus ante peccatum conueniebat
aliquo modo. cum inuicem ¶ Conuenit
enim homo habuit corpus animale
sed hoc possit generare sine peccato

Deinde queritur ratione cuius quod sup
posuit quod quasdam creaturas scilicet pi
sces volatilia bestias et terra
rum super terram et reptile quod mouetur
in terra. hic enim non non ponit
creaturas tres ¶ Ad quod dicendum quod supra
designauit primum creaturas immobi
lium sine motum in locis unde
quia erunt ¶ ita sunt mobilia
aqua que sunt habent motum

211

mobilia in aere que sunt vo
bilia vo in tra qda sut ambu
lacia in silvis qda in agris et
hc sigit pinmeta siue p catura
que monet sup tram q dam
repunt sup tram. alia vo dio
accipit s dias locoz s aeris
et aque et tre. aeris sic vola
tilia aque pisces. aiancia
tre deputent ipi tre
Dixit deus ecce dedi vob esca
re. hic pt qr qr pg qdi
tonez homis recapitulat oia
vita hucia ad homiez refeiendo
siue ordinado no aut facit
mecon de luarib ci tu et ipa
pp homies fca sut ¶ p cu oia
vita hucia mqntu huiq qstat
ad homiez referunt pp quod di
stincte agit de tre nascetib
et aialib s cp ad homiez or
dinant ¶ de tas quit s pg
dixit de pductione tre nasce
ciu qin aiancium qr no pri
hc ad homiez retulit s postius
pus cu dnaciu pisciby rc.
et sequit ecce dedi vob esca
rc ¶ ad cp dd de ordine luarium
no facit hic mecone no quia
no ordinet ad homiez. s quia
no ordinata sut s subiectom
hic aut loquit de ordine sub
iectonis quo sbiecta sunt aiau
cia et tre nascencia hom
s subiciunt do ut s nutu eius
moueant referut at ad ho
mine i hc q di erunt insignia
et tpa rc ¶ Ad scm dd q lic
qant aiancia cu tre nasceti
bus i uita mechos distinguunt

in hoc. q aiancia addut p
fcom aie sensibilis vu et aian
cia dicit. tre vo nascecia lic
etiam heant vegetabilem no
dicit aiancia. no eni aiam
hnt sm acceptom sumptaz
quit s dz apho pars pt sue
eo q no pcipz moto aliqs lo
calis et io alit ordinat ad
homiez tre nascencia q aian
cia na tre nascencia ordinat
ad utroq aiancia ad homiez
tm vii gtis nz pg giranma et
aiancia fcus est homo q da
ma adpfcom. qut nata pfi
ces om naz spez esscencis
et sensibilis homo pcipiat
¶ ad tcm dd z q ordo muta
tus e in si spaz rcp et i rela
tone spaz ad homiez quia p
gssus in s erat s impfcm et
pfcm quousq ad pfcom eet
aduentu. ordo vo i sbiectoe
ad homiez amags pfco tedit
ad minus pfcm aiancia eni
sbiciunt hom et aiantiby et
io dixi. Ecce dedi vob i escaz
et cunctis aiantiby ¶ Sz ad hc
restat qo. qr no loquit hic de
pisciby et pt hoc volatilia int
serit et aiancia tre. et ea q
monet in tra i quiby est oia
vmeus. cu g dicat aiancia
tre ¶ Ad q dd q de piscibus
no facit mecom distincte qz
inmeti sun accipiunt i ca
licet aliqui pisces nutrint ex
hbs que sut in tra. s illa de
quiby hic facit mecom nutrint
ex hbis que de tra ortu hnt
ut volatilia et cetera que monet

in terra Ad aliud vero dicendum quod dicta est nutrix cunctancia terre et ea que mouentur in terra per cunctancia designantur per ea vero que mouentur in terra reptilia et hoc patet in alia translacione et omni reptili repenti super terram quod est spiritum vite. ordinat igitur ea secundum nobilius et minus nobile et inquantum plus pertinent homini ¶ Sed ad hunc qui deberet quod ad hunc hic data sunt terre nascencia in esca homini Dicendum vero ideo ipsa cunctancia et non hic tantum videlicet est in illis et possibilis adiuuamentum homini in statu tamen innocencie non est data esca nisi de terre nascentibus ¶ Et quanto maior erat fortitudo in vivientibus tanto competebat cibus austerior. quanto vero erat maior fragilitas tanto cibus adiuuamentum competencior. ut fieret infirmitatis relevacio et quod maior esset fragilitas post patuit quod hoc. quod abreviata fuit vita hominis post diluuium

Deinde queritur de hoc quod dicitur. Et factum est ita. et non postea fecit sic. fecit in precedentibus vel expolle tivis sicut in prima die vbi dictum est consilium ita si sic intelligeret et factum est ita ut poneretur sic in precedentibus tunc esset sensus vel creuerunt et multiplicati sunt. vel ad primum ederunt de fructibus et herbis quorum neutrum ad hunc intelligitur in Restat igitur quod sensus erat et factum est in cognicione hominis quod habebat facultatem edendi de illis Et ideo attendendum est quod alius est modus loquendi hic et in primo die et aliis in aliis diebus ut notetur liber esse facta que data est cognito angelice nature. hic autem tamen data est cognicio humane nature ut cognouerit se super illa. que erant ordinata adipisci ¶ Vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. Quare non dixit sigillatim de hoc et vidit deus quod esset bonum tamen multo melior sit in genere suo. racionalis creata quam vegetabilis vel sensibilis Dicendum quod hic post primam commendacionem in fine vi diei dixit vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona ¶ Ad primum dicendum Augustinus multipliciter quod non de homine dixit sigillatim ut ignoraret quid futurum esset de homine sigillatim accepto in vniuerso tamen habet bonitatem et hoc est quod precedit esse delicie per quam sigillatim angelus cum deo preuideret peccatum ¶ Ad quod videtur quod secundum lucem licet eius commendacio taceatur propter hoc quod angelorum apostatas non tamen tacetur quo ad commendacionem corporalis lucis non sic autem de homine qui totus peccauit ¶ Alia racio assignatur racionis quare tamen assignat bonum homine in vniuersitate homo enim est quasi omnis creatura et ideo facta commendacione aliorum commendatur homo in illis et principaliter in vniuersitate eo quod superaddit perfectionem vniuersi vel illorum ¶ Ad primum dicendum quod ad complecionem singulorum conueniebat quedam bonitas in vniuerso attribuere ut nichil remaneret quod non ordinaretur ad bonum Vnde Augustinus viii libro super genesim ad litteram naturarum optimus conditor peccatorum iustissimus ordinator est ut si qua sigillatim sit delinquendo informia. semper tamen cum eis vniuersitas perfecta sit

Igitur perfecti sunt celi etc. Completo opere dicitur. Sed probat qui de qua

pfectione loquit͛ p͞a. s. ul p͞a et
quare dicit plalit͛ celos sin
gulait͛ vo t͞ra R͞. pfcto desi
gnat gditoṁ corp͞ 7 q̄ntu de
forma q̄ntu ad mat͞iam cum
dictu est. Iupiter͛ canit͛ rc.
q̄ntu ad forma cu dictu est
fiat lux rc. Celos at dixit
plalit͛ t͞ram singlar͛ quia t͞ra
est ad mod͛ centri. Celu vo ad
modu sp͞ar͞ que volunt͛ ad
centr͞ centr͞ vo vnu e plee
vo sunt orbes ita idem cetr͞
maiores et minores. Hic est
de celis ut ita t͞ram sit ce
orp͞ di̅stabunt vnu ab allo
gtneat.

Complevit de die vij. Con
pleta gsideratione de ope
ratonis et de ope distinctonis
sibus diebȝ et ornatȝ tribȝ
alijs sequitibȝ. Sequit͛ q̄ sidera
d de corpe gubnationis multi
plicationis 7 collocationis op͞9
gubnationis notat͛ i vij die
i i imnt͛ opus multiplicatonis
d hoc q̄ ibide d͞r q̄ faceret fe
it eni res i sp͞ijs gnibȝ et
spebȝ et ut p͞9 multiplicaret n͞
ncia erat multiplicata. Cera
llud vo q̄ e vij die. Primo q͞r
s͞ vij die gplevit cu gple
io sive pfectio i vi diebȝ in
lliret͛ vu p͞missu est pfcit͛
eli rc. R͞. est gpleta sim
mat͞iam et forma 7 h͞ fuit in
i diebȝ et gpletio in fine et
or ultl͞r in vij die. s͞ q̄ om̄a
pa acceperunt q̄uete in eo q͞
st finis om̄ p͞ut d͞r. xvj pu.
n̄niu̅sa p͞p semetipm̄ .i. o. e. d͞
il pfectio in vi die fuit q̄ntu

ad gn̄a et sp͞es rer͞. h͞ aut
gpleto q̄ntu ad gubnatoṁ
et multiplicatoṁ. Q̄rit͛ q̄re i
in isto die no d͞r sic in p͞cede
tibȝ factu e vesp͞e et mane
d. R͞. q̄ in eo ista dies no h͞uit
mane n͞c vesp͞e io ita m͞.
Aug͞. p͞tir dies ut p͞mus
dies h͞eret vesp͞am no mane
medij mane et vesp͞am. vlti͞9
vo mane et no vesp͞am. Ista
s͞m q̄ dies designat cogtoṁ
angelice cat͞e. Angelica aut
cat͞a no potat cognosce cu
q̄m ec͞ et no potat cognosce
se faciend͛ in vbo q̄ ad mane
ptinet. s͞ se f͞cam in p͞p͞o gn͞e
et ita vesp͞e h͞uit et gputat͛
cu illo mane sequentis diei q̄
cognovit in vbo fundamentum
faciend͛ 7 sic deinceps. Cu at
deventu est ad vij diem vesp͞e
eius fuit cognic͞o catur͞ar͞ se
sibilui et ip͞ius hoīs i p͞p͞o
gn͞e. mane vo ptinebat ad
cogniconē gubnationis 7 gti
nuationis rer͞ in ee p͞ multipli
cationē 7 quia i͞d q̄ntu e de se
no h͞t fine nisi cu adest volu
tas gditor͞ io no h͞t vesp͞e s͞
mane. vu Aug͞ sup gn͞e. et
simia queq͞ p͞s p͞t ee in toto
cui͞9 p͞s est cu totu no est. n͞
in illo a quo gditu est et id no
ab s͞iderem ul͞tr vi die gpleto
p eius vesp͞am s͞m mane q͞o
sig͞ficaret inicium ~~c͞dend͞~~ et q͞
~~e͞tendi totis~~ c͞dende altius ca
ture sicut in celis s͞ quo sig͞fi
caret͛ initiu manendi 7 q̄esc͞edi
totis q̄ gditu est. i illius quiete
qui gdidit. que quies d͞r no

inicium habet nec terminum. creature
autem habent inicium sed non terminum et ideo
septimus dies cepit a mane sed
in nullo vespere terminatur unde quia
mane septimo die computatur
in vi die in vii nulla fit mencio
neque de mane nec de vespere eius
cum de inicio vel fine alicuius crea
ture distincte ibi agitur. Si vero
non ad diem spiritualem hec refe
ramus, quid dicendum de die septimo
qui substantialia forma designatur
quod alii autem cum dies dicuntur ad
modum aliorum dierum qui fit secundum
revolucionem alicuius lucis super
terram nec videtur quod habeat mane
et vesperam quare igitur non dicit vii die
de mane et vespere sicut in prece
dentibus ¶ Ad quod iii dicendum quod licet
iste dies sicut et precedens ha
beat mane et vespere tamen in isto
die non fit expressio sicut in precede
tibus ne credatur requies dei in
se ipso habere principium et finem
sicut creature de quibus actum est in
aliis diebus habuerunt principium
et finem et ideo dies dicitur sine aliqua
distinctione ut notetur plena illius
requiei consummatio in qua nichil
oritur nichil occidit ¶ Sed ad huc
queritur si dies unus dicitur dies sed
una racionem cum aliis et alii dies
conditi sunt igitur et iste conditus est. ergo
aliquid conditum est in vii die quod
libet quod dicta sunt omnia facta esse
in vi diebus et in vii quievisse
¶ Sed cum dicitur quievisse intelligitur ces
sasse a condendis generibus et speciebus
et habuit non est contrarium quod dicatur
condidit quia hic est condicio sed nunquam

arebus ac permanentibus quo et conti
sicut sunt genera et species rerum
subsistencium ¶ Sed quid est quod
dicitur Jo. v. pater meus usque modo et ego
operor cum tamen quievisse ab omni opere
¶ Propter hoc est quies alicuius creatoris in
conditorum suum in re condita quod non
quod dicitur in vii cum stabile nullatenus
quiescat in mano. Et dicitur quod cessat
ab omni opere quod creavit vel facit
et illud facere est operari ergo non
quievit ab omni opere ¶ Ad quod dicendum
quod illud operari de quo dicit Jo
intelligitur de opere gubernacionis et mul
tiplicacionis non de opere condicionis
generum et specierum a quo scilicet quievit
¶ Ad primum dicendum quod licet quievit ab o
pere deo non tamen in illo quievit
sed magis ea. opere quievit in eo
in quantum est finis de hoc magis pro
priam ipsa universitas creature quod in
sex diebus consummata est. aliud habet
in sua natura. aliud in suo ordine
quo in deo est. non sicut deus. sed
ita ut ea quies ipsius stabilitatis
non sit nisi in illius quiete quod nichil
preter se appetit quo adepto re
quiescit et ideo dum ipse manet in se
quicquid ex illo est retorqueat
ad se ut omnis creatura in se habeat
naturam sue terminum in quo non si
quod ipse est. in illo autem quietis lo
cum quo servet quod ipsa est ¶ Ad
tercium dicendum quod cum dicitur cessavit. ut facit
creare sunt ibi providendum. duplex
enim est condicio scilicet in esse generis sive
vel speciei et in permanencia racione
multiplicacionis individuorum propria
nullam est multiplicacio ad conservacionem

londidit go d's ut sit facet
multiplicaret ad gñacom
Sequit d' h' q bndixit diei
vij et sctificauit illu· pt eni
qri q̄re data e hnic diei bn
dicto no at aliqua cu creauit ce
lum et tram ul cu fecit 7 or
nauit aut cu homie fco gñua
uit ¶ Ite que e dra int bndic
com et sctificacom cu de bndic
cone fecerit mecione i aliqb3
diebz pcedentibz ut i v 7 vi°
die de sctificacone vo no fecit
mencom ¶ Rñ sup sensu̾
dup ge q no e data bndicto
nec cu diem nec in die aliq°
quo bndicto sit cu sctificacone
quia tale in se no sctificant
in ipo ad que referenda sunt
mna bona 7 h' an h' vij die de
signat et io hit solu diei dat
bndicto vn Aug9 quia eni op
llo ita e q'q' opillo e ut illi
debeat q est ipe aut nulli q
ipo est debeat q btus e se
rebus quas fecit diligendo
posuit no sctificas diem quo
ea facienda inchoauit uc illu
quo ea pfecit ul i fillis ul
faciendis ul factis actu eius
tudin videt ff cu quo scipis
in se ipo requieuit et ipe q d
inqz ista requie caruit ff nob
am pdiem septimu audit ¶
d sm d's 3 q disting pt ant
bndiccom et sctificacom quia
bndicto mangis gnis 3 q sctifi
cacio illa est multiplica qual
lem q gstitit i rep mltipli
cacone et talis bn fuit i v° die
vi die 7 illa e dupl' 7 in re 7
hat est appata· bndicto

home 7 est quiet' etne 7 hoc
fcte d's h' bndico cu sctificacõe·
HEc 3 lib' cate celi 7 tre·
pt qri vt p sic accipiat· hic
celu 7 tra sic sup' cu d'r ipu°
creauit d's celu 7 tra· cu sic
cu fuit firmamentu et distinxit
arida ab aquis 7 in· q pmo
m° pp· h' q dixit crea'te celi et
tre· tnc eni eni creauit celu et
terram ¶ p m' i° q oplr· q p se° ome
virde dg' cu q3 eet supt'ra
cu eni tcio die fem eet istud
et hoc 3 cu fca esset tra· non
sic accipit hic terram sicut in
tcio die g° sic sit in pncipio
¶ Jt cu fem e firmamentu et
fca e tra· tnc erat dies· hic
aut d' cu fcus est dies i· tnm
fiet g° m· poci9 ad pmu referend'
¶ S3 m' q'... phot q sequit
cu fcus est dies fecit d's celu
et terram ¶ Cum eni no simul fcs
esset sermo de die cu creet
celu et tra in pncip° et fecit
mecom de die cu fuit firma
mentu fco die et tra tcio die
reliquit g°· q sic accepit celu
et terram cu fca sunt in diebus
¶ p pt queri de hoc q d' cum
fcus est dies nulla eni mecom
fecit distincte de aliquo die
cu fecit celu et tra celu eni
fcm est ii die tra· tcio die g°
cu dies no sit sit cu die no
fca sunt celu 7 tra cu fcus e
dies aut oz intellige hic die gn̄
ut simul esset tpe cu temporali
¶ tcio querit quid noie celi et
tre an tm firmamentu 7 arida·
que duobz diebz fca sunt an ipa
cu ul media s aquaz que sit

facte sunt · fca enim est diuisio a
quarum superiorum ab inferioribus scdo
die cum firmamento conditio est aquarum
a terra diuisa et in unum locum congre
gatio ¶ Si autem dant intelligi posse q
non sit incto deccipiens ¶ Si enim a
que dant intelligi per illa duo multo
fortius unde agri intelligi potuit.
et tamen est oppositum ergo non in per hoc
intelligi ¶ per nomine et terre intelli.
ligo que facta est primo die et ea q
fca sunt in illis ultimis diebus quia non
ligo intelligam ut plus quod deus fecit celum
et terram loquens deco quod vocauit
celum et hoc sunt firmamentum Vnde
dixit vocauit firmamentum celum
non intelligi ligo illa per celum et
terram ¶ per ea que facta sunt in tribus
ultimis diebus non videntur intelli
gi non sunt facte antequam arida agri
cent sit terram ergo non per celum et terra
intelliguntur ¶ Et obuiare videtur ut
nomine celi et terre omnia que facta
sunt in illis diebus intelliguntur tria
cum factus est dies · fecit celum et terra
sed factio dierum intelligitur in operibus vi
dierum ergo celum et terra debent continere
sine designacionibus illa nomina et
per quod recapitulauerit ipse ea que
i sca de tercia die facta sunt · unde
~~cum dicitur causa celi et terre~~ et non illud
quod in primo die factum est · et ultimis
tribus diebus ¶ Ad primum dicendum quod accipitur
hic celum et terra sicut facta sunt vel tamen
dicitur creature celi et terre · aut sic intelli
gatio et factio aut nomine creature
factura designatur ut hic obuiat quod
dicitur et omne viride agri antequam esset quod
illud post factura terre nominetur licet
in die eodem vel post quod facta est terra dic
tum est germinet terra etc. ut primo
sit esse terre et postea gubernatio eius ca//
Nec illud obuiat quod dictum est cum

factus est dies · aliter enim sunt tempora
et alie sunt res permanentes tem
porum enim esse est cum sunt vel tamen dicitur
factus est dies i· sunt dies tamen ce
lum et terra facta sunt · sed creata ante
diem et ideo sermo ille cum factus est
dies ad hoc inducitur ut de factura
celi et terre intelligatur ¶ Ad primum vero
dicendum est duplex · secundum expositionem augustini · cum
quod nomine dei intelligatur unius d
es repetitio sed quod sit expositio de die
i· cognitione angelica aut dicitur
accipitur ibi quietus et indistincte ¶ C
libus cum dies factus est et simul
cum temporali vnde aug super ge · fact
creature motibus cepere currere tem
vel ante creaturam frustra tempora re
quiruntur quod possit inveniri cum tempora
motus enim si nullus esset vel corpora
vel spiritualis creature quo per presen
preteritis futura succederent nullum
esset tempus omnino · morum autem creatur
non utique posset si non esset potius g
tempus creata quam creata cepit uter
utrum quod autem addit · opposito enim et per
tempus et in ipso sunt omnia · nec
accipiatur quod dictum est tempus creat
cepit · quod tempus creata cepit non si
cum sit creature motus ex alio in
aliud consequentibus rebus secundum ordinem
eorum administrantis dei cuncta q
creauit ¶ Ad tercium dicendum quod nomine
celi et terre intelligitur non media · s
quarum per extrema dat intellig
medium continuum enim simul facti
est · cum extremis ¶ Similiter celum
et terra intelliguntur et id quod factum est
in primo die possunt intelligi
que facta sunt in tribus illis diebus
ultimis · Alia enim que in sequen
tibus diebus ¶ Ad ornatum illorum vene
runt et hoc celum per quendam dict

firmamentum · inchoatiue celum empi
reum a principe institutore nomine ce
li intelligitur
Deinde potest queri nomine cuius
quod dicitur antequam oriretur in terra omne virgultum agri prius
quam oriretur sicut habetur in textu · hoc · ma
gis textualiter habet antequam virgultum ag
ri oriretur in terra · Dicit enim quod in
telligitur de seminibus herbarum et
fructuum siue lignorum aut de
ipsis herbis et arboribus eorum rac
ionalium hoc modo · Cum terra facta
esset grauida erat seminum her
barum et lignorum et ad futuram
terre hoc pertinebat secundum aliud esse
terre et aliud herbarum uel ar
borum quod terra in se continuit tunc
in illo die non fiet in quo pertine
bat ad terram quendam fetum
non aliud intelligitur · cum dicitur ante
quam semen agri oriretur nisi quod
esset ratio seminalis in terra quadam
a tua aqua · Secundum modum quem ponit
pibus dicit · producat terra herba
pabuli etc · hoc enim non tamen ad ra
tionem seminalem tamen pertinet sed ad
germina herbarum et arborum non
hec sunt antequam semen agri
ortum esset et hoc quod ibi augustinus
supra generaliter innuit Secundum dicit producat
terra herba pabuli seminante
semen secundum genus suum et lign
um fructuosum Vnde dicit hugo · verbi
gratia apparet semina esse orta
herbarum siue ligni non ut illa
a seminibus secundum quod terra prefectum quod
verba dei sic se habent · non autem
ut germinet semina in terra herba
semini et lignum fructuosum · sed ait
germinet terra · herba ligni semi

nans semen et semen quod herba
non herba quod semen insinuaret
Ad quod in ea dicitur · patet quod dicit augustinus
aliter nota est angelis creatura dei
et aliter nobis · angelis enim primor
dialiter ut ita dicam uel origina
liter sicut eam deus primitus condidit
et post eam conditionem assumpsit ex ipsis
requieuit non condendo aliquid
amplius · nobis autem secundum conditionem
rerum administrationem quam per ordi
nes temporum secundum quod deus illis rebus
presentiam prestationem consummatis
usque in opus operatur · in quibus verbis
datur intelligi quod cum dicitur germinet
terra herba virentem etc · hoc at
tendit quod in ope conditionis herbarum
et lignorum quod terra non attendit tamen
quandam secundum ipsarum specierum producto
que habebat in se rationem seminalem
Cum autem dicitur antequam semen agri et
oriretur · hic intelligitur secundum cursum nature
quando herba quod semine producitur
naturaliter et planta complantata uel
ex semine
Deinde queritur ratione eius quod sequitur
non enim pluerat deus super terram
et homo non erat qui operaretur terram · ut enim per hoc
quod intelligatur factura celi et terre
tunc herbis includi preter ea que
erant in tribus diebus sequentibus nam
si illa includeret tunc iam erat
homo qui vi die creatus est
Quod si sic dicatur tunc ad quid
dicitur non dum pluerat deus super terram
hoc enim factum est per opera sex
dierum Ad quod dicendum quod primo quod dicit
et homo non erat qui opera
retur terram necesse ad totum conte
dit ut sit sensus non dum erat
homo operatus terram ut sic rediret

referitur ad ea post opera vi dierum
vii diuisa / sup gen v. tanq si diceret
no ea sic fecit deus quiadmodum nunc
facit talia tu plura te operant
homines hic enim in primordiis temporum
sunt que tunc non erant tu fe
cit omnia sic vi ipa i aperit
Fons ascendebat de terra etc.
quiritur hic cur incipiat dicere
de causa multiplicationis et collo
cationis hominis in paradiso licet prius
incipit ab origine aptitudine aque
et non compte terre ad q̄ uidetur sup
ge recte ab eo incipit elemento
ex quo cuncta genera nascuntur uel
aialium uel herbarum atque lignorum
ut agant temporales modos suos
naturis propriis distributos omnia
quippe primordia seminum siue
omnis caro siue omnia fructecta
gignuntur humida sunt et ex humore
concrescunt verum tamen dat intelligi na
ea que sunt ex commotione sunt
aque et terre admixtis aliis ele
mentis sed licet duo sunt manife
stiora .id de his duobus fecit men
tionem ratione corpulencie non di
co corporeitatis accipiunt ab ele
mentis istis principaliter sed terra e
vn accipiunt de materia. humor
vero qui est ex aqua e. vn plus
accipit multiplicationem Sed quia
duplex est humor vnus qui de
scendit cum nubibus aeris alius
qui oritur ex terra. potest quis que
causam multiplicationis designat
penes humorem fontalem et non
penes pluualem tu indicamus
ut manifestius causam multiplicationis
ee ex humore pluuiali qua
fontali in vniuersa terra. Et p causam
sit humor pluualis sit mu
tatiua terre irrigatio vn mag
videbatur quemadmodum a principio //
ad q̄ m. dd. q̄ tu non legit de
pluuia nisi cum introductum est
diluuium nec de archu siue yri
de nisi in signum recōciliatio
nis. quoddam nisi in pena primum
pluuia introducta. pluuia e
sit ex vapore aquoso eleua
to i imbibitur in vapore at est
quedam confusio elementorum vn intro
ductio vaporum ut ee in signum
confusionis tanture humane qui
iam venerat i confusione pec
catorum sub eum erat aer se
renus in conditione operum s pr
stus e imbulosus recte qz pro
pter est multiplicatio ex humore
fontali irrigante superficiem terre
Si e at ut prius ut fuisse pl
uia licet de his non faciat men
tione sacra scriptura in(?) h(?)
ipsum intelligere primo q̄ humor
aquosus imbibebatur terre quum
fiat vaporum eleuatio et qui
pluuiarum descensio q̄ enim e
aquarum ligatio ut non posset c
pat deorsum non ut ad prim
statum referri Supposito at
ex scriptura q̄ humor aquosus
qui in terra oritur sit principi
um irrigationis p. potest queri que
dicitur esse fontalis cum ex conditio
operis i vi diebus homines q̄ aque
inferiores congregate sunt et congr
eationes dicte sunt maria vnde
ut q̄ irrigatio totius terre sit
istis maribus quare enim accip
iunt per congregationem aquarum dul
cem et amaras ⁊cetera ⁊ q̄ d

fons ascendebat etc. Quod te sup
posito quod fons sit vnus aliquis fo
tis irrigaret tamen non videatur de
alio fonte facere mencionem nisi de
illo fonte paradisi qui diuiditur
in quatuor capita. Nam impossibile
est per tota superficie terre irrigaret.
Cum non legatur de illis quatuor ca
pitibus nisi quod per terras erat debita
ratas et illas irrigent. alie vero sunt
terre ad aquas non extendit eorum
irrigacio. Si non fuit alius fons
maior illo minimum est nisi vnus sit
dicitur enim obstrusus est propter peccatum p
morum parentum videtur alicubi in
scriptura fieri mencio de illa obstrus
sione. Quod multiplici generacione peti
vicunt post diluuium et tamen non
legitur quod ante diluuium fuit aliud
genus irrigacionis quod relinquitur
si obstrusus esset fuerat propter peccatum primorum
parentum. Ad quod potest dici quod
vado sicut quod introducit augustinus di
cens quod potuit per fonte intelligi
vtrumque in spiritu quod diuersas p
res terrarum suas extendit et
nisi sunt subterranei meatus
quos sunt excolaciones aquarum
vnus vnius vtrumque fuit fons ei
rrigabat paradisum et dicitur fons
irrigare superficie terre vnum non dicitur
in inundauit super eam sed quod in
maiori parte irrigauit vel quod
non fons ascendebat etc. et
dicitur vnus fons potest intelligi
vt vt comprehendatur omnis fons
aquarum ductus vnde augustinus sit
quod si ipsius abissi magnitu
ipse capite excepta quod intre
et euidenti amplitudine aq ea
maris fluctibus terras ambit in

ea sola parte qua recedit sinibus
terra continet. Vnde se omnes fontes
et omnes aque diuisis tractatibus
venis distribuunt et suis queque
locis erumpunt. Fontem noluit
appellare scriptura et non fontes propter
vnitatem tanquam per innumerabiles
vias antiorum atque rimarum ascen
dentem de terra. et vbique dispertitur
qui ambus irrigante omnem superfi
ciem terre non continua specie tamquam
inentis aut stagni. sed sicut vi
demus ire aquas per alueos flu
minum flexionesque riuorum et eorum ex
cessu vicina perfundere quod non acci
piat tantum qui contenciosa spiritu la
borat et itidem eciam pluraliter posuit
singularem vt intelligamus fon
tes plurimos per terram locales re
giones proprias irrigantes. sicut
dicitur miles et multi intelligunt. sic
dicta est locusta et rana in pla
gis quibus egypcii sunt percussi
cum essent innumerabiles locustarum
vel ranarum. Iam non diuincius laborem
cumda aut putauit sit fieri
irrigacionem quadam vel quedam
tempora aut irrigauit terram vt ali
quo tempore effundatur super superficiem
terre alio vero tempore contrahat
Plantauit deus etc. Hic dicat
adam quod ho compositus erat ex
visibili et invisibili tamen formauit
ei deus locum deliciarum paradisum qui
quodammodo corporalis et intelligibilis
quadam sensus sicut convenit
augustinus Adam complementum vniuersi
gaudii et consultacionis de quo
paradiso et vniuersis continentur in capitulo
agitur. De eciam de multiplicacione
animalium racionalium et irracionalium quod
notatur in formatur etc. sed quod adam

quae referuntur. Primo quod describitur pa
radisus. Secundo ad quid homo in eo collo
catur. Tertio praecepta disciplinae ei
traduntur de quibus infra agetur.
Tum de rationali creatura erit tractatus
quae composita ex sensibili et intel
ligibili. Sed tamen sufficit hic ostendere
quae pertinet ad creaturam corporalem. Quaeritur
igitur quod de paradiso utrum sit sensi
bilis vel tantum intelligibilis. Videtur quod
tantum non sensibilis quodammodo intelligi
bilis quia enim sit intelligibilis non
probatur quia dictum est ad unum latronem hodie
mecum eris in paradiso et constat quod
anima ipsius latronis a dextris
eius esset spiritualis anima sola. Similiter
non permittebat delectatio corporalis
sed spiritualis. Ergo nomine paradisi in
telligitur locus spiritualis sive in
telligibilis. Sed contra in principio quod
loquitur de plantatione de arbo
ribus et fluviis quae omnia ad cor
poralem naturam referuntur. Ergo paradisus
locus erat corporalis. Ad hoc etiam fa
cit quod dicit Augustinus in libro ethymologiarum paradi
sus est locus in partibus orientis po
situs cuius vocabulum a graeco in
latinum vertitur ortus. Quod concedo. Unde Io
hannes Damascenus quod sicut homo sensibilis sive
intelligibilis conditus sic et quod homo
sacratissimum templum sensibile
sit et intelligibile et duplicem habens
ostensionem corpore enim in di
vinissima regione et supra pulcherrima
sicut historice divinus dictatus
est. Ubi in superiori et incomparabili
pulchriori loco quae fundabatur [illegible]
[illegible] et cum floribus gloriosum
[illegible] et omnis [illegible]
et solo dulcissimo fructu. Item
platonis [illegible] velud quod du
alius angelus et habitat [illegible] vi
quae legimus vitae dignae nominatum
est. Similiter Augustinus super genesim tres
de paradiso sunt generales sententiae
una eorum qui tantummodo paradisum
corporaliter intelligunt. Alia eorum
qui utroque modo paradisum accipiunt
alias corporaliter alias spiritualiter.
Fiunt ergo ut dicam tertia mihi fa
teor placet sententia ut ho
minis de limo quod utique corpus
humanum est in paradiso accolli
gitur ut quemadmodum ipse Adam
et sit aliquid aliud significet sed quod eius
formam futuri dixit esse apostolus
homo tum in ipsa natura expressus
accipitur ita et paradisus in quo
collocavit deus nihil aliud quam
locus quidam intelligatur terrae scilicet
ubi habitaret homo terrenus. Quod ad
obiectum autem dicendum quod paradisus multipliciter
accipitur. Aliter enim accipitur cum dicitur
hodie mecum eris et cetera. Et aliter cum dicitur plan
taverat deus et cetera. Paradisus autem in spiri
tuali ratione dicitur ubicumque feli
citer vivitur sicut habetur in quodam libro Augustini ad dar
danum.

Deinde quaeritur de hoc quod Adam
primus positus est in paradiso ut
operaretur et custodiret nunquid
voluit deus ut operaretur agricul
turam quod non videtur quia post peccatum dam
navit ipsum ad laborem ut habetur
genesis iii. In sudore vultus tui vesceris pane.
Ad quod respondet Augustinus dicens ita fore
arbitror vel videamus quosdam
cum tanta voluptate agricolari
ut eis magna poena sit. Est
aliud adnotari quoniam quod de
liciis quae agricultura tunc utique
quae amplius erat cum nihil ad

216

bat ad usum vel terre vel celo. Non
enim erat labor afflictionis sed exhila
ratio voluntatis cum ea que deus
creaverat humani operis adiutorio
lacius veriusque provenirent
¶ Deinde quia dicit quod sequitur et custo
diret illum. Dubitat enim sic Augustinus
nullus quoniam metuebatur invasor
nullus limitis perturbator nullus
nullus aggressor quo igitur intelligamus
quomodo corporale paradisum potuisse
ab homine corporaliter custodiri sed
nec ut custodiret a bestiis cum omnes
bestie essent eis subiecte. ¶ Quod adiunt
ei erat aliqua ut eis nova
proponeret. Ad quod videtur quod dicit
Augustinus in sequentibus cum dixit posuit
eum ut custodiret paradisum sibi
ne admitteret. Denique accepit
preceptum ut sit per quod sibi custo
diat paradisum a quo conservato
non inde pelleretur. Recte enim dicitur
non custodisse rem suam qui sic
egit ut amitteret eam et si alteri sal
va sit qui eam invenit vel accipe
re meruit. Est alius intellectus verbis
istis quem puto non immerito prepo
nendum ut ipsum hominem operaretur deus
et custodiret. Sicut enim operatur ho
mo terram non ut eam faciat esse terram
sed ut cultam atque fructuosam sic
sic hominem multo magis deus ipse
qui fecit ut homo sit. eundem ipse opera
tur ut iustus sit. si homo ab illo per
superbiam non abscedat
¶ Deinde queritur propter quid sit quod dicit Augustinus
primo post hec deus sub translacione corporis
... cum translacione prius post
ubi formaverat igitur deus de homine
de corpore dicit quod probat dat intelligi
cum posuit hominem in paradiso
ad custodiendum eum voluit racionem
venire per quem posset se custodire
si maneat sub dominacione

dei et eam sequatur quietam eum
apparuit non esse sub dominacione tam
cito meruit expelli a paradiso nec
operatus est paradisum. sed in sudore et
labore etc. ¶ Orditur de ornatu
paradisi in quo positus erat. Dicit enim
quod deus produxit de humo omne lignum
pulchrum visu etc. et per quod fiebat
multiplicatus. Addit post quod sequitur
fluvius egrediebatur etc. Differencie autem
arborum tres notantur. lignum quod
fuit ad probacionem obediencie et hoc est lignum
sciencie boni et mali. lignum quod
fuit ad sustentacionem vite permit
mentum et lignum ad immortalitatem
scilicet lignum vite quod erat in medio pa
radisi. ¶ Possunt igitur ad litteram disting
ut unum respiciat sustentacionem cor
poris. alterum immortalitatem quieti.
tercium ad probacionem obediencie propte
ree. ¶ Opponitur autem quia dicitur quod deus pro
duxit de humo etc. numquam
hec productio facta est. cum dictum est
germinet terra herbam virentem et
lignum faciens fructum quod in terra
ibi dicitur protulit terra. Et igitur dicit ibi
terra generaliter intelligitur de paradiso. et
ita tercia die fuit hec productio
ligni paradisi et multo magis paradisi
quam aliorum locorum cum iste locus de
putatus esset homini si stetisset non igitur
congruebat quod alia pars terre orna
retur herbis virentibus et lignis fa
cientibus fructum et hec remaneret
sine ornatu. Et ideo facta est hec
hec productio et iste ornatus ad quod
quod dicit produxit deus de humo etc. ¶
Quod cum herbe virentes fuit ad ornatum
terre et in sustentacionem vite sicut hec
vi die propter quid non sit mencio de utrisque
sed de alto illorum tantum scilicet de ligno fruc
tifero. ¶ Propter quod fructus non sit tantum de

lectabilis quo ad visu vel gustu
s quo ad olfactu qr no facit me
cionem de delectacione quo ad olfactu
¶ q lignum vite positum erat i me
dio paradisi nomen 7 id erat i mag
medio sicut videtur q tm lignum i
sufficiebat nam cum lignum illud
haberet hanc virtute ut hoc i immortali
tate corporis alios conservaret non
fuit necesse ut lignum aliud adiun
geret ad conservacionem vite ¶ Queritur
etiam quidam dubium q dicit i li de ci
di tamquam cetera ligna erant alimento
istud erat sacramenta in hoc enim i innuit
q fructus aliorum cedebat i alime
tum no in sacramentum fructus aut istius
i sacramentum no in alimentum Contra quando
fructus ligni vite sumebatur nonne
convertebat in corpus hominis 7 ita
erat alimentum aut si no convertebat
sic est de medicina · q tunc e medi
cina no alia quo conservabat cor
pus hominis ut no necesse esset su
perflui in secessu emitteret nec fie
bat aliqua i munditia ¶ q sicut
dicit Aug i li de ci di tunc loquitur
de paradiso spirituali q e ecclesia · corpo
ris illud tamen · emissiones tunc
paradisus · i · et p lignum vite signatur
xpistus p ligna vero fructifera sancti
p lignum sciencie boni et mali · libe
rum voluntatis arbitrium · quo prius certa
ligna · paradisi erat sacramento sic
lignum vite ¶ q lignum vite nequid
habuit hanc vim ut q gustaret
procederet i mortalitate corporis aliis
consequeretur · tunc hoc post peccatum si sump
sisset lignum vite fieret immortal
et hoc in pht q dicit gen iii videte
ne forte sumat de ligno vite et
vivat in eternum ¶ q si 3 i genesi
q i lege data adam habebat q

quacumque die comederet de ligno
sciencie boni et mali morte morere
i · subiectus esset mortalitati et ne
cessitate habebit moriendi non
ergo lignum vite hunc habuit effectum
¶ q nomine sic dictum 3 lignum sciencie
boni et mali sicut dictum 3 lignum
vite dicebatur ab effectu ergo et li
gnum illud habuit virtute dandi
scienciam ¶ contra 3 forma spiritualis
forma aut spiritualis no efficitur corpo
re ergo cum i mortalitas efficitur
corpori esu ligni vite no similiter ac
cipitur appellacio hic 7 similiter il
¶ Queritur i et quid de ligno me
fuit expressum q plantatum sit
in medio paradisi ¶ q quod de li
gno sciencie boni et mali utrum
esset in medio paradisi · littera e
ad utrumque ut se habere · Dicit enim li
gnum vite in medio paradisi · li
gnum q sciencie boni et mali u
si ad proximum sit relacio · tunc
erat in medio paradisi tunc lignum
vite Si vero no ad proximum s 3
remotum · no datur intelligi u q
lignum sciencie boni et mali erat
in paradiso cum lignis ad esum
datis et cum ligno vite ¶ d
primum dicendum q primum dicit p recapitu
lacionem ut de fiebat · i quo loco
voluptatis sit hoc positus no quid
tunc primo fecisset producto ligno
paradisi unde p intelligi ut no
tet iste modus produccionis q
mediante humore nali de me
diante na ligna fructifera pro
cit et i hoc fit dicta a illa pro
duccione quam facit deus quando
ligna fructifera de terra · et hoc

ndent ista duo vba sanare
ra sive arida et humus Sup
m dictu est germinet tra
erba virete. hic vo dr formati
s de humo. humus em aliquos
z ut notet origo multiplicatois
m modu istud ꝯsimmore et tu
iffert tn et uc. uc em ꝓpius
t postius ꝯstat arbores tn
ut pducebat. tn em pduce
at ad ꝯpletam quitatem dr
pante Sup aut designat apa
mma no ii de tra matialit
Ad sim vo dr ꝙ de herbis vi
entibz licet sint ad delcam vi
us et gustus no fit metio quia
tendit hic tange illud genes
ei i cuius dra sunt pmo datu
ceptu et quot trasgssio Vn po
ngit duas ligni et nu potuit
e ro multiplicatois s. ꝯstituis
adisi. deinde ad quid colloca
s sunt i padiso insinaces pdca
gna peeptu affirmatiu assi
ebat ligm adesu et ligm
ite peeptu vo negatiu s ligm
e boni et mali cu eu sup
essent adesu tam herbas vi
ntes ꝙ fructu lignoꝝ hic ad
t quot peeptu ita fructus
gni i quo inuit ꝙ mag apta
t in cibu homis apucipo ftus
gni ꝙ ipe herbe herbe vo
ag in cibu aiaium ronalu
d tnu dr ꝙ de delecti ꝓ dupli
m sensu fit hic metio s
n visu et gustu visus em
pheridit de longe et discernit
ltabile i nutimeto. gustus
l deppe sive p immediacon.
uta em est. q. ꝯsimilis dra
gustu ul ad ꝓsignand ꝙ ho
no tm auge debebat in olfatu
quitu in aliis sensibz. tactus aut
licet ostendat dras rei mutabilis
no sunt hic enumatus Sufficiebat
em gustus qui est quida tactus sic
dicit phus ¶ Ad quartu dr ꝙ
lignu vite ad hoc spalit erat
sic dr aug i lib de civi dei ne
mors intueꝫ subiacepet ul se
nectute ꝯfecta de cursus spacis
tempoꝝ iciderent michi erat
insacramentu et significatiam ligni
vite de quo dr pu. lignu vite
est apphendetibz ea ¶ Si vo obi
ꝙ eet i alimetu Prim pt ꝙ sicut
medicina inquitu huius ꝫ ad ꝓ
servand ul curand i sic huius li
gnu sunt ad ꝓservand qt desin
qui pvenit ꝯagentibz qd uet
ꝫ principalis dra int alia li
gna et istud ꝙ cetra eent i ali
metu istud i sacramentu in sic
telligentia ꝙ hoc plus erat in
sacramentu cetra plus i alimetu
¶ Ad io ꝙ obz quot dr ꝫ ꝙ lignu
vite ad hoc disponebat ut seqre
immortalitas vite i adam sine
te ꝓ hic no sunt tota ca ꝓ causa
ꝯtinsera sunt ms. ꝯtentia ipius
aie quam habuit ad vita i statu
i nocencie ꝯtinsera vo sunt ess
ligni vite ¶ Ad obim aut i ꝯm
dr ꝙ eu dr videte ne forte sumat
rc. dat intelligi ꝙ si ꝯ pbtorit
cum ꝯtinsera i mortalitat ¶
Ad 1o ꝙ qr de ligno scie boni et
mali dr ꝙ dictu est sic quia
in esu eius ꝯceptus est ho quitu
sit malu inobedie et ꝑ oppoit
quitu eet bonu obedie ab esu
ho ut accep prius ꝯ potuit ꝯgno
scere bonu obedie et ꝑ pvacom

tactus

mali inobediē p simplicē noti
ciam Deum vō cognoscē p penē
experienciā ¶ Ad id qd obi. de ligno
vite quod positū ē in medio pa
radisi. pt dici qd hoc ad litteram congru
ebat ut ex omni pte facilior sint
esset accessus et sic primū receptaculū
vite s. corporalis positū est in me
dio hominis sicut cor ale hūtis cor
sic illud quod quis attinebat vite
vniformitatis esset in medio li
gnorum in tuitu aptorum in figura
est eciam s. ligni vite spiritualis qui
in medio fuit paradisi i. ecclie. de
cuius salute operatus est in medio
terre vel adhuc est si. v. duo vel
tres congregati fuerint in nomine tuo
¶ Ad hoc qd quiritur de ligno sciencie boni
et mali vtrum esset in medio qr
ambigue vi. dicere scriptura Ad. est
pbat qd dicit Aug. in li. de ci. dei ad
hoc animalia corpa terrena gesta
bat que lignis ceteris non vetustescerent
ne vetustate pducerent ad mortem
status eius de ligno vite qd in me
dio paradisi cum arbore vetita
simul erat mirabili gra dei pstabat
bat. tñ et alios sumebat cibos
pter vna arborum q fuat interdicta.
Ostendit qd de uno est beatum hominem
solum esse etc. ostensa multipli
catione terre nascencium in paradiso
et quo adam cum locutus est de flu
mio et quo ad finem cum dr. ex omni
ligno qd est in paradiso etc. subdit
de multiplicatione ex parte animalis
rationalis et qr multiplicatio est
dissimile in spe. hoc at non in venit
fuit in multiplicatione animalium
Unde scr. sumpsit de etc. Ubi nos

genus formatus de limo etc. s
quitur formacio eue de latere Ade
et in hoc concluditur pars ista que est de
multiplicatione ¶ Sed at quantum ad
ordinem primo pp quod dictum est
non est bonum esse solum. cum iam
dixit masculum et feminam
creauit eos ¶ Quare non vna spe
cies saluata esset in illo solo si
stetisset in inmortalitate ¶ quare sic co
tinuit multiplicacionem fieri qr in
fuit facta admodum quo multipl
facta est in angelis ut sicut duo
mares adeo vel plures sicut
facti sunt angeli eque cum pa
ciperet gloriam dei ad quam cre
auit Sed quare non fecit an
mare sic feminam de viro c
sic quiritur ¶ Et si congruit fac
masculum et feminam quare fem
fecit de viro et non de limo te
sicut Adam. cum in hoc notaret
magis similiacio hominis ex pa
originis sed in. ¶ Sed vero oportuit
aliqua pte viri qr de latere lo
quod de alia pte cum sint nobi
liores ptes in homine et mi
nobiles ¶ Sed vero de latere viri
sunt ptes alie consiles quam o
et caro os scilicet sicut fem est ex o
caro ex carne vnus
cartilago et ita de aliis ptibus
consimilibus ¶ Item cum sunt ptes o
ficiales plurime et ptes consi
dicatur fieri sed quidam similitu
pp quid non ptes officiales
late cum sexus est pes fac
est manus et ita de aliis pt

specialibus sive orgaminis ¶ de
... autem formacionis quintum utrum
... aliquid vel aliquibus duo opera
... sunt. hiis enim habitis prede-
... est ad alia que dicuntur de
... creaturis ¶ ad primum dicendum quod
quod dicitur de masculo et femina
anticipacionem dictum est non quod
... simul facte sint in operibus vi-
... sed ut ondeatur quod tam mas-
culus quam femina cum conveniant
in ymagine dei conveniat quod
ymagine non attinebat inter
viros sed utrumque adam primum spiritum
... adam conditus est. vir et dicere dei
homine conditus in operibus sex di-
... quod in illa prima condicione mun-
... in adam omnia erant simul. hic
... est qui esset futurus non
... hominis non actu tali. et
... aliter erant in mundi ele-
... ubi omnia facta simul fu-
... sunt. aliter in racionibus que pri-
... causas simul creatas non iam simul
suo tempore creentur. ex quibus
... cum formatus est. ex limo
... dicitur creatus ¶ ad primum
... quod licet non spei sufficient
... sit salvari in uno homine
... mortalitate habere non tamen ex
... esset finis ultimus propter quod
... condidit hominem quia sicut erat
... solus angelus posset pati
... gloriam sed non sic glorifica-
... divina potencia in uno pati-
... ente sicut in multis ¶ Ad 3
... per statum angelorum post
... congruebat ut esset multi-
... homini ad reparacionem multi-
plicacione ruine angelice ¶

Ad aliud dicendum quod non sunt multiplo
facta ad modum multiplicacionis in
angelis ut fieret multitudo in ma-
sculino sexu adeo ita quod nullus
ab alio. in hoc enim non ondetur
homo conditus ad ymaginem tri-
nitatis. in trinitate enim persona una
est ab alia et persona spiritus sancti
ab utraque persona scilicet patris et
filii unde ordo non ondit sicut
dicit augustinus quod non fieret in homine
si omnes homines inmediate
conditi essent adeo ut quod significet
quod homo conditus est ad ymaginem
trinitatis recte dicitur multiplo in
genere hominum ut unus sit ex alio
et sic deinceps ¶ Ad id quod
obicitur quod sicut femina formatur
ex viro sic posset enim vir ex
viro formari si deo placuisset
et sic sunt multiplo prius et po-
sterius. dicendum quod si sic fieret ordo non
in parte ondetur quo adhuc scilicet quod
unus esset ab alio sed non oste-
ditur quod tamen ex duobus ut est
totum servetur inter est ex viro
femina et et mulier tercia pre-
dit persona. Et hoc advertendum est
per quandam antithesim est in trinitate
sed quod est in creatore in trinitate enim
prima persona procedit a prima non
per generacionem tercia vero procedit
per generacionem conversim in divinis
autem filii persona procedit a patre
per generacionem. spiritus sancti persona
procedit a patre et filio non per
generacionem et non habuit in esse quia
trinitas deficit a creatore generacio
autem est in trinitate per decisionem
partis sibi indiminibus vero est secundum

totam substanciam et in prima processio
ne dimus fuit gradus. Quarta vero in humana
mus ut de parte utriusque fiet gradus
naturalis mirabilis. Nec de parte
sexus alterius fuit sicut christus
homo de beata virgine ut sic com
pletus ordo generacionum de tota
generacione. Filius a patre dimus
de parte sexus maris christus homo
de beata virgine de parte sexus utriusque
homo quilibet naturaliter per generacionem
in homine qui tamen est homo mi
rabilis productio procedit naturaliter
et mirabiliter enim fuit illa que
fuit eva de costa ade. naturaliter
abel ab utroque. In christo vero deo
et homine naturalis processit mi
rabiliter nam filius est a patre
sempiternaliter. Creatura vero modo mira
bili. ¶ Ad id vero quod obicitur quod mulier
fieri debet pocius de limo quam de
alia parte viri. Dicendum quod non conveni
ens. Facta enim est de parte viri. ut
ostenderetur quod sicut originem sumpsit
communio ita debuit esse communio
secundum condicionem naturae. ¶ Ad id quod queritur
quare de latere quam de alia parte.
Dicendum quod in hoc innuitur quod non tamen
est subiectio mulieris ad virum
sed et quedam paritas in unitate. Ho
hominis enim dicere quod est unus latus
inequitur huius paritatem est quidam
et dicit augustinus propter generacionis ipsius
in generanda hoc factum esse
credimus. ¶ Sed adhuc posset
esse quod quare de adam dormiente
facta est mulier. ¶ Ad hoc respondet augustinus
super psalmos dicens quod dormiente adam
facta est eva de latere. et dormi
ente christo de aqua et sanguine que
de latere profluxerunt. profluxerunt
sacramenta quibus formata est ecclesia
que per evam significatur. Aqua
in ablucionem. Sanguis in redempcionem.
Sed queritur quod dicit quod pro costa re
plevit carne quare non replevit
costa pro costa. ¶ Ad hoc dicendum quod
hoc notari potest tenerum
compassionis quam habet vir ad
mulierem ut carnalis fiat per com
passione mulieris. ¶ Ad hoc
quod obicitur quare caro de carne
et os de osse et non sic de
singulis de neruo et sic de alijs. ¶ Dicendum
est quod in latere sunt illa duo ma
nifeste. et hec sunt que continent
precipue corpus. os tanquam fun
damentum machine humane. caro
tamquam aliud continens et
hijs erat possibilitas materia
lis ad omnia facienda. non secundum
modum naturalem generacionis sed
formacionis. ¶ Ad id vero quod
obicitur de partibus officialibus. Dicendum est
quod sicut os et caro cum habuerunt
possibilitatem ut cunctis fieret
illae partes operacione divina. sic non
secunda possibilitate ut aliarum par
tium officialium. Iste enim modus fuit
non procedendi simile ex simili. Sed
differentes similes membrorum ex similibus
et dissimile ex dissimili

Questio est quare deus edificauit
dicitur costam cum de homine dicitur
est formauit. De homine enim
limo terre. Ad quod dicendum quod de homine
dictum formauit. formauit
hominem de limo terre quia cum esset
limus non dum veniat ad formam

corporis humani vel in parte vel in toto
quia at iam erat costa iam aliquid
femine corporis humani habebat sed que
edificium putabatur a summo artifice
procedens enim quasi fundamenti te-
net. coste enim latera edificii sunt
caput vero gerit vice tecti et
attendit hec operatio que facta est
de costa illi que fit a summo quia
attracta est a deo immediate operatio
artificis in artificialibus super-
addit operationi nature. quando enim
talis producit lignum et formatur
quia a lignis domus edificatur. quia
primus quo est similitudo licet ex
alia parte sit dissimilitudo
Deinde quia tunc dicitur quod deus edi-
ficavit deus in quo artifex su-
mus fecit hoc mediantibus mi-
nistris a qua per se ipsum. Ad quod dicit Aug.
super Gen. ix. ita dicens quale mi-
nisterium exhibuerunt angeli deo in
illa mulieris formatione que cu-
ram affirmare certissime tamen di-
cam supplementum illud carnis
in coste locum ipsius quod femine cor-
pus et etiam conformationem que me-
morie omnia insita sensus omnes
quasi erat quo illa et tanta et
et femina erat non nisi in alio
deo dei factum quod deus non per angelos
sed per se ipsum operatus est
Ostensa multiplicatione ex parte
hominis addit multiplicatione facta
ex parte animantium irrationalium cum
formatis de humo etc. et alia.
Sed hic finxit deus et utrobique adduxit eam ad Adam
nomina imposita et adducto corpore
quibus non imponebat. Sed quare
dicitur quod non dicit volatilia for-
mata de humo. Supra vero in
operibus quinte diei dictum est quod pro-
ducat aque reptile et volatile
super terram. unde quod est una producti-
o differens ab illa. ut prima
fiet de aquis. Secunda fiet de humo.
Dicendum vero producto elementati facta
est ex elementis, id est fuit ibi aqua
tamen id est terra tamen sed aqua commixta
terre et ideo hic nomine humi de-
signatur. tunc ad animus quare
quidem primo prius quid ibi plus
nominavit aqua hic vero plus
nominavit terram. humus enim est
terra madefacta. Ad quod dicendum
quod quedam respiciunt naturam media-
m que communis est aeri et aque
quo ad nutrimentum et ad capiendum sicut
aues aquatice et que in aere
pascuntur ut hirundines. quedam
vero respiciunt naturam ultima sc.
terra ad nutrimentum optime ideo ex
quo designatur. quod licet ex utroque
componatur tamen plus alii respiciant
hoc principium aliqui illud. Et quia
aqua ex parte qua convenit cum
aere magis fuit principium
motus localis in eis. ex parte vero
qua convenientia habet cum terra. ut
humus dicatur terra aquosa. magis
fuit principium motus nutrimentalis
ideo duplicem tetigit originem
ibi dicendo producant aque etc. hic
vero formatis de humo etc. Et se-
quitur quare non est facta mentio
de piscibus sed de volatilibus. Dicitur
pisces ex aquis originem ducunt
et in eis conservantur. volatilia autem
licet ex aquis originem duxerint
nunc amplius in terra vel super
terram vitam ducunt et habitationem

gut in arboribz ul sup trrã q. s.
arbores ad trã referunt. P. aug9
tin gen fcdm de volatilibz facte
sub distinctione dices vno mº q
hmg no refert ad vtrq ad ... qn
tia s. tre et volatilia. s tm ad
altm. alio no mº ad vtrq cuy
sit hec vba. Breque vº monet
qr no dixit finxit ds de tra oes
bestias agri et de aquis oma vo
latilia celi videat duobz modis
esse intellud. aut tacuisse ve vn
finxit volatilia celi quia 7 taci
tu poss occurre vt no de tra vtrq
accipiat deu finxisse. s tm in
bestias agri et volatilia celi 7
tacete scripta intelligimus in sin
xit velud q sacing 7 ps talm
tatim gdicione qo aquis ea ee
pducta aut tra vlr sit appel
latu. sunt ev aquis sit appel
lata est in illa p. v. celestiu
trans vsq ad trã facta est q
visio sermonis et dictu laudã
te dm de tra dracones 4 omes
abyssi nec ps ea dictu 3 de a
quis. ¶ Ad pm vº dic q tunc
nomia imposita erat volatilibz
piscibz vº pm gua sua cogna
tes nomia imposuisse succissie
et id no fecit ibi incerom de pi
scibz. Vnde dic Aug credendu
est. paulati cognit piscium ge
neribz nomia iposita tunc aut
pecoribz tm pecora et bestie
et volatilia aducta sr. vt eis
ad se ggregatis gradati q distit
tis nomia imponet quibz 7 ipis
paulati est. inultiaty qm pisci
bz si hoc factu no esset. poss no
mia impone ¶ Ceden de quit de

hoc q d addixit ea dom
ad adam. nuq adducta sunt
volatilia aut gssibilia sicut
venator adducit ad reãa 7 p
hoc fecit aliquorum ministerio an
sola vote xpi iussione. vo
iussionis no mi. tu no hear
hmg aialia intellectu adpe
piendu. imistis 7 no mi neg
eni hom tu ad hut nodu et
multiplicatio aliorum creaturã
quorum eni inistis tut hec ad
ducta esset ¶ Ad q m. aug
dicit. bestie ul aues 7 suo g
obtemperat ds no rationali
bus suis arbitrio. s sic mont
ille oma tpibz oportunis
ipe tpalit moto p angelic
ministeria que capiunt in vbo
quid quo tpr fieri debeat
illo intpalit moto mouen
tpa tpalit vt 7 hys que si
subiecta sut iussa eius effi
at. oibus eni aia vima no
solu rationalis sicut 7 homi
bus 7 irrational sicut 7 pecori
bus ul volatilibz iussis ma
s ea ronal volutati ...
ul gsentit iussionl no gsit
irronalis at no ḡt hoc nisi
tur p suo. cu gue atq no
alieq tacta ppellit ¶ Sz sic
poss obiici q piscibz q fsli
obediut. qr go no dr q
duxit eos ds ¶ Ad q dr
in hoc innuit q queda sut
aialia adducibilia ad hom
q istete sup trrã sicut sut
volatilia et bestie tre que
possut vmie et gservari 7 ...

queda vero non sicut pisces vnde
hoc colligit quod sic adducta fuit
ad videndum tamen spiritualiter ut presen-
taret intellectui suo. Sed hec
non adducta fieri posset piscium
sicut bestiarum aut volatilium
potuit enim presentari cognitioni
humane sicut illa. ¶ Quod quidem
hic quod vocavit Adam nomen anime
viventis ipsum est nomen eius non
enim nunc hoc nomen immo multa
est facta mutacio illorum nominum
per diversitatem gentium sicut ex predic-
tis apparet. Quidam enim vno
nomine vocabuli eius res designat
quidam vero alio. Ad quod michi videtur
esse dicendum quod et si multa facta sit
mutatio apud eos qui sunt
extra linguam tamen in primaria
lingua que fuit apud adam
et non impositio potuit remanere
esse. ¶ Vel aliter dicendum quod Adam
dicit quod homo et primum hoc est
sicut homo vocavit se sic est
creaturis ut notetur quod homo
imponere nomina vnde angeli
lingue humane consulant sic
appellat hec omnia quod adam eos
communes loquendo nomina posu-
it non solum hiis que sunt in aere
in terra vnde ipsa aqua et
ignis et terra et que videntur
in celo et que non videntur sed
dicuntur per diversitatem linguarum
aliis diversis nominibus appel-
lantur. Vnam siquidem linguam primum
fuisse didicimus antequam super-
bia illius turris post-
modum fabricata in diversas

signorum sonos humana divi-
derit societate quecumque tamen
societate illa lingua fuit quantum
attinet querere illa certe tamen
loquebatur Adam et in ea lin-
gua si adhuc usque permanet
sunt voces articulate quibus
primus homo animalibus volatilibus
et terrestribus nomina imposuit ¶
Sed contra quod dixit hic nomina
fuisse imposita inmentis que
non herbis et arboribus tamen et
hec nomina habent et nobis
indigent ad designandum af-
fectum et intelligendum intellectum ¶ Dicendum
quod licet hiis sunt nomina imposita
tamen non dicuntur dedisse ut notetur
quod per se esset mobilia ut se
posset ei presentare sed radicitus
terre affixa vnde et pro accessu
hominis ad ipsa successive fie-
bat nominum impositio

Iedunante gratia domini ihesu christi
post consideracionem spiritualis
substantie scilicet angeli et corporalis que
per celum et terram designatur secundum
vnam exposicionem procedendum est
ad consideracionem hominis qui est
substantia composita ex intellectuali substantia
scilicet anima et corpore ¶ Primo ergo dicendum
est de anima quia plus pertinet
ad consideracionem theologicam
¶ Deinde de corpore aliqua sunt
dicenda quantum ad hoc quod substantia
cet eidem speculacioni ¶ Tercio
de coniuncto ¶ De anima vero prima con-
sideracio respicit substantiam sive
essenciam eius ¶ Secunda vires eius
et actus hoc enim totum ad naturam
anime refertur. Circa substantiam autem
anime quadruplex est consideracio
¶ Prima an sit ¶ Secunda quid sit

Cetera quid sit vel fiat ¶ Cer-
ta quid insit · hoc est entitate ·
quiditate · talitate · essenciali pro-
prietate · siue disposicione · Dico autem
essenciale secundo modo · non primo · hoc enim
refertur ad quiditatem vel talitatem

Quod autem sit anima racionalis de
qua principaliter intendimus secundum animam
hominis accipitur ex actibus manife-
stis · actus enim priores sunt secundum racionem
potenciis · potencie vero ipsi essencie
racionari enim discernere verum a falso
et bonum a malo artes invenire et
nuptiari · libere velle et huiusmodi · indi-
cant aliquod esse principium in homine
quod non est in animatis vel aliis viventi-
bus · figura et corporis indicium
est · quod differens est forma · que
perficit corpus humanum ¶ Cum enim alia
corpora animalium sint inclinata ad
terram naturaliter corpus humanum
naturaliter est erectum ad celum ex
quo indicatur principium formale
esse intrinsecum quod ad superiora et
celestia ordinatur. Et autem est anima
racionalis sola operacione aliarum quod
anima racionalis est ¶ Corpora et diversa
membrorum etc. deprehenditur · conlingua
que est in sermonem locucionis
manum que est organum organorum
et huiusmodi vnde genus in quid vocet
tuens est homines situs et ad celum se
se sustolens sursumque respiciens
et hec dona esse altissimi est a
probancia regiam potestatem dein
quod quia solus ita formatus est · ceterorum
quod omnium prona sunt corpora et in deor-
sum precliuius inclinata manifesta
tamen dicta honoris eius ostenditur dum
constat illa quidem huius esse subiecta
potestati sed autem superminencius existe-
dignitatis ¶ Nam aliis quidem
omnibus animalibus anteriora membra corporis
pedes sunt ¶ In homine autem hec
membra minus effecta sunt qua
rectitudini eius situs cuius
minus congruus videbatur · esse suf-
ficiens enim geminis pedibus sta-
tura tanta precisione firma-
ret · alias quod ad usum racio-
officia manus aptata sunt et
si quis racionabili nature instrumentum
nimium proprium quid esse dixerit · nunc
delinquet non solum enim ad hec
quod que et principia sunt intellectue re-
respiciunt que si manus litteris
instruccione signamus et quod
nec ista quoque racionalis ipse di-
gnitatis quod litteris quidem loqui
passimus et manibus disputa-
in elementorum figuris nostri per-
tes eloquium ¶ Corpora et distinc-
corporis sunt dextra et sinistra
ante et retro · sursum et deorsum
in corpore humano deprehenditur non
tamen inter que est perfectio esse
tellenalis Solum enim celum et cor-
pus humanum habent hanc disposi-
cionem principium corporalis motor
intellectualem siue racionalem · ex parte
enim motiua naturali quam inclinac-
ant tamen quantum dictum esse et si
dicendum colligitur ipsam esse

Quo supposito consequitur precedentem
est ad quiditatem siue diffi-
nicionem sed quia diffinicionem eius
pertinet ad alia scilicet quantum
veniunt hanc scilicet diffiniendum est
¶ Diffinitur autem comparacione ad causam
efficientem cum dicitur anima est dif-
ferencia spiraculum vite et hec acci-
pitur ex hoc quod dicitur ge. ii. suspirante

nam de spiraculum vite: diffinitur
in comparatione ad corpus quod sustenti
at anima. unde augustinus de anima et
spiritu anima est substancia quedam racionis
particeps regendo corpori accommo
data. ¶ diffinitur 2° respectu utriusque
cassiodoro enim dicit anima est substancia
spiritualis a deo creata propria sui cor
poris vivificatrix: et diffinitur
comparatione ad finem suum a seneca
anima est spiritus intellectualis ad beatitu
dinem in se et in corpore ordinatus
¶ diffinitur in comparatione ad vires
quibus agit in corpore cum dicitur
anima est spiritus intellectualis sensibilis
noticie bone male que volunta
tis capax. hec autem diffinicio
est in libro de anima et spiritu et quasi
fit cum quadam racione quam damascenus
ne hic tangit ¶ diffinitur in
quadam convenientia eius ad omne
quod dicitur anima est omnium similitudo
quam exponit augustinus in libro de anima
et spiritu cum dicit habet enim vires
quibus omnia comprehendit sive in
vestigat et omnibus similis consistit
ut sit una. similis est terre per sen
sum aque per ymaginacionem aeri
per firmamento per intellectum.
corpore celo per intelligentiam. similis est
[illegible] per essenciam. arboribus
per vitam. animalibus per sensum et yma
ginacionem hominibus per racionem angelis
per intellectum. deo per intelligentiam ¶ dif
finitur in quantum est spiraculum
[illegible] a corpore. anima est substancia spiritualis
simplex et dissolubilis incor
porea passibilis

Contra istas diffiniciones possunt
obici ad complecionem illarum anima
dicitur differenter et racione hoc
non posset convenire angelo.

Differens enim est et spirat a deo si
racionem vite ad quod dicendum quod differenter dicitur
ad differentiam anime irracionalis. Spira
culum vite dicitur ad differentiam angeli an
gelus enim et si inspiratur a deo ut
vita non tamen est spiraculum vite
corporis et hoc maxime intelligendum in diffi
nicione anime que distinguit ab angelo
¶ Similiter potest obici quod illa diffini
cionum anima est substancia incorporea. licet dicitur
enim in quadam nota in libro de ecclesiasticis
dogmatibus. Solus deus est incorporeus ca
teras autem alias dicimus corporeas ¶ Ad
corporeum dicitur dupliciter vel absolute vel
racione alicuius condicionis sive respective
Si absolute sumitur non est anima hominis
corporea immo incorporea. dicitur tamen
corporea quoniam habet aliquam circumscrip
cionem vel diffinicionem localem comparatione
ad deum qui omnino incircumscriptus est.
In hoc ergo quod dicitur substancia differt ab
accidente In hoc autem quod incorporea
dicitur ab essencia corporis que habet trinam
dimensionem In hoc autem quod est
racionis particeps differt ab irracio
nali In hoc autem quod est regendo
corpori accommodata differt ab
angelo qui dicitur substancia incorporea
racionis particeps sed non regendo
corpori accommodatur. Sed contra quando
angelus assumit corpus regit
ideo ergo accommodatur corpori regendo
ergo non differt per hanc racionem ab
angelo. ¶ Ad quod est regere corpus
dupliciter vel ut per ipsum moveat et sic
convenit angelo ut regat corpus
vel ut per ipsum vivificet et sic co
nvenit anime. quodlibet enim dicta est
anima quia corpus vivificat non
sic dicitur angelus. Restat ad ex
planacionem diffinicionis eius ipsius
ostendere animam esse substanciam et in
corpoream quod autem sit substancia non tamen
ut forma substancialis sed ut quid.

eius pse pt hoc q est actus corporis
ostendit ¶ Omne enim movens aliud
pse distinctu est p essentiam
ab illo. Nam si non esset p esse
ntiam distinctu seipm moveret
q est impossibile. eo q movens est
actu mobile vero in potentia vel ipsius
¶ Restat ergo q movens pse est distinc
tu p essentiam a mobili. sed anima
movet corpus. ergo est distincta
p essentia a corpe. ergo est sba pt
sbam corpis ¶ Forte dicet aliquis
q movens non exigit distinctio
nem solu s essentiam s qualem hz
forma vel mo. q. forma nullu q
actu nisi nym. et movens aliq
lt actu. sit id q mo. ergo non est
tm formam. et hoc pz p opem
¶ Ignientas enim non movet materiam
cuius est actus s materiam aeris
ut extrahat in actu q sunt in
po. e. in. ponderosu est q mo.
ne movere phibet movere et
pducere ad suu locu Restat ergo
cu anima moveat corpus q erit
unq p q q est forma. sine ac
tus corpis ergo erit forma sine
actus corpis ergo erit sba simpli
¶ Item anima se ht ad corpus. sicut
nauta ad navem. s nauta. s sbaz
dividit a navi cu movet navim
et sicut actus mo. ergo anima e sba
pt corpus ¶ Item forma que
solu est esse m. impficiendo tam
pficit omes ptes materie et gsti
tucione ut est dicere quelibet ps ignis
est ignis. s anima pficit totu cuius
e anima non gstitucione ergo non e tm
actus vel ee m. ¶ Quod aut non pfi
ciat anima unaquaque ptem gsti
tucione pz p hoc q nulla ps animalis
z al. vitam in animalis corporibus
deqibz mag. m. nulla. illa
de anal. liect quelibz pse hea
motu ¶ Quod aut sit incorporea
q nulla forma est i dim
locis. tota s anima simul est. i
dimsis ptibz tota. ergo non e fo
ma corporea s incorporea ¶ Si
militudines corpm sit i [illegible]
et non dimensiue. Si enim essent
dimensiue cu infinite possunt
similitudines omnis esset infinit
dis dimensionis ergo non sunt in
dimensiue ergo modo simpliciter
ute est ipsam esse incorpore.
Item esse corporeum ht ptem e
ptem s anima incorpe non ht
ptem extra ptem ergo non z corpa
est ergo sba incorporea Item ex
de diffinitione Cassiodori q ani
est sba incorporea spualis z c.
cum apponat h dra ad. cetr
aliam dz facere dram. quia
vel cuius cu quelibz forma creatur
sit creata ad sui quidam met
accipiendo creatu put dicit
quid z vel est creator vel creatur
¶ Sed de ipa sba vivificatur
aliqua sbam ht aqua est
ta corpis et est pmus moti
pot ergo queri quis est ille
p que distinguitur vita hominis
non vivente ¶ Ad primu d q
dra ad creata pone. ad exclu
dendum errore illorum qui dic
bant animam esse de sba dei
inadvertenter de anima rationali
inspiravit deus spiritualiter
et nodu aliena sba cu ind
indiget sicut nos spirantes
sba aeris. inspiravit de sua
sua. ergo anima est de sba dei
hunc ergo excludendum errorem

corp(us) de quo infra dicet(ur). dicebat
a esse ad totta. ita q(uod) d(iffere)ntiam
fecit v(e)l subie de deo genite s(ecundu)m
j et de deo procedent(e) s(cilicet) sp(iritu)s s(an)c(tu)s
Ad s(e)c(un)d(u)m d(icendu)m q(uod) in h(oc) differunt vita
q(uia)s cum vincere quia motus
vitalis est in g(e)n(er)e motum v(e)l vi
dung enim q(uod) s(ecundu)m motum n(atura)le g(e)n(er)e
fit deorsum et leue sursum s(ecundu)m
motum vero intrinseci g(e)n(er)e fertur
sursum sicut apparet in plantis
e q(uod) igneum est. ut tota fert(ur)
deorsum in a(n)i(m)alib(us) tam mitt(it) simile
si ¶ Ite(m) motu n(atura)li fert(ur) aliq(ui)d
sursum v(e)l deorsum v(e)l orbiculari(ter)
motu a(n)i(m)ali fert(ur) i(n) ante v(e)l retro
dextrorsum v(e)l sinistrorsum sic
a(n)i(m)alib(us) g(ener)o disteruit(ur) motus vita
a(n)i(m)ali ¶ Ite(m) s(ecundu)m intellectum
ab stricto sp(eci)ei a(n)i(m)alia v(e)l
subie s(ecundu)m n(atura)m vero no(n) g(ener)o d(iffere)ntia
e mit esse vitale et n(atura)le et ro
d sp(eci)a subia. s(ed) sui corporis viuifi
cante ¶ Ite(m) diffinicio illa qua
d a(n)i(m)a est sp(iritu)s intellect(ualis) ad b(ea)ti
t(u)dine(m) in se v(e)l in corpe ordina
t(us) sic explanat(ur). p(ri)mo ostendit
q(uo)d est diffinicio generis om(n)i
s. no(n) enim a(n)i(m)e brutali ¶ Sc(un)do
q(uo)d suppositum videt(ur) q(uod) sequit(ur)
q(uo)d in corpe ordinata sit ad b(ea)ti
t(udi)ne(m). b(ea)titudo enim est gaudium
d(e) v(er)itate summa. ad gaudium aut(em)
de v(er)itate summa no(n) ordinat(ur)
a(n)i(m)e corporis. ergo no(n) ordinat(ur)
a b(ea)titudine ¶ P(reterea) si ponit(ur) in
diffinicione ad d(iffere)ntiam aliamq(ue) po(n)
it g(ener)o eiusq(ue). Ad p(ri)mum d(icendu)m est q(uod)
diffinicio est p(ro)p(ri)a a(n)i(m)e r(aci)onal(is) de
qua nos hic intendimus et hic
quedam diffiniciones g(e)n(er)ant

a(n)i(m)e sensibili v(e)l vegetabili ma
g(is) q(ua)m p(ro)p(ri)e conueniunt r(aci)onali ¶ Ad
s(ecundu)m d(icendu)m q(uod) b(ea)titudo d(icitu)r dupl(icite)r. vno
m(odo) gaudium de summa v(er)itate sive
de veris et certis bonis gaude
et sic conuenit tantum a(n)i(m)e. alio m(odo) sic
dic(itu)r cumul(us) b(ea)titudinis p(ar)tes sunt
v(e)l ea que p(er)tinet ad p(er)fectione(m)
a(n)i(m)e et ea que p(er)tinet ad p(er)fec
tione(m) corporis et p(ro) hoc p(o)t(est) acci
pi q(uod) d(icitu)r in diffinicione supposita
¶ Vel p(o)t(est) dici q(uod) a(n)i(m)a ordinat(ur) in
se et in corpe ut nota qualit(er)
l(ice)t a(n)i(m)a summa stola et sc(un)da q(ua)
vtraq(ue) est ordinata. ad b(ea)titu
dine(m). p(ri)ma l(ice)t r(aci)one sui sc(un)da
l(ice)t in corpe ¶ Ad t(erciu)m d(icendu)m q(uod) l(ice)t differentia
in corpe distinguit int(er) a(n)i(m)am
r(aci)onalem et angelum angelus
enim est sp(iritu)s in se ordinatus
ad b(ea)titudine(m) a(n)i(m)a vero est: sp(iritu)s
in se et i(n) cor(po)re ad b(ea)titudinem or

Deinde q(ue)rit(ur) ¶ ordinatus
r(aci)one consequitur diffor(mi)us i(n)
li(bro) de a(n)i(m)a et sp(irit)u. a(n)i(m)a est sp(irit)us
intellectualis s(e)ip(su)m vivens s(e)ip(su)m motu
bone et male voluntatis capax
p(otes)t enim queri cum hec d(iffere)ntia intellectua
lis sit apposita ad quid appo(n)i
tur r(aci)onalis ¶ P(reterea) s(e)ip(su)m vivens
videt(ur) q(uo)d esse d(iffere)ntia q(ua)m intel
lectualis g(ener)o p(re)ponenda esset ¶ P(reterea)
quid est dicere q(uo)d est in motu lo
cali et ita de aliis motibus pot(est)
g(ener)o queri de quo motu intelliga(tur)
no(n) enim s(e)ip(su)m est in motu locali et
ita de aliis motib(us) no(n) g(ener)o b(e)n(e) d(icitu)r
s(e)ip(su)m in motu ¶ P(reterea) si motus eius
dicat(ur) voluntas illa d(iffere)ntia intelle(ctualis)
p(ro) hoc. q(uod) d(icitu)r bone maleq(ue) volu
tatis capax ¶ Ad p(ri)mum d(icendu)m q(uod) due
d(iffere)ntie p(er)tinet ad cognicionem et tres
p(er)tinet ad motum. ad cognicionem

cui ptinet hee due diffinitiones in
tellectualis et racionalis. Secundum intel
lectualis quibus est angelo ro-
nalis vero proprie dicta est proprie
anime humane secundum quod racionis est ro-
cinacio quod alia vero parte sunt
tres diffinitiones quarum prima dicit
influentia continua ad monend
corpus motus .s. secunda vero continuam mo
tionem nature tercia motum volu
ntatis. vel prima et secunda ptinet
ad esse. tercia vero ad bene esse. Quod
vero est ad esse. est sub duabus
differentiis nam prima competit ad ee
proprium. secunda competit ad hoc quod potest
influere super corpus. licet non
semper influat racione corruptibi
in corpore unde semper in motu
dicitur. non quia semper moveat
corpus. propter corporis defectum sed
quia semper movet corpus semper
sibi coniunctum esset ¶ Idem queritur
de hac diffinicione dicta est enim
similitudo aut enim hic intelligitur secundum
esse. aut secundum cognicionem. Si secundum co
gnicionem sic quod cognoscere speciem
omnium rerum potest. secundum hoc angelus e
omnium similitudo. potest enim rerum omnium
species et ita per hoc assignari Si
vero dicitur secundum esse tunc diceretur anima
omnis creatura quecumque dicitur de homine
in evangelio predicate evangelium
omni creature quod non invenimus: preterea
habet tunc convenientia in genere cum
omnibus et ita cum corporeis substantiis
Ad quod dicendum quod dicitur omnium similitudo se-
cundum ponit propter utrumque Nam quod dicitur si-
milis est lapidibus per essencia
etc. hoc refertur ad convenienciam
esse. quod autem premittitur quod habet vires

quod omnia apprehendit. hic ptinet
ad assimilacionem secundum cognicionem tunc
est simile de angelo quia an
gelus non cognoscit omnia in-
telligibilia. anima vero cognoscit
sensibilia. intelligibilia: Ad e
Dicendum est quod licet habeat conveniencia
cum omnibus in genere non tamen in omni
Convenit enim cum substantiis cor
poris in animatis in esse licet in
incorporeitate. cum animatis in via
cum sensibilibus in sensu. et quod p
te corporearum. cum angelis in intel
lectu. cum deo sive dicta substantia
super substantiam supremam in intel
ligencia. Nec oportet propter hoc quod ani
omnis creatura sicut homo. quia
homo habet per quod convenit cum
corporis racione anime cum corporeis
racione corporis quod non habet anima sed
sunt item anima quod est substantia spiritua
lis simpliciter et in dissolubi
lis. incorporea passibilis et
mutabilis racione cuius obiecti. ad
quid ponuntur tot differentie nam per
hoc quod dicitur spiritualis intelligitur dari
tellectum simplicem et per incorpora
est diffinitus differentiis quae
hic ponuntur de ultimis Item
passibilis non intelligitur esse dicta e
non generat anime glorificate quae
passibilitatem habebit Similiter
dissolubilis non intelligitur esse dicta
cum dissolubilitas generat anima
creatione ¶ Respondeo quod anima humana in
medio est substantie superioris an
gelice et inferiorum substantiarum. Quod
inferiorum substantiarum ponitur illud quod
dicitur dicta est substantia spiritualis etc.
vero superiorum dicitur incorporea. passi

atque immutabilis natura in hoc quod dicitur
vitalis separatur a corpoleta que
est inferior in hoc autem quod dicitur simplex
separatur a substantia spirituali que est
donata sic esse spiritui qui dicitur naturalis
ut vitalis in corpore per hoc autem
dicitur indissolubilis separatur a
vegetabili in plantis et sensibili
in brutis quarum utraque est substantia
vitalis simplex sed est dissolubilis
alia parte incorporea est communis
anime et angelo sed passibile
separatur licet enim aliquo modo mali
angeli possint pati et boni
dicantur de natura mutari tamen non
sunt angeli hac passibilitate vel
mutabilitate ut corpore pariete
cruciatur vel simul tussientes
sic est de quo loquitur hic de hac
passibilitate et mutabilitate cordis
corporis proprii et per hoc patet quare
dicitur ad obiectum secundo natura spiritualis
conveniat ad spiritus incorporeos
simplicitate quidam imperat sed
accipitur generaliter unde simplex
illo genere spiritus addit. Ad id vero
obiectum de hac differentia incorporea
quod licet forma sit ponenda
in genere et diffiniendo per
has specificas non tamen est per
hac diffinitione in qua ostenditur
qualiter est invariabilis natura
qualiter variabilis ¶ Ad tertium
quod passibile accipitur communiter
data est corpus et mutabile
similiter passibile autem in demonibus
in pena impassibile autem quod
convenit anime glorificate et cognita

Ad quartum dicendum quod licet anima nunc
sit creata possit desinere esse si deus
relinqueret eam in dissolubilis
est quia non habet unde dissolvatur
quia est separabilis a corpore
quod non sunt in vegetabili plantarum
et sensibili brutorum et ratio huius
est quia anima est ordinata ad
finem immortaliter sed deum alie
vero ordinate sunt ad corpus
mortale in quantum huiusmodi sunt
corruptibile

Tertia quidditate anime sed quod
pertinet ad speculacionem theo
logicam sequitur de talitate
ipsius et primo de talitate ma
teriali quo ad fieri et etiam quo ad
esse et inde de causa formali
Tertio de efficiente Quarto de
finali Tunc enim dicimus scire
unumquodque cum causas cognoscimus
Circa autem ad fieri primo ostenditur
quod non sit de divina substantia sicut
quidam heretici somniaverunt ¶
Secundo quod non est de materia spirituali
¶ Tertio quod non est de materia cor
porali sicut quidam philosophi posuerunt
cum tanta obscuritate. sed est creata
tamen sicut supra dictum est : quod non
sit vel fiat de dei substantia vel de deo
sit ostenditur Si esset de substantia
dei substantia dei vel esset ipsa anima.
vel pars anime ita quod anima de substantia
dei produceretur Si vero substantia dei anima
esset non esset anima mutabilis a
bonitate in maliciam a veritate
ad errorem a gaudio ad tristi
ciam. Substantia enim dei incommutabilis

est sicut quis cum contempto docet
¶ Preterea dicebat tercio quod anima esset idipsum
quod deus et unaquaeque anima, et ita
una anima esset idipsum quod alia
que omnino absurda est. Si vero
substantia dei esset sicut in anime et
alterius esset forma, cum forma
sit nobilior materia esset aliquid
dignius deo, quod cum sit impossibile
necesse est dei substantiam non esse sic
materiam vel causam. Unde non est de
substantia dei ut de materia ¶ Preterea primum
mutatum sit rei transmutatio si
est in re mutabilitas. Sed [illegible]
dei non est transmutatio sive in
substantia dei. Ergo non est substantia dei ma-
teria vel anime. Ergo non est de substantia
dei ¶ Item non est anima genita de
deo vel procedens sicut spiritus sanctus. Si enim
esset ipsum quod deus, ergo est creata nondum
vel facta. Sed dicit Augustinus de fide
ad Petrum: non ambo nature possunt
esse qui fecit et factum. Non ergo anima
est de substantia dei sive de deo sed a deo
¶ Item in contrarium obiciunt quidam
heretici sic: formavit deus hominem
de li. t. et i. s. in eo spiraculum vite. Sed spi-
raculum vite non est nisi anima
quam inspiravit Adam. Ergo anima est
spiritus vel flatus dei. Sed spiritus dei
non est nisi de deo. Ergo anima est de
deo ¶ Preterea Iohannes ultimo: insufflavit
in eos dicens accipite spiritum etc.
nichil aliud est spiritus quem insuf-
flavit nisi spiritus procedens de substantia
dei scilicet patris et filii. Ergo pari ratione cum dicitur
inspiravit etc. dicit flatus ille
de substantia dei ¶ Quia non indiget

deus [illegible] ad hoc quod insufflet
vel inspiret sicut homo vel anima
indiget alimento corporis com-
posito. Si autem non indiget
aliquo [illegible] ad spiritum dicen-
dum spirare de ipsa. Ergo pari ratione multo
multo excellentiori si deus non
indiget alio quo se ad spirandum
flatu ad corpus erit spiritus ille
vel flatus de deo vel de substantia dei
¶ Item lumen est de lumine sine
diminutione luminis a quo est vel
corrupte forme vel materie et ca-
sine omni diminutione nec tu
hoc lumen est illud. Ergo cum dei
virtus multo fortior sit potens
quam virtus luminis, ergo multo fortius
de deo potest esse aliquis spiritus qui non
est eiusdem substantie cum deo sine
aliqua mutatione corrupte dei
¶ Item in genere corporeorum est
accipere aliquid primum materiale
sed si hoc est cum incorporeum non
sit materiale corporeorum, necesse
esse incorporeum et quod est primum
materiale est primum illo genere. Ergo
illud erit primum in corpore genere in-
corporeorum. Ergo vel creatum vel increatum
Si creatum non potest esse. Cum de illo
similiter posset queri. Ergo necesse
est esse increatum. Ergo deum. Ergo de
deo est anima et alie incorpore-
substantie et ista fuit una heresis
que dicebat quod quemadmodum yle fuit
materia corporum ita deus erat
materia animarum ¶ Ad quod dicendum quod anima
non est de deo sed est creata de
nichilo sicut habetur ab Augustino in libro

sanctis i plibz sacre scripture
Ad aut sit ad° facta hec²
lib² qd dz ecc° vlt reu̇tat pul
uis in tra de qua sumptus est
et spūs ad deu qui dedit illu
l facit p alia littam. Ad aut
it qd micholo eu̇ de talibz rebz
ipsa colligec². Ad ea vo q
ba sit Ds q licet insufflato
illa spualis sit de dō qua filius
dei insufflauit spm scm q̄
lare spm s. est spirare spm
in signo tn aliquo visibili
qui flat9 potuit dici corpa
lis et corpalit̄ procedes ab
ore xpi hominis. tn cu dicit²
ge. q ds insufflauit p litt
ox vl inspirauit no e intellu
i q sit flat9 aliqs corpalis
n° spualis qui n° sit de dō
l de dei sba. p3 ad demichilo
c eu loquit̄ de dō vona li
ni creato ibi vo de spū etiā
reato procedente inuisibilit̄
corda fideliu licet aliqu ecc
um ad ad ostensione. Ad
iud q licet ds no indigeat
liquo extra se ad insuffla
d vl inspirand sic aia que
diget elemeto supposito. tn
i est de se ille flat9. p3 demi
lo ferus et io dz ysa lvii° cc
itu ego fca 7 i xlii° h dicit
s tans celos et extendes
s firmas tra 7 das flatu
lo qui est sup tra 7 spm
ambz calcantibz sup ea. Ex q
s colligit. q aia est spus vl

flatus ad° tactus vl sens no
de ipo exstes. Ad aliud vo q
obz q lume de lume est sine
diminucone subi. a quo est 7
ita possit ee aia de dō vl di
suba. Dd q illa multiplicatio
locu ht i formis eqiuocis que
matia que ht hue quidem
v̄tutem spualem ut possit se
multiplicare 7 vnu no ex altin
V vo no est qñs matia nulla
tamq potit ee multiplic° vl pla
litas ita q vnu no sit id q
altin vni eni veniret plalitas
subē no ab ipa forma que
vna est. n° aut est tn nulla
sit 7 io de di sba no pt esse n
q ds p3. ffiluis eni dei ds et
spus s. est de dō 7 est ds. Ad
vltim vo dd est. q licet reducant²
omia corpalia ad matialia
sicut hec² in expone eius q dz
inpuici° tenuit ds celu. terra
no tn sic est i spualibz et in
corpeis substancs ut ad vna
reducant matia. G3 vl no redu
cut² ad matia3 vl distinguunt
i matiebus et i hec decepti erant
illi heretici qui vna ponebant
quem matiam spm ee ei q
corpeitas remone a spibz eo
remo. extinnitas. pp quas in est
distictio g° n° est vnitas matie
neqz eni est vnitas m° ut sic
fiat vnu ex alto. Restat g q
no est qñs vna matia i spibz
sicut heretici posuit tedentes
ad hc q omia esset vnu. G3 ad
hc obiciunt heretici sit. Constat q
aia est ad ymaginē dei sicut

ymago et non sicut figura. est
ymago hominis. quo modo quo yma
go dicitur secundum plenam eius generacionem et per
imitacionem. Sed in generacione est genera
tum de substancia generantis. igitur anima est de
substancia dei. Ad quod Respondeo per hoc quod dupliciter
dicit in libro de .x. cordis quod aliter est
ymago tua in filio tuo. aliter in
speculo. Quod in speculo autem ymago tua
non est. Sed quod tu in filio vero est
ymago tua secundum equalitatem substancie. In
speculo autem quantum longe est a
substancia tua et tu est ymago tua quod
nis non talis sicut in filio tuo secundum
substanciam sicut in creata non est hoc ymma
go dei quod est in filio. quia hoc quod
est prius in verbo dei per quod facta sunt
omnia. Sicut enim in nummo aliter
ymago imperatoris et aliter in filio
sic et tu dei nummus es. quo hoc melior
quia tu intellectu et quadam vita
nummus dei es. ut sciatis cuius y
magine geris et cuius ymma
gine factus sis. Quia nummus nescit
se habere ymaginem imperatoris

Supposito igitur quod anime non sunt de
substancia dei querendum est an habeant
materiam spiritalem ex qua fiant
Et primo queritur de anima ade. Secundo
de anima eve. Tercio de animabus
parvulorum. Quod autem anima ade ha
buit materiam spiritalem ex qua facta
sit videtur. Cum ei anima creando infunderetur
et infundendo crearetur corpus autem
ade non fuit formatum nec vivificatum nisi
post opera vi dierum sicut apparet
ex textu genesis. formavit hominem de
limo terre. igitur vel anima ade fuit creata
prius. igitur si creata fuit prius in operibus
vi dierum eo quod deus quievit ab omni
opere suo quo ad genera et species
condendas et quo ad materiam
apparuit quod anima ade condita est
in operibus vi dierum vel racione sui
vel speciei vel racione materie sue. Non
racione generis tunc. non enim dicitur aliquid
genus sue speciei nec species sue
aliquo individuo quod si diceretur
quod omnia iam creata erant et ta
genus constat quod non species erit
racione multiplicandi condita. Non est licet
quod plante habeant potestatem multi
plicandi nisi in rebus sui generis
Similiter nec omnia bruta potesta
tem multiplicandi nisi in rebus
sui generis. Restat igitur quod non dicitur
anima humana creata propter cognicionem generis
anime in plantis vel brutis. igitur oportet
tunc quod aliqua racione anime humane
condita esset vel materia. Sed nulla
racione condita erat non enim propter in
angeli dicta est anima in ra
cione causali. Sed hoc enim habet
anima humana secundum esse suum. differen
ciam ab angelo. Restat igitur quod
anima humana non est condita. vel creata
tamen inter opera sex dierum nisi racione
materie spiritalis. igitur tunc post facta est
facta est ex illa materia. Item hoc
videtur per simile quod dicitur quod omnia cor
poralia condita erant in operibus vi
dierum in sua materia. igitur pari racione cum tunc
non sit omnino simplex condita
sunt in sua materia illa autem non est
nisi spiritalis. igitur in materia spiritali.
Item. Obicit Augustinus si illa materia
spiritalis aliquid fuit in se aut
anima autem esset incorporea aut
cum racione aut sine racione aut
irracionalis si irracionali igitur facta

e aia ronalis q est ab sic dn
Si vo erat cu rone iam forma
hebat cplentem g° no fiebat
aia huana cu ipa ¶ q alie res
no tm cdite erat in matia si
rone formali Jn hc eni distingui
fac creare. g° aia huana co
dita est. in rone formali i ope
vte diei. s no est ro formalis
nisi ipa sit in sua forma cdi
ta no g° fca est cu matia ¶ ad
sm dd q aia ade que fuit p'a
aia cdita fuit i ope vi diei sup
psita vn no dd est. q tnc sm
matiam spitales fuit ibi cdita
nc s roem gnis aie in plantis
ul aialibz nc s silitudinem
i angelis eo q vtrobiqz est
ro spitalis Ad hc q obz q cata
fuit p9 opus vi diep s. m' cpst
fac hre. cu dr inspiravit i facie
eius rc &. q no plt volut intel
lige q tunc pmo esst aia cdita
cu pne dixit faciamus homines ad
ymagine et silitudine sua et
hc est sm aiam. no eni s matia
aia cata dicet p hoc quemet
dici posst q aia cata est ad y
magine. na ymago attendr s
formal ¶ Si vo attendr q aia
cando infudit rc. dd est alio du
orz modorz ul q aia huana p'9
est. cdita et tnc est iuncta sic
forma sepabilis cu sua matia
cu dictu est inspiravit rc et tnc
dra eet i pte nra aiam ade et
aias nras quo ad hoc q nre
cando infundit. Et si queratur
qre aia huana sic cata esset

p9 iuncta no at dicat ita de
aiabz brutorz R. q plt voluit
dominu designare dignitatem aie
huane ad alias q ipa est & se
pabilis tamqz huius modu cpiste
di pse alie at nec hnt ¶ Vl p9 aia
dd est q sicut aia nra cando i
fundit ita fuit de aia ade. Vn
i ope vi diei formato z hoc de lio
tre et cdita est aia et cando
infusa. Si at queratur ad quid
tnc faciat mencom p9 opa vi di
Dicendu pt q cpssio facta e ne
credet sic ee catu homines sic
aialia ut no hret aia aliquo
m° pt corp9 cpadiu nc hit aia
bruti ¶ q ut ostendet p receppi
tulacom q de homine spalit esst
sumo et de alys p ipm ut cpps
sione facta. notaret q hoc fcus
de limo tre cotra padisu et con
positus sit i delicys padisi ad
operandu et custodiendu Jn hys
aut omibz nichil teme asserd'
s pbabilr s rom septazo dd'

Deinde quit de aia eue vtz
fuit cata in ope vi diei q
m. plc q dr catuit homines ad
yma. et si. s. m et fe cre. e. g° nc
tu cditg est ada s eua. Si vo
eua cata est hoc no est nisi s
aiam Sm eni corp9 qualit pos
set intelligi ut simul facet ada
et eua s corp9 et tu vnm cor
pus s. eue esst de costa ade Si
eni erat de costa formatu tnc
costa pcessisst q ada cu eua
est formatg. no g° sil s corpus
g° si erat ibi silitas cpd m. perhi'

q sub quada distinctione dicat
erat aia condita eve i vi die ¶
Quod p supdicta ronem eua etiamdo
infundit etc. quo cum corpus eve sit
decisa ade necesse fuit ut aia eve
posterius esset condita quo sic corpus
eve formatum est post opera vi diei
quo et aia eius creata est post opa sex
dierum ¶ Dicit q si proprium maris et femine
factus est ho i opibus vi dierum non
tm ada factus est s aiam et corpus
sed et eua similit in ope vi diei
sed no simul in pte indivisibili diei
illius ut no sit concedendum q dicitur quia
eua formata est de latere vi
et q dicitur in ecclesiastico creavit corpore ad
adiutorium simile sibi et sic oia illa di
cuntur per recapitulationem quedam ut
maior fieret expressio circa eam sicut
plantas et herbas in ope tercie
diei nunc tm et ligna paradisi quo
pr de aliis ¶ Vel pt dici quod adam
facti sunt in ope vi diei tm sm
corporis quia adam fuit ro con
dendi secundum generis de latere eius
facta est eua . de ipso aut et eua
secundum genus . et ita fuit principium
secundum generis et hic potuit intelli
gi in illis opibus a quibus deus
requievit condendo rones rerum
etc. et sic hic intendendum esse ad hoc q dicitur
masculum et feminam fecit eos i
sed corpus ade materialiter concluso per
formavit corpus eve vel fecit
homines ad hoc ut esset masculus
et femina et per illa genus humanum
multiplicaret ¶ Alii dicebat q
aia utriusque erat creata i ope vi
diei ut esset sensus masculum et
feminam fecit eos i. aias condidit
ad ymaginem suam tam masculi
quam femine corpa aut postea formavit
sicut recitat scriptura ¶ Sed tunc quia
quare no dictum est de eua sicut de
adam de adam cum dicitur q formavit
hominem de limo terre et inspira
vit etc. de eua vero nichil dicitur quo
ad unionem aie cum corpore ¶ Si
aia eve esset prius primo creata et postea
suo corpori coniuncta videtur similiter
dici no tamen similiter est dictum
alit quo ut ro corporis eve et cor
pis ade in visibilius in s pro
mis dicitur salvo tamen iudicio meli
oris sententie
Deinde querit de aiabus animalium
et est primo quo ratione vege
tabilis i plantis ¶ Quo ratione sensi
bilis in brutis . Tertio et principaliter
de aiabus rationabilibus . Fuerunt enim
quidam qui dixerunt aiam esse
q aia sic corpus est ex corpore et sic
contendebat ad hec aiam ronabile
¶ Sed de aliis dicitur prius ¶ Quod aute
aia sit ex aia in tm in plantis
tm in quibusdam aialibus . Cum enim
descendit planta a planta sive
ab arbore corpus decisum no est
sine aia sic quo ps corporis de in
dit a toto corpore ita aia ptis cor
poris erit ex aia totius corporis ¶
Sed si totum corpus arboris fuit aiam
aia est . ptatum corpus sicut forma
impressa . s forma impressa recipit
divisionem s divisionem corporis quo aia
erit ex aia ¶ Sed supposito q aia
no dividatur per partes ergo i qualibet
parte sua quo decisione est tota in
parte decisa et tota in eo a quo fit

 226

decisio sive separacio. tunc g° pars
decisa non sit animata ut probatur quia
sicut in corpore tota est anima per
tres originem similes compara to
tius ¶ Sed in rebus que sunt sim
iliam adiginus est congruere di
dicimus forma in generato ignis
ee quod forma gignentis anima
enim est principium compositis similia
ptane sive producendi g° a simili
tudine producatur sit supernaturaliter di
cet anima comparata esse. Contra
arguitur quod anima non est ex comparata
secundum tunc animatum comparato. Et primo
probatur quod anima non dividitur per divi
sionem corporis nec per se ipsam.
Solum enim illud quod habet partem et
partem dividi potest. g° quod non habet
partem extra partem nec per se nec
per accidens non potest dividi neque
per se neque per accidens. sed anima est
huius. cum sit substantia incorporea g°
non potest dividi neque per se neque
per accidens ¶ Forte dicet aliquis
quod habet partem et partem secundum accidens
cum sit actus corporis insepa
bilis a corpore. g°. cum sit actus
corporis non est in singulis partibus
secundum divisas partes substantie sue. sed
totaliter secundum suam substantiam quod tota
est in qualibet parte sui g° non di
viditur secundum accidens eo quod est actus
corporis. dicimus g° anima non dividatur
per se vel secundum accidens in partes neque
sui multiplicativa ergo anima non
est comparata ¶ Sed in anguilla et
huius corporibus cum dividuntur non
debet anima esse comparata secundum oppositum quod

est divisibile in potentia est divisum
in actu. g° cum totum esset animatum
antequam decideretur non est in multi
plicatio actu eius quod sunt per
ipso et non est anima comparata. ¶ Et
anima erat una secundum substantiam in capi
te anguille et in cauda similiter
in principali parte plante et semina
g° cum divisa est cauda a capi
te nec nova substantia anime ibi fiat
necesse est quod una substantia anime sit
in cauda decisa et in capite aliquo
separatur. g° non dicetur quod anima sit
comparata secundum una multe quia est
in divisio substantive. inquid similiter
est quod unum generatur ex alio ut
planta ex planta et animal ex animali
¶ Ad quod dicendum est quod divisio corporis
animati in partes actu separatas
non facit quod anima sit comparata nec
quod unum animatum sit ex alio. vel de
alio. secundum quod est multa ipso. ita est
multa in actu et anima una est
multorum et multe per accidens sit
in divisione anguille contingit et
in corporibus annulosis. secundum secus est
in hiis que sunt per generationem. ibi
enim est dicere quod animatum est compara
ta et multe sunt anime secundum id quod
sunt et secundum id quod sunt actus. quia
animatum habet potentiam multiplicandi
in multiplicatione sui susceptibi
nalit. differt autem in parte hic multi
plicatio ab illa. que est in formis
corporalibus ut igneitate quia in
forma sequitur divisionem in-
utroque modo. ut possit per se sub
sistere. hic autem non nisi uno modo
ut simpliciter subsistet. secundo autem
dici potest per se subsistere in animatione

licet ad hora. Ignis vero diminis
per se potest subsistere. ¶ Item p igneita
tas parte est quod parte in igne vn
et maior dici i maiori igne et
minor i minori igne. Aia vero
no sic aia vero est parte quod parte
nec est maior i maiori neque
minor i minori. i hoc at est
quemenia quod vtrobique e silitu
posibus predictus. vn aiatu
dicitur quantitato. aia vero quantita vt
ita proprie dici. quod si dicetur i platis
et quibusda aialibus no tn dicetur
in omnibus nullatenus at i homine
sicut infra ostendetur.

Consequitur predend e ad
inquisitiom originis aie
i aialibus que sunt ex putrefactione
sicut in vermibus. dixerunt ei quida
quod corpa celestia inducunt aiam
sensibile in huius aialibus: Alij
vero dixerunt quod spuales subse q
monet corpa celestia i ducunt
illa i huius corporibus: ¶ Tercij vero di
cunt eam ee ab datam ¶ Primi
vero mediantur ad hoc quod corpa su
celestia per se sunt cause. quia sm
mutacom i superioribus statim fit
mutacio siue genacio huius aia
lium. Aut i vere tn sol accedit tunc
maiore generantur ¶ Similiter i esta
te et autumpno minime aut i
hyeme ¶ Sed q. est quod corporalis
virtus no est pricipium vei incor
poree tn res incorpea sit ex
sencie nobilioris virtute corpa
li quo no sunt sup celestia corpa
sufficiens principium generationis ia
dicte quia finunt aie sensibiles
Si vero dicatur quod subse spirituales
moventes corpa supercelesti
sint pricipia aiarum ita quod co
pa celestia disponant m. sz ip
sos inducitur a motore superce
sti sic corporeum a corporeo et incor
poreum ab incorporeo. q. hoc est
quod dicit sic solu deu esse creatorem
Si vero huius aie producatur in c
autute supercelesti incorporea
de nichilo fiet et tunc dicetur tu
illa virtus supercelestis e. quod est
possibile. aut ex aliquo preexistenti i
no esse corporeum cum quod corporeo
corporeum no producunt ¶ Si vero e
incorporeo eadem est quod de illo
i infinitum nec ex se naliter
ducant cum virtus incorpea ce
lestis sit separata a corpore. hec autem
est inseparabilis a corpore. no g. p
ducet huius aia sensibilis a
virtute incorporea. sup celesti que
sit data ¶ Si vero dicatur vltimo
per iam dicta. quod adaptatio e
m. a corporibus supercelestibus n
corporibus mediantibus. sz aia sensi
lis que est complementum est ad
sm hoc. olt quod no erit verum
solus intellectus. i. sub a huius ind
lectu sit ab extrinseco sic habetur
li de aialibus ¶ Item si eet ab e
trinseco. hec aia sensibilis a nobi
liori pricipio esset forma. n
huius que sunt putrefactione
quod i huius que sunt generatione
ita essent eciam nobiliora qu
no sit no erunt aie i huius c
poribus i mediate ad ¶ Item
no essent separabiles huius tn
cum proueniat ab extrinseco om
nino dependet nisi ad quitu
sum esse i. Ad quod patet videri. c

sicut in sermone de ascensione pater naturalis
sed e quida motor incorpeus
quo disposito sit ad perfectionem quod
est aia ita in hijs que sunt per
infacte est quida motor incor
peus quo mediante fit dispositio
ad perfectionem que est aia nec tamen
ab illo motore dato dr creari
quia creato est de nichilo. hic
aut est productio de existenti
sm quida similitudine licet remo
tam. Si vero dr creari adde for
ultima disposito fit in abstractione
corporum celestium no ppter hec nobi
lior forma . in putrefactio quam in hijs
que sunt per vinnota vom quia
et ibi dr fieri forma ultima adde dis
ponente monente illi in Dic tamen
inde dic in hac de bonitate ea ponit
agricola disponente materia. Dum
aut datore i conditore forme
et motore in supercelestibus dispo
nentem materiam. dum at forme co
ditore. iterum ppter hec esset forma sepa
bilis quia no gdidit cum deus
nisi disponente et esse in ozone
operatione a susceptibili no sic at
est in aia ronali / Quod at plures
dicit actum intellectualem esse ab
extrinseco hoc est no ppter agentem
tm ultimum qui e extrinsecus. Si cum
est informis primo datis que tum
no sunt separabiles sed hec est quod no
dependet ce sm ab intrinseca ta
sed tm ab extrinseca ta. fatendum g
illa ultima forma esse a motore
dato no tm creari sed fieri i existente
per similitudine remota ut a deo
creari i gdi. dispone vo in hijs
que sunt per vinnota vom quam non
vinnota fieri ab agentibus datis

Deinde pertinet ad origine aiarum
Querit rationalium utrum possit
dici aie gocita et vocatur quod
modum essendi esse quod dicit
Quod quida astruunt ppter origina
le petum quod a patribus descendit
ad filios. originale at cum sit
petum erit in aia. et io dicebat
quod sicut de carne prima creato
pmi originalit producit ita de gi
gnetis aia. quia geniti deduci
estimet. Quod g hec obz sicut obit
hugo. io prima est quod sit spiritali
in no gucunt neque gemi esse. quod
essencialit simplex est. sed nec in
esse quod immutatis sue simplicitatis
ee in diuidue ppter gsistes aug
ul multiplicari omo no pt Simpl
plex cum na ppagatom no fit
il ad id quod ppagatum est. ab eo
a quo ppagatus est pars sui
no pot ut tota tusierit nichil quod
eo remanet illi a quo est. Si
at totum pmanet. nichil gfert
illi ad quod est Si g aia quod aia
gignit sic caro quod carne dicit
quo simplex illa subsa aut tota i
gignete remaneat. si i genitum
tusierit aut tota in genitum tus
eat. Si in gignete remanserit
nisi forte omnes alias gsubales
dicere velit et illam unam simpli
cem in ppagatom filiorum psonali
multiplicari sed essencialit no di
midi no attendentes quanta i to
nemencia hanc assertione se
quitur. si una et eadem essencia
simul btitudini et dampnatomi
glie et pene simul addicta tedat
postremo cum dicat auctitas
veritatis pulvis in tra deque spue

suptus est · et spc re · ad do · qui
c. ii manifeste ondit quo spe
desper sicut caro de carne tisducat
matialit · spus eni mra matia ·
corpa primo loco de tra no sunt
ideo tn no inqueniet de tra
supta esse dicunt quia primi
homis corpus aquo mra corpa
matialit descederet de tra per
matiam suptu · ad licet sub eod
quoque intellcu de spitibus quos inre
no ex traduce esse credent de
poss quod adno dati sunt in eo quod
adno datus est ille primus spus
aquo primatias descenderet tn i
qr probabili gstat aias ex tra-
duce no esse · quod sic in primo ho
mine corpus de tra suptu · Spus
vo adno datus legit · ita et ro
expostulat ut in sequtibus quide
caro · gibus caro quide de carne
descende · Spus aut adno eda
venire · Qd tn in lege septu
sit · Si quis percusserit mulie pre-
gnantem et illa abortiuu fecit
si no fuit formatu multet pecunia
Si aut formatu fuit reddat
aiam pro aia · apte declat quod cu
caro ex carne serat · aia simili
ex aia no trahit · Si eni aia
cu carne seminat quare i abortio
et no formato · aia pro aia no
reddet · Cu quo i abortiuo eu for
mato aia pro aia reddi qd u in
eo quod ut dn formatu est adhuc
aia esse ostendit ut videlz qua
modu in primo homine prius cor
pus formatu · deinde aiam i
fusam legimus ita et i sib sequ
tibus omnibus prius i vulua corpus

quam formari deni aia in
fundi credamus · Quod si cui fa
temur videat quo pacto in fe
mie in vulua aia eccam vel c
re possit aut vegetari vel ca
usque ad quam corpus effigie
primoni videat quo arbusta
et plate et gramina vinusa · c
modi aia no quam sola vi
tate vegetent · et crescat e
motu suo · in forma ppa gn
conueniete producit · hec e
huiuscemodi quo rationibus probab
fam est aias ex traduce no e
sed nouas de nichilo creatas nouis
cottidie corporibus de patrio se
in vulua formato ad vivifica
tionem infundi · Nec illud quod vete
Inhonestu puto si dicat au
corporibus quare ut aia nascat
aia quod nec ipi aie competit a
si ecte singule celestes ptate
facte sut et corporis ecte na
sunt · pat ex vna ade aia e
dibile videri ceteras nasci · f
veniunt soli deo hic possibile fit
ut simplex quaret nec generet
quod tam misticu est in ea subu
toris ut no solu a solis gentib
vel iudeis verum etiam a biripis qui
xpianos seducunt incredibil
putet · nam si eo tpe quo sequ
corpus et aia generat · quod ea
de Adam costa ut legit sublata
no tn aiam nata ex aia · sed s
costa secu habuit aiam iam
no nata est sed detracta · sed nec
hic preceptu est ppha eni zacharia
ait ait me cota qui platauit ic
aias homis in eu · ut vsura
ab oibus dissenaces ait · qui f

228

qui fecit et finxit te in vtero
Si g° i vtro fingit iam formato
corpe tbuit̄ ai em oīa me
bra implet corpis sigtata &
in corpe ut sicut aqua cu sit
sine effigie missa tn i vasis
sigficata & ita et aīa cu sit
nā incorpea et simplex for
mat in corp9 singula membra
vivificat ¶ Ite i li° de ec°. dog. aīe c no cu corpibz semi
nat ut luciferi dnt ¶ Ite ge.
ij. hoc ut os ḡ os. in 7. c. d. c in.
et no est dictu quia aīa sit de
aīa p q dat intelligi q aīe ro
nales no sut de aīa pmi hois
nc origine hut s modu istum
¶ Ad id vo q obi de origiali
pcto &c. q traducco origialis
pcti no est p̄hut modu s me
diate carne corrupcom libi
dinosam secu defente. Aīa vo
iuncta carni sit corrupte t
sit corrupcoz s modu sim p°
culpabile 7 deinde penale no
quia pmuli sit de aīa Ade s
q aīa ade no formavit Si et
pstitati rectitudine origiale
¶ p si diceret indifferent de vna
quaq aīa ronali q fiet de
matia spitali q ḡistute tut
obicit Aug sup ge. quia illa
aīa aut est vivens aut vita
no hns Si no est vita hns quo
q° est matia vivencis sube ut
ex qua fiat Si vo est vivens a
tu vegetabili vita. ul tm sesi
bili. aut vita ro^li. Si tm vege
tabili eet planta. 7 aīa roalis
fiet ḡplata Si vo ḡsensibi
tm esset matia roalis aīe
btu Si vo hīt vita aīe ronalis
q° ess aīa 7 ita p. r. fiet hoc ex
illo. sic eq. cu esset hc eque
ḡpletu no g° aīa roalis facta
est. ul fit ex m̄ spualis p ḡpute
est g° ḡmixti° facta et i tata
Bz adhuc est q vtro aīa fca
sit ex matia pniacete ul alia
aīa q p̄m no in. qz corpeu
mim9 nobile est in gñe i cor
pea. s pncipiu auqitu hui9.
nobilis est eo cui9 est pncipi^m
ul admi9 eque nobile g° in
corpeu no hebit matia corpo
ream ex qua fiat ¶ p si ma
tia esset corpea aut forma
sibit esset corpea aut incorpo
rea. Si ess corpea g° no p du
cet̄ nisi corpeu ḡpositu no g°
q aīa cu sit res incorpea Si
vo forma esset incorpea ḡpo
situ ḡsilis aut nc esset cor
poreu nec incorpeu in gñe
sube. q est impossle. aut ḡ
positu esset corpeu 7 ita aīa
esset corpea. sicut hō qui ḡpo
nit ex aīa et corpe. g° non
est possibile aīam fieri ex
matia corpali

Quam de aīa hūana q non
est de di suba s add. nc sit
de suba corpali nec de p i ḡpiti
intelligi^li ḡsequit quia ē vna
ḡsideracio inquirenda vtro heat
tm formale et vtro heat ca
matiales s q forma est i^d q
cu matia ḡstituit totu Restat

inquirere si aia humana composita
sit ex materia et forma. De illa
enim est mea intencio principaliter
quia ut ipsi dicit boecius in libro de t.
In omni eo quod est citra primum est hoc
et hoc. et loquitur de hiis que sunt
substancie per se ad dictas forme et materie.
quia alias esset abire in infinitum. Sed
aia humana est talis quia est
per se consistens quod patet cum separatione
et commotu ergo habet in se hoc et hoc
sed hoc non erit materia et materia vel
forma et forma. Aliter enim esset
superuacuum ergo erit illa duo materia
et forma. ergo aia habet materiam
et forma. ¶ Item dicit ius post mo-
nadem sequitur binarius. Sed prima
monas est deus. ergo tunc sequatur post
binarius. non loquitur de binario
composito ex illa vnitate sed de rebus
se habentibus per modum maiorum. Hic et
dicit boecius quod omnia quod omnia que
sunt ex prima arte maiorum racione vi-
dentur esse formata. ergo tunc non sit
nisi primus binarius materia et for-
erat substancie spirituales que imme-
diate sunt post primam substanciam que
est deus ut angeli et aia habentes
materiam et forma / Item nichil est
agens et recipiens sed id ipse racio-
ne agere conuenit forme. et recipere
pe materie erit aia humana ha
bens vtrumque et ita composita et hec
racio tunc predicta extendit se ad ali
as omnes / Item aia humana est
intellectus quo est omnia facere et
quo est omnia fieri sine agens
et possibilis et hic non esset ille ergo
tunc intellectus possibilis sit potencia Passiua
potencia receptiua. intellectus agens

potencia actiua. vnde est aut si est
pluralitate potenciarum esse plura-
litate potenciarum essencialium ¶ Item
esse agentis tunc accio non est sub-
stancia est agens non per se tot sed
per aliquid sui et loquor de per se
agentibus. Sed omnis agentis sit
deus est accio non sua substancia ergo
aie. ergo aia habet aliquid sui per
quod agit ergo non est omnino sim-
plex sed composita ¶ Item aia est
mouens corpus et nichil id sim-
pliciter est mouens et motum ergo
aia est substancia preter corpus et materia
humana. Sed eius ipsa sit substancia sed
corpus habet quod patitur. sicut in
primis et quod agit sic ti-
git et se super corruptibilia ergo
accio et passio dicitur multipli-
citate oppositorum actiui deuenu
nete erit oppositum principiorum
procedit. ¶ Augustinus in libro de quanti-
tate aie dici potest quod compositum aliquis natu-
ra non est. Item Augustinus libro de aia
et spiritu aia est substancia spiritualis simplex
indissolubilis ¶ Item omnis es-
sencia nobilior est. quam sua potencia
vel ad minus eque nobilis. sed
intellectus est potencia aie et est simplex
ergo eius essencia erit simplex Item
aia humana est ad ymaginem
sicut dicit Augustinus quia aia humana
habet vires suas ad quandam yma-
ginem trinitatis summe ut sunt
memoria intelligencia voluntas
vna mens vna essencia vna
vita. sic patet et filius et spiritus sanctus sunt
vna essencia. Sicut ergo pluralitas
personarum non repugnat simpli-
citati essencie diuine ita nec
pluralitas virium repugnabit

simpliciter aie humane ¶ Iste si
forma q'it esse simplicē nō c
positū s. ex materia et forma et
ibi esse statū ꝑꝑ qd nō pt aīa
humana esse simp' nō hūs formā
ptem sui s; q ipa sit forma. /
Iste angelꝰ et aīa humana queniūt
i gñe et drīt in spē. s; oīa sūt
genera et drīa hūt generis ꝛ
drīam q° hāt cōpōcōm hūt. ꝛ
ꝑ hoc licet hūant hāt cōpōnē
nichil ꝓhibet simplicitatē hre
s. hūic in obuiare q dr illi rō
poni rōli alta cōpo cōe ī ṫ s. q
est ex materia et forma ¶ Aliqui
uolebat dicē q aīa hēt cōpōm
sōr tn̄. q ipa est nō scipa s;
depēdēs ī esse suū a dō et io di
cat in ea differre q est et quo
est. s; nō inq̄nꝰ nisi hēt drāz
Sic eni forme esset cōpōte q
...tate in m̄.. s; nos loquimur
de cōpōne ex m̄ et forma. put
s; forma matie nō pt sub
iste s; ī materia etiam vo pt sb
iste nō tn̄ in m̄ ꝛ ita forma nō
re cōpōne s; aīa. ē in. forma
io mouet suā materiā localiter
qua nō est quid actu ꝑt suā
materiaz. aīa vo mouet ipm
corpus q est ꝑfcm ab ea. et
io nō dr tn̄ forma. s; ī se suba
Ad q dd' q aīa humana dicit
cōposita ex materia ꝛ forma intelle
...ullateng at sic hēt materia et
forma sicut dicūt corpa hre
materia et forma siue sint ce
lestia siue inferiora in eni corlis
...ꝰ est magnitudo corporalis
ut matie nō est hō et io ī hō.

de quacōe dixit ꝑhus ī pos
sibile ē materiā esse absq3 ma
gnitudine loquēs de materia
corporali ¶ Ad obā at in cōrm
dd' est q simp' q dr de aīa
et angelo. intellr in cōpōne
s. ad corpa que hūt cōpōne
ex ptibz quātitatis put dr q
corpus est ex corpibz ut ē
diuisibile ī infinitū. s; nō dr
simp' absolute. sit eni quēit
dō esse simplicē ¶ Ad iᵈ q dic
Augꝰ aīam esse indissolubile
et ita nō cōposita dd' q cōpositū
est dissolubile s; intellcm. s; nō
ꝑ ꝑe. s. cōtra ptem. s; aīa dr
indissolubilis quia nō desinit
esse. fit eni ibi sermo de aīa rōli
et io nō est hic de rōne aie ¶ Ad
tertiū dd' q licet essencia dicat
nobilior q sua pō. inhc q pō
dependz ab essencia et nō ecᵒ
nō tn̄ ī simplicius cōposita cōpo
ꝑncipiorū ex esse nobiliorez
quia sicut intellcūs est simpl
ad vires sensibiles ita aīa simp
est cōpōne ad sensibile et ve
getabile ¶ Ad qrtū dd' q licet
aīa dicat ad ymaginē diuine
trinitatis quia pluralitas virtū
est ymagō trinitatis. Rf q h nō est
tota rō s; quia pluralitas ē talm
virtū memorie intellectus ꝛ vo
luntatis que sic se hūt ut intellē
cia sit a memoria et voluntas
ab vtraq3 ¶ Quia aūt intellcm pos
sibile et agēte nō est aīa humana
ad ymaginē pō eni in dō ē intel
lectus possibilis siue materialis
et io recte loquēdo licet illa plu

litas no attestat multiplicitati
sine ꝯpoñi essentie · hic plali-
tas attestat ꝯpoñi essentie ¶
Ad quītū dd' q no est simile de
forma et aīa · forma eīn p̄ret
hoc q est · mat'ie forma no ħt
aliqua actualitate ſʒ aīa p̄ter
hoc · q est aīa ħt v'tute quādam
ſ quā dr̄ ħre ꝯpoñ ſpam cui re
ſpodet agē et pati eciā cū est
separata r̄c

Hac habito ꝯsequit' dd' est de
ca efficiēte aīe hũane ⁊ aīe
sensibilis ꝑꝑ errore quorūdā q
deinceps recitabat' · et in ꝑte su
pra tangebat' · Ostendit autē
q aīa no pt ħre alia causam
efficientem qua deū licet q̄dā
vellet dicē · angelicas intelligēcias
effectiues aīaꝝ roalium ꝓꝑ hᶜ ī vnie
tes argūm q medie sūt int' deū
et aīam roales et hūt posse sup
eam ꝯfulendo · mouēdo sed' aliq
gen9 mot9 · Sic g° m̄ · ſc ħre act9
ad actū sic pō ad poñ et suba
ad subam ¶ ꝑ ꝯluce p° die facta
intelli' essencia angłica ſʒ ī luce
corpali videm9 q ipa est motē
ꝑ q̄m fit aer ꝓ aqua · ⁊ mutua
eloꝝ ꝯuſio r̄c · Sic g° sic ſcſꝫ ipa
lux ſpualis ad ſpuales subas
erit cāus esse in ſpualibꝫ sbsta
tijs ¶ Sʒ obuiat q dr̄ in pō ꝯl
fuīs sillatū · ee · fugē at intelli'
facē p̄corda · aut intelli' aīa · g°
aīa hũana ħt deū cām efficiēte
Item de sola hũana aīa dicit'
inſpirauit in ipm ſpiraculū vite
g° ipa sola · ꝑ ꝑrogatiua dicit'
facta · adō no hũe aliud pncipiū
effō q̄n aliē ħeat cām ab ipo ¶ Et
ſ lī° de ecc'is dog' aīe hoīm no

cū corpibꝫ seminant' sic lucif
et cyrill9 et aliqui latinoꝝ
ſcriptores affirmat q' nat'ꝫ ꝯ
ſequētia seminete · Sꝫ dñs cr̄
tui ꝑ semīcͤ · ꝯiugy copulan
seminari atrom̄ · vō aīe solū
tore om̄ nosſe · dr̄ vō in dicto
agulari in vulua · atqꝫ formā
ac formato iam corpe crean
cari et infundi ut viuat no
viuat homo ꝓcā ꝯſtās e
corpe et eg'dia · viu9 plenis
hūana suba ¶ Item aīa roa
lis sicut sup hitū est · de nichi
creata est · g° no pt ħre aliqu
catam efficiēte ca' cature si
esse de nichilo ⁊ ita esse tan
ciationis no pncipiū sicut s
hitū est ¶ ꝑ aīa roalis s
angłica intelligēcia in hᶜ ꝯfut
q no ħt sine ca' ħeat pncipiū
g° uenit est ab alto cum sit
equalis ꝯdicōis in esse s
est · g° sententia cuiusdā p̄hi
error dicētis q pncipiū angl
mot9 qui ē ī inte est mot9 a
et anglꝫ aīe auggi̅m creati s
cipm est aīa celi · vn̄ dic q
omes v'tutes que pueniūt a
lo · ad mūdū istū sunt qua
pria est aptatis ꝯpoñis et
ꝯiucciōis que sufficit ī ꝯpre
ligibilū · Sꝫ ca dat aīam aug
tatiua augmētabili · c'tiā dat
aīam aīma cuiꝫ viuo et vo
aīam aīma sensibile · ꝯtrā
dat aīam roalem cuiꝫ loq
hec vō oīa sūt an'te luce · t
me'te cāitu celi sup t'ram c
sicut ſi ꝯquiesce't cor amoti
suo · q' ī ictu oculi moret' homo

et destruet motus eius sic si
motu celi quiesceret per punctum ho
re periret mundus et destruen
tur omnia que in ipso sunt et
sicut humanum corpus constitutum ex
membris habet unam animam ita et
celum cum suis contentis habet unam
animam que dicitur anima mundi non
enim intelligit quod ista corporalia
facta sunt per substantiam aliquam
que est separabilis et non eius
nec quod tunc erit verissimum esse celi
huius et superiorum et temporibus hominis
tunc nullus erit motus et quod in
homine est principium movendi
secundum voluntatem non dependet a motu
celi similiter et nequaquam ergo efficacie
est ponere animam racionalem nisi dicen
tes animam vel angelus mundi nisi
ipse deus dicatur anima mundi. unde
licet angelus non habeat aliquem modum
movendi animam non habet per modum
imperii sed per modum consilii et sicut
enim est in operacione eius cum
consulitur consentire vel non consentire
ita est in operacione anime consentire
vel non consentire angelo consulenti
illa autem positio antiquorum philosophorum per se
invenit ad hoc ut dicerent me
diantibus intelligentiis fieri animas
racionales quia dicebat ab uno
simplici non provenire immediate
nisi unum simplex. Unde intelligentia
angelica sit immediate a deo
anima vero racionalis mediante ange
lo nec est simile de motore cor
porali ad sua mota et motore
spirituali qui est angelus ad sub
stantias spirituales quia motor
corporalis qui est lux movet cor

pora sibi inferiora. motor vero spiritualis
non movet substantias spirituales ut an
gelos inferiores vel animas racionales
operacione quod sensus non compellendo
vel necessitate inducendo sed proprium est
voluntatis divine. cum possint sic
substantias inferiores spirituales. Si vero
queratur quare non dicitur anima racionalis
ab anima tamquam effectiva cum sit una
nota quia in hominibus quemadmodum
est in brutis vel vegetabilibus
sine aliis generabilibus. Dicendum est secundum
auctoritatem in libro de ecclesiasticis dogmatibus quod
una quidem anima racionalis quo ad hoc
consequentem habet modum procedendi in
esse ut sicut anima a deo infusa
tamquam corpori formato de semine
viri vivificato et generatio non
propter hoc est in homine quia anima
sit ab anima. Sed quia corpus consile
producitur cui datur forma a deo crea
tore. In formis autem inseparabilibus
aliud est ut forma dependeat
a forma secundum materiam cum sit
operacio naturalis

Quomodo dicendum est de causa efficiente in
plantis et brutis quoniam non
est ponendum esse corporalem cum
rei incorporee non sit corpus causa
efficiens nobilius enim est causa
effectu. Unde lux corporalis non
est causa efficiens in hiis licet dis
ponens sit competente materie quia dispo
ne consistente sufficiente consequitur
forma. Sed sicut a principio cause
sunt huiusmodi forme ita deinde
corpus materie convenienti aliquo sunt
producte et ideo dicitur in libro de ecclesiasticis dogmatibus
Solum hominem credimus habere animam
substantivam que exeunte corpore

vivit et sensus suos atq; i genia
innatis tenet. ut cu corpe morit
ut arabs asserit. nec p9 modu
intiturra. sic zeno dicit qnia
subalit vivit animalium vo subie
sunt q cu carne ipa carnis
vinacitate nascunt et cu carnis
morte finiunt. io no rone re
gunt sicut ps. et allexand pu
tat q ad omnia inclinamenta n
induunt.

Quinde querit decta finalis
cause racionalis et ut pp hoc
ut dr i enchiridio q finis sit
reparacio angelice ruine et sili
dicit ansel i li de cur deus h
e de homo. ut accipi potest illo vbo
deut. statuit t'minos gentiu
iuxa num angelorum dei s alia
tu'sla. q Sz obz q hoc. Si em hec
esset ro finalis no conditu' esset
angelorum no esset causa creatura
racionalium. Sz cum tamen in altius
spei sit ista essencia q illa et
conveniebat creatori ad pfectionem
vniuersitatis vniuersitate generum
et specierum condere ut i quo mani
festet sapia pote et bonitas dei
g no est ille finis condicionis
cause racionalis. q Ap si esset finis
pncipalis aut q esset pp bonos
angelos aut pp malos. no pp
bonos cu no indiget reparacione
nec pp malos cu impossibilis sit
eorum reparacio. q Ad qd dr q finis
pncipalis est pticipacio beatitu
dinis sum q dr i thi ij qui vult
omnes homines salvos fieri et
ad q ne n. finis vo secundarius lic
staret angeli et sic no minuet
nus angelorum fuerunt et sic
no esset finis parvus hominum
malorum esset finis homi pncipa
lis. q Ad sum vo dr q l est finis
pncipalis angelorum et quantum
ad hoc no sit reparacio ange
ce ruine et est finis parvus
delacio multitudine consorcij
angelorum fuerunt et quantum
hoc sine stat numerus ineba
fuerunt p num angelorum
augetur p profectum beatorum hom
q Assignat iterum magr i li
fine cause racionalis dicens qui
creata est ut intelligeret summam
bonitatem intelligendo amaret et
amando possideret et possidendo
frueret. hic vo assignat finis
i tbz diversis ut s. laudare
serviret et frueret. q Alibi
dicit ut videret laudaret
gaudet sive diliget. quae
diversitas id sic pot attendi
ut sit r p trinitatis et ptinuat
ad intelligencia amare vo r sie
bonitatis et ptineat ad vo
tate. possidere vo sit r eternita
tis et ptineat ad mete sive
memoria. quam memoriam
quida pmittunt duabz aliis
quida subiungunt s diversa sunt
intencionem fini vo ptineat id
ipam essencia divinitatis. l
cotibus predictis relinquat
aut differencie sic possunt d
gui ut fini ptineat ad actu
cordis. servire vo ad actu
operis. laudare vo ad actu
oris. Alie vo tres differencie
sic distinguunt. ut videre ptine
ptineat ad actu racionis. amare

231

vero ad actum voluntatis sine
gemitus. laudare vero ad actum
sermonis nisi fiat protestacio
divine maiestatis sapiencie
et bonitatis

Determinatis hiis que pertinet
ad realitatem spiritus anime sequitur
de hiis que insunt ei secundum esse ab
solutum. primo. Deinde de hiis que perti
net ad esse eius comparatum respectu corporis.
Primo quidem agendum est de simplicitate
eius. Secundo de unitate et plura
litate spiritus. Tercio de similitate
originis vel non similitate. Quarto
de localitate. Quinto utrum sit ad
imaginem et similitudinem divinam
et hoc quod pertinet quasi ad equalitatem
precedentes vero ad quantitatem. Sexto
de ordine eius in universo.

Circa simplicitatem vero que attenditur
respectu ad partes quantitativas queritur
an sit simplex an composita. Et videtur quod
sit simplex. quantitas enim tenet esse cor
poris. anima vero est substancia incorporea
ergo quantitate caret. Item Augustinus in libro
de anima et spiritu. Sine partes sive anima
in racione perfectionis quam virtute
ponitur est intellectus. Simplex substancia
est anima non aliud est ei esse nisi substancia
anima. Item omne quod recipitur est
in recipiente secundum modum recipientis
sed igitur in anima sunt species rerum cor
poralium et compositorum in simplicitate
natura anime simplex est. ubi enim
est una species ibi alia. Item si
anima esset quanta maior esset in
maiori corpore et minor in minori
et per consequens maiores corpore essent
sapienciores et ingeniosiores quam
tum non sit non est anima composita sed
simplex. Contra. Anima tota toti corpori in
funditur ut probatum probabili. extenditur
ergo secundum extensionem corporis. cum igitur
corpus sit compositum et ita quantum
erit anima quantitate huius. Item anima
habet partes virtuales sive potencias. et
secundum illas est in diversis partibus corporis et
non secundum omnes in qualibet parte. non enim
videt in manibus nec audit in oculo
ubi autem aliqua potencia est. ibi et ipsa
anima est. ergo anima quantitate huius
racione suarum potenciarum. Ad quod dicendum secundum
Augustinum in libro de quantitate anime quod quantum
dicitur aliquid duobus modis. virtua
liter et dimensive. ut eo quod quantus sit
quilibet potest queri vel quantitas di
mensiva. scilicet quod sit pedum. vel quanti
tas virtualis. scilicet quante sit virtutis.
anima igitur habet quantitatem virtualem. sed
non habet dimensivam. Similiter habet
virtualem extensionem in corpore non
habet extensionem dimensivam sicut al
bedo vel forma. mixtis que distenditur
secundum corporis distensionem. Ad secundum
vero dicendum quod licet in anima sint partes vir
tuales. que determinatas habent
operaciones secundum partes corporis diversas
non tamen ipsa anima est partibilis secundum
quantitatem ut in se recipiat di
visionem vel secundum substanciam corporis eius
substancia dividatur sed secundum proporcionem or
ganorum et operacio virtutum quibus
mediantibus anima in diversis corporis
partibus operatur et sicut per divisionem situm
diverse partes corporis distinguuntur
ita per divisionem actum diverse partes vir
tuales cognoscuntur nec est situs
tamen multiplicacionis virium in anima
nec est maior anima in duabus vel

in tribus potentiis quam in una. to-
ta autem dicitur esse in qualibet parte cor-
poris uno modo. ut totalitas ad per-
fectionem anime essentie referatur. non
autem dicitur tota in qualibet parte corporis
secundum totalitatem virtutum

Secundo queritur utrum anima sit
una vel plures in tribus po-
tentiis. vegetabili sensibili et rationali.
Quod autem sit una sic ostenditur. Sicut
se habet perfectibile ad perfectibile sic
perfectio ad perfectionem. sed non differt in
homine perfectibile a vegetabili
sensibili et rationali quia unus homo secundum rem
est vegetabilis sensibilis et rationa-
lis ergo una erit perfectio secundum substantiam
Item si essent multa et secundum substantiam
et secundum potentiam actus unius non impediretur
per actum alterius. Sed contrarium videmus
quod anima occupata circa actum unius
impeditur ab actu alterius ergo sunt
eadem substantia vegetabilis sensibilis
et rationalis. Item si essent differentes
secundum substantiam potentiam et operationem nullo
modo convenirent et sic impossibile est quod in
homine non convenirent que in aliquo
non conveniunt. Item si hoc esset esset
homo diversarum specierum differentiam enim specificam
facit diversitas substantialis perfectionis
Item Augustinus hoc confirmat contra Avicennam
dicit quia resurget secundum corpus anima
autem corrupti coniungetur. si sensibi-
lis in homine esset alterius substantie quam
rationalis et similiter vegetabilis. aut
desineret esse et ita non esset idem totus
in resurrectione qui prius erat. Si vero non de-
sineret esse. essent tres substantie sepa-
rabiles quarum nulla esset alia et ita
localiter divise et ita vegetabilis
quantum est de se in homine esset substantia
separabilis. quod cum non sit. necesse est esse

una substantia in tribus viribus. Item
Augustinus in libro de ecclesiasticis dogmatibus neque duas
animas in uno corpore esse dicimus sicut
Iacobus et alii Syrorum scribunt unam
animalem qua animetur corpus et in-
mixta sit sanguine et aliam spiritua-
lem que rationem ministret. Sed dicimus
unam eandem animam in homine que et
corpus sua societate vivificat et
semet ipsam sua ratione disponit
que in se libertatem arbitrii. Item
in semine sive in embrione ante in-
fusionem anime rationalis precedit quedam
potentia que vegetat et sentit
sed illa potentia non est sine substantia ergo
animam rationalem precedit substantia
vegetabilis et sensibilis. ergo diverse
sunt anima vegetabilis et sensibilis
et rationalis. Item non est eadem
substantia corruptibilis et incorruptibilis
corruptibilis est sensitiva incorruptibilis
rationalis ergo non sunt idem secundum substantiam
Item separabilis et inseparabilis mix-
ta corpori et non mixta non sunt
eadem substantia. Ad quod potest dici
quod una est substantia in homine cuius
virtutes unum anima rationalis cum sepa-
ratur trahit secum sensum et ymaginationem
sicut dicitur in libro de anima et spiritu. Ad se-
cundum quod obicitur de embrione dicendum est
illa substantia cuius est illa virtus co-
se habet per modum efficientis secundum pro-
dum artificis preparantis ipsum corpus
quod debet esse organum anime ipsius
que est perfectio nec dicitur esse an-
ima ultima perfectione sed cum a per-
fectione dicitur non a preparatione et sic di-
catur a philosopho esse. Animal hoc non est
nisi ut distinguatur a corpore in
quo non est virtus talis preparativa

232

d ut p hoc designet esse i spe
d qm ut huiusmodi posset pse sbsiste
a vo dd q no e ... eade suba
zruptibilis et incorruptibilis
suba cu illa que ... ppat ⁊ est
zruptibilis no est eadem tu spa
suba aie ronalis virtus aut sen
cidi qm dit Aug separi tu
zpe vnus sube est tu potecia
ultima et licet no sit separabi
zorone qua est sensibilis
t tu separabilis rone sube in
ua fundat ista vo sensibilis
et in gne gat tu sensibili in
utis in brutis at sit corrupti
lis no pp hoc est in homie corrup
ilis quia in brutis no ordinat
si ad nctitate corpis corrupti
pue determinatu gnadi et io
tpe corrupitur no sic at e de
mie Vna em ordinato no tm
t ad pfectom nctitatis corpalis
ad ministeriu vtutis intellectualis ⁊
ius ad hoc q sicut met eu vtu
intellectuali ul demet ita pmie
pmiat ¶ gsilit pt videri ad
n obm Dic em separabile et in
pabile no quenit eide sube ita
t mixtu net i mixtu Dz mich
ibz subam q vna potm separi
corpus q alia separi i corpe sine
pne

Cras quit vtrm omes aie cate
sint simul ul no sil Ad aut
t siml cate obz quia dz Ige
d requieuit dne ab ope ii vii
xponit Aug q i ille vi diebz
a erat cata cu pmordialibus
ulbz faciendis no acatis que
pis pducunt tug in aialibus
sit sit q vna aia sit causa
ius matialis ul effectiua ul

vna hecant causam sic corpora
huit vna matiales cam et q oes
alie sint siml cate aut no req
eunt de ab vniuso ope Di ei aiaz
facet sic alia cu pmordialibz rati
bus pduat no obstante hoc cesse
dicet q faciet ad nouu enim op
cessit so talis quiesce nom ...
iu ostedi p simile Dic em est de
spualibz subis que sut angeli
q omes sunt cate sil p gr iu
de spualibz subis que sit aie
ronales no em esse cor dependet
a corpe cu quingunt sit ee aie
sensibiles aut vegetabilis ¶ Ite
Iob peult Ecce nehemoth que fe
ci tecu ⁊ cap xx eadem est mensa
homis que et angeli q intellige
ad aiam hoc eu angelis cari di
cende sunt ¶ p eu hecant esse sub
sistes pg corpis corruptom qre
sicut no heret esse subsistes past
corpis gnacom que em est ppo
eius esse q est pg corpis corrup
tom ea est ppo eius esse q est
an gnacom ¶ Ite queda sunt
gnal spuales sube in corpibus
et sicut an corpa et post ¶ Ite
queda sunt in corpibz et sunt ei
pg corpa et no an hinc apponit
q sit queda in corpibz ⁊ sunt
an corpa et no pg q ille due gnt
tones sut q iste due apposite ill
et sic esset iiijor gnctones ¶ Ite
dicit aug i li de aia et spu q
aia hec istas pes ronabilez irasci
bilem et concupiscibile anteq cor
pi misceat ¶ In gnm vo obz pes
qui finxit sillati e e ¶ et p corda
intellur aie ⁊ glo ibide dicit qd
aias sepatim dz cauit et non
omes an adam ⁊ hoc pt intelligi dup

Et no an nec pg corpa ut i vegeta et
bruti hinc ni p oppo q sint aliq
sube i corpibz ⁊

ul q no omes sunt cate cu aia ade.
ul q no omes cu aia ade sicut
queda heresis dicebat. Contra aug
i li de eccl dog. credend est et firmi
ter tenend q no omes aie sut
ab inicio cate ut origenes finxit
nec cu corporib seminant ut lucife
rianj et cirill et quida latinor
affirmat. Sed dicimus creari simul tam
et infundi i corpe compacto et for
mato ut viuat i vtero. Contra aug
i epla ad ephe. i. c. sicut elegit nos
in ipo etc. glo. nec quis putet aias
cu deo fuisse eternas et tunc aliquid
meruisse iuxta hereticorum errore illor qui
ad illa insibilia dnt quasda aias
fuisse stas et ideo tunc fuisse electas
Quod si aie essent cate ab inicio cum
stat q haberent potencia eligendi et
uolendi et hec potencia no essent ociose
sed in eis sic no sunt i angelis
ergo ul demerent ul merent per con
sione ad d ul auersione a deo ergo
confirmarent in malicia ul bonitate
sic angeli cu sint sube no vnite
corpori et ita inseparabile heret peccatum et
inseparabilis bonitas. Si enim confir
mate sunt i malicia ul i bonita
te i iustu esset eas vniri corpori ad
merend ul demerend q cu falsum sit
restat ipm esse falsum. Item contra adhuc
cum no du nati essent aut aliqd boni
aut mali egissent ut secundum electionem
propositum dei maneret etc. ex quo probatur
q no fuut prius cate ut aliquid
boni ul mali agerent. Item cum habeant
potentiam cognoscendi et volendi et ca
gnoscunt corrupta massa carnis
cui vniuntur ul voluntarie vniunt
aut i voluntarie. Si vero voluntarie

esset ergo peccatum actuale cum peccatum
actuale condonat quod peccatum originale
Si vero i voluntarie i iusticia esset
ut peccatum contrahat ex eo quod sump
est contra voluntatem eius actua
lem. Restat ergo q creando infundat
quod concedendum est. Ad primum obiectum dicendum quod cre[illegible]
ciut de ab v. o. q pa qut ad
gna et spes et hic hri pt cogl
bede sup ge. dicit enim primere
quieuisse a genibus rerum faciendarum
sed nova gna no condidit v[illegible]
nunc cum operatur administrationem illo
generum que tunc instituta sunt
Ad aliud dicendum quod non est simile de
angelis et aiabus quia angeli
sunt sube no vnibiles corporibus
aie vero sunt corporum perfectione co
uenit ergo ut id sit tempus perfectionis
et perfecti. Cum enim sint quedam
que ita sunt sube quod non perfec[illegible]
ut intelligentie angelice quedam que
ita perfectiones quod non sube perfec
tiones in ipsis corporibus quedam
in medio ut se q sunt simul sube
et perfectiones et inquantum perfectio
nes id tempus perfectionis et perfe[illegible]
Auctoritas aut iob solvit in glo
ubi dicitur Sicut fieri est non [illegible]
sed cognatione racionis et ali[illegible]
sit primagine sapie [illegible]
dicendum quod ille gnaciones non [illegible]
runt esse aut enim erant [illegible]
nales aut individuales Sed individual[illegible]
no quia initiat cum corpore [illegible]
est substantia separata. Si [illegible]
esse non pt quia sit finaliter [illegible]
participaret beatitudinem r. [illegible]
cum corporis et per intret [illegible]
pe. Item alius status non [illegible]

pma pte quia si cpeteret ee po
ptricipada btitudine cu esset
vtile quo ad hoc. Item constituti
melius esset no cungi q cungi
est quia cungeret carni peccati
passi corrupto. Sed q cu spus
e cpet ligat ut tut libari no
ssit ut infans. Deus aut vnuqq
creata facit q melius est. Restat
q hec cu no sit melius no faciat
no dme q que est cpato ee
ad corruptionem ea est ee cu ad
natom quia i pmo est p cgressus
e deming bono ad meliore et
meliori adoptivum cu corpi red
glificato i eis qui bn mezue
t i alio est de tinato de bono
ibi in deteriorem ut dictu est. ¶
id vo q dic aug q aia habz
ie pot ronale nasale. cupi
cuiteq corpi misceat. dicm
ic dr dup quia no habz eas
mitione ad corpus sic eas cu
ngit corpi intellr. g pporitas
tpis s natur
equit de localitate eius s se
pam accepta et pro de loco ¶
uali ¶ Sedo de loco corpali ¶ Qd
t heat locu spualez arguit qo
q ppor. lia sut ctinens et ctetu
sicut corpalis est corporum g ppor
nalit locus spualis erit spiu
ta est locus spualis aiarum ¶
o da. angeli sut intellicie in
spualibus contites. It dr i lio
ru sto. licet no ctineat simibz
alibz circuscrione tn no caret
e sue ¶ q vnu et id no pt esse
is diuisorum p'm aut ctinet ime
e multa. g no est ctinens ut
ns It Aug i lio hyppn. q no
t res esse in deo sicut i loco no

em ita sunt res in eo ut dicat
locus corp locus em longitudine
et altitudine ctinet. Ite si aliqs
esset locus spualis i mediatus
ctinens cuiam aut fundaret in
suba ctinete spuali aut i suba
ctenta. Si fundaret in suba co
tinete eadem rone quet de illa
suba ctinete in quo loco esset
et ita eet abire in infinitu cu
oporteat stare in pmo et ita eet
unus locus i mediate ctinens multa
Si vo suba ctenta. tuc no ha
beret rom loci. locus em dicit
dupliciter simpliciter et s quid vno
mo dr initatis spus s que dat
eis ctinencia ut in ipo quiescat
et adipm moueat et in quo
sut salvati substantie spitales et sic
dicut aggiatur curve spus circuscripti
infra septu et incircusceptu Alio mo
dr tinato sent vna quaqz
re spuali qd cu illa tinatom
nichil est de re spuali et sic dic
Aug i lio de si ad pe. inest sub
stacie spualibus natalit eo quo ad
se i vice discernit s q nulla est
i alieno tinno ¶ Ad obm at in
dend e q sed sut vltimum modum
dice q pporcionalia sut locus
spualis et locatu. sicut locus
corpalis et locatu. Similit q
dicit dam tn illud posset intelligi
alit ut contineat status vnius in
telligencie ab alia quousq veni
ret ad dm qui est omnia ctinens
id vo q Jos dicit sic plane in
tellr. id aut q dic Aug i lio de
qtitate aie intellr de loco primo
et qm ctinente
Consequenter querit de loco corpali
Utrum aie heat locu corpalez

in quo sunt separatas et non quod hec quod
dicit Aug. in libro de anima et spiritu quod eo
corporales naturas corporeas dimensiones quod
loco circumscribuntur in loco autem dicitur
anima quia alicubi presens est et ali-
cubi non est. Item dicitur anima circumscrip-
tibilis scilicet quia loco vel tempore vel com-
prehensione concluditur. quia omne lo-
catum habet dependentiam aliquam a lo-
co vel ratione quietis vel ratione con-
servationis vel ratione operationis.
Rationalis autem substantia separata
nulla habet dependentia ergo non est
in loco. Item quod est in loco cor-
porali ipsum habet determinatam rationem ad
locum ut grave ad deorsum. leve
ad sursum. sed anima nulla habet huiusmodi
rationem separata ergo non est in loco
corporali. Respondeo. in loco corporali dicitur
esse tripliciter vel tribus modis [illegible] et [illegible]
[illegible] per circumscriptionem [illegible] per
diffinitionem communiter per presentiam. Esse
autem in loco secundum hos tres modos
distinguunt ut esse per presentiam
ponat existentiam rei et loci. Esse
vero per diffinitionem ponat existen-
tiam et superaddat terminationem. Esse
vero per circumscriptionem ponat duo pre-
dicta et superaddat commensura-
tionem in loco simpliciter immediate
et sine. Unde hec sunt vera ad obiecta.
Ubi enim dicitur anima rationalis esse
in loco hoc non est per circumscriptionem
[illegible] non habeat partes dimensionales
[illegible] dicitur esse in loco diffini-
tive [illegible] ratione corporis [illegible]
[illegible] presentia autem quia adest
loco etiam cum est separa-
ta etc.

Habita consideratione de simplicitate
unitate similitate localitate
Restat consideratio de ymagine que
dicitur spectare ad qualitatem spiri-
tualitatem. Dicitur enim ymago expressa
similitudo alicuius. Queritur ergo cum
anima rationalis debeat dici yma-
go aut tantum ad ymaginem. Secundo si
dicitur utroque modo sed tamen proprie ad ymagi-
nem [illegible] hec soli filio [illegible]
[illegible] si [illegible] rationali anime pro-
prissime quia ratione dicitur esse ad
ymaginem dei. Quarto que sit
differentia inter ymaginem et similitudinem.
Quinto secundum quid conveniat ipsi anime. Sexto
si conveniat secundum superiorem partem vel etiam
secundum alia illius partis an tantum addat
[illegible]. Septimo quomodo sit [illegible]
anima representativa ymaginem trinitatis
penes mentem intelligentiam et voluntatem.

Quod autem sit ymago [illegible]
quod dicit Aug. in libro [illegible]
[illegible] dicitur ymago et ad similitudinem
ymaginem et hoc non est nisi [illegible]
animam rationalem ergo etc. Item [illegible]
ymago secundum rationem similitudo [illegible]
ergo anima rationalis dicitur ymago dei.
Item Cassiodorus quo possit [illegible] yma-
go dei sed anime hominum [illegible]
[illegible] accipi [illegible]
[illegible] secundum immortalitatem ymago
dei dicitur et ita est ymago dei. Contra
[illegible] ymago est species indifferens et
indistincta similitudo. sed [illegible]
[illegible] hominum ergo non [illegible] anima
rationalis ymago dei. Item dicit
Hugo ymago pertinet ad figuram
et hec non [illegible] similitudinem [illegible]
[illegible] corporalibus. sed non est figura
in deo nec [illegible] hominum autem [illegible]
deo ergo non dicitur ymago. Item

ymago dr similitudo sicut dicit Aug
q° lxxxiii. q. s similitudo attenditur
forma sbali vel accidentali. nulla vo
una talis q̄ est d3 rationali
e g° rc. Item ymago d3 expss
a similitudo. s no pt esse expss
a similitudo dei nisi i unitatem n
homis no pt esse expssima si
do. ii ho. ergo no dicet ho vel aia
ualis ymago dei. Ad q dd q
ymago dei d3 ppissime et non
pssime. Si ppissime sic accipz
om hyl' 7 ita no convenit homi
it aie ronali v° dei. Si no ppi
ssime put d3 expssima simitu
m tata sit dia pt Ridendu
t est ad oba q ro hyl' accipit
convenit filio dei q sit yma
v° patris 7 accipit psonalit Et
sm v° dd est q illud q dicit
go ymagine ptinc ad figura
figura accipit pprie put i corpi
s sit no dicet ymago dei. d3
de vt. iiii no indistis aliq
tudine i die qua locutg est
s ne forte decepti faciatis
sculpta similitudine an ymagi
Si v° accipiat figura ppor
naliter p distinctione eu equiti te
tis sic aliquo m° dici posset
ymago dicatur dei imitatur eni
i solis din in quadam distictione
in rone distinctionis psona p
est equitas v'tutis quis vin
ad quida similitudine equitatis
tis sine equalitatis ipsomis
is est tu i magna differencia
ilia pte et licet nome yma
ne sbaliter accipe no tu fi
re solenus hic accipe i. i. ad
tu d3 figura sube ubi pm

alia translacom p ymagine pot
accipi tu d3 filius est ymago patris
Ad tm dd est q licet no sit
convenientia i forma sbali vel acci
dentali est tu aliqua convenientia
s proporcom in effectu sicut deus
meminit. intelligit. diligit sic
aia s suu modu. similitudo etia
est tali ad prima ca. Ad qrtu
dd q no pot esse similitudo cati
ad prima cam equitu ad expssio
eiusdem n. vel cencie. p tam ha
be quidam similitudine expssa
sic possibile e i cata

Secundo queritur eu d3 ee yma
go quit et no ppissime ni
chol tu ad ymagine utrq quat
tuo aie humane et homi sedm
quam. an aly cature. Et m q
aly cate p hic q similitudo aliqua
convenientia pot esse catuc i uni
tate. veritate et bonitate. Item
cue sensibilis est similitudo eu d3
ipo cognoscedi. angeli ultimg m
po diligendi convenit etiam i ange
lo enitas illa mim s q3 d3 atte
di ymago Et p dic b. gg expones
illud eu signaculu similitudine q
no ad similitudine dei tm fco d3
s signaculu similitudinis ut quo
nico est sbtilior. na. eo nullo y
mago dei subtilig insinuet expss
sa et p9 subdit de sigillo anuli
talis similitudo expmit qualis i
sigillo cenad het expquo accipz
q angelg magis d3 dici ymago
dei vel ad ymagine q3 ho vel aia
rolis Et q Aug i smone de y
magine nulli aly cature dedit
q sit ad ymagine nisi homi
Item eu ymago sit expssimili de
magz aut inubilia sut que ex

psse sunt similia et eq° in ma
gis de aia ronali q de angelo
q sit ad ymagine primi inbi
litatis ¶ tc ro inbilitatis descen
dit n' sit oformatus simpl'om ppor
cionis vnius ab alto s; i homine pt
esse ro ptessionis vnius ab alto
p gnacom in angelis aut no
g° mag in dia homo ad yma
gine q angelo ¶ p sicut dicit
i sermone de ymagine et i li°
de aia et spu ¶ Sic ds est aia
vivificans et gubnans ita aia
se ht i suo corpe et ita ht opp
ssam silitudine ¶ Et q no que
ro ymaginis oni creature qr
no est oppssa silitudo sicut ogt
esse i catura ¶ malys aut catu
ris remanet ro vestigij scdm
vnitate vitate et bonitate ¶ In
sensibili aut catura licet sit pto
cognoscdi no tn est pto cognoscendi
ipm et diligendi et io no est
inlt quenecia cu ds ds em se
ipm cognoscit et diligit ¶ Ad id
vo q obr de angelo dd q yma
go pt dici quis et pt dici ppe
git sicut dr de angelo ppe sit
dr de aia ronali et de homine s
ciam quenit cu angelo s simp
plicitatem eencie 7 trinitatem
vim quibus meminit intelligit
et diligit 7 p hc i quenit aie
ronali comdat a aia ronalis in hc
q est ymago dei s; hc q sicut
deus movet et gubernat vni
uersum sic et aia ronalis movet
et gubnat suum vniversum ¶
q silitudo verius est in homine i
hc q pt pducere simile in natura
oralia vo pte emdem distingu
in aia ro memorie intellectus et
voluntatis inquantu omemora
intelligencia voluntas ¶ Ad obi
in orium dd q ymago licet
de angelo 7 sit maior oppssio
rone simplicitatis no tn rone
eorum in quibus osistit pncipa
ro ymaginis nl equitu ad vni
tatem trinitatis oppte essencia 7
psone sicut sup dictu est op
te em essencie est ambitus
bernacionis et vivificacionis
pte p° intg pducionis et i
terminu e eindeb pressio
O(ctauo) quer qua rone di
ad ymagine dei ¶ Ad q
esse ad ymagine dr ut no
n roe ppois que est trasiti
fencia ut in hc ostedat d
ro p° filij qui dr ymago n
ad ymagine et ponit Aug
tudine in li de x cordis sic
nummo ymago impatoris
est et alit i filio ¶ In filio e
oppssa s quenecia n' i num
aut no ¶ Sic et tn nummus
eis oplt melior qua cu n
et tn quada vita eis ut s
tang gerens ymagine num
nescit se here ymagine im
toris ¶ Sic posuit exm de fili
specula ¶ In filio homis est yma
go homis 7 e hc q pr in specu
aut ymago no est hc q ipe
filio est ymago s equalita
sibi in speculo aut quam lo
est a sibi a et io ppe dr ess
homine ad ymagine pp no
dissilitate de hc q de homine
ad ymagine meam ¶ Supp
est vtrum supponat peccato
meato et utroque p psona nl p

senc(i)a cheruz(?) at i(n)s(er)it de hoc
ungit vi(?) factis q(ua)ntu(m) ad p(ri)mus
i(n)s(er)endus est. q(uaer)itur ut homo possit
dici ad ymaginem filii quia dic(it)
e(t) aug(ustinus) sup(er) ge(nesim) q(uod) que est yma
(de)i ad cui(us) similitudinem factus
e(st) homo nisi salvator n(oste)r qui
e(st) p(ri)mogenit(us) o(mn)is nature. (Et)
... i(n) transformamur i(n) eandem yma
gine(m) ta(n)q(uam) d(omi)ni sp(iritu)i (et) ro(manos) viii q(uo)s
p(rae)scivit (et) p(rae)destinavit conformes fieri ymagini filii
(con)formitas a q(ui)bus a(d) est q(ua)n
t(u)m ad rationem ymaginis (et) homo dici(tur)
ad ymaginem filii. q(uaer)itur si h(om)o q(ua)l(ite)r
dici(tu)r esse ad ymaginem trinitatis
cum ymago ibi designetur tonis(?)
in p(er)sonis. (R)ad(icitur) q(uod) (R) q(uod) utr(um)q(ue)
convenit dici et q(uod) homo est
ad ymaginem filii qui est yma
go patris quia p(er) ip(su)m tamq(uam) me
diatore(m) ordinatur ad patrem p(er)
g(rati)am i(n) p(rae)senti (et) p(er) gl(ori)am i(n) futuro
conformabitur. d(icitu)r at ad ymaginem
trinitatis p(ro)p(ter) ro(nem) sup(ra) dicta(m) quia
sicut unitas essentie divine
e(st) i(n) t(ri)b(us) p(er)sonis quar(um) una p(ro)
cedit ab alia ita unitas est
essentie a(nima)e i(n) t(ri)b(us) viribus
quar(um) una dependet p(er) intelle(ctu)m
ab alia (et) act(us) me(n)te actu eliciat(ur).
(Secun)do q(uaer)itur que sit d(iffe)ra(nti)a
int(er) e(ss)e ad ymaginem et
similitudinem vel facere ad ymaginem
et similitudinem. v(idetu)r e(n)i(m) p(er) aug(ustinum) in
l(ibro) lxxxiii q(uaestionum) q(uod) ubi est ymago
ibi est similitudo s(ed) n(on) e(con)v(ers)o. i(n) duob(us)
e(ni)m ov(is) similibus similitudo est, neu
tru(m) alteri(us) ymago (et) n(on) co(m)mi
ta(t)io ewangelii g(lori)e (Christ)i qui e(st)
ymago. glo(sa) n(on) ymago (con)tinuo
similitudo (et) q(uaerit)ur similitudo e(st) (a)equalo

ad ymaginem. q(ui)a i(n) glo(sa) s(upe)r ge(nesim)
ymago q(ua)ntu(m) ad naturalia similitu
do q(ua)ntu(m) ad gratuita. (Et) aug(ustinus)
ii(i) lib(r)o de a(n)i(m)a et sp(irit)u ymago i(n) cog(nitio)
ne similitudo i(n) dil(ectio)ne. q(uaer)itur iter(um)
(c)hugo ymago e(st) i(n) ip(s)a o(mn)ia
q(uae) sunt s(ecundu)m s(c)ripturam similitudo e(st)
unu(m) et simpl(ex) esse d(icitu)r s(ecundu)m e(ss)e(n)cia(m)
(R)ad(icitur) q(uod) d(icen)d(u)m q(uod) similitudo accipit(ur)
q(ua)n(do)q(ue) p(ro) (con)venientia sive s(ecundu)m substa(nti)am
sive d(icitu)r re(m) alt(er)i(us) ge(ne)ris (et) h(oc)
m(od)o p(otes)t e(ss)e g(e)n(er)ale ymagini et
similitudini p(ro)p(ter) s(u)p(er)io(r)e. vel p(otes)t ac
cipi similitudo (con)venientia s(ecundu)m eq(ua)
litate (et) h(oc) m(od)o n(on) li(cet) distinguat ab
ymagine nichil(ominus) p(otes)t unu(m) e(ss)e
(con)t(ra) c(on)tinens alius g(e)n(er)alit(er) (et) n(on) e(con)(verso)
(R)ad(icitur) q(uod) d(icitu)r q(uod) ubi est ymago i(bi)
est similitudo. s(ed) h(oc) p(otes)t e(ss)e duabus
ro(ni)b(us) vel q(ui)a similitudo sit g(e)n(er)ale
vel similitudo i(n)separabilit(er) (con)co(m)itat(ur)
ymaginem et n(on) e(con)v(ers)o. (S)i p(ri)mo m(od)o
accipiat(ur) n(on) opp(on)o(?) distinctione(m)
s(ecundu)m ro(ne)m et ita accipit aug(ustinus) cu(m)
d(icitu)r. aut q(uod) similitudo accipit(ur) q(uo)
ad gr(atu)ita ymago vel quo ad
n(atur)alia: distinctio et accipit(ur) no(n)
tu(m) ro(n)e s(ed) i(n) re et p(otes)t at q(u)i(a)
ad h(oc) (quan)tu(m) de illa diff(er)e(nti)a q(ua)m po(nit)
(A)ug(ustinus) q(uod) ymago attendit(ur) i(n) po(tentia)
(co)gnoscendi. similitudo i(n) po(tentia) dilige(n)
di. (et) alibi d(icitu)r. ymago i(n) cogitatione
similitudo i(n) dil(ectio)ne. p(ro)p(ter) quid ma
gis ymago ad cog(nitio)nem referat(ur).
q(uod) similitudo cu(m) cog(nitio) dicat assimila
cio (co)gnoscentis. ad cog(nit)u(m). (Et)
(R)ad(icitur) q(uod) d(icen)d(u)m q(uod) assimilacio p(otes)t dici du(pliciter)
et sic d(icitu)r cognicio assimilacio co
gnoscentis ad cognitu(m) (et) sic pe
nes utr(um)q(ue) est similitudo vel pot(est)

dei ipse eu i equalit[te] conuenit sit
diliges eu diligente i dilectione
conuenit et hoc facit eius voluntas
et s[ecundu]m hoc d[icitu]r s[imi]litudo in dilectione eu
diliges ipam dilectionis i quada[m]
s[imi]litudine dilecti transforma[t] vn[de]
hugo i li[br]o de arra sponsi ¶ Dilectio ea[m]
q[uo]d quiq[ue] diligis ipa in dilectione
in eius s[imi]litudine transformaris
q[uia] p[ro]p[ter] in cognitione est queda[m] discretio
cognoscibilis p[er] q[uam] est queda[m]
transfiguratio : p[ro]p[ter] po[tentia] cognoscendi
inquantu[m] h[uius]m[od]i et dilectione[m] Vn[de] q[uia]
ymago plus ad hereat nature q[uam]
s[imi]litudo et sit prior naturaliter quam
s[imi]litudo superinducta ymagini r[espon]-
dente penes potencia[m] cognoscendi
determinat[ur] ymago. Similitudo penes
po[tenti]am diligendi sic i re corporali
prior ymago q[uam] color. qui s[upe]r
inducitur

Queritur de multis dicuntur
que ponuntur int[er] ymaginem
et s[imi]litudine[m] quia sicut d[icit] Cassi[odorus]
ymago attendi[tu]r s[ecundu]m i[n]mortalitate
s[imi]litudo s[ecundu]m simplicitate et ita vi[detu]r s[imi]li-
tudo esse prior q[uam] ymago Sim-
plicitas eni[m] vi[detu]r esse prior q[uam] im-
mortalitate Resp[onsio] s[imi]litudo accipit[ur]
g[e]n[er]aliter, ut et s[ecundu]m i[n]mortalitate dica[tur]
s[imi]litudo s[ecundu]m que no[n] attendi[tu]r yma-
go ut patet s[ecundu]m simplicitate[m] tu[m] a[n]i[m]a d[icitu]r
ad ymagine[m] dei Similiter intelligen[dum]
est q[uod] dicit hugo. p[er]tinet ad figu-
ram. Similitudo ad na[tura]m natura
eni[m] prior est figura. Vn[de] attenden-
du[m] est. q[uod] loquit[ur] de s[imi]litudine put
s[imi]litudo est g[e]n[er]alia q[uia] i forma. ut
tu[m] d[icitu]r q[uod] filius est s[imi]lis patri in hoc
q[uod] eiusdem speciei Vel sic no[n] atte[n]-
dit. s[imi]litudo put sequit[ur] ymagine[m]
inquantu[m] unus q[uod] ho[mo] creatus ad yma-
gine[m] et s[imi]litudine[m] dei et no[n] d[icitu]r ad

s[imi]litudine[m] et ymagine[m] Simili-
ter videntur ee plures d[ifferenti]e quas i[bi]
ponit ut tu[m] d[icitu]r q[uod] d[icitu]r s[ecundu]m ymago c[or]-
poralis Similitudo quia spiritualis ¶
Similiter tu[m] d[icitu]r q[uod] sit ymago i[n]
o[mn]ia in ipa s[ecundu]m sapiam Similitudo
quia simplex s[ecundu]m essenciam vnde
g[e]n[er]aliter attendendu[m] q[uod] duobus mo-
dis attendunt[ur] differencie ut in
s[imi]litudo super intelligat[ur] ymagi[ni]
et sic ipse accipit[ur] ut s[ecundu]m q[uod] s[imi]litudo
contendit ut quo ad priora yma-
gine ut co[n]stancia accipiat[ur]

Quinto querit[ur] s[ecundu]m quid c[re]at[us] e[st]
vel homo utru[m] dicat[ur] quere
s[ecundu]m corpus vel s[ecundu]m parte[m] sensibile[m]
et vi[detu]r q[uod] s[ecundu]m corpus q[uia] sic dicit hu-
gustinus. est p[ro]ptate qua p[ro]p[ter] vide[t]
qua discernit bonitate qui
ipm tendit i hoc et vi[detu]r. q[uod] dicit
aug[ustinus] q[uod] in corpore homine quieti
veritas reperit[ur] et si no[n] ita e[x]pres-
sa sicut interiori homine vi[detu]r
in exteriori homine qui corpus
gerimus quo possimus quanda[m]
veritatis effigiem et si no[n] ex[pres]-
sior est ta[men] ad illud dignoscendum
faciliore Ex quo colligi[tu]r q[uod] homo
s[ecundu]m corpus d[icitu]r ad ymagine[m] ¶ p[re]-
terea vi[detu]r. p[ro]p[ter] hoc q[uod] d[icitu]r in ge. ad yma-
gine[m] sua[m] creavit illu[m] masc[ulum] et
f[eminam] Sed h[uius]m[od]i distinctio no[n] est nisi
s[ecundu]m corpus ergo etc ¶ Contra aug[ustinus]
li[br]o lxxxiii. q[uaestionum] q[uia] tale est. ut id
contemplandu[m] sit aptius magis
et h[oc] ad ymagine[m] et s[imi]litudine[m]
dei qui cetera corpora animalium facta
sunt mundi p[er]t ¶ Contra s[ecundu]m sensibile
vi[detu]r esse queda[m] trinitas imitatio
sicut ostendit aug[ustinus] i li[br]o de trinitate
eius species memorialis siue mo-
ria et visio supra ipam re p[ro]

uicia et dilctio que surgit ex
his, ergo tu ex hijs similitudo trinitatis
oritur erit in sensibili parte ho
minis ad ymaginem. ¶ beda in glo
ad ymaginem dei dicitur esse secundum illa
partem qua irronalibus antecedit
¶ Et cassiodorus quo possit yma
go et similitudo dei esse si ante homi
nis tenuo claudentur. Sed non
dicitur ymago dei nisi id quod ibi
contemplande incommutabili veri
tati ¶ Item aug. cui pars ymago dei
dicitur esse secundum qua particeps eius esse
potest capax eius est. secundum cognicio
nem et dilctionem. cum igitur secundum sensibi
les vel corporales non contingat homini
participacionem non dicitur ymago dei
¶ Simpliciter ipse racione ymaginis
non dicitur homo ad ymaginem dei
non secundum corpus neque secundum partem sensi
bilem sed secundum partem intelligibilem vnde
licet inveniatur ibi quedam similitudo
trinitatis non tamen dicitur ymago. yma
go enim est expressa similitudo sicut pos
sibile est in creatura
Deinde queritur vtrum anima racionalis secundum
inferiorem partem dicatur ad yma
ginem vel ymago. cum tamen secundum superi
orem. quod videtur per hoc quod dicit aug. libro de
trinitate in nostra mente humana querimus
trinitatem in tota quamuis non separan
tes actionem racionalis in temporalibus a
contemplacione eternorum et secundum trinitatem
ymago quero etc. ¶ Item sicut in inferi
ori homine sicut in exteriori. secundum in
terius sic est quod cum tamen mulier quam
vir dicatur esse ad ymaginem ergo sic
in inferiori homine cum ergo inferior
hominis dicatur mulier erit ipsa
ad ymaginem ¶ Sed aug. in
libro de trinitate. ex qua parte aspectam ad
veritatem est ymago dei. quod
quantum vero intendit ad agenda inferio
ra non est ymago dei ¶ Item in eodem
eo quippe ymago eius est. quo ca
pax est eius est. eius particeps esse
potest quod tamen magnum bonum nisi per
hoc quod ymago eius est. esse non potest
¶ Item eodem in hac distribucione
non recte dicitur ymago dei nisi id
quod inhereret contemplande incommu
tabili veritati: Ad hoc dicendum quod proprie loquendo
ymago dicitur secundum superiorem partem ad
primum obiectum dicendum quod licet trinitas quedam
attendatur secundum inferiorem. scilicet quod meminit
intelligit et diligit. hec inferiora non
tamen dicitur ymago secundum illa. non enim secundum
quamlibet trinitatem anime dicitur yma
go. sed solum secundum illam qua meminit
intelligit et diligit deum ¶ Ad secun
dum dicendum quod homo exterior potest dici sen
sualitas. sive pars sensibilis et
sic non est conueniencia vel similitudo
interioris et exterioris hominis. vel
potest dici exterior homo. progressus tempta
cionis secundum quod sunt in primis parenti
bus et quantum ad hoc quo ad quid est
similitudo in inferiori homine et exteriori
quo ad hoc enim est similitudo quod sicut
in exteriori homine est triplex mo
tus. scilicet serpentis mulieris et viri
ita et in interiori. scilicet sensualitatis
et inferioris partis racionis et superioris
quo ad hoc autem est similitudo quia
in homine exteriori est ymago quantum ad parte
viri et eciam quantum ad parte mulieris non
tamen ita est in homine interiori secundum solum
attenditur ymago quantum ad partem virum et
eciam quantum ad parte mulieris superioris
partis racionis
Deinde queritur si est ymago vel
ad ymaginem secundum superiorem partem
racionis utrum secundum quod trinitas invenitur
in ea respectu dei vel respectu sui et vi
que respectu sui. Sicut enim dicitur meminit
se. intelligit se. diligit se. et secundum

hoc d(icitu)r trinitas ad cui(us) ymaginem
condita est a(nim)a ro(nali)s ut sit sp(iritu)s
redditiva sup(er) sua(m) essencia(m) et ita
in(tellectu)s esse i(n) a(n)i(m)a meminit se intelligit
se diligit se. (er)g(o) s(ecundu)m h(oc) attendi(tur) esse
ymaginis (que) te aug(ustinus) a li(bro) de t(ri)n(itate) ecce
mens meminit sui intelligit se di
ligit se. h(oc) si cernim(us) trinitate(m) no(n)
du(m) quidem deum s(ed) i(am) ymaginem
dei g(?)o a(n)i(m)a s(ecundu)m h(oc) est ad ymagi(n)em
dei. (con)tra aug(ustinus) i(n) eod(em) li(bro) h(ec) trinitas
mentis no(n) p(ro)ptera ymago dei est q(uia)
sui meminit mens et intelligit
et diligit se. s(ed) q(uia) p(otes)t meminisse
intelligere meminisse et amare a q(uo)
facta est. (er)g(o) tu(n)c dicet(ur) ymago
in q(ua)ntu(m) h(ec) in deu(m) (con)v(er)tit(ur) ¶ Q(uo)mo(do)
d(icitu)r (con)est. Ad obi(ectu)m d(icitu)r i(n) (contrar)iu(m) d(icen)d(u)m est.
(quod) licet i(n) hoc sit queda(m) similitudo
tu(n)c q(uia) sit redditiva sup(er) (crea)tura(m) (et)
(crea)ta sup(er) desp(ic)abile no(n) est ymago
su(m)me trinitatis i(de)o op(or)tet ut v(er)tat(ur)
et a(n)i(m)a s(ecundu)m ip(s)am in deu(m) (con)v(er)tat(ur).
Ad p(rimu)m d(icitu)r d(icen)d(u)m est q(uod) i(n) p(re)dicta
aucte no(n) sit r(e)l(ati)o ad ip(s)am c(re)a(tu)ra(m)
intelligente(m) s(ed) sit relacio ad deum
de quo p(ri)us (con)tra(?) est sermo sic
littera p(re)cedens et sub seque(n)s
ostendit lic(et) ab aliq(ui)b(us) male i(n)telli(gatur).

Deinde sexto queri(tur) cu(m) queratur
s(ecundu)m sup(er)iore(m) p(ar)tem u(tru)m pene(s)
n(atura)lia aut (con)stituta et u(tru)m s(ecundu)m
po(ten)ciam an s(ecundu)m actu(m) (et) v(idetu)r q(uod)
s(ecundu)m n(atura)lia quia ymago insepa
bile est ab a(n)i(m)a sic h(abe)t(ur) i(n) glo(sa)
v(er)u(m) p(ro)ptu(?) in ymagine p(er)transit
homo (que) te aug(ustinus) xiiii de t(rinitate) no(n)
v(er)itate ymaginum dei h(ab)uerit
nisi deformi(ter) (con)tinet facta nec
tu(n)c vale(?) deformitate ut auferet
(?) q(uia) ymago est. (con)tra sup(er) illud
ps(almu)s Signatu(m) est sup(er) nos lum(en)

v(ult) t(ame)n d(icitu)r d(icen)d(u)m q(uod) distinguit(ur) triplex yma
go. s(cilicet) c(re)ationis recreationis et si(mi)li
tudinis v(el) in (?) un(i)t(ur) q(uia) s(ecundu)m yma
gine(m) recreationis reformat(ur) yma
go c(re)ationis ut simplex sit yma
go. Ad q(uo)d d(icen)d(u)m q(uod) ymago atte(n)
dit(ur) pene(s) u(tru)mq(ue) s(cilicet) pene(s) n(atura)
lia et pene(s) (con)stituta. s(ed) diff(er)e(n)ter
q(uia) al(ia) est ymago c(re)ationis et al(ia)
ymago recreationis ymag(o)
c(re)ationis attendi(tur) pene(s) po(ten)
tias n(atura)les. s(cilicet) memoria intel
ligentia et voluntate ymago
v(er)o recreationis attendi(tur) pene(s)
gra(tia)m reformante(m) illas pot(en)
(cias) p(ri)ma est indifferent(er) in peccato(ribus)
et iustis. alia est t(ame)n i(n) iust(is)
p(ar)tem queri(tur) u(tru)m ymago atte(n)d(atur)
pene(s) potencias vel pene(s) actu(s)
potenciar(um) et v(idetu)r q(uod) pene(s) (?)
(?) sic dicat Aug(ustinus) ymago i(n) a(n)i(m)a
attendi(tur) pene(s) ista tria. s(cilicet) mens
noticia et amor. s(ed) ista tria
potencie s(unt) actus po(tenciarum) (er)g(o) pene(s)
actus attendi(tur) ymago. ¶ It(em)
ra(tio) ymaginis attendi(tur) pene(s)
q(uod) unu(m) p(ro)cedit ex alio ut fi(lius)
est a patre (et) sp(iritu)s s(anctus) ab u(tro)q(ue)
s(ed) memoria intelligentia et (con)tra
voluntas. s(ed) (con)stat q(uod) po(tencia) no(n) (proce)
dit de p(ote)n(ci)a. s(ed) actus ex actu (ergo)
ymago attendi(tur) pene(s) act(us)
et no(n) pene(s) po(tencias). (con)tra. si ymago
attendi(tur) pene(s) actus (et) i(n)
pene(s) quoslib(et) actus s(ed) pe(ne)s
illos s(cilicet) quos h(abe)t (con)v(er)ti in d(eu)m
(er)go ymago i(n) homine n(on) est
q(uia) actualit(er) (con)v(er)tit(ur) in d(eu)m (er)go i(n)
p(e)cc(at)orib(us) no(n) esset i(de)o ymago
cu(m) no(n) (con)v(er)tunt(ur) in d(eu)m actualit(er)
¶ Hec d(icit) Aug(ustinus) q(uod) a(n)i(m)a dicit(ur)

ymagine dei non quia meminit
intelligit et diligit se quia potest per
ipsum se intelligere et diligere quia
ymago attenditur penes potentias
et non penes actus. Ad quod dicendum quod
ymago attenditur penes potentias
in quantum illis subsunt alii actus
unde dicit Augustinus quod ymago attenditur
secundum mentem notitiam et amorem
quod non propter hoc negatur quin attendatur
per potentias ¶ Ad 2m quod obicitur quod
potentia est composita dicendum quod licet potentia
absolute considerata non
sit composita relinquendo actum suum
potentia dependet ab alia et ita
quodammodo est composita unde relinquendo
actum principaliter memoria
intelligentia voluntas quantum ad quod
imitatur trinitatem personarum quantum
ad processionem
Item quid qualiter est representativa
ymaginis trinitatis creata
dubitabit tamen aliquis quomodo secundum
predicta memoria intelligentia et
voluntate fiat coaptatio ad
trinitatem personarum dicit enim Augustinus
memoria patri intelligentia filio
voluntas spiritui sancto coaptatur et
unum est quia ex memoria
veritatis generatur intelligentia eius
ex utroque vero procedit amor
utriusque memoria quo generans
intelligentia genita amor procedens
memoria quo patri intelligentia filio
voluntas spiritui sancto ¶ Item Augustinus
in sermone de ymagine quibus
excellencioribus animae dignitatibus
habemus deum diligere deum in
quantum intelligat tamen secundum ipsum in me
ea habeat nec solus sufficit
intellectus nisi sit voluntas in amore
eius nec haec duo sufficiunt nisi
memoria addatur qua semper
in mente intelligentis et diligentis maneat
deus memoria qua procedit ex
intelligentia et voluntate non quo coaptabitur
memoria patri ¶ Et est
memoria innata et acquisita memoria
veritatis innata est principium
intelligentiae et voluntatis et eius
sicut dictum est in consignativa
similitudinis prime veritatis impressae
a creatione et secundum hoc memoria attribuitur
patri intelligentia filio voluntas
spiritui sancto memoria vero
acquisita secundum veritatem potest considerari
duobus modis quia quantum
ad fieri naturaliter procedit acquisita
memoria ex intellectu et voluntate
et secundum hoc intellectus qui
est generans veritatem attribuitur
patri voluntas que est genita
filio memoria quae ab utroque procedens
spiritui sancto quantum ad esse vero memoria
veritatis acquisita potest
esse principium veritatis intelligentiae
et voluntatis et sic fiet assignatio
sicut prius memoria
patri etc. ¶ Item dubitabit aliquis
de hoc quod dicit Augustinus in libro de trinitate quod actus
isti sese sibi contendentes meminisse
intelligere velle ut sit similitudo
personarum ad personas divinas sic
dicit decimo de trinitate quod memini intelligo
volo et quod intelligo memini
et volo et quod volo memini et intelligo
¶ Contra intelligentia est actus aliquorum
quorum non est voluntas et
etiam memoria meminimus enim et
intelligimus mala et non volumus
ea non quo quod intelligimus et meminimus
nolumus ¶ Item non sese dicuntur

Duplex est memoria

convenientie cum non sint superiores par-
tibus ratione virtutis et tunc se
se convenienter vel cum sint inferio-
res partibus ratione. Ratione sui ipsius quia
meminit se, intelligit se et diligit
se, vel ratione eius ad quod natum est, quia
non potest amari nisi cognitum.
Ratione vero aliorum que non sunt vel illud
a quo ipsa est vel id quod ipsa est
ad quod nata est, sicut sunt tempora-
lia et operationes voluntarie non
se sequuntur sed nimis contrariantur.

Deinde potest queri de ordine anime
rationalis in universitate creaturarum.
Videtur enim quod post ordinem intelligentie an-
gelice debeat esse ordo anime ratio-
nalis. Intelligentia enim angelica est
substantia incorporea separata a corpore. Cum
ergo incorporeum sit prius dignitate
corporeo et separatum a corpore separa-
bili a corpore, separabilis vero substantia
dignior inseparabili. Anima vero rationa-
lis sit substantia separabilis a corpore non
dependens secundum essentiam. Recte
anima rationalis collocari debet in universi-
tate post angelicam intelligentiam et ante
sensibilem animam et vegetabilem
et hec omnia ante corpoream substantiam
sicut probatum est. Item principium
motus nobilius est quam id cuius est
principium sive mobile. Cum ergo corpus
sit mobile et anima sit principium
motus et maxime rationalis, recte erit
prior in universo corpore. Recte ergo post
lucem. Hec est post intelligentiam angelicam
que primo die condita est. Debet esse or-
do anime rationalis. ¶ Item anima rationalis
est condita ad ymaginem, ergo et res
debent habere ordinem secundum maiorem et
minorem appropinquationem ad deum, debet
anima rationalis vel immediate ordinari
post deum vel intelligentiam angelicam.

que aliquam faciat influentiam su-
per animam rationalem in sua consiliorum
illuminatione. ¶ Contra anima rationalis
hec est generalem operationem ad suum
corpus, corpus autem suum prius
est aliis corporibus, omnia enim cor-
pora ordinantur ad id tamquam ultimum in
quo unitur anime rationali. Preter-
ea corpus humanum est potentia ad actum per-
fectiorem quam sit in corpore huius
potentiam ad animam sensibilem vel
vegetabilem. Est enim in corpore hu-
mano potentia ad actum hominis, qui
est omni signato. ¶ Preterea motor
humano est in his ordinata ad
productionem corporis animabilis per animam
rationalem quod non est in alio corpore.
Ergo corpus est dignius quo ad
alia corporibus. Forte dicetur quod
verum in corporibus inferioribus, sed
non est in corporibus supercelesti-
bus; illa corpora digniora videntur
hoc corpore eo quod sunt principium
mutationis in hoc corpore sicut
in aliis corporibus. Sed ad hoc [illegible]
at quod in corpus supercelest[illegible]
corpus ordinatur. Dicit enim [illegible]
xiiij non resurget homo donec [illegible]
ergo attritio celi est per ambula[illegible]
divina dispositione ad restaurationem
corporis humani sed attritio ce[illegible]
est aliud quam status eius [illegible]
est mobile ergo stabit celum [illegible]
hoc autem non esset nisi motus eius [illegible]
maretur ad immutationem et in [illegible]
eius ad innovationem ergo super[illegible]
corpora sunt ordinata ad corpus
humanum tamquam suum ultimum. ¶ [illegible]
rorum: expectatio creature re-
velationem eius filiorum dei expectat
et post sequitur omnis creatura [illegible]
sit et parturit usque ad hunc [illegible]

dicit glo. omnia clementia tu
re sua complet officia sicut
luna non sine labore statu
ubi implet spacia que certa m
p(ro)miserunt nob. assumptis g°
illa corpora ordinata sunt
ad corpus humanum g° tu corpus
humanum sit ordinatum ad a(n)i(m)am ra
erit a(n)i(m)a ra(tiona)lis ultimum in
universo. ¶ Hoc etiam ondit ipsa co
dicio in operibus primis nam post omnia
fecit hominem et eius primo
condicio et primo corpus et s(ecundu)m
am et p(ro)pter hoc q(uod) sequitur formam
cionem de limo terre et in f(aciem) e(ius) s(piraculum) v(ite)
te diceretur q(uod) esse a(n)i(m)e rationalis
est a(n)i(m)a est s(ecundu)m h(uius)mo(d)i
sed q(uod) sp(iritu)s p(otes)t enim e(sse) sp(iritu)s
n(on) habere dependenciam nec
ne ad corpus et i(de)o q(uod) alim(enta) or
habere debet ¶ Quod hoc e(st) q(uo)d d(icit)
sup(er) ge(nesim) q(uod) ff l(ite)r(a) sp(iritu)s ra(tiona)lis
inclinacionem ad corpus vel inclinacionem
a(n)i(m)a ra(tiona)lis i(n) p(otes)t esse sp(iritu)s
habere aliqua inclina
cionem ad corpus et possibilitatem
ut p(er) hominis eternalis or
dinabitur in universo ea ordina
cione qua h(om)o ordinatur g° erit
sine eis tantum ¶ Ad q(uo)d d(icitur)
q(uod) a(n)i(m)a ra(tiona)lis h(abe)t m(od)o ordina
bit ante ultimum in universo et
sicut non habent antequam
creetur tu corpore ymo creatur
creando infundit. et s(ecundu)m q(uod) sp(iritu)s
ab aliqua ordine nisi in
di(vi)ni dici ¶ Ad obiecta aut(em) d(icendum)
d(icendum) q(uod) licet incorporea di
it corpore et separabile in
separabili non tu s(ecundu)m h(oc) accipit or

do in universo quia non habent ea
cumque esset in corpore et si ha
bet eternaliter respiceret corpus
et io totaliter ordinatur s(ecundu)m ee to
cius in universo sicut i(n) sensibi
lia et vegetabilia : Ad id q(uo)d
p(ri)mo ob(icitur). q(uod) est principium motus
et ita dignius. d(icendum) q(uod) est verum
q(uod) s(it) dignior est corpore suo. s(ed)
licet fructus sit dignior flore
non tu(m) precedit florem sic nec
a(n)i(m)a ra(tiona)lis precedit suum cor
pus s(ed) est p(er)fectio corporis orga
nici po(tentia) vitam habentis ¶ Ad tercium
d(icendum) q(uod) licet condita sit ad yma
ginem dei et ita quedam habeat i(m)
mediacionem ad deum non tu(m) i(n) univer
so ordinatur p(ro)pter h(abi)titudinem esse
cialem ad corpus s(ed) cum constitu
ta est q(uasi) medium quoddam int(er) cor
pus et deum ut ipsa p(ro)pter se or
dinaretur in deum. corpus non me
diate ipsa. a(n)i(m)a v(er)o p(er) contempla
cionem et dilectionem s(ecundu)m se fertur ma
liter ad deum corpus v(er)o licet eo
quoddam n(on) tendat de(o)r(um) sum(mum) g(ene)r(a)
tu(m) p(ro)pter a(n)i(m)e ra(tiona)lis ut trahatur
s(ecundu)m se ad i(m)mortalitatem i(n) qua
p(er) a(n)i(m)am quoddam m(od)o d(e)o assi(mi)latur

Dictum est de a(n)i(m)a s(ecundu)m se et condi
cionibus eius nunc d(icendu)m e(st) de a(n)i(m)a
s(ecundu)m comparacionem ad corpus ; p(ri)mo
quantum ad coniunctionem ¶ S(ecund)o quantum
ad esse eius in corpore ¶ Tercio
quantum ad separabilitatem ¶ De
separabilitate aut(em) erit sermo i(n)
ultima parte que spectat ad
retribucionem ¶ Quantum ad coniunctionem
p(ri)mo queritur si sit coniuncti(bi)lia ¶ S(ecund)o
s(i) coniungitur utrumque sine medio an

ꝯ̄medium ¶ Tertio si ꝯmedium
utrumque ꝑ unum aut ꝑ plura ¶ Quarto
quo coniungunt̄ siue uniunt̄

Primo queritur utrum sint co
mixtibilia . Quod non arguitur . quorum
enim est maior ꝯuenientia non co
niungit̄ ut unum fiat uel ut unum
fiat ex illis . ergo multo forcius quorum
minor est ꝯuenientia . Sed maior est
ꝯuenientia et non inter corpus ce
leste et corpus elementatum quam
inter corpus elementatum et inter
corpus et corpus . Sed corpus
celeste non coniungit̄ ut faciat unum
in natura cum elemento uel eleme
tato . ergo nec incorporeum facit unum
cum elemento uel elementato sed
anima racionalis et corpus eleme
tatum humanum sit se habet sicut
corpus incorporeum et elementatum ergo
non coniungunt̄ ut fiat unum ex
natura ex illis ¶ Quod autem corpus
celeste non faciat unum in natura
cum elemento uel elementato p
bat̄ philosophus quia si corpus non esset
simplex ergo esset ꝯpositum ex naturis
diuersorum corporum . Sed nullum est tale
nisi elementatum ergo esset elementatum
Sed elementatum non ꝯponit̄ nisi ex
elementis . corpus autem celeste non
est mixtum elementum ergo non est
ex quo ꝯponit̄ elementatum . racio autem
elementi est ex quo cum aliquo
in potencia sit ad id in actu . Cum ergo hec
racio remoueat̄ a corpore celesti
corpus celeste non est faciens
unum in natura cum aliquo corpore inferiori
Cum ergo magis distet anima racionalis
et corpus elementum uel elementa
tum non faciat unum in natura ¶
Quod corpus celeste non est naturaliter

diuisibile ergo nec separabile
ꝯgregabile . Sed quod non est tale
est unibile cum aliquo corpore ergo cor
pus celeste non est unibile . ergo
nec anima racionalis ꝑ sequens modum
forcius ¶ Item quecumque sunt ꝯpleta
in suo genere non habent possibi
litatem ꝑ quam ad ultimus . ens . ut
ignis et aer ut sunt in suo
ꝯpleta sunt in suo genere et non
possibilitate ꝑ quam habent ad
unum in natura . Cum ergo anima sit
et corpus humanum se habeant
ꝯpleta in suo genere . in ge
nere enim corporeorum est ꝯple
tissimum corpus . in genere incorporeorum
valde ꝯpleta est anima solum
ꝑ se potest subsistere ergo ꝑ
hanc non habent possibilitatem
ultimus ens in unum . Sed omnia ꝯiungi
bilia in unum in natura sunt possibilitas
ergo anima racionalis et corpus
non sunt ¶ Item hoc inter ꝯ
tudine microcosmi et ma
crocosmi natura non fit unum ex mo
re celi et celo . ergo ꝑ racionem ꝯuenit
re corporis humani et corpore
humano ¶ Item quecumque sibi
habent generis materiam non uniunt
ad inuicem in una natura . Sed anima
racionalis et corpus humanum
hanc ergo non uniunt ut coniungi
in una natura ¶ Quod Augustinus in libro
de anima et spiritu sunt corpori
anime quedam similia . scilicet supprema
corporis et infima anime . quibus
sine naturali ꝯfusione personali tamen
unione facili coniungi possunt
Similia enim gaudent similibus
Sed anima que uere spiritus est . et corpus
que uere corpus est . in summis ꝯ
trariis ꝯuenienter coniunguntur in

239

sto aie. q corp9 no s est sed
simile corpi et sensualitate cur
ani que ve spc est. quia sine
au fieri no pot. Item in eod
gn inetissima sit media cur
ani et aie. sensualitas curanis
qui maxime ignis est. 7 sa
tas cy spc. q igneus vigor dia
et celestis orugo mira sacietat
canis et aie spc sim mite et
sup tre. Dic em scptu est. fecit
deus ho de limo tre. et in f. i. fa. e.
vite. Item ex rone qui post
ph's arguit. aia est pfcio
corpis phisici potencia vita
habens. Item oine i q gicat al
ter i passionibz gueniut i vnu
illo. Sed aia et corpus gicat
i passionibz g 7c. Qz at gicent
i passionibz p3. p's q admuta
con fccum i corpibz sequit i
na ate mutacio i aialibus
et 9o ut i gaudio et tristicia
et ing passionibz. Item oine
q gtinet altm 7 saluat pmo
om brne facit vnu cu illo q
gtinet 7 saluat. Sz aia est
hm. ipa em gtinet et saluat
corpus. eus in corpe recede
te ps destruit et dissoluit cor
pus g aia est pfcio corpis
Ad q dd. q gnugibilia sut
aia et corpus. et vniunt
in vnu ut fiat vna na. Item
Ad om aut in gtm est dd in
quantu9 distent i natu cor
pe e et cor9elem ul eleme
ti cp aia et corpus lquam
illa no faciat vnu p gpom
h9 qfacmat vnu p gpom

quia vnu illoz est possibile
r'o altius no tn ut mobile r'o
motoris s3 ut matiale r'o p
fccionis sue. Item p ut differet ob
viat actu apo aie sit gpom
cu corpe organico licet em
aia intellctiua rone intellctus
no determinet sibi organu rco9
rone aliquoz actuu qui p
tinet ad sensibilez ul negeta
bilem ul corp qui 9 sequnt
ad intellcm determinat sibi or
ganu. Ad dd sm dd q licet vbe
insuo gnre sit gpletu. si re
spiciat vltius pfccone sui
gnis. ut corp9 no respiciat
vltius pfccone corpalez in
natu ul al aia pfccom spua
lem in na. melio9 respiat
corpus pfccom spuale sine
aialem que est me te vita 7
q est pfcio nobilior pdicta
nec est sile de alys duobus
pfcis quoz vnu natu est p
se respice. subsiste sine altero
ad innieto. talia em duo no
dicut in na vnibilia ut
ignis in sua spa et ferma tu
i sua spa sic se hnt adinice
adiuuat tu vnu ab alto cp m
ad tnnatom figure. ul quitu
ad rom motus. Ad id vo q
obz de gpone mecacosmi et
micro cosmi dd q i micro cos
mo no est gpacio corpei ad
incorpeu nisi s rom mone
tis et moti. corpus em illud
no indiget ut subsistat per
catura illa incorpecum s3
tm ut moneat. corp9 vo huia
indiget aia. no tm ut moneat

s(ecundu)m ut in esse in quo est subsistat
et p(er)maneat et io dupli(ci)t(er) habet
comparatio(n)em ut mobilis ad motore(m)
et p(er)fectibilis ad p(er)fectio(n)em sua(m) unde
unu(m) ex ea co(n)stituu(n)t s(ecundu)m aniam ¶ Ad
ultim(um) ... p(r)incipium maior(is)
sic enim est sola quecu(m)q(ue) no(n) co(n)iu(n)gu(n)t
quem materiam no(n) co(n)iu(n)g(un)t(ur) in
su(b)stancia i(n) co(m)posito co(m)mat(er)ia et for
ma et forma.

Deinde supposito q(uod) uniant(ur)
q(ue)ritur ut(rum) co(n)iu(n)gantur i(n) unu(m) na(tura) q(uon)i(am)
ut(rum) co(n)iu(n)gat(ur) sine medio aut p(er)
mediu(m) et arguitur sine medio q(uia) uni
bilitas ut indicat(ur) est d(iffere)ncia essen
cialis int(er) aiam et angelu(m) ergo
cu(m) a(n)i(m)a uniat(ur) corp(or)i unibilitate
unit(ur) sua essencia s(ed) q(uod) unit sua
essencia unit(ur) sine medio. unit(ur)
ergo a(n)i(m)a corp(or)i sine medio ¶ Contra
si co(n)iu(n)gant(ur) p(er) mediu(m) cu(m) unu(m) sit
corp(or)eu(m) et alt(er)u(m) incorp(or)eu(m) nec(ess)e e(st)
esse mediu(m) esse corp(or)eu(m) et incor
poreu(m) i(n) p(ar)te q(uod) cu(m) impossibile sit ad
esse i(n) t(ri)b(us) duob(us) g(enera)lib(us) s(ed) cu(m) est
in alto no(n) h(ab)ebit ista duo ad me
diu(m) s(im)il(ite)r obic(itur) cu(m) a(n)i(m)a sit simplex
sicut dicit Aug(ustinus) i(n) q(uestio)ne ... c. et
corp(u)s sit co(m)positu(m) r(espondeo). at mediu(m) sit
int(er) simplex et co(m)positu(m) no(n) erit
mediu(m) int(er) aiam et corp(u)s cu(m)
co(n)iungit(ur) ¶ p(ri)mo int(er) materiam et forma(m)
que ei unit(ur) no(n) intercidit mediu(m)
cu(m) ergo corpus sit sicut materia a(n)i(m)a
u(er)o sicut forma no(n) est nec(ess)e int(er)
cid(er)e mediu(m) i(n) ... ¶ p(ri)mo int(er) aiam ve
getabilem et suu(m) corpus no(n) e(st)
nec(ess)e intercidere mediu(m) ¶ forte dicet(ur)
q(uod) a(n)i(m)a suis potenciis unit(ur) cor
pori sic(ut) in(du)cit(ur) dicere Aug(ustinus) i(n) li(bro) de
a(n)i(m)a et sp(irit)u ... no(n) remouet q(uin)
p(er) se co(n)iu(n)gat(ur) na(m) cu(m) esse p(ro)p(r)ius at
t(ri)buat(ur) essencie q(uam) ipi potencie et
s(imi)l(ite)r essencie corp(or)is q(uam) potencijs

eius. corpus at et a(n)i(m)a se i(n)
tant n(atur)al(ite)r. ergo p(ri)or est r(ati)o(n)e a(n)i(m)e
corp(or)is q(uam) a(n)i(m)a vivificat se ergo co(n)iu(n)ct(io)
essencie a(n)i(m)e cu(m) corp(or)is essencia
est n(atur)al(ite)r p(ri)or. licet sit t(em)p(or)e s(imu)l
ergo sine medio in esse uniunt(ur)
co(n)tra. obic(itur) p(ro) s(imi)litudine supra ex
ph(ilosoph)orum. ea enim que magis su(n)t
distancia ut ignis et t(er)ra co(n)iu(n)g(un)t
n(isi) p(er) mediu(m). aqua u(er)o et t(er)ra d(icu)ntur
co(n)uenire i(n) unu(m) aliquid sine al(iquo)
que no(n) int(er) se distant na(m) s(ic)
ignis i(m)mediate co(n)uenit cu(m) t(er)ra
i(n) carbone. hoc no(n) est u(er)u(m) an(te)
eu(m) illa no(n) est pure t(er)ra s(ed)
co(m)posita (et) co(m)mixtis licet plus
denominari ab illo. ergo que d(istan)t
ad i(n)uicem q(ua)nto mag(is) dista(n)t
ta(n)to mag(is) indiget medio
corpus et a(n)i(m)a r(ati)o(n)alis maxi(me)
differu(n)t. maiore indiget me(dio)
ut co(n)ueniat i(n) unu(m) a(n)i(m)al ¶ p(ri)mo
r(ati)o(n)alis ad h(oc) q(uod) co(n)iu(n)gat(ur) corp(or)i
disposic(i)ones capacitates quib(us) fit
no(n) corpus ad recepcio(n)em ip(siu)s
hoc at no(n) est nisi p(ro)p(ter) maxi(mam)
dissimilitudine(m) eius ad corp(us)
a(n)i(m)a r(ati)o(n)alis et corpus quo(d)
mediu(m) ¶ Ad q(uod) d(icitu)r q(uod) a(n)i(m)a r(ati)o(nalis)
co(n)iu(n)git(ur) suo corp(or)i ut motor
mobili. et ut p(er)fectio formalis
p(er)fectibili. p(ro)ut at est motor
potencias medias quib(us) m(ouet)
corpus p(ro)ut est organu(m) a(n)i(m)e
illa u(er)a dicit(ur) h(ab)ere potencias
medio ¶ p(ri)mo sp(iritu)s qui dicit(ur) a(n)i(m)a(lis)
lis et a(n)i(m)alis differu(n)t ta(m)q(uam)
su(b)stantes actu a(n)i(m)a(m) p(er) corpus
at modo. quo est p(er)fectio et
p(er)fectibile licet h(ab)eant disposi(ci)o(n)es
co(n)ueniu(n)tur que dicit(ur) quo
modo media no(n) cu(m) co(m)pigit(ur) m(edi)a
i(n) p(er)mone p(ri)mo s(e)c(un)d(u)m pa(r)a unit(ur)

corp. qr at est dispones medias
aptacione pz p(ro) lr qr dicat dn9
vegetat et cstit et format
organizat hoc at no posset
nisi essent aliqne vtutes ssma
que ipa faceunt et id in apta
sunt media in ipa vo vnice
coniungit corpi ¶ Ad id vo qr
sme p^e ptis dd qr essencia
aie no est sua vnibilitas
se ipa vniat ¶ Ad sm vo dd
licet aia sit incorpea et spm
mt sit corpus no phibet
re medium potest em esse
distacia vnius ab alto nt
incorpen ppter sua licet medium
aia lit media ppter vires
et vitales et nales. et
ppe ex alia pte lit medium sp
videntes. et id quia qua
nos et organum qr est mobile
vnut ¶ Similit videndu
bam. qr em aia est simp
pis. et corp9 lit cpoiu no
ite q sit i mediate. pt ei
ue lre maxima cpacin de
st min9 cpoitu esse medium
ia rōnalis tn sit simp pt
medium in gne incorpei qd
morib simplicitatis sicut
b sensibilis et vegetabil
in ex vtiqz pte pt lre medium
acom ¶ Ad id vo qr obi de
a et forma dd qr illo m
medio vniunt licet alio
medium lrant ¶ Ad illud vo qr
aia vegetabili et sue cor
et hoc est quo ad vnione
nis tn sue p(er)fabili. sile est
aptacione. sz no eque. ad ea
in corpe. aia em vegeta
mediate opat. rōnalis

vo opat mediante sensibili ¶
Ad illud vo qr obi ex alia pte qr
requirit medium hoc no est nisi
i quadam cgruitate rei vtriusqz
gnis ad invicem distantis no q
ad ronem vnionis Sicut em in
tra in suo gne eucia requirunt
aere et aqua p(ro) mediis. tn at
veniunt ad mixcione vnum qr q
alti miscet. et fit vnum cu illo
ut qr mt igne remissio a sua
vtute in tra remissa a sua vtu
te no est medium pone i mixto
sz fit in mixcione ita est mt aia
ronalez quodam mo et suu corpus
in aptacione em. ipa media vt
biqz mtradit in vnione vo. i tio
no est medium int aiam et corp9
hoc at ondit alia ro supta ex i^a
pte. lo em de medio i adaptacoe

Consequit pcedend' e ad hoc.
Vtz eo mo quo lrnt medium
licent vnum vl plura pp maiora
distacia. ano em aia rōnalis est
vltima in gne i corporeorum. et corp9
p(ri)mum in gne corporum. sz vltima gr
go vtz tn sit ppter aie. et altiu
ppter corpis: p(ro) hoc qr dicit dn
tn plura vtrobiqz et m. qr vnu
tn ppter aie et vnum ppter cor
pis p(ro) hoc qr dic aug i supdictis
auctitatibus i li^o de aia et spu ¶ Ep
mt aiam ronalez et corpus ex
pte aie ronalis. est mis sensibi
lis et vegetabilis. ppter corpis
spc. go vtrobiqz sufficiat vnum
medium ¶ q aia ronalis e sb'a
incorpea motiva cognoscitiva
separabilis sive no dependens a
corpe corpus vo cui vnit taqua
organo sue p(er)fabili est corpus
compositu ex elementis cplexiona

uatiuu · ꝯꝑte vo incorporea · est
sba incorporea motiua no ꝯgnosci
tiua · inseparabilis a corpe · s · vege
tabilis et sba incorporea motiua
ꝯgnoscitiua inseparabilis · s · sensibil
et ita duo sunt media · ꝯ alta vo
te · est corpus ꝯpositum ꝯ element
no ꝯplexionatum et corpus no ꝯpo
situm ꝯ celis et illa duo sunt me
dia et ita quatuor erunt media int
aiam ronalem et suum corpus duo
ꝯ ꝯyma pte et duo ꝯ alia · Spus
eni est corpus no ꝯpositum ex ele
mentis · humor vo est corpus co
positum ꝯ elementis s no ꝯplexio
natum · ¶ Ad qd dr qd eo m q ꝯtingit
esse media quatuor sunt media sup
dicta : Ad aliud cum i ꝯrm dr e
qd aug i li de aia et spu loquitur
de istis mediis que ptinet ad co
gnicoem vl motu sensuale ii tm
requitur vnum medium ꝯpte aie
alterum ꝯpte corporis · ꝯpte aie
sine sensualitas · ꝯpte corporis
spus aialis qui vocatur fanta
sticus et tunc dr fantasticum non
corpus · quia no est corpulentum
sensualitas vo dicitur spc · quia no
est ꝯparacone pt corpus cpadm
aia sed intellcm
Consequitur querend est de modo
vnionis aie ronalis cum cor
pore · cum eni multi sunt modi co
niccionum est eni vnum ꝯpaicone
quo m et forma vniuntur · ꝯnnn
ꝯtinuatoe sicut ptes quantitatis
ꝯtinue · vnum ꝯtiguacone sicut li
gna et lapides in domo vnum col
ligatone · sicut mebra in corpe
vnum ꝯmixcione sicut elementa i
elementato vnum ꝯplexione sicut
humores in corpe ꝯplexionato
Vnum impssione sicut figura i cera

et vnum in situ sicut strauli i ysti
pite · potest queri vtrum aliq ꝯ
modorum dicatur aia vniri corpi
et m · qd no p mo m · quia forma
no lt esse pret matiam · s
lt esse pt corpus · g no dicat
vnum illo m · nc dicitur vnum ꝯ
cone quia ꝯtinua tmn lut
s in corpe no lt tmn g no
ꝯtiguntur cum corpi sut simul · q
est ꝯtiuo tmn no lt · vnum c
colligacone no erit · quia e q
sunt vnum colligacone hut
ligamentum corpale incorpeu
no habz ligamentum corpale
nec sunt vnum ꝯmixcione
illa dimidunt vsqz ad minima
insibile vo qd est aia no rec
dimisione · g no est vnum m
nc est vnum ꝯplexione · g
illud fundatur sup vnum · nec e
impssione quia forma no
pncipm monendi in illis ¶
dimidit s dimisione nc no
est in aia · g no est vnitas i
nus : nc est vnum i situ · quia
inseritur dependet ab eo c
serit · et vtrumqz vita lt · lt at
det corpus ab aia quo ad
Restat g qd nullo ducit vnio
et corpis ¶ forma hz vnit
cum corpe et aia ronalis cu
corpe et aia sensibilis i bi
potest queri in quo attenditur
istarum p secundum int se ¶ Ad q
est · qd h vnio que est aie c
poris ab alto lz · dr natura
hz admodum forme cum m
gnoscendum est qd est forma p c
pficit matiam sic s forme
et italibz forma pficit similit
matiam et quilibz ptem ut
ignis est ignis et quelibz igni

et ad hunc modum sunt forme
naturales que sunt prime commixtio
nes sicut est in metallo et huius
mineralibus. totum enim aurum est aurum
et quelibet pars auri est aurum. sicut
est de omnibus formis materialibus
que plurimum appropinquat ad suam
materiam ¶ Est iterum forma naturalis
que perficit totum. et partem. sed non
similiter. sicut est anima sensibilis in
brutis. et vegetabilis in plantis.
In hoc enim habet convenientia. totum
enim animal est animal. sed nulla pars animalis
est animal. sed plures partes senciunt Si
militer quelibet pars plante vegetatur.
sed non quelibet est planta. sicut ergo non
similiter perficit totum et quelibet pars. et hec
forma plus elongatur a materia.
habet enim aliquam individuationem preter
materiam. Est autem tertia forma que
perficit totum. ita quod nulla eius parte
sicut anima rationalis. totum enim est
homo nulla autem pars hominis est ho
mo. similiter. totum ergo intellectivum est.
ita quod nulla pars Unde nullius partis
dicitur actus. in plantis autem et sen
sibilibus non sic erat. sed pars vegeta
batur. cum senciebat. et ideo ista forma
que perficit ita totum quod nulla parte
est ultima in genere formarum natura
lium. ¶ Ad hunc in quo modo est ad differentiam
vegetative et sensitive Ita anima ve
getativa. et si non similiter perficit totum.
tamen participat quelibet pars vegetationi.
et hec habet partes animalis. sensitiva
vero anima non sic perficit quamlibet partem
ut senciat. sicut sunt ossa. pili et
huiusmodi et ideo accedit plus ad distinc

tionem. membra vero organica ho
minis sensum habet et vegetationem.
sed nullum habet intellectum. hic ergo est
finis distinctionis. et indivi
duationis naturalis ¶ Per hoc potest
patere qualiter Quod est ad obiecta
licet enim quedam sit similitudo anime
et corporis. et forme ad materiam.
est tamen dissimilitudo secundum modum iam dictum.
Est enim anima hoc aliquid preter suam
materiam. quod non est dicere in forma
simpliciter naturali Unde non est ibi proprie
actus materie sed actus naturalis
corporis completi in forma naturali
que forma dicitur forma corporalis
Sic ergo habet proprium modum unionis et
ideo vocat Boethius hec ista unione
propriis nomine unitatem naturam
ad Eugenium libro v. ¶ Patet etiam
contradicit quod sit differentia perfectionum
inter animam rationalem et sensibi
lem. et vegetabilem ¶ Aliqui
vero voluerunt ponere differentiam in modo
unionis secundum diversa media conve
niencia. ut ponunt lumen cele
ste. secundum triplicem differentiam medium
inter perfectionem et subiectum quod si verum
est transcendit nostram speculationem

Quintum dubium est de modo essendi
in corpore utrum sit ita in toto
corpore. quod in nulla parte secundum essen
tiam. aut in omnia secundum essentiam. in
aliis secundum virtutem. Quod autem
sit in toto. ita quod in nulla parte
intellectus prefert quod actus anime rationalis
nulli parti convenit. nulla enim pars
corporis dicitur intelligere nulla pars
dicitur homo. sed totum dicitur homo. totum
dicitur intelligere. ¶ Quod philosophus dicit

q nullius ptis corpis est actus.
s; ul' ī corpis. cu intellure sit pt
corpus. quo diceret esse ī qualz
pte ul in aliqua pte ¶ p aia
sensibilis s; sua pom determinat
ptem corpis ut scdm vim au
ditiua. determinat aures. scdm
visiua oculos. et ita de aliys
no sit at est de intelleiua que
est actus aie ronalis g° aia ro
nalis no dr ee ī aliqua pte
corpis. g° est in toto gincto ¶
Similit dic plsus q similit
est de intellure et de texe ul edi
ficare. s; texe ul edificare st
opis gincti totius. g° intellue.
¶ q. aia est sba incorpea et
io est no situalis et est ī corpe
tio aliq ul° localis. cu g° mo.
corpus erit scdm pte in vno
loco. et s; ptem in alio g° aia
cu sit pacius in loco erit scd
ptes ī loco lhuq ptis. g° p. r. in
locis aliaz penu et illa erit
vbiq; in corpe. s; esse in loco cor
pali no dr nisi rone corpis.
g° erit in qualz pte corpis ¶
q dr ī li° de aia et spu. q est
in qualz pte corpis. ul' ī maio
ri maior. ul' ī minori minor g°
aia est simpl' g° no ht ptem
gtra ptem et scdm est ī corpe
dum g° simlt se hret ad ptes cor
poris. erit simlt ī qualz pte cor
pis tota. ¶ Quod at sit pua'r ī
aliq pte corpis ul' p hoc q a
corde fit pressio. gpansio cor
l caloris uitalis. p toto corps
ī vigilia et ī sompno. fit red
dicio adinteri9 ¶ p ī monente

fit reddicio caloris ad cor. Speci
ecia uitalis dr ee pncipalit
in corde. gp quibz colligit. q
aia. que est pncipium vite
sit in corde. ¶ p q simile ac
cipit hoc. Sicut em rex est
ī vna pte regni sui p eenciã
et in aliys ptute. Aia aut e
sic in corpe. sicut rex ī regno
g° in vna pte corpis est pe
essencia. in aliys ptute s; hec
no est. nisi in pncipali. pnci
palis at ps aqua. est moto
est cor g° est in corde ¶ g uit
aie est simpl'. sicut sba eius
g° cu sit ī qualz pte corpis ea
simplex in plurib; locis. simul.
et uitus sua no sepat ab esse
cia sua. g° erit simul ī singulis
ptibz corpis. g° no est tu esse
cialit in corde. ¶ p inde nq ia
impedire ī opibz suis pncipalb
que ptinet ad cognitom rona
lem p impedimetu gsistes in
capite. aut in cebro. g° si est
alicubi pncipalitate dz dici
ee in cebro ¶ p si esset ī cord
s; essencia tm. tu gincteret si
toti cordi ul alicui pti eius.
s; sine. sic sine sic essz situalit
q tu no sit no erit. essencialr
in corde. ¶ hoc eciam p sile
sicut em deus dr esse ī mo vbiq;
pncipaliter. tu in celo. q e emi
nentissima ps. ita aia ī corpore
pncipal' vo ī eminentissima pte
s; hec est capud. g° aia est ī ca
pite. ¶ ht ī ul'. q situs orga
nor sensibilium sunt ī capite:
Ad q dd' q est loqui de aia rō[n]ali

ul rone sue essencie / ul rone quarzda virtu / Similit est logui de ea · ut est pfao et ut est agens i corpe / Si g° fiat sermo de aia ronali put est pfao · dd' est q ita est pfao to ai9 · q nullis ptis / Si vo fiat sermo · de aia in rone agetis dd' est q divisa est eius actio habet eni actom ptis intellectie et s h° dupliat accipit / Est eni quedam intellre · no dependes aliquo modo a corpe et quitu ad illu actu nc dz esse in pte corpis · nec in toto · Alio vo m° dz intellre cu fantasma te · 7 scdm h° dz media celula capitis · legistica sive ronalis et h° m° dz determinare sibi ptem corpis in pte capitis · et h° m° i° intelli q dicit phus q simlit m° destrore et edificare et intellre · Alio vo m° intellige erat aie no quieti · inquietio quietu · Si itm p actom ptis mo me et s hoc pt intelligi · ul rone motus affeccois · ul motus vital · ul motus localis · Si rone affec cois sic pt esse pt corpus · si rone motus vitalis · sic p° in corde · Si rone motus localis · sic est ubiq i corpe · Si g° querat de aia rone essencie · distingue est s modos dictos · tu e ubiq essencialit et no est i maiori maior ul in minori minor · hoc it indicat motus vitalis · et motus localis q sit ubiq in corpe · intellre aut p° mo dictu et velle q ei respondet · et si

sunt aie ronalis consistentis p essencia in corpe · no tu h° declarat tanqius aie separate sit h9 actus et fortasse veri9 et pfatius · q° i candicte put solui eq que sup differenter sunt obiecta 7c

Completo tractatu de ptinentie ad considerationem aie s se predicte est · cu adiutorio ihu xpi ad consideratom virtu p°mo q° querendu est an aia sit sua potencia ¶ Sc° unde sit distinctio virtu sive potenciarum ¶ Tercio de singulis virtutib3

¶ Ad pm sic arg° i li° de aia 7 spu · aia s suiopis officium varys nuncupat noib3 · Dicit na q · aia dum vegetat · sensus dum sentit · animus dum sapit · mens dum intelligit · ro dum discernit · memoria dum recordat · dum vult voluntas · ista tu no differunt i sbā quadam in noib3 qm oia ista unu sunt · aie ppetates · quidem divise · s essentia una · ex quo relinquit q aia est sue vires ¶ Itē arg° in eod° · h° aia na lia et illa omnia est · pe namq eius atq vires idem sunt q ipa · h° activa et illa no est · sue vires · est sue virtutes no est sua po · sua temperancia · sua iusticia · sua fortitudo · po aie sunt ronabilitas · concupiscibilitas · vires aie sunt sensus ymaginato · ro · intellcus · intelligencia · potencie tu put dici vires 7 vires potencie · ex quibus verbis arg° m° q aia sit sue po° ¶ Item sicut materia p°ma · est ad suscepcom omnium formarum naturalium :

sic aia est potentia ad susceptionem
omnium specierum. sed materia prima est
sua potentia que est susceptiva omnium
formarum naturalium. ergo potentia susceptiva
specierum intelligibilium et sensibilium
est ipsa aia. ergo aia est sue potentie.
Si negetur quod materia prima non
est sua potentia. Contra in omnibus ma
terialibus est potentia receptiva propria.
et illud est materia prima. ergo materia
prima est receptibilis formarum
per se primam. non ergo in ea est diffe
rens id quod ipsa et ipsa potentia. similiter ergo
erit composite spiritualis substantie quod ipsa
erit receptibilis formarum per se
primam. Quod non est idem aie suum
esse et suum operari. ergo non est idem
quo est et quo operatur. sed quo est
est sua essentia. quo operatur sua
potentia. ergo non est idem etc. Item in deo quod
non differt esse ab operatione. opera
tione dico qua operatur idem est non
differens essentia et potentia. cum ergo in
aia non sit idem essentia et potentia
ergo cum in aia non sit idem esse
et operari non erit idem in aia esse
ntia et sua potentia. Item potentia aie
est potentia virtualis compositionis. etiam
toti virtuale est in pluribus po
tentiis non est ergo aia quelibet
suarum potentiarum. Item si essentia aie
non est differens a potentia. cum aia sim
plex non videbitur nisi una potentia
quecumque enim uni et eidem sunt
eadem inter se sunt eadem. nec est
ita dicere. sicut in trinitate ubi
non est distinctio personarum sine unitate.
Item si esset una vis aie conse
quenter quod una operatio quia omnis

vis tota est ad operationem dist
tantum et singularem primo et per
se videbitur. ergo idem esse sentire
et intelligere. apprehendere et move
re ad se invicem consequi. Ad
hoc dicunt quidam quod in nullo
alio a primo est idem essentia
rei quod sua potentia. Unde dicunt quod
aia non est idem in essentia quod
sua potentia. dicunt tamen quod sit idem in
substantia. Sicut enim non est idem esse
et operari ita nec essentia et potentia.
essentia enim aie est id per quod
aia est absolute. essentia potentie
est id per quod aia ad aliud est
efficiendum vel recipiendum. Dicunt
tamen quod idem est in substantia eo quod aia
non subsistat sine suis pote
ntiis nec intelligatur nec ipse
sine aia. ydemptitas ergo quam
ponit Augustinus referenda est ad sub
stantiam non ad essentiam. Ad hoc
quod obicitur de prima materia. dicendum est quod
si materia prima est receptibilis forma
rum per se primam i. non per aliud etc.
hoc non sequitur quod sit sua potentia. sicut
non sequitur. aia seipsa vivit ergo
est sua vita. Item et si materia
prima esset sua potentia non propter hoc
sequeretur quod aia est sua pote
ntia. materia prima est illud in quo est
ultima resolutio composite corporalium
sive susceptibilium formarum corpo
ralium. aia autem non est illud in
quo est ultima resolutio composi
te spiritualium sive susceptibilium
formarum spiritualium. aia enim est
resolubilis in suam formam et mate
riam i. in suum quod est et quo est.

Nonꝰ suppo^to^ q aīa nō est sue
vires ſ essencia. licet aliq
n^o^ pm subam. quit^r^ vtrꝫ vna
sit vis tm aut plures ¶ Scdo
si plures vtrꝫ omes debeant
dici ptes aīe an quedam. sic
queda no ¶ Tercio ſ quid accipiat^r^
diuisio viriu ¶ Qd at vna sit
vis arguit^r^ sic. qolr^e^ q irtus in
spualibꝫ seqi^r^ in^r^ forma ab vni
tate g forma seqi^r^ vnitas v
tutis ¶ Sicut eni in corpalibꝫ vni
tatem forme seqit^r^ vnitas u^e^.
forma at dr inqⁱtu pficit ee.
iā inqⁱtu est pncipm motus
dr i spualibꝫ forma dr inqⁱtu
pficit esse. forma vo irtus iquit
est pncipm actꝰ. qolr^e^ g^o^ in^r^ qd
vna debet ee virtꝰ aīe cu sit v^a^
forma. ul si aīa ronalis e vna
forma. put at est sensibilis. est
alia forma. put est vegetabilis
alia. sicut dicut quidā ad hūc no
ponent^r^ nisi tres vires ſ trīu^m^
formarꝫ ¶ p i pmo est vnitas
ꝟtutis. sicut vnitas essencie in
natura aīe cu no sit repugna
cia ut vna sit ꝟtus. sic vna ꝫ
essencia qadm repugnat tatē
ut virtꝰ sit idem omo q essencia
hoc eni dr ppri dei po^le^. g^o^ tatꝫ
aliqua i hc assimilari p^o^. illa at
conveniunt est spualis. ut ange
lis aut aīa ronalis. hebit g^a^
vnitate vtutꝰ qadmod vnitate
essēce ¶ q dimisio entis p vni
t mlta pōr est. qm p id 7 dim
sum ¶ Si g^o^ dꝫ accipi dīa mt
natura et tatorem. qⁱtu ad vtu

tem accipiet^r^ pmꝰ penes vni^tez^
et pluralitate ꝯꝫ penes ydēpti
tatem et diuisitatem ¶ Sicut g^o^
tatā diffrt a tatore 7 h^c^ q virtus
in tatā no est omo idem qd
sua essēcia sic differet in h^c^.
q hēt p pluali^ter^ ꝟtutis. q hēt
tator pntis indiuisionem. ri
tator vna irtute agat ome
q agit. tatā vo agit plurius
virtutibꝫ diffr ¶ p aīa ronalis ad
ymaginē cdita est. cpmꝰ ta
toribꝫ ꝫ in tatore est vnitas
essencie 7 virtutis et dīa pso
nalis. g^o^ in aīa erit p^t^ vni^te^
essencie aliq pluralitas. no u
viriu. g^o^ aīa hēt pluralitate vi
riu. aut ꝟtutu ¶ Ad q dd q
aīa hēt pluali^ter^ viriu ¶ Ad
obiu at in ꝯrm dd est. q no
est simile de ꝟtute r^v^ forme.
que est suba. et deu^d^ Natura
eni ppe et p^o^. respicit multipli
catoem forme in matia. i quibꝫ
est possi^le^ multiplicacā. sicut
nā ignis ut mltiplicet forma
ignis. et si respicit aliu mod.
hoc est inqⁱtu ad hūc ordinā
in illis aut in quibꝫ no est multi
plicacio forme. ut in sole et
lung. determinat spem motus. ut
vni nate vnicꝰ indeat motus
virtus at respicit actu. actus
aut diuisi sūt essencie ꝯponte
ꝯptet g^o^ inter dē diuisitate viri^m^
¶ Ad pm vo dd est q dīa tatē
ad tatore no tm attendr i h^c^
q vnicꝰ essencie pfte sunt.
plures ꝟtutes que ptidaiter
agunt cu sepm spm vna ꝟtute

vniusalitez agat

Q[ue]ritur de quit' vtz omes vires
debeat dici ptes aie aut queda
et queda no. Quod omes m'
pbat. q aia d' esse totu itua
le ptes aut eius sunt vires
ul vtutes toti em rndet pars
g' queliz po dz dici ps aie. ¶
Item quq sensus no sut quq
ptes aie. Similit i vegetabi
li augmentatiua nutritiua ge
neratiua no dicut tres ptes
aie quadm dius pte intellua
sensitiua et vegetatiua. g' no
omis po ps est aie ¶ p m' q
nulla po sit ps aie. dicit em
Aug' tota essencia aie i sue po
tencie q sistit n' p ptes diuidit
tu sit simplex et i diuidua. g'
po no sunt ptes ¶ Ad q dd' est
q no omes vires debet dici
ptes aie pp'e accipiendo voca
bulu. Si vo q tendat q ptes
dicant eo q pticulat posse aie
p actus differentes. s' sic possut
dici ptes et sic m' dicit Aug'
quada silitudine dz habe par
tes. ille vo pp'e dicut' ptes que
pticulat subam aie ul multi
plicata ostendunt. v.g. sesibi
lis in brutis vegetabilis in
platis. ronalis ul intellualis
in hominibz multiplicat subam
aie ul multiplicata ostendut
Alia em est suba aie ronalis
in homine. Alia sensibilis in b'
to. alia vegetabilis i planta
Unde iste tres po' ptes aie di
cunt' s' phos etia in homine he
tres po' fundat' i tribz subas
no sic at de quq viribz sesiti

ul alye differencye po[tenciarum]. Si v
dicant' ptes que q stituunt s[ub]
stancia s' sic etia no dz hre ha
vires p ptibz no em q aliq
viribz suba aie q stituit' s'
etia dz hre ptes eo m' q co
tinuu hre ptes dicit' ul d
cretu et sic m' dicit Aug' q
aia cu sit simp' no dz hre
tes intate q pomis ad modu
q tinui ul discreti ¶ per iam
dicta pz qualit' rndend' est
ad obiecta. ps em dz explica
ingrediens q pom et sic no d
hre ptes vitatis q pomis n
d' ad mod' q tinui ul discreti
ul q ronitas multiplicacoz s
stancie et sic dicut' ronis. sesi
bilis vegetabilis ptes que p
ticulat posse aie p actus di
ferentes et sic alie vires dicu
ptes et hee pp'e dicut' ptes v
tuales que m' vna suba c
queunt et dicut. per actus d
ferentes in spe

Q[ue]ritur sextio quit' s' quid accipit
divisio ul distinctio viriu
aut em distingunt' p actus
ul p organa aut p oba. Si p
actus tunc que sut differencie
actuu hee sunt dre viriu. s'
oppo et stia sut duo actus. g
intellus a quo pcedit stia et a
pcedit oppio sunt due vires q
tu no sit. no attendz omo d'o
viriu s'd dras actuu ¶ p dru
actus in tactu s' q sut v' diu's
qualitatu. est em aliq actus in
tactu v' calidi et frigidi et v' mo
lis et duri et v' humidi et sicci et

ita de albo et tu sensu dimus esse
in spe sive tactu. g no est dra
virtu sm draiu actuu ¶ Secundo
nt no diffut p draiam orga
norum propositis quia no omes vi
res aie vtiit organis ad eliciē
in actu sicut est intellctiua g spe
ies dridis organorum no atten
dit pluralitas virtu ¶ q i meo
ia intllctiua et voluntate q
este. hec em no differt p drits
organorum g p h no attēdit
dra. n h est p draas obiectorum qua
m verum et bonum sunt dinsa ob
iecta in spe. intllctiua specula
tiua et practica. erunt due vires
in. qm no m. pbm phi dicentes
potentie se intllctiua speculatiua
et practica ¶ q pidem est obiectum
coīs et ptidarie ut unius est
albi. gusts dulcis sensus. coīs
albi dulcis ¶ Similit intllcius
ges q pobiecto spes abstrat
as cmatia. intllcius possibilis
ilit. et tu sunt due vires ro g
in dras obiectorum sut differentie vi
ri ¶ q dinsa sut oba i tactu
differentias qrietatis. eadem
ut po. tengibilis. g no attēd
dra virtu vel respectatis p draas
obiectorum ¶ ad pm d qd pma dra
st. insc ipis. ꝯsequit at queda
fferunt p organa p actus dif
fintes in spe. queda differunt
organa. queda poba. queda
ꝯmalias. dra at virtu. qua
q alia e nalis alia vitalis
ia aialis est pscipas dinosa
n pot p organa. organu em
nalis inutis est epar. vel quod
tenet locu epatis. vitalis vo
est cor. vel q tenet locu cordis
aialis vo aliqd organu est.
cerebrum vel aliquid loco cerebri. ro
nalis vo et sensibilis et ve
getabilis sunt vires que sm
se differt. ideo ꝯ tu dimostit
earum dra ꝯpactibus spe differen
tibus. tres at vires aie vege
tabilis nutritiua. augmetatiua.
generatiua differentes sunt in se
ipis et sut ꝯsequntes ad in
vicem p ꝯsequētia materiam ¶
Na nutritiua opat p alimetu
augmetatiua sup qtitu i ali
meto. generatiua aut sup re
sidum vel sup nale. ꝯtingit
em et alit. vel optu no ssp o
perat. augmetatiua tu i veit
qtitu in alimeto q̄ma quod
auffert nutritiua. aliqu est
equale ei. q dissoluit. aliqu
minus aliqu plus ¶ Si aut
sut minus vel equale. no opa
augmetatiua. s tu sut plus
hoc aut no quocuqz m. Na
ipigari est deco q plus ꝯ
sistit. s tu sm nalem qtitem
in omibus ꝯsistit diametris ut
pducat ad ꝯplemetu tuc est
augmetatiua ¶ Remē at e de
supfluo. eius q ptinet ad ce
de timatu in qtitate. sensus
at distinguntur p organa et
p obiecta. vis at cognitiua
intllctiua et motiua penes
obiecta. vires ī cognitiue pe
nes obiecta. vires ī motiue

penes obia quer in illo gne
dicunt obia. ¶ Sic g° pz q dra
virtu no est tm sgnitia penes
actiones. in omni dra actionu
nec penes orgina tm. nec
penes obia tm ut penes ma
terias tm aut penes monecia
ß est quedā dra virtu inter
se que pcedit omnes dras iam
dicta ut at manifestius fiat ad
dras virtu descēdemus ¶ Est at
tia sic dicit Aug. vires q̄ be
corpi qmiscet. 7 hoc est quia
hūs no opat sine corpe. que
sunt nalis. vitalis. aialis. q
differunt i aiali ßm differencias
organorum. nalis in epate. vi
talis in corde. aialis i cebro.
nalis opat pp̄rm nalez. vita
lis p vitale. aialis vo p aiale
nali videt vene p quas tra
mittit humor. vitali videt
arterie p quas trasmittit spūs
vitalis motus. aiali vo videt
nervi p quas trasmittit sēsus
et mcōm̄s humid motus. pnci
nes motivos ß hūt cum arteriis
qveniunt i aliq pte ¶ Est at
qo de opatone harum virtu int
se videt eni nalis esse nata
lis ee por. Cum eni videat
vegetative q pz co viribus
aie vegetative. vegetativa aut
pcedit sensitiva intellectiva. vi
talis aut que est in corde res
pondeat vite sensibili pcedet
g° nalis vitalem ¶ p̄ videt
cōtr hoc q dicat phus. sicut

apud medicos epar p' generatio
est pncipiū ita apud eos cor
sede generis est pncipiu ei
g° pma gnō sit mebrorum ex
humoribz ¶ Sed vo fiat. spiritum
sicut dicit avicenna. mebra
at optet ee pus. ut differen
spc. erit g° opatio virtutis na
lis an opatoem vitale. g° v
cū virtute ¶ Sz ut dicit phs
q vita est pmus actus aie
in corpe. alij at sūt actus
qsequetes vita at trāsmitti
de fonte spūs vitali p mebr
erit g° virtus vitalis p° opa
et qsequit nalis. et alie ¶
p' cor est p phm pmū mebr
formatu in corpe et pficit
virtute vitali. g° actus vitali
est pma inter virtutes ¶ Ulit
qt de virtute vitali qpone
ad aiale. vr eni tm aiali
virtus sit nobilior q mīus i
digeat alijs. ipa eni abstr
hit formas aiatiu q non
faciunt alie. eductio. g° pl'
i actu pot fi sine alijs ¶
virtutis vitalis motus qui c
sedūt dilatacoem et qstricti
aut motū. nō in indige vib
aialis ad hoc q opeat i acti
g° no dependet aialis auxi
li. ¶ p̄ aialis plus appropin
ad intellectiva que opat pre
corpus. g° minus dependet a
opatone corpali ¶ Sz qtra
p hoc q dic phus q cor ē
recipiens motu ab aia et m
plures super alia. omes g° mo

fruit pro existente motu cordis
¶ Quod sensus non fit sine calore
sic dicit philosophus. cum enim comparatur
calor ad exterius fit spiritus partibus
[illegible] at fit reditus caloris ad in
terius operatur sensus interior. Sit
ergo sensus non fit sine calore.
caloris autem fons est cor. ergo o
peratio animalis dependet ab opera
tione vitali. ergo virtus cognitiva
sensus inclinata ad actum est
posterior virtute illa inclinante ad act
um. Hoc etiam indicatur ex hoc quod rema
net motus vitalis cum non est sensus
vel motus sicut est in membro
paralitico et sicut est in apople
xia. ex quo patet quod prior est spiritus
vitalis in sua operatione animali
spiritu animali ¶ Ad quintum dicendum philosophus
[illegible] dicit [illegible] ostendens differentiam
[illegible] philosophi et medici dicit enim
quod medicus iudicat secundum id quod appa
ret et ex operationibus sufficienti
[illegible] procedit. naturalis vero philosophus
[illegible] considerat prima tamen non
[illegible] principium dicit omnem operationem
esse principium cor. sic [illegible]
[illegible] ¶ Sed hoc ergo dicendum quod primus
actus in animali est mediante
virtute vitali et licet prius ope
retur virtus naturalis motu in animali
vitalis ut calor spiritualis in
fluat [illegible] et sic virtus
animalis operatur in [illegible] Sicut
et calor spiritualis influat per
membra per que ministratur sensus
et motus et sic fiat sensus et motus
hoc est quod dicit philosophus in sompno et
vigiliis. hoc pro est cor [illegible]

enim sanguinem generat cor et prin
cipium est motus et spiritus. ergo
motus ergo et spiritus manifestum
est quoniam cor est principium ¶ Ad
obiecta autem videndum est quod poten
tias vegetativae ad sensitivam
attenditur duobus modis vel
quo ad sensum et sic est [illegible] quod
precedit vel quo ad vitam in animali
et sic licet vegetativa prius opere
in semine. quia illa tamen [illegible]
fectu est aliter operatur prius illa
vitalis que est in corde quoniam
vegetativa in animali prius [illegible]
vivit aliter quoniam [illegible] ¶ Ad quintum
dicendum est quod aliter loquendo est de
virtute vitali. prout perficit cor.
et aliter prout perficit membra
alia mediante corde. prout
enim perficit cor sic est prior aliis
prout autem defert calorem illum spiritua
lis ad alia membra oportet primo
membra esse et deinde comparari
calorem vitalem super illa. ex his
ergo potest patere qualiter videndum
est ad id quod secundo querebatur ¶ Ad
id vero quod obicitur de comparatione virtutis
animalis ad vitalem dicendum est quod
prior est vitalis animali sicut
ostensum est in sua operatione
¶ Ad obiectum autem in contrarium dicendum est
quod licet sit nobilior animalis
virtus primo modo. alio tamen modo virtus
vitalis est nobilior. quia ad
hoc enim quod animalis compleatur orga
num ut proprium operetur mediante
calore sic est indignior vi
tali. finis tamen sue operationis
est nobilior. ut si [illegible] magis
et magis abstrahatur a subiecta

matia ¶ ad scd' vo solnend'
est · pnitemptom · mot9 enim
in pte sensibili indiget mo
tu qui est scd' dilatacionem
et constrictionem indiget enim calore
comparatione ad mebra sensibi
lia · q no sit in his motibus ·
¶ Ad tcium dd' est q licet anal
ppinquet ad intelligentia compte
finis in suo motu · tn compte
pncipii mot9 depedet ab opa
tone vtutis intalis

H ys htis cemissis illis · que
ptinet ad cpon csidone
vtutis natis et intalis · eo q
sunt actiue csidonis tusemodi
est ad ea · que sunt vtutis anal
¶ Et p° de vtute anali cotiori
Sm° de intiori et itm · p^mo de
cogitia · Deinde de matia · Pma
vo p sensu cotiores ing dit · co
gnita et p que affcio · dd' e de
uno sensuum

Q uia q obz vtz sit q^mqz an
pauciores an plures · peues
quid accipiat unus virtutis sensibi
lium cotiorz et pmo int · q sit v^a
vis sensibilis · dit enim aug · i li°
de aia et spu · Sensus vnus est
in aia et est id q ipa et tamen
corpus no sit nisi corpore di
tu huius no sit nisi vnus · ex quo
accipit q no sit n vna sensi^t
tm ¶ p hoc in° p similem · Sicut
enim se ht intellectus ad intelligi^lia
ita sensus ad sensibilia · s intellcs
no multiplicat s iures diu
sas r^m intelligibilium · s est vna
vis g° n^c sensus multiplicat scdm
pluralitatem virtutum r^m sensibilium

diuisoz ut alia sit ins sensi
bilis caloris · alia soni · alia s
poris et ita de aliis ¶ 9 · aia
est pfcio corpis · et s diuisita
te pfcionis est diuisitas pfec
tibilis ut alia est pfcio corpis
hnani · alia brutalis · pp cd et
aliud est corpus in spe · Sili
alia sensibilis s iures pficit
ptes corpis ut sicut vidim9
drsitatem orgnnoz ita sit drsa
virtutum no enim aia facta e ppi
corp9 s corpus pp aiam · Si
g° quereret^z ro diuisitatis i or
ganis nce esset reddere rocom
apte aie no n roue virtutum
¶ p si pp vnitate ecentie aie
esset vnitas po^e siue vtutis
sim hoc no esset · nisi vna vtu
in aia et ita no eet nisi vna
distinctio ecentialis virtutum pe
apphendere intrinsecs et cotinse
net esset dra aie que est tan
tonalis quo ad hc addim · Dic
enim vna po sicut vna essentia
n^c multiplicat^r ex cpone ad d
q ea sit dra int aiam et dm
quo ad hoc no acciperet^z vnitat
sensus · peues vnitate sensibil
aie · i ecentia ¶ Ad q dd' q po
sensitia · media est int ecenti
aie et actio qui sit i differenti
pte corpis siue differenti orga
no · accedd' g° est q diuise sunt
vires que st p fcatones diuse
orgnnoz · dicunt^z tn vnus sens
pp hoc q sensati no apparet dra
virtutum int · et pp hoc dicit Aug
q vnus sensus est int · varii tn
dicunt^z i · denosant^z pp operacia

no sic apparet intellectui. cum e
cognoscit diversas minores. ¶ quia unus
est sensus per unitatem subiecti in qua
radicatur. Ad 3m quod obicitur de intellectu
dicendum est quod non est simile. intellectus
enim non utitur organo ut sic per propor
tione ad diversa intelligibilium ut
dicatur corrumpi quod excellentia intel
ligibilium ut philosophus dicit minus intelligat quod
dictum est in sensu quod corrum
pitur. quod excellentia sensibilis
non intelligat minus sensibile et
ratione sic ad medietatem in sen
sibilibus et ideo licet intellectus sit
idem qui recipit omnes formas
sensibiles contrarias. non autem
sic. quia intellectus convertit se ad
formas in mente. forme vero contrarie
in mente sunt dispositionem sive
dispositionem in specie oppone
Deinde supposito quod sunt plures
sensus sive vires sensibiles
inter istos sunt quinque cum pauco
res et in quod viii. tunc enim si quo una
sit ad sensibilia viii. aut
sunt medietates formarum sensi
bilium. ergo erunt viii. vires viii
sunt medietates sunt. Est enim
medietas in coloribus una albi
et nigri. in sonis una acuta et
gravis in odoribus una fetidi et sui
oppositi. in saporibus una dulcis
et sui oppositi in tactu vero me
dietas una calidi et frigidi alia
humidi et sicci. et item levis et
gravis. est enim lenis et asperi
et quidam etiam addunt mollis et duri
Restat igitur quod octo sunt medie
tates vel xo. ergo quod viii indebent
vires esse differentes in specie vel
in x. ut sicut per eas una medi
etatem una vis sensitiva in
specie accipit. ita accipiatur per
vires alia et hoc modo philosophus dicit
dicendo quod tactus est plures sensus
et avicenna dicit quod secundum quosdam
viij sunt sensus ¶ videntur iterum
esse pauciores sensibiles vires
gustus enim non est nisi quidam
tactus. in parte corporis delicata
¶ Et cum sensibilis est perfectio
in omnibus animalibus Sicut igitur quod
participat genus. ita eque par
ticipat ea que consequuntur esse
animalis perfectionem. sed in omnibus anima
libus sunt hee due. sensum sed
tactus est in omnibus. Similiter
et gustus in pluribus Restat igitur quod
hii soli sunt essencialiter sensus
et ita non tot erunt vires sen
sibiles. nunc oportet dicere quod ali
qua vis sensibilis esset fru
stra. aut quod una anima haberet vi
res quam alia et sequeretur perfectio
anime adempsionem corporis: Ad
quod dicendum quod sunt quinque sensus quibus
videntur quinque differencie orga
norum et sunt essenciales sensus in
animali perfecto ¶ Ad id vero quod obicitur
dicitur quod plures sunt sensus quam
quinque dicendum quod secundum numerum medieta
tum in obiectis non accipiuntur
numerus sensuum. sed secundum numerum me
dietatum in organis una al
medietas est in organo. sensus
contrariis pluribus medietatibus composita
quod omnibus enim qualitatibus primis et
consequentibus activis et passivis
sit medietas in organo tactus
ut secundum illa fiat diiudicatio excel

lentis et diminuti et medii in
obiecto secundum diversas contrarietates et hoc
est quod tactus est sensus qui ad-
heret ipsi essentiali et ideo sed ea
que pertinet ad compositionem animalis
accipitur immediate: ¶ Ad id vero quod
obicitur de diminutione virium videndum
est quod licet visus et auditus et
olfatus non sit in omnibus animalibus sunt
essentialiter sensus. sed non secundum quod
determinatur esse aliquis sed bene esse.
et requiruntur in animali perfecto ¶ Ad
id vero quod obicitur quod eque sunt alia
et ita eque sunt vires anime sen-
sibilis. Dicendum est quod aliud dicitur eque
ut est genus in natura. sed non eque
ut est genus in materia quod si aliquo
modo in natura non tamen ille vires sunt
in quo consequitur ultra esse anime sensibilis

Quomodo quibus penes quid acci-
piatur numerus virium sensibilium
apprehendentium exteriorum convenit
enim quidam quod secundum diversitatem mediorum
quod non nisi sunt enim tamen tres diversi
mediorum. caro in tactu et in gustu
vel secundum quosdam humor salivalis
in aliis vero aer vel aqua. Restat
ergo quod non essent secundum hoc nisi tres
sensus ¶ Si vero secundum diversitates obiectorum
secundum hoc quod plura sint obiecta non enim
omnia que discernuntur tactu ad
unum genus in genere reducuntur. essent
plures sensus ¶ Si vero secundum diversitates prin-
cipiorum vel movencium sicut di-
xerunt quidam ut visus penes
naturam lucis. odor penes naturam
ignis facientis vaporem. sonus
penes naturam aeris gustus penes
naturam aque tactus penes naturam
terre. ¶ Quoniam hoc est commune in visu

et auditu et olfatu ¶ Quod aer
est causa effectiva soni sed materialis.
sicut lux effectiva erat sensibilis
in visu. humidum autem in gustu.
non est ab aqua tamquam efficiente
in tactu autem accipitur medietas
ex omnibus elementis. causa ergo tactus
non attenditur tantum secundum terre naturam.
sed secundum complexionem ex omnibus
elementis facta ¶ Restat ergo quod
non secundum numerum principiorum accipi-
tur numerus numerus quinque sensuum vir-
tutum ¶ Augustinus super genesim ad litteram isto modo
assignare reducendo ad principium
quandam transmutationem eum dicit
inchoat motum in omnibus sensibus
a subtilitate ignis sed non in omnibus
ad id pervenit in visu enim pe-
venit repressio calore usque ad
eius motum. ¶ In auditu usque ad
liquidiorem aerem calore
penetrat. ¶ In olfatu autem transit
aerem purum et pervenit ad
humidam exalationem ut crassior
fiet aura subsistit. in gustu
humum transit et pervenit usque ad
humorem corpulencia quo
penetrato. atque traiecto eum
ad terrenam gravitatem pervenit tan-
gendi ultimum sensum agit ¶ Ad de-
pot dici quod si debeat divisio sen-
suum mediorum accipitur secundum ra-
tionem mediorum corporum inter extrema
corpora in compositione corporis alia
sunt ignis et terra. media alia
sunt aqua vel aer. et commixtum ac-
cidit simplicium dispositione confluen-
tia lucis. confluencia caloris
ignei que fit cum vapore ex per-
mixtione raritatis que est

ia eius disp̄o· aqua vo habz
ispone ignia ꝯ influencia
uis· alia ꝯ no disp̄one eu
ere· que est raritas ꝗ ꝯse
mptiu at est vincta eu g hee
o sint ii quqꝫ erunt quqꝫ dre
mediorꝫ sensibiliu nam ꝯ qui
ispone influete sup aerem
t aqua est mediu in visu·
o disp̄one vo influete ꝯ cali
igneo mediu ꝑ aere que
disp̄o est aer vaporosꝰ· ꝯ disp̄o
cone tria que ꝯmis e aeri
aque si raritate est mediu
in auditu· sicut dicit phus ꝯ
isp̄one vo humoris aquosi
t mediu in gustu ꝯ disp̄one
o ꝯmpotanis eius que e t aere
t mediu in tactu et p hic pot
pate solo eius ꝙ dr de dia se
sum accepta ꝑ media ¶ Si vo
cipiat̄ divisio sm dictum effec
tu Sic ꝗ accipit Aug̃ penes
tas lucis aut ignis ut ꝗ fluat
ꝑ ronem lucis et caloris in
ut in visu. Deum sm ronez
eius ꝑuenietis calore ignis
aerem liquidiore sic ꝗ audi
t· Deum sm ronem eius per
uenietis ad auram flabilem
in olfatu Deum sm ronez
eius ꝑuenieꝫ ad humore la
bilem sicut in gustu· vltimo
ꝑuenit ad terrena ꝯmitate et
est in tactu· Sic ꝗ sicut
t· nichil est sine calore sen
sum· sic ꝯ sit disp̄o sensibil
hic ꝙ sentiat̄ ¶ Sm at disp̄oz
lorꝫ pt silit io divisionis ac
tu Nam qualitas sensibilis

ul est delyve que sunt de ad
esse· sicut est qualitas elaris
ul que ꝑse ꝯsequit̄ eam ꝗ
sm hic est obiin tactꝰ· tactus
eni est elaris qualitatis ul
ꝑ mediate ꝯutis ul est delyve
que ꝯsequnt̄ ad ꝯpone reli
quit̄ sm vtutis dnantis ali
cuiꝰ· Sunt at ꝯrietates iiijor
qualitas vna dr dominas·
v g· lucidu et opacu dr vna
ꝯrietas in qua dnat̄ lucidu
sine ꝑcellit· Alia ꝯrietas e
calidu et frigidu in qua ꝑ
cellit calidu tria ꝯrietas e
humidu et siccu in qua ꝑcel
lit humidu· ꝗrta ꝯrietas est
rarꝫ densum in qua ꝑcellit
rarꝰ ¶ Ess at hee omes note
sunt ad ꝯpom pꝫ ꝑ hoc· ꝙ ca
lidu et frigidu et humidu et
siccu sunt que miscet̄· raru
at et densu sicut dicit phus
disponit matiaz ad hic· lucidu
vo est ꝙ efficit lux no mediate
calore celesti efficit mixtione
Sic g° omia hec sūt uccia ad
ꝯponez elarem Sunt g° iiijor
qualitates dominates Nam
calidu est dnans r° frigidi in
agendo intinus humidu vo r°
sicci in recipiendo intius· rarꝰ
vo r° densi· in disponendo matia
lucidu vo sup opacu ꝑ inducē
do forma Sic g° sicut dictu
est· sit qualitas sensibilis co
sequēs ad ꝯpone rone dnatis
aut sequet̄ rone dominantis
inducentꝰ forma et hic e calor
qui ꝯsequit̄ luce· est ei ꝯtre

mitas prestitutum in corpore eiiato
aut ratione dominantis dispositione
tis principalis forma et hec qua
litas est sonus qui consequitur ra
refactione aeris vel aque vel
ratione qualitatis dominantis in acti
one intus et hec qualitas est
odor qui consequitur caliditate fa
cientem vaporem aut ratione qua
litatis ductivas in receptione et
hic est sapor qui consequitur humidi
tatem aquosam Sit ergo patet
unus distinctionum aborum ¶ Addu
cunt etiam aliqui accipientes quod dicta
philosophi distinctionem propter modi sen
tiendi aut enim est sentire per
approximationem aut secundum distanciam
Si vero secundum approximationem aut ap
propriat sensibile corpori potenti
sentire coniungendo aut perfunden
do Si coniungendo secundum quod contigua
duo corporum sunt simul et
hoc est sentire in tactu Si perfun
dendo sic est in gustu gustabile
enim pervenit ad concavitatem lingue
in qua perfunditur Si vero sit secundum
distanciam aut est in immutatio sensib
ilium secundum unam partem et sic est visus
Visus enim ratione est esse in direc
tum aut per plures partes et sic
fit odoratus odoratus enim fit secundum
attractionem odoris in naribus quod
omni parte intus aut est per omnem
partem in mutatio et sic fit auditus
Sonus enim commotu aeris rarefacti
possibilis movetur usque ad auditum
Quoniam dictum est de virtute sensi
anteriori ad cognitionem sensibile
pertinente que secundum Augustinum ponitur yma
ginatio ubi ponuntur quoque diver
sarum cognitivarum [?] sensus yma

ginatio ratio intellectus intellectu
ducatur scilicet sensus et ymaginatio
ad sensitivam partem pertinet secundum
Jo. dam. quod videtur quod tres sunt scilicet
ymaginativa cogitativa et
memoria ¶ Secundum Avicennam vero
ponuntur quinque sensus communis sive
fantasia formativa sive yma
ginatio cogitativa quod cogita
tiva sive reymaginativa esti
mativa sive memorativa pri
mo ergo querere primo de comparatione virium
quas ponit dam. respectu ymagi
nationis quam ponit Aug. et
similiter de comparatione virium quas pr
Avicenna respectu utriusque an omnes con
tineantur sub ymaginatione
an quedam et quedam non ¶ Secundo
queritur utrum omnes vires quas
ponit damasc. contineantur sub parte
sensitiva an non Tertio utrum
omnes utantur organo et que
sint organa Quarto que sit
ratio distinctionis virium interiorum
cognoscentium sensitivarum

Primo ad quesitum utrum scilicet
omnes quas ponit damasc.
contineantur sub virtute sensitiva
intelligendum [?] philosophus quod determinat omnibus
organum determinatum in corporis
parte dicens quod instrumentum hoc
est ventriculus cerebri et alius spiritus
qui est in ipso pars aut intellectu
non determinat sibi partem corporis
per organo ergo non est illa quod cogi
tativa quam ponit dam. intelle
ctiva sed sensitiva ¶ Ipse determinat
eius locum medium inter ymaginati
vam et rememorativam ut
ymaginativa sit in anteriori parte
memorativa in posteriori parte ce

cogitatiua in media. Enim
memoria sicut ipse dicit sit
fantasia delicta ab aliquo actu
in sensu apparente pertinebit
ad sensitiuam interiorem ergo opor-
tet ... pertinebunt quare cogitatiua
que media est inter illas. ¶ Et
dicit ipse irrationale per hoc quod suadetur
ratione et non suadet. quod autem
non suadet diuidit per multimum
augmentatum generatiue et uitale
alimentum ergo ille tres uires
ymaginatiua cogitatiua me-
moratiua pertinet ad irrationale
quod suadetur ratione. ¶ Ita non ... perti-
nere ad rationale tamen diuidat ra-
tionale principalius dispositum secundum ratione
... plato. Si uero pertinet ad irra-
tionale quod suadetur ratione pertinet
ad sensitiuam. erit ergo cogitatiua
... sensitiua interiori ¶ qui dicit quod
cogitatiue sunt iudicia et compositiones
... concessiones ... hoc pertinet ad ra-
tionalem partem. scilicet iudicatiue et co-
... diuidere ergo non est partis se-
... ¶ ... dicit auicenna quod ... compla-
... amplius quod hic est compositiones
... imperium rationis et dicitur cogi-
tatiua ... quod pertineat ad
partem rationalem tamen cogitare sit
actus rationis ¶ Ad quod dicendum quod secundum
quod dicit auicenna ... nominibus duo sortitur
... uocabula. ut dicatur quandoque yma-
ginatiua quandoque cogitatiua in hoc
... est dicta. quod tamen imperauit esti-
matiua animalis tunc dicitur ymagi-
natiua. Si uero intellectus rationalis impera-
uit ei et reduxit ea. ad id quod
... dicitur cogitatiua Sed ... per
imperet estimatiua siue rationalis
... est computata in parte sensitiua

sicut ipse dicit. Ad obiectum autem in
contrarium dicendum est. quod iudicia et compositiones
que fiunt in ea possunt fieri imperio
rationis sicut patet ab auicenna. dicit
enim quod habet potestatem componendi et di-
uidendi formas relictas in sensu
et retentas. ita quod ad ... in qua
sunt dicitur partis sensitiue quoad
imperatiua partis rationalis et quod
... sit ... compositionis in parte se-
sitiua sensibili et in parte intelligibili
... quod distinguunt ... dicitur
quod cogitationum sunt iudicia et
compositiones et ... uero intellectuales
intelligibilium et uirtutes et doctrine
et ... rationes ¶ Ad ... dicendum quod licet
fiat secundum imperium rationis non tamen
in parte intellectiua. sed in parte sensi-
tiua. que suadetur ratione et licet
cogitare secundum ... dictum sit par-
tis rationalis ... per ... tensione
illius partis que etiam copulatur
... cellula media dicitur legisata a ra-
tionalis ... cogitatiua

Deinde queritur utrum omnes dicte
diuisionis facte secundum auicen-
nam et secundum damascenum contineantur sub
ymaginatione quam ponit augustinus
... et ... quod non uidetur. yma-
ginatio enim siue ymaginatiua
est una de illis. Si igitur illa diuidit
... sensum communem et cogitatiuam
et ita de aliis. non erit ymagina-
tio comunis ad illas ¶ ... secundum rationem
positam ab augustino. ymaginatio
est ... que formas cor-
porales ... corporeas ... sed ab-
sentes. siue ab ... tamen
ergo ... diuidat ... custodi-
tiuam et ... non continebit
memoratiuam et cogitatiuam ...

cōpositiua est. ¶ q̄ omnes interiores
vires p̄ᵉ sensitiue cogitationes
participant formas sensibiles ab
sente materia. gᵒ ad illa diuam
reducunt: q̄ concedendum est. ¶ ad obiⁿ
autem dicendum ꝫ q̄ ymaginatiua acci
pitur dupliciter. vel generaliter prout
est attingente formas sensibiles
absente materia et sic accipit
Aug. et sic modo omnes continetur sub
ymaginatione. Sed non accipiam
ymaginatiuam pro virtute que opera
tur sibi huiusmodi formas in anteri
ori parte cerebri sic accipit damas
cenus q̄ organum ymaginatiuum
est anterior ventriculus cerebri et secundum
hoc diuidit q̄ cogitatiua que
componit et memoratiua que
conseruat. ¶ ad ymaginatio secundum
auicennam dicitur illa que operatur in
medio ventriculo cerebri. et est
compositiua vel diuisa. et sic specialiter
accipitur etc.

Deinde queritur vtrum omnes intrin
secus cognitiue sensibiles
vtantur organo et quo organo
vtuntur singule et videtur q̄ habeant
organum vnaqueque enim vires
sensibilis ꝫ vis at sensibilis non
operatur nisi in corpore ut in. queri
non operatur nisi in corpore debiat
habere aliquam partem in qua operatur
Restat ergo q̄ vna queque illarum
habebit organum ¶ ad hoc sicut dicit
Auicenna leduntur aliquando in suis
operationibus per lesione alicuius
partis in corpore. hoc autem non esset
nisi aliqua esset colligancia racionis
illius partis. erit ergo vnaqueque ha
bens organum determinatum vel ad
minus partem determinatam in qua

operetur. hoc etiam in proba Jo. dam
distinguentis vires sensitiuas
intrinsecus cognitiuas. ponit enim
ymaginatiua cuius organum an
terior ventriculus cerebri. ponit etiam
eo cogitatiua. cuius instrumentum
sicut dicit est medius ventriculus
cerebri. Joh. id est consentit remigius
in libro de eadem distinguendo has tres
vires ostendens diuisas est inde
nes in quibus hee leduntur. Restat
ergo q̄ vna queque harum organum
et partem habet sibi determinatam in qua
operatur. ¶ item bonitas et malicia
amicicia et inimicicia sunt in
tenciones que licet inueniantur
in rebus sensibilibus non veniunt tamen
res sensibiles. vnde non sensu compre
henduntur apud estimatiuam. ergo
estimatiua per se sunt innate.
Si ergo iudicat de hiis non nisi
mediante aliquo organo non
estimatiua concurrit organum ipsius
operatione. ¶ ad hoc iudicium secundum
auicennam consistit secundum modum ut
racionale. sed modus racionalis est iu
dicare per organum corporale. ergo
hec non iudicat per organum corpora
le. ¶ ad non est aliqua contentio spa
in qua ledatur estimatiua an
lesa alia insensibili. contrario
Si vero haberet proprium organum contingeret
illa laedi alia non lesa. sed non est
ita sicut dicit Auicenna. sed si accid
ei aliqua lesio illa est compositiua ym
aginatiua siue cogitatiua que
operatur in medio ventriculo cerebri. Re
stat ergo q̄ non habeat determinatum
organum ¶ ad quando dicimus sicut habet
in eodem libro sensit pena in lingua

gerat q ille no sint sps potior
quasi potior fiat per organum
corporeum g° sint sensus interior qui
operat absente materia super formas
quas vero operabat ibi super formas
sensibiles non presente materia g°
operat ymaginē s separata erat
a corpore g° anti pot ymaginatio
organum corporis multo fortius
virtutes sensibiles ut estima
memoria restat g° q no indi
get in complectione sui actus orga
no corporeo ¶ Ad q dd' z q ymaginatio
sensibilis interior determinat s
partem corporis in qua operat unde
virtus d' estimativa q e virtus ce
rebri i summo medie concavita
tis cebri sic habet in tractatu de
¶ Ad obiectum at ¶ dd' z q licet i
tentiones quas apprehendit estima
tiva possit esse s se quo materiam
corporalem tamen ut apprehendit estima
tiva sensibilis sunt i materia corporali
et i indiget quadam colligatione
cum corpore unde dz q apprehendit inte
colligata cum forma sensibili et
aliqua generata ymaginis cum
illa no tamen utitur organo ad cognos
cendum illa intentionem in se s in
quo est ire ymaginata vel intta ¶ Ad
3m d' est q a° est de inde° estima
tiva rationalis et estimativa communis sen
sibus sic dicit id' plus ¶ Nam
estimativa rationalis apprehendit i
tentiones abstractas a materia
estimativa aut sensibilis apprehendit
eas cum colligatione forme sensibilis
qui no est sine materia ¶ Ad 4m vero
q ar delesione dd' est q licet no
ledat dicte p propria lesione cerebri et

ledat tamen co[n]g[nit]iva cum enim ledit ymaginativa
gnativa vel cogitativa per quos le
ditur et illa in operatione sua debita
unde cum ponit damascenus vel remigius
computat hanc cum cogitativa q
est in media parte cerebri operans
no distinguendo eam secundum partem
corporis divisam ¶ Ad id vero q obz
de ymaginatione q possit operari
sine organo corporeo et memoria
similiter dd' est q illa operatio eius
vocat cum ista de qua isti loquuntur
isti enim no intendunt nisi de acti
bus virium coniunctarum que vel ut e
in corpore deinceps vero agetur de sepa
ratione eius utrum sit separabilis et s partem
sensibilem et utrum ipsa operetur aliquo
modo preter corpus

Deinde queritur de distinctione
virium et videtur hic duplex
questio una de comparatione sensuum communium
qui dicuntur particulares qualiter se habeat
communis ad illos ¶ Alia de distinctione
harum virium interiorum inter se ¶ Circa
primum ondz q sensus communis no est
communis ad modum vlis ut dicunt sensi
particulares ¶ Si enim sic esset no habet
actum proprium s eius actus tamen esset
in sensibilibus particularibus s sensus communis
habet proprium actum et singularem ¶ Si dis
cernit album a dulci vel consimile g°
no esset communis in modum vlis
¶ Item no dz communis sensus q organum
eius sint organa sensuum particula
rium et ideo ullum est organum proprium
¶ Si enim discernit album a dulci et
sic necesse est recipi forma utriusque
in uno organo · id no est organum
gustus nec organum visus necesse
est g° esse organum magis differens

abillis q sit sensus cois. ¶ Sed non sit
est organum sensus cois nisi confu
sione quorundam lingua tactus et
gustus. Hic enim dicet ipsos esse
quendam sensus cois. et auditus simil
sit dicitur q gustus est quidam tactus
¶ Sed sensus cois est unus unitatem
organi. quia omnia organa sensuum
particularium conveniunt ad unum in
quo terminantur nisi compleret iudicium et
illud est organum sensus cois. sed non
sit convenit per confusionem ut idem organum
secundum aliquid eius sit organum audi
tus. sed ad visus et secundum alterum tactus
et ita de aliis. ergo non dicitur sensus
cois quia habeat organum per confusionem
¶ Sed ostendit q sensus particularis perfi
citur a sensu cois. tunc enim organa
sensuum particularium bipartita sunt
preterquam in organo gustus et sunt
coniuncta ut in duobus oculis vel in
duabus auribus. tunc sensibile non
apparet duo. sed simul necesse est ergo
deferri ad unum organum interius
Cum ergo simul tempore perficiatur sensibile
ut unum scilicet tempore sit species in or
gano interiore et exteriore ergo perfectio
sensus particularis est in a sensu cois
cum perficiatur in organo interiori. Hoc
idem est in omnibus sensibus nam
omnia organa sensuum particularium
sunt unum conveniunt ad unam radicem
sive originem in qua conveniunt aliter
nunquam esset collectio sive distinctio
sensibilium sensuum diversorum et ibi
sit complementum ¶ Sed non differt sensus
cois sensibilis in suo sensibili
a particularibus. Unde enim sensibilia
que sunt magnitudo. motus numerus
figura quies que sunt communia sen

sum particularium. et sunt propria sen
soriis. apprehenduntur a sensibus
sensuum particularium a sensu cois
na aliter non posset inter illa dis
cernere. ergo necesse est non discerne
re in obiecto a sensibus partic[illegible]
et hoc enim philosophus q dicit plures
sensus cois est qui omnia
percepta recipit et propter eorum se[illegible]
patitur. quem in ipso copulatur
quibus de isto sensu cois et
q aliqua pars cerebri convenit
sibiles unum et hoc arguunt
dicitur quia lesio sensus cois
ex lesione cerebri. bonitas sen
cois est ex bonitate cerebri.
plures arguunt eius organum e[illegible]
cor vel aliquid simile et non sentil[illegible]
cor. eo q organa sensuum p[illegible]
in sua radice terminantur cor[illegible]
sed nichil est sensitivum sine ca[illegible]
lore vero expansio est circa
et reditio ad interius sompnio
quo arguunt q sensus cois o[illegible]
rganum est cor. et potest utrumque c[illegible]
vel q dicunt medici et q d[illegible]
secundum medicum ad cerebrum propinquat
spiritus et ideo dicunt originem
esse a cerebro et ramificari [illegible]
differunt ut fiat sensus et mot[illegible]
plures vero respiciunt ad cerebrum pr[illegible]
videt enim q licet quies sit
sompnus ab operatione sensus c[illegible]
ex cessatione particularibus motibus c[illegible]
operatio interior continua sed mot[illegible]
sed fantasie et ideo non posset e[illegible]
nisi ubi viget calor animalis
corde tempore sompni propter q sensus c[illegible]
dicitur quietare organum primum
Ostende quit deinde [illegible]
sibilium cogitare intus qu[illegible]

vo p accipit · quedam enim est
quo ꝓ actõ est ita formas sensi
biles · qda ita intecones forarꝫ
sensibiliu · que vo est ita foras
sensibiles · aut est apphendes
aut custodies · cu tuc formas
sine ꝯsẽns absente materia Si
vo est apphendes dr sensꝰ cois ·
Si vo custodies dr ymaginatio
vel ꝯio vel fantasia Si vo est
tra formas vel ꝯsẽns absente
materia dr ymaginatia Si vo
est ita intencones vt bonita
tem et malitia · sine nocume
ntu et iuuamentu put accidit
ergo vel omib aut hui · a
est apphendes aut custodies
Si apphendes dr esti^{ua} Si cu
stodies dr memoratia et dista
ta ꝯm ꝓxima interna vt sensus
cois sit i anteriori pte cebri
ymaginato vel fantasia i eadē
pte ymaginatia. vo vel cogo
gitatiua in media. i eadē esti
matia · memoratia vo i vltia
pte cebri ¶ Sꝫ incidit qo qr
intencoum no dur tres vi
res ꝯ due tm · s estimatia et
memoratia · i vo formarꝫ se
nsibiliu ꝯ se dicunt tres ¶ Ad qo
dicendu · i formarꝫ sensibiliu sin
gule dicit vna vt sint tres ·
quedam est apphensiua
sensibꝫ pticularibꝫ et hc dicit
sensꝰ cois · nulla at est apphe
ndes intencones qo sensibꝫ pti
cularibus · ꝯ abiuitus est et

est illa scđat qo illa pte ¶ ꝓ
ꝓ quod est incentiua eni qpo
sitiua formarꝫ sensibiliu · qpoi
tiua aut intencoum sensibilium
est eni sua retentiua ¶ Videt
est qr forme sensibiles quas qe
ꝯpone · vel sup quas negociat
ymaginatia nemiut ab ꝯtra
ꝓ sensus et n eent insipe nit
no eet qpo ymaginatie sup
illas abente sensu · et io nete
est qr pcedat retentiua · inte
tones vo sut abdit i nate et
io no est nete memoratiuam
pcede · ꝯ sequi · eo qr seruat co
poicones factas intencoum ac
formis sensibilibꝫ ¶ Queri
pt quare i vna pte cebri collo
cant apphensiua formarꝫ sen
sibiliu et retentiua no at app
hensiua intencoum et memo
ratia que est retentia ¶ Ad qo
dd' qr dissilit dicunt retentiue
hec enim que est i anteriori pte
cebri · no est n retentiua · ad
hc ut in eis fiat qpo et opato
abente sensu · illa vo que est
memoratia · gnalit est reten
tiua · vt qo illa possit esti^a · et
intellectiua ei negociari vnde dr
memorie et rememorationis ꝓnp
tuariu · et sigiim huiꝰ est · qr
Po dalitu emat vires no emat
n ymaginatiua sine ymagia
cone et qr cogitatiua et meo
ratiua · das intellige qr ꝓ^a ē app
hensiua · Scđa collatiua · tcia re
tentiua · no ꝯputat in ꝓma pte
retentiua n eni apphensiua

Habito tractatu de cognitivis
viribus animi et extra partis sen-
sibilis. sequitur dicere de motivis
ponuntur autem dicte motive sensibi-
litatis. fantasia. sicut dicit philosophus et estimativa
concupiscibilis et irascibilis. et secundum augustinum
sensualitas. quidam autem ponunt
quasdam vires affirmantes alias
sine differentes ab istis secundum quas
est gaudium et dolor. ira et timor
sed non oportet istas ponere differentes
a concupiscibili et irascibili. cum secundum eos
concupiscibile sint gaudia et dolor
secundum irascibile ira et timor. augustinus
autem ponit continuatiam cum timore
cum loquitur de hiis in libro de civitate dei
xiiij. dicit enim quod concupiscentia
est appetitus eorum que volumus
et similiter leticia. metus autem et dolor
in dissensione. secundum cum consentimus ap-
petendo que volumus concupiscentia
dicitur. cum consentimus fruendo hiis que
volumus leticia dicitur. cum dissentimus
ab eo quod nobis nolentibus accidit
dolor vel tristicia dicitur. ¶ Patet autem qui-
aliter fantasia et estimativa
dicuntur motive cum inter cognitivas
sint posite ¶ Ad quod dicendum quod motive
dicuntur. quia disponunt ad motum
per modum cogitacionis boni et ma-
li inclinantis ad appetitum vel fu-
gam differunt autem inter se. quia
fantasia est disponens ad motum
ex apprehensione forme sensibilis
convenientis vel inconvenientis. estima-
tiva vero est disponens ad motum
ex apprehensione intencionis sive
sensibili ¶ Queritur de sensualitate

primo utrum sit partis sensibilis et
ideo ¶ Secundo utrum sit in genere in-
disponentis ad motum vel facien-
tis motum facientis autem dico imperantis
vel exequentem motivus vel ex
¶ Tercio utrum sit idem sensua-
litas quod inferior porcio racionis
dicit in ii. senten. ¶ Quarto utrum
sensualitate sit peccatum vel non

Ad primum sic. quod sit partis sen-
sibilis magister probat quod dicit magister
in summa in libro ii. di. xxiiij
in eciam ista nobis considerantibus
occurrit quod non sit que cum bestiis
ad racionem pertinet. quod autem reperitur
in ea. que cum bestiis ad sensua-
litatem pertinet ¶ Si ergo sensua-
litas est communis nobis et bestiis
ad partem sensibilem pertinet ¶
aliter racionalis pars est in qua di-
rimus sensibilis in qua convenimus
ergo sensualitas ad partem sensi-
bilem pertinet ¶ Item augustinus in libro de
sensualis motus qui nobis pe-
nibus quod est communis. secundum est a
sapiencie. sed augustinus est actus eius
sapientia. potencia sensibilis in
est partis sensibilis. ergo sensua-
litas. ¶ quod dicit. quod coluber in
capitis passibus. secundum serpencium m-
tissimus omnibus repit. sic lubricus
deficiendi motus negligentes
mutati occupat et incipiens
ipso appetitu. similitudine di p
ad similitudine pectoris. sed iste
lubricus motus est motus sensua-
litatis. motus autem ille non conveniunt
racione utentibus ergo sensualitas

motus est rationalis partis ¶ Et
infelix ego homo etc. glo. gra
fabricaverunt adam per quos
filios eius expoliator a se
nisi clementissimus deus prote
git. hic autem gradus dicitur secundum
proprie Sed secundus Primes etiam
motus. primus est delectatio
consensus. quintus est consensus
quintus sathanas ingreditur
primus motus sensualitatis
autem motus non sit quibus non
brutis sensibilis aliter partis quos
primus motus non est sensibi
partis. et primus motus est sen
sualitatis ergo sensualitas non e
sensibilis. et est illius vel
alis. ergo est rationalis: Ad quod
sensualitas est partis sensibilis
sensualis accipere dupli
per ordine ad rationalem
et secundum hoc. que insit ei ga
nobis cum pecoribus Alio mo
quantum participat ex ordine
et sic comparata quedam
que insit homini et non in sul
Sicut enim in parte concu
piscentia est quedam vis p
alis in ordine tamen ad rationem
que erunt due vires sensua
secundum humanis duplex que
enim quedam ga. et quedam
¶ Ad obiectum autem in contrarium dicendum
ille rationes loquuntur de parte
que que apparent sensua
litatis per ordine ad rationem
aliquem motum quorum et ali
quem approbatum
Quid quid in quo genere virtutis
motiue sit et ut quod sit in

genere dispositionis ad motum. que
enim suggerit est dispones ad
motum sed sensualitas suggerit.
Est enim per modum serpentis et sic
agitur in inferiori homine quodam
modo quadam modo sicut in primis pa
rentibus. ergo est pertinens ad motiuam
que disponit ad motum. ¶ Ad
id facit quod dicit aug. li. de. ec.
carnalis quid est solis quidem illece
bra fruendi se. ¶ Et aug. in li.
de cura et spiritu et anima exterior sensus
carnalis. bono suo utitur interiori
sensus mens. quia ab dormit sensus enim
cogitat bona interioris sensus.
qui iocunditate exteriorum bonorum
capitur. sed constat quod i. carnalis sensus
est qui cogitat appetendum vel fu
giendum et per hoc. appetit vel fugit
ergo si sensualitas non est aliud
quam carnalis. erit sensualitas
de motiuis sensibus ad motum dis
ponentibus ¶ Sed in contrarium. in sen
sualitate enim dicitur esse primus
motus qui declinat fugiendum ergo
sensualitas cum est motus ille
in genere virtutis facientis motum
¶ Item sensualitas dicitur repugnare
rationi motive cum dicit caro concupi
scit adversus spiritum. Cum ergo ratio mo
tiua sit. sed quia declinat mutuo
vel dimittum. mutuo autem est in parte
motiua faciente motum. ergo sensua
litas que adversatur illi et trahit
ad contrarium. si dimittitur erit in parte
motiua faciente motum ¶ Ad quod
dicendum quod sicut loquimur de ratione di
vina et de sensualitate iam dicta. ratio
autem ut est cognitiua boni vel
mali disponit ad motum quantum
in ea est voluntas efficit motum
Similiter est de sensualitate. est enim

cognitia boni ut est vel vel sin
eppoiti et sic disponit ad motu
est enim itm appetitia illius cum no
est obediens rom et p hoc e mo
tiua que facit motu. cum g dr
q sensualitas ingerit illecebra
gt pt attendi dup. vel p modu
quo suggerit ut est cognitia
vel p modu quo pulsat inferiorem
ptem rationis inquantum est motiua
¶ Illud at q dicit Aug i li de tria
et spu intelligit de carnali sensu
qui est disponens ad motu per
cognicionem inferioris boni

Deinde quitur utrum sensualitas
sit idem q inferior portio rationis q
vi p verbu magri i sen. xxiiij di
ii li. qui sensualitatem cpat mulieri
sic habetur i glo. sup i. mulier e glo
viri .i. co. xi. iusus sine glo. p
mulier cum viro eandem speciem pti
cipat sensualitatis g o pticipa
bit eandem speciem cum ratione. g videtur
idem ee q inferior portio rationis ¶
Ad hoc videtur facere q dicit Aug in li
de t. arguens ex illo verbo gen facia
mus adiu. si sibi. sic in omnibus
pectoribus no est inventu adiu
torium viro simile e u de illo de
tractu in coniugem formaretur ita
meti nre qua supna considera
veritatem illud est ad usu rerum
corporalium quantum vo hominis fac e
simile adiutorium ex eis pectoribus quos
quos cum pectoribus habemus et ideo
rationabile nrm no ad unitatis
amorem separatum p i angelum
societatis. q. derivatum in suo dis
pertitur officio. ex quo arguitur si
sensualitas tenet ratem mulieris

et mulier in adiutorium viri d
erit g o ptinens ad rationem. erit
idem q inferior portio ¶ Se
quitur utrum sensualitas cum ce
debeat dici exterior homo q vi.
verbu Aug in li. xx. lxxxiij
Si exterior homo vita accipi
qua p corpus sentimus quo
notissimis sensibus quos cum
coris. homines hic ita et ipa
bestie sensibilibus que p se
tonibus ingerunt corripi po
no i mito et ic ho dr ptice
similitudinis dei no solu q
q ci in bestiis apparet. p h
invenitur in sensualitate
sensualitas no erit. ad q
exterior ho ... q cum sensualit
mortificatur. tunc spc ingre
Si g hic dr deinteriori homine
exteriori q cum exterior corrup
interior de die in diem reno
relinquitur q sicut nichil ali
est interior homo nisi ro cu
libus sensibus ita nichil aliud
exterior homo nisi sensualit
cum sensibus carnis ¶ Ad id fa
q dr in glo. sup i d .i. co. iiij
is qui intus est ... p grim
pt phs quod sensualitas a
vel. g est nobis et brutis ro
exterioris hominis nullo vel p
quenire. g o no est idem sensu
litas q exterior ho ¶ Item dicit
Aug q exterior homo quitur
mente se regetem qui illu
sapia q in bestiis ee no
rone carentibus g o exterior h

de intencionem racionis sed quod
sensualitas cum carne est idem
quod corpus homo ad quod dicitur quod
quod cum conuincitur hoc est ad corpus temporalia
sine superna appetenda
et si hec cum corporis corrumpitur
renouatur. cum enim hoc fit
incipit corpus intus
incipit intimus virme. ideo
corpus conspoliates veterem ho-
minem cum actibus suis. Alio vero modo
interior homo. sicut habetur in glo.
... in nobis que cum
... potest attendi in quantum
iungitur cum racionali parte ad quam
ordinatur. et hoc modo potest dici corporis
sensualitas cum carne re-
... non immo ipse hoc secundum dispensacionem
ordinacionem dei hoc melior vel
¶ Ad hoc vero quod querebat quoniam
decem esset quod porcio racionis
dicitur est. quod si inueniatur in
contraria valde contrarium modo. actu
sicut dictum est. potest
esse ratio dicti. ut sicut inferior
racionis tenebit locum mulieris
superioris racionis ita sensuali-
tas potest tenere locum mulieris viri
... enim duobus modis actum
in comparacione superioris ad inferiorem
gratia viri uel uxoris ¶ Ad id vero
quod arguebatur per auctoritatem aug. in libro de trinitate dicitur
loquitur de muliere per mulierem
porcio racionis dicitur mulier et non
sensualitas. Sed non concluditur
quod sensualitas participet
racionis eo quod datur in adiuto-
rium eius ne adiutorium perti-
neat ad sermonem et hoc
...

actu conspliciens speciei quod ad diu conspici
ori porcione et inferiori. Item
cum iungitur actus omnis racionalis
perducitur. et sic datur inferior por-
cio racionis in adiutorium. sicut
mulier datur in adiutorium viri ad
perducendum individuum eiusdem
speciei etc.

Ultimo queritur utrum in sensuali-
tate sit peccatum vel non quod sic
videtur per hoc quod dicit magister in sen.
ii. libro xxiiii di. ubi dicit cum omne
veniale peccatum geritur secundum racionem
id est quod in solo motu sensuali-
tatis consistit ¶ Item ad ephe. iiii irascimini
et nolite peccare. glo. surgit
motus eius qui iam per penam
peccati non est in potestate nostra non
enim consenciat racio. permittit apostolus
irasci quod est humana temptacio et
loquitur de ira primo motu. Sed iste
primus motus est in sensualitate
ergo in sensualitate est peccatum
Ad enim sit in sensualitate ar-
guitur sic. aut enim est in sensua-
litate aut in racione. sed non in
racione cum non consenciat racio ergo est
in sensualitate ¶ Contra virtus et
peccatum meritum et demeritum nata sunt
fieri circa idem. sed virtus vel meritum non
est natum fieri in sensualitate ergo
nec peccatum natum est fieri in sen-
sualitate. ¶ Preterea diffinicio peccati
est. dictum vel factum vel concupitum
contra legem dei. sed secundum racionem non
est natum esse in sensualitate ergo non
est ibi peccatum ¶ Item sensuali-
tas aliquomodo est communis nobis et
brutis. sed peccatum nullatenus est
commune nobis et brutis ergo peccatum non
est in sensualitate. ¶ Preterea omne

peccatum diffinitur sic

pctm est volutariu q si no est
volutariu no est pctm. s q e vo
luntariu est voluntatis voluntas
aut est in rone. vo at dimidit q
sensualitate go pctm nullu erit in
sensualitate go sensualitas no est
subim pcti. Contra augus est co
servare rectitudine actus. eius
est desice a rectitudine actus s
sensualitatis no est oservare
rectitudine actus go nec desice
a rectitudine actus. s pctm est
co defectu rectitudinis in actu go
pctm est in sensualitate. Ad
q dd est. q pctm dr esse aliquo
md duplr. vel originalit vel sub
iectiue. Si originalit s hoc est
pctm solu in rone motiua sine
voluntate. Si vo subiectiue aut
est pctm mortale aut veniale
Si mortale tm est in ronali vo
luntate. Si no est in voluntate
aut est in rone aut in potetia
ordinata ad rom. po at ordinata
ad rom aut est antecedens aut
sequens. Si go est in rone aut in
po ordinata sequens tunc est venia
le pctm dictu simplr. Si vo in
po ordinata antecedent aut e
antecedent ppte cognitionis vel
ppte motiue. Si ppte cogitonis
tunc no est in ea pctm put hmd
Si vo antecedent est ordinata
ppte motiue et hc in pena pri
pcti s hc est i sensualitate pctm. ppe
eni pmi pcti factu est ut sen
sualitas que erat omio obediens
roni facta sit roni repugnans
et que monebatur a rone nunc mo
uet rom inordinate qntu est de
se cu ipa mota est inordinate
Sic go in sensualitate est pctm ve

niale no mortale. 7 veniale
altam rom qntu i d q hc subi
rom ul pom qntem. Ad obi
cit videndu q alit est de v
te et de vicio. ul dicamus de p
et de vicio q creant vtuti. E
eni sinat viciu ul pctm q
sthit s hc in qua in pt e
ut in subo in nob in illa est.
tunc ul pctm. Si vo sinat p
q no creat tunc no est sile
vtute et pcto quia utq ven
ppte supiori et hc subim p
illam qua est silitudo dei. p
vo venit ab appetitu i ordin
hominis. et io qntu ptendit
petitus inordinatus hominis in
ptendit pctm. Ad sm vo d
q illa diffinicio pcti est pcti
est dictu ul factu. etc. e mor
pcti. tale aut no fit nisi i ron
appetitu. Si vo dicat actus
cides co defectu boni. hu po
venie pcto q est in sensual
vl dicat pctm est qusio i d
ad qnm le bonu. Ad tcm d
q sensualitas put in ea es
motus qui est pctm no est a
nob et brutis. s qpata ho
Ad qrtu dd q desice a recti
dr duplr. ul quia origo de
fuit co illa. in. ul quia defi
rectitudinis i a. p pos et po
defecti hc rectitudinis Si pr
in sinat s hc eu est potest
oservandi rectitudine. s roni
eius est ptas desiciendi a re
tudine et sic no qnit sens
defectus rectitudinis. no eni q

alis habuit Si vero intelli
e defectu rectitudinis per quod
sensualitas deficit a rectitu
dine tunc habet proprietatem conserv
rectitudinis.

Ratione predictorum queritur propter quid
sensualitas sit motiva corporis
sensibilis. philosophi non pervenerunt
ad noticiam istius potentie. quamdiu prove
xerunt ad noticiam phantasie vel con
cupiscibilis et irascibilis. Ad quod dicendum
pervenerunt ad noticiam corporis
ipsa determinatur non secundum se
per quem est nobis et brutis
consideraverunt philosophi partem sensi
tivam secundum omne illud quod
... est rationi sicut sequitur
concupiscibilis et irascibilis. Sed secundum quod rebellio
contra rationem ex pena peccati ori
ginalis. tum ergo philosophi non pervenissent
ad cognitionem peccati originalis per
et pervenerunt ad noticiam
consequentis ergo nec motus
inordinati in quantum est pe
sensualitatis in qua ra
tio illius vel origo. ipsa tamen se
altius est id quod appetitiva
... mota. a phantasia

... dicendum est de motivis irra
tionalibus que quodammodo persuadi
... ut rationi sicut dicit Damascenus
sunt concupiscibilis et irascibilis.
agunt secundum impetum cum est.
deliberatio rationis sequuntur
actibus motu rationis. potest
queri penes quid hee due
distinguntur videtur enim secundum
... distinguntur per bonum et
malum. non concupiscibilis determinetur
bonum. irascibilis penes ma

lum. Due enim affectiones scilicet concu
piscibilis et leticia sunt proprie concu
piscibilis secundum presentiam boni vel ab
sentiam vel expectationem. alie vero
due scilicet timor et tristicia proprie
irascibilis secundum presentiam mali vel fu
turi. sive expectatum. hoc est contra magistrum propter
hoc quod dicit Augustinus in libro decimo et
Damascenus vi. concupiscibilis elegit et
irascibilitate reprobat. elige
nt et reprobare. sunt ratione boni
et mali. Item contrarium apparet
ex hoc quod contrarie affectiones nate
sunt fieri in eadem vi. leticia
autem et dolor. sunt contraria affectiones
ergo in eadem vi nate sunt esse. sed
leticia est in concupiscibili. ergo dolor.
Similiter potest obici de timore et
confidencia ut dicatur sunt fieri
in irascibili. Item sicut innuit Jo
hannes Damascenus. ira est id quod est circa
... vindicare concup. ergo ad irascibi
lem pertinet audere et insurgere in no
cumentum concupiscibilis. erit ergo irascibilis
distincta a concupiscibili non secundum bonum
et malum sed per differens bonum et
ita per differentem appetitum. alius
est enim appetitus concupiscibilis et
irascibilis. concupiscibilis enim appetit
delectabile secundum partem sensibilem.
Ira vero est desiderium vindicte
Item sicut dicit philosophus ba... est in ap
petitibus. bonum conferens delectabile
... opposita in fugiens. Si ergo con
cupiscibilis est ratione delectabilis. ira
scibilis ratione cuius erit. Non magis esse
ratione boni. bonum enim dicitur honestum
honestum autem non movet in partem
rationalem ergo non est in de ... que
sunt motiva concupiscibilis vel ira

sabilis ponit hic loquitur de illis
Similiter g(ra)cia s(e)c(un)dum q(uod) ordinat vel
confert ad honestum. s(ed) irascibilis ponit
est co(mmun)is nob(is) et brutis erit tunc
delectabile p(er) duas sp(eci)es differe
tes. erunt concupiscibilis et irascibilis
non erunt due vires s(ed) vna. De
inde ostenditur q(uod) hee vires ponit
loq(uitur) dam non sunt p(ar)tis sensibi
lis s(ed) r(aci)onalis q(uod) m(od)o ostendi (pot)est
hinc(?) affirmabilis na(m) leticia diuiditur
p(er) a(nim)alem et corp(or)alem a(n)i(m)alem
v(er)o dicit que est circa disciplina(m)
et contemplatione(m) s(ed) talis non p(er)ti
nere p(ar)ti sensibili s(ed) r(aci)onali
ergo concupiscibilis cuius est h(ec) affe(ct)io non
erit p(ar)tis sensibilis s(ed) r(aci)onalis
¶ Similiter ob(iciendum) de tristicia Invi
dia enim et ira sunt affe(ct)iones
p(ar)tis r(aci)onalis que sunt sp(eci)es
tristicie. similiter erubescencia et ve
recundia que sunt sp(eci)es timoris
eodem modo et tota que sunt
sp(eci)es ire restat ergo q(uod) concupiscibilis
et irascibilis non erunt irr(aci)onalis p(ar)
tis s(ed) r(aci)onalis ponit d(am)a(scen)us ibi preter
¶ Contra est hec in ipsa diuisione
dicit enim sic. q(uod) r(aci)onale quod da(m)
est non obediens r(aci)oni ut pulsa
tile q(uo)dda(m) est obediens r(aci)oni vt con
piscibile et irascibile. p(ro) quo d(ic)end(um)
dicitur hee vires continuari sub
irr(aci)onale obedienti r(aci)oni cum
videmus has non sequi r(aci)o(n)em sed
r(aci)one nolente irascimur et contristamur
s(ed) q(uod) dicit Ap(osto)l(u)s q(uod) nolo hoc ago non
s(ed) s(ecundu)m essenciam continentur sub irra(ci)o
nali obedienti r(aci)oni ¶ Ad q(uo)d d(icitu)r
q(uod) irascibilis et concupiscibilis dupliciter
accipiuntur et p(ri)mo hoc duplicitur di

stinguuntur vno m(od)o s(ecundu)m appeti(tum)
boni et fuga(m) mali et s(ecundu)m
bonu(m) et malu(m) distinguuntur con
cupiscibilem et irascibilem al(io) m(od)o
distinguuntur s(ecundu)m differentem appeti
tum ut concupiscibilis sit s(ecundu)m appeti
tu(m) delectabilis. irascibilis v(er)o s(ecundu)m
appetitu(m) ardui siue hono
rato m(od)o s(ecundu)m bonu(m) in p(re)senti
suo opposito. et bonu(m) in futu(r)o
cu(m) suo opposito p(ri)mo m(od)o gau
diu(m) et concupiscencia que
appetitu(s) r(aci)o boni in p(re)senti
in futuro. ad concupiscibile p(er)t(inent)
dolor a(utem) et timor qui consist(unt)
in fuga mali in p(re)senti
futuro. ad irascibile et hoc m(od)o
ponit accipi. cu(m) quatuor affe(ct)iones
distinguuntur ap(osto)lus s(ecundu)m volu(n)t(atem)
et noluntate hec enim id q(uod)
appetitur et fuga ¶ S(ecund)o v(er)o m(od)o
accipiuntur hee due vires
eis videt(ur) cardinales virtutes
temperancia et fortitudo na(m) temp(er)an
cia est r(aci)o delectabilium. fortit(udo)
v(er)o in appetitu arduorum sim(ul)
nor(m)abilium licet tristicia vel
lectabilia reputet(ur). tercio v(er)o
accipiuntur p(ro) vt dolor et gau(dium)
dicuntur esse in concupiscibili Sp(es)
v(er)o et motus in irascibili. hoc
eciam distinguit d(amascenu)s delectacione(m)
et tristicia(m) dicens p(er)tinere ad con
piscibile timore(m) v(er)o et ira(m) ad iras
cibilem ¶ Ex hoc videndum e(st)
obiecta na(m) s(ecundu)m r(aci)ones acci(piuntur)
s(ecundu)m q(uod) q(uod) concupiscibilis et iras(cibilis)
respiciunt distincte bonu(m) et
malum in p(re)senti irascibil(is)

est in futo. boni vel mali
vo respicit s. quod sunt divisa
appetibilium. Ad quintum vo
illa divisio appetibilium
comprehendit generaliter illa. que sunt
appetibilia a voluntate. s. quod vo
est motor omnium virium at
quoniam hic nisi de appetitu se
virium non s. illas duas acti
virium dicamus. Ad id vo
quod queritur utrum hec debeat dici per
potentias cum rationalis. Dicendum quod s.
quod met affectione delectationis in
tellectualis que est sub carnali
rationalis de esse tamen disciplina
et contemplatione s. dei et af
fectionem mee et suum et quamquam
timoris et ire ad partem
rationalem reducuntur. vel erunt iste
affectiones in mote potentie rationali
sensualis. Ad id licet loquatur
rationali parte. loquitur tamen de
ea ut est obediens rationi et
secundum rationem rectam
vel non rectam alium s. sequitur.

Completo tractatu de potentia se
sibili cognitiva et motiva
sequitur de potentia rationali cognitiva.
et motiva. pars vo cognitiva
dividitur sicut habetur in libro de anima et
spiritu. in rationem intellectum et intelligentiam
secundum damascenum dividitur in intellectum
et opinionem. has enim enumerat
cognitivas post sensum et ymagi
nationem. Unde dicit quod per sensum
constituitur passio que dicitur yma
ginatio. Ex ymaginatione vo fit
Demum mens diiudicans opi
nionem sive vera sit sive falsa.

Iudicat veritatem. Unde mens anime
ciendo et excogitando et iudicando
dicitur. quod autem diiudicat et determinatum
est recte dicitur intellectus. Philosophus vo
dividit intellectum materialem qui
cognoscit species in fantasmatibus
et intellectum possibilem separabilem
qui cognoscit species abstractas
et intellectum agentem. Augustinus autem
in alio ponit duas in libro de anima
et spiritu. cum dicat. ingenium me
moria intelligentia. Dicit enim quod
ingenium investigat ratio iudicat
memoria servat. intelligentia com
prehendit. Primo ergo queritur in quibus
modis sumatur divisio virium co
gnitivarum rationabilium que sit
comparatio divisionis ad divisionem
utrum accipiatur secundum unum modum
an differentem. Secundo si accipiatur
secundum differentem utrum sit ordo di
visionis ad divisionem. Tertio
secundum quid accipiatur membra sin
gularum divisionum. Quarto
quis ordo dictarum. Quinto utrum
aliqua vis rationalis utatur organo
an nulla indigeat organo.

Circa primum sic obicitur intellectus
quem accipiat in divisione
augustinus et damascenus. in mens que videatur
idem quod intelligentia eo quod dicit augustinus
mens est supremum in anima quod etiam
mens per hoc quod dicit augustinus in libro de trinitate
quod mens est suprema vis earum quoniam
pertinet ad ymaginem trinitatis. erit
ergo ratio idem quod opinio. Contra quod quia
est quod augustinus ita ponit duas ra
tiones intellectus intelligentie ut ro

cophendit corpor naturas i tel
lectus sm tantu intelligencia sm
intantu qr actus intellectus est p
actu racionis et cu actu intelligencie
s. po. dam actus mentis est post
opinionem et cu intellectum cogima
ginatione enim fit opinio. conveniens
vero dividat de opinione et tande
perveniat ad intellectum veritatis. primo
enim est accipere altiam potentiam
in fortitudine amplius divi
tane ut tande cognoscat veritas
qua fiat quietatio intellectus ¶
¶ Sed divisio aug. videtur esse sm diversas
formarum intelligibilium sive co
posicione vel complexione. divisio
vero dam sm diversas eorum inquisitio
nem compositione vel complexione acci
pimus. quo non est ad alteram re
ducabilis. Si enim acciperet sm
diversas rerum non esset nisi due vi
res. sed rerum possibilium aliter fieri
hoc est contingencium et rerum necessariarum
et ita non est nisi opinio et intellectus
qui sensualiter res cognosceret quod tamen
non sit. addit enim mens que est
diiudicativa. Sed quo accipitur quod
non sm diversas rerum cognoscibilium
accipiatur divisio dam ¶ Sed potest
queri de comparatione divisionis philosophi
ad divisiones aug. et dam. Videtur
enim ponere tantum intellectum. potencia
cognoscitiva et hoc sub tribus
differenciis et ita ratio et intelligencia
supernaturalis essent in divisione
aug. ¶ Si vero dicat quis quod
intellectus sub hiis tribus differenciis
includit tres differencias virium que
ponuntur ab augustino. hoc non est verum

nam ille tres differencie que
ponit Aug. distinguuntur sm
intelligibilia differencia in no
bilitate maiori vel minori no
bilius enim est intelligibile m
quod tantum intelligibile enim ta
separatum a formis corporalibus
quam illud quod est in corporibus
vero potte apud aug. attendunt
differencias omnium ad abstractionem
necessarium est enim in hiis ea
quibus fit abstractio et e v
abstrahens et est vis forme
abstractas comprehendens et
dicte intelligibilium assignatorum
attenduntur sm comparationem absti
biles. Dam vero. Aug. ad fo
rmas et alias. Non quo sm v
modum accipiuntur.

Deinde queritur de comparatione d
nis qua facit philosophus
illius qua facit dam. intell
enim videtur esse tocius. Sed queritur quo
intellectus divisionis philosophi
pondeat videtur enim quod intel
nam unumquodque est cir
mas intelligibiles sive co
positione considerantes. sed intell
de quo loquitur est circa forn
intelligibile in complexione
non est ergo aliquis illorum in
lectum ¶ Sed queritur de quarta
visione que sunt ingenium
memoria intelligencia qualit
spectat ad primam divisionem cum
membra prime divisionis ibi
nantur. s. ratio intelligencia. Etenim
si intellectus non ibi ponatur. A
si intelligencia ponatur in intell

est bene / intelligencia / p̄m
divisione ponit̄ in̄s tete
memoria que nō sunt
p̄s divisionib; Similit̄
mim imulla sup̄ dicta divi
sione ponebat̄ · ponit̄ a alie
adam / intellicia · intencō ·
cogitatō · forieste · p̄ ll' i suo
dicet̄ vbi aget̄ de differen
actiu que ponit̄ i intel
pō sm̄ phm̄ Dicam⁹ q̄
intellicia sup̄dictoꝝ divi
sionū que attendit̄ divisio
lis cogni^ne · sm̄ v^r advi
tatem in formis intelligibi^bz
oplexione entib; et p̄ v^r
vitatem i oplonib; ul oppo
sicōnib; formaꝝ intelligi^bilu
sm̄ modu accipiūt̄ due
divisiones · illa / s¹ que est Aug̃ / et
pie est phi · p̄ in h^c diut
illa que ē Aug̃ accipit̄ p̄
formaꝝ intelligibiliu
simplicem illa vō q̄ phi · acci
sm̄ modu · pueniendi ad
cognitōm illaꝝ formaꝝ in
telli^liu · que veniūt ad illam
abstractōm a fantasmate
non principal' sistit eta ea
lit tomis · inchoāt tū p ea
venit ad cognitōm quidam
que sūt i intellcu / intellicia
em tres sit differencie foꝝ
intelligi^liu · incata · cata · sepa
a condicōnib; cor^lib · et ita ato
ib; sensi^bz · et illa que ē
abstracta a condicōnib; sensi^bz

sine corpis · licet inveniat̄
tū illis divisio phi · que est
sm̄ tplice intellcm̄ inatiale
posilem et agetem · respiciat ·
ipe formas intelligibiles
abstracti^les · a condicōnib; sensi^bz
et ita sistit eta ea que sunt
tomis Alie vō divisiones re
spiciūt vitate formaꝝ intel
ligibiu in oplexiōe entiu / p̄
in h^c differūt q̄ vna accipit̄
sm̄ divisione acceptōm pfec
tam et imp̄fectam ꝯpte cogno
sci^lis · Est em accipe veꝝ cum
quadam admixtōne falsitatis
et sic d̄r oppiō · ul cū distēcōe
vitatis a falsitate · et sic est
inetis · ul cū ctitudine vitatis
et sic d̄r intellcus · Alia vō ac
cipit̄ sm̄ pgressu actiu ex
pte cognoscētis · p̄mo em iq̄rit
vitatem Scd̄o dimidicat · t̄cio
dimidicatu sinat · q̄rto sinat
plene ꝯphendit · vl p̄ aliu or
dine · ꝯphensio p̄cedit actum
memorie · p̄mo em est ac mo
tus ad quirendu vitatez et d̄r
inquisicō Scd̄o discutit et h^c
fit rōne · t̄cio in memoria
fit tomis discusse intencō · q̄rto
ip̄ius vitatis ctitudo sic diut
int̄ se sup̄dicte divisiones ¶
Cōrra dict̄ pꝫ qualit̄ attendendu
sit ad obā · q̄ intellcus i divisiōe
Aug̃ · nō est p̄ eundē modu ac
ceptus p̄ que i divisiōe Io.
dam · Sed intellcus sm̄ Aug^m
est · inis cognoscitiua formaꝝ
tataꝝ sepataꝝ ut sū oplone

intellectus et secundum Iohannem damascenum in spiritu
cognoscitiva virtus determinata in comple
xionibus condicio mentis pream
bulo. simpliciter autem mens vel utrobique simpliciter
accipitur. Nam non est mens secundum Iohannem
damascenum idem quod mens secundum Augustinum super
primum in causa. secundum est mens diiudica
tiva ad discernendum veritatem a falsi
tate. Unde non est idem quod intelligentia
que est secundum Augustinum mens suprema
contendens se ad dei contemplationem
et opinio est quod ratio intellectus secundum
quod ratio attingit conclusiones sicut
dicitur opinio esse in ratione et hic non
accipit philosophus rationem dicens quod in
ratione est opinio et scientia. secundum opinio
est acceptio possibilium aliter se
habere. Ratio vero secundum primam divisionem
Augustini est mens que attingit per
cognitionem formas abstractas
a corporibus et corporum accidentibus
¶ Ad aliud quod obicitur de divisione
philosophi. Respondeo divisionis prime qua
ponit Augustinus dicendum quod non simpliciter ac
cipitur in utraque divisione circa
abstractio non autem secundum formas secundum
se abstractas. sicut est forma
intelligentie angelice vel circa for
mas scientiarum aut virtutum que
sunt in anima. secundum quod formas intel
ligibiles abstractibiles et propter
hoc cum intellectus cum divisione duplex
accipiatur circa formas secundum se ab
stractas. In divisione vero philosophi
circa formas abstractibiles. patet
quod non simpliciter accipitur intellectus utro
bique. intellectus autem agens du
plex est actu. est enim unum actu

rum formarum abstrahendarum et il
est abstrahere. Est alius actus
formarum secundum se sive separatarum
quod dicit philosophus in libro de anima que s
sine materia idem est intellectus
et quod intelligitur. In habentibus ma
teriam potentia est unumquodque in
telligibilium per receptivitatem autem
dicitur per essentiam. secundum quia ille
indiget abstractione ad quod
intelligantur. alie vero indigent
In divisione vero Augustini ratio contin
bat intellectum materialem et
intellectum possibilem prout cognoscit for
mas intelligibiles vel in fantasma
tibus vel a fantasmatibus accep
tas. intellectus vero possibilis inch
recipiet cognitionem ab agente
capte alta. scilicet formarum intel
ligibilium separatarum ¶ Ad id vero
obicitur de compositione divisionis p
ad divisionem Damasceni dicendum quod in
membrorum unius divisionis est i
cum membro alterius. secundum intellectus
possibilis de quo loquitur philosophus ac
cipit formas simplices ab
stractas a fantasmatibus tunc
capiunt compositiones illarum for
fieri et iudicia illarum compo
sitionum complexionum fiunt et tunc
est locus divisio qua facit
¶ Ad id vero quod obicitur de quarta divisi
one qua ponit Augustinus de ingenio
et aliis dicendum est. quod actus
fundatur simpliciter super complexionem
ingenium sit secundum quod intellectus
possibilis decurrit ab uno cognito
ad aliud cognoscendum. et ho

p po de in eligendo et fugiendo
vero que collativa est p
mediorum adductis e diuidi
sitatis consiliis tombe Si
cigtent. singulares ap-
illa non esse firma comprehensio
et ideo memoria servat.
illa vero comprehendit sed non dicitur
intelligentia eodem modo quo dicitur in
divisione Aug' aliquando acci
complexa virtute ibi vero
complexa et firma virtute
accipitur git p m
cognitiva omnium formarum intel
ligibilium sine complexione et sic
omnium indivisibilium est
que non est falsum i
vero non et falsum compositio quedam
intellectuum Alio vero modo accipitur
cognoscitiva forme intelli
gibilis in veritate et firme et sic
accipitur Aug' in prima divisione
vero accipitur pro vi apprehen
veritatis complexe cum certa de
terminatione veritatis et sic acci
in secunda divisione Aug' et
scilicet ad opinionem que aliquando
falsum sicut scientia scilicet
opinionem Scientia enim accipit
opinio vero contingens sive
verum sive falsum
Consequenter querendum est de ordine dispositionum
et primo que sit prima
ad quam alie consequuntur
quantum consimilitudinem constat
divisiones virium cog
que respiciunt formas
intelligibiles sine complexione
ores alys inter illas a
divisio Aug' attendatur

quantum ad intelligibilia prior erit
divisione philosophi que sunt penes
modum perveniendi ad cognitionem
intelligibilium ex parte inferiori Est enim duplex
motus ex parte inferiori mediante sensu
et ex parte superiori per illuminationem sive
a principio datum que dicitur cognitio
innata Alia dicitur acquisita sive eius
subsequitur anima quod dicitur intellectus possibilis
tabula nuda et anima rationalis ratione illius
hoc intellectus ratione illius cognitionis
intelligibilium quam accipit inferior
sensus ex illa enim parte sunt inve
stigatio phisica Secundum autem illa acci
pitur divisio intellectione potentis cog
nitive per intellectum in actu et possibilem separate
et agentem Relique vero due di
visiones decurrunt super formas
intelligibiles in complexione existentes
et alie que infra dicentur. Solutio Dicendum
est igitur de divisione quam ponit
Aug' et patet ex iam dictis ratio
divisionis penes quid accipiatur
Sed potest queri cum ex parte sensibilis
esse retentiva sensibilium quare non
assignetur ex parte intelligibilium
retentiva aut quando est assignata
vel assignatur. Ad quod dicendum quod licet in
predicta divisione trimembri non
ponatur vis retentiva scilicet memo
ria intellectus aliquando cum comparat has
vires anime ponit memoriam
per ordinem et deinde intellectum et intel
ligentiam propter quod inveniunt quia eadem
est in substantia cognitiva intelligi
bilium et memorativa intelligi
bilium et ideo in prima divisione
trimembri non enumerabatur. Sed ad
huc restat quod quare magis distin
guatur memoria sensibilis tamquam

fio qm intelligibilis. Videm[us] p[re]t[er]
q[uod] memorata sensibilis vtit[ur]
organo et h[abe]t aliud organu[m]
qm cognitiua sensibilis. Nam
ex organu[m] alit[er] disponi ad re
cipiendu[m] et alit[er] disponend[um]
ad retinendu[m]. Ad recipiendu[m] en[im]
h[u]midu[m] est conueniens. ad retinend[um]
v[er]o siccu[m]. Siccu[m] en[im] b[e]n[e] retinet
q[uod] imprimit[ur] et id[e]o n[on] q[ue] est
p[ro]porcionalis organo. differens
est ut sicut organo distinguit[ur]
distinguit[ur] s[ecundu]m debita p[ro]porcion[em]
et debilitata ad recipiendu[m] ad
retinendu[m] ita et vires. Impte
v[er]o intelligibili que q[ua]ntu[m] est
de se. no[n] vtit[ur] organo no[n] e[st] n[ecess]e
fieri h[uius]m[od]i distinctione[m] s[ed] que ac
cipit ea conseruat. ¶ Adhuc etia[m]
q[ua]r[e] cu[m] sint intelligi[bi]lia quedam
infra. quedam iuxta. quedam
sup[ra] ut narrat Aug[ustinus] quare no[n]
sit tripl[e]x dic[er]e virtu[tu]m ut vna
sit vis v[e]l intelligi[bi]liu[m] n[on] sicut
est triplex differencia v[e]l intelligi[bi]liu[m]
q[uo]d. ¶ Ad q[uo]d d[icendu]m q[uo]d. diuisio qua
facit Aug[ustinus] est p[ro]pe v[e]l intelligi[bi]liu[m]
cognita. q[uo]d p[atet] p[er] hoc q[uod] r[aci]o[n]e[m] pot[est]
ipe cognoscitiua forma[rum] na
tura[rum] diu[er]sa[rum] p[ro]p[ri]etatu[m] et accide
ciu[m] s[ed] no[n] q[uo]d corpa. n[on] r[aci]o[n]e sub
sistencia p[er] q[uod] p[atet] q[uod] r[aci]o[n]is est
cognosc[er]e ea que s[u]nt infra r[aci]o[n]em
o[mn]ia en[im] que spectant ad corpa
s[u]nt infra r[aci]o[n]em. intell[ectu]m no[n] pon[er]e
cognoscitiuu[m] angelo[rum]. demoniu[m].
anima[rum] et o[mn]ib[us] sp[iritu]ib[us] c[re]ati. Ex q[uo]
p[atet] q[uod] loquit[ur] de intelligibilib[us]

que sunt iuxta a[n]i[m]am ...
lem. cu[m] aut[em] d[icitu]r q[uod] intelli...
mediate supponit[ur] deo. l...
de eo q[uod] e[st] sup[ra] a[n]i[m]am ...
lem. ea v[er]o que s[u]nt sup...
sicut s[u]nt s[ci]e[nti]e et v[ir]tutes ...
ipa a[n]i[m]a seipam cognosc...
no[n] est n[ecess]e si[mi]litudines a...
ab intelligibilib[us] p[ro]ueni...
intell[ectu]m id[e]o no[n] c[om]putat[ur] in...
ta s[ed] cognoscu[n]t[ur] in ...
nata sunt ee. Cu[m] en[im] ...
s[ci]e[nti]am u[e]l arte[m] h[abe]t ...
que n[ecess]itas est habere ...
dine ab intelligibili sep[ar]...
s[ed] in alijs reb[us] intelligib[i]l...
oportet h[abe]re si[mi]litudine[m] qua ...
tellect[us] inueni[a]t[ur] ad hoc q[uod] ...
ligibile fiat actu i[n]tell[ectu]m

Deinde quer[itu]r de s[e]c[un]da di...
qua facit ph[ilosoph]us p[ri]m...
in triplici differencia pot...
quer[er]e que sit n[ecess]itas p...
intell[ectu]m materialem qui h...
i[n] fantasmatib[us] qui d[icitu]r a ph[ilosoph]o...
rupi quoda[m] u[e]l i[n]teri[us] ...
to. et d[icitu]r alio nomine ...
Vn[de] d[icitu]r cellula logistica ...
en[im] q[uod] sufficiat n[on] sens...
que recipit fantasmata ...
a fantasmatib[us] fit abstra...
spe[cie]s intelligibiliu[m] no[n] e[st] ...
pon[er]e alia[m] vi[m] a fantas...
in qua sint ea quib[us] de...
fieri abstract[i]o et ita no[n] ...
n[ecess]e pon[er]e vna[m] vi[m] i[n]tell...
Sufficit g[ra]d[us] d[ic]ta intelli...
a... gentis et p[ossibi]lis. q...
... ph[ilosoph]us i[n] n[atur]e pon[it]

[ha]s differencias. Unam qua est omnia
[fa]cere. Aliam qua est omnia fieri. ¶
[Et] quod dicitur quod ille intellectus materialis
de quo loquitur commentator qui habet
[speci]es in fantasmatibus. In hoc differt
[f]antasia quia fantasia habet fantasmata
[no]n ut possibilia ultimo ad actum
[...]icus potencie intellective. Sic enim
[es]t in brutis. bruta enim habent hec
[...]m tamquam perfectionem non ut possibile
[ul]timus ad nobiliorem perfectionem. Unde
[s]icut sensus brutalis non dicitur universalis nec
[...]se neque particulares sed solum singularis.
Sensus enim humanus est utrumque. uni[versa]-
lis et singularis. ita coniungit in
[...] inferiori ut sit fantastica habens fan-
tasmata. sed quia habundat non ut possibilia
[a]d species abstrahendas ab intellectu
intellectus ergo materialis habet species in fan-
tasmatibus quas possibile est abstra[here]
per intellectum agentem ut immat[erialis]
[i]n possibili. Sic ergo necesse fuit ponere
intellectum materialem. et quia habet
hic colligenciam ad corpus dicit
philosophus corrumpi. quodam interius cor-
rupto. non quod eius sit per se corrupcio
[...]rane actus
Quod autem dicitur est de potencia activa agente et possibili
que necessitas sit ponere has
duas differencias. habetur a philosopho. dicit
enim quod nichil educitur de potencia materiali
in actum nisi per id quod est actu. Sed
intellectus possibilis dicitur possibilis in
[...]no genere potencia materiali. non ergo educitur
in actum nisi per id quod est actu. illud
[a]utem est potencia agens. erunt ergo due differencie.
Ipse non semper perficit in sentiendo
[...] indiget luce interiori et exteriori

Sed nec intellectus similiter. erit ergo
unum ad materiam. quod erit per modum
lucis ut sicut lux potencia per colores fa-
cit actu sentiri. ita erit quidam in
anima. quod potencia intelligibilia producet
ad hoc ut actu intelligatur ab intellectu
possibili. ¶ Sed adhuc posset esse dubium
utrum agens esset intellectus. Sic enim
agens contra. corporale sensus non est
actus sensus sed lux. sic videtur ab
intellectu. ¶ Sed contrarium est. quod nichil potest
educere formas intelligibiles de
potencia in actu. nisi sit actu in
illo genere propter hoc abstrahens formas
intelligibiles et inveniens eas necesse
quod sit actu intellectus nec est simile
de luce sensibili. Sic enim se habet
ut educat colorem qui erat in
potencia. ut possit actu movere visum
quantum est ex parte sui. Sed non dicitur
agens respectu potencie sensibilis anime unde
non est necesse propter hoc agere contra
communicare cum sensu paciente.
Intellectus vero agit dum patitur. agit enim abs-
trahendo cum possibili inveniendo. ¶ Sed
adhuc dubitaret aliquis utrum sit
separatus secundum substanciam ab anima. an sit
pars ipsius anime. quia si esset tunc tota
substancia anime per intellectum quo ad hoc esset
in intellectu possibili. ¶ Sed contra hoc quod ignem
anime est. ponere partem intellectivam
non sibi sufficientem ad intelligendum
cum intellectiva pars sit perfectior sensitiva
et vegetativa. videmus autem vege-
tativa esse sufficientem et sensitivam
multo forcius intellectiva sed se habebit
sufficienciam ad intelligendum. ¶ Contra tu
videtur propter hoc quod aliqua forma est
intelligibilis. que est nobilior
intellectu individuali sicut sunt ea que sunt

in diuinis non quod non habere potest
intellectiua rationalis posse ad in
telligendum illa nisi per aliquid quod est
contra illam. necesse est ergo ad illud
sit intellectus agens ipsum esse sepa
ratum. Sed forte dicetur quod solum intel
lectus possibilis est potentia anime. contra
quod sic obicitur. proximius se habet intellectiua
potentia ad primum quam sensibilia secundum
sensitiua non ponitur aliqua differentia
que omnino est possibilitatis et non
est actu. ergo nec intellectiua est po
nendum. Sed quia est ibi solum possi
bilis. erit ibi eadem potentia possi
tiuo modo et alio modo agens. Item in
intellectu angelico patet quod non omnia
que sunt cognoscit secundum rationem corporis quod
non dum cognoscit dicitur possibilis quod
autem educatur de potentia in actum non est
ponere aliam potentiam perficientem illam
erit ergo ipsa separatam perficiens una
ergo et eadem erit substantia intellectus possibilis
et agens. secundum rationem differens ut di
citur possibilis intellectus quod non dum
habet. agens in quantum sibi sufficit ad
adquirendum. Sed forte quod una et ea
dem sit intellectus agens possibilis
secundum differentem rationem sic obicitur. nichil idem
secundum eandem partem est respectu eiusdem in actu
et potentia simul. cum ergo intellectus agens sem
per sit actu et respectu tamen intellectus possibilis
est in potentia. necesse est intellectum agentem
et possibilem non esse idem. vel si sunt ali
quo modo idem erunt sicut diuerse
partes eiusdem. Ad quod dici potest
quod intellectus agens et intellectus possibilis
sunt due differentie in anima rationali quarum
una scilicet intellectus agens est. compte
forme ipsius anime scilicet quod est spe..
Alia vero scilicet possibilis est. compte sue
materie qua est potentia eius respectu cogno

scibilium que sunt in ea. et hec ap
inferiori qua sunt mediante sensu p
cipaliter. unde oportet ponere intellectum
agentem separatum in substantia abstracta
anima sicut virtutem in sensu separata est
in substantia ab ipso sensitiuo. Est enim
ipse spiritus in se habens lumen quoddam
naturale ratione cuius habet actu intelli
gibilium a principio sue creationis cor
pore. illa qua est substantia intellectualis
secundum se separata. licet quod alia parte
corpori sit coniungibilis non enim mirum
quod ita condidit animam rationale ad
ymaginem suam qui ei dederit per
fectionem aliquam respectu cognoscibilium. ex ipsa
vero parte qua habet fiat perfectionem cogno
scibilium ad quandam similitudinem per
quam illa est intellectus agens. quia
per tunc obumbrauit forme intelligibilis
in fantasmate contenti abstrahit
eam ut sit in actu intellecta. et quo illa
parte qua non dum habet anima illas
formas intelligibiles dicitur intellectus
possibilis. Ad id vero quod obicitur. quod ali
qua intelligibilia sunt super intellectum
et ita oportet quod cognitio fiat per
agentem qui est super intellectum
dicendum est quod agens non dicitur esse actu
quia omnes formas a principio
intelligit secundum ab agente primo illuminatur etiam
non respectu omnium secundum respectu quarundam formarum
et tunc est illuminatio perficit etiam
illo modo possibilem. unde non est necesse
ponere agentem separatum quo ad
omnia intelligibilia cognoscenda. Ad
illud vero quod obicitur. ingeniis esse parte
omnino possibilem in ipsa anima. que sit
sicut tabula nuda. immo videatur
sic esse sicut est intellectiua angeli
ca. dicendum est quod non est simile de parte

Intellectus agens / possibilis

intellectiua aie et pte intellectiua angeli. q enim que est in angelo sepata est a pte sensibili. vnde licet possibile nisi dicatur possibilis .i. receptibilis illuminacionum a superiori quia licet ptem 6 sufficiente ad cognoscendum ea que non dicit sunt cogitabilia. patet ergo intellectiua in aia que coniuncta est pti sensibili. ex illa pte est possibilis et sufficiens licet coagente et iuuantibus potentiis sensibilibus ut educatur de potentia ad actum. viues enim sensibiles ppant formam intelligibilem. ut sit generis abstractioni. intellectus vero agens actu abstrahit ea et vnit eas possibili. Sic ergo completur intellectus possibilis receptione specierum intelligibilium a fantasmate abstractarum

Deinde queritur de intellectu possibili. primo vtrum sit possibilis intellectus. Secundo vtrum sit in aia secundum quod est actus corporis an secundum quod secundum se aliquid. Deinde vtrum sit potentia essentiali vel accidentali et dicitur potentia essentialis cum quis secundum se sicut ponderosum est ferri deorsum potentia vero accidentalis est. sicut ignis qui de se actu est. secundum tamen potentia est ad aliam formam elementati

Quod non sit possibilis intellectus in aia racionali videtur. Sicut enim sit vltima formarum naturalium. vltima aliarum formarum naturalium ita est actus quod non potentia in illo genere. ergo aia racionalis in illo genere non debet dici potentia ergo nulla dicta eius est intellectus possibilis. Item potentia intellectus possibilis omnino in potentia formarum intelligibilium sicut prima materia in potentia est respectu formarum naturalium. Sed prima materia in nullam est formam naturalem determinata in se. Si enim haberet iam non diceretur possibilis omnino. aia autem racionalis est aliquam determinata ergo non est ei intellectus possibilis secundum illum modum

Item sicut est possibilitas prima in esse. ita est ibi bene esse secundum possibilitas in bene esse non est. Sed quod in cognicione et affeccione erit ergo aliqua potentia in aia racionali primum quam est possibilis in cognicione id est debet possibilis intellectus erit ergo in aia intellectus possibilis. Item sicut est in luce corporali ita est per similitudinem in luce spirituali. Sed in luce corporali sic est. quod est in summo corpus celeste quod est receptiuum luminis. aliunde scilicet luna. Sic ergo erit in luce spirituali quod vltima substantia spiritualis erit possibilis ad lucem. secundum quod est aia. erit ergo aia racionalis quoddam intellectum possibile.

Ad quod dicendum est. quod aia racionalis est intellectum possibile tamquam vna sui differencia in cognoscendo.

Ad obiectum autem in contrarium dicendum est quod licet aia racionalis sit vltima formarum naturalium inchoatiua ipsa est possibilis secundum non complete quo est actus vltimus. Est enim actus vltimus materie possibilis autem est respectu bene esse scilicet cognicionis. Ad secundum vero dicendum quod non est simile de materia prima omnino et de aia racionali quo ad hoc quod licet racionalis intellectum possibile. In hoc autem est simile quod sicut materia prima est possibilis respectu formarum in esse ita intellectus possibilis possibilitate est respectu formarum prime

spe(cie)r(um) in cognicione in h(oc) a(u)t(em) est
dissilitudo q(uia) i(n) p(ri)ma nulla
h(abe)t formam de se p(re)t(er) sp(eci)am capa
citatem. intell(ectu)s a(u)t(em) possibilis
h(abe)t aliq(ua)m. quia sp(eci)am forma(m)
essencialem ip(s)ius a(n)i(m)e que est
aliquid in se. v(n)d(e) m(ateri)a p(ri)ma no(n)
reflectit(ur) sup(er) se.

Deinde quer(itur) utr(um) sit in a(n)i(m)a
p(ro)p(ter) q(uo)d est act(us) corp(or)is a(u)t
s(ecundu)m q(uo)d est hoc aliquid. q(uo)d a(u)t(em)
p(ro)p(ter) q(uo)d est act(us) corp(or)is m(od)o p(ro)b(atur) q(uia)
est forma sep(ar)ata. a(n)i(m)a(li)a (et)c.
om(n)is forma a(u)t est sep(ar)ata.
a(u)t(em) a(u)t (con)iu(n)cta. e(r)go intellectus
possibilis erit forma (con)iu(n)cta m(od)o.
est e(r)go intellectus possibilis in a(n)i(m)a
ut est act(us) corp(or)is. ¶ It(em) om(n)is
v(ir)tus app(re)hensiua s(ensibi)lis est i(n)te(llectus)
quoda(m) m(od)o cu(m) app(re)hens(i)o. s(e)d i(n)tell(ectus)
possibilis est m(agis) app(re)hensiua q(uam)
mag(is) se h(abe)t ad formas abstrac
tas a fantasmate. q(uam) ad for
mas sep(ar)atas simplicit(er). (et) etiam
si intellig(i)t sep(ar)atas. intellig(i)t eas
aliquo m(od)o ut materiales. Re
stat e(r)go q(uo)d intellectus possibilis mag(is)
est ip(s)ius a(n)i(m)e s(ecundu)m q(uo)d est actus
corp(or)is q(uam) s(ecundu)m q(uo)d est h(oc) a(liquid). ¶ It(em)
intellectus possibilis s(ecundu)m q(uo)d dicat p(ro)b(atur).
(con)sumitur aliquo m(od)o s(ecundu)m ea q(ue)
sunt corp(or)is. s(e)d a(n)i(m)a p(ro)ut e(st) suba
queda(m) in se. ut sp(irit)us no(n) i(n) hac
r(ati)one (con)sumitur cu(m) corp(or)e s(e)d
p(ro)ut est act(us). e(r)go intellectus possibilis
est a(n)i(m)e s(ecundu)m q(uo)d est act(us). ¶ It(em) a(n)i(m)a
intellectiua est ultim(us) actus ho
minis qui addit(ur) ult(im)e sensitiua(m)
p(ar)tem h(oc) a(u)t(em) no(n) erit ta(n)d(em) s(ecundu)m q(uo)d
est motor corp(or)is. hoc e(n)im p(er)ti
net ad p(ar)tem motiua(m) e(r)go q(uo)ntu(m)
ad p(ar)tem cognoscitiua(m) nobilior
est cognoscitiua. s(e)d no(n) e(st) alia
que p(ro)p(ri)e app(ro)p(in)quat n(is)i possibilis
est e(r)go a(n)i(m)a ho(m)i(n)is s(ecundu)m q(uo)d habet
intellectum possibilem. ¶ (Contr)a. si tu(n)c esset
in a(n)i(m)a s(ecundu)m q(uo)d est act(us) ho(m)i(n)is
ip(s)a a(u)t(em) cu(m) est sep(ar)ata no(n) est
actus. e(r)go ip(s)a ut est sep(ar)ata
no(n) h(abe)ret intellectum possibilem. e(r)go
intellectus possibilis no(n) e(ss)et sepa
bilis. s(e)d est separabilis. e(r)go non
est ip(s)ius a(n)i(m)e s(ecundu)m q(uo)d est actus
ho(m)i(n)is. ¶ It(em) intellectus possibilis
no(n) p(ri)us intellig(i)t sp(eci)es re(rum) ma
terialiu(m) q(uam) abstrahat(ur) a fan
tasmate. s(e)d tu(n)c abstrahu(n)t(ur).
s(un)t sicut sep(ar)ate. e(r)go magis
se h(abe)t ad a(n)i(m)am ut est h(oc) aliq(ui)d
in se. q(uam) ut est actus corp(or)is
¶ It(em) op(or)tet intellectum esse i(m)mix
tu(m) ab om(n)i forma. (et) na(m) si e(ni)m
aliq(ua)m h(abe)ret. p(ro)hiber(et) intellectum
(con)traue formae. e(r)go nec(ess)e est
q(uo)d sit ip(s)ius a(n)i(m)e separabilis a
corp(or)e et ita no(n) erit ei(us) ut e(st)
actus ho(m)i(n)is. ¶ Ad q(uo)d d(icen)d(u)m est
q(uo)d cu(m) sit t(ri)plex differencia i(n)tel
lectus p(ro)ut sup(r)a tactu(m) est.
intellectus materialis est ip(s)ius
a(n)i(m)e ut est act(us) ho(m)i(n)is i(n) cor
pore. intellectus v(er)o possibilis ut
est separabilis a corp(or)e (con)intellectus
v(er)o agens a(n)i(m)e q(ue) sep(ar)ate a corp(or)e.
v(n)de est eius. s(ecundu)m q(uo)d est h(oc) aliq(ui)d
licet e(n)i(m) intellectus agens h(abe)at
actu(m) qui e(st) abstrahere. (et) ille
est a(n)i(m)e in corp(or)e. ille t(ame)n non

est enim. primus actus. unde sim
quia non determinat primo esse illius potentie.
Ad obiecta ut philosophus potest videri
et ad primum primo. licet enim non sit in
tellectus possibilis. ut forma separata
materia est tamen separabilis. differentie
ut ille separatum et coniunctum sumat
formarum in esse. sed secundum rem sunt
[illegible] dicere separata. coniuncta. separabilis
et coniungibilis. et hoc modo se habet
intellectus possibilis anime ut separabilis
et coniungibilis et ideo similiter intelligibile
potentie medium est inter intelligere
speciem in fantasmate. et speciem omnino
separata. et hoc est intelligere speciem
abstracta a fantasmate. Ad
secundum per philosophi responsio. quod licet sit for
marum abstractarum a fantasmate
aliquam [illegible] ad fantasma ut
in quo sit abstractio et ita ad
corpus. sed non sic ut sit anime in
quantum est actus in corpore tamen. sed
ut est separabilis a corpore. Ad
tertium vero dicendum quod illud quod dicit de intellectu
[illegible] transmutatur per ea que sunt
corporis. hoc ipse dicit de intellectu
materiali. de intellectu vero possibili
[illegible] actus quia intelligit formas
abstractas a fantasmate. que
licet sit in fantasmate. preter
fantasma accipiuntur. Ad id vero
ultimo obiectum quod anima intellectiva est
actus corporis ultimus [illegible] quod
est secundum intellectum possibilem. intellectus
non possibilis est. ad que terminatur
motus qui est ad animam et ab
illa [illegible] extendit. est motus

qui est ab ea. tamen enim intellectus
possibilis sit actu apprehendens bonum
et tale est principium motus. intellectus
possibilis est anime prout est actus
hominis. sed prout est separabilis
non ut sit actus corporis quemadmodum
est dicere de sensitiva. ut actus de
terminatus tamen anime. dum est in cor
pore sicut dicit de illa in qua
operatur cellula logistica quod actu
non est ipse potest corpus.

Deinde queritur utrum sit possibilis
potentia essentiali vel accidentali. sic enim
se habet intellectus ad intelligibilia
quemadmodum sensus ad sensibilia. sed sensus
sic se habet ad sensibilia ut nichil
requiratur ex parte sui ad hoc quod
sentiat in actu. sed tamen ex parte sen
sibilis ut sit sensibile actu. ergo sic
erit ex parte intellectus ut nichil re
quiratur actu. ex parte intellectus ut
intelligat actu. sed tamen ut intelligibile
disponatur ut fiat intelligibile
actu. et ideo erit possibile potentia essentiali
quemadmodum sensus. ergo intellectus pos
sibilis non exit in actum nisi per agente
qui est ex parte sui qui removet
prohibens ex parte intellectus possibilis. ergo
intellectus possibilis dicitur possibilis potentia accidentali.
Ad quod dicendum est quod non est simile quia
et in rebus corporalibus non enim in
tellectui est accipere formam contrariam
per quam prohibeatur a forma. contraria
unde non est necessaria remotio forme
unius et inductio forme alterius
sicut est in generatione et corrup
tione et in alteratione sed sufficit
remotio prohibentis. dicendum ergo quod in in
tellectu et in sensu utrobique est potentia
essentialis. sed in sensu nichil.

requirit nisi intencio corporis sen
sitiui ad hoc quod senciat cum dis
posicione que est rei corporis se
nsibilis. corporis vero intellectus requirit
per intencionem quod in actu reducat
ut intelligat cum disposicione que
est apte intelligibilis. et sic due
disposiciones. vna apte intellectiui et
alia apte intelligibilis. et ideo intelle
ctus quidam intellectum agentem non tamen
per abstractionem intelligibilium sed propter
possessionem corporis predicte apte intellectus

Quia preceden(te) est ad diuisiones
alias Io. damasceni et aug(ustini) que
respiciunt super formas in complexi
one consistentes et primo ponit illa
aug(ustini) que dicit ingenium. racionem
memoriam intelligenciam. ingenium enim
inuestigat ratio diiudicat memoria
seruat intelligencia comprehendit // primo
ergo queritur an ingenium et ratio sint
eadem vis aut differentes. Similiter
utrum memoria sit eadem cum intel
ligencia et racione. an differens ab
illis. videtur quod sint differentes vires
quia sicut dicit aug(ustinus). ingenium
est ea vis. qua se extendit
anima et conuertit. ad incognitorum
cognicionem ratio vero est vis discretiua
inuentorum ergo et ratio inter se sunt
diuerse tamquam vires diuerse: contra.
videtur quod ingenium et ratio sint eadem
vis ingenium enim est vis naturalis
discrecionis veri et falsi et aliarum dif
ferenciarum ratio vero per ea que accep
ta sunt diiudicat cum ergo non dif
ferat inter se nisi sicut ... et ... disposi
ta. erunt ingenium et ratio vna
vis intellectiua ¶ quod videtur contrarium
illorum ratio enim est vis per ea que
precedunt preueniendi ad cognita

Ingenium autem est vis instinctu
nature intellectus cadendi super
occulta. Restat ergo quod eadem sit
vis sed racione differens. quod contra dicit
autem que attenditur sicut particula
propter prius et posterius consistentes
prius enim inquirit homo per ea. que
sibi sunt naturaliter insita. Secundo iudi
cat cum aliquam partem determinat Ad
id quod obicitur in contrarium per primum. quia
sicut omnibus aug(ustinus) prius differunt
penes actus ordinatos secundum
prius et posterius que extendunt
in inuencione siue acquisicione ad
incognitorum cognicionem et iudicio
cognitorum quorum vtrumque est propria
racionis Similiter queritur de memo
ria et intelligencia vtrum sint eadem
vis quod non videtur ponit enim aug(ustinus)
diuisas vires memoriam intelli
genciam et voluntatem sicut habetur in
li. de t. ergo memoria non est eadem
vis cum intelligencia ¶ forte dicetur
quod ibi accipiuntur memoria et in
telligencia sed quod sunt circa formas
sine complexione. sed hoc non ob
stat contra racionem Si enim memoria
et intelligencia ibi differunt. similiter
habebunt hic dictum circa formas
in complexione consistentes ¶ contra
memoria intelligibilium sicut dicit
philosophus non distinguit tamquam
vis alia ab intellectu. quamadmodum
memorativa sensibilium a sensu
ergo non est memoria vis distincta
ab intelligencia siue racione Item sed
recordit iudicata racione eadem
videtur esse cum intelligencia ¶ ad quod
videtur dicendum quod aliter iudicandum est
de memoria. sed quod hic accipitur

Vet sm cp accipit ab aug
li. de t. ibi em accipit mo
ne memoria s cp est mens i q
sit spes intelligibiles et pti
net illa mens ad ymaginem di
vina: ad qui sequit intelligencia
cumque quisnia sup intuites spez
intelligibilium et gignit iste
actus expillo actu. sicut dic
aug. cp adimples compacente
sunt sic ad inuicem ut sint
consider nobilitatis. non sic at
sit memoria hic dicta ad
intelligencia. s memoria d in
sferre indicada ab intelligencia
videntur esse minoris nobilit
et ptinet ad racionem. ut hec tres
memoria ro ingenium ptinet
et ad eandem vim s differunt
s gradus. Intelligencia enim e
alia vis ab illis. magis elena
ta ii sic distinguebat. ro et
intelligencia. in quantum erat cca for
mas sine conplexione ut si
intelligencia est cca eas. cca que
est ro. et non alia tunc erunt h
tria. ingenium ro. memoria
intelligencia vna et eadem vis. s
s gradus actuum differentes
racionibus enim hec erunt illa. ro q
rez corporearum. nas formas.
dicas ipsa et accidencia papie
bit. Quod hic est contrarium illi cp
aug. determinat s ymagina
cionem. racionem. memoria. intellectum.
et intelligencia esse vires. diuisas
ille enim loquit de hiis s cp ad
diuisa cognoscibilia referunt. sensus
enim cca formas sensibiles cum
presente materia. ymaginacio vo

est cca formas sensibiles ab
sente materia. ro vo est cca for
mas intelligibiles inuectas re
bus sensibilibus. memoria vo
est cognicia preteritorum. ut cp se
tit aut cp racione conprehendit.
Intellectus at formarum intelligi
bilium separatarum a sensibilibus
Intelligencia vo diuinorum. propterea q
aliter accipiunt ista. s cp diui
sa est auctoris intencio

Secunde procedendum est ad illa
que assignat alio. Dicunt
dicit enim cp pmo est opinio s
mens. tercio intellectus. preter alias
ponit duas. Dicit enim cp primus
actus dicit intelligencia quod
vo cca aliquid est intelligencia ite
rato vocatur. cp at permanens et
figitur circa aliud. cp intellit
excogitacio.. excogitacio vo in
eadem manens et seipsam exa
minans et frenesie nominat
frenesis dilatata. facit cogitacionem
intendamque quo pmo dictam intel
ligencia duas vnius partis et duas alterius
partis vtreque enim differencie ad
cognicionem ptinet et in. cp que
nat pmo in hc. cp vtrique diuisio
respicit ad cognicionem que fit
cca conplexiones s differunt vna
enim in accipi. s debile et forte
i cogitado conplexiones. et hc
est illa que pmo accipit opi
nionem et vltio intellectum opinio
enim est in et fli. intellectus aut
s cp ibi accipit de esse tm in
alia vo diuisio s accepciones
eorum p que veniunt ad cognicionem
cu de intelligencia. intencio et
excogitacio. et excogitacionibus de

[ex]tremacio notat enim gradus in procedendo ad cognicionem ¶ Sed posset queri cum non sint nisi due accepciones scilicet debile et forte quare quidem tamen enumerantur in prima divisione. Sufficeret enim dixisse opinionem et intellectum ¶ Et plures ponit quatuor gradus. dicat enim opinionem tum sequitur fides. fidem autem suasionem esse precedit. suasionem autem racio quare ergo non ponuntur iiii^or differencie ¶ Quia dubitacio precedit opinionem quare ergo non enumeratur ¶ Item Augustinus in libro de utilitate credendi tria ponit. intelligere. credere et opinari et quorum primum dicit esse sine vicio secundum vicio aliquando tamen numquam sine vicio ¶ Item Hugo ponit fidem supra intelligenciam sive scienciam et opinionem quare ergo non ponuntur a philosopho. Dicendum quod due accepciones. Ad primum dicendum quod non tamen numerantur accepciones extreme que differunt secundum debilitatem et fortitudinem. sed medium per quod venitur a debili ad forte motus enim medius est per quem venitur ad imperfectione opinionis ad intellectum veritatis: Ad secundum dicendum quod isti gradus qui enumerantur a philosopho. sumuntur ex parte accepcionis que est opinio primo enim est racio. Secundo suasio. tercio credit suasioni et sic est opinio quod enim ex suasione sequitur opinio. tamen autem completur opinio est fides. dico autem fidem certam opinionem opinio enim est accepcio alicuius cum formidine alterius. tamen aut aufertur formido dicitur fides. fides enim accipit opinionem sine formidine alterius partis ¶ Ad tercium vero dicendum est quod dubitacio non enumeratur quia est motus indefinitus racionis vires autem non oportet multiplicare vel notificare per hoc quod actum tamen manifestum sit quod actus ille non sit alterius potencie quam actus definitorum ¶ Ad quartum dicendum est quod illa tria que ponit Augustinus in libro de utilitate credendi differunt sicut intelligere debetur racioni credere vero auctoritati. opinari vero errori dicitur enim opinari tamen opinantem nos scire quod nescimus et hoc est errare. error autem non dicit motum virtutis ordinatum. unde non computatur sed contingit aliquando opinari sine errore et secundum hoc dicuntur due recte accepciones ¶ Ad ultimum dicendum est quod fides et sciencia de quibus loquitur Augustinus continentur sub intellectu Intellectus enim quidam est credibilium et dicitur fides. Alius est intellectus scibilium et dicitur sciencia. quedam enim sunt supra racionem et talium est fides. quedam vero attinguntur racione creata et dicitur sciencia sciencia enim non tamen est eorum que cognoscuntur per certam causam et aliorum que certitudinaliter secundum racionem cognoscuntur. Aliter autem sunt sciencia a philosopho. tamen dicitur quia sunt. intellectus principiorum et sciencia conclusionum est eorum que per se cognoscuntur. racio vero ab hiis ad scibilia deducto est necessaria Racio vero certitudinalis cognicionis eorum quod per causam vel alias cognoscuntur

[C]onsequenter procedendum est ad aliam divisionem que continet in se intelligencia. intencionem. cogitacionem

261

cnem. freneseim. ex quibus fit
cognico. qui dr sermo intius
dispoitus. pot enim obici qr idem
sit intelliencia qr intencio. intel
ligencia enim motus vtutis itellec
tiue sup aliqd. gº cum intecio no
dicat nisi intelliencia circa aliqd
idem est motus intelligencia et
intencio. Item dicit motus inde
e e excogitacio et freneseos.
Nm freneseis est excogitacio
in secta manes et separans di
iudicans. Ad quod gº dicendum
qr motus vtutis intellectiue tacp
dispi. ¶ Ep plures ponit quat
dus pmietes ad intellcm co
gnitum. pº est intellcus poncis
2ª est intellcus in effcu. tcia e
intellcus in hitu. qrta est itellec
tus adeptus. pot gº queri qlr
se hent hee quat dre. ad ds
quat na cognicio que vebm
qui. exfrenesi nichil aliud in
cum qrn intellcus adeptus. ipa
vo freneseis intellcus in hitu. fre
nesis enim est excogitacio et suf
ficiens hit at est intellcus in ha
bitu. qm pt exire in actum
cum vult. intellcus vo in effectu
quid aliud est qm intencio.
intencio enim intellnaa circa ad
hit erit intellcus in effcu. vide
gº qr supfluat illa dra. que
est excogitacio sc qr est signacio
ciuid qr intellr. Ad qr pt dici
qr hee quat dre. p quas ve
nit ad cognicom sic distiguit
nam intelliencia dicit actus vtu
tis intellcue circa maiore p
ptcom que ptcialat inte

com. gº cum dicit totu gtinm
est totis et id dr intelliencia circa
aliquid .i. circa ptcilatum. ex
cogitacio vo est motus vtutis
intellcue gsentis hic cum illo.
hic enim est signare etiam circa
id qr intellr. exhoc enim relin
quit significo differens p diuisi
collacom vni ad signa. sciat.
et tcia. excitacio vo et diiudi
cacio que exilla collone pce
dit quid aliud est qm motus
vtutis intellcue qui dr racia
cio. exquo sequit cognicio et
ideo dicit qr frenes. dilatata
facit cognicom. vl alit pt
dici et mag gsonat cum in
tencoibus vocabulorum ut in
telliencia dicat accepcio pnl. id
enim dr simplr intelliencia eo qr
p se ad heret intellcus intelli
gibili. intencio vo dicat p ad
cognoscendu .i. pncipiati. sicut
cum dr qd intendis tu. p hoc
cognosce et dr. intencio cogno
scere hac gclonem. excogitacio
vo sit collacio pncipii ad co
gnoscendu pd. et hic est qr app
hensio vnius pucmeat. et si
gnet speciem etiam i collacone
altum. sz quia hic no sufficit
nisi addat iudicium collonis
qr sit vere io sequit excogi
tacio manens in eodem. et se
diiudicans. Idem sit exitus
applicacio i gclonem et hic est frene
sis dilatata. tunc enim sit dila
tacio iudicii .al. exanimacois
pplite qui sit exitus racius in
gclonem. et sic est cognicio.

gclõnis · Circa dict pz qualiter
iudend est · q est obm de intelli
cia et intencone · Circa quod dz
q intencio est intelligencia ita quod
no accipit ibi · qz ii ad isug
gualitate · sz scdm q trahit id
q gualle est in ptem nec acci
pit ibi intelligencia put dicit
gt intencom sz put quoda
mo est intencio · Ad scdm dz
q in hoc differt frenesis ab eo
cogitacone · q eo cogitato dicitur
motu ronis pambulu · frene
sis vo dicit motu ronis gseqnte
sicut in pte pctica deliberacoz
gsequitur iudiciu diffiones ·
Ad tciu vo dz est q · differencie
quas ponit plures spualia
roim accipiunt quam ille que
ponit · Circo dcam · differencie eu
quas ponit plures sumit sz
gradus · po. est enim po prima ·
que simpliciter dz possibilitas
est ecia scda · s · possibilitas di
sposita · est po gpleta · que dz
habitualis et est po in actu : scdm
hunc modu in gne intellectus sit
quatuor gradus · primus est intellectus
possibilis · cu non du suscepat species
intelligibiles · Secundus est intellectus
in effcu · cu dz formatus et di
po disposita · tcius est intellectus
habitu cu pt intellige cu vult
et dz po habitualis · qrtus est
intellectus adeptus · cu iam comit
in actu et dz po gpleta i suo
actu · pbt q sibi accessunt · Alie
vo dce quas ponit dam at
tendunt sz pgressu suo intellectus
sive ronis ab habitu pncipiorum ul

pncipiorum ad habitu gclõnis
Quo dcipo intellectua · dz est
de actu · actus at eius vo
in sic scptu alii sensus intel
lectua que pmo quit an hic
sensus dicat spualis essen
ciu ul accidentalis · Secundo si sit
solus an plures · Tercio utrum
sit separabilis ul inseparabilis
Quarto utrum angeli hebeant hunc
sensu ul cue tm · Quinto de
quibus est hunc sensus ·
Circa pmu sic · o · vilem · sup
illud · in sup ptemozige ·
stannamus · scas actibus visend
interioris · hominis ut inudi c
de audiamus · et iudicamus que
docet ibidem i distinguit v ·
sz iste sensus no est sensus cor
poralis · Impossibile est enim sen
corporali vide deu vn Aug
i lio de vid dei dz · qualibz o
culi mi innitent in meli9 o
lis spualibz no equabuntur
q uult pbare · q deu oculis
corporalibz no videmus · Di q
spualis est · determinata ad in
du spuale sensus corporalis
facit vide spuale g ul sen
spualis pt fundari supr
nam corporalem · g sensus in
sz nam est spualis · Item dic
sensus interior · i refacit i gtep
cone diuinitatis intellectu enim dei
capimus · sz impole est sensum
corporalem ad hoc puenire
ille sensus est spualis naliter
s · videt deu et ita fundari n
pt in nam corporali · Item Aug in

262

decem. Dicit. nos ea ita sensu
corporis ita capimus ut de sive
sensu corporis indicemus
mus enim alium interiorem sensum
longe prestanciorem quo
iusta et iniusta sentimus sed sensu
corporali non possumus iusta et
iniusta sentire ergo sensus interior
mi hic fiat est vilis spiritualis
ite Job xxviii non adequabitur
aurum. glo. unumquodque mentem
altius oculis corpulencia
abscondet et loquitur de corpo
oculis. ergo oculus corporalis
contendi ad ea que mentis sunt
hoc non potest esse nisi fiat spiri
alis ergo mirum quod fiat spiritualis
et intellectum concitat glo. cum ange
in sensu cum brutis. ergo si isti
sensus sunt spiritus hominis sine spiritum
in propria spiritus hominis erunt
id quod distinguit ab angelis
brutis. quia non datur in an
lis sensus. Secundum hunc modum et
intellectus est in eo. nec in brutis
in media quia erunt in homine
sensus spirituales. sed si aliqua natura
que superior sit natura brutorum et
inferior natura angelorum ergo sed natura
iam homines est vel secundum sensum
corporalem ordinatum ad intellectum
sed intellectum ordinatum ad sen
sum ita ut sensus tradat semper
racione quod hic nostri non convenit
angelis. nec brutis et ita spiritus
conveniunt ad corpus. ¶ Sicut Augustinus
decima et spiritu. sensus utitur
ymagine ymaginacio in
... in intellectum. intellectus

in intelligencia. ergo intelligencia in deum
ergo sensus comprehendere intelligibilia sed
hoc non nisi fiet spiritualis ergo etc.
¶ Dicendum quod sensus spiritualis fundatur
in natura spirituali quia spiritus est
super mentem. sed sed quod cum secundum
intellectum dicitur spiritus non in natura
spirituali per graciam vel per gloriam et
non loquor de sensu spirituali
sed quod in futuro sensus corporales
sint spirituales. Sicut dicitur xii ro.
reformamini in novitate sensus
vestri et ad hoc refertur id quod dicit
Origenes. vi lev. in glo. ¶ Ad hoc
quod queritur utrum sensus corporalis pos
sit pervenire ut possit comprehendere
intelligibilia sed se dico. quod quantum
cumque mutetur in melius non perveniet
ad hoc ut comprehendat intelligibile
sed per se. sed cogitaciones sed quia huius
cogitaciones habent quosdam motus
in impressionibus corporalibus per quos
possit comprehendi quas in compre
det nisus noster in quibus resultat
tales cogitaciones et ad has
impressiones comprehendendas per
venit sensus corporalis tamquam
in est suis effectibus. Unde Augustinus
li. xxxiii q. capienda est quedam
concepte corporis nostri que plus
habet lucis. Si enim non nullus animi
nostri motus in oculis nostris cognoscitur
probabile est quod tunc nullus
motus eum latebit. si enim cum corpus
ethereum sunt in comparacione isti oc
uli nostri caro sunt. cogitaciones
cum sed per se ab oculis mentis comprehe
duntur. sed ab oculis corporalibus
tamquam suis effectibus et signis
ber de amore dei spiritus habet suos

Nota

non dicitur quod sensus [illegible] comprehendit intelligibilia

sensibiles sicut et corporis suos sed spiritua-
les sensus sunt qui super spiritum
fundantur et secundum hoc intelligitur canticum xvij
reformamini in novitate sensus vestri. Item ad hoc quod
obicitur quod si sensus sunt in homine oportet
quod fundetur in natura superiori quam sit
natura brutorum et que sit inferior natura
angelica quia in medio inter
angelicam et brutam. Respondeo quod spiritualis illam
fundatur per quandam similitudinem tamen ad
sensum corporalem quod enim intellectus dicitur
sensus hoc est secundum methaphoram a sensu
corporali etc.

Deinde queritur an sit tantum unus solus
sensus vel plures. Videtur quod plures
dicit enim Origenes quod quinque sunt sensus
interioris hominis ut innuit cor de duo-
decimus [?] ergo plures sunt sensus. Item
beatus sicut corpus suos habet sensus
quibus anime coniungitur vita mediante
ita anima habet suos sensus quibus
deo coniungitur caritate mediante. Item xiiij
in. super i. portat istud vendari-
ie. glo. fides vera ... erunt de
narvis. x. sensibus pro corpore autem
et spiritum explicat. ergo plures sunt
sensus. Item pari racione cogitat
potentie et actus per obiecta. sed obiectum est
unum ergo necesse est unum esse spiritum
quod sit obiectum unum. dicit Origenes
in levi. Addamus his omnibus
unum et perficietur ergo unica erit potentia
sed quando erit videre et gustare et
ita unum erit in substantia videre et
gustare et huiusmodi. Paulus i. epistola ... d-
det nobis spiritum. glo. Aliud in sensu
exteriori non est videre id quod gustare
in sensu interiori non sic sed idem
et ita ut supra. Item Haymo su-

capo. raptus est Io. spiritu ad s[...]
ma contemplanda unde nichi[l]
aliud vidit quam audivit qui[a]
nichil aliud est videre quam au[dire]
Item Augustinus in libro de anima et sp[iritu]
sic capite xi est spiritus nisi idem est
audire et videre et econverso ergo un[us]
et idem actus et unica itaque po-
tentia ergo obiectum unum erit communi[...]
parte erit pluralitas. Respondeo ple[...]
dicitur sensus non quod potentie plures
sint sed propter modum comprehendendi
alius enim est modus comprehendendi
tum dum iste videt quam cum dicit
iste audit. Augustinus in libro confess. [...]
amo deum meum lucem meam
vocem odorem cibum amplexum in-
terioris hominis mei ubi fulg[...]
anime mee quod non capit locus [...]
sonat quod non capit locus ubi ole[t]
quod non spargit flatus ubi sapit
non minuit edacitas ubi heret
non divellit sacietas. Unde [...]
quia obiecta sunt plura vel [...]
plures potentie sed ratione modorum c[om]-
prehendendi diversificatur. Ad hoc
quod obicitur de ... Io. super in. dico
loquitur ibi ... non tamen secundum modum
comprehendendi sed secundum potentias comprehendendi
quia loquitur ibi de sensibus
anime et spiritus sed quod anima inferior
pars est spiritus vero superior. Aliud
enim est potentie sed quod duos sensus
corporis et anime i. inferioris partis
et spiritus i. superioris secundum i. [...]
vi. inter spiritum ... Unde [...]
loquitur secundum coarctationem ad sens[um]
spiritualem sed contendit non sens[um]
ad sensum ... spiritum [...]

263

iat quit de sensibz interioribz
t exterioribz ¶ Ad hoc qd dicit
ist sicut corpus hic a tedio q
la multiplicacio est tn sm
iam modorum cphendendi unde
iat ber. duas radices habz
te sensus una in carne altam
rone. referendo g° ad unitate
e po et obi. idem erit vide
audire referendo ad modu
phendendi. differunt

Sexto querit utrum huius sensus
sit separabilis a corpe vel
inseparabilis. Q separabilis. au dui
l° de ec dog. solu homem cre
mus hre hominem animam sub
tantiua que cum a corpe ui
t et sensus suos atque inge
a innatat tenet. g° cum a
corpe sensus tenet suos. g°
huius sensus sunt separabiles
Cassiodorus i l° de aia. Ba.
et q ls i mortalis aia. viuit in
p9 huius amissione non re
tinte spu. sicut corpus sequa
nobilitate que illi attributa est
ua subtili vita. etna videt
udit. tangit et reliquis se
efficacibz valz. g° aia p9
missione huius secuti votit
sibz suis g° isti sensus sunt
separabiles. ¶ Si Aug i l° de li.
ar. mag arbitror rone nos
phende esse interiore quedam
sensu. ad que ab istis quinque
notissimis omnia referat et
mod subdit. hic al ut visus
uditus ut olfatus ut gustus
ut tactus dici pt. Bz nescio q

aliud qd cunctis omnibus presidet Si
g° presidet sensibz exterioribz s isti
no sunt separabiles. g° nec iste. ¶ Ber
ber9 i li° de amore dei assignat
hos quinque sensus. et unus est cor
poreus. alius amor sociorum. tertius
amor inimicorum. s hoc no habz
quod ee aia nisi in corpe. g° isti
sensus no sunt separabiles a corpe
Ad q° dd q° sensus interior dicit
dupl. aliquis enim dr sensus interior
qui ptinet ad ptem sensibile
s. sensus cois. siue ymaginatio
aliquis vo dr sensus interior. q° pri9
ptis ronalis et hoc dupl. dicit enim
aliquis sensus interior ptinet ad
intellectum. aliquis ptinet ad
affectum. ad intellectum g° dupl. aliu
s qd est mediatibz speciebz que
sunt in fantasmata aliquis vo
mediatibz speciebz. preter fantasma
ta. Si g° dicat sensus interior.
primo modo quo ad actum no separa
a corpe Si vo dicat sensus inte
rior qui ad affectum ptinet. licet
posset esse qd ad quedam separabiles
quantum ad alia no est separabil
Si vo accipit sensus interior p
ut est mediatibz speciebz i fantasmate
no separat. Alio vo m° separat
p hoc patz Rn° ad obiecta. Ita bnus
Bu9 loquit de sensu interiori sm
q° ptinet ad affectum. Aug vo
i l° de li. ar. loquit de sensu coi
s q° ptinet ad ptem sensibilem. auctoritas
vo Cassiodori p loquit de sensu
interiori s q° sensus interior dicit
intellectus. Aug9 vo i l° de ec. dogmatibus
dog. loquit de sensu qui sine

dicatur quod interior sensus pertineat ad
partem sensibilem sive adiacentem
tiam et si ea non sit coniuncta ad
partem sensibilem separabilis sive actu
coniuncta tamen a corpore desert
secundum huiusmodi potentias

Deinde queritur utrum angeli habeant
aliquid sensus vel esse tantum quod sit
angelorum interior. probatur quod dicit Hugo
de sancto victore. Una tantum erat tunc se
sus eius totus intus et alia tantum
tunc sensus totus foris erat. et
positus est homo in medio ut intus
et foris sensum haberet. interiorem
per illa tantum tunc sensus totus
erat intus intellexit ipse angelum.
ergo angeli habent sensum interiorem
Contra Augustinus in libro de civitate dei sentit universi
mundi corporis figuras qualitates
ordinatum quoque motum et elementa disposita
a celo usque ad terram et quecumque
corpora in eis sunt. sive omnem
vitam vel que nutrit et continet
qualis est in arboribus vel et que
hoc habet. et sentit qualis est in pecto
ribus vel que et hoc habet et intellexit
qualis est in hominibus vel que in
intuitorio subsidio non indiget
sed tamen continet. sentit. intellexit qualis
est in angelis Si ergo sentire convenit
angelis ergo et sensus interior. ergo
non solum convenit esse. Item sensus
interior qui est nobis et brutis. Unde
Augustinus in libro de libero arbitrio illud
esse videtur interiorem illum sensum
non ea tamen sentire que accipit a quinque
sensibus corporis sed etiam ipsos ab
eo sentiri. Non enim aliter bestia
movet se appetendo vel fugiendo
nisi se sentire sentiret. sed nichil

est que angelis et brutis. ergo sensus
interior non convenit angelis. Item
sensus interior dicitur duobus modis
uno modo dicitur proprie. sic quod sentire per
net ad partem sensibilem et hoc modo
non convenit angelis. sensus interior e
sic accipit Augustinus sensum in su
dicta auctoritate que est in libro de li
arbitrio. alio modo sumitur sensus communiter
quod intelligere dicitur sentire et sic a
cipit Augustinus sentire in libro de
dei: tamen dicit quod sentire convenit
angelis et hoc modo sensus
interior convenit angelis.

Deinde queritur de quibus est s
interior. sive utrum corporum vel
sensibilium aut tamen utrum intelli
quod utrum sensibilium videtur. Augustinus in li
de libero arbitrio. Si sentit se non vide
dum non videt necesse est. etiam
sentiat se videre. dum videt e
ad eo appetitum non movet oc
lum videre quo movet non
dens indicat se utrumque sentire
Si ergo sentit se videre dum v
ad istud. sic sensibile est utrum intel
gibilium non solum utrum intelligibilium
Item Hugo de sancto victore. positus est
homo in medio sicut inter angelum et
bruta. alia ut intus et foris
sensum haberet. intus ad invisibilia
foris ad visibilia. intus per sen
sum rationis. foris per sensum car
ergo sensus interior est tamen ad in
visibilia. Item Augustinus in libro de a
et spiritu. duo sunt in homine sen
sus interior et unus exterior e
utrumque bonum suum habet. in quo reficit
sensus interior reficiatur in contemplatione

-tis sensus inferior in complexione
quantitatis quo sicut exterior in
homine est ratione sensibilium ita in-
fit tamen interior ratione intelligibilium ¶
q dicendum quod sicut dictum est sensus
inferior accipitur dupliciter aliquando enim
accipitur propter sensibilia scilicet interiori
et sic in loquitur Augustinus in libro de li-
bero arbitrio de sensu interiori Alio modo
accipitur propter intelligibilia et
sic in loquitur alie due auctoritates
de sensu interiori scilicet auctoritates Augustini et
Augustinus in libro de anima et spiritu.
Unde quando queritur utrum sensus interior
impediatur per exteriorem operationem. Sed
contra. quod dicit Augustinus in libro de anima et
spiritu. cum exterior sensus carnalis
bono suo vtitur. interior sensus
mentis quasi obdormit non enim co-
gitat bona que sunt interioris
sensus qui iocunditate exteriorum
bonorum capitur. ergo sensus interior
impeditur per exteriorem ¶ q. sensus
interior presidet exteriori et regit
ipsum. sed quod presidet alii non imitatur
ipsum. sed potius imitat ipsum. ergo
interior sensus non impedit nec
retardat actionem per exterio-
rem ¶ Item fantasma que plus
convenit sensui exteriori quam
intelligentia non impedit. propter ipsum ergo
multo fortius intelligentia que
plus elongatur ¶ Ad quod dicendum quod
sensus interior secundum quod accipitur prout
pertinet intelligentia impeditur per operationem
sensus exterioris et id(?) lingua(?) est.
quia presideat illi vel non pre-
sideat sed quia anima cum sit vna

et simplex. quando diversas potes-
tates intendit operationem sensus exteri-
oris minus est intenta operationem
sensus interioris ¶ Ad quod quod obicitur
quod fantasia non impedit que
magis convenit sensui exteriori quam
intelligentia Dicendum quod non est simile
de fantasia et de parte intelligentia
nam sensibilis exterior et fantasia
currunt secundum eandem viam et sunt
circa sensibilia. et ideo vnum non
impedit alterum nec retardat.
sed intelligentia et sensibilis exterior
currunt per diversas vias et ideo vna
impedit aliam

Adminiculante gratia dei procedendum
est ad considerationem virtu-
tum vitalium motivarum quarum dif-
ferentia potest dimissio(?) Jo. damascenus post
divisionem per theoricum et bulyticum(?) sim-
pliciter est pro voluntate naturalem et
electiva nomine a electione intellectum
a libero arbitrio sicut in fra in suo trac-
tatu determinat Augustinus vero in libro de
anima et spiritu ponit rationale concupiscibile
et irascibile et dicit tota animam
esse in hiis potentiis. philosophus autem
ibi distinguunt omnibus in hoc quod
potentie dicuntur motive Vires at
cognitive licet potentie possint
dici vires et ergo quod diversis at
locis colliguntur due scilicet similitudines
sicut quam ponit quod super exe-
et li ar quod a divisis ponit ex
positoribus et sunt ab eo quod dicitur
vyrtuti(?) abnuntio fecit hoc et veo
in magistro (?) ubi dat teodorum
liuar(?) philosophus vero solum intellectum

practicu in. pone vnam motiua
ppte intellectualis aie. Aug. vo
ponit superiore et inferiore por
tionem ronis. Tercio inquiramus si
vna sit sola po motiua. an plures
Et si plures aliquo m. penes quid
accipiatur distinctio eum in sit dic
dem. procedendo est de illis maxime
que ad theologicam spectat specula
tionem etc.

Quod autem sit vna sola po m. phs
quia essencia aie ronalis sine
substa simplicior est quam sit esse
cia celestis corporis. sed essencia ce
lestis corporis habet vnica vnam moti
uam quo animal (?) celestis eius vo hec habet
vnicam vnam motiua. Item quia ro
nalis secundum separam inquitude spe
est sicut intelligencia angelica. sed in
telligencia angelica non habet nisi vnica
vnam motiua quo nec aia ronal
secundum quod quidam. Ad id facit quod phus
vnam tantum vnam m. pone s. intellectum
practicum. et est quod sunt de speciali quod
que vniformiter mo. et vnicum habet
motum licet alie spere motus habeant
difformes. Sic autem est de intellectu
practico vel quo propter ronis aie
vnica est po. Est in motus predicta
abetia ronali. motus s. secundum alteracionem
ut agendo in essencia et corpore et
motus localis secundum multiplices motus
in spe ut dicitur et principium cum quo mouens mo
tiua sit principium motus erit in mo
tiua. Item ab aia sicut dicitur po dii
sicut et actiones. et in ea sunt
passiones ergo quod erit ms motiua
actiua et passiua et ita plures
Item est motus secundum appetitum et secundum fu
gam. Sed motus ista sunt contrarii quo pre
dunt a contrariis principiis quo differunt

tes vnites erunt secundum quas est
appetitus et fuga. Item phus
ponit in libro de aia duplicem mo
tiua ronalem. intellectum et ape
titiua vnam. Ad quod dicitur quod sit
plures motiue ronales: Ad om
autem in contrarium primo dicitur quod loquitur
de motiua vel corporis superce
lestis loquitur de illa secundum quam sit mo
tus circularis et dicitur motiua vnica
sic dispositio mobilis sed est m. mo
tiua alia. secundum quam est principium
motus actiue in corpus inferiora
et ita est m. m. in corpore
celesti. sed vnica dicitur secundum quam mouet
circulariter et non mouet in rectum
molentatur. Ad 2m dicitur quod licet
aia ronalis inquitum est
quedam habet similitudinem intellectus
angelice inquantum habet vnam ductiua
ad bonum que dicitur intellectus acti
ius. et vnam appetitiua bon
pt habet autem aia ronalis inquantum
est aia habet quedam vnam appe
titiua concupiscibilem conmixtione corpus
et ita non dicetur aia ronalis tantum
vna vnam motiua sed plures
dicitur intelligencia angelica habet
sit in comparacione ad aiam ra
inquitum est aia. Ad id quod
obicitur dicitur quod phus dimittendo
fantasiam que est potentia sensi
ponit vnicam s. intellectum quando
rectus est. fantasia autem recta
recta inquantum ponitur appetitiua
ronalis ms potentie illius vnde
lectiuum et appetitiuum potentie
plures vnites potentie ronalis motiue

Consequenter quid eum sint plu
potentie motiue penes quid

capiat diuisio ¶ Ad quod dicendum est
quod in generali omnis aīe motiua
rationalis diuidatur per imparatiua
una queque harum duarum subdi[uiditur]
[in] consiliatiuam et affectiuam ut in
ostendatur quedam trinitatis sub
parte motiua quedam ad diuisio
recipit propter intellectiua imparatiue
quedam propter consiliatiuis quedam
propter affectiue ¶ Propter imparatiue
que continet li. ar. et synderesi
imparatiua. cum est secundum directionem
aut rationis ¶ Secundum directionem
eius li. ar. ¶ Secundum vero synderesis
¶ Vel aliter imparatiua cum est deli-
berata ad deum et dicitur synderesis.
...e pars appetitorum et dicitur li. ar.
¶ Propter vero consiliatiuis accipit
diuisio secundum quod accipitur ratio consiliendi
[or]dinatione recta. ad superna
...ia. vel inferiora bona. et secundum
hoc partis rationis inferior vel
superior propter vero affectiue cum
alia voluntas theolisis. alia
...ysis ¶ hoc est alia est alia d...
...tiua sine deliberatiua ut
...is voluntas ¶ Fundat synderesi
...liberatiua vero li. ar. ¶ Queda vero
...unt propter consiliatiuis simul
affectiue et habent duplex secundum generacionem
...habet aīa rationalis cum angelo
...habet diuiditur per intellectum practi-
...et uim appetiua secundum quod comune
...aīe rationalis et sic diuiditur
...malem concupiscibile et irascibile
...dest ergo de li. ar. et synderesi
...o que se habent permodum pote-
...timi in ena et ita permodum
...dentis sine imparantis. quod.

cum li. ar. se habet permodum presidentis
et imparantis habet absoluto ¶ bi li. de
li. ar. suo conatur posse corpori sub
presit sapientia orbi. attinges a fine
usque ad finem imparans ¶ singulis
sensibus et actibus tam potenter
quatinus non sinit regnare pec-
catum in suo mortali corpore ¶ Ubi
quod presidet synderesis in suo genere
patet hoc ¶ Sicut enim aquila super-
fert aliis. Sic et synderesis in
suo genere superfert aliis ¶ In
primis ergo queritur de li. ar. et deinde de
synderesi et ad illa cetera referenda
¶ Circa librum arbitrium queritur ¶ primo an
sit li. ar. ¶ Secundo quid sit ¶ Tertio
in quibus sit ¶ Quarto utrum equaliter
sit in omnibus habentibus li. ar. vel non
¶ Quinto utrum amissibile vel inamis-
sibile sit nullis ¶ Sexto utrum corpus
actum sit ¶ Septimo utrum sit aliud
penes quod attenditur mutuo vel deum
tu ¶ Circa primum sit sic. videtur enim quod
non sit liberum secundum quod est flexibile
¶ Deus enim sic arguit deus est bonus
natura et fecit hominem ad ymaginem suam
ergo fecit hominem bonum natura ¶ Si ergo sequitur
ergo similiter sequitur ex alia parte deus
non potest non esse bonus et fecit hominem
ad ymaginem suam ergo fecit eum
talem qui non potest non esse bonus
ergo non est in eo flexibilitas li.
ar. ¶ Ad oppositum et hoc est libertas de
qua loquimur. ergo non habet libertatem
¶ Item melior est potestas faciendi bonum
que est impermixta faciendi malum
quam illa que se habet ad utrumque
sed ad posse facere bonum et malum
quod patet quia talis potestas est in deo

Si ergo omnis invidia relegata e a
summo bono cum talis potestas sit nobi
lissima et creature ea potuit creari
eam racionali creature que e ad yma
ginem suam ergo racionalis creatura est potestate
faciendi bonum inpermixta potestate facien
di malum ergo non est in eo li. ar. secundum
quod est flexibile ad bonum et ad
malum. Item si non esset alia creatura
in universo que talem haberet potenciam
ut posset facere bonum et non posset
facere malum incompleta esset univer
sitas creaturarum cum deus talem possit
facere creaturam ergo est aliqua talis
Sed si aliqua est talis hec est creatura racionalis
ergo creatura racionalis non est flexibilis
ad malum ergo non libertatem secundum quod hic
loquimur de libertate. ¶ Item damascenus omne
generabile vertibile. creata non et in
racionalia vertuntur secundum corporales alteratio
nes. racionale vero secundum electionem. contempla
tivum secundum cogitationem. activum vero
secundum consilium. Relinquitur quod racionalis crea
tura vertibilis est secundum electionem et hec
est flexibile secundum li. ar. ergo in ea est
li. ar. flexibile. ¶ Item bernardus tolle li.
ar. non erit quod salvetur. tolle gratiam
non erit unde salvetur. Sed racionalis
creatura ordinata est ad participa
tionem summi et unitum est cum primo
et principium merendi cum unitum ergo
si principium unitum est li. ar. liberum
arbitrium est in homine. ¶ Item augustinus
in libro lxxxiii q. melior est homo
qui non necessitate quam cui naturaliter bonum
est voluntas ergo libera homini data
fuit. ¶ Ex concessis quod li. ar. secundum quod
flexibile ad bonum et malum
sit in creatura racionali. Ad hec quod

cum absolute quod cum deus sit naturaliter bonus
et homo sit ad ymaginem et simili
tudinem dei erit naturaliter bonus et ita
non habebit li. ar. flexibile etc. Dicendum quod
non est simile. Sed hoc tenet. deus est
vere bonus et fecit hominem ad
ymaginem suam. quod fecit eum naturaliter
bonum quia creatura cum sit ex nihilo
vertibilis est. et ita opponitur
naturaliter quia necessitas e comple
te perfecte potestatis et ita solum in deo
non in creatura cum ibi sit defectus
potestatis. et in deo non. quod si deus est ne
cessario bonus quod homo consistens ad
ymaginem suam sit necessario bonus.
¶ Ad aliud dicendum quod verum est. quod deus
potuit conferre alicui creature
graciam determinatam ad bonum
non per naturam sed per graciam. nulli
creature potest conferri quod habeat
flexibile ad bonum et non ad ma
lum per naturam ut dicitur naturaliter illud
quod datur homini per naturam licet
sit de esse primus. creatura quia
potest conferri homini per naturam et
quia vertibile secundum naturam quoque
quicquid de necessitate esse creaturam
sicut non potest conferri homini quod
natura non sit creata ita non potest
conferri quod non sit vertibilis secundum
confertur filio qui procedit a patre
[illegible] naturae confertur creature
per graciam quod non potest habere per naturam
¶ Ad aliud dicendum quod non sequitur.
si homini non confertur potestas determinata
ad bonum secundum naturam quod sit in
completa universitas creaturarum
illud forsitan sequeretur si alio
modo non conferretur per graciam

Deinde querit quid sit li. ar. primo
secundo querit quid sit per rem. secundo
per diffinitionem. tertio quid
sit in creatura primo querit primo
utrum sit in genere utrum potentia vel habitus
secundo si sit potentia utrum sit potentia una
vel multe. Tertio si sit una potentia
utrum sit ratio vel voluntas vel potentia
mixta ex ratione et voluntate.
Contra primum sic omne liberum arbitrium
habitus non liberum sui. glo. liberum
arbitrium non est habitus. Item quod potentia naturalis
operatur in actum. habitus quod eo quod potentia
est facile et habitus consecutum super
additum. Ergo cum liberum arbitrium de facili operetur
in actum videtur quod sit habitus. Item
augustinus in enchiridion homo male utens
libero arbitrio perdidit se et ipsum. sed constat
potentia non est amissibilis. Ergo
non est potentia. Item potentia non recipit
magis et minus. in ratione et anima
rationis ad actum. et hoc est
habitum. Ergo cum liberum arbitrium recipiat
magis et minus. quia liberior est unus
quam in alio. Ergo liberum arbitrium non erit
potentia sed habitus quia planum est quod
est passio et quicquid est in
anima sicut dicit philosophus est potentia vel
habitus vel passio. et non est potentia
passio. Ergo est habitus. Contra. beda
hic tres potentias naturales sibi
habitas scilicet rationabilitatem voluntatem
facultatem. et hanc vocat liberum arbitrium
anima. Item est quedam media anime
tendens in bonum et in malum
et quam vocat hieronymus spiritum
et frequenter vocatur spiritus in
quantum in male custodite spiritum et cetera
et in nomine spiritus postulat et cetera.
et alio nomine scintilla rationis
sive conscientie que semper remurmurat contra
malum et tendit sursum. Item est
alia media anime que semper tendit
deorsum. scilicet sensualitas quam
vocat beda huius appetitum carnalis
Ergo debet esse media potentia que possit
sit indifferenter tendere sursum. et
deorsum sed hoc non est nisi liberum arbitrium.
Ergo liberum arbitrium est potentia. cum sit alia
potentia media que indifferenter
sit ad bonum et malum quam que
sit illa. Ad quod dicendum quod liberum arbitrium est
potentia habitualis pro libito eligentis
et consequenter quod habitualis est. hoc quod
facile operatur in actum unde semper
convenientia quam habet cum habitu naturali
in facile operando in actum. sic
querit nominatur habitus unde dicit
augustinus quod est habitus animi liber sui. Ad
primum obiectum dicendum est quod potentia non operatur
de facili in actum. nisi per habitum
et in naturalibus potentiis sed non est de
voluntariis immo iste de facili
operantur in actum sine habitu
superaddito. et hoc quia in materia
lectis et cetera. ut dicit philosophus. Ad aliud
dicendum quod triplex est libertas. scilicet nature
gratie et glorie. Et quod dicit augustinus
non intelligitur de amissione potentie
nec libertatis potentie. sed gratie vel glorie.
Ad tertium dicendum quod liberum arbitrium medium
est inter essentiam et actum. potest
Ergo accipi prout tenet se in medio
cum essentia et sic hoc non dicitur magis
et minus. vel prout dicitur principium actus
et sic hoc potest esse liberius vel minus
liberum et secundum hoc potest accipi dupliciter
vel quantum ad tempus a quo vel quantum

ad tm ad que. Ita qntu ad
tm a quo accipit hec dimisio
libe acoactione. ampla. apto
qntu ad libtate acoactione no
dr mag et min9 qntu ad lib
tate ampla et apto dr. 4 ep.
ad qt simplr dr mag et min
qntu ad tm ad que dr. aut
gfirmatu aut patiés boni et
mali actu aut gfirmatu

Q Conde quit utrz libm ar\[m\]
sit una po. i se ul aliq\[o\]
modo plés et m\[i\] q\[uod\] no sit una
po ita omés ututes no st in
eadem po. sz distinguut\[ur\] sm utu
tes po\[tentia\]z diuisitates. Vn quedã
ututes sut in ro\[ti\]one sicut fides
prudencia et lung\[ua\] et de dome
silit quedã sut in ro\[ti\]one. quedã
in vo\[lun\]te. sz tam ille q\[uam\] iste sut in
li\[ber\]o ar. no est una po sz plures
ul aliquo m\[o\]\[i\] in se plures po
tencias gtines. Ite li\[ber\] ar\[bitrium\] e fa
cultas vo\[lunta\]tis et ro\[ti\]onis. sz iste po\[tencie\]
sunt diuise et diuidut\[ur\] go\[cum\]ppo\[sitio\]to.
Ite Ber\[nardus\] vocat li ar gsensu
Aug\[ustinus\] facultate. ansel\[mus\] potestate
sz hec no sut vni9 gnis ul saltem
vni9 spei. g\[o\] nec li\[ber\] ar. Ite in dr.
q\[uod\] li\[ber\] ar. gtineat in se omes
potencias. Dam\[ascenus\]. libe appetit li
bere iudicat. libe impetu fac\[it\].
libe disponit. libe cult\[ur\]. libere
inquirit. sz isti act9 sut diu\[er\]
sarz potenciarz. Ita appete et
velle sut gcupisc\[ibi\]l\[is\]. inquire
dispone. ro\[ti\]onalis impetu fac\[er\]e
iro\[ti\]onalis. g\[o\] in omibz est li
bertas. no solu in ro\[ti\]one ul vo
luntate. Ite in omibz hijs

viribz est mitio ul de mitu
solo li ar est mitio ul de m
g\[o\] ac. Ite elige est vni9
g\[o\] est vni9 po\[e\]. sz no\[n\] h\[abe\]t li
li ar est una po. Ite est v
po que sp tendit p se so
est de se. est alia que ten
de orsu. g\[o\] una dz ee po
dia. sz h\[abe\]t no est n\[isi\] li ar. g\[o\]
est una po. Ad q\[uod\] ru\[n\]d
est p i\[d\] q\[uod\] dicit Aug\[ustinus\] a li
passionibz. rusponibz. Vn
de li ar. no depte ane lo
sz de toto. Vn dnis q\[uod\] li a
net in se omes vires. s
est mitu ul demitu. no
i\[d\] plures po\[e\] eencialit
plurimi po\[tentia\]z et p h\[abe\]t p\[er\]z sol
p\[o\] abim. Ad sz dd\[icitur\] q\[uod\] li a
facultas voluntat et ro
quia in istis duabz pote
est p\[rim\]o et pn\[n\]cipalit libta
quia est ro\[ti\]onis ut gsilia
et vo\[lunta\]tis. sicut monetis et p
duas descendit libertas
alias. quarz sut act9 re
clores. sz q\[uod\] dit Dam. libe
ponit. libe impetu facit
io no dicet\[ur\] plés po\[e\]. sz q
in se plures s\[ed\] omes illa
quibz est mitio ul demi
bezaptu li ar. vnoi\[m\] dun
goappo\[sitio\]to q\[uam\] alias po\[tentia\]s. sic
ia meli9 goplanabit\[ur\]. Ad
h\[abe\]t q\[uod\] obz q\[uod\]. li ar. the mod
nominat a p\[ar\]tis. dd\[icitur\] est q\[uod\] h\[abe\]t
s e diuisas a q respecta p
eu dr r\[espectu\] gctus et finis
eu po ordinata ad fine

te actu. facultas vero dicitur
...q p q illud reddit facile
...eni uel voluntas facilis dicitur
...cultate. li. ar. unde facultas
...ronis et voluntatis. consensus
...t dr. r. monetis aut eum
...ne actus ad bonum aut ad ...
...los. dyabolus. conclusio ergo q liberum
...berum consistit consensus dr.
...Deinde queritur utrum li. ar. sit ratio
uel voluntas uel potentia separata
...ratione et voluntate. q. ait sit voluntas
...t damasc. nichil aliud vero li. ar.
...Contra aug. nichil ita e
...ntate nostra sicut voluntas que
...i non potest. sed li. ar. est volun
...tatis ergo etc. Contra anima re
...t penes voluntatem potentia
...penes. li. ar. principaliter ergo li. ar.
voluntas. Contra bernardus non ratio
...e. li. ar. dr. consensus liber propter
...luntatem. contra aug. li. ar. ubi
...requiritur voluntatem ut misi
...nat illa iusta non careat
...it enim in bono et malo eque
...nat voluntas. ita et li. ar.
...sit ratio in. aug. de v. et li.
...ar. arbitrando quia rationali
...quid eligat. quid nere
...t. nomen accepit. Item
distinguunt inter li. ar. et li
...arbitrium et liberum consilium et
...arbitrium quidem iudicium
...Dicunt vero iudicium est discer
...: quid liceat quidue non
...t. sic consilium. probare quod
...diat. quid non expediat.
...placiti opponitur quod libeat

quidue non libeat. ergo cum li. ar. sit
discernere quid liceat uel non et
hoc sit rationis tamen. ut quod li. ar. sit
rationis tamen. Contra per hoc in ymagine
ponitur hoc. ymago dei ratio est.
sed li. ar. est id. sed quod gerit hoc. yma
ginem dei. unde hec utriusque ad hec
deo eiusque tenet ymaginem. li. ar.
ergo li. ar. est ratio. Contra quod ait non sit
ratio uel voluntas sed potentia distincta
a ratione et voluntate. ratio est quod in anima est
ymago trinitatis propter cognitionem
scilicet memoria intelligentia et volun
tas. Similiter propter motum li. ar.
ratio et voluntas. ut dicit aug. vo
luntas ergo consistit propter ridet volunta
consilia ratio intelligentie ergo li. ar. videtur
memorie ergo sicut mens sine me
moria est propter ymaginem prop
ter cognitionem ita liberum propter mo
tum et ita ut quod sit potentia separata
a ratione et voluntate. Contra ratio est que
dam particularis ad cognoscendum
voluntas ad appetendum sed li. ar.
non est particularis potentia. unde aug.
cum dicit li. ar. loquimur non de parte
anime loquimur sed de tota. sic ergo potentia
ulis distinguitur a particulari li.
ar. differt a ratione et voluntate. Item
damasc. ponit spiritum vilem motorem
in anima unde dicit libere vult. libere
iudicat. libere appetit. libere co
siliatur et. sed alius motor distin
guitur a particulari. ergo id quod prius. Contra
aug. conformatio est. ut ymago
faciat in corpore quod forma facit
in orbe. monet ergo potentissime
ordinat. administrat et nulla
cogitur necessitate. Sed ergo potentissimum

est g° no est po determinata s vlt
imperans ¶ Ad 2m concedo q li. ar. est
vlt imperans et sicut presidet
motor toti orbi ita istud mo
tor est vlt imperans Sz no de
li. ar. sic distincte mens eni aliq
comprehendit tota continue s q
dicit Aug 15° de tri. mens sit ymago tri
i po cognoscendi et plenitudine
i po diligendi et hic m° dicit mag
11. sen. q ista tria s memoria
intelligencia et voluntas sunt vna
mens alio vo m° est pes yma
ginis sm q mens dr ascernado
plenitudine intelligencia cognoscendo
voluntas ab appetendo summam
veritatem Similit comprehendit motiue
li. ar. aliq sunt distincte aliq
indistincte In distincte s qre
po cne vlis et actus eius sunt
actus aliarum et s hoc nichil ad
qui ptas racionalis ad opposita
hoc m° dicit Aug cu de li. ar.
loquimur no de pte cne loquimur
s de tota Bitem comprehendit
tota ymaginem comprehendit motiue
alio m° sunt distincte sm q
eius actus est facere plibito et
hic est quo li. ar. tatine racionalis
et tatoris vel obtprare dr 7 hic
est potencie racionali tatine hoc a
m° sm q distincte accipitur est
po distincta racione et volu
tate tenet ymaginem partis ex
pte motiua ro consilij voluntas
potencie fca. Ad alias g° anctes fratrum
que me videtur concludere q li. ar.
sit voluntas dicendum q sancti non in
tendunt dicere q li. ar. essencialiter

sit vo-tas s q penes illa princip
attendit libertas Vnde ob
sol. rom dicit li. ar. volun
quia penes illa principal
tendit libertas eius ¶ Ad 1
q sit ro dr q hic intelligit vi
arbitrij sine iudicij Sicut
liberorum aliq dr alio volunt
pp ipsam libertate sic aliq
dr ro sine ronis pp arbitr
et hic indicat rones p 9
¶ Ad id q obr q ymago r
ro est s q li. ar. git ho vn
R. q ro accipit dupr aliq
q s q tenet tota r
tes motiue superiores et ho
d est cu li. ar. in distincte
supto aliqu vo determinat
s actu discernendi et sic
li. ar. ppe supto racione
Q Vomr dd est quid sit
s diffinicionem diffinit
Anselmus li. ar. sic s in li° de li.
li. ar. est ptas servandi re
tudine pp se i pp ipsam re
tudine ¶ Item ponit aliq
finico Aug que talis e li.
est facultas voluntatis 7
qua bonum eligitur gra assis
malu vo gra desistente ¶
alia est Ber i li° de li.
libm ar. est consensus ob vo
tatis i amissibile liberta
et ronis indeclinabile iu
¶ Primo querendum est de qua
diffinicione p se Adem q
signat int se.
Q Vera pma diffinicionem d
que est li. ar. est ptas

 268

di rectitudinem propter se. obiectio. Non
mi quod ulterius gaudeat. quia libertas arbitrii
que deo et angelis bonis et
malis. sed potestas servandi recti
tudinem non est in angelis mal
in dampnatis cum non possit
in eis rectitudo. ergo non potest
servari. ergo eis non competit liber
tas. Item in creata voluntate
potestas servandi rectitudinem.
tam discernendi et potestas liberi arbitrii
duo. quare ergo tantum diffinitur per
unum. Item libertas arbitrii est potestas ser
vandi rectitudinem propter se. sed michael
in ordinatur. tamquam ad finem
bonum. dicitur. potestas servandi rec
titudinem. propter rectitudinem. Item secundum
quod potestas servandi duplex. actiua
vno modo. sed quod tollit apte
quod potest servare et est
potest servari et medio per
servari. secundum aliquem modum ab
fortitudine non est potestas
servandi rectitudinem. Dicimus
diffinitur in diffinitione liberi arbitrii
ponit anselmus. Alio vero modo
potestas servandi rectitudinem
et est conveniens anselmo. de potestate vi
que vno modo colligitur
et visu medio. et sed licet
ab sensu est visibile ut cum
est debite dispositionis
medio dicitur quod licet non potest vi
dere illa. Alio vero modo dicitur
videndi tantum quando ad virtutem
est competentem videntis et secundum
modum. sive sit ab sensu si
sive obiectum sive medium dispo
situm. sive non dicitur potestas videndi.
Ad hoc quod queritur quare non diffinitur
potestas descernendi cum sit potestas oppo
sitorum dico quod potestas oppositorum
dicitur duplex. quaedam oppositorum ita quod
utriusque posse quaedam ad unum posse
quaedam ad unum per accidens quaedam
ad aliud posse. ad alterum velle. ergo
arbitrii non est ad malum posse. nec ad
malum per accidens sed est tantum mali
quia ergo dicitur potestas descendi non deter
minatur finis eius sed idem tamen quod.
Ad aliud quod obicitur quod rectitudo non est
finis principalis vnum est serua
da propter se. dico quod duplex est rec
titudo. vna creata et alia increata
Prima est in deo forma illi arbitrii que
ad illa rectitudo ergo illa propter qua
ista est servata est rectitudo in
creata. Diffinitur enim liberi arbitrii ut est
et deo et creature. ergo secundum rectitudinem
tudinem. secundum quod convenit utrique et
sic vero dei causam finalem vero creature
racione tantum. et non causam finalem
quia ratio non est causa finalis principalis
Contra secundam diffinitionem que
est. libertas arbitrii est facultas racionis
et voluntatis qua bonum eligitur
gratia assistente et malum desiste
te eadem sic obicitur. Dicit enim anselmus
quod si additum ad aliud minuit
et separatum auget non est illud
nec pars illius sed potestas peccandi
inquantum huiusmodi minuit libertatem
liberius enim qui potest recte agere
et non potest non recte agere quam qui
potest recte agere et non recte. ergo
potestas peccandi non est pars liber
tatis. ergo nec liberi arbitrii. ergo non est ponenda

Rectitudo duplex

libertas 3ª nature
gratie
glorie

in diffinitione illius. ¶ Ista non est una
facultas diversarum potentiarum scilicet rationis et voluntatis
sunt diverse potentie. ergo liberum arbitrium non est facul
tas illarum potentiarum. ¶ Ista facultas rationis
et voluntatis convertitur cum libero arbitrio. ergo sup
fluum est illud quod addit quia bonum
eligitur etc. ¶ Ad primum dicendum quod est triplex
libertas scilicet nature gratie et glorie. liber
tas nature libera est a coactione. liber
tas gratie a culpa. libertas glorie
a miseria. quod ergo dicitur quod separatum
auget et additum minuit. non
est pars illius non intelligitur de liber
tate nature. quia illa non est au
geri vel minui. ¶ Unde sicut in
bono ita in malo eque perdurat
voluntas. sed dicitur ratione eius quod est a
culpa et a miseria. potest enim cul
pa augeri et minui et insuper
unum magis liberum potest esse alio. Ius
tum enim posse eligendi malum contra
desistere est pars libertatis non
secundum quod communis est cum deo sed secundum quod
creatura. ¶ Ad aliud dicendum quod ratio dicitur
dupliciter. est enim aliqua ratio cognitio
veri et hec non pertinet ad liberum arbitrium
sed quod superius dicitur. est etiam ratio cognitio
boni et hec dupliciter. quia potest esse
cognitio boni quod est faciendum
simpliciter vel non faciendum et hoc
idem non est unitate cum voluntate
sed quod liberum arbitrium est facultas voluntatis
et rationis ratio. et potest esse cognitio
boni non solum quod faciendum sit
vel non faciendum sed cognitio boni
faciendi. ad hoc ut fiat. et hec
est proxima dispositio ad voluntatem
Sicut ergo proxima dispositio et

forma sequitur quodam modo unitatem
ita secundum hanc materiam ratio et volu[ntas]
ut sit quasi una potentia et sic licet po[tentie]
esse una facultas volunta[tis]
et rationis rationis ut consilii
voluntatis ut inclinationis. ¶ Ad
tertium dicendum quod non superfluat illud
quod apponitur in diffinitione cum
bonum eligitur. nam et si convertitur
liberum arbitrium et facultas voluntatis et
non tamen per hoc datur intelligi q[uod]
ista facultas sit oppositorum in
telligitur enim per hoc quod sequitur
bonum eligitur etc. ¶ Quod duplex est
facultas voluntatis et rationis est
quedam facultas voluntatis naturalis
que est determinata ad unum
et ista non convertitur cum libero arbitrio. ¶ Est
alia facultas voluntaria
se habet ad opposita et hec convertitur
cum libero arbitrio et habet determinari
quod dicitur quod bonum eligitur etc.

Circa tertiam diffinitionem que[...]
liberum arbitrium est consensus ob voluntatis inami[ssi]
bilem libertatem et rationis in
declinabile iudicium sic ob[iicitur]
enim quid dicitur hic consensus
aut consentire cum sensu
aut cum sensu carnis
cum sensu mentis sic nullus
consensus esset malus. ¶ Si vero cum
sensu carnis sic nullus
esset malus. ¶ Et iste consensus
non videtur pertinere ad liberum arbitrium. ¶ Unde
Unius nemo putet id dicti
arbitrium quia inter bonum et ma[lum]
potestate vel facultate versetur. ergo
sed quod indifferens est ad bonum

269

lu no ptinet ad li. ar. Jt
dr hc q dr ob vo^tis inamissibi
libtate eoquo m q lib
vo^tis sit i amissibilis et
n fm. Dicit enim Aug li
q ho male vtes li. ar.
dit se et ipm g^o li. ar. est
missibile. s3 hc no intellr qm
pom g^o quatu ad libtate
ibtas est amissibilis. Jt
dr hc q dr obrams i decli
bile iudicium Ita distingut
Aug inter li. ar. et lo gsiliu
at vltia pes diffoinis in
nne libo gsilio no g^o gt
ar. liberi enim gsiliy est eligere
d expediat vl no expedi
Ip dicit Aug si ro i duiat
tate vo^ti no iam eet vo
tas. liba Judiciu g^o rois
tis no est nisi p modum
y g^o li. ar. no in differre
gsilio n^c eq. erit g^o libim
im gsensorit. Ip cu dr
s iudicium indeclinabile
dr indeclinabile qr no pt
inari in no rectitudine
hoc. li. ar. ppte rois
recte iudicaret sive sequet
vo^tas sive no. qd cu no
o. q ro est recta et no
sicut voluntas bona
mala. no dicet indeclinale
hnc rom Di vo indeclinale
. quia nuq3 voluntas
incat. nisi ondicto rois
hoc est q voluntas aliqu

sacit mo^o an malu mo^o gt
iudicium rois Sicut enim dic
Aug multa facit q gsiliu sive
iudiciu no g^o hc m^o dr inde
clinale quo g^o m^o dr indecli
nabile: Ad p^m dd q gsensus
obliqt dr quia mediu est sic
dicit Aug int sensu mentis
et sensu carnis sive appetitu
aliqu vo gsentit in id quod
dictat sensus mentis Aliqu in
id q dictat sensus carnis no
tu eque se ht ad vtruq3 eo q
s3 p se ht ut ordinet ad bonu
et io dr no eque se hre adutq3
Ad p^m dd q libtas n^e non
est amissibilis s^m q na esse
cialit accipit in his in quibz
est Sm at q na dr nale bo
i nocentie q p^mis est datu p^t
dr ii li^o sen. p^rom Di libtas
arbitry ab omi labe et corrup
tela rois immunis atq3 vo^tis
rectitudo et omi p^oz^o que vi
uacitas. sic est amissibile amis
sibilis etia est. s^m q ipor
tat in se libtate aptco. sive
g^o modis dr amissibilis. s3
s^m hunc modu no accipiebat
in rone s3 quia cogi n potest
cu no decuit. Ad lam dd
q no est id li. ar. 7 li. gsiliu
sicut dic Aug Judicy enim e
discene quid liceat et quid no
liceat. gsily at pbare quid
expediat quid no expediat
q at no est idem illi. multa.

em licita vel illicita p indicio de
eimus que tn licita no approbamus
et illicita reprobamus hoc autem mo
accipitur iudicium in ratione li arb
no prout est quie r consilio et li
arb. Quod dicitur 2° dicendum quod licet no i
ponat necessitate vo ti et ita in
dicium rationis no inducat aliud ee
qui consiliu tn no est sic consiliu
sicut ponitur i intentione li cons
lii hoc enim est consiliu quod precedit
ex gra vel ex defectu gre iudicare
aut p° m° fuit coopa gra rone
in se. magis tn proprie li consilium
dr tn ad libertatem gre referri
Ad quintum dicendum quod iudicium dicitur
indeclinabile quia inseparabile est quod
ro inseparabilis est a li arb. Vnde dic
imus hic voluntas ro lis quoque se
vult rationi pp comite et quodam
modo pedissequam no quod pp eroue
quod nunquam absque ratione moueat
no ut accipitur iudicium i declinabile
nabile inrectitudine sicut obiectiu
Deinde queritur qualiter distin
guantur inter se diffinitiones
iste tres. Ad quod dicendum quod cum sint iiij or
cause. ca mouens forma. et ca
finalis. et ca materialis. vel quod
se habet ad modum cae materialis.
cause formalis. diffinitio b. Bu
attendit in comparatione ad causam
mouente cum dr quod li arb est i co
sensu consensus enim dicit comparatione
vniu ad causam mouente. qm nobis
enim est consentire. diffinitio vo Anselmi
data est i comparatione ad fine. sm
quod dr ptas conseruandi rectitudinem
pp se rectitudo enim eterna est
finis ad quem ordinatur li arb
p se. mediante suo actu. Diffinitio
vo li arb qm ponit Aug.
dr penes potentiam rom. s. e
liuitate. que se hit ad ar
cause materialis. mouetur i
a primo motore ad bonum.
vo est forma. sm qm di
in fine. Dicit ergo quod attendi
istarum diffinitionum supponi
met hic obstat quia po se
possunt ex se mouere libe
malu. no tn ad hoc eatur
quod cu possit in malum cedere
in initiu. no consentire ma
put dr in ecci° xxxj° qui
buit facere malum et no fe
Quomodo queritur quid sit li a
nomine. Circa quod queritur
li arb dicatur liberum eo quod est
et mali indifferens vel eo
boni et mali. si magis ma
eo quod sit boni et mali. si ma
boni. Dicendum quod cum li arb sit fa
vo tis et rationis vt m liberta
habeat comparatione rationis vel compara
vel comparatione vtriusque et si compar
vtriusque ex qua parte magis. Quod
cum sit triplex libertas. s. n° gre
glie ex qua libertate primo
principaliter nominetur liberum. Quod
queritur duobus modis nominetur
sit vna po. Quod dicitur si philo
nominetur a dicto li arb et si ali
vel peruenerunt a dicto quod
peruenerit ad nos
Circa primum sic d. Dam. cum
rationalis volubilis est. sele
eo h enim liberum arb est quod eli

l recusare Dicit quod eligere sit
indifferens inter utrumque et recusare
similiter quod libertas indifferens dicitur boni
et mali Contra beatus eo dicitur liber quod
in bono sive in malo eque
la habet voluntatem quod etc. Et
ideo de sua posse facere bonum
ius est posse facere malum ista
vero est pertinens vero per se libertati
igitur libertas in hiis erit ad utrumque
indifferens Contra Augustinus in exponendo
liberum arbitrium ab arbitrando nomen
accepit ex eo scilicet quod rationalis creatura
discernat quid eligat quid vero
refutet quod autem sit magis boni ipse
ponit peccandi nec est pars nec
... libertatis sed potestas peccandi
ius est quod etc. Et in potestate pec-
candi non conveniunt non conveniunt ho-
mo et angelus cum deo cum igitur in magis
est sic dicit Augustinus et conveniunt
... quo ad hoc quod est potestas
agendi igitur libertas hominis
est ratione boni quam ratione mali
sicut habetur c. libro de libertate de
homini libertas ad hoc ut eo ite
non ad hoc ut eo non recte
sed recte utitur in bono non
utitur in malo quod libertas magis
est boni quam mali Contra
de ea dicitur debitum voluntatis
est vere liberum cum vitiis per
quod non servit tale autem datum
deo igitur libertas magis se habet ad
quam ad malum quod autem sit
boni quam mali quam boni
nemo putet ideo dictum
quod inter bonum et malum
et facilitate ... ad

cadere possit per se non autem resur-
gere magis igitur se habet ut sit boni
quam mali quam boni Contra libertas
hominis per se sufficiens est ad ma-
lum non autem per se sufficiens est ad
bonum igitur libertas magis est boni quam
mali Et magis habet allicientes et
trahentes ad malum quam ad bonum igitur
magis dicetur boni quam mali quam
boni Responsio quod libertas tripliciter consideratur
uno modo secundum quod non cogitur et hoc modo
dicitur libertas quia indifferens est boni
et mali Alio vero modo consideratur li-
bertas secundum quod secundum quam assimilatur deo hoc
est secundum quod libertas ordinatur ad bonum
secundum hoc est boni principaliter et hoc
modo dicit Anselmus quod posse facere
malum non est pars libertatis Tertio
modo consideratur quantum ad defectum na-
ture habet ex eo quod est creata vel secundum
defectum voluntatis proprium et hoc modo plus
est mali quam boni quia per se te-
dit in malum et hoc modo dicit beatus
Augustinus nemo putet libertatem etc. secundum hoc
videndum est ad auctoritates Nam ille
auctoritates que concludunt quod libertas
indifferens boni et mali intelligitur
de libertate secundum naturam illam secundum quam non cogitur
Alie vero auctoritates que concludunt
quod est tantum boni sive magis boni
intelliguntur de libertate secundum quod assimilatur
deo Alie vero intelliguntur de libertate secundum
defectum que habet ex quo dicitur ex
nihilo per que defectum plus inclinatur
ad malum quam ad bonum

Secundo queritur utrum libertas dicatur
simpliciter propter rationem vel prop-
ter voluntatem quod autem propter voluntatem videtur
quia quo ad voluntatem dicitur

sum9 actum arroz vnde dicit
aug9 nichil est ita in ptate nra
sicut voluntas · s illi9 est libtas ·
pncipalit cu9 · i dmm actum suoz
g° cu voluntas sit huius libtas ·
pmo et pncipal' erit voluntatis ·
¶ ite id pot p argumeta et racioa
tones · s no voluntas vn aug9
voluntas est ai mot9 cogente
nullo · ad aliq adipiscendu vl
no adipiscd9 g° cu libtas sit
no posse cogi dicat · li · ar · libm
pncipal' ppte vo^tas · ¶ It anid9
omnia que homis sut · pret
sola voluntate · animo et indico
liba sunt · quia sui liba no sut ·
g° oo hic nu · q sola voluntas in
homie liba sit ¶ It · li · ar · sicut
dicit boec · est libm de vo^te indicii
g° li · ar · dicit libm · q̃re inde
sue vo^tis · s indicium ptinet ad
ronm g° libtas attendit pnci^r
ppte ronis no voluntatis · It ·
li · ar · d ab arbitrio s hoc ptinet
ad ronm g° trahit nome ppte
ronis ¶ It ber · insani infantes
q no sut ppotes ronis · non
hnt vsum libertatis · g° no di
cunt he libtate ar · q no hnt
vsu ronis g° libtas pncipal'
attendit · ppte ronis · ¶ R q
libtas arbitrii pncipal' e ppte
voluntatis · Ad aut^e vo i q̃rm
dicdu q ille attendunt s q li
bertas coartat ad indicas ¶
Ad aut^e vo b · ¶ dicendu q non
vult dice q libtas attendat · p
pte ronis pncipal' · s quia no
est i eis · s · i infantib9 dormiti

bus et insanis vsus libertat
q̃r n e i eis vsus ronis
Quom quit cu sit triplex lib
tas · s · na gre et glie · p
quia libtate pnct li · ar ·
soriat · et m · q glie qua
vnu qq denominari d · m
sum optimum · s liberi9 ar
est in iustis q̃m in pccato
et in btis q̃m in iustis g° e
ar · dicat libm r · x libtatis
nt q ab ea pncipal' debea
nominari libm · Ad hoc facit
aug9 de ci · dei · pmi li · ar · q hmi
datu est · potu no peccare f
tuit et peccare · hoc aut non
est eo · potencia quo peccare
potuit g° cu eo potencia eo
vius ab eo debuit pncipal' d
minari ¶ Conte aug9 de p desti
anq mys no erat liba volu
quia peccare no potuit · a
tato erat magis liba qnto
gis serue pcto no potat
liberi9 est ar^m in statu glie
gre in pmo g° re · ¶ It no
li · ar · sonat in pom et
in omnib9 ronabilib9 natur
libertas · gre vl glie no e
ronabilib9 tatis nec sona
pom s soli libtas n · g° a
soli detmat li · ar · ¶ R · lib
aliqu d · hitus nalis · · aliu
hitus acti^lis · Dm vo q libta
hitus nalis ronalis nate q
cogi no pt no recipit ma
et min9 · s eque est in omni
ronabilib9 tatis vn dic
libtas anim^te deo et vniuis
tute ronali indifferent que
ne magis bone qm male ·

ro vel missa minime u^c maior
isto quam in pectore u^c plene
ngelis quam in hominibus maxime
in tegre in catura quam ita
r. sed in catore potencior et
p libertas. sic d. d. liberum arbitrium
in principali ratione libertatis u^e
h^o vero quod libertas est habitus acti
est li. ar. inminibile vel eciam
issibile et recipit magis et minus
licet magis sive principaliter
et li. ar. liberum a libertate gracie
gre. Sed nota quod dicitur liberum
n quia consilium et liberum complacitum
liberum a libertate u^e.
Deinde queritur circa li. ar. dupliciter
nomine censeatur cum ei una
po aut in. 4^or licet quod unum habet
sed eliger. vel in deo obtemperare
ut dicit b. quod facultate licet
qui deo obtemperat et una po
ntu cuius unitiu non habeat
debet denominari nomine
liras po^e sed unius ¶ Ad 2^m contra
ai in ipso habet est i li. ar. quam
re sunt cognitiue et intellec-
tes g^o licet in se ratione plurium
n ¶ Item ber. li. ar. se consensus
bo^tie in amissibile libertatem
ome indecunuabile iudicium et
dre quod ratione vo^titus d. liberum
o ar. sortitur propter suum g^o recte
nomina sortiet ¶ Ad 3^m quod e
da po que determinat tamen v^r
racionis est at alia que de
inat tamen v^r affectionis quia vo etta
consistit. intellectu vel deuiuitu
intu vel deuiuitu exigitur cog
t affecto licet li. ar. quod est co
tionis et quod est affectionis et

est po determinata v^r utrumque et io
duo sortitur nomina ut dicatur li
berum propter voluntatem et arbitrium
propter racionem ¶ Item queritur circa d. liberum
arbitrium non li. iudicium iudicis
enim est sed imperium diffinire quod
non est arbitrii tamen g^o liberum ar. in
creatura sit sicut potentissimum imm
parando g^o plus tenet formam
iudicis quia forma arbitrii ergo
pocius debet dici li. iudicium quam
li. ar. ¶ Ad quod iudex in iudicando
debet sequi leges et arbitrator ad
sequendum illas arbitratur at non arbitrator
ad sequendum illas unumptu ar
bitri non est proprium imperium diffinire
sicut iudicis Unde dicendum quod li. arbitrium
licet in se iudicis officium quo ad
rationem quia inquantum deliberat debet
sequi leges sed inquantum eligit
vel vult tenet formam arbitri quod
enim ad voluntatem pertinet

Deinde queritur quare philosophi non peruene
runt ad noticiam li. ar. et in
quod debuerunt peruenire quia licet
non peruenerunt ad ea que sunt fidei
vel gracie tamen peruenerunt ad ea que
sunt nature cum g^o li. ar. pertineat ad
naturam videtur quod peruenerunt ad noticiam
ipsius Item sicut potentia li. ar. po
tentissima in creatura propter motiue
ita posuerunt philosophi intellectum practi
cum esse potentissimum propter motiue
g^o sicut peruenerunt ad cognitionem
intellectus practici ita potuerunt
peruenire ad noticiam li. ar. Item
cum li. ar. est potestas faciendi quod
cum potestas ad opposita sed sed quicumque
se habeat ad utrumque racionem potestatis per
peruenerunt philosophi g^o peruenerunt ad noticiam

li·ar· i gt·li·az est pncim meiti
ul demiti· g° no pueruit ad cog
tom li·ar· i ad q dd q li·az dnq
pt qsidertu vno m° p q tangit
aug· i li° ypphostico ut ar· dicit
ab arbitrio ronali qsideratione
ul discernendo quid eligat quid
ne recuset· libim at eo q i sua
sit positu ptate· hnis agendi q
velit possibilite et p hc potuint
phi puenire ad intentom li·ar·
hc eni nichil· alud est qm ptas
ronabilis ad opposita· alio vo
m° dr li·ar· q p3 inchoare ronis
no p q sit ydoneu puenire ad
ea que ad deu ptinet sine dr
aut inchoare aut p age· 7 hc
m° est vnu pncim initi· sic
g° no puerunt phi ad intentoz
initi q e qgra li·ar· ita no
puerunt ad rom li·ar· inquantu
sine ipo no est initu put dic
b· Bnq tolle li·ar· no erit quod
saluet· tolle gram no erit vn
saluet· q p9 li sine duobz effti
no p° vnu a quo sit· altm e l
in quo sit q at et a solo deo 7
soli dat· li·ar· i ta abs qsensu
no pt esse accipientis quia abs
gra dantis· p hoc pt patere q
phi puerunt ad re· li·ar· 7 rom
pm hnt modu· sedm altm vo
no puerunt· si em bonm nae
attigert phi· no tn in rone q
est diminuibile· p pctm· sic et
id q est li·ar· no tn put e ini
tiu meriti aliquo modo·

Sequit de li·ar· in quibus
sit libim 7 circa hc p° quit

vt li·ar· que sit creatori 7 c[re]
ature an qat ronali creatu[re] t
irronabili· Tercio vt omi
creature· s homi et angelo bono
et malo· Quarto vt hom
q° sit qutum ad statu ino[cencie]
qutum ad statu culpe et gr[acie]
Quito vt xpo homi et al[ii]s
mlbz r c·

Circa pm sic o· nichil e q
creatori et creature ad inu[icem]
vnmocum g° nec li·ar· et si
que hc erit equoce· Item
in deo est sba· in homine
q accides· g° li·ar· no est· u[ni]
creatori et creature nisi s no
Item dic dam in deo no dnt l
ratione· s eligere est ppne ac
li·ar· g° in deo no dicet li·ar·
g° li·ar· no est que creator
creature· Item· ansel· i li° de li·
qrunu s· li·ar· s diffinitom
sit omi ronali creature vn
tn differt illa que dei est
illis que ronalis creata g°
ar· que est s diffinitom c
et creature· Item dam q
ymagine dr homo· itellectu
sigt et arbitrio libim· g° s li
est homo ad ymagine de[i]
aliqua ro est cois ymagin[i]
et eius cuius est ymago· g° a
ro ymagins est qmis crea[tori]
et dr· Item quicuq sola vol[untate]
et nulla neccitate bonus est· li
bonus est· s deus sola vol[untate]
nulla neccitate bonus est· g° lib
bonus est· g° hc li·ar· eciam
et ho libe bonus est· et hc li
g° r c· Ad q dd· q li·ar· q
est creatori et creature no tn
vnivoce nec omino equoce· s ana

p prius et postius p prius enim
creatore p posterius creatura
hoc pz solo ad dno p oba ita
concludebat q liber non eet que
non eet que virgi : Ad hoc
dic dam q in deo non dicimus
ecom q eligere dz dupl. vno
dz eligere determinare seu dif
fiie int aliqua duo et hoc modo
dz electo Alio mod dz eligere re
ignotam determinare vnde hic
dz electo determinato rei dy
in alteram ptem et quia e
ecetat ignorantiam non dz de deo vnde
in deo non dicimus electom non
qsiliat de ignorantiam enim
consiliari
Unde quitur vtrum liberum sit que
creature ronali et irronali
q sic. Dic enim dam q li
est moni vel non moni. apetu
et non facere appete et non
se. sz hic est que ronali et
irrli g liberum est que vtrz
creatura seu li irro i dupl
itas. s. m et appetity vti
s cnt s appetitu est. crea
li. az. g in creatura irro li est.
Item irrolia sic dicit dam
agunt q agat sz li. arm
agit q agat. g irro lia non
az Item omnis operans fm
laudatur vel vituperatur sz ir
lia in hiis que agit nec
nec vituperant g non hnt
q ad pm q libertas est po
rnalia. scine et alliga
dnalitatem non hnt hoc nci
nisi ad vna ptem quia

coartant ad ipam ab ipa ni
tn alligantur. Hnt est est etiam
q non mouentur semper ymo ab
alio. Sunt enim entes in po
ente aut qoit aipo in actum
qoit p ad actu eius. hnt est
q sensibilium brutorum appetitus
non est liber. quia apa ins se
sibilis in eis subies est in eis i
psitio m matie s corpis phici
et io coartom subiecty s i imm
tacom m. hnt est q i immita
cone facta. s apphensio alicy
delectabilis ncce hz appetitiua
vis in brutis inclinari ad illd
Immitacone at facta. p immi
tacom alicy tristabil ncce habz
appetitia moui. ab illa fugiedo
hic g est q irronabilib non est
libertas arbitrii In ronabilibus
at libertas arbitrii est. inquantu
hnt appetitum ronale vim que
est nis absoluta aia. Quod
pz qo apphensioe intellectiua que
non intellit matialia ii in abstrac
cone aui. hic tn non sit alligata.
apphensione facta alicy trista lis
vel delectabilis non delectat nis ap
petitiua ad sectand delectabile vel
fugiend tristale sp ea. manet i roli
nata arbitrii libertas et io est
laudandy vel vituperandy qo ac
tu suo. i p irronalia non hnt vim
p qua possint diiudicare nales
acty et pbare pbandos et re
pbare repbados ymo appetitia
in eis est subiecta instictui n
vn non est in eis ptas qtradi
nali appetitui go vo hz ptatez
diiudicandi nali appetitui et

ideo est liber arbitr(ium) et hoc est q(uod)
dicit aug(ustinus). h(ab)et amplius ceteris a(n)i(m)a
libus. h(om)o (enim) ratione qua diiu
dicare et discernere de motibus
n(atur)alib(us) possit et alios quidem
reprobare et abicere alios quide(m)
p(ro)bare et suscipere cu(m) eius ratio(n)e
iudicio motus ho(m)i(n)is ad unitatem
dirigi possit. (Pa)rte d(icu)ntur i(rr)ationa
lia no(n) sunt libera arbitrio agunt(ur)
e(nim) mag(is) q(ua)m agant q(uia) no(n)
contradicunt n(atur)ali appetitui eor(um)
s(ed) sic eu(m) appetierit impetu fa(ci)u(n)t
ad actu(m). ho(m)o v(er)o rac(iona)lis ens agit
magis q(ua)m agat(ur). q(uia) appetit
sic q(uo)d velit p(ro)p(ri)ate h(ab)et refrena
di appetitu(m) u(e)l sequi eu(m). Unde
irr(ati)onabilia n(on) laudant(ur) n(ec) vitu
p(er)ant(ur). h(om)o v(er)o laudat(ur) et vitupa(tur).
Ad p(rimu)m (ergo) o(biectu)m d(icen)d(um) q(uod) appetere vel
no(n) appetere impetu(m) facere u(e)l non
facere (et)c. no(n) sufficit ad lib(er)tatem
s(ed) ad flexibilitatem s(ed) ad lib(er)tatem
requi(ritur) q(uod) ista fiat cu(m) ordine s(i)c(ut) p(o)s(t)
deliberante. Unde licet possit appe
tere u(e)l no(n) appetere t(ame)n p(er) cognic(i)o(n)em
determinat(ur) eor(um) appetitus ad unam
p(ar)tem: Ad aliud d(icen)d(um) q(uod) flexibilitas
appetitus est duplex quedam s(e)c(un)d(u)m electionem
et h(ec) seq(ui)t(ur) delib(er)ac(i)o(n)em rac(i)o(n)is q(uia) (n)u(n)c
s(i)c p(o)s(t) q(ua)m deliberant et cognoscit
esse bonu(m) ad h(oc) in ip(s)o est co(n)ti
(nu)are bonu(m). et h(ec) flexibilitas p(er)
tinet ad lib(er)tatem. Alia e(st) flexi
bilitas appetitus s(e)c(un)d(u)m imitac(i)o(n)em quia
p(otes)t imitari ab uno appetitu ad
alium appetitu(m) et h(ec) p(otes)t e(ss)e irrac(i)o(na)lium
s(ed) no(n) p(er)tinet ad lib(er)tatem quia de se
no(n) h(ab)et ut co(n)tinuat(ur) u(e)l no(n) co(n)tinuatur

s(ed) determinat s(ecundu)m alteram p(ar)tem h(ec)
imitari possit ab uno appeti(tu)
in aliu(m) (et)c.

Deinde quer(itur) ut(rum) homo (et)
tu(m) angelis tam bonis (quam)
malis in li(bertas) ar(bitrii). Et d(icen)d(um) no(n) m(odo) b(onis)
n(on) est ne(cessi)tas no(n) est lib(er)tas
in angelis est ne(cessi)tas quia
boni ad bonu(m) et in malis
malu(m) (ergo) no(n) est li(berum) ar(bitrium) (et) (ergo) no(n)
co(mmun)e ho(m)i(n)um et angelo(rum) li(bertas) ar(bitrii)
in ho(m)i(n)e sit flexibilitas a(d)
utr(umque). (Pra)eterea li(berum) ar(bitrium) est co(n)siliari s(ed)
co(n)silias sic dicat dam(ascenus) ut
ip(s)o ente electione actibilium
co(n)siliat(ur) ut q(uod) p(re)iudicatu(m) est
ex co(n)silio eligat et eligitas (...)
hoc aut(em) no(n) est in demonib(us)
iudicat e(nim) aliq(uo)d bonu(m) et (...)
git melius malu(m) et agit s(ed)
(ergo) no(n) est in eo li(berum) ar(bitrium). P(ro)p(ter)ea q(uod)
li(berum) ar(bitrium) est facultas voluntat(is)
et rac(i)o(n)is (et)c. (Pra)eterea co(n)stat
eo q(uod) li(berum) ar(bitrium) est p(otes)tas co(n)serva(ndi)
rectitudine(m) s(ed) p(ro)p(ter) ociosa (...)
ubi nu(m)q(uam) p(otes)t exire actus. s(ed) (...)
nare rectitudine(m) nu(m)q(uam) p(otes)t (...)
a dyabolo (ergo) p(otes)tas esset oc(io)
sa. s(ed) nichil est ociosu(m) i(n) n(atu)ra
(ergo) (et)c. li(bertas) ar(bitrii) sit p(otes)tas (et)c.
erit in demonib(us) (ergo) no(n) e(st) (...)
ho(m)i(nu)m et angelis malis
q(uod) semel n(atur)ale est in aliq(uo)
manet in eo. s(ed) li(berum) ar(bitrium) fuit (...)
n(atur)ale in angelis tam bo(nis)
q(uam) in malis. (ergo) li(berum) ar(bitrium) est in ei(s)
est co(mmun)e eis cu(m) ho(m)i(n)e. (Pra)eterea
est coactio no(n) est inchoaci(o)
laus u(e)l in vitup(er)ac(i)o s(ed) in

[illegible] in malis angelis vel hominibus
[illegible] vel anticipato quia boni
[illegible] vel anticipant igitur non est
in eis coactio igitur est in eis li. ar.
Item pena et premium non sequitur
in eis que libera voluntate aguntur sed
pena vel premium non sequitur ange
los bonos vel malos igitur ea que
agunt libera voluntate agunt igitur in eis
est li. ar. R. quod li. ar. est in homine
et angelo bono et malo. Sed
libertas arbitrii .i. a coactione non est
maior in iusto quam in peccatore nec
plenior in angelo quam in homine
[illegible] utrique libere in malo vel [illegible]
[illegible] persistat suo voluntario motu
non alieno impulsu. Ad obiectum in
[illegible] dicendum est quod est duplex necessitas
inevitabilitatis et coactionis. necessitas
coactionis tollit li. ar. sed non necessitas
inevitabilitatis licet igitur in angelis
sit necessitas inevitabilitatis inchoata
[illegible] li. ar. [illegible] Sed quod duas [illegible]
[illegible] bonum respicit non est [illegible] alie
[illegible] compassione sed [illegible] voluntaria [illegible]
obstinatione et obstinata voluntate
Ad secundum dicendum quod licet in demonibus
sit iudicium boni non tamen sequitur
[illegible] complete voluntatis ut [illegible]
[illegible] libertas voluntatis ymmo magis
ostendit eo quod voluntas non sequitur
[illegible] sed [illegible] sequitur quod libertas [illegible]
in eis privatur quia per illa voluntatis
sequitur recta ratio et licet [illegible]
li. ar. quam ponit Augustinus non conveniat
malis quo ad hoc quod dicit quia bonum
eligitur convenit tamen ratione reliquorum

partis. bonis vero angelis ratione [illegible]
partis. Ad tertium dicendum quod quamvis ille actus
conservandi rectitudinem numquam in
demonibus elicitur a principio [illegible] non
tamen est propterea li. ar. otiosa. Est enim
aliquem actum, quia si non potuisset
a principio conservasse rectitudinem
tunc potuisset dici esse otiosa. sed
potuit conservare et deseruit rec
titudinem etc.

Quarto queritur utrum li. ar. fuerit
equale homini in statu innocentie
culpe et gratie. Videtur non per Anselmum de ii. l.
sententiarum. liberum arbitrium est ab omni labe
et corruptela. ratione in mente.
atque voluntatis rectitudo et omni
potestate anime immunitas. Sed secundum hoc
non convenit in statu culpe ubi est
corruptionis labis et peccati et contrarietas
voluntatis et potestas ad mortem cul
pe declinando. Et proprie in statu gratie
est minus anime propter [illegible]
non igitur dicitur li. ar. que in hoc triplici
statu. Item Augustinus in enchiridion qualis
potest addici servi esse libertas nisi
qui enim peccare delectat liberaliter
[illegible] servit qui sui domini voluntate
libenter facit. ac per hoc ad peccandum
liber est qui peccati servus servit. Sed
igitur [illegible] libertas non sit
[illegible] in [illegible] statu
non [illegible] est li. ar. que homini in
statu innocentie. Ad idem facit quod dicit
ille de regulis fidei. li. ar. magis liberum
est ad malum serviendo et minus
bono faciendo et attendendo secundum sta
tum culpe. sed secundum statum innocentie
et gratie est e converso. igitur li. ar. non dicitur

fm eande rom in statu i nocencie
et culpe et gre: qz sic homi i
pmo statu fuit flexibilitas vel
vertibilitas scdm electom ita in
statu culpe et in statu gre. sz in
quo est vertibilitas p electom gs
in eo est li. ar. que g° in hc expli
statu est li. ar. que. ¶ Contra li. ar.m
datu fuit homi in statu i nocee
ne p pctm pdidit qui poss emen
dare pctm pp mam vel in pcto pcto
p seuerare. g° no pdidit li. ar.m
Aug. i li° de ci. dei. postqm se
ducone serpentis p eua cecidit
ne bonu pdidit et arbitriu vi
gore no tn electom. nec no ect
sm q emedaret pctm. ne muto
indulgeret q no li. ar.o dilnissz g°
li. ar. que est homi in statu i
nocencie et in statu culpe. ¶ Ad
q dr est q li. ar. est. que homi
et hys statibz. ne est contm quod
obm est. quia illa forma vo. li
bertatis. est ppa p statu i nocee
et no dr illa libertas ne. quia
ho liber. dr accacione sz qualis
fuit forma rectitudine ne. sibi
add gratis datu quia ho posset
stetisse in bono si voluisset. Ad
fm dr est. q [illegible] fruita
pcti no opatit. se [illegible] cu
libertate gre pmanet [illegible] tn
cu libertate ne seruitus culpe
Unde li. ar. a libtate ne que e
in statu vtroq. s. in statu gre
et culpe. ¶ Similit videnda est.
ad id q dr i li° de ob. d. cu dicit
q li. ar. magis libm est i faci°

malu. et alibi dr q magis libm
est ad bonu. dd est. q no intel
ligit de libtate ne. que eque e
sicut dr Aug bom et mali. sz de
libtate gre in bono vel de flexibi
litate vo^tis pose ad malu

Quinto vtr li. ar. sit que° x°
homi et alys hominibz acce
dit no sit que ostendit p hoc
q dicit Io. dam in cca ppinu
dicimq gsiliu vel electom et si
igno^tie et ficta nature erat. sz fm
ypostasim vnita dei vbo. om
cognicom hunt pp eam que fm
ypostasim est vnione. sz ii no
est electo nec est ar. g° no hunt
li. ar. ¶ Contra li. ar. est quo homo
pt peccare et recte age. sz hc in
no fuit li. ar. in xpo. est cum i
alys hominibz sz q dr in enchir
Sic oportebat hominem fi ut et
bonu velle posset. et male. g°
li. ar. no est. que xpo et alys
hominibz ¶ Contra li. ar. a libertate dcm
est sz i° Io. viii. Si filius vos
li. ii. ec. sz sz hac rom no est ne
fuit li. ar. in xpo. g° ec. ¶ Contra.
dr xpo ysa. butirum et mel come
det ut sciat repbare m. et e. b.
sz i° quo repbat malu. et elig
bonu est li. ar. g° ec. ¶ Contra Aug.
de p desti. quicquid meticed' fuit
ne attedente etate ho ille. li.
peccaret ar.° aut rom illo no
erat. liba volutas et cundz tato
magis erat liba. qnto magis
seruire pcto no potuit. g° i xpo
fuit li. ar. ¶ Contra Io. dam. seterial

voluntas in xpo erat vnde dicit quia vna ypostasis et vnus volens vna est specialis voluntas humana illa voluntate sequitur diuinam voluntatem secundum sententialis voluntas est voluntas li. ar. ergo in xpo fuit li. ar. ¶ Ad secundum dicendum quod li. ar. fuit in xpo. Ad probationem dicendum quod eligere dicitur dupliciter. sicut supra dictum est. Vno modo dicitur eligere diffinire seu determinare inter aliqua duo. et hoc modo electio est in xpo Alio modo dicitur eligere rem prius incognitam determinare seu diffinire. vnde hoc modo dicitur electio de tali re dubie in alteram partem et quod eligere hoc modo importat ignorantiam non dicitur de xpo sicut nec consilium et hoc modo intelligitur quod dicit damascenus. Ad aliud dicendum quod cum dicit quod li. ar. xpi non potuit peccare hoc dicitur non ratione sui in se considerata sed ratione gratie vnionis per quam confirmatus fuit in bono vnde si esset natura humana separata a diuina et non esset per gratiam confirmata ei posset ad peccatum. ¶ Illud ergo quod dicitur quod li. ar. est quo homo potest peccare et recte agere. intelligitur ratione nature. Ad 3m vero dicendum quod xpus non potuit peccare. hoc dicitur ratione gratie vnde libertas nature que est a coactione communis fuit xpo et aliis hominibus ¶ Ad aliud dicendum quod libertas de qua dicitur Io. viii si filius vos liberauerit etc. dicitur libertas a captiuitate. libertas autem ista sumpta dicitur a liberando. dicitur dupliciter. scilicet a captiuitate que scilicet est libertas. et hoc modo fuit libertas in xpo. Alio vero modo dicitur a liberando scilicet a passione que est libertati. et hoc modo non fuit libertas a peccato in xpo quia in xpo numquam fuit peccatum

¶ Deinde queritur utrum li. ar. equaliter sit in omnibus quibus conuenit. quod non videtur. libertas alia est a se. que nec est facta nec accepta. que est solius dei. alia ad facta et accepta. que est angelorum et hominum. facta vero alia est sine rectitudine. alia cum qui seruet. alia carens sine. alia tenet separabiliter alia inseparabiliter. Illa quidem que separabiliter tenet fuit angelorum antequam boni confirmarentur et mali caderent. et est omnium hominum ante mortem. qui habent eandem rectitudinem. que vero tenet inseparabiliter est malorum angelorum et hominum post mortem suam. illa que caret rectitudine alia tenet recuperabiliter alia irrecuperabiliter. que irrecuperabiliter caret est tamen hominum in hac vita illa carentium quam ille illa multi non recuperent que autem irrecuperabiliter caret est reproborum hominum et angelorum. scilicet angelorum post ruinam reproborum hominum post mortem. omnium

go li. ar. p hos modos no eque
gat no conveniunt eq li. ar. quibus
conveniunt ¶ Ista libertas q plus
impermixta est servituti non
eque se habet tu illa q minus
est impermixta unde generalit[er] li. ar. eq
se habebit in hijs rebus et in illis
q plus est impermixtu. i[dest] no
est servitus ii. sicut in deo. ibi
ubi no est servitus culpe vel
pene q[ua]m ubi est. sicut in bonis
angelis in quibus nec est servitus
est q[ua]m in hominibus huius vite
bonis in quibus est servitus
penalis. in hijs aut plus q[ua]m
in dampnatis vel malis hominibus
in p[re]senti go li. ar. no eque dicit[ur]
de omnibus hijs. i p[er] nc p[ro]movens
statu de homine equalit[er] vn
[illegible] de cam te dei. sicut p[ri]ma im
mortalitas fuit. q[ua]m peccando
adam p[er]didit posse no mori.
novissima erit posse mori. i[dest]
p[ri]m[u]m liberu[m] fuit arbitriu[m] posse no
peccare. novissimu[m] no posse
peccare go no eque sunt li. ar.
i statu i nocentie sicut erit i
statu glorie ¶ q. b. li erit ar a
nata te eq et indifferent de vni
[illegible] tatuz vo li git go li. ar.
eque d[icitu]r de illis i quibus est q[uia]
vn[de] manet voluntas libertatis
ii est captivitas mentis ta ple
in bonis q[ua]m in malis go
p servitute culpe vel miserie
no minuit[ur] go eq est li. ar. ¶

Iste dn co no p[ro]p li. ar. p[ro]p[ter] omne
diminucionem et sine defectu no
patit[ur] quia in ipso potissime
eterne et i[n]commutabilis di
vinitatis substantiva quedam
ymago videat[ur]. vn et si ha
bent necessitate occasiu vel demsi
ta vel gratia fumat augmentu
cum detempe vel miseria detrime
tu. go li. ar. eque dicit[ur] de q
bus d[icitu]r. ad ... q li. ar. in hc eque
d[icitu]r de quibus d[icitu]r. q in nullo co
git[ur] licet eni deus de sua cita
voluntate posset facere q vult. non
tn cogit voluntate s[ed] ea libera
esse p[er]mittit ¶ Dom hc go q eq
d[icitu]r q mag et minus li. ar. a serm
tute ne d[icitu]r de omnibus intellectuale
substantijs eq est aut accipe eq
q prius et posterius et hc mi no
d[icitu]r li. ar. eque de omni rationali
creatura nec eq de creati rectitudine
et huius rectitudine et ita de
alijs et dico prius et posterius
put dicunt maiore et mino
participacionem divine similitudinis
[illegible] ad [illegible] obiectu deli
bertate i p[er]mixta. mag et
minus ¶ Ad tertio vo dd est q
in omni statu li. ar. equalit[er]
continuu est de libertate arbitrii
que vocat[ur] q. essentialis liber-
tas non tn eque d[icitu]r libertas in
continuo ordinat[ur] ad gratia ... 1. hc
cum d[icitu]r p[ri]m[u]m mag et minus

Consequenter q[ue]r[itu]r occasione p[re]dictoru[m]
Utru[m] ~~creatura~~ posset i[n]rationale
creatura

-litatem cadere que est libere vo
luntatis ꝙ verum. Dicit enim luc. xiiij
compelle eos intrare. compulsio
aut coactio est. nullus autem intrat
nisi sponte sua. li. arbi. ergo coactio est li-
beri arbi. Rom. vii. ꝙ corpus ꝙ corrup-
itur aggravat animam et ꝙ dicit
apostolus. Video aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis mee. vim arguere
corporis contra voluntatem. ꝙ timor
mortis et penarum inducit
ad negandum christum cogi dicitur.
de quo beatus Aug. loquens de petro dicit
intelligendum est hominem finxisse compul-
sum voluntate propria. et simulans
mentire. occultare tamen virtutem. Ergo ꝙ
cogi possit li. arbi. in homine. quod
dicendum est li. arbi. hominis coactio-
nem. Ad quod dicendum est ꝙ gemina
est compulsio. scilicet ꝙ cogit pati id
quod agere. quod propriam voluntatem
diminuit quasi pulsiva. non tamen
fieri absque voluntario consen-
tientis est enim sic dictum in vo-
luntatem per molestiam cuius pu-
nitionem est contrarie eo nihil co
scite qui compatitur. Si vero respi
ciamus ad motum compulsori et
compulsori non erit compulsio simpliciter
in voluntarium simpliciter secundum mo-
dum voluntario. et in violenta
dicitur et hec nunc potest esse compulsio
ad bonum vel ad malum. et hoc modo
esse meritorum vel demerito-
rum. compulsio quod de qua dicitur
dicit compelle intrare. hec de vo
luntario ad bonum ratione cuius
dicitur meritum. Aug. hoc intendit

de eo tamen qui cum petunt. aut fa-
ciat voluntarios non salvat
invitos. quatenus deus de malo
in bonum mutet. voluntate tamen
servat libertatem. illa vero qua dicitur
aliquis abstractus vel illectus a
concupiscentia sua. et qua dicit corpus
quod corrumpitur aggravat animam
non dicitur proprie dicta compulsio ad ma-
lum sed quedam voluntatis inclina-
tio per pondus corruptionis con-
cupiscentialis. Illa vero qua petrus
compulsus est negare compulsio
potest dici sponte de voluntario ad
malum. et illa non omnino coactio.
Unde beatus. est compulsio quedam
activa sed non hec contra causationem
cum sit voluntaria. cogebatur
petrus negare. et doles sed tamen
non ut voles nolebat enim gla-
dium intrare ferientis atque ita
voluntatis intus persedes. ad appe-
riebat non gladius qui foris
apparebat. Sicut et dicit
philosophus. quedam sunt ad que nulla-
tenus homo cogi debet. Si vero
compulsio dicatur id est actus interioris
nullatenus dicendum est ꝙ li. arbi. ut actus
interioris omnino coactionem reci-
piat et ideo dicitur li. arbi. coactione
simpliciter.

Deinde queritur si li. arbi. potest
amitti. vel minui illis in
quibus est. Sicut enim potest intendi
pari ratione potest diminui. ꝙ autem inten-
di possit patet per hoc quod dicit Aug.
multo liberius erit arbitrium quod
omnino non poterit servire peccato

cum quod pt. ff sicut sudat cap
tiuitas pcti ita minuit liber
tas arbitrii quo contingit diminui
quo tu ista libertas sit bonu
tatu no est infinitu et ita p
diminucoi multiplicit patit
amitti quo libertas arbitrii e
amissibilis. Ergo quo vitiis ac pctis
nec miseria amittitur vel minuitur
Contra ber. sed li. iara. sui omo di
minucoi vel defectu no patitur
Ad quod dicendum est quod est libertas ar
bitrii et est libertas consilii sicut
distinguit bern9 et est libertas
complaciti. libertas quo arbitrii
no est amissibilis nec diminui
bilis. libertas quo consilii vel co
placiti cum no solu ex parte mi
nui. sed ex toto amitti possint
attamen. quedam similitudo sapie
et po. dive ymaginis sup
ducta cognoscatur. Deniqz ami
simus illa per culpam et per gram
recuperamus et totti aliqui
plus alii minus. aut in ipsis
sistimus aut ab ipsis deficimus
possunt et sic amitti ut iam
no valeat recuperari possunt
et ita possideri ut nec amitti quat
aliquo mo. nec minui. Contra dicendo
libertas arbitrii de tpe quo
condita est statu. aliquatinus
no minuitur. sed equaliter quatu
in se est. a celis. tres inferis
possideat minus illi similitudini
vel ymagini deputatur. et ideo
apud inferos quod utraqz libertas
perierit ille s. que ad yma
gine ptinere dicitur. sicut testatur

testatur auctoritas. Ita vi illic sape
quod de consilii libertate capitur. etc.
no esse locus ille manifestat ubi
legitur. quecunqz potest manus tua in
stat operare quia nec opus nec ro
nec sapia sunt aput inferos o
perdas. porro de pro. que per
libertate complaciti dicitur. etiam
sicut loquitur ligatis manibus et
pedibus proicite e. i. t. ex.

Deinde queritur de operacione et
actu et primo de differentia ei.
inquantum est causa. ab hiis. tum
actuum. Secundo utrum sit ea contin
tia. actuum tm. an in materia.
Tercio quorum sit. utrum sit liber
ius actuum potiorum et meliorum an
mitiorum tm. Quarto quorum ac
tuum ppe et principaliter dicat.

Ad primum sit 1a. dum. pla pon
gna capitulum est enim prude
cia diuina ca. nata. similiter causa
necessitas sive finis pro vna ca
euentus et casus. Similiter ponit
cause. Primo quo differt li. arbitrii
homine sit est ca. actuum ab hiis
quibus causarum et in qui no dif
ferat. omnes enim actus qui cau
aut semper contingunt aut frequenter
aut raro. sed eorum que semper
contingunt causa dicitur necessitas. eo
rum que frequenter natura ut gna
tionis. augmentationis et consi
in plantis et aliis. eorum vero q
raro dicitur causa euentus vel casus
Dicendum vero omnium est ca. nec sic pla
differencie actuum quo no differt
liberum arbitrium inquantum est ca. vel aliarum
causarum. aut quo no est ca. nec

aut eadem tm aliqua dictarum
¶ Contra actus in homine possunt
esse iusti vel iniusti. Dicendum autem non
est sic. Et ante actus iniustos vel
alicui aliarum causarum ergo aliqui sunt
actus preter dictos causa quorum potest esse
liberum arbitrium ¶ Item si homo non esset principium
aliquorum actuum per liberum arbitrium superflue
consiliare(tur) omne enim consilium
sit actuum ergo que per nos sunt
constat ergo quod est homo causa aliquorum
actuum per liberum arbitrium hoc enim optimum
et potentissimum dicitur in homine
... Ad obiectum dicendum est quod preter
illa que dicta sunt et sunt non
in nobis sunt contingentia ad utrumque
que sunt in nobis. et horum est homo
causa per liberum arbitrium Sic ergo possunt
distingui genera causarum Aut enim
est omnium causa. et sic est divina
providencia aut non omnium sed quorundam
tantum. aut eorum que sunt in nobis
aut que non sunt in nobis. aut
sunt semper que vero non sunt
in nobis. aut sunt frequenter et eorum
dicitur esse necessitas causa. aut frequenter
et sic natura in hiis inferioribus
aut raro et sic casus. Eorum
vero in nobis sic liberum arbitrium est principium
per se causa. Si vero per accidens
extrinseca sed quodam modo dicitur
est de inventione thesauri
Deinde queritur utrum sit causa
contingencium actuum an etiam
necessariorum et videtur quod tantum contingencium
enim arbitrium est potestas ad opposita
potestas ad opposita est contingen-
tium tantum ergo liberum arbitrium est contingencium
tantum ¶ Item sic dicit Augustinus in enchiridion
Sicut oportebat hominem fieri ut

ut bene velle posset et male sic
hoc est per liberum arbitrium ergo liberum arbitrium in homine
fuit quo posset homo utrumque in-
agere sed quod est huiusmodi principium
est contingentium tantum ergo liberum arbitrium non
est contingentium causa ¶ Item ecclesiastici
xv. ante hominem vita et mors
bonum et malum quod placuerit da-
bitur illi ergo liberum arbitrium est eorum que
ad utrumque. Contra arbitrium liberum operantur
actus non tantum qui sunt in presenti
sed etiam qui erunt in futuro. sed in
futuro erunt actus necessarii ergo liberum arbitrium
non tantum est eorum scilicet contingencium
sed necessariorum. Item Ambrosius super sanctum
credit ipso virtutis spei sicut
tertio caritatis. Caritas autem actus est dilec-
tionis boni sed hii actus indeficientes
erunt et non operabuntur nisi a libero arbitrio
ergo liberum arbitrium est necessariorum actuum non
tantum contingencium. Item nobilius principium
est liberum arbitrium quam natura vel necessitas
sive fatum sed illa dicuntur causa
necessariorum ut semper vel ut frequenter
ergo multo fortius liberum arbitrium. Ad quod
dicendum quod liberum arbitrium quantum de se est
causa contingencium. quod autem erit in
futuro causa necessariorum hoc est ex super-
additione determinationis que
est in iusticia cause per gratiam vel per bene-
ficium. Ad id vero quod dicitur liberum arbitrium esse
nobiliorem causam etc. dicendum est quod
nobilitas cause potest attendi vel
quia sufficiens est sibi ad motum
tum et sic magis nobilius est liberum arbitrium
quam natura in superioribus corporibus
vel impressionibus vel quo ad modum
influentie actuum ut liberum arbitrium in-
fluat necessarios actus vel non necessarios
et sic potest natura esse nobilius principium

Deinde querit utrum libertas arbitrii sit libera respectu actuum interiorum et exteriorum aut interiorum tantum. quod respectu actuum interiorum et exteriorum videtur per illud quod dicit damascenus libere consiliatur libere iudicat libere disponit. eligit libere agit libere impetum facit. ergo respectu utriusque actuum dicitur liberum. Contra ab actu exteriori potest impediri liberum arbitrium de eo quod sit duos actum suorum. Ut videtur libertas arbitrii de eo quod non tantum potest in actus suos. sed supra se. ergo libertas non dicitur proprie respectu actuum exteriorum qui cogi possunt sed respectu interiorum qui non possunt cogi. Respondeo quod libertas arbitrii dicitur respectu actuum interiorum et respectu exteriorum ut ab interioribus procedunt quia hoc modo non possunt impediri sed ut exteriores sunt. virtute motiva corporali possunt impediri et hoc modo non est libertas respectu illorum actuum

Deinde querit respectu quorum actuum sit principaliter et proprie libertas arbitrii assignatur autem multi actus eidem unde dicit libere arbitrium appetit libere arbitrium vult libere arbitrium inquirit vel scrutatur libere arbitrium iudicat libere arbitrium disponit libere arbitrium eligit et libere arbitrium impetum facit et libere arbitrium agit et operatur propter multos que secundum naturam sunt. Cum ergo plures sunt actus querit utrum aliquis eorum sit principalis ad quem alii ordinentur et quis sit ille actus. Et querit si est aliquis principalis actus. scilicet eligere propter quid non denominatur ab illo sed magis a iudicio vel sententia. Deinde querit de ordine actuum qui sunt concepte rationis et concepte voluntatis quod autem sit unus principalis videtur per hoc quod unius potentie particularis aut universalis est unus actus principalis ergo cum liberum arbitrium ille ergo aut erit primus inter istos qui sunt ordinati in ultimus vel aliquis mediorum primus non. videtur enim secundum emanationem appetere est primus actus sed ille est voluntatis sive utilitatis appetitive. ergo non est proprie liberi arbitrii. videtur autem illa emanationem qua dicit quod primo consiliatur. deinde iudicat quod melius est prius iudicium est consiliari et ita est rationis principaliter non ergo est principalis actus liberi arbitrii. Item impetus actus est consiliari principalis autem debet imperfectione carere. ergo non est principalis. Si vero dicatur ultimus hoc non videtur quia ultimus potest impetum facere aut operari sed neutrum est principalis impetum enim facere aut operari ad virtutem obedientie pertinet. dicitur non ergo aliquis illorum principalis. Libertas dicitur libertas arbitrii sit potentissima in homine secundum Bernardum et preciosissima secundum damascenum videtur non esse actus medius quia actus medius post primos ordinatur et ante ultimos et quidam sunt colligati utrique. Ad quod dicendum quod eligere est principalis horum actuum secundum unum modum et hoc attendit secundum illam emanationem ubi consiliari ponitur primus ita eligere est primus actus interior concepte voluntatis. hoc enim duobus precedentibus alterum alteri preoptare. et licet sit actus voluntatis

no obstat qd no sit li. ar. est em
li. ar. inquitiu est int duo inquitu
at inclinat in vnu voluntatis.
Scdm at altam enumeratom pncipalis
actus li. ar. est appetitus vl velle s
p velle vl appete est actus qui
ceres omnes alios actus est em
tibi appete vl velle sp indicare
dispone et ita de alijs actibus qui
minant Vnde qntum ad hoc pncia
liat actus Si vo queratur dra
int appete et velle pt intelli
sup ut appete sit finis velle
vo eius qd est ad fine vl appete
lius po inquitu no hic velle vo
it inclinato ad hoc vl ut co
at actus velle em est li. ar. rati
nato ad hoc quod est aliquo modo
ile et deficiens velle vo e eius
qd quenit cu deo. quid em e
velle s no appete sibi. ¶ Dem
nit si elige sit eius pncipalis actus
qd l no denominat ab illo s
iudico sine arbitro ¶ Ad qd est.
tu d li. ar. sicut dicit boecius
et libim de iud. iudicatiu hic ipse
e est ronis et qd est voluntatis
qd est ronis materialit. qd est
voluntatis formalit. vn qd consistent
d. arbitriu ronis exopte ronis
supponit d libim et hoc est ex
te voluntatis. elige at quit po
it dam est pmus actus voluntatis
pnces qd attendit libertas s at
ponit in diffinitone aug. cu
d qua bonu eligit. elige respi
cientem ronem qm vo et sic pn
alit d actus pncipalis de
nominat q ut materialit ab ipso

indico vl arbitro. formalit vo
ab eo. vn est libim qd se e elect
to ¶ Dem quit de ordine ipsorum
actuu quorum quida sunt ex opte
ronis et quida ex opte volunt
d in vna enumeratone in pncipio
et in vltio ponit actus voluntatis
In medio at actus ronis In al
tera vo qui sunt voluntatis ronis
pro qui sunt voluntatis quit ¶ p i acti
bus ronis pcedit ab imperfecto
ad pfectu no sic at in actis
bus voluntatis ¶ Ad qd dd est qd
in illa enumeratone vbi pmo ponit
appete et velle sic sit actuu
distincto et velle ordo et illi
actus qui sunt li. ar. ut e velle
po cuius actus tuisit sup actus
et supiores. pmo ponat et illi sunt
appete et velle. possit ei vel
le indicare et dispone et ita
de alijs actibus Similit est de
appete. Sequentes vo actus ptinet
ad li. ar. ex opte ronis. vlti vo
ex opte voluntatis opatine In
alia vo diuisione ponit actus
li. ar. ex opte ronis pmo et dem
ex opte voluntatis opatie et
ponit tres ex opte ronis qui
pcedunt ab imperfecto ad pfectum pmo
est motus inquisitiuus deficiendo
vl no faciendo 9 silm secdo est
iudicatiu deficiendo. tertio e iudi
catiu vl ppositu faciendi qd dicit
disspo vl pt dici arm ex opte
vo voluntatis pmo e electo et ille
est simpliciter motus intior. dem
pgressus ad motu exteriorem et

dicitur impetus. Deinde motus
potior et deinde usus

Sequitur ultima questio de libero arbitrio utrum
sit potentia secundum quam attenditur meritum
vel demeritum. Et quia omnium consenti-
ficat se. glo. non aufert liberum ar-
bitrium ergo est illud quo est meritum. Item
in libro de obedientia: nomina boni est in
libero arbitrio. Item Ber. tot et solus capiens
libertatem est eius meritum quo consentit
unde consentire meritum et non con-
sentire demeritum. Ergo libertas est
in quo est meritum vel demeritum.

Item quod debeat esse in volunta-
te. Augustinus in libro de civitatibus sensus
iste penes voluntatem residet
ratio meriti vel demeriti. Et hoc est ratio
nichil est tam in potestate nostra
sicut voluntas. Ergo voluntas est illud
in quo primo attenditur ordo ad
deum ultimum. Item in trinitate est
summa voluntas patris et filii.
Similiter in nobis est voluntas crea-
ta. Unde secundum voluntatem debet
attendi meritum vel demeritum. Item
dicit Augustinus sola voluntas quam
progenuit sui libertate aut
dissentire aut consentire ulla
nisi nulla cogitur necessitate. Non
in merito capax est iustitie vel
iniustitie ergo est ratio penes
quam attenditur meritum vel aut
illa ratio sit ratio meriti. Propter hoc quod fre-
netici et pueri non possunt mereri
licet voluntatem habeant. quia
non habent usum rationis. Ergo penes
rationem residet ratio merendi. Item in
illa distinguitur ymago dei mens

eius scilicet ymaginem in potentia quam ergo

Ad quod dicendum est quod id penes quod
attenditur meritum sive quo est ca-
pax meriti attenditur secundum liberum arbitrium ra-
tionem et voluntatem. Meritum enim est con-
formari in actu gratuito ipsa
anima rationalis que est ad ymagi-
nem ex parte motive ymagi-
natione. Unde conformitatis liberum arbitrium
est ex parte posse. ratione ex parte
iudicare. vel arbitrium voluntatis
ex parte velle sive eligere. Tol-
latur enim quodcumque istorum non remanet
capacitas meriti. Item si non
esset potestas cognitive discretiva
unde esset meritum. Si non sine
iudicio ageret vel appeteret me-
ritum. tunc enim non differentia [illegible]
rationis que agit sine impetu
mereretur. Si iterum esset iudicium
et non esset voluntas in illud
non esset meritum. Restat ergo quod
penes hec tria attenditur meritum
ut sit trinitas creata trinitati increa-
te in actu conformetur.

Consequenter dicendum est de sinderesi
et ratione eius questio. Circa
autem sinderesim primo queritur utrum
potentia vel habitus. Secundo si est idem quod
voluntas vel differat potentia ab
hiis. Tertio utrum sit ea contingat
peccare. Quarto utrum contingat
eam extingui vel non extingui.
Quinto si extinguitur in peccato-
ribus que actum extinguitur
in quibus extinguitur

Quod autem sit potentia accipi potest ex
eo quod dicitur Ezechielis super I. ex
facies aquile desuper ipsorum

sicut plicq mo plone rona
bilitate et irascibili^te et gcu
pisci^te cetra ponetes sup hec
trium gia vocat sindesim dicu
r^o alie tres sint po^e po^a et
potecye cdimidat^z erit synde
ris po^a cete sindesis et sensua
litas sint opposite quantum ad
inclinacionem quia sicut sensua
litas inclinat hominem ad bona
visibilia ita sindesis inclinat ad
bona spiritualia et eterna. secundum sen
sualitas est mis mota. cepte
inferiori erit ergo synderesis mis
mota cepte superiori ergo est po
ce. 11. mal custodite spiritum vestrum
et uxore adolescentie nolite de
spice. glo. per uxorem adolescentie
intellige legem naturalem scriptam in
corde. Opus vero dicitur non aliis pos
ue non precipit que dei sint. secundum
animalis spiritus qui interpellat pro
nobis gemitibus inenarrabili
bus est ergo rationalis spiritus de quo loquitur
quedam in nobis que inclinant
ad eum. enim cingit lex naturalis a
principio vite. secundum non est alia quam
sinderesis que semper stimulat ad
bonum. ergo est po^a g. vi. quod sit Sdy
q. 9. phrezesis enim et synderesis
e pom videntur quadam voluntas
nalis. Sicut enim fomes peccati
trahit ad malum ceopte carnis. i.
sinderesis trahit ad bonum ceopte
spiritus et a malo. si fomes est inte
ntio quedam ad malum per subam
potus aie. et q. actus illi. ergo
sinderesis erit quedam intentium

ad bonum pt subam aie et i
non erit po^a secundum habito. contra synde
resim esse lumine quo po^a illumina
ad bonum sicut habetur i. c. li. de
baptismo puel. sicut rationem ipsam que
ad hoc velud quieta. et q. sopi
ta. tu insita et quodam in in
seriata in parvulis latet illuminationem
rationem voluit appellare tamque
melioris occulti racionem non re
sistendum est. Sic enim fieri tu
cia tat et non ab sitrde. hoc
intelli. tu hoc venit in mundum
secundum hoc lumine quod a^d est. cum syn
deresis tu synderesis. dicitur scin
tilla gstie ergo synderesis e lu
me quo po^a rationalis illuminat
ergo non est po^a secundum habito. contra ita
cognoscenda ponebat aphis
lumine intellectus quod vocabant
intellectum agentem p. r. vel multo
ampliori erit lumine in pte
motiva ad operanda et i^d erit syn
deresis. est ergo sinderesis lumine quo
illuminat po^a motiva. Quia augustinus
ponit lumine rerum cognoscenda
lumen et bonum agendarum etiam
secundum hunc etiam videtur aliquod lumine
ut tactum est ic. Ad quod dicendum
quod synderesis non tantum sonat in
potentiam secundum tamen in habitum. secundum in pote^a
habitualem ut notet^z habito naturalis
non acquisito et ratione po^e pt
opponi alyes potecye ratione
vel habito. alyes habitibus vel inclina
tionibus. Vnde eo m^o quia est po^a
dividet in ratione. g. alias pos
et per hoc solvet i^d quod obiectum est

Sedm enim qd p aliquam sigificatam
dimidet q rationabilite punt est
quo delibatiua Sic etiam intellir
alie ratones obiecte ex illa pte
ille vo rones que obiciunt
ex alia pte ad sensum nalem re
ferunt Quod at dr esse lumine
sit attende de lumine i nato pnt
cognitio verorum faciendarum que
ptinet ad adeptionem glie et
uitationem pene lumine intellit
q h i cognitio sensus nalis dr
vnde ro i li° de bap^mo^ punt
que lumine dr. sensus non
intellr. et forte id est qd phe
tica dicitur ratio
Secundo querit si est ro ul vo
luntas ul diffens pos ab
hyis. qd at sit diffens uir phr
qd dicat ggs i glo sup eze. dic
enim sicut esse quedam nos se tbz
misfecte sed exercita corrigentem
sed ratio illorum est ro. g sindesis
no est ro Contra ro sicut dicit Aug
i li° de t. diuidit in duo quorum
vnum aptatur viro. altm mulieri
sed in vtraque pte. rones gtingit
esse pctum g in vtraque pte pot
esse rectitudo et no rectitudo
sed ipa sindesis contra est de se.
remurmurat pcto g differens est
sindesis ab vtraque. g sindesis no
est ro i gnrl qd sit ro. pbr qd
dr sup ir. s° iob enarrat soluus
ut meretricem t. ggs im' i ronis
discrecio. ad animum tendit que
amissa inueniat ut qd preoccupata
mens pdidit afflicta recipiat
sed vnus iste que est. nisi sin
desis. g sindesis est ro. pter
in hr id. phr qd dr in lib de
pun vbi dr qd ro inserta sue
inseminata lumine aie dr. et
lumine sindesis iudicat Preter
hi abierunt seminino relicto
glo i mortalite quone sed rone
sensum abole no possunt quin
hos saepe idem possit cognosce
sed illud qd tolli no pt in pte ro
tiua sindesis dr. erit g sindi
sis ille sensus ronis Preter ni d
li. az. cum omne mitur bonum qd
no est par accepisse nale
dicem quo sapiciam pport cer
ri et quietem difficultati sed
nale iudicium est sindeseos. i
enim nale iudicatorum sicut
Basili9. In iacet nobis iudicat
et discretum intendi et eliger
er. g sindesis ipa ro i ca iu
catum ro in nobis dicat. qd at
volumtas in phr. qd dr pos v
luntas adam. nalis et deli
tiua. volumtas at nalis est
vtilis appetitiua ei9. qd sm u e
et omni que in sibalit assentit
tentiua sed hr est sindesis. g s
desis est volumtas Preterea volunt
nalis est vlit appetitiua boni
et detestatiua mali sed hr e s
desis g sindesis est volumtas
nalis. Ad hr. dr qd ro dr ul vi
no sed qd ro diuidit exopposito
sensibilem vim et hr in sinde
ptinet ad ronem et ro. sed ro sc
sic dr accipit in. ria ro dicit

cognitia et motia Secundum vo q cognitia sit dicta dupliciter vel i quantum est iudicativa credibilium vel operabilium que pertinent ad bonos mores vel inquantum est iudicativa cognoscibilium que non pertinent ad mores et hoc ultimo modo non pertinet synderesis ad racionem ...

sed ... quia idem est synderesis q conscientia ...

peccare ¶ Ad hec quod obicitur quod incidere
tenetur precipitari etc. Dicendum quod preci
pitari dicitur duobus modis. Uno
modo dicitur precipitari ruere in peccatum
et cadere a statu gratie et hoc modo
tollit liberum arbitrium dicitur precipitari. Alio
modo dicitur precipitari retardari a
suo effectu sive non consequi suum
effectum et hoc modo dicitur precipitari
est enim duplex effectus eius scilicet illu
minare ad bonum et retrahere a ma
lo remurmurando contra peccatum sive consi
liare ad bonum. quantum ad primum
effectum dicitur obnubilari per peccatum
scilicet cum anima non consequitur effectum illumina
tionis. scilicet quantum ad secundum dicitur precipi
tari tamen cum anima peccatum non retrahit
a malo ¶ Ad aliud dicendum quod licet
tota anima puniatur non tamen sequitur
quod per totam puniatur peccatum. Dicitur
enim puniri anima non solum ratione
eius quod principaliter peccat scilicet vo
luntatis vel liberi arbitrii sed ratione eius quod
ordinatur ad id. licet ergo anima puniatur
excepta synderesi quia non potest con
sequi actum eius non tamen in synderesi
est peccatum ¶ Ad tertium dicendum quod conscientia
secundum verum ad id quod supra est. et ex ea
parte non dicitur erronea. secundum etiam verum
ad id quod inferius est scilicet sive quod
accipit a minori et ex illa par
te dicitur erronea sed tamen non pertinet
ad synderesim utrum autem conscientia sit
id quod synderesis tractabitur postea
in questione de conscientia ¶ Ad quartum dicendum
quod donum sapientie et alia huiusmodi consulti
non sunt in synderesi. quantum est de
liberata conscientia autem non est eadem cum

synderesi sicut dictum est ¶ Ad quintum
quod obicitur per aliam partem dicendum quod cum di
citur peccatum est sine fomite. hoc potest intelli
gi dupliciter. vel scilicet formaliter non sit in
ea peccatum sicut in subiecto et hoc
modo non est peccatum sine fomite. vel
mixtum sine synderesim vel potest intelli
gi taliter ut scilicet fomes sit causa
peccati sive inclinans ad peccatum et
hoc modo dicitur esse peccatum sine fomite
et mixtum sine synderesim. sed non ideo
est peccatum sine synderesim ex neutro
illorum modorum potest dici peccatum sine ea.

Deinde queritur utrum synderesis
possit extingui. quod autem ita
sit videtur in heresiarchis quibus
conscientia dictat subire martirium
pro fide sua defendenda. sed hoc
error peccati. ergo non remanet syn
deresis in eis contra peccatum. Item in
glossa super Ezechielem. hereticus conscientiam tu
apertus in perversitatem peccatorum nemi
nem neque locum suum amittere. sed
quidem locum suum amittere id non
pro esse contra peccatum. ergo tamen omnino in
dampnatis incepta sit principium
in eis est extincta ¶ Item Genesis
filii menphoeos et tapneos con
stupraverunt te usque ad verticem. glossa
malignus spiritus demembris inferio
ribus usque ad verticem pertingit qui
casta celsitudine mentis diffi
denciae morbus corrumpit. sed celsi
tudo mentis dicitur synderesis. ergo etc.
Item super Ieremiam pro eos cor sunt et ab ho
stis glossa. omni ratione priuati sunt
quedam mens anime est synderesis.

280

q̃ ric. ¶ Ite sinderesis et fomes se
nt p modum oppositum per diuersas
inclinaciones. s; ex toto fomes pt
extingui. propter amplitudinem uti
ta ignis. s; p cumulum malicie
sinderesis potest in aliquibus reproborum
extingui et in antixps. ¶ q licet est
de ult. omnis eorum non morie-
tur at ille e remorsus consciencie.
non extinguitur sinderesis in dampnatis
¶ Et vi. sapiencie. dicet intra se penitenciam
age. q. p ... ric. ... hec an. p
quod de luc. xvi. qui petiit diues
ut mitteretur lazarus ut extremo
digiti tactu refrigerium peteret et
nunciaret duobus fratribus ne venirent
ad locum. glo reproborum mente pena
iam erudit. quia utiliter ad
electionem et in suos spiritualiter di
ligat. qui hec peccata dum diligent
et se amabat. petiit ergo sibi bo
num et aliis quo non videtur a dap
natis sinderesis extincta. ¶ Ite
in li. de li. arbitrii quod non est ibi
aliquod sapere ubi mala que tolerant
cogunt penitere malorum que facta
sunt at in tormentis non est
penitere aut penitere mali non est
sine ergo in dampnatis ... aliquis
actus sinderesis ¶ Item si
scintilla consciencie in certum non ex
tinguitur sicut habet supra. ad
quod dicitur quod non ex toto extinguitur sin
deresis in dampnatis. remanet
enim aliquis actus non quod sit qui
est sinderesis quantum ad instinc
tum boni et quantum ad displicenciam
mali. et hec dup. ul in collacione

ad penam ul pt. dicitur ergo quod quantum
ad instinctum boni et displicenciam
mali. culpe ab ... salute extincta
est sinderesis in dyabolo et dampnatis
sed non ... tamen modum non est ex
tincta et hec remanet ad penam quia
per p alteram partem glo. luc. xvi.
seruat diuiti ad penam et cognitio
propriis quam despexit et memoria
fratrum quos reliquit ut miser glam
despecti. et de pena in utiliter dap
natorum amplius torqueatur. et de
hac dicitur in fine ys. omnis eorum non
morietur. hec ergo ad displicenciam
mali in collacione ad penam
quia per expeticione illius diuitis
petiit enim ut hec nunciaret fratri-
bus in hoc li. vi. hoc est ne digna
faciat penis eternis et hoc est
opus sinderesis. et displicet
malum in collacione ad penam
¶ Ad p. obiectum dicitur quod consciencia. sinderesis
de sie dicitur amittere locum suum. quia
retardatur ex suo effectu sine non
sequitur effectum qui est retrahere
a malo. ul trahere ad bonum non quia
habeat aliquem actum. ¶ Ad hec quod abiz
de libero arbitrio dicitur quod non omnino in
sapientibus extinguitur s; pp de pena
tamen li. arbitrii non sentit actus eius
in misero at magis sentietur quia
erit eis in pena eo quod non po
terit consequi effectum suum. qui
est retrahere a malo. ul trahere ad
bonum. et habebit l. remorsum consciencie
manifestum ¶ Ad 3m dicitur quod cel
situdo mentis non dicitur sinderesis s;
fides. que est in superiori parte
racionis. unde aia dicitur corrupi ups

adulterium que integritatis fidei i
ea corrumpit. ¶ Ad 9m quod obiicitur quod
erit omnino vi ronis peccati sicut
in glo super illud ps corrupti sunt et
abho. fa sunt. etc. dicendum quod ro dicitur
ibi inquantum deliberativa unde n
supponit pro sinderesi ¶ Ad ultimum
dicendum quod non est simile de fomite
et de sinderesi. nam sinderesis naturaliter
est in homine et potentia naturalis illud
autem quod naturale est non potest ex toto a
mitti per peccatum. sed fomes accidentaliter
est in anima unde potest extingui per
gratiam excellentiam ¶ Ad 2m quod o i
dechaym dicendum est quod aliter est in ma
iore et aliter in dampnato nam
in maiore stimulat ad bonum et
sic dicitur est maior habere effectum et
similiter de retrahendo a malo. sed in
dampnato nullo potest elicere hunc
effectum. et ideo quo ad hos effectus
dicitur extingui in dampnato non
autem in maiore licet enim chaym
desperaret ex li. ar. tamen potuit di
cerat maior non desperare et ita
aliquem usum potuit elicere syn

Q uerit queritur de ¶ Deinde
de conscientia primo an sit potentia vel
habitus ¶ Secundo si habitus utrum naturalis
vel acquisita ¶ Tertio si sit habitus utrum
utrum sit cognitivus vel motivus ¶
¶ Quarto utrum sit semper in actu ¶
¶ Quinto utrum sit idem quod lex naturalis
¶ Sexto utrum sit idem quod sinderesis.
¶ Quod autem non sit potentia. sic videtur. quia
conscientia dicitur erronea et recta singu
la. et probata. sed ista nulli potentie
conveniunt ergo conscientia non est potentia ¶
Contra conscientia est scientia qua aliquis sibi

conscius est. sed scientia non est potentia
sed habitus ergo conscientia est habitus ¶ Quod
autem non sit habitus quod conscientia non est
habitus ¶ Quia quod conscientia dicitur aliquando
dam. aliquando mundata. nullus habitus
immundus aliquando potest esse mundatus
naturalis ergo conscientia non est habitus ¶
Item quod naturalis sit potentia habitus dicit
enim dam quod conscientia est lex in
intellectus. sed lex non dicitur potentia vel habitus
ergo nec conscientia ¶ Ad quod dicendum quod conscientia
multipliciter accipitur aliquando enim ac
cipitur pro eo quod conscimus et sic conscientia
non est potentia nec habitus. sicut nec
sensibile in anima proprie dicitur potentia vel habitus
et sic accipitur a quodam cum
dicitur conscientia mei intellectus. Aliquando
accipitur pro eo quo conscimus
et sic dicitur habitus quo scilicet conscimus
sic procedebat secunda obiectio que
dicebat quod conscientia est scientia. tercio
modo accipitur conscientia proprie pro ha
bente vel recipiente et quod conscientia
modo sed quod dicitur quod lex mentis in
scripta est in conscientia et sic dicitur
conscientia illius potentie. Ad 3m quod
obiicitur quod conscientia dicitur mea esse erronea
vel tranquilla mundata vel immundata
que non conveniunt potentie naturali. dicendum quod
conscientia accipitur ibi pro habitu acquisito
qui scilicet relinquitur in anima ex eo
quod conscitur unde concedo quod sic homini
modo non dicitur principaliter ¶ Contra
autem obiicitur quod conscientia in dampnatis
pena. dicendum quod conscientia accipitur ibi
pro afflictione consequente non princi
palitur pro potentia tamen autem dicitur quod conscientia

281

esse munda vel inmunda accipitur
pro quo dicitur aliqua munda adveniente
gratia aliqua inmunda adveniente
culpa. et sic patet solutio ad omnia
contra. per distinctionem conscientie supradicta

Secundo queritur utrum conscientia sit
habitus naturalis vel acquisitus et videtur
quod sit habitus acquisitus quia conscientia
aliqua est munda aliqua inmunda
hec autem differentie conscientie non insunt ei a natura
sed potius ab acquisitione quia quod
naturaliter ei inest semper inest et continue
conscientia autem non semper est sub hiis
differentiis ergo non videtur esse habitus natura
lis. sed potius acquisitus Item modo potest
aliquis habere conscientiam aliquarum rerum quarum
prius non habuit sicut patet de iudeis
qui ante dationem legis non habebant
conscientiam de inmundis sed post dationem
habuerunt vel habere debuerunt conscientiam
ergo incipit esse de aliquibus
de quibus non fuit sed habitus naturalis semper
est de hiis de quibus est ergo ut prius
Item apostolus dicit conscientiam esse le
gem mentis intellectus que contra legi membrorum
repugnat lex carnis. sed lex car
nis est in homine quam cito homo
incipit esse. quam cito enim anima con
iungitur carni. habet homo legem car
nis. unde quia concupiscentia adheret
habet homo legem carnis. ideo eam
habet quam cito incipit esse. Item ergo
lex mentis insit anime. a sua natura
per multo magis debet habere homo
legem mentis quam cito incipit
esse. ergo et conscientiam Tullius dicit quod
ius per inest homini a principio et est
quod est habitus naturalis Item ro.

ii. cum gentes que legem non habent naturaliter que
legis sunt faciunt ipsi sibi sunt lex glosa et si gentes
non habent legem scriptam habent legem
naturalem qua quisque intelligit et con
scius est. quid sit bonum et quid
sit malum. sed huiusmodi lex naturalis habitus
est naturalis ergo et ipsa conscientia qua
ea conscius est. quid sit bonum et
quid sit malum Item sicut scientia
accipitur secundum actum et secundum habitum
Secundum actum quia aliquis habet scientiam
actualiter. alicuius scibilis et actua
liter convertitur super illud Secundum habitum
quia et si habet scientiam alicuius scibilis
non tamen convertitur actualiter super illud
Similiter et conscientia que in se scientiam
includit potest accipi et secundum actum et
secundum habitum Unde conscientia est talis actus
a quo potest elici actus qui prius
non fuit elicitus intellectus tamen semper
habet aliquem actum sed habitum et si non
secundum actum ut prius videbitur prout ergo
accipitur secundum debitum habitum Unde ergo
quod est habitus naturalis sed prout est secundum
actum acquisitus Unde bene concedimus
quod huius differentie mundum et in
mundum et sic de aliis differentiis
non sunt differentie conscientie prout est
habitus naturalis sed prout dicit accep
tionem in proprio huius habitum. et hoc prout
se tenet ex parte rationis et ita
conscientia de se dicit duo scilicet scientiam et
sic potest dici habitum naturalem vel potest
dici et acceptionem rationis eius quod de
ca. et sic accipit errorem. et potest
dici habitum acquisitum

Tertio queritur utrum sit habitus acqui
situs congenitus vel motivus et

in quo motus pro leviter quod dicit dicimus quod
conscientia est lex intellectus sive immis
sio hec est permissa hec est lex
peccati suppriens membris carnis
per eam se nobis immittit et subditur
conscientia congratulatur legi dei sicut man
dato. lex autem peccati sive inmissio prius
legem que est in membris corporis
surrectionem et motivet irrationalem
partem anime. repugnat legi mentis
mei. Ex quo apparet quod dicimus dicere
conscientiam esse legem mentis prout ei
apponitur lex carnis. Sed lex carnis
motiva est et per se inclinat ad ma
lum ergo per oppositum conscientia que est
lex mentis in bonum et ita cum conscientia
sit habitus erit habitus motivus. ¶ Ad id
delectabile et penale attenditur penes volun
tatem unde delectabile dicitur quod est
secundum voluntati. penale quod non est
secundum eam. sed delectabile et penale atte
ditur circa conscientiam unde supra in .ii. cor
.i. gloria nostra hec est. conscientie nostre te
stimonium glossa. sicut impiis est ma
gna pena conscientia. ita piis est gau
dium. ergo cum conscientia est ex parte volun
tatis. et ita cum sit habitus erit motivus
¶ Item. conscientia ponit scientiam sed scientia de
terminat habitum cognitivum ergo et conscientia
hoc idem arguitur per simile. quia
cum dicitur ille homo est conscius peccatorum hoc
hominis. sensus est. quod ille novit se
creta illius unde conscius dicitur per se aliquam
quem notitiam et ita conscius ponit
ponit cognitionem ergo et conscientia. ergo
est habitus cognitivus ¶ Item .i. corinthios iiii
nichil mihi conscius sum. non est sensus
non moveor ad peccatum sed potius non
cognosco me esse in peccato unde glossa

ibidem in nullo me remordet conscien
tia quod conscientia non erit habitus mo
tivus sed potius cognitivus ¶ Item
corrigere consiliari et huiusmodi
cognitionem pertinet corrigere e
nim est. consiliari superioris s
ista ad conscientiam pertinet unde in glossa
super primam exodi. ii loquitur de conscientia
dicit quod putat ipsam errata cor
rigere et ita ad cognitionem pertinet.
met. Item eccl. vii. Scit conscientia
quia et tu crebro male dixisti
aliis et ita conscientie est scire et
ut prius ¶ Item hoc idem arguitur ex eo
quod dicitur ibi in glossa quia iudice
absolvitur nocens. Ex quo apparet
quod iudicare ad conscientiam pertinet
sed iudicare cognoscentis est et
ut prius ¶ R. est habitus primo cog
nitivus sicut habitus huius principii
totum est maius sua parte et est ha
bitus primo motivus sicut est ha
bitus virtutis et est habitus qui non solum
cognitivus sed et inclinans in motivum
sicut in prosecutionem aut fugam
mali et talis habitus est conscientia
non debemus ponere conscientiam sub uno
habitu sed sub duobus sed quod dicat
quod peccat qui ponit sub u
gne ea que sunt subdivise
bus. sic est de conscientia quia ra
cognitionis ordinatur sub habitu co
gnitivo ratione eius quod ordinatur
prosecutionem boni et fugam mali ordinatur
sub habitu motivo et prout est
mala non dicitur mala cum e
et bona cum est de bono tum
dicimus receptam quidam

282

recipit ab aliq aū istas duas
rectio carnem · 7 alias quinq ·
q dictu sunt supius sm q
intellectus est semp recto · ratio
et recta et no recta · sic co
na prout est status malis ff
est recta · prout vo dicit actep
om quida romis pt dici quz
recta quz no recta · ¶ Ad id
q po obi · q lex carnis solu
ptinet ad motiua et no ad
cognitiua · go et lex mentis
que ei oppo dd · qz no est
sile qz lex metis semp dirigit
tam motiua p cognitiuam
lex carnis sine pcedente co
gnicone pt mone et aliqu
post cognicone Quemadmodu
du fomes est penale · iflic
tu ex primo pcto similit lex car
nis que ipm dirigit · et ido se
qua sine pcedenti cognicone
dirigit ipam motiua · i ma
lu et io accidit q ipa pre
uenit aliqu · ognicio · s ecuia
dirigit cognicio ad hoc ut lex
metis dirigat motiua vn po
incipiat q est intellcis post
modu mediate hoc q est volutas
7 io eciā appellat lex metis
ab eo q est mens ipse que sit
facienda ¶ Ad y hoc go q obi q
lex metis oppo legi carnis di
cimus q solu ni oppo ei ex pte
qua est motiua in bonu et
no ex pte qua est cognitiua
vn ex illo no pt pcludi q no
dicat vim motiua s no solu
q dicat vim cognitiua et hec
bu ps. ¶ Ad pmu dus q cu dicit
osca est pena aut gaudiu
q no dz pccia s solu ex
q ci vn ipa disponit ad hoc vel
ad id s q dissimode e i diu
sis qadmodu cognicio dispo
nit ad motiu vn quz acci
dit q aliqs quis osciam de
malo affligi et quis osciaz
de bono delectet.

Quonr qr vtz oscia ff sit
in actu suo · q ni · qz igis
malis ff est in actu suo · vn
quidam qnidm est ignis ff
sit aliq actu · Sz oscia d dz
esse ignis · xxv eze pducta
igne de medio tui · glo · omia
que edificasti male oscie igis
assumet vn · i · eze i glo dica
scindere scintilla · oscie · go si
ignis ita et oscia ff erit in
actu suo · i ptea et ei pode
rosu no sep fat deorsu in
cahilo ff inclinat ad hoc ut
deorsu ferat vn ff est sub
actu sive inclinacionis ulis
s inclinare · li · ar · ad fugiedu
malu et psequedu bonu e
acto qui inest oscie aia · no
dico mone · li · ari ad hoc el ad
illud qua · li · arma pt moni
ad hoc · aut ad id sine spo oscen
su · oscia go ff erit sub quinq ·
actu · et ita ff erit in suo actu

Con[scientia]

¶ Contra consciencia est scientia. scientia autem habitus est
habitus autem non semper est in actu.
ergo consciencia non semper est in actu ¶
Item consciencia non efficit actu
in parvulis ergo tunc consciencia sit in
parvulis eo quod naturalis est non
semper est in suo actu ¶ Responsio quod
et si non appareat actus consciencie
in parvulis tamen in adultis semper
apparet in suo actu. Semper
enim stimulat in adultis vel inclinat
ad bonum vel ad malum. licet ipsum
non ducat ad consensum quod eciam non
est actus eius ¶ Ad aliud vero dicendum
est quod licet consciencia ponat scientiam
scientia habitum. nichilominus consciencia semper est
in aliquo actu. quia quidam
habitus potest semper esse in actu ali-
quo. et quidam non semper est. De
primo autem quid est consciencia

Quarto queritur utrum consciencia sit idem
quod lex naturalis et videtur quod non
lex enim naturalis non est deponi-
bilis. Unde hereticis conscienciam erroneam
dicitur depone conscienciam tuam
ergo lex naturalis non est idem cum con-
sciencia ¶ Item quorum sunt diverse differen-
tie ipsa sunt diversa sed huius et illius
sunt diverse differentie non enim lex na-
turalis recipit istas. recipit istas
differentias. mundum et immundum et ita
de aliis ergo etc. ¶ Item consciencia de
intellectualibus attrahit ad seipsum
et pungit animam conscienciam et ita
non patet ¶ Contra Ro. ii. cum enim gentes etc.
glo. et si gentiles non habeant legem
scriptam habent tamen legem naturalem qua
quisque intelligit et sibi conscius est

quid sit bonum et quid sit
malum. ergo consciencia est idem quod
lex naturalis ¶ Responsio dicimus quod
differunt secundum aliquid principium
quod facit scire quod non
et scientia huius principii. lex enim na-
turalis scripta est in corde. ...
est sicut quedam tabula. quod
dirigit racionem intellectum ad ...
tum. prout habet in se racionem co...
ti. Unde sicut in scientia princip...
includitur ipsum principium s...
in consciencia lex naturalis ¶ Ad i...
quod obicitur quod consciencia est qua al...
quis sibi conscius est. et sic l...
lege naturali dicimus quod divi...
rectitudo non perficit ablatum e...
per illum perficit enim ablatum consci...
non. rectitudo formalis ...
ablatum lege naturali dispon...

Sexto queritur utrum consciencia sit i...
quod synderesis. quod sic. exe...
super i° quatuor partes habebat ...
synderesis est scintilla consciencie
et post ea subditur. hanc autem
conscienciam cum imprimis in prosi...
peccatorum venit precipitanter ...
ex quo videtur quod consciencia sit idem
quod synderesis ¶ hoc idem patet
argumentis que dicuntur in eadem
glo. vult enim dicere quod quatuor
sunt vires anime. scilicet racionalis
scilicet concupiscibilis. quarta enim s...
has et extra has est. dici...
synderesis. et ut patet ex eadem
glo. consciencia reducitur ad ali...
istarum virium. tunc ergo non s...

283

-tia pius ab hoc in eis nisi
sinderesis. p3 q conscia ad sin-
deresim reducit. ¶ Quod predicte dif-
finitie conscie non competunt sin-
deresi quia non est illa et illam
sinderesis est in parte motiva.
conscia vero plus est in parte co-
gnitiva. licet inclinet admo-
tum sicut dictum est. ¶ Ad 10 quod
conscia sit in superiori sive inferiori quod
est sicut extremum et quo
ad hoc conjungit ipsi sinderesi et
dicit habitum naturalem. et aliud quod
est infimus et sic conjungit mag-
istrum. et sic dicit rationem accep-
tivus que non in hoc quod dicit-
ur et sic recipit errore et
probacionem et huius similia. apte
dici inferiori bene potest accidere error
tunc quod erret. hoc non est dese. plus
enim tenet se. ex parte sinderesis
quo habitualis dicitur. quod ratione co-
scie que includit in ipsa ratione
cuius est in ipsa rectitudo vir-
tutis eius quod dicit habitum tenet
se ex parte sinderesis que potius
spiritualis dicitur. secundum rationem eius quod
dicit acceptionem ex parte rationis
ex parte huius recipit predictas
conditiones et ita patet solutio ad 1.
ad 2 dicendum est enim quod conscia apte
inferiori secundum rem reducitur
ad sinderesim
¶ Homo dictum est de substantia
spirituali invisibili cuius nomen
scientia rationalis. Dicendum est de substantia
corporali visibili cuius est corpus

humanum. de quo primo considerandum
est quantum ad duplicem statum
innocencie scilicet et nature lapse. quantum
ad statum innocencie considerandum
est de corpore et de conditionibus eius
duplex scilicet quo ad fieri et quo ad
esse. quo ad fieri considerandum est
de corpore quadruplex secundum quadruplicem
causam et primo quo ad causam
efficientem. secundo quo ad formale.
tercio quo ad materialem. quarto
quo ad finalem. ¶ Quo ad ef-
ficientem causam queruntur. ¶ Primum
si corpus humanum scilicet corpus
ade in statu innocencie fuit a
deo ¶ Secundo si potuit esse a crea-
tura spirituali scilicet ab angelo ¶
tercio si a creatura corporali cuius est
natura aliqua inferior creata

Quarta primum sic. formavit
deus adam de limo terre. gen.
ii quod intelligitur quantum ad corpus ¶
Item Job x manus tue fecerunt me
et plasmaverunt me ut patet ex glossa. loquitur
ibi Job in persona hominis primi. sive
hominis primi. glossa. fecerunt secundum
etiam. totum in circuitu scilicet corpus
et postea manibus dei factus. premisso
consilio faciamus hominem ad ima-
ginem et similitudinem nostram ¶ Item
si corpus aliquod decebat deum esse
tamen maxime decebat eum
esse tamen corpus primi hominis
quod in genere corporum fuit nobi-
lissimum. secundum constat quod aliquod est
conditum a deo scilicet corpus supremum
quod est celum. ¶ Contra Augustinus lxxxiii. questionum.

xxxvi. argumentum omne corpus causatum
esse sic. omne bonum causatum. omne
compositum bonum causatum. ergo omne corpus
ut corpus sit aliquid compositum continuum
ergo omne corpus causatum. quod hic probat
argumentum ultimus ergo corpus causatum sit
adeo ¶ 4. sicut in genere conditi
extrema non coniunguntur nisi per
medium ita in genere operandi et
forma causam et effectum ultimum debe
re intercidere operacio cause medie
sed primum est causa prima corpus
generans ultimus effectus. ergo inter hec
debet intercidere causa media in operan
do ad hoc quod sit effectus ultimus
scilicet corpus generans. Quod autem corpus
generans sit effectus ultimus con
firmatur theologice quia corpus generans
est ultima creatura in operibus
vi dierum. similiter et philosophi istum po
nentes ordinem ut primo sit deus
deinde angelus. deinde corpus
celeste. deinde elementa que sunt
corpora simplicia. deinde minera
lia. deinde vegetabilia deinde
sensibilia. ultimo corpus generans
¶ Item primum est substancia immobilis
et immutabilis. corpus generans
substancia mobilis et mutabilis
inter hec autem est aliqua substancia mobi
lis et immutabilis ut corpus
celeste quod est mobile quo ad
situm immutabile quo ad formam
est et alia que immobilis sed
mutabilis ut terra que est im
mobilis quantum ad situm et muta

bilis quantum ad formam nulla
autem creatura est immobilis et im
mutabilis sed solus deus quod probat
Augustinus in remissione ostendere quod hec
duo in creatura esse non possunt
unde dicit in primo celi substancie …
proprietates vincamque communi…
immobile nam corruptibile fe…
mobile vero incorruptibile propter
cia quadam que ita differentias
ne quod dicit non est singulare i…
primum .i. immobilitas et immu
tabilitas in aliqua creatura con…
ta. dum estimare faceret car…
ostenderet quod extrema .s. cel…
et terra participare has proprietates
ut celum sit mobile sed immu…
bile terra immobilis sed mut…
sed sicut est ordo in essendo i…
debet esse in operando sine eam
da aliter enim destrueret bonum
ordinis in universo. et si si…
esset ultima substancia .s. corpus
generans a medys vel a medi…
¶ Item causa primaria tenendo …
super suum causatum sed sua influ…
est ex infinita potentia ergo quod est im…
causatum infinita dicitur potentia maxime
debet esse potentia ergo cum corpus …
generans maiore sunt infini…
non nisi fuisse effectus primo …
Si dicatur quod ex actu. ipius …
fecunda est. hec infirmitas …
plus erit causa prima potens …
quod aliquid aliud infirmare …
destrueret. non ergo nisi ex aliquo

simitatem quia meruisse si
esset immediate effectus. Ex eo po-
[t]est ad hunc dictum quod licet fuisset co-
[n]ditum corpus primi hominis a spi-
ritu a patre non tamen ex hoc sequitur quod non
fuisset impotens sine infirmum
quia bonitati artificis attestatur
bonitas artificiati eodem modo
quod potestas artificis attestatur
artificiati. ¶ Item corpus
humanum in genere corporum est ultime
conditionis quia in homine est
compositum unde inter creaturas ma-
gis homo distat a summo simplici
quod inter quod si que non tamen distat
tantum a causis mediis etc. ¶ Item
deus optimus est optimum facere
quod corpus hominis primum in
genere corpus est sine defectu
quo in esse tali non fuit de minus
optimorum non fuit productum in
esse ab optimo. ¶ Item ut habetur in
commento super librum de causis
prima facta est causa corporum et
prima est causa ab intelligentia quod
est causa corporum sed magis decet
divinam prudentiam creare creaturas
quod causa corporum cuiusque sunt condi-
tionis quod si non posse creat creaturas
que sunt ab intelligentiis ut
in verbo composito a multo fortius
corpus cuiuscumque sit conditio
sed ab intelligentiis causari. ¶ Item
corpus primi hominis productum fuit
ad esse ultimum id est beatitudinis me-

diate causata, scilicet et ratione for-
tiori modo quod productum fuit ad esse
primum aliqua causata mediante et
esse ultimum sit nobilius quam primum.
¶ Item prima corporis conditio hominis erat
originalis non succedentis. Unde
Basilius in exameron, ubi sic: Ne
in exordio dei mandato sortita
principium ponere iussit enim do-
net ad ortum tum finem quod perve-
niat. Si ergo corpus humanum in perfe-
ctu non origi ab alio corpore eiusdem
generis producatur in esse mediate
virtute superiori. Homo enim generat
hominem et sol. Modo quod tunc scilicet
debuit in esse produci. ¶ Ad hoc
potest dici quod corpus primi hominis
fuit conditum adeo ut ex te sopitu-
genere in pz. non ab angelo vel
alia creatura. Unde Augustinus super
Genesim ad litteram: formare vel edifi-
care costam ut mulier esset
usque adeo non potuit nisi deus
ut sic illud quod carnis sup-
plementum in corpore viri quod in-
stius coste successit locum ab
alterius angelis esse credidimus. Sic
neque ipsum hominem de terra pul-
vere. Sed at quare decebat divinam
prudentiam ut homo in se corpus
esset adeo est quadam ex duabus
complexa quarum prima est suprema
causa exemplari secunda causa finali. Prima
est quia homo secundum corpus est ymago
dei quia sicut deus est principium

lix

simpliciter omni. sic hoc secundum corpus
corporum hoc omni suo genus sunt
principium. Unde in sent. x° uidetur
ymago dei in homine apparet
quia sicut deus in omnibus extitit
principium creationis ita homo
omnibus hominibus principium
generationis. proximitas enim yma
ginis ad id cuius est ymago
omnem removit mediationem
in creando sic in imitando. Alia
quod est cum deus sit alpha et o
principium et finis apoc. i. vo
luit quod ut homo quantum ad utramque
sui partem a nullo alio formae
sortiretur esse ut se totum sa
peret deo esse obnoxium quia in
quantum ad corpus tantum nobi
litavit ut illi soli serviret
ut eum assequeretur. quare fuit necesse
est quod hoc quod omnes homines
sint deo omnino obnoxii quia omnes
in primo die quodammodo conditi
sunt. Non enim conditus fuit primus
homo et quantum ad corpus solum ut
res quedam generalis singula
ris. sed potentialis ut generale prin
cipium omnium corporum generis huma
ni: propter successiones secundum ho
minis non sunt ea ratione yma
go dei quantum ad corpus quia
ipse unum totum id quod generet
primum hominem a deo formatum
generetur eis. ¶ Ad primam dico ba
dicendum quod licet ordo creandi generat
partibus animus sit creandi non
tamen attendendus est ordo iste

in productionem principiorum or
nalium in esse creaturarum unum e
primus homo secundum corpus. secundum pot
in productione principiatorum
sive creatorum ab eisdem primo
remanebat ut causa principalis
ma et mediate producentes
esse. secundarie et inferiores e
ab utrisque effectus ulti. Si quis
sit demum circa theologi
ponit ipsum ultimum conditione
Unde Hugo constat creaturam h
minis rerum omnium visibilium c
ditione posteriore quidem t
secundum causam priorem fuisse. quia
factus est propter omnia. Propter enim fac
sunt omnia. phus autem natura eo
quo compositum est posterius
in natura. et magis compositum in
composito omnium enim corporum co
hominis est compositionis m
prime. cuius ratio insufficiens pate
¶ Ad tertium dicendum quod influentia c
quia causa exerent in esse no
est naturalis vel necessitatis sed e
eterna propter quod secundum libertatem e
causis influentiis sunt quedam
potenciora quedam minus
Unde non sequitur si antinomia est
causae influentis quod propter hoc ma
sit posterior ipse effectus principali
ut causa dicitur maxime inf
alpha. quia quod alie cause influ
super causata hoc habent a prima ca
Unde quia alie cause habent potestatem
influendi ab ipsa et cum hoc
creatione ipsa est intime agen

-is et maxime influe ¶ ad
quod inducit quod bonitas acti
-vis attestatur bonitati acti
-uati dicendum quod non est simile esse
enim bonum debitatum est in sui
-catione sive diffusione unde
quod aliquid est sui diffusivum sive
-cativum sicut accidit in rei
-catione. Illud est quod bonum est et
-titu ad quod se esse bonum oste-
-dit. Unde et si quis proponit
aliquid alii gratis vel presentat
per loquendo hic ut bonus facit
non ut potens vel sapiens quia
-catione rei est diffusio
-dam actu inclinatu et gratis bo-
-nitas cause attestatur bonitati
non autem potentie vel sapien-
-tie. Unde bene sequitur ea est bo-
-ni effectus proprie loquendo non autem
sequitur causa est potens vel sa-
-piens ergo effectus ¶ ad aliud dicendum
quod est distantia multiplex cui etc.
-cia sicut approximatio sive
approximatio est enim approximatio
conformitate et quantum ad esse
et quantum ad nobilitatem sive di-
-gnitatem. Similiter et duplex distan-
-tia per differentiam dupliciter
nature spirituales scilicet angelis et
utrumque magis maioris sunt ap-
-proximationis creaturis corporalibus
minori distantie quia maioris
nobilitatis et dignitatis utpote
omnia corpora maxime prima
-li sive hominis secundum et quod me-

-diante secundum perfectione est deo uni-
-endum unione glorie et sic dis-
-tandum licet quo maxime distat
a deo ratione sive conditionis minime
tamen distat et maxime est approxi-
-mationis ratione sive dignitatis
vel nobilitatis ¶ ad aliud dicendum quod
corpus primi hominis erat optime
factum et de optimis uno modo
optimum in genere corporum elemen-
-tatione simul utpote spirituali anime
sue deo simillimum et quod dis-
-tandum tamen quod principium omnium sin-
-gulis licet enim non sit de optimis
simpliciter est tamen de optimis in genere
corporum: unde est et si non fuit op-
-timum ipse fuit tamen optimum in
universo quod quodammodo etiam ad
perfectionem universi ¶ ad aliud dicendum quod
illud verbum abimelech simpliciter
loquendo falsum est et heresim sonat
ad aliquo modo intellecta. Est veri-
-tatem secundum autem quod creare dicitur quicumque
quod aliquid producit de productio in esse
aliquid sive substantie sive acci-
-dentis secundum quod dicitur per emitte spiritum
tuum et creabuntur ad quantum ad innova-
-tionem bonis operibus sic potest dici
quod anime creantur ab angelis quia
multe innovationes fiunt in ani-
-mabus mediantibus angelis a quibus
anime frequenter recipiunt illuminatio-
-nes secundum quod creare proprie dicitur pro-
-ductio rei de non ente in ens sic
est falsum ¶ aliter et potest intelligi
quod verum intellectum si ponetur intelli-

generacas esse motores orbium
celestium ac cum motu orbium
sunt corpora organizata et sic
disponuntur et aptantur ad eandem
dispositionem susceptionem cum huiusmodi
motus fiat ab intelligentiis
hanc opinionem aliqui modo loquendo
valde proprie accipiendo possunt dicere creaturas
esse ab intelligentiis licet
cum sic solet exponi verbum
predictum sanius tamen est illud ut
simpliciter sermonem negare cum sic exponendo
concedere. ¶ Ad 4m quod obiicitur
quod corpus primi hominis productum
est ad esse ultimum immediate
causa etc. dicendum est quod equivoce sed non
sicut quod gratie sed sicut gloriae quarum nullius
est operator causa cooperari tamen
potest ad utrumque quod dicit enim Augustinus
super genesim ad litteram solus unius
cuiuslibet nature creator est deus non quod
nulla sit angelorum operatio ut
quid creetur sed non ideo sunt creatores
loquitur enim Augustinus de formatione
mulieris de costa viri cum
ipse dicat quidam creationem forte
rationem multiplicationis quam creatam
illa modo fiebat corpus tamen que
quidem formationis sunt a deo. tamen ut
ipse dicit aliqui sunt ibi ministeria
angelorum eodem modo deus est ipse
operator et dator gratie et gloriae
aliquo tamen modo angeli operantur scilicet
illuminando excitando sive disponendo ¶ Ad ultimum dicendum quod prima rerum
conditio est lex originalis naturae sic
cedentis in hoc quod virtutes et proprietates
collate rebus tunc conditis perseverat
et hoc principaliter quantum

ad terram sed quantum ad collationem virtutis
et proprietatis que requiritur
ad perfectionem esse individui in se
et quantum adaptationem comparando
temporibus congruis ad sui speciei multiplicationem
et quantum ad recessionem
temporum huiusmodi operum quousque
statu multiplicationis sive cursus
temporum. Ad ima pendenda
terminatur tamen enim dixit genesis ii germinet
terra herbam virentem et cetera
huiusmodi ubi accepit terra virtutem
fructificandi in se et renovandi
fructum secundum congruum temporis renovationem
et hoc ipsum incessabiliter
faciendi quousque veniat status
multiplicationis rerum ¶ De primo
basilius exameron vi germinet
terra respice quomodo ex parva voce
et preceptione brevissima terra
arida sterilis quod repente parturit
et ad effectum fructificationis
pulsa velud quodam modo lucis
se amictu deposito superioribus
decoribus induimentis et cultibus
proprijs decoris complectens terra quod
visu celesti iussu concepit effe
bat ¶ De primo idem in fine v. libri germinet
terra prima ista preceptio cogit
nunc et spacias quantitas hoc singu
annorum curricula ad informationem
generis herbarum seminum lignorum que
ducere et in principio primo voce que
tunc emissa est. et prima illa preceptio
velud lex quedam nature fuit
inhesit terre causa fructificandi
quod sibi prebens in postum facultatem
¶ De terra idem Basilius

adulte q dei obuum currens
primum tantum q olim cepit
usq nunc opat et propat
ad fine donec gsuacom mudus
rpiat. sic enim pila cu ab
quo fuit impulsa cu spacia
cepa repit ipa sui volubili
tate loci q pcli velocius ma
tia pfert nec prius stare po
test qm ad plana descendat.
ita rep dei preptione gmo
nascenti morienti q passim
mum penetrans vniuitque gmis
sole psilitudine sui custodi
equalit donec ad statutu tem
pus veniat pueniue equ em facit
equo succede et leone leoni et
aquila aquile et singulas anan
tes sequenti successione serua
tas usq ad fine omni cepitumq p
ducit. nullu em tpus valebit
spirates anant gmutare p
terq nuper gstituta nata ita
termis sert. cum tpre tn non
pro ne seruari quo ad hc q
succeet corpus ex corpe sic
fit p decisione subie s modo
practis. tuc em optet quom
efficiae id artulare ul insiml
apte ante
sequit inquire si corpus
primi homis potuit forari
creatura spualis s. ab angelo
et nuo si a bono angelo. pio si
a malo s. dyablo ul deone aliq.
primo q quit si bonus ange
lus potuit formare sine
corpus primi homis q no

nc. sic sicut ostedit aug ixo
ge. ad lit. angeli no potuant
formare mulierem ex costa vi.
Si maiori distatia et minori
dispositone est pulue sue
luto ad corpus huanu qm
os. et caro huana. et diffici
lior tusimitaco. cu in huibz
symboli sit facilior tusimita
cio. q si angeli impotetes erat
face corpus huanu sue mlie
bre ex carne et osse huano ul
tofortius impotetes erat corpus
huanu formare ex pulue ul
luto. Item no est dimmuta virtus
sine ptas angeli post tpus cre
acionis primi homis q si nuc
no pt angelus educe corpus
huanu mee corporalibs ronibz
existetibz i elis nec tuc potuit
Qd nuc no pt ostedit sic nullius
rei suba ppe et pse educendi
in ee p hm pot induci in ee
ministio angelico. corpus huam
est tale q a rc. plos p ut dicit
Aug instar. velz corpeis roes
quibz eu data fuit oportuni
tas tpalis prumpit in species de
bitas sine modis et finibus
prumpit anqm pse opacone
ne. quituaq em psllicitudine
operet angelus tta hois pduc
tom in ee nuqm in ee pduce
rent. u na opante. bene tn opa
cone ne in ee pducent ange
lo no cooperante sicut quitacuq
psllicitudine opret agricola
tot tita pducone segetu ul ar
borum nuqm pducent in ee nisi

cparet na vni angelis corpa
ii. nalia in pductione solum in
expedit et accelat opacionem
nate nec est educens rem na
lem in actu ul ee. ii. potes edu
ce sicut nec agricola segetes
ul arbores s. ii. po. que spa
virtute sufficit ad hor pductionem
in ee tpre qdo ¶ Itē si angeli
potuit formare ul pducere corpus
humanum tunc fuit possibile et po
nibile poat. gl i inde sit ange
lus educit in ee corpus ade
g. angeli fuit creator alicuius
subē ¶ Qst. dam quicunque dicit
angelos creatores alicuius subē
hi omnes sunt ob prius sm dya.li.
¶ Si dicitur q ibi sunt creatores
peccatore nec hoc impedit pres
sum racio ca formacio corporis
primi hominis ex pulne sunt ca
cio queda ut infra patebit
Et eiusdem est po ul amplio
ris reformare corpa mortuorum
ex pulne et formare ex pul
ne utbique enim ut esse tm po
passiua ul obedia nalis tm
primum at fuit unistio angelorum
sicut de g i ni q s sl possit
ita ut q corpus primi hominis po
tuit formari ex luto ul pulue
bz ministio angelorum ¶ Rsp. io pr
ge. Aug. no illa est i angelis
po. ut aliquid creetur. ex hoc ar
guitur sic cuicunque conuenit po
pot conuenire actus illius po. s
po tandi conuenit angelis ut
pz ex ante pdicta g. et actus

conuenire potuit et ita nich
impedit. qn corpus ade pot
educi in ee ab angelo sicut
educo esset tacto ¶ Sic ut h
ab Aug. vi. sup ge. corpu
ade fuit in opibus vi. dierum fa
si in qua[..]or elis si g angeli
nerunt pporciones elorum que
requirebat ad creacionem hu
corporis. et constat q ministio
gelorum eorum potuit coaptari
et compingi in tali pporcione
relinquitur q potuit corpus
primi hominis formare. ¶ R
credo q angeli no s potu
peorum unstem educe corpu
humanum nec ad hoc erat po
eorum ordinata ut pz in qo
de miraculo et hoc dicit Aug
vo sup gen. formare ul ed
care costam ut mulier eet
adeo no potuit ii do aq
ipsa ii. subsistit. ut nec ill
quid carnis supplemento
corpe viri q in illius coste
cessit locu q ab angelis fact
esse credidim sicut ii. pri
hominem de terre pulue. ¶ A
prim g d[..] q no est sile de
mnacione et reformacione
in pulueribus ex quibus erit ref
erit queda aptitudo sine
petitus ad hoc q sinul vnia
in corpe et vltimo ad vnio
cu aia cu attestatur ordina
corporis adueniente no moue
que quide aptitudo no era

in pulueribus uel in luto ex quibus
formabatur corpus primi hominis
et si mistio angelorum fiat
quod tamen ego non assero. fiat tamen
preparatio corporum que resurget
[illegible] credo tamen quod illa reparatio in
quantum erit ab angelis sit ultime
completionis siue perfectionis. sed
[illegible] completio siue coadunatio
[illegible] in toto. ultima completione
[illegible] conditore reformanda debetur
[illegible] plenius infra. cum agetur
de [illegible] ¶ Ad aliud dicendum quod ange
li creare non possunt. possunt tamen
[illegible] dei inquantum uoluntati eius
obediunt de rebus subiectis taliter
ministrare ut aliquid creetur
[illegible] Aug. super gen. ix. cum dicit
[illegible] istam totam sua bipertita
quadam ministerii prudentie ope et
in naturalibus et in uoluntariis mo
tibus administret creatura uniuersitatis tamen angelus
angelus sed cui nec serpentina uo
luntas uel angelica obediet
[illegible] subiecta cuncta exercita e
in ratione naturalibus motibus de re
[illegible] subiectis tamquam minus ministre
[illegible] illas principales in uerbo
de non creatas uel [illegible] illas in
[illegible] vi dierum operibus taliter crea
[illegible] tiones aliquid in tempore cre
[illegible] more agricolandi uel meden
di [illegible] et est exemplum Aug. de
medico qui egro adhibet ali
mentum et [illegible] medicamen
tum non hoc facit de rebus quas creat
[illegible] sed quas creatas inuenit de

huiusmodi cum que adhibet nec
uires creat nec creare. sed in
potius hoc agit operatione medi
ci adiuta. ¶ Ad ultimum dicendum quod
et angeli faciant preparationes
elementorum que requiruntur ad forma
tionem corporis humani et claria
[illegible] corporis humani debita
formatione membrorum complen
[illegible] tamen corpus humanum formare
non possunt. illa enim armonia
et dispositio qua aptum est ad
susceptionem anime rationalis et
illa tamquam propria et debita per
fectionis [illegible] sine infe
riore non possunt quod inter re
quiritur ad corpus humanum sicut
infra melius patebit.

Sequitur inquirere utrum corpus
primi hominis potuit educi
in esse ministerio mali angeli
hoc est utrum malus angelus po
tuit illud educere in esse quod non pro
[illegible] rationibus quibus ostensum
est supra quod nec angelus bonus
hoc potuit. ¶ Quod angelus malus
tempore conditionis primi hominis non
fuit [illegible] potuit [illegible] sed
constat quod tam boni angeli quam
mali assumunt corpora humana
in quibus apparent que formant
ex corporibus elementis [illegible] quod tunc
similiter potuerunt et ex hoc [illegible] quod
mali angeli potuerunt formare
corpus primi hominis. ¶ Item
Aug. in libro lxxxiii q. xvi dicit
non hoc oportet mirari quia omnia

que visibilit fiunt a pnsioes
ptates aeris hg no absurde fi
posse credunt exo h m q no
solu m corpa huana fz etia
alia que visibilit fiunt i p
fenoes aeris ptates i demo
nes fi possunt ¶ Si dicet q
Aug loquit de opibz mira
bilibz sine miraclosis que
quez visibilit fiunt q m ph
q loquit de factone serpetu
a magis et a moyse exo vij.
hc no impedit pcessum tomis
quia si opa mirabilia que
visibilit fiut possut fi p in
fiores ptates aeris m stosor
et alia que subiacet nate
¶ Sz cu optime sciant natas
et pporcones rez naliu sine
eloz et qz sciuerut no e du
biu qn sciret apuci gducois
homis qntu debeat ee in
semie huano de quoz elo.
silit et pporcom eloz i tali
pporcone cmisceri et sic
semie q est matia corporis
huani face. p cu sciret qui
pporcone caloris et quibus
instumetis embo calesset et
gfovet et gstat. q sciuerut.
nox aliqz parare q tali ca
lore viget et huig instumet
hudaret et ita fetu hi int
re et intendo ad statu que
mentem pduce. m q tut scie
bat et potant ad statu corpo
huani in esse sine viro et
mlie pduce ¶ Et hc m. ph

q quia drachones erant
semalit in rebz corpeis m
li angeli pduxerut eos m
silit et boni q vult Aug d
Si vl drachones fu sut e
virgis magoz no funt tu
tores draconu neqz mag
neqz angeli mali quibz m
steris illa fiebat. infut en
rebz corpeis r c. ut sup 7
uet dicit angeli qui fati
ista: ciali cctores sicut
agcole sege. ul arboz r c.
te plane hez ab Aug. q d
chones fiebat abonis an
lis. et malis et illos face
bant et hc quia erat in re
corpeis fz semialem ron
inlit m in pporto ¶ Item
est corpg organizade qn q
tates elates ad equalitat
pfcam deduce g cu mal
angelg possit id q e mai
pot id q est min fz ad hc c
corpg huanu educet in es
ista duo sufficiut i si pfca e
litas qualitatu et corpis h
mani orgnizacio. de pmo
Algaz. cu qmixtio eloz fi
pilloris et equalitatis for
tioris tuc erit disppo ad su
ceptom aie ronalis ¶ Item
quit medent si demones
possut qrare et sic corpu
huanu ad esse pduce sic ap
nat de mellino qui ut dicit
genitg fuit ademone i cubo q
m rone ptacta. quia no sut

288

q̄tu sit in tanto semine de q̄b
eli et in qua pportone et ppor
tões eloꝝ et tales pportones
in tali pportone sunt ɋmistei
et ic semine hũani face et ma
tiri infunde et sine viro corꝰ
formu ꝓduce. Iste sunt se
mi decisu a viro collige et in
illa vtute qua decisu est. ob
seruatu in matrem aptam ad
hōis ꝓductom infunde et ita
ut pus. Iste Job xli. no e sup
tr ptas que ɋpet ei. ḡ si ali
qua est ptas in tra: que pot
corpus hũani in ee ꝓduce. rc.
Ad hc dd' sine ꝓiudico q ulla
ten cuig pe na est. ta potest
angelꝰ bonꝰ ul malꝰ educe de
pte seminali in actu ul in ee sic
tactu est in opponedo cuig
dicer est. q cu duplex sit o
pario tate. queda s agentis
necitate ut illa que est natie
queda agetis p electom ut illa
que est volutaria. illa que e
m eli cadit sub scda dria vni
Aug. xiiij. sup ge. in ipo mundo
gemina opato pudentie repit
ptim nalis ptim volutaria nã
qui d' p occulta dei ad
ministracom qua et ligmis et
h erba dat incremetu volunta
ria p angeloꝝ opa et hōim. est
ḡ opato angelica qutu ad ea
que opat in mundo volutaria
et artificialis maxime
cu opat circa hc inferiora i ꝓduce
do ila in ee ul pficiendo vnde
angelꝰ in talibꝫ est agens ut arti

fex et opato eius opato artifi
cis. et opatu ab eo artificiale vn
nichil q est ppe ꝓducend' in esse
scdm decretu nẽ pot ab angelo
ꝓduci in ee sicut nc nale pot
esse artificiale. pot tn angelus
nam expedire et in ꝓductone
reꝝ nalia in ee opus illiꝰ acce
lerare s illud in esse ꝓduce no
pot sicut nc agrcola segetes ul
arbores q3 manifeste. p3 q quia
si in hũuig ꝓducendis in esse
nulla sollicitudine angelꝰ opa
ret cessante opacone sic nullo
pficet. Unde Ansel de ɋceptu ugi
sicut creata na nichil p se face
pot nisi q aucte dei accepit sic
volutas creature nequit quitq3
p se opari nisi q na adiuuat
ul ɋcedit. est ḡ ages ut artifex
pp q ab aug. ɋpat medico et
agrcole ut sup dictu est. Unde
corpus ɋpoitu ab angelo sive
bono sive malo ad effigiem cor
poris hũani est corpus artifi
ciale no nale vn nc corpus
hũanu q p se est corpus nale
sicut nec corpus artificiale ad
effigiem corpis hũani ɋpoitu
ut statua ul hũig. p3 ḡ qualr
ad pmu rn. quia corpa forma
ta et assupta ab angelis sive
bonis sive malis no st corpa
hũana s artificialia quedam
ad hũani corpis effigiem com
poita. Ad illud q dicit Aug
t li lxxxiij q. si q omia que vi
sibilit fiut rc dd' q Aug inte
dit detmare facietes miracla

sine mirabilia similia istis que fiunt
ab angelis bonis faciunt illa ve
ro fantastice. Unde vult dicere quod
ab angelis malis fiunt mira
bilia similia istis que fiunt ab angelis bo
nis sicut fuit de serpente moysi et
serpentibus magorum. Sicut enim vero
fuit serpens qui proiecta virga moy
si in terra fiebat quodam modo
ministerio angelorum bonorum similiter veri
fuerunt serpentes magorum quodam
modo facti ministerio malorum angelorum
Ad illud quod obicitur quod si possent in
opera mirabilia que sunt supra
naturam a multo fortius et in alia que
sub sunt nature. Dicendum quod non sequitur quia
licet quodcumque dicatur opus mirabile sine
miraculosum ratione modi agendi
non ratione rei actae sive producte
in esse sicut fuit de mirabilibus
quibusdam factis in egypto ut supra de
mutatione aque in sanguinem
et virgarum in colubros et aliis
huiusmodi que ut vult Augustinus naturalia
erant. Determinat enim quod insunt
rebus corporeis per omnia elementa mundi
quedam occulte seminarie rationes
quibus cum data fuerit opportunitas
prorumpunt in species debitas quibus
agricole prebeant quasdam visibiles
opportunitates et causas manifestandi
et isti faciunt visibiliter hec ange
li faciunt invisibiliter. Unde quia ange
li ministrant invisibiliter et repente
productionem talium quod ministret natura
visibiliter et successive necesse est
dicta nisi in modo producendi quia hic
repente et invisibiliter. illic tempora
li protelatione et visibiliter. Ad

huiusmodi huiusmodi dicuntur opera naturalia ratione i[mp]
ratione modi producendi in est[..]
quod repentina fiunt et quia s[..]
tum cursum nature qui erat minist[erio]
angelorum erant illa opera mir[a]
bilia. ex quo patet quod angelor[um]
ministerio quemque evenit aliquid m[i]
rabiliter produci in esse que t[..]
secundum ordinationem effectuum a[d]
as causas naturalia sunt et c[..]
ne in esse producta ex hoc pa[tet]
hec argumentatio non valet p[..]
loquendo angeli non possunt m[..]
opera mirabilia ergo possunt p[ro]
ducere in esse naturalia. Intelligendum
tamen quod in opere producto et considera[tis]
bus operis operantis est mir[a]
in quod solum potest angelus. operi[s]
operatum naturale in quod non pote[st]
potest enim angelus mirabil[iter]
operari in quantum contra cursum nature sive fi[..]
ut fiat naturalia non tamen potest ill[a]
facere. Ad aliud dicendum quod supp[..]
quod noverunt proportiones ele[mentorum]
et proportiones que requiruntur a[d]
seminis compositionem et quibus mutu[..]
tis et qua temperancia caloris f[..]
est conservandus et interdu[m]
non tamen possunt de seminalibus
[..] rationibus educere corpus h[u]
in esse potest substantiam seminis requi[..]
dispositio sui virtus que relinquitur
in semine ex virtute decidentis f[..]
generantis et forte a tota specie ill[..]
qua proveniet species et disponat
ipsum corpus ad anime susceptio[nem]
sicut species et postea perfectibile a[..]
eadem quod patet per hoc quod non omnes q[ui]
possunt decindere semen possi[nt]

generare dd quod semen quodcumque in fuit hitu nisi fuit decisum a corpore perfecto anima animali in quo relicta fuit virtus a decidente qua corpus ex illo educendum preparetur et disponatur ad anime susceptionem ut ad propriam suam perfectionem non potest esse materia humani corporis. Ad aliud dd quod non intendit Aug. quod dracones de quibus obiectum est sic fuerint sive ab omine sive animalis angelis quia tunc determinaret illa opera fuisse malia sed dicit illos factos fuisse animalia ab angelis eo genere loquendi quo ille dicitur facere qui imitat et expedit facere per se. Ad et quod sequitur patet per dicta quia corpus apparitum ab angelis tamen sit artificiale ut supra tactum est non est corpus organizatum nec potest angelus corpus humanum organizare licet possit partes quasi membra quedam componere et illis quasi instrumentis uti non organis qualiter intelligendum est verbum illud s. Alga. s. eri ... ao eloz fuit et infra declarabitur. Ad et quod per ea obiectum sic demones incubi possunt generare et sit corpus humanum in esse producere dd quod non possunt quod patet ex dictis potest tamen dici sine preiudicio quod si semen materia infusum a demone incubo fuit decisum a potente generare et valido ad hoc ut de eo fiat corpus humanum et servatum fuit usque ad infusionem in virtute in qua decisum fuit. Similiter et fuerit ex parte

mulieris recipientis que requiruntur tunc sufficiat ad fetum perficiendum vel non potest produci ex tali ut in esse corpus humanum Si autem semen infusum matrici aliqua arte contractum fuit a corporibus et aliis in quibus latet ratio seminaris nullo modo ex huiusmodi semine educetur in esse corpus humanum. Cuius ratio patet ex dictis. Ad hoc quod obiectum quod non est super terram potestas etc. dd quod et si maxima sit potestas illius et minor potestate potentis generare quia tamen a datore potestatis illius non est data ad hoc nullo modo potest in hoc u. n. potest tamen in ad u. in illud in quod data est illi potestas a datore sive datore eiusdem

Sequitur inquirere utrum corporalis natura inferior vel superior potuit producere corpus primi hominis in esse. Primo quo potest querit utrum virtus insita corporibus inferioribus hoc potuit. Secundo virtus situs celestis sive astri. Tertio ad idem queritur de cometa sive stella comata.

Circa primum sic. omne educens aliud in esse nobilius est eo quod educitur per primum ergo si corpus primi hominis nobilius erat in statu in quo conditum erat omni corpore hic nulla virtus corporis quo potuit illud educere in esse tamen nulla virtus sit nobilior substantia vel eo cuius est virtus. Item

Aug. in glo. ex° vij insunt rebus
corporeis per omnia elementa mundi quedam
occulte seminarie rationes quibus
cum data sunt opportunitates tempora
lis prorumpit in species debitas su
is modis et finibus. Ideo hoc verbo
Aug. patet quod ea quorum rationes semina
rie occultate sunt in rebus claribus
vel elementis data temporis opportunitate
exeunt in esse et constat quod iste ex
itus est per operationem nature. Nichil ergo
cum corpus primi hominis secundum rationem
seminalem erat in rebus operum vj
dierum nature quod data temporis opportunitate
eductum esset in esse operatione nature
secundum hoc esse non posset nisi natura hoc posset
quod ratio est. ¶ Hec Aug. vi super Gen. ad
litteram dicit: si omnium futurorum cause mundo
sunt insite cum ille factus est dies
quem deus creavit omnia simul non Adam
factus est sicut et credibilius iam
perfecte virilitatis quam erat in illis
causis non solum ut sic posset sed
ut tamen sic necesse esset nature quia in
causis illis non erat tamen possi
bilitas producendi illud in esse
secundum necessitatis. ¶ Ad hoc potest dici quod
nulla natura creata corporum inferiorum po
tuit corpus primi hominis de du
cere in esse. ¶ Ad primum obiectum in contrarium
dicendum quod licet corpus primi hominis
secundum seminalem rationem esset in elementis
non tamen debuit operatione nature pro
duci in esse sicut alia que secundum
rationem eandem erat in elementis et hoc
est ratio summa propter quam in elementis
mundi tales et seminales inseruit
non indidit illis sine corpore nature
ut illorum operatione omnia huiusmodi
in esse educentur sed eductionem

quorundam sibi reservavit de quorum
numero erat corpus primi hominis
licet enim prefixat in primis rerum
causis ut corpus primi hominis
fieret et sic vel sic fieret non tamen pre
fixit ut operatione illarum fieret vel
sic fieret. Unde Aug. vi super Gen.
ad lit. sic factus est homo quemadmodum
ille prime cause habebat ut fieret
primus homo non ex parentibus nasci quia
nulli precesserant sed de limo formari
oportebat secundum causalem rationem in qua
primitus erat factus. Si igitur in illis
primis rerum causis quas mundo primitus
conditor inseruit non tamen posuit
quod de limo formaturus erat hominem
sed quemadmodum formaturus utrum sic
in matris utero an in forma iu
venili procul dubio sic fecit ut
illic prefixat neque enim contra dispo
sitionem suam faceret. Si autem vim tan
tum posuit possibilitatis ut hoc fieret vel
sic posset id est ut ibi posset quia
eam sic et sic posset. Unum autem
tamen modum quo erat facturus
in sua voluntate contexit. tum
mundi constitutionem contexit. ¶ Ad
aliud dicendum quod non est intentio Aug. quod
necesse erat corpus primi hominis ab
illis causis inferioribus in quibus
taliter erat educi in esse vel in quantum
in ipsis erat sed potius inquantum erat
in divina voluntate ut sua potestate
produceretur in esse non ab illis quibus
dederat ut de illis sic posset. et hoc
patet quod verbis Aug. ibidem dicentis
manifestum est sic non factum esse
hominem contra quod illa erat in illa prima

290

gdicione cetes quia ibi erat etia
sic fieri posse. eqnius no ibi erat
ita fi nate esse. sic em no erat in
gdicione cature sz in placito cato
ris. cuius volutas recte est neitas
ette q dicit plane. q no ibi iddz
cause inferiorib; erat nece ita
fieri sicut erat sic fieri in volu
tate catoris

Deinde querit vtrum na celestis
sive astrorum potat educere cor
pus adem in ee. q no mr. gt dat
nos dr astra no sut ca alicuius
corpus que sunt neq corruptoris
corpus que corrupunt. g nulla
sunt eis data ptas faciendi ali
qua. que sunt a suo gditore. cu
ipe nichil agat frustra. neq
deficiat in necce. ¶ q si potat
p ducere id in ee. aut sic sunt mi
rabilit aut voluntarie. no mi
rabilit. quia solus deus opatur in
circuitu mirabili. sz q dicit anus no
voluntarie q licet est opacio sibe
agentis p electionem. no malit q
opacio nec requirit assilacom
in na et spe. est em na ineo
sita rebz procandi silia copsilibus
sz int corpa celestia et alia cor
pora inferiora no est huius assila
tio cu corpe primi homis g etc.
¶ Sz solu corpus humanum est dis
positu ad susceptionem aie ronalis
q g pot facere corpus dispositu
ad susceptionem aie ronalis pot
facere corpus humanu. sz hoc potest
facere na celestis g etc. q pt pbo
dr Algaz. cu gnupcio elorum fuit
pulcrioris et perfectioris equalitate

tuc erit dispo ad susceptionem
aie ronalis sz na celestis pt
facere huius gnupcionem elorum p
em p influenciam virtutis lucis
gretates elorum gciliare et gnu
p actiones frequentes q erat
intensu remittere et q remis
sum intendere. g cu int quali
tates elares grias no sit i
finita distancia et na ages
incessat agit. dicit em Algaz
no cessat na opari in materia
sicut nc dator formarum influe
re. q possit huius equalitate
facere elorum. ¶ Sz triplex est co
dicio nre. po dispo neitatis de
ages in na inducens disposicionem
in illa. p actionem multiplicatas
inducere pt neitatem in eade.
hic pz p exm et ronem. exm est
q calidu ut ignis disponens
materiam aeris ad susceptionem
aie forme ignis pot gtinua
accione inducere neitatem ad
eandem. hoc id pz rone tali cu
no sit infinita distancia inter
qualitates elares sive grias
sive alias. cu vnu agat i ad
si quo na ages pot dispone
pacies ad illius forme suscep
tionem pot accione frequenti idu
cere neitatem ad eand. Scdm in
de virtute celesti q cu possit
naturam corporis humani dispone
ad susceptionem aie ronalis ut
expdictis pz cu sit gtinue a
gens. pt in eand neitatem
inducere ad eandem q no pot

nisi p eductionem corporis humani
in esse ¶ Iste aia vegetabilis
cum sit mita quedam dignior est ei
corpore humano inquantum est corpus
hec at patet p augustinum in multis lo
cis q uirtus celestis educit aiam
vegetabile in ee quod patet i li de
vegetabilibus ubi appellatur terra
mater plantarum et pater sol.
si ergo potest illud quod est mains et
nobilius potest et illud quod est minus
et ignobilius ergo etc. ¶ Iste propositiones
sionees i inferioribus a corporibus
supercelestibus sive a uirtute ce
lesti educuntur in ee minuta ani
malia patet sicut enim solis
per motum eius annuum ut ma
nifeste uidemus minutorum sensi
bilium fit renouatio si ergo huius
minuta racione aie sensibilis
qua agunt et se preseruantur no
biliora sint omni corpore humano
inquantum est corpus m idem quod
sup. ¶ Iste ut ostendit phus s. al
bumasar i li i in introductorio in
artem astronomie in locis i quibus
habundat frigus ne homines sine
spe superfluum propter solis remotionem
aut calor i moderatus sive
superfluus propter nimiam eiusdem
appropinquacionem no educatur al
aliquid in ee s solum modo i loc
medijs in quibus calor et frigus
in quodam temperamento se habent ex
conuenienti situ solis. ex hijs patet
quod experiencia uirtutis corporis
solaris in proporcione conuenienti

aialia generantur ee et agro
no esse. ex quo patet uirtutem
celestem et maxime solis
posse aialia producere in ee.
ex quo uidetur quod et corpus huma
num formis ¶ Ad hec dicendum quod uirtus
celestis uel astrorum no potest
corpus primi hominis deducere
in ee. hoc enim no fuit alicui
creature inferiori neque superiori
datum adeo. ut enim dicit aug
super genesim ad litteram id erit cuiusque rei
naturale quod ille fecerit a quo est
omnis modus numerus et ordo
nature. Unde cum nature inferior uel et superi
or nichil potest nisi quod est ei
naturale. hoc est indictum quod additur
nature educere corpus primi hominis
in ee no fuit ei naturale ¶ Ad
primum in contrarium dicendum quod hec solum cor
pus humanum dispositum est ad
suscepcionem aie racionalis. verum
est si intelligatur dispositum propria
qua sive completa disposicione
ut illa que est necessitas quo
disponitur corpus humanum quod
est organizatum. si intelligatur
dispositum remota no est verum
quia forme humanum dispositum
est quodam modo s. disposicione re
mota. s quod dicit algasel. cum
complexio elementorum fuerit pulcrioris
et forcioris perfectionis equalitatis
tunc erit dispositio etc. intelligitur de dis
posicione remota. quia loquitur
de perfectione sive forme humano

in quo cum ut ipse dicit cum est
commixtio elementorum in equalitate
pulcriore et perfectiore quam nichil
possit inveniri subtilius et pul
crius tunc est aptum ad susceptionem
forme pulcherrime. Secundo anima humana
dicit enim sic cum commixtio elementorum
fuit pulcrioris et perfectioris equa
litatis quo nichil possit inve
niri subtilius et pulcrius sicut
sperma hominis cuius necessitas venit
in corpus hominis ex cibis qui
sunt subtiliores cibis animalium
et cibis vegetabilium et ex vir
tutibus et vinis qui sunt pulcrio
res virtutibus et vinis animalium
tunc fiet apta ad recipiendum
altiorem formarum pulcriorem
formis que est anima hominis
Ad primum quod obicitur quod illud agens
quod potest inducere dispositionem ad for
mam aliquam impacientem potest
necessitatem inducere in eodem
dicendum quod quando sic est quod dispositio que
est necessitas sequitur ad remo
tam dispositionem sine aliqua innova
cione forme alterius generis verum
est sicut patet de igne inducente
in materia aeris dispositionem
remotam ad formam eiusdem quam
per actionem continuam potest inducere
illam que est necessitas quia ad
inducitur necessitas per innovationem
formarum diversarum generum sicut
fit in deductione corporis humani
in esse ex elementis ubi primo requiritur
commixtio elementorum perfecta equalitate

deinde coagulatio spermatis
deinde informatio eiusdem minus
nobilioribus formis quibus aptatur ad
susceptionem anime racionalis vir
tute relicta ab ipso descendente
unde efficitur semen et simile
cognatum corpori humano deinde per
multas innovationes accio
perfectam organizacio non est unum
Ad illa que consequuntur obicitur
sed quod numquam celestis potest educere ve
getabilia in esse et animalia
minuta sine que exeunt
in esse per putrefactionem et cetera dicendum
quod et si ista sint nobiliora ali
qua racione corpore humano in
quantum corpus est non tamen in
quantum humanum propter ordinem quem
habet ad animam racionalem et ma
xime quia corpus Christi hominis
mediante sua perfectione secundo ani
mali erat fermentum deo
et aquo erat totum genus humanum
acceptum esse et in corpus secundum
carnem unde erat deus ma
xime glorificandus et etiam erat
glorificandum et deo unienidum no
bilius erat quantum ad hoc re ali
qua vegetabili et etiam omni
minuto animante et sic remanet
media supradicta. quia vege
tabilia et animalia minuta
se habent sicut excedencia et
excessa respectu corporis Christi hominis
pro et si vegetabile quocumque et
minuta animalia quecumque
generis esset corpore Christi hominis
nobiliora non tamen sequeretur quod si

na inferior posset educere illa in effectu quod similiter posset virtus primi hominis. ratio huius est quia quecumque que ignobiliora sunt cum maiori difficultate educuntur in esse cum maiori enim difficultate lapis vilissimus educitur in esse. ad cuius eductionem requiritur congelatio multorum annorum quam planta aliqua valde nobilis in genere suo propter quod non sequitur hoc potest educere in esse illud quod est nobilius ergo et illud quod est minus nobile
¶ Sed alia causa est quia catan non potest aliquid nisi in illis in quo data est illi potestas a suo conditore. Unde Augustinus de trinitate. Unde catan nichil facere potest nisi quod a voluntate dei accepit. Item in eodem sola dei voluntas facit in principio rerum naturas dans quibusdam creaturas petentes singulis voluntates ut naturam voluntates secundum ordinem sibi traditum sunt operentur. in rerum cursu persolvunt propter hoc dico id quod potest facere illud quod est maius non potest facere illud quod est minus sicut qui potest generare hominem non potest generare asinum quia hoc non est sibi datum ab illo a quo est omnis potestas. Sunt volunt aliqui. sol non producit in esse etiam vegetabile et hoc ostendunt sic sol quarto die conditus est vegetabilia tercio die

causa cum origine et natura debet precedere suum effectum et non sequi. Unde Basilius in principio Genesis. ex quo germinet terra herba pabuli prius videbis tellus germinare preceptum est nullius indigens adiumento quam quidam opinantur plantis a semibus solem terras prestare. esse dicunt ea que de terra pullulant per vaporis calorem attractu ab imis sedibus ad summa producit. Ideo sole antiquior terrene fecunditatis ornatus emicuit ut errore venerandi solem utpote auctorem nascendi huius qui in errore positi sunt auferretur. sed tu suadeo potuerunt quia postquam creatus est erat iam terra sine fructibus decorata considerates quod herbis et per pabulis. sol in nascendo posterior est. ¶ Ad aliud dicendum quod in locis valde remotis a sole et valde propinquis non est oppositum aliquid quod natura ex qua fiet aliquid non aptatur per operationem solis non quia sol habeat naturam productiva animalium in esse. sed solum dispositiva cum enim ex vapore et fumo. sive resolutione ex eis habeant esse. diverse complexiones virtute corporis superiorum celestis disponente cum sunt nimia elongatio solis coagulantur et comprimuntur ibidem vapores et non elevantur in sublime et flat ideo et hyeme et estate. venti validi et non componitur ibidem aliquid ex animalibus et semetibus. Similiter

si sit minima approximatio sicut
est in locis meridianis combustis
propter vehementem combustionem nichil
ponitur. ibi. Hec ex textu philosophi.

Adhuc ad idem obiectio. sicut ut dicit
Hugo. homo factus est ut deo
serviret propter quem factus est et mundus
factus est ut serviret homini propter quem
factus est. si ergo mundus factus est ut
serviat homini si aliqua que sunt
de nobilioribus partibus mundi sicut
stelle sunt cause dissolutionis cor
poris humani et in illa possunt in
quantum ille stelle vel aliqua alia in mun
do sunt causa corruptionis corporis huma
ni et in illa possunt secundum potentiam que in
sunt ea que principaliter agunt
in mundo habebat contrarium. ergo contrarium
erit potestatis in eis componendi cor
pus humanum. ¶ Quod autem stella ali
qua videlicet cometa sit causa di
solutionis humane sic ut vo
lunt philosophi in omni re complexiona
ta terrestri sunt res corporee spirituales
les assimilate naturis celestibus in cor
porate ipsis rebus complexionatis
que res spirituales separabiles
sunt a rebus complexionatis per ac
tiones corporum supercelestium. cum
quod sit hec separatio delinquuntur res
alie complexionata sive dissol
vitur complexio. et infirmantur res
et corrumpitur ¶ Item ponunt astro
nomi quod omnis stella sit de natura
unius vii planetarum ponunt etiam
quod si sunt aliqua stella. talis
coma de natura solis. virtus eius quo
sublimavit et separavit a natura
terrestri. separavit spiritus qui sunt
in corporibus complexionatis assimilari

natura solis et erit infirmatio ac
corruptio in hominibus et semen
tes quibus sol principaliter domina
tur. Si sunt stella talis coma
de natura martis patietur debilime
tum aut corruptionem res naturales
et similiter circa res preter
planetas. ex hiis ergo quod stel
la comata sit causa infirmationis
et corruptionis corporum huma
norum ¶ Item astronomi ponunt
stellam aliquam esse causam cor
ruptionis corporum et humanorum
et aliorum naturalium. Damascenus ponit
contrarium. scilicet quod ipsa astra non sunt
causa alicuius corporis que sunt neque
corruptionis eorum que corrumpuntur
¶ Ad hoc dicendum quod comete neque compo
sitionis neque dissolutionis sunt
cause sed signum tamen. ut enim po
nunt astronomi. coma est ignis
sublevatus a partibus mundi sensi
bilis generatur ex materia deorsum
veniente que diuturnitate per
manere sive. cum igitur natura est sub
limata virtute alicuius stelle separa
ta a natura terrestri et assimilatur nature
celesti. stella autem talis coma
est sublevans et separans a natura
celesti et separat spiritus qui sunt
in corporibus complexionatis assi
milari naturae stelle. Unde fit in
firmatio et corruptio in hominibus
et sementis quibus dominatur stella
illa. Unde coma signum est prece
dens sublimationis et separationis
nature spiritualis a rebus complexionatis
et assimilate stelle trahenti

coma in [illegible] spirituali sic ergo patet quod
comete sunt signa tamen appa
rent enim in mortibus regum
missu dei non tamen propter sed secundum dispo
sicionem divinam unde dam[ascenus] con
stituuntur miltociens et cumque
comete signa quedam mor
tis regum que non sunt ex hiis
que a principio genita sunt astris
sed divina missione sed tempore
constituuntur et rursum dissol
vuntur et quod dicit non esse corpus
que a principio sunt astra hoc
intellige quantum ad planetas
et fixa sed quantum ad
coma tamen quod dicit signa ¶
Si vero queritur unde est quod
apparet aliqua stella coma
ta in morte regum ¶ respondeo breviter
est hoc secundum dam[ascenum] secundum disposicionem hoc sit
et voluntate divina dicunt
enim astronomi quod hoc non fit propter
morte hominis ut est homo
individuus sed propter ordinacionem regi
tur aliqua circa regnum sic
enim ponunt significacionem come
te quidquid sit de cometa ut ex
dictis patet stelle sunt cause
dissolucionis corporum humanorum
quia ut dictum est stella ha
bens coma separat spiritus qui
sunt in rebus complexionati qui
bus durat stella unde infirma
et corrumpuntur ¶ Ad quartum quod sed philosophus
quecumque operacione alicuius stel
le fit immutacio in aliqua
in corpore humano ad quam sequitur

nec conservatis et continuant
rem complexionata in esse ad
quod defectum sequitur vel dissolu
cio operacio stelle non est proprie
loquendo causa dissolucionis sed po
cius magis deficiens non conservans
rem huiusmodi in esse unde operacio
stelle est dispositiva ad disso
lucionem non causa sicut sol proprie
loquendo non est causa hominis
cum ipse operetur ad generacionem eius
disponendo materiam generacionis et
aptando ad hoc quod sit materiale
corpori humano ¶ Aliud est quod dicit ad
obiectum quod sicut stella quecumque est
causa dissolucionis sed dispositiva
sic et stella est causa dispo
sicionis sed dispositiva ¶ Ad quod dicit
dam[ascenus] quod astra non sunt causa alicuius
corporis que sunt dicendum quod dam[ascenus] intel
ligit de causa proprie cuiusmodi est
illa que est inseparabilis corporis
et continua effectui bene enim
vult quod sunt cause disponentes
ad esse complexionis dicit enim
qualitates aeris facta sole lu
na et astris alii et alii diversas
complexiones et habitus et
disposiciones constituunt
Sequitur consideracio de causa forma
li corporis et appellatur
causam formalem non illam que
est essencialis rei vel que est
exemplaris hec enim magis per
tinet ad esse corporis cum ad
fieri sed formam huiusmodi dicimus que in
fieri consideratur modum essendi
in esse et de hac causa queritur

¶ Propterea utrum corpus primi hominis
conveniat in esse per creationem vel aliter
¶ Quarto supposito quod aliquo modo per
creationem utrum melioris potius fuit
creare de verbo ipsum vel de limo ¶
Sexto utrum iste modus essendi cor-
pus de limo pertinet ad perfectionem
universi ¶ Concluditur quod utrum corpus
primi hominis fuit creatum vel non
quod sit ut nobilissimus modus
essendi in esse est per creationem
qui est adeo ut a tota causa
et qui tollit totam obnoxie-
tatem ratione creature ergo sic convenit
quod aliquod corpus hoc modo fuit
productum in esse maxime hoc convenit
corpori nobilissimo. hoc autem est
corpus primi hominis sed alia
quedam corpora exierunt in esse
per creationem ergo etc. ¶ Item est distin-
guere spiritus per gradus nobilitatis
maioris et minoris. maio-
ris enim nobilitatis sunt spiritus
qui immediate sunt ordinati
ad serviendum deo cuius sunt angeli
et anima. quidam alii ut spiritus vita-
les corporei et alii similiter ut quibus
quasi mediis unitur anima cum corpore
similiter est distinguere corpus per
gradus nobilitatis maioris
et minoris cum ergo quidam spiritus
exierunt in esse per creationem similiter
corpora quedam. spiritus autem nobi-
lioris conditionis sunt exierunt
in esse et similiter videtur quod et corpora
nobiliora debuerunt. sed inter ce-
tera corpus nobilissimum fuit
primi hominis ergo etc. ¶ Contra ecclesiastici

xvii deus creavit de terra hominem
sed ista creatio non fuit proprie cre-
atio cum non sit ex nichilo vel elementis
ut ostendit augustinus super genesim ad
litteram ergo quantum ad corpus ¶ Item
Genesis ii formavit deus hominem
de limo etc. ergo formatus fuit
quantum ad corpus non creatus
quia ut dicit hugo quod creatum
est de verbo factum est. creatura quod
de aliquo factum est. factum est.
sed creatum non est. quia de illo
factum non est ¶ Item creatura spiri-
tualis et corporalis distin-
guitur per conditionem nobilitatis
et ignobilitatis. cuiuscumque enim
conditionis sit res corporalis
ignobilis est et vilior respectu crea-
ture spiritualis et loquitur de
spiritualibus separatis et separatis
a corpore sic ergo nobilioribus creatis
debetur nobilior modus pro-
ducendi in esse qui est creature
et aliis debetur minus nobilis
modus ergo etc. ¶ Item anselmus in
monologion ostendit quod nulla
res sit ex nichilo nisi nichilo et
ita nichil creatur. sic ex quocumque
fit aliquid. id causa est eius quod
ex se fit et omnis causa necessario
aliquid ad esse effecti prebet ad-
iumentum sic ergo factum est ex
nichilo aliquid. ipsum nichil
causa fuit eius quod ex ipso factum
est. sed quomodo id quod nullum habeat
esse adiuvat aliquid ut perveniret
ad esse. Si autem nullum adiumenta
mentum de verbo pervenit ad aliquid

cui aut qualit p suadeat ex
conibo aliq efficiat ¶ Ad 18.
ad 18. nichil aut significat ali
quid. aut no significat aliq
s si nichil est aliquid quecu
sta sit ex illo facta. sunt
ex aliq. Si vo nichil no est
aliquid cum nichil pot non
pot ut ex eo q penitus no
est fiat aliq nichil. fit ex
nichilo ¶ Item sicut n ex om
est. quia ex nilo vel vni m.
sequi ut quicq fit fiat ex
aliq ¶ Et pt queri quo vo
cabulo ppe nominanda e
eductio corporis de limo. ¶ Ad
hc intelligend est. q qn aliquid
educit in ee s lege ppaga
tionis nalis necia est suffia
encia in principiis et quitu
ad principiu passivu siue
mle. et quitu ad principiu
activu siue formale. formale
dico quodam mo eo m quo
phi ponunt in nalibz actioi
bus. ¶ Mle q est subm tns
mutacois no solu mo esse
principiu passivu s quoda
mo activu. Vbi aut aliquid
educit in ee cu defcu hoz
duoz vel alterius est potius
cursus s lege racionis qm
nalis ppagacionis vel educ
tionis et tunc no pt esse e
ductio aliquis in ee nisi ab
illo qui pt creare. Sz attenden
dum est q in pductione rei

pt ince defcus in principiis.
pot enim inesse defectus. quia
nentz aliq mo est. ut quod
vtq simplr. no est. aut q
aliq mo principia sunt s no
sufficiunt. hc an insufficia p
esse vel ex pte principii forma
lis vel ex pte principii mlis
et formalis. quicqz enim e in
sufficia ex pte principii mal
e ex pte formalis. no aut
eo. et dico insufficiam ex p
te principii mall matial quia
m. sm res matialis de qua
aliquid educa dz. est in pfee
quititatis r. rei educende.
sicut fuit in costa r. corporis
eue. Vn hugo qn corpus
simp in semetipso mltiplicat
et in pla excrescit fit aliqd
de aliquo. i. michi hc m expan
di de suba coste in se dina
vtute absq extrinseco addi
tamento multiplicata corpus
mulieris factu est qm autem
nentz dictoz aliquo m est.
sicut fuit in pductione rerum
primo creataz in ee tunc est ve
et simplex creato de qua i. gen
In principio creavit ds celum et terram. sm
q exponit hugo vbu istud
dicens per celu et tra matiam illa
omm celestiu trestiu q hc loco
significari puto de qua p9 ea
succedenter in forma facta sunt
que in ipa pmo. p eem sil
creata sunt ibi nacq tra erat

ppi tre elm et celu erat ma
ulis illa et lenis ofusio re
liquorum tu que in circuitu
medio iacentis tre suspensa
derebatur sed hug. qui at est de
tus principiorum ut dictu est
uc est cato sed quid sicut fit
in formatione corporis ade de
limo. eccli. xvii. de creavit deus
a hominem et in formatione
ue de costa. ade. de qua aug
o sup gen. ad lit. ma quippe
ulieris cata est. quis ex
oro qui iam erat. formato
at ade de limo. cato erat ex
n limo defectus erat principii
actini. nec enim habuit limus
ut corpus humanum ex eo fieret
sed ut ex eo posset fieri. sicut dicit
ansel. de concep. vir. dicit. n xxi
a. hmg tie no accepat na
ut voluntate qua operante
fuit primus de illo fieret quis ex
equo. adeo si posset ¶ sup
a dicit illud esse catu cuius
ma cata est. vn aug in lio de
simbolo. rectissime credimus
m omnia fecisse ex nihilo quod
de aliq ma facta est mundus
ad ipsa ma de verbo facta est
t ordinatissimo dei nutu et
capacitas formatu fieret ac
en de formaret quecumque for
mata sunt. hoc at dicimus ne
mus putet sed grias ee diar
scripturarum sinas qui et omnia
m de verbo fecisse scriptu est et
mundum factu de informi ma
t iste modus candi quis est
u se omnibus que cature et

quorum omnium deus dicitur cator ¶ Iste
modus forte potest reduci ad illum
modum cationis quo aliquid
educitur in esse ex aliquo in
quo est defectus principii ac
tivi sive formalis. cum non
erat in illa ma ut ex ea fi
eret mundus sed solum ut fieri
posset. cum solum ma in elementis et
rebus elementaribus in quibus sunt
rationes seminales rerum sit
unde res fiant ¶ Sup ad hoc
dicitur aliquid esse catura in
scriptura ratione eductionis for
me illius in esse. sicut i. gen
cavit deus cete grandia unde
hugo lectore cum ...ne volu
mus ut quotiens in his operibus
vi dierum aliquid fieri audie
rit ut virgilius cum dicitur primo die
facta est lux secundo die factu
est firmamentum 3a die appar aida
quarta die facta sunt luminaria
non ma prim cum facta dicitur et
de nichilo cata fuisse existi
met sed potius de ipsa que prius
cata erat de nichilo. matia
formata intelligat et aliqui
verbum cationis potius recipit
ut est ibi. cavit deus cete
grandia et omnem aiam viven
tem atque motabilem non ad ma
qua esse cepit sed ad forma
qua hoc quod sunt esse ceperunt
referendu esse sciat. certe quod
vult hugo quod hic cata dicitur ratione
eductionis forme illorum in esse
ex his patet quod ista possunt stare
stare. s. corpus primi hominis
fuisse catu et formatum de

hmo et quo intellid' ꝫ corpus
hominis fuisse creatu de terra. qr
tribus modis vltius 7 qt mo
dis aliquid dr creatu ¶ ꝯ tercia
quo ad aliud qd sequitur est
Ricardi qr 7 si quoda mo creatu
fuit corpus pmi hominis no
tn simpr sicut subes spuales
spuales em subes sicut no
biliores sit ꝑ nobiliori mo
creacionis deducte sut in ee
quia creacione corporis pmi
hominis creacione ꝯ quid ¶ Ter
cit at Ricardi ꝫ ad obia ab ans
pz ex distinccione qm sub
iungit qr. v' distingwit qd
tribus modis dr aliqd fieri
ex nichilo. sic tribz modis qd
ad ꝑ sentis impedimenti suf
ficit expedimentu. exponi ꝑ
ꝑ qua scriba de esse facta ex
nichilo. vnus quid modus est
qd volumus intelligi penitus
no factu esse qd factu dici
ex nichilo. cu sile e. ꝯ quieti
de tacete de quo loquitur Ricardus
de nichilo. i. no ꝑ loquitur sedm
qm modu de suma essencia
et de eo qd penitus nec fuit
nec est quereti vnde factu
sit recte Ricardi ꝑt de nichilo
i. nequaqm factu est qm sesus
de nllo eorz que fca sunt
intelligi pot. Alia significacio
est. que dici quid ꝑt vtn tn
esse no pot. ut si quid dicat
aliquid sic ee factu ex nichilo

ut ex ipso nichilo i. ex eo qd
penitus no est factu sit qm
ipm nichil sit aliquid ex
istoes ex quo possit aliquid
fieri qd qm ꝑ falsu est. c
tres esse po impossibile generaa
ꝯ sequitur. Tercia interptacio qua
dr ad esse factu ex nichilo ꝫ
cu intelligimus quid factu ee
ꝑ no esse aliquid. vn sit sm
ꝑ silem significacionem dici in
cu ho ꝯ ristat sine cu dicit
ꝯ ristatus de nlo. hoc at vltio
m dur reo simpr. ente esse
ex nichilo. vnde subiungit
Anselmus sm q° hunc sensu si
telligitur. qd supr ꝯ clusu est
quia ꝑt suma essencia cun
ta que sut ab ead ex nilo fca
sut i. no ex aliquo sicut ipa
ꝯ clo precedencia genit ꝯ sequitur
ita ex eade ꝯ clone nichil i
genis subsequitur. a boes an
Anselmi crevit sm modu ꝑ. et
illo m. no dr vere aliquid fi
ex nichilo sicut ipe dicit ¶
Ad hunc at subiungit qrtum
modu quo ꝑt dici aliquid
fieri ex nichilo. illo s. m° q°
dr dines ex paupe i. qm
prius paupr erat. nunc est
dines qd ante no erat. vn
subiungit no incgent 7 sine
omni repugnancia ea que
facta sut a creatore scriba dici
possunt esse facta. ex nilo eo
m. quo dici solet dines ex

sc simplici

corpe et recepisse quis sim
atem ex egtudine ¶ ad obin
ypalia pte quibz ostendi aut q
debuit sump fuisse catu. dd q
no. gebat enim ut de homine
faceret expn^a p ratete pp ples
ones. Nota g^o q rō gditonis
atuaz. et ppue catune i olio
st declaco dine po^e. sapie. bo
nitatis. vna g^o ronu talis educ
tonis mee. fuit ggenia decla
ronis dine po^e. in mirabili ¶
vmone corpis et aie primi ho
inis pmax diuisitate siue dic
ta. distacia vnio enim aie cum
corpe pp eox ad inicē distacia
est vna de mirabilibz assigtis
ab augustino de spu et aia. dicit
enim plenu fuit miraclo q ta
vniūsa et tam diusa ab inice.
ad inice potuit gungi. dista
cia enim corpis primi hois ab
aia fuit multiplex ii existetis
in dria ee a posse ad nō ex pno
corpalis ad spuale. corrup
ad incorrup^le. corpus enim eius
fuit corrupti^le. corpale in quo
differebat ee a posse. quia g^o
id q ut dina pō in vnione
tam distacium ostendet corpori
im distati a sibi vnibili ggē
bat modus huius eductionis in
ee q ome corrup^le corpale
in quo differt esse a posse. est
appiacenti ma^a quenet for
mabat sic ut formaco talis
ggeret manifestaconi po^e eius
in ta distacium vnione ¶ alia
ro est ggenia dine sapie

declaconi i geni ordine finis
et gntis ad fine. ad pncipia
et antecedentis ad pncipium
ggebat enim q resolucom corpis
in nam manete p9 resolucoz
pcedet pcedet gpo ex mātia
existete ante gpom. nuq
enim est talis resoluco qn se
quat tale gpom et q talis
nō antecedat gpō. ggebat g^o
ut sic fiet corpus. illud ut
ex ordine pfacto. dina sap^a
ostendet. tcia rō est ggenia
ostensioni dine bonitatis q
ostendit in gplecone vniusi
pfectoni enim vniusi ggebat
q corpus illud sic fiet. quia
enim omis corpalis catā in
homine pficit et gplet. cu
omis forma nalis ordinet
ad aiam ronale sicut ad di
gnissima omi formaz et
corpus humanu gstituat ex
nata omi corpm ut in quo
gplent et quodā m. bifica
tur rectissime dr ho. finis omi
et eis dr i si debuit p9 omia
vi die. sicut dicut auctores
s ut ostendet esse illoz gple
mentu si g^o hac pfectom cata
ru i homie exigebat pfecto
vniusi in homine nuq q rone
dicta p9 alia gditus est et gnitu
ad corpus. q expn^a alioz cor
poz fuit gstitutu, neco sequit
ipm fuisse. expn^a p existete
et hc gnuere ad vniusi pfec
tom ¶ qrte alia rone. hoc enim
ggebat ad pfectom vniusi qd

esset quedam res corporales simpliciter quedam spirituales simpliciter et quedam corporales quantum ad sui partem et spirituales quantum ad aliam cuiusmodi est homo. Similiter congruebat horum productioni in esse ut quedam fierent ex nichilo. quedam ex materia preiacenti quedam secundum sui partem fierent ex nichilo secundum quid sui partem fierent ex materia preiacenti talis fuit primus homo. ¶ Ad primum igitur obiecta ex illa parte dicendum quod licet deus creavit ex nichilo aliqua corpora utpote materiam primam et celum empireum ut dicit Beda super genesim corporum corpus primi hominis esset nobilissimum non tamen conveniebat ut educeretur in esse per creationem propter rationes predictas Unde sensus fuit de hoc corpore et aliis. ¶ Ad id quod tangit quod creari debuit ex nichilo ne obnoxius esset homo creature dicendum quod propter hoc quod fuit ex aliqua creatura non magis erat obnoxius creature sed deo cuius erat illa creatura et cuius conditor unde Augustinus in libro de symbolo. Si aliquid deus fecit ex aliquo sicut hominem de limo terre non utique fecit ex eo quod ipse non fecerat quia etiam ipsum limum erat de nichilo fecerat. ¶ Ad hoc quod ultimo querebat scilicet quo vocabulo nominanda est hec eductio potest dici quod plasmatio unde Job x. manus tue fecerunt me et plasmaverunt glossa fecerunt quantum ad animam plasmaverunt quantum ad corpus. Unde Damascenus secundo capitulo

volens assignare differentiam inter factionem anime et corporis dicit corpus eductum per plasmationem animam vero factam per insufflationem dicens ex visibili et invisibili natura condidit hominem deus propriis manibus secundum ymaginem et similitudinem suam ex terra corpus plasmans animam autem rationalem et intelligibilem familiare insufflationem dans ei

Sequitur inquirere utrum maioris sit potentie fuit creare corpus primi hominis de nichilo an formare de limo. quod maioris videtur. Augustinus in libro de symbolo. ideo dicitur deus omnipotens quia de nichilo fecit omnia que fecit. non enim aliqua materies eum iuvit ex qua demonstraret artis sue potentiam. Sed ex nichilo cuncta creavit. Si ergo manifestatur dei omnipotentia in creando aliquid ex nichilo non autem formando aliquid de alio quocumque enim in illa formatione iuvet eum materia subiecta. Videtur maioris potentie esse creare ex nichilo quam formare de limo ¶ Item inter aliquid et nichil est infinita distantia. inter aliquid et aliquid finita. Unde in factione alicuius de nichilo est actus potentie infinite. In formatione de aliquo est actus finite. Cum ergo infiniti ad finitum nulla sit proportio improportionaliter sit maioris potentie formare aliquid de nichilo quam facere aliquid de aliquo. ¶ Contra ut habetur ab Augustino maius est facere de impio pium quam creare celum et

 296

ram et hec est ut d(icitu)r quia in
tacione celi et terre non est ali
qua dispo(sitio) contraria sicut in iustifica
cione (ubi) inuenitur dispo(sitio) li(bera) re
pugnans gratie ergo asili(ter) tunc leuius
ret sua forma quia erat hoc
aliquid inter illa ma(teria) inclinacionem
ret ad corpus humanum sed ei op
posita eo quod complebatur p(er) formam
sua(m) ma(teria) tamen de limo factum fuit
corpus humanum maioris fuisse
po(tentie) tamen si illud fuisset ex nichilo
¶ Ad argumentum magistri in sententiis ii
li(bro) di(stinctione) xviii ca(pitulo) i solet contra argui
non possunt creare nam ergo ut
formare costam in mulierem sed
tamen hec sit arg(umentu)m asili sine a
minori non sequetur quod maior
sit po(tentia) facere aliquid ex nichilo
quam facere mulierem ex costa. a
simili ar(guitu)r in proposito cum eadem
sit condicio in formacione muli
eris de costa et corporis ade
de limo quia sicut in costa non
fuit unde fieret mulier sed unde fi(eri)
posset. similiter in limo non fuit unde
fieret corpus ade sed unde fieri
posset ergo non fuit maioris po(tentie)
creare corpus i(d est) de nichilo quam
formare de limo ¶ Item deus est
infinite virtutis et nichil agit
tota virtute quod quia agit quod
eius tota virtus cum sit semper simplex
sit et impartibilis ergo in forma
cione hominis de limo operatus
est tota virtute s(cilicet) infinita sed
minore non operabatur in creando
celum et terram ergo etc. ¶ Ad primum ut habetur
amplius po(tentia) est principium transmu

tacionis in aliud inquantum aliud
sed non entis non est subiectum transmu
tacionis ergo po(tentia) est principium
transmutacionis eius quod est in
aliud ergo ubi saluatur ratio po(tentie)
agentis ibi actio erit in ma(teria) subiecta
actioni ergo ubi non est ma(teria) sub
iecta ibi nulla est actio po(tentie)
ergo nichil est querere utrum fuit
maioris po(tentie) creare et ex quo
nulla po(tentia) agit aliquid ex nichilo
¶ Ad hoc notandum quod duplex est
po(tentia) ma(teri)e siue subiectum transmuta
cionis s(cilicet) actiua et passiua
passiua que nichil cooperatur
forme inducende in materiam
tamen sed tamen po(tentia) recipiendi
formam. actiua que aliquo
modo cooperatur ipsi agenti ad induc
cionem forme quia aliquid forte
latet in ma(teria) vel quod appetitus
ma(teri)e habet aliquam inclinacionem ad
illam formam sicut est in illis
in quibus est ratio seminalis ad
alia producenda in esse. contingit
quandoque ex parte ma(teri)e siue subiecti
defectus po(tentie) siue principii actiui
sicut fuit in limo in quo non
erat unde fieret ex eo corpus
ade quia non erat in illo po(tentia)
formalis siue actiua que co
operabatur eductioni illius in esse
po(tentie) creatoris educente illud
ex eo. quandoque est duplex defectus
s(cilicet) diminuta ex parte ma(teri)e et
carencia principii actiui sicut
fuit in costa. unde hugo disti
nguendo operaciones quibus
sibi predicatur in esse ponit

opus divinum quod est facere de aliquo
aliquid secundum substantiam et quantitatem
in maius et hoc modo operandi dicitur
corpus mulieris factum ex costa
divina virtute absque extrinseco ad
ditamento aut supplemento tactum est. In
eductione autem rei sive forme
de materia sive de subiecto primo modo
sumpto potentia nulla in eductione rei
de subiecto secundo modo sumpto non potest
et multo fortius nec tertio. Secundum solus
creator. Secundum hos gradus est facili
us et magis difficile educere res
in esse quia ex materia vel subiecto primo
modo se habente est modus facillimus
ex secundo modo se habente difficilior
ex tertio adhuc difficilior. Sed
adhuc producere aliquid in esse ex nichilo
simpliciter difficillimum est. et magis
mirabile. Unde Hugo magis est
mirabile de nichilo aliquid
facere quam de aliquo plus facere
licet autem ultra ea que operum sunt
de genere mirabilium et non nisi
a solo deo esse possunt. Tamen quoad cre
aturis maioris potentie sit creare. Dicendum
dicendum non maioris aut minoris sed
omnino indifferentis quia divina potentia
que est idem cum ipso omnino est
simplex et impartibilis in se. ex quo
tamen sive effectus eius qui est pro
ductus in esse ex nichilo simpliciter
est magis mirabilis eo quod producitur
in esse ex aliquo sive ex limo sicut
licet ex alio hominis. Concedenda est
igitur ratio Augustini qua ostenditur deum
esse omnipotentem quia fecit omnia
ex nichilo. Cum autem obicitur quod non

ostenditur eius potentiam esse infinitam in
formando aliquid de aliquo. cum in
firma informacione innuit enim ma-
ior ex quo non dicitur quod hoc dicendum quod hoc
non dicitur quia aliquo modo possit innua
ri potentia in eius actione. secundum hoc dictum
illo tropo loquendi quo ideo dicitur
innuare agentem quo effectus a
gentis facilius exit in esse. Unde
quia quod educitur in esse de aliquo
facilius exit in esse quam quod
ex nichilo quod non est de se quia
minus distat ab esse sive fortior
fienda. que secundum proportionatur virtus
agentis distantie rei educen
de in esse. Ad id de quo dicitur
educi dicitur innuare enim materia ex quo
¶ Ad aliud quod sequitur dicendum quod ra
tio argumentandi locum non habet
ubi eadem est potentia et substantia agentis
ibi enim non commensuratur virtus
sive potentia agentis distantie
exigentis inter illud de quo
fit aliquid et quod fit quia potentia
est impartibilis sicut est substantia
unde quia in deo est idem potentia
quod essentia impartibilis est potentia
sicut et essentia unum in ordine in
divina se habet quidem ea producta
in esse sicut enim eadem voluntate
potentia est indifferenti volo maiora
et minora. Similiter si eadem esset in
me voluntas et potentia agendi ipsa
individua potentia et ideo indifferenti
facerem maiora et minora ¶
Ad id quod obicitur ex alia parte scilicet quod
magis est facere de impio pium
etc. dicendum quod hoc non dicitur quia maior
vel minor difficultas faciendi

hoc nl illud sit expte dei sz po
cu pp repugnancia expte cate
sude cu at de tamt celum
et tra nulla erat repugnancia
expte aliqua dine po sine
pa cu at de dempio facit pmi
mittendo gram disponete et
pnitem ad gram pficiete ipa
voluntas impii est opera et re
pugnas dine opacom ¶ Ad ar
gum an dd quod no est sile de for
que gtinue tusimitat tra idm
ei de deformitate luti | quam
diu tator remone pt pgni
in forma illa que erat i ma
passibili | s limo defacili tusire
pbat et eo facilius quo erat
dom eius tusimitabilius quod ope
rat limo in quo erat nata
tra et aquea | hec enim duo ma
xime ordinat ad passione hu
mor et humeg sicut dicit Aug
et phus pbat ea que ex | hiis
duobus resolvunt maxime ee
mobilia et passibilia . s aquoze
et humm et io no valet ar
gumentu ¶ Ad id quod p9 ea obz
quod ds agit tota virtute sua . q
ei infinita quicuque alii qd
agit etc. dd quod vnu est q p vna
ex qdo que ex hoc gcludit . Re
quirat vnu est go dra tota
etiam et quo ex tota | s infinita
ab agente exeunt effectus inno
res virtutis et maioris in esse
d quod in deo idem est po quod esse
et et quod voluntas et voluntas
ei ta ppinqua et giuncta effcm
fft quod dimina po cu agit non

agit ex ciatitate sz pocius elec
tione vnio quod plus est simul
velle est effice pp quod lz semp
indifferenti agat po et infinita
sm ggenencia sui beneplaciti
moderate et distincte pducit
effectus in ee ¶ Ad arg tertiu in gra
i sent dd quod bene tenet et
argumenta apli quod vtbique
f . informacione eius alicuius
ex nichilo et informacione
corpis ade de limo e actus
infinite po . q et tacio qi
nii supta tacione licet vnm
ex plus sit magis mirabile a
ut dictu est ¶ Ad hoc quod obz
de auctorite phi | s quod po e pncipiu
tusimutatonis in aliud etc
dd quod phus determinat virtute
po creature que no pt aliqd
agere n i ma sine ma subicta
vni accom ei sine po . tate
agenti pp sub est . aliqua
ma . no sic est de po increata quod
virtus in agedo no est determina
ta sine distincta vnio ex nullo
facit quod ppetit sic ex aliquo

Sequitur inquirere de modo
educendi corpus primi
hominis . f . formando illud de li
mo . limo ptinet ad pfectionem
vniversi quod sit in | genero | quo p
fca sunt celi et tra . et omnis
ornatus eorum et ad hoc ptinebat
eductio corpis humani de limo
sicut in vi . die determinat pz
quod quod no fuit gpleta vniversi
sine hac eductione ¶ quod Aug
in cur de hoc . quod dta est corpus

buanu eductu in ee de viro
et no de femina cuius fuit cor
ene. Aliud q° Vide debuit p
oppositu s. q ee eductu de
femina et no de viro et hoc
fuit corpus xpi. Tium fuit
de viro et femina ut corpus
abel. q° p oppositu vide de
buit qrta dra corpis s. quod
neqz de viro neqz de femina et
hc fuit corpus ade de limo al
esset diuinitus et de faus et
h id qfirmat p illud xpi de ca
di. c. xxviii. Vbi dr quo anthi
theta i. appones valet ad ordi
nem vniusi. vbi nota ordo vni
qt vnu q hic repit. Qrte tn
no ee qplemetu vniusi sine
modo disposicois et modo orna
tus ex quo pz q modus dis
posicois et ornatus requir
ad pfcion vniusi. i. asili m° de
modo qdicois q° tn corpus
pmi hois erat de nobilib
ptib vniusi. modus educe
di illud in esse erat de qple
cone vniusi. Qrte illa ppe sit
de pfcione vniusi que sunt
silitudine aliqui. s. vestigii
vl ymaginis cu eo qui est
qplemetu et pfco om. s. deo
talis fuit educo pdca in qua
erat vnitas. vitas. bonitas.
q° rti. Si au dicet q licet
aliquo n qteret silitudine ve
stigii tn q stati tusyt no est
de qplemeto vniusi. qt tusi
tus rei tpalis no impedit
qn res tusiens sit de pulcritudie

vniusi vt dicit aug in li° de na
boni sit de cedetib et succe
dentib reb tpalis queda
suo gne pulcritudo ut i. s.
que moriut vl deficiut c
q erant turpet ac turpe
modu spem et ordine vni
se tatiure sicut sermo bn c
posito pulcer est. qmis me
sile atq oms soni nasce
moriendo tuseant qsili m
b. res tuseant sine tusoin
bn sul de qplecone vniusi
q° rti. Qrta ut dr apho. na c
ca tocius ordinacois que
sul qt nam sine qt cuz sin
nate ordinacone tocius cum
i. no sul ordinata. in toto s
vniuso que au erat cau
in vniuso magis qpm de
rat qua qpleat vl pficia
s. educo corpus pmi hoim
fuit qt tarsio m° q° rti. Q
nichil q no est aliq m° de
vniuso sine in vniuso. est d
qplentib vniusi sine qple
cone vniusi modo au quo
e. ducebat corpus illud
ee i. formato de limo n
est aliq m° de vniuso quia n
m° est rti. Si au dicet q
q no est sine tusyt no impe
qn sit de qplecone vniusi s
m ex obiis ad alia pte. q
malu. eo q nemo substatifica
in bono no tn distat. a
que simpliciter sunt qtu
q simp no est. s malu no

298

pertinet ad cõpletõm vniũsi ut habet
vo. ergo nõ illud qđ simpl' nõ est
Dicit enim dyonisius de di. nõi. ca. iiij.
possibile est qđ malũ cõferat ad cõ
pletõm omnibus et toti nõ imperfcõm
set perfectionem largiatur. ¶ Iste ma
gis uidentur esse de perfectione vniũ
si nobilissime creature que est
ipse homo cuius est aĩa hũana
qui eductio corporis hũani in esse
quanobilior est aĩa hũana
quam corpus hũanum. et corpus
hũanum quam sua eductio in esse
ergo si nõ existente aĩa hũana
est cõpletum vniũsum quod nõ habet ab
angelis dicit enim i. li.o de libero arbitrio
si deessent aĩe sine peccarent
si nõ peccaret in creaturis vniũ
sitatis ordini minueretur multo
fortius si nõ esset vel fuisset creatis
corporis hũani in esse. ergo eductio
eius nõ est de cõpletione vniũ
si. ¶ Ad huius euidentiam intel
ligendum est. qđ vniũsum vnitas
tam dicit et quod cõtinentia eius
attestatur ad vnitatem subiect
et cõportatur temporis qualitate
cõtinet enim omnia que nunc sunt
et omnia que aliquo tempore
fuit. tamen ad cõpletõm vniũsi
nõ sufficiunt que nunc sunt tamen
set requiruntur que cum mundi ex
ordio extiterunt. Illa quippe cõditu
rerum in esse que aut cum cõditu
rerum in esse extiterunt sunt fundamenta
rerum quarum quedam ad pro
ductõm cõmunem rerum pertinet quedam
adipsa generata producta. que

ad generalem rerum producta spectat
principaliter sicut ea. penes
que exprimitur vestigium cõdi
toris omnium sicut essentia sive sub
stantia virtus et operatio. eorum
primum representat patrem virtus filium
operatio spiritum sanctum. operatio aũt a uir
tute educitur. virtus vero in essentia
radicatur. De cõpletione vero v
niũsi sunt hec. eductio generaliter rerum
in esse. substantia virtus et operatio e
ductorum. nec dico hec cum positi
sione esse de cõpletione hac
set simpliciter hec esse necessaria nõ enim
posset cõpleri vniũsum nisi
generata rerum que sunt eius partes
producerentur in esse. nec perpetuarentur
partes in esse. nisi data esset vir
tus eis multiplicandi se. sive
suam speciem in sibi similibus sicut
qđ determinatum est apud philosophum. dicit
enim qđ simul cum individuo colla
ta est virtus multiplicandi seipsum
in suo simili ut salvetur id diuinum
appetibile sicut enim deus cõple
uit omnia et cõtinua faciens
gubernationem adhuc cum requiritur
cõgressio operationis cum uirtute de
qua augustinus super genesim ad litteram
potest intelligi deum requieuisse
a cõdendis generibus creature quia
ultra iam nõ cõdidit aliqua genera
noua. deinceps aũt usque nunc et
ultra operatur eorum gubernationem ad
ministrationem. Dicit autem de operari
cum operatur virtus data creature.
quia in omni operatione creature deus
intime operatur ¶ Concedi ergo potest
qđ eductio corporis primi hominis

p tinet ad oplecom vniusi. h
at eductio sine modo educedi
differens fuit ab alys. sm spez
ut ex dictis pz. p no fuit educ
tio rei tm singularis vnio
quoda m° gnalis eo q i ipo
corpe oplecto sua pfcone
n° ma roali erat seialit
totu genq huanu vnde roe
qua modq educendi diffebat
ab alys sm spem et rone
qua educebat res no oio
singular3 sz quoda m° vlis
no i mito p3 dici de oplecoe
vniusi ¶ Ad hc q pmo obz
m ozm dd q no dz ee gt
nam q ab auctore n° effi
cit. m odicone n° ut i odi
cone gnm rez quibz iser
uit legem sm qua debe
bat ee cursus n° m pduc
cone nalm ofilm. m illa
em ma odicone nam con
didit. et esse rez nale et le
gem ppagacionis nalis. vt
em dicit Aug q faustu. hc
eit vniuscuiq rei nale qd
iste fecit aquo est omis
modus. nus et ordo n°. tu
pt dici hac eductom fuisse
sup nam no gt nam ¶ Si
gt hc obiciat p illud Aug
dicent ibi gt faustu no
ogrue dz aliquid face gt
nam qui facit gt id quod
nouim9 m na hc appllam

cognitu nobis cursu solitu
q n°. ad hc pz R°. quia q
erat illa eductio nodu fui
cognitus neq solitus cursus
n° pducendi corpus homi
sm modu qui fuit ipi nat
insertus. alit tn accipit verba
Aug. sm q illud dz esse gt
nam q est de structum n°
sine cursus n°. m opando si
faciut abusores creatura et ca
cursus puteres ¶ Ad illud
q sequit pz R° ex dictis
quia ocmencia vniusi no
ex tendunt se solu ad illa
que sut sz ad omia. que
aliqn fuut et ita ad ea que
oi° no sut. sicut pz ex aui
Aug sup dicta de li ar ¶
Ad hc q obz de vbo dyonisij
dicentis q mo ens e pom
q malu ofat ad oplecom
oms rc. dd q loqt dyo
de malo culpe q pt osidera
m° s. ut est malu hc e pn
cio. boni is modi spei et or
dinis i ste ut est culpa. i
put suu ppetratore fedu
et culpabile et reu reddit
et nent° illoz modoz fui
tam est. ad oplecom vniu
si vn Aug no ipa pcta
ul ipa missia sut pfcom
vniusitatis necciu ¶ q te pa
osideta ut ex eo elicatur
bonu vn Aug sup de ci di

299

nec de nullo non dico angelorum
vel hominum crearet quem malum
futurum esse prescisset nisi pariter nosset
quibus eos bonorum usibus commo
daret atque ita ordinem seculorum
tamquam pulcherrimum carmen
ex quibusdam quasi antithetis hone
staret. Item potest considerari in
quantum ordinatur ad penam unde
Augustinus xi de civitate dei sicut deus naturarum
bonarum optimus creator est ita
et malarum voluntatum iustissimus
ordinator ut cum ille male u
tuntur naturis bonis ipse
bene utatur et voluntatibus
malis. Item potest considerari in
quantum bono ei opposito et
comparatum magis apparet bonum
sicut ostendit Augustinus de civitate dei xi° ex
tali sicut pictura cum colore
nigro in suo loco posita de
cent ita universitas rerum
peccatoribus pulcra est. Secundum istos
modos tres occasionaliter est de
completione universi. Ad hoc
quod obicitur quod malum non tamen di
sta etc. dicendum quod distancia mali ab
esse non impedit quin sit de comple
tione universi sed quod est comparatio
modi speciei et ordinis que sunt
de completione et pulcritudine
universi et de spacio istius cuius
est ut subiectum sicut est quod
pictum deturpat totum de spat
sed quod apte alicui perfectioni tol
litur ipsi toti subtrahit aliquid
perfectionis quia quod privatione partem

universi reddit imperfectum licet
divinus prouidentie quod non
imperfectum esse largiatur toti.
Ad illud quod ultimo obicitur quod
sed completum esset universum si
deessent anime etc. dicendum quod ad com
pletionem universi duo requiruntur
scilicet partes et maxime principales
que requiruntur ad integrita
tem universi. Et ordo eorum de
in eodem. Si igitur anime que sunt
partes principales universi de
essent constat quod deficeret aliquid
de integritate completionis. Si
militer quantum ad completionem
ordinis. Tamen si alique anime
deficerent et non omnes nihil de
ficeret ordini universitatis licet
fortasse aliquid deficeret in
tegritati. Ordo enim non attenditur
in uno sed in multitudine quarum
sed media eorum que invicem
ad quod idem potest esse ordo pau
corum et multorum dummodo sint eedem
deferentie paucorum que sunt multorum.
Intencio quoque Augustini xi esse quod
si quedam anime deessent nihil
minueretur ordini universitatis
non autem quod nichil minuitur in
tegritati. Hoc autem nititur solvere so
nare verba sua .xi. super hec. Si de
essent .s. anime que sive pec
caret sive non peccaret nichil
universitatis ordini minuitur
eciam si plurime deessent .i. in
pluri multitudine nihil forte licet
est si plures deessent .s. anime etc.

nt q augus intelligit q inch
minniet ministrati qua tur
gediret sibi ibidem. dicat in
inferioris est officiu ista que
tm in s. si no esset no aut
si prtaret aliquid min9 ha
beret ministratis: conte ut in
ex serie lre loquit ibi au
de ordine officiorum quedam
enim sunt officia angelorum q
dam etiam sine homi officia
aut homi sunt oia gtinet
et gphendunt in officiis an
gelorum. vn in aug dicit q
si aie deessent nichil depri
ret ordini ministratis. se
cundu ad ordine officiorum
quia angeli sunt exercere
omnia officia s. in gne ut
homi sunt. vnde q sup dic
tu est intelligit. de ordine i
officiis ut in expla.

Sequitur gsideratio de causa
simili de qua duo querunt.
primu quo ad gpom illius
ex elis ¶ 2o quo ad equa
litate corporis in gposito ¶ de
primo duo queruntur ¶ primo
si corporis illud sunt sine
debuit esse ex qua4or elis
vl no ¶ 2o posito q ex q4or
elis. cur denoiatur ab vno
scilicet terra.

Queritur g2o primo vtrum corpus
primi hominis debuit ee
ex qua4or elis q sic in. ¶ dia
enim vnitur corpori ut pfiat

in illo quo ad actu ul
cognitie sine cognicione
hoc mediantibus sensibus co
libus s. sensus apphendit p
sile. cu g sensus omnia co
et corpalia gphendat n
est q heat gencia cu o
corpalibus s. hoc no poss
nisi gpoitu eet ex qu
elis. et voco sensu corp
lem no solu in9 gpam
tutem sensitiva s. ipm
gani cu virtute qua p
¶ Conte quanto forma nobili
tato plium opacioni diff
cui ipse est principium s. a
ronalis est formarum no
bilissima g est principium
plium opacionum s. opaco
huius vsic exercet mediat
organis ipsius. g cu org
ipm ei rudeat ingenti
porcione necte est ipm c
ex multis natis gpoitm
ille cu n. sunt ela. g rt.
conte aie s. q pgrediuntur in
in maiori difformitate s
distancia ab imperfectissimo
corpore s. prima in nobili
sunt et pfecciora sicut in
ta. que ela. s. g corporis
hominis in gne corpium e
nobilissimum maxime debi
distare p difformitate a
in g debuit ee mixtu
conte sicut dicat algazel cum

300

mixtio elorum pulcrioris et p
ris fuit equalitatis et cetera ut
si corpus primi hominis fuit
ad susceptionem anime ra
ergo in ipso fuit commixtio
¶ quia anima est substantia simplex
omnis vero sit per similitu
m quod debuit et corpus
venit esse simplex et ita non
lis. ¶ quia anima venit corpori
sicut motor et forma. sed cor
pus simplex magis est habi
le ad motum quam compositum ergo
magis ei aptari debuit pro
ne prout ipsa anima est mo
simpliciter prout est forma tamen
simplicitas esset sum
sicut supra tactum est. ¶
Aug. de anima et spiritu. sic
sit capabilis et participa
bilis omnibus. sic anima omnium ca
est. hec autem capacitas est
per acceptionem similitudinum
nitate qua cognitiva ergo si
est acceptioni sine con
fusioni anime corpus sibi
in similitudine et co
ntate prout possibile est
at anima aut corpora ma
erat capacitatis. quia
capax omnium formarum se
bium. ideo quod debuit corpus
ut quantum possibile est
esset sine proportione incapa
citate. sed compositum ... ¶ quod ela
apciora sunt et hu

liora. ad susceptionem plurium
formarum quam mixtum aliquod
secundum enim quod corpora elongantur
a capacitate prime materie per sus
ceptionem formarum minus habi
lia sunt ad susceptionem diver
sarum formarum unde ela habi
liora sunt ad susceptionem
huiusmodi quam mixta. si ergo conveniat
anime quod uniatur corpori orga
nizato cuius organa maxime
debet esse susceptiva specierum
sensibilium. species enim sine ma
teria rei sensibilis relinquitur
in organo in apprehensione rei
sensibilis a sensu magis congruit
quod corpus huius sit ex uno
elo quam sit mixtum ex omnibus.
¶ Item tamen corpus primi hominis
erat in genere corporum nobilis
simum ideo quod debeat fieri ex a
liquo corpore vel corporibus no
bilissimis cuiusmodi sunt corpora
celorum et corpora celestia ...
Unde ut habetur in libro de fonte vite.
corpus hominis inter omnia cor
pora compositissimum est. et ideo huiusmodi
sicut scribitur in libro fontis vite
quanto substantia aliqua magis
est in minimis ... tanto plurium
operationum est effectiva. dicta vero
intelligentia tamen maxime sit in
minimis ... eo quod non de
pendet ex ea sui essentia et
tamen similiter multarum sit operativa
operationum et ideo tamen habet opera
tiones de se habere non possit ...

put utiliter organis optime ipsum
corpus per quod eas exercet esse
ethrogeneum et inconpone compo
situm ¶ Ad primum quod in contrarium dicitur quod
licet anima sit simplex propter care
ntiam dimensionis quantitatiue
siue molis non est illius multiplicitate
potentiarum siue virtutum operationum at
tendenda est gi convenientia corporis
et anime. Immo quod utrumque est multi
plex ista multitudine potentiarum et
multitudine naturarum et per con or
ganorum. Unde multiplicitas potentiarum
attestatur multiplicitati operationum
et quod tale est habilius est ad inue
niendum et per consequens ad conficiendum
nec debet attendi convenientia in
simplicitate cum simplicitatis cor
poris et anime convenientia nulla est
nisi secundum nomen. Huius enim est per
carentia dimensionis quantita
tiue siue molis illius per carentia
compositionis per hoc patet solutio ad se
quens quia etsi habilius esset
ad motum corpus simplex non
tamen ita congruus ad eliciendas
mistas operationes ¶ Ad aliud
dicendum quod angelus cum sit tantum mo
tor tamen aptat sibi habile ad co
gnitionem anima nec angelus inte
dit ut in corpore perficiatur nec
anima nisi mediantibus sensibus
perfectionem cognitionis assequatur
¶ Ad duo que sequuntur dicendum quod alius
genus et modus est capacitas
formarum corporalium in materia sus
ceptibili et alius genus et modus
est susceptibilitas specierum sensi

bilium siue idolorum in organo
sensitiuo nec una disponit
ad aliam sed potius ad contrarium multi
plicatas enim operationes quas
exercet anima in corpore requirit
multiplicitate organorum et ita
multiplicitate naturarum et armonia
unde multiplex susceptibilitas
specierum sensibilium multiplicitati
naturarum attestatur. Ergo habilitas ad
capacitatem multarum formarum
attestatur simplicitati naturarum
siue nisi unum elementum habilius
est ad capacitatem plurium for
marum quam mixtum. Unde etiam
composite magis sunt quam composi
tum pro ¶ Ad ultimum dicendum quod
conditor generum rerum in operibus
sex dierum res et naturas rerum le
gibus certis et immutabilibus
distinxerit. Nulla autem distinctio
quid ex quo vel ex quibus
esse debuit in mutabilibus et ex
quibus nichil. Unde Augustinus super ge
nesim. elementa mundi huius corporei habent
diffinita vim qualitatemque suam
quid unumquodque valeat quid
non valeat. quid de quo fieri
possit vel non possit unde conditia
erat impossibilitate ad for
mas diuersas ut illa quorum ma
terie appetitum non sunt satis
factum per forme impressionem
qualia sunt elementa et elementata quedam.
Condidit in immutabilitate
et impossibilitate ad formas diuer
sas cuiusmodi sunt corpora celestia
et celorum quorum materia et

301

petitum sunt satisfactiu p ps
ordinaz impssione. hoc im
tibuit deus ceta lege et i mmuta
pvida. et in ordinatissima
est que me no deceret aug.
ge. viii.° cam no faciat de
cam qui noles psistit qui
voluntate sua no fecit. se
aff. g° corpus humanu ex ma
terisli eet gt legem et a nam
lelis. asua. ca de qstatutiam
no cu indidit deus ipis cele
stibus ut rei aliquis corrup
tibilis esset ma pp q n° ex ill
debuit aliq corruptibile qpo
ne. dicit eni aug sup ge. i. xv.
ptas creatoris ht apud se pos
se de hiis omnibz facere aliud
qm eorum seiales rones hnt
no u id q no in eis posint
ut de hiis fieri ul ab ipo possit
necz eni po. temaria. s sapi
ente vtute omnipt est. et hc
de una quaq re in tpre suo
fac. q antea in ea fecit ut
posit. qa cu quenit ut celu
et nisi duet. ¶ Ad illud
q° c obz q corpus pimi hois
erat nobilissimu etc. dd q sp
nobilissimu esset. mequitum
erat psibile ab ecia ronali
ut ordinatu ad sermed
et vtificand. tu corrup^le sunt
terra at celestia incorrupti
bilia et sic quoda m°. dignioa
qt omniaz disspoim eet si ex i
corrupti fiet corruptibile.
Secundo quit ex quo

corpus ade factu sunt ex q
tuor elis qr dz factu d tra
xvij eccl. deus creauit de tra
hominem et obz sic q plibz
est que no est vmi acelbue
dum. s que erat iiij^or elis
ut ex illis fiet corpus ade.
g° no debuit tre acelbui ¶
q tu tra. sit maxime pas
sibilis sm aug^m et corp9
ade in statu illo. minime pas
sibile. m^z q no debuit dici
ipm factu ex tra. ¶ q tu
homo dignissima creatura sit
et aliaz bestiaz corpa de
tra facta sunt m^z q siliter
corpus hominis debet fieri
de digniori m°. vn u die dz
dd fecisse bestias de tra. gem
¶ Contra dicit aug sup ge. vij
limus est tra. humida. de eo9 gt
magis dicitur limus est aque et
tre comixto. pt g° queri qr
magis dz formari ex uli
qtinete hec duo ela qm ex
qtinete alia duo. ¶ Contra qr
dz quaq m^a corporis ade tra
quaq limus quaq pulius/
¶ Gt denominaco sequit naz
pdnantis tu g° in corpibz
humanis pdnet^z tra debet d^i
parus de tra qm de aliquo
alio ela. sm eni plym corpa
qstancia maxime solido tre
no pcipiunt ¶ Videro quatuor
sunt cause qr corpus huanu
dz factu de tra. prima e phi
sa aug. tercia. bez. quarta
basily. Prima sm plym plus

est de tra in gpone mixti qr
mi[9] est de spe et magis de
m[a] q pz p[9c] q mota sequit
nam p dnantis s quantitatem
et io d[r] p[9] factu de tra. sa
io est s aug. l[i]i h duo st ela
hilia ad paciendu humor 7
humi[9]. duo ad agend' ignis 7
aer. et qma fiei ex hoc d[t]
rom passibilis et tra m[r] a[l]
passibilior. io potis d[r] fieri
de tra. tria io est qma traz
vilissim elm. s[d] ad humiliacor
et cosptom elenacois dicit
fctus de tra limosa. que est vi
lissima. ul depulue sm alia
lram vn b' ad eugen cogitatis
te summi potificem cogita vi
lissim pulnem vn io sme
mistio hec due dre ronale
mortale sit porte i diffone
homis ut si elenat. exymo
deprimat ex alto. ¶ Hte gg
Nazarens depinis epyphams
homo celestis est 7 terestris.
tpalis 7 inmortalis visibi
lis et i nisibilis. humilis et
excelsus. fons pp gram. caro
pp elacom illud ut intellcn
hus. gre magsicet et collau
det auctore. h[c] ne magtudine
mumis elatus lapsu rime ex
celsioris in curvat. qrta io
qr in tra repunt oia ela a[d]
s basil' i exanion. pmo di
cetem aqua et acrem 7 igne
tre coherere. ctissimu est. Naz
ex fro et lapide ignis psri
cacom solet excuti. que vtiqz

det tellure nascunt aquatz
natam venis. in esse tra
fessores. indicant putco
incho[9] acrem eaa esse. p
inno tu cognoste possimus
tu fuit humectata tellus
tpem solis accepit moos
pores exalat. licz gissimo
¶ Ad p'm g[o] obm d[d] q. deu
minato erat sicam p duo
sicut ex duo colore d[r] ali
coloritq[9] no qma in eo sunt
vapores aly humores ¶
sm pz R[n] ex tam dictis.
bet cu argm ad oppoitu
maxime tra passibilis. ide
de tra factu debuit dici cu
h[c] q dita fiei aliquid ex a
quo. passibili[ti] attestet. pa
tu distingui de h[c] noie p
sibile. qd' dic pt ul passu
ul dicam sic vno m. pass
alio m[o] no. s de h[c] melius
sra ¶ Ad tcm d[d] q' licet h
sit dignissima catura z rone
qua est ymago dei incho
h[t] que aliquid. tu bestye
pp q nec est in gens si gu
tu eisdem. m[a]libz corpa co
gponat tn no in eade eqli
tate et armonia. existen
quta at sit equalitas elo[r]
armonia in gmixtione corp
huani pz ex auict[e] algaz su
dicta. ¶ Ad h[c] q quit qr in
gis debuit formari ex mati
li' gtinete tra et aqua q[r]
pz R[n] qma ut dictu est. s

302

aliq expte eius dr ex qua
sti attestat' humor aut 7
hu[m]g humilia sut adparend'
het abaug' ¶ Ite verianu
e hum no tm intellignt tra
aqua s3 m[a] qua[or] elorp sut
t ad susceptionem forme cor
poris humani s3 aug' loquit sut
equalitates aque et tre ma
gis notabilit apparet sumssm
sumo ¶ Ite alia ro est ut ex
denominacone mulis ex q formatr
corpus ostendat opus vel of
ficio q exercet aia in corpe vn
gl[ossa] aug' sup i° formauit ds
hominem delimo ge[n] ij sicut fit
lut' ex commixtione pulueris et
humoris sic aia corpis vnitiua
fnt n[on] patit dissolui ¶ Ad hoc
cp putr de multiplici denominacoe
materialis corpis ade pot dici
q pot considerari ut est massa
quedam simpl' no du in forma
tione et sic d[icitu]r tra. vl ut est
in formacone corpis et sic d[icitu]r
lut' vl ut est t[er]min' resolonis
ipius corpis et sic pulius d[icitu]r
p[ro]pt[er] q3 pornit tra in que alia
resoluunt et ip[s]a vltimo i alia
no resoluit. ij. pulius trmi 7
materia vl pt dici q lut' dr
ut est m[a] in formacone pulius
ut est t[er]m' resolucionis. tra ut
est cs ad utrumq vn eccl[esiastic]i xvij
ds creauit de tra hominem et sm
ymaginem sua fecit illu et conuertit
illu in ipam .i. tra vn metu t
tra. s3 in tram ibis

Queritur de quit si corpus ade
erat ex elis mixtis sm
equalitate et qm triplex est
equalitas. molis vl ponderis
virtutis et mixtionis ideo querit
de equalitate molis primo ¶
2° de equalitate virtutis ¶
t[er]cio de equalitate mixtionis

Circa primum sic proced. querit
primo si ela cr. s equalitate
molis sunt in corpe ade q
no m[odo] sic ut supradictu est
et vult phus de nominaco sit
a n[atur]a p[er] dominante vn licet cor
pus primi hominis formatu
sunt ex quatuor elis tm dr forma
de tra p[ro]pt[er] eam p[re]dominantis. s
no hec tra p[re]dominu virtutis cu p[ro]p[ter]
tu sit elm minimum huius d[is]pe
et minimum actiuu g° q p[re]dnat
in mole ¶ Ite aug' vij. sup ge
assignans causam int causam aie
et corpis plasmacoem dicit
quid est. vn aia flatu dei facta
est. ita quid est aliud lut' n[isi]
tra humida. ex hoc m[anifestu]m q corpus
primi hominis sunt solu in compo
sitio. ex limo qui est tra 7 aq[ua]
vl q dr. ex hys compositum p[ro]pt[er] pre
dominium illorum in corpe corpor
sue sic sue sic. ela no sunt
in equalitate molis in ipo //
Si diceret q hec .s. tra et aqua
sunt p[re]dominiu in virtute q cu
no credo esse verum. ex hoc adhuc
sequitur propositu quia impossibile
est hec h[ab]ere in aliquo p[re]dominium in
virtutis nisi h[ab]erent p[re]domin mol[is]
¶ Ite si equalis essent molis

aut quititas q° esset ibi omoda
inp'portia et inpporco virtutis.
quia virtus ignis inpporciona
biliter excedet virtute t're. et
ita tu' sit corpus inflamabile.
ut p3 i impressionib3 elatis ex
vapore terestri inflamabit et
consumet ul' forte aqua igne
destruet et ita nullo m° ma
neret ¶ Ex p in corpe humano ha
beat ptes grosse v' subti
les. q grosse sunt ex soliditate
te t'rena. q° p inequalit' mole
se hnt. eta maior quatita est
terrestri. minor p3 p au' sup ge
ne' no est quid humane aie
n'a nec de t'ra. nec de aqua nec
de aere. nec de igne quol3 q
tu crassioris corpis sin mi'm
q° est humida quida t'ra quei
tacius v'sa est qualitatem
p subtilioris natu' corpis ad
misat ul' pluie et aerem 7
parp infia. cu' qui res est
in corpea. corpus q in corpeo
ultimu est sicut ignis ul' po
tius lux et aer. vn' tacius
corpulencia solidat' ¶ Igt ois
complexio est p minima q° 7 inp'x
cio in corpe ade erat. secu'm
minima p minimum ad minimum
no pt esse pporco inequalitatis
q° sic ¶ Itete quel3 ps inpoti
est inp'ta vn' in singulis pti
bus inp'xti est repire minores
insensibiles. ex hys pt sic argui
vbicuq' est repire minim elm'
p mole est repire p aliud 7
eisdem t'mis claudut' q° nullu

excedit ul excedit' ab ali
equalis est q° extensio om
p'm mole. sive molis dim
sione q° sit ibi inequalit
molis ¶ Itere ut h'et ab al
tu' complexio sunt elorp pu
ris et ptiosis equalitat
nec tu' est corpus aptu
susceptioni aie ronalis
qstat q corpus ade sunt
aptu ad susceptionem aie
nalis. q° in ipo erat com
cio elorp inp'fecti equalit
ut h'et' ag'stat'no inpateriq
equalis est complexio elo
que q'tinet eq'lit' quitat
et qualitates elorp q'tra ¶
emdecia horp notad' q diu
est equalitas complexionis
in qua nullius qualitatis e
excessus. ad optima t'pane
ibiq' nullu elm ul q'litatu
ul quitatatie habundat r' ali
et hec est magis p ronem qui
tei et existencie natam. ist
no sunt in ada. alia est equ
litas in qua3 qualitatibu
quitatatu sit excessus no tu
tra meta p'i gradus. exte
p q dicut phi q complexio
lis dicat' i columis vsq3 a
sm gradu et ista equalit
no ponit equalitatem am
le p magis amicicia et h
sunt in corpe ade. et tato
lior quito melius complexion
no tu' intendimus de equalit
amicicia. hec m°. hec est in sen
quo vtut' phia p alio mo

infra patebit concedendum est
sicut ostensum est quod elementa non
sunt in corpore mixto secundum equalitatem
molis et dicimus hic mole quantitate
dimensionale in mixto corpore. ¶ Quod autem elementa non
possunt esse in corpore secundum equali
tatem in mole patet. quia ea que sunt
magis humida densa alia magis
de specie que magis sunt densa
magis comprimuntur que magis de
magis distenduntur. propter quod non
esse equalitas molis secundum intente
inequalitas ratione alia ad idem est
et equalis complexio hoc modo
corporis illius complexionis nec
quiesceret nec moveretur si enim que
in terra sunt terra vinceret simili
quiesceret in aere aer vinceret.
et sicut movetur ab aere igne
ignis vinceret. si vero moveretur
etiam tunc terra esset vincens
ut quiesceret in aere tunc aer
esset vincens. conveniunt igitur ei ut
quiesceret in loco nec moveatur
ad locum quod est impossibile et hec
est ratio algazel. ¶ Ad aliud igitur quod probatur
contra hoc dicendum quod post minima
secundum speciem et secundum naturam secundum speciem
in quantum salvatur species et in
quo minori non potest species sine
natura salvari et quod minimo supposito
minimo non est mixtio secundum minima
quia secundum hoc miscibilia essent in
mixto secundum suas species et esset
quia non mixtio secundum naturam et
hoc dupliciter. uno modo quia quod quanta est
et secundo modo quia quantitas minima in quantitate est quanta
divisibilis est in infinitum non
est reperire minimum in ea secundum ac
tum sed solum secundum potentiam. Alio modo

secundum quod est perfectibilis forma
elementi et sic dicitur minimum illud quod
minimis non est susceptibile speciei
hoc ultimo modo dicitur quod mixtio fit
secundum minima. sed notandum quod non est
possibilis mixtio plurium corporum
manentibus in suis corporeitati
bus. sed sicut solet dici sicut
ex pluribus formis fit una for
ma media. sic ex pluribus corpore
itatibus fit una corporeitas cuius
est locus unus unde miscibilia in
mixto non sunt distincta secundum
locum et situm quia habent unam
formam et unam corporeitatem
¶ Ad id igitur quod obicitur quod minimi ad
minimum non est proportio inequa
litatis dicendum quod non est verum prout
dicitur mixtio fieri secundum minima. sed
enim determinatur a philosopho ex uno pu
gillo aque fiunt x pugilli ae
ris. causa eius est quia quamvis
minima grossior illius subtilior.
Unde hoc sit magis de mole
illud minus unde minimum minime elementi
quod sit magis de specie et minus
de materia longe minus est minimo
minime elementi quod sit magis de materia et
minus de specie. Unde patet quod minimum
est proportionale minimo. propor
tionale inequalitatis unde minimum
elementi ignis et minimum elementi terre prout
ut sunt in mixto valde sunt
inequalia. sicut etiam quo minus
non est susceptibile speciei terre et
illud quo minus non est susceptibile
speciei ignis. quorum unum est
ad aliud in magna distantia

et inequalitate ¶ Si autem queratur
quo illud minimum quod est ignis celi
potest diffundi sive extendi per
partes mixti per quas se diffundit
et extendit illud minimum quod est
terre celi quod est magne quantitatis
respectu illius dicendum quod hoc est ratione materie que
ratione qua quanta est potest extende
di et diffundi secundum extensionem
corporis longe maioris sicut
patet de gutta vini si effundatur
in vas aque magnum respectu illius
diffunditur materia illius per totum vas
illud secundum quantitatem aque cum
commisceatur et ut volunt aliqui
aliquid pure qualitatis quanti
possibile est ad diffusionem infini
tam ratione quantitatis sue materie
sicut divisibile est in infinitum
ratione qua quantum est ¶ Ex hiis
patet responsio ad id quod sequitur quia
licet insensibilia in mixto equa
liter se diffundant et extendant
non ex hoc sequitur quod sint equalis
molis quia partes minores corporum
elementorum que minus habent de spe-
cie et magis de materia magis constrin-
gunt in mixto et compacte partes ma-
teriales corporum elementorum que habent
plus de specie et minus de materia
magis constringunt et minus diffunduntur
¶ Ad illud Algazelis quo modo dicit
quod mixtio elementorum in corpore apto
ad susceptionem anime rationalis debet
esse pulchrioris et perfectioris e-
qualitatis etc. dicendum quod ipse loquitur
comparative scilicet habita comparatione ad
corpora brutorum ut patet per ea que

dicuntur ibidem. dicit enim ibi
quod commixtionis venit inequalis
in corpus hominis ex quibus
sunt subtiliores aliis animalibus
et aliis vegetabilium et ex
virtutibus et animis animalium ¶
Ad illud quod dicit constitutio
equalis est commixtio elementorum
etc. dicendum quod illa equalitas in
ibi de qua sermo est magis secundum
rationem quam secundum rei existentiam
sicut tactum est

Sequitur inquirere de equalitate
virtutis et potentie ¶ Primo quantum
ad primas qualitates elementares
que sunt caliditas et frigiditas
gravitas etc. ¶ Secundo quantum ad
qualitates quantitates que sunt
gravitas levitas.

Queritur igitur si elementa erant equa-
lia secundum virtutem qualitatum
elementarium in corpore Ade. quod si
complexio equalis ponitur
qualitate qualitatum elementarium
ut habetur a constitutione equalis
qualitatum elementarium ponitur equa-
litate virtutis. in Adam. cum
equalis complexio generetur eius
lis autem complexio est que qualitates
tates elementares equaliter continet
in se vel que cum moderatione
agitur corpus. in columne. consistit
enim quod cum Ada secundum corpus
optime complexionis complexio
eius continebat equaliter qualitates
elementares non solum materie dicentes
plus ad moderationem et tem-
¶ Item effectus proprius in ea
indicatur. sed longevitas effectus
est equalis. proportionis ele-

[illegible]ualitatu in corpe pz q eu
[illegible]e fuit q longeuitas potat
[illegible]u diu viuere et sine dissolu
[illegible]ne quia elares qualitates
[illegible]ipo fuit s equalitate vtu
[illegible]. si eni mixtu qd p inequa
[illegible]litate dissoluit' in' q illud q
[illegible]o est dissolubile equalitate
[illegible]it in pporcone vtutis. cu eni
[illegible]ma corpa ex quar elis co
[illegible]stituant'. no est ex mixtis diu
[illegible]ternitas. s ex pporcone mix
[illegible]to ¶ Ite vbi in corpe aliquo
[illegible]e inequalitas vtutis ela
[illegible]u qualitatu vtus excellens
[illegible]po infens aliis violentia
[illegible]qui accone abicit a subi
[illegible]az q at est tale cu sine
[illegible]corrupcone lz in se. s dr hui
[illegible]c in corpe pmi hois ante
[illegible]cm corrup et infirmitas
[illegible]nlla fuit q in illo no erat i
[illegible]equalitas vtutu huiusdi ¶ Et
[illegible]sporto qualitatu in elarum
[illegible]i corpe Ade ta erat otinua
[illegible]cione ante potat q sine cibo
[illegible]e i mortalis et otinuare vita
[illegible]a qnd q lignoz fructg i pa
[illegible]d i iussus est edere ¶ Item
[illegible]e. que minus hut de molencia
[illegible]g habundat vtute et que maius
[illegible]mi9 vn qutitas vtutis respicit
[illegible]qntitati molis et eq. ita quod
[illegible]min or minori et maior meliori
[illegible]et ir accio et insabilit. ex quo
[illegible]q nullo m pt esse in mixto
[illegible]equalitas mixtaz in mole
[illegible]m sibi que nullo m pt ee
[illegible]equalitas in vtute ¶ Item

ela que habundat in leuitate
habundat in vtute r' illoz q
habundat in grauitate vn leui
tas attestat' habundacie vtutis
grauitas diminucioni. si g le
uitas quozdam eloz et grau
tas alioz inueqz in equalitate
corpis quenint q pz phs q
grauitas habundat in corpibz ala
liu r' leuitatis q nec vtutes
eloz sibi. et ita cu grauitas
in corpe Ade habundaret r'
leuitatis et vtus sibi r' vtu
tis et ita no erat ela equa
lia. s vtute ¶ Ad hc dd q v
tutes elares possut osiderari
dupr. vl in relacone ad ela quoz
sut vtutes. vl in relacone eaz
ad ela ozia in que agut ex
quibz agentibz resistut. eodem
modo dupr est equalitas vtu
tu vna vtutu relataz ad ela
pparat in quibz radicant' et
hc no est in elis gnit sut in
mixto. ignis eni sicut plus hz
de spe et min9 de ma qm tra
sic habundat vtute activa r' tre
Alia aut est equalitas pparaz
sm q si osideret' in relacone ad
ela ozia r' quoz est mutua
accio et resistencia et hc equa
litas est qn ita pporcionat'
vtutes. q qntu vna pt in
agendo tm alia pt in resistendo
vl qn ita est q no est ibi ac
cio aliq neqz resistencia et hc
equalitas potuit esse i corpe
Ade vn in corpe eius erat eq
litas oplexionis et vtutu
eo m quo dictu est m dico
q equalitas vtutu erat tota

causa perpetue conservationis vi
te in primo homine. sed ad hoc re
requirebat fomentum aliquod
fructum paradisi. Unde hugo in
corpore eius scilicet ade corruptio et
infirmitas nulla fuit et ex
tunc eo quod cuncta fomenta arborum
quibus corporalis vita nutriret
et sustentare debuit specialem
in ligno vite medicinam acce
perit qua eandem vitam contra mor
tis defectum sanam atque incorrup
tam potuit conservare. cum enim
corpus illius esset animale indiges
alimoniis defecisset utique ni
alimoniis conservatus esset. de hoc
infra plenius dicetur. Ad illud
quod obicitur in contrarium potest dici sine
preiudicio quod perpetuitas vite cor
poralis Ade ex tribus fuit. scilicet ex
proportione mixtorum in equalitate
virtutum. ex fomento fructuum pa
radisi et in continente mixta. Ad
huius rei evidenciam nota quod unum
elementum agit in aliud magis vel
minus secundum maiorem virtutem vel
minorem resistentis verbi gratia. ignis
tantus agit in tantam aquam. et
minus agit sive abicit minus
a substantia quam in maiore et item
in maiore maiori. secundo minus quam
in minore minori primo et sic quod
additur aliquid quanti aque de
trahitur proportionaliter aliqua ali
quota actionis ignis agentis.
esset ergo possibile tantam aquam esse
et tanta virtute resistere quod penitus
in eam ignis non ageret. scilicet abicien
do aliquid de substantia nisi virtus
ignis roboraretur. istud autem acci

deret si tanta esset aqua et
tantus ignis quod virtutes eorum
penitus equarentur ita scilicet quod tanta
esset tanta in resistendo quanta
illius in agendo. vel tanta fieret
equalitas quod unum in aliud
omnino non ageret sed esset ibi
et armonia secundum commensuratio
virtutum sed ista esset commixtio
optima. Si autem mixtio esset
nobilissima deceret nobilissimam
formam scilicet animam rationalem primi
hominis quod si alterius mixtionis
corpus aptaretur sibi. cum a
nimaliter amet corpus suum
cum corpus naturaliter deficeret
iniuste ageretur cum ea. cum sine
culpa privaretur amato so
quod esset ei pena. forme
in eternum duratione congruebat
pus in eternum duraturum. talis
ergo debebat esse mixtio
corpore Ade. talis autem mixtio
est causa optime complexionis
et perfectissime sanitatis
qualis erat in primis. dicit
Aug. de ci. dei. quod in carne
summa sanitas erat. sed ad
huc potest talis mixtio
ficere et si esset optima
proportione virtutis in elementis
ut erat in mixto. nisi al
ex tunc ad interius conservaret
et nisi nimis continens mixta
maneret. Unde ad longevi
tem sine perpetuitate corp
eius et ea requirebat. de
dicetur infra ubi agetur de

mixtione agetur corporis ade //
Ad 2m quod obicitur dicendum quod licet virtu
tes elementares videantur proportionaliter
moli elementorum sed quod elementa sunt completa
in suis formis et speciebus illorum
equa virtutes ille confringuntur
in mixtione et diminuuntur vel
at depnt de mole in ipsa mix
tione hanc redigitur virtutes ad
equalitatem ut efficitur in mixto
equalitas virtutis non existente
equalitate molis. Ad aliud dicendum
quod gravitas levitas sunt quali
tates virtuales videntes proprie
quantitati molis corporum elementorum et
propter hoc sicut non potest esse equalitas
molis elementorum in mixto sic nec
potest esse equalitas gravitatis
et levitatis. Alie autem sunt quali
tates formales penes quas
attenditur virtus elementaris unde quia
licet gravitas levitas videatur
quantitati maiori et minori non sunt
qualitates formales non se
sunt gravitas ad equalitatem virtu
tum elementarium que penes quali
tates formales attenduntur
Sequitur inquirere de equali
tate qualitatum consequentium
qualitates elementares scilicet gravi
tatis et levitatis. Primo queritur
utrum sic erat in corpore ade sed
equalitate vel non. Secundo dato
quod non que illarum predominabatur in
illo etc./

Et primo sic ut habetur a philosopho scilicet
consistat in dictis vel libro quedam
sunt que componuntur ex maxima cum
dominatur elementa gravia scilicet terra et

aqua. quedam que componuntur
ex maxima cum dominantur elementa levia
scilicet aer et ignis. quedam que
componuntur ex maxima cum equaliter
dominantur quia omnia elementa. et hec sunt
equaliter gravia et levia sed
duo prima sunt se ut extrema
respectu tertii. esse enim ex maxima cum
dominantur levia sunt extrema eius
quod est esse commixtum cum equaliter
dominantur gravia et levia que
autem sunt huiusmodi equaliter participa
pant gravitatem et levitatem
illa autem complexio que tenet
proportionem et armoniam in ratione
medii melior est illa que te
net proportionem et armoniam in
ratione extremi. illa autem que
tenet rationem medii est illa que
tenet equalitatem gravitatis
et levitatis ut patet ex dictis. quia
cum primi hominis erat complexio
optima erat in equalitate
gravitatis et levitatis. Pre
terea conditiones corporis ade fuit
ut obediret voluntati rationa
li anime eiusdem et quod cum sibi
presenti fuerit continuaretur perpetui
tate glorie. Conditiones quod fuit ut sic
esset conditum sine dispositum in con
ditione ut obedire possit ipsius
voluntatis mota motum im
perantis voluntas autem rationalis
anime est quod corpus sibi sub
iectum se moveat ascendendo et
descendendo et non solum in quod gravitas
sed quod expedite et agiliter se mo
veat et conservat. et similiter se habebat
voluntas ade. cum ergo anima ade

non determinate se habebat ad im
parandum hec vel illud sed ad imparandum
in quadam dicta prima virtusque generis
fuit ut corpus eius ita dispositum
esset in conditione ut se haberet in
media ad ascendendum et descen
dendum et ad tissendum se grauiter
et agiliter sed hoc esse non posset
nisi in eo esset agilitas equa
litas grauitatis et leuitatis
ergo etc. ¶ Quia appetitus leuis est ferri
sursum grauis deorsum. si ergo
aliquid participet equaliter
leuitate et grauitate equaliter
tendit sursum et deorsum ergo si
corpus Ade fuisset tale eius
locus neque fuisset sursum neque
deorsum neque si esset deorsum
ascendere posset naturaliter neque
si sursum descendere quod est in
conueniens non ergo habebat equa
litatem grauitatis et leuitatis
¶ Quia ex equalitate grauitatis et
leuitatis sequitur equalitas
molis sed corpus Ade non ha
bebat equalitatem molis ut
supra ostensum est ergo non habebat
equalitatem grauitatis et le
uitatis ¶ Secundo quod concedimus di
centes ad formam quod equalitas
grauitatis et leuitatis licet
ponat quandam rationem medii tamen
non ponit illam armoniam
et rationem medii que est lauda
bilis complexionis vel compo
sicionis quia ponit equalitatem

molis et partis in proportione
qualitatum elementorum vnde ratio
medii quo ad hoc equalitatem
grauitatis et leuitatis vitu
perabilis est. illa autem que est
virtutum elementorum bona est et
laudabilis et hec erat corporis
Ade. si autem queratur quomodo pre
dicta elementa dominari aliquando et quando
sicut dicit ysaac. dicendum quod ille
loquitur de grauitate et leuitate
sed que disponunt ad motum uel
stabilitatem quod patet dicit enim sic
que componuntur ex materia cui grauitas
maxima dominatur duo elementa [illegible]
illa sunt que sunt stabilia ut
arbores herbe. que vero ex
materia terra participantur ambo elementa
leuia sunt inde mobilia et
motu localia sicut animalia
alio ad locum mobilia. que
autem ex materia cum equali
quarum elementa dominantur scilicet grauia
et leuia commixtim sunt [illegible]
ad mouendum diuersa sicut te
studines et filia vini [illegible]
quedam sensibile quedam insensi
bile habetur. vult ergo hic ysaac
determinare in quibus est maior
aptitudo ad motum ex dominio
leuium et in quibus ad stabili
tatem ex dominio grauium in quibus
sed partes diuisas est aptitu
do ad motum et ad eius oppo
situm ut testudines que sunt
sensibiles secundum aliquid et in
sensibiles secundum aliquid hoc

306

possibilitate ad motu. sm
quid nequaqz vno no intel
ligend' est. q' in aliq cor
diuent quar ela simpl lo
quido s; hc dicit qnia i ali
quo duo diuant qpatine
in vna pte sicut ignia i
concha celsitudinis 7 duo
qpatie in alia pte sic levi
in corpe q' g° dicit duo d
inmateri nulli. qpatie i
alioz duoz que dicit in
diuari nulla. quia ad ptes
diuisas ut duo intelligunt
diuari in vna pte magis
qm alia duo. et alia duo
in alia silit. Ad a' dd' q
nulla rone debuit corpus
ade fieri in tali equalitate
gravitatis et levitatis. q
nullo m° posset esse nisi
maxima eet impozco et
magna qur in ipo et ita
aptitudo ppiqua ad dissolu
cm q' no conveniebat corpi
petue duratino. pp si ista
equalitas fuisset in corpe
ade induxisset inpom sine
difficultate maxima tusse
radi se sm ipm voluntat
mo ineptu esset omo ad
motu aialem qnia cu mo
us aialis efficiat ex influe
a virtutis. aie in corpus
organizatu et existens in
debitis unis et armonia p
qgruit corpi psabili aia

conali. corpus at existens
in equalitate ptacta. ul eet
ineptu ad organizacom de
bitam ul si forte distinguie
p organa. pp defectu armo
nie ang gra organa hilia
sut ad recipiendu virtutem
influete ab ipa aia, omnino
esset ineptu ad motu hung
sicut eni pauli et palatia
sut inepti ad motu aiale
pp defectu epopte corpoz
vnde est q' vtq aie no habet
essem talem in illis simlit
aliquis hns corpus existes
in pporcone ptacta. pp defec
tu apte ipius corpis inep
tu esset. ad motu aiale pp
tam ptactam ymo vislez
q' tale corpus ineptu esset
ad hoc. q' psicet aia conali
tu corpus aptu ad suscep
com aie. debeat esse coium
elis. mixtu in equalitate
pulcriore et psectiore et vtu
tib; et nervis. qui st pulco
res virtutib; ut hor aplo:
P motus aialis est qi medi9
int nalem et violetu. in
motu eni aiali vtq exercet
et rectificat virtute aie sen
soz aie. cu g° hung' corp9
no esset mobile motu nali
quitu est de sua n°. q2 qnl
traxit illud gravitas ad mo
tu deorsu tm traxit illud le
vitas ad motu sursu 7 ita
impotes esset vel inexpeditu

et difficile ad motu talem
vel talem vn(de) r(ati)o illa mag(is)
est q(uod) pp(ro)positu q(ua)m pro(batu)m ad
exequendu aut impleri volu
tatis vo(lun)tatis ascendendo et
descendendo s(ed) q(uod) maior q(uo)gre
bat sufficiebat ei s(ecundu)m mone
di motu n(atur)ali quo adinsep
mito (con)sec(u)t(us) exp(e)ctam(us) p(er)ve
nisset ad statu glorie et re
muneratu esset dote agilita
tis cui(us) virtute posset se tra(n)sferre
quocu(m)q(ue) voluit et s(ecundu)m q(uod) vo
luit ipsa voluntas cui(us) moti
moto sine t(ra)nslatio i(n) isti sta
tui ta(m) cognitu

Sequit(ur) inquire vtr(um) g(ra)ve
initas p(re)dominabat(ur) i(n) cor
p(or)e ade vel levitas et in q(uo) g(ra)vi
tas sicut dic(it) ph(ilosoph)us iiij metha
(ph)ica via (con)stat ex illis p(er) pre
dominiu(m) in quibus (con)stant et
ex quibus intimi(t)(ur) vn(de) or(ig)
n(atur)alia sunt ex g(ra)viorib(us) el(ementi)s
p(re)dominiu(m) quia (con)stat i(n) t(er)ra
et aqua et que ex illis nut(riu)nt
nut(ri)(un)t(ur) s(ecundu)m stato t(er)reno et h(u)mido
aqueo s(ed) corp(us) ade erat h(ab)i
tatu(m) in t(er)ra et nutriendu(m)
ex fructib(us) t(er)re que erant
g(ra)via p(er) p(re)dominiu(m) q(uonia)m i(n) eo
(con)sidabat g(ra)vitas p(er) p(re)dominiu(m)
que est p(ro)p(ri)etas g(ra)vis ¶ (con)tra
q(uod) p(ro)bat(ur) ex motu eius de mo
tus eni(m) seq(ui)t(ur) p(re)dominans sed
(con)stat si sursu(m) esset elevatu(m)
statu(m) p(ro)p(ter) eius (con)dicio(ne)m et sibi
relictu(m) deorsu(m) descendisset
q(uonia)m in illo g(ra)vitas p(re)dominabat(ur)

¶ q(uod) corpus illud magis
erat aptu(m) et dispositu(m) ad
agendu(m) q(ua)m ad paciendu(m)
o(mn)io eni(m) erat indispositu(m)
in statu i(n)nocencie ad pac
iendu(m) vn(de) q(ui)s s(upe)r ii li(ber) de(cimus) d(icit)
h(om)o in paradiso i(m)moraret(ur) vnu(m)
ignis eu(m) no(n) vreret nec
aqua mergeret nec spina
aculei vulneraret s(ed) ex p(ro)p(ri)e
tib(us) g(ra)vitu(m) h(ab)et esse passio
in corpe ex p(ro)p(ri)etatib(us) lev
iu(m) h(ab)et esse actio in corpe g(ra)vi
magis (con)sidabat in illo g(ra)v
itas q(ua)m levitas ¶ q(uo)d v(ir)
tus agendi sit (pro)p(ri)etatibus
leviu(m) p(ate)t p(er) aug(ustinu)m dicete(m)
sup(er) ge(nesim) ad lit(teram) vi sicut de(us)
omnem t(ra)ctatum sic c(re)atu(ra) o(mn)i(s)
t(ra)ctatura corpea n(atur)e dig(ni)ta(te)
p(re)cellit p(er) luce tu(m) et aere(m)
que in ipso quoq(ue) mu(n)do
p(re)cellencia sunt corpa m(a)i(ori)
g(ra)tis q(ui)a h(ab)ent faciendi p(ote)sta
cia q(ua)m patiendi corpu(len)
cia sicut humor et t(er)ra t(ame)n
q(ua)m p(ro)pea que s(e)c(un)d(u)m su(n)t su(pe)riora
sunt corpus admi(ni)strat ¶
corpus ade erat i(n) (con)venienti
et p(ro)pinqua disposi(ci)one ad ma
hec aut(em) dispo(sici)o fit maxime
p(er) calidu(m) et humidu(m) calor en(im)
et humor disponu(n)t ad vi(tam)
et illa in ee (con)servat vnde
vita stat p(er) calidu(m) et h(u)midu(m)
q(uonia)m in corpe ade erat domi(nium)
corp(or)is que dat caliditate(m)
et humore(m) n(atur)ale h(ab)ent
fuit ala levia ¶ q(uod) n(atur)a l(evia)

maxime disponit ad receptionem
vite quia sicut dicit Avicenna in 4° luxus
est media ad receptionem vite
quia corpora que magis naturam
lucis participant eius magis sunt
elementa in quibus dominatur levitas. Sed
erant predominium in illo corpore
quod erat in propinqua dispositione
ad vitam. ¶ Contra est aliquod generationalis cuius esse et actus sive
perfectio est omnino temporalis non potest eius
esse determinatum est in corpore et
vita corruptibilis tunc ex predominio
elementorum levium habet potentiam essen-
di sursum delata et descendi ad
loca celo propinquiora ¶ Est
et aliud genus nationalis cuius esse
et actus sive perfectio non est omnino
temporalis sed quodam modo celestis
potest eius vita. est spiritualis
quodam modo et incorruptibilis ut
... et maxime primus homo
eminebat quia primus homo aliqua
nobilitate et dignitate. et
ratione nobilitatis eius et dig-
nitatis dignus erat dignitatem ma-
nsione celesti. Sed in statu inno-
centie ut quod foret ratione quod
habebat habere potentiam elevari
sursum a terra et descendi se-
cundum loca celo minora. hoc a-
utem esse non possit nisi predominetur
in illo levitas gravitati. quod non est.
¶ Ad hoc dicendum quod in corpore primi
hominis erat predominium duplex
quedam enim secundum elementa dominabantur
in illo. quantum ad molem. quedam

quantum ad virtutem. quantum ad mo-
lem terra et aqua. quantum ad
virtutem aer et ignis gravitas
et levitas. consequitur molem
sive materiam propter quod dominabatur in
illo gravitas et non levitas
¶ Unde quod adversarius obicit quod in illo
corpore habundabat corpora le-
via et predominabantur non
quantum ad molem sed quantum
ad virtutem. non propter hoc quod est
quod in illo predominabatur levitas
sed quia elementa levia et hoc quantum
ad predominium virtutis. gravi-
tas enim et levitas molem sive
materiam elementorum comitantur et predominantur
in mixtis. Sed pre-
dominium molis non autem primum
predominium virtutis. ¶ Ad aliud
solvitur dicendum quod in corpore Ade ha-
bundabat calor. et humor vi-
talis. et predominabantur elementa a
quibus est calor et humor huius
... tamen sequitur quod levitas
ut ex predictis patet. Non autem hoc
secundum physicos quod duplex est ca-
liditas. naturalis. una elementaris
et ista non est medium in parti-
cipatione qualitatum sicut
ex assumptione vite. Alia est
que resultat ex compositione elementorum
ad invicem et ex contrarietate
qualitatum sicut ex commixtione
elementorum resultat mixtum. ¶ Ad
tertium patet solutio ex predictis. Nota
tamen quod triplex est lux prima
celestis. eminentior est illa quae

est in corpore celesti. alia ignea
et ventosa. secundum primi essentia dispo
sitiva est ad vite susceptionem
tertia est lux que consistit in con
mixtione elementorum perductorum ad
ultimam subtilitatem et hec
lux est disposita ad vitam
et vocatur per physicos spiritus spe.
¶ Ad quartum dicendum quod in illis quali
bus sive volucribus quibus
data est virtus effendi se ad
loca celo propinquiora non
predominatur levitas gravitati. sed quod
virtus levium elementorum in illis pre
dominatur sicut in homine. quare autem
est data illis potestas effendi se
sic. ratio est declaratio divine sa
pientie in genti ornatu aeris
sive regionis medie. ratio autem
quare habitaculo sive mansio pri
hominis quantum ad corpus erat
in terra in parte in quo maiore
gravitas predominabatur fuit et
aliorum est declaratio virtutis di
vine id est sapientie potentie et bonita
tis. sapientie in conditione potentie in
reformatione bonitatis in re
mineratione sapientie id est in cre
atione quia de facies illud
elementis predominium molis prudit
illi de optima complexione per
quod debuit perfabili perfectione
in perpetuum duratura. si enim
esset in illo levitas predominans
non habundasset in eo calor
in temperantia quod perpetuum esset dis
solutum quod in reformatione
corporis talis dotibus glorie ostenderetur
maxima potentia dei. talis dico id est
in quo dominabatur per predominium ele
menta maxime gravia. ex quo erat
contrariorum dispositionem ad perpetuitatem
dotium. et in maxima distantia
ab illis ex hoc enim quod predomina
batur in illo elementum maxime gravi
ne. scilicet terra erat passibile ob
scurum. grossum et ponderosum
et minus agile ad motus. dum
dotes quibus fuit contraria. impas
sibile. clarum. subtile. et agi
le. cum igitur fiet in reparatione
quod in remuneratione corporis ta
lis ostenderetur bonitas dei. sed
misericordie quod sicut spiritus angelorum
in puritate maxima conditi
et sine mole cum multa cla
ritate dejectus de celo emporo
ad loca inferiora. in fortuna dum
ita corpus illud in mole gravi
conditum. in remuneratione obe
dientie et ferni suo conditori in gravi
tate illa exhibiti transferetur ad
locum excelsum et luminosum et
eo magis quanto et infimus
quo in gravitate magis conditum
erat puerum debuit deo obediens
¶ Tertius post hoc ad ultimum que
situm quia illa que habent pote
tem effendi se ad loca celo
propinquiora. licet non habent quod
in eis predominetur levitas gravita
ti sed quia virtus levium predominantur
in illis virtuti gravium sicut predo
minatur in homine quare autem
in illis tantum dominatur quod sic
se possint efficere et non in homine
ratio tacta est supra.

308

Sequitur de equalitate iusti
et non intendimus hic de ge-
qualitate secundum quod phisici inte-
runt que attenditur penes
mensura eorum cum suis quanti-
tatibus et qualitatibus in optima
porcione quam dicit hic naturam
humana de qua dicit auicenna
debes scire quod equale de quo
medici in suis inquisicionibus
tractant non est de nominatum
ab equalitate in qua equali-
tas cum ponderibus equaliter ex-
tat sed denominatur iusticia
in diuisione et hoc est quod
complexatum in primis attendit
ut corpus totum siue me-
mbrum sit ut sit in eo de-
bitus cum suis quantitatibus et
qualitatibus mensura quam
humana natura debet habere secundum me-
liorem porcionis et diuisio-
nis equitate sed intendimus
de illa equalitate que fuit
in corpore ade a diuina iusticia
ante peccatum ¶ Ostenditur igitur primo de equa-
litate collata ¶ Secundo de equa-
litate eadem sublata ¶ Tercio
de eadem restituta.

Videtur igitur quod si equalitas corporis
ade erat ei collata a di-
uina iusticia quod patet aut . dicit
enim dyonisius de di. no. ca. viii. iu-
sticia dei veluti omnibus que
sunt secundum dignitatem distribuens
bonitatem et mensuracionem et pul-
chritudinem et ordinacionem et dispo-
sicionem . ex hac litera sic intelligo
sicut iusticia est virtus equaliter
distributiua et dicit abbas
vercellensis super hoc dicit iusticia tamquam
distribuens omnibus secundum singulorum
congruenciam et commensuracionem et
pulcritudinem et bona ordina-
cionem si igitur diuina iusticia est
omni mensurato et ordinato
et ex auctoritate dyonisii patet igitur et men-
surato et ordinato equali-
tatis que sunt in corpore ade
sunt a diuina iusticia ¶ Item dyo-
de di. no. viii ca. diuina iusticia
est . sed quia equitas mensurat
et terminat et ponit equitate
per equalitatem si igitur omnis e-
qualitas mensuratur a diuina
iusticia et equalitas corporis
primi hominis ¶ Item dyonisius de di.
no. ca. viii. diuina iusticia omnia
ab omnibus clara et inconfusa
saluat vnicuique congruenter
omnibus existentibus donat secundum
vnicuique existenti iusta
dignitatem . abbas vercellensis . id est
iusticia diuina singula a sin-
gulis inpermixta et inconfusa
saluat . ex hoc verbo dyonisii duo
innuentur . scilicet quod diuina iusticia sal-
uat singula a singulis . sine
commixcione et quod ea que donat
donat secundum quod exigit dignitas
rei cui dat . ex primo modo . quod in
corpore primi hominis similiter nec
in aliquo alio . sit aliqua
commixcio a diuina iusticia . ex se-
cundo cum corpus primi hominis cum
condicionem illius esset dignitatis

et sic illius dignitatis nichil ex
igebat quod a divina iusticia ill
ei donabatur. ¶ Item aliquid fi
deri iusticia dicitur debitum fiendi quod
autem mera libertate fit non dici
tur de iusticia fieri quia cum unius rec
te diceretur aliquid facere deum
ex debito et proprie quo ad
illud quod ex sola libertate eius fac
tum est sicut fuit corpus ade
non videtur quod debeat dici aliquid
in illo factum a divina iusticia
¶ Item dyonisius in eodem divina iusti
cia et salus omnium laudatur quia
ipsam virtutibus et puram ab
aliis eorum et ordine salvans
et custodiens ex hoc verbo patet quod
ipsa que rebus tantis distribuit
in suo ordine et virtute sal
vat si ergo equalitas corporis
ade fuisset a divina iusticia esset
salvata in suo ordine et vir
tute ab eadem quia ex quo non
fuit salvata quod patet per hoc quod
necesse erat ipsum dissolvi reli
quitur quod illa equalitas non
fuit a divina iusticia ¶ Et id
in eodem contra stare divina iusti
ciam in hoc videtur existentem quia
omnibus retribuit ipsa secundum unius
cuiusque existencium dignitatem
et virtutibus nam in ipsa sal
vat ordinacione et virtute
ex hoc patet idem quod supra ¶ Et dyo
in eodem iusticia est secundum quam
omnis equitas mensuratur et
omnis iniquitas que est privacio
eorum in ipsis singulis equita
tis extimatur. sicut sui equitas

et inequitas per equalitatem et
inequalitatem. absolute iusticia est
secundum quam omnis equalitas men
suratur et diffinitur et omnis
inequalitas que privat de
tam equalitatem consimiliter
extimatur ex hiis verbis habetur
quod divina iusticia extimat in
equalitatis que est privacio
equalitatis que est a divina
iusticia ergo eciam inequalitatem
que fuit privacio equalitatis
que erat per corpus ade in
extimavit secundum esse permisit in
quia illa equalitas non erat a
divina iusticia ¶ Ad primum potest quod
quamvis inequalitatem sustinet
divina iusticia in rebus et quam
extimat ¶ Ad hoc dicendum quod illa
equalitas erat a divina iusticia
Ad hoc quod primo obicitur quod divina i
usticia salvat singula suo
in ordinacione etc. dicendum quod est in quo
cio una est que ponit con
fusione rerum quantum ad digni
tatem et virtutes et ordine in
rebus ansenus quando ponit
quando dicit deum debuisse con
mortales fuit fecisse immorta
les et eos qui imperfecti fuit fe
cisse perfectos et eos qui habent
eligendi bonum et malum
inducerisse necessitate faciendi
et variabilibus contulisse invaria
bilitatem et consilit de aliis dig
tate vero et ordine confunde
re confundendo et hoc est quod dicit
per desiccacionem sine diffinicionem
divine iusticie subiunges. et si

309

recte d9 quicu[n]q[ue] d[omi]nis male
dicit iusticia eos latet sua
iusticia in q[uan]to [con]dempnatos
[con]dic[i]o[n]e n[on] debe[n]t in ee mortal[ibus]
imortalitate et impassib[ilitate] p[ro]
p[ri]am et p[er] se ipsos motib[us] altam
inquietem inq[ue]tate et inmuta
bilib[us] i[n] inmutabilitate et p[ro]pter
p[ro] infirmis et et[er]na esse t[em]p[or]a
lia et intransmutabilia natura
nobilia. et t[em]p[or]ales delicias
[et] nat[ur]as et om[n]io que s[un]t alio[rum]
ilis porrigunt. Alia a[utem] est
mixcio que ponit armonia
et p[ro]porc[i]o[n]em invisibilem s[ecundu]m
p[ro]ramentu[m] gen[er]is. mixta p[re]ten
dendi in ee. ex ho[mi]n[e] [con]tencia
invisibilium et sine h[ab]et mixc[i]
one n[on] saluat d[iui]na iusticia
singula. s[ed] pocius medi[an]te h[ab]et
mixc[i]one et s[er]uat mixta i[n]
esse. Vn[de] dyo[nisius] de di[uinis] no[minibus]. unit ca.
tedit ea. que s[un]t indefici
entib[us] v[ir]tutib[us]. et ad ho[m]i[n]es
et ad a[n]i[m]alia et plantas et
ita o[mn]es naturam et firmat
unita ad sui inuice[m] a[n]i[m]a
[rum] et cor[por]u[m] unita a[utem] vocat
ea que mixta s[un]t in aliq[u]o
ne firmat et [con]fortat v[bi]q[ue]
deficies a amicicia quide[m]
[con]s[er]uat [et] mansuetudi[n]e q[ui]da[m]
unita s[un]t in toto. Vn[de] expo
[sit]or d[ic]it largit[ur] et [con]fortat
amicicia unita. et ad co
[m]mone. i. s[er]ua o[mn]i[u]m s[e]c[un]d[u]m ea
collegiu[m] p[er]it[ur] inc[on]cordia [et]
i[n]vice mixta. i. app[ro]pinquacia
[con]s[er]uate et mansuete ad v
[ir]tute[m] deducat sensibilia [con]i

[con]medi si g[ener]o d[iui]nus est mixcio
una q[ui]d[e]m n[on] sustinet d[iui]na
iusticia alia q[ui]d[e]m saluat et
[con]fortat. q[ui]a [con]s[er]uat mixta
in ee. Ad aliud q[uo]d ob[icitur] q[uo]d ea
que donat. donat s[ecundu]m exige
ncia dignitatis rei tu[n]c dat
[et]c. D[icendu]m q[uo]d in reb[us] est duo co[n]
siderare. ip[s]am sub[st]an[ciam] [et] esse[n]
ciale p[ro]p[ri]etate qua sub[st]a et
v[ir]tus rei hui[us] sp[eci]ei distingui[tur]
a[b] alterius sp[eci]ei q[uo]d g[ener]o dicit[ur].
aliquid dari reb[us]. a d[iui]na
iusticia s[ecundu]m uniuscuiusq[ue] dignitate
h[oc] intelligendu[m] est q[uan]tu[m] ad p[ro]p[ri]eta
tes essenciales. ip[s]a[rum] re[rum] s[ecundu]m
quas ordine h[ab]ent et v[ir]tute
sicut alia est v[ir]tus et ordi[naci]o
t[er]re et alia ignis. et h[oc] est
ex p[ro]p[ri]etatib[us] eis datis s[ecundu]m gen
ciam sue sp[eci]ei. Vn[de] dare ex
istentib[us] s[ecundu]m sua dignitate h[oc] est
dare illis s[ecundu]m [con]tencia sp[eci]e[rum] eo[rum]
dem q[uo]d a[utem] intelligit[ur] q[uan]tu[m] ad
hui[us] p[ro]p[ri]etates p[atet] ex v[er]bo sup[ra]
dicto. b[ea]ti dyo[nisii] q[uo]d est. o[portet] scire
d[iui]na iusticia in h[oc] v[er]e existe
te. q[uo]d omnib[us] reb[us] tribuit p[ro]p[ri]a s[ecundu]m
uniuscuiusq[ue] existencium dignitate[m]
et uniuscuiusq[ue] natura[m] in p[ro]p[ri]a sal
uat ordinac[i]one et v[ir]tute.
Nota q[uo]d dicit existenciu[m] et
p[ro]p[ri]a ex quib[us] p[atet] q[uo]d intelligit de
existentib[us] et p[ro]p[ri]etatib[us] collat[is]
ip[s]is existentib[us]. Ad a[liu]d d[icendu]m q[uo]d
sicut dicit Ansel[mus] i[n] p[ro]slogi[o] c[apitulo]
d[icendu]m d[eu]s q[ui]a iustus s[ecundu]m se q[ui]cq[ui]d
s[ecundu]m nos. s[ed] s[ecundu]m se q[ui]a n[on] e[st] aliqua

io corpore eius r° tang dz iniuste
agere p solucio est 9dencia sue
bonitatis p nos qui iniuste
corrupte nra gt requirit eu g°
dz aliquid fieri de iusticia in
portat debitu fiendi: dd' q gt
dm q qui aliquid dz fi de iusti
p nos no at qui aliquid dz
fi de iusticia sm dm n velim
extende q dz debitu ut sua
pdecti ut illud dicat debitu
qrest de eis ¶ ad gc q p 9ea
obz q ipa que rebz tatis di
strbuit in suo ordine et vtu
te salvat .rei. dd. q gc intelli
de illis. quoru vtg et operaco p
lege n. determinat. no de illis
que subiacet li. arb. Illa eni
quoru vtg et operaco p leges
nc deficiat p lege eis indita
in opibz suis pgdunt unde
quia no declinat alege in
dita quoadusq sua dandat
pyodo influencia vtutis prime
salvat in ee. alit at est de
hiis que subiacet li. arb. quo
ptas est declinadi alege eis
indita. que cu declinat ale
ge eis indita. auitit se asuo
9ditore et salvatore vni in
fluencia ab illo no recipiunt
ip q iactio deficit q in illis
9ditu est. tale fuit corpus
ade q erat regendu li. arb q
pctc sui motoris et pfectis
recidit in defm et carenciam
naliis iust. vni. i. id quoda in

cuisfm ado no influebat vi
dina salvas q 9didat inillo
ip q defecerunt que 9dita in
eo erat ¶ Auctor at duo
insinuat intellcus vbi ppo
quoru vnu ponit aliud apro
bat in illo q ponit intellig
salvaco quitu ad esse rei q
ad ordine. quitu ad operac
q pz ex vbis xpmis que s
q. dina iusticia et salus o
laudat. ipam vnicaq et
pma ab aliis eem et ordi
salvas et custodies. scdm
gus in omnibz ipe accione
sm expositore ipa accione
nomiat vnigeneqz existe
p nam specialem motu. neq
eu que angelorum sut. Gaib
est possibile age. aut que ig
aque et eg. intellcus iste pl
pz ex vbis abb dictis ipi
dina iusticia recte q dz o
salvaco inquitu salvat et
stodit vnicuiq ipam subst
unde segregata ab aliis s
et cuilz rei ordine. et i sig
rebz unde existit ipe opa
cu. et vocat ipam unida s
gucom qui nulla e gicaco
eiu ipetatu sicut ignis
de segregatg est. ab aliis eli
nullu illoru gicat cu illo
eculibz ipetatibz illi9 nec eq
Ali9 at est intellcus q apro
s. de salvacone mortali a
detiore deduces ad melior
Unde dy o9 si quis salute la

auit et sic ex malis velit
tinente ex repleto omo ibi
et hinc laudabile laudatore
rgissime salutis accipiemus
bb' sz deitas vocatur saluato
m qui ex statu peyori adme
ore tuta saluatore quicq
us de ducens nos hac laudes
gnissime saluacionis bene
capimus ¶ Ad hoc quod obz p'ea
dina iusticia extimatur in
qualitas que est conseruacio
qualitatis etc. dd quod ista eq
ostiaco equalitatis est sal
uacio rerum in transmutabilitate
alienas proprietates et opa
nes sicut aque et terre et huius
paulo an dicit in eodem et hac
ua saluacionem totorum roga
mus ipsum diffinire que omnia
in se ipsis intransmutabilia et
facta quod peyora saluat et
om custodit non pugnacia et
bellacia singula secundum proporcion
ibus ornata et omnes ineq
uate et aliena operacionem ex
tes extiat et proporciones
vicarios consistunt non valentes
ad contraria nec transire. hac
t inequalitate extiamt
adam sicut saluas eum constitutum
naliter ad alienas proprietates et
raciones ¶ Ad dictum quod vltio queritur
p duplex est inequalitas
m est que priuat omnia. alia
que saluat. prima duplex sicut
pim in naturalibus et confusio in

rebus utrasque remouet deus. prima
per contrarietatem innatam scilicet quod iusti
cia primaria sicut pendendo ne
subintrasset vniuerso. Alia est
inequalitas que saluatur sicut
qualiter dici vnius totius ad illud
totum ut quod unum magis est alto
aut quia totum magis est sua
parte. Hac enim inequalitate
saluat diuina iusticia et cu
stodit sicut dicit dyonisius non
permittens turbari vniuersitatem
commixtione et hoc est quod sequitur
et enim inequalitate si quis
accipiat dicas in tota totorum
ad tota et huius iusticia est
sinatia non concedens commixta
ta tota in totis facta et bene
custodiens cum existencia omnia
secundum speciem vnumquodque in quo vnumquodque
quod natum esse hoc. Ex hac enim
equalitate consistit pulchritu
do in vniuerso. sicut tangit co
mentator super .i. ca. angelice
ierarchie motus esse mini
stras contemperancia priorum.
Alia est inequalitas qua
saluat diuina iusticia que
est manifestatiua et quedam
tiua diuine iusticie et illa est
in corpore humano et fuit in
corpore ade post peccatum secundum quod
non permisit deus decens aut
pe sine decore vindicte.
Sequitur inquirere vere adia
iusticia erat sublata e
qualitas qualitatis mixtorum

in corpore Ade. quod sit sicut aut hic
Ab aug. de ci. dei. summa sani-
tas erat in corpore ade ante
peccatum. post peccatum infirmus effectus
est. et hoc dempto peccati infir-
mitate aut sequitur inequa-
litas equalitatum huius. sequitur
enim si corpus aliquod infirmatur
quod in illo sunt qualitates mix-
torum in inequalitate. subtracta
ergo sunt a corpore primi hominis
equalitas complexa propter peccatum
sed omne quod reddit punitis a
subtrahitur per dimittens iuste
redditur et subtrahitur. ergo hec equa-
litas iuste sunt ei subtrac-
ta sive sublata. ¶ Item iuste
sunt illi inflicta necessitas mo-
riendi et dissolucionis cor-
poralis ad hoc aut sequitur necessario
inequalitas qualitatum pre-
dictarum. ergo iuste. Sed si divina
iusticia punitus fuit necessitate
moriendi et dissolucionis cor-
poralis quibus ameorum est necio
et quia se habens carencia equa-
litatis predicte. ergo hec inequa-
litas fuit inflicta divina iusti(cia)
¶ Item primus homo peccavit in cor-
pore et in anima. divina aut iusticia
punitus fuit in anima. divisione
precum ipsius qua erat pugna
quedam in ipsa vel sensibili-
tas concupiscit ad versus partem
superiorem. ergo multo a simili quod fuit
punitus divina iusticia in corpore

divisione precum ipsius qua
erat pugna. in corpore qu...
huius aut pugne causa est
sublato equalitatis corpo...
¶ Set sublato sive sublacio
equalitatis non est aliud quam
defectus equalitatis subl...
hec aut equalitate non est
quod deficere ab illa. non enim
aliquod bonum huius subtra...
ade. vel a divina iusticia quod
deus agat. aliquid ita ...
tum dicitur subtrahi sed quia de...
ab illo. sicut dicit Ansel. de con...
v. c. xxvi. de esse boni quod de...
ade esse non est aliquid esse.
huius defectus boni nichil ...
sed omne quod est a divina iusticia
aliquid est. ergo ista subla...
non est a divina iusticia ¶ ...
Ansel. iusticia ord nil est ...
cecitas non enim est aliud ceci-
tas quam absencia visus ubi
debet esse que non magis est
in oculo ubi debet esse quam
ligno ubi non debet esse. a simili
quod inequalitas qualitatum
nichil est ergo non fuit in cor...
Ade a divina iusticia ¶ Item
inflictione iusta aliquis red...
quod aliquid infligatur. et propter ...
quod. sed illa absencia equa...
tatis ut dictum est nichil ...
neque propter peccatum propter quod dicitur inflict...
fuisse. aliquid est. quod aut ...
catum nichil sit. habetur ab Ans...

grep v. dicit enim sicut i
ticia nichil e aliud. q̄m
senaa debite iusticie si
liu no est aliud q̄ absen
citi boni. deesse vo boni
dz ad ee no est aliquid
et ex hc ɔcludit ipe q̄d
alu sine pctm esse no est
quid esse. et ex hc sequit
m q̄ prius ¶ Ite pt quei
ie defcus iste. sive absen
it ex quo nulla fiebat cc
pus illud ɔpaco adeo
ep ab alio ¶ Ite m̄ q̄ m
ie sit corpi illata h̄ ineq
us. si enim lege ngli ɔdita
ia iusticia tenebat mēb
dire vo^ti. illa moneti imo
erent ordine impoitu tis
dicendo. si no moverent ad
untatis nutu g^o in iuste
ad est cu corpe influgedo
q illa que est in ipo. vn
l. i fi. de grep b. c. iiij. de
mibz voluntariis. que i
e sunt cragmit membris
sensus quibz sunt ɔcede
st deus nos et ptatem
e i nobis. est. subiecit
untati ut ad nutum eius
possimus no movere nos
ice q̄ vult. imo illa mo
nos volunt instrumenta ¶
et facit opa que idem
nec nos possimus illi p
resiste nec opa que fac
sit no si. die legi quam

nobis ds dedit. qr debemus et
possimus no obedire cu illi
obedimus ds qui nob hac dedit
legem obedimus g^o cum pec
cant mebra vl sensus vl opa
que ds sic subiecit volu
ti sicut que ds illis ordi
navit ɔtep g^o faciunt totum
imputandu est voluntati ¶
Addit dd' q̄ illa equalitas
fuit sublata. a dina iusticia
Ad e q̄ ps obz in ɔrno. s. q̄d'
defcus equalitatis nichil
est. g^o no est a dina iusticia
ria dd. e q̄ ds no est solu iu
ta ɔdicois verp sive pdic
tonis. in se. s. custodie ear
et salutis. vn dyo de di no.
dina iusticia et salus omni
laudat eem et ordine sal
vas et custodiens qr g^o pcto
Ade ɔoigete no salvavit in
illo deg equalitate illa nec
defecit vn illo m^o loquendi q
ille dr subtrhe. licitu vl au
ferre qui no pstat ut solet
dr equalitas illa subtracta
vl sublata ad et qr pcto
ei9 exigente dr iuste sub
lata. sive a dina iusticia.
cu g^o dr. q̄ i^d q̄ est a dina
iusticia aliq est. dd' e q̄ quz
dr deg age. de iusticia et tunc
q̄ est dina iusticia aliquid
est. quqz cessare ab actione boni
et tunc q̄ dica iusticia e defectg

sine carencia boni subiti et
sic est in casu pposito quia
cum deo cessauit ab actione co
seruationis subite equalitatis
in corpe ade illa defecit et
subsecuta est inequalitas in
illo ex hiis patet responsio ad id quod
sequitur. ¶ Ad quintum questum dicendum
quod illa absencia et defectus e
qualitatis puenit ex cessacione
virtutis diuine ab actione conserua
tionis non ex hoc quod aliquid fe
cit sive agendo reliquerit in
corpe illo ¶ Ad sextum non quod dicit
Anselmus de conceptu virginis c. v. dicitur
quod peccatum nichil est ponit hanc
questionem si peccatum nichil est cur
punit deus homines propter peccatum
cum pro nichilo nemo puniri de
beat. et determinat hanc questione
sic quod licet nichil sit absencia
iusticie et ubi debet esse et ubi
non debet esse non tamen est peccatum ubi
non debet esse sed solum ubi debet
esse peccatum. ergo dicit quod duo sunt
genera absencia iusticie et ubi
debet esse ~~et ubi non debet esse~~
verum licet absencia iusticie nil
sit debitum iudicii illa aliquid
ponit verum cum deus non puniat
creaturas pro absencia iusticie in
quibus iusticia debet esse non omnino
punit pro illo quia punit pro
debito iudicii cum absit quod ade esse
debet. dicit enim sic. quod licet peccatum
nichil sit absencia iusticie et
ubi debet esse iusticia et ubi non
debet esse punit tamen deus recte pecca
tores non pro nichilo. sed pro aliquo

creaturas cum in quibus iustic
esse non debet non punit p
absencia iusticie. hec est p
quia non est aliquid quod al
illis exigat. nec ordo u
vniuersitatis rerum hoc expo
stulat. sic itaque non punit d
pro peccato quod est absencia d
bite iusticie. que nichil e
non omnino punit pro nichilo. e
verum est quod non sit aliquid p
quod puniri debeat omnino pu
pro nichilo. ¶ Ad ultimum dicendum
Anselmus cum nichil sit pena a
cui iustum quod est contra voluntatem
membra aut vel sensus voli
non habent per se. sicut voluntas
in corpe operatur. ita ipsa in ea
aut torquetur aut delectatur
punita ergo erat voluntas a
in hoc defectu quia multiplices
et frequentes sustinuit ex
molestias etc.

Sequitur inquirere utrum illa
equalitas diuina iusticia
sublata propter peccatum fuit diuina
iusticia restituta per graciam e
nec quod sit. sed oppositum est. cum
positi. et posito contrario posito e
hec est contrarium omni equitati
iusticie. ergo sicut Augustinus assumere
libero sermonibus personis et simu
indiuisibili. sed diuina iusticia sit
ta diuisionis et inequalita
tis in corpe ade ergo quo iusto a
deo vel eius preparatorum gratia
sive pgratiam debuit esse di
equalitatis reparate sicut ergo a

o iuste fuit ea inequalit[er]
t[ur] q[ui]us[ti]o iuste fuit ea repa
omis equalitat[is] nl' ee de
uit ¶ Ite iustu[m] est d[eu]m esse
ume misericordem sicut su[m]me
om[n]i[potentem]. m[isericordi]a enim bonitas est
ut aug[ustinus] ideo misericors es q[uia]
tus et su[m]me bonus es iustu[m]
et enim ip[su]m esse su[m]mu[m] bon[um]
omnia bona. s[ed] su[m]ma m[isericordi]a
et qua maior excogitari
[non] p[otes]t. sicut p[re] su[m]ma boni
t[a]s su[m]ma p[otes]t[a]s. su[m]ma sa[pienti]a. s[ed]
[per] gr[ati]a data. de m[isericordi]a no[n] ce[n]s[et]
[hum]a[n]a repata et restituta q[ue]
fu[er]it amissa p[er] p[e]cc[atu]m. de iusticia
p[o]ss[et] maior m[isericordi]a excogitari
illa qua o[mn]ia esset resti
ta. g[ra]o m[isericordi]a qu[a]m d[eu]m h[abe]re iu[s]
tu[m] fuit debuit s[ed] o[mn]i[u]m a
missor[um] reparac[i]o g[ra]o et equa
litatis. g[ra]o et de iusticia debuit
esse illi[us] reparac[i]o ¶ Ite m[athei] viij[o]
dimisit eam febris et surrex[it]
et ministrabat ei[s]. gl[os]o. sanitas
que dat[ur] d[omi]ni imp[er]io tota simul
redit. s[ed] sanitas dabat[ur] ade
in recepc[i]one gr[ati]e p[ost] lapsu[m]
tota redijt s[ed] an[te] lapsu[m] erat
in corp[or]e ade su[m]ma sanitas
ut dicit aug[ustinus] ig[itur] eu[m] illa red
di[ta] no[n] poss[et] nisi redijsset eq[ua]
litas p[re]dicta. etc. ¶ It[em] si p[ri]mi
p[ar]e[n]tes no[n] peccasset p[ro]pagata
esset n[atur]a h[uman]a q[uan]tu[m] ad cor
p[us] in illa integritate in q[ua]
[con]d[i]ta fuit et ita esset p[ro]paga

ta in ista equalitate [con]stitu
c[i]o[n]u[m] in qua fuit [con]dita. et
h[ec] iustu[m] fuit q[ui]a ut dicit
ansel[mus] in t[ractatu] de [con]cep[tu] v[irginis]. tota h[u]
mana n[atur]a in illis erat et ex
tra ip[s]os nichil erat. s[ed] q[ua]
[rati]one iustu[m] fuit ut n[atur]a illa ee[t]
p[ro]pagata in illa integ[ri]tate in
qua erat et iustu[m] erat ut ee[t]
p[ro]pagata in illa corrupc[i]one et
inequalitate in qua illa erat
h[ec] [con]cludit ansel[mus] ibi de [con]cep[tu] v[irginis]
dicens. sicut ergo q[uod] si no[n] peccass[e]t
qualis facta est ad[am] talis p[ro]pa
garet[ur]. ita p[ost]q[uam] p[e]cc[atu]m quale se
peccando fecit talis p[ro]pagat[ur] ex
hoc p[atet]. q[uod] illud q[uod] fuit corrup
tu[m] in corp[or]e p[ri]mi ho[m]i[n]is no[n]
debuit reparari. s[ed] ip[s]a h[uman]a
n[atur]a sic corpea in sua corrup
c[i]one p[ro]pagari q[uod] [con]cedim[us] ¶ P[re]t[er]
h[oc] arg[umentu]m alia h[uius] est. ut h[abe]t[ur] ro[mano]
r[um]. stipendiu[m] p[e]cc[at]i mors. et h[ec]
iusto dei iudicio p[ro]p[ter] q[uod] p[ri]m[us] ho[mo]
peccando iuste fuit ad dictu[m] n[ecessi]ta[ti]
moriendi. ad casu[m] a[u]t ab equa
litate. et [con]tr[ari]eta[te] illi[us] sequit[ur]
dis[cor]dia et pugna [contrari]or[um] mixtor[um]
in corp[or]e illi[us] que p[re]pa[ra]nt et dis
ponu[n]t ad dissoluc[i]o[n]em et a[n]i[m]e
separac[i]o[n]em quib[us] executi[v]e e[st] de
cr[e]tu[m] d[iv]ine iusticie de pena de
bita p[e]cc[at]o. d[ic]o ergo q[uod] qu[i]a iusto iudi
cio de[ce]rnit ip[su]m p[ro] p[e]cc[at]o morte
forte pu[n]ie[n]d[um] defecti[v]e induce[n]te
mortem no[n] debuit reparare ne
sic impediret q[uod] fieri decreu[er]at

ut enim dicit Aug9 sup gen ad lit. vi li. tamen non fecit deus contra causam quam sine dubio volens prestituit quia contra voluntatem suam non facit. quia ergo non prestituit contra voluntatem suam quod esset causa mortis. nec aliquid facit unde mors non sequatur peccatum propter quod dicitur gen. iii. nunc ergo forte ne mittat manum suam et sumat de ligno vite et comedat et vivat in eternum emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis etc.

¶ Ad primum obiectum in contrarium dicendum quod gratie impressa in eo que est innocentie effectus est liberatio a dominio peccati non a defectibus corporis. gratia autem presens in eo que est comprehensoris effectus est liberare ab illis. Unde Aug9 contra Iulianum vi li. gratia presens novum hominem facit quantum quidem quod ad corpus attinet ad inmortalitatem plenam quod felicitatem ipsa perducat. Nunc autem ipsa presens innovat hominem quantum attinet ad liberationem ab dominio peccati non quantum attinet ad liberationem ab omnibus malis et ab omni corruptione mortalitatis qua nunc corpus aggravat animam sapientie ix. ¶ Ad secundum quod obicitur si oppositum est causa oppositi etc. dicendum quod verum est. sed tamen quod cause opposite comparantur ad effectus inmediatos et proprios ut si albedo est causa disgregationis et nigredo congregationis proprius autem effectus peccati non est inequalitas corporis sed deformatio ymaginis dei in anima cuius reformatio

est per gratiam vel aliter potest dici quod inequalitas qualitatum corporis adam non fuit peccatum et inequitas est sine erat oppositum gratie sed postquam inequitas opposita originali iustitie. Unde cum non fit per gratiam reparatio originalis iusticie nec est reparatio illius inequalitatis predicte. nisi in totum sit. gratia est causa inmutationis reparationis equalitatis que tunc non statim adveniente gratia facta est reparatio plenius sunt recordationes radices earum. Via illa que tacta est .s. quod hec inequalitas disponit et ... ad executionem divini decreti contra quod non decerneret. Aliud est id autem contacta ¶ Ad aliud dicendum quod deus est summe misericors sicut summe bonus summe potens. summe sapiens. sed sicut decet aliquid fieri ab eius potestate vel a bonitate quod derogaret eius sapientie. dicit enim Aug9 ix. sup gen. neque potentia temeraria. sed sapientie virtute eius omnipotens est. sic non decerneret aliquid fieri de misericordia quod derogaret eius iusticie ¶ Ad hoc quod obicitur quod summa est qua maior excogitari non potest etc. dicendum quod hoc verum est. sed hoc non intelligitur in singulis operibus. sicut enim in operibus dei differentibus in quadam eminentia erit bonitas .s. quantum ad eminentiam in effectu gratie .s. in opere incarnationis et operatione pass

313

in alys quibuscumque simil(ite)r d(icitu)r
de op(er)ib(us) d(ivi)ne in aliquib(us)
est magis d(ivi)na mi(sericordi)a q(ua)m
in alys tu(n)c licet maior poss(it)
excogitari mi(sericordi)a q(ua)m illa qua
curati sunt cassus ad(e) no(n) p(ro)pt(er)
sequit(ur) q(uod) de(us) no(n) sit summe
m(isericor)s. summitas eni(m) sume ha(bi)-
ta(ti)o cia d(ivi)ne m(isericordi)e no(n) (con)sistit in effectu
tempore in multis q(ua)ntu(m)cu(n)q(ue) e(ss)e(n)t ce
pit s(ed) est in volu(n)tate miseri
cordi sicut no(n) sequit(ur) deus
est ita bonu(s) q(uod) melior excoo-
gitari no(n) pot(est) g(ener)o quecu(m)q(ue) sunt
a d(ivi)na bonitate ita bona sunt
q(uo)d no(n) p(oss)unt excogitari meliora
ita nec sequit(ur) de(us) est ita
m(isericor)s q(uod) no(n) p(ote)st excogitari
magis m(isericor)s. g(ener)o o(mn)ia que d(e)
mi(sericordi)a repa(ra)nt(ur) ita repa(ra)nt(ur)
q(uo)d no(n) p(oss)unt excogitari melius
reparari. deus eni(m) et si sua bo(n)i-
tate
summa. summa mi(sericordi)a. res repa(ra)t
no(n) summe ¶ Ad a(rgumentu)m d(icendu)m q(uod) glo(sa)
que dicit q(uod) sanitas que
d(icitu)r in ipso tota simul redit.
q(uo)d (intelligi)t(ur) in ipsum q(uod) aliqu(an)do d(omin)us
integra(m) sanitate(m) dabat
no(n) simul s(ed) successive
in viij. in cecoillu(min)ato
qui p(ri)us vidit homines velut
arbores ambulantes et post
vidit clare. Un(de) dicit ibi
glo(sa) q(uod) uno v(er)bo totu(m) simul cu-
rare potuit paulatim curat ut
m(a)gnitudine hu(m)ane cecitatis oste(n)-
deret
ne mi(...) et q(uasi) p(er) gradus ad
lucem redeat et sic no(n) equalit(er)
u(bi)q(ue) intelligi(tur) q(uod) d(icitu)r sanitas
tota simul redit

Deinde q(ue)rit(ur) de ca(usa) finali
corporis ip(s)i(us) ade et q(ue)rit(ur)
t(ri)a. ¶ p(ri)mo si voluptas car-
nalis est finis illi(us). ¶ s(ecund)o si a(n)i(m)a
¶ t(er)cio si deus

Q(ue)rit(ur) g(ener)o p(ri)mo si voluptas
carnalis fuit finis corporis
p(ri)mi ho(m)i(ni)s q(uo)d s(ic) vi(detu)r. rerum dif-
ferentiu(m) in s(u)b(stanti)a sunt fines dif-
ferentes in s(u)b(stanti)a. unu(m)q(ue)q(ue) eni(m)
tendit ad finem (pro)p(r)ius. s(ed) corpus
et a(n)i(m)a d(iffe)r(u)nt in s(u)b(stanti)a. g(ener)o eoru(m)
fines sunt differentes et non
differentia qualiscu(m)q(ue) s(ed) d(iffere)ncia (con)ve(n)-
iente r(ati)one (con)formi. que
reperit(ur) inter spi(ritu)ale et cor-
porale eo m(od)o quo corporale vid(elicet)
corpori et spi(ritu)ale spi(ritu)ali. s(ed) vo-
luptas spi(ritu)alis erat finis
a(n)i(m)e eius g(ener)o voluptas corpora-
lis erat finis corporis ¶ Item
sicut se h(abe)t spi(ritu)s ad spi(ritu)ale.
sic se h(abe)t corpus ad corporale g(ener)o
e(ad)e(m) (pro)p(ort)io(n)e ubiq(ue) erat (con)stitue-
re h(ab)ebit g(ener)o si spi(ritu)s se h(abe)t ad
voluptate(m) spi(ritu)ale(m) ut ad fine(m)
g(ener)o et corpus h(ab)ebit se ad volup-
tate(m) corporalem ut ad fine(m) et
ita ut p(ri)us ¶ Item solu(m) mo(do) ro(ti)-
nalis creatura et intellectualis
apte sunt ad appetendu(m) q(uod) est
minus se. et supra se. alie eni(m)
creature quia appetunt appetitu
na(tur)ali qui quidem appetitus reflec-
tit(ur) i(n) suu(m) s(u)b(iectu)m no(n) extendunt
se ad aliquid quod est sup(er)
se extimat(ur) eo(rum) appetitus in appe-
tendo q(uod) est sue s(u)biectis de

lectabile. ergo si appetitus rerum est
maxime respectu finium suorum. finis
corporis cuiuscumque inquantum huiusmodi
terminatur in delectatione sive vo-
luptate corporali. ergo etc. ¶ Item ho-
mo quantum ad corpus et proprietates
corporales conveniunt cum brutis.
ergo quantum ad ea que corpora se-
quuntur similiter conveniunt. sed in brutis
est finis voluptas corporalis. ergo
tamen hoc sit generale et generis homini
simpliciter quam primo homini. ergo etc. ¶ Contra.
corpus hominis creatum sive ho-
minis est in propinqua materia magis
dispositum ad voluptatem
carnalem quam corpus simpliciter.
1 contra ergo si corpus simpliciter cum perfectum
sive ipse homo non habet finem vo-
luptatem corporalem multo fortius
nec corpus simpliciter. ¶ Quod autem cor-
pus humanum sive ipsius hominis
non sit finis voluptas carna-
lis ostenditur sic. omne quod appe-
titur sub ratione delectabilis appe-
titur. si ergo voluptas carnalis
non habet rationem delectabilis sed af-
flictivi propter ipsam non esse in ratione
finis. Boecius in libro de consolatione quid lo-
quar de corporis voluptatibus
quarum appetentia plena est
anxietatis. satietas vero penitentie
quantos ille morbos quam intol-
lerabiles dolores quasi quendam
fructum nequitie fruentium so-
lent ferre corporibus. ¶ Tullius
in paradoxis dicunt quidam volupta-
tem summum bonum que quidem mihi
vox pecudum videtur esse non hominum
tu cui tibi sive deus sive natura
ut ita dicam omnium rerum natura

dedit animum quo nichil prestantius
atque divinius sit te ipse a[...]
cies atque prosternes ut nichil
inter te et quadrupedem in[...]
putes. ex hiis ergo patet quod vo[...]
luptas carnis non est fi[...]
corporis humani informati a[...]
sive ipsius hominis. ergo etc. ¶
corporis inquantum est corpu[...]
nulla est concupiscentia ut habetur in
Augustinus super ad Gal. v. car[...]
concupiscit adversus spiritum. car[...]
nisi per animam concupiscit. sed con[...]
piscere dicitur anima carnali con[...]
piscentia spiritui reluctatur et vo[...]
tas carnalis nullius est nisi con[...]
piscentis. ergo voluptas carn[...]
si est finis alicuius nullius est [...]
nisi concupiscentis. quale fu[...]
corpus anime inquantum corpu[...]
¶ Ad 2 quod corpus inquantum est [...]
pus simpliciter non informatum nec
motum ab anima nullo modo vo[...]
tas carnalis est finis ut c[...]
habetur ab Anselmo de conceptu virginali
nichil pena sentit et delecta[...]
nisi quod habet voluptatem. et ita
est voluptuosum aut delectab[...]
corpori simpliciter sed solummodo ratione
[...] vero [...] corporis ade [...]
corpus non erit voluptas [...]
nalis finis. ¶ Ad primum quod obicitur
quod bonum unum est quod diversorum se[...]
substantiam sunt diversi fines [...]
tes relatione conformi. sed ex [...]
non sequitur quod corporis et a[...]
fines voluptas carnalis [...]
voluptas spiritualis. sed cum [...]

det alys velone ↄformi
oz eu voluptas carnalis
appetat aliquo mº acor
inquitu huius q aptet si eet
s ei9. sicut voluptas ppria
appetit asini ¶ Si aut
quat ad idem pglam f9
oppositu est ca oppositi et
piu erat ppositi rc. dia pt
orpus ade et aia illi9 no
illi9 rom oppositionis q
opposita ita que tenet h9
d9 arguendi. licet dispom
ent et nar dni qm sibali
ma ↄstituit psonam
mul ad aº ordinat sicut
sibile ad sua pfcom vnde
s vn9 ex alto depend ¶
aliud dd' s q voluptas s
addit hys que dico ppria
et carnalis no est eiusd'
onis trahit eni ad sigficad'
ma pnt illis addit ita
sunt addita meni sonat
ctm. illi al gron vn sic
lia facultate dr q sepe
iffcionibz lates assequs
moia v q sigtatimi et
sim sanitat est q medio
se ht ad sanitate q dr
mediocter. dicit hic medio
tate in sigtando ibi i fade
c quoda mº est in pposito
ad ht q voluptas hmt
ita. vni sigtat illi addi
alud ¶ Ad aliud q seqt
licet oia bonu appetat

q quid' bonu est pticipacō
ee dini differens tn est appetit9
rerp s dcam pfcomis eap d'
vn vlti9 est appetit9 naali ut
lapides q pticipacois dini
ee in ↄtinuatone essendi alti9
est appetit9 plante q pticipa
tonis dini ee in ↄtinuatone
eendi et viuendi. Altius est ap
petit9 aialis bruti. s q pti
cipacionis dini esse i ↄtinua
tone essendi viuendi et sen
ciendi sine cognoscendi alti9
Altius est appetit9 ronalis
nature quia pticipacionis ee
dini in p dictis et in ↄquictone
eu optimo pgliam que est
finis ei9 et btitudo ncante
assecucom huius stat appeti
tus ronalis nature eni nil
mini9 deo sufficit Aug9 trate
digtatis est. hucma ↄdicio
ut nullu bonu pt sinni ei
suffice possit. de isto appeti
tu et distinccone appetencu
het ad9º de di no c. iiij. vbi
dicit optimu ↄcupiscit oia
intellectualia quid' et ronalia
sciant sensibilia vo sensua
lit. ss9 al expicia insito mo
tu vitalis appetitus i aialia
et tu mº ↄsistencia ad sola
eencialē pticipacom ss9 ex
picia dicit plante i aialia
que nullo gne aie carent
ut lapides hec oia opti9 ap
petut .i. pticipacom ee dini

no solu[m] n[on] ut sunt s[ed] ut [con]sistat
vn[de] ...ca eid[em] R[espondeo] ...alr a.d...
p[ro]videcia o[mn]ia de siderat q[uae]
... o[mn]ia divinam providen
tia desiderat p[er]petu[um] sunt et
[con]sistunt d[icen]d[u]m [ergo] q[uod] ex[tra] corp[us] p[ri]
homines [con]ditu[m] sunt ut p[er]fabi
le cum rat[i]onali et illa inmedi[a]te
b[ea]tificabile appetitus illi[us] no[n]
erat de[ter]minat[us] c[ir]ca volup[ta]te[m]
carnale[m] siue corp[or]alem s[ed] ex
tendebat ad su[am] b[ea]tificatio[n]em
vn[de] b[ea]titudine[m] appetebat ap
petebat ta[m]q[uam] fine[m] ult[imu]m lic[et]
[ergo] aliorum corp[or]u[m] siue re[rum] cor
p[or]aliu[m] de[ter]minat[us] sit appetitus
c[ir]ca voluptuosa sensibilia su[nt]
corp[or]ales delectac[i]o[n]es et h[ec] q[uia]
illorum amor siue appetitus est
pure n[atur]alis s[ine] reflexione sup[er]
sua subiecta no[n] sic est de ap
petitu corp[or]is p[ri]mi hominis q[ui]
se extendebat se ad alti[us] asse
c[uti]onem quo sua assequeret[ur] b[ea]ti
tudine[m] et hoc signu[m] ei[us] d[icitu]r p[ro]te
dit. Vn[de] Basil[ius] exam[eron] ix [ca]p[itul]o
cu[m] des o[mn]es t[er]rene s[un]t ob
hoc inclinat[ur] ad t[er]ra[m] s[ed] alia
est plantac[i]o celestis h[om]o qui
q[ua]ntu[m] h[ab]itu figure t[antu]m dig[ni]tate
distat a pecoribus illorum facies
deorsu[m] flexa est. vt[que] pro
spectat et q[uod] ei[us] libidini co
gru[um] est hoc spectat[ur] t[ibi] vo
caput ad celu[m] s[ed] erigit[ur] ocu
li t[ui] sup[er]na respiciant s[ed] situ
quoq[ue] te corp[or]is fedamus vo
luptate obediendo luxoni ve

tris et inferiorib[us] ei[us] p[ar]tib[us]
pat[us] es iume[n]tis [com]p[ar]aberis
[et] si[mi]lis fac[tus] illis. Ad [secundum] d[icen]d[u]m [ergo] q[uod] c...
q[uod] appetit[us] corp[or]is c[ir]ca q[uam]...
t[er]minat[ur] in voluptate corp[or]...
siue carnali d[icen]d[u]m q[uod] no[n] es[t]
vn[de] et est n[e]c[essa]ria in co[n]
s[er]vando ei[us] p[er]fect[i]o est a[n]i[ma]
rat[i]onalis qua mediate ...
p[ar]ticeps esse di[vi]ni co[mmun]i[ter] q[uod]
dictu[m] e[st] aliorum at a[n]i[m]aliu[m] a[p]
petit[us] t[er]minat[ur] in volupt[at]e
corp[or]ali quorum p[er]fect[i]o est ...
a[n]i[m]a sensitiva. Voluptat[em]
dico n[atur]ali[ter] que attendit[ur]
delectac[i]one[m] r[ati]onabile[m] quo[d]
requirit[ur] ad restaurac[i]o[n]em
p[er]diti et sic ad [con]servac[i]o[n]em
individui vel inde cessione ...
que requirit[ur] ad saluac[i]o[n]em
Ad h[oc] q[uod] p[ro]cedit obi[ci]t[ur] q[uod] ...
p[ri]mus homines [con]venit cu[m] b[rutis]
d[icen]d[u]m q[uod] h[ec] no[n] est vn[de] q[uan]tu[m]
[con]ven[ie]ncia et siue [con]plex[ion]e li[cet]
forte vn[de] sit q[uan]tu[m] ad q[uo]...
[con]dic[i]o[n]es [natur]ales q[uod] a...
Aug[ustinus] xij de t[rinitate] homines hab...
aliquid q[uo]d cu[m] brutis ...
no[n] est r[ati]one corp[or]is simp[liciter]
s[ed] r[ati]one impetus passion[is]
siue motu[m] resurgencium ...
sensualit[er] vt eni[m] h[ab]et[ur] ab...
carnalis vel sensualis a...
mot[us] q[ui] in sensib[us] corp[or]...
intendit nob[is] pecorib[us] ...
est. vn[de] que illud q[uod] h[ab]et ...
cu[m] brutis cu[m] appetit vol[up]
tate corp[or]ale no[n] [con]ciabat ...

di . s quod hic intendimus de ipso
est inquantum erat corpus spi
ritu animatum ¶ Ad 2 quando dicitur
alia parte i. quod voluptas cor
poris est afflictiua etc. quod propterea
christiana est licet enim conclu
datur quod hoc non est quia vo
luptas secundum quod ducta cum excessu
culpa que sit cum remorsu
conscientie. sed quod dicit aug. 1. libro de
ciuitate dei . quod in nullo instanti per
misit deus deditus pecti sine
errore innidente
Unde queritur si anima est finis
corporis quod sic ut aug. de
bus ecclesie ca. iiij corporis si
querimus quod optimum sit id
ratio cogit fateri quod sit ut
corpus quod optime habeat
nil est enim omnium que vege
tant corpus anima melius atque
excellentius. ergo summum bonum corporis
voluptas eius non vires non
multitudo non velocitas est et
quod aliud in bonis corporis
numerari solet sed omnis anima na
tura que memorata sunt prese
ntia exhibet corpori et quod
excellit omnibus vitam. sed illud
finis quod est summum et opti
mum etc. ¶ Item secundum ger. naz. sicut
se habet anima corpori quod deus anime. sed deus
est finis anime. ergo anima cor
poris ¶ Item secundum philosophum in metha. li.
finis est ex quo sit motus
ex influentia anime fit motus
corporis ut enim dicit philosophus in
presentia. recedente anima corpus

expirat et marcessit ex quo
patet quod non absentia. ergo anima est
finis illius. ex hiis enim quod finis
corporis a deo sunt anima ¶ Item omnes
dispositiones materiales ordinantur
ad ultimam formam ut ad finem
et ad quod stat sed omnia corpora or
dinantur ad animam sicut omnes
dispositiones materiales s. dicitur
in principio de anima et sed arist. de
anima in secundo dicente omnia corpora
esse instrumenta anime et inde
ut prius ¶ Contra finis est in ratione
boni unde nichil de tunc efficitur
ex assecutione finis finis sed
corporis primi hominis deficiebat
efficiebatur ex anima quia ab illa
corruptionem contraxit et armo
niam equalitatis in qua con
ditum erat amisit. ergo etc. ¶ Contra
finis ex re de eiusmodi unde
intendimus non id est quod forma
eiusdem licet enim tres cause
in una incidant s. efficiens.
formalis et finalis. quod potest
esse de fine intrinseco. que est finis
actione sine motu operantis
numquam tamen forma. et finis quod
tria in una tamen incidunt. sed anima
sunt forma et perfectio corporis
a deo ergo etc. ¶ Item dicitur in commento
super xiiij expositionem libri de causis
quod anima facta est causa corporis
ergo non est finis corporis sed propter
eius cui finis sit cuius gratia sunt
alia ¶ Item quod finis est finis
ipse sunt diffinitur cuius gratia
sunt alia ut quod est summum in

intencione et ultim in ex ecucione
ana non sunt finis corporis ade-
si ut distinguatur finis ut dicatur
finis sub fine. siue propinquus et re
motus sic potest dici ana immo pocius
unia corporis cum ana suisse fi
corporis illius Nota quod ex corpus
Ade potest considerari quantum ad sta
tum condicionis sine quo credebatur
quantum ad statum unionis cum ana
sine quo uniebatur. Et quantum ad
statum terminacionis prout consi
deratur in primo statu erat finis
duplex primus siue propinquus unio
cum ana predicta siue que apti
tudo ad initium beatificacionis propter
hoc enim fecit deus corpus ade ut
ane uniretur et mediante illa uni
one efficeretur apta ad inueniendum
beatitudinem cooperando ipsi ane
prout autem consideratur in statu coniunc
tionis in est finis. duplex ex
parte ane et duplex ex parte illius
ex parte ane est primus exercicium
operacionum ordinatarum instio
enim sed non operacionum voluptas
que nullo modo cadunt sub fine
condicionis illius neque unionis cum
ana. Non enim condidit deus corpus
illud neque ane uniuit hoc fine
ut conuertetur ad complenda opera
voluptatis Secundus est augmen
tum meriti in exercendo debite et
ornate huiusmodi opera. propter hoc autem vo
luit deus quod corpus ane uniretur.
ut ana illo mediante ordinate
operaretur et operando mereretur. Quod
notatur. Una causa quare colligauit deus
animam corpori quantum ergo opinor

est ut per agones certaminis
que sunt ad visus terrena.
lestis glorie hereditatem preta-
et sciat anima igni per seruitutis
vite erumpnarum examinare
bet. quod beatitudinis summa. non
dei dono tantum spectet sed ut ve
summum ei bonum sit. sic ea c
et labore conquirat ut a ca
nobis naliter inscitum uideatur b
amob an vo ntra at proprie
cultu et licet motus ex hu
propagatum Ex parte autem corporis
est primus obediencia et coop
ane moueri. prius dignitas
beatificacionis propter hoc enim uniuit
deus corpus ade ane ut i
imperanti obediret et ope
cooperaretur ut sic obediendo
et cooperando efficeretur digna
beatificacione ad hoc sequitur
finis optinendus in statu t
erminacionis qui est beatitudo
utriusque. beatitudo enim primus s
dependet ex beatitudine a
corporis naturaliter Alia causa quare deus
ligauit animam corpori est
hac deteriorem substanciam cor
seam tenet et sursum in su
sedibus collocaret et complem
tum glorie ipsius ane quod
dependet ex gloria corporis
vel super ge. ad lit. inest a
quidam naturalis appetitus cor
administrandi quo appetitu
retardatur quodammodo ne to
tencione pergat in illud sum
celum quamdiu non subest.

9 ad ministracone appetit9
itz. cu gmestat. ex hys p3
ordinacio finin formacionis
corpis ade. et corpd' distinccio
quia ipse loquido aliquis
pis videt gdicioni simp'r.
aliquis gdicionis ad dita v
nne cu aia ad quos s'.
... qui est optimus et vltis
tificatio. p3 etia q aia
est finis corpis n pactis
m' quo d' ho ee finis
9 cu poti9 finis ei9 sit
itas gtingenda homi
ptecto abymbribz 7 ani
lbz vel ptecto alcsione
d ad aug. aia e optimu
oris. vt dd' q h' intelli' hita
ione ad illa que consistat
ns ima vt p3 exe sup
ois 7 i libro aug. ibidem
. sit. vel aia omi que vege
corp9 aia. medi9 atq p
9 q'd. corp que constat
ns d'n est i vegetacone
est optimu ei9 quia e
quo optime se ht vt q
. ad beatudme vel pt dici
nu no solu d' finis b
q pmonet et exped't
e. sic optimu no solu
ns fini9 b q ad illud
ne pducit sine q medi^te
d optime pueniet et
c. Ad a' dd' q s'litudo
de qua dicit grg mag at
d' q'ntu ad effectu vniu
is. dd cu vnificat

etiam insidendo ei gram et
virtutes. vnificatiuas spa'
pue vt fide. a. ro. iustus ex
sua fide viuit et caritate
.i. io. iii. qui no diligit manet
in morte. et eode s'ni9 qm
translati sumus de morte ad
vitam qm diligimus fres
Ad a' dd' q finis d' a q°
sit mot9 metha^ce dict9 q
finis monet efficacie no
quia sit ipse mones sicut
aia monet corp9. Ad vlt'
dd' q reva. oim corpm alior
a corpe hu'ano finis est ho
quia gdita sunt vt homi de
seruiat et pape rone cor
corpis vn hug' de aia ipo
se. respice vniuersu mundu
istu. et gsidera si aliquid in
eo sit q tibi no s'uiat ois
na. ad hoc fine. currsu suu
dirigit vt obsequiys tuis famule
et vtilitati deseruiat tuis
q oblectamentis pub et neci
tatibz s'affluencia indesiciete
occurrat. h' colu. is. etia. hoc
meite. hic ac. cu hys que
in eis sit vniuse exple
no cessat corp9 at hu'anu
sunt aie. et no solu i hys
que simp'r. sunt. et absolute
sut ip'i9 aie augmen sunt
spualia tm. et in hys que
spectat ad cultu di et non
sunt illi vt instrumentu sed
vt organu ipp q assequit'
finin cu ipsa aia quod e

finis eius. ꝑꝑ hoc enim conditum est
ut hominis instio hunc finem eo
sequatur. Unde secundus est de hoc
corpore et aliis que serviunt
homini quorum homo sit finis
non ex hoc sequitur quod anima sit fi
nis corporis cuius est perfectio et
motor: Et philosophi posuerunt ma
teriales dispositiones et corpora or
dinari ad animam non quia anima
sit finis corporis sive causa finalis
sed quia nec formas completivas
et perfectiones corporum ultimum
gradum et locum tenet nobilitatis
et dignitatis et finem simpliciter
scilicet deo est propinquissima ¶ Ad di
quod obicitur pro alia parte quod anima forma
est causa corporis et ita anima non
est finis corporis sed eius oppositum dicendum quod
licet non dicatur quod corpus sit causa
principalis quare creata sit anima
sed quia anima est causa completiva et
perfectiva corporis unde sensus
est anima forma est causa corporis scilicet
ut sit perfectio sive causa perfectiva
eiusdem quarto sit ¶ corporis

Quid est finis corporis omni
hominis quod sicut magister dyonisius de divinis no-
minibus iiij c. omnia ad seipsum bonitas
convertit et principaliter congregatrix
est dispersorum ut principalis et
unifica deitas et omnia ipsam
ut principium ut continentiam ut fi
nem appetunt. Si autem omnia ipsam
ut finem appetunt ergo est finis
omnium. ergo corporis Ad ¶ Philosophus
in ethicis optime enunciavit e
nunciant bonum quod omnia optant
optabile ab omnibus est finis

omnium et idem est summum bonum
ut vult dyonisius ¶ Item illud quod est
finis rei propter quod deducitur in esse
ab efficiente. sed dicitur prima proverbiorum universa
propter semetipsum operatus est deus
ergo ipse est finis universorum
corporis ad ¶ Item secundum augustinum
invisa possumus diligere
cognita nequaquam ergo motus
cognitionis precedit motum
dilectionis. ergo cum non sit
in corpore nec cognitione
appetitu dilectionis. et si
non erit deus finis corporis cum
appetatur ab eo cuius est fi
¶ Item secundum philosophum finis est ultimum
et est in re. sed deus et si
ultimum rerum omnium tamen non est
re ut pars rei. licet enim non
esse in. stat per in eo quod cum
cuius est ultimus finis co
et tamen est aliquid corporis
ergo est finis corporis ipse d
¶ Item cum finis sit id ad quod
motus v. phisicorum et corpus
moveatur in deum. non est ergo
finis: quod autem corpus aliquid
moveatur in deum patet quia o
motus aut est circularis aut re
aut obliquus. ut patet ex dyonisio
de divinis nominibus c. iiij. v. de triat quod cum
intellectuales et rationales s
cum isto triplici motu mo
in deum. sic dicens et mo
divinis dicuntur animum circula
quidam unitivi non inchoatibus
et non variatis illuminationibus
et optimi. directi vero qui
procedunt in subiectorum pro
videntiam recte omnia variantes

a quia et pridētes insi
irreversibilit manet i im
mobilitate eta i immutabi
s tale bonu et optimu
ssat eēuentes · post ondit
ide de malis ibi dicit co
ator · celestibz cēnaye q̄s
elestes angelitas ꝙ v̄tutes
 noiant eloquia michil
ēē subalit asāt · trad̄
 insi intelligibiles et nob
incessibiles ꝙ motꝰ temp
d om · aquo et ꝑ que ꝫ
 ro et ad que et monet
ubsistunt · Est em iste tau
 motꝰ celestiu v̄tutu ēē
 pncipiu ab eode mēlig
 es ut a pncipio pipm
 tatas ēuens · i ipo ut
gibz nalibz que in ipo
 ex intrinsecꝭ quas egredi
avit nec pt nec posse
in ipm ut in fine rediens
 psola intelligencia talis motꝰ
ntelligunt enī se ab ipo esse
 pipm et in ipo intellectum
 noui et nullu aliu fine
 u se hr̄e no ignorat · Sed
t nc silit intelligamꝰ hu
 s intelles eta dm̄ nolui
 ab ipo et pipm et i ipo
 ipm sut · eod̄ mag̾ intel
 li titulo volunt̄ pp̄ti
 dua eloquia homine ad
 ine dei factu phibeat
 nullo istoꝝ modoꝝ mo
 corpus aliq̄ · in dm̄ nec
bat̄ corpus pmi homis

d̄s no est finis illi · Si aut
dicet̄ q̄ alie cāsine monet̄
hc̄ simplici motu in dm̄ q̄ m̄
nelle dyoꝰ in eod̄ dicens · et
sensibiliu in virtu so tm̄ mo
tuu · ibi expositor et sesibi
liu tres aut esse motꝰ quos
dixit · gt vera hu determinat
ibi tres esse motꝰ sensibiliu
sed no eta dm̄ · vn̄ q̄mentator ·
ibid̄ · docem̄ tm̄ intellr̄ ex hys
que de eia dicta sut eodem
quod̄ qm ipa sensibilia ꝑm
ꝑpas v̄tutes et equalitates
opant̄ ut ignis calefaciens
et aqua frigens · obliq̄ vero qu
transmutant̄ sine transmutabilit̄
opat̄ ut ex aquis pisces et
volatilia et terga moysi i ser
pente et hys silia · porro recto
qm cursus in ꝑpa pncipia ·
recurrit ut pꝰ dissolutom
fcoꝝ i tm̄ ea que corrup
ta sut · resoluunt̄ · Iteq̄ vn̄
est q̄ omia appetut dm̄ ut
fine ꝑ hc̄ no m̄ vm · cu sit ali
qua corpa in quibz tota m̄a
t̄minat̄ ꝑ forma sicut sunt
corpa supcelestia vn̄ cu in
talibz · satisfactu sit eoꝝ appe
titui no monet̄ ad aliquid
appetendu ut m̄ · Vltimo ad p
dictoꝝ evidēcia nota q̄ · cu
idem sit finire et t̄minare · fini
tu et t̄iatu nomi finis et t̄i
ꝯuenit in ide · cu ḡo sit t̄miꝰ
rei pmanentis et rei succedent
ut rei dependentis sine indi

natis erit et explicat de finis
finis scilicet extensionis siue rei
extente. operationis et appe
titus siue inclinationis. finis
autem extensionis rei est duplex
ultimus et pars. sicut cutis
corporis et terminus agri ultimum
et non pars ut punctus est finis
linee. finis autem operationis si
militer est duplex quia quidam est
per modum defectus siue consumme
tus sicut finis combustionis can
dele dicitur ipsa consumptio quo modo
finitur panis in manducando. quidam
est per modum perfectionis vel consumma
tus sicut complementum corporis
operis ut consummatio domus est
finis domificationis. finis vero
inclinationis est duplex quia
quidam est respectu appetitus mobilis
quidam respectu appetitus motoris. uti
litas est finis vel etiam honestas
secundum autem quod appetitus motoris fertur
ad finem sub fine utilitas est finis
quia utilitas est ordo ducens
in finem. secundum autem quod fertur ad finem
ultimum sic est finis honestas
quia honestum est propter se appetibile
et maxime et in quo consistit ¶
laus et honor dei qui est summe
honestum et hic est finis ultimus
qui ab omnibus debet intendi et
propter quem uniuersa operatus est dominus
xvi proverbiorum. et propter hunc finem inter
alia corpora spiritualia et perpetue
fecit deus corpus primi hominis
in laude sue potentie sapientie et boni
tatis laus autem sue potentie apparet
in creatione eius sue conditione laus
sapientie in debita et proportionata

et ordinata spiritus et corpo[ris]
coniunctione. laus vero bonita[tis]
in eius glorificatione. hec au[tem]
dicta sunt per comparationem. exp…
patet quomodo deus fuit finis primi
parentis scilicet ade. et hoc evidenti[us]
apparebit quarto. ¶ Ad primum …
in contrarium dicendum quod duplex est appe
titus quidam naturalis quidam
deliberatus. deliberatiuus est cum
cogitatione prehabita et de isto …
oppositum. Alius vero naturalis et istum
habet omnis creatura. sed quedam crea[tura]
habet eum ad consummationem sui
et conseruationem ut creature omnes
irrationales quedam vero ultra
habent appetitum addit oppo…
ad unionem cum deo secundum quod possibile
est. et hoc fit duobus modis
vel inmediate sicut caritate. aliud
est cohabitatio in eadem domo.
est subiectio uni domino. aliud
est unitas legis. aliud est
unitas sacramentalis. de hiis
ephesiorum iiii. unum corpus unus
(3) spiritus una spes uocationis
vestre. una fides. unus dominus.
baptisma. et quomodo multi ra
dii sunt et unum lumen et mul
ti arbores rami. sed unum robur
unum tenaci radice fundatum
et quomodo de fonte uno riui multi
plurimi defluunt et numerositas
diffusa videatur exundantis
copie largitate unitas tamen s…
uatur in origine quod quidem ta…
unum est de origine primi hom[inis]
quem de ecclesie unitate ¶ Ad …

318

amor

concupiscentie est in quantum dicitur que
propter xpistum est amor carnalis
spiritualis. Spiritualis de carnali di
citur in cantice ysa. lvii. Dilatasti cu
bile tuum et pepigisti cum eis
fedus et dilexisti stratum eorum
manu apta et ornasti te re
gimento. Talis fuit Jacob sic
amat amat Joseph filium suum
et diligebat dicit doctor de
Jonatha. De spirituali Jo. xv. hec
est mandatum meum ut diligatis invicem sicut
dilexi vos. Unitas autem carnis spiritua
liter ad hoc sunt ut se mutuo
diligent homines non carnale
aliter et spiritualem amorem
dicitur spiritualis. non ergo omnis
amor carnis carnalis est
sicut nec omnis amor spiritus
spiritualis est. amor autem carna
lis proprie est libidinosus sive in
ordinata affectio. carnalis est
corpus nemini [illegible]
Tertio ad duo po
ba. quia amor carnalis que
est anime rationalis et nullo modo
libidinosus nullo modo impedit
mulierem spiritualem autem dico
simpliciter et absolute non ut
in gradu perfectionis. huiusmodi
[illegible] impedit ut infra
patebit. non ergo huiusmodi amori
impedit amorem spiritualem simpliciter
potius ad illum disponit ut quo
[...] est. nec huiusmodi amori
contradicit auctoritas supradicta. Tunc ergo
omnino quidam super id Jo. xv. hoc
preceptum meum dicit. sunt non nulli
qui diligunt proximos sed per

affectionem cognationis et carnis
quibus in hac dilectione sunt deroga
non contradicit. Ad id quod obicitur quod
amor presencie corporis xpisti reddit
discipulos non ydoneos ad gratiam
spiritus sancti recipiendam dicitur quod discipuli quod
dominus promisit eis spiritum sanctum post
xviij habebat spiritum sanctum. sed non illa
habundancia gratie in qua erat habitu
rus. Unde Augustinus super id Jo. xiiij. Si
diligitis me mandata mea servate. et ego
rogabo patrem et alium paraclitum dabit vobis dicit
Jam habebat spiritum discipuli quem
dominus promittebat sine quo enim
dominum non dicebat nec tamen eum
ad huc habebat sicut eum dominus pro
mittebat habebat ita quod amplius
dandus erat eis amplius. habebat
occulte acceptum erat manifeste.
quia et hoc ad maius donum spiritus
sancti pertinebat ut eis innote
sceret quod habebat. quia ergo ad hoc
quod discipuli essent ydonei ad istam
habundanciam gratie spiritus sancti quam
erant recepturi oportuit quod essent
elevati quantum ad intellectum
et abstracti quantum ad affectum
a delectatione corporali sive sen
sibili et quasi omnino conversi ad summam
veritatem et summam bonitatem
Ideo oportebat quod esset subtracta
eis presencia xpisti corporalis
in qua maxime delectabantur
secundum hominem exteriorem ut illa
subtracta quasi omnino elevarentur
et converterentur ad ipsam divinitatem
in qua delectarentur secundum hominem in
teriorem. Amor ergo presencie xpisti

corpalis no reddidit eos no
ydoneos ad gram spc sti. s
fecit illos minus ydoneos ad
habundacia gre p dicte. ¶ Sed
at obiciat ad hoc. qd si amor p
sencie corpalis xpi reddidit
illos minus ydoneos ad illam
habundacia gre. multo forcius
amor quicumque sit conformiu i
na vel gnis ppinquitate i de
faciet. g amor nalis de quo
q̃rimus est boni impedimentu
g no debat r̃c. ¶ Dd qd sicut
timor qui est introductiuus
amoris no stat cu pfca cari-te
. Jo. iiij. pfca caritas foras mit
tit timore. immo impedit quoda
m pfectom caritatis. sic quoda
modo amor nalis ppat et dis
ponit ad amore gratuitu. sive
spualem. tn quoque accidit qd i
pedit pgressum ad pfectonem
amoris spualis. s. si minus ad
heat vn sicut decet diuina boi
tatem quoque incute timorem
ut illo mediate ppellat times
ad amore et illo mediat sic
vult aug. licet timor no stet
cu amore pfco immo pgressu
ad illu impedit. sic contr diuinam
bonitate int homines amorem
mitte nalem ut illo mediate
disponent ad spualem quis
eo quoque impediat pgressus ad
pfectom amoris spualis no
est g ingens dm in conditone
hom aliquid fecisse vn excita
rent ad amore nalem quis
eo quoque tardat sive impedit
pgressus ad statu caritat pfce

¶ Ad id qd vltio obr. qd odiu
pinquo expedit ad vita
fectom r̃c dd qd est odiu
et illud odiu no expedit
impedit. et est odiu vicij s
malicie et hoc odiu no c
amori nali ad que i vita
ex hoc qd sumus ab vno p
vn glo. sup id luc. qui ve
ad me et no odit r̃c. dicit
vim pcepti ppendimus v
age p discrecom valemus
eos qui nobis carnis co
tone iuncti sut ut quos
ximos nouimus diligamus
quos adusarios in via d
patim odiendo et fugien
nesciamus. q. n. podiu dil
qui carnalit sapies di
nob ingit no audit

Deinde querit si ppinqt v
tate magis se debea
dilige individua eius spei
qm individua aliaz spe
sic in exronibz ptactis
tudo enim est ca dilectionis
ecc. xiij. Omne al diligit
simile sic et omnis ho p
sic omnis caro ad sibi sile
iungit et omnis ho sibi sim
sociabit. si g inter individua
spei est maior ppinquita
silitudo qm int individu
tnis et hoc est rone gena
silitudinis de qua hic ited
g r̃c. ¶ Ne hoc pz phs. qd i d
psonis vbi est summa sili
est summus amor. et istud p
sup tact auctibz. ¶ g vni
indit sicut et idem erit g

vn in vnu· gne· spe 7 nuo·
indiuidua· huius spei homo
vnu gne et spe et non
nuo· silit indiuidua·
aliaz speiez· no est g minor
ydeptitas vl vnitas int in
diuidua· hominis qm aliq al
terius spei· si g rone vnitatis
et ydeptitatis est dilecto
erit maior· int indiui
dua hominis pp vnitate ia
dicta qm int indiuidua alti9
spei ¶ Item mai9 signu affec
tionis videmus i indiuiduis
quibz da quorundam aialium
ut gallinae et alioz int
que erga pullos suos
plus afficiunt qm indiuidua
spei ronalis et sic vr q
pp vnitate iam dictam no
erit minor dilecto int indiui
dua huius spei homo· qm int
indiuidua altius spei ¶ Item
oppo quod in vna spe ange
loz sunt multi angeli no e
... qui se plus diligant
indiuidua hominis et tn
... sit vnus ab alio ¶ Item no
... quod hominis indiuidua debeat
maiori affectu dilige· quia
descendunt ab aliquo vno· quod
rone Ade et Eue 7 alij
homines se magis dilexissent
... sunt de eodem limo ¶ Item
omnis creatura vanitati subiecta
... rone et hoc est ppter ca
rone qua e originaliter

ex nichilo· hec enim aliquorum virtutis
rone qua· est ab eo qui eent
ialiter est· sed ro sue ei dilecto
nis spalis dico no e emana
cio creaturaz ab eo qui eencialiter
est quia tunc eet aliqua ro
spalis quare debeamus quecunque
vilia et nociua nobis diligere
multoforti9 ut michi no e aliqua
ro spalis quare indiuidua huius
spei homo debeat se dilige
rone emanacionis in ee acca
tiua· ¶ Secundo quod sicut prius ro
nibz ostensu est· magis se de
bet dilige indiuidua huius spei
ho· pp cam pdictam quam indiui
dua· altius· Ad primo obm i quam
dicendum quod et si indiuidua hominis
no sint· vnu nuo sicut nec i
diuidua aliaz speiez tn amplior
est in eis silitudo quam in aliis
vl vnitas sicut aqua fontis
cu aqua eidem signatis dimissa
p tibz aque in eodem fonte
siliores sunt quam aqua vni9
fontis cu aqua alti9 sicut
vult phus i lio top· hec enim
est· vnitas spei et vlt· hec
ydeptitas originis· ibi vo
vnitas spei tm quia est i in
diuiduis humane spei vltra
ronem vnitatis in spe est y
deptitas originis que no e
i indiuiduis alti9 spei ¶ Ad
2m dicendum quod diuina bonitas ita p
uidit quod cum pulli vl catuli
aliud siue quocunque alio noie
nominetur sibi puide no pnt
expetat eis natura pentu pmisso

et inest potentibus appetitus siue
appetitus naturalis ad providendum
eisdem. et quia illa affectio
oritur secundum impetum nature non mo
derate regimine rationis in illa
providencia magis affici videtur
quam individua hominis unde
Basilius viij exam. ait specialiter
depiscibus beluarum pes maxima
et delphini et foce catulos
pariunt que fetus suos recenter
editos cum ex aliqua causa
fuerint territi denuo sublapsos
in utero protegere et fovere nar
rantur. secundum quod non sit universaliter
patet cum processu temporis pugnet
cum potentibus et cetera. ¶ Ad ar
gumentum sine providencia quod angelus
plus diligit angelum amore
naturali et spirituali sine comparatione
quam hic hominem quod comparatione non
est dubium. quod naturali patet quia
cum homo propter carnis infirmitate
maiore indiget sustentatione
et fulcimento amor alius ma
gis incurvatur et reflectitur
super ipsum quam amor angeli
super ipsum et amor naturalis quo
magis recurvatur super ipsum
tanto est eo minus ad illud se
dilatat sicut est. de amore
spirituali secundum quod vult Augustinus dicens
domine qui tecum aliquid diligit
quod propter te non diligit minus te
diligit quia quanto amor angeli
naturalis eo quod non ita incurvatur
sicut hominis libertate ampliori
se extendit ad alium et dilatat

propter quod magis diligit unus
alium amore naturali quam u[...]
homo alium. unde quod divin[...]
videncia attendens amor[...]
naturalem hominis non posse [...]
in actu debilem propter car[...]
infirmitate providit homin[...]
multis que excitant ad a[...]
rem proximi ut que sup[...]
ta sunt in aucte. licet aspe[...]
volunt tamen quidam dicere q[...]
sunt duo amores naturalis e[...]
spiritualis tamen sunt in eod[...]
enim amor naturalis ipse est [...]
spirituali potest in actu d[...]
lem. superaddit enim gra[...]
amori naturali et fit carita[...]
fit naturalis spiritualis per ad[...]
gre sicut color vehemen[...]
illatus mediate luce po[...]
in actu suum et non distin[...]
actus coloris ab actu luc[...]
in illa operatione. ubi ga[...]
unde dicunt quod in patria non [...]
duo amores naturalis et sp[...]
lis secundum transibit naturalis in spi[...]
et amor spiritualis est qu[...]
nichil diligitur nisi propter d[...]
homo diliget deum maxim[...]
in patria et angelus similiter [...]
unde ordine distributo si [...]
magis herat deum quam a[...]
lius. plus diliget hic ho[...]
quam angelum. si angelus p[...]
diliget angelum. sic est [...]
angelo respectu hominis. secundum et si [...]
sit de amore patrie aliq[...]
ni sicut dicunt non credo [...]

320

sit de amore in una anno
veniet opinor duos esse
amores s. naturalem et gratuitum
spiritualem ¶ Si autem obiciam
quod magis conveniat homo cum homine
angelus cum angelo. homo
convenit cum homine in hoc
quod communi genere nature s. corporalis
spiritualis representat. non autem
individua aliarum specierum s.
corporale tantum ut omnia homine
minora vel spiritualem tantum ut
angeli. ergo secundum unitas et conven-
cia est causa dilectionis etc. Dicendum
quod unitas est alius existentibus
non autem sunt alia pura in
homine et angelo quamvis aut
... est. non equali libertate
extendit se affectus angeli
in diligendo et hominis. quod forte
maior est unitas et convenientia
angeli ad angelum quam hominis
ad hominem. licet in pluribus conveniant
homines ad invicem quam ange-
li. sicut maior est unitas et
conformitas vel puncti ad punctum
quam linee ad lineam. vel dico
quod licet linee omnes uniformiter
conveniant et conformitatem
... quam infinitis modis differre
possunt puncta et puncta
similiter est in proposito. homo potest
differre multis modis ab homine
... quam angelus ... multiplicem
proportionis illius quibus non potest
differre angelus ab angelo ¶
aliud dicendum quod individua huma-
ne ... in duobus conveniunt in

quibus nulla individua alterius
speciei conveniunt. s. quod sunt ex uno
et ab uno. ab uno dicitur con-
sanguinea efficientis. ex uno autem
quia aliquando omnium corporum humanorum
fuit in Adam de singulis homini-
bus potest dici quod fuit in uno et
hec unitas potest dici est autem quod
in individuis aliarum specierum non
reperitur. non enim tanta erat unitas
rerum originalia unica animus ex
qua alie essent propagande. sed
plures nec unus equus vel bos
ex quibus debebat alii descen-
dere. et quia non quocumque in-
presserunt posteriores s. filii et
filie per Adam. sed per generationem sunt
omnia eorum corpora propagata
ex uno corpore sicut inferius
patebit. ideo cum ipse Adam fuit
principium generationis omnium huma-
norum corporum sine principium genera-
tor unum est nos fuisse ab
uno sicut a primo generante et
ex uno sicut ex primo unde non
quod propagato materialis a pro-
pente est tamen in individuis
generis humani. id sine causa dilec-
tionis sed potius formalis que
est similitudo. aliqua occulta
vel manifesta relicta in indi-
viduis huius ex virtute et
operatione primi generantis sed
aut plana sunt considerantibus
... quod non est idem quod
individua huius speciei homo
debeat se magis diligere quam
quodam modo fuit de eodem

limo de quo no habebat esse i
simile remotiu sicut que sunt de
eodem parente a quo sunt non
solum in modo esse simile sed quodam modo
secundum esse formale. formale dico
no ultimum quod habent ab anima. sed
ultimum quantum ad esse corporis quo
aptatur ad anime susceptionem. Ad
illud quod post ea obicitur. dicendum quod in
generando in omnibus huius speciei hominis
propinquis parentibus esse derivata
tio et propagatio a primis parenti
bus. non solum generatur illius illud
quod est vanitatis. sed quod est verita
tis. racione enim vanitatis cui
subiecta est creatura eo quod ex nichilo
statim deficeret nisi veritate que
habet ex hoc quod est ab eo qui esse
actualiter est. fulciretur et sustenta
retur. In esse enim in esse individuorum
huius speciei homo continetur duo. scilicet
vanitas et veritas et hec sunt
derivata et propagata. a d posteris
a primo parente mediantibus pro
genitoribus non quod cum sunt posteri
primi parentes solum in participatione
vanitatis inquantum sunt ab ipso
sed etiam in participatione verita
tis cum quod obicitur quod emanatio ab
ipso illo qui essencialiter est non
est tamen dilacionis specialis etc.
dicendum quod immo inquantum illa ema
nacio est mediante primo parente
a quo omnes sumus materialiter et
formaliter eo modo quo dictum est

Queritur quid de veritate corporis
Ade et quomodo veritas illius corporis
temporaliter variatur consideratur enim

ut creata tantum. vel ut creata et pro
genita. vel ut creata propagata
et ordinata. ideo tamen sunt hic
querenda. Primo quid sit veritas
corporis Ade creata. Secundo si erat
vere humanum. Tercio de veritate
propagata. Quarto de veritate
perfectionata etc.

Circa primum obicitur sic. Anselmus
libro de conceptu virginali. primus homo
homo et Ada de non homine. Postea homo
de sola muliere et etiam
solo viro. sicut est omnis homo
quibus mater aut mulier de viro
et muliere sed non esset omnis homo
nisi habuisset veritatem corporis hu
mani. Item veritas creati e ...
tate cause. omnia autem cor...
humana sunt a corpore primi ho...
ut tactum est. ergo cum humana
corpora propagata a corpore d...
sunt vera corpora humana in...
quod illud corpus sunt huius ...
Anselmus in libro de veritate. magis
quid est verum est inquantum est
quod in summa veritate est. dicitur
lus absolute potest concludi
quia omne quod est verum est. q...
non est aliud quam quod ibi est
ibi sunt ut perducendum me...
summa veritate ut patet ex sacra
scriptura etc. Item Christus in ...
probaret se assumpsisse verita...
humane nature assumpsit defectus
nostros ergo si non sunt defectus
in illo corpore non sunt ...
tas humane nature. Item ...
cipatio naturalium perpetuatur ...

veritati rei. sed corpus compositum ex qualitatibus naturalibus est contrarietas pugna et dissolutio ut enim dicit damascenus. compositio est principium pugne pugna dissolutionis etc. ergo si pugna et dissolutio non erat manes contrarietates corporis ade. ergo non erat verum corpus. ergo nec verum corpus humanum. ¶ Item ad hoc ostendendum inducunt quidam illud gen. secundum aliam translationem dicitur formavit deus hominem de terra. sed veritas et fictio opponuntur. si ergo corpus istud fuit fictum non fuit corpus verum. ¶ Item ait ex verbis Ansel. li. de veritate quod supra diximus quod veritas in creatura non est ad plenum quod est in summa veritate. sed nichil est in summa veritate nisi quod est immutabile et invariabile. quodam dicit ibidem. veritas est in omni quod … essentia quia hec sunt quod in summa veritate sunt. ex hoc patet quod corpus illud potentiale fuit et productum ad non esse corporis hominis non habuit veritatem corporis humani. ¶ Item quod incipit esse quod non erat desinit esse quod fuit vel quod est quod cum est tale non habet veram esse quia veritas in quantum veritas permanet in una et eadem ut dicit Ansel. sed corpus ade cepit esse quod erat. primo enim fuit immortale et incorruptibile et postmodum mortale et corruptibile. ergo incepit esse quod non erat et desiit esse quod fuit. ergo in eo non fuit veritas essendi et ita aut primus

¶ Item aut erat corpus illud artificiale aut naturale. si artificiale hoc oppositum quia nullum corpus artificiale potest esse verum corpus humanum nec naturale. probo quia non fuit productum in esse operatione nature. natura enim est vis insita rebus. similia ex similibus procreans ergo non fuit in eo veritas humana. ¶ Item quidam heretici ponebant christum non esse filium naturalem virginis quia non erat ex similibus productus in esse. qui eadem ratione posset ponere corpus ade non esse corpus naturale humanum. ¶ Ad hoc potest esse confirmatio quia substantia spiritualis cum facit corpus ex aliqua materia non dicitur formaliter verum corpus sicut angelus cum assumit corpus aliquod illud non est verum corpus humanum ergo a simili nec in proposito. ¶ Ad hoc dicendum quod corpus illud verum erat corpus humanum. Ad primam obiectionem dicendum quod christus assumpsit de quatuor statibus hominis. de statu ante peccatum immunitatem peccati. de statu nature lapse penam et defectus. de statu gratie plenitudinem gratie. de statu glorie perfectam contemplationem ut patet in sententiis dist. xvi ca. ultimo Christus ergo assumendo mortem defectus ostendit se assumpsisse veritatem humane nature quantum ad statum nature lapse. verum ex hoc non sequitur quod Adam in statu conditionis sue sine immortalitate non habuit verum corpus humanum

eo ꝙ nō hūt quasdā ꝓpe
tates euentales quas ꝑea
hnit .s. in statu nᵉ lapse ¶ Ad
aliud dd' ꝙ sicut dr̄ in vi. top²
si mortale fiat inmortale
nō est facta dr̄ia sm̄ sub
stanciā. s; sm statū i. ad dd' est
hic. ꝙ si p̄mo fuit corpus
i mortale p9 vō mortale
nō ꝓp h̄c. variata erat eēn
cia h̄ᵉ vitus essencia respu
at. pꝫ ꝙ vitus erat corpis
hūani in illo corpe ¶ Ad h̄c
gᵒ ꝙ ob3 ꝙ pugna et dis
solucō sūt ꝓpetates n̄ales ꝛc.
dd' ꝙ nō sūt ꝓpetates simplr
s; h̄ite. r̄ ad statū nᵉ lapse
vlt loquendo. in corpe em p²
homis an q̄m lapsus esset
erat tanta equalitas vtutū
elemēt ꝙ nō erat ibi actio
abiacens asiba s; poti9 pax
et armonia s; optima ear
gmesuracom̄ ut dictū ē sup
vn̄ vii dā nulli. q̄litr. ad sta
tū nᵉ lapse ¶ Ad aliud. dd in
ꝙ finge eq̄uoce dr̄. vno mᵒ
est em ꝙ cōpone s; ꝙ dicit
bres9. ꝙ cōpositores lutifigu
los esse vocamus et sic domi9
opans i massa lutea finge
dicis est. et h̄ fictō vitati
nō opponit. Alio mᵒ finge
dr̄ actus vtutis estimatie cō
ponētis et diuidētis ea que
vitatem nō h̄nt. et tale finge
nō fuit ibi Ista illud opponi²
vitati s; ꝙ dr̄ sap. xviij. hic
error tam lex custodita est

et tyrannorum īmpio coleb
figmenta ¶ Ad iᵈ ꝙ qñr ob3
ꝙ vitas in creata nō ē aliud
q̄m ꝙ est in summa vitate
ibi nichil est mutabile et
variabile. ꝛc. dd' sme p̄mi
q' rō dicti hui9 est h̄. q̄ia
vitas creature est s; arte et
exemplar etnū ꝙ ē ipa
summa vitas vn̄ vitas in cā
ta dr̄ esse in vitate etna. sic
aliquid dr̄ esse in exēp̄ vel
arte s; q̄m est. rōne em tri
que sūt in creatura. que sūt
vnitas vitas bonitas. est
ipa vestigiū creatoris .s. trini
tatis rep̄sētatis p̄om̄ patrē
p vnitate. sapiēciā filii p
vitatem bonitate sp̄ūs sc̄i
p bonitate. s; que tā ipa t
nitas cadit in tplex gen9
cause .s. effectiue rōne po
formalis rōne sapie siue
vitatis vl exemplaris. fi
nalis rōne bonitatis. mō
g9 dr̄ vitas que est in creatā
esse in vitate summa. q̄ia
sit in illa p eēm s; q̄ia ē
in illa sicut effectus in caus
formali exemplari siue in
arte sm q̄m est. ꝙ au dr̄
ꝙ ibi nichil est variabile et
muta²le ꝛc. dd ꝙ h̄c vm est
inq̄ntū ibi est. illa em ars
siue exeplar etnū nulli sb
iacet varietati. que tn̄ sm
ipam p̄ducunt in eē varia
bilia sūt vn̄ Aug9 de qsl q
put te de om̄ rez instabi
lium stant cause et om̄ rez

mutabilium et immutabiles ma
net origines et omnium mo
rabilium et temporalium sempiterne
manent rationes ¶ Ad hoc quod omni
obiectio dicitur quod si corpus illud prius
fuit incorruptibile et post
fuit corruptibile non propter hoc de
bet esse quod prius fuit secundum modi
ficato fuit tamen tamen terra hoc non
tamen quod etiam in corporibus
humanis immutabile intellige per
conditionis est propter quilibet vero
mutabile et varium illud super
adiectum est et super naturam sub
stitutum quantum ad statum conditio
nis vero videlicet in omnibus corporibus
humanis manet eadem forma
omnis intelligitur et propter immutabili
tatem variabiles enim dicuntur que
eidem forme accidunt non con
tingunt ex ratione prime conditio
nis vero quam inferius ca. xxxiii
de ymagine non potest quod
non est in fluxu et transmu
tatione est sic enim esset reprehen
sibile esse videlicet quod nulla sta
tu animata sit secundum mixta subti
liore rerum corpus que in nob
sunt quedam quod stat quedam vero
cum mutabilitate accidit mutat
enim per augmentum et di
minutionem corpus veluti ve
stimenta quedam secundum quantitates eta
tis induitur stat vero per eam con
versione in transmutabilibus in
se ipsa forma insistit sibi simul
expressa signis non desistens sed in
omnibus sunt corporis transmutabilibus
tamen sine motibus apparet sub
tiliter probatum dum ipsa in deo
que ex passione est mutatio
que forme super accidit. Nota
ergo in hac auctoritate simplex sta
tus nature humane sive nature conditionis per
statum immutabilitatis ipsius for
me nature lapse per mutabilitatem
passionum variarum circa ipsam
essentiam nature reparate per sublatio
nem mutationis que accidit
circa ipsam essentiam vel formam ¶
Ad aliud dicitur quod corpus istud erat
naturale secundum naturale dicitur dupliciter uno mo
do dicitur naturale in quo est vitalis con
gruit nature tali et secundum hunc modum
erat illud corpus naturale quod
in illo erat tota vitalis que
congruebat nature corporis humani. Alio
modo dicitur naturale quod actione nature
producitur in esse et secundum hunc modum
non erat naturale non enim producebatur
in esse opere nature secundum propter
operationem conditoris nisi tamen enim
sit simplex cursus sine exitus
rerum in esse ut dicit ab Ansel
secundum de conceptu virginis mirabiles naturalis
et voluntarius naturalia primo modo
dicta. cursus mirabilis exceperunt
quemque in esse vero originalia rerum
principia et maxime corpus
Ade producebatur in esse cursus mi
rabili. erat tamen corpus humanum
huius quantumlibet requiritur ad vitalitatem
corporis humani vero non sequitur non
fuit productum in esse operatione
nature que est mea insita rebus ergo non
fuit naturale ¶ Ad primum hereticorum
dicitur quod aliqui de expositi sit pro

ducit in esse aliquid ex dissili
sicut dicit cassiodorus de incar
natione ubi contra hereticos pre
dictos scilicet qui ponebant xpistum
non esse filium naturalem virginis
dicens sic si idcirco natum ex virgine
dominum non putas quia hoc usque
penitus debet esse nativitas
quando res dissimiles ex dissili
bus creduntur esse substitisse
naturis ergo cape tu nunc tonitrui
tes subito ventus intulit nec
manna decidit nec vinum ex
aqua prodiit nec multa milia
hominum exiguo cibo pasta sunt nec
post lutum ceco lumen apparuit
et ponit alia instantia de api
bus que nascuntur ex floribus
Unde in hoc patet quod differt virtus
infinita a virtute naturali sive crea
ta quia virtus increata operatur et
ex similibus et ex dissimilibus in quibus
non est potentia activa virtus vero crea
ta ex similibus solum aut saltem
ex talibus in quibus est potentia quodam
modo activa non solum naturalis sive
passiva ¶ Ad illud quod adducitur
quod spiritualis substantia non format vim
corpus humanum etc dicendum quod non est
simile quia illa formatio non
est nisi quedam operatio artifi
cialis ad operationem aliquam ex
tendenda per usum illius corporis nec
nec est ibi proportio naturalis ad
animam humanam que dicitur esse actus
corporis organici perfectibile a anima
rationali nec actus substantiam angeli
cam et ideo sed corpus ade quamvis
formatum sunt a deo de limo tamen
sunt organum virtutis anime ade et

ipsa forma eiusdem
Sequitur de virtute propaga
tiva et queritur primo utrum tota
virtus humane nature fuit in cor
pore ade quo ad esse corporale
¶ Secundo de modo propagationis
¶ De primo arguitur quod sic
Aug. li. xiiii de ci. dei. ca. xiiii
omnes fuimus in illo uno qui
fuimus ille unus qui per peccatum
lapsus est sed non fuimus in
illo secundum animam ergo secundum corpus
fuimus omnes corporaliter in illo
primo corpore ¶ Item Ansel. de
conceptu v. ca. x. quod tota in pro
pentibus erat humana natura
et extra ipsos nichil erat
de illa tota infecta et cor
rupta est sed sicut in princi
pio fuit in ada ergo illud
humane nature nichil inde excep
ceptum est et inde est ut prius
¶ Item idem in eodem ca. x. probat
dicens de ada in quo semen omnium
hominum erat alia facere nul
lum per quem de ada propositum
dicit perficeret ¶ Item quod hoc possit
esse patet per Aug. de vera reli
gione de uno semine prout
super sua natura vel segetes se
getum vel silue siluarum vel
greges gregum vel populi populorum
per secula propagari ut nullum
solum sic vel nullus pilus
per tam numerosam descensione
tamen non est in illo primo et
uno semine fuit ergo tamen ex

 323

uno g(e)n(er)o seme(n)t(ur) omnia g(e)
(ne)ra. et in eo (con)tineat(ur) om(n)i(u)m
(ge)nerum virtutes. Ut(rum) simil(ite)r q(uod) ex
uno corp(or)e p(ro)pagari possit.
vel p(ro)pagatu(m) sit om(n)e corp(us)
(hu)manu(m) seminalit(er) ¶ (Con)t(ra). q(ui)a
in illo corp(or)e fuit tota (hu)ma
na. q(uo)d aut(em) s(ecundu)m forma(m). aut
(secundu)m materia(m) aut (secundu)m utru(m)q(ue) no(n)
in natura. quia no(n) erat
in illo corp(or)e tot athomi q(uod)
ex eo seminata sint corpora.
neq(ue) (secundu)m forma(m) quia cu(m) vi
(rtu)s (hu)mane n(atur)e que fuit in
Ada sit diffusa in posteros
(te)rminus aut(em) no(n) est diffu
sio sive diffusione materie
(con)tra q(uod) no(n) fuit in eo (hu)mana
na(tur)a. (secundu)m forma(m) tu(m) no(n) posset
dici. q(uo)d tot corpora formata
(fuisse) dici q(uod) sint ex eo p(ro)pa
gata. (secundu)m tu(m) v(er)itas illa n(atur)e
sit diffusa ad posteros diffu
sio aut(em) illa p(er) divisione(m) fia
t. forma aut(em) simpl(ex) est et
indivisibilis. p(at)z q(uod) no(n) fuit
in illo (hu)mana n(atur)a (secundu)m forma(m)
(secundu)m ut h(ab)et(ur) in alia phy(sica) se
(cu)ndu(m) est ex superfluo ultime
digestione sive nutrimenti
dicit enim Ar(istoteles) i(n) li(bro) de a(n)i(m)alibus
q(uod) sperma est superfluitas ulti
mi cibi q(uod) at tale est no(n) est de
veritate sub(stanti)e q(ua)ntitas g(ener)o cor
pora p(ro)pagata de primo homine
no(n) erat de veritate sub(stanti)e illi(us)
¶ Ad illud q(uod) est homines de
beat in ipso resurgere si om(n)ium

homi(nu)m corpora fuit in Adam q(uo)
in ipso resurrectura sit ¶ (Secundu)m
p(ro)p(ter) no(n) est idem p(er)ce(ptu)m cu(m) suo
toto q(uo)d si q(uod) in Ada fuit s(ecundu)m
certe p(ro)pagatu(m) est lege n(atur)e
et p(er) decisione(m) p(ar)tium a toto no(n)
remansit in ipso Ada tota ve(ri)
tas saltem p(ost) decisione(m) nec
insuper id est n(atur)a (hu)mana i(n) nob(is)
et in Ada ¶ (Pr)ete(rea) om(n)is divisio
alicui(us) p(ar)tis n(atur)alit(er) unite cu(m) to
to. in re h(abe)nte sensu(m) fit cu(m) do
lore et tristicia. (sed) decisio sp(er)ma
tis fit p(er) divisione(m) alicui(us) ab
aliquo in re h(abe)nte sensu(m) sine
dolore. q(uo)d no(n) fit p(er) divisione(m)
alicui(us) p(ar)tis unite n(atur)alit(er) alii
¶ (Pr)ete(rea) differen(tia) est in appetitu
et p(otest)ate r(ati)onalis et simplic(ite)r
n(atur)alis quia appetit(us) et p(otest)as
r(ati)onalis est ad opposita n(atur)alis
simplic(ite)r ad unu(m). q(uo)d cu(m) appeti
tus n(atur)e sit ad h(oc). q(uod) uniat i(d)
q(uod) est pars membri cu(m) suo toto.
eius appetit(us) no(n) erit ad divisio(n)e(m)
eiusde(m). q(uo)d nu(n)q(uam) appetit aliq(ui)d
dividi a membro q(uod) est de substa(nti)a
illi(us) q(uo)d decisio seminis est p(er) divi
sione(m) alicui(us) q(uod) no(n) est de me(m)
bro aliquo ¶ (A)d (pri)mo cu(m) totu(m) (i)n
dicat(ur) ... (secundu)m ph(ilosoph)u(m) uno modo
id est q(uod) p(er) for(mam) alio m(od)o (secundu)m q(uod)
dicit(ur) totu(m). aliq(uo)d unu(m) (con)tine(n)s
n(atur)alit(er) p(ar)tes in eo que uniunt(ur)
in aliqua forma una substa(nti)ali
sic dicit(ur) totu(m) u(niversa)le unie(n)s quod a
m(od)o (con)tenta in una forma. t(er)tio
m(od)o dicit(ur) totu(m) aliq(uo)d unu(m) (con)tine(n)s
plures p(ar)tes que existe(n)tes in

toto po. viuit in ead quiti
tate vl s natam vl s artificiam
et hc m dr totu in quititate
Vnde es pti in quititate pmo
mo erat tota na in ada qui
psus erat ho ex aia et cor
pe. sic so mo erat em in
eo tota huana na inquitu
hoc q dico huana na queda
forma erat dans esse. contra
p illud boecij spes est totu
esse individuorum que quid
participata est ab omibz hoibz
et in qua omnes vniti sunt s
q dicit porphius participacoe
spei plures homines vnus. tio
mo solu in po. et no in actu
p natam distincta erat omn
corpm na in corpe ade. Sptr
go dr tota huana na fuisse
in ada et quia huana natam
pfecte erat in eo. et quia
spes huana que in illo so
lo salvata erat que p9 ea
ab alijs est participata et
quia in ipo aliquid erat q
p. ppagacone est de constitucoe
corpm omn humanorum erat in
corpe ade hominum eu. go quitz
quo tota na huana fuit i ada
s. s. sm natam. ic. Sd q sm
natam n. q. na omn corpm
sive ille q est de constitucone
om corporum humanorum erat i
corpe Ade. et ad inuendem hu9
noticia notad q in corpore
Ade erat quititas molis tu
rone seminali rone quititatis
illi9 molis. potuit extendi et
diffundi sm extensione corpis

qt in pporcionalit minoris
sicut gutta vini ut effusa
in magno vase aque. vini
illi9 diffundit se p totu vas
illud immo ut posuit noti
in phia aliq aliquid pue
quititatis po est. ad diffu
sione qn infinita rone qu
titatis sue na. sicut quitu
rone qua. quitu est divisi
bile est i infinitu rone go
quititatis molis sive nihilis
corpis ade partes ipius deci
se in quorumcumque quitacumque eis
fuit ad dico. p susceptom
alimenti diffundebat se. s
extensione quititatis addite
¶ pro seminalis in illo. vtu
tem huit activa. quia po
tuit se multiplicare in m
susceptibili sicut pot v. ritus
lucis et ignis et consilia. qz
go porro. de ista. corpe illo.
rone quititatis molis. potuit
se extendere sm extensionem
corpis cuiuscumque quititatis
addite. vtus eni multiplicare
se in materiali addito sufficie
bat. ad oima corpa gnis
humani seminanda ¶ Ad pdic
tore evidencia pt suadet sic
constat q corpis primi sive
humor modicum. pt ita conmisceri
magno q nulla est p9 eo
mixcom distinctio ut que
mixcio vsq ad omcaromen
tali mixtone facta. nichil
sit de illo magno corpe q
no sit de pno eid conmixto.

sit intelligat illud impossibile
commisceri maiori et sic prede-
do intelligatur quod res parue quanti-
tatis sic possit commisceri et
uniri rei maiori ut nichil
de maxima re fiat. quod non
possit rationaliter dici factum de
illo primo sic ergo multitudo satis
mirabile videri potest et si ergo
tamen non omnes homines fuit
fuisse in adam et de adam quam-
uis mediate ex ipso sunt deci-
sum et si obiciatur quod res parue
quantitatis non possit adeo
extendi. dicendum quod hoc non impedit
cum omne corpus quantum est de
natura quantitatis sit divisibi-
le et infinitum et hoc dicunt
philosophi et approbat Augustinus super genesim
ad litteram ita dicens philosophi autem
subtili ratione persuadent nullum
esse quantulumcumque exiguum corpuscu-
lum in quo divisio finiatur ac
per hoc si potest aliquid ad tantas
guttas minutissimas pervenire
ut super istum aerem vaporaliter
feratur cum natura levior est aqua
non possit et super illud le-
vius celum minutioribus guttis
et levioribus in manens vaporibus
ex quo habet verbum Augustinus vi-
dere quod xpus fuit in adam
secundum corpulentam substantiam nisi ali-
quid descendisset de corpore ade
usque ad xpm ¶ Item ysaias xi
egredietur virga de radice yesse.
ergo in xpo fuit aliquid de ra-
dice yesse. Item romanorum primo factus est ex
semine david secundum carnem ergo

in xpo fuit aliquid de carne
david. hec in semine abrahe ap-
prehendit cum ergo obiectio quod non erat
in illo corpore tot athomi etc.
dicendum et si non erat tot existentes
in actu et secundum speciem sive secundum
formam erat tamen tot existentes
in potentia et secundum illud quia materiale
decidendum est de corpore illo ratione
quantitatis illius fuit potentiale quantum
ad infinita extensione et di-
visione ¶ Ad quartum dicendum quod semen
dicitur esse de superfluo nutrimenti
non quia in embrione non sit aliqua
substantia quam de illo superfluo sed
quia pars minor in quantitate
est de illo superfluo quod solet quicquid to-
tum corpore maiori de minori. Due
enim circa hoc sunt oppiniones una
que ponit plenam seminari et
propagari de vera substantia patris
alia de superfluo nutrimenti. secunda
autem hoc respectu ad quantitatem virtutis
secundum ad quantitatem molis. aliquid
enim in generatione decidit de vera
substantia patris quod licet forte mino-
ris sit quantitatis illa parte que
sit de superfluo nutrimenti est
tamen maioris virtutis et plus
confert substantie fetus sine prolis ge-
nite. propter quod videtur quod medium sit te-
nendum et ponendum sit prolem
de utraque substantia seminari ¶ Ad
aliud ad quintum dicendum quod natura in primo homine
erat duplex una que erat
simpliciter prius ut erat in domi-
no. alia que erat illius quantum
erat propagativum aliorum. hoc autem natura
duplex habet duplici appetitum

quorum unus erat r. salutis in
se alius r. salutis in alio
et duplici virtute conmunic. que
intendit salus. scilicet conservacio
rei in se. et generatio. qua inten
dit conservacio rei in alio. unde
exemplum morituus est pater eius
silem enim reliquit post se. unde
filius dicitur quia sit ut ille qui
genuit. Sic duplici r. duplex
[c]onsidet vitas. una que respi
cit esse individui absolute.
alia que respicit esse inquantum
est principium aliorum. sic est una
est vitas r. que respiciat esse
ade in se. alia que respiciat
esse illius ut est. ad producendum
alios in esse vitae generatiue nature.
que erat in ada r. primi resur
get in ipso ada. sed que erat i
ipso r. speciei resurget in alio
est enim. sicut dicimus petrum hominem
quia participabat naturam speciei
et quia habet collacionem ad speciem.
quas in alio impossibile est repe
re. ratione primi non distinguntur
ab aliis hominibus. sed ratione secundi
similiter vitas humane n. i ada
prout respicit naturam speciei non
apparet ade et ideo in ipso non
resurgit. sed prout considerat i quantum
est propietas rei n. ipsum distin
guit et in ipso resurget. ¶ Ad
aliud dicendum quod sed quod totum sunt primo
in .i. dicitur prius sit post propagationem
scilicet per decisionem porcionis
carnis ade remansit in ipso to
ta vitas humane n. [S]imiliter
sed quod totum sunt primo in. licet enim
species humana duquam de eo fiet
aliqua species propagatio in
illo solo salvata esset post
quam in eo. et in aliis nichilominus
in eo. post propagationem erat per
fecte quantum ad suam essenciam sicut
est cum non etiam eo. quod i pluribus
existit minus perfecte existit i
singulis quantum ad aut ad
esse quod attenditur in actu contin
di et dicendi non erat tota post
sicut et ante. quia cum ante
continebat actu soli in. indi
viduum primum hominis et de uno
solo actu dicebat post conti
nebat plures et de pluribus dice
bat. sed quod totum dicitur tercio n. sic
non remansit in eo tota virtus
humane n. uno modo quia cum
vitas humane n. in adam
non tamen deficiata erat. certa esse
primus ade prout erat sed iste
sed prout erat principium aliorum
unde ratione non habebat ad speciem sal
vanda. per propagationem aliorum
de sua substancia cum unitateque substancia
et virtus suo mensura
per vero substracta aliqua por
cione sue substancie in generatione.
similiter et virtutis non habebat sub
stanciam et virtute in illa tota
litate qua prius. sed sed quod erat
principium aliorum licet haberet sed
quod erat hic individuum vel persona
sic quantum ad primum modum
dicendi totum tota humana natura
fuit in ipso post propagationem
facta de eo. et ab eo sicut
ante. quantum ad secundum vero modum sicut

ilio m° no. simplr cquitur ad t
tm q cum refert q no erat
in nobis ead natura que in
eo d' q eadem sunt cquiti ad
veritate humane nature. licet no
cquitu ad totalitate sine mul
tiplicitate veritatis. in nobis
eni est veritas humana n°. q̄m
id esse individui no cquitu
id ee principii generalis. sz sicut
sunt in eo ¶ Ad a^d q sequit
d'. q quicq sit divisio uniti
nalit et iuxta appetitu n°
et p violencia facta nature
et illa no inferet efficacia sz de
tracom inquitu huius quicq
sit appetitu n° et p violencia
facta nature et illa inferet
efficacia ¶ Ad i^d q obz q appe
titus nature est ad unu. it.
d'. q est considerare in homine
duplr. vel ut appetitus n°
est salvare se inquantu pot
in hoc individuo et sic eius
appetitus est i. unire et inquantu
illius exercet opa. iustitie et
...ugnetatis vel ut appetitus
eius est salvare se. simili in
se cu no pot in eodem et
sic eius appetitus e dividere
fitutch exercet opa. generative

Q venit. quare de modo propa
gacionis i. utrum propagatio
humani generis ab ada sit per
multiplicacom substancie decise ab
ade in generatione sicut ponit m'
...li° sent. xxx d. i. omne q a hu
manis corporibus naturalit est i. de

scendit q a primo parente lege
propagationis et in se auctu
et multiplicatum est. nulla ex
teriori substancia in id transeunte et p
ipm in futurum resurget sometiu
quod hit actibus. sz no cquitur
alibi in humana substancia. quod s.p
propagacom descendit ab ada
.. hec verba m. i. q illud solum
sit de veritate substancie posterorum
q propagatum sit est. i. a parentibus. ¶ Conce ad id beda sup
illud m^r vij. nichil est extra
hominem introiens in eum q
possit eum coinquinare etc. quia
ad primum tactum liquidior cibus
et potus per membra diffunditur.
quibus tenuissimus humor et
liquor extra. cu i ventris et ce
teribus cocta sunt et digesta
p occultos meatus quos greci
poros vocant. ad inferiora dila
bitur. et in secessu vadit. g°
omo q mutat os exit nec
cedit in naturam eius q alit.
¶ Et aug. xxij de ci. di. xxx ca.
querit si aliquis mutat car
nibus humanis in quo debent
ille carnes resurgere. et dicit
respondendo reddit caro illa homi
in quo esse caro illa homini
humana primitus cepit ab illo
quippe altero tamq mutuo
sumpta deputanda est. ex hoc
pz q no cquitur alimentu in
veritate n° alendi ¶ Conce aug
in eod' de fiat de pumilis q
resurget in perfectione corporali
unde dicit. xxij ca. i. ipa mem

omnia iam sunt latet. i sere-
ra et naturis. non nulla ad hunc
desunt ea sunt sicut dentes
et si quid eiusmodi. sed hac ratione
perfecto in resurrectione corporis de
trimenta non timemus etc. Ergo manifestum quod
in semine lateat omnia quibus
quantum ad perfectionem corporalem et
ita nichil de incremento est de
veritate nature ¶ Item mihi de mali
bus habet quod semen quod est materia
generationis assimilatur filio egredienti
de domo patris sui quod sicut expo-
sicut filius egrediens defert secum
partem substantie sue et eam negotiando
multiplicat sic semen partem substantie
parentis augmentande secum defert
et eam multiplicat ¶ Item Augustinus
xxii de civitate dei xiiii capitulo ratione
vinius cuiusque quantum ad indita corporali
iam quodammodo ut ita dicam
limitata est esse quod non dum e
rat quod latet. sed accessu temporis
erit. vel potius apparebit. in hac
enim infans iam brevis aut longus
est qui brevis longus ut futurus
est. ex hiis patet quod tota quantitas
hominis est in porcione illa que
decidit a parentibus et quantitas
in qua resurget unusquisque
ibidem. sed hac ratione perfecto in resur-
rectione corporis detrimenta non
timemus. Ergo ut manifestum nichil resur-
get nisi quod est in semine ¶ Item
eodem libro et eodem capitulo creatori rerum qui
creavit cuncta de nichilo quomodo de
esse possit. Unde addet quod adden-
dum fore mirus artifex nosset. ex
hac auctoritate arguit Augustinus ibidem

xiiii capitulo quod cum tota gygantee
magnitudinis moles. sit in
ratione modica. possibile est resur-
gere enim qui brevis est. cum
moritur in magna mole et
sine additamento extrinseco
ut manifestum. cum deus tanta ibi virtu-
tem in illa ratione creavit ergo
a simili in proposito ¶ Et omnes
fuimus in Adam seminaliter. sed in
concupiscentia. Sed licet in granis vir-
tus seminalis ad granum
producendum in esse. non tamen id
in esse producit nisi sub infini-
te habitudine humiditate ex-
trinseca quod sic determinant ha-
bentes notitiam hniusmodi. dicunt
enim quod granum terre mandatum
si sit nimis calidum. aduritur
si nimis frigidum mortificatur
si nimis siccum arescit. si
nimis humidum putrefacit. sicut
est si terra in qua seminatur
eandem patitur intemperiem cor-
rumpitur granum. si vero gaudet in
temperie granum et terra. nimis humi-
ditate porositate laxatur. caliditas
autem existens in ipso elaris. dir-
co veniens substantiam grani
relaxata agit quod fumus est
dissolvit ipsum et dissolvendo
humiditatem multiplicat humidi-
tas autem replet substantiam grani
donec repleto grano fiat
ruptura et postea sit infusio
aliquo partis egredientis in radi-
cis etiam que terre infigitur et
mediate ipsa attrahit nutrimentum

326

n tusit in subam qm. simile est
de semine qd mediu est i mone
i gcepcionis sicut pz i medicina
ubi determinat quo fit relaxacio
amorose subs et attractio mue
menti et multiplicacio et aug
mentu pmitimenti submgissi
o g in ppagatione apmo
homine est homi pductio et
ame oplementu pmultiplica
tonem eius qd decasu est ab ada
p addicoem facta ex substi
ssi alimenti ¶ qnte opus mul
tiplicacionis est a solo deo e
ab eo tactio quedam ut sup tact
est ¶ Hec hugo. sime. sex st
ea quibz omia que sunt
ad essem pducunt. pm opus
est de e nichilo aliqd face. sm
opus est de aliquo aliq face
sm subam et qntitate i maius
tm opus est. de aliquibz
aliquid face sm subam et
qntitate in minus. qrtu opus
est de aliquo aliquid face
in tu sm subam et qntitate
i a. qntu opus est de aliq
uis aliquid face no tu sm
subam et qntatitate in minus
sex tu opus est de aliq ad
face nichil. ex hys sex opi
bus quator soli deo possibilia
sit. duo reliq tm creature
possibilia sunt. de nichilo enim
aliquid face. et de aliquo
aliquid in maius. et de aliqbz
aliqd in minus. sive de aliqo
nichil. solus deus pot. duo
aliquid .i. de aliquo aliqua
in maius. sicut tu totu

in ptes dividit. ul de aliqbz
aliquid no i minus. qd adm sic
ptes in toto uniunt. creata fac
sunt. face aut de aliquo aliqd
sm qntitate et subam i maius
est opus multiplicacionis sic
hec ab aug. g 1 2. ¶ Et ansel
eplexo est cursus rerum in esse
voluntarius. utilis. et mirabi
lis. ppagatio g homi apmo
homine aut est sm cursu volu
tarem aut ie no sm cursu vo
luntarium. no enim est generatio ul
pductio hominis ad statu co
pletu sm actu voluntatis
neqz mirabile. no enim sunt
opa mirabilia quo et pduc
tio hominis ad esse opletum
ex quo sunt. sm cursu nate.
neqz sm naturalem qz actio nate
est finita. sz si fiet huiusmodi multi
plicatio p natam. nata possi
tacionem infinitam qua no
inveniret ubi staret. et sp
inveniret nam generante sive
actionem. qz qua rone ex illa
materia pma successive sive
gnr posset multiplicari qd
homines infiniti eadem rone p
natam posset aliqu tot multipli
cari ex eadem et ita i infinitu
sz cu dicet qd sup tactu e
qd rone quantitatis nec dimisi
bilis et extensibilis e i infi
nitu. qt hec apho. omi co
statui na te est et ro mag
nitudinis et augmenti. sic g et
status in rebz na. et te i aug
mentando. simile est ut in i di
minuendo. g no est possibile

huius extensione vel dimissione
per eam. ¶ Vnde ita communiter composita
dimissi dimissa servant quorum propter
difficultatem communis expedit
manifestatio. sunt enim quidam
consenciente determinationi magistri
sed. quidam dicunt contrarium ponentes
enim quidam cum magistro quod tunc sumi
sit a dam modicum de massa sub
eius dimissi est et inde formatum
tunc corpus filii suum quod multipli
catione sine rei extrinsece ab
iectione auctum est. Ad ostenden
dum enim quod quoque fit augmentum
rei per multiplicationem huius dicunt
quod materia que est in minimo aere
hec materia est sufficiens ut ex ea fi
at quod infinitum non quid altius
speciei ut ignis vel terre. sed et eiusdem
ut aeris et eadem ratione cum seme
decisum de ada huius in se quan
ela. in minimo terre quod sunt in semine
illo sunt materia sufficiens quam ad in
finita terra et in minimo aque que
ad infinita aqua et similiter de aere
et igne et ita in illo minimo semine
erat materia sufficiens quam ad infinitos
homines non dico materia in media sed materia
cum rationibus seminalibus. materia enim
ut dicunt que est sub modico aere
est possibilis ad tantam extensionem
quanta est iste aer quante est tanta
aer. ymmo quod tanta aer inde possi
ficei. quanta est tota aer communis
cui ergo fit complexio uniuersa in nobis infi
ma et terrena medium ut dyaphanum
suprema ut celestis. per
fici multiplicatio fit. exemplum enim me
dia cum habet materia ex aqua et aere
habet ut rarefiat et sic fiat maior
per rarefactionem exemplum lucis cum

habet materia cum corporibus celestibus
quem habet et maiorine diffunde
re sine sui diminutione ut
patet in lumine candele quod per sui mul
tiplicationem crescit et diffundit
se in alias candelas sine sui
diminutione. volentes ergo exemplo
magistri sustinere quod huius multi
plicatione dicunt quod exemplo et
sufficientia materie et ex rationibus semina
libus que erant in ipsa materia sed
quod dicit Augustinus de vera religione quod de
uno grano vel segetes segetum
vel silue et silvarum etc. ut sicut
que quidem habent materiam diffe
quatenus eius medium est creatu
re et ex congenita rarefactione
que fit per proprietates qualitatum
elementorum mediorum cuiusmodi sunt
aer et aqua. et ex proprietate h
ius diffundentis se que quidem
est in corpore humano sicut
qualitates grauis elementorum gelidi
cuius nunc actu occulti sunt e
pro in illa materia diffundendi et multi
plicandi se sine quanti extrinseci
additione sicut dicit magister
sententiarum et ponit exemplum in
puncto qui est tantalis infinitarum
linearum a quo si auferatur una
linea habet eundem punctum separatum per
terminos cum prius habebat nec est
ille punctus nunc auctus licet ob
tineat duo loca punctalia et
prius non nisi unicum. sic multi
plicatus similiter in proposito sicut
non est hic punctus nominatum tantum
sed corporis multiplicatio sit non
est hic nomine materie. circa sed pone
multiplicatio huius autem opinioni
assencientes ulterius explanando

possunt dici quod tamen in homine sit
non secundum speciem carnis secundum materiam et
sic de aliis partibus quia in sin-
gulis et similium partium et dissimilium
est quedam pars secundum speciem quedam
secundum materiam. Quantum ad illud quod in homine
est secundum materiam dicitur esse secundum speciem
extensio secundum propagationem a primo
homine. Quantum ad illud quod in homine
est secundum materiam est ab alimento. Quantum
ad illud quod est in homine secundum
speciem est augmentatio per multipli-
cationem. Quantum ad illud preter recep-
tionem alimenti. Et potest dici quod in
homine est materia sine per eam multipli-
candi se materia clari et virtute lu-
cis coexistentis in tali armonia
materie posse persuaderi ad hoc
hoc quod sit minimus ignis quam
tamen in aqua vel aere vel terra
materia que fuit sensus sub specie ignis
non est sub specie alterius elementi quod
esse non potest nisi inmota congeneria
forme fiat multiplicatio materie.
materia secundum se multiplicata considerata
est in termino simplicitatis
sic est non potest augmentari
per rarefactionem nec augeri per ap-
positionem. Ergo nulla est eius multi-
plicatio augmentatio nisi per
multiplicationem. ¶ Propter ubicumque
forma cum esse debeat ita minima
quantitas materie dimensione sit et ex-
tensione. Hec est probatio quia si consideretur
materia sine omni forma considerata
sit sine omni extensione
et dimensione. Potest considerari cum
forma considerata ut in maiore
vel minore quantitate inmota exi-
gentia forme et materia ut ignis ad
sanitatem speciei sine minimus requirit

de materia quam materia aeris et natura
aeris quam aque et a natura aque
quam terre. Imaginabiliter autem et an-
gelus secundum Damascenum et alios est ponere
materiam que quidem materia multis
dimensionibus est quia extensio
materie qua locum occupat non est
nisi secundum aliquam formam eam exten-
dentem et ideo si tota materia omnis
posset esse sine forma ex-
tendente eam ut est forma
in spiritibus non occuparet locum nisi
punctalem ut spiritus. Unde in materia dicendum quod
materia multiplicatur est naturaliter inmota
congenerata forme cum est materia
et potentie eius cuius multipli-
cationis dicitur esse in materia clari et
virtute lucis. Cum autem augmen-
tatio per additionem et rarefac-
tionem data est infime nature
corporali et nobilissime nature
quamvis non data est virtus aug-
mentandi per multiplicationem. Dicimus
ergo secundum hanc oppinionem quod in semine
decisio a parentibus ad procreationem
prolis est duplex materia. Quedam est ad
illud quod requiritur ad partes secundum
speciem materiam et illa habet virtutem
augmentativam per susceptionem nu-
trimenti. Quedam ad id quod requiritur ad
partes secundum speciem et illa habet
virtutem augmentativam per multipli-
cationem. Quantum ergo ad illud quod in
nobis est pars secundum speciem de-
scendimus a primo homine per multi-
plicationem cuius materie. Quantum ad id
quod est in nobis secundum materiam nequaquam.
¶ Si obiciatur quod semen est ex super-
fluo cibi ultimum secundum philosophum videtur
potest sicut supra tactum est vel potest
dici quod hoc intelligitur quantum ad id

de quo sunt ptes s(ecundu)m na(tur)am non
de quo sunt ptes s(ecundu)m spem ¶ Ad
id q(uod) p(ost)ea l obi(ci)m(us) g(ene)r(a)l(ite)r dici pot
q(uod) r(ati)o(n)a sicut ad p(ro)pagacom
g(e)n(er)ati(o)nis ex p(ro)g(e)n(er)ato req(ui)rit(ur) subm
inistracio h(u)moris ut tactu(m) est sic
in p(ro)pagacione g(e)n(er)is h(u)mani ex
p(ri)mo homine req(ui)rit(ur) subministra
cio alimenti ut fiat augmentu(m)
et multiplicacio p(ri)mi s(ecundu)m na(tur)am
p(er) i(n)cr(e)ment(um) subministra(t)i et s(ecundu)m
tu(m) p(ri)mu(m) s(ecundu)m spem vn(de) p(ro)p(ter) duo
n(ecess)aria est attraccio alimenti sunt
sit m(ateri)a p(ri)mu(m) s(ecundu)m na(tur)am et form(en)tu(m)
p(ri)mu(m) s(ecundu)m spem que multiplicat(ur)
tunc augmentat(ur) ex porcione s(ub)s(tan)
stancie q(ua)ntitatis de esse in q(ua)n(ti)one
¶ Ad aliud q(uod) sequit(ur) s(cilicet) q(uod) op(us)
multiplicacionis est a solo d(e)o d(icendu)m
est q(uod) h(ec) multi(plicacio) v(e)l res multiplicabil(is)
nulla subs(tanti)a q(ua)nta v(e)l q(ua)ntitata
aliquo m(od)o multiplicat(ur) ut erat
in multiplicacione panu(m) v(e)l vini
sic(ut) in formacione eve de costa
Ade. vnde multiplicacio luc(is) que
est subs(tanti)a s(ecundu)m aug(ustinum) nulla ei q(ua)n(ti)
ta subs(tanti)a n(on) posset esse nisi a s(o)
lo deo ut si vacuum esset extra cor
pus solare credo q(uod) lux solis
n(on) posset se multiplicare p(er) na(tur)am
nec posset si n(on) a p(ri)ma p(otenti)a .i. pot
en(ti)a lux multiplicare se q(ua)nta
illi subs(tanti)a apta ad suscepcionem
h(uius)m(od)i multiplicacionis sic(ut) pot
dici in p(ro)posito n(on) illi p(ar)ti que est
de v(er)a subs(tanti)a p(at)ris esset aliqua
subs(tanti)a q(ua)nta s(cilicet) subs(tanti)a alimenti s(ecundu)m
mentu(m) in s(ub)stancie eidem n(on) multi
plicaret(ur) nec posset multiplicari
nisi a solo deo s(i)c etiam posse dici
de multiplicabilib(us) h(uius)m(od)i quibus esse

 completu(m) p(er) aliq(ua)m forma(m) de
terminata(m) de re actu(m) incompleta
ut que caret forma. comple
te ut de m(ateri)a p(ri)ma. i(n) r(ati)o(n)e q(ue)
p(ri)ma pot dici q(uod) illa e(st) multi
plicabilis mixta q(ui)a req(ui)rit
forma p(er)ficies ea(m) et hoc
n(on) p(ro)babiliter posse dici q(uod)
sicut in ordinacione dispoe
ordinatissima sume sapie
n(ti)a p(ri)ma p(otenti)a est catunis p(ro)duc
virtute activa. data p(otes)tas mul
tiplicandi se sine formas (pro)p(ter)
in ea(rum) susceptibilib(us) ut p(a)(tet)
de quib(us)da(m) celib(us) sic(ut) consiste
ti in gradu extremo possibi
litatis debeat dari possibi
litas apta ad sui ip(s)i(us) mul
tiplicacionem a forma completa
illi(us) sine m(ateri)e alia. et h(ec) n(on) co
g(e)n(er)e p(er)fecto et ordinatissimo
artifici. om(n)ia ordine congruentis
simo p(ro)ducenti in e(ss)e. ne a ta
to artifice sit aliquid p(ro)duc
tu(m) in e(ss)e ut forma na(tur)ali p(er)
ficiat(ur) q(uod) nullo m(od)o .i. m(ateri)a p(er)fici
pot q(uod) e(ss)et si m(ateri)a na(tur)ali forma
p(er)ficienda que incognitu(m) est
m(ateri)a. om(n)ia simpl(icite)r et ita nulli
forme na(tur)ali apta incognitu(m) q(uod)
p(er) na(tur)am aliq(ua)m inferiore(m) multi
plicari n(on) poss(it) ita ut apta
ret(ur) ad forme gentis suscep
cionem nec ut dissonum r(ati)o(n)i q(uod)
racioni s(ecundu)m p(er)entis que condit
sunt ut esset p(ri)ncipium om(n)ium s(ecundu)m
g(e)n(er)is et ita dic(itu)r q(uod) g(e)n(er)aret
ymaginis r(ati)o(n)em que e(st) i(n) aliq(uo)
s(ecundu)m p(ar)te erit deificabilis s(cilicet) p(er)
g(e)n(er)acio(n)em vnionis cu(m) dei v(er)tute

328

uno et in multis partibus pasi
ficatom data eet aliq proga
tua n̄c quitu ad ptate multipli
catonis sui cu h̄c datu sit
quibzda catuitis inopabilit
minoris dignitatis quitu ad
formas earūdem. Mi pone
re z nam simp posse ipse ilit
multiplicari stlit et illud q̄d
erat dicisti ap̄o pente non
uidet ratione s̄z cū probabilitate
ducitur. no hoc cū sit se h̄re
a sero. s̄z quadā cōgruentia to
rimendo ne uideat dco atatis
doctoribz obuiare ex quo no
inuenio ab aliquo doctorū sto
ri dici cōtra. ¶ Si obicia q̄t
h̄ p v̄bis aug̃ sup ge ad lit
tram sic q m̄ asserere q nullu
corpus augetur p multiplicacōz
opiones q̄t tulianu q pone
bat animam esse corpus. et cōue
ni se corpi maiori et minori
sine aliqua sibi fca additoe
cū h̄c explanat pones exem
de massa metalli que aliqu
ditat. p fusione sine aliq
additione sibi facta. q̄t istu
dicit aug̃. quid ab surdius
q̄m putare massam cuiuspiam
metalli ex aliqua pte esse
posse dū tudit ī de crescat
exilita ul augeri latitudine
ul crassitudine minuat ē
millu esse corpus manente ī
sua quātitate q undiq crescat
ul rarescat. ex ultio v̄bo hui
pcto m̄ q ad surse sit pone
tone aliq manete sua qu
titate cresce nisi rarescat. ex

quo m̄ q uiuq crescat aliq
corpus p sui multiplicatone
¶ Ad q̄ dici pt q aug̃ loq̄t
sm mod quem quores ēstat
sine effitiuit maiores. i. et non
manetis in sua quātitate. i.
cū nulla sit ad dico no ē alig
modus crescendi s̄ modū quē
qui p rarefactom. ul pt fieri
vis in hoc q dicat manente
sua quātitate ut sit sp̄s corp
manes in sua quātitate ita q
no sit augmentata p additom
quāti neq p multiplicatom no
crescit nisi p rarefactom q
istis tbus modis ut m̄ ē corp
augmentato. s. cū p additione
quāti. aut p multiplicatom ul
p rarefactom ¶ Ad h̄c q seq̄t
pt dici q opio hug̃ fuit q h
multiplicato a pplo dō fuit ī m̄t
opa mirabilia cōputanda. Vm
dicit q qm simp m̄s sine at
thomus simp factus est. de nicho
aliquid factu est. qm vo id
ipm simp corpus ī semetipso
multiplicat̄ et ī pla ex crescit
sit aliquid de aliq. ī maius q
licet mirabile uideat̄ maius tu
est de nichilo aliquid face qm
de aliquo plus face. h̄t m̄ opa
di de suba coste in se dia v̄tu
te absq extrinseco additamento
multiplicata corpus mulieris
factū est et pg quibzda incorpo
sitis subiungit. no ita q coste
illi extrinsecu aliquid additu ē
s̄z ipa ex semetipsa diuina v̄tute
opante multiplicata est quadm
pq ea matez huana apmus

in sub sequente generationem seminatam
amodica, idem in tanto multipli
catam terminus ut multa hominum
milia ex ea idem ex evenisse
videamus et hoc totum ad finem
opus pertinet quod de aliquo fiunt
aliqua in minus. In hoc quod consen
tiunt illi quorum pertacta est opinio
huius tamen in generatione ponit quod illud
quod seminatum est a primis parenti
bus ad sequentem generationem non cre
scit neque venit ad dicatione ex
transversa, sed fuit in se multiplicatione
sed diffunditur in potentia modi quia
hugo ponit quod illa multiplicatio
est opus mirabile ut solus
virtute divina. Alii ponunt quod est
animata et virtute data. Nunc et
forte possent hee opiniones que
diverse videntur concordari si verba
huius retorquentur ad generationem
originale corporis primi hominis
in qua principaliter lege et lege
aliis corporibus indita potestatis
multiplicativa sui que contra potestas
mirabilis fuit data eidem ut ex
contingentia predicta potest supponi
¶ Ad illud quod prius ea obiectum dicendum
quod huius propagatio est secundum virtu
alem ¶ Ad illud quod obicitur quod
operatio nature finita [illegible] est dicendum quod
verum est. Unde multiplicatio generis
humani et propagatio finita est.
nec tamen inconveniens aliquid sequitur po
sito quod actio esset infinita co
ncurrentibus causis superioribus et in
ferioribus actione illius. Sed quia
operatio nature et maxime in propa
gatione humani generis est per
finem specialem multiplicationem

electorum completur ad quem diu animi
ordinatum in divina sapientia
numero adimpleto in motu animi
prime cause cessabit effi
cacia actionis causarum illarum
enim fiebat in [illegible] fontis vite
per quem omnia facta sunt
voluntas ad movendum omni
quia motus qui per eam fiunt
alligatus est voluntati primi
Sed voluntas agit secundum beneplacitum
volentis. ergo omnis causa per vo
luntate causatoris deficiet
huius in ratione sua tamen pro
veniendi ¶ Ad aliud quod sequi
dicendum quod sicut omni quantitati conti
tis est magnitudinis et au
menti ita omni quantitati nat
terminus est diminutionis et d
trimenti diminute loquendo qu
sicut est terminus in actu ma
gnitudinis virtutis formam
et speciem ita est terminus in act
decrementi et diminutionis
formam et speciem. forma enim
minus non salvatur in corp
cuiusque magnitudinis. nunc
igitur unius rei materialis quantita
ista est in quacumque dimensione non
apta ad susceptionem cuiusque
forme. Sed quantitas nunc limi
ta est ad exigentiam forme
hoc est quod dicit philosophus omnium
stantium etc. Si vero consideretur
quanta ut est quanta non deter
sine finita forma aliqua non
determinatus status eius
limitatus neque apte mag
tudinis et augmenti neque
diminutionis et detrimenti ¶

329

aliq sunt opiniones contrarie ponentes illud modicum quod decisum
at a primo parente augmenta
ex exteriori cibaria in id transmute
ita quod cum fuisse augmentum in se et
multiplicatum quod possit sufficere ad omnia pro magno. ¶ Ad
aliud dicendum quod per illa parte cibaria potest quod
alimento non totaliter emittitur
in secessum. ut enim habetur ab augustino vel alius aliquid de cibo sine
alimento feculentissimum redditur tarde ad aliquas formas
fumosas et feculentissimum
quod vocat stercora. aliquid
totum corpus quod alat. sed per
minositates et sudores aliquid tenuis qualis latentes
vias accipit. et inchoatur in
se et vocat latentes minores
vias et distinctiones que
tamen sunt ad hoc quod corpus perceptibile ronali anima sit in co
meatu armonia et organizatione que requiritur ad anime
receptionem ad aliquid mutatum
carne. sic quoque secundum augustinum alimentum in quatuor dividitur quorum primum
inchoatur sine transit in plenum
quod dicit dominus omne quod in
intrat etc. non mittit vel sed
hoc sensu de omnibus cibis
aliquid in secessum vadit nisi
te de cibis corporalibus pars feculentissima vnde dicit guimundus
de corpore domini quod benignum
cibus vitis corruptibilis phisica
dicta docet dictetes partem ciborum
potum eam que corpulentior
et corruptior est per secessum
sum egeri. partem vero utilitate
subtiliore utiliore in membra per
diversas corporis partes distrahi
et in carnes etiam et sanguinis
verti. parte vero alia subtile
quidem sed minus utile per partes
corporis similiter consumitur per emanationem. parte vero residua neque
tantis per subtile neque adeo inpost. cum corpulenta persluvium
urinam aut per sputa vel quibus
similiter evacuari que si ita fuit
immo quia ita fuit non quoque cibus
omnis qui in ventre vadit in
secessum emittitur sed id tantum dicitur
et in secessum emittitur de parte
videlicet cibi notissima loquens
et similiter patet responsio ad auctoritatem
bede. ¶ Ad aliud dicendum quod cum in
homine dividatur cibaria corpulenta. quia quedam pars illius est de veritate humane nature quedam neque quantum
ad illud quod fuit de vitate illius quia hoc fuit illi proprium
et dico de vitate illius quantum
ad vitate illius que requiritur ad
hoc quod salvaretur in esse proprio non
in suo similiter sicquis conciatius
esset carnibus humanis humidi
ille essent reddende illi in quo
prius fuerunt tamquam mutuo sumpte
ab illo. ex hac ratione patet quod in
homine est vitas nature duplex
scilicet illa que requiritur ad hoc quod
primo salvetur in proprio esse et quod salvetur in simili in specie. ¶ ¶ Ceterum
quoque illo posito quod id vitalitis
quo appetit gignans salvari
in sibi simili non decindetur per

cogitu v'ts resurget in illo .i. si no
g° aliquid de vitate primi hois
no resurget porro q ppagatio
facta est p multiplicaconem ptis
decise ab illo . si cu resurget in
illo . g° in q illud q ppe est ad
hoc q sit de vitate vinqat . p
in cau resurge possit in alia
g° tu nichil resurget in aliq°
q no sit ppe de vitate illi9 nulla
est pticula distincto ¶ Ad gt pt
dici q no resurget in illo neq
in alio q pz sic rō resurrectois
corpm et ordinato corpd' adeni
ronale et no ordinato cuiusq
corpis ad quibz etiam . s. corpis
ad etiam sibi qda indiuidua
cō iuncone sociata ex qua se
tit esse ppetuu quale ē corp9
cuiq vitatis est fundamentu sub
ce corpis h'uani . et quia fuerunt
que no h'nt esse fixum in corpe
illo . s. fluunt et refluunt cuiq
modi est cibo . s. nutrim et illa
ps sube que est ad aliu pro
ducend' in ee pgnone quia
g° vitas carnis sine sube que
est ad aliu pducendu in esse
ut sit pncipiu alti9 no habet
esse fixum in corpe cuiq aliquo
m° est ps nec est cue i indiuidua
cō iuncone sociata . ex cō iuncone
cu illa cia que est p se cōe°
h'uiq no sortit ee ppetuu nec
rōm resurgendi si g° no fiat
p gnonem aptam ad suscepcoe
alti9 cue cu nec ex ordinacōe
ad illa ser ..u .. eat ee ppetuu
no resurget nec ē ingenis aliq
pte corpis ade . ut illa que erat
ad aliud corpus producendu

in esse no resurge . et h't ca
pace pot ph'c q seme deci
sufficiētes ad prolem pduc
si fiat in corpu cu sterili ex
q nuq p sciat' cu rōnali n
resurget ¶ Ad aliud dd' q
est in teca dug' q p mili h
thi debeat resurge in p f
tone corpali ēnuia .i. sunt i
decisa ab ada .s. totalit' te
molis corpalis actu ul p
potencia dico ps opinom m
ex qua sequit' q in illo s
pō . s. quia sunt in illo s
lem rōm .s. cum sine m9
tinuacōem supplebit de9 q
sciat ex pte molis . vn d
xxxij li de ci .i. di .xxiiij. ca .i. s
h'at rōm pfecto i resurrecc
corpis detrimenta no timen
s. quia de9 supplebit q desi
ex pte molis vn subingi
cod' c. catezi regs qui tam
aucta de nichilo . ut sup
tactu est ¶ Ad aliud q s
dd' q p dicta exposicom pon
tenentes opinom magri . ten
tes aut' cōa alit' expon
.i. s'cagni' gnonis assilat' s
egredienti de domo p'ris . q
sicut filius egdiens de dom
p'ris defert secu ptem sul
p'ris et illa accrescit scit
acquirendo et addendi illi a
s. acquisitu . sic seme pte
sube prolis . secu defert q
augetur alimento quisq in illi
sine addito illi ¶ Ad aliu
q sequit' p3 r'ns' ex dictis
telligit cu dicit' de latera

330

in rone seminali ꝑ qm lumi
tata est qntitate et deticata
unius prolis ms ta illud
ubi erit qstatem n ·r·c. ¶
ad ultim dd' q ubi Aug' e
magis ad oppositu qm ad
poitu. dicit em tatari rex
tuo ad ee posset vn addet
ad dend' ·r·c. ex quo liquet
qntita erit ibi addico vn
ibid' tangit Aug' q moles
gigatee magnitudinis e in
rone modica no d dd q in
pticula decisa apentibus
illa magna moles pro
ducenda ad actu p sui ulti
uitatem ꝑ quia ro seialis
illa pticula e deticata ad
magnitudine tata
¶ Unde quis de vitate ordona
ta et qm vitas corpis pt
ordonari d' ul p operacom e
ris ut in pctis et mostris
debilitate caloris pnt dd
i de ·alibz q mir e vas
anato de hc ꝑo nichil ad p
positu. de pmo g° agend est 7
ciat. qo qm qrit Aug' de
·xvi· viii ca· utz ex corpe
homis ppagata sit mo
strosa gna homi que gean
nat hystoria et enuatur
Aug° dicete ibid' p hibet
quida unu hre oclm i fronte
media· quibzda platas vsas
p9 crura· quibzda vtriusq
xus esse natam· et dextra
ma viri· leui· sinistram
ebrem mabz q mt se co

eunds· et gignie et parere
alyes ora· no esse eos q p
nares tm m° alitu pme· ali
os statā esse cubitales· quos
pigmeos a cubito greci vocat
et alia mostrorz gna enarrant
ibid' ¶ ostend' em q hug9
mostra sit ppagata· de cor
pum homis· dicit em Aug'
ibid' quisqs uspiam nascit'
homo ·i· al rōnale quolibz
noste vsitatu sensibz gerat
corpus seu corpis forma seu
colore seu motu sive qualz
m· qualz pte· qualz qlitate
natam ex illo pthoplansto
origine duce nullo fidelm
dubitavit ¶ p mostruosi p
tus apnt nos in gne homi
deputat'. g° et mostruose ge
tes sut homines q vult Aug'
in eod' ca· dicens qualis reddit'
ro de mostruosis apnt nos
ptubz talis de mostruosis q
busda getibz reddi pt· ꝑ co
stat q omis homines ab uno
et uidet ut pmis ¶ p gmati
cus aliqn scbit recte· aliqn
no recte· et medicq recte et
no recte dat pocone ꝑ sive
sic sive sic scbat· in q homi9
ad gmatica ptinet· g° asstr
sive recte sive no recte p
pagatu sit aliquid ab hu
mana ·n· a· in q ho9 ad natu
humana ptinet ¶ qt maior
est sclitudo ut ut· ut sime
as et homines qm inter ulta
gna mostrorz que pomit'

in gñe hom̄ sicut recitat.
Aug᷑ i xvi de ci. dei. viii ca. po
nes quosdam sine ceruice
oc̄los h̄ntes in humeris et cy
nocephalos id est homines
mostruosos et dicunt̄ cynoce
phali quorum canina capita atque
ipse latratus magis bestias quam
homines ostēdit ¶ Nota quod magi
natiuum bestie uel hominis osten-
no distinguitur a bestiis deriua
specifica quod autem tale est non perti
net ad ppagacionem facta ex
Ada. tales autem sunt cynocepha
li g'rn. ¶ Nota non est inus insi
ti reliz exposicionem pdictes g°
corpa que preter ppagacio
nis de corpore primi hominis pro
ducunt̄ sunt illi corpori similia. talia
autem non sunt corpa mostruosa.
sicut illa que utriusque sexus
natum et mebra pticipat et
sicut existentes sine ceruice ha
bentes oculos in humeris et
sicut sunt cynocephali et alia
huius g° rn. ¶ Nota aia est actus
siue endelichia corporis phici
organici po nita h̄ntis corp9
g° hui9 est ppe susceptibile
aie et pfabile ab ead' et s
dimsitate generum aiarum diui
sorum generum et diuisarum dispo
sicionum sunt corpora pfabilia
ab eisdem g° nullum corpus ha
bens organa aliqua similia uel
ead' organis aialis ronalis
est corpus pfectibile aia ro
nali. si omne corp9 humanum s
legem ppagacionis d'scēdēs
a primo homine pfectibile est a
aia ronali g° nullum corpus
h̄ns organicis simile organis aia
lis ronalis descendit a primo
homie ¶ Si nulla rone dd'
eet corpus aiale naturale quod s
ppagacionem naturalem et osueta
capite careret canino uel quod
h̄ret caput alterius aialis
ouis uel bouis uel symee ea
dem rone non dd' est corpus hu
manum uel quod s osueta et nale
ppagacionem caret capite uel
quod h̄t caput alicuius aialis n
ronalis ¶ Nota cum uirtus et ui
tas corporis humani principalis
attendatur penes organa s
mebra principalia quorum unum
est cerebrum nec quod nullo modo
ē ee corpus humanum quod caret
capite et si hic cum lege pp
gacionis descendit omnia
corpa humana a primo homi
nullum tale descendit a'
Sunt enim quatuor mebra pr
cipalia scilicet cerebrum cor epar
et testiculi. cerebrum cor epar
dicunt̄ principalia quod osuia
rem spei. testiculi quod osuia
speciem rei. quod autem caret capi
caret cerebro ¶ Occasione
cuius dictorum quiunt quod quod na
mostra pcedē possunt in
nā humana. cum dicat i li. Aug
nichil esse inordinatum in
commisso ¶ Rn quod sicut dicit
Aug quicquid uspiam nasci
homo i. aial ronale mor
ē. ut sup et i eod' Aug a

lia que talia de quibus dicta gentibus
scripta sunt nulla sint. aut si sunt
homines non sint. aut si homines
sint. ex adam sint et narrat i
aug ad manifestacionem huius quod i
tempore illo erat duplex homo natus
in superioribus membris i inferiori
simplex. Ita duo erat ca
pita duo pectora. quatuor
manus venter autem vnus et duo
pedes. sicut vnus homo. Narrat
et de quodam homine qui
lunatas habebat plantas et
manus binos tm in digitos.
namque sicut homines et postea dicit sicut
ex illo vno negari non
possunt originem ducere ita quam
gentes in diuersitatibus corporum
a vsitato naturae cursu quem plures
et pene omnes tenent velut
exorbitasse traduntur si diffinicione
illa includuntur ut racionalia ani
malia sint atque mortalia ab eodem
vno patre omnium stirpe tra
hentes Ad idem quod quod primo
obicitur quod maior est similitudo inter
symeas et homines etc. dicendum quod
licet homines que ibi nuncupantur
accidit vnde Augustinus eam relinquit
in dubitatione vtrum sint homines
non dicens omnia genera hominum
que dicuntur esse credere non est
necesse. ponatur quod illi qui sunt
sine ceruice et habent oculos
in humeris et cynocephali
homines sunt maior est corporis con
uenientia cum hominibus habitibus
formam et decentem organizacionem
membrorum quam symee licet for
te minus ad optiorem organizacionem

disposicionem symea accedat esse similior
ut enim vult Augustinus huius monstris
licet videatur aliquid mi
rabile ex insuetudine et ex ra
ritate videtur esse aliquas partes
plura sunt ibi secundum naturam rectam
ordinata. dicit enim ibidem si
xvi li de ci dei viii ca apparet
quod in pluribus natura optinuit et quod
sit ipsa raritate mirabilem
fuit in nobis vnde naturae visitare quod huius
animalia sine ceruicibus sine ca
pitibus sunt homines in aliquo
modo organum sit in corpore illorum
quod quantum ad virtutem et opera vi
cem capitis gerit. similiter non
ni in visitare quod cynochephali
si sunt homines quod omnino habeant
capita similia capitibus canum
et quod omnino in canino latratum
emittant. sed pocius quod ex inde cen
ti et turpi capitis disposicione
quodammodo capita canum repre
sentent eo modo quod quoque dicitur quod aliquis
habet multum cati vel symee quia
in decens disposicio vultus pene di
formitate vultus symie vel
cati representat. sic autem in de la
tratu corporis si quod dicuntur emittere
latratum non quia omnino latret
ut canes nec alia habeant
loquelam. sed quia habent modum
loquendi sine pronunciacionis
latratum aliquo modo similem Ad
illud quod obicitur quod aliquis quod magis
consistet naturam bestie quam hominis
non differt a bestia differentia specia
fica etc. dicendum quod sicut habetur ab Augustino
plura sunt in talibus que ordina
ta sunt secundum naturam rectam sine

no creatē paucīora ꝑ raritate
mirabilia viī et ſi in aliqua
ſit aliquid qꝫ ꝓpt ſuā raritatē
magis ꝯſiſtet ꝯ naturam beſtie q̄
hominis et in plibꝫ magis ꝯuenit
beſtie hominis qꝫ beſtie bn̄ pot
differre a beſtia drīa ſpecifica
et ita ſunt in talibꝫ ſi hoīes cen
ſendi ſūt ¶ Ad 2ᵐ qꝫ ſequit̄ dd
qꝫ in talibꝫ monſtris nā̄ ꝑducit
ſile quātū ad ea que ſūt ſuba
lia rei ſpēi nā̄ enī dꝫ ꝑducē
ſile ex ſili ſiue ꝑducat marē
ſiue feminā de viro · hec n̄ drīe
no pomit drīam reꝝ ſm ſpēm
ut enī vult phus mlr̄ eſt mas
orcionatꝰ et ꝯ quia nā̄ ꝑducit
huiꝰ ex marē et feminā non
omō eſt diſſile qꝫ de eis pro
ducit̄ eū androginus in eſſe
ꝓpagat̄ vl pt dici qꝫ ſup dcā
ro quert nā̄ agēti ſiue errore
qꝫ no accidit in monſtroꝝ pro
ductione vult eū aug huiꝰ
homines eſſe de pᵒ de nouich
viros a ſexu · pricipalior ut
pꝫ xvj li · de ci · dī · ca viij · ¶ Ad
aliud qꝫ ſequit̄ dd' eſt · qꝫ eſt
qdā diſpō organoꝝ exterioꝝ q
attendit̄ in lineamētis talibꝫ
vl talibꝫ et quātū ad hāc pt
eſſe ſilitudo inter homines ꝯ bru
ta · ut pꝫ de urſo · qui ex toti
atuꝫ hꝫ membra exteriora valde
membris hominis ſilia · et de porco
dꝫ qꝫ hꝫ inteſtina in ſimili
diſpōne cū inteſtinis corporis
humani ymo ꝯ inter homines et
plātas eſt exterioꝝ organoꝝ
ſilitudo ſicut pꝫ de mandra ¶

gora et eſt diſpō interior q
attendit̄ in ꝯ̄glitate et ꝯue
nīēcia humoꝝ et armonie co
pis organici ad aīam ꝯ qui
ad hāc diſpōm ſi drīam ou
eſt diuſitas diſpōnū ꝯ corpo
organoꝝ inter ſūt homines ꝯ
bruta quātū ad huiꝰ diſp
ſcdm organoꝝ ſilia · Ho e
ꝓpt requirit̄ diuſitas multa q
ad diſpōm exteriorem inte
membra hominꝫ et brutoꝝ q
libꝫ ꝯ quātū ad pricipalia
bra cuiuſmodi ſūt cerebru
cor · epar · et teſticli ut pꝫ
in mltis ¶ Ad aliud dd c
no eſt ſile de corpibꝫ hū
irronalibꝫ et ronaliū q
ad rōm et cām exitꝰ mo
ſtruoſi · plēs eni ſūt rōn
qr ꝯ̄grunt corpa ꝯ̄taꝝ n
naliū eſſe · moſtruoſa · qu
no ꝯ̄gruit irronalibꝫ viu
eſt deordinacō pc̄ · ſolū m
eni inter res corpales · hom
deordinat ſe p pctm qꝫ n
facūt bruta aīalia ꝓpt q
diuīa iuſticia eſt · qꝫ in pc
deordinacōnis et de form
cōnis culpe deordinacōn
et deformacōm incurrit
in corpe ut dicē poſſunt
īd aug qꝫ patim īra p
meruerit ¶ Alia rō e p
ertitudo omniſ vn aug
li · de ci · dei · ca · viij · dd titor
eſt oīm qui vbi et qū ca
quid optēat vl oportuit
ipe nomit facēs vniuſital
pulcritudine quarꝫ pcīu

plitudine vel diuersitate, gte
rat. s3 qui totu inspice' no
ta[l]iq3 deformitate ptis of
fendit. qui cui ggat et quo
offeat ignorat. et hc est q
d[icit] a[u]g[ustinus] de ci[vitate] dei li xvi ca xiiij ita ste
gia gtrijs opposita sermois
pulcritudine reddit ita q[ue]da
no vbo[rum] s3 re[rum] eloquicia.
gio[rum] oppone s[e]c[u]l[i] pulcritudo
gponit aptissime ut poetu
et in ecc[lesiasti]co hc m[al]o gt malu bo
nu. gtra morte vita. etc ecc
xxxiij ¶ Si obicit q[uod] eadem
ratione mostra in brutis 7 pla
tis ccent ad decore vniuersitatis
q[uod] n[on] o[portet] q[uia] p[ro]cies que q[on]sistit
pricipalit pulcritudo vniuersi
tatis racionales vn illo[rum]
opposita ex quib[us] ipe ta[li]tur
racionales magis sunt queda
[or]nes et pulcritudinis maioris
[ra]cione sunt ad decore vniuersi
p[ro]p[ter] decor[em] iusticie que appa
ret in talib[us] coopat decori
vniuersi ex ordine oppoitis
¶ Cia vo est cautela. gt cre
dem ne si credent aliqui
mostra que mit nobis accide
re p[er] s[e] opificis gtigisse
aug[ustinus] xvi li de ci[vitate] d[e]i ca viij
homines sunt de quibus illa
[mo]nstra scripta sunt quid sib[i]
[vel]olunt si no nulla s[unt] gtes
[mo]strari ne in his mostris
[q]ue aput nos oz. ex omib[us]
[s]ci eius sapiam qua nat[uram]
[f]ormauerit huam velut arte cui[us]
[d]am minus pfci opificis pu
temus errasse no itaq3 nobis
[vide]ndi d[e]z absurdu ut quadam

in singulis quib[us]q3 gctibus
queda mostruosa sunt homi
ita in vniuerso gnre huano q[ue]da
mostruosa sunt gtem ¶ Ad s[ecun]d[u]m
aliud q[uo]d seqtr p3 s[olu]c[i]o ex dcis
supra quia ut dictu est. cina
lia sine ceruicib[us] sine capitib[us]
no sunt homines nisi aliq[uo]d or
ganu sit in corpe illo[rum] q[uo]d
quenit ad vtute et opus vicem
capitis gerat ¶ Ad vltimu d[icendu]m q[uod]
duob[us] modis pt fi[eri] monstru
animata vel pctm s[cilicet] vel ex in
pporcone vtutis inte se vel ex
inpporcone vtutis gntata[rum] ad
ma[ter]iam et hc manifestat sic.
deteriatu est pcucienti cordas
in cythara in q[ua]ntu minora no
pt cordas pcutte 1 li de ce et
mu. vtuti si moneti p[ri]m[u]m mo
bile s[ecundu]m phos determiatu est 1
quo minore no pt totu corp[us]
mone. 7 ecia determiatu est
ei q[uod] si monet min[us] corpus
i minori t[em]pe monet et si ma
ius in maiore. vn determiata
est pporco monetis ad mo
bile p[ri]m[u]m sic[u]t determiatu est. an[im]a
vli q[ue] mito ptcularem. i t[em]pe
rato pt mouere hac ma[ter]iam
sic[u]t determiata est m[ater]ia. s[ecundu]m mag[ni]
tudine vel puitate in q[ua]m mag[ni]
tudine vel puitate erit ppor
cio vtutis mouetis ad m[ater]iam
mota. si g[o] diminuat[ur] vel aug
metat[ur] q[ua]ntitas eius ia[m] in
m[ater]ia sit pporco ia[m] erit inppor
cio vtutis mouetis ad m[ater]iam
mota. s3 pporco vtutis ad m[ater]iam
est ca tur n[atu]re recte opat[ur] g[o]
inpporco erit ca errores in

pporco eu pt ee quia in q
sit augeri vel minui. si augeri
monstru est. si minuit pectum
d. alia rō est. si nō moueret
na inferior nisi p influenciam
virtutis nē superioris vel celestis
neque virtutis nē inferioris age
tis nisi sufficiat ad mouendum
materiam. s; sit vnius mouens
ex virtute mouentis nisi et
virtute celesti que influit
et hoc est mouens sufficiens q
est cōpositu ex illis duabus
nis et et hic sit moue q cāes
aliq aliquid sit in na et ut
oportet q sit pporco. illa pdu
ctō virtutu nisi se. et h̄rc eo
ductōr ad min cu em sit
possibilis pporco nisi virtutes
silit et in pporco. corpus .n.
superius siue stella aliqua
in tali pone tm influit v
tute. et in maiori approxia
cone maiore et in minori
minore. s; si determinata est v
tus que est pporlis huic v
tuti ad huc effectu g. cu ali
qu possit esse plus de v
tute mediocris tunc possibilis
est in pporco virtutu nisi se
si at sit superfluitas in na
virtus superhabundans nō poterit. si
diminuto effectus nō pducit
ab ipa. hec tu omia. et si la
teant nos cur deus q pducat
tu auget pulcritudinem vniu
si. sicut declarat .b. aug. ille
de ci. dei .ut sup tactu est.
vni conspicis nō conuenit aliq
inordinatco in vniuso sic
supra tactu est.
Quintus de dignitate et
nobilitate corporis humani
et qm ti nobilitatis e quo
ad quatuor. s. quo ad cōpoim
quo ad situs exterioris dis
posicoēm. quo ad vniones
quo ad locatoēm. ideo de hijs
queritur. ¶ primo de cōpoicone
corporis humani ¶ secundo de dis
posicone quo ad rectitu
dine situs ¶ tercio quo de
vnione quo ad aīam ro
nalem ¶ quarto de loco
Quo ad primum ¶ Cuius
oppositum sic dicit phus de ce
et mu q stelle multe sunt
in celo ppter multitudine opa
cionis. ergo a simili inferiora cor
et maxime corpus humanum
ppter multitudine operacionum m
tiplicite hebit organorum. g maxime
gis cōpositu erit corpus huma
na cum rationalis plures eli
at operaciones a corpore huma
qm aliqua alia forma
¶ Ite ars imitatur natura
in quantu pt. s; ita ē in arte
q secundum diuersitate operum req
diuersitas instrorum g et na
qm imitatur ars. ita est q
quanto plura eligit generi
operum tanto pluribus vtit or
ganis. aīa autem humana est
motor. p naturam corporum i
electione generis operum diu
sorum g etc. ¶ Ist corpa sunt q
apaciora sunt ad formas no

bliores manore hnt p tuo
disitate sicut pz elea no
hnt distinccom ptm s spez
quibz em ps ignis e igne
itate hnt s no tn quta se
silia g° cu cna ronalis
st forma nobilissima corp9
ibile illa maxima hnt di
uitate ptm et ita est opo
sissimi ¶ et ea sut in rebz
ines que attendit vesti
gii catoris eaz i. e. ens. si
ba vtus et opaco . s qnto
aliquid est simplicis essecia
to est multiplicis vtute et
qnto multiplicis vtute tanto
mltiplicis opacone ep enim
magis habudat vtute ples
plelice opacones g° sim
plici rei attestat multipli
tas opaconi i. g. ppr multi
plicitate opaconi fio req
cps mlti in eo quo fiut opa
cones et ita ut pus ¶ Ite
simplicitas attestat nobi
litati vn sume nobile est
sme simplex et mag9 no
bile mag9 simp tu g cor9
pri hoim qpr in gne cor
pos sut nobilissima ut
q sut simplicissima g cor
pus pmi hoinis neq corp9
hnanu est opositissimu
te gna aialiu mpfissima
ucomne habudat organis
g° nobilissim in gne aialiu
et pfissim mime dz habu
dare organis g° pauca debz

hre organa ad eligendu
opa sua ¶ Ite nobilit mtel
ligeciaz ascribit ep ipe sit
p vnu s mtelligut et secut
vtute multima ep hoc facit
p pla et ita ut pus ¶ q.
s ppr multiplicacom opacom
requireret multiplicitas i
corpe hnano. g. tu in sole
sut multiplices opacones
sol cet corpus multiplex
ut eo opositi9 quo ples
opacones ab ipo egdut
et hoc ro ofirmat p dyom
de di no. c. v. dicetes sol se
sibilium cens et qualitates
et quid mltas et disparitas
oxistetes eu ipe ung9 ens
et uniforis illuiaus lup re
nonat et mitrit et custo
dit et pficit et discenit et
unit et refonet et fecunda
facit et auget 7 mutat et
collocat et remouet 7 vi
uificat oia ¶ p in celo sut
diuse ptes et s illuiacom
et sm situ et diuse opa
cones s diusas influecias
nec tn dz celu esse corp9
opositu ymo simp i. g. ppr
diusas opacones no rqt
opo in corpe hnano et hoc
ro ofirmat p basil i exam
h. dicete celu esse qntam
nam simplice corpis 7 ee
aliquid pt nam elorp ¶ ad
hc dd q corp9 pmi homis
et qualit corp9 hnanu

est ꝯpositissimū int̃ omīa
corpa ꝙ ꝯgebat ꝑꝑ m̃ltiplicē
actionē ipiꝰ aīe que tū
elicit̃ siue exercet̃ mediate
motu qui est abeia aīe q
est ad eiam tū em aīa om̄
sit sīlitudo ut d̃r i li. d' spū
et aīa et quidā gerẽs dei
ymaginē. ex hꝭ ꝙ in d̃o est
m̃ltitudo ydeaꝝ m̃ltiplicitas
virtualis q̄m exercet mediate
corpe istio reqrit̃ ꝙ in eo
sit m̃ltiplicitas ptiū ꝯstitu
et organizataꝝ ut sit ꝯfor
mitas int̃ motore et mobi
le. sicut ex altā pte ē ꝯfor
mitas int̃ ymaginē ⁊ illd̃
cuiꝰ est ymago. hꝭ pȝ ex
motu in reḃꝫ ext̃ etiam hꝭ
em recipe sensibilia diuisoꝝ
sensuū in quoꝝ apphesiōe
opus erat m̃ltiplicitate or
ganoꝝ quiḃꝫ apphensibilia
mō. et est ꝯm ḡḡ. nrem i
li. de ymagie cā. xv. dicetis
mētis poculos. ea que ex
tra corpus sūt. apphendit
et in se sīlitudines apperient
ptrahit figuras sīliū sibi ipa
de se. ꝗs et ꝗadā signa. cā
mitas m̃ltitudīs capax
que diuisis aditiḃꝫ ad se re
spicat cupit ꝯfluētes aī tū
in vnū ciuitatis locū vnum
si ꝗnt. ꝗ aly ad forū aly ad
habitacula sua. aly ad edias
et plateas. m̄ota sua ꝯsep
suam pꝑant talem quoda
m̄ mētis m̄e ciuitate ꝯstitu
tus ꝯstitutum q̄m licet
sp̃m diuisis aditiḃꝫ impl
ant tū singla m̄tenoꝫ g
mes eād dimidicatis et d
cernes locis m̃lltitie ꝯg
vniusa. disponit vn ꝑꝫ. q
si cū esset simp̱ nā. corpi
no esset organū ꝯgrueū
neqꝫ quo ad apphensiōn
neqꝫ quo ad motū siue a
ꝯpacitatem ¶ ꝑ sicut ponū
notū in medicina tres sunt
celule deseruientes viribꝫ
cognitiꝭ s. fātastica. logi
ca. et memorial. fātastica
celula est in anterior pte ca
pitis i qua sedem sua hꝫ
ymginacō logistica cel
la. est in medio. in qua
sedem sua hꝫ rō. memora
lis celula. est in posterior
pte capitis in qua sedem
sua hꝫ memoria. ut hꝫ
adam. ꝙ organū ymag
natiē est ventulus cebri
anterior. et ex cogitatiē e
medius ventriculus cerebri
instrum et aīalis sp̃c. qui
est in ipo et memoratiē
est organū posterior ventri
cebri et sp̃us aīalis qui
in illo. sīlit ipi sp̃ui desp
int aliqꝫ organū corpa
ꝙ pȝ ex pbo dicete ꝙ c
rupit m̃llcaus. i. actꝰ su
ꝯpacitas m̃lltitue uitiori c
dam corrupto. ¶ ꝑ hꝫ ide
pȝ ex motu qui ē ab a

sp determinat malia phia
in ethicis p° q̄ e motiua
animalis imperans et no in
perata ut li az siue intellectus
practicus q̄ quib; omnib; alys
motiuis imperat et ancilla sibi
supat alia aut est motiua
que subiecta est imperio rōis
ci a alia mis subicit sicut
pupistibilis et irascibilis quibus
subiecta est mis sensibilis
sa i musculi et sacttis sunt
dicit dmte que exequint
impata amotis superioribus
vñ de exercicio imprīs motiua
organa requirit et ita ad mo
tus qui sunt abeta et ad
anim natura sunt opa corpa
li et h° ppter multitudine acco
um que mediatib; potencys
ista exercent multitudinis
sunt hui actionum dup° est
tas ene i multitas et virtutu
diuersaz subalie receptitas de
primo dz i li° fontis vite vl
spito subd aliqua mag
e minimus an° tate plure
actionum est essentia magis multi
pli at hui9 pz sic in eine
forma quedam eni forme p
ficiunt ptes et totu simul ita
ptes denominat apfinoe
totius eni modi sunt forme
elez et denominant ptes
appcione pp distensione m
epui eius vn quia tota
psco qui dat forma e i qb
m i io dz q quelibet ps

ignis calet et quelibet pars
ignis est ignis et ita de alys
elis vn forma hui9 gicat
actu et cōplementu in g̃ue
suis ptib; siue sine oparacōm
et denominacōm ut dictu ē
et hui9 forma qz magis e
est mīlis et distensa p diste
sione sue m° no reqrit dis
tensione ptem sui p sabilis
Alie sunt forme min° mīles
ut que no hnt distensionem
annatia neq; distenduntur
p distensione sue m° cuiusmo
di sunt aīa vegetatiua i pla
tis sensitiua in brutis et aīa
ronalis siue intellectiua q̄z
minime i mīlis est vegetatiua
magis sensitiua maxime
intellectiua q sit pz aīa ve
getatiua pficit totu et ptes
sue m° f dissilit pficit eni to
tu dando illi actu suo influ
endo ei naturam et cōplementu sin
gulis ptib; at cōicat actu f no
cōplementu f solu° po aīa at
sensitiua pficit tota anim sua
et ptes f dissilit toti ei cōi
cat actu et cōplementu f ptib;
cōicat actu no tn omnib; no
eni omnes ptes aīalis sentit
sicut nec ossa nec vngule
et hui9 n° ptib; cōicat cōplem
tu neq; actu neq; po ps eni
aīalis no pt si aīal sicut ps
plate planta et loquimur de
ptib; que pprie dicuntur ptes ut
membra que diuiduntur pmeb

9stlia et officialia · p̄s em̄ pla
te abscisa efficit planta · p̄s at
aialis mutaꝫ · magis g̊ m̄liꝫ
vegetatiua · que q̄rat ptibus
plate mta · et p̄om pr̄incipia
ad 9plemētu q̄m sensibilia
que neq̄ omībꝫ ptibꝫ q̄rat
sensu et nulli pti sensibilis
9plemētu neq̄ actu · neq̄ po
Alia at est r̄onalis sc̄ intellec
tiua · que n̄c q̄rat ptibꝫ actu
neq̄ 9plemētu siue opacōni
et denoīacōm aīa n̄c p̄s
m̄e ei9 est · h̄o · nec p̄s intellit ·
et sic pꝫ q̄ h̄ forma est inīme
mal āialis aīa g̊ r̄onalis pl̄i
apatu tenet · īnt formas et
plus elongat̄ · aīi · m̄ie siue
q̄lītate vn̄ ipa est forma no
bilis et m̄ltaꝝ opacōnu pr̄i
cipiu · 7 pp̄ h̄c nc̄ce est m̄ltas
esse 9pones et distinctōnes
in ptibꝫ corpis · cui vnita est
ut quibꝫ mediātibꝫ m̄ltipli
ces ei9 po̊ ꝑ̄gdiant̄ i actus
suos ¶ Pt̄e alia cā est vtutu
diu̇saꝝ subalis ydeptitas ·
m̄lte em̄ vtutes sūt · in ead
suba · s · aīe r̄onalis · h̄c aūt pꝫ
p̄ h̄c q̄ vegetatiua · et sensitiua
et r̄onalis no differūt i suba
in hoīe · vna · est em̄ aīa · s ·
r̄onalis indifferēt i suba a
vegetatiua et sensitiua a qua
est vegetatō et sensificaō ·
in hoīe vn̄ distinctō que ꝫ
in platis ab aīa vegetatiua · lꝫ
cū ab aīa vege̊li no sit distic
cio in plantis p̄ organa · est tn̄
distinctō quedam p̄cm̄ genecau

officia quoꝝda organoꝝ s
q̄ dicit ph̄us q̄ radices st
ori siles et distinctō que e
in brutis p̄ organa a sensi
tiua sūt in hoīe ab aīa r̄o
nali que vnita · est · i hoīe
cui9 ptes in po̊e sūt vege
tatiua et sensitiua · et p̄t h̄
distinctōnes addita est al
que attendit̄ penes mo
organa et motiua ut pꝫ e
ꝑdictis · ¶ Dd̄ est g̊ q̄ corpus
p̄ hūi hoīs et q̄ualꝫ
corpus huāni 9positissi
est · quia cū aīa sit pl̄i
efficia opacōnu quas sui
corpe ut instrō illi9 exerce
no possit · nc̄ce est corpo
esse m̄ltiplicatū organoꝝ
ut m̄ltiplicitati p̄oꝝ et q̄m
opacōni ex pte motorie
Videat m̄ltiplex 9po sui
organizatō · et ex pte mo
lis siue organi · de h̄c sup
tactu ē vbi detīatū est
si corpus hūi hoīs est
ex qua elis ¶ Ad q̄ g̊ p
obm̄ est · dd̄ q̄ licꝫ no req
m̄ltip 9po · in eo que sūt
opacōnes ut eliacte p̊
pp̄ m̄ltitudine opacōni n
aliud 9cludit r̄o p̄ma · tn̄
requit̄ m̄ltip 9po · in eo
sūt ut organo · i · ex pte
aīe no requit̄ m̄ltiplex q
s ex pte corpis ¶ Ad ali
dd̄ q̄ cū forma nobilitet
tū q̄ p̄ ei9 informacōm et
9plecōm m̄a censenda est
magis et min9 nobilis ·

aptitudine eius ad formam. non
meliorem et minus nobile corpus
est humanum ineptum esset perfici
anima rationali nisi habundaret
organis conveniente armonia et
proportione virtutibus sive potenciis
[illegible] ¶ Quod quarto dicitur quod
simplicitas attestatur nobilitati
eidem intelligentie de illis quorum est
substantia separata anima corporali cuius
modi sunt angeli et celestia et [illegible]
principium ¶ Ad quartum dicitur quod
non quecumque multitudo organorum
attestatur nobilitati imperfectioni
sed aliud sicut illa que est organorum
corporis de imperfectione. sicut unumquodque
imperfectioni attestatur multitudo
[illegible] ¶ Ad aliud dicitur quod secus
est de anima et de angelo. anima
enim de sua condicione naturali
non sit corporis talis actus sicut
[illegible] et motor. non unde non
[illegible] solum in genere proporcionali
corporis ad animam que est perfectibilis
ad suam perfectionem. sed quia
est mobilis ad motorem. et
quia anima habet diversos motus ex parte
corporis mediante et hoc per distinctionem
suarum virium sive potentiarum organi
corporis varietate per modum organizatorum
distingui que corporis
potencias deservit in electione
suarum operacionum non sicut est
de angelo qui actus proprius
servire intellectu et huiusmodi sine
organo corporali naturaliter ex parte
sicut in natura est angelo.
qui est omnino separatus actor
summa simplicitate. que contra
celum existens unica potencia in
distincta per essentiam sentire et intelligere
sicut anime rationali que
est actus et motor corporis habet
potentias diversas ad diversa
organa. aptantes operaciones
suas ex parte unde sicut simplicitas
attestatur nobilitati angelice
sic multiplicitas organorum
quibus corpus humanum suo
motori convenit deservit illius
nobilitati et dignitati ¶ Ad
aliud dicitur quod sol habet unam essentialem
operacionem per lucem tamen multe sunt
eius accidentales operaciones per
relacionem ad materiam quas exercet
in diversis materiis et sicut
hunc modum loquitur dionysius et
hoc patet ex verbis dionysii ibidem ubi
dicit. sol sensibilium essencias
et qualitates et quamvis multas
et differentes existentes tamen
ipse unus ens et uniformis
illuminans lumen renovat et
nutrit. etc. ex hoc verbo manifeste quod actus
illius proprius est uniformis
lucere sive illuminare et ex illo
actu uniformi in se relinquit
multe operaciones quiete que
ibidem enumerate sunt. ¶ Ad ultimum
dicitur quod celum potest unum et unam
habet essentialem operacionem et unum
motum qui est essentialis equalis
tamen sed quod in celo sunt diverse partes
per distinctionem sperarum et stellarum
diversarum in speris diversis possunt
esse diverse operaciones sicut
probat commentator ostendens equalitatem
motus in celo quoad
se et tamen sunt diversi motus in celo
propter diversas operaciones sicut

pbat d. mete xi et di. xii c. de
celo et mundo
Secundo quer. de dignitate ho
minis sive corporis humani q.
ad disposicionem sive rectitudinis
situs. quer. g. utr. competat
corporis humani dignitati habere
figura erecta q. sic m. summus
opifex omnia providet condidit
ps. oia i. sap. fecisti ic. vii s.
generacionis statum divisorum divi
sis dedit rerum disposiciones unde
animalia quorum forma et motor
omnio ad terrena conversus e. quantu
ad corporale disposicionem in terram
respexit quorum at forma et
motor ad celestia conversus e.
ad quantu ad disposicionem corporalem
in celum erexit et hoc i. indicium
status dignioris et minus digni
et hoc est q. dicit poeta prona
q. cu spectent animalia cetera terra.
os homini sublime dedit celum q.
vide. iussit et erectos ad sidera
tollere vultus. et p. hoc pz. propositum
Contra ut habetur apho mirabilis
est pro loca qua unumquodque appe
tit locum proprium. g. cu corporis primi
hominis et similiter aliorum sit celum
locus naturalis. mirandum enim sunt
Ade in sui condicione ut in celo
q. in loco collocaretur. et ad hoc
factum est propter q. ut esse locus eius
naturalis unum at q. q. locabile
erigit se ad suum eum locum que
magnitudine inclinatus i. igne flamma
relinquitur q. corpus humanum debet
habere multum erectum ad celum q.
dignitati eius convenit ratione qua
est in celo collocandus. C q. q. da
citatur minime dignitatis
sunt figura rectitudinis et
ad celum eriguntur. sicut fere
omnia genera plantarum et queda
corpora in genere nobilissima cor
porum. ut supercelestia et lapi
des preciosi. nequaquam g. humanus
rectitudini vel erectioni nulla
dignitas ascribenda e. g. ex
humanus rectitudine in corpore
humano nulla erit dignitas
in homine. C Item q. e. dignitas
i. homine reddit hominem comme
dabile. quia efficit illum di
gnum bono aliquo. s. q. an
est non est laudabile vel vi
tuperabile. situs au rectitu
dinis sive erectionis e. huiusmodi
in homine. g. non est laudabile
g. ex hoc nulla est dignitas
homini. C Item p. peccatum cecidit
creatura a rectitudine sua. g. hoc
deperdicionis fuerit in creatura debuit
esse aliquod vestigium in corpore
s. nullum contingencius q. curvitas
corporalis. si dicat q. corpus
nichil demeruit. hoc nichil e.
quia corpus fuit instrumentum de
merendi. C p. hoc propter peccatum corpora
tus est inmicus insipientibus
ps. hoc cum i. ho. esset non intell. q.
est in. i. s. et s. i. fac. i. illis. hoc
au similitudo est quantum ad curv
initate sive que attendit in
concupia noxiorum. ut enim habet
ab aug. duo sunt nobis inflicta
propter peccatum. s. ignorancia agen
dorum. et concupia noxiorum q.
non similiter quantum ad curvitatem
corporis. C Item deus fecit ho

rectum ut vij eorum habet. et quo
ad dispositionem corporis et quo ad
habitum mentis. Unde gerendo quod naturalis
rectitudo dignitas est corporis
humani et attestatur ista digni
tas hominis secundum triplicem statum in nostre
gratie. glorie. Vestigium gratie in nostre quo
ad eam representatur in hac rectitu
dine. quo ad potentiam in possidendo
quo ad sapientiam in loquendo. quo
ad bonitatem in indulgendo. In hec
tribus potentia sapientia bonitas erant
gratie conditionis hominis quantum ad sta
tum nostre. cum quam cecidit in infir
mitatem potentie et tenebras ignorantie
et maliciam concupiscentie. De primo est
manifestum secundum id. Gregorius Nazanzenum de prima
gratie ca viij quod recto est homines
habitus et ad celum sese sustollens
sursum respiciens principalia
signa. etiam mirum est esse comprobata
regiam potestatem. quod enim solus
ita formatus est. ceterorum quod omnium
prima sunt corpora et ideo sursum
pectinus inclinata. manifesta decora
ei honoris ostendere. dum constet
illa esse huius subiecta potestati
huius autem supereminentis existere
dignitatis. De secundo manifestum est
in hunc modum. solus homo est ra
tionale mortale. Si si corpus eius
esset inclinatum. et non erectum
posset habere vsum sermonis
et ita non esset excellentissimum
signum sapientie diuine. et quod ita
sit patet per Gregorium Nazanzenum ca vo oste
dentem. quod solus habet manus ad
loquendum vnde patet consideratione. secundum
gentas hominis. Si homo haberet cor(pus)

inclinatum non haberet manus quia
in omnibus animantibus inclinatis an
teriora membra corporis pedes sunt
et secundum Gregorium eundem et secundum philosophum. Si non
haberet manus non haberet vsum ser
monis in conuersatione ad alterum
et tunc non ita manifestaret
in ipso sapientia et inde ut ponens
vult Gregorius Nazanzenus ca vo. Si homo sine
manibus extitisset. propter defectum
membrorum necessitate membra vultus
eius ad instar quadrupedum
formarentur ita quod oblonga facies
terminaretur simul et emineret in
naribus oris et labia callosa et
grossiora essent atque firmissima
et ad carpendas herbas competenter
aptata. et lingua grandiori cor
pore durior esset et asperior. que co
operaretur dentibus ad ea que manducan
da perciperet liquidiore existens
Sic ergo manus non adessent corpori ut
os ad ministerium verbi liberum perma
neret. De tertio manifestum est quam
auidus sit amor in spiritibus. quod est pondus
in corporibus. ipsa autem corpora naturali
suo pondere tendat deorsum [illegible] primum
autem corpus humanum quod est [illegible] or
ganum spiritus. et ita quodam modo spiritua
le quodam modo animali affectu tendit
sursum. secundum illud vbi amor ibi oc
culus. Vnde cassiodorus ca vo de anima
preter ceteras hominis et in effigiem pul
cherrime speculationis erectum ad
res supernas intuendas. vestigium
glorie in trinitate apparet. In hac erec
tione et hoc quo ad duo. primum est
quo ad carnale delectationem abicien
dam. secundum quo ad spirituale secta

tandam. primum patet sicut avaricia
ceca prona sit et in ventrem
suum recipiatur corpus visus. In-
quo designatur voluptas car-
nis appetitus. Ho. xo. iiii. Unde
basilius in exameron li. vi. pecudes
omnes terrene sunt ob hoc incli-
natur ad terram. Sed alia est plan-
tatio celestis homo qui quantum ha-
bitu figure tantum dignitate di-
stat quadrupedibus illorum facies de-
orsum fixa est ventrem quod prospectat
et quod eius libidini iocundum est
hoc sectatur tuum vero caput ad ce-
lum super erigitur oculi tui superna
respiciunt. Sed si tu corporis volupta-
te dedecoraris obediens huiusmodi ventris
et inferioribus eius partibus comparatus
es iumentis insipientibus et similis factus es illis.
Item patet per bernardum super can. sermone
xxiiii. corporis statum dedit deus
homini rectam forsan ut illa cor-
poralis exterioris minoris que rectitu-
do figmenti hominem illum qui ad
ymaginem dei factus est spiritua-
lis sue rectitudinis custodem
amoneret et decor huius deifor-
mitate argueret animam quidam
modo decentius quod curvum rec-
to corpore gerere animum. pravis-
sima res est et feda luteum vas quod est
corpus de terra oculos habere sursum
in celos libere suspicere celorumque
luminaribus oblectare aspectus
spirituale vero celestem quod creatura suos
e contrario oculos id est internos sensus
atque affectus trahere infra deorsum
et que debuit in throno in deliciis
inherere luto tamquam unum de suibus
amplexari stercora. Super
vestigium glorie reponitur ei in
hac rectitudine quo ad con-
templacionem duplicem scilicet terre-
strium et celestium. Item terrestria
ut contempletur scilicet terrarum pulchri-
tudinem. Unde ambrosius in exameron omi-
lia vi. et ultima. Item aliqui dicunt
sunt de corpore hominis quod propter
status eius celsioris decoris gratiam
quibus abinuat Ita scilicet una
atque eadem omnium terrenorum corpo-
rum videatur esse substantia fortitudo
et proceritas quibusdam maiorum
bestiarum formatum humani cor-
poris venustior status erectus et
mediocritas ut neque enormi
proceritas sit neque vilis et ab-
iecta per pusillitas. Item ut ce-
lestia ut ibi super habeat animam.
Unde bernardus xxiiii. sermone super can.
erubesce anima dico pecorum
ingenium tasse similitudine erube-
sce voluptari in ceno que
es de celo et sequitur querere
et sapere que sunt super terram.
Quoniam dignitas est anime et de re-
gione meditari et considerare in-
que sursum sunt rectitudo.
Huius autem rectitudinis ve-
stigium est in erectione cor-
poris. Unde poeta os homini subli-
me dedit celumque videre iussit
et erectos ad sidera tollere
vultus et hoc dicit augustinus
lxxxiiii. xxxiiii. quia corpus homi-
nis non est ut animalium terrenorum
non pronum in alvum prostratum
cum sit visibile et ad intuen-
dum celum erectum et infra. tale
ut ad contemplandum celum sit

apeius magis et hic ad yma
gine et similitudine dei quam cetera
corpora animalium iuncto modo pot
Ad primum quod hoc obiectum dicitur quod non tamen
attestatur dignitati corporis humani
situs rectitudinis sed et erectio
nis situs enim rectitudinis erecte
te indicat ad quid conditum est corpus
huius signum enim est perfectionis eius
forma nobili et celesti et aliorum
que supra tacta sunt et appetitum
beatitudinis obtinende in celo non
sic est de plantis quibus recte sunt
non tamen sunt recte sed pocius demisse
per fixionem partis alique sicut ra
dicum et motum in terra hoc enim
planta in terra ponere se sicut ponit
quod hoc dicit aristoteles ii de bono et malo
Unde neque plante neque corpora ce
lestia neque terrestria huiusmodi sicut
lapides huiusmodi regula
sicut rectitudine in illa ponere
quam habet corpus humanum huius situs
et premissa dispositio magiorum indicia
sunt sacramentorum Dicit enim cassiodorus
de anima capitulo x corporis hominis ar
monia dispositio ingenia nobis
sacramenta declarat et statim ma
nifestat illa sacramenta que pro
pluralitate indicere sunt subtracta
Ad aliud dicendum quod sicut habetur aphorismus
honor est exhibitio reverentie in
testimonium virtutis cui super addit
laus ad expressionem sermonis
Unde laus est exhibitio reveren
cie in testimonium virtutis expresse
per sermonem Unde honor et laus
referuntur ad aliquod bonum vel dignum
in ipso qui honoratur vel laudatur
illud autem bonum vel dignum potest

sumi specialiter ad bonum vel di
gnum in genere morum et sic intelligit
philosophus loquens in philosophia morali
dicens quod propter illud quod animatum est non
est aliquid laudabile vel pot
sumi bonum vel dignum generaliter
extensione ad ea que sunt nature
et sic laudabile est bonum quod
est a natura magis tamen auctore nature
qui nulla causa rationali cooperan
te talia producit ad esse Unde
dignitas corporis humani ex no
bilitate situs sui non est lau
dabilis sed quod laus refertur ad
bonum vel dignum in genere morum
sed autem quod ad bonum generaliter sumptum
utique Ad aliud dicendum quod bene manu
festatur signum in corpore rectitu
dinis spiritualis deperdite cum enim
rectitudo sit motus anime in deum
sicut determinat bernardus anima
que non potest libere exercere opera
tiones spirituales sed volvitur ad
creaturas et delectatur in eis per
condescensum ad corporis bene osten
dit in hoc signum rectitudinis de
perdite quia tamen constet animam creatam
fuisse a deo et ita ratione sue ori
ginis nullum habuisse vicium
constat ipsam a corpore sibi iuncto
fuisse corrupta et rectitudine
in qua condita fuit amisisse et
loquitur de postis primi hominis qui
contraxerunt corruptionem ab illo cum
corporis generatio fuit ob inoppor
tunitatem in creatione iuxta sententiam
domini genesis iii quoniam pulvis es et in pul
verem et si dicatur quod rectitudo cor
poralis debuit amitti in corpore

sicut spiritualis amittebatur in anima Quod
quia non est verum immo eo magis confundi
debet anima quia amisit suam rectitudinem
corporis non sua rectitudo ultimus amancet
adventuram in die sicut debebat Verbus
Vnde cum primus homo per peccatum
sunt vegetatus deo et anima eius per
gratiam amisit et imago dei per peccatum re
parata nullo modo debetur corporis inclina
tionem deorsum iste vnum Cassiodorus de
anima cap. ait ut decenter templo
id est corpore dicimus quod illa imago dei non
patitur ut tale deforum conuicta esse in
dicitur quod non decerent diuina sapientia
a quo anima decentur sunt homines quod
peccatum debet primum corporis inclinatione
Ad dicendum quod obiectio quod peccatum est filius inimici
Quod quia hoc non est verum quantum ad corporis
inclinationem sed quantum ad nouitatem nobili
nouitate Vnde in viuus intus et foris
inimicorum regna utrusque quidem sic
moriatur homo sic illa moritur et an
cedit Dixi in corde meo de filiis hominum
ut probaret eos deus et videret similes be
stiis sed Vnde est pena grauissima cor
dampnato quod peccatum tenus eum fuit
quod corpus primi hominis conceptus et in sua
in obedientia quod inceptum inter eius qui
dedicat ei in terram per unione cum illa
eadem quod primatur in diuini decretum
in ipso quantum dicitur cuius mortem in
peccato dicitur peccatum filius esse inimicus qui in
peccato desiderii et inclinatione quod viuunt
leui ad illa tempora que tunc placet
inquinatis delectantur et hoc est quod dicitur Augustinus
erubesce anima dia pecorina et Basi
lius in exameron si bene te corporis vo
luptate sedauimus et

Secundo quia dedignatur corporis primi
hominis regularitur cum ille quantum est
debetur per unionem eius cum anima rationali

causa quod assignatur sicut Vnde quilibet in ap
ta est ad susceptionem talis formae
sed quanto forma sit nobilior tanto re
quiritur materia nobilior ergo cum anima
rationalis sit forma nobilissima requi
ritur quod corpus suscepti abilla sit nobilis
simum in genere suo sicut dicit philosophus secundo de anima quod
quod aliquid recipitur per modum recipientis
manifestatur eius nobilitas vnde vnio
anime cum deo attestatur eius nobili
tati ergo cum anima sit nobilissima
formarum vnio corporis cum anima atte
statur nobilitati corporis Item finis est
optimum in re et omnis generatio alia ergo in
genere causarum finis est optimum et aliquid
ut ad causam optimam alia referuntur
et cetera sed illud distinguuntur non enim
unum quod ad unum quantum sine ordi
natione sed per comparationem talium unde
ex nobilitate finis arguitur nobili
tas eius quod est ad finem ergo cum corporis
addere et equalitatem cum homini finis sit
beatitudo gloriae et hoc mediante quod in
tunc corpus cum anima patet manifes
tatur quod vnio ista est nobilitatis cor
pori constituta Item vnio que maxi
me conformis est nobilissimum et vnio
attestatur nobilitati vnibilium sed patet
quia quod conformius est nobilius illud
est magis nobile sed vnio corporis
cum anima maxime conformatur
vnioni gloriae que est anime cum deo
per illa summa vnione que est tu
personarum in una trinitate ergo hec vnio
attestatur nobilitati corporis vniti Quem
patet sicut dicit Augustinus ubi determinat
de futura societate que inter deum
et spiritum rationalem in glorificatione corporis
perficienda erat animam corporis

 338

in diminent et creaturis maioribus
copulavit. Licet autem non fecerat ad
me scientie vegetative ut nesciret
homo quod si potuit deus tam dis
pares ut corpus et animam in federa
tam unam et in amicicia tanta
coniungere necessario est impossibile futurum ra
tionalis creature humilitate licet lo
ge inferiorem ad sue glorie participa
tionem sublimare. ¶ Item corpora
celestia nobiliora sunt quam dicimus
corpus humanum nec tamen sunt apta
ad unionem cum sua anima rationali ac
testes nec cum aliqua forma ita
nobilium ergo non quod unio corporis humani
cum anima rationali attestetur dignitatem
illius plus quam nobilius est corpus
illud quod magis est actum quam id
quod est passivum corpus autem superceles
te maiorem est actum et forme
sue maiorem unitur quia in tota
forma stat totum appetitum non corpus
autem humanum maiorem passivum non
impletur forma sua terminat totum
appetitum suum ergo dignius est cor
pus celeste quam humanum ¶ Item ut
dicitur ab Augustino quinto corporis quam
in cum anima sunt opus mirabile
sunt miraculorum dicit enim in libro
de spiritu et anima plena sunt miraculis
quod tam diversa et tam diversa ab in
vicem adunare potuit coniungi
ens humani est quantitas distantie in
fime terre et summi celi unde dicit
ibidem tanta fecit caritas et ratio
summi celi et limum terre et horum ante
mirabili federe coniunxit vilitatis
corporis humani ergo hec unio non
attestatur nobilitati eius sed potius
vilitati ¶ Item opposita iuxta se po
sita magis apparent defectus cor

poris humani propter unionem suam ad animam
quod est honorabile corpus cum anima magis
appareat quod illa unio magis est
indicium defectus minoris quam attestans
nobilitatis ¶ Item unio corporis cum anima
rationali est opus plenum miraculo
ut dicitur in libro de spiritu et anima in o
peribus autem miraculosis non consistit in
talia propter obedientiam et passiva ad sus
ceptionem forme vel ad formationem
cum in tali non attestatur nobilitatem
non cum ipsa non sit omnino indisposi
ta ad illam formam ergo etc. ¶ Ad
hoc dico quod unio corporis primi hominis ad
animam attestatur nobilitatem corporis eius
equalitatem aliorum corporum humanorum
procreatus ordinatum nostrum solum mani
festando sed faciendo nobilitatem quod dotalis
unione corporis humani sed dignitatem mag
nam in participatione virtutis rationalis
et efficiente gratia gratia enim informans
animam incontinua minorum corpus tamen mi
tigat sed et ampliorem dignitatem
dotis quod propter unionem illam particeps ef
ficitur beatitudinis quia illa unio que
est anime additum conformitate glorie
quodammodo redundat in ipsum corpus
sed etiam et maxima dignitate in
genere corporum dotis quod ex illa unione
quam hec cum anima redditum et vero
verum ut si aliqua preter sui sunt
aliquis terminis sui unitur filio dei in
unitate persone que unio perfectius
illam que est in glorie quam eius dig
nitatem manifestat filius dei per in
carnationem suam sic ergo huiusmodi maior
nam dotis unius talis est nobilitate
corporis primi hominis equalis cum hominem
faciat complexionem attestatur eidem. ¶ Ad pri
mum ergo obiectum dico quod licet ita corpora cele
stia quantum ad aliquid nobiliora sint
quam etiam corpus primi hominis et ceterum quam
corpora aliorum hominum sunt tamen aliquibus
conditionibus sicut impassibilitate in corpo

tibilitatem subtilitate claritate mirabile
qui influunt in corpora inferiora et ap-
petitu hic omnes tendunt transformari
quas non habet corpus hominis
inquantum corpus nec corpora aliorum
habent aut corpus hominis consi-
derantur prioris eius aliquas conditiones
quas non habent vero celestia nobili-
ores sunt conditionibus illorum ut quod
sunt corruptibilia sive incorruptibilia sed non
bis simul et videntur illa sunt in se
ducendi in esse sibi similia corruptibile
mente vocales et aliorum que tacta sunt
et non nobilitas corporum super celestium
terminata est in nobilitate hic corpus hu-
manum non sed potius quoddam ius quod
tenta sive corpore et ut quoddam patet
sed sic ergo non valet corpora nobilio-
ra non sunt apta ad formam viventem
ergo non ista non attestantur nobili-
tati corporis humani quod ergo alia contra
habent esse nobile quod dispositionem ad
formam viventem corporum aut humile sed
esse nobile per aptitudinem et sufficientiam
ad illam ¶ Ad aliud dicendum quod corpus huma-
num et anima sunt ad invicem dupli-
citer unum aliud sed utrumque sed proprietates
sibi determinatas in quibus sunt ut
sic ipse conveniunt conformant ut perfecto
perfectibile sed ipse primo comparantur
sic ipse oppositas conditiones corporis
et anime corpus aut corporis cum sunt
conditiones ignobiles et anime cum
conditiones nobiles sunt ostenditur
corporis eius ignobile respectu anime
et per hanc considerationem [illegible] forme
non attestatur nobilitati corporis sed ig-
nobilitati potius. ¶ Sed an sic non con-
veniunt sic quia non nisi aliqua
conditione nobilitatis ipsius corporis
et harmonia quantum aptum et similitudo ad
viventem formam tante nobilitatis et
non ista attestatur nobilitati illius
¶ Ad ipsorum unius in alia conditione

attestatur nobilitati corporis in alia
ignobilitati per hoc patet ¶ ad illud
quod sequitur ¶ Ad aliud dicendum quod Augustinus
dicens alias viventem esse anima-
lium habebat respectu ad originem
inaliorum primus corporis ut patet ex
illis cum quia corpus humanum
vocat limum confirmans quod dicitur Gene-
sis 2. Formavit deus hominem de li-
mo terre inspiravit in faciem
eius spiraculum vite ut per librum Augustinus
intelligitur de corpore hominis for-
mato de limo disposito ad sus-
ceptionem anime

Quarto queritur de dignitate corporis
quantum ad locationem et
queritur utrum celum sit locus eius
et videtur quod sic eadem est natura
idem est locus naturalis sed angelis
et anima eiusdem sunt nature
ut dicit Augustinus in libro de [illegible] quod ange-
lus et anima natura sunt pares
officiis dispares ergo locus naturalis corporis
est idem sed corpus et anima una
persona constituunt idem aut hoc
diversa loca illa impossibile est ergo
cum homo sit unus non debe-
bitur ei alius locus ratione alicu-
ius sed si debetur ei alius locus
ratione corporis et alius ratione anime
ut habet corpus locum sibi debitum
naturaliter et anima suum aut non
si non non esset illis perfecta quies
tunc utriusque quiescit illud in loco
suo si sic non esset simul perfecta quie-
tes quia anima esset in uno loco
et corpus in alio ergo divisa esset
ergo non esset terminatus appetitus ac-
quam hic ad viventem corporis ¶ Item si
consideratur a melioribus [illegible] sic
tinuum in hoc quod est melius op-
timis in illo quod tunc sequitur
semper illo quod est melius sed corpus

ipsum quod est optimum in quo corpus
humanorum est cum aliis corporibus ergo
corpus humanum simpliciter melius est
cum aliis corporibus ergo sole et luna et stellis
quod etiam patet sic licet natura vel
artificio ut faciat melius propter peius
sed propter melius eius quod finis et optimum et
melius hiis que sunt ad finem sed
stelle facte sunt et consequenter corporum hu-
manorum dicitur enim ne forte ele-
vatis oculis ad celum videat solem
aut lunam aut omnia astra celi
errore deceptus adores ea et
colas que creavit dominus deus tuus
in ministerium cunctis gentibus sed constat
non ministrant animalibus minus sed nobilius
quod corpus humanum melius est stellis
sed ut patet per inductionem corporis melioris
nobilioris locus naturalis est locus supe-
rior ergo locus naturalis corporis humani est
celum ¶ Item locus naturalis corporis ho-
est celum aliquin cum locus naturalis anime
eius sit celum perficiet eius desiderium
ipsum etiam nunc quia eius naturalis
appetet suum locum naturalem et nunc ipso
minor esset sed idem est locus natura-
lis totius et unius partis quando sic ead-
em ratione unius corporis totum quam corporis uni-
us locus naturalis est celum ¶ Item quo-
niam propter formam proportionatur ita
ut nobilioris materie sit nobilior for-
ma sed forma corporis humani
est nobilissima scilicet anima rationalis
ergo ipsum est nobilissimum ergo naturalis
ei debetur locus supremus ¶ Item
cum absque ambiguitate et perfectione
anime locus naturalis sit celum habi-
tationem celi appetitum eius naturalem
est manifestum quod omnibus insitus
est appetitus celi sed quod in est
omnibus est naturale ut dicit Augustinus
in li. [illegible] malum quod anima

humana naturaliter appetit locum supre-
mum qui si esset in naturalis corpo-
ris accideret hominem nunquam fore
plene beatum quia nunquam haberet quem
tam appetitum ¶ Contra Io. 3 ne-
mo ascendit in celum nisi qui de-
scendit de celo sed corpus humanum
non descendit de celo ergo non ascen-
dit in celum sed res naturaliter ascendit
ad locum suum ita videtur celum non
esse corporis locus ¶ Item corpus
et locus eadem proprietates propor-
tionaliter sed natura corporis humani et
celi sunt penitus opposite
quia corruptibile et affectatum ergo unum non
est locus alterius ¶ Item sicut dicit
Augustinus ubi de civitate dei ca. in a-
liis multis locis arguunt philosophi ce-
lum non esse locum corporis huma-
ni vel eius quod ponderosum quod elementis
sunt constituta locum superiorem
non obtinent sed corpus hominis quod ex
elementis est et grave est ergo
etc. ¶ Item homo creatus est propter celum
non celum propter hominem ergo dignior
res est celum quam est homo ergo
melior ... quam corpus humanum
ergo locus ignobilior debetur ei quam
celum ... patet per ... in scriptura in
libro ... dicit ... dominus inferio-
ra subiugate per omnia sunt et homo
deterra in terra non ad terram mortem
propter terram sed ad celum propter celum
¶ Item arguunt nonnulli homines quod
consistit duplici natura corporali
et spirituali debet tamen medio propter
naturam spiritualem que excellit in
eo vivus alteram propter naturam spiritua-
lem corporalem sed dicitur quod proprietates
hic magis dicantur in eo locus.

aut sequitur natura condonans
illa pz corpus humanum prime cre
acionis addecliuem. Dicitur quod cor
pori humano debita conueniencia ce
lesti debetur locus paradysus quibus ter
restris erat celum sicut eius collocati
cius in statu innocencie in paradyso volup
tatis ubi posuit deus hominem. Dicitur in
operatur uti non ad fastidium vel
laborem sed ad solacium corporis
creatum in statu culpe eiectus de
paradyso fuit positus in terra ut
laboribus sudoribus ea necessaria sibi
quereret. Dicitur in statu glorie col
locandus est in celo ut ibi
deum in uita beata perpetua glorifi
cando cum quod celum est locus cor
poris humani conueniens ad statum et
celum summe empireum summo anglo
rum ubi erit in statu glorie cum
anima cum angelis debitum congruit si
cut tam differt natura carnis
ranne adeuniam federacionem atque
amiciciam deus coniunge potuit
nequaquam erit ei impossibile conueniens
spiritum qui usque adsponsam corpo
ris humani similitudinem est cum eodem
corpore glorificato ut sit ei glorie
quod sunt tantum adquirendum beato
spiritum qui in sua perpetuitate persi
stit et conueniens eciam ad perfecta
vite spiracione sublimat dotis
siquidem qua caritate nulla uni
tate illum creauit alacrius ut
sue beatitudinis particeps fieret ac
communicatur quoque que sunt adistam
procuratur sunt concedenda. Confirmant
in quantum dicunt quod quamuis
debetur corpori humano locus su
perior non tamen ascendit in celum
nisi virtute diuina mouente corpus
anime reseruate animacio corporis
quod quando corpus dicitur descendisse
de celo verum anime que create
in quam sunt operantes moralis
et armonice conueniente ad corpus
sine quia ista solo intellectu ascen
de creari prius procreatur alias
creatas et in celo ascendere per
zodiacum ad incorporacionem quod est
error et heresis condempnata sicut videtur adel
lam auctoritatem aliam sicut quod videlicet aug
usti de angelis viuens illa cum
auctoritate magister inteligat de corpore quod
demum homine unde sequitur filius
hominis qui est in celo dicit cum
angelus non intelligimus quod corpus
non ascendit in celum illo leuan
te qui ascendit ubi ergo si quis
descendit de monte intelligas quod
an ascendat nesciat se utrum
nescitur ascendat recte dicit
nemo ascendit nisi qui descen
dit nec nesciem qualiter quam
sepe leuauit sed ipsum quem nescitur
est solus deus ascendisse ut pot
intelligi de celebris librum illud
ut pz per glosas que est si ascendit
in celum non ascendimus ipsa virtute
sed virtute capitis cum adherentes uni
bus illius ibidem renati spiritualiter ascendit
in celum sed non nisi sunt membra
in hebraica illi qui in una persona
est homo et filius dei ut sciat iste
illum esse sed proprium posse ipse
de celo non dicitur homines sed filius
hominis tamen nec tam quam secundum
diuinitatem descendit de celo et est

in celo ¶ Ad aliud dicendum quod licet
corpora humana resurgentium sint oppo
sitarum condicionum scilicet vel lad salu
tur consolabuntur tamen eadem quantitatem requirunt
presentia que dicitur esse loci et locati
quod ablata erit corruptio corpu
lentia obscuritas et ponderositas a
corpore ut quod dotatum erit dotibus
glorie quod erit quod vivificabitur illud
Apocalypsis xxi ipsa civitas auro
mundo simile vitro mundo Super illud
exponens Gregorius Job xxviii dicit
aurum metallum omnibus preciosius me
tallis omnibus claritate fulget vitri
vero natura est ut exterius in
suum puritatem interius perspicabilitate
perlucet in aliis metallis quod si
interius continetur abscondit In vi
tro quilibet liquor qualis continetur in
tus talis exterius demonstratur atque
ut ita dixerim omnis liquor in vi
treo vasculo clausus patet quid
ergo aliud in auro vel vitro acci
pimus nisi illam supernam patriam
illam bonorum civium societatem quorum
corda sibi invicem et claritate
fulgent et puritate transplendent Unde
hic dicitur ipsa vero civitas etc Gregorius
quia enim sancti omnes summa in ea bea
titudinis claritate fulgebunt in
structa auro dicitur et quod ipsa eorum
claritas invicem sibi in alternis
cordibus patet et cum uniuscuiusque
vultus attenditur simul et conscientia
penetratur hoc ipsum aurum simile
vitro mundo esse memoratur ibi quip
pe uniuscuiusque mentem ab alterius
oculis membrorum corpulentia non
abscondit sed patebit animus pate
bit corporalibus oculis ipsa corpo
ris armonia sic que unusquisque con
erit tunc conspicabilis alteri sicut
nunc esse non potest conspicabilis sibi

¶ Ad illud sequitur patet responsio quod dotatis non
potest addi verbum Petri Alfunsi dicen
tis passer et anser concordantur quibus
sunt et passer sursum ascendit an
ser non videtur quia passer minoris
corporis quia levior anser maioris ponderis
gravior ergo sic est vult et aquila que
grandiora sunt non volarent sursum
si forte quia consubtilibus clavibus
licet tamen quod spiritus facit ea ascendere
sursum clarum sine spiritu non ascen
dunt cum ergo tunc levitas erunt
spiritualia deposita corruptione cum
similitudine quid mirum si tunc sancti
formam sine sursum poterunt ascen
dere ad occursum sanctis hominibus angelis
vel dicendum quod in xxi ca. non valeat
nunc natura corporum terrenorum de
sine animas de corpore aliquid tamen
levare sursum terrena corpora non vale
bunt · hic dicitur ¶ Ad aliud dicendum quod cum
homo dicatur sanctus esse super celum
hoc ipse non dicit secundum similitudinem
illud sensu quo celum sit sanctus ho
minis sed potius similitudine supposi
tus hic sensu super celum · i · non sit
dus celi cum ergo dicit Augustinus
omnia mea sunt in confessione vel potest
dici similitudine loci ad locatum sub
hoc sensu homo sanctus super celum sit in
quantum ¶ Ad aliud patet responsio quodam et
intelligendum est quod licet homo sit du
plicis nature ipse tamen in eisdem corpo
ribus conveniebant super plures
causas conveniebat homini terra ad
inhabitandum una fuit aptitudo ad pe
nitendum alia fuit aptitudo ad
merendum aptior erit fuit ad faciendum
primam et deveniendum terra ista nunc
vero redemptus multiplicius quam alius
locus alia fuit convenientia corporis quan
tum terra maledicta in prima alia fuit
indigentia alimonie que conveniebat

¶ Ad aliud obiciatur quod in iusti violentia

anime quam qua detinetur in loco inferiori
sicut facit corpori tali si teneretur loco
superiori. Ideo quod anima potest esse deor-
sum sine violencia convenienter et na-
turaliter sicut sibi locus sursum sicut
corporibus levibus deorsum.

Quarto queritur de animalitate illius
corporis. Primo queritur utrum corpus
Ade erat animale. Secundo utrum imme-
diate debebat esse animale an spirituale.

Circa primum sic proceditur et videtur plane
quod animale fuit. Augustinus in libro de
baptismo parvulorum contra eos qui
dicunt Adam sic factum esse ut
etiam sine peccato merito moreretur non pena
culpe sed necessitate nature dicit
enim quod ergo Pelagiani cum legitur
quod deus primo homini etiam sine peccato
increpando et condempnando dixisse
terra es et in terram ibis neque enim dixisset
animam sed quia manifestum erat de cor-
pore tamen corpus in quo creatus
est animale erat et mortale eius
corpus erat etiam mortale quamvis eum
in paradiso corpus terrenum et corpus
in quo creatus est animale gessit
tamen si non peccasset in corpus
foret spirituale mutandum et illam
incorruptionem que fidelibus et sanctis promit-
titur sine mortis periculo transiturus
esset quod animale erat. Item
Adam si non peccasset transisset ab anima-
li corpore in spirituale ergo animale cor-
pus habebat ante peccatum. Item per Augustinum
eodem libro si non peccasset Adam non
erat corpore exspoliandus sed supervestien-
dus immortalitate et incorruptibili-
tate ut absorberetur mortale a vi-
ta ab animali in spirituale transiret. Item
si dicatur quod non habuit corpus animale
anima tunc paulatim senesceret et de-
ficeret quod non competebat illi statui quod
arguit Augustinus in eodem dicens
si deus ipsorum vestimentis et calcia-
mentis prestitit per quot annos
non sunt detrita quid mirum si obe-
dienti homini eiusdem potentie
prestaretur ut animale et mortale
habens corpus haberet in eo quendam
statum quo sine defectu esset an-
nosum tempore quo deus vellet ab immor-
talitate ad immortalitatem sine mor-
te media transiturum. Item Augustinus
taliter primo hominis ad similitudinem mortem
animali atque mortali etiam illis
qui sine morte hinc translati sunt
fuisse concessum neque enim Enoch
et Helyas per tam longam etatem se-
nectute marcuerunt nec tamen cre-
do eos iam in illam spiritualem qua-
litatem corporis commutatos. Item si non
esset corpus illud animale non esset
preceptum comedere de lignis habebat
enim de lignorum fructibus refectionem
contra defectum et de ligno vite stabili-
tatem contra vetustatem ut idem
dicit Augustinus. Item corpus illud
erat conveniens organum anime sed
anima erat difformis ergo non de-
bebat difformitate mutabilis vel anime
magis conveniat quod congruat non
erat tunc corpus Ade animale
Contra Gregorius Nazianzenus xxxviii capitulo
secundum aliam translationem Iudei forte
mutate anime non flexibile cor-
pus permutabile et transmutabile
est sed quod permanet. Item corpus
beatum fuit sed nullum animale beatum
ergo animale non fuit. Item per Augustinum
decimo de Genesi ad litteram capitulo xi etiam ille mo-
rale beatitudinis loco in paradiso
quibus tamen ab salute dicta beatus
quam timor afficit vel dolor
quid dicit tunc aut dolore prestant
convenientes illi intantum tribula af

affluencia bonorum ubi nec mortem
metuebat nec ulla corporis mo-
la vastitudo nec aberat quod quis
per bonam voluntatem adipisceretur nec
inerat quod carnem animi nec sensus
felicitatem viventis offenderet ¶ Item
Augustinus de ci. dei xiiii li. xxvi ca.
summa in carne sanitas erat. Sed
summa sanitas illa requirebat
impressione elementorum in tali pace et
armonia consistenti quod in illo non fieret
passio aliqua que alteraret a statu
ergo non requirebatur aliqua restau-
ratio deperditi per alimentum ergo non
fuit indigens alimento. Item non
animale calor cum digestione in
nobis semper resolvunt et ideo semper
oportet fieri restaurationem per alimentum
hominem autem resoluto non fuit in illo
statu quod nec restauratio necessaria hominem
autem deperditio pena est sive quod non
debebat antecedere culpam ¶ Item
esse in homine egencia sive indige-
ntia in attestari statui culpe sit
cum egere pena est quia precedere cul-
pam non convenit ¶ Item si adam
indiguisset alimento in statu inno-
centie in illo usus esset non in-
diguisset purgatione egesti-
onem quia non in omnibus cum homine
purgatio sit penalis ¶ Ad primo dico
quod hoc nomen animal quandoque sumitur
generaliter quandoque specialiter quando enim di-
citur genus in duo quorum unum
habet nomen proprium aliud non habet
illud autem dividentium quod non habet
nomen proprium retinet nomen generis
sicut patet cum dividitur animal in
rationale et irrationale animal rationale
nomen proprium quia homo speciali nomine
irrationale vero non et ideo irrationalia non
nomine generis nominantur et dicuntur animalia

tamen ergo animal dupliciter dicitur uno
modo est nomen generis quod ad ratio-
nalia et irrationalia ¶ Alio vero modo est nomen
brutorum specialiter animale diminutive ab
eo quod est animal dicitur dupliciter nam
si diminuitur ab animali quod est genus
ad homines et bruta tunc convenit
homini secundum omnem statum sive in
natura sive culpe sive gratie si vero
diminuitur ab animali quod est nomen bru-
torum tunc dicitur homo animalis
id est similis bruto. Sed hoc duplex quia vel
similis bruto secundum corpus vel secundum
animam si primo modo sic diciumur anima-
les nunc et adam similiter tamen in pa-
radiso quia cibis indigemus ut bru-
ta cibis indigebat adam secundum
corpus unde Augustinus xiiii de ci.
dei ca. xxvi cibus erat ne esuri-
ret potus ne sitiret lignum vite
ne illum senectus dissolveret. Si
vero animales dicuntur secundum animam similes anima-
li bruto hoc dicitur adhuc dupliciter secundum Augustinum
vii li. super genesim ad litteram quia dicitur in homo animalis
vel vita vel animi sensu vita anima-
lis animal dicitur qui sunt dissoluta
lascivia anime sue quam non naturalis
ordinis metas sensus rector non
continet eo quod ipse sub deo regendus
non subiecit et sic animal idem est
quod carnalis animi non sensu dicitur
animalis qui de deo iuxta corporis
fantasiam vel legis litteram vel
vanam phantasiam iudicat et de tali dicitur
illud i. ad cor. ii. animalis homo
et hiis duobus modis ultimis non
erat adam animal in paradiso nec
de hiis modis est questio quando hic
intendimus de animalitate quantum ad cor-
pus secundum quod dicitur animale id est egens a-
limoniis sicut determinat ipso in-
tendit Augustinus et alii loquentes de ma-
teria et concedimus ergo quod corpus ade
erat animale id est indigens alimoniis

sicut declinat magister in 4° sententiarum
d. 44 q. 1 ca. 1 solent philosophi querere
dicat cum ibi in primo statu fuit cor
pus hominis animale i. egens alimo
niis ciborum et adhuc consistendum mtra
dicat illud i. cor. xv. factus est primus
homo adam in animam viventem i. in
animam corporis vivificantem quia adhuc
erat animale quia egebat cibis ut
per animam viviceret ¶ Ad 2m alium contra
quod anima induta erat unplend
ipsam difformitate quam erat spem
ra in acceptione prime stole unde
illam difformitatem non impediebat
animalitas corporis propter eius commodam
proprietatem vel n. impunitatem sive cor
ruptionis erat tunc mortalis illo et
obediam anime quod aut dicit cognoscere
mixtum indisfortatem rationis intellectus de
homine quantum ad conditionem intelligibi
lem non quantum ad temporalem conditio
nem aut intelligibilem homine ap
pellat illam qua est quedam ra
tio co[illegible]ibus consistens ab eterno
in mente divina illi conditioni non
competit corpus flexibile vel ani
male unde in praefato ca. de prima hac
duplicem hominis conditionem distin
guit s. intelligibilem et temporalem de in
telligibili dicit unius simul dicens
tamen omnium plenitudinem humane
conditionis subsistere quia fuerint cum te
sti ficante nobis propheta qui dicit do
no pre omnia angeli fiant et quae lo
quuntur de temporali ¶ Ad aliud dicunt
quidam quod animale potest dici duas
vel passione s. primo modo hic conpa
ratur sicut animale etiam est secundo modo
non est utimus nos consulit alia
mo potest dici quod status in natura
dicitur beatitudo sive status beatitudinis
propter hominem adam bonorum et absorptio
mortalem et in unit. Augustinus xiiii

dicit de civitate dei ca. eum per multorum bono
rum cumulationem que in statu isto af
fluebant subiunget quam etiam felices
erant que nullis agit ab his pertur
bacionem animorum nullis corporis ledebant
incommodis atque ista permanente
felicitate donec per illam benedictionem
qua dicitur est crescite et multiplica
mini predestinatorum sanctorum numerus comple
retur alia maior daretur que
beatissimis angelis data est sicut
quo felicitati sive beatitudini non
est contraria animalitas de qua hic
intendit licet sit contraria illi que
est pure ¶ Ad aliud dicunt quidam
quod in morte illo erat calor naturalis re
solutus et dissipatus carnem secundum
naturam non tamen omnis sicut in no
bis sed modicum maior ad eius
restaurationem necessarium fuit illi ali
mentum 2° aut aliter dicendum
quia si aliqua qualitas ita fuisset
per dominans morte illo que posset
inducere passionem que abiceret a subiecto
in illo corpore fuissent plures disso
lucionis illius vite non esset co
veniens vel sui perstabile anima
rationali dum erat omnis subiec
ta et obediens deo ut sui tantum
est sed vero corpus illud fuisset
passibile modo predicto a calore vel
frigido vel aliqua alia qualitate
que non erat ibi in ultimitate
sine virtutis sed in proporcione et armo
nia conveniunt quod tunc complexioni
tunc multo fortius passibile fu
isset a calore vel aliqua alia qua
litate contraria que non erat in
tali armonia sive proporcione contra
qualitatum que erant corporis
illius si aut dicatur quod nulla erat
sive qualitas contraria agere

potuit in illo statu concordia anime
cum omnia singula erant subiecta
statu illo multo fortius indeter-
illa que erant esse illius cor(pori)s
in armonia concordie debebat mo
derare per illius anime concordia ita quod
illam inducere passivi passionem
que alteraret a sua propria corpore
tunc anima illa erat passiva et
unde aliud ergo est quod si corpus illud
fuit desidibile non quia fuerit nisi
qualitates activas et passivas con
trarias actione et passione fiet ali
qua deperditio sic corpus corr(uptibile)
tunc quia erat pure creatura et
appetitum non fuit omnino satis ...
per formam propriam unde videtur dicen-
dum quod fuit desidibile non propter
actionem et passionem qualitatum inte-
rius nec propter aliud desidibilita-
tem erat illi alimentum necessarium sed ma
gis quia corpus quod erat creatura
talis possibilis erat deficere nisi
unde sicut est de spiritibus sicut angelis
et anima rationali quod deficerent quo
ad quod creature sunt nisi virtute co
ditoris sui influente sustentarentur
in esse non tamen in eis est aliqua
... sine aliquo agente corrumpente
vel deprivatione a substantia corporis sic cor
pus illud fuit desidibile defectione
etiam si permansisset primus homo
in innocentia nisi conditus fuit
nisi sustentatus esset virtute celesti
... non per aliquam violentiam illa-
tam ab virtute aliqua intrinseca
quia deesse non liceret unde statue
... esse necesse propterea ratione quia e-
rat creatura talis sicut ignis
nisi deficiat per violentiam illatam
ab agente extrinseco quamvis nisi sine co
... ipso virtutes ad actione et pas
sione erant in ipso in quadam armo
nia et pace neque per se neque per ad in
ventum aliquam virtutis corrumpere se

mutuo infestantes neque substantia
illius corporis abicientes sed potius
unam necesse salvates per congestionem
alimenti sine tibi supra ad restau
rationem deperditionis extra vel corrumpe
re propria natura vel substantia defice
re in se. ¶ Ad aliud dicendum quod est
indigentia necessitatis naturalis et est indi
gentia passionis secundum conscientiam si
est defectus quia est ipse defectus per-
ro potuit primum sed manifestat na
turam secunda non potuit quia est
defectus eius sentiret defectum ad alim
ento si defecisset sine culpa sua non
sensisset aliquam passionem unde ap
petitus naturalis infuit illi tamen
indigentia necessitatis naturalis non ante
appetit statum culpe sed defectum nature
defectus dico respectu perfectionis ulti
me que erit in restauratione glorie
Ad aliud potest dici sine praeiudicio quod
in statu illo bene potuit esse purgatio
sine separatione impuri per egestionem nec
esset tamen egestio pena aliqua quia
illius sensus fetor sine in
mundicia vel turpitudo sicut modo
que tamen fructus et alium vero
reliquiae aliud quod est puritatis sub
tilitatis maioris et substantia gros
siore nec estimandum est fructus
paradisi qui erant primis parentibus
dati in cibum fuisse sicut fructi-
bus quibus vescimur cum nascuntur
de terra maledicta ingressione vel sa
pore vel virtute sed erant multo maioris
subtilitatis saporis et virtutis vel potest
dici sicut forte ponebant quidam
purgationem illam fieri per evaporationem
et exalationem vel ut potius quidam
totus ille cibus aptus fuit ad con-
versionem ipsius in veritatem et virtutem

Secundo queritur si debebat corpus
primi hominis magis esse spirituale

quam animale quod sic videtur quia debeat
ut nobilissime forme sive perfectioni
nobilissimi iungi sic aptatur materia
sui perfectibile anima autem est forma
nobilissima corporis spirituale nobilissimum
est materie corporis ¶ Item optimus
et nobilissimus artifex scilicet deus creavit
cum forma nobilissima nobilissima
iungere sibi capabile unum et ita ut
prius ¶ Item inter creaturas spiritua-
les que sunt ad ymaginem dei sunt
nobilissime ut angelus et anima ita
simili videtur quod inter corporales que
sunt ad ymaginem dei debeant esse
nobilissima sed inter omnes creaturas
corporales corpus primi hominis ma-
xime gerit ymaginem dei ergo de-
buit esse in genere corporum nobilissi-
mum ¶ Item Aristoteles [illegible] videtur
requirere quod semper requirat in sin-
gulis rerum generibus diversam distinc-
tionem ubi ergo in spiritibus aliquis est
unitus corpori aliquis separatus
unitorum aliquis est separabilis ut
spiritus racionalis aliquis inseparabilis
ut spiritus qui est [illegible] brutorum si-
militer videtur quod corporum unitorum
debeat esse aliquod animale unitum
et aliquod spirituale unde i corinthios xv
si est corpus animale est et spirituale
glossa cum dicat corpus [illegible]
addidit animale nisi sit aliud spiritu-
ale ad cuius distinccionem dicatur
animale tale non posset esse nisi cor-
pus unitum esset anime racionali ergo etc ¶ Item
anime que perficiunt corpora quedam
sunt spirituales ut anima racionalis que
separabilis est a corpore et spiritus dicitur
ut cum dicit in libro de anima et spiritu
anima et spiritus idem sunt in homine
cuius aliud notat anima et aliud spi-
ritus spiritus namque ad substantiam dicitur
anima ad vivificationem quedam

quedam vero sunt animales ut anime
brutorum que licet secundum substantiam non
sunt secundum esse possunt nisi in a-
nimalibus a simili videtur quod de-
beat esse corporum perfectibilium
si quod quedam sunt animalia quedam
spiritualia et ita Adam [illegible] ¶ Item
forme immortali respective querit
sibi materiam sive perfectibile simile
secundum hunc modum producendi
in esse quem optimus artifici-
um est anima optime facit ut
vult deus ergo anime racionali querit
sibi corpus aliquod perfectibile immor-
tale sed non potest esse immortale
nisi sit spirituale ergo etc ¶ Item
constat quod Adam futurum est corpus
spirituale per eum quod homines e-
runt sicut angeli dei in celo ut a-
perte dicitur i corinthios xv ubi
dicitur surget corpus spirituale sed
si Adam habuit animale restitutio quod
resurget spirituale ergo quod sunt [illegible]
apparentius artifice unus sapi-
ens factum est tamen prius faciendum
destruendum et postea permanendum
i corinthios vi deus autem hunc et illam
destruet glossa id est removebit corruptibilitatem
quod erit autem corruptibile hoc indu-
et incorruptionem ubi loquitur de
necessariis nature sicut dicitur
glossa quo patet quod deus destru-
et corpus animale quod videtur in-
conveniens si quis enim vellet con-
struere domum convenientius faceret
si statim faceret eam bonam et pul-
chram quam si prius faceret vilem
et imperfectam destruendam et postea
faceret eandem bonam et pulchram
permanendam ¶ Contra homines [illegible]
additus erit ut esset principium
humani generis i corinthios xv sic
est scriptum Adam in animam

vincunt nobilissimum novissimus Adam
in spiritum vivificantem. Ubi glosa autem
attende quod Christus dicatur Adam
novissimus. Adam dicitur quia de eo
Adam dictum est. Cum Adam novissimus
quia post eum non succedit alius
qui sit caput vel auctor humani
generis sicut illi duo fuerunt. Tertio
enim generis humani quibusdam sunt
illi duo homines. Primus Adam
precedens quia ab illo sumunt nati
corpora carnalia [illegible] dicitur
pater humani generis non tamen possit
esse principium humani generis nisi cor
pus haberet animale. Corpus enim
spirituale non potest esse principium gene
rationis per generationem. Ergo Christus fuit
ut haberet corpus animale non spiritu
ale ne auctor nature aliquid
egisset frustra. ¶ Item in creatione
ut dicit Augustinus non vult Deus re
lius admirationem sue potentie sed om
nia produxit secundum exigentiam sue
nature. Sed anima racionalis presuppo
nit vegetabilem et sensibilem [illegible]
creatione [illegible] nature de
bent unire corpori habili ad actus
istarum potentiarum scilicet vegetabilis
et sensibilis. Sed tale est animale. Ergo
etc. ¶ Item anima racionalis [illegible]
prima unitur cum corpore facto
animato et animali. Sed in hoc conciliat
homo cum brutis que ab inicio
[illegible] debent creare indispo
[illegible] ut. Sed si corpus hominis esset
spirituale non conveniret in aliqua di
spositione hominis nec etiam cum quibus
brutis. Ergo [illegible] est de prima
conditione naturale unde anima ra
[illegible] habet corpus animale. ¶ Et hec
[illegible] dicentes quod illud [illegible] con
cludat ad manifestandam sa
pientiam conditoris [illegible] in ma
nifesta [illegible] ordine multiplici
[illegible] ordine producendi ab

imperfecto ad perfectum secundum eum ordi
nem rectum imperfectum precedit perfec
tum. Corpus est quod est animale de
inde quod spirituale. 1 Cor. xv. Secundo
per ordinem nati ad primum etiam cum
homo primus debebat poni in statu
nati cum primum debuit tale corpus
eius fuit quod esset aptius refectioni
ad mensam. Sed corpus animale magis
competit statui nascendi spirituale statui
premii. Et ideo primus animale deinde
spirituale. ¶ Tertio per ordinem lapsi
ad reparationem quia cum primus homo poterat
[illegible] labi et resurgere debuit habere
corpus quod posset etiam labi in mortalitate
[illegible] anima facta in utilitate [illegible]
[illegible] omnis fieri in mortale et
ideo primus animale deinde spirituale.
¶ Quarto per ordinem qui attenditur
in comparatione unius creature ad al
teram. Sicut homo medius factus fuit
inter [illegible] ideo [illegible] com
parari ad angelos qui facti sunt in
celis sic decebat ut primus haberet
corpus competens habitationi terrestri
magis quam celesti. Sed corpus com
petens terrestri habitationi est anima
le sicut celesti spirituale. Ideo primus
animale deinde spirituale. ¶ Quinto
per ordinem principii ad principiata in
propagatione generis humani [illegible] cum
[illegible] corpus Ade ut alii
propagantur generis humani secundum
corpus quod fieri non posset nisi esset
corpus animale. [illegible] multi
plici ordine in prima conditione
scilicet ordinem imperfecti ad perfectum [illegible]
[illegible] lapsi ad reparationem [illegible]
[illegible] ad alium [illegible] hominis
ad angelum principii ad principiatum
[illegible] decebat anime [illegible]
[illegible] corpus animale. ¶ [illegible]
contra [illegible] quod [illegible]
anime racionale [illegible]

respectu adducendos status scilicet in perfectio-
nis consumationis simpliciter est status
non secundus prior prelibato corporis hu-
mani conveniens ergo ut anime conve-
nienti in statu sue perfectionis et no-
bilitatis aptetur corpus nobilissimum
in genere suo scilicet spirituale unde tercius est
status hominis scilicet in innocencie lapsum
regle ingenerabilis corpus et anima so-
mul hominis quadam perpetuitate in no-
bilitate incorruptibiliter conservabantur sic enim
anima in primo statu scilicet ante lapsum
sortita fuit esse nobile impro huiu-
bat vita nature integre robora-
ta et sustentata vita gratie qua erat
in potencia et habilitate ad esse eius
simile ultimatum nobilitate sic et
corpus in illo statu erat in inte-
gritate nature optime in suo ge-
nere mediantibus fructibus sibi
datis ad sustentandum poterat per-
petuari in esse illo statu | erat in in-
tegritate nature optime | quo ad
usque reductum esse ad esse corporis
nobilissimum unde sicut anima in vi-
ta nature alebatur et sustentabatur
gratia quam alimento spirituali in progres-
su ad suum esse optimum sic corpus
alimento corporali scilicet fructibus paradisi.
Sicut in statu culpe anima sor-
tita est esse ignobile per lapsum
in culpam duplex malum meruit
|| scilicet corruptionis et mortis spiritualis in
indignum efficiebatur bono ad quod condi-
ta erat sic et corpus sortitum est
esse ignobile duplex malum in-
currens || scilicet corruptionis et mortis
spiritualis necessitatem moriendi et in-
dignum efficiebatur bono ad quod
conditum erat sed sicut anima per in-
tendo recuperavit aptitudinem
et dignitatem recuperandi suum opti-
mum quod amiserat per culpam quo habito
particeps esse nobilissimum sicut bea-

erit de corpore et ideo secundum convenien-
tiam divine dispositionis corporis con-
stituens in suo esse nobilissimo ut
est aptandum anime angelicis sicut in suo
esse nobilissimo et ideo statu glo-
rie non convenit corpus primum ho-
minis alterius esse spirituale Ad e-
dicendum quod optimo artifici convenit
et salubrius ordine statum
diversum statuta prudencia quod ac-
cedo ... ad unam prudenciam sta-
tutus congruit quod in vita sic corpus
animale instabili anima variale
... ¶ Ad aliud dicendum quod
primus homo quantum ad corpus
dei ymago dei esse non possit ...
corporis eius esse animale quia
aliter non posset esse principium om-
nium naturalium intelligentium esse quod
dicitur esse ad ymaginem dei in
li | Ymago prima dei ubi dicitur
pro hoc ymago dei in homine ap-
paruit quia sicut deus omni-
bus creaturis ... principium exci-
tavit ita homo omnibus hominibus
principium generationis et ideo illa ma-
gis est ad oppositum quam ad propo-
situm ¶ Ad aliud dicendum quod beche
requirit secundum complexionis ... non
in quocumque statu unus indigens
secundum quod requirit ... respectu ad
statum iustitie complexionis ... quod
ea que sunt de complexione ...
precipue anime in suo esse ultimo
ut ipse deus erit omnia in omnibus
| Cor. xv ¶ Ad aliud dicendum
quod si anima racionalis perficiens corpus
sit spiritualis non tamen est in ple-
nitudine spiritualitatis antequam fit
perfecte unita tamen summo ...
unde glosa augustini super illud
| Cor. xv | factus est primus homo

in animam veniente animam incorpore
spiritualem quia perfecte adheret deo sic
immificatur ut spirituale corpus ef
ficiatur quia anima perfecte adheret secun
dum illud .1. Cor. vi. qui ad
heret deo unus spiritus est ubi dicit unus spiritus
est cum spiritu dei cum quo et illud
spiritus non spirituale redemit. Diverse in
substancie sunt spiritus sanctus et spiritus
dei sed quia accedit iste spiritus ad
participacionem in vitalis beatitudinis
illius unius ipse spiritus est eius spiritu
dei cum ei perfecte adheret ut sit parti
ceps beatitudinis eius quam plene erit
in saciabili desiderio eius in
animus in mutabilitate. Item ipsi beata
... cum imago est eius
... erit anima in illa spiritualitate
... petit ei sic corpus spirituale non
... ¶ Ad aliud dicendum quod anima
... in mortalis quantum ad esse sui
... ut que erit beata tunc
... illi sic corruptibile in mortale
corpus et spirituale sicut eius dicitur
... anima est potens
... resurgere quomodo illud sic cor
pus quod per labi in mortem corru
ptibile ... esse mortale et
spirituale accidit multiplex ingens
corruptibile ab anima ... corruptionem
... quod valde est corruptione sua
... aliud in ...
... posse resurgere in ...
... tantum ...
... Item in non permanebit spiritus
... in homine ... qua ...
... non esse ... in homine
... carnalitatis infirmitas
... permanet spiritus in dignitate
... dei in homine et ... ¶ Ad
aliud dicendum quod est ... corpus ...
spirituale surget spirituale ... quod
constructum ... artificis ...
... sicut dicitur ... de

structura que redigitur in pulverem
dicendum quod non omnino destruitur quia
remanet quidem ordinatio in pulveri
bus ad animam racionalem ordinacione
in possibilitatis ad unitatem non mol
... sine ... corpori ... aliam
complacabilis sunt ergo corpus illud
... sua possibilitate ...
... non ... quod
quidem ordinatio attestatur aptitu
dine ... in pulveribus ad ...
perfectionem ad animam hanc autem
aptitudine sive possibilitate re
ducet deus ad esse in corpore ...
... in illo ... artifice sapi
entissimo secundum tempora diversa et
congruam mutacionem ... quod factum
est uno tempore in alio mutatur vel ...
... destruitur ¶ ... ultimo ...
... sed diversa ... co
... levitate et ...
... unitate ... ut ... pub
lice possit utilitas sic ...
Deinde est de tempore primi ...
quo ad condiciones ...
sequitur inquirere de tempore quo ad
... que sunt due tempore et
locus ¶ Primo ergo quendam est de tempore
secundo quendam est de loco ¶ De primo
duo sunt quenda ¶ Primum est utrum
sint ... vel ... simul ...
aliis creaturis ¶ Si non tamen aliis
de ordine temporis condicionis illius
ad tempus condicionis aliarum creaturarum
Quod ergo utrum condita sint corpora
... eo tempore quo alie creature
sunt ... Ecce ... quod
... simul
... angeli vel ...
... ad ... ¶ ... dicitur in libro
... in principio quod ...
... anima facta sunt est volun
tas dei ... anima ...

dicit quod sicut resultat ymago in
speculo corporali conversione vel sic
corporali conversione ad res divina pro
duxit in esse sed non potest esse de
deo nisi unica conversio quia ut
scribitur in epistola canonica Jacobi i
apud illum non est transmutacionis vicissitu
do ¶ Item Augustinus xi de civitate dei
dei [illegible] simul dicis omnia que
dicis et fit quidquid dicis ut fiat
nec aliter quam dicendo facis ¶ Ecce
in quibus simul locutus est deus Item
[illegible] quod plures sunt [illegible] quod simul
dicit omnia ergo non sunt [illegible]
incidentur [illegible] quod hec est una quod
deus creavit multa simul [illegible] omnia
ut dicunt aliqui auctoritates predicte quia
sunt contra non sic ad hoc quod aliquid
crearetur sive produceretur in esse [illegible]
requiritur infinita potencia nec
sic intelligendum est quod consistens in
finite potencie possit in [illegible]
[illegible] finita potencia quia [illegible]
consistens finite sed requiritur virtus
infinita ad singulas productiones sed vir
tute infinita non potest esse virtus
maior quia deus non potest esse ma
ioris virtutis quam infinite ergo to
ta virtus divina requiritur in cre
acione unius vel igitur in eodem
instanti non potest plura creare
¶ Contra ut habetur Gen. i: in sexta (?) opera
tione dierum efficit deus hominem de
limo terre ¶ Item habetur idem habetur
Augustinus in sermone [illegible] operi
bus sexte ferie ponitur quod omnibus
creaturis dispositis novissime factus
est homo ¶ Ad hoc dicendum est quod
in duobus locis ponitur fit mencio
de creacione corporis ade Gen. i: [illegible]
[illegible] masculum et feminam creavit eos
primo opera in diebus sex Gen. ii: [illegible]
formavit deus hominem de limo

terre et illa formacio secundum Augustinum
non intelligitur in operibus sex dierum
sed postea [illegible] dicitur
Joh. v: Pater meus usque modo operatur et ego operor [illegible]
[illegible] sunt creature sub cau
salibus in quibus seminaliter fiebant
secundum [illegible] sunt in esse actu et
completo unde Augustinus super Gen. ad
litteram vi efficit deus ade ad [illegible]
[illegible] luti eius quod autem
factum est tunc eadem bestias agri
et volatilia celi ad [illegible] fuerunt
et ad illum reducuntur [illegible]
in sexto die factum est quod potest in
telligi quidquid ille dicta [illegible]
animam vivam secundum genus suum vo
latilia vero quod dicitur produxit aqua
secundum genus suum non [illegible]
dicitur formavit adhuc deus de ter
ra omnes bestias agri et omnia vo
latilia celi vel dic aliter quod tunc
est possibile atque [illegible] creatur [illegible]
illi operi competebat quo creavit
omnia simul a quibus in die sexto
requirunt aliter autem nunc sicut cum
deus que [illegible]
sicut usque nunc operatur ac [illegible]
[illegible] notissimas [illegible]
[illegible] dies qui [illegible] fuit
[illegible] est [illegible] tunc cum
deus adhuc finxit de terra bestias
et volatilia in quibus [illegible]
[illegible] ade non esse in ventre
formata est [illegible] diebus
etiam nunc de limo finxit deus
[illegible] dicendum est masculum
quod in die sexto [illegible]
[illegible] diebus [illegible]

die aptissime dicitur sit masculum
et feminam fecit eos et benedixit eos
etc. que de ambobus et ad ambos
dicuntur aliter aut tunc ambo et aliter
nunc ambo tunc scilicet primum secundum quod
illud dicitur tamquam seminaliter uni-
versitati tunc creantur omnia simul
a quibus in die vi^o requievit quo
quibus omnia sunt que temporibus quam
usque nunc operatur. Sed contra hoc
obicitur quia sicut dicitur de dispositione
hominis subdidit dixit quod deus
ecce dedi vobis omnem herbam af-
ferentem semen etc. Sed constat quod deus
hominibus non locutus est verbis que
sensibiliter intrans sunt et postea
iacentibus sentientibus esse in actu etc.
Hec est obiectio augustini et videtur au-
gustinus quod deus loquebatur quasi
sensibiliter in personam non in esse actua-
li eo modo quo xpistus hominibus loquebatur
spiritibus simul loquebatur futuris vi-
debatur in super genesim ad literam quomodo
loquebatur inquit eis qui non au-
diebant nec intelligebant quia
nec erant qui illa caperent per-
sonam. Unde sic illos deus alloque-
batur quemadmodum xpistus nos non dum
natos etiam longe post futuros
nec tunc nos sed etiam eos omnes
qui futuri sunt post nos omni-
bus eis dicebat quos suos fu-
turos videbat ecce ego vobiscum
sum omnibus diebus usque ad consummationem se-
culi sicut deo notum erat Iheremia
in dixit priusquam te formarem
in utero novi te scilicet ad lacunam in
illud erat quoniam in rerum causarum
in conditio vero futurarum unde
Augustinus c. cum ergo deus dicebat
ecce dedi vobis omnem pabulum se-
minale seminantis semen quod est
super omnem terram et cetera lignum

fructiferum quod habet in se fructum seminis
animal quod erit vobis ad escam ipse
fuit omnibus an omnis aqua sempiter-
num simul quod erit vobis ad escam
hanc autem creaturis et nobis non in
illa enim summa sapientia vere fiat ipse
omnia non quasi humanitus animis
insinuabat sed rebus fac rerum
faciendarum causas inserebat et compo-
nenti quod futurum faciebat homines
sed quo tempore secundum intemporalem talem
quasi semine vel tamquam radice condebat
illis in ipsis per quos viderem potest ad
cognoscendum proposito. Ad hoc ergo quod obicitur quod
creantur omnia simul vita homines
id quod hic verum est eo modo quo dictum
est scilicet temporaliter et seminaliter in ipsis
mundi elementis non eo modo quo
res sunt propriis temporibus producuntur
in esse completum quod insinuat Augustinus
distinguendo modos condendi in
super genesim ad literam dicens sic in illa
prima conditione mundi cum deus si-
mul omnia creavit homo factus est qui
esset futurus ratio creandi hominis non
actio creati sed hic aliter in verbo dei
ubi ista non facta sed eterna sunt
aliter in elementis mundi ubi omnia
simul facta futura sunt aliter in re-
bus que secundum causas simul creatas
non iam simul sed suo quoque tempore
creantur in quibus adam iam formatus
de limo dei flatu animatus.
Ad aliud dicendum quod illa quiescio de
qua loquitur in libro fontis vite non
dicit aliquam innovationem sive mu-
tationem circa conditorem verum sed di-
spositionem eternam de illis producendis
in esse tempore suo producendis.
Ad aliud dici potest quod cum dicitur res
in suo esse completa et sic non dicit
deus in rebus simul et sic intelli-
git augustinus omnia simul dicit et est
dicere rem in sua natura et sic non de se

nis dicit deus pater vos simul sz
in libro suo q est ars omnipotentie
illius sz intellectum gloss q tangit in
fine auctoritatis | i. | non aliter quam de decto
facis q vos non sunt aliter q in libro
vel in arte 2us p sz non q sic omni
in novatione creata circa illud sic dispo
accedit similiter vero in esse unde
dispositiones sua in arte quantum possibile
minus est producto vero in esse ¶ Ad
aliud q sequitur pz 2us gloss illud
semel locutus est deus gloss est
sicut dominus multis modis loquitur
deus apud se semel quia verbum
illud genuit per q omnia facta sunt
inmo omnia simul disposita sunt
unde semel loqui ut vult glossa
est idem eternaliter cogitare singula
omnia disposuit ¶ Ad 3m q queritur quo
pot deus simul multa creare cum
ad unum vel creaturam requiritur infi
nita potestas dicendum q sicut per bo
nitas summa dicitur quod sine sui
diminutione diffunditur et diffundi
pot in infinitum sic virtus summa
quia sine sui diminutione influit
unde cum potestas quantumcumque influat
non quantum in aliquo diminuitur prop
q infinita simul creare pot | non dico
intelligendum est | cum dicitur q divina
virtus influit in creaturas crean
do illas vel operando in illis q di
datur virtus eius consistit in perfectione
illis in uno quia admirationem sue vo
luntatis cum potentissime sine di
minutione sue virtutis influit vel ago
tur unde in ipso nihil accidit in no
vationibus sz quicquid in novitatibus
ibi est accidit circa creaturas au
gustinus ad marcellinum vel corrigi
posse asserunt nisi q aliud non recte
factum reparetur quibus unde capi
ose simpliciter tempus nec dicimus de
sed fecit qui ad quibus vero ipsa

natura corporea humana circa nunc per
tempore opportunitate mutentur verum
tamen eadem variis sic mutabiliter
qua ista mutantur in anno hyemi
estas additio calore semper accidit
succedit non nec quoties variantur
etates adolescentie puericia non re
ditura cedit iuventus adolescentie
non mansure succedit sz anima muta
nec mutatur dum iudicat eo quia
sit ut ista mutentur non aliud congruo
tempore agricola aliud estate ingerit q
ingerit hyeme vel mutentur agri
cultura idem mane surgit qui u
te quiescebat nec proinde non mu
tavit aliud magister adolescenti q pu
eo solebat imposuit et itaque
una est q dicit semel recte fieri
sicut ita mutari plus qz ratio re
flagitat ut cum ipsi dicunt recte non
sz si mutetur eis utilitas clamet rec
te non fieri nisi mutetur quia utro
qz tunc erit rectum si erit per tem
poris diversitate diversum

Secundo q de ordine temporis condicio
nis corporis adde ad tempus co
ditionis aliorum que motu conditum
sunt aut alia ut per ordinem codicis
q post quam ut dictum de angelis
in 3o dicitur ¶ Item idem dicit
angelos | i. | summorum | et | quasi omnium
creaturarum dispensatione manifeste
est humana tamen dubie professor
qui omnibus p[ro]fecitq erit ¶ Ad 2m unde
q dixit non videri debuit secundo ...
... apud ...
tura est ...
ymago ... illius que non
est ymago ... ordine ...
... creature ...
... debet
... in esse sine ...
que sunt ad ymaginem ...

imago eius homo debebat cum
his creaturis creari ergo corpus
¶ Item corpus primi hominis inter om-
nia corpora singulari modo fuit
imago dei ut homo secundum aliud
[illegible] quia prius debebat inter
omnia creata creari ¶ Item ut dicit
Beda [illegible] fuerunt simul in principio
creata scilicet angelica natura celum
empireum forma in [illegible] singule
ad hominem dico sunt nobilissima
[illegible] primi hominis
celum empireum [illegible] hoc est
[illegible] nobilitatis nobilius fuit cor-
pus primi hominis simpliciter ut illud
[illegible] erat nobilior forma stabile
ordinatum [illegible] nobiliore [illegible]
[illegible] ut secundum quod homo erat
ad imaginem dei quod celum primum
[illegible] unde quia tunc [illegible] nobilitatis
debuit creari inter primo creata sic
celum empireum Et hoc [illegible]
[illegible] quia illa [illegible] fuit
primo creata ¶ Item homo longe
[illegible] in natura licet
[illegible] dignitate in officio [illegible] ergo
[illegible] est sufficiens [illegible]
debebant [illegible] creari ergo
[illegible] homo non debebat creari inter
[illegible] omnes creature ergo cum angelis
[illegible] corpus humanum
[illegible] ut [illegible] non ¶ Item
[illegible] creature
[illegible] omnibus que [illegible]
[illegible] facta sunt [illegible] esse
[illegible] quod [illegible] est [illegible]
[illegible] unde quod [illegible] hominis [illegible]
[illegible] omnis creaturis [illegible] sine
dignitate [illegible] alijs creari de-
cebat ¶ Item [illegible] inequaliter
[illegible] intelligunt [illegible] crea-
ture [illegible] principio ac

aut deus celum et terram [illegible]
autem in quo [illegible] intelligen-
tie creaturam spiritualem [illegible]
corporalem sicut glossa [illegible]
celum et terram in quo celestium
virtutem quia hoc loco designari
putat sed [illegible] quadam homo [illegible]
omnis creatura ut dicit Gregorius super
illud [illegible] predicate evan-
gelium omni creature ergo homo de-
buit creari inter creaturas primo
conditas eadem ¶ Item aut alijs
in conditione rerum ordo naturalis
aut artificialis non naturalis enim
producunt bruta animalia hominem
natura sed potius homo illa cum
sit causa eorum vel artificialiter
que attendit in ordine dignitatis
ut quod [illegible] ordinatur quod est maioris
dignitatis [illegible] ordine ut
hominis sive corpus humanum [illegible]
alia debebat creari ¶ Ad [illegible] corpus [illegible]
hominis conditum fuit post alias cre-
aturas [illegible] multipliciter [illegible]
Una est ut hominis dignitas o-
stenderetur qui erat alijs crea-
turis dominaturus [illegible]
[illegible] quidam artifex deus mundum
fecit ac deinde hominem possessorem
eiusdem mundi ut [illegible]
[illegible] conditionis [illegible]
nota quod dicit nunc conditionis hanc
[illegible] declarat [illegible]
Secundo primus et illud esse [illegible]
principijs aliquis principali quod
[illegible] principe unde [illegible]
conditione mundi sensibilis dicitur
[illegible] magna [illegible]
homo mundi [illegible] ad [illegible]
[illegible] decebat esse principe
quam illa [illegible] principatum
sed ubi tanta ei subicienda [illegible]

sunt iam quibus erat apperere rec-
torem quia est veluti quoddam reg-
ni domicilium futurum regni creatoris
universitatis efficiat et ad creat-
ura insule maria et superius celum
in modum camere curvatum divicias
nos reparavit regni multiplices
divicias audita tota creaturam
quid est et in herbis et plantis et arbo-
ribus quibusque insensibilibus et simplex
animatis et si metalla quoque que
sibi amant divicias que super-
talorie pulcritudine precioso ha-
nis aculis in ea sunt ut auri
et argenti et lapidum corporum quos
homines amant horum cum copia
veluti quibusdam regalibus thezau-
ris terre finibus accedit in hunc
mundum homines optimus introdu-
xit ipse in hunc mundum post crea-
turam novissime introductus est
homo non ut vilissimus in extrema
parte proiectus sed quia decebat eum
maior esse rectore ¶ Alia racio
sunt ordo incompleti ad completum
et completum ad omnia requiritur
quod aliqua creatura sit pure spiritu-
alis aliqua pure corporalis ali-
qua composita ex corporali et spirituali
ut sit tantas rerum sublimitatis
veritate reparatur sacramentum
sicut dictum in libro sententiarum [illegible] cre-
atura autem composita ex spirituali et
corporali est homo ¶ Alia est ordo
finitorum ad suum finem homo enim
est finis aliarum creaturarum sic
dictum apostolo Augustino dicente con-
stat creaturam hominis rerum omnium in-
fimarum conditione posteriorem quidem
tempore sed causa priorem fuisse quia

qui factus est post omnia ipse est pro-
pter quem facta sunt omnia hec ergo tres ra-
ciones sumuntur ex consideracione ordinis
et sufficientie ad omnia incompleti ad
completum finitorum ad finem ¶ Alia
racio sumitur quo ad multitudinem homo enim com-
municat cum omnibus creaturis et compositissi-
mus sicut dictum in libro sententiarum ut supra et
ut supra tactum est ipse enim dicit
ysaias in libro de [illegible] homo
in mundi creatione ultimus est ¶ Alia
racio sumitur ex gracia et multis sicut
enim dicit Gregorius super illud Marci ultimo
predicate evangelium omni creature crea-
tur aliquid habet homo esse cum
lapidibus vivere cum arboribus
sentire cum animalibus intelligere cum
angelis si ergo quod habet aliquid
cum omni creatura homo [illegible]
aliquid omnis creatura est homo
¶ Alia est indigencia multorum ho-
mo postremo introducendus erat
in mundum ut ubi refectus et redu-
ctus sufficit in primam vitam ad
instar hominis prudentis in invitando
aliquem ad refectionem qui parat do-
mum primam et alia necessaria ante quam in-
troducat convivam sic fecit deus
ne homo alimento indigeret
paravit illi que erant necessaria ad
refectionem et reductionem et postea in-
troduxit eum in locum ubi erat
reficiendus et reducendus et hoc
est quod dicit Gregorius in moralibus sicut
quidam optimus in [illegible]
primus [illegible] qui parat
ut convivas introducat [illegible]
apparatum [illegible]
[illegible] distribuit
[illegible] ad [illegible]
iam [illegible] in [illegible]

repota sunt medium dirrexit recon
cilians nec conditor educator et con
servans omnium replens substantiam
mundi speciebus imaginibus suas exem
plaribus naturas et distinctiones per intro
ductionem formarum dans ei opus con
tinuum custodire mandatum quo
nec appetitum vero non potuerunt
preterire possunt gaudet iste
reges varies primum congruas co
stitutionis quia cum convenientis con
stabat cum multis constabat vel
eis indigebat que illis conveniebat
constitutione sua conferebat ut post
multa cognitionibus constabat et
cum quibus constabat et quibus in
digebat perduceret in esse. ¶ Ordo
vero ordinationis rerum que alia sunt prece
dunt quam in creatione rerum est perpendenda
ut attendatur ordo nature secundum quod
natura dicitur multipliciter. Uno modo
dicitur esse in rerum efficientia secundum
quod philosophus naturalis remittitur ad
rationes prout est in rerum ut vel
forme vel generationis ad hoc intelligendum
est rerum conditione divinitus ut prius
est immediate in esse primo
vel prout est in esse completa se
cundum secundum ista duplicia con
ditiones est attendendus ordo
nature duplex quia prout conside
ratur res invenitur ordo attendendus
est nature secundum quod natura est
in rerum vel in rerum efficientia
quia preter ista duo attenditur
vel quia fieri rei est appetitus
creatum agentis in materia prout in
esse secundum quod est in rerum fit vel
formatur ubi ea determinat dextra
in ordine vero secundum quod produ
cuntur in esse attendendus est
ordo nature secundum quod natura di

materia. Unde ergo quod in creatione rerum
per agentem deiectus sunt sunt et
indistinctum. Ubi agitur de crea
tione celi et terre quia ibi omnia
quedam creata sunt et quantum ad pri
mum diem ut cum dicit Augustinus. Secundum
opus scilicet materia ad secundum diem cre
ata est quia materia celi ipsa luce pre
mit dies tamen in operibus trium
dierum precedentium agitur de exclusis
secundum quod ultimis sunt esse. Distinc
tum sequentibus diebus ultimis
ad sunt secundum quod ultimus imaginis per
fectam sunt esse prout ultima for
tius completum. Si vero ornatu
ipsius precedit secundum viam nature
prout natura est dicta quia pre
ditur a magis universali ad minus et ma
gis perfectum in ordine cum causatis
prout localitur cause dum primo
est in sua natura ut materia dici
tur efficacius talis forma induc
ta perfectiori operante circa
materiam tamen immediatum sui antiquo
rum est ipsum compositum ad quod secundum
ordinem generationis sequitur finis ipse
ultimum cum quod alia de creatione
quia vero prius creata sunt in tota quod
agentis efficacis formam formam in
duxit distinguendo vim a vi
et ultimus complendo. Ornatus vero distinc
tum ornatum ad quem secundum viam
istam sequi debebat illa creata
sunt quia alicui. Secundum, sic ergo in cre
atione vero prius attendendus
est ordo nature prout natura in
dicatur. ¶ Si autem obiicitur quod ordo iste
non videtur recte licere conservare
quia prima distinctio dierum et pre
ter triplicem naturam sunt tres
dies ut que sunt lucem sunt tunc
parens respectu prima cum distinctio

Dici potest quod est lucis a tenebris se-
cunda est transparentis atque perspicui
scilicet aquarum ab aquis tertia est opaci
atque perspicui id est terre ab aquis. Sed non
attenditur ordo nature secundum quod
natura materia dicitur sed ordo huius-
modi est ammodo mobili ad minus
forme a magis imperfecto ad magis
perfectum secundum quod ut patet. ¶ Dicendum
quod ordo predictus attenditur penes
partes principales que distinctione
sunt proprie condicionis distinctionis
ornatus partes an partem alio mo-
do ordinantur circa alia quod secundum hoc
tum non est inter mittendus. ¶ Ad i
dicendum quod primo plus dicendum quod sic
in emanatione eterna prima persona a qua alia procedit
nata est quod maxima conformitate
tem sic est in emanatione creatu-
rarum prima angelus sive angelica re-
est dispositione potentialitatis in esse
ab primus ut vult Beda qui inter
omnes creaturas maiorem conformitatem
ius ad deum non est plus deus
racio tertia est ut potest dici quod in
divinis persona prima sequitur confor-
mitas ipse quod requiritur quod persona
secunda que est tertia persona in ordi-
ne nature procedat a patre et filio
adque sequitur quod sit aliqua confor-
mitas notionalis inter patrem et
filium que non est inter patrem et spiritum
sanctum quod dicitur filius ymago non
spiritus sanctus. Similiter autem conformitas
non requiritur inter creatorem creatu-
ras quod non requiritur ordo ille
ymagine est reperiatur in sensibilibus
unde oriente sole umbra quod
prius erat radiis non potuit
vel ultra eum terre orientalem non
eum est amplior distancia inter sup-
premum radii conprehensionem reliquis

te quod inter orientis raciocinis quam
sicut dictum est illa circa non fuit
secundum veritatem usque ad globum Sanct-
orum vero eum prope ita quod habet
efficacie vel a collata suppone ¶ pro-
babile sine aliorum scriptura
propositorum simul dubitatur esset
eum quod predicti sex que orientali
duorum marium scilicet occeani et maris
mediterranei dicit eum ysidorus in
libro ethimologiarum quod occeanum circa
et latitudine nominant eo quod in
circuli modo ambiat orbem terre mare
magnum est quod ab occasu ventura
non fluit in meridie ingit deinde
ad septentrionem tendit quod occeanum
magnum appellatur quod terra marina
in illius circuitione maria sunt de
est etiam mediterraneum quod per
media terra usque ad orientem pro-
funditur dicitur ergo quod paradisus
sit in fine illorum marium scilicet in
angulo orientali quarte habita-
bilis quoniam situ ponitur quod paradi-
sus est sub circulo equinoctiali.
Ad quod autem potest sic responderi cir-
culus equinoctialis dividit speram
in duo equalia que secundum equaliter
sunt a polis equaliter distant ab utro-
que polo unde circulus iste di-
vidit speram in duo equalia et
secundum quod equaliter sunt a polis super cir-
cumferentie si ergo mare mediterraneum
transit in oriente per media terra
sub circulo equinoctiali in parte
te magna transit in oriente ut dicit
ysidorus libro xiiii unde magnum quod dicitur
mediterraneum fluit ab occasu
aperte circa fines obliquando transit per
meridie in septentrionem inflectitur
secundo galliam et mediam transit
in oriente ut dicit ysidorus

hic est defectus nota bene

in parte orientali secundum Euclidem nunc
ad te transit in occidentem medi-
um autem terre est sub circulo equi-
noctiali. Unde patet quod angulus ori-
entalis mundi secundum situm predictum est
sub circulo predicto. Unde paradisus. ¶ Ter-
tius ad suppositum modo quod locus ille
est aptius habitationi humane secundum quod
locus ille est maxime temperatus
sic sol bis in anno transit super
capita eorum qui habitant sub equi-
noctiali secundum quod est in principio auctoris
in principio libri. Et tunc sunt ibi
duo alta solsticia quia sol tunc
est in directo super capita eorum
sunt illis super capita eorum. Item
illis duo ima solsticia quia cum
sol existens est in principiis
cancri et capricorni. Et duo ima
solsticia quia sol existens in prin-
cipiis predictis maxime remo-
tus est. Item capita eorum et ideo patet
quod ea semper habitant equi-
noctialem vel [illegible] sunt etiam duas
hyemes scilicet sole existente in predictis
in anno minor sunt solsticia duo
alta et duo ima. Patet etiam quod duas
habent estates scilicet sole existente in
alterutro duorum punctorum equinoc-
tialium vel [illegible] sunt etiam duas
hyemes scilicet sole existente in principiis
cancri et capricorni vel [illegible]
hoc est quod dicit Alfraganus quod in
eorum estas sunt [illegible]
[illegible] quia illa tempora que nobis
sunt hyemps et estas sunt illis due
hyemes et due estates. Sed regio
in qua sol semel in anno transit
[illegible] ut patet que est sub cali-
ditate caret causa intemperata et
[illegible] facit sic tales sole accedente
ad eos sit inhabitabiles sic sunt
[illegible] partes in die maioris quam

quo fuerunt loca illa in quibus
sol in anno bis transit super capita.
¶ Item habitantes sub circulo equinocti-
ali habent minores umbras quam non
sunt habitantes sub singulis aliis
cum quo umbra ob [illegible] a[illegible]
[illegible] modo quod in illa habitabili ma-
[illegible] ob [illegible] unde [illegible]
[illegible] unde locus ille est minoris
amenitatis et eciam utilitatis quam illa
alia loca quia [illegible] radiorum
corporum luminosorum est amenitas lo-
corum et fructuositatis. ¶ Tertio modo quod
ponit Beda de elevatione et
[illegible] de situ sub circulo non possunt
simul stare sic si locus ille est
tante altitudinis sicut ponitur
ibidem quidem nox est maior die
et plus de anno esset ibi nox quam
dies quod patet si intelligamus lineam
rectam transeuntem a superficie pa-
radisi usque ad punctum orientalem
[illegible] maior erit pars celi
sub illa linea et minor super quod sole
[illegible] super lineam
fit dies [illegible] sub fit nox
[illegible] non potest stare cum
illa parte que est quod paradisus est
sub circulo equinoctiali quia circulus
equinoctialis dicitur [illegible] que est
equatio diei et noctis quia adequat
diem artificialem nocti. [illegible]
paradisi sub circulo equinoctiali scilicet
quod ibi omnes dies artificiales sunt
noctibus [illegible] equales [illegible]
noctium est [illegible]
[illegible] quorum [illegible] et in equinoc[illegible]
[illegible] causa et [illegible]
[illegible] utrumque polum [illegible] corpora [illegible]
et [illegible] transit. [illegible]
quod polum [illegible] in utroque [illegible]
[illegible] transeuntes omnes parallelos eque
distantes equinoctiali [illegible] partes

equales ita ut arcus super orizon-
tem qui est arcus diei sit equa-
lis arcui sub orizonte qui est arcus
noctis ¶ Patet si locus iste esset ita
elevatus ut ponit Beda ut et
ponunt alii consonando libro Bede
esset magis stabilis locus aliis quam
sit, per montes maxime adiuvatur
a polo. Beda, Plinius triplicantur mon-
tes continet sol ratio est quia celsi-
tudo montium plus concipit ra-
dios solis circumquaque radios medi-
antes incidentes concipit approxim-
ori ita secundum virtutem calefactivam
maiore quia pyramides radiose
quarum quanto magis basis est in sole
centrum duci in punctum dum celsi-
tudinis montis sunt tamen obtu-
siores quam sciunt pyramides con-
tra a polo terminantur ad loca singu-
lia remotiora aliorum angulis
ad pyramidis radiosis quanto est
obtusior tanto est adunatio effi-
cacior. quia concursus oppositarum
linearum in eadem pyramide dimi-
te appositum super basis opposite et mi-
nimus. sed aliud pyramidis lineae
a singulis punctis lucis solaris ba-
sim in celsitudine montis plus re-
cipit de quantitate lucis ab uno quoque
puncto solis quam eadem quantitas cel-
situdinis recipit a singulis punctis
si esset eiusdem celsitudinis spatium
inaliter elongatus a polo ¶ Addi-
tur autem ad causam adustionis sol ca-
dens qui radiis suis per occasum
dimanans illustrat montium celsitu-
dines sicut solent pueri in illis inclu-
si tangenda montis virtute illustrati
radii solis per occasum usque ad tantam
partem noctis sed adustio est causa
subtilitatis et fecunditatis ergo cum
locus ille sit civitati aliquis alius

loca ut montes ubi quod locus ille
maxime ita a polo quia refrigi-
datur quam locus ille sint maiori
in quantitatibus ¶ Quod autem dicitur
in gallico fontes paradisi non sunt
ibi esse aliqua adustione et
quod flumina egrediuntur de loco
voluptatis ad irrigandum paradi-
sum tamen est aque fontium continua
scaturigine cum aqua sit ponde-
rosa non quod possit ad locum tante
celsitudinis ascendere ¶ Iste tamen
autem aliud est fecundissima
et sanus ita est quod fecunditatis et
generationis terre nascentium animalium
tam et aliorum corporibus celi cum sub-
limantibus nec aliquis alius locus
contra terram mundi medium possit
esse tam convenientis quidem vegetabili-
bus et sensibilibus quod sic probatur omne corpus
luminosum angulos suis punctis emit-
tit quia eam se lumine dirigit et a
linearum luminosarum ab eodem puncto lu-
minosi corporis directarum illa maior
est virtutis et fortius agens contra
lineas que acute luminosa procedit ad
angulos undique equales super corpus
obiecti sufficienter et equalis linea
luminosa alia quanto propinquior est lineae
coeunti ad angulos equales tan-
to eadem in fortitudine accedit magis
accedit et quanto ab illa remotius
est tanto minoris est virtutis omne
quoque corpus luminosum super eo-
rum aequalis punctis suis dirigit
unam lineam radiosam incidentem sub
ad angulos equales superficiei
corporis illius contra spheram ad aliquod
non punctum potest contrario signatum
non sunt communis inter linee
radiose ad angulos equales
concurrentes insufficienter corpori illius

ris quarum videlicet due linee ve-
niunt ab punctis oppositis periferie
vel spere transeuntes per centrum spere
centro signato que due linee ve-
niunt nisi una diameter spere secta
in duas partes in puncto per centro
signato et alie due transeunt dia-
metraliter a circumferencia ad eundem punc-
tum ¶ Item ad quodlibet punctum intra
corpus spericum luminosum perveniunt in-
finite linee luminose a quolibet puncto
superficiei sperice corporis luminosi unde in
quolibet puncto intra concavum spe-
re congregantur tot linee lu-
minose quot in alio licet non sit punctum
a in concava superficie corporis sperici
luminosi quo ad luminositatem et lineas
licet punctum intra speram luminosam
equaliter sed differunt quo ad for-
titudinem lineas centrum recipit ma-
xime declive et quodlibet punctum preter
centrum quanto est centro propinquius
tanto recipit debiliores lineas magis
una in puncto propinquiori centro ag-
gregantur plures radii minus obli-
que egredientes a superficie [illegible]
[illegible] luminosi et in puncto
remociori a centro aggregantur
plures radii magis oblique egressi
[illegible] patet quod cum terra respectu celi
[illegible] obtineat nisi intervallum puncti
[illegible] et aggregatio maxima
virtutum lucis celi et stellarum radio-
rum maxime generatur [illegible]
[illegible] vegetabilium et sensibilium
[illegible] si haberet terra quantitatem respectu celi
[illegible] sufficienter debiliter
[illegible] ad generacionem et conservationem illorum
[illegible] que competunt [illegible]
[illegible] magnitudinem terre [illegible] ¶ Ex
hijs arguitur [illegible] quod cum centrum
[illegible] maxime recipiat virtutem lucis

[illegible] terre centro propinquior erit felicior
ideo feliciores sunt valles [illegible]
montibus unde patet valles terra [illegible]
[illegible] si paradisus est acumen terre
remotissimus erit omnibus terris mini-
me felix ¶ Ad secundum dicendum quod locus ille
ut dicitur patet fuit [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad aliud quod per eius [illegible]
[illegible] intemperiei illius dicendum quod tamquam
multiplex est eius temperies quarum
una potest esse equacio diei et noctis
que accidit omnibus sub circulo equinocti-
ali [illegible] cum sint [illegible] frigide
[illegible] quarum noctium precedencium die-
bus quorum est [illegible] temperiate ca-
lore respectu noctium earum frigidi-
tas non sinit calorem diei inten-
[illegible] patet quod nec [illegible]
equinoctijs unus est regnant tem-
peries alia tamen potest esse supposito fontis
humoris fonti caloris fontis caloris
est sol fontis humoris [illegible] et mare
si in paradiso sunt fontes qui irriga-
bant paradisum redundebant in magnis
fluminibus [illegible] aque cum [illegible]
qualitas et frigiditas unde per fontem
supposito soli in paradiso [illegible]
[illegible] virtute solis elevatis erit
in illo respectu intemperiei caloris
¶ Alia potest esse puritas aeris sive sub-
tilitas ipsius cum loci [illegible]
[illegible]
[illegible] caloris [illegible]
illi aeri calor solis [illegible]
[illegible] regio illa nunquam semel in anno
transit sol supra cenith et maxime
[illegible]
[illegible] temperamenti [illegible]
[illegible]
[illegible] paradisi [illegible] et vehemencia caloris
[illegible] solis supra cenith ca-
pitis [illegible] radij

ad angulos rectos secundum magis et magis con-
gregacionem et reflexionem radiorum
sed ad inferius est maior congregacio
radiorum reflexio tum propter spissitudi-
nem aeris tum propter inequalitatem terre
que valde est valliculosa et cum
non est solis directio ad angulum
rectum sed est reflexio radiorum et
congregacio per alias oblique refle-
xus sicut patet quod aliquis in mag-
no estu est inter montes convalla per
qua sol dirigit radios ibidem
est vehemens estus sive incensus
sic patet sic in specialibus concavitatibus
sed omnino potuit esse in paradiso
propter loca planicie et concavitatem
¶ Ad aliud dicendum quod licet continen-
tes sub circulo equinoctiali sint con-
tinuas sed non propter hoc sunt in ma-
iori caritas litas quia ista multi-
plicacio umbrarum est in diversis tem-
poribus secundum diversam per agitacionem
solis quod cum sol est in circulo equi-
noctiali puncto in mane iacit
umbram lateralem versus occidentem
in vespere contra in meridie non est eis
umbra perpendicularis sub capite eorum
cum autem est sol in signis septen-
trionalibus tunc iacit umbram eorum
versus austrum et cum est in australibus
tunc iacit versus septentrionem ¶ Ad
aliud dicendum quod licet iste locus aliis
sit supra aliorum situm terre et supra celi
no est sensibilis quantitatis ut donec
vides ipsi non accedat dictum est
in quantitate sensibili ¶ Ad aliud di-
cendum quod locus ille non convenit a
liquoribus aquale tamen propter campos
suscitatos tamen propter flumina irri-
gacionem si autem non esset aliquid te-
perans estum solis bene sequeretur quod
tamen illis concluditur suppositio quod in

mante sunt congregacio radiorum in an-
gulo piramidali sicut in loco
non eius dispositio sive lubricacio ra-
diorum propter minimam eius angusti-
quod multum plicabiliter ponunt ad quod
esse argumentum quod in montibus
celsis frigus plus abundat quam
in terra plana quod patet quia in me
diversa in montibus permanet quam
terra plana sed plicabiliter concluditur
tamen oppositum de paradiso in
accidit causa specialis estum solis
temperantes ¶ Ad aliud quod alibi quod
aque ponderositate eorum dicitur quod
montes spongiosi sunt cum
et spongiositate aquas sugge-
do retinent cum fontes et flumina
oriuntur ¶ Ad aliud dicendum quod
sui elevacio accidit terre in sen-
sibilis est respectu celi non dicta est
litas eius sensibilis minor
locorum aliorum cum hac causa
elongacionem eius accidit terre
tum situs vicinior soli
tum radiorum salarium perpendicula-
rium super locum illum propter que
accidit subtilitate aliis
et irrigacione fluminum qui oriun-
tur in ipso festa tempore
nobis ignoto quas dicimus
nuncupata ille loco

Dicto de qualitatibus respicientibus
totalitatem corporis viuentis dicendum
est de conditionibus respicientibus corporis
¶ Primo igitur que utrorum corpo-
ris formari debent in vir
¶ Secundo quid debent
esse ¶ Tertio utrum ali
non membrorum ¶ Tertio utrum illius
corporis fortes sunt in
an specialiter angelicum ¶ Quarto

de illius corporis integritate causa
de illius corporis fortitudine etc.
tertio ¶ Nota de illius corporis
integritate utriusque sunt eius magne no
bilitatis ut corpus ille
Igitur scribitur Non est bonum homini
esse solum faciamus ei adiutorium
simile sibi. Respondet Augustinus super gen.
ad literam. Non ad quid debuit fieri ad
iutorium id est determinat quod ad propagationem
filiorum dicens non queritur ad quod
rem fieri debuit hoc adiutorium vel
aliud probabiliter occurrit quam propter fi
lios procreandos sicut adiutorium
semini terra est ut virgultum consurgat
et nascatur. Et hoc autem fit quia non
debuit sibi dari adiutorium mulier
magis quam vir propter terram excolen
dam nec ad tollendum fastidium nec
ad conveniendum vel colloquendum nec ad
hoc quod unus alteri esset conformis in pari
voluntate. Et hinc tamen concludit
quod non sunt alia causa quam pro
creatio filiorum dicit enim sic Non video
rem si ad hoc adiutorium gignendi
filios non esset facta mulier viro
ad quod ergo adiutorium facta est. Si quia
simul operaretur terram non dum erat
labor ut adiumento indigeret. Et si
opus esset melius adiutorium ma
sculus fieret. Hoc et de solacio dici potest
si solitudinis fortasse taedebat
quanto enim congruentius ad conveniendum
colloquendum duo amici pariter quam vir
et mulier habitarent. Quod si oportebat
alterum iubendo alterum obsequendo
vivere ne contrarie voluntates pacem
cohabitantium perturbarent nec ad hoc
retinendum ordo defuisset quo
unus alter prior maxime
creatus prior posterior creatum sic
femina creata est. An aliquis dicat

de costa hominis dum formaretur tamen
non etiam masculum si Deus vellet fa
cere potuisse. Quid fuit quod in nemo ad
quod adiutorium facta sit mulier viro si
pariendi causa subtrahitur. ¶ Quaestio
ergo si utriusque sexus sunt corpus mu
lieris formari in viri adiutorium
1 ad plus procreationem et non videtur quia
una operatur magis bonum piat
quod spectat ad eius nobilitatem
et dignitatem ergo si tunc homines fiet
ab uno solo patre inde est ab una
persona et uno principio natura humana
dignius respectu esset instituta. Ergo non videtur
quod Deus non debuit eam facere in
primo pluralitate. ¶ Item videtur quod ab
2 homines primo procedunt et ut in
vicem conglutinentur conglutinatio dilecti
onis per unitatem que fuit in principio
propagationis. Sed si ab uno solo princi
pio homines oriuntur magis invicem
coniungerentur quam cum propagantur copu
lo [illegible] ergo videtur quod ma
gis competebat homini si in principio
unitate quam in principio diversitate
3 ¶ Item nullo debuit Deus homini in
adiutorium quod providit ei esse in
offendiculum. Sed Deus providebat mu
lierem sibi futurum esse mina ac
tam lapsus ita fit ei in offendi
culum ergo minus providere videtur fecisse
cum simile principium addidit mulierem
4 ¶ Item homo in statu innocentiae de
buit sic ita conditum esse quod posset
assurgere sursum. Sed in rebus amans
ista creatura aggravat mentem
ne sursum tendat. Si ergo mulier homi
ne formata in coniugium ei copulata
magis attrahebat affectum viri quam
aliquid aliud creatum sic patet homines
temporum etc. reconveniunt. Quaestio videtur
quod formata viro non fuit homini dum

7 formam inducere ¶ Item in genere ani-
malium est aliqua species in qua non est
distinctio sexus sive generis communiter
ut animalia lepus et similia est et alia
species in qua est distinctio sexus si ergo in
species animalis non esse perfectum in
genere suo que sine adiutorio alterius
sufficit ad productionem sui similis quam
que non sufficit perfectam eam quod
alio indiget ut dicit philosophus ergo si
deceret genus humanum concurrere cum
aliis nature perfectionem maxime quod decebat
hominem sed in unitate sexu ¶ Item
6 in animalium genere aliorum sunt tamen perfectorum
quam imperfectorum sunt parvitates fetus
sine adiutorio coniunctionis speciei sed an-
tequam in genere animalis generantur multi-
pliciter talis enim modi sunt repti-
lia in terra aquatilia in aqua et vola-
tilia in aere illorum duplex genus
imperfectum et perfectum imperfectum appellatur
totaliter apparet quod dicitur totaliter quod
est totum simul perfecte tantum perfecte
distinctionis in sensibus vel quia tantum
in aliis sed dispositionem corporum aliorum
cuius modi sunt apes vespe perfectum
vero quod licet ambo sensibus perfecte decap-
tibilis que generantur inter sed quia ex
cadente eius naturam complementa natu-
raliter decima ¶ Unde Basilius quando
non eius ex cadas solum complexio-
nibus terra rigata producat vel alia
plurima volatilia milia quarum
maxima pars sui tenuitate non
calcaliter cadit sed etiam ranas et
mures opera generare videmus de
unde in egypcias thebis si pluvi-
as largiores estimo per terra fu-
derit mox in finibus muribus tota
completur regio ¶ Item de aquatilibus
patet dicit eius idem ¶ Basilius quod
nec anguillas non alie inpro dere-

nec nasci ut assiduum est quarum
nec ovum nec aliquis alius partus
instaurat sed de limo gignunt
scientes originem ¶ De animalibus
aeris magis vel volatilibus similiter
patet apes eius natura de floribus
tribus sicut dicitur et psd generantur
et maxime castrans in libro
de incarnacione illi contra nestorianos
apes sicut minima ad modum ter-
prodeundo ac laboriosa ali-
quo diligentissimus dilegens de
opere licet cum tamen in genere
in animalia non solum semper
etiam prudentia consideret quo
lingsdam liberorum floribus procreant
¶ De animalibus etiam perfectorum
genus quod ab aspides in multis
in quarum tamen dilectione corpus
alienis voluptate animalium quedam
quedam subtilia aiunt sunt sicut
sicut volucres quos asserunt
sine coitu gignere tum
sunt longum et alium inter corpus
et animus maris conformatur ¶ Item
ut legitur ab Augustino de civitate dei equa
gignunt sine commixtione eius
sed in mamiladoria quare ergo optimo
vero qui conditus sine in maior
perfectione virtute dum adiutorio
sibi simile ad procreacionem prolis ¶ Item
in hiis tamen simile in esse accidentia
deducat in esse operatione nature
debuit vel principia per verum et
inter illa opera quibus operatur
natura aliqua sunt in esse
producta cuius modi sunt de quibus
legitur in operibus et dierum in qua
producta sed tale quod est mulier
et accidentali operatione nature
producitur in esse tamen philosophus primum

a animalib; dicit q mulier e mas
culinitas ꝗ an dicit quia natura
tendens producere virum in esse occa
sionalis producit in esse mulierem et
mulier non debuit produci in de
cursu pr̄ci vero ¶ Item summa sapi
entia optime distinctissime pro
videns inter creaturas consistentes
in eius ymagine non debuit ali
quid condere q non adderet forma
liter conformare s[ed] magis invisibi
litati q cum dei ymago sine ad
eius ymaginem, principaliter d[icitur] homo re
spectu ad aliud tamen est ymago
vel ad unum invisibilem cuius ymagi
nem non gerit s[ed] homo et mulier
non gerere nequeunt qui nomine dica
tur q sicut sicut ipsa principia
producens ita principiatis
attribuit potestatem suam in quantum declina
uit homo in potestate spontanea vo
luntatis quam motus arbitrii
uia id q futurum erat in spe recit
tribuit ymagini divinam vias et
sine que iam non adderet forma
principale q respiciat s[ed] invisibili
natura propinquacius ¶ Item consue
tudine gentis nostrae uti q mulier
est condita mediatorum viri
ut vir fuisset lapsus per culpam
et velit dicere q quia deus sic
sit secundum homines peccatum ita multi
tudo deficit auctore in qua condita
erat formavit deus mulierem ut
esset sibi mediatorum ad filios pro
creandos sic corpus dicitur peccator
peccatum erat non fuit peccatum ut tunc
decepcionem, s[ed] ut actuarum sine
dignitate deus fecit, mutacione ¶ Cete
ra cum sit quod in plantis in ani
malibus proporcio una et in animalibus
complantis s[ed] cumque non sit una

infesta distinctio secundum in animalib[us]
tamen est distinctio secundum manifesta
et hoc attestatur quando proporcio ergo si
homo perfectissimum est animalium
in q[uo] deus fecit homines si in
distinctione secundum ¶ Item adiectio
universitatis perfectiu[m] q agenda
operacio sunt distincta si ergo ad
gradum humanum natura concurrit a
genus operacionis etc. secundum q competit
perfectioni universi in q debebat
esse distincta ¶ Item homo stat
tamen homo conditus erat conpluri
ueri q ad spiritualem regulam ut ubi
constabat cum angelis in se cum
animalibus brutis s[ed] principalis spiritu
ale homo q et animal sic conueniat cum
angelis in principaliter homo sic
conuenit in loco productionis racionis
sicut cum angelis producit in ce
lebracionem incorporati sibi unde sic
racionalis veniales ergo ut q pro illo ad
pertinet corporis homo habet cum brutis
cibari ygnari s[ed] homo habebat ci
bari ex fructibus arborum cum brutis
cibari ygnari s[ed] ho habebat cibari
ex fructibus arborum etc. vasculis
sicut alia brutis ergo d[icitur] generacionis
et generandi cum animalib[us] brutis s[ed] tu
sit duplex modus est cum quedam
modus generandi indistincte sexus
quedam sine magis aut nobilior est
quo distinguntur agentes generacione q
ille quo confunditur in eadem ergo etc.
q concedimus ¶ Ad predictorum mediatum
est notandum q deus fecit hominem hu
manam formam in sexum distinctione
secundum q in multis textus etc. huius
tamen vel sunt litteralis magis alle
gorice anagogica litteralis quidem
quia non desiderat perfectum exigit
confusionem vero debebat homo si talis

generandi

[illegible]

ut esset in eo perfectio ad actum propa-
gandi. Vita ista humanis conditio-
ne debuit scilicet agens et patiens
et hec in coniunctione et hinc est quod mulier
sunt formata animo distincta
ne simplicitas sexus sponsum in una persona
convenerit confusione faceret qui
refugit nature creatio [illegible]
tuo sicut videmus ita ermafroditi-
tum. ¶ Ratio vero moralis sunt ut in

Ratio moralis

hoc ordine homo quidem ad unionem huius socia-
litatis [illegible] caritatis videlicet ut dum
vir videt se alieno opere indigere
se ipsum humiliaret dum etiam attenderet
[illegible] opere suo auxilio indigere se
ipsum illi liberaliter impenderet et caritatem
teneret ¶ Ratio allegorica sunt ut in

Ratio allegorica

illorum distinctione et coniunctione in carnis
unitate significaretur coniunctio Christi et
ecclesie ¶ Postremo ratio sunt anagogi-
ca ut in illa amicabili coniunctione
viri et mulieris significaretur coniunctio anime
et dei. Unde hugo: erant duo in uno
coniugio coniugium ipsum et coniugii offi-
cium utrumque sacramentum erat coniugium
constabat in consensu federis socialis/ of-
ficium coniugii constabat in copula car-
nis/ coniugium sacramentum sunt cuiusdam
societatis spiritualis que per dilectionem
erat inter deum et animam in qua socie-
tate anima sponsa erat et sponsus
deus/ officium coniugii sacramentum sunt cuius-
dam societatis que futura erat per
carnis assumptionem inter verbum et ecclesiam
in qua societate verbum sponsus futurus
erat et sponsa ecclesia/ significat ergo hec
coniunctione coniunctio anime et dei et quantum
ad magnitudinem adherentie et quantum
ad fructus fecunditatis/ sicut enim mu-
lier in coniunctione ad virilem sponsum suum
fecundari sic bona voluntate fecun-
dari sic deo adheret per gratiam spe-
ciale qui est tamquam [illegible] spe-
cie et [illegible] in hoc officio [illegible]

b. augustinus li. ix. super ge. ad litteram c. 27 [illegible]

quidem qui superior erat. Datum
quod propagatum fuisset de suo semine
femine autem de [illegible] pareret ut in
[illegible] plenitudine demonstraret
quod in illa invisibili societate
[illegible] fructificat
posset [illegible] semine virtutis a...
[illegible] eadem faciunt [illegible]
que fuisset in [illegible] adducti
sunt ¶ [illegible] aliud in quo [illegible]
quod bonitati [illegible] virtuti nature a...
[illegible] quod non facit [illegible] hoc
est quod ita [illegible] ita [illegible]
[illegible] sicut fiet [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
est ita in [illegible] melius [illegible]
[illegible] adducit [illegible]
forma quod fiet si [illegible]
modo producit sicut [illegible]
¶ Si autem queritur quare deus non f...
at virum talis potentie virtutis
sine adiutorio femine posset ge...
humanum propagare dicimus possit quod de...
perfectissime condidit res [illegible]
dedit nature que sibi competeb...
ut enim dicit libro [illegible] adductum
deus non est temerarius sed sapiens [illegible]
te [illegible] singulis [illegible]
ut liceat [illegible] sibi de...
[illegible] autem creata de sua natu...
[illegible] creata indigens e...
alieno indiget auxilio homo [illegible]
[illegible] qua est creata natura [illegible]
indigentia [illegible]
natura [illegible] alieno auxilio
quo vel salvaret quod mutabile acc...
[illegible] vel augeret quod non [illegible]
habebat/ dum ergo [illegible] optim...
providens homini indigentie [illegible]
non solum de adiutorio quo sal-
varet quod mutabile accepit. [illegible]

ad corporis salutem spectat sed quis
ingeret quod non consimilem habebat, vel
quo aptius fuit ad divinam super
paratam in gloria quia sicut deus in
...endos ... habitu indigenti ad
...tionis ad prolis procreationem invenit
... non optimis ut quis illud in ne
scient divina sapientia consimiliaret
amare dei ... accenderet
ut patet in assignatione causarum quare
... fuit femina viro ... in ad
iutorium sed non decuit divinam dig
nitatem in tali opere propagationis
humane confusione agentis compaciet
...stinue ... patet quod melius et
decentius fuit factum cum homine
cum erat principium generationis humane
datum fuit illi adiutorium simile
sibi quod fuit ... fieri datum in co
...atione et adiutorium quorumdam
utilium sine tali adiutorio possent
... perducere ¶ Ad aliud dicendum quod ...
... procreandi prolem per commixtionem
... in ipso ... una persona
in ... virgine fuit ... et talia
... diminuunt ... dilecta
... in prole quia ... non propaga
... sicut in aliis omnibus sunt ab
... iste modus est propagationis ...
... quia in ... habet
... propter ...
... quia ... naturam non ad
... ¶ Ad aliud dicendum quod divina
sapientia sive providentia que est ...
... non est ... temporalibus
regulanda quod fiet sicut facienda
... faciet ... ordinanda ordina
... sed ... quidem ... co
... ... cum voluntas ...
... sed ipsa est causa ...
... iuste vult aliquid ...
... futurum ... iustum sed ... uni
... vero ... ca ...

tus est creator quia nulla precedens
causa movit quia eterna est. nec
subsequens aliqua confirmat quia ...
serunt ipsa iusta est. Nec enim ad
eo iuste volunt quia futura iusta
sunt quod volunt sed quia volunt ideo
iusta sunt quia ipse vult. similiter
nec sua dispositio vel providentia vera
est sine ordinata quia aliquid futurum
est ordinatum ... sed que bona
sunt illa facit secundum naturam sed talia
et que mala secundum ipsam ordinata
non Augustinus secundum hanc ... provi
dentia ... sed solum sunt que
bona facit sed aliorum quorum que ma
la non ipse facit sed permisit quod de
lictum est dispensatur ... in regi
... suis iustam ordinationem ...
quod ... summa sapientia ... et
... disponit sed mulierem dari
viro in adiutorium non debuit propter
malum ... sequens non ... sed
malum si fiet ... ordinavit unde
Augustinus bona ... ... et
ut sunt quia bona sunt ... sic
sunt quia ordinata sunt mala
vero ... non ... quod
sunt quia mala sunt ...
sic sunt quia ordinata sunt deo
... malum non facit sed ... est
in ordinatum esse non permittit quia
malorum auctor non est sed ordinator
multa enim sunt bona que ...
divina sapientia ... ut ... tac
tum est ... que ... permittit
ea fieri ut enim dicit Augustinus ...
... deus nullum
non ... angelorum sed ... crea
ret quem malum futurum ...
... quibus ... bonorum ...
... ¶ Ad aliud dicendum quod
adiutorium illud datum viro ...

prediebat assurrectionem eius ad spe
ciem quia non dum manebatur
aliqua affectione amoris libidinosi
quia adhuc habebat iustitiam naturalem
cum integritate nature sed pecc
permanebat ut patet comparando lumbis
superdictis secundum quem datum fuit illud
ad intra tale amor uero naturalis
proximi in statu innocentie non
impediebat erectionem affectus ra
tionis medium quia patet quia regulabatur
iustitia naturali. ¶ Ad aliud quod aliqui de
animalibus imperfecti sponte dicendum
quod ad generationem fetus talium ani
malium est unum generans maritum mas
et aliud maritum femine conuenit mas
secundum faciunt utrorumque cum utrisque uni
officia quod cum unus tempore uice generat
mas alius maritum generat femine uni
in talibus non est generatio fetus
ab uno nec modus iste exceptionis se
cundum est sed imperfectionis eius non nobilitatis
aliquis esset non nisus ¶ Ad illud
quod per dictum aliqui de conplexione generis
animalium que non producuntur in esse
per commixtionem maris et femine in suo ge
nere dico quod est nature defectus in
illis imperfectionibus ut eum dicit philosophus
tunc est unum quodque perfectum cum potest
attingere sibi simile tunc autem dicitur
esse non attingere sibi simile sic ibidem
patet quod potest facere tale quale ipsum
esse igitur modus producendi nature
attestatur imperfectionem quod secundum non
debeat nec dicat basilius ut istud
producit in esse sine semine complexionis
sue sed potius quod dicat relacio est
quedam secundum affectionem aliorum quia
aut utrius collati secundum autem
animalibus aliis est additum corpus
in eum latent in speciem concedo

propagacionis in illis ignorans sed
commiscet aliquam formam sine se
vel aliquis secundum uirtute sunt
producit in esse uehemens ...
¶ Ad aliud dicendum quod quedam
que importat uicium sicut ...
uacatur uel corpore superfluitatis
indigentie ut infirmitas et ...
una non fuit in prima conditione ...
est ... que magis respicit ...
creaturam aut uirtute corpore ...
sic passionem dicta mulier ...
creatione mundi fecit quedam ...
ultimus nisi non loquitur philosophus ...
illum eius deitatem sed quod ...
ad statum prime conditionis natura ...
mulieris que pertinet ad ...
nature quidem sicut ...
probat Julianus toletanus in li ...
dicens prescientia futurorum ...
nemo introducit illud augustinus ...
nisi et unum sponte femineo sed ...
coniugio cum illis in futurum ...
trahentur ... naturam salubrem ...
non esset ... dicta sponte ...
natura ¶ Ad id quod dicit ...
potest quod mulier condita fuit ut ...
huius in officio ... respectu ad ...
in nocentia ut esset illi in remedium
spiritus ... ad statum lapsus ...
in similitudine corpora eius ...
quia id quod futurum erat ...
tribunt ... imaginem ...
mie que iam non ad ... ...
principale quia respicit ...
statu nature ... ...
tunc cum lapsus ... nature
debebant appropinquare quia tunc ...
surgebat in eis motus ...
in ordinatam nec patiunt ...
... carnalis sine libidine ...
uoluptate inordinata in qua ...
est / ... tactus ... ...

brutalis ad peccassent in immortalia
corpora conditi erant non esse peccatum
fuisset carnalem peccatum institutum sunt eo
coniugia coniunctio officium ut peccatum ad
carnem ut coniugium conjunctio carnalis
anima mentis dilectione officium esse
coniugii impleretur sine carnis pol
lucione nunc vero quia peccatum humanus
natura humana corrupta est iam post
peccatum carnis commixtio sine carnali
concupiscentia fieri non potest. ¶ Sed quia unde
esse oppinio contrarium Gregorii Nyze
ne contra dicit quod non fuisset condita mu
lier nisi deus previdisset lapsum hominis
dicit enim Nam ea ubi sedebit si
cus progenitorem deus quod in transgres
sione fieret casus corruptionem caderet
fecit homini feminam ampliationem
sed per ipsum ampliatione ad adeam
que progeniem in angelicam per transgres
sionem eius depressione constituta
¶ Alibi vero videndum est si eadem dum
nazeni eadem rationem intelligibilem
imperat publicum sensum si non peccasset
primus homo vel non esset peccatum
non sequitur mulieris formacio ut
quod peccatum peccatum futurum esse causa
fuit formacionis corporis muliebris sed
illo modo est credendum sed est contra
katholicos et latinos expositores contra
Unde contra Aug. de civitate dei xiiij libro
capitulo xxi dicente illa benedictio nuptia
rum ut coniugati crescerent multipli
carentur et implerent terram quamvis est
delinquentibus data sunt tamen Aug. de
linquentibus data est ut cognosceret
generatio filiorum ad gloriam civium
nos ad complendum numerum predestinatorum
quod nec coniugium nec filiorum procre
atio donum viri et mulieris restat
primam culpam aliter ergo intelligendum
est illum nazeni et quod noverat
primus homo conditus erat ut peccaret

pareret dicimus esse eum intencio
nature in illo sunt preterita esse
talis i. esse eis venalis non autem
in quo stabat intencio conditori sed in
tendebat ut cito fieret propagacio
humana multiplicatio numeri electorum
electificandorum iustitiam et deo in
gloria sui dei formatis ¶ Nazen
zeno eadem refertur conditionem adam
fuerunt. Sic ut intelligitur auctoritas quod
primus homo conditus fuit in mor
talis si non peccasset eum potuit
esse sine illa immortalitate esse
sine generatione cum muliere primus
non oportuit sibi dare adiutorium
mulierem nisi fuisset corpus mortale
eum non est dicendum quod ipse creatus
mulierem non debuit dari. Unus in ad
iutorium nisi peccasset sed quia oppor
tuit primum hominem sive in rationalis
esse debuit sibi dari in adiutorium
ad generationem sive multiplicationem
numeri electorum. Unde si queratur utrum in
ex eo quod peccaverat mulier non
debet formari sibi dari in adiutorium
eius viri nisi causa ut creatione pro
potest dici quod non sed quia peccabat illum
non oportet dari in adiutorium viri
primum esse sive in perpetuitatem nisi peccasset
oportuit tamen propter multiplicationem
numeri electorum. Unde dicentes quod de
us previdens transgressionem formavit
sicut mulierem non dicunt tota
liter contradicimus cum neque patrum
ut dictum est.

Sequitur de illi plic primus enim
sequitur ergo quod sunt ille principium
illius viri costa vel membrum aliud
quod costa unde dicitur in Genesi dificavit
dominus deus costam quam tulerat de adam
in mulierem. ¶ Item mulier forma
ta sunt ut esset viro in subsidium
spirituale sive sociale sed sic in Gen.

de st^ in^ de lig^ r q^m^d

ubi dicit mulier q͞m dedisti m
sociam. Re. q^o debuit fieri de me-
bris illo quo maxime unitas cons-
vari debuisset prout s̄ tale mem-
brum est latus sive costa. Re. ¶ Con-
tra cum sapiens operator ex p-
ducit aliq^d verum de aliquo m̄li sp̄
illud p eligit q^d magis est habile
ad illius forme susceptionem s̄ hu-
mor seminalis q^i erat in corpore
viri habilior erat ad susceptionem
forme nove corporis q̄ costa. Re.
¶ Item mulier formata est de corpore
viri ut sicut illorum magna fuit
magna unio corporis sic esset
magna comparis amoris que ex unio
dilectionis ut si ille diligeret eam
tamq^ȝ se ipsum sic illa illum tamq^ȝ
se ipsam. Ergo debuit formari
illa in de illo quo magis ipsi
coniungitur p^o carnem et quia amor s̄
si de omnibus membris eius esset for-
ta magis esset illi colligata vi-
more corporis. Re. ¶ Ite si sic
formata sit sicud ut maior esset
inter eos colligatio amoris debe-
bat ita fieri ut ullomo esset quo
cario ad in vel orta. Re. deficiunt
ita si ut ullum posset omni distre
dum ipi viri copiat formatione
ergo non debebat fieri de aliquo
membro integro cuius subtractione
passus fuisset dispendium vel nie
ipse in corporitate s̄ dicit glosa
Aug. sup^ ii. gen. adam non in
membris dolorem sensit: fiat e de
late viri que super firma fac-
est quia posse eius alle ipsi ter
aliam infirmus quia ne costa s̄
tota supplecta. Re. non debuit illa
formari de aliquo uno membro s̄
cuius carentia vel subtractione sup
infirmaret ipse vir s̄ consult

vel omnibus p subtractionem aliorum partis
q^i in sensibilibus ita q^d in nullo pati-
bus lesisset dispendium sensibile. ¶ Ite
mulier condita fuit ut esset viro
in sociam ut pȝ in gen. in rta debu-
it pluribus membris formari inquibus
maxima demonstratio equalitatis
s̄ magis esset demonstrata corporis
equalitas si de omnibus membris esset
sumpta. Re. ¶ Item multiplex
legitur formationis modus in quibus
tamen quadruplex sic monstrat
ansel. ut supra tactum est s̄ in q^o
s̄ aliorum aliorum tamen corpus for-
matum fuit in quadam integritate et
perfectione respectu nullius principii ma
corpus ade coniunctis etiam corpus
filii dei consummate formatum q^i licet
respectu ad animam melius viginti
coniunctis operatur spiritus sancti erant
collecti purissimi sanguinis ex
quibus erat corpus eius ipsum tamen
corpus mulieris debuit formari
de viris ita ut aliquid sint de sin-
gulis membris viri. ¶ Ite non videt
q^i corpus mulieris formatum sit
de corpore viri dicit enim ysid. ada
enim simul conditi sunt. Re. mater
coniunctio formatum est. ¶ Item si sic
fuit de costa utrum compositum aut
de costa eius tamen. ¶ Item si sic fuit
de costa utrum esse tamen aut compositum
tamen cara. ¶ Item si sit q^o non sup-
pleuit deus aliam costam pro illa
s̄ carne ut sic in illa damni sus-
ficiente conformatione mulieris sub
dicendum q^i sicut in precedentibus statim
est multiplex decretis mulier de-
buit formari de viro quod cum
homines debuerit esse ex uno ex
quantitate multiplici exigente n^o
tamen corpus mulieris decens fuit

formari conveniens fuit etiam composita
ex parte [illegible] multiplices varias congru
entie assignari possunt attendi enim
secundum congruentiam redemptionis
viri secundo per congruentiam figura
tionis sive prefigurationis tertia at
tenditur per officium pietatis quarta
ratio per congruentiam specialis di
lectionis prima ratio sive congruentia
est sic quod aliquod membrorum debuit
detrahi ad formandum mulierem
illud potissime fuit videlicet
membrum sine [illegible] mutilationis
non [illegible] deformitate nec ablatio
dampnificatione hoc autem fuit costa
inter omnia membra organica de
tracta enim coste nullam attulit
deformitatem quia costa fuit de
membris occultis nec aliquod attulit
dampnum ut enim dicit Cassiodorus
coste proprium [illegible]
defensione [illegible] nec tenuitudo
ista [illegible] importuna iniuria
facillime leditur et constat quod iste
efficacis [illegible] ista enim in uno
latere sicut in alio ¶ Alia fuit
congruentia prefigurationis modus
enim formandi mulierem fuit ordi
natus ad instructionem nostram ita
sicut de latere mulier sic ut sua
coniunctione cum viro significat ec
clesiam Christo [illegible] conformari
ut sua formatione significat forma
tio ecclesie de Christo unde v ad
Ephesios et erunt duo in carne una
sacramentum hoc magnum in Christo et
ecclesia glossa Augustinus dormit Adam
ut eva fiat moritur Christus ut
ecclesia fiat dormiente Adam fit
eva de latere mortuo Christo lancea
percutitur latus ut profluant sacra
menta quibus formetur ecclesia [illegible] qui

est forma futuri ibi glossa [illegible]
ille est pater omnium secundum carnem
sic Christus pater omnium est secundum fidem
aperto latere illius dormientis ab
scissa est costa unde formata est
eva sic de illius latere profluxerunt
sacramenta scilicet aqua ablutionis et sanguis
redemptionis per que salvatur ecclesia
¶ Tercia ratio fuit officium pietatis
in procreatione prolis officium autem
medium tenet inter illos qui vacant
operi [illegible] quia ergo hoc officium [illegible]
[illegible] est officium pietatis et equalita
tis mulier que formata fuit ad
hoc officium exequendum de loco pieta
tis debuit formari scilicet de latere sive
de costa hoc est de loco qui medium
tenet inter supremum inferiorem et signifi
cat dignitatem maris et femine hoc
est [illegible] ¶ Erunt duo in car
ne una [illegible] in corpore [illegible]
sed mulier ibi glossa in hac parte sunt
vir et mulier [illegible]
viro ibi glossa in [illegible] sibi publica
in hac causa dicat ut una sit
eorum voluntas in lege nature
in prolis procreatione sive [illegible]
sive in opere carnis quod fit secundum
legem nature ¶ Quarta ratio
est connexio sive vinculum dilectionis
unde Hugo [illegible] angelis
in [illegible] facta est de latere viri ut
ostenderetur quia in consortium crea
batur dilectionis [illegible] de
officiis pietatis et consortio dilectionis
potest intelligi illud quod dicit Augustinus
libro de bono coniugali [illegible]
dicit enim quod [illegible]
[illegible] est [illegible]
est [illegible] natura magnum quod
habet [illegible] bonum viri [illegible]
[illegible] deus voluit

alius hominis quod dicitur ut in sua fa
cietate non sola similitudine generis
sed etiam cognacionis vinculo tene
rentur Sed utique in aliis hominibus spe
ciebus copula viri et uxoris est quia
nec ipsorum singulos condidit deus
et tamen alienigenas conjunxit sed
alterum creavit ex altero significatur
et unum quicunque in latere viri de
illa detracta formata est lateribus
eius sibi conjungunt qui pariter am
bulant et pariter quo ambulant
intuentur ¶ Si autem obicitur con
tra hoc quod dictum est scilicet quod adam fuerat
ante multitudinem verum mulier
non facta fuit mulier de latere viri
propter quod dicitur .i. Cor. xi. caput
mulieris vir | ubi dicit glossa quia de
eius costa dei virtute formata est
ideo debet subici viro de quo facta
est et ad Ephesios v. vir caput est
mulieris glossa ubi rector et auctor
a quo mulier sumpsit initium Ad
hoc potest dici quod mulier fuit ordinata
duplici subiectioni scilicet naturae
et hoc quantum ad statum innocentiae
et quantum ad statum culpae et hoc innuitur
cum fuit in formacione mulieris
de parte viri licet enim mulier con
dita esset ut aliquo modo posset vio
lentiis viro regendo auc
toritatis regiminis respectu mulieris
sicut viri est regere potest autem
fieri et hoc in summa angelorum quedam
aliis in specie super aliud Genesis ii
facta est mulier in adiutorium viri
que glossa per corporis hic significatur
inordinatum dicitur vocavit adam vo
cem suam tamquam potior in fide
eo quod hoc vinco ex corpore inferioris
et subiectionem similitudinem et hoc quo
quantum ad statum culpae et hoc figura

tum est in Genesis iii ubi dicitur sub viri
potestate eris ... dicat subiectionem
et ad Ephesios v. mulieres viris suis
subditae sint sicut domino glossa ubi
in ea subiectione qua domino sub
ditae sunt sicut Sara subdita e
rat Abrahae quae dominum vocabat
Abraham .i. Petri iii. hec autem subiec
tio sive servitus debet intelligi ut in
...ac de subiectione obedientie insuper
autem tenetur uxor subdita esse viro
sive obedire sicut quantum et ad ... ut
estimo in hiis que ad bonum perti
nent matrimonii informacione autem
mulieris de parte que sicud sunt in me
dio corporis in summa illa huius ali
quam paritate cum viro ut quantum
ad ea que data sunt vel ... ex
... sunt mulieres conditae
suffice ut sub esset illi quantum ad
aliqua et hoc significatum est per hoc
quod de parte aliqua illius formata
est ... quod de parte sup
eriori non superiori ... esse ... quan
tum ad aliqua et hoc significatum est
per hoc quod fuit formata de parte que
locum sive situm habet in medio il
lius sive ... ¶ Ad secundum dicendum
quod ... quod omnia sunt apud
omnipotentem unde finalitatem ad
eum finaliter formavit aliquid in eo
corporis ... ad formam vel pro
ducendo in eo et quod non ... con
... aliquo ... quod in productione
vel corporis ... non
est attendendus ordo ... sive
dispositionis ad formam inducendam
sed ... vel utilitatis
Ad aliud dicendum quod non fuit for
mata de latere ... dilatationis
ut ... sic ...
alia ... alia quae
tangit ... in ... et ...

li desperaverunt dicens sed et delicate
viri ut ostenderetur quia in ge(n)ere
tam delectabilius nec forte si suffi
cientia decrepite p(ro)p(ter) fetida indicerentur
viro abhominabilis sunt si decrepitudine
subveniendam adiunxit quam et vir
nec dura nec ancilla p(ro)p(ter) aliam sed
sociam nec decrepite nec decrepitudine
sed delicate sunt p(er)ducenda ut in co
se ponenda cognoscet quod dein(de)
se suptam didicissent. ¶ Ad aliud di
cendum quod in nullo dampnificatus
est primus homo per formationem
illam ad glo(ssam) p(rimam) dicam quod est p(ro)p(ter)
illam infirmitatem quia non casta sed
cancale est suppleta dicendum quod glo(ssa)
illa intelligitur de futura infirmitate
sed subsequente tempore p(ro)p(ter) primam sive pecca
tum infirmitatis vel illos illo
hominis causa infirmitatis tunc
spirita sub sequente tempore p(ro)p(ter) primam infirmi
tatem tamen infirmitatis affectio
eius amoris qua inanchita erga eam
licet non esset inordinata tamen causa
fuit illi infirmitatis subsequentis quia
eum noluit contristari suas delicias
ut dicit Aug(ustinus) consensit illi in gustu
sibi vetito unde peccavit et infirmus ef
fectus est non quia intelligitur glo(ssa) illa
de infirmitate aliquid corporali
quod incurrit per subtractionem coste ¶ Si
obiciatur contra hoc quia supra glossa
nota quod intelligatur de infirmitate carnis
quia in glo(ssa) subditur quam non costa
sed caro suppleta est dicendum quod hoc dicitur
significative non curative vel supplea
tivus non coste signum fuit infir
mationum non confirmationis sive vir
tutis dicitur infra habitum fortasse
¶ Ad aliud quod sequitur patet dicendum quod ut
dictum est socialis quedam non fuit
solum ex formatione mulieris de co
sta sed alie rationes specialiter sicut illa
que tacta est a Hugo(ne) magistro

in sententiis ¶ Ad illud quod sequitur dice
dum quod alia fuit ratio quare
mulier voluit conspiciens ade et
clemosis et celestis corporis Christi et
ecclesie sicut eius patet per dictis tri
plex ratio est quare congruebat
sic fieri corporis corporis et corpore tacta
sed cum conferemus non esset assigna
ri deformatione corporis similis ho
minis dolorem magis erat clementia et
corporis proprie de fragili corporis
hec vigilius ¶ Ad illud quod sequitur
dicendum quod illud videtur intellige
sicut aliud illud Iob xl. ecce be
hemoth quem feci tecum id quod dicitur
tecum non est nota simultatis
temporis sed similitudinis in natura unde
sensus est quem feci tecum idest similem
tibi in natura vel sub genere in materia
secundum ra(tio)nes seminales dispositionis
insignium sicut secundum Augustinum ho
mo quod eo quod est simul vivit
non unitate temporis sed cognitionis
ratione simul per acceptionem imaginis
eius et non simul secundum quietam substan
tiam ut dicit homo cum qui secun
dum naturam factus est prius convenit
nomine sua facta super Christo pro sua
principium sui vel diamne premere tant
esse vocat diabolum principium ho
minis p(ro)p(ter) conformitatem similitudinis
vel est quod dicit simul in creatione
rationis ¶ vel aliter dicendum inspirato quod
eva et adam dicuntur simul conditi non
unitate temporis sed cognitione rationis
vel aliter posset dici quod dicuntur simul
conditi secundum inchoationem simultate seminis
adiectam sicut eius ut in eo et ordinatum
ad primum bonum ut si precepit su
um bonum in quadam dispositione seminis
unicuique vel inquantum vel dicitur nolle de
natus qua simul dicimus quod simul fuit
conditi ratione non temporis unitate est
dicitur dicitur ratione conditionis rationalibus

ad primum locum secundum quod vel simul
sunt conditi rationibus seminalibus secundum
quod dicit Augustinus illa fuisse celebrata
simul cum aliis creaturis iuxta
illud qui vivit in eternum creavit
omnia simul. Ecclesiastici primo. ¶ Ad illud
dicendum quod quamvis mulier formata erat
de costa cum carne etc. quod de costa
cum carne non posset esse. Contra hoc
patet in Genesi ... ade dicentis
hoc nunc os ex ossibus meis et caro
de carne. ¶ Ad aliud potest dici quod secundum
quosdam ... costa in latere viri deus
replevit loco coste carnem ad litteram
sicut dicitur Genesi ii ... quod mulier
in ... parte fundatur in una
costa respectu viri / alii dicunt quod
deus pro illa costa supplevit aliam
et ... prius ... costa ut signifi-
cet ... affectio viri ad mulierem
de se formatam / inclinatio amoris
carnalis / et hoc insinuat ... nomen
mulier dicitur ... mulier mollis
secundum ... ¶ Concedi ... sunt preiudicia
... quod sicut dicit textus Genesi ii quod
deus replevit carnem pro costa non
costa alia / et hoc dicit Augustinus super illud
Genesi ii et ade non inveniebatur adiu-
torium simile sibi dicens cum ibi ille pre-
... infirmus ... quia non costa
sed carne suppleta est. ¶ Ad illud
... quare non restituit deus
illi aliam costam potest dici quod non est
sibi alia restituta ut gratie sig-
... formationis ... et sic
plus eam diligeret ut ... sui et
... magis illi ... ut
... in ... dampnifi-
catus ...

Secundo inquiritur utrum illud corpus
formatum fuit a deo immedia-
te an ministerio angelico et videtur
quod angelico quia Augustinus super Genesim ad litteram

quod in ... ade ... Genesi
ii edificavit dominus deus costam
quam tulerat de adam in mulierem. ¶ Contra
Augustinus ix super Genesim ad litteram nulla na-
tura creata ... que
... creat angelica aut ullatenus animo
possunt creare ... ¶ Item Augustinus ix
super Genesim ad litteram formationem ... edi-
ficationem coste ut mulier esset ipsa
a deo non potuit nisi deus a quo
universa natura subsistit ut vel
illud quod carnis suppletum in
... viri quod in illius coste ...
sit locum ab angelis factum esse cre-
dendum sicut nec ipsum hominem de
terra ... ¶ Conclusio mulier secundum
tamen sive ... productum in esse
est a deo ... est mag ...
... ut dicit ... vita ... mulier
non fuit immediate formata a deo
de costa ... angeli-
co ministerio. ¶ Item ...
... produxit in esse
a deo in natura in esse ut ... ca
quia multiplicata in ... in
eadem specie est opus ... opus
... sed corpus mulieris fuit ...
... sic in specie quod corpus
viri ... ¶ Item ...
... in aliquo produxit in esse
a deo immediate ... ut ... ca
tale fuit corpus mulieris. ... Augustinus
in super Genesim ad litteram aliter ... tunc
ambo ... aliter ambo secundum ...
... dei tamquam seminaliter modo
condita cum creavit omnia simul
... secundum ...
temporibus ... spatium
erat quod secundum Augustinum adam et eva se-
minaliter erant modo condita ¶ ...
... aliquid fit ... non
est infinita distantia ...

Deum unum in esse spiritualis non requirit
infinita potentia cum ergo tempus
corporis mulieris et costa non differunt
distantia infinita non requiritur infi-
nita potentia. Adhuc quod unum fiat quod spiritualis
quod non sufficit finita et uniformis
illa que est in creaturis et maior
quam est angelica ergo etc. ¶ Item deus
in omni operatione nec sine operatur
cum illi cooperatur sed quod aliqua opera
deus operatur in quibus potest ei coopera-
ri natura sine corporalibus nullo modo
excludit eius operationem ergo similiter non
quod si angelus posset cooperari deo
sine corporalibus informatione mulie-
ris de costa quod deus non debeat eius
operationem excludere sed angelus potest
cooperari ministerialiter costa et pre-
parando ergo etc. Media patet alibi angeli
non sunt super genera adlirat qui dicit quod non
nulla est angelorum operatio aliquid
eius unicolor quod nimis si liceret
posse homines statim non continuamus
quod tantum deus et ad eum angeli sun-
dunt ignorantium fidelium credimus
statim mulierem quod viris nulla mi-
nisterio attributa etiam si fortassis
unus costa ministrata sit per angelos
magis creatorem sic fidelium credimus
eam virum factam Deo famulo nullo mi-
nisterio attributi ¶ Ad videtur
quod producta sunt in esse ex nichilo
que non potuit aliis angelis sed ab
illo qui est super omnem naturam
et non in nullo eorum sit unius ordo
angelorum et virtutes quibus attribuitur
officium faciendi miracula sine opera-
mirabilia ¶ Item in terra in dicitur decem
prius cum dicendum est secundum opera-
tionem patriarche in decem virtute signis
prodigiis mediante glorie tue populi
patriarchas et illud ad opera in omni
sua virtute mirabili quidem sed non eadem

est operabitur et dicitur mediante sine
mediantibus secundum vitam operum glorie
quia sunt ista sunt dei permissione
admirationem trahentur vita mirabiliter
quod angelus apostata potest facere mira-
cula ¶ Item in decretalibus id est Cor-
poris dicitur de virtutibus glorie id est ordines
qui miracula faciunt ¶ Adhuc dicendum
quod agnitiva mulierem primi si po-
ni viris et costa ut patet ex predictis ex
quibus sequitur quod in medio facta sunt
adeo sicut de viris facta et non sup-
plebat nature eo modo quo filia
de patre et sic agnitiva apparent quod si-
cut de patre operis sui naturalis
ita propria mulieris apparent si
cum costa non esset in propinqua
potentia ut de ea fieret mulier sed in valde
remota nullamodo disposita ut de
ea debuit fieri corpus mulieris
nobilitate sed sine materia corporis ap-
paret quod fecit illa potentia cum perfecte
obedit omnis creatura sed sicut mu-
lier debuit fieri de viro ut non sive
retur viri nobilitas quantum ad dig-
nitatem principatus sive principii
ipse debuit mulierem fieri de latere
ut ostenderetur viri et mulieris equa-
litas sic debuit ut in medio fieret
adeo ut generaretur primi principii dig-
nitas dicitur in genere mulieris sive
materia unde sicut Ada qui erat
per omnia virtutem adeo in media
te sua est sic Eva que erat mi-
nistrorum limitata sic factum. In-
super in medio debuit aliquid fieri
non cum debuit mulier in genere ho-
mini dignitate per se quam fuerunt
animalia utriusque sexus in omni ge-
nere animalium in hoc mira ap-
paret dei providentia qui sic nobi-
litat unum sexum ut nullum deroget

de nobilitate alterius debeat ergo ut in mente fiet adeo unus ab angelis et ab hominibus ab angelis ipso super genesis dicente clarissime duplici supple mento illud carnis inconste locu tus quod femine corpus cumque conformiter quod inclusorum animarum sed sensus animo conquod quod creat tus illa creatura conamus confir creat non nisi in illo dei apparere fecerunt quod deus non per angelos sed semetipsum operatus est. Ad secun dum in genesis super alia ad partes

sicut in hoc quae quae utrum corpus muliebri debuit formari uno de ad interiorem deo determinatur et quod cum non fuit mulier accumulata ca non quia ratio unum importat super eum quod acta unum importat ut in monstris sic non est magis accu natus secundum autem quod accumulasset con sentit quod sanum est per primum interiorem nature quae reserviat et nobilis simum in re quod intendit dicitur in ulum magis accumulatus natura cum in productione hominis primo principaliter intendit productione hominum in ratio nabilem sed quia deficit propter aliqua circumstancia accidentaliter ut quod quantum ad mulier dicitur uliu accumulatur producta in esse et dicitur magis accumulatus .i. occasionaliter mares qui fuit interimque prius autem in ee producti vero quod non fuit si uliu magis accumulatus. Ad aliud dicendum quod in filio et in parentibus sunt eun dem parentum illud carnale quod in prin cipium seminalis simile in esse produ cibiles res et imperfectae potentie quod autem in genere hominum quod conditum fuit unum individuum quod creatum fuit in illius principio et iam illius in deum quod debuit ea composite prius respecu tiuus plus perveniente quod non fuit

in principiis aliorum quam vero dicendum est super. Ad aliud dicendum quod secundum quod aliquid dicitur esse in alio semina liter dualiter modis quam esse quod secundum quod rationes seminales dicitur quod quidem quod est unicuique vero aggregabile cuius ut de illa aliquid fiat vel fieri possit ut de illa fiat [illegible] vel cursu re vel ea qui est super naturam tunc aut secundum quod rationes seminales dicitur ratio quedam unita vero quae simile corporis cursum nature producitur ut planta de planta granum de gravis corpus quibus istas duas magis tangit augustinus super genesis ad. dicens ratio uni diversis corporibus sunt diffinita cum qualitate quod sua quid unum quod quod valeat vel non valeat quod de his fieri possit vel non possit quod his velut primordiis rerum anima quae gignunt suis temporibus commentatus processibus quod sumunt fines quod et depositiones sui cuiusque generis dum fit de grano citato non nascatur faba vel de faba triticum vel de pecore homo vel de homine pecus sup plent autem medium cursum quod restituo vero pecoris creature plus sumpsit se posse de his omnibus facere quod corporis quasi seminales rationes habent non tamen ita quod non in eis posuit ut de his fieri vel alius possit ita eum per temeraria si pax creature amisse est reliquis de imaginem rerum ipse suo fiunt quod anima mea facit ut possit aliquis quod est vero modo quod illa prima sic germinet illa sic illa creata pariet illa non pariet homo loqui potest pecus non cum lud vero rerum non tam modo sub de illis causarum rerum creatarum liberi atque quantum dicitur ostendit aliis accumulis sublimiores ideas

ut cum lignum corporum decisa Am-
xum aridum sine radice ulla su-
bita aqua respersione floreat et fruc-
tum germinat ut sterilis femina gen-
xxx in senectute pariat ut apud
legitur Num xxv et quod similiter
est de dotibus naturis quas creavit ut
corporis quas si possent nocere cum co-
ris ut ipse faceret quod corporis secundum non
posse ipse corrigeret aliud secundum ipso non
esse nec ipse peccatorum potestatem con-
tinuum alicuius dedit ut non sic
sicut in motu naturali secundum modo
quo ita creata essent ut corpo-
natura voluntati peccatorum am-
plius subiacent corporis illius aug-
ustinus quod rationes seminales duobus modis
sumuntur ut tactum est natura sim-
pliciter ut quod dici naturalis est
activa secundum quem est generatio si-
milis corporis ut natura potest dici
possibilitas secundum quam quelibet natura
subiecta est passibilis respectu ope-
rationis divine sunt primo modo sumuntur
rationes seminales corporis eius sunt specia-
lis in primis principiis rerum creatarum
in costa non sunt secundo non sic sunt
natura sumuntur secundo modo potest di-
ci secundum naturam secundum de costa sunt
primo modo ¶ Ad aliud quod probatur quod
infinita distantia esse inter aliquid
dicitur duobus modis vel ratione dista-
cie simul ymaginabilis et sunt oppo-
siti id est esse non esse vel ratione di-
stancie ymaginabilis quod sunt oppo-
siti negative sicut est distancia
entis dispositi ad aliquid non dis-
positum vel entis potentia ad aliquid
non entis potentia inter quod quelibet
opposita negative est quodammodo
distantia infinita quia negacio
quecumque etiam non entis sicut inter esse
non esse infinita simpliciter simpliciter
similiter non entis potentia et entis actu
maior quam est distantia inter non

entis potentia aliquid et esse illud actu
quam inter non entis potentia ad aliquid et
entis potentia ad illud plus quam distat
inter non entis potentia ad ad illud quam
inter non entis potentia ad ad et entis potentia
ad illud quam plus distat esse ac-
tu a non esse potentia quam non esse potentia
alicuius potentia id est creatorum quia ergo co-
sta non se habet ut entis in dis-
positione aliqua ad corpus mulieris
vel etiam potentia nisi obedientia vel quam
omnia obediunt creatori secundum non
sunt in esse corporis tunc distantie non
est potentia complete dicendum ergo quod
licet inter predicta non sit infinita di-
stancia simpliciter est tamen infinita
quodammodo propter quod ad producendum
secundum opus non sufficit potestas aliqua
creata et maxime operatione respe-
ctiva sive momentanea sic dicitur
quamvis fortassis aliqui concedunt quod
multiplicatio [illegible] posse de
costa secundum formam non possit natu-
raliter producere in esse secundum motum
naturalem aliquis modo quod ego non
assero ¶ Ad aliud quod sequitur dicendum
quod licet angeli aliquod ministerium exhi-
buerint in formatione mulieris
de costa sicut vult augustinus non tamen
formando mulierem aliquomodo e-
rat ab angelis sed alio modo dicit ut
capitulo Aug super genesim dicitur
ut licet angelicum ministerium aliquo-
modo comparatur ut forte detrahen-
do costam [illegible] vel aliquod mi-
nisterium [illegible] non tamen
formacionem corporis corporalis
[illegible] concludit [illegible]
[illegible] illud autem in verbo producen-
dis in esse dicitur corpus [illegible] sed [illegible] in re parva
quod [illegible] in ipsa rei productione productione separata
spatium ¶ Ad illud quod sequitur
dicendum quod angeli dum facere opera

miraculosa sive mirabilia ministerio nostro comparando sed deus faciendo et complendo in dicendo enim solus deus hec loquendo facit illa que accidunt in eo tamquam mirabilia. ¶ Dicitur obediencia sicut tactum est quia tunc mira opera sunt miracula adhuc aperte sed non videtur quod deus cooperatur in aliquo opere quia non est contrarius christi ad belial sive convencionem. Dicitur in illo contra conveniunt. ¶ Ad secundum dicendum quod dyabolus non facit miracula aliqua sive mirabilia. Nec potest facere nisi coaptando vel applicando activa passivis et accelerando sicut fit in factis aliquibus que acciderunt sicut aliquibus plagis egypti vel in prestigiis magorum facere aut operari hujusmodi que sunt circa supra naturam. Nulli nulla est operatio nisi sola obediencia nullo modo potest in hujusmodi ergo mirabilibus que fiunt a demonibus modo iam dicto cooperatur deus ipsi nature que redditur expedita et accelerata ad opera demonibus ipsis demonibus cooperatur continue influendo in illis potentiam et operatur nec non intellectui in quacumque parte sive cooperari sive contrarie demoni quia in opere operato sed non conveniunt in hunc modum operandi sic intellectum. Id est concordia que est conventio christi ad belial et belial apostata in operatione qua christus non quia ille male operatur christus bene dicitur conveniencia.

¶ Ad tertium quod aliud est illud id est corpus deinde virtutes quod homines faciunt miracula dicendum quod sicut intelligendum est quod in operationem necessario faciunt homines miracula auctoritate propria operante quia modo iste est solus dei necessario operando nisi

respondendum sic angeli sed imperfecte per in nocentiam et status duplex vel in nocentia sive per in nocentiam in statu vel status nostri vel in futuro esse non est sicut mali ad quorum in uno tactum deus quasi mirabilia facit apte fide esse confirmanda vel apte fidem esse probanda sicut facit de pace apud quod differunt faciunt miracula boni et mali legitur al[illegible] libro id est libro 3 dicente aliud faciunt magi miracula aliter boni christiani aliter mali magi per privatos contractus boni christiani per publicam iusticiam mali per signa publice iusticie dei sed determinatio et in quantum de miraculo.

Sequitur de corpore illius id est de simpliciter integritate que sit in statu in nocentie fuisset tacta sive corrupta utrum fuisset integritate carnis qua deus dicta erat videtur quod sic. Si ergo simpliciter cognosceret aliquis mulierem in carnis integritate sicut in corpore[?] viri tamen erant. ¶ Item sicut integritate carnis esse virgine tunc quando sic habebant quia tunc non sunt integritas carnis sive integritate mentis sed cognoscere utrum esse virgine in ullo statu fuisset impossibile cognoscere aliquis esset integritate carnis tamen erant in corpore nisi tunc tacta fuisset utrum fuisset in integritate carnis in qua condita erat. ¶ Item duas esse in carne unam eandem non esse in carne unam non se separatur ad invicem nec potuit separari in virtutibus sive in virginibus propter carnis in muliere sedem integritate quia sic integritas non poterat sed

esse in ipsa muliere. ¶ Item singulae
particulae sive membra carnis sunt conformi-
dae integritati carnis quia haec
sunt secundum cursum naturae sed si ali-
qua cognita patitur in integritate
carnis potest confundi similiter homo
est secundum naturae cursum sic cognita
in integritate et sine corruptione
carnis ergo si fuisset cognita a
viro in statu illo non fuisset cor-
ruptio integritatis sue. ¶ Con-
firmat dicendo Augustinus xiiii de civitate dei
si stetissent primi parentes nullus eorum
perpetratus fuisset cum illis [illegible]
membrorum [illegible] de ordinatione et
voluntate dei cum essent in ope-
re tali aliquo domine voluntati sed si
aliqua post illarum [illegible] incurrisset cor-
ruptionem integritatis sue deterior
et indignior esset fuisset [illegible] hac
sine culpa sua quia [illegible]
domine voluntatis quod non in homine ge-
nere. ¶ Item corruptio integritatis
pena est pena non potest poni [illegible]
quam culpa. ¶ Item corruptio in-
tegritatis secundum Avicennam dicitur communi
sed dolor est [illegible] ergo [illegible]
corruptio non potest esse sine do-
lore. ¶ Item vir poterat tunc co-
gnoscere mulierem sine corruptione
integritatis sue sicut enim non est in
viro [illegible] integritatem
pollutione [illegible] sic nec tunc
cognoscendo mulierem similiter videtur
quod mulier tunc poterat cognosci a
viro sine corruptione sue integri-
tatis [illegible] pi-
tate [illegible] re-
liquo demonstravit [illegible] quae de-
bent in sua integritate [illegible]
cari sicut nec vir. ¶ Et [illegible]
deret quem quando mulier [illegible]
gencia [illegible] magis sunt [illegible]

in corruptione [illegible] quod vir mu-
lieris enim qui primo cognoscunt
corruptionem cognoscentis penale
non sit. ¶ Item ab Augustinus x
iiii de civitate dei c. xxiiii certum quod
si non stetissent primi parentes [illegible]
[illegible] sine corruptione
integritatis dicit enim sic in illa
felicitate [illegible] ut [illegible]
tenerentur non potuisse [illegible]
libidinis morbo sed ea voluntatis
nutu moverentur membra illa quae
[illegible] et sine ardore [illegible] illecebrato
stimulo cum tranquillitate [illegible] corporis
nulla corruptione integritatis
infunderetur gremio maritus ux-
oris. ¶ Ad hoc dicendum quod duplex
est corruptio [illegible] corrup-
tio una est integritatis carnis et hac
non incurrisset Eva si fuisset corrup-
ta in statu innocentiae [illegible]
[illegible] loquitur Augustinus xiiii de civitate
dei. Alia est corruptio [illegible]
quae [illegible] naturae propagativae
membrorum genitalium quorum [illegible]
non est solummodo corrupta sicut
aliorum membrorum sed in [illegible] nec
[illegible] sicut enim dicit Augustinus
[illegible] potuit [illegible]
[illegible] imperio [illegible] ceterorum
in membris sine ardore libidinis
[illegible] si Eva fuisset in illo statu cog-
nita a viro mansisset [illegible] pro-
pagationis in eadem integritate qua
[illegible] in eadem
[illegible] quae [illegible] par-
[illegible] corruptio [illegible] sed
[illegible] sine [illegible]
[illegible]
illud [illegible] Ad secundum [illegible]
[illegible] corrupta [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] in coitu [illegible]

fecunda non mansisset in peccato primi
tate magna conditio erat primi quam nunc
dicitur magis non est permixtio de
quod est altius naturae quia tunc esset
in fine esset permixta corpori viri cum
ergo quae si ea fuisset cognita
ad secundum dicendum quod prout integritas carnis
dicit absentiam corruptionis sive
respectu sic sed quod tunc non negavit quod
¶ Ad illud quod primo obicitur quod virginitate
cognita animo remanet in integritate
carnis sunt impossibilia dicendum quod
sicut quod integritas dicit absentiam
corruptionis tunc non supponit una
est conditio ad statum naturae cor-
ruptae conditio ad statum naturae
conditae primi autem quod dicit absentiam
corruptionis primo dicit esse una
est conditio ad statum naturae corru-
ptae sed non conditio ad statum in-
conditae ¶ Ex his etiam patet responsio
ad aliud quia hec integritatem
carnis recte virgine quae sunt
primi quod integritatis dicit absentiam
corruptionis tunc non supponit et
conditio ad statum utriusque [illegible]
cum virginalis in utroque sta-
tu comprehendat impermixtione commix-
tionis carnis in primo autem statu
procreatione viri neque accidisset
corruptionis primo non dicitur est neque
secundo ¶ Ad non sequitur quod si fuisset
cognita in statu illo quod amisisset
integritatem quae tollitur per corrup-
tionem primo non dicitur [illegible] sed
salvo modo illa quae perditur per peccatum
¶ Ad tertium dicendum quod duos esse in carne
ne una in statu illo possunt se-
cundum non dicitur carnis prout carnis
dicit consistit in compositione carnis
non autem dicitur quae attenditur in vio-
lenta separatione partium carnis [illegible]

partium et separationis post in statu cor-
ruptionis ¶ Ad aliud dicendum carnis quae esset
in statu illo in cognitione mulieris
animo virum compassa esset integritate
carnis quae ponit absentiam cor-
ruptionis violentae penalis ¶ Ad
illud quod obicitur quod singulare privilegium
beatae virginis fuit recte dicendum quod in tempore
corruptionis sicut tactum est sive viole-
ntiae penalis corporis carnis mulie-
ris conditae secundum quod communis primi
omnis carnalis [illegible] statuis cor-
ruptionem fuit in beata virgine ¶ Ad
in illa fuit cum fecunditate perfecta primi
itas virginalis in fecunditate mu-
lieris in statu illo licet stetisset in
integritate secundum quod dicit absentiam
sive corruptionis non tamen stetisset
in integritate secundum quod dicit ab-
sentiam [illegible] quam fuisset corrup-
tionem quae attenditur in carnis com-
mixtione ¶ Sed contra omnes dubium
quo femina viri posset [illegible] ad
[illegible] si illa fuisset
fractionis sive corruptionis in carne [illegible]
[illegible] non quod porta [illegible]
te clausa et sigillo integro ali-
quo modo posset ad [illegible]
sui [illegible] reducendi [illegible]
est ad hoc quod sicut sine sigilli ali-
cuius fractione emittitur sanguis
menstruus ut in virginibus sic tunc
in mitti potuit femine sine ulla
lesione vel fractione Unde Augustinus
plura de civitate Dei xiiii c. xxvi Tanta tunc
credendum est potuisse utero coniugis
salva integritate feminei genitalis
semen virile in mitti sicut nunc potest
eadem integritate salva ex utero vir-
ginis fluxus menstrui cruoris
emitti eadem quippe via posset

illud inici qua h' pot cig. Sz ad h' est questio quis membra viri sine corruptione sine firatoe car[n]us potuissz semie in fundi an carnes importa ppagatois post pctum magis sunt affte sine co[n]trite q' an[te]. R[espondeo] sine p[re]iudicio tn q' eidem ordt disp[ositi]o illius porte tunc que nunc sz cum membroz tanta erat obedia vol[untat]i q' mo[tu]s i[n]ntu voluntatis q' tunc potat homo facere membris suis q' volebat dicit enim aug[ustinus] xiiii de ci[vitate] dei xvi. ca. in paradiso [con]fius omnia potat ad pctum quod q' tamen no potat non volebat et ideo potat omnia que volebat [con]h' dedit manifestius aug[ustinus] xiiii dca dei. xxiiii. ca. p[ro]ter hoc sic fuissz illius membr tanta obedia voluntati q' mo[tu]s i[n]ntu voluntatis in [con]ceptione cum p[ro]creatione fetum q' cogissz natura sua g[e]n[e]ra voluntati se [con]iunxissz relaxassz sicut videmus q' fetum quantitate mortalli sumendi aliquid alius nc dilata [con]stringit os sine ali qua sui lesione. Vnde aug[ustinus] xiiii dca dei. ut ad pariendum non dolor gemitus sz maturitatis impulsus femina visc[er]a relaxaret sic ad fetandum [con]cipiendum non libidinis appetitus sz voluntarius usus na tura utrumque [con]iungeret. Ad h' q' p[ro]bat p[er] alia parte dicendum q' [con]tra corruptio integritatis natura veri corrupte indign[ati]one efficiat ideo vero non tamen h' efficiat corrupt[io] impolitatis sui [con]iu[n]ctionis carnis q[uia] pena posita corrupte sui [con]iunctione ueli decepit sui diminut debitie ni bonitate veri sine p[rim]o in mo

tanto ipsa meliori nobilitatem quanto ipsa [com]poni [con]s[er]vat ut pos sit cum sile in esse reducere sine reductam coopari est sile quo dam de vino puro [et] debito vinum ad eius puritatis quaz corrumpit ut si qu[i]d speciebus [com]dit non [com]positis corrupitate [et] admixtione deteriorat[ur] sz p[ro]prius nobilitas quia compositas admixtione p[er] in effectus nobili oris q' potuit in sua [com]positis puritate. Ad ea que p[ro]ponis se quitur pz R[espondeo] quia illa corruptio no e p[ro]pria ut lz dicamus [con]tinui an ugari dicam dico violente no cum q[ua]lz dico [con]tinui dolore infert sic pz in textu sz illa que e violenta eius nalis. Q' ad quartum [con]cluditur [con]cedi pot quia sicut nec vir dyab[olo] infirmatus est in statu illo exigeret mulierem plus nec mulier. Ad id q' q[uo]d quarto arguitur quare mulier [con]tigerit pctis magis sunt punita ut pote corruptate penali quam vir pot De dubio p[ro]b[ab]ile
berunt dici quia plus peccavit q' pc pz ut dicit ap[ostol]us. i. thim. ii. mulier seducta est non vir ad p[ro]posuit. Aug[ustinus] dicens ora apte seducta est quia vim et credi dit q' dyab[olus] dixit [et] deo non solum inordinate plenitudine dei tum scientia boni et mali appetiit sz intantum etiam presumpta p[er]versitate superb[ie] p[ro]p[ter]ea p[ro]ut ut dum hom media ligni scie boni et mali homo ve tuisse credit ne ipse homo corpo [con]stando adequalitate p[ro]prius p[ro] fice potuisset. Hanc ergo mulier in sublima elata appetiit [et] ne ctas tua potuisset primi evulta vero in media tactu ligni ss

nec ipsi esse putavit voluntariam ipso
malicia se tamen creatori suum
crederet ipse eum enim nolendo
rumpere de ipso separando adam
non non est seductus quia quod dyabolus
innuit similem esse faceret neque
de eo veniam veniret concedit
quam per illam transgressionem deo se
adequari posse crederet vel eciam
iustificari vellet sed tamen ne mulierem
quam que sibi per affectum dilectionis
sociata stabat cuius peticioni et
voluntati resistendo contristaret
maxime quod putavit se mulieri
mori gerere postea primam et
venie reconciliacionem creatori posse
placere Unde quod dicendum est quia licet
peccavit quam de pena minus tamen
tamen peccavit tamen quia peccatum
consistit precipue in voluntate non in corpo
re ¶ Ad tertium dicendum quod utrum possit
corrupcione in corruptissima mulieri
corrupcionem virginitatis hoc est quere
re utrum in statu illo per commixti
onem carnalem esset corrupta virgi
nitas Unde quod non tamen in illo sta
tu non fuisset fractio clausure sive
sigilli virginalis in commixtione
sive copula carnali ¶ Item virgi
nitas est virtus sive status vir
tutis quod autem tale est non corrumpi
tur peccatum vel quod est omnis in
statu autem illo ut erat merito ut
aliquod omnino ergo et cetera ¶ Tamen
in illo statu corporalia erant subiecti
spiritui utilis in ... ...
tamen per totum virginitatis ¶ Ad
quod non est dubium quod ... ...
sine commixtione tali perdidisset
mulier virginitatem in illo autem
statu solidus ... ramus
... virginitas carnis ...

sive fractione clausure virginalis
nisi velimus dicere nisi apercionem
porte propagacionis fractionem clausure
virginalis nisi velimus dicere aper
cionem porte sicut autem fuit post
lapsum hominis ergo ergo aliter quod tunc
non fuisset fractio sigilli et cetera dicendo
quod ubi est fractio quod fractio dicat
dictionem violentam continui sicut dictionem
penalem fractio autem quod dicat apercionem
porte propagacionis que autem erat et per
sigillata quia omnino in tacta sic
fuisset ibi fractio quodammodo ¶ Ad
aliud dicendum quod in statu in quo
virginitas neque fuit virtus virtus
neque status virtutis neque post quod
ipsi cessasset precepto dei de multi
plicacione prolis et maxime tunc
quia tota erat contacta libidinis
ad opus carnis per in statu illo
non erat nisi in affeccione
unde opus illud magis fuisset
nisi in ipse sine certitudine prolis
sed ipsos probabilis primo vera
ut essemus quod ... quereret homo
mulier fecundasset in statu ergo illo
non fuit virginitas virtus vel status
virtutis sed matrimonium fuisset maioris
glorie quam virginitatis effectum cum ma
trimonium i. commixtio carnalis fuit
opus obediencie datum cum erat pre
ceptum de prolis multiplicacione ibi
... multiplicamini ... Item ...
... virginalis non ...
fuit inspirata neque precepta

Sequitur de fortitudine mulieris
Questio ad corpus sive quantum
ad animam corporis autem ad corpus
refertur quod ipso utrum equalis erat
fortitudinis sive virtutis vir ...

et mulier. Similiter quantum ad corpus
sive corpus quia non videtur quod vir
erat maioris virtutis quam mulier ut
habetur ab Hugone dicente De sacramentis si
quo de primis viribus primevis hominum
natura in eam partem ubi debilior
videbatur aggressus est ut si forte
illic aliquatenus prevalere potuisset
ex inde cum maiori fiducia ad
alterum que valentior fuit pulsan
da aut penitus subvertenda accederet
Idem habetur a magistro sententiarum in li
bro 2 d. ¶ Item Ysidorus in li. 10 ethi
mologiarum de etatibus hominum in [illegible] vir
nuncupatus quia maior in eo vis est
quam in femina unde et nomen virtutis acce
pit ¶ Contra Ysidorus li. 10 ethimologiarum cum
statim fuerit de latere viri sui appella
ta est virago dicente scriptura et
formavit eam scilicet costam in mulierem
Virgo a viridiore etate dicta sicut et vi
tula vitula alias absque corruptione
quasi virago quia ignorat femineam
passionem virago vocata quod viro
agit id est virilia opera facit et masculini
vigoris est. Item hominibus equales
sunt eorum virtutes et loquitur de viro
et muliere ¶ Item nunc homo ab Augustino
mulier data fuit viro in adiuto
rium quantum ad procreationem prolis quam ad
difficultatem honoris erat in procrea
tione prolis ut potest portando in utero
mulier non fuit adiutorium viro
Responsio ergo dicendum prudentia sufficit
ciendum ut habetur cum quod quam plu
res debet ut dicit Hugo et hu
et ille cum manus haberet in paradiso
ne culpa plus habet fortitudinis
debuit dari mulieri quam viro et
cum non erat in paradiso viro
statum ad statum alium [illegible]

quam resistentia quia erat amplioris forti
tudinis quam mulieris ¶ Item illud quod
facilitate maiori resistit actioni
violente non in aliquo videtur maio
ris esse virtutis sive fortitudinis
eo quod minori resistit aut equali equal
iter sicut dicit Hugo li. de sacramentis dum
homo in paradiso in nocentia maneret
ignis eum non ureret aqua non mer
geret nec spinarum aculei vulnerarent
nec omnia que nunc mortalibus
impediunt possent. Cum quod nulla actio
quantumcumque violenta corpori humano
in statu innocentie nocere potuit
et sic neque corpori viri neque muli
eris vitandum quomodo quedam indif
ferentia pateat utriusque corporis actioni
violenti resistere ita videtur quod erant
equalis virtutis ¶ Item sicut dicit
Augustinus 14 de civitate dei capitulo 26 ita quam
diu homo volebat quod deus
iusserat [illegible] in carne sanitas
erat integra [illegible] ceteris
deerat mulieri quam viri ergo in
corpore utriusque erat summa sani
tas ergo equalis sanitas quod cum
[illegible] in [illegible]
eo aliis corporibus [illegible]
ergo videlicet erant in corporibus primorum
[illegible] activa et passiva re[illegible]
lis [illegible] in [illegible]
ergo equalis erant fortitudinis
[illegible]
[illegible] est
maior [illegible] ita maior
[illegible] fortitudo [illegible]
[illegible] passivorum mi
norum ita [illegible] equali
equalis ¶ [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod [illegible]
mulierem [illegible] forte [illegible]

tamquam ad vacuo patet quadruplex assignatur ratio. Prima propter actiones et passiones. Secunda propter regimen et subiectionem. Tertia propter inherentiam prolis. Quarta propter spiritualis significationis. Propter actiones et passiones sic arguitur: quia cum sexus virilis ordinatur ad agendum, muliebris ad patiendum, non solum secundum statum nature lapse sed etiam institute, ut dictum est, officium exigebat, secundum illud philosophi: vir est sicut mulier passiva sicut agens patiente prestantius. Virilis est sic fortius et robustius debuit esse corpus viri quam mulieris. Propter regimen et subiectionem sic arguitur: quia regens in virtute spirituali debet [esse] quam qui regitur, sed vir deputatus erat ad regendum mulierem, ut habetur Gen. iii, ad litteram necessarium fuit animam secundum tantam quantitatem [...] 1 Cor. xi et malo. nos fatemur quod anima viri capit Christo caput ad mulierem vir, exemplum autem cum ingens incipite regitur alie partes corporis que sub sunt in statu in natura ostendit apud quem in eodem dicens: non enim vir ex muliere est sed mulier ex viro, propter quod decuit corpus fortius et robustius. ¶

Propter inherentiam prolis sic arguitur, quia mulier maxime deputatur ut prolem nutriat inter se[...] et ideo necesse fuit eam magis abundare in humiditate quam virum, et tamen maior humiditas minor est [...] liditas in membris femine quam masculine est, quod talis sunt minoris roboris [...] ¶ Propter non spiritualis significationis sic arguitur quarta ratio, quia sicut in generatione maris et femine sic [...] dei [...] sicut ecclesia que est [...] in liberalis [...] a deo virtutem [...] multiplicandi deo prolem spiritualem, sic ut per eam significaretur debuit mulier

que opere viri multiplicatur est, plebilis minus fortis. Si vero magis nunc eum decet alium quo deus significatur magis esse Christus illa quo significatur ecclesia vel [...] quicquid spiritualitatis fuit eiusdem societatis spiritualis que [in] dilectionem erat inter deum et animam, in qua societate anima sponsa et sponsus deus, [in] qua sponsus erat superior erat quam sponsa, infirmior [...] natura humana dupliciter dupliciter qualitate distincta est, ut in uno quidem robustior, in femina infirmior [...] ope exigens appareret [...] ad debilitatem propter corporis est sexus feminei [...] virili non [...] quod deus infudit animas infirmiores corporibus mulierum quam virorum, sed quia differunt sexus [...] disparitas corporis cum [...] corpori muliebri [...] fragilius infirmius erat corpore virili, ideo sexus eius anima [...] corpori mulieris infirmior est illa que [...] corpori viri; anima enim fortis [...] in eo melior quod corpus eius fuit in [...] corpore adhuc [...] sexu mulieris quam [...] plus [...] in meliori corpore sicut nec fragilitas corporis ad respectum [...] alterius corporis fortioris fuit [...] eius pena quam sexus plus [...] si [...] fuisset corpus fortius [...] quam mulieris fuisse infirmiorem quantum ad corpus concedimus. ¶ Ad illud quod primo obicitur [...] dicendum quod mulier non dicitur [...] esse virilis vigoris, quia quantum ad naturalia que corpus respiciunt tante virtutis fuit sicut mulier [...] fuit vir [...] mulier [...] equaliter [...] in [...] sed potius intendit dice-

361

illa que vel dono gratuito gratis data
vel gratum facientem ad que vilia as-
surgunt sub nomine quod est virago quo
damus ethimologie dicere competit ut patet
si considerentur illa nomina ypodigmatice modo
loquendi dicta in mathematice in decima et
in filiorum vel sororum propriis le-
gibus femine cogitacioni masculi et
animi inferioris dixit etc ¶ Ad illud quod
dicit Simplicius quod equales virtutes sunt
viri et mulieris dico quod hic intelligit quod
de virtute spirituali que potestate mentis
respicit quando dicit in ad Galatas non est
masculus neque femina omnes enim vos
unum estis in Christo Ihesu. Unde in con-
tra tale vel tali non ponit deus in fide
differenciam sed in merito fidei glossa ubi est
vel horum aliquis dignior est in fide
differenciam sic intencio Basilii patet ex ver-
bis que sequuntur illa auctoritate dicit
enim sic hec enim mulier secundum ad ymaginem
dei sicut viri sunt enim equales
corporum virtutes equales pugne equa-
les retributiones nec dicat mulier
infirma sum infirmitas enim carnis est
sed robur in anima est ¶ Ad illud quod secundo
dicitur quod si mulieri in cubebat
portare filios ... virtute
in statu culpe non sine honore et labore
sic possunt enim in statu illo mereri
in fierent homines honoris vel labores
sicut enim dicitur ab Augustino ix super Ge-
nesim ad litteram si persistissent primi parentes
in illo statu essent ... honora-
biles et honoris in maculati sine
ardore libidinis sine labore parien-
di sine ... et labore ... plures
portaret ... ¶ Ad illud quod secundo
dicitur sine pondere quod corporum
... sine ... priorum ...
... non habebant de sua virtute re-
sistendi tantum actioni sui agentis vi-
olento sed quod in statu innocencie

nulli resisterent actioni sui suffit quod
virtute ... sic patet ... conservate
integritate dum enim homo in natu-
ra ... omnis deus subditus et
in nullo declinans ab eius voluntate
omnibus homine inferioribus dominabatur
... illud dicitur ... i Genesis
... maris et volatilibus celi universe
... unde decimo xii de civitate ... subditus
factus ... quod volebat enim Augustinus
de civitate dei xiv c. xv in paradiso si-
ne ... poterat ... quod quod
tamen ... non volebat sed ut
dicit Beda ... quod conditori subdi-
tus esse noluit nunc ...
dit ... civitate ... potestate nolle
... homines ... augu-
stinus ... ubi vanitati ... est ...
... tribulat
... dolet ... marcescit ...
... aliud patitur ¶ Ad illud quod
sequitur dicendum quod non sequitur ...
... erat in ...
... quod erant equalis
fortitudinis corporalis fortitudo
enim corporis in ... erat
... magnitudine ... continua-
tum ... membrorum ... dispositorum
...
qualitates ... convenient
in equalitate ... membrorum ma-
gnitudine ... proporcionali videntur ...
tamen tamen differre in magnitudine
membrorum ... differunt in mag-
nitudine membrorum ...
... duplicat
intelligendum est vel quia ...
... sic ... taliter ...
vel quia ... aqua
... albuginem dicit
... quod ...
sanitate ... habebant ...
tes quod ... simplicius est ...

ficiunt non indifferenti equalitate quod licet
summa similitas erat in earum illorum
non ipse tamen sequitur quod erant eiusdem
fortitudinis

Secundo de corporibus secundum dignitatem que
ergo utrorum sunt tante dignitatis
seu nobilitatis quanto corpus viri
vel maioris vel minoris quam tante mulieris
Basilius dicit mulier vir sunt
eiusdem dignitatis. Sed videtur quod hoc
est secundum animam sunt apparentur
quia hoc non potest esse nisi corpora eorum
sunt eiusdem dignitatis quia diffe-
rentes spiritus consistenciam in corporibus
concomitantur dispositiones corporum quibus
uniuntur unde secundum dispositiones corporum
sunt dispositiones animarum perficientium
ipsa corpora ergo secundum quod corpora dig-
niora sunt nobiliorem dispositionem et
anime simpliciter ergo si corpora sunt sicut
disposita sunt animarum dispositionem et
anime corporum perfectione erunt simpliciter si corpora
sunt sic disposita sunt animarum
dispositionem ratione corporum perfectione [illegible]
[illegible] dispositionem vel etiam animarum
ratione simpliciter ergo etc. Ex nobilitate
vero distinguitur in nobilitate forme
non enim eiusdem est quoniam forma
secundum nobilis nobili nobilior nobiliori
ergo cum equalis nobilitatis sit for-
ma perfectiva corporis mulieris vel perfec-
tiva viri sunt ergo etc. non enim potius
quod anime virorum sunt nobiliores quam
anime mulierum mulieres ignobi-
liores redditur. Item ad corpus
vero mulieris maioris sunt dignitatis
nam sic nobilitas rei decens fit
aliquid sive in attestatione nobilita-
ti eiusdem unde quanto nobilior est
materia decenti fit aliquid sive dig-
nior tanto illud nobilius est quod
fit ex illa unde quod fit aliquid de
auro nobilius est illud ut quam
illo quod fiet ex argento materie
vilioris et de [illegible]
[illegible] simpliciter non de [illegible]

quod illud dignius est nobilius quod
fit de nobiliori materia corpus ergo
corpus mulieris secundum quod erat de
nobiliori dignior ipsum corpus
viri quia de [illegible] viri etc.
quod [illegible] quod possibilius [illegible]
[illegible] in corpus [illegible]
[illegible] etc. Item locus
condicionis [illegible] attestatur nobilita-
tem creature unde nobilissime
[illegible] angelica [illegible] in loco
nobilissimo scilicet celo empireo [illegible]
nobilis [illegible] digne in loco [illegible]
nobili sed corpus mulieris conditum
fuit in loco nobiliori quam quod
[illegible] corpus viri in loco [illegible]
[illegible] quia in agro damasceno ergo etc.
Item non quod corpus ade nobilius
erat et dignius corpore eve [illegible] illud
quod est [illegible] aliud [illegible] dignius
[illegible] quod est secundum illud [illegible]
[illegible] quod [illegible] illud magis [illegible]
femine sunt corpus femine fuit
[illegible] viri [illegible] corpus non est [illegible]
viri [illegible] mulierem sed mulier [illegible]
[illegible] non est creatus [illegible]
auxilium eius sed eua in adiutorium
viri ut ostenditur mulier subiec-
ta viro. Item [illegible] [illegible]
anima agens [illegible] et patiente
[illegible] anima agens nobilius est
patiente sed [illegible] virilis est agens
mulieris pati [illegible] in [illegible]
[illegible] quod est [illegible] que [illegible]
corpus attenditur ergo corpus virile
nobilius est corpore muliebri [illegible]
nobilitati maiori sunt [illegible]
nobilitatis [illegible] attestatur quod
[illegible] natura [illegible]
fit in [illegible]. Item quod [illegible]
[illegible] maioris dignitatis sunt corpora
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] virilis muliebris [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] qualis [illegible] cum [illegible]

propaganda etiam naturi quia
assumpta a filio dei erat in illo
secundum corpulentam substantiam secundum Augustinum
Item ratione productionis principa-
lis quia ipsum corpus mulieris erat
productum per dilatationem quam quibus ab
illo sunt principalior productio quia
immediate viri erat lignum mu-
lier autem paracius Item ratione vigo-
ris sive roboris amplioris corporis
cum viri erat maioris vigoris et
roboris corporis mulieris ut communiter
patet Item ratione conditionis nobilioris
que attenditur penes sexum no-
bilior enim est sexus virilis sexu
muliebri ¶ Item ratione spiritualis
significationis que consequitur maris
et femine unitatem ut communiter patet ¶ Ad
aliud quod primus aliud contra hoc videtur
apostolus dicens quod vir et mulier sunt
eiusdem dignitatis dicendum quod apostolus
intelligit hanc equalitatem esse secundum
animam secundum quam sunt ad ymaginem
dei Unde subiungit complanando
illum apostolus quia quantum est
in eis dignitatis secundum dei ymaginem
equalis sit utriusque honoris omnium
adiectis in animo eius que [illegible]
virtutes eque precipue potest si vel
mulier viro melior esse et equalis
dignitatis quantum ad potentiam meriti co-
[illegible] corpus [illegible] quod aliud contra hoc
quod licet dispares sexus communiter
dispares corporis cum contingunt
sive quod perficit non tamen ita anima
utriusque omnibus consimiles conveniunt
quod posset si vellet equa virtutum
[illegible] ad statum perfectionis crassi-
tate contra dominam que illi quantum
est de se subtrahit ratione ¶ Unde
debilitas mulieris ratione corporis
et sexus non impedit quod mulier
viro equipari possit in tali dig-
nitate cuius modi manifestacio

talis eadem est in anima et passio-
nem signum ¶ Ad aliud quod sequitur
dicendum quod ipsi nobilitas ut dista-
tiam quamquam secundum nobilitatem for-
me licet non est equalis unius intel-
ligentie est in substantia corpora eius
celestia nobiliora ut sunt que mo-
ta eius breviore illud tamen est
animal quod non perficiatur forma nobili-
ori quam aliud corpus celeste tamen
licet a suis perfectionibus intelligentie
ratione dispositionis illa autem neque
quod sic in his que oriuntur in ea
secundum electionem et arbitrium agentis
hominis quibus angelis illam habet
necessitate artifex enim secundum arbi-
trium sui electionem operatur in materia nobi-
liori quamquam formam inserit animal
nobile in materia minus nobili nobi-
liorem ergo quia conditio animalis corpo-
rum in successione fit secundum arbitrium et
electionem conditoris licet nonnumquam agatur
illam locum impeditur ¶ Ad
quod sequitur quod materia decepta fit aliquis
detestatur nobilitati ideo dicendum
quod hoc verum est in hiis que sunt ab
ratione in qualitate sive creata cum
confert in aliquid agens in hiis autem
que sunt sui producuntur in ea a
virtute sui principii quia non nichil
confert ipsa agenti ita nobilis ef-
fectus producitur in esse communiter sicut
ab aliquo vel nobiliori ita nobilis
effectus producitur in eo de nichilo
bili sive de materia nobiliori solo nutu
ratione voluntatis primi agentis
Ad aliud quod aliud de loco conditionis
corporis mulieris patet responsio in hoc
de loco conditionis corporis adde illi de-
formatio est quod ratione conditionis mu-
lieris in paradiso non sunt nobilitatis
illius sed rationis licet sunt fundamenti di-
spensatione dei providentie ut aliud

tactum est /

Consummato tractatu de quibus
sequitur de quantitate de quo in
quinque dicenda sunt scilicet primo de passi
bilitate nature. Secundo de pluribus spe
ciebus. Tertio de admirationis [illegible]
Quarto de divina providentia. De
passibilitate queruntur plura. Primo
si sunt passibiles. Secundo si sunt pas
sibiles per impressionem contrariorum
receptam. Tertio si secundum vel
sube alicuius ablationem. Quarto
si secundum etatis mutationem. Quinto si
secundum corporis dissolutionem. Sexto
secundum anime separationem

Queritur primo que sit utrum sint
passibiles vel impassibiles
quod passibiles videtur sic nulla dos
corporis glorificati est vel erat in
statu alicuius mortalis sed aut erat
Christi solius proprie qui assumpsit
dotes in via sed impassibilitas
est dos corporis glorificati ergo etc.
Item si idem intelligo quod nulla alia
dos scilicet claritatis subtilitatis et agi
litatis debeat esse eadem ratione et
dos impassibilitatis. Item quod si
iaceret in passionem sine corruptione
subiaceret passibilitati sed secundum Dam.
in li. c. in. que talia sunt quo
sunt alterabilia quorum esse au
tem incipit secundum impassionem subiec
ta sunt sed corpus primi hominis
ad passionem incepit ergo etc. Item
passibilitas et impassibilitas sunt
contraria passibilium et impassibilium
contrarietates contra attestantur ma
iori ratione secundum impassibilitas ma
iori passibilitas ratione tamen igitur
tamen creature corporales omnes sunt
impassibiles sicut celum et corpora
super celestia quorum omnium illa de
qua hic intendimus sunt nobilis

sima videtur quod omnes debent esse pas
sibiles. Secundo adhuc dicendum quod licet
omnes sint impassibiles licet sint
passibiles tamen homines sic in mor
talibus non dicuntur primum hominem fuisse
se ad passionem ut non omnino fuis
se sic etiam nequaquam impassi
bilem fuisse credendum debemus quod
omnino pati potuisset quia natura
sue passibilis fuit sed tamen sic
potuisset sicut non moritur ita et
sine admolestia voluntatis in
mente sua ad corruptionem integri
tatis in corpore passus aliquid non
omnino fuisset. Adhuc considerandum
notandum quod passio cadit subiecta mul
tiplex quedam est passio abiecte
que secundum solam qualitatem in actu passi
vi quando eius in costa sunt passio et
specia fiet corpus mulieris sicut
quod dicit Augustinus quod in costa non
erat ut exinde fieret corpus mu
lieris sed ut fieri posset est alia que
est solum in illis ut illa que pas
siva est tamen vel cum illius incli
nationem sui appetitu ad actum
illius per patiens tamen inducit in
actum ut totius creature in capabi
li modum secundum sui susceptibilem
dispositionem est et alia que est pas
sibilis ut illa que licet aliqua incli
nationem sui appetitu ad actum
est et alia que est contrarius dis
posita ut illa que non solum est
in ... qualitatis addi
sed licet aliqui dispositionem ad suus additam
est et alia que est violentie ut
illa que est in quantitate ... actu
quedam ... contrariorum ultimo
dicitur est passio disposita sed prima
dispositio remota secunda propinqui
tertia quarta quod autem supra dictum est

363

q posse que est prime materie ullomodo
inclinata ad actum solummodo diuina
potencia potest in effectum produci de
uelli nulla sub inueniente forma
sine dispositione media multiplicati
luci interueniente forma sine dis
positione post que creatur producta
in actum quadam autem consideracione
tot modis potest dici passibilis
ut dicatur passibilis potens pati
ut potentia obediens uel nuli uel potentia uel
dispositiua uel uicina et hac dico quod
tempore natiue potentie .ii. loquendo
potentia paciendi et paciens defectus potentie
quam potentia congrua secundum philosophum sed uiam
affinitatis dicatur hii reliquo tot
modis dicatur impassibilis intendimus
sic de passibilitate et impassibilitate secundum
quod dicit plato uel platonem passio
nis spiritualis secundum quod dicit damascenus
in libro 2 passio est motus preter
naturam et est hec passio cum quiete
recipientis recepti est eius que
dam passio naturalis quedam uero na
lis ut infra patebit cum ergo que
utraque primus homo in primo statu e
rat impassibilis dici potest quod primo
quod philosophus dicit impassibile nata passi
o uicinitatis ad patiendum uel dispositio
nis uel possibilitatis sine inclinacionis
sic erat impassibilis quando erat
in integritate nature condite non
erat in eo natura disposita uel pas
sibilis .i. aliqua infirmitate inclina
ta ad paciendum sicut postea erat
infirmior factus peccatum secundum autem
quod impassibile dicit platonem po
[illegible] non suppetere uel per se sic non
erat impassibilis non cum animus non
erat natura alia susceptibilis pas
sionis cum esset aliquo modo infir

mabilis per lapsum in peccatum sunt ergo
passibilis eo quod erat susceptibilis
infirmitatis impassibilis eo quod non
declinaret ab integritate in qua con
ditus erat per infirmitatem unde et
animus erit impassibilis neque fuit
passibilis ut dicit [illegible] hugo ¶ Ad se
cundum quod primo obicitur quod impassibilitas
est dos corporis glorificati et dicendum
quod eo modo quo est dos non competebat
primo homini secundum eum quod dicatur
dos sic dicit Simplicianum animus et omnis
potentie sine omnis modi paciendi sed
que modum ut dictum patet non dicitur
ille fuisse impassibilis ¶ Ad aliud
quod sequitur dicendum quod damascenus inten
dit determinare quod unum solum scilicet primum
primum sua natura et uirtute est in
mutabile et immutabile omnia alia
sunt mutabilia et non immutabilia de
natura propria et uirtute quia nichil
potest primum constat propria uirtute quod
ullo modo non est mutabile in non ens
neque etiam est mutabile per clauz
li. a. ii. sicut uniuersales creature que
sunt immutabiles secundum eternam per
naturam et uirtutes in non esse et
alie que sunt stabiles in non esse in
manu dei .ii. nunquam consumare ut
dicit gregorius .xxiiii. moralium licet ergo omnes
creature sunt mutabiles et passi
biles modo quo deus non tamen fit
passibiles loquendo potentie secundum quod hic
intendimus de passibilitate et impas
sibilitate ¶ Ad aliud quod auditur quod
primus homo debebat esse omnino
impassibilis erat sine nobilitatis
dicendum quod impassibilitas sic sump
ta non fuit propria nec est aliqua
creatura nec attestatur nobilitati cre
ature ut est creatura sed ut est
creatura completa in esse completissimo

ut sic quod totus appetitus illius
satiatur unde quod satiabitur appetitus
humanus omnis ut quod apparebit
gloria creatoris sui Ps. tunc satia
bor. Homo ambulans in passibilitate
unde licet primus homo esset in primo
statu cum creaturarum corporalium no
bilissima nec tamen competebat sta
tus ille qui promissus est homini in
passibilitate sed solummodo status glorie
hec competit

Secundo queritur si sunt passibiles
per impressionem corruptivarum re
ceptivam quod sic videtur Dama. dispen
satione naturali corpora supercelestia a
guntur in illa relata et sic alterato
condicionibus carnis si ergo dispensatione divina
non frustratur nec ordo nature su
spenditur nisi in casu ut apparet in mi
rabilibus tunc sicut primus homo in sta
tu primo corporali naturali agente mutatus
non mutabilis nisi quod corpora cele
stia habeant actionem in illo tunc sicut
corpus elevatum ita ab actionibus corruptivis
passibilis sunt. Item ut habetur
physice durum est quod non cedit secundum
sive secundum molle quod cedit secun
dum quod quamvis naturalis mollis est et
sunt in primo statu quod sunt necessi
tate cedendi sed cum secundum naturale
mollis est et sunt in primo statu
quod sunt necessitate ictu lapidis
vel gladii et aliorum huiusmodi ita ab
corruptivis sunt passibiles. Dicendum
quod divina per manifestum in in corrupta
protegetur sive conservatur autem su
perior aliquam inferiorem sive patien
ti in se receptam non appetit sed dicitur
impassibilis cum potentia qua
non possit pati nec sensibus nec si
in aliis nullus cum dominatur
corruptiva quia non est in illo sed tunc

in aliis. Item homo in statu in
nocentie sunt passibiles secundum a
nimam ab corruptivis potuit cum pa
ti temptationes et media sive secun
ti ut falli ut vri enchantus audit
ultra forcius sunt passibiles ab
corruptivis secundum corpus in media
tius cum sic habebat deus ad ani
que ad corpus ita ut prius. Item
in statu illo sentire potuit ab
obiectis corruptivis sentire aut est
quedam pati ut vult physicus. Item
si sensitiva in statu illo delectabatur
in medio quod patet in Gen. cum dicitur
vidit mulier quod lignum esset lignum
adnectendum oculis aspectu
que delectabile ut quod tristicie in eo
trans tamen phys. quod passiones con
trarie nate sunt fieri circa idem
tamen phys. quod si appetitum est tan
ti appetitum oppositum est ad opposi
tum talem cum contrarie sunt circa
Item homo in statu illo sentiebat no
vi appetitum sive desiderium habu
it aliquid huiusmodi aut appetitum hu
ius aliquam concomitatur non cum autem
appetitus alicuius mali quod nisi per
appetitum aliquid patiente ita
ut prius. Contra. Dicitur quod patet
ignis lilium est eo quod passio patet
sic corpus adeo informatum anima
nobilissimum erat ut anima corpus
sicut prius tactum est quod nullo con
pati poterat aut passio. Item ipso
li dicuntur quod in paradiso homo in
nocentie vincit ignis non urit
aqua non mergit neque primarum ani
malium multitudinem nec aer abstractus
suffocaret nec omnia que nocent
hominibus mortalibus impediret quod
[illegible] sed si aliqua creatura corporalis

 364

corpore possit in aliquam actionem passione inductae possit per actionem sive contrariae inductae corruptionem quod est impossibile in statu innocentiae sicut credit cum Augustinus libro xiii de civitate dei capitulo [illegible] quod nullo alio poterat corrumpi nisi in illo statu peccaret. ¶ Ad [illegible] quod est passio vel passibilitas prout est in passione relicta a contrario duplex naturalis sive consona naturae et innaturalis sive destructiva naturae. Passio autem est duplex quia quaedam respicit ea quae sunt ad salvationem et quaedam ea quae sunt ad perfectionem esse. Ea quae sunt ad salvationem esse respicit passio quae relinquitur a contrariis generative nutritive opera cum generative nutritive passione relinquit humido quod erat contra ei quod erat natum. Unde passiones relictae operatione generative nutritive quodammodo a contrariis fuit. Ea quae sunt ad perfectionem et respectum passio quae est per receptionem specierum sensibilium in organis sentientibus et receptione specierum intelligibilium in intellectu. Huiusmodi autem passiones quae erant consonae naturae potuerunt relinqui a contrariis in primis parentibus in statu innocentiae et huiusmodi passionum erant passibiles. ¶ Alio modo est passibilitas a passione innaturali secundum quod dicit Damascenus [illegible] capitulo ii libro [illegible] passio est motus praeter naturam et passio [illegible] est cum contrarie recepta [illegible] autem est [illegible] passibilitate hoc modo potest dici quod [illegible] fuit passibilis a contrario [illegible] passibilis dicat primo [illegible]

nullam ex eo quod deum et superiorem [illegible] secundum autem quod dicit Damascenus dispositam dispositione commixta [illegible] vel remota nequaquam sed in pa[illegible]

¶ Ad illud quod primo obicitur quod ex divina dispensatione et ordine naturali corpora caelestia agebant in corpora aliorum sine praeiudicio quod hic non est nulla tamen vehementia vel immoderantia sed solum modo secundum quod congruebat naturae primis nec molestae vel corruptionis inferenda. Dicit Augustinus primo de civitate dei xiv capitulo x: vivebat homo in paradiso sicut volebat quamdiu hoc volebat quod deus iusserat vel corruptionis in corpore vel corporis ullas molestias nullas eius sensibus ingerebat nullus corruptivus morbus nullus ictus metuebatur corruptivus [illegible] in paradiso nullus aestus aut frigus sed in eius habitatione nulla a cupiditate vel timore accidebat bonae voluntatis offensio. Unde sicut tactum est nulla erat in paradiso intemperantia seu intemperies caloris vel frigoris neque ad hoc caelestis habitatio [illegible] potuit. Unde si quae impressiones relictae fuissent ex actione corporum supercaelestium magis erant ad solatium naturae et ornamentum quam ad contrarium. ¶ Ad [illegible] quod obicitur quod corpus illud habuit necessitatem cadendi et id sine praeiudicio dicendum quod hoc non est verum nec creatura in statu illo habebat necessitatem incidendi illi lesiones cuius sunt plures causae vel una [illegible] quorum una est ordine institutae qua homini anima subdita erant dum in iustitia qua conditus erat deo obediret. Vide Damascenum [illegible]

corporalis quia conpossibile cum impossibili
creatura condicionis erat deus hoc
nomen secundum quandam ymaginem et
similitudinem sicut quandam regem
sive principem ac cuius terre regno que sunt
in ipsa constituit aut velut velud
quandam reginam in qua quiescens re-
gnare ceterum dicta licet vita ex
hoc ordine erat quod nulla creatura
aliqua violencia sive lesione ei in-
ferre poterat cum cuilibet quasi omnis
creatura adhuc genus alinnitas
refiguraliter depinxit tunc precepit
ut spiritum eius custodirent alleluia et
loquitur ubi auctor de filiis israhel
cum essent mare rubrum omnis cre-
ature essent quasi conformes velut
sui genus in principio. In civitate in
mare in illis sibi molesti
nec aliquis intulerit molestiam quod
dicit iste mitis creature non lesertur
neque habebant potestatem ledendi ho-
minem sic obediendo tali non ha-
bent potestatem ledendi filios israhel
transeuntes mare. ¶ Iste glosa super
illud genesis i. dixit deus ecce de-
di vobis omnem herbam dicit post
quam creatori subiecti esse noluit
iuste dominium perdidit. Interrogacionem
non sine causa terrena animas
vires suas sensisse certus resistat
respectivo videntem cessisse. ¶ Alia
erat dominium spirituale conditum nec
in separabili conformitatis naturalis insti-
tucionis proprietatis obedienciam qua sub-
iecta erat omnis divine voluntati
quia poterat dominari aliis creatu-
ris et de eis facere quod volebat sicut
subiecit se divino creatori quoniam sic
credit voluntati. Unde augustinus decimo
de principium causa libri xii. capitulo xi. in paradiso
non omnia poterat an primum quid
quid tamen non poterat non volebat
ideo poterat omnia que volebat
sicut per corpore licet super potestas ei
conveniebat posse quod omnis obediens
erat cum sicut dicit Augustinus in su-
per genesim ad litteram quod primus homo erat
mortalis condicione corporis et immor-
talis beneficio conditoris sic potest
dici quod animam quod passibilis erat
condicione corporis et tamen in
quo deum est in patria beneficio conditoris
vel aliquis domus sibi peccato unde
non habebat necessitatem cedendi alicui
violencie si viciis sicut nec ha-
bebat necessitatem moriendi etsi
occurrisset aliquis propter possibilem mortem in
fine. Post lapsum tamen erat influ-
encia divine virtutis confirmantis quia
dominus erat omnis conspicuis eodem ut
qui erat perditus primo iusticie naturalis
in formate gracie efficacie maiori
erat virtus divina in ipsius observa-
cione in esse quam per ablacionem cum
signum est quod conspexit adam statim
addictus fuit necessitati paciendi dan-
tem virtus in nulla parte sibi subsi-
stebat quantum erat corpore virtutis sed
ipse se subtraxit ab illa unde eciam
recedens efficacie propria ablacione
huius ergo tribus conveniencius. Notandum in
passibilis Hugo in de dogmate naturale
duos posuit quibus corporalibus non
preferretur secundum propria prudencia et diligencia
ut in fugiendis et appetendis et
utendis vel negligentur. Divina qua omnis
violencia repelleretur. Unde quia per
prudenciam humanam vel negligentem
per divina repelleretur omnis vio-
lencia habebat duplici custodia custo-
diretur. Alexander dicit ergo sic dicta

est homini vero prudencia per quam habeat contra suam infirmitatem custodiret eandem prudenciam naturali fugiendo nociva salubria appetendo medijs adiutorijs utens hac ergo custodia munitus negligenciam vitare potuit sed violenciam repellere non potuit quia contra hominem ad vitandum prudencia divina quatinus vero humana in primo statu una vigilacio contra negligenciam prudencia ampliore alia stabat contra violenciam hac utique geminata custodia munita tutabatur homo contra illius adversarii lederet quia si vero homo non tempsisset adversus negligenciam prudencia divina numquam in hominem violencie locum dedisset quia ut vero primum homines negligenciam locum suum deserunt divina in modo prudencia merito se a custodia sua substraxit quibus illius videtur quod negligencia sunt prima dispositio primum hominis peccatum vel primum peccatum nec quod que dicit Augustinus quia sunt custodie quia illis duobus quibus secundum Augustinum munitus erat homo nec illa posset aliqua lesionis inferri consistunt due quarum una precavet casum aspectu qua existente cautela ab eo repelleret omnis violencia. Secunda prudencia qua primum erat homini duobus modis secundus primo quod violenciam repellere non potuit hoc intelligendum est quod sibi sine natura propria non assistente sibi divina prudencia speciali tunc relinquitur licet ergo corpus primum hominis in statu illo mollis erat non tamen habebat necessitatem cedendi actioni violente propter causas predictas cum dicit apostolus quod durum est quod non cedit etc. dicendum quod qualiter vere est intelligendum est in statu corrupti-

onis. Ad illud quod obicitur quod corpus quod integrabatur ante culpam divina electione non debebat dici impassibilis sunt assistens homini in statu illo quam naturale illi repugnabat sic enim in omnibus accidentibus unius continuitur sunt naturales est divina virtus intime agens necessarium quod homines accidentibus fit a nobis si dicatur sic et in proposito hoc intelligendum est quod illa protectio erat complens illi qua integratur sic immaculose quia sunt quasi naturalis secundum quod dicitur naturale quod est idem quod omnis secundum Boecium quia etiam impossibilitas in integritate illa in nostra iusticia naturali continuatur illa quamvis suscepit protectione.

Ad illud quod sequitur dicendum quod temptacio quandoque dicit actum temptantis quandoque actum temptationis passive relinquit passionem intemptato passione dico inclinare affectum ad consenciendum temptatori primo modo suscepta temptacione potuit homo pati temptaciones in primo statu sed sub temptationem vel motus concupiscendi quam passio sive passibilitas non est in talibus sed pocius nec consone eo modo quo consonum est nature quod est ad competentem perfectionem secundum quod utroque superiorem sensibilem et intelligibilem et ad perfectam sensitive et intellectiue secundo modo suscepta temptacione non potuit racio eum tunc inclinari posset ad consenciendum dyabolo temptanti impossibile fuisset in eo corruptio aliqua enim aliquando in lege declaratur quia que accidit cum inicio suo ad aliud corrumpenda sed non in ea corruptibile

in venit non eam corrupit si aut
in venit admixto eius malo cor
ruptionem eius opa' vnd aug' super ge
nesim est arbitrandum quod hominem deiect
turus est temptator nisi precessisset in
eo elatio quedam comprimenda vnd
ut legitur ad aug' audito si tamen
dictis eius sicut de precepto dei in ma
lum subrepsit elatio quedam ra
mor ipse potestatis quo appetebat quod
ipse credat dei si in mortalitate re
stolunt quod fuit etiam bonum et ma
li cognoscere precepta voluntate exper
tam tradidit dyabolus vnd pati hac
ultio non concedunt sunt secunda non
potuit in primo statu ¶ Ad aliud dicendum
quod pati potuit in illo statu sunt se
cunde est pati sicut ad passio est
nature contraria ut dicendum est ¶ Ad aliud
quod obiicitur si in illo statu potuit
delectari in medio rerum dicendum quod est
delectatio in ordinata sive immode
rata ut illa quam comitatur libido sive
appetitus libidinosus sicut non potuit esse
in statu illo vnd etiam non delectabatur
in aspectu fructus nec moueba'
appetendo illum pulchre sed dum
preceptum autem precedunt sicut patet dicendum est
delectatio ordinata moderata sine
aliquo motu libidinoso sicut potu
it sicut habemus in illo statu si volue
runt uti fructibus sibi concessis ad nu
trimentum desiderando naturale quod motus
erat sed alimonia non utique quia ad
non confidatur in gustu si delectaret
in medio non est quia tristicia pe
na est in passione in talibus sequitur
ad naturam contraria que precedere
insunt nunc non potuit precedere vel
pati ¶ Ad illud quod obicitur contraria
naturaliter sunt si tale idem dicendum quod possi
bile et sunt ad alterum tamen est quod
sint in illo statu ¶ Ad illud quod tan
gitur quod opposita sunt circa opposita
rerum dicendum quod non est simpliciter sufficiendo
opposita est non quod contraria et opposita
contrarie sicut medium et circa distantia
medium autem non opposita ipse dominus re
sponsum contrarium argumentum opposita
est circa opposita ergo sequitur et contra
opposita non secundum veritatem sunt opposita
eorum subiecta quamuis ubi utrumque
possit in esse secundum eum tamen alterum
in est non secundum veritatem vnd opposita
non secundum veritatem sicut ergo argumentum
tamen alterum in fuit alterum quamuis esse
non potuit ¶ Ad illud dicendum quod in statu
illo potuit esse motus appetitus
ad aliquid sensibile et appetitus sen
sualitatis non ut moueretur contra
rationem sed sunt maxime obediendo ra
tioni vnd passio contrarietatis non fuisset
in nobis sicut contraria ut vnd ut et in
genus hominum in primo statu fuisse
passibiles passionibus motus affe
ctiue non tamen deo

Ceteri quere si fuit passibilis
primo homo sive aliquis sicut
ablatione contraria non si vigilans decre
tum in summa de primo dormienti
patiens quam vigilanti defecta et co
sita ut nullam mens sentisse pena
ius sentire ergo si ad elationem pene
ablata et pena in dormiendo potuit
ergo pati in vigilando ¶ Item circa quod
aliquid non sentit duplex et morte
mortificato sicut patet in palliationibus a
nimalibus ... sicut patet in
mortuo sed Adam neque erat palliatus
neque mortuus si addatur ... circa
passio sanguinis ... et quietis
animalibus ... intentione
naturalium ut etiam patet in pluribus animalibus

et magnitudine ingluvie qui non sentit
motus inordinatos et passiones
non mediatas ante sompnum vehemen-
ciam vel filii possit pariter in proposito
sed ideo est quia fuit per sompnum
tunc anima sentit membri insufficien-
ciam nostram dicta potest dici debilitas
operationis sicut dolor et culpa post
peccatum Adam sensisset penam sicut
gelus [illegible] per compositionem ita multum
quod fuit passibilis per membri ablationem
¶ Item quanto maior est aliquorum uni-
onis anima tanto vehemencior
doloris causa est corporis separatio vel
quia anime rationalis alligancia est
maxime anime corporis separatio est
causa maximi doloris. Sed ergo maxi-
ma fuit anima naturalis inter partes
corporis illius non poterat corpus separari
sine dolore vel Aug li de arbi-
trio tempore dolor inde maior est quia
dicitur quod unum erat distendi inter partes
per dictum dolor distractionem naturali-
ter ¶ Item passibilium corpus gravius
quanto aliquid est nobilius tanto citius
lesa per violentiam aliquam vel inne-
ra nobiliori in homine citius leditur
lata per violentiam magis patiens
aliis ergo cum vita adeo fuisset nobilis-
sima in genere hominum quod non sine grandi
lesione possit membrum abscindi ¶ Et
ideo dicit Hugo quod dormienti viro
non sine causa detracta est costa magis
quam quia sic uterque homo tunc indi-
cavit sompnus eundem quod sic anima philo-
sophus in libro de sompno et vigilia quod cedit [illegible]
ante quod vigilat et iungit dormienti ¶ Item
secundum philosophum homines fuit animales
indigentes alicui sompnus autem
fuit nutritive ut habetur a philosopho
tunc nichil fuit substantia ergo

predicamento naturali illius excitat vel
quod quia gravitas et rectius fuit ille
sompnus ¶ Item philosophus dicit de
animalibus quod anima alia operatur sompno
in libro de sompno et vigilia sed admini-
strat animal huius etiam corpus a-
nimale ergo etc ¶ Sicut ut audit
philosophus necessitas sompni est languor et
fatigacio sensuum sed cum homines hoc
in statu primo non habebant ergo etc
¶ Item philosophus ponens causas sompni
determinat quod causa sompni est as-
census fumi a cibo qui digeritur in
stomacho per naturam caloris usque
ad celebrum ubi infrigidatur et frigi-
ditate cerebri celebrum cum sit frigidum
et frigidum infrigidatur naturaliter descen-
dit ad organa sensuum et opprimit
ea ingrossatione [illegible] sed cum ex impressio-
ne et esset causa sompni eciam
ergo pena culpa non precessit non
poterat precedere consistente ordine di-
vine iustice videtur quod utrumque sit in par-
te primum hominem in statu primo pe-
nam sustinuisse in membri abscis-
sione et eciam sompno indiguisse
vel dormivisse ¶ Ergo quod ad illud
quod homo [illegible] homo fuit passi-
bilis per membri alicuius ablationem
videndum est quod [illegible] impassi-
bilis dicitur [illegible] ut nichil
passibilis fuit secundum quod dispositus
modis [illegible] ¶ Ad
quod dicit Hugo in sententiis ut illam
in eo fuisse penam [illegible]
dicendum quod non est intentio Hugonis dicere
quod substracta esset costa viro vi-
gilante quod penam sensisset sed [illegible]
philosophus intendit quod nichil sensit in co-
ste abstractione vel [illegible] quando
sunt loquentur ut patet aliqui qui
sunt [illegible] actuale

amittitur unde dolorem non sentiant
ulterius loquitur de adam qui tunc non
sensit sopore ligatus sompni unde
non dicit ut illam penam sentiret
sed ut illam sensisse non stricte vel
potest dici quod vera tunc non dolens
fuit sed ad penam vel dicamus dolorem
forte displicentiam nullo displicentis
sue continuitatis sed post penam possit
sibi esse fomentum honoris corpore
dacione sicut accidit illis qui gra-
via sustinent vulnera quod post sanita-
tem in recordacione honoris contin-
uit et sic pena illa honoris posset
esse causa odii in [illegible]
secundum hoc ergo sic intelligi debet ut illam
in eo sensisse penam non stricte tamen
pro affectu odii vel effectum honoris
post lapsum ¶ Ad aliud dicendum
quod in sensibilitas pene per se ipsa na-
turalis est in natura sine in im-
mutabilitas [illegible] sine ordo divine jus-
ticie nolet penam inferre sine culpa
[illegible] fuit causa quare non sensi-
sit adam in ablacione coste eius
si detracta fuisset ipso vigilante
vehemens [illegible] sompnum per angelos
[illegible] actor illis abstrac-
tio ut in raptu sunt [illegible]
[illegible] peccata non et
sufficiens illa fuit deformatione status
alicuius ¶ Ad aliud dicendum quod se-
paracio unitorum colligancia naturali vel
amicicia est causa doloris et pene
in statu penali in statu aut ali-
quo ordine justicie divine cum super-
na opposita erat sicut in statu
innocencie illa divisio [illegible]
erat penalis quantum ad statum
pene [illegible] illud [illegible]
[illegible] dolor et distancia [illegible]
[illegible] aliud aug[ustini] [illegible] ¶ Vi-
detur tamen [illegible] salus

melius videtur quod complexio eius
corporalis in statu illo secundum quod erat
subdita ordini divine justicie nichil
fuit nec potuit esse contrarium penale
considerata autem eius [illegible] secundum
[illegible] condicionem vita ac
activa alii [illegible] lesionem inferre
qua illata sequitur pena et dolor
secundum hoc [illegible] secundum considerationem si
adam fuisset mutilatus pede vel
manu penam sustinuisset et dolorem
[illegible] aut consideratione sua [illegible]
[illegible] mutilari
vel penam mutilacionis sentire [illegible]
ad [illegible] quod deus [illegible]
inferre illi lesionem mutilacionis vel
alicuius corporalis afflictionis sicut
fecit de Job non ne [illegible] esse
deformitatis mutilacionis et doloris
per delesionem dicendum quod pro ordi-
nem divine justicie [illegible] estimo
constitutus erit penam sustinuisset et
fortasse tanto maiorem quo [illegible]
[illegible] meliori secundum illud aug[ustini]
dolor est testimonium nature bone ergo
hoc patet ¶ Ad aliud quod sequitur si eius
natura in adam erit sibi relicta
quod providencia divina sine ordine
justicie non esset custodita a lesione
vehementissime passus esset in mem-
bri alicuius ablacione ¶ Ad aliud
quod sequitur de sompnis eius dicunt quod
adam [illegible] non dormire sicut
comedere nec sicut conveniret famem
comedendo sicut conveniret fatigacionem
sompnum dormiendo [illegible]
[illegible] potest dici quod languor vel fa-
tigacio ubi non fuit causa [illegible]
sompnum sed hic debebat sompnus
[illegible] tamen cautela [illegible] ta-
lem penalitatem fuit causa sompni
[illegible] potest iudicari quis quoniam est

dicit Augustinus xiiij de civitate dei nec lassitu-
do fatigabat otiosum nec sompnus
premebat invitum [illegible] non appetens
aliquis nisi dormivit tunc sicut
[illegible] sed voluntarius dormivisset
[illegible] videt [illegible]
ad illud quod sequitur ¶ Alii autem videtur
aliquibus quod illam habuit necessitatem
dormiendi et quod non dormivisset et
[illegible] probabilius est videtur sim-
pliciter [illegible] de
in libro de ordine creaturarum ubi e-
nim [illegible] iniquitas [illegible] cadit [illegible]
[illegible] sompnus dicens [illegible] in
[illegible] defectum [illegible] infirmitatis
conditione pueri senes stulti et
sapientes [illegible] nam sompnus
omnes sompnus indigent ¶ [illegible] Gregorius
in libro viii moralium omnes [illegible] in con-
ditione plus [illegible]
[illegible] precepta con-
[illegible] dereliquit [illegible]
[illegible] defectus ad infirmitatis
[illegible] invenit [illegible] cor-
poris [illegible] qui
[illegible] divinis [illegible] voluit sub-
[illegible] necessitatibus servivit [illegible] post-
[illegible] illa que [illegible] dicit labore
[illegible] que
[illegible] ut labore [illegible]
[illegible] fatigata vigiliis sompnus
[illegible] sompnus vigiliis
[illegible] ne sua [illegible] quiete lasse-
¶ [illegible] videtur [illegible] persuadere [illegible] sub-
[illegible] eius quantum ad statum anime et
[illegible] animus [illegible] quantum ad statum
corporis [illegible] quantum enim ad [illegible]
[illegible] sublimatus fuit [illegible] affectionem
[illegible] sicut [illegible] Augustinus [illegible] de civitate
dei xiiij [illegible] vivebat fruens deo
a quo bonus erat bonus [illegible]
[illegible] dei [illegible] contemplatione [illegible]
[illegible] cognovit [illegible] creatorem
[illegible] non [illegible] que [illegible]

cognitione sola speciei sed ea [illegible]
que intus [illegible] magister
[illegible] ea qua deus modo accidentibus
absentibus fide creditur sed ea que tunc per
presentiam contemplationis sancti ma-
nifestatur [illegible] nec tamen illa
[illegible] fuit illius plenitudinis que
est beatorum in patria nec illa contem-
placia fuit contemplata [illegible]
[illegible] maior ea que est [illegible]
fidem [illegible] Augustinus [illegible] et quod illa
prima [illegible] dilecta-
tione suo [illegible] sicut maiore [illegible]
tione illa cognitione que tunc in
sola fide constat videtur [illegible]
[illegible] illa que postmodum in ex-
cellentia contemplationis [illegible] mani-
feste revelabitur [illegible]
est [illegible] anima ita
erat sublimata et [illegible] iocundita-
te beata que deerat illi esse vo-
luntas dormiendi et [illegible] se
ad horam modicam tanta [illegible] feli-
citate ¶ Si dicatur quod ut defectus
corporis [illegible] non oppor-
tuit [illegible] ligni vite ab omni
defectu poterat custodiri [illegible]
ligno vite [illegible] causa [illegible]
[illegible] ut [illegible] temporibus [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] illo [illegible] non solum
a morte sed etiam ab omni defectu ille
[illegible] custodire potuisset ¶ [illegible] ali-
[illegible] statu fuit [illegible] animus
penalitatis sine pena [illegible]
penales fuit [illegible] causa
sompni et [illegible]
[illegible] ut [illegible] alia [illegible]
[illegible]
[illegible] dicit [illegible]
quod sompnus fit [illegible] cor-
pulenta ascendente [illegible]
in stomacho [illegible]

et ubi ex frigiditate cerebri in frigi-
data in descendendo ampliatur
mag(is) virtutis sensibilis accedere ad
organa exteriora procedentes et ex hoc
sequitur repercussio caloris vel illius
ad interiora et quiescunt sensus ligato
in mobilitate alia est privatio or-
ganorum naturalis caloris et vigi-
lancia sompnus est renovatio ca-
loris exterioris ad interiora ut dicitur
invenitur et sic fit hoc modo post sump-
cionem cibi calor descendit exteriora
differt sed admitiora ad cibi digestio-
nem accidit quod organa privata ca-
lore naturali attamen sensus que
omnes sunt per calorem agent non possunt
sed deficiente calore torpescunt ipse
membra deficiunt et labuntur in sop-
num ¶ Secunda labor est causa unde phi-
li despectus et Aug. amplius exhalatio-
nibus quibusdam simpliciter est sompnus
et videt nam labor collectum est
colliquativum et sic fit quod alimentum
indigestum colligatum et idem
quod dissolutum hoc est labor dissolvit
corporis et facit multos vapores ele-
vationem sicut nutrimentum indigestum
¶ Tertia egritudo est causa unde plures
eas li egritudines quibus illud id
faciunt quietem cum superfluitate fri-
gida et calida ut accidit in febricita-
tibus vel letargicis ¶ Quarta etas puери-
lis est causa unde plures eadem
li amplius cum pueri etas pueri [illegible]
dormiunt vehementer eo quod nutrimentum
ferunt sursum ante et post quibus-
dam [illegible] dicit cum infantes
ferunt plus [illegible] evaporacio sursum
[illegible] descendenda venalis tunc
facit quibus [illegible] ubi fit
[illegible] hec [illegible] cause [illegible]
sunt [illegible] illa [illegible]

quod ut quod sompnum tunc illa erat
indigentia ¶ Quinta quod continuus ani-
mando non ascendens dicentes quod si
aliquis in [illegible] sunt melio-
rem fatigata per quiete preveniendo sunt
sopore non sompno sompnus enim
ipse superius et eius quod de eo dis-
seruit philosophus precedens pervenit fati-
gaciones quod [illegible] ut per contrarias si-
cut debiliter aliquis defessus preve-
niri quiete debilitas prevenitur qui-
eto sopor non sompnum differentia
enim sompnus et sopor quia sompnus
est quies alicuius virtutis et
intentionem nullum sopor est quies
animalium virtutis et intentionem in-
tellectualium quies sopor non
[illegible] aliqua
[illegible] compositione sive elevatione
[illegible] facit sompnum
nec ponit aliud corpus aliter ad
[illegible] in tali
ille statim [illegible] ¶ Ad illud quod
primo [illegible] hoc dicendum quod philosophus
intendit unde quod sompnus vigi-
lia sunt eiusdem [illegible]
[illegible] idem [illegible] animalis
hoc est [illegible] illud [illegible] quod [illegible]
[illegible] privata sunt [illegible] idem
dicit enim [illegible] quod [illegible]
animal vigilia et sompnus et [illegible]
[illegible] enim unde vigilie sompnus
quedam privatio [illegible]
absolute et simpliciter quod si quis vigi-
lat necesse est dormire sic non [illegible]
si videt necesse est [illegible] si in [illegible]
[illegible] loquitur plures [illegible]
[illegible] loquitur enim de aliis in quibus
accidit languor et fatigatio organi
[illegible]
[illegible] unde enim quod quia ante

animal sit aptus secundum tempus deter
minatum comprehendendo illud tempus ne
cesse est sic languere ad reiteratio-
nem reparationem languentis necessaria
est illi quies sompni et nulla po
terat esse fatigacio vel langor
homini in statu innocencie tamen omnibus
defectibus homini succurrendum erat a
ligno vite ut dictum est absque
sompnus reiterat post langorem
qui est penalis non autem est aptus
illius status penam ¶ Ad aliud
cum alibi postea dicendum quod qualita
tes elementares non sunt sicut nunc sunt
continue pacientes ... tam
... est res maior
... in actione
... probabile esset
... quod calor quo delectat
... in paradiso maxime fuit
... naturalis et
... quamquam natura illorum
... quod illo ... fuissent ...
... aliqua et temperate ...
... vere quia virtus
... attrahere ...
... naturae ...
... in medietate
... non requirebat ...
... superflui
... que sompnum faciunt fumo
sitates enim ... faciunt
sompnum ... subtiles
... que fuissent ...
... maxime
... virtus est valida ...
... ¶ Ad illud quod ... ali
... omnia ... sompno
... quod omnia que declinat
... statum ... intelligi ...
... corrumpere ...

institute

Sequitur quod de passibilitate ...
... tempus et est de pas
sibilitate senectutis quia ... si
stetisset in primo statu ... et
... quod sic Augustinus ... de civitate dei
... ca. ... adderet ne esu
riret potus ne sitiret lignum
vite ne illum senecta dissolveret
... ut quod dissoluti sunt
senecta ... fuit ...
¶ Item Augustinus de ... primorum
... Adam de lignorum fructi
bus refectionem ... defectionem
... vite stabilitate contra
vetustate ... quod ... ¶
... stabiliendum contra senectutem ...
lignum vite ... sua ...
... fructus
quos ... lignum illud ...
... non
possent ... Et
... fructus
ligni illius ad stabiliendum naturam
... ne fieret dissolutio ...
... ¶ ... de lege nature est
quod virtus ... in animalibus ...
... quo ...
... ad statum completum magni
tudinis et augmenti ... filiis
... natura ... est
... magnitudinis et augmenti ...
... progressus illius ...
... dicit ... quod ...
... nec ... in statu
illo ... incipit declinare ...
que ... senectus ...
... lex nature naturalis
... in statu ...
... natura ...
natura ... virtus ... in eo

cepit desistere et declinare ipse quam
senescere ¶ Item virtus gratuita
in via ut proficiat aut deficiat et
sic sunt viri in omni statu aplici vel
debilitate nihil quod deficiat quod non
proficiat sive magis deficere vel quod
non est sic hoc quaestio ¶ Item in li
de morte cum dicitur sup effusa
tumulta senium senescunt ceterz
sic non posse arguere quod qui descendit
senio per cantum quod senescibilis est
sed per senescere non cum superflua
desiccans eius senectute induceret in
aliquo nisi qui descendit posset
senescere sicut superflua comestio
non induceret morbum in aliquo nisi
comederet posset infirmari ita omnes
potentes descendere de se senio per
senescere quod est primus homo ¶ Con
tra in primo statu aliquid potuit
stare vero homo necessitate cadendi
aliquo sua culpa se subiecerat
illi necessitati similiter unde dicitur
quod stare potuit sine defectu corporali a
liquo nullam habens necessitatem defici
endi antequam homo per culpa se sub
iceret huic necessitati ita nulla fuit
illi necessitas senescendi ante peccatum
¶ Item senectus est quaedam ambulatio contra
ductiva mortis cum quod potest senescere
potest mori | cum ad hoc vero quod an
tiquatur et senescat idem ipse incitatu
est si quod primus homo potuit se
nescere potuit mori contra hoc Augustinus
dicat in statu innocentie sic quod senec
tus necessario morti introducta fuit
cum Augustinus | xiiij | de civitate dei | xx | ca dicit
de primis parentibus licet mortalium non
essent nisi peccassent alimentis tamen
ut homines utebantur non deus spiri
alia sed adhuc alia corpora terrena
gestantes quae licet senio non vetera
scerent vel necessitate producerentur ad

mortem etc quod ut primus ¶ Quo ad
quaestionem utrum primus homo fuit passi
bilis secundum nutritionem et an fuit pas
sibilis per senectutem distinguendum est
sicut supra dictum est ¶ Ad illud autem
quod primo obiicitur contra dicendum quod illa
stabilitas qua stare potuit sine de
fectu senectutis non influit illi so
lum nec auctoritate fructibus ligni vitae
sed dicimus quod dicimus sive ut accepta in
liberta ipsi quod dicitur eius fuit in qua
dam stabilitate naturae etiam sine
necessitate vel dispositione vel inclinatione
ad defectum senectutis sed data fuit
alimonia illi de fructu ligni vitae
ad illa stabilitate perpetuanda sive
consummanda cum causa impassibilita
tis defectus senectutis fuit stabilitas
ne inquam dicitus fuit vel erat ea
sine qua consummari sive perpetuari non
potuit fuit fructibus vitae ¶ Ad id
quod quaeritur alius sed de efficacia fructus
vitae qua ut dicit Hugo sanctum de
ligentibus inspiciamus illud dicit si
simplices temerarie assertionis non sunt
nec assertive praesumptio opinando
pater dici quod sicut defendunt sacri
doctores si perstitisset primi parentes
in illis conjugati in statu innocen
tie successive fuissent translati de
vita ista cum corpore sicut nunc regis
tum consentaneo et fide dignum est
quod sicut in hac vita mortali alii
per mortem decedentibus alii per nati
vitatem nascituri succedunt tracta
tione praecedentibus post humanum genus
vitae corporis ad vitam eternam translati
sunt qui nati fuissent decedentibus
tibus succedentes ipsi quoque terra
sua impleturi collectam sic generatio
danec tandem ibus adimpleretur praedesti
natorum impleretur numerus huic ligni
avi vitae in quo homo perpetuatur

369

confirmaretur. Secundum hoc potest probabiliter
estimari quod diversa virtute lignum intel-
lectus unius fructus compluribus posset
sufficienter. ¶ Vel potest aliter dici quod
dicit Augustinus super illud Gen. ii. posuit
eum in paradiso voluptatis ut opera-
retur et custodiret eum quod in animis
mirabilius est spectaculum aut ubi ma-
gis cum rerum natura humana ratio quo-
dam modo loqui potest quam cum positis
seminibus plantatis surculis translatis
arbusculis insitis malleolis tamquam
quod interrogatur quis vis radicis et ger-
minis quid possit unde non possit quid
in ea valeat numerorum invisibilis in-
terior que potentia quid extrinsecus adhibita di-
ligentia atque in ipsa consideratione perspicere
quia neque qui plantat est aliquid neque
qui rigat sed qui incrementum dat Deus
¶ Cor. iii. quia et illud operis quod accedit
extrinsecus per illum accedit quem nichilominus cre-
avit et quem regit atque ordinat invi-
sibiliter Deus. Ex illis Aug. patet quod cul-
tura illa delectabilis esse erat in plantatione
cum arbusculorum insitione malle-
olorum transplantatione surculorum seminum
et agricultura huiusmodi. Unde post illa non
incredibile estimari potest quod fructus
unius arboris non sufficeret aliis
quibus arbores vel transplantatione surcu-
lorum vel insitione vel aliquo modo ali-
alias generis eiusdem fructus multiplica-
tus. ¶ Ad aliud quod sequitur scilicet quod secundum
legem nature vigentibus viribus in ani-
malibus quando proficit incipit deficere etc.
Dicendum quod hoc non est verum generaliter nisi per
legem nature corrupte non autem in-
tegre sui constitutione ut enim dicit Glossa
super illud xxx Ysa. erit lux
lune sicut lux solis etc. omnia ante pec-
catum facta in eius lapsu peiorata

sunt et sol et luna lumine per minorata
ipse homo maiorne infirmus fe-
cit factus est. Unde Greg. li. viii. mo-
ralium dixit quod superius erat sol hu-
ic mundi per filios Adam adhuc co-
itus derivetur matris corpus usque
addictum sepulture in matre omni-
um genere homo in Adam primo pa-
tre non ... temporalibus successiue tempo-
rum diminuta tempore cum
procedendo deficiunt similitudinem acti-
onem descriptis adiunctis virtutis ingeni
explicando proveniunt consumuntur quod
cum incurrit homo non hoc in statu
nature corrupte solum est ad magnitu-
dinem magnitudinis proveniunt declinare et
declinando senescere quod non fuit in
statu primo. ¶ Ad aliud quod potest
dici quod virtus continua aut proficiat aut
deficiat etc. Dicendum quod secundum est de vir-
tute naturali contingenti aliter dico sicut
est ad statum innocencie in statu non
culpe quod solum modo se habet sic virtus conti-
nua naturalis quantum ad hoc quod utraque de-
ficiat aut proficiat in statu autem nature
condite nequaquam ratio est quia in
statu primo determinatus fuit status
virtutis naturalis in via non autem fuit de-
terminatus status virtutis contingentibus
proficitur ineffabili gloria cum proficiens
esset gratia sui gratia constituta ut quidam
volunt. Unde in statu primo in progres-
su virtutis naturalis terminus erat deus
velut quod non erat progredi nec esse
quod deficere non autem fuit sic de vir-
tute contingentia cum non erat terminus
determinatus ad proficiendum gracie unde
manente statu in nostro fine in naturalis
in specie non esset status in progressu
virtutis gratuitarum sic in progressu
naturali nec fuisset aliquid defectus vel de-
clinationis nisi accedente infirmitate

contrarium. Ad quartum quando dicitur
quod in progressu vitae naturalis
in via non in regressu vitae contin-
gentis ratio est quia dupliciter contin-
git causae primo contingit causae efficientis
quia perfectus virtutis naturalis et agen-
tia ministerio consumitur sed perfectus vir-
tutis contingit applicatione simplicis consumitur
Secundo contingit causae formalis est
ratio quia determinatio est virtuti ad
quam est forma cuius quantum corpus
animae possit perficere. Ideo ultra
statum illum virtus scilicet caelestis sive in
principiis corporis radicata secundum
ordinem ad animam status sed secun-
dum est descensus cum completio perfecti-
onis est nisi in gloria ad quam non perve-
nit secundum completionem est in via contin-
gens est ideo quia virtus naturalis est
ad aliquid certum creata sed certo ordi-
nata ad [illegible] deo primo virtutis sic
dicit Augustinus in libro de [illegible] esse [illegible]
non potest nimis ad [illegible] dei ideo
etc. contingentis naturalis principii ratio est
quia virtus [illegible] non sunt principium
[illegible] sed corporis magis ra-
dicatus naturalis virtute fabricatur sed con-
summandum quoddam radicali [illegible] quia
[illegible] aedificat tamquam super fundamen-
tum [illegible] fundamentum in artifi-
cialibus sed determinatio posse [illegible] quan-
titatis fabricae construendae sic fun-
dum radicale secundum proprietatem sive
quantitatis et corruptibilitatis determinationem
sed et limitationem ad corporis magni-
tudinem quod corpora producendum est et
quod virtus caelestis concomitata certae quan-
titatis ideo status sed non sic autem
est in genere virtutis [illegible] Deinde
Ad ultimum dicendum quod sed argumen-
tum non valet multa effusio sa-

cit senescere citra quod qui potest effun-
dere semen potest senescere effusione cum
contingit seminis non debilitat natura in
eo potentia quae alleviat et expedi-
tior efficitur cum per spermatis emissionem
purgatur superfluitas naturae cum ef-
fusio spermatis non est causa senectutis
sed multa sive immoderata sed ergo
eunuchis qui potest semen effundere potest
senescere [illegible] est in statu primo in quo
non potuit multa esse effusio non inter-
veniente culpa ad posse cum effun-
dere non sequitur posse senescere nisi quia
quando effundit potest in medietate effun-
dere sed ideo quia non potest fieri nisi inter-
veniente culpa sed potuit fieri in statu
primo etc.

Sequitur utrum sint possibi-
lia per corporis dissolutionem quod sic [illegible]
omne compositum est naturaliter dissolubile
sed corpus Adae fuit tale etc. Item
Damascenus libro [illegible] ea quae ex principiis
pugnae pugna distare distantia
solvuntur ergo composita principiis solvuntur
sed quod [illegible] principiis solvuntur et pas-
sibile per dissolutionem corpus Adae fuit
tale etc. Item corpus illius erat
compositum ex quatuor elementis sed quatuor
elementa ad invicem contraria sunt et activa
passiva et inobedientia contrarietatis
ergo dissolutionis sed dicitur quod non erant
in illo elementa agentia et patientia quia
erant liberata a inaequali proportio-
nalitate ut dictum est supra elementa in suis
speciebus aequalia sed proprietate [illegible]
agunt et patiuntur ad invicem. Item
[illegible] in animalibus sunt corpora dicitur corpus
Adae non erat tale quod impossibile [illegible]
dissolvi sed corpus Adae ante cor-
ruptibilitatem in habebat [illegible] in quo

corpus in se dissolubile erat licet
ab extrinseco resolvi poterat sine
dissolucione ¶ Item omne quod est tale
le id est indigens alimonia dissolubile
est deficiente alimonia sed omne ta-
le est possibile per dissolucionem corporis
adhuc sunt tale ergo etc. ¶ Item nichil
ordinatum per naturam ad formam
dissolubilem, hoc est esse in indissolu-
bile per naturam quod patet. Item si corpora
celestia incorruptibilia sunt celestibus in
aliis dissolubilibus sed corpus humanum
sanctis sunt tale ergo etc. nec est iniusti-
cia in nobis qui dampnati sunt
dissolucionem propter peccatum ¶ Et ut dicit
philosophus in 7 ethicorum bona vanitas nichil est
dissolui nolle non est dei corpus
ipsum sanctis bona vane nichil sunt
bona nisi vane secundum quod ita dicit
ad iniuriam mensure ordinata cum fu-
it ad finem optimum sed quod possibile est
erat nature corporis, philosophus nichil erat
bona vane secundum quod racio dicit pro
porcionem quattuor ordinatam insepa-
rabiliter sine contrarium in opposito secundum
Augustinum dicentem quod summa sanitas est
erat incorruptibilis illius ¶ Item post libri
dispositione corpus natura igitur
semper desiderat quod melius est sed
illa non possunt esse sub forma me-
liori quam erat forma illa que erat
in statu illius sanctis ergo secundum naturam
stabat conformatus sunt corpora ap-
petitus ergo naturaliter sunt corpus il-
lud indissolubile ¶ Ex hoc sufficienter di-
stinccione supprimus, vita dicendum quod
summus sanctis sunt passibilis pro cor-
poris dissolucione secundum quod passibilis
sunt dicat primum obediencie vel male
non secundum quod dicit primum aliquo modo

disparata ¶ Ad primum aliud quod
dicitur quantum esse natura disso-
lubile etc dicendum quod non dicitur nisi
secundum creata in creata sine malus et
licet secundum quod natura sumitur quia
nature vere est quod omne compositum
non est dissolubile, id est, ad nichil natu
sumitur vel quod natura fiat conformiter
natura non potest esse nec principium
agens nisi secundum quod natura dicitur
principium motus et quietis omnibus nisi
est etc. constat natura non est disso-
lubile quod quidem est compositum vel nobis
intelligencia, consequens omne compositum disso-
lubile quia nobis intelligencia dis-
solvit semper compositum disconveniencia
nisi item et item sed neque sermo mo-
dus dissolucionis vero alius secundum
quod dissolubile natura dicitur nihilita-
te indiciat dissolucionem. Vide
quod dicit Augustinus quod ipse est principi-
um pugne dici potest quod Albumazar
dicitur potest intelligi de pugna contraria per
inequalibus et quedam pugna potest
tum actione illorum contrariorum semper
aut pugna nec actio vel passio
talis erat in statu primi sanctis in
quo erant contraria in concordiam
amicicia ut pater dando et pugna
cum violencia perficiat. actum secundum nec
competit illorum contrariorum quod si non
intelligit de pugna pugnationis
de pugne secundum quod omnis creatura
dicitur composita respondet simpliciter
primi quia audit ibidem quod omnis
creatura vane sue compositus est
dissolubilis consequens deus qui ille
componit compositus est compositus ille
non est dissolubilis propter quod inde
aliter dicendum potest ergo dici quod omnis
creatura vane qua est compositiva
compositum est de se non est talis in

in aliud tendit. Unde contrarie creata
complexio sicut sunt corpora celestia
ad illud tendit nisi ea ductor ani-
mam regimus non tenet. Propterea tu
abit inquantum prudente sunt in ce-
dunt virtute sunt plus separant ce-
dunt et appetunt alius combinationem
secundum quod dicit philosophus anima bonum
appetunt id est esse. Dum sunt illis
esse combinationem. Unde in anima crea-
tura est quasi duplex tendentia
ratione dupliciter [illegible] illius
superius primo namque corpus secundum
hoc modo dicitur. Quarto angelicale spiritua-
lem creaturam sicut quasi dicit
virginia quedam est inter corpus et a-
nimam sive inter sensualitatem et
spiritum variabilis. Propter quos appe-
titus sunt contrarii similiter secundum
quemadmodum modum loquendi dicitur in
anima quecumque creatura esse virginia
ratione dupliciter tendentie in quan-
tum inclinationes humane ad virgi-
nia non potest necessitate vel dis-
positione ad dissolutionem aliquid que
sit redimabilis ad actum nisi contrarie
[illegible] quod sibi relinquitur vel
substraherentur virtus divina a qua
accepit esse vel combinationem [illegible]
[illegible] anima que creata est
[illegible] sub ipsis non valent nec [illegible]
[illegible] sed virtus subsistunt magis
ut eo debeant accepimus. Ad
illud quod postea alias quod illud com-
positum erat compositum ex elementis
respondendum quod licet corpus illud
esset compositum ex elementis tanta erat
equalitas virtutum elementarum et proportio
et armonia ratione convenientias
virtutum ut unum in aliud [illegible] non
agere aliquid abiciendo [illegible]

[illegible] corporis. ¶ Ad aliud quod aliquando
quod equalitas elementorum secundum corpus
virtute non impedit quin sit ibi con-
passio sicut nec illorum secundum quod
sunt in superioribus respondendum quod
[illegible] non est inquantum sunt humane sed in
quantum augmentatur virtus unius et di-
minuitur motus alterius per motum so-
lis in obliquo circulo. Unde propter ap-
propinquationem solis augmentatur virtus ali-
cuius et in aliqua parte illius propter
quod habet potestatem agendi et diminuitur
alterius et in parte aliqua illius vel
forte ibi erat in illo quietas elementorum
unde [illegible] equalitas qualitatum
[illegible] sicut illius agere in illo ali-
quo modo ad dissolutionem [illegible]
[illegible] anima creatura ad
[illegible] refrigerat
[illegible] ut [illegible]
[illegible] anima creatura
quo ad eius [illegible] sicut quasi de
[illegible]
[illegible] potestate habet ledendi cum
¶ Ad illud quod sequitur quod si corpus illud
non erat tale quod in ipso videtur dis-
solvi sed Augustinus [illegible]
[illegible] corruptibilitate dicendum quod
vera corpus illud [illegible] sunt dis-
solubile secundum quod [illegible]
[illegible] secundum quod dicit dispositive
unde quod dicit Augustinus quod gustus ar-
boris vite in [illegible] corruptionem
non dicit quia dispositus sit ad
corruptionem aliquid non sed quia gus-
tus arboris conservabat illam in integ-
ritate sive conditionis unde in [illegible]
illius non est aliud quam conservatio in
[illegible] integritate stabilite
¶ Ad aliud quod sequitur dicendum quod licet

primus secundo est animal ideo tales
sunt dissolubiles et cetera / potentia dis-
solvi potencia inclinata vel dispo-
sita ad dissolutionem secundum solam privationem
defectum conservantis complexionem Sed cum
in secundo homine primo nulla erat necessitas
vel dispositio ad dissolutionem aut
quia erat / alias indificiebat alimento
conservante illud in sua integritate et
deficiente virtute desinit ad dissol-
vendum / non propter aliquam dispositionem vel
aptitudinem intrinsecam ad dissolutionem
donec inducte per aliam partem quia viri
concluduntur / conceduntur

Ultimo queritur si sunt passibiles
post anime separationem hoc est si sunt
mortales vel immortales Et quia ut
dicit philosophus tertio de anima
et obliquo et consequentes principiis suis
inquirendum est de vita et post de morte
et mortalitate et de mortalitate sive mor-
tis passibilitate ¶ De vita ergo inquiren-
da sunt hec ¶ Primo quid est vita
¶ Secundo utrum est in indiget ¶ Tercio cum
est ut sibi supra ¶ Circa primum duo
sunt inquirenda ¶ Primo quid sit
vita secundum diffinitionem ¶ Secundo quid sit
secundum rem

Circa primum sic proceditur vel deli-
nita est intus realis motus
tamen ingens intrinsecus ¶ Item philosophus
vita est primus et intimus actus
viventis ¶ Item li. de motu cordis
vita est primus actus anime ad
corpus ad aptitudinem motus vel corporis
ad aptitudinem ad movendum ¶ Item dicitur
de bono mortis vita est sive spiran-
di munus ¶ Item li. de credulitate in
quaerenda vita est processio procedens
abeunte quieto et semper actus primus
motus ¶ Item dicitur vita est proces-
sio theo physicalis / dinarum aptitudinum

abeunte quieto et semper actus ¶ Dicitur
secundo aliter si unus unum est esse dif-
finitio autem dicit quid est esse
primus non dicitur esse nisi diffinitio
una ¶ Item ad hoc apparet per dif-
ficultatem deductam manifesta ¶ Prima
ergo prima diffinitio sive vita est in
ipsis realis motus et cetera assig-
nata est secundum statum in quantum mo-
tus primus quam ergo in de realis non
realis et dicitur distinguentibus
vitam ab actu qui est ad operationem
tus et ab actu qui est per naturam
sive non realis ¶ Alia sive vita est
et intimus actus viventis assig-
nata est in relatione ad subiectum in
suis decem reddit quare ad viven-
tem sive vivificationem ¶ Tercia sive vita
est primus actus anime in corpus
ad aptitudinem et assignata est in
relatione ad subiectum dispositionem
in qua addit quare ad corpus
aptitudinem ad motum sive ad movendum
dicitur ¶ Quarta hec sive vita est sive
spirandi munus assignata est
in relatione ad actum vite conserva-
tivum et manifestativum vita cum anima-
lis conservatur et manifestatur per inspi-
rationem vel aerem in inspirationem
factam cuius spiritus vite ipse hec pre
dicta anima sive spiritus conservativum
vite quia spirare spirandi que
ad eam habet vita et manifestatur
¶ Quinta hec sive vita est processio pro-
cedens abeunte quieto et assig-
nata est in relatione ad ipsum animal
principium et causalem ad similem
operationem vite ad eius semper actum
a quo vita procedit ¶ Sexta hec
sive vita est processio theo physicalis
et assignata in relatione ad
unum principium et specialem secundum

q respicit continuum ad quod spectant
due approximaciones sunt climatis
que theophanie dicuntur ¶ Ad aliud
considerandum est quod in scientiis diffinicio
nibus quod quedam est simpliciter vita qua
lis est illa que est hominis vita est
primus continuus actus etc. quedam
autem specialius vita nostra ut quod hec est
vita est nutrimenti inutilis ¶ Illa quod hec
signat quantitatem in li intellectiva et
vita est processio procedens etc. que
dam autem specialius vitam nostram
ut que est hec vita est fruitio etc.
quedam specialissime vitam venialem
ut que est dicitur que est vita processio
theophanizans etc.

S equitur de vita quod est secundum
Sicut ¶ primo ergo querendum est
utrum sit substantia vel accidens ¶ Secundo utrum
sit anima vel aliquid illius

Q uod vita primo sit vita est forma
qui in substantiis viventibus dicit eum
[illegible] vivere viventibus est esse et actus
tus est forma ut substantia simplex sunt
esse forme dicit auctor super li de causis
ergo etc. sicut enim anima est forma
corporis humani sic vita eius quod vi
vere in [illegible] hominis ¶ Item quantitas
li de intellectu non est idem quod primo
fluunt ab eodem quanto consequentibus est
[illegible] consequentibus est [illegible] causa
quod primo fluunt ab ipso [illegible] vita
non est actus sed substantia quia necesse
[illegible] [illegible] [illegible] natura
in [illegible] vero [illegible] fluunt
ab ipso actus quod substantia ¶ Item li de
motu cordis vita est principium ac
tus anime sed principium actus anime
non est actus sed substantia vel potentia
vel potentia utraque quia [illegible]
lent [illegible] [illegible] medietate er
go cum vita [illegible] sit aliqua de

potenciis anime ut patet in dicendo
[illegible] relinquitur esse principium
vel substantia ¶ Contra vita est iocunditas
cordis humani unde propter hoc [illegible] iocun
ditas cordis est vita hominis iocun
ditas autem hominis est actus etc. ¶ Item
illius motus est substantia sed vita est
motus ut patet [illegible] diffinicione assig
nata in quarto super li in textu sed vita
est processio etc. ergo vita est actus
¶ Item mors et privatio vite ergo mors
et vita opponuntur sicut privatio et habitus
sed habitus cui est oppositum privacio est
actus ergo etc. ¶ Item cum vita sit ac
tus sive actio vel est ut vivens
est agens sive operans secundum quod di
[illegible] dicat relacionem vel est in genere ad
aliquid [illegible] non venit substantie supposite
sed vere forme spiritualitate [illegible] hec
est quia spiritualitas est relacio sed
in genere ad aliquid [illegible] unde quod
cum venit hic venit substantie quo vi
vit sit in genere substantie [illegible] in genere
accidentis et vere forme corporalitate
sed vite que est actio quedam sive opera
tione [illegible] vita erit in genere accidentis
non substantie ¶ Ad [illegible] [illegible] quod vita
non est substantia [illegible] dicendo substantiam
secundum quod illa [illegible] et substantia
que secundum ordinacionem predicabilium
locata sunt in genere substantie secundum autem
quod nomine [illegible] substantie primo po
tius substantialia que aliquo modo reducuntur
ad illa que per se ordinantur in genere
illo dicitur potest substantia vel potentius substantiale
cum enim modus reducendi ad ge
nus sit multiplex quedam enim reducuntur
ad genus sicut [illegible] ut materia et
forma ad genus substantie [illegible] aliud
[illegible] [illegible] [illegible] agit [illegible]
[illegible] i. de substantia composita sim[illegible]

pertinetis ad genus quantitatis que
dam non reducuntur ut spirituales sunt
quedam ut potentie que reducuntur ad
genus aliud in quo est spiritualis quorum
sunt potentie ut potentie anime ad ge
nus aliud in quo est anima quedam
ut actus primus ipsius qui dicit
esse omnis enim est actus secundum quod
esse dicitur actus entis sed ultimo
non reducitur vita ad aliud genus
in quo est vivens nisi aliud ipsi di
centis vivere viventis est et quan
to ergo utrum vita sit spiritualis vel accidens
dicendum est quod spiritualis vel reducibile ad
spiritualem sub genere spiritualis utrum autem ali
qua consideratione sit de genere accidentis
infra planius patebit ¶ Ad illa
ergo que in videntur contra quod sit spiritualis
primo vel quod actus non est precise substantie
sed spiritualis dicendum quod sed vivere est secundum quod
substantiale nomine doctorum dicitur spiritualis
simpliciter quod dicitur quod primus sunt anima
causa ad esse viventium non est actus
sed spiritualis vivere est supra spiritualis non tamen
dicit ¶ Similiter quod dicitur actus non est
principium actus anime sed vivere est supra
spiritualis non procedit ¶ Ad ea que in dicuntur
in alia parte videndum est primo ad primum
cum ergo aliter quod iocunditas est vita
[illegible] quod loquitur de vita gratie que est
ex caritate quam dicit Augustinus [illegible]
ditatis spiritus unde vocatur [illegible] illud io
cunditas cordis que est quod vel cari
tate [illegible] non consequitur
¶ Ad aliud quod aliter quod nullus motus
est spiritualis [illegible] dicendum quod secundum philosophi
sunt motus sunt divisi generationem
corruptionem augmentum diminutionem
alterationem mutationem unde cum quod motus non
est spiritualis secundum autem quod motus convenit

actum supra non suppositum [illegible] sed de
actus primus ipsius qui dicit esse cu
cuique est actus spiritualis nomine potentie
ex spirituale dicitur sive reducibile ad sub
stantiam sit aliquis motus et spiritualis
¶ Ad aliud quod sequitur dicendum quod est
quedam operatio qua sunt esse spiritualis
quedam qua sunt esse [illegible] sit
extra se [illegible] sicut oculus cum
[illegible] non est oculus nisi [illegible]
[illegible] sicut oculus [illegible] illa
ergo operatio qua sunt et [illegible]
[illegible] sibi apparitio qui est
actus illa cum operatio qua [illegible]
vel esse tollitur et non [illegible]
[illegible] non supra [illegible] quo [illegible]
operatio [illegible] operative [illegible]
[illegible] sit et actus cum modi et
mors que [illegible] et sine actum
[illegible] vel ipsa sine
[illegible] sit [illegible] vita aliquis non sit [illegible]
[illegible] dicitur ¶ Ad aliud dicendum
quod [illegible] quod dicitur vivere importat
[illegible] que quedam non est actio
vel operatio vel aliquid [illegible] quia
[illegible] alia vel actus est [illegible]
ipsius [illegible] qui dicitur esse
illius cum et actus non dicitur [illegible]
in alio [illegible] quod in [illegible] nec
est [illegible] dicitur [illegible] quam [illegible]
[illegible] a forma que est vivendi [illegible]
talis et vera sine substantia

Sequitur inquirendum si vita sit acci
dens aliquid anime. Et primo
si sit anima. Secundo si sit aliquid a
liud.

Queritur ergo primo utrum vita sit
anima quod sic [illegible] Augustinus in
li. de bono [illegible] dicit quod ani
ma non potest mori quia est vita et vita

est contraria morti. unde dicit Augustinus anima
vita est quia post mortem suscipe-
re non sit contraria. ¶ Item li. de motu
cordis anima animal una simplex
et recta tamen vivit animal sed vita
est illud quo vivunt animalia et
animalia vivunt tamen anima ergo non
est vita quia anima ergo vita est anima
¶ Item Ambrosius de bono mortis di-
cit quod anima est vita sicut enim aqua
infunditur vita infunditur aqua quando
descendit discedit vita discedit
anima ergo vita est. ¶ Iste ysido-
rus li. i. de summo bono vita corporis
anima ergo etc. ¶ Item anima secundum
ut plures volunt ergo anima est sua
vita ergo etc. Sed contra post Augu-
stinus anima vivit aut ergo se ipsa vel
alio. si alio tunc sequitur erit quod
de illo aliquid vivit aliquid non. si non quod
non dat vitam. si vivit aliquid ergo se
ipso aliquid alio. si alio tunc sequitur
quod de illo et illo. si quod non est
abire in infinitum relinquitur quod ipsa
sit illud quo vivit vivit se ipsa sed
verissimum est quod ipsa anima vivit
se ipsa quia aliud quo vivit ergo anima
vivit se ipsa vita ipsa ergo est anima
¶ Item in predicamentis accidentalibus sicut
[illegible] [illegible] substantialibus
[illegible] sed anima est vivificatrix
et anima vivificari et anima vivificare
[illegible] sine anima [illegible]
quod ergo anima est vita. ¶ Contra
anima creata est actus eius sed
actus egrediens [illegible] sed vita est
actus egrediens ab anima unde
li. de motu cordis dicitur primus
et summus actus anime vita est
¶ Item aliud est quod infunditur et aliud
quo et illo a quo infunditur sed dicit

Ambrosius li.º de bono mortis quod sub
eius adventu intrare potest anima
quae sit vita infundens corpus. patet quod
vita non est anima ut [illegible] nec est for-
liter loquendo quod accidens. ¶ Ad rationem
est ergo quod anima est causa vite in
corpore et causa anime est causa vite
in ipsa. unde vite qua anima in se
vivit anima non est causa sed illud
quod est causa anime. ¶ Ad illud quod p[illegible]
dicitur contra illud Ambrosius anima est
vita etc. dicendum quod [illegible] ut
patet per [illegible] Ambrosius [illegible] effectus [illegible]
nec dicitur mors contraria anime sed
loquendo sed eo modo loquendo quo in con-
tingentia sine impassibilia dicuntur
contraria [illegible]
[illegible]
non recipit [illegible] et
[illegible] recipit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] vigor deficit ita causa
quae vita creat mortem non recipit
[illegible] esse dicit quod anima est
vita quo [illegible] anime [illegible] eadem vite
[illegible] ad Ambrosius apud declarat quod a-
nima non recipit mortem patet quod a-
nima non est morti contraria [illegible]
[illegible] quo in [illegible] contraria dicit
Ad aliud dicendum quod animal tamen vivit
[illegible] unde quamque anima vivit vita
quia eius vita animalis et ab anima
[illegible] quod dicitur animal tamen vivit [illegible]
non concluditur quod ipsa vivat vi-
ta eius cum dicitur tamen vivit animal
[illegible]
[illegible] intelligendum est [illegible] vivifica-
tiones sine vite [illegible] animalis [illegible] cor-
poris quia animal [illegible] tamen vivit
vita sed [illegible] corporis vivit aliud

anima non eius vivit sed formaliter
loquendo vero effective anima aut vivit
anima per hoc enim dicitur animal vivit vita
animal vivit anima sicut respectu ad
idem. Et ad aliud animal vive corpus dicitur quia per
rationem causalitatis causalitatis non no-
tum unde prima ratio causalitatis forma-
lis in secunda effective anima eius et
causa effectiva vite motor est vita
eius et forma ipsius viventis. ¶ Ex his
patet responsio ad duo que sequuntur quia
anima dicitur vita per concomitantiam cau-
salitatis ut patet ex verbis ipsius Ambrosii.
¶ Si est vita corporis sit anima ut vult
Ypocrates quod sic intelligendum est per
concomitantiam talem non autem sequitur
quod sit accidens per ydemptitatem cau-
salem. ¶ Ad illud quod dicitur quod anima
vivit se ipsa etc. dicendum quod anima
dicitur vivere se ipsa quia principium in-
tra est in qua non est ab aliquo ex-
tra [illegible] sicut est dicta corporis
quod est ab extrinseco scilicet aliqua alia anima
secundum quod dicit Ambrosius quod anima est
vita sed sciat quod vita scilicet incorporea non
quod vivit se ipsa est dubium aut sicut
se toto aut sicut aliquo sui. Sic er-
go aliter vivit anima se ipsa aliter
vita vita eius vivit se ipsa tota et
sicut est ubi vivere vite est esse
in vita cum non est aliquid quod non sit
vita sed anima vivit se ipsa id est aliquo
sui [illegible] ut potentia formali. Vel
quod non est aliqua natura quam ipsa
anima [illegible] non sequitur quod ipsa
sit vita sed eius [illegible] anima est
vita [illegible] quod idem in anima
est informans et formatum id est que
est sua forma idem est illi esse
vivere secundum idem est vivere idem
vite esse et vivere quia vita se ipsa
vivit etc. Ad dictum de anima vegetali

unde dicit Augustinus [illegible] simile sup-
ra vita anime et vincit quidquid
sed non aliunde quam se ipsa ac sic non
tam vincit quam vita ut supra dictum
loquamur unde est quod in infra corpo-
ris sicut corpus ut sit aliud corpus
deinde [illegible] non vita vincit [illegible]
liquet quod nec unus quidem corpori
idem vite est quod esse eius ac sic in
vite possit vivere. ¶ Ex his patet responsio
ad illud quod sequitur quia esse in sta-
tia animal secundum se movetur animal
movetur motu ergo animal est motus
animal eius dicitur secundum se moveri id est ab
aliquo principio suo intrinseco eo modo
quo anima dicitur vivere vita unde
sicut illic non sequitur animal et mo-
tus sit nec [illegible] anima et vi-
ta. ¶ Ad ultimum quod obicitur per locum a
coniugatis dicendum quod non valet quia
eius dicitur animare est vivificare
potius est predicatio per concomitantiam
quod per formam sive per essentiam ideo
non sequitur quod anima sit vita illa
eius [illegible] tenet in predicatione for-
mali quod autem illud dicitur per concomi-
tantiam manifestum est quia sic
esse hominis dicitur forma [illegible]
totum compositum sit [illegible] vivere de
corporis anima [illegible] dicitur per formam
partis que est alia pars compositi
scilicet corporis sicut ergo non sequitur per formam
anima rationalis est esse per [illegible] hu-
manitate ergo anima est humanitas
sic nec [illegible] per formam eius eius
anima rationalis est homo vive-
re scilicet corporis per formam humanitatis
est homo secundum se totum

Sequitur inquirere utrum vita
sit aliquid anime. ¶ Primo utrum
sit potentia anime. ¶ Secundo utrum sit
actus eius. ¶ Tertio utrum sit [illegible]

anime

Primo ergo queritur an vita sit per
animam quia sic videtur commentator secundo
de anima commento vita plante est pote
ntia que nutrit quibus augmentatur
et generat. Item vita animalis
est per sentire saporem et ille
qui tangit delectatur et contristatur
Item ut sensus tactum est in anima
vivit se ipsa quia si alia ac
cidit processus in infinitum ergo secundum
ergo se ipsa tota se vivit aut aliquam
sui partem si tota ergo cum non possit
separari se non potest separari sua vi
ta nec mori ita quod anima
esset immortalis quod est falsum si ali
quo sui ut potentia ergo vita
est potentia. Item anime actus extra
dicens a se ipsa creata egreditur
alica mediante aliqua potentia
solum eius creata scilicet incorrupta
se ipsa agit sine aliqua potentia
sive virtute sed si actus vivendi
competit ab anima et erit mediante
aliqua potentia sive virtute eodem sic
actus intelligendi competit alicui me
diante virtute sive potentia actus
intelligendi mediante virtute
sive potentia intellectiva similiter ut ergo
et actus vivendi mediante aliqua potentia
sive virtute que sit [illegible] actus
et ille [illegible] esse ergo [illegible] vi
ta que est prima actuum
potentiarum et aliqua anime [illegible]
quod possunt competere mediante [illegible]
que secundum quod [illegible] ipsi [illegible]
ne cordis est per prima aliarum
dicit eius eadem vivit vegetatur
animal sentit movetur et disponit
intelligit quo [illegible] [illegible]
non facile [illegible] efficit [illegible]
aliarum potentiarum quia [illegible] distan
tia est quod vitam quia [illegible]
esse sentiunt sive [illegible] aliarum

vellam in esse [illegible] est eius ergo vita
sit prima aliarum partium vina illarum
ut patet quolibet [illegible] relinquitur quod ab
ipsa est actus vivendi. Contra
vita in eodem animali est una in
divisa per intelligo ergo vita non est
potentia sed dicitur eius qualecumque
non ostenderetur cum quod non esse
Item vita non est per [illegible] neque
sensitiva neque auditiva vita de
aliis quia [illegible] sequeretur quod corrupta
[illegible] corrumperetur vita quod est falsum
[illegible] [illegible] vivit non sentit
quia vita [illegible] est per se [illegible]
Item si vita esset per anime an igitur
quod per aut una solum aut duo
vel tres si essent quod [illegible] [illegible]
[illegible] esset vita quia [illegible] diceret
anima in simul tunc planta non [illegible]
[illegible] vitam neque animal [illegible]
sed solum [illegible] quia ille solum
[illegible] omnes [illegible] simul si ali
qua [illegible] solum ut sensitiva tunc
non viveret planta si vegetativa
solum esset vita tunc ergo esset alia
vita plante et animalis [illegible]
contra [illegible] si duo ut [illegible] in simul
ut vegetativa et sensitiva tunc
non esset planta vivens vita de aliis
[illegible] [illegible] quod non est potentia
Item si vita est per potentiam competere in
actu quod ante competit in actu completo
competit in actu mediante aliqua dis
positione ergo vita competit in actu me
diante dispositione ergo vita consistit
in dispositione [illegible] [illegible]
vita eius est in dispositione [illegible]
Item [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] anime et dis
tinguendo [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] aliarum [illegible]
sunt [illegible] [illegible] in [illegible] mediante

qui ponunt virtutem vitalem inter alias
animae virtutes. ¶ Ad quod potest dici quod
quamvis vita in dicatur vita ut infra
dicetur in una acceptione completa non
potest eo modo quo virtus dicitur potest vita
potest dici potentia primus tamen dicitur virtus
eo quod est actum quam vita licet cum pote
ria virtus quamvis vero dicunt vero
primus dicitur potentia quod ad actum est
remotius virtus non quod actum est
magis quando accedit ergo vita quamvis vi
ta est potentia sicut virtus ut ostendit
Aristoteles in prima parte eiusdem philosophiae
vero li de motu cordis prima virtus
vita deum proprie organum non
dicitur in parte est virtus vitalis
ut non quo illius animae vita cum quod
est esse vivens magis virtute est
fundata in primo organo scilicet corde
inesse primus aliis operationibus virtu
tum operandi ministrat quod dicitur
virtus vero plane dicitur vitalia sunt
li de motu cordis in tertio quod unde
quod motus cordis est principium
aliarum virtutum ¶ Ad secundum co
tra quod inductum dicendum quod vita est
alia ab illa potentia quae dividitur non
cum est potentia sic virtus apprehensiva
nec motiva quarum utraque divi
ditur quia apprehensiva dividitur
in apprehensivas exteriores et interiores
et motiva in motivam naturalem et
animalem et sic ad unum dicitur una
est illarum quae dividuntur per non dicitur
potentia dividitur sicut illa quae est et
determinatur in alia dicta quae
non sequitur vita est in diversa potentia
divisa ut intelligo ergo vita non
est potentia ut virtus non cum virtus sit
ut potentia divisa ut multiplica
ta vita non est sic ut virtus non
cum animae virtus ut potentia divid'

peracionum quae vita manet in
divisa cum dividitur sine multi
plicatur sicut potentia ut virtus alia
est quam illa immediate exer
cetur a subiecto animae in corpore
indistincta alteri cum virtute
dicitur vivens esse cum sicut esse
vivens sicut esse in corde manet
indivisum sicut vita licet ergo est
ratio quare manet indivisa si
quod referatur ad actum primum quod
dicitur sicut esse. Alia vero est secundum
quod refertur ad secundum actum qui di
stinguitur secundum motum qui de
dicitur secundum organum unum sicut cor
unde Avicenna li primo vitalis virtus
est illa quae spiritus et confortat quod
sensus et motus vehiculum qui
fit eum reddit aptum ad cor
porationes recipiendas eum ad
cerebrum pervenit confortat eum
potentem dandi vitam ubicumque
diffunditur idem quod virtus se
cundum operationes eius processus et
tamen non in relatione ad ac
tum primum quo confortat sicut perfecta
sibi non in relatione ad organa
quo ingreditur in esse opera
tiones illius cum simplicius non
etiam operatione ad motorem
primo quod ergo est operatio illa
in esse operationem mediatam generatae
cum primo motor sicut et indivisi
bilis de motu cordis si
cum motum est ipsi cor et actu
est primum animae sed virtus quae
magis accedit principio perfectior
est multitudine et dimissa unior
potentia virtute unitate perfec
tior perseverantie operacionum ac
commodior contra virtutem plu

sufficiens. Licet autem non est receptus
in potentiis sive virtutibus
eque dividitur ¶ Ex hiis patet inten-
te [illegible] ad ea que secuntur quoniam
anima non est principaliter respectu
est una principaliter neque due vel tres
neque omnes in simul neque respectu est
tamen alia aliquis ut cordis patet
que est prima respectu organorum aliarum
potentiarum. Tamen Averroys in 2° de-
libus autem dicimus quod quamvis ad [illegible]
membrorum [illegible] secundum aliquam
complexionem [illegible] sicut ipsa que
est membrorum aut [illegible] ita
[illegible] naturalibus corporum subti-
litate secundum aliquam complexionem et
qualitatem subtilis que est spiritus
[illegible] quod spiritus [illegible] secundum complexi-
onem conveniunt [illegible] ad hoc
recipiendum virtutem quando [illegible]
de anima alia [illegible] ad
recipiendum omnes alias animales
virtutes reliquas virtutes equi-
dem animales [illegible] et [illegible]
non conveniunt nisi [illegible] vita-
lis conveniunt virtus [illegible] virtu-
tes animales aliorum membrorum de
servantur [illegible] ad hoc [illegible]
nisi hoc virtus inde fuerit destitu-
ta [illegible] virtutes animales
[illegible] ¶ Ad aliud [illegible]
quod omnis [illegible] in actu medi-
ante aliqua dispositione sed vita [illegible]
[illegible] in distantia [illegible] actu [illegible]
dicendum quod licet [illegible] qui est
[illegible] forme [illegible]
[illegible] non [illegible] medi-
ante aliqua dispositione forma [illegible]
[illegible]
[illegible] unione [illegible] insepara-
bile actus primus sive [illegible]

sive anima quia actus vite sive quod
est vita est primus ut dicitur est
viventi omnis est indistinctus a suo
actu inquantum huiusmodi tamen supponendo
quod vita sit primo a qua [illegible] vivere
quod est actus primus non oportet
quod hoc fiat aliqua mediante dispo-
sitione posteriora autem que egredi-
untur in actum qui non est primus neque
secundus sive sed potius in actum
operationis vel secundum requirit aliquam
dispositionem mediam [illegible]
[illegible] sive [illegible] inquantum [illegible]
[illegible] in actu medicandi requirit aliquam
dispositionem mediam scilicet complexionem organi
[illegible] complexione sui qua complexione ad
actum medicandi [illegible] anime licet
inquantum est complexione sui non fatigatur
neque debilitatur tunc tamen quando
[illegible] organum eius [illegible] per
[illegible] post dicta [illegible] sive
virtute vitali quod inquantum mediante
motu cordis spiritibus vitali-
bus [illegible] in actu operationis [illegible]
actu qui non est primus neque [illegible]
[illegible] sive hoc fit mediante aliqua
dispositione [illegible] de motu cordis [illegible]
quod motus cordis effectus ad reliquorum
operationes est medius scilicet inter
vitalem sive virtutem vitalem agen-
tem [illegible] ¶ Ad ultimum dicitur
[illegible] quod ultimus [illegible] est medi-
cus [illegible] in determinatione corporum
que ad animam referuntur medicus
enim [illegible] intendit de illis
que animam in unione cum corpore
sive vita [illegible] quod omnis
[illegible] sanitatis et
[illegible] in vestigatione
[illegible] ad [illegible]

incidentis quibus conveniunt in augmentum illius subiecta ad actus et passiones accidentis sive secundum magnitudinem illius et dico de abiectis actibus et passionibus corporalibus scilicet que respiciunt materiam et sensum potentiis actionibus sed que respiciunt motum et sensum operationes atque quod physica est investigative prescindimus ut prestring de aliis medicum prestans de vita quod convenit quod medicus determinaret de vita secundum quod est actus et de virtute vitali et de aliis pertinentibus ad vitam que non competunt physico determinare determinat tamen physicus principia secundum de anima sufficit de vita secundum eius intentionem sed in comparatione ad subiectum illius scilicet corporis physicum ubi determinat que corpora physica participant animam ut que recipiunt alimentum augmentum et decrementum in comparatione ad suam causam scilicet animam ubi determinat quod anima non est actus corporis in quantum [illegible] et in ordine ad quas est actus anime ubi determinat quod vivere dicitur materia secundum distinctionem partium ut actus anime et quod primum est in ordine nature ¶ Ad secundum dicendum quod intentio medici est circa vitam physica non multiplicans sed determinat medicus de vita quam physicus et potest dici sicut [illegible] in secundo de anima cum dicitur multipliciter ipso vivere est unum aliquod horum inest solum vivere dicimus ut intellectus sensus motus et status secundum locum adhuc motus secundum alimentum et decrementum et augmentum et sic quod illa multiplicitas vivendi est

a virtute vitali unde ubi sunt quod partes actum sequuntur eum a virtute sive virtute vitale sunt et quodam modo causa illorum quod videtur de illis physica que dicit prolongationem que sunt vivere aut in se ipsis subiecta principium [illegible] quod augmentum decrementum vita sunt et sed ad principium et hoc patet secundum sensum capitulis ut esse vita sive virtus vitalis ¶ Ad argumenta introducta pro alia parte concludunt concedendis non negandis videndum est primo ad primum dicendum dicitur ad animam vivunt per se aut aliquo suo post sed aliquo suipso quo est ¶ Ad illud quod dicitur quod omnis actus corporis accidens consequitur in esse mediante aliqua potentia dicendum quod sed non est vide actibus primis qui conveniunt in esse cognitione forme substantialis cum sua materia sive perfectibile eam vivunt et vivit secundum totam aut aliquam cum sua vel nulla inherentie dispositione media consequentiamque [illegible] relinquitur aliquis actus in corpore scilicet actus animandi seu vivendi

Queritur quarto an vita sit actus primus sic videtur per Aristotelem in [illegible] dicentem quod vita est actus ¶ Item in libro de motu cordis primus et continuus actus anime vita est ¶ Item in eodem equalis et continua est vita et primus actus forme cognitio et consumptivus [illegible] ¶ Item Boethius de [illegible] continua vita est intellectus [illegible]

motus in actione firmatur secundum
quod dicitur in li. 3o phisicorum [illegible] sed omnis
motus in actione | ergo vita est etiam
vel actus ¶ Item vivere viventibus vita est
sicut spirare spirantibus sicut autem est
actus quidam ergo etc. ¶ Contra vita
est perfectior viventibus vel animalibus
vel hominibus vel alicuius huiusmodi sed actus
cum sit actus non potest esse talium
perfectio sed autem dicetur quod non est actus
quia est actus sed secunda sive formalis
secundum vero philosophus quod dicit in li. de mo-
tu cor. primus et continuus anime ac-
tus vita que est motu cordis
efficitur quia autem efficitur motu cordis
actus est ergo etc. ¶ Item in affec-
tione sive actu est deformitas sive
dissimilitudo diversorum ad invicem
et medio in vita rerum viva est de-
formitas sive dissimilitudo ergo etc.
¶ Item actus est signum vite sig-
num autem et signatum differunt vita
est signum sui Item differunt ac-
tus et potentia in unoquoque sed vita
est potentia ut Commentator patet secun-
dus ergo non est actus ¶ Item
actus est actus alicuius potentie ergo
sed vita est actus et etc. non est autem
reperire aliquam potentiam cuius possit
esse actus etc. Si dicatur quod est
actus virtutis vitalis hoc non est
verum quia virtus vitalis posterior
est vita que dicitur esse viventibus
[illegible] ¶ Item
si vita est actus primus aut se-
cundus aut secundus non primus quia
talis est ipsa anima | non differunt
sed anima est primus actus corpo-
ris physici potentia in quibus duo autem
actus primi in eodem esse non possunt

ergo est actus secundus sed talis est actus
accidentis ergo non esse viventibus sed de
vita hominis est questio ergo etc. ¶ Dicendum
quod vita est actus formaliter loquen-
do sive essentialiter et actus primus vel con-
tinuus substantie nobilis quod sic patet quia
illud quod primus perficit est actus primus
vita est id quod primus perficit propter quod dicitur
esse viventibus ceterum autem actus vite
viventibus vita subtrahitur quia radice
[illegible] unde li. de mo. cor. [illegible]
[illegible] sive prima distantia est quod in tantum
quod primo vel prima [illegible]
est actus continuus licet cum [illegible]
aliorum actuum recipiat intercallatio-
nem mentis intercallationem non recipit
unde li. de mo. cor. vita est actus
continuus est [illegible] enim vivere
[illegible] cum natura autem consuetudine
[illegible] ut [illegible] appostolo-
[illegible] salvatis in statu re-
demptis sed quia vita est forma nobi-
lis [illegible] formas nobilissima
non potest esse actus [illegible]
nobilis [illegible] vita est actus [illegible]
continuus substantie nobilis [illegible] nobilis
substantie [illegible] principaliter in duobus
sive in movendo et cognoscendo propter quod
[illegible] differentes [illegible] que est
substantia nobilis differentiat [illegible]
[illegible] ut dicit philosophus
in primo de anima | vita est actus pri-
mus continuus substantie nobilis movens
vel cognoscens [illegible]
dicendum ergo quod vita est actus hominis
ut patet Commentator [illegible]
in dictis ¶ Ad primum [illegible]
hoc dicendum quod est primus actus for-
me substantialis sive forme [illegible]

actus consequens ad primum licet tunc
consequenter actum aliquid sic ac
cidens non tamen actus primus qui
est perfectio et actus subiecti cuiusmodi
actus est uita ¶ Ad aliud quod dicitur
nisi de motu cordis quod uita est que
motu cordis efficitur dicendum quod uita
ut dictum est quandoque dicitur actus primus sim
pliciter siue perfectio uiuentis ut uiuentis
ut qua in coniunctione anime et corporis
corpus ipsum corpus uiuificatur alio
modo dicitur pro inquantum ingenus uirtu
te quadam alia in corde motu cuius
aliis operationibus uirtute ministrat op
erandi ¶ tertio modo dicitur actus uel opera
tio uite ¶ sicut cum nomine intellectus
quandoque intelligitur ipsa potentia intellectiua
quandoque actus eiusdem actus dico ac
cidentalis ut qui prouenit ex apprehen
sione uere cognoscibilis ¶ Modo
est de uita unde uita quandoque no
minat accidentem uel accidentalem secun
dum quod uita dicta est actus ac
cidens et hic est de qua dicitur lib. de
motu cor sic efficitur motu cor
respondentium ibi quod est mouens scilicet
anima in corde cum est anima mo
uens corporis motu efficitur uita que
est effectus huiusmodi motus ¶ Vel aliter
exponere litteram eandem qua modo pos
set quod actor intelligit de uita que
est primus actus dicit cum sic pri
mus et primus actus anime uita et
hic cordis motu efficitur ibi quod est
mouens potest dici quod uita perficit ui
uentem et sic dicitur actus primus
id est perfectio prima et aliis operationibus mi
nistrat uirtute operandi mediantibus
uirtutibus uitalibus et operationibus siue
motibus que cordibus mediante pri
mo organo scilicet corde et secundum hoc

dicitur potentia siue uirtus et potest
dici prima preter hos modos di
ctos actus uel actus quo ministratur
uirtus operandi aliis operationibus et
secundum hunc modum dicitur actus pri
mus et tunc sonat ipse expressionis ac
tum aliarum operationum uel aliter pos
set intelligi aliud illud scilicet uita mo
tu cordis efficitur eo modo quo aliquid
dicitur efficiens in suo effectu ut dicitur
uita efficiens id est potentia sicut in suo
effectu id est in operibus operationum quod
aliqua uita sicut principium et potentia
operandi et secundum hunc intellectum fi
nitur uita in prima significatione
¶ Ad aliud dicendum quod uita prout di
citur actus primo modo simpliciter
nullam dicit diffinitudinem siue
difformitatem sicut nec esse simpliciter
sed uita dicitur actus uel motus
qui est accidens secundum quod tertio
modo dicitur sic dicit differmi
tatem quia sic non est semper eo
modo sed sine uel fine ¶ Ad
aliud dicendum quod duplex quedam uita
quedam dicitur estimatio uiuentis
quedam ipsa uis estimatiua quandoque
ipsa operatio siue actus sequens
que magis operatio et effectus uis
illius et signum estimationis illius
¶ Ad aliud dico quod aliud est actus et
signum uite et hoc patet diuersis quia
actus siue operatio sequens ipsam
estimationem signum estimationis
ipsius et sic uita est signum uite sim
pliciter quod uita fit in diuersis actio
nibus nec hoc est magis in gene
ribus quam si dicatur estimatio
uis est uiuentis signum et actus
uel operatio sequens ipsam ¶ Ad
aliud quod dicitur sequitur pot

dici quod vita secundum diversas acceptiones
est actus ut potentia ut
patet considerantibus nec hoc inconveniens est.
¶ Similiter cum respicit diversitatem
aliis potentiis animae etc. ¶ Ad
aliud cum sequitur dicendum quod ut supra
tactum est non omnis actus est
actus alicuius potentiae sicut ac-
tus primus qui est esse actus
cum dicitur non est ab aliqua
potentia animae primo potius ab
ipsa essentia animae similiter dicta potest
de vita quae est actus alicuius
potentiae primo ut dictum est in e-
lementi in comparatione animae cum
corpore non mediante aliqua potentia
sed ab ipsa essentia animae non nisi
immediate cum corpore sed ipsa non
mediante potentia vel dispositione
aliqua. ¶ Ad ultimum dicendum quod alia
non est anima actus primus et alia
non vita. Cum enim actus quidam
sit ut scientia quidam ut considerare ut
dicitur apud philosophum anima est actus primus
simpliciter et actus qui sunt ut
scientia et qui sunt ut considerare vita
autem est actus ut considerare esse
enim vitae sive vita ipsa inquantum
huiusmodi est actus ut considerare non
ut scientia. Considerandum ergo amplius quod
principium est anima actibus dictis con-
secutivis ut considerare primus autem
est vita primus dicta natura et
actus non consequitur quia ut primus
actus alia sunt motus et operationes
Unde ibi libro de motu cordis
determinatur quod unum est organum simul
secundum rationem est actus primus
et ab his est motus et operationes ali-
orum dicit etiam vita in animali est
prima dicitur ut sit prima ut quae
non consistente aliqua nec actus
inveniunt nec intellectus actuum primo
aut sine aliquo consistere vel salva
intelligi possit. Si igitur vita sensu
motu et his similibus prior nec
cum earum sint sensus et similes
potentiae cum vita primus autem
vita est et primum aliquod instrumentum
secundum igitur primus effectus ad reliquas
enim operationes est medius primo
quod reliquus motus et operationes primum
¶ Vel potest aliter dici quod anima est actus
primus simpliciter vita est actus primus
sequens unionem animae cum corpore.
¶ Sed ad hoc notandum quod duplex est comparatio
formae in quantum formarum quae sunt
subtilis quaedam autem est forma quae est
substantia et materiae qualis forma et anima
comparatione autem animae cum corpore
tali inquantum est formalis est ut anima
cum comparatione animae cum corpore
tali inquantum et motor et etiam unum pro-
pter cum corpore aliquid sed motum
corpore corporis est unum sed unum corporis
dicit propter gratia electa quae sunt
motum non corporis sed agitante vel vivo
viventi consequens est ergo vita actus
primus sequens unionem animae cum
corpore inquantum anima est motor
et actus primus relictus comparatione
animae cum corpore inquantum dicta est huiusmodi

Quod autem quaestio autem vita sit habitus
quod sic videtur ut dicitur apud philosophum habitus
est qualitas difficile mobilis ta-
lis est vita ergo etc. Quod autem vita sit
qualitas videtur quia animata dicuntur vi-
ventes sicut a scientia scientes et qua-
litas est secundum quam quales dicuntur
quod autem difficile mobilis patet cum

no sit separabilis anime dudum modo
anima sit iuncta corpori ¶ Item habitus
est quo habilitatur actus vel potencia ad
operacionem in opus sine actio sed que
morte et vita est que habilitant per
vel mors anime sine animal ad ex
ercendum in opera vel actus contrarios ergo
etc. Item mors est privacio sine de
gnie privacionis sed habitus tollit sua
cione vita autem tollitur morte ergo etc.
¶ Contra habitus consistit indistancia ab
actu vita nequaquam ergo etc. Item
habitus actum habile reddit ad agendum
actionem cum positum habitum ad opus
vel actum vita autem est ipse actus
ergo etc. Item ut habitum corpori datis
vita est vis vel pos ergo non est habitus
¶ Ad oppositum dicendum quod ut supra tactum est
vita dicitur vel dicitur cum actus racionem
primus est hec duplex quia vita actus
dicitur esse viventis substanciale vel ut
accidentale dicitur etiam possibilis vel virtus
naturae corporis que racione aliquid
perfectivus habitus potest dici vita sine
actus habitualis quia per facultatem per
habilitatem exercendi in actus plures
sicut enim li. ar. dicitur potencia ha
bitualis per facultatem exercendi in
actus suos sic potest dici virtus vi
talis virtus habitualis propter congruencia
di se in eisdem non est autem habitus
ipse sumendo habitum licet quodam
modo sicut perficit habitus sine passibus
potencie habitualis ¶ Ad illud quod posuit
contra hoc scilicet quod vita est qualitas dif
ferencialis mobilis dicendum quod hoc non est
verum cum autem ob- quod secundum vitam
dicimus quales quia viventes dicen
dum quod est predicacio in quale substanciale

eo modo quo dicitur predicari in quale
in quale accidentale eo modo quo
accidens predicatur in quale non ergo
dicimus quales secundum vitam secundum
quod quale dicit accidens et qualita
tem sed secundum quod quale dicit substanciam
vel substanciale viventis cum licet modo
dicit qualitatis nec tamen que isto
modo dicit substanciam vel substanciale ¶ Ad
aliud quod sequitur dicendum quod licet
vita quodammodo concedit sine
habilitet potencias anime vel animalis ad
exercendum in operacionem suam non propter
hoc debet fieri seu dici habitus quia
si hec una potencia vel habitus
unius potencie esset habitus alterius
potencie cum sine habitus cognitive
ipsam affectiva reddit habilem et
dignam ad concitandum in actum suum
cognicio cum constat habilitatur af
fectiva ad amandum sed quod aliquod
est additum ipsi potencie ut in habitus
eadem dispositiones illam habilitatis
efficaces facilem in actu propter
illud potest dici habitus non sic
de vita que quia est quasi radix
virtutis uniuscuiusque ipsarum potenciarum
et etiam esse earundem quia me
diante conveniunt vel potius iura
dicione virtutis vitalis ad organa
ua potenciarum manant ipsa opera
cio ut vult in li. de motu. cor. vivi
tus que quos corpus vite olivarum
sunt gocta dicitur sunt ¶ Quod enim
animale primum quod vite in actum
produci necesse est dicit vita po-
tencias operativas et habiles ad ac
tus suos produci necesse est dicitur
vita potencias operativas et habiles

ad actus suos fac. ¶ Adulterium di
cendum quod mors ipsa locundo non e
privacio sed potius corrupcio ut de
struccio formacio cum aptitudinem
relinquit ad formam formacio sub
latum et sic vivere vite subtracte quod
non tollit ipso formo subiecto ¶ Ad 2m di
cens sic esse determinatur certa potentia
cum sive virtute aliquam vita uniter
non determinat ex certa potencia ali
quam necessario ipsa morte sublata relin
quitur aliqua aptitudo naturalis ad
eandem omnium animus aptitudo naturalis
admittam sit per aliquam influencia
anime vel separans corpus adinstrum
tum vite vel efficienter illud licet
forte secundum aliquos aptitudo rema
nens aliquis relinquatur ad eandem
sive ad vivere cum anima corrodie
dum insuper per li de motu cordis
unitam estate nec est aut in vivi
sum aliud deperire idem autem
est mori

Determinato vita quid est sequitur
determinare aliquo in mediate
est primo ergo queritur aliquo efficiente
¶ Secundo aliquo originali ¶ Primo ergo queritur
determinat efficiente immediata ipsius
vite et sic dicimus primo determinat effici
ente vite vegetabilem ¶ Ergo non videtur ca
lidum ut animalium complantaro

Queritur ergo primo si vita vegetabilis
sit actualitatis vel actualitatis
vel actualis immediata quod actua
tur anime sic ergo in efformamentis
domines dicimus tu in sensu infra
eius sive abeat cum ratione differentia
est spiritualis vite ipsa vita est cum
alia separatione vivunt in esse vita
et alia spiritualis vite necessario ab alio

producitur in esse vita primum domines et
aliorum ergo vita in mente est actus vita
dicitur domines decimo principium huius vite
di ¶ Item actus vite sive est vita
in fatigatione sed ut Aristoteles in li de sompno
et vigilia omne illud cuius opus est secundum
naturam contingit fatigari et languere
sed indifferenter agit dicit enim alii quorum
cuius est aliquid opus secundum naturam
quod procedunt aliquam relinquis vel aliquorum
eorum que possunt tunc facere necesse est
ea languere et aliorum videntur et que
sunt facientes sed solum cum manum et aliud
hinc cum est aliquod opus quod sit a
liquorum est opus aliquid sentire co
tinue languebit cuius sic faciet ergo
vita non est actus alicuius agentis
secundum naturam ergo est actus procedens ab a
gente supra naturam ¶ Item motus quod
vivit anima ipse ut dicit Aristoteles in ma
terialibus proprium concia et anime sed
constat quod celum anime est actualitate ergo
etc. ¶ Item dicitur de anima non est actus vita
omnis vita vitalis actus quantum ipsa
que est primus anima vita ¶ Item in
li de motu cordis vita est primus motus
complemento completius faciens sed que
tum complemento est solum primus ergo etc.
¶ Item in li de intelligentiis ita dicit
vita est processio procedente primo quieto
et continuo primus motus ¶ Contra
in li de motu cordis primus agentis vite
actus vita est sic motus cordis efficiens
quod cum motu cordis efficiat non est in
mediate etc. ¶ Item in eodem idem primum
est anime organum cum actus primus
vita quam mediante caloris corporis
vel virtutes producit vita idem quod supra
¶ Item Aristoteles contra sequentes primum
animalium de principio motus posse ipsa

et motum illud dicunt vitam sic
unde dicit vitam esse motum nutri-
cionis et potest quod credunt animam
esse in mortali corpore sequitur quod
vita est actus immediate sed abanda(?)
¶ Item licet de unitate vivo esse
esse mortalis est per formam sed vi-
ta est actus quare per formam
Item illud esse est per formam
sicut non est materie unita ergo non
est nisi complementum forme cum ma-
terialis ipsi diffiniunt esse et esse
tum forme in materia cum autem
forma materie unitur complementum
utriusque nomen aliquid unum constitu-
itur quod autem est tale non est immediate
actus sed mediante forma et unitate
forme cum materia ¶ Ad hoc dicendum
quod est aliquid quod vivit per se in se
ipso ut vita prima que est deus et
aliquid quod vivit in se ipso sed non
per se ut angelus et anima sine cor-
poribus et est aliquid quod vivit alio
sed non per se nec in se ipso ut anima se(?)
filius vegetabilis illorum autem
¶ Illorum autem que vivunt per se ipsa
quedam possunt conferre vitam
aliis ut anime racionales corporibus
organicis potencia vita sensibilibus
quedam autem non possunt ut esse ange-
li ¶ Ex hiis patet quod quedam sunt
que per se vivunt sicut spiritus angelici
racionales quedam que non per se sed
solum participando vitam illius medi-
antibus que per se vivunt ut corpora
humana dicendum ergo quod vita illorum
que per se vivunt est immediate
actus sicut corporum sed sunt actu
vita huius illorum que vivunt parti-
cipando vitam mediantibus illis
que vivunt per se non est immediate

actus sed illis mediantibus qui
vivunt per se ¶ Ad illud quod
primo obicitur quod vita est actus
per illud Genesis ii inspiravit
etc. quod non debet intelligi
non de vita corporis que vivunt per se
sed de vita corporis quo vita participa-
verunt vita unde racione contra
hoc quod dicitur est … sed aliud
significat per spiraculum vite quam vita
que mediantibus spiritibus vita-
libus et motu cordis participat
a corpore capitalibus sive organicis
corporis dicendum quod per spiraculum
vite significatur anima racionalis unde
glosa i. inspiravit in faciem
eius id est vitam racionalem animam
vel animam unde Augustinus vii super genesim
ad literam cur autem animam deus fla-
tum dicere dubitemus … intelligi-
mus esse donatam atque factam sed
quod ipsam est sufflare hoc est flatum
facere quod autem flatum facere hoc animam
facere … anima inquantum vi-
ta participatur in corpore vel a corpore
est mediante spiraculum vite nec
… ad similitudinem inspi-
randi interius vita cum que
alternando complet motus recip-
rocus in se reflexionis intalis
cum motus anime est quedam
de se spiritalis egressio …
recipiet reversio regressat recip-
rocante motus anime …
motus cordis qui in se recip-
rocatur … cum cor quod tunc …
systolem et dyastolem sive per
dilatacionem et per constrictionem
… ut … duracionem tem-
poralem et extensionem virtutis

anime vitalis in constrictione compu
lsionem respirationem pulsatilem et propter
commotu cordis vitale vivatus in
spirationem et respirationem quia ipsum
cordium quod est vita est quedam sin
desis spiritus inter respectu vis
ver spiritualis corporis cum vin
tio motor conformat primo secundum
membrorum organicorum ut inquirerent
dicitur spiraculum vite ¶ Ad aliud
dicitur quod operatio sine actione fatigat
in operando cum operis opor
tet quod per organum fatigabile cum
illud est primum vita ad cordium
quod est actus primum simpliciter tunc de
cimat sibi organum aliquid sed totum
corpus organizatum huius vita
potentia vel vita diffinitur
principium actus anime in corpore
ad aptati motu Sicut dicit quod
vita est motus vitalis quidam
eo uis quo dicit est validiorem
sibi cor tamquam domicilium et orga
no cordium quod dicit liber de motu cor
cor est organum domicilium vite
et illius motu vita que est actus
cordium que continue datur dici
poterat distribuitur aliis partibus
corporis Vel eadem dicit cordis
in motu est in motu vita desar
sunt et quia ut dicitur eadem se
lus motor cordis est in fati
gabilis ipse quod continuus Vel ista
consequitur sequitur in fatigabilitas
continuitas quare autem motus cor
dis est in fatigabilis causa vero
est maior approximatio in substan
tia anime ... anima ... in libro
de motu cordis ... incorde est mo
ues ... anima semper eum est mo

tori proprie quod alio est secundum dicitur
vis vitalis quo magis accedit a
principio perfectior est in latitudine et
diversior potentia virtute perfec
tior corporationi accommodatior ¶ A
lia causa est perfectio organi primo
cui organo cordium comparatur ex
sic sui completo perfectum compulit ar
tifex optimus et potentissimus sic de
us vel liber de motu cordis anima
tum compositum in mobilis compatibilis
utrumque sic cum quod etiam in cor
pore ... conveniat instrumentum et
impulsus vitalium virtutes quae corpori
inspiravit indigebat creator quam
ut perfectum optimum efficeret
instrumentum animam actu continuatam
premine in inspiravit quod velud acto
ris indefessum potentias conquam
que deficerent propria vincias necnon
ipse proprium instrumentum dedit ani
mam vitalem fomentum inspirit
¶ Vel potest aliter dici quod est spiritus vita
lis et animalis similiter et vitalis sine
ius cum operacio est mediante spiritu
vitali quedam cum operacio est me
diante spiritu animali opus spiritus
vitalis et causa intrinseca perfectione
ipse quod omnis causa sibi sufficiat
neque recipit fatigationem huius
spiritus animalis est ab contingit
ad movente cooperante vel quod
illud quod contingit accidit huius
sine vitalis operans fatigatur unde
liber de motu cordis duplex est spiritus
animalis et vitalis animalis inter colla
operacione vitalis nequaquam spiritus
autem vitalis opere uniformis anima
lis ad multa famuli ... vital

irradiando vivificat animal non
replicando sensum et motum inducit
ipsum quod spiritus operis sensualis
intrinseca causa movet et vivificat non
sibi sufficiens est semper in actu
animalis non in effectu corporis
aliquid adveniens cum [illegible]
[illegible] complet ante in natura
[illegible] quod motu accidit fatigatum
potentia [illegible] animalis ¶ [illegible]
patet quis dispositionem videndo quod
et dicitur in libro de sompno et vigilia in
telligitur de illis quorum operationes
fiunt mediantibus spiritualibus anima
libus et quae sunt aliquo intrinseco
exspirante in actu non egrediuntur
¶ Ad illud quod scribitur scilicet quod motus quo
manet anima in se est circularis dicendum
dicendum quod hic predicatus motus quo
vivit anima in se est circularis dicitur
non est formalis sive circularis sed
causalis unum sensus et motus quo
vivit anima secundum principiis sensua
libus sive accidentalibus circularibus
sive causa talis ¶ Nam cum esse
vel causa corporum principiis quo
quibus vel [illegible] cum vivere sit vi
ventibus esse in eodem principio
fundatur sive ab eadem causa ag
bus [illegible] ¶ Ad illud quod secundum est
illud dicens dicendum quod intelligitur de vi
ta corporum quae ipse vivunt simpliciter
est vita angelica [illegible]
[illegible] loquitur [illegible] patet [illegible]
[illegible] ¶ Ad illud quod [illegible]
quod vita est motus [illegible]
dicendum quod anima dicitur [illegible]
[illegible] anima est principium
motus [illegible]

[illegible] est dicitur vita ¶ [illegible]
[illegible] quod plato
[illegible] separatis posuerunt quod
anima est principium motus [illegible]
[illegible] quia illud quod [illegible]
[illegible] semper [illegible]
[illegible] non potest separari [illegible]
[illegible] motum posuerunt in anima [illegible]
[illegible] anima in mortale [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] principium mo
tus esse in omnibus in mobile [illegible]
[illegible] unde [illegible] augustinus [illegible]
[illegible] aliud [illegible] idem [illegible]
[illegible] scilicet principium motus est in
mobile [illegible] in fine
libri sui [illegible] dissol
vit [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] platonem non [illegible]
dicit [illegible] illud [illegible]
[illegible] in omnibus [illegible]
[illegible] videlicet quod
[illegible] et ab alio
moveri [illegible] est in [illegible]
motus non est [illegible] circularis [illegible]
quibus [illegible] motus [illegible]
circularis ut [illegible] circularis [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
motum [illegible] contingit [illegible]
[illegible] in igne [illegible] calidus [illegible]
[illegible] calidus [illegible]
[illegible] ibi [illegible] contingit [illegible] quod
calefacit [illegible] calefaciat
[illegible] et quod [illegible] calidus [illegible]
[illegible] calidus quia [illegible]
[illegible] contingit sic dicit
quod anime motus est [illegible] circularis
ut ei circulari [illegible] in anima non
[illegible] motum [illegible] non co
tingit [illegible]

dissolvitur ponentes tamen cum complete
animalium motu continuo temporibus
intrinsecus in quiete respectu ipsius prin-
cipium sive vite quamvis sit in mor-
talibus mutatur ideo iste in anima eius
est in mutabilitate nec fuit dis-
tale quod est rerum motui ut ipsa non
cedit in genere passionis nec
tamen aliis motibus est eiusdem
generis respectu hoc dicitur continuatio
in genere motu ¶ Ad aliud quod sequitur
dicendum quod commentator loquitur de
vita illorum que semper vivunt corpo-
ris cum illud aliud vero vivo pre-
cedit motu in tempore sicut sem-
piternum sicut vero alii vivit sine
precedens tempore sicut momentanee
sicut ille que semper vivunt horum
vita est causa prima que intel-
ligit que determinat ut patet per philosophum
quod dicit movente primo celestia et
corporibus unde sequitur aliud
est primum est continuum et est causa
talium ¶ Ad [illegible] quod obiectio valida
pro parte dicendum quod illud aliud motu
cordis vita motu cordis ef-
ficitur non intellexit de vita aqua est
esse viventibus que est actus primus
compositi quod dicta que est accide-
talis quod autem illud ultimum sit intelli-
gendum secundum doctorem [illegible]
sui tractatu est ubi querebatur
si vita est actus anime ¶ Ex hoc
etiam patet responsio ad illud quod sequitur
quia loquitur ibi de vita que est
secundus actus licet sit primus re-
spectu actuum aliorum motus cor-
dis est causa etiam illud aliud
idem primum est anime organice
cuius actus [illegible] vellet ad propositum
illius precedentis quia illo [illegible]

quo vita que fit motu cordis est
actus primus quia vel tertia [illegible] cor-
poris vivendo ¶ Ad aliud quod posterio-
ritas quod ex materia est composita
[illegible] dicendum quod hic non [illegible] precedit
quod esse sit compositi prima compositio
ma eius est formaliter composita sive
effective forma eum dat esse forma-
liter sicut principium intrinsecum et effecti-
ve sicut non dat esse sicut principium ex-
trinsecum effectivum ¶ Ad aliud quod sequitur
dicens quod compositi esse est compo-
sitione forme cum materia [illegible] dicen-
dum quod hoc est formaliter sive causa-
liter loquendo eo modo quo dicitur aliquis
ex compositis principiis essentialibus
sine illorum unione apparet eum loquen-
do forma dat esse materie [illegible] materie
cum forma dat esse compositi sed
sic ex vel a forma vel compositione
forme cum [illegible] non concludit ex aut
prima sicut ab efficiente immedia-
te [illegible] maxime cum vero compositum [illegible]
ut causa causa

Sequitur inquirere utrum vita in
plantis sit immediate ab
creata quod [illegible] creavit
deus omnes animas viventes atque im-
mortales [illegible] dicetur quod [illegible]
[illegible] animas vero [illegible]
[illegible] immediate ab [illegible] in media
te sine [illegible] creatione a non [illegible]
[illegible] in [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] hoc intellectu de [illegible]
[illegible] unde commentator [illegible]
de [illegible] de vita [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] ignis [illegible]
[illegible] ad illud

380

damnis sicut auferens spiritum corpori
deficiunt in illo qui ¶ committe
spiritum tuum etc. Inscriptiva cum anima
in creatura vita secundum accipi divina
eloquia patet esse ¶ Item Augustinus de
vera religione nulla vita est que non sit
ex deo quia deus summa vita est
ipse fons vite sed dicitur quod que
dam est mediate vel immediate
sed non videtur quia illud Augustinus est ad
quicunque [illegible] in nullo tamen
datur vita si sit intellectualis creatura
creature melissime sicut ad immo
diate Item Augustinus de vera religione at
tendendum est que sit natura vitalis
que cuncta sentit que per se ipsa quam
vita dat corpori presidente eo sit
necesse est [illegible] cum qualibus [illegible]
quamquam ista inspicibili luce perfulgent
si vita tantum magnum commendanda
est quanto magis vita substantia
cuius non nunc sine naturali lege
pervenit sed [illegible] multorum non [illegible]
creatio est immediate adeo [illegible]
litatis [illegible] attestatur nobilitati [illegible]
omnis vita [illegible] sit convenimus
debet esse immediate adeo ¶ Item non
solum anima rationalis sed animalis et
plante est motor corporis cuius
est per se ipsa quod autem tale de se ipso sim
plex quod autem est simplex totum suum
esse habet simul ergo quod est causa per
se creatum esse aliud hic autem est
primum salvus dei ¶ Ex quo concludit
ullam creaturam etiam spiritualem per
se animam animalis vel plante producere
in esse [illegible] nec vitam illarum ¶ Item
si creatura creatura aut creaturam
corporalem aut spiritualem non corporalem quia
corpore incorporeum sed impossibile est [illegible]
[illegible] super gen. ad litteram ante corpus

in animam corpus mutari credibile
est quod [illegible] autem corpus mutari
corpus posse in animam credere ab
surdum est creatura autem corporis
[illegible] [illegible] nisi per productionem
eius in esse [illegible] illius qui est
causa [illegible] [illegible] nec creari potest
fieri a virtute corporali non enim con
tingit virtute corporea unde
non potest esse [illegible] fiat spiritu
alis nec sicut [illegible] quia tunc
effectus esset nobilior sua causa
[illegible] cum [illegible] simplex nobilior est
omni [illegible] virtute corporali ¶ Item
Augustinus de [illegible] ad [illegible] si deus vita
non esset [illegible] corpus non [illegible]
esset non [illegible] non [illegible]
nisi [illegible] [illegible] [illegible] potest argui
quod vita sine [illegible] non potest
esse nisi vita quia si deus non
esset vita non [illegible] [illegible] cor
pus [illegible] [illegible] corpus in
[illegible] corpus non sit vita [illegible]
[illegible] quod vita non possit creari a natura
nec potest esse a creatura spirituali
quod [illegible] sic spiritualis creatura et
[illegible] spiritualis nobilissima
ut angelus in producendo corpus [illegible]
[illegible] in esse non [illegible] in natura
[illegible] ut Augustinus dicit Augustinus
[illegible] super gen. in [illegible] [illegible]
[illegible] operationes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] voluntaria
voluntaria per angelorum opera [illegible]
Ex quo [illegible] quod [illegible] que
[illegible] angelus in mundo operatio
[illegible] et voluntaria [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] artificialia
[illegible] [illegible] [illegible] animalis
et plante [illegible] in [illegible] et [illegible]
artis [illegible] producunt [illegible] non [illegible]

no est opus angelicum nec esse
potest ac aut vnius per hunc producti
con in esse si non posse aliquam creaturam
spiritualem que est anima rationalis ¶ Item
si ab aliqua creatura spirituali pro
deret sed in esse produci sed maxime
non posse sed accidentibus in specie sed
ab anima animalis et plante. Item
esse non potest ut videtur quia sed non
potest sed per modum dicamus ei cum
anime humane sunt formae intellectuales que
humane sunt impossibile est diuidi
ergo etc. Si autem dicatur quod esse sibi
tali impossibile secundum se sed quia
alterius est impossibile nullo adque
dicionem istorum vel ipse potest etiam
etiam anima rationalis ex quo esse
impossibile nec dicionem ut recipit
nec est contradictio adhuc istud
non sufficit dicere quod cum diuidi
materia aut cum ipsa cedit aliquid
quod sic anime aut si anima quod non
ad quod decisum est ut idem ipse
et quod erit in ea illa principium
uice. Si aliquid aut illud erit
alterius sola aut de ipsa anime. Si
de ipsa anime ergo decadit quod est
impossibile. Si autem sola alterius de ea
dicitur cum alterius sic accidens quod non
ea fiat anima illa non solum
forma sed sicut quod nunc impossibile
accidens cum non potest esse principium
rationale subiectum ¶ Item ergo sub
producant hec impossibile anime in
rationali producant tota a .1. in in
est. Si autem in mediate esse
adeo sicut illa que conclusio sunt
quorum decem tota causa quod significauerant
que hic dum producatur
atque impossibile sunt rationis
producat ita essentiam rationis
ratione cum est in materia rationi

non est alicuius corporis ¶ Item omne cor
ruptibile est corruptionis corrumpibile sed
non in brutis vegetatiua in plantis
est corruptibilis per se ut per accidens
ergo est qualis per se vel per accidens nulla
ratione per se quantum ut per accidens
ergo etc. ¶ Item illa forma constituta
in esse per se subiecto dicitur ipse
illud subiectum quod dicitur vegetatiua
in plantis est forma constituta
esse per se in esse per se subiectum quod
qui per se forma dicitur per se dicatur
sine sibi constitutum in esse per se ergo
ergo sola est decima propria
ut patet in animalibus ergo etc. ¶ Item
sola anima rationalis sine intellectiua
habet in esse in mediate a deo ut
uidetur plures dicentes quod solum intellectiua
in materia alie potentie de corruptibile et
¶ corruptibile non sensitiua sit in materia a
generante quia non alicuius de anima
contra in brutis et plantis media
quo dicitur anima est in mediate
adeo autem composita contra ¶ Item ex
materiam istam dicitur diuisa scientia
sunt ¶ Diuidi cum partes figurationis
animarum humanarum in esse sed pertinet
multiplicacionem animarum humanarum aut
pertinens multiplicans assignare
uolentes ponunt quod in tale quod linea
que diuidi recto eius sit in puncto
to nec tamen punctus diuidi sed per
dicione totus casus cadit ad utrumque
partem respicit in una quod linea
¶ similiter anima cum sit impossibile non
diuidi sed addimissionem nunc de
ratione tota cadit utrobique in
partibus de his et sic quia impossibile est
nunc quia cum partem materiam rationi
potest diuidi tota cadit utrobique

sed anima non videtur cum nec est simile quia si punctus actu sit in linea ut linea esset compunctus sic anima actu est in corpore nec punctus dividitur in linea nec in duo cadit sed si se continuis continuum separet destruetur nunc vero quia illud est in sola potentia quod erat ipsum in actu redimitur nec quod erat unum punctus in potentia efficiatur duo sed duo qui dividuntur in actu et sunt duo actu.

Alii vero modum multiplicationis simile volunt ostendere in aliis in quibus est potentia multiplicandi sicut in igne et luce que se multiplicant sine sui diminutione. candela enim accensa multas alias accendit sine sui diminutione et lux se ipsam multiplicat inequaliter in rebus circumstantibus. Similiter dicunt de anima quod non [illegible] nec est simile de anima rationalis quia multiplicatio ignis et lucis non est per divisionem vel decisionem materie alicuius sed cum ignis multiplicat se non dividitur materia ignea ex qua est ignis quia si sic minueretur sicut cum ligna subtrahuntur. Similiter splendor lucis dividitur in duo vel plura de luce unius esse in pluribus quia unitate enim ergo patet productionem animarum [illegible] in esse si producuntur non sequitur [illegible] sicut est de igne et luce [illegible] quod non est simile.

Item alii quidam posuerunt [illegible] sed ex formis substantialibus elementorum que simplices sunt ut qualitates simplices ex simplicia fiat sicut forma corporalis ex corporalibus [illegible] adunatur ex qualitatibus activis et passivis elementorum quia forma complexionis ita et corporis forme spiritualibus forma addita complexioni ut sicut ex contrariis [illegible] spiritualibus substantialis [illegible] procedendo [illegible] apparet spiritualia primo quia quod aliquid fieri ex formis pluribus est impossibile forma enim prima non est compositus.

Item spiritualia ex formis sed non possunt misceri sicut corpora mixta [illegible] forma autem prima deficere in variabilibus.

Item si ex formis corporum in quibus subsistunt aut aliorum tunc [illegible] forma spiritualium semper [illegible] ipsa [illegible] ad invicem [illegible] aliud autem cum forma quod est impossibile. Quia ex formis corporum quibus subsistunt tunc autem ipsi manebunt sine forma spiritualis autem necesse est autem esse formam que sunt substantialis [illegible] dimittat quod ipsum est aut alia forma nova recipiet que non [illegible] non erit assignare non [illegible] corporibus potest esse nec forma corporis compositus fiat anima vegetativa et sensitiva.

Item alii autem estimaverunt aliqui [illegible] spiritus sensibiles esse contra [illegible] deductum in actum mediantibus corporibus celestibus ab corporibus quam materie que sunt variales sunt ut patet possunt [illegible] in esse sed quia non immediate sed mediante corpore celesti [illegible] producuntur [illegible] [illegible] talem quando [illegible] corpore non [illegible] quod per corpus celeste in esse producitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] instantes [illegible] intelligentie sunt quorum operatio est [illegible] actus [illegible] [illegible] corporum celestium est [illegible] corporalis quia sunt [illegible] nobilitatis nobilitate [illegible]

Alij ponunt semina esse omnis crea-
ture adeo et in illo non esse contra-
dictionem sicut nec species seminales di-
centes quod ad dicta genera animalium de-
terminata producere quia corpus organi-
cum determinate producatur. Item in sunt se-
minales omni animali dispositiones ma-
terialibus sufficientibus necessitate respectu
anime cum materie sic disposite de-
beantur animam infundit. Sed ex quo a-
nima sunt seminales formales ra-
tiones intendentes corpus sed etiam
intendentes omnes complexiones secundum
animam et virtutes naturales appe-
titum talis forme ideo dicun-
tur animam producere. Aliter modo
in speciali in eo dicendum secundum quod
in elementis mundi condita et con-
ditate corporeo quodam que est
alia anima elementa que est summe
incorporea ut possit esse productiva
illis simpliciter nec prius [illegible] condita
libris omnia ista inferiora plena
esse virtute anime [illegible] sunt. Augusti-
nus dicit rationes seminales inditas
mundo sive partibus mundi quibus [illegible]
bus gravidus et quibus acceptis
opportunitate prodeunt plante et
animalia non tamen secundum corpus sed quan-
dam secundum animas [illegible] in
deo. Aliud est ex intimo et summo
causarum ordine operari atque ad-
ministrare creaturam quod qui facit
solus creator est deus. Aliud autem
pro distributis ab illo viribus et facul-
tatibus aliquam operationem forinsecus
admovere ut tunc vel tunc sic vel
sic exeat quod creatur. Ista quippe
originaliter ac primordialiter in
quadam textura elementorum cuncta
iam creata sunt sed acceptis
opportunitatibus prodeunt

nam sicut matres gravide sunt fe-
tibus sic ipse mundus gravidus
est causis nascentium que in illo
non creantur nisi ab illa summa es-
sentia ubi nec oritur nec moritur ali-
quid nec incipit esse nec desinit.
Item virtus primi orbis et aliorum infe-
riorum coniuncte mixte sunt productive
vel virtute sui [illegible] animarum
in libro [illegible] dicitur quod or-
bis primus est principium vite et
ea in mundo omnis motus [illegible]
quia orbes [illegible] in mundo [illegible]
tur [illegible]. Dicendum est quod primus orbis [illegible]
rationem et post [illegible] in mundo cum [illegible]
[illegible] alij orbes per naturam
lucis sive [illegible] diffundit que
vita et motu operantur in animalibus
inquantum est vita et motus vitalis
sed solum potest esse per modum dis-
ponentis sive ordinantis quia [illegible]
lis corpus sive celeste sive aliud
ad virtutem corporis quantum in naturis
incorporeis non attingit unde non potest
esse sicut quoddam [illegible] sive substantia spiritua-
lis nec sicut angelus ut dictum est.
[illegible] ergo mundi partibus que
sunt plene virtute anime secundum
[illegible] sive rationibus seminalibus qui-
bus mundus et gravidus secundum cum
opportunitate acceperit ut quod est
[illegible] virtus primi orbis et aliorum
inferiorum virtus conservativa in planta
in animali et virtus simplex indita
ipsis elementis sic corpus organi-
zatum producunt anime sensibilis
in esse et anime vegetabilis. Unde
Augustinus de civitate dei [illegible] animalia dic-
uns sunt [illegible] sed [illegible] carne [illegible]
[illegible] universitate [illegible]

382

ergo si rationibus seminalibus fuit creatione
animae quia plena sunt secundum inferiorem
est origo ipsius corporum animae vegeta-
tivae. Sicut autem spheras corporales
animas vero creator creavit prin-
cipia ipsa elementa sic in elementis
corporalibus subditis simplicium quae
a corpore dependent creavit elemen-
ta ipsa corpora complexionata quamvis
elementa non tamen sunt genita sed
creata sic animae sunt principia
unde generantur tamen illa principia
non sunt genita sed creata et item
sic corpora quae sunt complementa
sunt corruptibilia elementa tamen
inquantum replentur incorruptibilia
sic animae vegetabiles et sensibiles
sunt corruptibiles sed tamen earum
incorruptibilia ¶ Ad aliud quod
aliud est dicendum quod creatae naturae
potentiae sunt producere ex nihilo quod
sunt in illis illud angeli quaecumque
sunt sic deus creavit res ipsas
componendo quod dicit creaturae substantiae
illos itaque sic definitos creatura
quaedam producit res vel producit
quaedam ad opera dicit ipse creaturae
¶ Quod intendit quinto arguit et inde
dicam aut intellectiva aut intellectiva et sen-
sitiva vegetativa quantum ad hoc
quod vita intellectiva est aeterna sensi-
tiva vegetativa neutrum horum
pereunt tales creaturae quia intelle-
cta est dicit non omnis corruptibilis cre-
ata tales corporali spiritus unde
dicit sanctus vita corporalis corpus
in mortalitate deus in intelligi-
bilibus rationalibus animus non umquam
sufficit corpus unde aliquam vel
omne creavit sed demitis seu a

nimalibus renovatis copia ait
non tamen de illis sed completur
eius patet quod non intelligit quod hic
sunt omnino creata sed praecogno-
dirigunt sive cognoscuntur ad patet
ipso quod dicit quod sunt cognoscenda
de copia et non sunt divinae sed
materialis igitur ipso ¶ Ad aliud
quod sequitur dicendum quod angeli non
tendit probare animam vitam esse
in mediate adeo sed vitam vel
alicuius vel quod dicit nulla vita
est res melius de vita uni-
versalis vult enim dicere quod sub
vita summa est alia quae sim-
plicior est adeo vita nulla
iniquitas est vita mala non est
adeo sed alia quae non est sine
nequaquam est vel ambo prius
in opponendo subdidit nec aliqua
vita iniquitas est vita est mala
sed iniquitas agit ad mortem mors
autem vitae non est nisi nequitia
quia alia quae non quaeritur sic deus
est adeo nequissima secundum
inquili secundum effectum. ¶ Ad
aliud quod sequitur dicendum quod ratio
nobilitatis tota angeli attestatur
nobilitati causae ideo non est quia
vero comparabilis loquitur de vita
quod illud quod nobilius est sic ad
nobiliorem ergo maxime quod agens
agit per alium agens enim per actus
non diversa sunt comparatione
nobiliorem nunc magis nobilem pro-
ducit effectum vel quia in ac-
tionibus ubi deus est tota causa
ipsa voluntas est causa sine sim-
plicitate sua voluntate ab
indifferentibus in se effectus pro-
ducit difficultates ad illud quod

sequitur, scilicet quod est unus qui est causa ali-
cuius simplicitas potest intelligi esse
illius. Et dicendum quod anima et tota
operatio que supponit materiam eam so-
lus deus potest in tota specie creare
cum solus deus potest creare et ali-
quid de nichilo facere. Cum ergo anima
vegetabilis et sensibilis originem
habeant a corporibus seminalibus virtutibus
corporalibus, unde aliquibus sunt ali-
quo modo quia a natura producuntur
causa in esse operatio que supponit
materiam quodammodo. Ad quartum dicitur
quod anima humana est simplex et com-
positum quod simplex est secundum quod simplex
dicit carentiam partium quantitativarum,
non tamen secundum quod simplex dicit ca-
rentiam partium essentialium cum non quam
[illegible] partes essentiales vel quodam-
modo simplicitatem habet cum humana dic-
itur quod est id quo est que sunt quasi partes
essentiales. Item alioquin non esset ac-
tus eius motor, vel cum ex quo cum
est animatorum humanorum, sed in spiritualibus co-
rporalibus virtutibus [illegible] unde licet
natura producit humanum in esse non
potest hoc dicere quod est quod in ... ¶ Ad
quartum quod utrum causetur a creatura
corporali aut spirituali dicendum ut
supra tactum est quod elementis mundi
indita est quedam natura simplex
incorporea alia a natura elementorum
que recipiens virtuti operative in
plantis et animalibus conferente virtu-
te corporum celestium, nos quemcum-
que producunt in esse anime vege-
tabilem et animalem. Hec autem virtu-
tes sunt ut non possunt dici cor-
porales quia radicantur in cor-
poribus sunt natura corporum

et spirituales quia naturaliter corpora-
li et totali potest fieri spirituale sed non
a corporali sicut naturaliter corporali in
spiritum humanum. Dico ergo spiritualibus
non asserendo quod illa natura que
est simplex et incorporea indita partibus
mundi quam dicit philosophus esse ne-
ra plena deo est principium longo
ut dico quod est animatorum humanorum
virtute decisa agentium et quo-
que virtute primi orbis et aliorum
corporum supercelestium sunt ipso dic-
[illegible] ut dispensante regalo bo-
nitate alia operativa ad hoc quod pro-
ducunt in actum et sic intellectum [illegible]
philosophus quod est quasi quod orbis primum
est principium motus et causa in uita
omnium. ¶ Ad hoc quod inductum valere
illud apponit philosophus, scilicet de virtute a-
nime decisa agentium fit anima
sensitiva et quodammodo quia anima vege-
tativa dicit enim philosophus quod virtus de-
cidit, scilicet quodammodo quasi anima vege-
tativa ¶ agentis que organizat
materiam, qua organizata ingreditur
eam sicut artifex in artificio et fit
eius non solum motor sed actus et
perfectio. Virtus enim anime qua ca-
rentia sibi proportionali decisa fundatur
in ipsa faciens radicari in eadem materia
virtus. Item ab ipsa facile non rece-
dit nisi accidat materiam [illegible]
calefacti [illegible] confortatur ut [illegible]
[illegible] accepit anime. Sed autem dico quod
[illegible] aliquid virtute [illegible]
[illegible] omnis est debilitata ut in mo-
tu [illegible] in hac aut
virtute [illegible] sunt pro causis [illegible]
[illegible] autem [illegible] philosophus [illegible]

quod virtus diuina decisa agnoscitur il
lum virtutum sine nature que erat
celis indita que erat sola potentia
ad animam producat in actu ¶ Ex hiis
iam patet ad illud quod scripsit quo con
ditur quod quiddam quod vita non potest
esse nisi anima et hec enim est ¶ Ad
illud quod potentia alia quod non possit
esse ab intelligentia bona quoddo ut
anima esset simpliciter licet producat
carnem in esse possit unus angelus
accidit angeli eius sine bonum sine
mali causas rerum originales non possunt
facere sed per temperamenta qualitatum
¶ subito concurrentes originaliter indi
tis ad hominem mundi elementis pos
sunt aliquid producere quod inde mira
bile ut eius vertas insipientibus magi
prestigiis et demones subito gene
rant de quibus alibi plenius tractatur ¶
Ad illud quod obicitur ultimo quod [illegible]
modi anime non possunt fieri a sepa
ratis substantiis que sunt compara
les in esse anima nec per dimissionem
virtutis nec dico quod illa virtus acci
dens est subita [illegible] nomine acci
dentia [illegible] est semper [illegible] in
accidens [illegible] ut acci
dens sicut nec multa alia dicunt
[illegible] in [illegible] ratione [illegible]
dimensiones eiusdem aliud in potentia
aliud in actu aliud nunc aliud
multa [illegible] scripsit unum aliud
[illegible] aliud accidens [illegible] in sub
stantia et accidens est entis comple
ti sed [illegible] non est eius completio [illegible]
[illegible] accidens ad [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]

in solitum et unum [illegible] virtutum
[illegible] si posse aliud [illegible]
¶ [illegible] aliud [illegible]
decendi agnitione manifestandi
que sit ista virtus dicitur quod anima
vegetabilis cum est potentia [illegible]
tiua alimentum attrahit et ibi assi
milat [illegible] sibi [illegible]
sed [illegible] virtute sibi similem [illegible]
[illegible] sed virtute sibi [illegible]
in alimento erat in potentia [illegible]
ta in proxima faciendo ¶ [illegible]
alimento est [illegible] anime indita
[illegible] sicut [illegible] similis [illegible]
virtute anime assimilante alimen
tum et disponente ad organizacionem
[illegible] in actu [illegible] virtus
nec est de [illegible] anime que in ali
mento agit et assimilat nec vir
tus eius sed ei similis et [illegible]
que erat [illegible] originaliter indita
[illegible] anime [illegible]
de [illegible] anime [illegible]
tis [illegible] nec [illegible]
que [illegible] in animam [illegible] ¶
[illegible] dicendum quod anime [illegible]
[illegible] ad quod est [illegible] sunt de
illa natura que est indita [illegible]
[illegible] mundi [illegible]
tum [illegible] erant in illis [illegible]
[illegible] in [illegible] virtute [illegible]
[illegible] cooperante virtute celesti
ut [illegible] ¶ [illegible] ¶ [illegible]
anime quod fit [illegible] fit in poten
tia illud quod fit unde anime [illegible]
[illegible] fiunt illud quod fiunt [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] formaliter

Sequitur [illegible] aqua sit
[illegible] originaliter [illegible] aqua

sit vita determinare quid sit substantia
viventis et unde ipsa vivunt et primo si
aliquid sit in illa vel aliunt ipse
quod vero alii vita tribuunt sicut illa
que vivunt participacione dicuntur
ergo primo utrum aliquid sit in substantia
viventis corporis cum modo est dicta
et unde vivunt. Et sic unde sicut
dictum est quedam vivunt corpora quedam
participacione corporis que vivunt
corpora sicut anima dicitur vivere ergo
corpus non participacione que autem
vivunt participacione non vivunt
per aliquid quod sit in eorum substantia sed
de illis per aliquid quod est aliud
ab illis secundum substantiam ergo etc. Ab
opposito non quod ea que vivunt corpora
vivunt per aliquid quod est de eorum
substantia eius per aliquid quod sit aliud
secundum substantiam sed etiam secundum hoc quod dicit
vivunt corpora nulla enim vivunt unde
de [illegible] dicit vivunt corpora quod vivunt per
aliquid quod non est de substantia viventium
vita que vivunt corpora sunt aliquid
[illegible] quod est illis origo sive principium
intrinsecum vite. Item illud quo
vivunt anima ut dicitur [illegible]
corpora vivunt naturaliter [illegible] et
anima sed constat quod viventis est ali-
quid unde est [illegible] vel
sive cuius [illegible] sit originalis
[illegible] illius ergo etc. causa
ut dicit [illegible] anima vita
est sed anima non est originalis [illegible]
ipsa vero ab aliquo illius [illegible]
sit simplex vita non [illegible]. Item
ergo vita non sit originaliter in viven-
te corpore sed anima. Item in viven-
te corpore non sunt nisi duo prin-
cipia in [illegible] sive illud quod

In oppositum

est quam materia et illud quod est quod for-
ma que in simplicibus dicuntur ab
aliquibus quod [illegible] potentia et
actus sed anima [illegible] quod materia non
est vita sicut ab originali principio
est sic actus [illegible] viventis vero
omnis actus nobilissimus sic ille qui
[illegible] qui est [illegible]. Item vita
semper est in suo actu unde diffinitur
per actum [illegible] ut [illegible] quod
est actualis non est anima sic [illegible]
[illegible] ut non est a forma
quedam et [illegible] sit [illegible] quod
est eius principium originale sed
eius origo non quod illud quod est forma
viventis non sit origo vite eius.
Item origo rei est principium eius et
principium autem [illegible] ut dicitur [illegible]
ergo origo rei est causa eiusdem
ergo [illegible] formatur vita est non
[illegible] autem est nobilior [illegible]
illo cum est causa nulla forma
est causa sive origo vite. Si [illegible]
dicitur quod vita non est anima viventis
neque a forma sed [illegible]
[illegible] sicut [illegible] modo quo argu-
itur [illegible] illud quod [illegible]
est aliquorum duorum non [illegible]
quia. Ad [illegible] determinationem intelli-
gendum quod vita est quidam motus sive
actus [illegible] ut [illegible] dicit
[illegible] libro [illegible] vita est motus
[illegible] intrinsecus [illegible]
[illegible] est. Ergo quid sit in substantia
viventis corporis ut sit motus iste
[illegible] est vita quod ut [illegible]
fiat [illegible] principio [illegible] motus
intrinseco [illegible] est [illegible] principium
motus duplex [illegible] intrinsecum [illegible]
[illegible] ad intelligendum [illegible] principio in

tura non ergo quod in omni motu sive ad formam sive ad situm primum principium motus intrinsecum est appetitus. Secundo etiam est in creatione omnibus indita creaturis quia ad sui complementum ordinantur cum sint quaedam completa stant radicantur nec solum sic est inchoatum sed etiam inclinativum essentialibus principiis quae sunt materia et forma actus et potentia. Nec enim materia se ipsa movetur ad formam quia tunc nulla deberet [illegible] movet non magis movetur ad hanc quam ad illam nec forma se ipsam [illegible] facit in materia sed per appetitum insitum [illegible] ad invicem ordinantur per appetitum. Similiter in corporalibus quae generantur nec solum appetitus rerum completarum in esse sequitur sed magis rerum principiis essentialibus radicatur et fundatur et sicut est in motu ad formam sic est in omni motu non violento in quo cum motu appetitus concitat materiam ad motum de quo patet ipsum esse principium motus intrinsecum et universale. Dicitur ergo quod appetitus in quolibet similiter concitat ad motum eundem efficit vigorare in illo non tamen vigorem inter facit in omnibus sed solum in simplicibus quia manifestius patebit. Si dicas appetitum corporum inequalis est appetitus simplicibus ergo quod omnibus rebus naturalibus inest appetitus sed differunt sicut et ipsae sunt rerum cum naturalium quaedam magis sint depuratae de materia quaedam etiam magis de materia depressae quaedam non quantum totaliter [illegible] sive actus sicut substantiae simplices quae semper in actu sunt [illegible] et magis de materia minus depressae ut mixta. Quanto corpora robustiora et appetitus inequalibus non magis

depressae cum de materia ut in igne. Quia acutius vigens est appetitus unde ignis semper est in actu et tota generatur quam mixta quae quanto tota [illegible] sunt validior ad suum [illegible] tunc erit appetitus. Ergo cum anima sit substantia simplex et semper in actu [illegible] fortis et potens acutius et vigens erit appetitus. Similiter vigoris modum possumus maxime percipere. [illegible] dixit igneus est illius vigor et caelestis origo. Seminibus igneus vigor et subtilibus et acutis et caelestis origo prima [illegible] et indita divinitus. Ecce unde tantus et motus vigor in animalibus. Quam manifestum etiam est quod mixta est vigor et motus intrinsecus quam appetitus mixta generantur in simplicibus in quibus substantiam corporis ut in illis quae magis sunt de materia et magis depressae de actu ut in igne et luce quidam imaginem mixti generantur quia semper in actu sunt. Unde argumentum [illegible] nam mixta quam semper [illegible] modo [illegible] appetitus [illegible] quam vigorem [illegible] opera in subiectis simplicibus fundatur in [illegible] principiis essentialibus. Sicut enim corporalium principia sunt materia et forma sic simplicium actus et potentia sive quo est [illegible] per appetitum [illegible] actum [illegible] sicut ipse per appetitum inducit formam [illegible] materia [illegible] et actus cum potentia ut fiat substantia sic per appetitum forte acutum vigentem potentia simplicis cum actu [illegible] ordinatur ut fiat non solum substantia sed [illegible] manifestum

est principia ante fundari in cen-
tralibus vel principiis addunt tamen
aliquid super principia specie principia
specie vincunt patet quia quod est illud
quod uigore facit in subiectis simpli-
cibus quia uigor ille fundatur in prin-
cipiis corporis centralibus intra speram
patet etiam quod unio addat super
esse in subiectis unitis quia licet
nullus sunt simplices et uniones
appetitus qui intra speram in prin-
cipialis est mihi nunc parte quia
pertinet appetitus aut desiderium
huiusmodi est aliquid requirente quod
indigeat intrinsecus radius quod
quia aliud contra hic scilicet quod anima est
vita et anima non est originaliter
ante vitam ideo dicendum quod ut supra
relatio est anima dicitur vita per suo
initiationem causalitatis non per proprie-
tatem ... ¶ Ad aliud quod si
dicendum quod ut addat patet quia principia
ante fundantur quadam modo impli-
cite centralibus vel vincentibus
cum rationibus quadam modo initialiter
originaliter licet cum materia inquirendo
formam non sit ipsa actiua sine ...
passiua tamen ... qua habet ap-
petitum inclinatum ad actum potest
esse origo quadam modo formarum quod
est anima actiua sine in actu
quae est vita ¶ Ad illud quod aliud
dicendum quod forma non est forma
... quod hic una est ipsa liquida
scilicet in ... quia forma est infor-
mans formam cum ipsa liquida
non est ... forma nec ...
est potentia formae sed patet ma-
teriae sine ... in potentia
... formam potest ... forma
una ... originale principium
alterius formae cum sine perfectio

toriis quadam modo originale habet
a forma sine perfecto modo ¶ Ad
aliud quod sequitur scilicet quod causa est non
... ... est causa
... dicendum quod hic non est ... ...
... causa sed de causa efficien-
te completa sufficiente principium
... originale vel non ...
est formam sed patet est ... ...
dicamus ... est origo ut patet
... quod ... quadam modo ori-
ginale principium corporis ...
... ¶ Ad ultimum dicendum
quod in ... aliquid esse
... quod ... ipse quod ante
... ... principio si ...
... ... et
etiam destruxit quae ...
... ... ut aliquid
... esse ... aliquorum
... ... quod patet ...
... loquitur intendit aut ...
... ... dicitur aliquid ...
magis ... ... quadam
... esse accidentalis vel ...
... quadam ... vel
... quod ... quadam ali-
... ...
dicat quod ... dicitur aliquid magis
vel minus ... vel ... ...
... quod ... forma vel qua-
litas ... ...

Sequitur inquirere unde ... ...
... aliquid vel ... ...
... quod ... ... anima
corporis ... ...
... ... corporis
... anima ... ...
... ... non ...
... ...
anima est actus sine ... ...

ipsa organica quod vitam sentiens corpus
quod vivit ab anima ut albedo que
est eius perfectio et anima vitam tri-
buit corpori ut eius perfectibili tri-
buit illud quod sua perfectio tribuat alicui
perfectibili magis [illegible] tamen illi secundum
tribuit est aliquo modo originaliter
in ipso tribuente quod vivens corpore
secundum aliquem originaliter in se unde
tribuit vitam viventi per participa-
tionem. Item omne vivens per participationem
recipit vitam a vivente per se quod
per se est prius aliquo quod originaliter est
in ipso recipiente apud nos corpora-
libus quod [illegible] ¶ Contra substantia di-
viditur in substantiam spiritualem et corpora-
lem sicut animal in rationale et irra-
tionale. Unde idem est genus dista-
re inter substantiam spiritualem et corpora-
lem quod est inter animal rationale et
irrationale. Sed omne vivens in se
est spiritualis vivens per participationem
est corporalis sicut animal rationale nec
est medium neque vivens per participationem
est corporalis sicut animal irrationale nec
est medium. Licet sit quod tribuat
vel tribuit appetitui animali irrationali
illud quod est in illo nobilissimum vel
nobilia illius potissimum et nec modo
quod medium est medium substantie spiritualis
licet sit aliquid quod tribuat vel tri-
buit appetitui substantie corporali quod est
in illo sive inter illius nobilia potis-
sima cuiusmodi est vita quod vel
in medio sit in substantia vivente per se
unde vitam tribuat illi quod vivit
per participationem. Item actus vel perfectio
nobilis requirit perfectibile nobile subi-
ectum [illegible] quod cum vita sit de
perfectionibus nobilissimis eius appe-
titus est destinatus circa perfectibile

quod est [illegible] nobilitatis talis autem
est substantia spiritualis non autem corporalis
quod sequens est eius appetitus circa
substantiam spiritualem que vivit per se
non extendit se ad illud quod non
vivit per se nec [illegible] sed in se-
cundum appetitur ad hunc vita illi
quod vivit per participationem ¶ [illegible]
esse que sunt unitatis simplicitatis
attestantur nobilitati corporis quarum est
extensiones [illegible] forme magis nobi-
les quam vita secundum et determinati-
ones non [illegible] diffunduntur
sive extenduntur ad plura multa fe-
cundius unde quod ita debeant et de-
[illegible] secundum quod [illegible] mediante
sive unitate habet esse in uno multi-
mo mediante extensione ad plura
spirituale corporale ¶ Item quod ille
[illegible] appetitus [illegible] nec
est [illegible] et mediante aliquo uno
aliquid [illegible] dico unum
[illegible] sed unus [illegible] sed substantia
spiritualis et corporalis non [illegible] que
[illegible] in [illegible] medium
[illegible] in aliquo [illegible] spiri-
tuali [illegible] quod [illegible] contracta
[illegible] quod medium habet substantia
spiritualis [illegible] vitam
corporali ¶ [illegible] ad horum ratificatio-
nem [illegible] quod sicut per appetitum a-
nima [illegible] sit [illegible]
[illegible] quod [illegible] in-
[illegible] per appetitum [illegible] cor-
pori unitur [illegible] appetitu corporis
variis motibus movetur ut ipsum
perficiat ipsa eadem perfectio quod [illegible]
manifestius fiat modum unionis
anime cum corpore [illegible] est
[illegible] vivit corpori [illegible]
[illegible] quod est [illegible] appetitus in

sola simplicia nec augeri actuale
fiat nec vitam operatur nisi cum
perficiatur autem suo actui coniungitur
scilicet suo desiderabili unitur in cuius
unione delectatur perficitur et vitam
operatur tunc enim augetur anima et
delectatur sicut autem Aristoteles dicit
delectacio cuiuslibet virtutis plena et
ad complecionem sue perfectionis cum autem
caret suo desiderabili minuitur
et deficit appetitus vita languescit
dicit autem coniungitur. Ad argumen
tum efficacis sumitur quod sicut appe
titus fundatur vita fundatur. Sic enim
complete appetitus vita perficitur de
bilitatis debilitatur et deficit deficit. Contin
git autem sumi eundem appetitum
vita autem levior et causa alterius
anima quod appetitus vite non facit
in actu nisi perficiatur [illegible]
vis non est completus deficit et aliquo
indiget attencioni ut perficiatur motus
vitam non facit in actu nisi ei quo
indiget coniungatur. Hoc est id quod e
sola simpliciter corpori unitur ut inde
licet appetitus suo desiderabili co
niungatur et sic in actu augeat vita
in eo perficiatur ipsi enim completus in eo vo
esset eius appetitus nunquam corpori
sensualiter unitur / per appetitum corpor
poris unitur inseparabiliter et tenet
nisi sit defectus parte corporis
[illegible] suo actui coniungatur vita perfi
citur per appetitum eciam variis
motibus movet corpus ut eciam
[illegible] perficiat ipsa perficitur. Hec est
vis colligacionis anime cum corpore
quoniam hec vis colligacionis anime
triplex sit et differens inveniatur in
quibusdam enim maior in aliis
vero minor reperitur eius colligacionis
in quibusdam enim quodammodo eadem

est unitur vita alii tribuitur. Unde
quarundam animarum corporum est qua
si vita una in unum ut in complexione ut
in vegetabili et sensibili. Hec enim de
se non habent aliquam durationem nisi in
quantum consistunt a corpore. Unde secundum
vitam suam dependent a corpore
ideo vita corporis non est separabilis in
aliis vero ut in rationali non est eadem
unitas vitam corpori tribuit quamvis
aliquando sit ut in appetitu eius
quo tactum est hoc enim secundum vitam propria
que non est corporis aliquam tamen
durationem tribuit vita corpori
ideo hec sola secundum aliquid tribuit
unde tribuit vitam corpori ideo
hec sola secundum vitam suam a corpore
est separabilis. ¶ Sic igitur patet quo
appetitu vitam corpori tribuit et quo
primum est ratio [illegible] et colligaci
onis anime cum corpore et quo in di
versis diversimode completis patet quod secundum
eandem virtutem quo unitur anima vi
tam post corpori tribuit. ¶ Si autem
ergo quod primus auditum est ut ostendi
quod nichil est mediatum sibi spirituale
unde tribuat sive tribuit appetitus
vitam corpori propter distanciam eorum eorum
dicendum quod licet sit distancia illorum
ea que tacta est in opponendo in
quantum hoc est corporale illud spirituale
est tamen quedam illorum ordo et
qui est perfectionis ad perfectibile unde
est illorum appetitus naturalis quo
est quedam vis colligacionis eorum
adinvicem quibus mediantibus et in
fluencia unius alterius in aliud licet
ergo nichil sit mediatum sibi spiritua
li unde appetitus tribuit vitam cor
porali inquantum distant ut corporale

et spirituale inquantum tamen est appetitus huius perficiendi aliud sibi plenioritatem acquirit perfectionem sed aliquid unde sibi inita appetit attribue. Ad aliud quod secundo dicitur quod est aliqua substantia spiritualis cuius perfectio in nullo modo dependet a corporali, est talia cuius perfectio aliquo modo dependet. Anima ergo appetitus eius nullo modo terminatur nisi adepta ipsius perfectione illius substantie spiritualis appetitus cuius perfectio dependet aliquo modo a corporali non terminatur nisi in coniunctione cum substantia corporali. In illo ergo dicitur conditio vite quod appetitus substantie spiritualis inveniens est ut coniungatur substantie corporali, actum coniunctione pleniorem secundum perfectionem huius meliorem nobilitatem. Ergo huius actus qui est vita non impedit quin appetitus substantie spiritualis inveniens convenit sit procedit ad hoc quod uniatur cum substantia corporali. Ad illud quod tertio dicitur dicendum est quod virtutis attestatur nobilitati cuius conditio in nullo deteriorat corporibus cum multiplicatione ipsius magis perficitur et perfectior ostenditur sicut sed de luce cuius virtus ipsius multiplicatione maior efficitur et perfectior. Audiendum: similiter est in proposito. Vita enim ut tactum est contingatur substantie corporalis spiritualis cum corporali copula quodam modo multiplicatur in substantia corporali magis intendit et efficitur secundior et perfectior. Nec sic multiplicatio aliquid tollit de virtute ipsius vite, cum semper illa sit et sit substantia spiritualis que est causa perfectius illius et perficiens nobilitatem. Ad illud quod quarto dicitur quod substantia spiritualis scilicet anima corporalis que ab anima perficitur est convenientia quedam inter illam que est spiritualis que attenditur in multiplicata potentiarum suarum virtute operativarum propter hanc multiplicitatem naturarum suarum organorum propter corporis ut supra tactum est corpus humanum inter omnia corpora compositissimum est. Et sic requiritur propter hoc quod anima que est perfectio eius et motor est multarum operacionum effectiva quarum causa non posset aliqua esse effectiva per se ipsius nam est ut operatur per corpus nec est quod corpus huius multiplicitate sed organorum. Et sic conveniunt in mutuo appetitu perfectionis appetitus enim corporis est ut ab anima perficiatur. Similiter et appetitus anime est ut corpus perficiat et illud perficiendo pleniorem sortiatur perfectionem. Iste autem appetitus mutuus est causa colligacionis illorum ad invicem et sic mutacionis vite.

Progressu inquisicionis de vita tria proposuimus querenda: primo quid est vita, secundo a quo est vita, tercio cuius est

vita pani determinatum est dedu
obus sequitur decimo sic ange
vita vit sequitur ¶ Primo ergo
querit utrum vita sit in natura incre
ata Secundo querit utrum vita crea
toris reperiatur in aliqua re ca
reueant Tercio utrum vita sit in
creatura corporali quam tam in spiritu
ali Quarto supposito quod modo spiritua
li utrum sit in corporalibus sub
celestibus Quinto utrum sit in a
nimalibus que carent sanguine
¶ Sexto utrum sit in embrione Sep
timo utrum sit in semine vel in
spermatibus

Circa primum sic Dam in in
libris completa duce tres
spes sunt vite plantatiua sen
sibilis intellectualis Item Augustinus i
li de ci ad pet deus naturaliter
vita est Item Rom deum non
colos sola manu facta sed viue
tem qui fecit celum Item Rom prop
quod videtur est vita Item videtur
quod solus deus vivat sic sicut
philosophus vivere viventibus est esse ergo
viventis essencia est eius vita
ergo illud solum vivit cuius essen
cia est vita hoc est solus deus
¶ Item li de demotu cordis et
non esse quod ipsa vita actus est
et vita est esse viventis ergo vive
tis essencia est sua actus ergo il
lud vivit cuius essencia sua est
sua actus hoc est solus deus
in omni ergo creatura differunt
essencia actus racionis ut velle
Augustinus vita addit super esse in
illo ergo magis vite additur

ad esse ipse est in illo de quo dicitur
in ps ego sum qui sum non
est vita dei eius aliquid esse in quo
quod addit ad esse esse in ipso ex
parte aliqua ¶ Item vita cadit
sub aliqua diffinicione unde cau
sabit eius cum querunt in genus
corpus cum que continentur in genere
quedam vivunt quedam non vivunt
ergo non querunt illi quod non eius genere
sunt sub anime generis sed ¶ Item
de vincte sed ipse animam continentur
dicitur eius in li de demotu cor anima
tum est vincta in vite quia sunt
sed deus non habet animam ergo etc ¶ Iste
magis est vita est appetitus depen
dencia non corporis sed in illo est
dependencia aliqua quod sit indigencia
ergo etc ¶ Item sedm Arist vita et
motus magis est vite querunt
sic sicut illud quod querunt in eius rec
ergo querunt deo vita sed in
deo est motus ergo nec vita iste
dicit Dyo de di no quod est super
essencialiter divina neque ut vivit neque
ut vivere neque ut animam aut vi
tam aut essencia laudare et igno
rare omnia que sunt infinita essencia
litate divina i deo divina reddunt
laudabilem ergo neque animam neque vi
ta sunt videtur ¶ Item quod videtur
est vita non ponit differenciam substancie
sed ipse et sua vita quam vite vivo
eo est nobilior ergo eius vita in
quanto simplicior quam quod divina esse
est simplicissimum inmediate deposi
bilitate ad unum illo est in ple
na actualitate magis quam est

vita est quedam vigor [illegible]
et vivere est vigere quedam ut supra
tactum est. Hic est quod vivendo est
vitam reperiunt in ultima perfec-
cione sive perfecta [illegible]
pre considerande sunt. Ad aliud quod
primus dixit quod vivere addit super esse
respondendum quod vivere est in [illegible]
[illegible] vita est quod differt ali-
ud quod differt in viventes aliud est
vivere quo vivunt. Hoc autem est in
rebus creatis que habent passibilitatem
et imperfectionem esse sine actu. Solus
autem deus est in puritate actus
sine actu primus. Ideo in ipso vive-
re non addit esse sed pura eadem est
sua vita. Ad aliud quod dicit quod vita
contrahit maliciam [illegible] entis re-
spondendum quod est duplex vita una
que est simpliciter divina vita que non
cadit sub determinatione temporis vel
motus sed est eterna et hec est [illegible]
[illegible] alia est vita
que est [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] vita est tal sine [illegible]
unde dicit dominus [illegible]
[illegible] laudanda est laudanda est
laudabilis vita eterna pro qua pre-
[illegible] vita [illegible] in
anima ut [illegible] vita [illegible]
vive [illegible] formalis
[illegible] sicut in [illegible] quia ei
[illegible] est causalis sic ubi
[illegible] quia [illegible] vite et divina
vitalis [illegible] ut [illegible]
[illegible] sua [illegible] di-
dicta unde vult dicere quod sicut [illegible]
[illegible] est et talis in [illegible] sic
[illegible] est vita divina [illegible]

[illegible] vitalis [illegible]
vita ipsa que est super [illegible]
[illegible] vite vita
autem [illegible] est [illegible]
in creatura [illegible] creature
[illegible] est super [illegible] non
cadit [illegible] que tra-
hit in [illegible] sed est idem cum
eo quod est [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] secundum [illegible]
trahit in [illegible] ad aliud quod [illegible]
[illegible] vivere [illegible] animam [illegible]
dicendum quod sicut [illegible]
[illegible] auctor autem
libri de motu cordis [illegible]
in illo [illegible] esse in cor-
pore de illa [illegible] et quod anima
et vivens [illegible] in [illegible]
sunt [illegible] non est
[illegible] creatura sic
[illegible] vivunt [illegible] animam [illegible]
[illegible]. Ad aliud quod [illegible]
quod est appetitus [illegible] et
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] est appetitus [illegible]
[illegible] esse duplicat
[illegible] quia [illegible] appetitus appe-
tibili vel quia est idem [illegible]
[illegible] est appetitus [illegible]
[illegible] appetibili [illegible] et aliud
[illegible] ab illo [illegible]
est appetitus et appetibile [illegible]
[illegible] est in primo ubi idem
est delectans et quo delectatur
[illegible] sunt ubi autem est
talis appetitus nullus est defectus
[illegible] vita [illegible] delectabilis [illegible]
[illegible] nobilita-
tis delectationis [illegible]
[illegible] bonus. Ad aliud quod [illegible]

q[uod] uita est motus rei dicendum
q[uod] illa p[ro]po[siti]o est causalis quia
uita est causa motus s[ed] quedam
est uita que est p[ri]ncipium siue
causa motus in uiuentibus quedam
in aliis illa que est p[ri]ncipium mo-
tus in ipso uiuente s[ed] in[con]se-
quentia quia motus passio at-
testatur in[con]stantiam s[ed] quia deus non
mouet nisi quod est p[er]fectus [illegible]
uita [illegible] est principium motus
non quod deus mouet s[ed] quedam
mouet et uiuificat uiuificationem [illegible]
quod ut uult dicis [illegible] uita est
mentalis [illegible] uiuificat et
substantificat [illegible]
[illegible] materie dat [illegible] non
uera. Vel si [illegible] dicendum q[uod]
uita sit motus [illegible]
q[uod] motus [illegible] est [illegible] ap-
petitus dicendum q[uod] illa [illegible]
uita est motus [illegible] rei est
[illegible] que differt [illegible] ab
eo quod [illegible] uita [illegible]
dicis [illegible] non sit
[illegible] philosophus q[uod] [illegible]
ibidem ubi [illegible]
est deus [illegible] abstractione siue
negatione [illegible] realitate [illegible]
intentio est auctoris ostendere
neque uita neque alia [illegible]
[illegible] actione [illegible]
[illegible] quantitate [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] instigatio
[illegible] uel [illegible]
dici posse quod [illegible]
intellectu [illegible] sensibiles [illegible]
intelligibiles [illegible] aliud
melius [illegible] causa [illegible]
ignorantia est [illegible] quia

uerius [illegible] negatiue in omnibus
quam affirmatiue [illegible]
negatiuis [illegible] negabilis. Si quod
si [illegible] esse
[illegible] quam cum [illegible]
sunt que dici [illegible] possunt
[illegible] est. Ad illa que [illegible]
[illegible] quibus [illegible]
[illegible] deus uiuit dicendum q[uod] illud
argumentum non ualet uiuere est
esse uiuentis ergo uita est [illegible]
[illegible] est [illegible] locus [illegible]
[illegible] Non enim [illegible] uita [illegible]
[illegible] ad esse uita enim et
[illegible] non differunt nisi in modo
[illegible] quia uita est actus
[illegible] que est
[illegible] quidditatis rei [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible] entis [illegible] cum dicit [illegible]
[illegible] est [illegible] uiuentis [illegible]
[illegible] ut est [illegible] non ut est
[illegible] cum infert [illegible] uita [illegible]
[illegible] ibi [illegible]
est quidditatis rei [illegible] non
ut dicat quidditatem actus [illegible]
[illegible] est in ac-
tu [illegible] non est [illegible]
[illegible] in argumento [illegible]
gumento non infert [illegible]
[illegible] actus [illegible] actu [illegible] est
[illegible] defectus [illegible]
[illegible] infert [illegible] actu uita
[illegible] actus est alius [illegible] q[uod] sunt
[illegible] in [illegible] ut est quid-
ditatis rei que [illegible] est actum [illegible]
di non ut dicat quidditatem [illegible]
actus. Si obiciatur [illegible] q[uod] uita
est [illegible] q[uod] dicat

dic(itu)r c(ontra) de vita Si dixeris quale
continuu(m) vivu(m) aut vite principiu(m)
aut vite actiua intelligibiles sunt
virtutes et vite anime actiua simp
lr cum sic vita sunt ut mathe(matice)
quedam atque subiectum rerum specierum
que vite est comprehensive [illegible] vivi
ficant corpus anime Contra quod in tex
tu dicitur actiua vite in quibus de-
intelligibiles virtutes et intellectue
sunt actiua vite ¶ Aliud est ad
hoc quod actiua vite dicitur licet impri
mendo vita in tribus aliis et subs
tantie hoc in quinto dicitur actiua vite
simpliciter cum sic vita sunt et log(ice)
declarabitur ubi dicitur planete
anime vite sunt Ad hoc dicendo
illa non est hoc solum [illegible] [illegible]
potuit comprehensiva relationis acti
bus [illegible] effectus cum subiectis [illegible]
anime vite sunt vite et sunt [illegible]
in quibus sunt indicate sine [illegible]
tate vite et que sunt [illegible] sunt [illegible]
in natura vite corporis [illegible] dicit
textus qui est [illegible] est [illegible]
alius Si dicatis vite principium aut
[illegible] corpora vivunt et vivificant
dicit cum vivunt vitam esse [illegible]
vite qua vivunt principium vite in
quantum vivificat corpus [illegible] et
[illegible] vita [illegible] dicitur in textu corpora
vivunt vivificant vivunt in se et vivi
ficant corpus sibi subiectum ut
dicit commentator [illegible] [illegible] [illegible] ad
illud quod sequitur

Sed quod vita vita dicitur cre
atore vita dicitur creature in
re aliqua vita conveniant quod conve
niant non sic conveniunt sunt ad

univocum comparabilia conveniunt in
aliquo uno comparantibus [illegible] ad
non comparantur ulla est comparatio [illegible]
vita in creata et creata sunt de
nominative comparabiles sunt adin
vicem secundum prius et posterius
et plus et minus ergo conveniunt in a
liquo uno ¶ Item creatum nesci
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] similitudo
aliquorum est convenientia corporum
in aliquo uno ergo vita in cre
ata conveniunt in aliquo uno
¶ Item omne exemplar convenit
cum exemplato vita in creata
est exemplar vite create ergo vita cre
ata convenit in aliquo cum cre
ata ¶ Ad oppositum non sic conveni
unt que conveniunt [illegible] sunt simpliciter [illegible]
[illegible] uno [illegible] [illegible] aliud
differunt Si ergo vita in creata
et creata [illegible] conveniunt [illegible]
non differunt [illegible] [illegible] aliud ergo
vita increata et vita [illegible]
ergo non est omnino [illegible] simplex
quod est impossibile ¶ Item si vita in
creata et creata non conveniunt
in nomine tantum sed in aliqua re vita
[illegible] [illegible] illa [illegible] non
est simplex ¶ Ad hoc dicendum quod dif
ferunt [illegible] univocationis [illegible]
logice [illegible] [illegible] univocationis et
[illegible] [illegible] in est pluribus [illegible]
illa in aliqua re [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pluribus [illegible] [illegible]
[illegible] corpus [illegible] principaliter
unius est [illegible] [illegible] aliorum
aliquibus non possunt [illegible] [illegible]
[illegible] quod descendunt ab
origine [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] in est in aliqua re

vita naturalis prior aliis sed tota
prioritas est in aliquo corpo-
rali sicut in causa ex creati
et ideo unde licet non sit penitus
univocatio ~~non est penitus univo~~-
catio non est penitus equivocatio
sed medium dicitur analogia re-
lata et mota quia conveniunt in ali-
quo uno quia aliter vita incre-
ata sit aliquorum aliorum causa
ut probat Dionysius super dictis. Cum
ergo queritur utrum vita creatoris
et creature conveniat in aliqua
re una dicendum quod conveniunt in
re una unitate analogie
non una unitate univocationis.
Ad illa que inducuntur in contrarium
in quibus videtur ostendi quod conveniat
in re aliqua una tamen dicendum
quia sunt comparabilia tamen con-
similitudinis quia est vestigium ad
illud cuius est vestigium tamen
etiam generaliter contemplati et con-
templatur bene possunt comparari
sed cum ad res dictas vera unita-
te analogie non autem unitate
sed cum quod dicitur una unitate u-
nivocationis [illegible] compararis in
genera que est creati ad increa-
tum concludit unitatem univo-
cationis. Ad aliud dicit [illegible] philosophus
dicentes quod solum univocata est
comparabilia dicendum quod ibi sumit
univocatio nomine [illegible]
quod etiam conveniunt analogia [illegible]
proportionem

Sequitur inquirere utrum in cor-
poralibus creaturis sit vita quia
videtur quod sic [illegible] aliud quod
vel [illegible] dicitur
creature dicit [illegible] omnes

creature sed aliquid commune habent
natura etiam quod cum lapidibus vive-
re cum arboribus sentire cum anima-
libus ergo quod [illegible] arbores
vivunt et animalia. ¶ Item vege-
tare sentire intelligere sunt actus
quibus ad actum vivendi sunt
que vita vel ubi sunt aliqui [illegible]
non inest vita unde in libro de
motu cordis vivit vegetans et alius
sentit et movetur [illegible] et intelli-
git et que [illegible] non fa-
cile in immobilia [illegible] sed ex
parte [illegible] est
[illegible] forma esse [illegible]
sine que creatura nulla in esse
possibile est. Si igitur hii actus
sunt creaturarum corporalium quod ut
manifeste de actu vegetandi et
generandi qui sunt actus plan-
tarum et brutorum similiter ut de actu
intelligendi secundum philosophos dicentes
qui dicit animam intellectum nichil
aliud est quam [illegible] dicit animam [illegible]
[illegible] relinquitur quod
actus vivendi sive [illegible] vita
sit creaturarum corporalium. ¶ Con-
tra est forma sive actus pri-
mus et maxime generalis
spiritualis sive angeli et anime [illegible]
li quod autem est subiectis spiritualibus
proprium et maxime [illegible] genera-
le non convenit subiectis corporalibus
sicut [illegible] corporales [illegible]
les vivunt. Item [illegible] que
in quibus actu [illegible]
generalis convenit subiectis spiritua-
libus [illegible]
intelligere [illegible]
bus conveniunt actus qui est vita

Si ergo actus discernendi intelligendi
appetendi diligendi non sunt actus
corporales neque corporalibus creaturis
conveniunt multo fortius nec actus
qui est vita ¶ Item ut dicit Augus-
tinus maximum in illis qui mu-
tantur non nulla mors et ipsa mu-
tacio sed creature corporales con-
tinuas sustinent mutaciones ut
patet in mutacionibus generacionis vel
corrupcionis vel augmenti vel
diminucionis vel alteracionis vel loci
mutacionis ergo ut videtur sunt in con-
tinuitate mortis ergo non vivunt
¶ Item si creature corporales viverent
que est differencia inter corporalium cre-
aturarum et spiritualium spirituales cre-
aturas dico animas et angelos ¶ Sed
¶ Et ad propositi manifestacionem no-
ta quod considerando inter multiplices cra-
tur ea in speciebus secundum quod variatur
appetitus in subiectis [illegible]
sive spiritualibus corporeis sicut
cum sibi tactum est appetitus
sibi similis in suo actu co-
niugali et sic perficitur nec in se mi-
gret nec invitum operatur vel co-
niunctione cum suo desiderabili
in se vigeat et [illegible] admira-
cionem aut caret suo desiderabili
aut languet vita aut potius
est intelligendum est quod non dividitur
appetitus iste sed differenti perficitur
[illegible] inter [illegible]
operatur aut cum iste appetitus in
subiectis simplicibus intellectus
divinus [illegible] aut totaliter intel-
lectus divina aut [illegible] sic [illegible]
[illegible] Si autem intellectus totaliter
[illegible] nisi nullo [illegible] indi-
geat [illegible] nec [illegible]

esse sed in se ipso sed quod ab
requirit ad esse et ad bene esse
ut patet ubi idem est appeti-
tus sive appetens et appetibile
sive fruens et quo fruitur tunc
dicitur vita ipse et proprie de
talibus [illegible] sicut in sive per-
fectionis nobilitatis sicut in primis
[illegible] et primus Si autem totaliter
[illegible] ut patet
ad aliud quo indiget ad esse
et sive quo nec tamen vita esse
potest tunc est vita ipsa in illis
delectabilis et minime perfectionis
ut in vegetabilibus [illegible]
[illegible] in anima
animali [illegible]
novissima [illegible] vita [illegible]
[illegible] cum autem appetitus [illegible]
divina intellectus [illegible]
[illegible] tunc aliquo indiget non
per naturam sed per inter illustra-
cionem et delectacionem hoc est non
per esse sed per bene esse aliud
autem quo indiget aut se ipso
potest adipisci sic est vita intel-
lectualis. Unde dicit Ambrosius quod
anima vivit corpori ut perficiatur
[illegible] non quia appetitus [illegible] sim-
plex divina [illegible]
indiget aliquo [illegible]
quo non est in sua perfectione sed
[illegible] potest esse multiplicatum aliud
autem [illegible] potest esse vel
[illegible] vel [illegible] sive [illegible]
do vel [illegible] quia [illegible]
alis cuius est vita aut indiget
[illegible] aqua dependet quanta
ad [illegible] vel quantum
ad illustracionem aliud esse Si autem

illud contristativum quo indiget
sit potius vita vel aqua depen
dens sensualis sive sensitiva tunc
est vita vegetativa. Si aut illud
contristativum sit vel aqua dependens
quantum ad sensum respicit sive si
ingredientes vel aqua dependet
quantum ad illustrationem tunc est
vita sensibilis scilicet aut aute
sensibilis sensualis dependet a
corpore et qua vita in sensibilis
est cognitiva non solum vel sive
corpore indiget sed esse vel sive
plenitudine vis aute temporalia
[illegible] sed eam quodam semper
esse quodam esse bonum esse
quodam esse intellectu quodam
esse illustrationem vite vel duplex
[illegible] primo vero indiget calore
et luce sive qualitate fundamentali
et lucidulenta [illegible] Augustinus calore
sive qualitate fundamentali est in
tamen luce sive qualitate lu
culenta est vite illustrationem
qualitas lucidulenta est in ce
lis unde est Augustinus super
dicit cum [illegible] super genesim ad litte
ram capitulo [illegible] ignis non solum
fundamentali qualitate, tamen sensus
est in sensibus vim et lucidulenta
quam velud elegant sive sub
tilitate ordinatur in occipitum
cerebri locum tamen in celum
corporis vim et vim cerebri circulum
oculorum [illegible] medio velud
centro quodam non solum ad o
culos sed etiam ad sensus ceteros
tenues fistule fundunt ad aures
et nares [illegible] auc
diendum olfaciendum atque

gustandum. Et consequenter dicit in li
de anima sive sensitive non est sen
tire quam contristativum quam indiget
scilicet sensualis non est vel aqua
dependens quantum ad sensum sed sen
tiendo quantum ad illustrationem tunc
est vita rationalis vita autem ratio
nalis non dependet a corpore indiget
tamen vel sive esse bonum esse vel
esse illustrationem vite que sit
vel plenitudine que [illegible]
[illegible] in aliud efficiat cognitionem
que est vite illustratio et ideo
hec vita est spiritualis. Vita ergo
ista completur quodam modo sub
duplici [illegible]
quia vita [illegible] interius est
[illegible] interius [illegible]
tum ad esse [illegible] quantum ad
bene esse non [illegible] Secundum
[illegible] creaturarum corporearum
[illegible] appetitum secundum varia
tionem [illegible]
[illegible] corporum [illegible]
est ab eius causa [illegible] appe
titus respectu sui delectabilis
sive [illegible] aqua vita
[illegible] perficientis
formaliter est indiget appetitus
respectu sui [illegible]
duplici appetitu est colligata
corpori [illegible]
[illegible] quibus [illegible]
in corporalibus creaturis est vita
Et illud [illegible] est
[illegible] sic actus cor
poris [illegible] qui dicit [illegible]
[illegible] dicendum quod [illegible]
est intellectus [illegible] fantastica etc.

in sumptus fantasie quod dicit
ysaac qui dicit animam intelligere se
quod actu intelligens fantasiam qui non
egit apud nos nisi in animalibus corporibus
2 fantasie quia ergo sensus et fanta
sie de fonte organa corporalia q
memorie attribuit actum suum ipsi
composito ex anima et corpore aliam
aut est quod actu intelligens inprimi
ti fantasie ¶ Ad aliud quod primus
obiectum contra hoc dicendum quod illud quod
est eternale sibi spirituale licet possit
participari sine tamen corporali
anima cum eternaliter coniuncta corpus
animatum per participacionem sine com
cacionem anima cum perfectius corpus
quantitas illi vitam suam aut com
tacus attestantur nobilitati creatu
rarum 2 bonitati nobiliorum cum
creature ea que eternaliter corpo
sunt continent alias per influenciam
quandam vel multiplicacionem sicut
corpora superiora inferioribus et
substancie spirituales corporalibus sed illud
quod est eternale temporalis corpo
rali licet tamen est ibi aliquo in
[illegible] vel potest dici secundum [illegible] quod
vita quod solus deus eternaliter vi
vit cum vita est eterna crea
ture aut per participacionem quia corpo
ra vita non est corpori eterna sed que
dam participant vitam ipsa vita
vel substancie spirituales [illegible] Ad [illegible]
de vita laudanda est laudan
da est laudabilis vita eterna
corporea ipse ipsa vita 2 omnis vita
corporea in anima. Unumquodque vitam
participancia unice [illegible] unumquod
corporalis sed corporalis creature
participant vitam ab animabus

vel dicitur [illegible] quod vita sive intellectualis
licet dicitur sive vocalis sive
intellectiva 2 activa sive qualis
cunque vitam aut vite prime
aut vite eterna [illegible] et vi
vit 2 vivunt que est super
omnem vitam super illud vite pri
cipium [illegible] vite principium
aut ut puta vitam animam se
pulcrum [illegible] quinque principia
sunt vite [illegible] que [illegible] eterna
incipiunt movere corporibus
2 hoc addit reddit quod insus
citatum est quia substancie spirituales
licet non eternaliter humane omnis
quos deus eternaliter tamen vivunt
quia vita est illis eternalis
vel sic est de corporalibus quibus
vita conceditur per influenciam
spiritualibus i. animalibus ¶ Ad illud
quod sequitur dicendum quod anima se
parata est actus vel perfectio cor
poris organici 2 non in parte
unde separata creat vitam cor
pori cuius est actus secundum eandem
essenciam actuat quod est in parte
in toto [illegible] corpore sed vi
uenis licet sicut [illegible]
sic totus [illegible] ad totum cor
pus unde est aliquis actus
ab anima [illegible] in corpore indis
tincta sicut unde [illegible] eius vi
vit [illegible] alia [illegible] vite oculus
quando [illegible] sicut alia ipse sen
sus sentit actus quod [illegible] est
ab anima ipsa [illegible] se [illegible]
cuiusmodi est unde [illegible]
corpori 2 toti corpori sicut
anima illius totius 2 perfectio
sibi actus qui est [illegible] et

huius sed actus intellecti qui est
ad actum intellectus sequitur non
possunt corporum causari quia
potentie anime intellectiva neque corpo
ris nec potentia corporis est actus
ut ille philosophus dicit ergo actus vi
vendi est principalis actus et
maxime essentialis substantie specia
lis anime tunc quia est actus ani
secundum se que est perfectio corporis
corporei quorum actus autem intelli
gendi cum ad ipsum sequitur quod
non est actus anime racione alicu
ius partis sive potentie anime que est
actus corporis vel partis illius cor
poris non queritur Ad illud quod secundo
scilicet quia corpora continuis subia
cent mutacionibus non vivunt quia
non nulla mors est ipsa mu
tacio potest dici quod licet dicatur
non nulla mors est ipsa muta
cio ubi sumitur mors pro declina
cione sive tendencia ad non esse
unde dicit non nulla mors i
aliquod genus sive modus mor
tis Ad intellectus ubi dicitur
est quod illa que subiacent mu
tacionibus si sibi offerunt delic
ta deficiunt cum in vegetabilibus de[illegible]
nascitur vel mors secundum intel
lectum illi sumitur dicitur non dicit
sumacionem vite secundum quod hic in
tenditur de vita sed potius sumitur
per oppositum ad immortalitatem
deque [illegible] qui solum
sed in mortalitate deque [illegible]
[illegible] de anima quodam
immortalis dicitur [illegible] non di
cet potius sed in mortalitatem
[illegible] quia vita in mortalitate in
[illegible]tas est quam nulla potest

sive creatura vel mutacio dicitur
non nulla mors quia mutacio fa
cit aliquid in esse in re mutabili
secundum quod dicit [illegible] super libris [illegible]
[illegible] d. c. in di. c. in 2. quod ut
Ad ultimum questionem per [illegible] concordabis
sed illa racio est de differentia inter corpora
[illegible] creaturarum [illegible]

Sequitur utrum inter sit vita
in corporibus supercelestibus quod
sic videtur in secundo de celo et mundo
dicitur quod dicendum est quod primus orbis
principium est per [illegible] in vita
cuius libet vivunt plures alii orbes
et dicit ibi commentator ipsi orbes non
sunt cause vite eorum que sunt
super stellas cum sit notum quod nobi
liora que sunt illic sunt stelle
principia que sunt in istis orbibus
sunt vivunt et sunt principia vite
que est hic [illegible] inde quod stel
le sunt vive et cum orbes sunt
ca principia vite et stellis quod stel
le sunt causa principium vite que
est hic principia que sunt in stellis
in istis orbibus et stelle sunt vive
ut ille dicit ergo etc. Item nulla
causa efficacius principali ipse
est minus nobilis causato corpus
celeste est causa efficacius ipse
principali causa vegetative
quam suscipiunt ut [illegible] equi
[illegible] ergo corpus celeste non
est minus nobile vegetativis et
sensitivis sed anime non sensus vitam
est minus nobile vita ergo corpus
celeste non est non sensus vitam
non secundum vitam [illegible] Item anime
gradus sed [illegible] apud
se efficacius vel [illegible] ipsi
[illegible] sicut dicit [illegible]

391

Anime super 2° ... possibile species autem
rei viventis non potest esse nisi a(nim)a
rem viventem cum species rei non sit
universaliter ipsa res sed magis
nobilis. Cum ergo corpora supercele-
stia sint producentia in esse res
viventes etc. Item nichil dat quod
non habet sed omne dans vel agens
est illud quod dat vel sine agit vel
univoce cum recipiente vel ali-
quo modo excellentiori sed nulla
est modus excellentior quam vita
quam vivencia. Ergo si aliud dat vitam
vel agit in aliquo vitam et quod vi-
vat. ¶ Item Augustinus 3° de Trinitate dicit
confiteri nullum corpus sed tunc corpus
corpori vita prestat sed huiusmodi sunt
producens alia ex putrefactione sed
tamen putrefactio non est nisi celum
cum stellis virtualiter que agunt
in ipsa materia putrefacta ergo celum
cum stellis virtualiter celestialiter
est res vivens. ¶ Item corpus na-
tum est ad formam corporis no-
bilius ad nobiliorem sed corpus celi
est nobilius quam corpus plante
vel bruti ergo corpus celi natum
est ad nobiliorem formam sed tamen
corpus plante quam bruti natum
est ad formam nobiliorem sed talis
non potest esse nisi aliqua vita
ergo corpus celi natum et ad ali-
quam vitam cum ergo natura non
agit frustra nec deficit in
necessariis relinquitur quod vivunt et habent
vitam. ¶ Item 3° [illegible] possibile dicit
quod principium motus celi movet
sicut movet desideratum intellectum
[illegible] potest [illegible] cum [illegible]
[illegible] quod celum est animatum quia si
movet celum sicut desideratum

intellectum tunc illud mobile
quod movetur ab illo scilicet celum est
desiderans intelligens ergo et
animatum. Secundo non est nisi triplex
vita creata scilicet vegetativa
qua vivunt plante sensitiva
qua vivunt animalia intellectiva
qua vivunt angeli et homines
Sed ergo corpora celestia neque
sunt plante neque alia neque
angeli vel homines relinquitur
quod nulla istarum vitarum vivunt
ita non vivunt. ¶ Item nec
[illegible] potest [illegible] qualiter
non est nisi [illegible] triplex vita
¶ [illegible] quod corpora celestia non sunt
viva [illegible] que non sine [illegible]
disputatione astrologie [illegible]
quidam ponebant celos
habere vitam [illegible] induxerunt
[illegible] eorum ponebant corpora [illegible]
[illegible] esse deos ut alii [illegible]
[illegible] est [illegible] dicunt
[illegible] corpora celestia
non esse animata nec vitam
habere [illegible]
[illegible] celos vel luminaria [illegible]
sunt in animalia [illegible] sunt et
in sensibilibus dicendum quod non
habent vitam sicut formam [illegible]
[illegible] sed tamen effective sicut
tamen est effective [illegible] frigida
et calor [illegible] nec sunt fri-
gida nec calida formaliter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] quod [illegible] orbis est [illegible]
[illegible] in vita [illegible]
[illegible] quod [illegible]
que sunt in orbibus sunt
viva potest intelligi [illegible]
[illegible] que vivunt [illegible]
[illegible] orbem
vel potest dici quod dicuntur viva

In opp(ositu)m

+ voluit phus [illegible] [illegible]

efficientia rerum que sunt principia
vite dicendum quod intellectus creatu-
toris est quod orbis primus non so-
lum non est principium vite sed e-
orbis primus est principium secundum
ut per hoc intelligitur quod est princi-
pium rerum est causa in vita ce-
libus rerum per hoc intelligens quod
sit causa conservationis vite eorum
in vita dicit quod creator quod
principia sunt vite effective vel
conservative viventes in vita ¶
Ad aliud quod sequitur scilicet quod nulla
causa efficiens est magis nobilis
re producta est dicendum differentiam
vite nobile nobili forma enim
corporis celestis licet vita sit ta-
men nobilior est quoniam consequenter
enim vita celestis insensibilis for-
ma enim corporis celestis non
separata est magis vere ideo in-
corruptibilis est ipse in actu
philosophice dicendo secundum autem ad hoc for-
ma corporis celestis est nobi-
lior tamen vita sensitiva quam
vegetativa licet enim vivens
composita sit ex contrariis utraque
enim in sequitur improportionem con-
trarietatem non utraque corruptibilis
est ¶ Item forma corporis ce-
lestis est anima in alterabilibus
in passibilibus secundum autem ad hoc est
nobilior vita intellectiva in spiri-
tualibus enim vita est alte-
rabilis et passibilis quodammodo se-
cundum compositionem ¶ Ad 5 quibus
ad veritatem quam refulgent in mun-
do qua producuntur in esse
secundum autem ad nobilitatem
forme corporis quam animam
appetitum materie que non in-

veniuntur in aliis que vita perficiuntur
nobiliora sunt concedimus ¶ vel
potest dici quod illud procedit scilicet nulla
causa efficiens principalis ipse
est minus nobilis re quam illud est
vel efficiente ipse immediate in
productione sui ut quod producit
ex animali ut planta ex planta ¶
Ad aliud quod sequitur scilicet quod anima ge-
nerans vel producens est specie
rei generande vel producende est
dicendum quod verum est ubi primus
reperitur per ipse anima fit
convenienter tam in naturalibus quam
in artificialibus in naturalibus ut
quod animal facit in artificialibus
ut quod mediante forma in men-
te artificis efficitur forma con-
similis in re artificiali sed dicta
intentur aliqua quibus
convenientibus intelligi debet ut
forma vel similitudo sit in
agente non in instrumento et age-
te proximo non in remoto et in
agente univoco non accidentali
sed species enim rei producende in
instrumentum aliquod non est in ipso
instrumento ut species ymaginis non
est in securi vel dolabro nec
species hominis producendi in esse
in sole nec in agente acciden-
tali ut in agente per secundum in-
tentionem nec ipse similiter
agens ipse non ut alterum
agens proximum ut homo agit
in generando hominem et casualiter
non casu ut est in eis que sunt
ex casualibus agentibus ipse aliquid
tunc fit quod fit convenienter

et generans vel producens secundum se
rei agendae vel producendae. Quod si
dicatur quod omne dans vel agens
aliquid secundum illum modum communicat vel
excellentiorem, est dicendum quod dans
vel agens aliquid accidit dupliciter. Quod
illud uno modo communicat sibi tunc producens
speciem alicui consimilem secundum illud quod
dat secundum speciem; illius modo excelle-
tior agens eo cui aliquid confert
quia agit comprehendendo secundum speciem eius-
dem in intellectu. Species autem rei modo
excellentiori est in intellectu quam in
re ipsa, quia est in maiori puritate
et immaterialitate, et sic maxime
vero est in primis agentibus, in quibus
excellentiori modo sunt species vero
quam in ipsis rebus, ut eum dicit
Dionysius: primae causae manentes sunt
in eis quae fiunt, sed ea quae fiunt
continentes sunt; tamen sicut quod dicit
Commentator quod primum movens movet
ad omnes formas, et quod forma primi
moventis aliquo modo est omnes for-
mae. Ut autem illud compositum est sui
ipsius continentiam duplex, primum et
secundum. Primum est quasi omnibus mo-
dis, et sic est principium de quo
dicit quod forma primi moventis
est aliquo modo omnes formae. Se-
cundum principium quod est quae et certe
tamen non denudatum est quae et
est conformis, sicut autem principium et
illud quod est actus caeli quod est a-
gens continua non confortativum
tale agens vel dans aliquid non
secundum illud quod dat. Ad illud quod secundo
quod dicit Augustinus quod nullum corpus
corpori vitam praestat, est dicendum
quod hoc verum est de principio vita-
li quod spiritui humano vivificat:
tale enim non potest esse nisi forma

spiritualis et simpliciter talia est. Quia ut
supra dictum est, vita est quae
non potest procedere nisi a substantia sim-
plici carente compositione et sua
actualitate nobilitate. Dicitur autem
intelligentia de principiis consequentibus sic
non est verum nisi intelligatur quod non
dat vitam nisi virtute eius ex
principalem; potest tamen corpus caeleste
sua virtute aliquam vivificationem
per quam dat vitam aliquo modo quae
quidem non est omnino corporalis licet
dicatur esse in corpore; et ideo consequenter
sequitur quod sine corpore vivat; potest
etiam et aliter dici ad illud, et ad sic
probatum, quod illud est verum de eo quod
dat vitam sicut principium effectivum
cui principaliter attribuitur formari vi
generandi; et ideo loquitur non secundum quod agens
continet se sicut in vere operatur
quod latitat interius, sicut patet quod Augu-
stinus secundo de concupiscentia dicit de
bono facit pullum mammillia eius
de omnibus partibus infimis producuntur
pulli sine deliberatione gallinae
nec tamen secundum vitam nec spiritua-
lem virtutem sed per corporale ...
operatum spirituale latens; nec tamen
producens attribui debet operanti ta-
quam principali efficienti sed magis
illi qui illam tamen indidit, qui
etiam complicat hoc ipse optimus.
Unde Augustinus xii De civitate Dei: Deus
operatione qua nunc usque operatur
facit ut numeros suos explicent
semina et a quibusdam latebris
velut in nunc visibilibus, et evolvens
informans insibiles (?) tamen quas
assumunt decorum in volando; et
sic potest intelligi in (?) principiis, sicut et
corporibus nascentibus quibus tamen
duo generandum secundum Augustinum ipse
operans animali quodam ...

in esse operatione complexionis in specie
virtute celesti cooperante. Sed in
generatione animalium perfectius corporis
causis producuntur quedam animalia
in esse mediante virtute celesti
operante virtutem aut latentem
sine operatione complexionis. Cuiusmodi
sunt illa que oriuntur in esse
ex corruptione corporum. Unde
prima productio sine virtute ad producen-
dum est indita creaturis. Modo
isto providencia conditoris sic
creata fore dicimus. Augustinus ad orosium
multa utique videmus animalia
ex corruptione corporum maxime
mortuorum nasci. Numquid tunc
creata sunt quando corpori
aliquo ut tunc creata dicuntur
quando ipsa corpora sic corporibus insi-
ta sunt. Quemadmodum iniciata
que sunt tempore conditionis. Sicut cum
semine cum illis arboribus quedam
cum ut cum aliquid sint intra
ordinem consultum producit. Deinde
rarius incessanter extirpata solo
terrarum et scandalis diversis flori-
bus fructificant decorata. Ita est
in corpore ut in dictum est. Homo
seminaliter in suo tempore continente
providencia dei aliqua quia ordinacio
dei sine suo dono est. Ad illud quod
dicitur quod corpus celeste est nobi-
lius etc. Dicendum quod licet sit nobi-
lius quantum ad perfectionem unius partis
incorruptibilis non tamen quantum
ad dignitatem suscipiendi vitam
per hoc quod forma vivificativa est
multarum operationum. Inquantum non
corpus aptum ad talem formam
non potest esse nisi corpus ex his
commixtum contemptum dominatur ex
pluribus que complexibus causis
consequentiam ad esse organizationis
quam quidem illum corpus celeste sed
non non habet tantam proportionem
respectu vite ac perfectionis. Ratio illa
non est ad minorem quantum enim sunt
nobiliora quantum ad aliquas con-
ditiones non tamen quantum ad ista
ut animatum est. Ad ultimum dicendum
quod philosophus loquitur de ultimo move-
nte qui illo modo movet per se movens
patens qui dicitur movere ut de-
sideratum intellectum non quia sit
desiderantium intellectum aliquo modo
orbe vel aliquo sed a motore primi or-
bis etc. Quia procedentes intellectuales
motores orbium dicuntur movere
ut desiderati consequenter ad effectum qui
sunt in inferioribus per motum orbis
primi celestium quantum ad effectum assi-
milationis corporum orbium ipsi primi
motores cum orbium desiderantur
intelligunt aliquos primos movere
aliquos effectus sed in istis inferi-
oribus mediante corpore suo ce-
lesti et tamen in ipsis orbibus
celestibus quorum ipsi sunt motores
quinto effectus in orbibus ipsis et
assimilacio ipsi sed vel potest aliter dici
quod philosophus dicit quod primum movet sicut
movet desideratum intellectum quia
non ipsa mobilia sive mota sicut cor-
pora celestia desiderantur intelli-
guntur primum sed quia ipsum primum mo-
vens movet sicut illud movet
quod desideratur intelligitur. Ipsi
sunt movet desiderantes aliqui
intelligentes que est movet illo
modo motus unde conveniens est
primum movens non movet nec
sedum per se primus animal que

393

que est uictor[illegible] uite est si ille mo
tor moueat qui ad desiderium
et affectum mouet nos. Ista q[illegible]
dicit mouet nos. Si autem indicat
aliam generationem sentire ut [illegible]
quibus omnes corpora celestia sunt
unitum non est et sic uis [illegible]
est ille calor generationis in [illegible]
male sentiunt in apparatibus
suis clarum. Ad illud quod quidebat
in alia parte quia anima [illegible] est uita
sunt triplex potest dici quod uita in
istis insensibilibus actus anime est et
anima non potest esse nisi ad
uegetandum uel ad cognoscendum.
Ad uegetandum est uegetatiua, ad
cognoscendum non potest esse nisi per
sensibilis sic est sensitiua uel
per intelligibilis sicut intellectiua.
Item sicut diuisio incorporalium
non fiunt extra [illegible]
[illegible] unitum [illegible] applicatum
ut sentitur in [illegible]
sic uita sine [illegible] que est [illegible]
[illegible] corporum in humanis
[illegible] completur.

Secundo queritur utrum caro uiua
sanguine uiuunt. Quod sic uidetur
cum [illegible] quia uita
[illegible] sunt [illegible] que [illegible]
sanguine que [illegible] uiuunt
[illegible] super illud Gen. ix carnem cum
sanguine non comedetis [illegible]
quia sedes anime in sanguine est
et [illegible] comederes
aliquam [illegible] sanguinem
[illegible] sanguis pro anima [illegible]
quia sedes anime [illegible] uite
in sanguine est [illegible] uidetur
quod [illegible] sanguine [illegible]
animam [illegible] esse in sanguine. Contra anima

sit [illegible] non [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] que dicit [illegible] sedem
in sanguine. Contra si sedes anime
[illegible] est in sanguine [illegible]
in omnibus membris sit sanguis
in omnibus membris est sedes anime
[illegible]
[illegible] ubi dicit [illegible]
[illegible] est cor. Item Aug.
dicit sanguis esse sedes anime
[illegible] cor sicut dicitur [illegible]
[illegible] de motu cordis
[illegible] sicut dicitur [illegible]
[illegible] sicut dicitur [illegible]
[illegible] que est [illegible] differentes [illegible]
[illegible] quod caro in sanguine
uiuit [illegible] animam. Item
aut dicit quod sedes anime est in
sanguine [illegible] dicit anima uita
carnalis que [illegible] morte [illegible]
[illegible] anima carnis in sang[uine]
est [illegible] uitale est in
sanguine [illegible]
hac carne [illegible] qui [illegible] uenas
corporis diffunditur [illegible] uita cor-
poris [illegible] aut anima [illegible] uita que
[illegible] que morte [illegible]
[illegible] istam uitam tempo-
ralem esse non [illegible] mortalem
non [illegible] mortale cum sit immor-
talis anima que [illegible]
in sinu Abrahe Luce xvi [illegible]
est quod dicit Apostolus [illegible]
[illegible] animam [illegible]
[illegible] uocat animam uitam tempo-
ralem [illegible] temporalis [illegible]
uita [illegible] dicitur esse in sang-
uine [illegible]
sanguis est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] de sanguine [illegible]

+ s sedes anime [illegible]

animantibus cum enim membrorum san-
guis est instinctio. Cum ergo videtur
quod cum anima vita sentitur esse in
sanguine et certa sanguine
dicendum est quod ibi per Augustinum intellig-
itur in spiritualibus sanguine. ¶ Ad illud
quod quaeritur quae sit est sedes animae
cum sit substantia spiritualis et simplex
dicendum quod anima non secundum
substantiam spiritualem cum dicitur quod sedes
animae est in sanguine et quae
est complexio corporis organici quae sua
presentia corpus vivificat ut dicit
Augustinus in libro de anima et spiritu sedes autem
vite corporalis cum sedes
dicitur esse in sanguine quia sanguis
est magis amicus naturae unde magis
est conservativus [illegible] vita [illegible]
[illegible] dicit in libro de motu cordis quod
calor et humor sunt conservativa vi-
tae quae sunt primae qualitates san-
guinis et quia sanguis est magis
nutrimentum membrorum [illegible] esse
[illegible] est [illegible] conser-
vativum animae corporis colligancia
cum corpore est vita corporalis
¶ Ad illud quod quaeritur dicendum quod cor
dicitur domicilium vitae animae ratione
residentiae virtutis vitalis quod non impedit
quin vita sit in aliis membris cor-
poris ut enim dicit Augustinus in libro de
anima et spiritu virtus vitalis est interior
de qua ad temperandum fervorem cor-
dis aerem recipiendo atque reddendo
intrans et salute toti corpori
[illegible] aere namque [illegible]
[illegible] purificatur per totum corpus
[illegible] venas pulsabiles quae
arteriae vocantur [illegible]
temperantia atque distemperantia
cordis [illegible] cognoscitur et [illegible]

li de anima quidam sedem animae quia
[illegible] sit toto corpore diffusa interi-
ore esse voluerit dicentes quod ibi est
principium sanguinis vitalis spiritus
[illegible] ¶ A multis quaesitum est [illegible]
te per [illegible] secundum quod sapientes dicunt sedes
vitae. Similiter quod cor dicitur domi-
cilium vitae quod autem animae sedes
dicitur caput ideo est sublimitatis me-
liori configurat [illegible] sublimi-
[illegible] rationalis unde Cassiodorus
[illegible] in capite in sede manife-
stavit [illegible] si status est cum
[illegible] ad plenitudinem
[illegible] quae licet anima in-
effabili substantia sua repleat [illegible]
[illegible] Dignum est
enim ut [illegible] quae se nominat
caelesti [illegible] sublime et tali
loco [illegible] et reliqua
membra [illegible] regi-
mine gubernari. Nam ipsa figura
capitis [illegible] pulcherrima est
[illegible] in mortalibus atque ratio-
nalis animae digna facta mansione
¶ Item medici ponunt cerebro [illegible] tem-
plo sive sedes animae [illegible] maiore
quadam ad illa potentiam animae quae est
cognitiva. Sicut enim in templo
tres sunt partes principales vesti-
bulum consistorium et apotheca atque
fantastica cellula logistica et me-
morialis partes sunt cerebri principa-
les anima [illegible] in fantastica cellu-
la quasi in vestibulo [illegible]
per imaginationem suscipit formas
in logistica cellula quasi in consisto-
rio de imaginatis [illegible]
in memoriali cellula quasi in apothe-
ca anima ea quae imaginatio [illegible]
[illegible] discernit [illegible] memoriam
[illegible] etc.

Sequitur inquirere utrum vita sit
in embrione ante organiza-
tionem [illegible]
[illegible] dicitur animae complementum
vivit sicut vivunt arbores [illegible]
[illegible] complementum semine [illegible] in ma-
trice [illegible] Item [illegible] non potest
aliquis dici [illegible] complementum non habet
animam [illegible] esse separata vita
Item li. de motu cordis [illegible] actum
animae dicit [illegible] sic vivunt [illegible]
[illegible] animal sentit [illegible]
[illegible] intelligit [illegible]
[illegible] efficitur [illegible]
[illegible] differentia est [illegible]
[illegible] sequitur [illegible]
[illegible] actum
[illegible]
est [illegible] in embrione [illegible]
[illegible] actus [illegible] sicut
actus [illegible]
[illegible] in illo [illegible] actum
[illegible] qui est [illegible] vita [illegible]
[illegible] animae [illegible]
[illegible] non possit corpus [illegible] orga-
nizari [illegible]
[illegible] animae [illegible]
[illegible] esse [illegible]
in semine [illegible] corpore [illegible]
in [illegible] animal
[illegible]
[illegible] in complemento [illegible]
anima [illegible]
in eo anima [illegible]
animal non [illegible]
[illegible] sit [illegible]
[illegible] in matrice [illegible]
[illegible] de morte [illegible] animatum
[illegible]
Item in li. de motu cordis [illegible]
[illegible]
est [illegible]

[illegible]
[illegible]
de motu cordis animatum [illegible]
[illegible]
[illegible] vivit est corpus animatum
[illegible] est planta vel animal [illegible]
[illegible] est [illegible] Item [illegible]
[illegible] plures animae [illegible]
substantiam [illegible] in homine [illegible]
[illegible]
[illegible] duas animas esse [illegible]
in uno homine sicut [illegible]
[illegible]
[illegible] corpus [illegible]
[illegible]
[illegible]
esse [illegible] animam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
in sua [illegible]
[illegible] dicit in li. de anima [illegible]
[illegible] materiam [illegible]
[illegible] quidam enim dicunt quod [illegible] embrio
vivit ante organizationem [illegible]
animam [illegible]
in [illegible] animae [illegible]
[illegible]
[illegible] tres animas [illegible]
[illegible] tres substantias animae [illegible]
[illegible] quidam [illegible] tres
substantias [illegible] in homine [illegible]
tres [illegible]
[illegible] dicunt [illegible]
[illegible] substantiam in corporea [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] plantis [illegible] incorporea
[illegible]
[illegible]
substantiam [illegible] intellectivam

in mediate adeo perfectionem in
ponunt tres animas in homine.
Alii dicunt quod quamvis tres sint ple- sunt
nes tamen tres anime in homine
quia anima nova est perfectio
adeo substantia vegetabilis non est
anima nisi in plantis quare et
perfectio sensibilis non nisi in bru-
tis. In homine autem sunt quilibet [illegible]
ad rationale. rationalis est comple-
cio ideo ipsa sola est in homine
aliis contentalis ut dispositionibus
nullis adiectum determinatur ad illam
addunt quod in radiis ignis
et solis qui quidem veniunt in materie
ignis non est nisi quod unus et hoc
per corporis simplicitatem et sic con-
tingit quod radius ignis cum ig-
ne corrumpitur. est radius solis
cum sole incorruptibilis sic
due corrumpuntur incorporabile
sed vegetativa et sensitiva remanent
[illegible] ut radius
albacie et dicit quod prius tempore est
in homine ipsa vegetativa quia
imbibitur et [illegible] deinde [illegible]
oriuntur subsequenter [illegible]
corporis [illegible] sensitiva vel
tamen nisi infundit [illegible]
rationalis ut perfectio ultima vero
sequitur ad infusionem anime ra-
tionalis qua est homo est impos-
sibile et anima cum ipse [illegible]
ipsa et quia est animal [illegible]
[illegible] quod non [illegible]
[illegible] quod est male [illegible]
[illegible] non sunt [illegible]
differentes sic quamvis differen-
tes substantiales perfectiones quia una
est materia vel dispositio ad aliam
[illegible] et simpliciter una perfectio
ultima [illegible] sed hic [illegible] est

simpliciter quod anime dicuntur plures diffe-
rentes esse in uno homine. Non intendit
[illegible] de perfectionibus ultimis [illegible]
[illegible] sed intendit quod tunc una differen-
tialis esse in homine cuius poten-
tie operum contraria sunt vege-
tativa et sensitiva. quod patet quod dicit
in [illegible] [illegible] anima [illegible]
carne [illegible] est vivit, videt au-
dit et [illegible] atque in [illegible]
unica [illegible] tenet. Non enim ponit
animam [illegible] sentire [illegible]
contra [illegible] [illegible]
[illegible] virtute qua anima sentit [illegible]
perficit corpus quod perficiat. Alii
ponunt [illegible] quod rationalis [illegible]
[illegible] vegetativa et sensitiva [illegible]
de vegetativa et [illegible] sensitivas
[illegible] esse [illegible] abopera-
tione [illegible] virtute [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] agit frustra ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] auctor [illegible]
sed si due [illegible] vegetative et due
sensitive altera esset frustra.
[illegible] quod in homine sunt
plures anime [illegible]
[illegible] cum [illegible] anime non sit [illegible]
[illegible] quod est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
rationali [illegible] [illegible]
[illegible] completa organizatione
[illegible] non [illegible] [illegible] ad
organizationem completa [illegible]
[illegible] vegetativam et sensitivam
[illegible] quod sunt [illegible] magis [illegible]
[illegible] [illegible] esse illius [illegible] defici-
endi cum [illegible] anime non [illegible]
defici nisi [illegible] aliqua dispositione
sive corruptione [illegible] [illegible] subita

394

395

carere. ¶ Ad istud hoc modo aliter dicendum. Ter
go dici sine prudencia quod ipse loq
ue embrio non vivit eo modo quo
illud dicitur vivere quod habet animam formatam
et sui perfectam, sicut autem ipse dicit
vivere ipse loquendo, sed propter hoc non
vivit eo modo loquendi quo anima dicitur
vivere quibus convenit aliqua operacio
vite sive sit operacio anime vi
vificantis et informantis illud sive
contingat vel conveniat aliquid vi
vificari vel vivere ex operacione anime
informantis illud sic potest dici vivere
eo modo quo plante possunt dici
vivere non quia vivificantur operacione
anime vivificantis sive infor
mantis sed per influenciam quam recipiunt
complantati cui contigua sunt. Potest
ergo dici quod embrio vivit potentia
nomine vite nec vivit operacione
anime informantis sed per influenciam
quam recipit a corpore contiguo. Ad aliud
ergo quod primo obicitur prout illud quod con
ceptum vivit sicut vivunt arbo
res dicendum quod verum sit aliqui sine
[illegible] subiecti [illegible] conceptum ve
getari sicut vegetantur arbores ita
tamen quod per hoc quod dicitur sicut notatur
similitudo quantum ad quid actus non quantum
ad modum, id est conceptum et arbores habent
similitudinem in hoc quod utraque vegetatur.
¶ Ad illud quod sequitur scilicet quod non potest dici
quod conceptus non habet animam [illegible]
quod habet [illegible] est quia habet animam opera
tivam aliquas non in se id est operacionem
anime non tamen habet animam informa
tivam [illegible] [illegible] in hoc
quod [illegible] quia non potest [illegible] dici
separari [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] et quantum ad [illegible]
[illegible] aut [illegible] et [illegible]

vita sic intelligendum est tamen hec
[illegible] omnis quia aliquo modo
vivunt ut dictum est. ¶ [illegible] quod [illegible]
vivere est primus actus anime quam
supponunt [illegible] dicendum quod [illegible]
quod habet esse habet [illegible] [illegible]
[illegible] vita aliqua [illegible] anima infor
mante illud [illegible] vegetari et sen
tit [illegible] [illegible] non tamen aut [illegible]
aliam aliquam non contingit et
[illegible] aliquam aliud quod vivificet
operacio anime in [illegible] illud et
[illegible] vegetari [illegible] mediate
illo a quo [illegible] [illegible] per influenciam
quam recipit [illegible]. Ad aliud quod [illegible]
quod corpus organizatum [illegible] ad
susceptionem anime racionalis me
diante virtute anime vegetative
[illegible] dicendum quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] virtus in [illegible]
que in [illegible] [illegible] anime
[illegible] sic in [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] opere artificis [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] sic informata
[illegible] operatur ad organi
zacionem [illegible] corpus et reddit
[illegible] ad animam racionalis sus
cipiendam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in esse anima vege
tabilem et sensibilem [illegible] embrioni
[illegible] informantis ut sic [illegible]
ad animam [illegible] susceptionem [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible]
corpus [illegible] esse organum
sine [illegible] [illegible] anime [illegible]
[illegible] aut dicat [illegible]
[illegible] erit [illegible] [illegible] anima
[illegible] [illegible] erit [illegible]
anima sensibilis et hoc potest in
telligi [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] ad [illegible] in [illegible]

partis cum membris sint operationes
vegetative que sunt alimentum
nutritio et augmentatio sensitive opera sensi-
tive et sensitive qui intellective ad
aliud ipsius dz intelligere quantum ad ex-
ercitium operativum non quantum ad esse
secundum informativum. Si obiciatur
quod non est virtus sine substantia dicendum
quod hoc verum est si est substantia in qua
radicatur virtus, et est substantia quam qui-
dam deserit virtus et cum ita sit
virtus sine substantia radicali ut dictum
est quod autem dicitur in libro de anima et cor-
pore quod animatum et vivens ad se in vite
que sunt spiritus dicitur quod sicut intelligere
dz de vivente ipse deus vel de vivente
existentia anime vivificantis. ¶ Ad
aliud quod sequitur quod dicitur in libro de anima
et corpore quod anime est vivens embrio
et adolescens dicendum quod embrio
dicitur vivere secundum statum spiritus
corporis ¶ S.

Sequitur inquirere utrum humores
vivant, quod sic. Nam quod resur-
get id quod vivit, tamen aliud quod resur-
get sit de veritate humane nature
ergo si humores non vivunt non re-
surgerent sed resurget sicut patet
in textu in quo resurgent sanguis
cum sacramentum est species vini in
sacramento altaris sanguis cum qui-
bus est glorificabitur. Item corpus
sed totum corpus Christi est cum pri-
mis sanguinibus vere vivens sed
constat quod corpus suscipit carnem
corporalem que sunt nulla in vege-
ergo sanguis vivit in illa compo-
sitione et in aliis. ¶ Item ante illud
vivit in quo est sedes anime pri-
mo sed humor sanguineus est
humor ut credatur ergo vivit. ¶ Contra
ille ratione nam quod reliqui humores sub-
item corpus est animalium in-
te ut habetur in libro de anima et cor-

sed ut recitat cassiodorus in corde plus (est)
primus sanguis vitalis esse quam
ergo humor humor sed sanguineus
maxime appropinquat principio vite
id est cordi sed quanto aliquid principio
vite proximius tanto magis vitam
participat ergo nullus humor humorum
magis participat vitam quam humores
corporis que magis distant a cor-
de, ergo humores nutriunt aug-
mentantur et diminuuntur nutriunt cum
et augmentantur operibus sanius et
anime naturaliter hominis autem actus
sunt anime vegetative ergo etc. ¶ Contra
nichil vivit quod est colligatum
membris humores autem non sunt
membris colligati sunt contenti in parti-
bus corporis sicut in vase sine
nervis cum sine lesione sit hoc
dimittebat ergo etc. ¶ Item vivus humor
nutriunt membra alimentum autem
quod membra nutriunt antequam
coniungatur in melius non est subiectum
vite ergo etc. ¶ Item nichil vivificatur
ab anima nisi quod habet stabilitatem et
unionem in corpore sed humores non habent
ergo continue fluunt ergo etc. ¶ Re-
spondeo dicendum quod anime datur de corpore et
actus primi est. Esse autem viventibus anime
esse ipsa dicitur anime aliud corpus quod
vivit anime tamen sufficienti sicut
corpus physicum organicum tale actu alterat
sufficiens ergo ipse dicitur vive quod licet
non sit unitum alteri sufficienti conti-
nuatum tamen est corpori sicut dicitur
ut sufficiens et licet non habeat animam
tamen aliquam vitalem virtutem per quam ut
virtute aliqua vel aliquam contingit
tali contineri per operationes vitales
vel vivere sicut in precedentibus dictum
est de embrione et sicut est de capillis
et unguibus de quibus dicitur vivere quia ergo

vel illud

colligatione sui cum corpore vivere
recepit aliquas vegetationes cum esset
indisposite ad unionem cum corpore glorifi-
cato restat sicut in statu innocentie intellig-
itur quamvis non sit vivere animale non
[illegible] vivere [illegible] [illegible]. Et quem-
admodum dicimus vivere species et individua
qui desinunt vivere vitali [illegible] alia
in corpore quodammodo vegetantur et
augmentantur [illegible]. Vegetantur
dico quia [illegible] [illegible] quod dicitur
vegetari in corpore quod non putrescat
vel corrumpatur. Sic et ipse [illegible]
vivere [illegible] post [illegible] humores
vivunt. Si autem ipse [illegible] [illegible]
est quod non vivunt sicut [illegible] [illegible]
[illegible] ostenderunt. ¶ Ad secundum quod dicitur
quod vivunt [illegible] quia repugnet [illegible]
dici quod non solum repugnet [illegible] vivunt
[illegible] non [illegible] vivendi [illegible] [illegible]
sicut capilli et ungues [illegible]
[illegible] sicut humores qui resur-
gent [illegible] quidam forte [illegible]
[illegible] replentur naturaliter [illegible]
[illegible] sive in [illegible] ut ad complementum
corporis humani supponendo [illegible] [illegible]
[illegible] de qua [illegible] in loco suo.
¶ Ad illud quod sequitur quod [illegible] dicitur
quod primus status est [illegible] corporis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sicut dicit [illegible] [illegible] [illegible]
in sententiarum non [illegible] [illegible]
[illegible] qui est unus de quatuor [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] dicitur [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] dicit
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] illa [illegible]
[illegible] [illegible] de qua [illegible] [illegible]
[illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
qui est [illegible] conformitate

ad [illegible] quod [illegible] [illegible] sicut dicit [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Adam dicit quod in [illegible]
erat [illegible] [illegible]. ¶ Ad illud quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicitur [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]. Ad
aliud quod dicitur quod [illegible] est [illegible]
principio vite [illegible] [illegible] dicitur quod [illegible]
modi [illegible] non est causa
vite sive [illegible] [illegible] [illegible]
aptitudo [illegible] vite sive
[illegible] ab anima que [illegible]
[illegible] sive conformitate
[illegible] [illegible] que est [illegible] [illegible]
[illegible] anime vivere. ¶ Ad [illegible] dico
[illegible] quod humores non [illegible] vel
augmentantur sicut alia que vivunt
[illegible] anime [illegible] illud
quod [illegible] [illegible] [illegible] cum illa [illegible]
[illegible] [illegible] qui dicunt vivere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et augmentari [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dico quia [illegible]
[illegible] [illegible] augmentari non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] qui dicit
[illegible] [illegible]

Quarto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] anime [illegible]
[illegible] [illegible] erat mortalis [illegible]
[illegible] est [illegible] vite [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
aliqua sunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de mortalitate de qua [illegible]
[illegible] [illegible] absolute [illegible]
mortalitate [illegible] mortalitate [illegible]
erat mortalis vel immortalis.
¶ [illegible] [illegible] quod immortalis [illegible]
erat illa immortalitate. ¶ [illegible]
[illegible] [illegible] erat [illegible] [illegible]

glie ¶ Quarto utrum eadem erat
potentia qua erat mortalis
et immortalis

Queritur primo utrum primus homo
in statu innocentie erat pas-
sibilis passionem anime et corpo-
ris. Et est utrum erat mortalis quantum
ad corpus. Hanc questionem determinat
magister in textu .ii. libri dicens sic
Dicimus homo secundum naturam cor-
poris terreni immortalis fuit
quodammodo secundum aliquid quia po-
tuit non mori et mortalis quodam-
modo quia potuit mori ¶ Sed audi-
as fuit immortalis tamen .i. non
poterat mori sicut ut dicit apostolus
Ro. vi. Stipendia peccati mors ergo
nullomodo infligenda est mors
nisi post peccatum ergo ante peccatum non
est passibilitas ad mortem quia
peccatum est medium sine quo illa
potest suscipi [illegible] susceptibilis
pena mortis infligi [illegible] infli-
gentis [illegible] in statu innocen-
tie [illegible] non fuit corpus sus-
ceptibile mortis. Item mortalis
corporis gravitas passio anime
et penalis [illegible] fuit Adam
impassibilem esse passione penali
in statu innocentie ergo corpus
esse mortale ¶ Item nulla crea-
tura poterat inferre passionem
anime Ade in statu innocentie
igitur nec corpori eius mortem ergo
corpus fuit immortale. Passi-
bilitas a passiva dicitur respectu po-
tentie active [illegible] super Gen.
ad litteram dicentem Dum homo
[illegible] in naturis vivet [illegible]
et in te aqua [illegible] consumere
[illegible] absentia
aeris suffocaret nec aliqua que
natura mortalibus impedierunt

Item potentia obedientie in creatura est in-
tantum potentie divine quod si in deo nec
homo secundum corpus fuit passibilis
ad hoc passibilitas cum obedientie ampli-
tudo est [illegible] que sunt in omnibus cre-
aturis ¶ Contra Aug. super Gen.
ad litteram [illegible] corpus Ade [illegible]
quod dissolubilis fuit senectus quanti-
tum de sua natura ergo si erat
dissolubilis senectus erat mor-
talis ¶ Item Aug. de baptismo par-
vulorum habebat Adam de lignorum fructibus
refectionem contra defectionem de ligno
vite stabilitatem contra vetustatem
[illegible] quod de [illegible] fuit defec-
tibilis et passibilis ad vetustatem
ergo fuit potens mori ¶ Item in
primo statu habebat potentiam peccandi
et moriendi. Vide Hug. Primus
homo quantum ad naturam corporis ter-
reni immortalis fuit est secundum
id quia potuit non mori et secundum
id mortalis quia potuit mori.
Dicitur enim in illo primo statu habuit
posse peccare et posse non peccare quod
fuit [illegible] liberi arbitrii ita etiam
in eodem statu habuit posse mori
et posse non mori quod erat fuit
[illegible] corporis [illegible] immortalitatis
secundum aliquid. Sed intelligendum
est quod [illegible] que obedientie
est [illegible] que est [illegible] materialis ut
illa que est [illegible] passiva [illegible]
[illegible] inclinationem ad actum aliquem
[illegible] est alia que est passibilis
ut illa que sunt aliqua inclina-
tionem ad actum est alia que habet
dispositionem super addita inclinationem
est alia que est necessitatis [illegible]
[illegible] naturalis [illegible]
[illegible] est aliquomodo differentia
respectu potentie que est solum materialis

sed quedam remotam dispositionem quedam propinquam de hoc supra ubi quesitum est de passibilitate hominis. Cum ergo queritur utrum erat mortalis, respondeo dicendum quod secundum quod mortale dicit possibilitatem ad actum moriendi primo modo id est solum materialem sine ulla inclinatione ad actum illum sic fuit mortalis. Ut secundum quod fuit inmortalis dicit privationem possibilitatis sive potentie [illegible] ultimis modis dicte id est [illegible] naturam [illegible] disponentis proximos [illegible] remotos sic fuit inmortalis quia nec fuit in necessitate moriendi nec in dispositione propinqua nec in remota. Ad secundum ergo sunt rationes secundum partes quibus videtur quod potuit mori. Ad primum quod in dicitur [illegible] alia parte sed [illegible] medium sive quos homines homo non erat susceptibilis passione nec potuit ad aliquos infligi respondeo dicendum quod consequens non sequitur quod potuit mori quia illud medium sed [illegible] potuit in [illegible]. Ad aliud quod augmentum esse necesse esse addendum in statu illo non erat potentis sed [illegible]. Ad aliud cum non fuit susceptibilis passione in statu primo [illegible] minuimente [illegible] non potuit perdere corporis [illegible] quod non potuit mori. Ad aliud quod sequitur sed in [illegible] fuit [illegible] eius esse possibile in statu innocentie dicendum quod secundum quod [illegible] dicitur possibile dicit [illegible] ad actum patiendi dispositam aliquas non [illegible] debuit [illegible] in statu innocentie refici ad illud [illegible] est. Ad aliud refutatum

[illegible] quod dico impossibile non est verum. Ad illud quod sequitur scilicet nulla creatura potuit infligere passionem Ade in statu primo [illegible] veritate [illegible] respondeo dicendum quod licet dum stetit in statu innocentie nichil potuit inferre illi lesionem non tamen sequitur quod omnis fuit impossibilis quia habuit in [illegible] deficiendi a [illegible] natura que fuit causa quare nichil poterat [illegible]. Ad aliud [illegible] sicut non sequitur non potuit ledi in statu illo id est dum erat in statu illo non potuit ledi sed fuit illesibilis sic nec sequitur in proposito. Ad ultimum [illegible] dicendum quod sicut corpus dampnatorum secundum corpus non sunt possibilis mori sive admoriendum [illegible] quod [illegible] determinatos in statu innocentie [illegible] de [illegible] quod dico possibilis [illegible] quod dico mori [illegible] ultimis modo [illegible] [illegible] hac deus non potuit infligere illi mortem in statu innocentie quem [illegible] in statu cum illo potuit deus infligere mortem sed non potuit infligere mortem in statu illo

Sequitur utrum erat immortalitas. Dicendum ergo utrum [illegible] immortalitatis fuit illi [illegible] [illegible] quod [illegible] ostenditur [illegible] [illegible] quidam de [illegible] [illegible] dicitur in glossa quod fuit spoliatus gratuitis vulneratus in naturalibus sed fuit spoliatus immortalitate ergo fuit de gratuitis [illegible] [illegible] ad [illegible]

q(uod) mortalis erat conditione cor-
poris immortalis beneficio condi-
toris q(uia) conditionem nature corporis
fuit aliquid additum beneficio di-
vino erat immortale q(uod) nichil
est nisi gratia ¶ Item eo videlicet
q(uod) cuncta corpora ut contrariis con-
sistunt dissolvuntur homo nisi ad-
esset sibi additum non in senectute
itaque dissolveretur non q(uod) unde
dicit Aug(ustinus) [illegible] dei dicens
lignum vite aderat ne illum vel-
la senectus dissolveret q(uod) non
[illegible] q(uod) anima [illegible] fuit ei immor-
talitas ¶ Item magister sententiarum dis-
tinguit triplicem statum in primo
statu potuit mori et non potuit
non mori in secundo potuit mori et
non potuit non mori in tercio poterit
non mori et non poterit mori primus
status est in creatione secundus
culpe tercius glorie ¶ Dicit ergo de
tercio statu adsunt status primus
et moriendi et standi impossi-
bilitas utraque tamen conditionalis
contraria quia si gratia non adesset in
alio moriendi in alio peccandi
non possibilitas non deesset dicitur ergo
ultima immortalitas conditionalis et
non moriendi possibilitas na-
ture quanto magis prima immorta-
litas contraria non fuit nisi mori-
endi possibilitas fuit [illegible]
q(uod) immortalitas fuit gratia ad
[illegible] angelis [illegible] ¶ Item ille
q(uod) [illegible] potest mori ergo non erat
immortalis [illegible] eo [illegible]
sit duo opposita in esse eidem
secundum eadem principia ¶ Contra
[illegible] sicut corpus [illegible] aqua-
litate et optima [illegible] qualita-

te ut [illegible] illud eo dicatur
esse anima [illegible] alioni [illegible]
conditione ¶ [illegible] anima sicut opposite
anime potentia nutritiva qua ap-
pone nutrimentum conservatur [illegible]
¶ [illegible] alimenta naturalia erant sibi da-
ta in usum et fructus lignorum pa-
radisi cum ergo hec omnia eque fuerint
sine naturalia [illegible] aut potest [illegible]
in ipso [illegible] relinquitur q(uod) im-
mortalitas fuit illi creatura [illegible]
in statu innocentie sicut unde
posset stare licet non unde posset
[illegible] creatura quia nichil
erat corruptionis in illo q(uod) erat
[illegible] stando non
peccavit et non peccando non moreretur
[illegible] si sine gratia potest stare sine
gratia potest vitam [illegible]
immortalis fuit [illegible] Item im-
mortalitas est a potentia conti-
nuandi vitam [illegible] constat q(uod) [illegible]
manendi est naturalis cum [illegible]
[illegible] anime cum corpore que
naturalis est [illegible] eadem est potentia
continuandi vitam que est vivifican-
di ut [illegible] sicut eadem est gratia
que vivificat confirmat [illegible]
[illegible] continuandi vitam est
naturalis ¶ Item eadem [illegible] est prin-
cipium vite [illegible] continuationis
vite naturalis sicut [illegible] principium
vite ergo et ¶ Item [illegible] est ad [illegible]
ut salvet [illegible] esse [illegible]
[illegible] esse est [illegible]
[illegible] natura est [illegible] ut illud [illegible]
est [illegible] habebat q(uod) anima
[illegible] ut salvet [illegible]
[illegible] in eadem [illegible] est [illegible]
[illegible]
sicut instituta [illegible] ergo est

causa immortalitatis. ¶ Item in primo
statu non erat in primo homine in-
fectionis ad corruptionem ergo dicebatur
illa erat immortalis cum nec [illegible]
aliud ledere poterat. ¶ Item eo quod erat
in natura erat immortalis ergo quod
erat illa in natura erat immor-
talitas sed in natura erat anima
ergo immortalitas erat anime. ¶ Item
Augustinus de [illegible] Deus est vita anime
anima est vita corporis [illegible] anima
sicut medium inter animam et corpus
recipiens vitam a deo tribuit vitam
corpori ergo si anima [illegible] esset [illegible]
sue nature semper esset corporis [illegible]
[illegible] sed statu [illegible] in na[illegible]
[illegible] esset anima [illegible] sue vi-
te [illegible] quod semper dedisset vitam
corpori [illegible] in mortalitate. Si di-
catur quod hoc non fuit quia licet [illegible]
homo in gratia non moreretur hoc tamen
non est simpliciter quia non est corporis
[illegible] morti addicta. ¶ Contra illa
in [illegible] adam non fuit
[illegible] sed [illegible]. ¶ Item ut dicit
Augustinus super genesim ad litteram nec erat cor-
ruptionis in eo vel corporis ullius
molestias nullis eius sensibus [illegible]
[illegible] ullius interius morbus ullus
exterius ictus metuebatur vita [illegible]
[illegible] fuit [illegible] ab homine [illegible]
causa mortis que fuit in mortalis
sine gratia. ¶ Item immortalitatis fuit
illi complexio vite dicit Augustinus
super genesim [illegible] non creatus est
homo immortalis quod erat ei ob
lignum vite non conditione nature morta-
lis erat conditione corporis animalis
immortalis beneficio conditoris [illegible]
ergo dicit quod primus ille homo non
secundum qualitatem corporis [illegible]

complexionis [illegible] non [illegible]
potuit manifeste scriptura dicit
nisi cum [illegible] lignum vite
ne [illegible] manum suam et sumat
possit [illegible] dicens ecce adam
quasi unus ex nobis factus est [illegible] ne
[illegible] manum suam [illegible]
erat immortalis sed complexio vite
¶ Item [illegible] que [illegible] contra
ipsa lignum vite [illegible] ne in
[illegible]. ¶ Ad quod res-
pondetur quod immortalitas in primo
homine esset anima quia [illegible]
[illegible] aptitudine [illegible] immortali-
tatem [illegible] quod [illegible] quam
adam gratuito habebat [illegible]
[illegible] esse [illegible]
cum dicitur homo est beatificabilis [illegible]
[illegible] aptitudo [illegible] super [illegible]
dicta [illegible] cum dicitur homo est
immortalis. Unde sicut homo
quodammodo [illegible] dicitur beatificabilis
[illegible] quodammodo [illegible]
[illegible] homo immortalis [illegible]
[illegible] dicitur beatificabile impor-
tat aptitudinem quam habet homo
[illegible] natura anime [illegible] apti-
tudine ad beatitudinem [illegible]
[illegible] immortalitas [illegible]
sufficienter [illegible] ad [illegible]
[illegible] beatitudinis [illegible]
[illegible] non [illegible] natura [illegible]
[illegible] aptitudinem ad beati-
tudinem non [illegible] dicendum est
beatificabilis anima [illegible] valde [illegible]
[illegible] potius [illegible]
[illegible] in [illegible] ad [illegible]
[illegible] beatitudinis sic [illegible]
[illegible] dicendum est quod immorta-
litas primi hominis non fuit [illegible]
sed [illegible] ut [illegible] Augustinus [illegible]

sententiarum dicente aliquem habuisse
in natura corporis scilicet posse mori
aliam non corporis gracie. ¶ Hoc est
sententia ab Hugone ut patet per verba
Ubi dicit quod primo est triplex status
scilicet in natura in quo potuit homo
homo peccare et non peccare similiter
mori et non mori. Secundus in quo
potuit peccare et non potuit non
peccare. Similiter potuit mori et non
potuit non mori. Tercius in quo po-
tuit non peccare et non potuit peccare
Similiter potuit non mori. Similiter
est triplex gracia scilicet perfecta et non
perfecta in duplici differentia quia in
perfecta est gracia gratis data
respectu gratum facientis. Similiter
gracia gratum faciens secundum quod
est maior vel minor [illegible] homo qua
scilicet tollit iusticia tunc [illegible]
[illegible] fuit quod in mortalitas [illegible]
status in possibilitas non morien-
di [illegible] gracie gratis data non gratum
faciente [illegible] statu est in mor-
talitas possibilitas non morien-
di similiter gracia gratum faciente
Dicit enim Hugo quod in primo sta-
tu est moriendi et peccandi facul-
tas secundum moriendi necessitas quam-
diu adest vita peccandi necessitas
quamdiu abest gracia [illegible]
[illegible] est possibilitas
non peccandi [illegible] statu erit in
mortalitas et impossibilitas mo-
riendi [illegible] gracia perfecta posset
igitur [illegible] quibus [illegible]
quod [illegible] in mortalitas non erit anima
[illegible] addita. Ad-
[illegible] que [illegible] in [illegible]
[illegible] libera-
ta erunt [illegible] similiter
[illegible] alimentum plus

dicendum quod homo in mortalitas erat
causa multiplex [illegible] una [illegible]
[illegible] erat proportio mix-
tarum in [illegible] equalitate virtutum
elementarum et harmonia que magis est
causa [illegible] quam [illegible]
[illegible] complexio [illegible]
tas perfectissima qualis erat [illegible]
Ade [illegible] Augustinus [illegible] dicit quod in
carne eius summa sanitas erat
[illegible] harmonia [illegible]
[illegible] erat [illegible] mortis in
[illegible] possibilis et hoc [illegible] triplici
de causa intelligenda ut si [illegible]
[illegible] mixtorum est
[illegible] contrariorum [illegible]
[illegible] contraria est inclinatio
[illegible] humidi
[illegible] mixtorum [illegible]
[illegible] contra corporum inclinacionem [illegible]
esse dissolutus in mixto [illegible]
[illegible] lignorum
Nam duplex est [illegible] humidi scilicet ra-
dicalis et [illegible] Consumpcio
humidi radicalis [illegible] per
esum ligni vite [illegible] lignum vite
[illegible] illud vegetabat
illud humidum [illegible] radicale vita [illegible]
[illegible] non humidi [illegible]
[illegible] aliorum lignorum [illegible]
[illegible] que [illegible]
[illegible] sensu [illegible]
[illegible] lignorum paradisi [illegible]
[illegible] non causa dissolucionis que
est [illegible] in agentis [illegible]
[illegible] scilicet equalitate
[illegible] et
virtute [illegible] contraria et
ad [illegible] reducere et
[illegible] que [illegible]
[illegible] in

399

statu in naturalibus in quibus erat ei a deo
datus gratis gratuite datum. Unde corpus
dissolucionibus que quidem erat corpus
elevatione celorum ad suam racionem tol-
lebat et nobilitate forme secundum
statum in natura quia anima rationalis
humana fuerat a deo nobilis erat
quod ita debilitabat appetitum nature
ut illa que perficiebantur ab ea ne-
quaquam aliqua forma ut sibi appe-
terent esse nec amore eadem secundum or-
dinem nature ut dicit philosophus. Ceterum
forme naturales ordinate sunt ad
animam rationalem sicut ad complementum
et finem respiciat et corpus simpliciter erat
materiam affectans in mortalitatem. Ad
illud quod dicitur quod creatura sunt corpo-
ra in statu equalitate respondeo dicendum quod
si quedam naturaliter corporalibus
illi in mortalitate ut complexio que-
dam forte tamen quia alimentum dic-
tum ligno vite principaliter erat in mor-
talitas illa anima deo in statu illo
vincta vite sue mediante gratia gratis
data sunt et illa remanere potestate
perpetuandi vitam et propagandi suo a
morte sed corpori dicitur fuisse lignum
anima autem et creata agenda sunt
vincta vite sue que erant simul
in mortalitatis potestate propagandi
quedam in mortalitate corporis sibi
iuncto que sunt subiecta sibi in
prima operatione. Unde sententia dicitur
in quo quarta dic eciam respondeo ad
secundum ligni vite adiuvisse sunt quanti-
tatem quod sunt potestate firmanda cor-
poris stabili sanitate. Unde Augustinus
de ci. dei xiii li. xx c. alebantur
aliis que sumebant ne alia corpora
molestie aliquid sentirent et defi-
ciendo sentirent de ligno autem vite
apta gustabant ne mors eis unde-
cumque subreperet vel senectute confecta

decursis temporum spaciis interiret
tamquam cetera essent alimento illud
sacramento istud sacramentum sunt quod
respondeo ad quod dicitur intrum corporale
sicut primus vitam spiritualem qui de
ligno vite dicit sublimiter ab aut
ut sic fuisse accipiatur lignum vite
in paradiso corporali sicut in spiritua-
li hoc est intelligibili paradiso sa-
pientia dei de qua scriptum est lig-
num vite est amplectantibus eam
prov. iii. Ad aliud quod sequitur scilicet
quod potuit facere anima et sine quod res-
pondendum quod hoc non est verum quod ante
potuit facere sunt agere non agen-
do facultate sibi a gratis data sicut
enim adversarius quod sic fiat ... gratia
gratum faciens sic ad quod stabilit
... gratia gratis data. Ad
illud quod tercio quod eadem est potencia
continuandi vitam que est conti-
respondendum quod simul ... possi-
bilitas est ... aut simul ...
... actua hoc est illa ... qua
sunt in illo possibilitas continuandi
ipsa eadem sunt possibilitas ad
continuandum vitam non tamen effective
potuit illa potencia perpetuare vitam
qua potuit conservare nec est ... de-
gerit que est ... forma-
lis ... que est ... vitalis
... est forma quedam que
non solum salvatur in suo subiecto
sed ... ab influencia que con-
tinua est ... non fuit
... absque ... influencia
quod eadem ... qua ... conservat
... ... ante
in corporibus ... determinata est
et limitata usque ad tempus tale
defectiva ... est ... sua
... hac supposito quod eadem
est potencia ... continuandi

non sequitur conclusio quod illa potentia que est
vincendi sive que est principium
vincendi dolorem contristandi quod
potest esse perpetuata vite quia non
dum est limitata est et destruc
tibilis secundum determinationem sicut pri
dem expositum est. Ad aliud quod se
¶ Ad aliud quod sequitur scilicet quod natura est
ad hoc ut salvet animam esse respondeo
quod conclusio non sequitur quod natura sit
perpetuata est semper in hoc subiecto
quia si hoc anima esset non perpe
tua pretenderit eam natura salvare do
minum esse in subiecto ideo si per
sonam ante in conclusio ¶ Ad aliud quod se
quod mors sint mirabilium respondeo dicendum
quod nichilominus ipsa natura creature
talis declinabilis sint et defectibilis
licet eam mors sint in ista in se
lectus per violentiam sicut in natura
corrupta ... sint vel quedam
inclinatio ad defectum vanitatis que e
rat creatura talis defecisset
nisi beneficio conditoris salvaretur
¶ Ad quod dicitur quod in innocentia erat
anima respondeo dicendum quod in innocentia
duplex dicitur vivendo ut dicit
naturam scilicet ... et ratio erat anima
non erat causa immortalitatis
Alio modo ut dicit ... iustitie
originalis et sic est causa immor
talitatis et sic non erat anima
¶ Ad quod dicitur quod deus est vita anime
respondeo dicendum quod hoc verum est quia ipsa a
nima debet esse separata a sua vi
ta ... damnatorum ad se
parationem a sua vite esse separatus
... non ... separa
bilitate ... supra
dictis ¶ Ad illud quod sequitur ... quod
durante statu innocentie anima
semper esset coniuncta sue vite et

dicendum quod hoc verum est vel tamen esset
illa ... corporis eorum sub
vita anima ... beneficio conditoris na
ture ... in mortalitatis eius
dem ¶ Ad illud quod subditur quod illa in
fluentia sint nullius dicendum quod est
quedam influentia in creaturam
rationalem que salvat in esse et hoc
est nullius secundum quod illud dicitur unde
quod est idem apud omnes ut dicit
Bacon esse talia que perpetuat
in esse in mortali et hoc esse gratui
tam ideo esse in mortale illud
quod perpetuat coniunctione corporis cum
sua vita et hoc coniunctio anime
cuncte cum sua vita ¶ Ad illud
Augustinus modo erat corruptibilis respondeo
dicendum quod hoc verum est ...
corruptionem ... secundum quod contra
agens ... violentia sint
cum quedam possibilitas ad dedendum
cum ad non esse vanitatis defectus ...
... talis ... ¶ Ad
illud quod sequitur dicendum quod eo ipso
quod mortalis sint beneficia sine
... ligni vite sint in mortalis
... gratuito ille
... ¶ Ad illud
quod ... si bruta animalia ... lig
ni vite possent ... dicendum
quod non hoc esset vero in mortalitatis
... sint ... conveniente
cum ... actu sine ... apta
nata ... cum sua vita ...
sint apta recipere influentia que
potuit ... corpus ...
sibi ... ... in vita ...
... in mortalitatis ...
ta beneficio ligni vite sint ...
... in ...
in mortalitatis est non posse mori

2^a est mediate influencia gratui
ta existente anima nata non esse
perpetuata nata in illis licet fuisset
[illegible] fructu ligni vite
Secundum inquirendum utrum in morta
litatis ligni in natentie sit
eadem tamen in mortalitate glorie Et
sic videtur quia disposita et potentia que
est [illegible] non differunt in substa
[illegible] nec differunt secundum [illegible]
dispositionis [illegible] sed in mortalitatis in
natentie et patrie non differunt nisi
sicut potentia disposita potentia que
est [illegible] quia non [illegible] differt
Item quia determinata et indeterminata
non differunt secundum [illegible] sicut
patet de angelis quorum erat quia videtur
[illegible] ante confirmationem determinata
post quam non [illegible] nisi [illegible]
tamen erat sicut caritatis vie et patrie
est eadem [illegible] quia in [illegible]
nec caritatis melior est [illegible]
[illegible] Quoniam ergo in mortalitatis in sta
tu in natentie et in mortalitatis in
statu glorie non differunt nisi secundum
determinationem et indeterminationem sine
in mutabilitate non differunt secundum
[illegible] ¶ Item si in mortalitatis sine
non est eadem tamen in mortalitate
in natentie quod est aliqua quia [illegible]
[illegible] ad [illegible] post opus in dierum
quod non [illegible] deus die septimo
ab omnibus [illegible]
in Deum Item mortalitatis ante lapsum
et mortalitatis post lapsum non dif
ferunt in [illegible] sed ante lapsum erat
in mortalitatis [illegible] quia ad moriendum
post [illegible] que est [illegible] quia sim
pliciter ad non moriendum quia que est
[illegible] ad non moriendum simul est
in differentia secundum [illegible] Item ad [illegible]
[illegible] nec [illegible] homo [illegible]
sit [illegible] non [illegible] videtur
idem mortalitate ¶ Item in morta
litatis in via est quia [illegible]

[illegible] est quia [illegible] [illegible] ante
est eadem ¶ Item [illegible] devenit
[illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] aut [illegible]
in mortalitate vie [illegible] ante
[illegible] in mortalitate patrie
quod eadem est mortalitatis vie et
patrie ¶ Item si homo [illegible] [illegible]
[illegible] ad in mortalitate glorie
[illegible] affectus nobilis in
eo fieret [illegible] tamen in mor
talitatis in homine [illegible] esset in mor
talitatis nobilis [illegible] non fuisset
in isto [illegible] [illegible]
in illa [illegible] quod due in mor
talitates simul essent in eo set
alia est in mortalitatis vie et
alia patrie ¶ Item si [illegible]
homo in eadem fuisset [illegible]
[illegible] in [illegible] una [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] Item quod in mortalitatis
in natentie et in mortalitatis
glorie sunt [illegible] sine [illegible]
[illegible] talis [illegible] in morta
litatis [illegible] illa erit eadem contra
in mortalitatis vie est [illegible]
vel [illegible] data illa que est
glorie [illegible] facientes igitur
sunt [illegible] que [illegible]
[illegible] ¶ Item non est idem corrup
tibile et incorruptibile sed illa que
vie potest non esse que est glorie
non potest non esse ¶ Item non est
[illegible] que est [illegible]
[illegible] illam que est [illegible]
tatis et illa que est vie corrupta
est et [illegible] que [illegible]
potentia [illegible] sit potentia que
est [illegible] est [illegible]
et stabiliat in esse [illegible] ¶ Item in
mortalitatis glorie est [illegible] non [illegible]
[illegible] Item in mortalitatis glorie
[illegible] potentia moriendi
alia [illegible] ¶ Item [illegible] alia est

in mortalitatis eternus quam in actu
accepimus alia est que per proprium in
sepulchro specimus ille cum Christus est
in mortalis ut possit non mori
si non peccaret filii resurrectionis
nec ultra poterunt peccare nec
mori Item non est tristitia alicui
de eodem sed tristitia erat alium
mortalitate nec idem mortalitate
prime ergo etc Item in sensu dicitur quod
¶ Aliud est non posse mori et aliud
posse non mori sed non posse mori
idem est quod inmortalitatis prime
posse non est mori in mortalitatis
vite ergo etc Item inmortalitatis
vite et inmortalitatis prime status
vite distinguunt conveniens sed constat
quod status isti sunt diversi ergo
inmortalitatis etiam illa diverse sunt
¶ Item voluntas humana quod si per moriendi
potestatis sublata fuit ita quod non
remaneat per aut remanet sed non
ad ipsum actum moriendi et
non auferri videtur quia potentie
naturales non auferuntur Item non
creantur nove potentie in ipsis qui
sunt cum deus post aliqua de exp
actuatione quantum ad ipsos ergo
remanet potentia sed nova de
hoc quod si secundum illa contingit
dicta in via esset potuit non mori nota
in patria hoc videtur cum non sit
nova potentia super inducta qua
homo sunt mortalis in mortalita
te prime ¶ Aut non videtur posse
dici in patria esse sed solum quod
nec potuit mori in via quia anima
potentia quod habebat in patria erit
subiectum tantum quam nec in via
potuit dici esse sed potentia quam
tantum potuit mori in patria ¶ Hec
tamen non ut speculatus sunt summa
in mortalitate ¶ Et ideo quidam
dicunt quod eadem est per se secundum substantiam
differens secundum maiorem approximationem
ad finem actum sive ad finem sed ipsa
ad que homo sunt moriendi non
moriendi indeterminate per se erat per
primam determinata ad unum ut secundum ad non
moriendum etiam eadem potentia que
comparata (super) vivendi gloriose erit in
patria determinata ad vivendum Et in
mortalitatis in statu innocentie et in
mortalitatis in statu glorie eadem sunt
per se secundum substantiam sed per maior declaratis
sunt nomine censentur sicut vanitatis
non prima ipsius ¶ Ad quod obicitur quod si
est aqua etc dicendum propter quod dicitur
quod hec est aqua gratis data illa
etc ut dicit aliqua divisionis qua
tum ad terminum potentie sed dispositionis
¶ Ad cum additur in potentie esse
aqua talis vel talis essentia non dicitur
sed dispositionem in mortalitatis aut dicitur
tamen per terminum per generatione determinatum
vel non variatur cum non mutat ipsa
dispositionem sed ipsam potentiam ¶ Ad quod
obicitur quod non est idem corruptibile
in corruptibilitate dicendum idem in essentia
secundum status diversos potest esse
corruptibile in corruptibile sicut
idem in essentia est sensibile mobile differt
sensibile mobile quod cum sensibile mobile
in forma generatione in anima post
effectum difficile mobile per gratiam
¶ Ad illud quod obicitur quod illa que est vita
nec corrupta est etc dicendum quod non
est differentia ubi illa que est per
similitudinem ad illam que est ut moriatur
dicendum quod per non sunt corrupta
potentia in mortalitate ut etiam
ad actum non manebat ipsa potentia
cum inclinatione ad actum et tamen
superius erat ipsius non potentie
¶ Ad illud quod obicitur quod in mortalitatis
glorie sunt etc dicendum quod hec
natio sive per se perpetuandi vel non

separandi non causatur ex diversitate
primus et potentie sed ex diversis
dispositionibus superadditis que sunt
circa reglia. Quod autem dicit augustinus
alia est in mortalitatis carnis etc.
hoc intelligendum est ad alietatem
status diversificati per dispositiones
additas non potentie mediante qua
perfecta regula imperfecta non autem ad
alietatem primus potentie possibilita
tis vel ubi est distinctionem dico
statuum quia ibi erat potentia in
statu innocentie et mortalitatis
sine potentia moriendi secundum est
mortalitas in statu post peccatum. Similiter est
opposite in mortalitatis. Ad aliud di
cendum quod idem potest esse domi
cilis quia domus dicitur respectu
domini et respectu sponse dominus
secundum quod sponsus est. Ad quartum
quod non est translatus ab eadem in
eandem dicendum quod translatus est qui
est ab immortalitate innocentie
ad illam que est glorie est per diversi
tatem statuum quia est translatus a
statu in statum vel sicut qui perficitur
in moribus perficiendo aliam imperfecta
aliquam perfectam non dicitur sumpsisse
aliam et aliam naturam sed eandem
ipse vite unitate et continuitate licet 2m
aliud et aliud ~~[illegible]~~ statum vite perfic
est [illegible]. Ad aliud quod obicitur
quod aliud est posse non mori etc. dicendum
quod cum dicitur posse non mori vel
posse mori licet habilitas potentie
sit alia et alia respectu actus qui
est terminus potentie quia in una non
tantum habilitas que est facilitas
sive possibilitas in alia que est
impossibilitas ad moriendum non
tamen est potentia alia et alia. Ad
aliud quod obicitur quod in mortalitatis
vite contrarie status vite distinguit

dicendum quod hec est vera sed hec est
falsa quam dispositionem additam poten
tie non quia ipsa potentia est in
naturaliter [illegible] quod videndum
ad illud quod quod quilibet postea vero
sublata fuit gratia potentia non
moriendi, quod dicendum quod non, sed solum
insignitum erat habitus sive actus hu
iusmodi. Ad illud quod obicitur quod non
potest vere dici in patria esse habens
potentiam qua etiam sunt mori
in via etc. dicendum quod hec est simile
quia hec quod dicitur mortalis non mortalis
modos dicunt potentie sive disposi
tiones non ipsam potentiam et videtur
posse dici ad illa que dicta sunt
quod tamen alia est ratio carne
et alia potentie spiritualis quia tamen
absolute dicta est potentia addita
super certam relationem sive incli
nationem ad actum vel sine. Similiter
potentia spiritualis super utraque etc.
Aliter videtur dicendum licet eadem
potentia sit generalis quedam
tamen alia est ratio potentie et alia
carne unde propter hoc patet quod eadem
est potentia primo moriendi et non
moriendi post eadem in substantia ne
cesse moriendi et non moriendi per
eadem necesse non moriendi [illegible]
aliud est quod primo fuit hec primo
receptibile mortis et inde indifferens
et post receptibile mortis necessa
rio secundum eandem possibilitatem
[illegible] moriendi que in substantia non mutatur
tandem [illegible] non receptibile mor
tis sed vite glorie. Unde quod
adhuc quia erat possibilitas in
subiecto hoc eadem in substantia modo
tu sine habitus [illegible] ad hoc vel
ad aliud variatur quia primo erat potentia
ad mori et non mori. Secundo [illegible] fuit
est necessaria ad mori. Tertio [illegible]
ad non mori unde denominata

sicut est determinata per additam necessitate
¶ Certa eadem modo potencia non
moriendi fuit indeterminata adhuc
necessaria non mori et inde qui consideraret
corpus dictas inclinaciones ad corpus
actus mediantibus modorum muta
cionibus sui habitibus proprie loquendo
diceret posset quod alia est potencia hic
et illa ¶ Considerandis igitur tercia
potencie sui primum dicte eadem
considerando potencia in racione po
tencie alia et alia non solum racione
sed nature secundum quod alia est
non bene instituta et alia corrup
ta et alia glorificata ¶ Distinguantur
ergo tres potencie ut prima dicatur
immortalitatis incompleta et 2a quod
incompleta consistit quod comparabatur secundum
potenciam moriendi ¶ Secunda dicatur
mortalitatis tercia dicatur immorta
litatis completa que est necessitas ad ac
tum contrarie que licet secundum necessitas ac
tum sunt necessitas distinguendum
autem quod immortalitatis dicitur dupli
cibus modis scilicet positive et sic idem
est quod potencia non moriendi et sic eo
perfeccior Adam que est nunc et pa
trie et privative et sic duplicat quia
aut privat necessitatis moriendi et sic
privacio fuit in Adam in suo sta
tu aut privat potencia morien
di et sic est modo in Adam et ul
tima continet sub se sicut species
subiectis ¶ Sicut enim potencia contrarius
est ad potencia que est necessitatis
sic negacio potencie que est
necessitatis contrarius est negacione po
tencie contrarie ¶ Ad aliud ergo dicen
dum quod immortalitatis in racione et pa
trie differunt sicut diversa et similia
similiter sicut potencia differt
et potencia que est necessitas ¶ Alia
per determinatum et indeterminatum dicendum
quod non est verum quia tamen per diffe
rencia unus est ibi differencia cum
alis sic accidentalis dicta animalis dif
fert a rationali ¶ Cum enim in morta
litatis positive dicatur potencia non
moriendi dicta autem est duplex scilicet
animalis et racionalis et potencia vero
ita dupliciter modo ad hanc inmateriam
duplicem duplicacionis et loquatur
de ipsa improprie est in racione pote
ncie ut actum est similiter secundum
quod privative dicitur alia erit tercia
licet hec ab illa sicut completum
ab incompleto secundum quod dicitur salvatur
quod tercia quibus licet est incompleta hec
completa ¶ Vel sicut alia est actio
de intensa et remissa secundum tercia
et illa per maiorem et minorem huius
participacionem ¶ Similiter sicut aliud est
generatum per hac scientia et hoc co
trario naturaliter vel acquisita di
co proprie loquendo sicut aliud dicitur
hoc album album hoc nigra eadem
demonstrata in subiecto vel hoc
sciens aliquis ignorans vel virtuosus
aliquis malignosus eadem semper
in subiecto demonstrato secundum
aliud tercie unum non dicit sic
dico aliud esse in mortalitate
in racione et patrie hoc eciam
patet per hoc quod in mortalitatis non
est potencia simpliciter sed vel virtus
vel potencia spiritualis sicut quod sed
quod alia et alia est secundum quod a
lio spiritu et alio informatur unde
cum alius sit spiritus qui est ne
cessitatis et alius qui est possibili
tatis et alia erit immortalitatis con
tinens necessitate et alia continens pos
sibilitate ¶ Patet igitur quod non est tan
tile de illis que solum sunt verum
potencie ut de potencia angeli
ante confirmacionem et post eadem morta
litate in racione et patrie hoc
autem patet ex auctoritate dicente

alia est immortalitas carnis
quam in adam accepimus alia est
quam post peccatum in resurrectione recipie-
mus ubi corpus erit sic immor-
talis ut possit non mori si non
peccaret moreretur aut si non pec-
caret filii non resurrexissent nec
ultra poterunt peccare nec mori
¶ Ad illud quod obicitur quod non tribuit deus
aliquam potentiam novam post opera
vi dierum dicendum quod verum est
tamen antea non erat similitudo
¶ Ad aliud quod obicitur quod immortalitas
ante peccatum et post peccatum non dif-
ferunt dicendum quod proprie loquendo
sunt immortalitas eadem potentia po-
tentia scilicet tamen conveniunt quia sic
dicit possibilitatem ad non moriendum
illa immortalitate sed non est illa ¶ Si-
militer dicendum ad aliud quod se-
quitur quod licet liberum arbitrium vel
quantum dicit potentiam quandam sit
eadem in via et in patria tamen in
quantum nominat potentiam cum gene-
ratione scilicet sive attitudinis non
est eadem ut dicta ¶ Ad il-
lud quod obicitur quod in immortalitas in via
est potentia quaedam vincendi etc
dicendum quod in immortalitas in in-
nocentie non dicit solum non potentiam
sed consequentiam scilicet et hoc cum possibilita-
te ad contrarium in immortalitas cum
in innocentie tamen hoc quod dicit sta-
tum sive aptitudine facultatis
ad actum perfectum vincendi dicit
possibilitatem ad moriendum in mor-
talitatis et ideo sunt duo est sunt
mortalitatis dicit potentiam scilicet
alterum sed non est illa ¶ Ad illud
autem quod post peccatum recompensatum quod
ergo dicendum quod [illegible] nomen
quod [illegible] simpliciter relativa nec

argumentum valet quod perdidimus in ada
recompensatum post peccatum quandam quod
perdidimus in immortalitate in innocentie
ergo et est cum ubi quantitas pec-
cati ¶ Preterea cum dicitur recom-
pensatum post peccatum sed non dicitur equa-
liter dotem recompensatum sed quan-
dam primum non moriendum operis ad
ade recompensatur maiori bono et
meliori post peccatum ¶ Ad aliud dicendum
quod in transfiguratione ad gloriam non fuis-
set perditio alicuius nobilis proprieta-
tis quae est proprietas nobilis sed
tamen defectus comportati in morta-
litatis aut in statu in innocentie
inquantum concludat possibilitatem
ad moriendum quae valet defectum
unde sicut in transfiguratione animae a
statu viatoris ad statum comprehensoris
nulla fit deperditio nobilis condicio-
nis moriamur fidei cessant sicut
est in proposito ¶ Ad aliud dicendum
quod licet vita naturae sive est animalis
vita sine quadam quia in gloria
non est aliud sublata vita naturae
sed completa et perfecta non tamen ut esset
immortalis proprie loquendo cum fuis-
set mutatio vitae secundum mutationem
status nisi modum proprie loquendi se-
cundum quem augustinus dicit mu-
tat vitam quia transfert se ad statum
alterum vitae melioris
Sequitur inquirere utrum immor-
talitatis et immortalitatis idem
erant potentie in adam quod sic
videtur possibile in aliis de naturali
potentia ut in aere condensan-
di et rarefiendi sive condensatio-
nis et rarefactionis sive rarefaci-
endi et rarefiendi similiter in
aqua calefactionis et calefaciens
passive dicitur similiter de aliis [illegible]

videtur de potentia actiua ut contrariorum currendi et non currendi, contrahendi et retrahendi. Idem videtur quod et de actiuis et passiuis, vel sit quod una est potentia contrariorum. Idem ita erit in proposito. ¶ Item vita et mors corporalis opponuntur secundum habitum et priuationem, iusticia animae et iniusticia animae est eadem potentia vitae et mortis quia benefaciendi et malefaciendi potentia eadem est potentia adiuta gratia et priuatione vitae. Quare videtur quod una erit potentia incorrupte aut completio mortalitatis aut immortalitatis, sive moriendi et non moriendi.

¶ Item mortalitas et immortalitas similiter opponuntur sicut mors et vita, secundum similitudinem oppositorum eadem est potentia, quia priuatio praesumit aliquem defectum alicuius potentiae aptae usque ad tempus et tunc deficientis. ¶ Item potentia fuerit sunt necessitatis moriendi in Adam, secundum constat quod illa necessitas aduenit alicui potentiae non autem aduentu illius inest illi potentiae necessitas moriendi illa quod potentia sunt oppositorum. ¶ Item potentia moriendi in Adam aut erat de opposito et sic habet ¶ habeo propositum quod eadem est potentia oppositorum scilicet moriendi et non moriendi aut unius tantum et sic non necesse sunt illum mori sicut necesse est Adam moriturum.

¶ Sed potentia moriendi erat naturalis in potentia non moriendi naturalis potentia quod si sunt eiusdem potentiae sunt eadem potentia est naturalis potentiae naturalis in potentiis. ¶ Item non est eadem potentia naturalitatis et gratuitatis vita de aliis similiter. Hoc mortalitas et immortalitas. ¶ Item in mortalitatis et immortalitatis causae sunt contrariae mortalitatis enim causa est compositio contrariorum (hoc est) admixtio repugnantium, quae est enim sine repugnantia consistunt composita dissoluta naturaliter. Adhuc separata anima in mortalis accipe causa enim in mortalitatis erat gratia ut dicamus causa conseruatiua vel confirmatione corporis cum anima non separata a summa vita, sed potentia moriendi est illius principium quod est receptibilis dissolutionis potentia non moriendi illius quae est susceptibilis in separabilitatis animae coniunctae cum sua vita et corporis sibi coniuncti, unde potentia moriendi est primus corporis non moriendi coniuncti quod est et alia et alia. Quare ipse loquendo in mortalitatis enim determinat quod corporibus communiter ut tamen est mortalitatis corporibus tamen ut videtur.

¶ Ad est considerandum potentia multipliciter dicitur. Est enim potentia naturalis sine potentia, potentia disposita est ipso quae est necessitas. Hanc triplicem dicam est considerare circa potentiam immortalitatis et mortalitatis. Potentia autem naturalis sine potentia qua aliquis dicitur immortalis est posse non moriendi vita animali. Potentia disposita est posse non moriendi vita animali quae conuenientibus equalitate complexionis, magistra harmonia, virtute caelesti irradiante, gratia confirmante, in quadam continentia sufficientia competente alimenti, stabilitatis consistentis ipsum aliendum nec patiatur dissolutionem ullius ex parte ipsius animalis co-

tentiua corporis quam iuncti potentia aut que est virtutis est potentia continendi ipsius equalitate dissolubilem compositionem corporis et virtute continentia in mutabilitate stabilitata composito esse [illegible] sicut certa modo intelligitur compositionem mortalitatis quia potentia [illegible] est et potentia continendi secundum que disposita est facultatis potentia non que est virtutis est facultatis dissolutionis cum intrinsecus pugna compositionem corporis et defectu virtutis regentis sue continentis compositionem forme presidentis. Si igitur [illegible] in utramque potentia alia que dicit posse mutari esse una posse non dissolvatur et que est effecta virtutis sufficientis dissolvi [illegible] et defectus oppositus. Nam in mortalitatis dicit posse continendi cum virtute inefectam continuandi vitam. Si mortalitas dicit posse continendi cum virtute insufficienti [illegible] illius et sic quodammodo potentia mortalitatis et immortalitatis in adam erant una potentia quodam certa modo diverse [illegible] mortalitatis et immortalitatis sumpta sic sumpta est eadem sic sumpta utraque potentia cum continendi est potentia mortalitatis ut [illegible] qua potest deficere in mortalitate, similiter qua [illegible] perpetuari potentia autem qua [illegible] eadem qua potentia qua est immortalitatis cultus aut continentis regentis in [illegible] vita a deo aqua est [illegible] virtus constat cultus cibi lignorum paradisi corporaliter

aqua potuit stabilem contra defectum senectutis et dissolutionis cum aliis [illegible] potentia aut qua est mortalitatis si potentia debilitatis dici non magis defectibus [illegible] defectibilitatis et dissolubilitatis nature illius magnitudine [illegible] indiguit alimoniis fructuum paradisi. Unde Augustinus in libro [illegible] adam de lignorum fructibus refectum contra defectum de ligno vite stabilitate contra vetustatem [illegible] alia est potentia qua mortalitatis et immortalitatis potentia aut [illegible] una consideratione eadem alia consideratione diversa ut dictum est. Ad illud quod ulterius [illegible] potentia qua [illegible] est eadem potentia cum [illegible] et refectus [illegible] dicendum quod hoc verum est de potentia passiva [illegible] quia [illegible] qua quedammodo est diversa [illegible] cum consistens in eadem [illegible] tandem [illegible] recipit [illegible] quod recipit diversas inmutationes [illegible] agente [illegible] hoc quidem dissolvente et substantia [illegible] non [illegible] magis certa effecte. Ad [illegible] in activis ut in potentia currendi et non currendi et dicendum quod non est simile in effectibus voluntariis et in aliis utraque cum potentia scilicet currendi et non currendi est potentia voluntaria unde sunt [illegible] eadem [illegible] cum voluntatem [illegible] est opposita

unde non est simile in voluntarijs
potencijs et [illegible] que opposita sunt
et in aliis cum media sunt posse
mori et posse mori vel posse
non mori ¶ Ad aliud quod sequitur
si vite et mortis spiritualis sunt
anime sive eadem potencia etc
dicendum quod licet in anima sit eadem
potencia bene operandi et male ean-
dem potencia et voluntate sunt
li. ar. sunt bona et mala non tamen
eadem potencia effectiva vite
spiritualis et mortis nullam mortem dico
mors animalis licet ergo eadem
sit potencia bene operandi et male
non tamen est eadem potencia
effectiva vite et mortis ¶ Per hoc patet
solutio quod eadem est potencia
mortalitatis et inmortalitatis ex
parte corporis quia ex parte corporis
non est principium effectivum neque
receptivum sunt cooperativum vite
corporalis sicut est ex parte anime
spiritualis (quantum dicit ad aliquid
est simile) Nam sicut necesse morta-
litas neque inmortalitas alterius
potencia licet in eadem simile et
mors et vita accidentaliter tamen hic
alibi [illegible] illa aut eadem
tamen est principium sive potencia
susceptibilis utriusque scilicet vite et
mortis spiritualis ut voluntatis
aut li. ar. ¶ Ad aliud quod sequitur
si eadem est potencia admittendi
sive reparandi etc dicendum
quod hec non est de [illegible] susceptiva
sive inquantum dicit effectiva sed
quia sive effectiva nisi forte dicatur
quod quod non est effectiva est effectiva
Ad aliud quod sequitur si quod eadem
est potencia appetitiva prima
tunc etc quia eadem est suscep-
tiva sive media sive agens
sive effectiva consequenter [illegible]

est susceptiva nisi forte dicatur
quod non est effectiva est
effectiva ¶ Ad aliud quod sequitur
similiter patet Ad 4 quia necessitas
moriendi advenit in qua sunt
susceptione in mortalitatis non
sunt effective sive potencie
aliqua ¶ Similiter patet responsio
ad aliud quod sequitur quia potencia
susceptiva sive media sunt ad
opposita sive respectu oppositorum
non illa que sunt effectiva ¶
Ad illa que obiciuntur per alia per
quibus videtur dici quod nullo
modo est eadem potencia mor-
talitatis et inmortalitatis Ad 4
dicendum est primo ad aliud quod obicitur
quod potencia moriendi est vel
potencia etc dicendum quod pro-
babilis sumpta nomine potencie
se habet multipliciter dicitur quedam
secundum se scilicet inquantum equalitate
et dicitur ad opposita alia tamen
in activis quam in passivis in
activis non est potencia ascen-
dendi et non descendendi
ambulandi et non ambulandi
in passivis ut est potencia
calefiendi ambulandi et non
ambulandi vel condempnandi
quedam autem magis se habet ad
unum quam ad alterum alia sive esse du-
plex quia aut forma vincit
suam materiam et tunc magis
se habet ad agendum quam ad pacien-
dum et tunc est facilis ad
agendum et difficilis ad paciendum
et dicitur potencia naturalis aut
materia vincit suam formam et tunc
est facilis ad paciendum et dif-
ficilis ad agendum et dicitur naturalis
impotencia quedam autem que est tum
ad unum ut in homine rationalitas
que est tum ad racionem [illegible]

naturalis sunt sunt primo modo et tamen
non sunt tamen eodem modo quo dicitur
naturalis potentia impedicamentis
sed sunt sunt medio modo et
potentia moriendi et non moriendi
et potentia susceptiva utriusque per
tunc ulterius perfectione non dicitur per
naturalis secundum modum primum
et si debeat ad aliquem medium
videlicet datur videlicet ad primum
quia sicut potentia que est ex
tendendi esse et non extendendi
dam facultate et quasi indifferen
ti potest exire in utrumque actum per
potentia que erat vivificandi
et [illegible] in quadam facul
tate respectu utriusque similiter po
tentia que erat vivendi et
moriendi sine animandi perfectio
et non vivendi non perfectus sunt
in quadam facultate ad suscep
tionem utriusque potentia quia mor
talitatis et immortalitatis redu
cis ad primum modum non ad secundum
ut patet quia ratio videlicet adtendum intelligendum
si subiectio est potentia ulterius
modo sumpta non potest esse oppo
situm illius ut inquantum est natura
litatis non potest esse [illegible] sed
inquantum est potentialia modo me
dio sumpta potest esse eius op
positum sed non simul cum illa sed
inquantum est potentia primo mo
sumpta similiter est et simul potentia
quia una est similiter et aliud op
positum ¶ Aliud patet quia dispo
sitas quia [illegible] et
[illegible] non sit eadem po
[illegible] tam
[illegible] qualitas
[illegible] est naturalis potentia et impo
tentia non [illegible] sequitur quod

mortalitatis non sit eadem ut an
tactum est potentia susceptiva
utriusque perfectionis immo primo non
sunt potentia naturalis neque pote
tia susceptiva utriusque non perfectionis
sunt potentia innaturalis eo modo
quo potentia naturalis et innaturalis
determinata sunt in quarto predica
menti qualitatis ¶ Ultimum
similiter patet dispositio quia sicut
tactum est potentia a qua im
mortalitatis est alia ab illa a qua
est mortalitatis et ideo concludit
argumentum secundum quidam potentia ab
in qua est tamen eadem ut
est primum sive indisposita ¶ De
materie evidentiam aliquorum
predictorum notandum quod immortalitas
non est nomen perfectionis quia
passionibus [illegible]
[illegible] potentie cum
non [illegible] est [illegible]
sive potentia spiritualis et [illegible]
[illegible] quieta quia est vita per
quieta et immortalitatis que dicitur
[illegible] sive [illegible]
[illegible] erit quieta similiter mortalitatis
quia mortalitatis et immortalitatis
non solum nominant po
tentias sed aliquas potentias [illegible]
[illegible] non tenent regularum
[illegible] potentie unde
[illegible] possit aliquis [illegible]
[illegible] potentia
moriendi et non moriendi eadem
ut tactum est non tamen sequitur
quod mortalitas et immortalitas
eadem [illegible] sequitur id
sunt potentia mori et potentia
non mori vel non potentia mori
ergo eadem sunt potentia mo
riendi et non moriendi simpliciter

A [illegible]

dicas, id est sine distinctione, quia alia
est ratio potentie generative et
alia potentie spiritualis operative
simpliciter.

Questionato de possibilitate hu-
mane nature, alio capitulo de-
inde de prolis propagatione, primus ergo
queritur de modo sive de modo propaga-
di, id est de coitu primorum parentum, quia
de ipsa prole propagata. Circa primum
queritur utrum primum est si in sta-
tu innocentie potuit esse carnalis
decisio. Secundum si in decisione huius-
modi fuisset libido aliqua vel carnis
intemperata delectatio. Tertium si prolis con-
ceptio fuisset mari et femine
temporis equalitas si abducta fu-
isset generatio sine assumptione hu-
iusmodi cessasset.

Queritur ergo primo utrum parentes
primi potuerunt coire in statu
illo. Quod sic videtur plane ab Augus-
tino de civitate dei xiiii c. xxi dicit enim sic:
quisquis dicit non fuisse coituros
nec generaturos nisi peccassent quid
dicit aliud quam propter peccatum [illegible]
necessarium fuisse [illegible] et post
eodem illo nuptie digne fe-
licitate paradisi si peccatum non fuis-
set et diligenda prolem gignerent
et pudenda libidine non haberent. Hoc
autem esse non posset nisi haberent
potestatem coeundi in statu illo. Ergo
etc. Item in genesi non est bonum
hominem esse solum, faciamus ei ad-
iutorium simile sibi, super quo
Augustinus super genesim ad litteram si dicit
quod ad quid ... est factus, hec
adiutorium nichil aliud probabiliter
occurrit quam propter filios procreandos
et post eodem non in mente ad-
iutorium mulier facta sit viro
si procreandi causa pretermissa sit. Quia

stat quod masculus et femina filii gene-
rari non possunt nisi mediante coitu,
ergo etc. Item data est femina
homini quia generata nisi salutem esse
duum quod spectamus ... Ergo ...
corporales salvari non poterant, si
homini data est eis quia data ..
ut salvaret secundum speciem. Et secundum
numerum salvari non potuit sine
generatione; sed primus homo potuit esse
sine appetitu secundum numerum, quod si
secundum ... potentia generativa.
Item dicendum super illud crescite et
multiplicamini dicit glossa Deus
quod generis multiplicatio fieri man-
datum sine ... in fine ... propter
si sacras desiderat ... generare. Sic
habita omnia quod sentit ... quidam
corpus quod fieri ... in feminam
... fecit eos masculum et
feminam locis multiplicandos
esse crescere misit et cetera. Hoc dicit
plane quod quia eos condidit in
naturalitatibus fecit eos masculum
et feminam, nisi hec prodiisset ad
multiplicationem hominis quod copula car-
nali ergo videtur quod coitus erit
etiam copule carnalis. Item Augus-
tinus dicit quod generabunt non nisi
mortalia possunt esse. Ista ratione
animales dum parentum non
deliberent voluptati carnali
defuit operis actio. Sed patet
quod generabunt non nisi carnaliter
immortalia esse possunt. Ergo ...
primi parentes in suo statu erant
... in mortales ergo etc.
Item sexus est superfluum in
... superfluitas autem maxime
attestatur quod non erit in statu
illo aut erit ... sine
... tunc ... constituendum

aut non Si sit sic quod est contra tenus
non sepius nisi per violentiam rac
quadam destitutione nature pro
debilitate deberet cum non esse
reparatione tenus sibi quod non conveniret
in statu illo si non erat tenus
non videtur quod possit esse peccatum
plus peccando cum plus debe
at esse subdita peccatum iste
dis aliam partis subditam ab aliquo
est dispositio via ad corruptionem
quod cum plus sit de subdita peccatum
per carnalitatem feminis tamen deca
sis est via et dispositio ad corrup
tam hoc autem non conveniebat in sta
tu illo quod est ¶ Item nec videtur
tunc sicut nec non corruptione
posse esse maris et femine via
communis universalis cognitione sine me
dorum genitalium motu contra
virilis erectione quia quod non
contingisset ante peccatum ¶ Item
non esset corruptionis tamen medici pro
sacramentis matrimonii Sacramen
ta autem omnia data sunt in re
medium peccati ¶ videtur quod in sta
tu illo si stetissent homines parentes
fuisset decisio feminis sicut per
apostolus Augustinus superioribus et
etiam dicit ratio superiorum non
videtur quod philosophorum ¶ Ad quod
dicendum quod tamen decisio est via ad
corruptionem dicendum quod non est
ista decisio cum que est via ad
corruptionem est solum nisi est
separatio partis actione ad salutem
conveniens in se et quod adde moles
tia sed consule sufficienti restau
ratione patuit ut etiam dicit
in poteris conventus perpetue
consistunt in maculatus ideo

constante fidelis misceri maritali
ut sine ullo incremento ardoris
libidinis sine ullo labe ac do
lore permanendi sicut gaudere sine
virginitatis non per apostolus Augustinus quod
tunc sicut mater fuisset plus per
cacitate generationis feminis vir
is et feminae licet cum sit decor
ditus et utilitate nature quod plus
potest generatione et mixtione
duobus duorum seminum in feminis
qui resplendens plus sit tamen semina
vel consensus dispone tamen quod
non masculus plus respondet ponens
mulieris et efficacius sine actum
ponens in rubeo de quod feminae
quod est non plus peccandi detur
datur autem mulieris et sic
requirat natura bene instituta
sicut et natura lapsa ¶ Respondeo
non tantum sed dicendum quod licet se
cundum intentionem nature instituta
data est nobis generativa ut salutem
esse debemus in eadem secundum spe
ciem non possit in eadem salute
secundum numerum tamen secundum inten
tionem et ordinationem divinam providen
tie data est homini generativa
ad complementum numeri electorum unde
viri secundum quod peccant psalmus
non est varia tota sed propria
est multiplicatio numeri electorum et
quibus reparatio ruine angelice
¶ Illud quod dicit Damascenus dicendum
quod sic dicit ut in fine quod deus
aliud genus hominum multiplicare
potuit quod non est unde non dicit
quod fecit sed quod facere potest
vel autem dicit quod sciens deus
quod erat prevaricaturus fecit eius
matrimonium dicendum quod sic non dicit

qua ipsi non essent futuri in prima
vitiatores non fecisset hos tales
sed ut sic ostenderet divinam providentiam unde
tam respectu eventus rei unde
quod praecipitur sacerdos secundum quod dicit
sed sacerdos debet praedicare sua
rei non est talis vel non quantitas
suum tamen respectu actus cuius
sequitur sed simpliciter respectu praedicatur
consequentia respectu actus consequen-
tis unde non est simplex quia
posterius sed sic secundum esse simplex et
formis quod cecidit ordinavit quod
tamen in infinitum multiplicaverunt
secundum materiam secundum quod multi-
plicavit se quae sunt supra quam
individuitate formis ¶ Ad illud autem
quod generatus non potuit esse nisi
mortalis dicendum quod mortale dupliciter
dicitur vel quod est potens mori vel
quod habet necessitatem moriendi primo
modo fuerunt mortales sicut parentes
in statu innocentiae erant immor-
tales non autem secundo modo autem
non fuissent in animalia Augustinus unde
mortale dicitur illud quod est animale
tum conjunctum potentiis generandi ¶ Ad
illud quod sequitur sed quia animalis ac-
tus non deberet voluptatem car-
nali [illegible] respondendum quod in commix-
tione viri cum muliere non esset
voluptas carnalis sicut carnalis
sonat in mente quia ut volet Augustinus
in paradiso si non peccassent fi-
lii parentes fuissent cum mixtione
[illegible] in membris
tus sine ardore libidinis et la-
bore pariendi Ratio ergo quod car-
nalitas non sonat in mente vel ad
gallatas v. caro concupiscit adversus
spiritum alio modo vel dicitur ut desi-
derium carnis secundum quod simpliciter sonat

in mente vel in nomine sicut sentimus
primo modo secundum non portat [illegible]
voluntati carnali sicut secundo
potuit ad illud quod sequitur sed de sup-
plantatione feminae dicendum quod illa
[illegible] dispositionis non fit
dispositione feminae quia unde femina
est totaliter de suppositis alii quod ex
corporibus parentum doctorum per-
veniens tota possibilitate fuisse
seminalis sine materiali in spiritus
Ioannes dicit et Augustinus xix super Ge-
nesim [illegible] in illa
una quod [illegible] quod per lapsum
lapsus est ¶ Item Augustinus decem
capitulum nisi tota in pluribus partibus
erat [illegible] naturam corporea quae
[illegible] erat vel alibi eodem libro
potest deus de Adam [illegible] se-
[illegible]
facere mulierem [illegible] unde in costa
in corpore plus quam est secundum materiam
quadrantia originaliter est [illegible]
quod est in femina de suppositione ubi
[illegible] quod est [illegible] suppositionis
[illegible] aut [illegible]
[illegible] est in femina [illegible] modo
suppositum est [illegible] secundum [illegible]
[illegible] suppositum tamen
in [illegible]
quadrantia [illegible] suppositum
quia non [illegible]
[illegible] non sonat in mente
sed est [illegible]
[illegible]
secundum illud [illegible] tunc [illegible]
est [illegible] est cum [illegible]
[illegible] est facere
tale quale [illegible] est [illegible]
in [illegible] est in aliis quae per
organum [illegible] alia quae

de sunt purgationes naturae
mittuntur sicut urina emanatio
urinae per membra emissioni il-
lius deputata ut sudor quae per
poros corporis emittitur. Et est
duabus differentiis quaedam quae
superfluitas venit ex debilitate
virtutis continentis expulsive sicut
urina et sudor et talis non fuit
in primo homine in statu illo et hoc
patet contra virtutem naturalem expulsi-
vam in illo quaedam venit ex con-
venienti qualitate continenti puri-
tate qualis est illa quae est ex-
pulsionis urinae quae fit per separatio-
nem abundantis. Et superfluum in statu
illo sed secessus sed non illa in im-
munditia corruptione in qua est non
ut supra tactum est. Horum indicia
sunt vasa intestina et sanguinea
quae sunt a prima natura
ad conditionem naturae deputata.
Et sic patet quod non omnis superflui-
tas fuisset in illo sed secundum
in statu et pluribus dicitur. ¶ Ad
aliud quod dicitur ... quod semen cum
erat semen ... dicendum quod
non ... superfluum sed quod ad
nutrimentum non ... ventris quan-
tum ad generationem ... non ... si
ut est salivae ... sive in se
quod ... ante hoc est salivalis
magis ... unde ... non appetit
illud ... sed ut in alio salive
in aliquo tussiendo ... ...
... ... molestias
et naturalis. ¶ Ad quod ostenditur quod ...
... deceptio ... ad ...
tamen dicendum quod non est vera
deceptio cum quae est ... ad ...
... est ... ... est se-
paratio ... ... ad ... ...
... in se ... malitia ...

sine sufficienti restauratione ... non
fuisset in statu illo. ¶ Ad aliud quod
... quod ... non potuit esse quando
... cum ... ... motu
... generationis dicendum
quod ante peccatum non erat motus ...
... ut dicit Augustinus super Genesim ad
litteram. Si ... in statu illo
... in ... et ...
sine ... generationis ...
ad ... ... potius
... ...
... ...
... possit ... mulier in sta-
tu illo ... sine ...
... ...
... est ... ...
¶ Ad aliud dicendum quod sicut dicit Augustinus
super Genesim quod ... est in officium
... est in remedium. Unde
ante peccatum ... sunt in
officium post autem in remedium
unde ... dicit ... ...
... ... non sunt ...
... ... ut dicit
Augustinus super Genesim aliud in ...
... sunt ... ...
sicut ... ... est ... ut
... ... unde
in officium ... ... sunt
... ante peccatum unde ...
sunt ... ... ante est
peccatum et hoc quod ad officium ...
... ... post peccatum et ...
quod ad remedium ut ... ...

Secundum ... utrum in statu
illo potuit esse delectatio ...
... quod sic ... ut ...
... delectatio est ...
... ...
... ...
... ... in ... ...

ge in taliud quanta est nunc et maior
et longior in ... maior quam nos uidemus
maior delectatio uel tanta ut eum de-
cimus ... delectatio est in coitu
... ... plorat unus
... magis ...
¶ Item ... uenus sane ...
maior in magis quam in ...
estimet esse delectationem in opere quod ...
... est maior delectatio
quam in opere nature integre et sine
peccato ... in statu illo esset opus
nature integre et sine peccato ...
opus ... quia ... delectat
... deum ...
opere in ... ¶ ...
... in statu nature lapse
est opus nature corrupte et cum
peccato quod ... ¶ Item sic ...
plus diligit caritas deum quam
cupiditas ... plus dico quia in
... in statu ...
... statu cupiditatis ...
... medium est status ...
... quod ... se ...
in diligendo suum ...
... diligit suum ...
caritas suum et plus quam cupidi-
tas suum sed quanto maiori ...
appetit aliquid tanto maiori
delectatione ... regulariter ...
... que sunt ...
esse ... quam ...
... que sunt ... ma-
iori sunt delectatione quam ea
que sunt ...
... que sic sunt sunt
cum maiori delectatione quam ea que
sunt ...
... ita uidetur ...
... in ... sta-
tu ...
esset cum maiori delectatione quam

illa que fit in statu peccati sine
cum uoluntate ... ¶ Item
una queque ... de-
lectatur in facultate ...
sine ...
est quod quanto maior esset ...
et facultatem ...
... tanto maior esset delectatio
...
tactus ...
... tunc ... quam ...
quod maior esset tunc delectatio quam
nunc ¶ Item ... in sta-
tu illo plus delectabilis in ...
... et auditu in ...
... quam ... uel auditu
... lapse nos delectatio in ...
... et hoc quia ...
... et maiori et longiori ...
... illius ...
... erant apti ad delectandum
in ... quam ... lap-
si ... in gustu et tactu ...
... maiorem
... delectationem quam ... lap-
sus quod ...
... delectationem quam ...
¶ ... in statu il-
lo erit ... sicut
... alia ... aliqua ...
... esset delectatio ... quan-
ta est nunc cum ... de-
ordinata ...
in ... et hoc ...
... delectatio tunc ...
... deordinata in ...
Item ...
...
illud ...
... sine ista libidine ...
...
... sunt ...

moverentur tunc voluntate ad ea que
ipsis membris agenda sunt sine
ullo tamen tanta facilitate
quanta in nobis in aliis membris movemur
nos tendimus ad opus generatio-
nis filiorum si libido non fuisset
que ideo inobedientie retributa
est inobedientie sponsis adulterinis (?)
tatis motu sensibus ut certa pu-
tasse alia membra sine [illegible]
ipsis quod sine libidine aliquam pos-
set in statu illo opus generationis
operari ¶ Item si tanta esset ibi
delectatio quanta modo in simili opere
generationis tanto fuisset maior appe-
titus ad illud opus generandum
quanto nunc manerent sed tunc
non erat motus aliquis appetitui
ad simile opus unde Augustinus xiv
super Genesim ad litteram Nonne constitutis et
inclinatis credidit ita fuisse tunc
illorum sicut corpus animale con-
stitutorum in paradiso non dum lege
mortis dampnatorum ut non sicut
appetitus carnalis voluptatis qua-
lem non habent ista corpora que iam
conditionis mortis propagine ducta sunt
¶ Item quod nullo peccato patet quod sine volup-
tatis causa sine culpa filiorum
pueri ¶ Item Augustinus dicit in secunde
[illegible] autem sed absque quod si illi
non peccassent sic membra genita-
lia applicarent ad invicem sicut
manus modo applicatur ori sed in
applicatione manus ad os aut
nulla aut modica sit delectatio ergo
per rationem videtur quod nec contactu il-
lorum membrorum ¶ Secundum autem
illud inquirendum videtur dubitatio
quia opus naturale ad suam conve-
nientiam quam requirit natura ad consortium

et magnitudine illud opus quod est ad
salutem esse divinum non potest sine
delectatione consortii magnitudine huius
corporis sana sed in appositione manus
ad os nulla modica est delectatio ¶ Sed
intelligendum est secundum duplicem modum
est dicendi ¶ Unde quidam dicere
voluerunt quod tanta vel maior erat
delectatio tunc quam nunc et tamen
non erat immoderata tanta erat
ipse vis rationis affectandum in mo-
derata non erat ipse inferiorum vi-
rium subiectionem ratio enim domina-
batur illi delectationi et eam desiderabat
in suo fine ideo non absorbebatur
nec erat ibi repugnantia ut sic
voluntatis solide [illegible] est enim
etiam alius modus dicendi qui
magis concordat verbis Augustini
probabilitatem tamen habet quod in de-
fensione communi commensuratione
corporis que non est in statu aliqua
fuisset delectatio moderata tamen et
mensurata secundum quod congruebat
sensus rectitudo ideo non erat
tanta quanta est modo nunc enim
quia virtus illa maiorem corrumpit
tamen imperium dominum ratio a-
misit originali iustitie vinculum
retractum per quod imperabat viribus
inferioribus ideo lapsatur scilicet habe-
nis tantum impetu rationi ipse
se implicabat in delectatione sibi ob-
latum non ipse interponente
virtutis motum sed ipse defendens
virtutis recusantis unde sicut
equus lascivus ruptis frenis re-
latus currit impetuosus quo
cum infrena delectatione equo ipse
rex licet non velit maiorem
virtutem sic corruptio mollitie

est sic hic, et ideo est quod dicit
Augustinus de ci. dei xiv ille dig-
ne felicitatis paradisi si peccatum non
fuisset cum diligentia prolem gig-
nerent, inquietanda libidine non
servirent, et ideo concedende sunt ra-
tiones concedentes quod non esset tunc
tanta delectationis intensio quanta
nunc, cum non tanta sit et modo
ordinem debitum non obsurget. ¶ Ad
aliud quod obicitur in contrarium quod delectatio
est consequens complementum cum ex
bonitate sensus eiusdem dicendum
quod non tam venit ex perfectione sed ex
dispositione complexionis super delectabile
in statu autem nature institute esset
esset complexio complementis quantum ad sensus
non tamen tanta esset vehementia hic
macio [illegible] quanta nunc, quia
ideo non esset tam impleta concu-
piscentia delectatio. ¶ Ad duo que que-
runtur dicendum quod est duplex
delectatio carnalis sive carnis et
spiritualis sive spiritus. Maior autem
est delectatio spiritualis sive spiritus in
operibus virtutis sive que fiunt
virtute et virtus quam in operibus peccati
sive que fiunt motu peccati. Et sic
bene potest concedi quod maior fuisset
delectatio spiritus in coniunctione maris
et femine in statu innocentie quam in
statu malicie, et ideo concedende
rationes ille. Non autem sic est
de delectatione carnali secundum quod dictum est.
¶ Ad illud quod obicitur quod actus delectatur
in perfectione et stabilitate sui
actus, dicendum quod verum est
sed tamen alius est delectatio huius
ratione hic et ibi utraque
delectatio quantum illud meritum [illegible]
exceditur. Hic est quod amplius
delectat quanto delectatio materia-

lis sic maior. ¶ Ad illud quod obicitur quod
amplius delectatur homo in sensu
visus et auditus, dicendum quod illud
est de delectatione visus; sed hoc non
est vim de delectatione ... sensitive
nec est sic de delectatione que
est in visu et que est in tactu,
quam visus delectabile in obiecto
quod est nobile et magis accedit
ad naturam spiritualem, visus et auditus
ideo in illis delectatio magis potest
sine intendi, tactus non delecta-
tur in re magis quam materiali et
ideo intensio sive delectatio ma-
gis impugnat statum spiritualem et
magis reddit hominem carnalem
et animalem, qualis est homo in
statu miserie, et sic patet quod non est
simile. ¶ Ad illud quod dicitur Damascenus ma-
gistri dicendum quod non intelligit
magister dicere quod non esset delectatio in
commixtione membrorum genitalium,
sicut non est delectatio manuum ad
hoc, sed intendit quod est similitu-
do in duobus, scilicet in hoc quod utrorumque
opus fieret in quadam obedientia vo-
luntatis, et in hoc quod in neutro acci-
deret ardor libidinis concupiscentie
et ideo est quod nulli. Augustinus xiv
in de ci. dei c. xxiv dicens in
tanta felicitate hominum absit ut
suspicemur non potuisse semen
seri sine libidinis morbo sed ea
voluntatis nutu moveri illa
membra quo cetera et sine ardore
illecebroso stimulo.

Sequitur inquirere utrum sola
causa prolis gignende fuisset
maris et femine commixtio aut ali-
quando causa delectationis, quod sic
videtur: causa prolis videtur sic non

pro tempore in nostro solummodo institutum fuit
in officium dicit enim Aug(ustinus) sup(er)
gen(esim) ad l(itte)ram quod egris datum est hoc re
medium datum fuit sanis in officium
secundum officium consistit in procreando pro
lem ergo solidamus ad hoc erat in sta
tu illo. Ad .i. ergo vir et mulier non
commiscebantur nisi propter quod erat. Nunc
videtur quod nunquam coeunt coniuncti nisi
propter prolis procreationem. ¶ Item qui de
lectum petit in statu nature lap
se propter intentionem prolis procreande
licet propter causam delectationis peccat
saltem venialiter nec hic impedit
natura corrupta ad hoc nisi solum
concupiscentia multos fortius tunc
peccassent tunc coeuntes delecta
tionis causa sed tunc non potuit
peccare venialiter ergo peccassent
mortaliter et sic caderent a statu in
nocentie ¶ Item delectatur in ali
quo propter se est finis quod est peccatum
ad .i. ergo probamus hominem causa delecta
tionis non causa prolis procreande vx
orem suam cognouisse ea fruens
quod fieri non posset sine peccato ¶ Ad .i.
videtur quod inequaliter coniunctione esset
procreatio fetus sic nunquam homo
comedisset quando pro illa comestione
fuisset refectionem nec unquam nutri
tiua in suo actu servata fuisset
propter effectum ergo per idem nec coniunctiua
in suo actu servata fuisset debito
fructu sed fructus eius est proles
ergo etc. ¶ Item in statu illo actus
non esset servatus debita intentione
nec intentio debito fine servata
cum intentionibus recte non est sine
causa servatio modi utilitatis virtute
non est sine pena neutrum autem
tempore poterat esse in statu illo cum
ergo finis actus coniunctiue est pro
creatio ... prolis ... quod in
qua ca... ... illa ¶ Contra

appetitus comedendi non erat tunc
libidinosus sed naturalis ergo sicut ne
cesse fuit comedere appetitu nutri
tiue sed sanitate conseruatiue ita appeti
tum generatiue ergo non consistit sem
per causa prolis sed causa commu
ni appetitu nec denegaret in de
ordinationem ¶ Item ille cum ap
petitus sit generatiue esset naturalis
videtur quod sicut appetitus alimenti
non esset subiectus semper rationi in
statu illo sic nec appetitus ille
ergo semper subiectus sicut esse in
conueniret sed si semper subiectus et
non esset subiectus rationi ergo plures
sit aliquid ad opus cause delecta
tionis non semper causa prolis ite
ms nutritiua semper ministrabat
generatiue ergo cum hec contineret
videtur homines tunc semper
generatiue administrabat ergo vel
generabat homines opera ordinem
possunt ut natura generare opere
sicut semper ut alii mulierem
cognoscere que non esset apta gene
re ut patet que esset grauida. Ad
.i. ergo dicendum quod in sentencia restat
tamen sed quod vxorem aliquam cognos
cisset que prolem non peperisset. Ad
aliud dicitur quod in statu nature
institute non fieret homines multiplicatio
hominum semper sed non videtur
in quia quanto nutritiua semper
ministraret generatiue homines cum non
esset subiecta rationi non videtur
quod illius cessasset augmentum
Item sicut comedere est actus
naturalis ita etiam coire sed homo
naturaliter appetit comedere non solum
in statu nature lapse sed etiam
institute ergo per rationem naturaliter appete
bat coire sed homo tempore nature

institute debebat appetitu pre
satisfacto cum natura esset ordina
ta et ordinate appeteret aliquam
penam sentiret ergo videtur quod si
mulier passa fuisset sine dolo
re propter necessitatem prolis generande
aliter videretur cognoscere ¶ Item
ponatur quod adam cognosceret vxo
rem suam impregnatam quero aut
peccaret aut non Si non ergo non erat
nisi quod in cuiuslibet causa generaret
Si sic causa peccatus erat tunc
nimis quoniam tempore nature lapse in qua
magne remanet efficacie sed nunc
propter licitam matrimonium compensat
tantus actus ita etiam quando illa
est prolis generande necessitatis ergo videtur
quod multo fortius tunc Item non
erat maior in ordinatio in contac
tu illorum membrorum quam in admo
vendo manum ad os sed manus ad
manum potuit ad os sine aliquo pec
cato etiam propter necessitatem ergo videtur
quod adam potuit cognoscere vxo
rem suam absque peccato etiam propter
prolis necessitatem generande ¶
Ad dicendum quod vir inquantum actu
quo cognovisset vxorem suscitas
set opera prolem creacionis huius est
quia convenientia ordinis quod
exigebat perfectio virtutis adhuc
sufficiebat exigebat namque
hec convenientia duplicis ordinis
sive virtutis generative ad invicem
interpositam ad suum finem Vis eum
generativa ordinem habebat ad in
ordinem inquantum perfecte subiectio
nis rationis in actu non exigebat
nisi secundum quod ratio dictabat ratio
autem recta et ordinata dictabat
nulla re esse utendum nisi ad
id propter quod est eiusmodi vis generativa

data fuit homini ad prolis multipli
cationem ideo recta ratio nunquam dic
tasset eius generativa nunquam converti
in actum nisi propter prolis generationem
Sed cum congruentia ordinis exigebat
perfectio autem virtutis adeunt que
adhuc sufficiebat quia cum vis genera
tiva in lumbis ad generandum erat po
tens et sufficiens nec habebat im
pedimentum simul cum in ipsius status
loco corporis ideo cum ordinate cog
novisset vir uxorem semper opera
prolem suscepit propter exigentiam
duplicis ordinis et sufficientiam dup
licis virtutis secundum generantis et suscipi
entis nec enim erunt in statu illo
nisi causa prolis nec causa de
lectationis nec causa preveniendi stu
prum appetitus ¶ Ad illud quod se
cundo obicitur hoc dicendum
quod licet appetitus generative fuit na
turalis non apportavit illam penam
quia omnes fuit subiecta rationi
recte Similiter non fuit de appetitu
nutritive non sicut est ut dicunt
aliqui quod appetitus nutritive de
pendet ab actione corporis que continue
debeat ad esse sed ex alimentis aliarum
creaturarum non subtraheret eius ar
bitrio per similiter nec natura corpori
que ad esse requiruntur quia ergo ap
petitus nutritive dependebat ab
illis que requiruntur ad esse non
subtrahebat arbitrio illius tunc erat
¶ Ad quod sic dicitur nulla sic videtur
quia nutritiva non data fuit cre
ature adhuc quod per illam haberet esse
sed adhuc quod per illa salvaretur sive
conservaretur in esse consideratio ex
quo subest arbitrio tunc est sicut per
ducto complis in esse ¶ Sed eius ipsa
generativa in statu il[illegible]lo erat

anima ordinata sicut etiam inferiora
ordinativa sibi indita sunt posse
regendi se in armonia ordinatae
que sunt utilitatis vel convenientie que
debent animo subiecto impressa li. ar.
magis quam inferiora dicendum quod
sicut donum est inferiora non sub
iacebant superioris liberi, sicut qua-
tam parte etiam inferiora ipsa infe-
riora superioris in actu vel opus
quoniam sive velle sive nolle liberi
sunt potentias aptas ad recipiendum
unus etiam quietis inferius generali
libus non superioris quanta in ac
tum sive consensu liberi. unde Aug.
de ... cum deus fecit ad..
fecit non natura propagandi quam
fecit subiecit eius potestati ut ea
propria voluntate uteretur quam diu
ipse vellet subditus esse deo ¶ Ad
evidentiam autem quesitorum notandum quod
in primo homine vires inferiores e-
rant subiecte rationi et hoc propter du-
plicem ordinem conservandum
debuit enim homo ordinari in se
in fine propter ordinem in se oportuit
vires inferiores subdi rationi sicut
minus nobile magis nobili inferius
superiori propter ordinem in fine quia
ille solus actus est meritorius qui
est voluntatis vel a voluntate im
peratum ut quod voluntas non tan-
tum meretur in actu suo sed etiam in ac-
tibus virium inferiorum debebant
vires inferiores eis subici secundum
quod patiuntur solus ... nature sub-
iectas ut potentie vegetativae magis
subiecta sunt generativa quam ve-
getativa tamen ut est in una
... eius ... quod sunt
inferiora ... ad conservandum
hominem in se ipso generativa ad multi
plicandum et conservandum hominem
in se ipso in specie ... inferiora ...

ordinabatur ad conservationem esse propri-
um quia naturalis appetitus magis
tendit ad conservationem esse propri-
um esse ipsius magis quam alicuius etiam
nulla sit ratio hoc est quod appe-
titus corporis inferiore magis
erat secundum modum nature et quia
natura determinata manet ad unum
potentias non rationalis sed ad oppo-
sita hoc est quod cum appetitus et
corpus inferiore magis sequebatur
impetum nature quam corpus gene-
rative quod nunc patet subiecta impe-
rio rationis erant generativa magis que
erat ad multiplicandum et conservandum
in specie et ita ad alium ordinabatur
ut compleretur numerus electorum ipsius
ad bonum esse talia autem sunt esse sub
regimine rationis hoc est quod genera-
tiva ei magis erat subiecta ¶
Item alia est convenientia quia
generativa ordinatur ad effectum dig-
nissimum scilicet ad generationem prolis, hoc ei
competit homine ideo dignum est
quod actus illius potentie subia-
ceat ei quod est in homine dignis-
simum scilicet rationi ¶ Alia est in actu
generative est quidam motus me-
brorum organicorum in generatione
... quam reducit ad motum
progressivum et ideo cum motus progres-
sivus in ... rationi ... obe-
diat ... sive ... in spe
cie sicut ... magis
homine quam ... rationi regulant
debuit subdi corpus membrorum
generalium rationi sicut motus ...
tum aliorum membrorum ¶ Item
alia est quia inferior est in atten-
dendo aliquid quo indiget ¶ generativa
generative actus consistit in pro
cidendo aliquid quo non indiget.

eius quo non sentiebat ita quo-
dam modo magis detrahitur
esse in actu generationis quam nutritionis
et ideo ne fiat excessus in huius-
modi detractione actus huius potentie
magis debuit regi ratione quam
actus nutritiue ¶ Iterum alia est
quia licet actu generatiue indigeant
sola membra genitalia deser-
uire omnia tamen membra cor-
poris ei deseruiunt vel delegando
semine vel delegando virtutem
ut ex semine participante virtute
producatur corpus perfecte organi-
zatum et ideo quemadmodum erat ut omnia
alia subderentur eius regimini
debebat huic dominium inesse
corporale in statu nature institute
magis quam vna aliarum potentiarum
vnius generatiue propterea magis de-
buit generatiua subdi rationi quam
nutritiua. Nutritiua enim magis
famulatur quam recipiat famulatum
corporis ipsa sedem quod recipit
famulatum animalium et aliarum quorum
visceris intromittitur alimentum sub-
iaceat imperio rationis et sic patet
quod licet vtraque potentia etiam actus
debuerit subiacere rationi in primis
hominis magis tamen generatiua de-
buit esse subiecta quam nutritiua
multiplici congruentia hac exigen-
te. Ex hiis patet responsio ad quod que-
rebatur consequenter. Si tamen ipsa gene-
ratiua esset omnino ordinata quoniam
sunt necessitatis vel congruentia re-
¶ Similiter patet responsio ad illud quod sequitur
scilicet quod sicut appetitus nutritiue eo
quod esset talis non esset subiectus
rationi sic nec appetitus generatiue
cum esset naturalis quia alia est

ratio subiectionis huius et illius ut
ostensum patet ¶ Ad illud quod arguitur
quod nutritiua semper deseruiret gene-
ratiue respondendum quod ita esset non
ordinata ut nunquam dealbo fuerit
nisi illo tempore quo superfluitatis
digestionis alimenti que sunt de-
bent esse sufficienter quasi ad nutrita
que nunc veniret hora debita
generandi. Adam enim in statu illo
posse nature sue cognouisset et
sufficientiam alimenti et per consequens
quod generare deberet recta ratione
inadesse ac soluere quod nec ad
superhabundantiam nec ad indigentiam
declinaret ¶ Ad illud quod obicitur quod rationa-
lis oporteret esse sicut comedere
respondendum quod non est simile quia
actus comestionis ordinatus
est ad salutem indiuidui vel per re-
staurationem deperditi vel supplementum
deperditionis actus non generationis
ad conseruationem speciei et multiplicationem
filiorum. Talis tamen appetitus na-
turam habet inclinationem ad conseruationem
cui in ipso subiectum quam in conside-
rando non sic esset appetitus na-
lis ad unum sicut ad aliud nec
ita indifferenter nec ita frequens
¶ Si enim in nostris casibus etiam tempore
nature lapse non sic est inclina-
tio ad unum sicut ad aliud multo
minus nec erit in Adam. Quod autem
ita intendit appetitus noster genera-
tiue est pena est corruptionis
nature quam institutionis patet. ¶ Ad
illud quod obicitur quod si cognouisset per
naturam non peccaret respondendum
quod peccans non possit cognoscere
sue deordinatos vel quare videt
quia in statu innocentie si libet

deordinatam tunc non peccat quia
non erat in illo turbatio quia
puritas ideo si non tunc cognovisset
est quod non fuerit se inutiliter
cognoscere in ordinatis finibus et
ita peccasset nec est simile quod in
divinis demandamus institutionis
lapse quia non solum est in officio
peccandi plus sed in iumentum ve-
niunt formatum. Ad illud quod dici-
tur non esset ibi maior deordinatio
quam in admovendo manus ad
aliquem dicendum quod pluralitas illa
attenditur quantum ad hoc quod utrorumque
membrorum varii subiaceret et utrorum-
que genere ardorem careat ut
supradictum est. Ipso tamen dissi-
militudo est quia magis est
tabat actum illum ad finem de-
bitum ordinandi quam qualemcumque
motum manus vel pedis. Nec est
ita determinatus. Item determinatio
actus illorum membrorum ad procre-
ationem plus nimis ante manus
vel pedis non est ita determinatus
unde non oportet eadem dispa-
ritas operari. Ad illud quod dicitur
alia parte. Dicendum quod delectatio in coitu
suam causa delectationis peccat
mortaliter. Potest dici quod duplex
est delectatio sicut est appetitus
naturalis et voluntaria delectatio
non naturalis. Sed quae est appetitu
sine amore naturali nullomodo est
[illegible] nec [illegible] nec delecta-
toria sed illa solum quae est ab
amore voluntario vel voluntaria
talis autem delectatio si appetatur
propter se vel solum ut causa fi-
nis propter delectationem ita quod nulla

sequitur delectatio consideratio nisi ad ipsam
tunc fortius vanum fruendus. Si-
gnum iste appetit delectationem in ux-
ore sua non quia sua nec atten-
dit quam licitum est sibi illam
cognoscere sed solummodo quaerit in
illa delectationem et eam si sua non
esset eodem quaereret. Hic delectatio fruen-
do inhaerentem et est mortale
peccatum. Si autem quaerit in ea de-
lectationem in uxore sua non quia sua
nec attendit quam licitum est
sibi illam cognoscere sed solummodo
quaerit in illa delectationem. Considerans
quod sua est non quaerens solum de-
lectationem sed delectationem in sua nec a-
liam quaereret. Talis delectatio non
est fruitio et ideo non in summo statu.
Si appetitus esset delectationem in sua quae
talis appetitus et delectatio fuisset
voluntaria peccasset.

Sequitur inquirendum utrum illicita
fuisset coniunctio sine copula
as [illegible] carnali quae fit
mediante [illegible] sicut [illegible]. Dicit Aug-
ustinus de civitate dei quod in officio
[illegible] multiplicandi plus sed ut
[illegible] Aug. super genesim ad literam
officium est coniungendi actus
[illegible] secundum institutionem
[illegible] secundum divinam insti-
tutionem erant [illegible] condi-
ti ut generis [illegible] multipli-
carent ad cultum dei. Hic autem
multiplicatio fieri non posset
nisi per carnalem coniunctionem
[illegible] divinae institutionis etc
coniunctio [illegible] illi-
cita fuit earum coniunctio. Item
Deus dedit praeceptum [illegible]
bus de plis multiplicatione

sexum masculum et feminam c. v. b.
li deus et a. c. iubilate et ibi
glossa Augustini multiplicatio hominum
continentie maioris et femine quod fiat
neglige aut preceptum domini vel
contineri illicitum ergo etc. ¶ Item
temperancia eorum tunc fuit virtus
ergo eorum tunc species scilicet continencia
licitum continere subtrahencia ergo
etc. ¶ Item quanto status aliquis
est nobilior et perfectior tanto
magis debemus et quo invenit
ei observancia virtutum et hoc quia
ad omnes species et virtutes virtutum
sed status ille nobilior erat quam
status nature lapse ergo magis
conveniebat in statu illo perfe-
ctionibus perfecta observancia vir-
tutum quantum ad omnes illorum spe-
cies sed continencia est species tempe-
rancie ut dictum est ergo etc. Sed di-
cetur quod tenebantur tunc quia
deus preceperat illis crescite et multi-
plicamini ergo etc. ¶ Contra Au-
gustinus in sententiarum xx di. dicit
non dum cessat ut coniungerent pro-
creationis commixtione aut
generationem non augebat. Item ibidem
Augustinus xv super Genesim potest dici quod
non dum deus iusserat ut coi-
rent. Item supposito quod preceptum
domini erat datum de multipli-
catione prolis que non potuit fi-
eri preter opus coniugii esset
datum preceptum domini ¶ Item
Abel secundum Augustinum mortuus est
in virginitate et ideo commenda-
tur iustitia a Christo A
[illegible] Abel iusti etc. ut evan-
gelium [illegible] in libro de [illegible]

bus facere scriptura ad triplicia com-
mendat iustitia sacerdotium virgi-
nitatis et martyrium quantum ad secundum quod
sacerdos gessit typum Christi dicat
dico sic tanta iustitia Abel est vir-
ginitas sacerdotium martyrium que
triplex iustitia in Abel primo fuit
qui etiam munera deo placita
contulit secundo propria gutta non dere-
liquit et martyrii coronam sanguinis
effusione promeruit. Propria probatur
quod stante precepto de multiplica-
tione prolis continencia virginitatis
licita fuit immo grata. ¶ Item
currente lege nature aliquis
de perfectioribus sicut Abel finaliter
fuit virgo et ideo commendatur
ut dictum est. Similiter currente
lege scripta sicut Helyas qui mansit
in virginitate sicut dicit Ieronimus
contra Iovinianum non similiter lectum legitur
Luce i. quomodo fiet istud quoniam vi-
rum non cognosco vel cognoscere non
propono. ¶ Item i. Cor. vii. volo
omnes homines sicut me ipsum id
est castos dicit glossa Augustini
modo est illud preceptum de multiplica-
tione prolis non cogebat. ¶ Item sicut
ii. Cor. xi. despondi vos uni
viro virginem castam hec virgo
casta ecclesia est ut dicit glossa et
dicit Augustinus absque ut membris
assimilaretur virginitas cum sponso
concedit sponsa nec corpus
ex inspiratione sed adam fuit de corpore
ergo ille non fuit perfecta virginitas
¶ Item Augustinus in ... quod alius
modus fuit tunc conveniens
sine possibilitate propagationis quam
venus [illegible] mediante
copula carnali scilicet per affectum caritatis

dicat cum sic in superiori gradu adhuc
illud quod dam est virginitate multi
plicatum et impletum tenet q q
nisi perturbatum maris et femine
si non posse videatur unde hinc
quoque inevitabilem corporum copulam
videtur. Potest tamen dici aliquem
modum esse potuisse in corporibus
inmortalibus ut solo pro caritatis
affectu illa commixtio generandis
filiis nascentibus adesset. Videtur ergo quod
9o nulla sunt necessitas carendi in
statu illo. ¶ Item potest queri si fuit
preceptum nec videtur quod adhuc sunt
venerantium quod adhuc est continentia
saltem illa que est a proposito illi
cita. Si autem dicatur quod sit venera
tio quibus quod ¶ R[espondeo] ad istorum so
lucionem notandum quod circa statum vir
ginitatis plura sunt attendenda
unum est carnis integritas que al
nullo tempore fuit meritoria non cor
poris [illegible] quia nec virtus unde
Aug[ustinus] de [illegible] quoniam continentia
non corporis sed anime virtus est un
a[rgumentum] xxxii legitur de talibus quod fu
erunt [illegible] aliud est affectum
conservandi carnis integritatem
hec fuit meritoria in tempore ali
quo non meritoria immo illicita
in tempore [illegible] instituto. Unde cum dubi
taret [illegible] hominem qui erat
principium omnium hominum sicut [illegible]
erat seminarium totius sue posteri
tatis et dedit illi preceptum de
multiplicacione sui generis que si non
posset nisi per commixtionem maris
et femine ergo illud non latuerit
bene eam [illegible] corporis [illegible]
data [illegible] in adiutorium debebat
genus humanum propagari unde non
tamen [illegible] ea est

[illegible] est contrariorum unicum in genere
nullus non peccat simpliciter contine
nisi fieret prevaricator divini precepti
et neglector voluntatis eiusdem.
Similiter tempore legis nature et legis
scripte continentia quibus sunt illicita
dispensacione tum licebat alicui
[illegible] tantum tempore autem legis
gratie sunt licita et meritoria propter
quod multi castraverunt se propter regnum
celorum tempore illo. [illegible]
est [illegible] generalis. Tertius modus
continencie qui attenditur in volunta
te et detestatione omnibus totius
illiciti [illegible] omnibus
continentie virtus est [illegible]
sine voluntate [illegible] auferri
non potest sicut potest carnis inte
gritas. Unde Aug[ustinus] i de ci[vitate] [illegible]
[illegible] non quod dubitavit
quod circa fit in ipso animo continentia
[illegible] virtus est unde [illegible]
violentus stuprum nec [illegible]
potest [illegible] continentia a [illegible]
carnali in statu primo non erat
[illegible] nec [illegible] virtutis neque
[illegible] continendi non [illegible] fuisset
[illegible] difficile circa que
est virtus licet cum in statu illo
virtus sine statu virtutis non fuisset
circa difficile fuisset tamen circa
bonum continentia aut tempore illo non
fuisset aliquorum bona tranquilla
ordinasset ad finem sed potius alius
sit a fine quam [illegible] fuisset prima
[illegible] precepti dei et voluntatis
eiusdem deformitate [illegible]
per quod [illegible] alienata re
spondendum est / continentia enim dici
tur tunc non erat species temperan
tie nisi eo modo quo dictum
est sed [illegible] quod continentia [illegible]

attendit peccatis voluntate omnibus
illicitis carebis tamen aut cum spe
tamen nullo modo erit illicitum nec
eo modo quo dicenda sunt illicita
mortalia nec illo modo quo venia
lia tamen quia caritas erat in in
tellectus talibus cum incitu illicito
tamen tempore fructum plus gaudere
ad cultum dei ¶ Ad illud quod alle
gat Augustinus in quaestionem sententiarum
quod dicitur non dicitur in [illegible] ut ca
veret dicendum quod licet illi tunc quasi
ad procreationem actus deberent
inesse quod est non debiti ut eis
temporis tamen sed in generali debebit
eis preceptum quod debebit eis precep
tum de generis sui multiplicatione
ne eum unde peccabant nisi cepisset
ut aliquid caverent nec aut ut ca
veret tamen vel tamen unde non
peccabant quod quia non statim ca
verit sed peccasset si unquam cessasset
¶ Ad quod quod dicitur de virginitate abel
dicendum quod si semper mansisset in
[illegible] in virginitate
unde Augustinus de mirabilibus sacre
scripture si longiore tempore ut
videtur vixerit sine ulla dubi
tatione coniugium iniret quippe
qui in tempore illius legis vivebat
qui dixit crescite et multiplica
mini et illud mandatum impleret
preceptum nequaquam virgo esset vel aut
[illegible] quare quemadmodum angusta
te corpus cum sua virginitate in pre
sens erat mortis acceleracio si cum
diu mansisset vixit diu vixisset
dicendum quod hoc est quod talibus
iustitie forma in eos similabitur quantum
aut [illegible] quod virgo fuit quantum ad
magis corpus significatione virginitatis

salvatoris qui eorum corpore continentiae
decorum. Unde Augustinus de mirabili
bus sacre scripture recte compete
bat ut qui primus inter iustos
elegit in eos tacens iustitie forma
[illegible] cuius primus in [illegible]
post diluvium figuram gestare
conditoris salvatoris qui virgo et
martir et sacerdos esse. ¶ Ad
illud quod dicitur quod in aliquo statu pro
tempore aliqui deprehenduntur contrahebat
propter quod indigebat [illegible] corpora
lis multiplicatione non cogebat
dicendum quod licet sunt corporali dispo
sitione ad dispositionem dei dicitur
tum tacitum est quemadmodum quod a
bel in virginitate consumaretur quia
sunt primus iustus [illegible]
iustitie forma sunt consumanda
nos quod sunt spiritualiter tunc iustorum
¶ Ab abel autem dicitur incepisse
ecclesia iustorum sicut ecclesia malig
nantium a chaym unde sicut est
quia [illegible] dicitur fuit primus iustus
tamen si post quam alius diceretur
incipere ecclesia iustorum tunc eadem
modo tunc tempore fuit primus peccator
debebat dici quod ab eo incepit ecclesia
malignantium sed hoc non erat decens
ut ab eodem diceretur incipere utraque
ecclesia. Ideo recte distinguitur duo
ut ab eo a quo incipit sunt in
iustis sed iustus primus incipit
ecclesia iustorum cuius modi fuit
abel. Ab eo qui finaliter
fuit malus finaliter incipit ecclesia
malignantium cuius modi fuit
chaym. Hac ergo ratione conveniebat
ut in eos tacens iustitie forma [illegible]
quod [illegible] dispositione et dispositione

factum est. Similiter est de Helya et
aliis viris sanctis in lege sicut de
Helizeo et cum alii erant qui eos
turbabant contra legem [illegible]
dispensacionem dispensacione divina [illegible]
vel figura essent futurorum [illegible]
[illegible] autem [illegible] Ob
secro te lector et quicumque ista le
geris ut me sciat quae loquor
veritate dicere nec detraxisse hiis
qui in lege precesserunt sed [illegible]
eos temporibus [illegible] illam
dum [illegible] sentenciam. Tercio
de multiplicacione [illegible] hiis ma
ius est futurorum typus [illegible]
nobis dicit quibus dicat [illegible]
intellectus est [illegible] est ut et qui
sunt [illegible] sunt [illegible] non [illegible]
aliud precepi virginitate [illegible]
tare virgine dedicati Helyam
et Helizeum qui stulte [illegible]
in [illegible] martirum hinc
[illegible] est. Si enim [illegible]
venit in [illegible] virtute Helye et
[illegible] virgo est utique non [illegible]
[illegible] venit [illegible]
corporis castitate [illegible] aut virgo
non [illegible] virgo fuit quantum ad car
nis integritatem sed quantum ad [illegible]
tatem [illegible] luxurie ¶
Preterea illud preceptum de multipli
catione [illegible] affirmativum precep
tum autem affirmativa non ligant
ad semper nec secundum omnem [illegible]
dicitur consuetudinem secundum loca et
tempora et circumstancias alias debitas
et maxime [illegible] cadit sub in
tencione illius qui dedit precep
tum aut illud datum fuit ad multi
plicandum [illegible] genus humanum unde

quia preceptum illud datum fuit quia
[illegible] non [illegible]
illi [illegible]
sufficientes ad genus multiplica
[illegible] facienda nulli
singulari [illegible] non tenere
virginitatem licet enim aliquis
[illegible] alii [illegible]
[illegible] multiplicant
sed tunc deinde tenetur [illegible] illi
preceptum [illegible] aliud [illegible]
[illegible] preceptum illud posse implere
[illegible] tenebantur ad hoc ut
illud preceptum non [illegible] in
complementum [illegible]
[illegible] aliud non [illegible]
aut [illegible] non [illegible]
[illegible] ¶ Ad aliud [illegible]
ad nulli [illegible] castitas
[illegible] dicendum quod hec non
est de castitate fidei non autem
de castitate carnis [illegible] non
est virgo in integritate carnis
sed fidei [illegible] illud Augustini
[illegible] ut [illegible]
[illegible] virginitas [illegible]
[illegible] loquitur cum de [illegible]
virginitate fidei [illegible] ¶ Ad aliud
quod dicit Augustinus in [illegible]
dici aliud meritum esse [illegible]
in corporibus in mortalibus ut
[illegible] caritatis [illegible] Ad Augustinum
[illegible] meritum aliud [illegible]
[illegible] unde dicit quod [illegible]
fuisse [illegible] conveniebat cum ut
[illegible] formaret ut
de [illegible]
[illegible] multa [illegible]
ta ¶ Ad illud quod [illegible] quod versio
cacione precepti de multiplicacione
[illegible] aliud preceptum

4 b 3 r

Circa te multiplicatum uos solu
dacium sunt ad agendam multipli
cacionem plus carnalis quam plus spiritua
lis unde sicut in simili solutu
melior sunt castitas coniugal
quam virginalis propter paucitate
seminum sic posse sufficiente multi
plicandi semini maior erit neca
tas multiplicare filios spirituales
quam carnales. Unde Augustinus super
isto apud deum excellit virginitas
quia cum complendo numero filiorum
largissima sufficiat copia fili
us sed animi [illegible] quod
iam propagande plus necessitas
uos [illegible] et virginitas melior
propter [illegible] sunt ut prop
term [illegible] ad multiplica
cionem plus carnalis venustatis
Tres ergo quia [illegible] aliud erat
multiplici [illegible] loca vendica
tum significatum tres significati
sunt ipsa venustatis aliorum autem
legem sunt in virginitate aliquam
sunt presignificata virginitas videlicet
lux secundum ab angelis demonstrabi
in illos supradictos in lege sunt in vir
ginitate Helye magna presignifica
ta sunt virginitas Iohannis baptiste
in qua completus est supradictos sunt
eadem venustatis in spiritualiter
sunt in virginitate beate virginis et
beati Iohannis baptiste sunt renova
tam ergo sicut in virginitate propter
qui sunt fecundi venustatis pro
fecti unde Luce vi presentes ac
bonus erit sed est sicut ingr
cunt sunt eadem venustatis doc
trina Christi. Augustinus dicit ei
discipuli eius si ita est causa
hominis cum uxore non expedit
nubere qui dicit eis Christus super
que sermo quem commendat apostolus
uxoris homini contemplatus sic ta
lis est inquit causa hominis
cum uxore non expedit nubere
quorum duas sententias probans
iste quod Christus ait quia non
expediat homini ad regnum ce
lorum tendenti accipere uxorem
sed difficilis res est unde dicit
capiat illum istud verbum qui
bus datum est. Et sequitur eodem
sunt eunuchi qui eunuchos fe
cerunt se propter regnum celorum
qui potest capere capiat. Solum
cuius commendatur Augustinus. Si ergo illi eu
nuchi placuerunt quia castrauerunt
non necessitatis sed voluntatis liberi
eos recipiam in meam sunt quia
se castrauerunt propter regnum ce
lorum talibus meum celestem voluerit
esse qui nati sunt etc. Amen

¶ Utrum sint plura principia contra se pure realiter distincta et postea an sint duo unum bonorum et aliud malorum 7

¶ Utrum sint duo principia unum spirituale et aliud corporale 8

¶ Utrum sint plura principia creaturarum diversa sub rationibus causarum scilicet ratione cause efficientis exemplaris pure formalis et finalis distincta 8

¶ Utrum eedem rationes sint unius essentie vel differant realiter 9

¶ Utrum sit ordo istarum rationum 9

¶ Utrum de necessitate sit ponenda causa exemplaris 10

¶ Utrum causa exemplaris sit una tantum vel plures 10

¶ Utrum supposita pluralitate causarum exemplarium tamen exemplares sint tantum respectu eorum que sunt vel que facta sunt vel respectu eorum que sunt facienda licet numquam fiant 11

¶ Utrum causa exemplaris sit respectu malorum 11

¶ Utrum sit tantum una causa finalis prima pure omnium 12

¶ Utrum causa finalis omnium sit idem quod divina essentia pure deus 12

¶ Utrum omnia in sua actione appetant ipsum finem qui est deus 12

¶ Utrum deus sit sola causa efficiens ipsius esse et non ipsius in esse productionis et non corporis 14

¶ Utrum deus voluntate vel necessitate producit pure producit res in esse 14

¶ Utrum deus agat solum per se vel non agente addito pure adiuncto 16

¶ Utrum [illegible] sit verum quod ipso et proprium et ipso sunt omnia et quod divina illarum proportionum [illegible] et que illarum [illegible] proportionis 17

¶ Utrum

¶ Dicto de causa creature scilicet de actione eiusdem cause et forma an illa actio sit creatio tamen quod creatorem [illegible]

¶ Utrum creatio sit agere pure actio 18

¶ Utrum creatio sit forma actio dei pure actionum divinarum 19

¶ Utrum creatio sit ipse deus pure divina essentia 19

¶ Utrum creatio sit quoddam relatio dei 19

¶ Utrum creatio fiat cum tempore vel ante tempus 20

¶ Utrum quedam rationales convenerint ad rationem creationis 20

¶ Que rationes coincident istis conditionibus scilicet incipere simul et ponderari que sunt convenient 21

¶ Utrum eedem conditiones conveniant omni creature 22

¶ Utrum conveniant soli creature vel etiam creatori secundum [illegible] proveniunt eedem proprietates creature 23

¶ Quare sunt tot proprietates creature et an creatura possit pure esse intelligi vel esse quin divina [illegible] dispositiones [illegible] et modum speciem et ordinem omnibus rebus conveniunt 28

¶ Utrum vestigium uniformiter dicatur de omnibus creaturis et creatori 27

¶ Secundo quod vestigium sit [illegible] creaturis 27

¶ Utrum vestigium conveniat omnibus creaturis 27

¶ Utrum vestigium magis et minus conveniat creaturis 26

¶ Utrum vestigium per se dicatur esse bonitatis vel essentie vel virtutis 26

¶ Utrum ratio vestigii possit tolli a creatura 27

¶ Utrum quod vestigium fiat ~~manuductio~~ manuductio ad illud respectu cuius est vestigium 27

Utrum angeli boni preuiderunt
suam perseuerantiam 108

Utrum angeli mali preuiderunt
suum casum 107

Utrum angeli cognouerunt misterium
incarnationis 107

Utrum angeli mali cognitione
cognouerunt ea que subsunt
libero arbitrio 107

Utrum angeli cognouerunt que
subsunt libero arbitrio aliorum
angelorum uel hominum 108

Utrum mali cognitione a principio
habuerunt posse cognoscendi
futura 108

Utrum angeli mali cognitione po-
tuerunt cognoscere deum uenisse
in carne cum uenit .i. ista cognitione
que est per gratiam gratum facientem
uel gratiam gratis datam sed in
quantum erat 109

De comparatione cognitionis angelice
ad ignorantiam et uoluntatem que
respondit 110

Post potentiam cognitionis angeli
et actum principalem et absolutum
sequitur de actu eius consequenti
quem angelus habet ad comparationem
ad alium sed de locutione eorum

Utrum locutio sit in angelis 111

Utrum locutio dicatur nutu uel uoce
in angelis et loqui deo uel alii
angelo 112

Utrum locutio de deo respectu angeli
aut e contra et de angelis respectu
dei uel alterius angeli uel e contra
tamen conuenit uel conuenire 112

Utrum sit una sit locutio dei et an-
gelorum uel non 112

Quid dicitur locutio eorum que
angeli ad inuicem loquuntur 113

Utrum locutio in angelis sit idem
quod uisio 113

Utrum locutio sit eorum angelorum
ad superiorem 113

Utrum locutio angeli fiat per inte-
rius sed locutio hominis fit per
uocem aut per signum uisibile sed
per nutum 114

Utrum in locutione angeli uero
fiat auditio sit quod angelus lo-
quens insinuat in audiente
uelit nolit uel requiratur eo
ipsum audiens sed in nobis 116

Utrum in locutione angeli requiratur
propinquitas localis inter loquentem
et audientem uel aliqua dis-
tantia proportionalis sed sit in lo-
cutione nostra 116

Habito de potentia cognitiua angelorum
et suo actu et modo sequitur
de potentia motiua et suo actu
et primo de motiua interiori
et suo actu 2o de motiua ex-
teriori motiua aut interior est
motiua principaliter uel electiua
principaliter dupliciter quia uel ex parte
rationis et est prudentia uel ex
parte uoluntatis et est uoluntas
naturalis motiua uero secundum
electionem liberum arbitrium et cetera
requiritur quod dicitur que sunt

Utrum prudentia sit in angelis 116

Utrum uoluntas naturalis sit in angelis 111

Utrum liberum arbitrium sit in angelis 111

Quid est liberum arbitrium
quod conuenit angelis 118

Utrum liberum arbitrium eodem modo sit in angelo et in [?] deo et angelo 119
Utrum plures vertibilitates fuerint vel sint in angelo et in homine 120
Utrum libertas arbitrii sit in angelo pro voluntate 121
Utrum libertas arbitrii in homine et angelo sit eodem principio aut eodem [?] ibidem
Utrum angelus naturaliter fuit vertibilis cum libertate bona et mala et in eodem statu stabat in bono et malo ibidem
Utrum imperatio et [?] [?] vertibilis fuit in angelo 123
Utrum in angelis possit esse duplex motus tamen secundum primum modum intellectus et fantasia ibidem
Utrum potentia peccabilis et impeccabilis sit in angelis 128
Habitis de viribus dictis potentiis ad unum motiva interiora sequitur de actu utriusque motive naturalis et utriusque electivae et liberi arbitrii. Actus autem utriusque motive naturalis est dilectio unde quaeritur quis fuit unus naturalis diligendorum in angelis in statu innocentiae 127
Utrum dilectio naturalis in angelis fuerit ordinata et quis fuit ordo diligendi 126
Utrum naturali dilectione angelus diligat se ipsum et an eadem dilectione angelus magis diligat deum quam se ipsum 126
Utrum unus angelus naturaliter diligat alium angelum plus quam se ipsum 128
Quo ordine diligitur ab angelo [?] anima vel corporis 129
De [?] naturalis dilectionis in angelo 129
Utrum sit differentia inter dilectionem naturalem angeli et mercennariam 130
Utrum dilectio naturalis sit in angelis gloriosis 130
Utrum actus naturalis dilectionis sit in demonibus maxime respectu dei et an ipsi deum actu diligant 131
Utrum dilectio electiva pure rationalis sit in angelis 132
Utrum angelus dilectione electiva diligat deum ibidem
Utrum eadem dilectione electiva diligatur deus ab angelis super omnia 133
Utrum angelus se et alium angelum diligat dilectione electiva pure rationali ibidem
Habito de potentia motiva angelica et actu eius interiori sequitur de actu eius exteriori scilicet de motu locali quo movetur cum corpore vel sine corpore assumpto

Utrum angelus sit in loco corporali 132
Utrum angelus possit esse ubique sicut deus 137
Utrum simul possit esse in pluribus locis 136
Utrum angelus moveatur localiter 136
Utrum angelus in movendo necesse sit pertransire medium 138
Utrum angelus cum se movet localiter vel cum [?] necesse sit ipsum assumere corpus 139
Utrum angelus de necessitate sua indigeat corpore vel sit substantia separata a corpore 140
Utrum indigeat corpore quo ad alias operationes vel [?] 140
Secundo quomodo dicatur assumere corpus secundum rem veraciter vel non 141
De quo corpore assumat corpus an de superiori scilicet celesti an inferiori scilicet aere 141
Utrum angelus corpus organicum assumat vel assumendo organizet 142
Utrum angelus assumat corpus quo ad omnes actus corporis vel non 143
De assumptione corporis [?] quando deus patriarchis apparuit aut in carnatione
Utrum facta fuerint ista [?] vel ab angelo 143
Utrum motus spiritus sit in corpore assumpto ab angelo secundum videndi audiendi vel gustandi 14[?]
Utrum bene comederunt in assumpto corpore ibidem
Utrum corpus quod assumpserunt fuit de aere vel de celestibus ibidem
Utrum non existente debito organo ad formandam vocem possit angelus formare sensibilem vocem 14[?]
Post motum localem angelorum de missione angelorum quae fuit ad aliquod ministerium peragendum mediante motu locali ubi quaeritur
Utrum missio angelorum sit a solo deo an unus angelus mittat alium 14[?]
Utrum tam boni quam mali mittantur adeo vel boni a bonis angelis et mali a malis angelis
Utrum angeli de quolibet ordine mittantur an de quodam et de quodam non 14[?]
Ad quid principaliter mittantur 14[?]
Utrum diversi ad diversa officia mittantur an singuli ad eadem 14[?]
Sequitur de providentia angelorum quomodo praesunt angeli angelis hominibus et corporibus corporalibus creaturis
Utrum angeli [?] instituta sciant quod alii praesint aliis 148
Utrum boni angeli [?] praesint aliis ibidem
Utrum angeli mali praesint sibi invicem coordinatione iustitiae vel [?] passione 150
De providentia angelorum secundum actum [?]
Post providentiam angelicam secundum actum [?] ad eorum providentiam secundum illam inclinationem quam apud se et ubi quaeritur

Vtr

¶ It quare disposicio generationis primo
canit deus celum et terram quando
ubi in tellure species eius prius corpus
uel plenius manifestum diuinus. It quare
accepit celum et aquas non sunt
materia de qua creata est sed de trans
quo tenebre erant super faciem abyssi
et quod spiritus domini ferebatur super aquas 181
¶ Vtrum omnia facta sunt in uno tempore uel
per uices 186
¶ Vtrum si omnia creata facta sunt in materia
facta sunt in tempore uel spiritu 186
¶ Vtrum si omnia materia tunc facta sunt in
genere uel specie 181
¶ Vtrum omnia materia facta sunt simul in genere
uel specie ibidem
¶ It si non omnia facta sunt simul sed in diuersis
diebus et quare tunc fiat dies et quare
tot dies fiebat ibidem
¶ It quare fuit lux corporalis quando
prima fiebat dies ibidem
¶ It quare prima lux faciebat diem 188
¶ Vtrum ista lux adhuc sit uel
quando fuit esse suo locale ibidem
¶ It si non desinit esse sed mutata
in aliud in quod mutata ibidem
¶ Vtrum in uno die facta sunt omnia
de quibus dicitur generaliter primo quam in pluribus
diebus 189
¶ Nunc non dicitur nox post facta producte
tunc quando de factis cum nocte et mane
dies primus fuit 190
¶ Vtrum celum empireum sit ibidem
¶ Vtrum celum empireum formatum 191
¶ Vtrum celum empireum motum ibidem
¶ Vtrum celum empireum dicatur sit
celum 192
¶ Vtrum omnis celi sit aqua
natura quare et quod dicatur et
celi ibidem
¶ It de luce quo adunata quare
ubi sit addita 193
¶ Vtrum quando dicitur fiat lux et facta
est lux in intelligentia sicut natura
angelica creata ibidem
¶ Quare non dicitur fiat firmamentum
et terra sicut dicitur fiat lux 194
¶ It quare de opere secundi diei in qua
facta est diuisio aquarum superiorum
superioribus aliquibus et quod

¶ firmamenti in medio aquarum
aquas Vtrum sunt aque corporee
superiores quare super firmamentum
super celum stellatum 197
¶ Vtrum aque superiores quantitate
sunt in modo et quibus 198
¶ Vtrum idem est quod motus celi aque
mouentur alterationem ibidem
¶ It quare natura aque quam potentie
sunt super firmamentum sunt celum
aqueum ibidem
¶ It quare dicitur celum constellatum 198
¶ It cur non dicit de diuite deus
quod est fuerit bona facta sicut dicitur ibidem
¶ It cur in opere primi diei sit positum
fiat lux et facta est lux et non
est additum fecit deus quod est
additum est in opere secundi et primi diei 199
¶ It quare de firmamento quod factum est in
medio aquarum uel quod factum sit
ex aquarum natura aquarum ibidem
¶ It quare in opere tercii diei non ponitur
quando factum 200
¶ It circa illud dixit deus germinet
terra herbam uirentem quare
in ornatu terre non ponitur ad
separationem diei sicut de animantibus
formatis de terra 201
¶ It circa illud germinet terra herbam
uirentem uel quare uel quando
producte sunt herbe et arbores
in fructu ibidem
¶ It ex quo natura facta sunt luminaria
luminaria et quod ipsa luminaria
diuidunt diem et noctem 202
¶ It quare ista luminaria dicuntur esse
signa in tempora et dies 203
¶ It de hoc quod dicitur fecit duo luminaria
magna et stellas 204
¶ It circa ornatum quinte diei de
reptilibus et piscibus et quare benedicto
recipit ab aqualitatibus et non ab
aliis 207
¶ It circa ornatum sexte diei in qua
agitur de animantibus motu et iumentis 201
¶ It de eo quod faciamus hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram et quare 209

67

Martin

Scriba

hec [illegible] fuit ob an orem

ste patroni s[cilicet] s[an]cti Martini

qui sicud erat largus prius et

om[n]i [illegible] Ideo debemus eius

sequi vestigia valete [illegible]

Christo [illegible] nro

Johann

